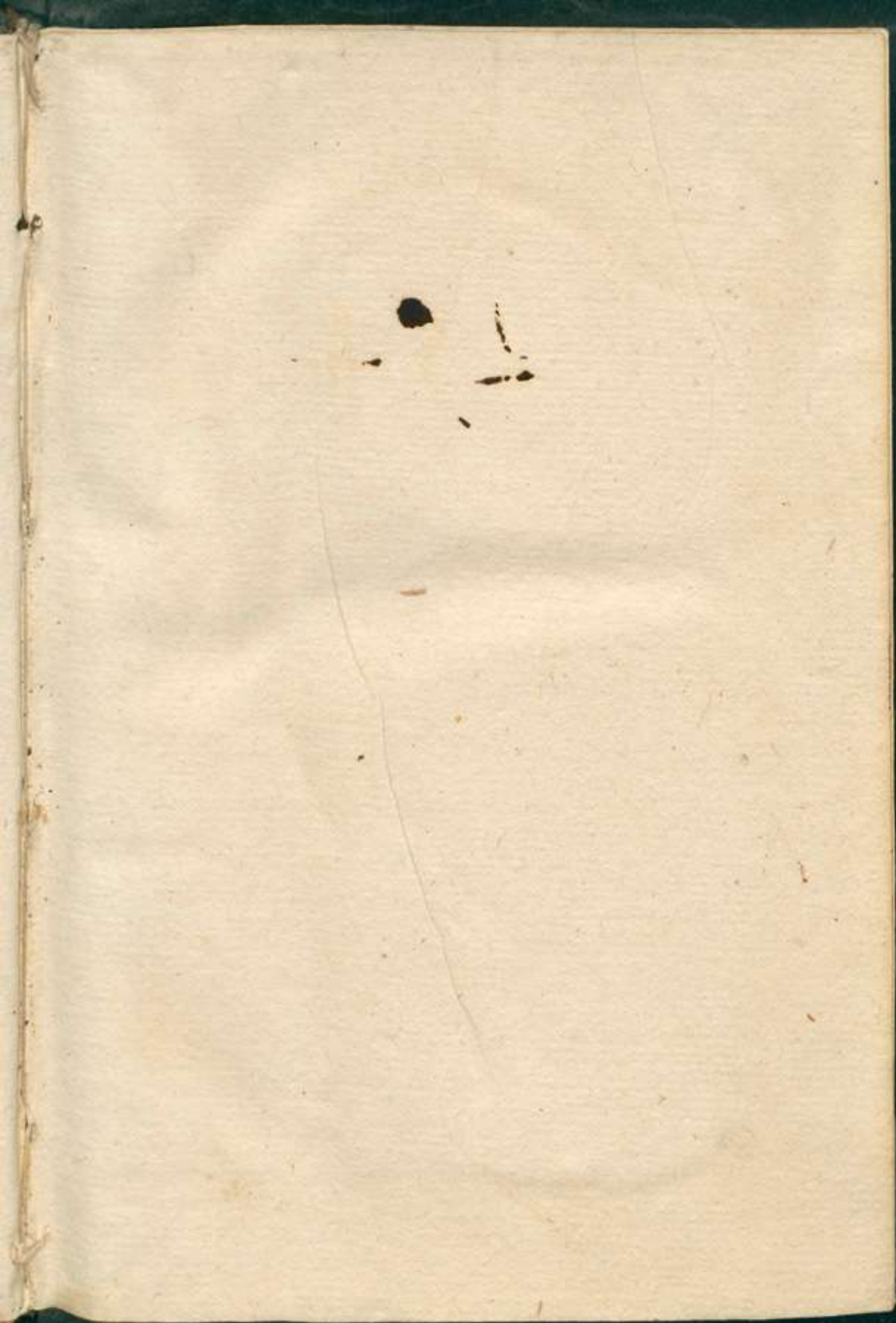
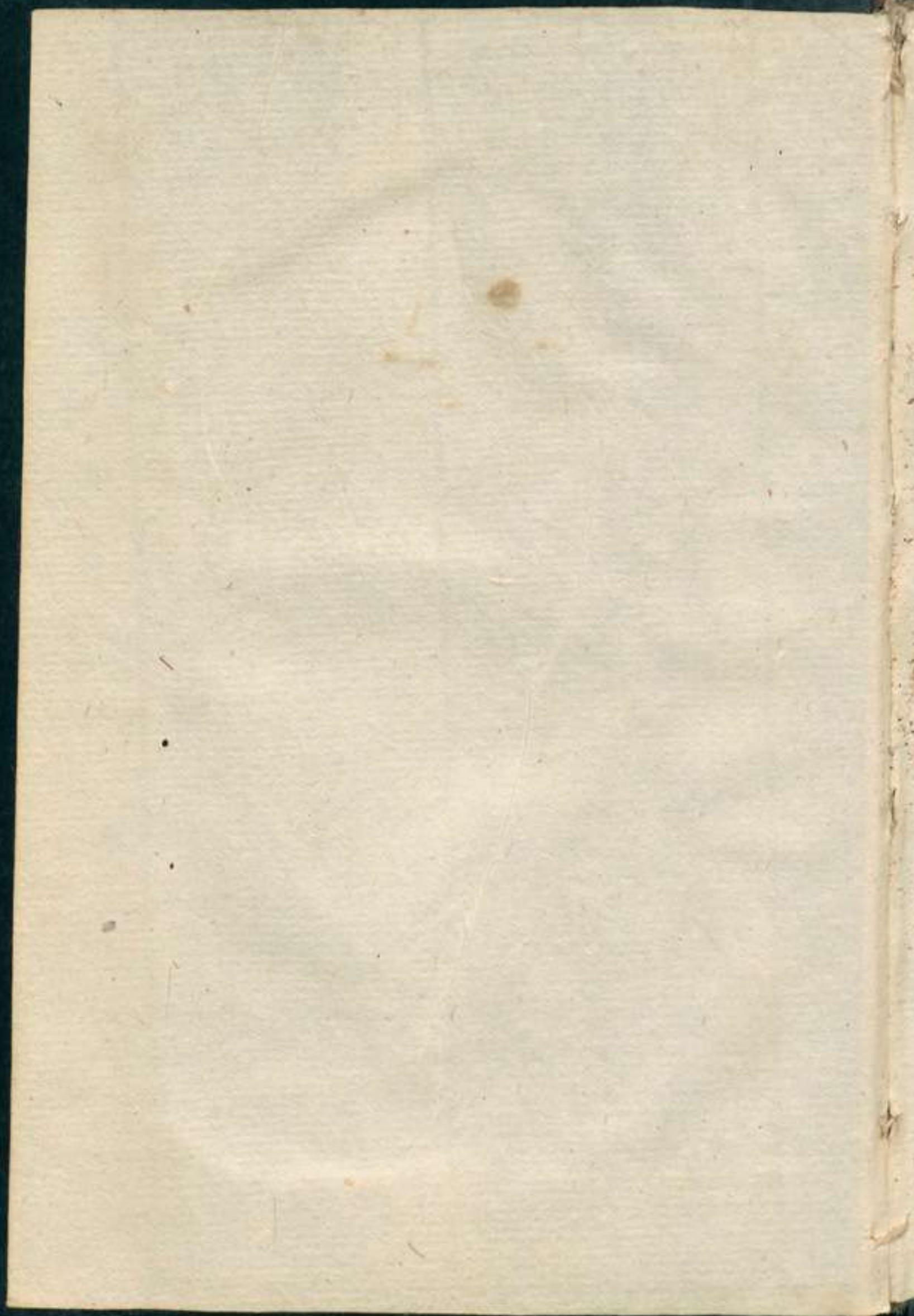
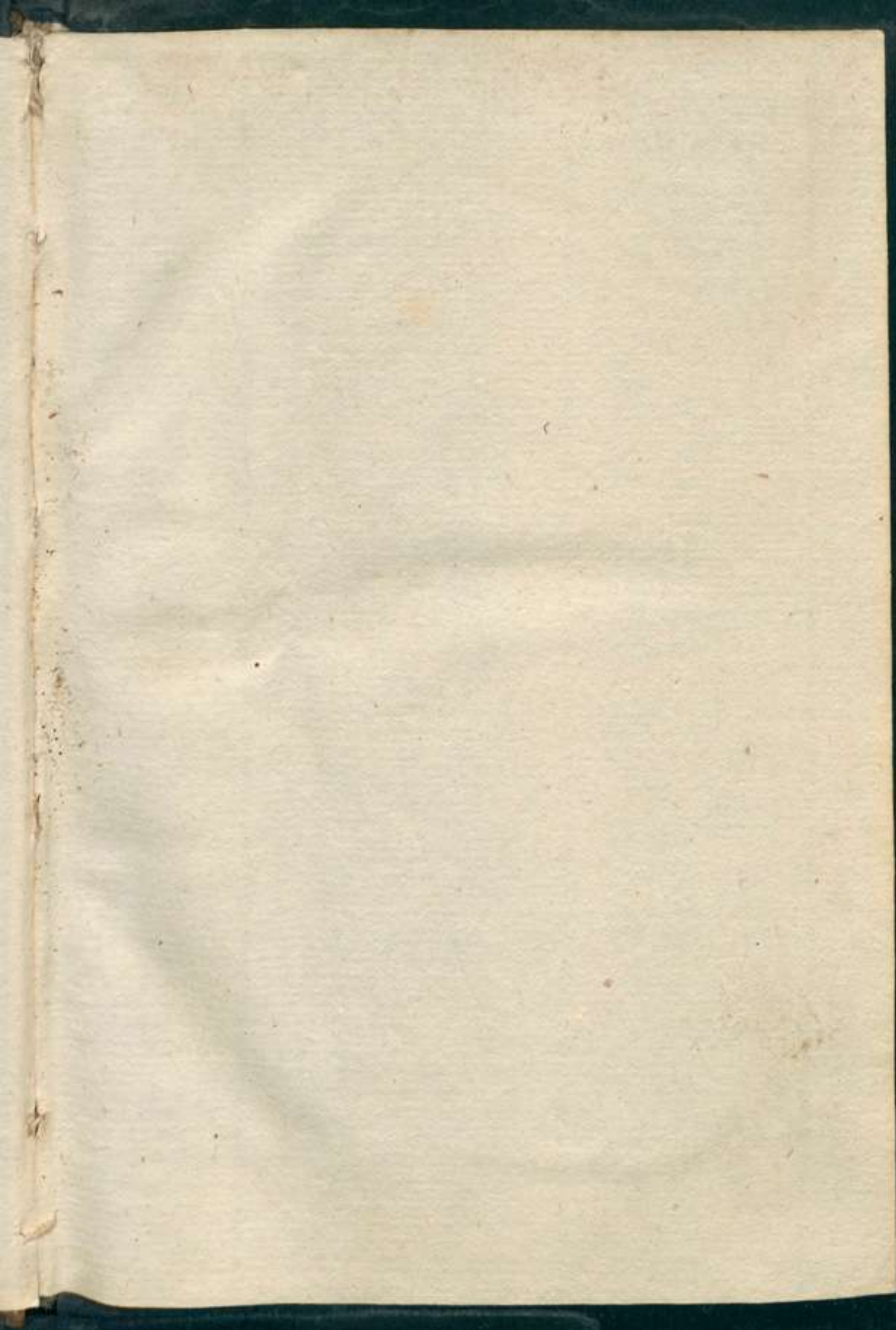

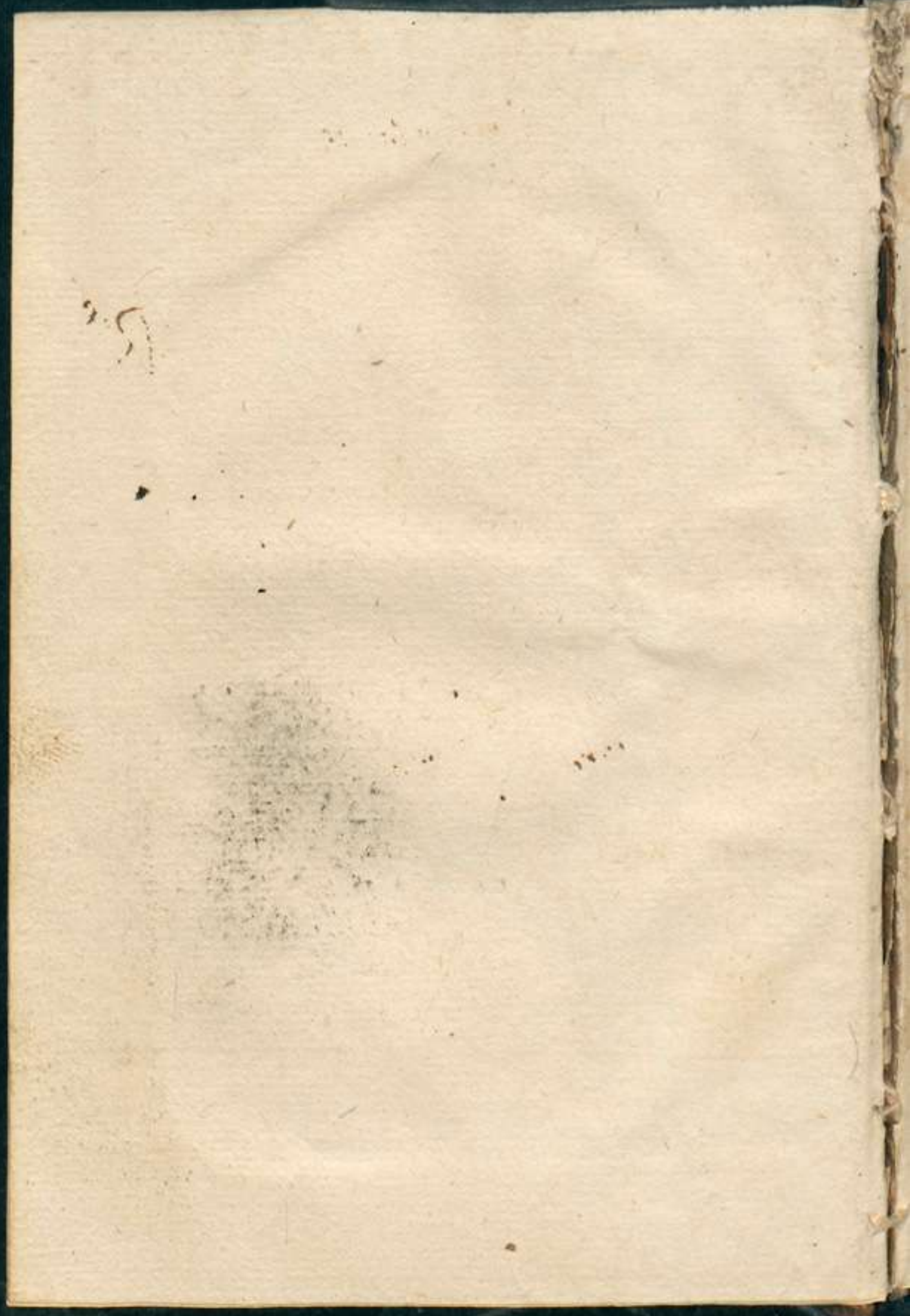
254

Summa Iohannis Valensis de regimine vite humane seu Margarita doctoris ad omne propositum. prout patet in tabula.

B^a

Ad Sapiientissimum Theologū fratrem Petrum de
Arriabēis ordīs minorū Guillelmus Astēsis. S. D.

h Aud iuria mi pater reuerēde ab Atheniēsibus
nōnūq̄ irrisos fuisse Lacedemonios arbitror:
q̄ leges quas suis conderent eas in archiuū confer-
rent: quasi his legibus posse hoīum uitam institui
existimarent: quæ non essent enunciatae: quod ipsi
longe secus faciendum censebant: id quod a Roma-
nis etiam lege sancitum fuit & obseruatū: quippe
quia frustra leges & ad bene beateq̄ uiuendū insti-
tutiones a principibus dicerent: nisi: ut Mercurius
instituit Trimegistus suis enunciarent & populis
& iudicibus: ut quid obseruandum esset: aut a qui-
bus abstinendū itelligi posset. Id ipsum cū ceteris:
tum tibi potissimū pro inato erga pximum chari-
tatis studio decreuisti obseruandū: ut pote qui di-
uinis semper cōtemplandis: ut assolet: uersaris: tui
quoq̄ animi curas ad cōmunem hoīum utilitatem
quandoq̄ impenderes: Effecisti sane pater optime
quod uirum decuit cui diuina cōmittuntur archa-
na. Nec ulla ex parte tua te fefellit opinio. Quando
quidē sūmā hanc aureā innocentissimi illius Theo-
logie philosophi Fratris Ioannis Valensis usq̄
adeo penitus occlusam nō secus ac preciosam gem-
mam ex abditissimis latebris ad oīum tandē noti-
ciā ferre properasti: ut sciant cuncti quāta te diutur-
na sup cōi oīum utilitate cura sollicitet. q̄ ut tātorū

laborꝝ gratiosior fructus intra finū memorię cōmē-
daret uoluiti sniāꝝ flosculos ī ordinē colligere: &
uiā legētibus pādere: Quāobrē tuus Georgius de
Arriuabenis uir inquā iter ceteros imp̄ssores offi-
ciosissimus: ut tuę morē gereret uolūtati: sūman
hāc ipsā perq̄ acuratissime īprimere curauit: tanto
q̄ studio: ui: diligentia: ac cura tā præclarę opus in
lucē redactū ē & emendatū: ut nō uerbū tm̄: sed nec
syllabā credā ī corrigēdo omissā. Quo tāti uiri ge-
nerosos usq̄ labores ueluti Beatus Bernardiꝝ Fel-
trēsis suo semp̄ comitatu cōtubernioq̄ dignabat̄:
ita omnes diuini eloquiū p̄cones & lectitare: & sibi
p̄ponere ualeant quos imittent̄ & predicent & in
q̄bus ueluti quodā absolute ac totius uirtutis spe-
culo altius speculent̄: ut sciāt cū oībus secure & in-
trepide loqui: & decenter uniuersos scđm singulas
statuū condiciones instruere. Oportet. n. uerbi dei
declamatores oīum artium esse p̄tissimos: & ut de
oratore primus oīum Gorgias Leontinus sensisse
legitur: apte de oībus scire r̄ndere. Non. n. parum
est in p̄suadendo se unū oībus exhibere audiendū:
qui & dicēdo auditorꝝ animos in ueritatis senten-
tiā trahat: & suadēdo ac disuadēdo in oī re uertat
quo malit. Itaq̄ cū singulis bonarꝝ artiū disciplinis
uix singule hoīum etates sufficiant. Mirabile certe
munus hoībus fuisse celitus cōdonatū arbitror: q̄
huiꝝcemodi liber ī lucē p̄dierit: cui qui niti uolue

rint: queant inter oīs artiū p̄fessores quasi in p̄pria
uerfari officia. Hic. n. floret medicina. hic legū uene
randa maiestas. Hic poetæ p̄spicui: q̄ apud egypti
os sacerdotū & p̄phetæ cognomēto humanarū
simul diuinarumq; rerum cognitionē tradiderūt.
Hic demū philosophie rōnalē: moralē: naturalēq;
pre se fert scientiā: docetq; non solū hoīem cetera:
sed qd sit ēt ipse hō: nec qcq; est hoīum obscurū er
roribus: quod huius ductu curaq; non splendeat:
Quā. n. pōt mens hoīum in errores lapsa incurrere
egritudinē: ī qua nō sanet̄ his philosophiæ guber
naculis atq; medicaminibus. recte Stratonicus hāc
sanitatem appellat: Hæc cuiā ab bene beateq; uiuen
dum suis parat preceptis. Huius clientes plurimum
amant Veneti: Immo ueros moribus ac peritia Phi
losophos numinū instar & colunt & uenerantur.
Quapropter ab ipsoꝝ Illustrissimo atq; Excellen
tissimo Dñio fuit obtentū q; nullus p̄ter prefatum
Georgium libellū hunc ualeat imprimere: aut im
primi facere: seu alibi impressum uendere in terris
eiusdē usq; ad annos decem p̄xime futuros. Qui
igitur huius Sacre philosophiæ stigmata elemen
taq; apprehendere cupiunt: omni studio curare de
bent: ut qd̄ paruo empturi diuinū opus inueniunt
sue omnino biblyothecæ ascribāt: ex quo magnā
cōsequentē uoluptatē: maioresq; in dies suscipient
fructus ad laudē summi tonantis. Amen. Finis.

Tabula per ordinem Alphabeti omnium in summa Joannis valen-
tis contentorum.

TDe inciipientibus a littera. A.

Abſtinentia antiquorum principum mirabilis. Carta.	21	b
Abſtinentia Auguſti Ceſaris mirabilis.	22	c
Abſtinentia Abacharij: maxima	154	q
Abſtinentia maxima quorundam hebreorum.	236	b
Abſtinentia mirabilis Diogenis in quibus appareat.	252	y
Abſtinentia antiquorum a vino ⁊ carnibus.	282	o
Abſtinentia ad paradum redeundum eſt a qua gula diſceſſimus.	282	x
Abſtinentie ſanctorum exempla recitant ad noſtram perſuſiones	282	3.
Abſtinentiam decime diei indixit Salienus.	284	p
Abſtinentes erant magnates antiqui: ut Julij Ceſar ac Scipio	284	q
Abnegatio ſuiipſius quomodo fiat.	151	n
Absoluendi aliquando ſunt rei in iudicio ex cauſa.	43	f
Absoluendi ſunt innocentes: a iudice damnati	43	g
Academia villarum: quare Plato ad docendum elegerit	251	v
Academici: vnde ſic dicti: ⁊ que Plato in Academia docebat	221	x
Acates: Enee comes quid ſignificet	247	3
Acolitorum qui latine ceroferarij dicunt officium: quale ſit	113	g
Acolitorum officium Chriſtus exercuit: ⁊ quando	113	g
Accuſatus reus: falſo non ſe deſſendat: ſed peniteat	47	y
Accuſatus reus: cum patientia ſinat vitam ſi fuerit pulctus	47	3
Accuſator: periculo exponit famam ſuam	48	f
Accuſator falſus: cani aſſimilatur	48	b
Accuſatoris falſi lingua: ſagitte aſſimilatur	48	g
Accuſatus eſt Socrates a diſcipulo quod libri fecerat de ſolo deo	190	c
Accuſatores falſi Socratis: ab Athenienſibus poſtea damnati ſunt	190	g
Adoleſcentis officium eſt: maiores natu reuereri.	93	g
Adoleſcentes amonendi ſunt: ut etate creſcente creſcant in eis virtutes	93	p
Adoleſcentes: ſint ſubieci. obediētes: ⁊ obſequioſi	94	r
Adoleſcentes diſcipline non intendentes: in ſenectute honorem conſequi non poſſunt	94	o
Adoleſcens pulchritudinis excellentis: quid fecerit ne ſeminarum ocu- los ſollicitaret.	97	v
Adoleſcentia: in quibus ſit exercenda ſecundum Tulum	93	b

Admonitio: facienda est s̄m statuum ac personarū varietatē	3	3
Adulationes caueant consiliarij	49	x
Adulatorū linguīs decept⁹ est Xerxes Medorū rex potētissim⁹	49	y
Adulatio: cauenda est a curialib⁹: ⁊ aulicia:	53	o
Adulatio venenum mellitum est	53	c
Adulator inimicus est veritatis: iō cauendus	53	t
Adulatoris comites multi: ⁊ qui	53	t
Adulatores animas secum trahunt in perditionem	53	t
Adulatores non permittebant antiqui cuz principibus loqui: immo eos occidebant.	53	u
Adulante[m] Dario thimogorā Athenienses interfecere	53 v. 2247	b
Adulatores deum ⁊ principem offendunt	53	x
Adulatores rapi faciens ad tormenta princeps ostendit: aliqd diuinitas in se habere.	53	x
Adulatores princeps puniēs oñdit: se deorū eē cultorem	53	y
Adulatores falsos cognouit Alexā. i crure sagitta percussus	533 ⁊ 2247	c
Adulator blādus ē inimic⁹: ⁊ iō scorpioni assimilāt: ⁊ api	53	a
Adulatores infernales sunt sacerdotes: ⁊ quō	53	b
Adulatores Sathane sunt nutrices ⁊ quare	53	c
Adulatores sunt demoniaci propinatores.	53	c
Adulatoribus abundant curie	53	d
Adulatores nō esse audiendos oñdit Elixes	54	e
Adulator dicitur Sathan: ⁊ quare	54	f
Adulatores libentius audiunt q̄ predicatores	54	f
Adulator Chanon phibitus est loqui cū rege persarū	54	g
Adulari nesciens Diogenes Dionisio: poti⁹ olera comedebat	184	d
Adulatores ⁊ adulationes cōtemnēs Augustin⁹ cōmendat	247	a
Adulatores principum rapi deberent ad tormenta	247	b
Adulationē fugiens Diogenes: qd adulatori Aristipo rñderit	254	b
Adulterium detestandum est in hominibus: animalium irrationabiliū exemplo.	79	m
Adulterium ⁊ furtum enorme: ⁊ quare	79	n
Adulteriū i ciconia dephēsus: puniē ab alijs ciconijs ⁊ quō	79	o
Adulter est in vxore propria amator ardentior	79	q
Adultera sola remanente cū xp̄o qd significet	276	g
Aduersa: ppter peccata contingunt	13	o
Aduersa: sociari non solent	14	b
Aduersa ⁊ p̄s̄pa sustinere: ars magna ē: magnoq; nixu discēda	109	k

Aduersitas pl ^o pdest patiēter toleratib ^o q̄ prosperitas: et quare	109 o
Aduersitas non est malum quod bonis noceat	109 p
Aduersitas non mutat fortis viri animuz: sicut nec ānes et hymbres mare.	109 q
Aduersis bonos exagitari vult de ^o hñs aium piū ad illos	109 r
Aduersis gaudēt magni viri: sic fortes milites belli triūpho	109 s
Aduersa sustinere ml̄i magni viri: et qui	110 t
Aduersa sustinens sapiētis aius: adamāti et scopulo pparat	110 v
Aduersitas patienter tolerata: que bona cōferat	110 z
Aduersitatibus probati sunt sancti omnes	110 3
Aduersitatum diuersi effect ^o : nāli mō strāt exemplo.	110 a
Aduersitatum tribulatio. omnibus necessaria est	110 b
Aduersitatum tempore: virtutum sint parata presidia	219 d
Aduersitas mundi ac prosperitas significantur per duo dolia que erant in domo Bouis	257 o
Aduocati causas non assumant iniustas	45 d
Aduocati leges non peruertant.	45 e
Aduocatoz multitudinē asserit qdā se vidisse in inferno	45 e
Aduocati vendunt quandoq; silentium	45 h
Aduocat ^o nō solū: s; actor i iudicio: de ml̄tis ē ammonendus	46 o
Aduocati s; raptores i iudici o finali erūt lachryme paupēz	57 o
Aduocat ^o ad mortē deduct ^o : a sanctis dure vberat ^o ē: et quare	57 p
Affabilitas Traiani: maxima	28 x
Affabilitas Cesaris maxima: milites attrahebat	28 y
Affectus qualis: talis est homo: et qualis homo: talis eius oīo	188 m
Affectionibus quatuor nullus oīo carere pōt	214 g
Affectionib ^o inclinati atq; passionib ^o : eas moderari debēt	214 h
Affect ^o regere possum ^o in hac vita: āputare aut nō possum ^o	214 i
Signus dei in quo bis dicitur miserere nobis: et semel dona nobis pacēz quid in missa significet.	279 m
Aleatores vitandi sunt propter infamiam	66 e
Aliena ab homine que sint: et que illi propria	202 g
Alimenta corpori iuuenili sunt sicut ignum fomenta	281 n
Alimentozū apud sanctos patres impreciabilitys	282 a
Alimenta delicata querunt moderni religiosi	283 g
Alcuinus et socij pro institutiōe studij Parisiensis Carolo magno ad hesere.	231 n
Amicitia quid sit	53 e

Amicitia vera non est: ubi est munus acceptio	55	3
Amicitie tres species scilicet propter bonum: utile & delectabile	55	a
Amicitia pp utile & delectabile: facile solubilis e: & quare	55	a
Amicitia in prosperis: fugax est & labilis	55	b
Amicitia vera: difficile inuenit in his q in honorib ⁹ versant	55	c
Amicitia ad proprium fructum: & non ad amici utilitatem: quedam est mercatura	55	d
Amicitia vt sit vera: debet esse gratuita	55	d
Amicitia his t ⁹ ibus stat p questu sicut meretrix quedā	55	d
Amicitia debet esse vera & non ficta	84	s
Amicitie maximū mun ⁹ est: superiorem inferiori parem esse	84	v
Amicitia vera non est: nisi inter se amantes ex charitate.	84	x
Amicitia debet esse cū amici compassione	84	y
Amicitia vnum facit ex pluribus	84	z
Amicitiam adulteratur vitiosa simulatio	84	b
Amicitie vis est: vt vnus quasi animus fiat ex pluribus	84	c
Amicitie vinculum potens & perualidum est: nec sanguinis viribus inferius.	85	b
Amicitie vires que sint	85	k
Amicitia senum differt ab amicitia iuuenum & in quo	85	m
Amicitia custos est pietatis: equalitatisq; magistra: & quō	85	q
Amicitia esse non potest inter morum dispares	85	r
Amicitiam de mundo tollere: e tollere solem.	85	r
Amicitias longas: ofones vō breues cū amicis h ⁹ e oportet	189	v
Amicitie principium est bene loqui	189	v
Amicitia vera inter Almon & phitiam	243	o
Amicitia triplex. s. pp honestū: utile: & expediens	244	p
Amicitiam veram facit honestū & virtus	244	p
Amicitia nulla simulationis vmbra velare debet	244	r
Amicitia multorum solum est prosperitatis tempore	244	s
Amicitia Damonis & Phitiae pictagoreoz maxima	205	i
Amici causa s̄ iusiurandū ac fidem nihil fiendum	44	y
Amici oburgādi sūt: & n̄ adulādi: qz nulla maior pesti adulatōe	84	b
Amici adulantes sic puerunt: sicut inimici litigātes	84	c
Amicoz debet esse mutua in omnibus cōicatio	84	d
Amici semp in amicitia teneant vrecūdiā & reuerentiam	85	f
Amici causa nihil turpe aut inhonestū faciendum est	85	g
Amicoz vnus petijt occidi pro altero.	85	i

Amicis peius videtur non simul vivere q̄ simul mori	85	
Amicorum verorū sit idē velle idemq̄ nolle honestissimū	85	n
Amicorū sunt omnia cōia: et ideo omnes sunt diuites	85	n
Amici decem in decuplo multiplicant: et quō	85	o
Amicis priuatus: nudus consistit: lz ditissim⁹ sit: et quō	85	p
Amici sunt diligentiores custodes amicorū q̄ regū custodes	85	q
Amicū maxime probat amici oneris portatio	86	e
Amici multi in prosperitate: pauci v̄o in aduersitate	86	f
Amicus raro acquiritur: cito v̄o amittitur	189	v
Amicorū debēt esse oia coia qz amic⁹ est alter ego.	205	f
Amicorum cā aliqua sunt facienda: aliqua v̄o non	210	y
Amicus fidelis. thesaurus est maximus	244	q
Amor carnalis quid faciat	34	f
Amor maxim⁹ erga suos Lemistoclis: Titi: et L. P. irritatis	36	s
Amorem carnalem parentum et cognatorū p̄hibet x̄ps	76	n
Amoris superabūdātia facit vnū inextinguibile et multiplicē	85	p
Amor carnalis: spūs amore superatur	148	p
Amor maximus inter pictagoricos: et quare	205	b
Amoris odijq̄ affectiones ferocissime coercende sunt	210	3
Ambitiosi dignitatū non sint presides	39	t
Ambitiosi pueris siles sunt papiliones venātib⁹ i foueā cadētib⁹	119	o
Ambitiosus cani assimilat: missa a dño frustra panis captati.	120	3
Ambitiosus: quo plura assequit: eo plura ambit	120	a
Ambitiosus non agit gratias de tribunatu sed ambit preturam et con- sulatum	120	b
Ambitiosi a dignitatibus sunt repellendi: et non assumēdi	120	c
Ambitiosi multis modis se ingerunt ad dignitates consequendas et quibus	120	d
Ambitiosus monachus abbatiam preemens: postea indignam se no- minans repulsus est	120	e
Ambitiosi tres episcopatum nolentem ambientes qualiter fraudati sūt a suo desiderio	120	f
Ambitiosi: subtilius venant beneficia q̄ canes lepores.	120	g
Ambitiosos fieri: nauis ecclesiastice gubernatores magna stultitia ē	120	h
Ambitio ifrunta ascēdet q̄rit d̄ gradū gradū vsq̄ ad papatū	120	x
Ambitio plus terit apostolorū limina q̄ deuotio	120	q
Ambitione nil molestius: et tamen nil est celebrius	120	y
Ambitio ois hoc h̄z vitū: q̄ semp appetit id qd̄ maius est	120	3

Ambitionem Sabius maximus eustauit.	120	b
Ambitionem fideles fugiant: infidelium eam fugientium exemplo	120	c
Ambrosij maximus rigor: Theodosium impitorem: et quare	20	k
Anachoritarum vite auctor princeps: et illustrator: quis suerit	145	x
Annales maiorum discutiendi sunt: et quare	35	q
Animus hominis: modo rex est: modo tyrannus	38	h
Animo dominari melius est quam urbes expugnare	38	i
Animus non fit bonus propter bona exteriora vel corporalia.	152	x
Animus non curatur: cum tamen omnia alia curentur	152	y
Animus capitulum celebret: et quomodo	152	c
Animus ad rationem reddendam euocandus est	152	d
Animas perire plus dolendum est: quam temporalia	47	c
Animam viri perfecti in seculo: et in religione perfectioris vidit nuntius ad celum deferri	82	t
Animarum curam non suscipiant nisi qui temptationes subegerint	121	k
Animarum cura hodie committitur pueris: effeminatis: et ydolis	132	o
Animam esse immortalem legens Platonis discipulus: seipsum precipitando occidit	177	e
Anima commendata est unicuique: et ad quid	201	a
Animas redire ad alia corpora posuit falso Pythagoras	206	r
Alas saluas facere docet hypocritas et Socrates Christus vero perdere	137	f
Animum et arrogantiā deponere: plene est quam ceteris vel auxilium postponere	147	v
Animalia bruta: et aues semel deprehensa cauent rhetoricam	103	p
Alius natus qualiter vidit aristoteles: percurate Alexander magno	200	i
Annis nonaginta nouem vixit Socrates: et veneno interijt	191	m
Angebatur Alexander furore: aliena vastandi	15	r
Antonius abbas adhuc puer: omnia sua pauperibus dispensauit	236	c
Antonij abstinentia mirabilis	236	d
Antonius quando rogatus: legatione fungebatur ad magistratum	237	e
Anuli cuiusdam beneficio: Siges: rex lidie effectus est	110	m
Apparebat semel in anno: Indorum rex et quare	34	k
Appellationes iniuste nocent in iudicijs	133	d
Appellationes esse iniuste impedimenta pro exemplis	133	e
Appetenda: non sunt transitoria: sed diuina	34	l
Appologi: aliqui narrant in sacra scriptura	226	a
Apostata Julianus: imminatur mortem publico modo a christo intereptus est	155	g
Apostolos fecit omnium derelictio	143	e
Apostolos scientie secularis ignaros: quare christus elegit ad euangelij pre		

dicationem	171	b
Epistolici fastigij est: omnia relinquere	143	e
Arbor non est solida: nisi illa in qua frequens, ventus incurfat	110	t
Arrogantie seu iactantie quattuor spes sunt fm Grego.	270	k
Arma militum xpi que et qualia	235	r
Arma nostra sunt vtutes	226	z
Arriopagus: vnde sic dictus	43	b
Arriopagum constituit Solon apud athenas	48	q
Arriopagi exercitia plurima: et que	48	q
Argumentum pessimum: turba est	8	f
Archidiaconi: auribus et oculis corporis adaptantur	112	t
Arcus tensioe docuit Jo. euangelista obere iterdu remitti rigore	66	a
Architectores seculum precedens felix fuit	172	p
Arismetricus bonus spualiter loquendo quis sit	224	d
Astronomia quid sit	224	a
Astronomus bonus spualiter loquendo quid sit	224	b
Artiu quattuor genera: et que	173	q
Artes liberales lz animu ad virtutes non perducant: tamen illum ad il-		
las expediunt	222	m
Artes septem: septem planetis assimilant: et quomodo	222	n
Aristotelis Platonis discipuli lano maxima	196	e
Aristotelis vita: et vnde originem habuerit	196	f
Aristotelis epitaphium quale	196	g
Aristoteles viuens docuit eloquentiaz: vt patet in multis	196	i
Aristoteli edificatu est altare a Stragerinis ppatriotis suis	197	r
Aristoteles in multis Platonis pceptori dicit: et quare	197	r
Aristoteles tribus ante Socras discipulis fuit Platonis vo viginti	196	i
Aristotelis domus: a Platone dom' litteraria dicebat	196	i
Aristoteles annis vixit sexagita trib' et mort' tpe Philodei	197	l
Aristotelé vixisse p' morté Plato. solū anis trib' mēnū aliq	197	m
Aristoteles docēs Alexā. philippi filiū: qz dilect' sit a pentib' ei'	197	n
Aristoteles: Platonis pceptori suo aram edificauit	199	o
Aristoteles quare anthernomatice ph's appellatus sit	199	e
Aristoteles incubi filius estimatus est: et quare	199	e
Aristotelis aliqua mirabilia a Boetio dicta recitantur	202	e
Auaritia nullum deterius in principibus vitiū	27	k
Auaritie suspitio: etiam vitanda	27	l
Auaritia Antigoni regio turpissima	28	o

Auaritie crimen: regie valde Triatur malefati	34	e
Auaritia diuitem in equalitatem in hominibus facit	81	e
Auaritia societatem dissoluit	87	i
Aurum inutiliter est in sacco: q̄ pauperum necessitates n̄ releuant	124	f
Aurum a filiis israel assumptum de egypto. quid significet	171	h
Aurum seculum dicebatur regnantibus sapientibus	27	c
Auctoritatum soliditas. est certitudo librorum ⁊ capitulorum: Ideo alleganda	3	y
Auctoris huius summe bona intentio in horum collectione	231	t
Auctoris huius summe: eam legentibus humilis exhortatio	232	x
Auctoris huius summe humilis excusatio	305	s
Audiri non debent a religiosis nocua	302	m

De littera. B.

Barba: seruum ondit differentia: s̄o nō radēda s̄m Diogenes	184	g
Barbarissimus plus timet in sermone: q̄ i vite de ordinatione	223	q
Bassenum filium quinquennij in sinu patris morte mulctauit de ⁹	73	g
Beatus nemo dicendus est dū uiuit	109	n
Beatus in hac vita si quis est: quis sit ille	109	n
Beata vita qualis sit s̄m Epicurum ⁊ eius sequaces	221	c
Beatifici boni diuerse suere philosophorum sententie	177	e
Beatificandi nō sunt. prosperitatibus pollentes	110	c
Bigami ⁊ p̄cubinarij nō debent subire ecclesiasticum misterium	123	q
Bisextum ⁊ horas inuenit Julius Cesar	26	3
Belli inferendi vel assumendi tres requiruntur conditiones	35	v
Bello nō adsint cupiditas: seueritas: feritas: ⁊ nō nulla alia	35	x
Bella non sunt peccata: si ob iustas fiat causas	35	x
Belli auctoritas est penes principem	35	y
Bellum non est faciendum absq̄ vrgenti necessitate	35	3
Belli tpe principes ⁊ sui habeant deum secum	35	a
Bello adsint ordo: ⁊ sagacitas	35	c
Belli tpe: n̄ sufficit vn ⁹ princeps: tot satisfacere cupiditatibus ⁹	36	q
Belli tpe: orandū est: ⁊ orare faciendū	37	v
Bello vacans Alexander habuit secū Aristotelem p̄ceptorem	197	q
Bñdicere aliquando bonū: aliquando malum	291	o
Beneficium: ab hoie duro collatum: pants lapideus est	28	t
Bñficiū dupl̄r fit opera. s. ⁊ pecunia	28	v

Beneficij a milite accepti recordatus Iulius Cæsar qd fecerit	251	r
Bñficij alteri ^o militi recordatus August ^o Cæsar quid fecerit	29	c
Bñficio serui motus dñs quidam: optimū illi dedit p̄siliuz	76	n
Bñficijs redurit quidam inimicū ad amicitie fidelitatez	87	p
Bñficiū etiam fere sentiunt	87	r
Bñficiū ac beniuolentia: humanas mitigāt iras	87	e
Bñfecit Aristoteles omnibus: ⁊ publice ⁊ p̄uate	197	o
Bñfecit Antigonus militibus: illi omnia mala imprecantibus	251	s
Benignitate vsus Alexander erga militem quid egerit	28	a
Benignitate victor extitit Cæsar magis q̄ armis	29	d
Benignitate magna erga nos vsus ē rex regum x̄ps dominus	29	d
Beniuolentia p̄ncipū in suos: illos multū ad sui amorē puocat	28	z
Beniuolentia quot modis arhetoribus captef	276	b
Boetius quo tempore virtutibus claruerit	211	i
Boetius in carcere p̄stitut ^o : librū edidit de phica consolatione	211	i
Boetius: quare Seuerin ^o : Finneus: ⁊ Ballius dicitur sit	212	l
Bonum esse cū malis: laudabilius est: q̄ cū bonis	87 ⁊ 302	g
Boni: bene viuant cum malis: sicut Lotb: ⁊ Job vixere	87	l
Bona constant ex proprio: vt multis patz exemplis	97	x
Bona oia habere volumus. cū tñ boni esse nolimus	98 ⁊ 152	z
Bona mūdi apostolus vt stercoza arbitratus est	98	m
Bona sua oia virtutes scilz ⁊ sapientiaz secū p̄tabat Socrates	189	s
Bonus sūmū: in quo posuere philosophi	220	o
Bonū sūmū voluptatem esse affirmantibus nihil turpius	221	d
Bona facta a religiosis: deo sunt attribuenda	305	q

De littera. L.

Ladua sunt vires ⁊ opes hūane: puerilibusq; filia crepūdijs	108	f
Lamerarij p̄ncipum: lateri corporis siue costis assimilantur	52	f
Lamerarios habere vitulosos: non est principi securū	52	h
Lamerarij p̄ncipum: quales esse debeant	52	h
Lamerarij p̄ncipum: quid erga dños suos agere debeant	52	k
Larcerem intrans Socrates: ipsi loco ignominiam detraxit	199	b
Larmina secularia: ⁊ cātica vana: excludāt ep̄ia mensa sua	127	q
Larminibus Dictagorici utebantur: ⁊ quare	205	e
Larnem nostram. i. proximos nō debemus odio habere	80	d
Larniū elus non fuit in oriente sub P̄gmalcone.	117	p

Laribus & vino abstinerebant antiqui	282	o
Laro: vt iumentum edomanda est: & quare	282	t
Lanonicci ecclesiastici: cordi adaptantur: & quare	112	v
Lantus ecclesiastici dissonantia: iussu Caroli magni temperata est	26	b
Lantus psalmodum: in ecclesia quare institutus sit	275	k
Capitulum Conuentus celebrat: vt errata corrigat	152	a
Capitulum q̄le: debeat in se tenere omni nocte quilibet religiosus	287	x
Capitulo interessentes religiosi prelati & subditi: q̄les esse debeant	289	a
Capitulum est discipline dom ^o summe necessaria in quilibet religioe	289	a
Capituli in loco patiens sit religiosus	290	d
Capitulum est officina spūs sancti: & quare	290	d
Capituli in loco: qualis esse debeat prelatus	290	d
Caput eminet ceteris totius corporis membris	13	c
Caput videntes: hominem agnoscimus	13	a
Charitatis est vestis nuptialis: & quomodo	64	a
Charitatis exemplum in subditos ostendit Martin ^o & domin ^o noster Iesus		
Christus: & quando	68	d
Charitatem ad inuicem seruent Christiani: & quare	80	b
Charitate uniti sunt vt castrorum acies ordinata & quō	81	f
Charitate deficiente: locus demonibus aperit in acie	81	g
Charitates nō habent q̄ proximis nō p̄pant nec egētis subueniūt	81	m
Charitatem nō habens aia: nihil est	223	3
Castiget prius seipm hō q̄ aliu: Platonis exēplo	193	e
Castigationis moderatio: laudabilis ē: vt probat Trajanus multis pulchris exemplis.	257	l
Castitas quid sit	147	c
Castitas in mulieribus illarū est maximus decore	89	p
Castitatem ne perderet mulier greca in mare se dedit	90	o
Castitate amissa: Lucretia seipsam interemit	258	x
Castitate ne amitteret filia cuiusdam: illam occidit	90	t
Castitate per vim amissa q̄dā mulier: violatorē occidi fecit	90	v
Castitate filie p̄dita: q̄dā p̄ditore: & p̄ditam filiā occidit	90	v
Castitatis amore pelagia cum sororibus & matre ne illam perderent fluuio se dedere	90	x
Castitatis amore: non se debent fideles intertinere	90	y
Castitas: vi non amittit: voluntate casta manēte	258	y
Castitati sine suis appenditijs partū credendū est	103	l
Castitas tanto necessarioz: q̄to eius dignitas excellentioz	123	r

Castitati Joannis pape honorem detulit equus	124	v
Castitas religiosorum: qualis esse debeat	147	a
Castitas sine temperantia ac ieiunio cito lacescit	147	e
Castitate vt seruent religiosi excludant incōtinentie occasiōes	148	i
Castitatis amore: mater ac filie in fluvium se proiecere	258	v
Casti significantur p quinque virgines prudentes	147	d
Cause bene ante snias discutiende sunt	42	v
Causam ancille bñ discutiens Demostenes deffensavit	42	v
Cause bene examinande ante sententias	42	x
Causam pauperis innocentis tutatus est quidā qui dicebatur pauperum refugium ⁊ quomodo	42	y
Causa relicta indiscussa a sapientib⁹: ⁊ quare	42	d
Causas greci bñ discutiiebant añ snias	42	e
Causas discutiēdi: statui fecit Ambro. a Theodosio triginta dieꝝ	43	k
Causidicum purpura sciebat vendere Demostenes	45	f
Causidicoꝝ lingua venalis: reipublice dāntifica	45	i
Causidici: causas protrahunt: ⁊ quare	45	k
Causidici mali: tenent ad lucratoꝝ restitutionem	46	l
Catonetē duo fuere. s. Censorius ⁊ Uticensis	160	f
Cecus Didimus regulas grāmaticæ ac rhetoricæ vidicit: nouum ac ve- tus testamentum sciuit. Librosq; composuit	III	l
Cecitas ferri facile pōt: si nō desunt subsidia valitudinum	208	h
Cecitate: Didolus stoycus multo tempore patienter sustinuit	219	c
Cecus Esciliptades: q̄renti quid sibi cecitas p̄tulisset: qd rñderit	219	c
Celestia minus videt aia: que circa terrena angitur	266	p
Cerusa ⁊ purpurissus in facie xpiane quid significet	103	r
Clementia quid sit	23	v
Clementiam innocentes colūt: nocentes innocant	22	h
Clementia facit quod facere non potest seueritas	23	m
Clementia p̄ncipes deo equat	23	q
Clementia Marci Marcelli: capta siracusa oñsa est mirabil⁹	23	t
Clementia Traiani: in vno solo damnato tempore imperi sui apparet mirabilis	23	x
Clementia Philippus: bonum pugnatorem: dando illi pecunias a mi- seria releuauit	24	y
Clementia Pompei mirabilis erga Petridatū regē deuictū	24	z
Clementia Pauli mirabilis erga deuictum a se regē	24	a
Clementia Cesaris erga Catonis filios	24	b

Clementia mirabilis multorum aliorum principum	24	c
Clementiam princeps teneat simul et iustitiam	25	l
Clementia honestior est quam venia	252	d
Clementia in quatuor consistit: et in quibus	252	e
Clementie exemplum reges accipiant et principes a rege apum	252	e
Clementia Marci Marcelli ac Cæsaris in hostes mirabilis	252	f
Clementia Pompei erga regem armenie devictum	252	g
Clementia Pauli Romani consulis erga regem a se captum	252	h
Clementia Cæsaris audita morte Catonis mirabilis	253	i
Clementia Romani senatus mirabilis erga Athenienses captivos	253	l
Clementia Cæsaris mirabilis erga milites suos	253	m
Clementia Traiani maxima: et de illa: et mirabile responsum	253	n
Clementia Alexandri maxima in militem senio et frigore confectum: et in regem devictum	253	o
Clerici coronas deferentes: quod considerare debeant	113	x
Clerici scientia celesti debent esse preediti	115	o
Clerici morum gravitate debent esse maturi	115	c
Clericos presumptuosos ac dissolutos: non acceptabat Ambrosio.	115	v
Clericum inhonorantia que sint	115	v
Clerici curiose vestiti: non clerici sed sponsi dicendi sunt	115	x
Clerici sint a mulierum consortio separati	115	z
Clericorum prima temptamenta sunt semina: et accessus	115	a
Clerici non querant seculi lucra in christi militia	116	f
Clerici domorum alienarum non sint dispensatores	116	f
Clerici bona ecclesiastica fraudantes: sacrilegi sunt	116	g
Clerici non sint negotiatores	116	h
Clerici secularia non frequentent convivia	116	h
Clerici aliud esse: et aliud videri volunt	118	c
Clericis non cohabitent femine: exceptis matre: amita: et germana	124	o
Clericos incompósitos a mensa sua Hieronymus: eiecit: et quare	298	y
Cene tempore: parco honestosque sermone maiores utebantur	127	o
Cenatur sanius: facta prius exercitio	189	a
Cena temperata: etiam postera die est iocunda	192	y
Cena est convivium in fine diei secundum Gregorium	286	k
Cene breuitas: alimentisque modicitas sit apud religiosos	286	l
Cenat multi religiosi in corpore proprii nocivum officiorumque impedimentum	286	o
Cena facta non est delectatus Dionysius: et merito	286	p
Cenobitarum vita: qualis secundum Hieronymum.	145	x

Credenda non sunt facile crimina maiora licet cognita cito sint corrigenda	41	p
Credens in Christum non diligit in simuz: nec superbit in medio summoq; adheret	145	a
Credere de facili: mala de alio referenti noluit Xenocrates	203	k
Creditur ab hominibus plus oculis q̄ auribus: et merito	290	l
Creditoribus multis senex obnoxius: omnibus: vno excepto scilicet vtre latiffecerat	281	t
Ciuitatum presidia: quare quesita sint	12	n
Ciuitas ymaginaria Socratis: qualiter erat disposita	67	m
Ciuitas in tres partes fm Pluicenam ordinanda et in quas	264	y
Cibus indigestus: corpus inflammat. et genitalia	148	s
Liborum multitudine natura suffocatur	284	r
Libis in sumendis: que ordinez debeat seruare religiosus	284	x
Libos quales sumere: et a quibus debemus abstinere	286	m
Liborum nimia quantitas: euitanda	286	n
Libus anime: deuota est oratio: vel sacra lectio	286	r
Libi minimi et vulgaris fuit Cesar Augustus	249	3
Libi ante sumptionem: lachrymanduz est: et quare	281	e
Christiani quidam an essent in fide solidi: magna cautella probati sunt: et quomodo	49	e
Christiani deo infideles: regi terreno fideles esse non possunt	49	f
Chirieleyson nouies in missa repetitum quid significet	279	i
Circūspectio quid sit: et quod eius officium	248	n
Cythara et phiale auree sanctorum quid significant	285	e
Crimen lese maiestatis: sacrilegio proximum est: et quare	71	n
Concines: dilectionis vnitatem seruare debent et quare	81	n
Concordia et discordia quid operentur	7	i
Concordabant Romanis ad reipublice regimen assumpti	7	l
Concordie librum grecis dissidentibus recitauit quidam: discordiam domus sue sedare non valens	77	h
Concordem habere vicinum: felicitas magna	82	r
Concordia cohabitantium ac vicinorum q̄tum deo placeat.	82	s
Cognitio sui religiosi maxime necessaria	153	e
Cognitionem sui e celo venisse: delphicus apollo affirmabat	153	f
Cognitio sui celestium terrestriumq; cognitione: preponenda	153	g
Cognitione sui nascitur humilitas vera	153	h
Cognitio sui vera est philosophia	216	b

Logitationes varias a malignis spiritibus immiti orantibus vidit	
B acharius	274 g
Confessio generalis: quare hore prime interponatur	277 n
Confidentia quid sit fm Tullium	254 d
Confidentia maxima Alexandri in medico suo philippo	254 e
Confidentia Platonis maxima in Xenocrate discipulo	254 f
Consilium quid sit	50 g
Consilio res magne geruntur	8 x
Consilium mulieris bonum quid fecit	23 l
Consilij capiendi deliberatio triplex	50 h
Consilium inhonestū lz vtile Themistoclis nō est acceptatū	50 k
Consilio duo sunt contraria: festinatio. s. z ira	50 l z 189 v
Consilium sapientum non autem fatuorum audiendum est	50 m
Consilium sapientum requirat: qui vult esse prudens	50 n
Consilium etiam a minori aliquando accipiendum est	50 o
Consilium a malis non est requirendum	50 p
Consilium iniquorum quale	50 q
Consilium emulorum: vitandum	50 q
Consilia instabilia sunt nisi a fonte emanauerint sapientie	51 t
Consilium Parmenionis non est acceptū ab Alexandro: z ipsius pul chra responsio	51 a
Consilium mutari potest ex contingentibus	51 b
Consilium debet esse secretum: vt ait Metellus	51 d
Consilia antiquorum Romanorum: secretissima erant	52 e
Consilium bonum ab vxore datum: a viro acceptandum est cuiusda; exemplo	87 p
Consilium oriente sole conuiusum & o occidente cogitandum est fm Socratem	189 v
Consilium velox sequitur penitentia fm Socratem	189 v
Consilium vtile sed iniustum minime acceptandum est	241 l
Consilio auctoritate z sententia nō armis res magne gerunt	249 o
Consilium dantes: nauis gubernatori sunt similes	249 p
Consilio deficiente domit: parum arma foris profunt	249 p
Consiliarij quales esse debeant	49 t
Consiliarij debent prestantiores esse illis qui eos consulunt	49 v
Consiliarij debent esse veridici illis quibus consulunt	49 x
Consiliarij caueant ab adulationibus	49 z

Consiliarius senex Damagathus: Xersi regis ceteris adulantibus vera dixit	49	z
Consiliarij seniores eligi debent quia sunt sapientiores	49	c
Consiliarij iuvenes non sunt eligendi	49	c
Consiliarij sint in iustitia stabiles & fundati	49	d
Consiliarij mali qui sint: & q̄ ab eis sit cauendum	49	f
Consiliarius bonus quis sit	50	g
Consiliarijs malis interioribus non est credendum	51	r
Consiliarij episcopi quales debeant esse	133	f
Consiliarij: quales querendi sunt ab episcopo scdm Bernardum.	133	f
Consiliarij episcoporum: manus suas ab omni munere, debent excutere	133	l
Consiliatio bona quid sit	50	g
Consules sapientes erant Athenis in Ariopago	48	p
Consuluit Scipio Romanis: ne Carthago destrueretur: et quare	10	q
Consulens bene alijs honeste debet esse vite	210	x
Consulendus est super omnia: magni consilij angelus	51	o
Consulere stultum sapientem: & ipsam sapientiam quid sit	51	x
Consilium mutari potest: futuri instabilitate	51	c
Collationes patrum: quid in breuitate contineant	237	l
Collatione priuata debet predicator etiam seminare spiritualia	303	z
Colloquia mala mundanorum: animos perfectorum sepe fermentant.	103	l
Colligationum varietas & differentia in corpore reipublice	57	p
Concupiscentijs proprijs debet princeps imperare: & quare	37	b
Concupiscentie laqueus insidiatur in mensa secundum Augustinum.	282	q
Conscientia accusante: nihil prodest laudatio	54	b
Conscientiam nunq̄ quis fallere potest: famam autem sic	189	v
Conscientia per domum significatur	304	i
Conscientia est cella interior,	304	k
Consuetudo mala indelebilis est: quia altera est natura	89	m
Consuetudo mala difficile tollitur	92	l
Comodum suum: alterius incomodo augere quid sit	9	i
CORDAS remittit: q̄ nimis protendi: tutius est	5	l
Cor & lingua in senibus non veterascunt: ideo cauenda	95	l

<i>Corde humano nihil fugatius & instabili⁹</i>	274 f
<i>Cordis collectioni studendum est orationis tempore</i>	274 f
<i>Cordis solitudo quādo fit</i>	277 h
<i>Cor ante laudes diuinas colligendum est: exemplo pulsantium</i>	ante
<i>magnates</i>	285 d
<i>Cordis distractio & euagatio: hora vespertina cauenda est</i>	285 f
<i>Cordis euagatio: in choro existentium reprehensibilis ē</i>	298 b
<i>Comedens religiosus extra cōitatem: que seruare debeat</i>	292 c
<i>Comedentium fratrum vidit quidam: alios alios mel: alios panem: alios</i>	
<i>stercus comedere</i>	292 b
<i>Comestio primorum parentum in paradiso facta: diuersa fuit a comestio</i>	
<i>ne extra paradysum</i>	281 d
<i>Comestionis tempore: quid a religiosis faciendum sit</i>	292 c
<i>Comedentis religiosi oratio. in conspectu dei ascendit</i>	292 g
<i>Correctio aliorum tpe ire differēda est exemplo Socratis</i>	187 c
<i>Correctio eorum que fiunt coram principe: qualis</i>	34 p
<i>Corrigere non curant principes sed dominari</i>	8 d
<i>Corrigi non vult: peccare se nesciens</i>	222 f
<i>Corpora sanctorum aliquorum: quare fuerūt permissa a deo in fluum</i>	
<i>prohici</i>	164 o
<i>Corpora cognatorum mortuorum: Bassageti deuorant alij canibus</i>	
<i>tradunt.</i>	165 y
<i>Corpus suum iussit Diogenes feris & auibus prohici: Anaxagoras vo i</i>	
<i>patriam non deferri</i>	165 z
<i>Corporis species: mentis est simulacrum pbitatissqz figura</i>	215 m
<i>Corpori plurimum indulgit Epicurus</i>	222 e
<i>Corporis ad refectionē: q̄ inctio e debeat religiosus accedere</i>	280 c
<i>Corpus iuuenile est sicut somax ardens</i>	281 n
<i>Completozium: quare in sero institutum sit</i>	286 s
<i>Contemptores mundaliuz fuere Socrates & alij philosophi.</i>	187 f
<i>Constātia Socratis in haustu veneni</i>	258 s
<i>Constantia Socratis maxima in morte</i>	189 b
<i>Constantia Democriti maxima cuz in man⁹ hostiū venenisset</i>	208 g
<i>Cōstantia maxima Romanarum matronarum post Cannensem</i>	
<i>cladem</i>	244 t
<i>Consortio peritorum imperiti gaudentes quid sint</i>	217 e
<i>Continentia Xenocratis dormientis cuz muliere meretrice</i>	202 i
<i>Continentia duorum philosophorum maxima</i>	202 i

Continentia Demostenis serga laydē meretricē formosissimā	207	s
Continentiam tanq̄s fundamentum totius spūalis edificiij collocabant antiqui patres	237	b
Continentia large sumpta accipit̄ quadrupliciter: et quid sit	249	x
Continentia gule multum viguit in antiquis principibus	249	y
Continentia a vino maxime viguit in feminis Romanis	249	a
Continentia Alexandri siti fatigati: etiam a potu aque et quare	249	a
Continentia a voluptate luxurie maxime viguit in antiquis principibus	250	b
Continentie Spurine adolescentis etrusci mirabile exēplum	250	c
Continentia Alexandri mirabilis quid sit operata	250	d
Continentia Scipionis mirabilis quid sit operata deuicta Carthagine	250	e
Continentia maxima Xenocratis: a meretrice impudica lebefactari nō potuit	250	f
Continentiam docuit Pythagoras Cothronam ciuitatem	250	g
Continentia caste mulieris romane existimantis omnibus hominibus ora olere sicut viro suo	250	i
Continentia a cupiditate et auaritia viguit in Scipione	250	k
Continentia Marci Curtij auri Samnitium repudiantis	250	l
Continentia Fabrij: Donaria contemnentis a Samnitibus missa	251	n
Continentia Quiri Tuberonis: donaria contemnentis ab etheis missa	251	n
Continentia Anathoclis regis: vasis fictilibus in mensa vtentis: eo q̄ fuerat figuli filius	251	o
Continentia Diogenis mirabilis: ab Alexandro magno non est victa	251	x
Continentia a cupiditate mirabilis Socratis et aliorum	252	b
Conuicia multa in Cesarem Augustum coniecta	31	y
Conuictum durum: aliquando hominum curat defectus	89	o
Conuicia principum: qualia esse debeant	29	i
Conuictum Didonis Enee exhibitum: quale	30	k
Conuictum Enee apud euandrum: quale	30	l
Conuictum triplex et quale vnūquodq̄ sit	127	l
Conuicia philosophica: qualia sint	127	k
Conuicia sanctorum: qualia sint	127	l
Conuictijs antiquorum: quales intererant persone	127	m
Conuictijs antiquis quā eēt iter futuri querebāt iuuenes: et quare	127	o

Conuiuia instituere docuit s̄ma ueritas Christus ⁊ quādo.	127	p
Conuiuiorum tempore: legant̄ sanctorum patrū egregia facta	127	q
Conuiuia diuersa. s. plebeia: ciuilia: ⁊ philosophica.	213	x
Conuiujs an philosophi interesse debent	216	v
Conuiujs interessentes philosophi, quid agere debeant.	217	f
Conuiujs si intersint uitijs irretit: quid a pho agendum.	217	g
Conuiuiorum uerba: diuersa sint ex diuersitate interessentiū.	217	h
Conuiuium constat ex quattuor: ⁊ quibus	218	q
Conuiuij tempore: quales inter conuiuas h̄di sint sermones	218	q
Conuiuia secularia non adeat religiosus etiā itinerans.	299	l
Conuiuiorum epulas comitatur uoluptas.	299	m
Conuiuia extranea comitantur multa mala.	300	n
Conuiuia non recusans clericus: facile contemnitur.	300	o
Conuiuaz numerus nō sit minor tribus: nec maior nouem.	218	p
Coniuratione trecentorum iuuenum pictagoras exterminauit apud Lothroniuz.	204	b
Conuiuia omnia: omnes pictagore discipuli habuere.	204	v
Conuersio gēis hebreorū ad fidē facta mediāte muliere captiua	129	n
Conuersio ad Xpm, mirabil̄ regis ⁊ regie mediāte mliere capti.	130	o
Cultum dei Constantinus multum dilatauit	19	c
Cult⁹ dini pietatē Cōstātini ipatoris imitari debēt p̄nci. vniuersi	19	f
Cultores ⁊ cultrices. uiri ac mulieres qui sint	237	g
Curias fugiebant philosophi: ob uitta in eis regnantia	57	v
Curias declinant sancti uiri: nisi cā sint necessitatis inducti	57	x
Curie principū seculariū: diuerse sūt: qz qdā bone qdā uo male	57	z
Curias bonas ac malas frequentare p̄nt boni uiri: ⁊ quare	58	a
Curias bonas ac malas frequentare non debent mali	58	a
Curie principū: a religiosis frequentari nō debent: ⁊ quare	301	v
Curiales: de multis admonendi sunt: ⁊ quibus	52	q
Curiales: adulationem caueant	52	r
Curiales: adulationem caueant	53	s
Curiales sunt sicut canes: qui mansuescunt uis̄is muneribus	54	i
Curiales: irati sunt: cum nō uident munera: ⁊ qb⁹ assimilant̄	54	n
Curialiū improbitas maxima: apud q̄s nihil ualeat nisi pecunia	55	t
Curialium corda non emolirent Orpheus ⁊ Achis tigrides emolien- tes ⁊ saxa	55	t
Curialiū corda plumbea: solum maleo aureo emoluntur	55	v

Luriales quot sunt: tot in curia sunt cerberi: licet solum vnus ponatur in inferno.	55	v
Luriales sūt sic hydra: cui si vnū āputet caput tria succrescūt	55	x
Lurialibus etiam sapiens aliquid dabit: ⁊ quare	55	y
Luriales: sophisticis machinationibus populum spoliant	56	e
Luriales: lupis: canibus: accipitribusq; assimilant	56	f
Luriales quare lupis assimilant: ⁊ ibi de lupoꝝ pprietatibus	56	h
Luriales: lupis sunt crudeliores: ⁊ qualiter	56	h
Luriales: lupis similes sunt: vocem hominibus eripientibus	56	i
Luriales castorū similes sunt: ⁊ quare	56	i
Luriales: lincibus sunt crudeliores: ⁊ quare	56	k
Luriales leonibus sunt crudeliores: ⁊ ibi de leonū natura	56	k
Lurialibus alios spoliātib; euenit sicut aubus bubonem deplum mantibus	56	l
Luriales: cū sint diuites: inexcusabiles sūt paupes spoliando	56	m
Luriales cōmensationibus vacant ⁊ pompis	57	r
Luriales de nocte faciunt diem: ⁊ de die noctem	57	r
Luriales ⁊ claustrales non conueniunt	57	y
Luriales nostri: sint sicut Senatus Romanus	58	c
Luriositas: quid sit s̄m Anselmum	228	q
Luriositas: primus est superbie gradus	267	e
Luriositatē antiqui phi: vt Socrates ⁊ Plato euitauere	267	f
Luriositas studendū: qualiter: ⁊ in quo a studioso differat	267	d
Crudelitas principum: est quasi bellum	22	i
Crudelis non sit rex ad non parcendum a se subiectis	34	l
Crucis signum Constantinus imperator honorauit	19	b
Crucis supplicium: alicui de cetero dari: Imperator prohibuit	19	e
Constantinus	19	e
Crucis signo munitus Theodosius: victoriam reportauit	37	x
Crucis signo signare se debet religiosus ante somni quietem	288	e
Crucis signo signati non moriuntur subitanea morte	288	g
Crucis signo signati se haymundo apparuit Christus	288	f
Crucis signum: est murus inexpugnabilis	297	q
Crucis signo: se omnes signare debent	297	q
Crucis signū: mirabiliter timent demones	298	
Cruciari nolebat Paulinus propter aurum vel argentum sed propter Christum.	258	r
		c

De littera. D.

Dare sibi volenti Archilao regi munera: Socrates non acquieuit et quare	187	h
Damnandus non est quis temeraria credulitate	43	i
Decani in ecclesia: manibus adaptantur	112	v
Decime et oblationes quare a populo dantur sacerdotibus	131	i
Demoni interficiuntur: et quomodo	101	v
Demon astrictus: aliquando testimoniū reddit veritati	111	e
Demon expulsus est a gregorio: hospitio recepto in phano	126	o
Demon rediit ad locum suum permittente Gregorio	126	t
Demoni interficere: quid sit	274	h
Demonem adiuuantem religiosum in curiosis occupatum vidit quidam	296	x
Demon multos impellit religiosos ad curiosa edificia p̄struēda	296	y
Demosteni contemporaneus fuit Idysocrates	270	z
Dentes facti sunt ad petulantie verborum cohibitionem	217	m
Detractorum officium est: mendacia pigmentare	56	f
Detractione: ab ore virginali non procedat	105	p
Detractionem in mensa sua euitari iubebat Augu.	126	c
Detractionem suam ab alio narratam Diogenes audiens sapienter respondit	184	h
Detractiones non sunt libenter audiende	302	n
Detrahendum non est regibus et p̄ncipib⁹: q̄z ymago dei sunt	71	o
Deus vnus ē qui fecit oia et tute vbi sui: q̄te efficacite fuerit	128	c
Deus Socratis: demon fuisse perhibetur	185	o
Deus Socratis quid in illo operabatur	185	p
Deoz pluralitate dānabat Socrates nolēs iurare per illos	188	o
Deos gentiū detestās Socrates: morte venenosa dānatus est	188	p
Deos gentium aspernatus est Pythagoras: nolēs illi sacrificare	206	l
Dei vnus in nomine: hausta herba venenosa Socrates non est mortuus	190	c
Deus est causa bonoz omniū: nō aut maloz fm Platonem	194	q
Derogatiōis cā hospitari credēs pegrinū: diabolū recepit	270	m
Desideria carnis non sunt a rege immitanda	34	m
Diaconorum officium quale sit	114	k
Diaconorum officio Christus vsus est et quando	114	k
Diaconi debent spiritu septiformi esse pleni.	114	l

Diaconis: quare stola imponit super sinistrū humerum	114	m
Dialectica quid sit fm Hugonem	223	r
Dialecticā artē xps ⁊ apli nō tradiderūt: s; euāgelicā doctrinā	129	c
Dialecticam de greco in latinum Varro primus transtulit	137	c
Dialectice discende modus fm Boetium	137	c
Dialecticis cautellis quidam sapiens in alijs scientijs: in die magisterij confusus est	137	d
Dialectico cōcludēt ꝑ Diogenē: q nō erat hō quid responderit	184	i
Dialectica a Parmenide in rupe solitaria adiuuenta est	216	x
Dialecticus bonus spiritualiter loquendo quis sit	223	r
Didicit piscium naturas illorūq; insidias Alexander ⁊ qualiter	26	s
Didicit geometriam Alexander ⁊ quare	26	s
Didicit Aristoteles aialiū nās: ⁊ qualr de ipsis librū composuit	26	v
Discendi sollicitudo maxima Pythagore: loca mltā pagrantis	204	r
Discendi clanes que sint	138	r
Discere voluit Solon vltimo die mortis sue	181	h
Discere sero satius esse q̄ nuncq;: Socratis prouecte etatis musicam discētis ostenditur exemplo	285	r
Discipulorum delicta: in preceptores refundi solent	26	y
Discipulus a quibus cauere debeat	138	i
Discipulo discere volenti que sint necessaria	138	n
Discipuli humilitas in quibus consistat	138	o
Discipuli subiectio: in quibus consistere debeat	137	s
Discipuli Pythagore vsq; ad septennium: eorum que docebantur causas poscere non permittebantur	138	t
Discipulos habere tria: iurare ꝑpellebat Hypocras ⁊ que	139	f
Discipulus in scola qualis esse debeat	290	f
Disciplina: in duo diuiditur: ⁊ in que	72	q
Disciplina militaris maxime viguit apud antiquos	245	b
Disciplina aliquando est moderanda: ⁊ quare	257	l
Discipline domus est capitulum in religione necessarium	189	a
Discipline in domo: qualis debeat esse religiosus	289	b
Disciplina a religiosis in reffectorio seruanda	292	3
Disceptatio pulcherrima inter Pythagorā eiusq; discipulum	42	c
Discordia fratrum q̄tum deo displiceat ostenditur laici i cuiusdaz defficatione	75	f
Discordia a ciuitate: ⁊ a domo fuganda fm Pythagoram	205	f
Discolus quis sit	137	h

Discolus dicitur quasi a scola diuisus	137	g
Differentia maxima in aduersis inter sapientis et stulti animi	209	q
Diligendus est inimicus ratione nature: non autem ratione culpe	87	l
Dilectio dei et proximi: omnis continet artes et scientias	224	g
Dionisius Ariopagita Atheniensis fuit	230	b
Dionisij tyranni de regu infelicitate pulchru exemplum	248	m
Discretio multiplex in mensa a religiosis seruanda	282	m
Discussio accusatiois et defensionis defectu pueri facit iudiciu	141	q
Discussio vite proprie quotidie facienda: pictagoricoz exemplo	216	a
Discutebat vitam suam omni sero Seneca lumine ablato	216	b
Disputatur et scripturus Carnaydes phis heleboro se purgabat	206	p
Disputabat Aristoteles deambulando: ideo peripateticus dicitur	220	n
Discursus diligentes: ulcerosas habent animas	268	t
Discursus inutiles euitabant sancti patres: quietem amantes	268	v
Discurrendi occasione euitas abbas Aspello: noluit, fratris bouem subleuare	269	x
Distantia maxima inter religiosos modernos et antiquos	292	d
Dissolutio in choro: abusio maxima	289	t
Diuinas laudes: qualiter religiosus itinerans persoluere debeat	298	a
Diuites auari canibus sunt similes	56	n
Diuites ammonendi sunt ne iniuste diuitias congregent	98	b
Diues oranis: aut antiquus aut iniqui heres	98	c
Diuites ammonendi sunt: ut pauperibus provideant	98	d
Diuites non superbiant: nec pauperes contemnant	98	e
Diuites non possunt secum ex hoc mundo diuitias portare	98	f
Diuites precaneant penas futuras diuitiarum amatoribus preparatas	98	i
Diues sine misericordia abusio maxima	99	r
Diuites sine misericordia maledicuntur	99	r
Diuites pauperibus comparati: pauperiores inueniuntur: et quare	99	a
Diues quis sit: et quis pauper secundum Epicurum	222	g
Diues factus quidam bis consul a Romanis pulsus est	242	r
Diuitiarum congregationem indebitam caueant presides	40	f
Diuitie caduce sunt: non valentes defendere illas possidentes in die iudicij	98	e
Diuitie seruate amittuntur: pauperibus vero largite seruantur	98	g
Diuitiarum latores in celum sunt pauperes si eis erogentur	98	b
Diuitie bone sunt: non autem faciunt bonum: ideo illis bene utendum	98	k
Diuitie spine sunt verbum dei suffocantes	98	n
Diuitie fallaces sunt: et quare	98	o

Diuitiarum multimoda impedimenta: a diuitibus cōsiderāda	98	p
Diuitie: ligamenta: & onera sunt amantibus illas	98	p
Diuitias habere: & non eas amare: difficile est: ideo periculose	99	q
Diuitias Democritus profecit: & quare	145	g
Diuitias cōtempfit Anaxagoras: saluū se eaz amissioe ptestās	181	i
Diuitiarum contemptor maximus Socrates	181	l
Diuitias paternas maximas Pythagoras philosophiam acquirēdo su- perauit	204	q
Diuitias maximas ptepsit Democritus: vt liberi ⁹ phie vacaret	207	a
Diuitias nō solum cōtepsit Democritus: sed nec etiā illas optauit	208	b
Diuitiarum contemptus Democriti: toto Cesaris Imperio tem- perandus non esset corruptus	208	e
Diuitiarum contemptor Zenon: suarum rerum naufragium nuntianti: quid responderit	208	f
Diuortium in coniugio maxime vltandum	12	m
Docilitas quid sit: & quod eius officium	249	r
Docere alios nō est locuplex: nisi q se ad docēdū paupes credit	289	y
Docēs Aristoteles Alexan. q̄ discretus fuit in docendo	201	t
Docētē audire plus pfert: q̄ p seipz studere. put di. plato moricōs	195	y
Docentib ⁹ rebus q̄ mentiri nesciūt Aristoteles se vic scientem	202	b
Doctrina Christiana non est reipublice aduersa	12	o
Doctrina Christiana: reipublice subuenit	12	p
Doctrinae mater: diligentia est: nouerca & o negligentia	140	v
Doctrinas nullas sequuntur adolescentes: nisi illas que exercentur in ecclesia	154	r
Doctrina anteire ceteris malebat Alex. q̄ copijs atqz opulētijis	200	k
Doctrinae Xenocratis efficacia mirabilis: apparet in polemo dissolutissi- mo conuerso	203	k
Doctrina pictagore q̄tum valuit apud Crothontenses	204	z
Doctoribus tria sunt necessaria: & que	140	l
Doctor: qualis esse debeat	140	n
Doctoris vita ignominiosa: pteptibile illū reddit, apd disciplos	140	p
Doctor: pri ⁹ discat q̄ doceat: sitqz erudit ⁹ : māfuet ⁹ & rigidus	140	t
Doctor: ad docēdum sit promptus	290	h
Doctor in docendo sit prouidus	290	i
Doctor: sit virtuosus exemplo: & quare	290	i
Doctori turpissimum: qm cum vita pugnat oratio	290	k
Doctor potius informet discipulos vita q̄ doctrina	290	m

Dolum volubile habuit Diogenes pro domo	182	o
Dominandi ratio ortum habuit ex peccato	67	q
Dominari hominem pecori: nō autem homini deus voluit	68	r
Dominum cum seruo cenare: non est turpe.	68	r
Dominus cogitet q̄ forte et ipse erit seruus: alioꝝ exemplo	68	s
Dominus ad que seruam admittere debeat	68	s
Dominos suos serui magnificent. Salua tamen veritate	69	h
Dominorum honorem serui toto posse custodiant	69	h
Domino iurans fidelitatem: obligat se ad multa	69	k
Dominum incolumē seruus pro posse seruare tenetur	69	k
Domino suo seruus non procuret impedimenta in opib⁹ suis	69	k
Domini secretum non reuelet seruus in illi⁹ damnum	69	l
Domini opus possibile: seruus non reddat impossibile	69	l
Domini vxorē vel filiā: aut affines seruus non deponestet	69	m
Dominum suum seruus aliquo modo non infamet	69	m
Domino suo seruus non sit in damnum sed vtilitatem	69	n
Domino suo seruus bona consulat fide	69	n
Domino suo vasallus corde: ore: et opere subueniat	69	o
Dominus seruo fideli tenet in oibus quibus seruus tenet dño	70	r
Domini et p̄ncips p̄uuli: qualr nutriēdi sint et docēdi	92	s
Dominica dies ab exercitu Constantini venerata est	29	d
Dormitionis ante t̄ps: reponēdū est aliqd boni in memoria	288	h
Dormitionis hora vna: monacho sufficit	292	k
Dormitionis tempore: quid monachus debeat cogitare	292	l
Donorum aliqua muniunt: aliqua vō ornant	97	q
Donis dei multi abutuntur et quomodo	97	r
Dubitare de singulis non est inutile	198	t
Dubitare in singul: et nulli⁹ rei h̄c certitudinē: improbabile est	221	y
Dubitabilia lz m̄ta sint sapiētū: tñ i oib⁹ dubitare: rōni d̄ssonū ē	221	a

De littera .E.

Ebrietatem maxime fugiat scolasticus	138	k
Ebrietas quid inducat in homine	138	l
Ebrietas fugienda maxime in principibus: et quare	249	t
Ebrius Cambises rex: q̄ crudelis extitit	32	m
Ecclesia a principibus maxime est honoranda	37	
Ecclesie imunitatem non seruantium puniō	37	

Ecclesiam venerentur presidentes	40	l
Ecclesia est civitas: sponsa: et ovis: et quare	117	v
Ecclesia cum sit sponsa: unde est: quod pauper et inops sit	117	z
Ecclesia est dei castrum: ideo loco coluine non est festuca ponenda	132	e
Ecclesie navis non est puero nescienti suum regere cubiculum committenda	132	y
Ecclesie navis Gregorius gubernator maximus timuit quanto magis ce- teri timere debent	132	z
Ecclesie navis gubernator iter maris fluctibus sit quod agere debeat	133	a
Ecclesie navis gubernaculum indignis committens fatum est	133	a
Ecclesiam frequentantes: quid ibi agere debeant	289	v
Ecclesiam frequentans mater Augustini quid faciebat	289	v
Ecclesiam frequentant multi: divina perturbantes	289	y
Ecclesiarum ornatum superfluum in religiosis reprehendit a sancto Bernardo	295	e
Ecclesiastici: sunt sicut agricultores: et edificatores	118	a
Ecclesiastici: sunt sicut milites ecclesie: et sicut vinearum plantatores	118	b
Ecclesiastica prelatus non est ambienda: et quare	118	f
Ecclesiastica prelatus multum est periculosa: et quare	118	g
Ecclesiastica prelatus appetens sibi preferri eo ipso non est verus episcopus	118	h
Ecclesiastica prelatus non est appetenda ratione equalitatis hominum nature	118	k
Ecclesiastica prelatus non est appetenda ratione lubricitatis: et precipitij	118	l
Ecclesiastica prelatus non est ambienda ratione deprimentis futurum	119	n
Ecclesiasticam dignitatem virtutibus pollens non vacet deus adire	119	t
Ecclesiasticam dignitatem pueri ob sanguis nobilitatem assequuntur ideo male	120	v
Ecclesiastici scire debent leges celestis consistorij: et quare	131	i
Ecclesiastica officia exercere: non est puerorum: ydiotarum: et inexptorum	132	n
Ecclesiastici divinas laudes integre persolvere tenent: et quare	131	m
Egrediens religiosus in mundum: vix videt nisi mala et que	294	b
Egredientes in mundum duo philosophi: unus flebat: alter vero ridebat: et quare	294	c
Egredi in mundum multum affectant religiosi moderni	294	d
Egrediendi in mundum cause non sunt allegande: et quare	294	e
Egrediendi in mundum nunquam deest causa	294	f
Egrediendi in mundum quatuor occurrunt religioso cause: et que	294	g
Egrediens in mundum religiosus ex pura obedientia merito egreditur	294	h
Egrediuntur multi religiosi in mundum per obsequium simulationem: et quomodo	295	i
Egrediuntur multi religiosi in publicum merito: vrgentibus ordinis sui negotijs	295	q
Egrediuntur multi religiosi ad multa: in sui et aliorum scandalum	295	r
Egrediuntur multi religiosi his temporibus pro curiose edificandis	296	v
Egredi potest religiosus per amicos et penitentibus pia utilitate stimulante	297	h

Egredientes inutiliter religiosos sequitur studiorum orationum: et aliorum ommissio	296 e
Egredi potest utiliter religiosus: predicationis causa	297 b
Egressus in publicum sine causa: religioso nocius est	293 x
Egressus in mundum magno cum timore a religiosis fiendus	294 z
Edificant aliqui: quasi semper victuri	184 e
Edificia curiosa detestantur etiam pagani	296 z
Edificia curiosa construunt religiosi: in quo a pueris distent	296 a
Edificia vilia pastorum videns Bernardus fleuisse dicitur: et quare	296 a
Edificia humilia construunt sancti patres antiqui	296 b
Edificium domus Romuli: vile erat iugurium	296 c
Elemosinas largas faciens Gregorius cum esset monachus meruit esse papa	124 c
Elemosinam accepit angelus in forma naufragi a beato Gregorio et quomodo	124 d
Elemosinis Gregorius papa sustentabat tria milia ancillarum christi	124 e
Elemosyna pauperibus etiam bene indutis danda est	125 g
Electio qua ex causa sit facienda	121 i
Electio Laurentij contra Simacum consentiens pascasius: penali loco post mortem deputatur	121 l
Electoibus imputantur electorum culpe et negligentie	121 l
Electus qua intentione electioni consentire debeat	121 m
Electus si idoneus est: non recuset oues christi pascere	122 c
Eligendus quid agere debeat	122 g
Eloquentia a natura data: non est ad perniciem conuertenda	45 c
Eloquentia paganorum mortifera est	45 k
Emens fundum: pluris estimat quam venditor	83 e
Emptorem pati errorem incurere: peius est quam viam non ostendere	82 b
Emerere se velle: negandum est propter emptionis consortes secundum Iulianum	211 d
Enigmata Aristotelis recitat Hieronimus	201 r
Episcopo venari non licet	64 f
Episcopus adaptari potest capiti in corpore reipublice ecclesiastice	112 t
Episcopi sub Marco ceperunt sic nominari	118 d
Episcopus ordinatione excepta non est aliud quam presbyter	118 d
Episcopus nullus eligatur: nisi prius in sacris ordinibus fuerit religiose conuersatus	118 e
Episcopus grece superintendens dicitur latine	118 i

Episcopi presbyteri: ac diaconi officio: si bene agitur nihil facilius: felty cius: ac letius ⁊ econtra	122	y
Episcopus qualis esse debeat post consecrationem	122	b
Episcopus ingiter cogitet sui nominis interpretationem	122	c
Episcopi nomen. non dominum sonat sed seruitium	122	c
Episcopum omnium subditorum oculi intuentur	122	e
Episcopi domus conuersatio: omnib⁹ est magra discipline	122	e
Episcopi vita laudabilis a. Materonymo commendatur	123	f
Episcopus caueat maxime vicia carnalia	123	g
Episcopus caueat vinolentiam ⁊ quare	123	h
Ep̄i: sc̄i magis se abstinētia macerauerē p̄ consecrationē q̄ ante	123	n
Episcopi quidam remissius viuunt post consecrationem q̄ ante	123	o
Episcopi sobrietati intendant ⁊ quare	123	p
Episcopis adsit castitas purior ⁊ euidēti⁹ q̄ alijs	123	q
Ep̄us Augustin⁹ sorore secū habitare non consensit ⁊ quare	124	s
Episcoporum cum mulieribus nulla debet esse familiaritas	124	v
Ep̄us d̄z eē largus in elynaz largitione: ⁊ pegrinoꝝ susceptioe	124	y
Episcopi gloria ac sacerdotis qualis esse debeat	124	y
Ep̄us sibi subtrahat p̄p̄osas expēsas vt largiores faciat elynas	124	z
Ep̄us sanctus exuperius: vidue Sareptane imitator fuit ⁊ quō	124	z
Ep̄s Molēsis Paulin⁹ seipm barbaris dedit pro filio vidue	224	a
Episcopus elemosynarius: multum est deo charus ⁊ acceptus	124	b
Ep̄i attēdāt: q̄ ap̄loꝝ sūt successores: iō rez sunt dispensatores	124	e
Ep̄i etiā pauperib⁹ verecūdis parochie sue elemosynas faciāt	124	f
Ep̄m nō hospitale s̄z anaz bt̄is Greg. repulit ab electione	124	x
Episcopus hospitalis: qualis in mensa esse debeat	114	l
Episcopus: in mensa caueat detractionem: Augustini exemplo	114	l
Episcopi boni p̄suetudo optia: in mēsa loquēti de scripturis	114	m
Episcopi mensam ornantia que sint	118	o
Ep̄i Aug. mēsa hūit tr̄i coclearia argētea reliqua v̄o testea	114	o
Episcopus Augustinus potius volebat de populi collectionibus viuere: q̄ possessiones habere	114	p
Ep̄i: vasis aureis ⁊ argēteis vtētes: a Bernardo rephendunt	114	q
Episcopi legi faciant in mensa egregia sanctorum patrū facta	127	p
Ep̄oꝝ ⁊ curatoꝝ offiū q̄le sit: cū sint apostoloꝝ successores	128	s
Ep̄i cuiusdā sc̄tā simplicitas: q̄ r̄ callidissimū p̄sudit p̄m	128	t
Episcopi ad manus habent quibus cōmittant animarum curam non autem quibus committant facultates	132	p

Episcopus quidam puer noluit committere pira custodienda: et tamen ei comisit ecclesiam	132	q
Episcopus est sicut agricultor: et edificator: et quod propterea agere debeat	132	q
Episcopus ecclesie sustentationi debet apponere colunas et non festucas	132	s
Episcopus petenti domino quodam temporali: ut poneret in ecclesia leuem personam quid responderit	132	s
Episcopus est doctor ac magister in ecclesia	132	t
Episcopo magnum vituperium est: animarum curam artem ignorantiam committere	132	t
Episcopus est medicus animarum: ideo cura vulnerum spiritualium ignorantium non est comitenda	132	v
Episcopus est dux acies Iesu christi: et quare	132	x
Episcopus leges dei silere: et Justiniani coram se fabulari permittit	133	d
Episcopi domum decet sanctitudo: modestia: hancque custos disciplina	133	k
Episcopus non habeat comatos pueros: et quare	133	k
Episcopus non ignoret domus sue vitia: nec ultimus sciat	133	l
Episcopus: temporalia alijs committat: ut magis possit vacare diuinis	134	m
Episcopo intendenti suppellectili: et substantie sue nihil turpius	134	m
Episcopus dolens latera. i. malos hunc collaterales non est sanus	134	n
Episcopus domui sue sit bene prepositus	134	n
Episcopi sandalia quid significant: et qualia sint	134	o
Episcopi calligis bisulcis calciati: genua debilia subditorum roborare debent	134	p
Episcopi baculus acutus ac recuruus quid significet	134	p
Episcopi anulus est quo ecclesia sponsa subarratur	134	q
Episcopi mitra regimem quinque sensuum significat	134	q
Episcopus super custodia gregis sui vigilare debet	134	t
Episcopus sine sui custodia gregis: ydolum est	134	t
Episcopi loca permutare non debent	134	v
Episcopus Laurentius. volens a grege suo discedere: a beato Petro correptus est	134	x
Episcopus est ob persecutionem: ecclesiam suam relinquere non debet	134	x
Episcopus negligens est decimus christiane abusionis gradus	134	z
Episcopus grece speculator dicitur latine: et quare	134	a
Episcopalem dignitatem sanctus refugiebat Ambrosius	119	p
Episcopalem imo papalem dignitatem sanctus refugit Greg.	119	q
Episcopalem dignitatem refugit sanctus Marc' euangelista	119	q
Episcopalem dignitatem refugit Simon: et quomodo	119	r

Episcopalem dignitatem refugiens Illarion quid fecerit	119	s
Episcopatus nomen: oneris est non honoris	121	n
Episcopatum laudans apłus. i pauore postea posuit qđ laudauit	121	o
Episcopatum desiderare: quo tempore fuerit laudabile	121	p
Epicurei: vnde sic dicti	220	o
Epistola Philippi missa Aristoteli: nato Alexandro filio	245	h
Epistola in missa: doctrinam significat apostolicam	279	a
Epularum tempore: triplex est seruanda disciplina	303	r
Equa peperit leporem in Fersis exercitu	49	p
Equus ligneus: quare Troianos deceperit	249	s
Equali partitione cōtēt ⁹ fuit cū milib ⁹ Eurinus Pirro deuicto	250	m
Erudire semper debemus minus doctos: si erudiri patiantur	303	a
Erudiebant philosophi illos cum quibus conferebant	303	b
Erudiebat sanctus Benedictus: cibaria illi ferentes	303	c
Esopi poete commendatio ob apologeticos v̄sus ab eo editos	226	y
Esuriendi ⁊ non esuriendi causa	210	t
Etatum omnium distinctio: quatr̄ scilicet singule distinguantur.	92	q
Etati cuiuslibet quid sit proprium fm Tulum	92	r
Etas tenera: ⁊ primi anni: optimi ad instructionem	92	v
Etas infantilis: cere tenere: ⁊ arbusculis comparatur	92	x
Etatis ineuntis insolentia: senum prudentia regenda est	93	i
Etati cuiuslibet quid sit dignum: considerandum est	95	t
Ete iā puecti: Decuba: Cresus: ac Darij m̄r̄ fuire cepere	109	k
Euagatio religiosorum per mundum pro leuibus causis: quale signum sit	268	q
Euangelium in missa Saluatoris significat doctrinam	279	k
Excusare nō se voluit Pānutius a furti crimine ⁊ innocēs eēt	290	c
Excusatio humilis: huius summe auctoris	305	s
Exequiarum pompa magis ē viuētium q̄ defunctorū solatiū	154	n
Exercitatio in omni etate plimum cōfert: vt patet exemplis	72	q
Exercitatio studendi in diuinis fidelium in egypto phoꝝum	237	h
Exercit ⁹ Fersis pene innumerabil ⁹ nō ordinate rect ⁹ confusus ē	248	s
Expense quotidiane inuestigantur: dominici autem gregis detrimen- ta a pastoribus nesciuntur	132	q
Exhibendum est alijs quod sibi quis vult exhiberi	189	v
Exorcitarum officium quale sit	113	e
Exorciste caueant: ne imundus spiritus habitet in eis	113	f
Exempla virtutum: a malis reuocant	2	q

Exemplo gentiliū quid facere debeant Christiani	11	f
Exempla principum prouocant subditos magisq̃ imperia	22	f
Exemplo aliorum prius faciendum est postea imperandum	22	g
Exemplum malum magnatorum sequuntur paruuli	66	g
Exemplum malum multa mala facit	86	y
Exemplo bono breue iter prestatur discipulo a preceptore	140	p
Exemplo Romanorum: pudore pungitur vita christianorum	170	b
Exemplo grecorum phoz: confunditur vita christianorum	170	c
Exempla virtutum alioꝝ relata: nonnullos ad vtutes incitant	176	r
Exempla magis mouent q̃ verba: vel etiam precepta	188	l
Exemplo peccātes aliō: et se excusantes redarguebat Demostenes	207	t
Exemplo infidelium: quid facere et pati debeant fideles	259	e
Exemplum imitationis habet vniūquodq̃ ppositū s̃z Hiero.	369	a
Exemplis plus creditur q̃ verbis	290	l
Exemplis bonorum operum multa bona proueniunt	303	y
Exulauit Arcellus Bitullenis: et tamen beatissime vixit	219	b

De littera. §.

Sabictus ab hōestate difficili⁹ q̃ sol a cursu suo auerti poterat	243	d
Sabule qualiter sine mendatio narrari possunt	226	a
Sabule quare a poetis inuente sint	226	b
Sabularum duo sunt genera et que	226	b
Sabule aliquando ponuntur a sanctis in suis libris	227	c
Sabula regis Abide: q̃ oia que tangebāt aurum efficiebat	227	d
Sabula pstrati Anthei terrā tangē: et fortioris resurgentis	227	e
Sabulaz cantis carnē ppter vmbraꝝ reijcientis recitat Hiero.	227	e
Sabulas eleganter inducit Horatius	227	f
Sabulam corui carnem ex ore prohibentis ponit Apuleus	227	g
Sabulam conspirationis mēbroꝝz s̃ stomachū pōit Tit⁹ liuius	227	g
Sabule ad maiorem veritatis expressionem adaptari possunt	227	h
Sabula denominationis Ciuitatis Athenarum	230	z
Sabula tonsoris: vniūquēq̃ pro tribus denarijs tondentis	266	x
Fratri morte Sabianus non sustinuit triūphare	74	a
Fratri ob liberationē quidā die noctuq̃ graua itinera trāsiiit	74	b
Fratrem a se per errorem occisum in prelio quidā se mucrone confodians insecutus est	74	c
Frates ppter bōa tpaia fraternā n̄ debēt extinguere charitatē	74	d
Fratrum contentioni noluit Christus esse iudex	74	e

Frates quatuor modis in scripturis dicuntur et quibus	75	m
Frates omnes sumus in Christo: et quare	81	l
Fratum salute sancti antiqui seipso vendidit	74	a
Fraterne benivolentie primus gradus est charitas	75	f
Fratri discordiam ob lacum piscium sedavit Bre. Cesariensis. et quomodo	75	g
Fraterna discordia Persis et fratris sui mirabiliter sedata est	75	h
Fraterna paganorum concordia: christianorum redarguit discordiam	81	f
Fraternam unionem ne dissipet diabolus providendum est	81	m
Fraterna charitate vendidit se Serapion: et alius quidam	34	h
Fama optima duobus acquiritur: et quibus	189	e
Fama optima quomodo comparatur secundum Socratem	269	a
Famis irritande gratia varie ciborum conditure inuente sunt	286	q
Fames et sitis faciunt comedere iocundissime	176	p
Familia propria tribus modis regitur et quibus	34	i
Familiaritas vilium personarum a principe fugienda est	180	b
Falsi christiani: ficti religiosi et clerici detestandi sunt exemplo falsorum philosophorum	223	s
Falsum quid sit secundum Augustinum	13	y
Flagella non apprehendunt illos cum quibus est deus	66	x
Secunditas nunquam intermissa exhaurit agros fertiles sic et labor continuus vires	33	r
Felices non sunt principes diu imperantes nisi adsint alia	33	a
Felices que faciant principes	108	b
Felici cui nihil aduersi accidit nihil infelicius	109	h
Felix in multis Martius: postea proscriptione et multis aduersitatibus fuit afflicus	252	c
Felices in hoc mundo qui sint	108	e
Felicissimum quendam fuisse narrat Valerius usque ad finem: qui tandem infelicissime mortuus est	109	h
Felicissimus Cassius Senatus patronus: postea carnificis laniatus manibus interijt	108	a
Felicitate peccantium nihil infelicius: et quare	109	k
Felicitas nimia: nimie ubertati comparatur et quare	108	d
Felicitate nimia exaltati: aduersitatis memoria teneant	109	l
Felicitas virtutum eneruatiua: et diuitie temporales fugiende sunt	109	l
Felicitatis intemperantia periculosissima est	109	m
Felicitas res est inquieta: et quare	109	e
Felicitas illesa: et per inbertiam saginata: nullam fert ictum		

felicitate nimia torpentes miseri appellandi	109	s
Semine Romane olim vini vsum ignorabant: & quare	77	l
Semina vinū immoderate appetens: virtutib ⁹ ianuaꝝ claudit	77	m
Seminis nec capillos deffluere: nec pedes lauare medicorūz maximus affirmat	89	f
Semine: mero & deo pronocant	89	g
Semine inſte podagroſe & calue ſūt: ꝑ̄ maximū medicorū dictū	89	h
Semina ſine puditticia abuſio maxima	89	q
Seminaz conſortia fugiebant ſancti antiqui: vt ꝑ̄ de Auguſtino	115	b
Semia ſctimonial' hitas cū Andrea ſūdeſi ep̄o: ip̄z q̄ſi ꝑ̄ſtrauit	115	c
Seminas in ſomnis oſtenderūt demōes mōacho cuidā iuueni	115	c
Seminas videre nolebāt antiq̄ ꝑ̄res ſenes: et ſi eēt eorū m̄res	115	d
Semine expelli debent de caſtris: q̄to magis de domib ⁹ clicorū	116	e
Semine quare non intrant conſilia	229	z
Seminarum conſortium religioſis fugiendum: & quare	300	p
Seminarum cum religioſis non ꝑ̄mittitur ꝑ̄iuncta cōuerſatio	300	q
Seminarum familiaritas religioſis euitanda eſt: & quare	300	r
Seminarum aſpectus euitabant ſancti patres antiqui	300	s
Seminam moriens quidam ꝑ̄ſbyter: a ſe repulit: & quare	300	e
Seminaz colloquia & aſpectus nō declinant religioſi moderni	300	v
Seminarūz conſortio fortiffimi ac ſanctiffimi viri corruere	300	x
Seminas nolebat alloqui Augu. niſi ꝑ̄ſentibus clericis	301	y
Generatores tres h̄is Serapion duob ⁹ ſatiſfecerat: tertio v̄o nō	281	h
Feſta ſanctificans & orationi vacans quidam pauper ditatur contraſa- ciens v̄o depauperatur	64	x
Feſti dies inſtituti ſunt ad animarum reſſociliationem	66	y
Flebat Diogenes exiēs in publicū. Democritus v̄o ridebat: q̄re	184	f
Fictilibus vaſis vti voluit quidam rex: & quare	127	h
Fides pecunia non acquiritur.	7	o
Fides ex quibus acquiritur	7	p
Fides apud antiquos in magna fuit reuerentia	7	q
Fides vera non poteſt eſſe vbi charitas eſt deeſt	7	r
Fides data non eſt infringenda: & quare	35	r
Fides ſciētia: & exercitatio: Romāos: gētium fecit eſſe victores	66	r
Fides militis maxima erga Ceſarem imperatorem ſuum	70	v
Fidei ſpectate ſerui Anaxalaus rex comiſit puulos ſuos moriēs	71	e
Fidei negotium dum protraheretur: ob diſputandi delectationem: qui- dam laicus ꝑ̄oc reprehendiſt	129	e

Sidē habeat in fratre suo fidelis: ex quo infidelis Pharas tantam habuit fidem in seruo Joseph.	134	m
Fidez seruauere Romanis Casilini vsqz ad muriū comestione	243	n
Fidelis miles Cesaris captus vite pmissione ab eo separari voluit	70	x
Fideles dei milites non debēt ab eo vllis tēptationibus separari	70	y
Fidelis seruus Pāpinionis: loco domini se occidi permisit	70	z
Fidel' Ancij seru' dñz suū illū affligētē miro mō a morte libauit	70	a
Fidles dno sui erga dñaz suā: illā miro mō ab hostib' libauit	70	b
Fidelis seruus licet stulte dominum suum occidit: ne ab hostibus occideretur: deinde seipsum	70	c
Fidel' su' iussus a dño vt illi daret venenū: dedit poculū inocuū	70	d
Fideles fuere macedones filio paruulo regis sui	71	c
Fidelis seruus domini sui misertus eum non occidit: ceteris seruis dominos suos occidentibus	71	g
Fideles debent esse serui xpiani dñis suis fuoz paganoz exēplo	71	i
Fideles serui sicut sunt laudandī: sic infideles detestandī	71	l
Fideles mutuo sibi compatiuntur	81	i
Fideles mutuo se supportent sicut lapides in edificio	81	k
Fideles philosophi: increpandī. qz infideles in vtuib' n̄ imitant	179	v
Fiducia mirabilis cuiusdam claudi ad prelium descendenti: z cuiusdā Spartani	255	g
Filias suas Octavianus in lanificio instrui fecit: z quare	72	a
Filia damnatam mrem ad mortē lacte pprio sustentauit	73	n
Filia p̄ez carcerē traditū lacte pprio aluit: z alia qdā sile egit	73	o
Filias suas Cōstātin' in arte filādi z texēdi instrui fecit: z quare	93	c
Filie qualiter nutriende sunt fm Hieronimum	93	m
Filie ne a vipera percutiantur cauent parentes: q̄to magis cauere debent ne percutiantur a vitijs	93	n
Filia sanctam matrem imitari debet	103	p
Filia apta viro cui potius tradenda sit fm Themistoclem	246	r
Filios Octavianus non habuit sed adoptauit z ipsos instrui fecit: z quare	72	r
Filios aut filias ocitari non sinebant antiqui	72	v
Filij bene educati in tenera etate: ad bona postea facilius ielināt	72	x
Filiorum educatio: maximam requirit diligentiam: z quare	72	x
Filioz indolē: verberibus experiebantur Lacedemonij z q̄re	72	y
Filios contra rempublicam conspirantes Brutus occidit	72	a
Filiam ob crimen affectati regni occidit Cassius	72	b

Filium ob pecuniam a socijs indebitè acceptam torquatus domo sua indignum iudicauit	72	b
Filium Cathiline amicitiam secutum Fuluius suppliis affecit	72	c
Filium maxima moderatione corripuit quidam et quomodo	72	d
Filio Anthioco Seleuc ^{us} rex uxorem propriam tradidit adulteram	72	e
Filius a patre non castigatus: suppliis adiudicatus: nasum illius amputauit	73	b
Filios suos aquila protegit a veneno serpentum: sic parentes filios a vitijs protegant	73	k
Filij parentes honorent affectu: actu: et effectus	73	l
Filius Cresi regis mutus proclamando mortem patris prohibuit et quomodo	73	p
Filij an possint parentibus conferre maiora beneficia quam acceperunt	74	t
Filios decem a matre fuisse maledictos narrat Augustinus	74	s
Filiorum nascentium tria sunt bona: et que	79	p
Filius paruulus: spes est incerte. Ideo non multum plangendum in morte eius	84	a
Filios bene educare non parui est apud deum meriti secundum Hieronymum.	92	s
Filius vitijs a puero infectus difficile eis carebit exemplo Ellex.	92	t
Filius ac filia habeat nutricem: gerulam ac nutricium graues	92	v
Filij paruuli a peccatis per parentes coercendi sunt	92	b
Filiorum peccata: parentibus usque ad septenium imputantur	92	c
Filij debito modo sunt a parentibus dum opus est verberandi	92	c
Filij artificijs eorum statim conuenientibus sunt imbuendi	92	d
Filij virtuosjs moribus et in fide exemplo Thobie sunt imbuendi	93	e
Filiorum etate crescente: crescat fides et iustitia	93	o
Filijs malis non prodest parentaljs bonitas: nec bonis obest malitia	96	c
Filios ex matrimonio sperare incertum est	103	p
Filius dei eo se esse quis sciat: quo illum flagello castigat	111	i
Filios omnino sibi dissimiles habuit sapientissimus Socrates	186	b
Filius pater sedet deus an pater in re non domestica: in familiari autem non	209	n
Filiorum mortem eo animo expectat sapiens: quo suam	214	k
Filij alendi sunt: ac virtutibus exercendi: postea bono promouendi	242	v
Filios proprios occidebant antiqui romani pro reipublice libertate	242	y
Filijs non pepercere Torquati pro reipublice salute	242	s
Filij militarem disciplinam non seruantes a parentibus puniti sunt	245	b
Filios ac filias quomodo instruit fecit Octavianus in multis et quare.	245	c
Filios ut liberalibus disciplinis instruit faceret rex francorum hortatus est rex Romanorum	245	s

Sornicationem prohibeat legislator	12	f
Fortitudo iustorum qualis sit s̄m Gregorium	94	v
Fortitudinis officium quale sit :z quid sit ipsa fortitudo	253	r
Fortitudinis partes quot z que	253	r
Fortitudo prestat magnanimitatem fiduciam z firmitatem	258	d
Fortuita que patimur non debemus intollerabilis amaritudinis iudicare	189	o
Fortuna ignobilissimum refugit: fortem v̄o agreditur	258	r
Fures magni: puniunt minores s̄m Xenocratem	203	l
Furte aliquid ingenio annexum facit ipsum magnum	220	o
Frugalitatem omniuz virtutum genitricē docebat Pythagoras	250	g
Fructuum perceptorum Speridion episcopus partem pauperibus erogabat partem v̄o mutuabat	83	k

De littera. S.

Gradus scale spiritalis per quos religiosus ascendere debet qui sint	293	r
Graduale in missa quid significet	279	k
Grammatica quid sit	223	o
Grammatica versans circa curam sermonum ad virtutem non inducit	222	l
Grammaticus bonus spiritaliter loquendo quis sit	223	o
Grammaticus quidaz de hac dictione contio interrogatus optime respondit	224	b
Gratia diuina desistente Pythagoras ceteriqz philosophi in cogitationibus suis euanescere	206	l
Gratus fuit Plato ipsum transuehenti flumen z quare	193	g
Gratus fuit Aristoteles nichanori ob bñficia ab ei⁹ p̄cepta	196	h
Gaudium proprium non debet esse malum alienum	189	v
Geometra bonus spiritaliter loquendo quis sit	223	v
Genus humanum ab vno homine diffusum est: z quare	81	b
Genulium ex libris aliquando assumēda sunt dicta a fidelib⁹	2	v
Genulibus diuina bonitas nonnulla reuelauit	3	x
Genulium felicitas apud quos non eligebatur in principem potentior sed melior	14	f
Gloria magnatorum z principum: in quibus hoc tpe cōsistat	66	f
Gloria nostra testimonium est conscientie nostre	87	o
Gloria patri in fine psalmozum irreuerenter dicens ab angelo correptus est	275	p

Gloriandum non est naturalium donorum excellentia	97	o
Gloriandum non est mundana prosperitate: & quare	109	i
Gigantes sub aquis gementes: sunt prelati gementes sub pplis	119	o
Simnosophiste philosophi qui eent	225	k
Gula luxurie deseruit: ideo a principe debet esse aliena	21	a
Gula: vsum impedit rationis ideo a principe sit aliena	21	b
Gule ac luxurie vitijs abstinuere se antiqui principes	21	c
Gule quinque species: & que sint	281	l
Gustu sit religiosus circospectus	302	o
Gustabilibus sit religiosus circospectus	302	p
De litera. H.		
Habitaculum augusti? platonicos nihil aliud qm vtutes cogitare sinebat	193	b
Habitacula monachorum non sunt vrbes: & quare	269	3
Habitationem modicam & pestilentem: quare plato hēre voluit	293	c
Heredes certiores ac meliores sunt veri amici	77	d
Hereditaria bona qdam sunt liberorum: quedam filiorum pccubinarum	97	q
Hieronymus legens codices seculares: quare verberatus est	171	g
Hierarchia ecclesiastica: quomodo ordinat ex celestis imitatioe	260	a
Hymnus angelicus in missa quid significat	279	k
Hypocrita subtilis ingenij duo intendat: & que	223	e
Hystorie tripartite: tres fuere compilatores: & qui	190	l
Homerus: Hesiodus: ac Solon fuere contemporanei	181	g
Homo quislibet quid sit in ciuitate	4	d
Homo est animal politicum: ac communicatum.	85	t
Hominis veram estimationem: si videre volumus: deponat patrimonium & cetera fortune mendacia	88	l
Hois estimationem scire volēs: nudum respiciat: aiumqz intueat	218	t
Homo bonus quis & quando sit	218	t
Homines ad quid fm Platonem nati sunt	194	n
Honestum: vtili preponendum est	50	i
Honores diuinos attribuebāt antiq aliquib? post mortē: & quare	9	l
Honores ac vtutes edes p̄iuncte erāt apud gēiles: & quare	14	m
Honoris: potētie: ac glie in cupiditatib? maxie cauedū ē & qre	96	i
Honorem senectuti antiquitus iuuent? deferebat ac si senes eent omnium patres	27	m
Honorabiles sunt apud deum tres ordines: & qui	112	n
Honorifice iuuenes antiqt? maiores natu ducebāt & reducebāt	127	n
Hostes: fame pot? qm ferro superandi sunt fm Juliū Cesarem	243	g

Hospitaliorum officium: quale sit	113	a
Hospitalitas in principe: maxime laudanda est	29	e
Hospitalitati adesse debent quinq; que fuere in conuiujs Salomonis & Asueri	29	h
Hospitalitas magne fuit Greg. q. tadē xpm recepit hospitio	124	a
Hospitalitas: in omnibus commendanda est	125	i
Hospitalitas tam in libris gentiliū: q̄ in sacris commendatur	125	m
Hospitalitatē discant homines ab irrationabilib⁹ fm Ambro.	125	q
Hospitalitatis gratia conuersus sacerdos idolorum: beato Gregorio in episcopatu successit	126	v
Hospitalitas qualis debeat esse: vt deo sit grata	126	c
Hospitem excusauit Cesar: ne rusticitatis nota argueretur	22	e
Hospes vnde dicatur	125	n
Hospites non modo sunt inuitandi: sed trabendi exemplo Abrae Loth: & Christi discipulorum	125	o
Hospitem non videns quidā infra qnq; dies nō comedebat	125	p
Hospitibus patrocinantur etiam infideles	125	r
Hospiti peregrino denegare ante quintam diem patrocinium: inhumanitatis est infamia	125	r
Hospes antiquus dicebatur ille: quē nunc peregrinū vocam⁹	125	r
Hospiti inhumanus: iniquus est de iure antiquo	125	r
Hospitibus suis antiqui multam grati fuere: ingratiudoq; apud eos reprehensibilis	126	x
Hospiti suo ingrato: iussit qdā stigmata iscribi ingratiudiez testātia	126	y
Hospitem suum quidam ingratus prouocauit ad pugnam	126	z
Hospitis illaritas comendanda est	126	b
Hospitē pauperē sed illare; comendauit Jupiter fm fabulam	126	b
Hospites tenui cena suscipiens Socrates: quid dixerit	189	x
Hospitalis debet esse episcopus exemplo Abrae & Loth ange- los hospicio susipientium	125	k
Hospitalē fuisse Symonē gentilē apud Athenas: legit	125	m
Hospitalis quis iure dicatur	125	o
Hospicio receptus est Grego. a sacerdote ydolorum: & vbi	126	s
Hospitatus Grego in phano Apollinis: demonē inde expulit	126	s
Hospicio recipiēs peregrinū mala intentione: diabolū recepit	270	m
Hospitatus miles naufragus a quodam: postea ab imperatore petijt possessionem eius	126	x
Hospitia magis honesta debet querere religiosus itinerans	199	k

Hospita magnatorum caueant religiosi nisi ob iustam causam	301	b
Hospicio receptus religiosus a secularibus quilibet esse debeat apud eos in conuersatione	302	f
Hora prima laudare deum a creaturis irrationalibus inuitantur	277	l
Hora prima uenienter ad diuinas laudes est instituta: et quare	277	m
Hora uespertina: quare in ecclesia instituta est: et quare	285	d
Hore prime mirabilis commendatio	277	o
Hora uespertina: a quibus debeat cauere religiosus	285	f
Horarum canonicarum usque ad finem multi uix stare possunt	285	h
Hora completorii quare sic nominetur	286	e
Hora completorii quare in sero instituta sit	286	e
Hora completorii: maxime se debet homo auertere ab exterioribus	286	t
Hora completorii: quare generalis premitat confessio	287	v
Humilitas constantini ad deum et ecclesiam maxima	18	b
Humilitas Theodosii erga Ambrosium maxima	20	l
Humilitatis dulcedo etiam barbarorum penetrat ingenia	87	o
Humilitatem non habens: magis inops est eo qui uestem non habet	90	z
Humilitatis septem gradus, qui sint secundum Bernardum	153	i
Humilitas uera in sui contemptu apparet	153	k
Humilitas est uia ad ueritatem obtinendam	153	m
Humilitas est prima in preceptis christiane religionis	153	n
Humilitatem quomodo acquisiuit quidam sanctus pater	154	r
Humilitatem non ualentes exercere sancti patres fugiebant ad loca solitaria	154	p
Humilitatis causa fugere Danutius et Bacharius	154	p
Humilitas filij dei nutritissima	154	r
Humilitatis magistrum: humilitatem legentem audiant religiosi	154	s
Humilitatis causa: quid triumphantibus populi faciebant	247	x
Humilitas Antigoni mirabilis: in milites suos ostensa	151	e
Humili loco natus Tullius Hostilius Romanum rexit imperium	96	l
Humili matre obstetrice: et patre marmorario natus Socrates sapientissimus fuit	97	m
Humilem patrem Demostenes: humilemque matrem Euripides habuere	97	m
Humili genere natus uirtuosus magis commendabilis est uirtuoso alto genere nato	97	n
Humilem uirum patientia offendit	153	l
Humiles natura: principes non exaltare docet Alex. Aristo.	201	v

Humilio: tanto quis esse dicitur: quanto maiora dona a deo accepit 97 p
Humiliatū se in mundū intrasse: moriens affirmavit Aristot. 248 m

De littera. J.

J eiunia: quotidiana sint ac moderata	103	k
J eiuniorum ac vigiliarum frigus: ardentes diaboli restringunt, sagitte	104	3
J eiunio transacto: non multum est comedendum	302	q
J gnatus: psalmodie initium dedit et quare	275	r
J ignes quatuor in mundo visi a Turseo: quatuor peccata significant: et quare	165	c
J acobi apostoli meritis quidam peregrinatio quae seipsum occidit reuocata ad vitam	160	l
J esus annorum duodecim: quare in medio doctorum inuentus est	51	y
J esu nomen Augustinus cum lacte matris imbibit	137	3
J esu nomine quidam philosophus loquax loquellam amisit	129	g
J oannes euangelista altius celo intonuit: In principio erat verbum	194	m
J ura non decet principem	23	k
J ura qualiter a nobis figuranda sit	30	q
J ura potius a principe vincenda quam hostia	30	g
J ura concitati Darius et Xerxes: crudelissimi fuere	32	l
J ure esca: locutio est facta in ira	87	t
J ure remedium maximum est dislatio pene: et quare	193	b
J uram vincens plato noluit seruum verberare sed distulit	193	e
J uram laudabant pythagorici: et quare	220	r
J uracundia maxime in principibus cauenda est: et quare	30	o
J ura non dominante Plutarco: iussit seruum pumacem verberari	257	k
J uratis prodest aspicere speculum: in quo sua videant deformitatem	30	r
J uratus Harpallus rex: magna usus est crudelitate	32	h
J uratus Cyrus rex submersione equi in flumine ipsum diussit in		
quadringentos sexaginta alueos	32	o
J uratis prodest intueri ire deformitatem	30	p
J uratus Alex. quanta usus sit crudelitate	32	p
J uratus Archita Tarentinus: villicum negligentem punire noluit	257	h
J uratus Plato: serui correctionem discipulo mandauit: et quare	157	l
J uracundia quid faciat in iudicio	44	p
J uracundi et inuidi a natura: sanabiles sunt sicut fuit Socrates	187	e
J ur euerentia circa altare: abusio maxima	189	t
J ur famantes alios: a domino puniuntur	47	v
J ur famatus falso: patienter sustineat sanctorum exemplo	47	v
J ur famata falso: mulier de adultero: septies securi percussa euasit	47	n
J ur famia maxima est: cum aleatoribus amicitiam habere	66	e

Infans male ac lasciuē nutritus ac vestitus: vitiosus efficitur	93	i
Increpatione a viro virtuoso prolata quid valeat p3 in Ambro.	20	p
Inclinationē nālem refrenauere Diogenes: et Demosthenes phi	151	p
Indignos ornari videns Cæsar quid dixerit	14	i
Infelices ac miserabiles: quorum palatū nō excitat nisi ad cibos preciosos	284	p
Infelicius nihil illo cui nunq̄ aliquid accidit aduersi	158	q
Infirmi medicamenta querant spiritualia	66	e
Infirmi deo gratias agentes: honorabiles sunt apud deum	112	n
Infirmo suo n̄ h̄nti q̄ ministraret: ministravit āgel⁹ a deo missus	112	o
Infirmi preparent se deo ad inhabitandum	112	p
Infirmi corpore per humilitatem infirmentur et mente	112	q
Infirmus animus: corpori languido comparatur	215	i
Infirmis seruire ex charitate: quanti sit meriti	291	x
Infirmis letabantur sancti: et quare	111	m
Informationem malā extirpare: et bonā inducere: est difficile	136	p
Infideles deo: de principum curijs expellendi sunt	112	t
Infidelium vita: sepe redarguitur vita fidelium	170	a
Ingratitudo suorum dños suos occidētū: qualr ab Alex. pūta sit	71	b
Ingratus aduersus vnum beneficium: non erit ingratus aduer sus aliud aliquando ingratus	87	q
Ingenij miserissimi est: semp̄ inuentis vti: et nō inueniendis	140	m
Ingeniū Aristot. cōmēdare supflūū ē: sicut solē facib⁹ iuuare	200	q
Iniurias remittebat facillime Cæsar	22	b
Iniurias maximas tolleravit Iulius Cæsar	30	t
Iniuriat⁹ a Pōpeo Juli⁹ Cæsar ac ab ei⁹ exercitu: iniurias remisit	30	v
Iniurias remittendi efficacissima inductio	31	c
Iniurijs nō commoueri: magni inditium animi est	31	b
Iniuriarum genus triplex: quarum aliud differendum: aliud de ridendum: aliud vō edomandum est	187	b
Iniuriā sustinēs aristides: cū ad mortē inocēs duceret qd dixerit	218	y
Iniurias precio qdā parauit tribus annis: vt patiētā adisceret	230	e
Iniuriatus sapiens quid facere debeat	256	x
Iniuriarum obliuio adiuvat patientiam	256	g
Illiteratos principes ac duces nō ptingebat eē apud Romanos	245	g
Illiteratus rex: quasi asinus coronatus	245	b
Impatores: ab aratro eligebant: q̄to magis milites eligi debēt	60	3
Imperator: potius q̄ hostis timeri debet	61	q

Imperatores seruiunt illis quibus imperare videntur	68	v
Imperatorem cum seruis familiariter viuere decet	68	v
Imperatorem suum occidi milites passi: a Senatu stipendia non accepere	244	3
Imperatorem: senem moribus esse oportet	243	a
Imperare qualiter debet qui alij prepositus est	68	t
Imperare malebāt Romani aux hñtibus q̄ illud accipere	242	o
Imperfectus ⁊ immundus in infernum vadit: purgatus v̄o cuz deo habitabit	194	q
Improbos: dignitas neq̄ facere reuerendos	14	i
Impunitas ausum parit: ausus v̄o excessum	133	l
Imprecatio sibiipsis a peccatoribus factam deus exaudit	47	v
Impatientia: p̄tati amica est: ideo a principibus refrenanda est	30	n
Impatiētes repellēbātur Athenis a studio philosophie: ⁊ quō	230	o
Immortalitatem petiere Bragmani ab Alexandro	248	i
Immunes erant a multis malis antiqui: ⁊ quare	184	v
Inimici plorandi potius q̄ extinguendi sunt ⁊ quare	23	n
Inimici: ratione nature diligendi: ⁊ rōne culpe odiendi sint	87	l
Inimici reducendi sunt beniuolentia ac patia	87	m
Inimicitiarum exordium est maledicere	189	v
Inobedientia Iulij Cesaris quomodo punita sit a Senatu	244	y
Innocentia Titi imperatoris maxima vno excepto peccato	243	m
Innocentem mori satius est q̄ nocentem fm Socratem	188	r
Insidie nulle: occultiores q̄ sub officij similitudine latentes	249	s
Ister rectum pergentes sepe retinentur a vepribus	15	t
Itinerans religiosus: diuinas qualiter debeat psoluerē laudes	298	a
Itinerans religiosus: explet laudibus qd agere debeat	299	c
Itinerans sanctus felix portabat sacros codices	299	d
Itinerans religiosus: psalmos decātare debet: ⁊ in eis meditari	299	e
Iste maledicti in ignem eternum quid importet	162	v
Intellectus quid sit fm Augustinum	248	n
Intercessor homini compatiens: flagitium detestetur	48	l
Intercessor: a defensore differt ⁊ in quo	48	m
Intercedunt iusti pro reis: vt emendati ad p̄niam veniant	48	l
Intercessit apud omnes Christus pro adultera	48	m
Intercedere est iusti viri: iudicare v̄o est iusti iudicis	48	n
Interrogatio facienda est facilis ab vnoquoq̄ in conuiuio. ⁊ fm artem suam	217	l

Interpretes septuaginta obtinuit Ptholome ⁹ a iudeis pro bibliis interpretanda	245	e
Immodica regi: et non recta diu durare non possunt	49	3
Inani gloria: et inuidia sic obscure scripsit Aristoteles	200	l
Iubilens quid sit	278	c
Iudex crudelis: et tyrannus tres dānauit inocentes: et quare	44	o
Iudex iustitiam vendens: dominam suam prostituit	44	e
Iudex iniquus peior est q̄ predo	44	t
Iudex deus mō nō cernit s̄ placati iudicio v̄o ecōuerso erit	272	b
Iudices puñctiarum ac terrarum oculis assimilantur	39	e
Iudices: quare oculi dicantur	41	l
Iudices quales esse debeant	41	m
Iudices: qualiter sunt ammonendi	41	n
Iudicibus non adsit amicitia iudicium peruertens	41	e
Iudicum instructio: vbi in decretis habeatur	45	a
Iudicem iniustum excoriauit Cambises rex: et quare	45	b
Iudices et oratores ecclesiastici: ori adaptantur	112	t
Iudices eccliaistici: sine litigijs iurgioꝝ: sua debēt exerceꝝ iudicia	133	b
Iudices inq̄ pellē detractā: selle iudicarie Cambisses apposuit	140	l
Iudicem secularem noluit visitare quidam senex etiam pro libe- ratione nepotis	301	c
Iudicium iniquorum figura	44	v
Iudicans seipsum: dei euadit iudicium	287	3
Iudicabant seipsoꝝ quotidie gentiles aliq̄ ad religioꝝ ꝑfusionē	287	b
Iudicandi equitas mirabilis in Allipio	43	l
Iudicantē causa crudelitatis petrū quidam vidit in penis	43	n
Iudicalem ante sedem: euangelioꝝ scriptura teneatur	44	x
Iudicantium et iudicandorum ordines quattuor	156	p
Iudicium quale debeat esse	41	o
Iudicium quadruplex inuenitur in scripturis	41	r
Iudicium quattuor modis peruertitur	41	t
Iudicioꝝ sententie aliquando differende	42	3
Iudicium Ariopagitaꝝ dilatū ē vsq̄ post cetū annoꝝ: et quare	42	a
Iudicij dilatio inter P̄dictagoram heualūq̄ discipulum	42	b
Iudicium equitate sit indeclinabile: vt non amore: metu cupiditateq̄ peruertatur	43	k
Iudicium sit liberalitate gratuitum	44	q
Iuditio: quattuor debent interesse persone	48	i

Indicia amantium ceca sunt fm Teophrastum	203	o
Iudicium anime proprie qualiter omni nocte sit exercendū	287	y
Iudicio anime secreto adsunt omnia ad iudiciū requisita	287	z
Iustitia quid sit fm Bernardum	6	g
Iustitia quid sit fm Tulium	218	v
Iustitia quid sit	243	i
Iustitia remora: quid sint regna	6	b
Iustitia seruatur etiam inter latrones	6	c
Iustitie premium 2 munus secundum	6	d
Iustitie quattuor partes: 2 que	6	e
Iustitia seruata: quid ex se producat	6	f
Iustitie gentiles templa edificauere	6	h
Iustitie fundamentum est fides fm Tulium	7	h
Iustitie vis maxima fm Tulium	25	k
Iustitia regis quantum valeat seculo	33	a
Iusticiaz nō fuās rex. sic ē pm ⁹ i throno: sic pm ⁹ erit i inferno	33	a
Iustitiā videri rabiosa ē insana: qz res vendit q non habetur	44	r
Iustitiam vendere: nihil iniquius	44	e
Iustitie emptor: iniquus est sic 2 venditor	44	t
Iustitie ymago qualis apud antiquos	44	z
Iustitia temperet que concessit fortuna	189	x
Iustitiam etiam in hostes seruauere Romani	242	b
Iustitie filie multe: 2 que	243	i
Iustitia Trayani mirabilis in vidua illam postulante	244	v
Iustitia Trayani mirabilis dantis filium proprium pro filio vi- due interfecto	244	x
Iustitie partes a Bernardo assignate quot 2 que sint	244	x
Iusti debent esse christiani: gentiliū exemplo	243	e
Iustus debet esse princeps	24	a
Iuste iudicari precepit dominus	43	m
Iniustitia ciuitati plurimum est inimica	6	b
Iura equissima 2 ingenia iniquissima Athenienses habuere	230	g
Jurare non debet rex nisi multum rogatus	35	r
Jurantes fidelitatem tam laici q ecclesiastici: illam seruent	70	t
Juramenti fidelitatis forma seruorum que 2 qualis sit	69	p
Juramento fidelitatis additio facta propter simplices	69	q
Juramenti fidelitatis epoz ac prelatorum forma que 2 qualis	70	e
Jurationē oēm p̄hibuit Aug. in domo sua sub quadā pena	126	d

Iumentorum yngula in aspero idurata: via quamlibet patitur	62	g
Iumentum sic terra fructuosa: quae neglecta spinas producit	93	f
Iuventutem Ligurgi leges laboribus erudiunt	93	i
Iuuentum nobilium ingenijs ab insolentia reuocant: ciues viles facti sunt	93	q
Iuuentum tria sunt commendanda. scilicet taciturnitas: continentia ac verecundia	93	q
Italicorum: Spartanorum: Germanorum: et Hispanorum diuerse in bello proprietates	93	k

De littera L.

Laborem duplicem exigit error peruersae institutionis: et quare	136	p
Labor talis non est quilibet est secundum deum orare e quare	264	a
Labor assiduus: animorum frangit impetus	268	t
Laborantes in republica merito pedum nomine designant: et quare	63	m
Laborantibus in republica: magna opus est providentia: et quare	63	m
Laborantium in republica magna necessitas et utilitas	63	n
Laborantium in republica quale opus sit	63	o
Laborantes qualiter sint ammonendi	63	p
Laborantes a vitijs sint immunes et alieni	63	r
Laborantes virtutibus vacent: sicut quidam qui demonem expulit.	63	e
Laborans quidam secularis: quante fuerit perfectionis	64	t
Laborantes decimas soluant: et caueant ab aliorum damnis	64	v
Laborantes festa scilicet: ut deo placeant: cuiusdam exemplo	64	x
Laborantes in arte armature: qualiter sint ammonendi	64	b
Laborantes in arte nauigandi: qualiter sint ammonendi	64	c
Laborantes in agricultura: qualiter sint ammonendi	64	d
Laborantes in republica sunt custodiendi: dirigendi: et statuendi	66	y
Laborantium ac molentium pulchra similitudo	269	e
Laborandi in charitate Christus nobis exemplum prebuit	291	t
Laboriosa opera: qualiter religiosus debeat exercere	291	s
Lachryme spoliatorum ac viduarum in iudicio clamabunt	57	o
Lauda absentem: presentem autem minime	189	v
Laudat Augustinus Aristotelem in multis	299	b
Laudis avidissimus fuit Aristoteles	200	p
Laudare seipsum vani vituperare vero est stulti	201	s
Laudes contemnebant philosophi gentiles: et quare	214	e
Laudis humane auidi Romani: mira fecere secundum Augustinum	232	v
Largitas debet esse equitate iusta: quia dandum est de suo	28	p
Largitatis condiciones quattuor necessarie	28	p
Largitas non est alteri largiri: ab altero vero extorquere	28	r

Paritas perfecta in quibus consistat	28	r
Paritas debet esse cum mensura hominibus indigentibus	34	c
Parorum duo sunt genera: et que	28	q
Panificium: que opera contineat sub se	64	3
Panificio intendentes qualiter sint ammonendi	64	a
Patroni capto monachus dabat sponte olera	47	e
Patro pirata quid responderit arguenti se Alexandro	240	c
Petrocinia sunt parua regna: et quomodo	25	i
Plex quid sit fm Papiuanum et Demostenem	5	b
Plex quid sit fm Pulium, Gratianum et Begippum	5	o
Plex dei via regalis est	5	e
Plex diuina vna in se multiplex est in fructu	5	e
Plex edita a Teodosio: Ambrosij iussu qualis fuerit	20	n
Plex non dedignetur sacros imitari canones	25	o
Plexes necessarie sunt ad reipublice gubernationem	5	p
Plexes Solonis: incise erant in asibus: et quare	5	q
Plexes sunt sicut capistra: et frena equorum	5	r
Plexes debent a lege emanare diuina	5	t
Plexes tam a maioribus sunt custiende	6	x
Plexis a se facte obfatio Scelenci i eruitio e oculi sui et filij	6	y
Plexes nec innocentem punire: nec nocente absoluerere debent	6	z
Plexes ligurgi: ad tempus abrogate sunt: et quare	6	a
Plexes humane diuine debent esse conformes	24	c
Plexes a se factas seruauere Scelencus et Karudis et quod	24	e
Plexem contra se seruata a iudicibus pmendauit Alexander	25	f
Plexes iuste peruerri non debent	45	e
Plexes aliter colunt astutias: aliter vo philosophi	83	f
Plexes Justiniani et non dei tota die perstrepunt in palatio	133	c
Plexes Justiniani: no tam leges qm lites ac cauillationes sunt	133	c
Plexes Solon Atheniensib' dedit: et noua ciuitate legib' pdidit	181	g
Plexes ligurgi qualiter obseruauere Lacedemonij	240	e
Plexes Ligurgi quot et quales fuere	240	f
Plexes a se editas seruauit Ligurgus	240	g
Plexe p adulteros a se edita in se et filio fuauit Scelencus	241	b
Plexe a se edita: d n itrado p filiu cu armis fuauit Karud'	241	i
Plexes hoium: telis araneaz merito pparantur: et quare	241	k
Plexilatoris multiplex sit in statuendo intentio	12	l
Plexumlatores multum apud antiquos honozabantur	24	d

Legisperiti lingue assimilantur et quare	39	o
Leges sciat homo disticte et articulate secundum regulas grammaticales	136	v
Legedo Xenocrates Pollemo dissolutissimo audienti quod protulit	2	t
Legatus pape in Datia Martinus pauperrimus redijt	133	g
Legatus in partibus egantie Galfredus ab omni munere abstinuit acceptioe	133	b
Legatio trium sapientissimorum missa Romam ab Atheniensibus et quorum	184	l
LECTIONI intendentes duo ingenio pares non equaliter proficiunt: et quare	142	o
LECTIONI intendentium studij tria nocent: et que	142	p
LECTIO christiano debet esse: non occupatio	142	p
LECTIONIS sacre scripture commendatio	280	e
LECTIONIS a doctore audite quanta sit vis	280	t
LECTIO audita ruminari debet ut proficit: sicut cibus	280	v
LECTIO sit certa et non varia ut utilis sit	280	x
LECTIO diuersorum librorum euitanda et quare	280	y
LECTIONEM oratio interrumpit non impedit	280	z
LECTIO quare statuta sit in religiosorum mensa	285	y
LECTORES sint scientia preediti et quare	113	b
LECTORES ordinandi qualiter ab episcopo sint interrogandi	113	c
LECTORUM potestas qualis sit	113	c
LECTORUM dignitas magna: et quare	113	d
LECTORUM officio Christus usus est: et quando	113	e
LEONUM clementie multa sunt inditia	56	k
LIBERALITAS quid sit	243	g
LIBERALITAS amabiles facit principes	27	i
LIBERALITAS Titii imperatoris maxima prius purgauit auaritiam	27	i
LIBERALITAS debet esse in principe iuxta statum sui decentiam	27	m
LIBERALITAS Alexandri nimia et stulta secundum Senecam	28	n
LIBERALITAS Romanorum maxima erga Carthaginienses	28	o
LIBERALITATE romanorum legati extulere Carthaginienses	28	e
LIBERALI panum multiplicatione populi voluere christum facere regem	29	f
LIBERALITAS Argentini gallie possessoris laudanda	29	g
LIBERALITER pecunia distributa: prestantior est quam cupide refluata	29	h
LIBERALIS rex qualis esse debeat: ut merito laudetur	34	d
LIBERALITAS Democriti maxima et quare	208	e
LIBERALITAS Titii imperatoris maxima	243	h
LIBERALITAS Alexandri maxima: et quare	243	i
LIBERALITATI non fuit deditas Antigonus rex: et quomodo	243	k

Liberalitatis duo comites: et qui	253	h
Libertatem exilij phi anponebat domestice seruituti	219	a
Libros archilogie: eorumq; auctores exterminauere Lacedemonij: et quare	137	x
Librorum multitudo distrahit animum: ideo euitanda	241	y
Libri probati voluendi sunt et ad illos semper redeundum	141	3
Librorum multitudo onerat non instruit	141	3
Librorum decem milia Alexandriae fuere	141	a
Libris authenticis et vtilibus est studendum	141	a
Libros alienos habendi Plato curiosissimus fuit: et quare	195	l
Librum perhierminias idest enunciationum scribens Aristoteles calamum in mente tingebat.	200	l
Libros alienos care comparauit Aristoteles	200	m
Libros suos maxime subtilitatis iussit Aristo. secum tumulari	200	o
Libri Aristotelis absconditi fm aliquos antichristo reseruant	200	o
Libri de nuptijs et de amicitia fecit Teophrastus Aristotelis discipulus	203	o
Libri compositi a Marco Tullio ab eodem noiatum noiantur	210	a
Librorum viginti milia in Ptoleomei bibliotheca fuere	245	k
Libere de manibus nostris ac oculis non recedat	286	r
Libri sancti in itinere deferendi sunt a religiosis exemplo sanctorum ac philosophorum	299	d
Libidinibus pronus ex natura Diogenes virtuose pertinuit	183	c
Libidinosa inscriptio sepulchri Sardanapalli	10	p
Libidinosus coyus: detestandus in rege: et quare	34	m
Ligue vitium demostenes expugnauit: ut lras expediti. pferri possit	206	q
Lingua non debere esse liberam et vagam affirmant sapientes	217	f
Lingua non vulganda sed retundenda est	217	n
Littere nulle: duobus domini preceptis comparande in quibus ois est ars	141	h
Lfas ignorans pafuti: solum vbi vnu psalmi disces voluit et que	1281	p
Litteris apud Romanos deficiunt: milite manum firmata est	245	g
Lfas magros habebat principes antiqui sic Trajanus: Nero et Alex.	245	h
Litteris opera dabat nocte Teodosius die vero regimini vacabat	246	l
Litigia ac iurgia reprehensibilia sunt	47	d
Litigijs non sufficiunt dies: tanta sunt etiam in spiritualibus	133	c
Locorum mutatio: quare cuidam non profuit fm Socratem	189	t
Locorum frequens mutatio: euitanda est religiosis: et quare	268	s
Locus non adiutorium prestat ad salutem: si spiritus deest	272	k
Locus deputatis studeat religiosus honeste se habere	289	s

Loca principalia in omni conuentu sunt septem	293	m
Loco omni conuententia: agere debet religiosus	293	o
Locorum mutatio: quibus de causis a religioso fienda	293	t
Loci mutatio sine cā nō multū utilis religioso: imo dānosa	293	t
Locum supra fluum non mutauit virgo quedam annis quadraginta octo: nec fluum respexit	293	v
Loci nominatissimi habitatio non est appetenda: et quare	295	n
Loc electio nō sit i arbitrio religiosi subditi sed superioris	295	o
Locutioni omni adsit causa: tempus: et persone consideratio	141	x
Locutorum leuiū et importunorum oratio nascitur in ore nō i pectore	217	l
Locutio religiosorum qualis esse debeat	304	
Loqui bene: amicitie principium est	189	v
Logitur homo nō solū v̄bis s̄ et gestib⁹ corporalib⁹ s̄m Augu.	222	h
Loquendum est regibus placētia: aut oīo silendū s̄z Aristotele	254	a
Loquendi discretio: quid considerare debeat	291	n
Logicam Plato primo instituit: Aristoteles v̄o ampliauit	137	c
Locupletem Fabricium quid fecerit	214	c
Logicam composuit Aristoteles: Alexandri discipuli causa	26	r
Lucratie scientie: meretrici comparantur	174	y
Lucrū magnū optatē ex funez curatiōe dānauit Demostenes	65	r
Lucifuga quidam: de nocte faciebat diem	57	o
Ludendi scientia dicitur theatrica: a teatro vbi ad ludendum populus conueniebat	66	t
Ludus multiplex: et qui	65	v
Ludo socialis honestatis ludebant philosophi	66	x
Ludo etiam honesto temperate vtantur viri ecclesiastici	66	z
Ludebat sanctus Ioannes euangelista: perdicē demulcendo	66	a
Ludentes viri ecclesiastici: que seruare debeant	66	b
Ludus detestatur Seneca: et quare	66	b
Ludus alee cauendus: quia multi sunt in illo participantes	66	d
Ludentib⁹ alea corinthijs noluit Chilo lacedemoni⁹ amicia p̄iugi	66	e
Lusori regi Demochrito in vituperiū missi sūt aurei taxilli	66	f
Lusit aliquādo Socrates cū filioliis: crurib⁹ harūdie interposita	189	z
Luxuria abstinuit Octavianus presente Cleopatra	22	a
Luxurie maioribus in seruiantibus: minores ad talia laxantur	21	v
Luxuria vicit Marcum Antoniu: prout concionat⁹ ē herodes	21	x
Luxurie vrbs volucentiū dedita: in seruitutem prolapsa est	21	y
Luxuria campana: inuictū armis Hannibalem strauit	30	m

Luxuriosissime gentes parthorum & Syrorum facile superantur	60	b
Luxuria alijsq; vitijs exhortis Romanu imperiu exhaustu est	60	b
Luxurie motus philosophie maxime aduersatur	138	k
Luxuria ornatus meretricij cauenda est scolastico	138	m

De littera. **AB.**

Magistratus proprium munus quod sit	4	e
Magistratus quare in republica instituti sint	67	b
Magisterium ascendere volens: que habere debeat	140	l
Magisteriu ascendere sperito ignomiosius e q̄ discipulz r̄manere	140	m
Magister effectus virtutibus pollere debet	140	n
Magistri vita cotumeliosa: valde est discipulo periculosa	140	o
Magistro turpissimum: si cum vita pugnat oratio	140	q
Magister: qualis eligendus sit	140	r
Magistri sui Leonidis vitijs imbutus puer adhuc Alexander postea carere non potuit	140	s
Magister ludu pueros Saliscoz i man ^o tradet voluit romanoz	242	b
Magnificencia quid & quotuplex sit.	253	e
Magnificencia mirabilis pro libertate tuenda cuiusda p̄ncipis	254	v
Magnificencia mirabil' i smōib ^o cuiusda senis Belini s̄ pōpen	254	x
Magnificencia mirabil' cuiusda femine a philip. themuleto dānate	254	y
Magnificencia mirabil' cuiusda femine Dionisio tyrāno r̄ndent	254	z
Magnificencia magna Alex. appuit: in ptis regni p̄saz r̄futatioe	254	c
Magnificentior Alexander quid Dario responderit partem regni & filiam illi offerenti	51	a
Magnificus dedignatur: vilibus subici maxime peccatis	253	t
Magnifice maluit mori Calistenes Alexandrum arguendo: q̄ tacita viuere veritate	254	a
Malu dicēs de aliq: q̄to acerbi ^o id fac: tato min ^o illi creditur	214	e
Maledicere: aliquando bonum est: aliquando v̄o malum	351	o
Marcus euangelista: Alexandriae episcopus fuit	144	k
Mare tranquilluz: & uentus obsequens: nauigadi arte n̄ ondit	108	d
Maria virgo: quales vestes amabat sm̄ Ephiphanium	103	n
Mandata legis a deo probata fuere	239	z
Mantuanu poete pulchra prepositio	65	i
Mantuanu poete adiuētio mirabil' p̄ sanāda peste q̄da Neapoli	65	k
Mater augustini: qualiter sobrie fuerit nutrita: & quare	89	m

Matrem suam noluit quidam alloqui nisi oculis clausis	148	k
Matres nutrire debent filios proprio lacte: et quare	209	s
Matrimonium quid sit	76	p
Matrimonium institutum est fieri inter extraneos: et quare	76	o
Matrimonium commendat Apostolus: sed magis virginitates	76	q
Matrimonium approbans Christus: nuptiis interfuit	76	q
Matrimonium ne sequatur penitentia: quid sit faciendum	76	r
Matrimonio iungere volens filiam: potius viro iungat pecunia in-		
digenti quam econuerso	76	s
Matrimonio iungi debere virginem sine dote statuit Ligurgus	76	t
Matrimonium prohibentes: et ab illo abstinentes penam acturi sunt	76	v
Matrimonio raro adsunt omnia necessario requisita	76	x
Matrimonio iunctos quot et que sequantur incomoda	76	y
Matrimonio iungende virginis non probant: cum ea et cetera probent	76	z
Matrimonio coniunctorum incomoda plurima	77	a
Matrimonij in detestationem Theophrasti dicta non sunt recitanda	77	d
Matrimonia raro esse incunda affirmat Epicurus	77	k
Matrimonij tria sunt bona: et que	79	d
Matrimonio iuncti: qualiter actu coniugali uti debeant	79	q
Matrimonio iuncti saltim pecudes imitent: cum veteres uxorum inuemescent	80	r
Matrimonio iunctos docuit Tobias et Sarra quod ope coniugali utantur	80	t
Matrimonio iuncti separandi non sunt	80	v
Matrimonij diuortium per centum et quinquaginta annos ab urbe		
condita nullum intercessit	80	x
Matrimoniorum multorum experientia signum est intemperantie	80	y
Matrimonio iuncti discordantes Romani quod inter se concordabant	80	a
Martyrij amor flagrans iuuenis quodam quod virginem de lupanari libauit	108	y
Matutinali hora: quare oramus	273	o
Matutinalis hora: quare media instituta sit nocte	273	t
Matutinali hora: surgere debet strenue religiosus	273	v
Matutinali hora: surgere debet religiosus citissime ac letissime	273	x
Matutinali hora debet religiosus dei templum adire	273	y
Matutinali hora expleta: quid agere debeat religiosus	276	e
Matutinali hora expleta: dici debet psalmus miserere mei deus	276	f
Mechanica ars septem scientias continet et quas	63	q
Medici qualiter sint ammonendi	65	n
Medicus consideret etatum: prout complexionum: ac regionum diuersitatem	65	p
Medicus non querat lucrum iniuste: nec hominum infirmitates desideret	65	q
Medici querentis opus grauissima est infamia	65	r

Medici antiqui sanguinem minnere ignorabant	217
Medic ^o pirri: veneno voluit dñs suū extinguerē s3 a romāto n̄c p/243 c	243 c
Medicina antiquit ^o : paucarū scia fuit herbarū // missus	65 o
Medicina vni conueniens etati: alteri non conuenit	65 q
Medicinā solā p̄fessus ē Aristo. s3 in oī phia p̄matū teneret	200 n
Mediatio: bonus offert deo pp̄loz p̄ces illisq3 reportat grām	122 c
Meditatio quid sit	138 p
Membra fabulose p̄questa sunt de stomacho licet indebite	52 m
Mēbris reipublice eccliaſtice adaptari p̄nt octā d̄ reipublice terrēe membris	112 r
Membra religiosorum singula: suam teneant officium	298 3
Membroz exterior: incōpositio ab incōpositōe orū interiori	298 3
Mercatores a fraudibus caueant in mercaturis	82 v
Mercatorum diuerse fallacie: et que	82 y
Mercatorum mendacia ac periuria multa	82 3
Mercatores per crura merito significantur: et quare	67 n
Memoria Cesaris mirabilis	26 a
Memoria pro libris utebantur discipuli aliqui Pythagorici	205 f
Mense in accessu p̄gressu: ac f̄cessu q̄l̄r se h̄re deat religiosus	280 c
Mense in p̄gressu debet esse multip̄s sobria frugalitas	281 k
Mense in p̄gressu debet esse ferculorum discreta subtractio	281 m
Mense i p̄gressu seruari d̄z discretio i p̄cupiscētie cauta d̄uitatiōe	282 p
Mense in p̄gressu discretio i carnis sub lege sp̄s reddactiōe	282 o
Mense i p̄gressu f̄uāda ē discretio i alimētoz sumptione	282 x
Mense i egressu: deo gr̄e in ecclia sūt refferēde: et quare	285 3
Mense in tempore: quid faciendū s̄m Policratem	292 c
Mensurare se debet anima et quomodo	223 3
Mensura anime que sit	223 3
Meretrix nonaria quid sit	137 i
Meretrix Lays corithia p̄cipue venustas: et maximi p̄cij fuit	207 o
Milites veteranos in arduis eligebat Alexander	35 c
Milites veterani victoriā cogitabāt nō fugam	35 d
Milites Darij: qualiter cū illo victi sunt	36 e
Militum lasciuia coercenda est: et quare	36 f
Milites Persis p̄ m̄situdie nūerari n̄ valebāt nisi accep̄tela	36 h
Militibus debet esse amabilis p̄nceps // singulis ducib ^o	36 l
Militum necessaria fidelitas	36 l
Militum sedicioſorum punitor acerrimus fuit Julius Cesar	36 m
Militū aios: q̄b ^o modis Juli ^o Cesar attraxerit	4 36 n

Militēs sunt sicut manus in corpore reipublice: et quare	58	d
Militēs debent protegere principē: manuū exēplo caput. ptegetiū	58	f
Militibus que sint a predicatorē exprimenda	58	g
Militēs primo instituti a Romulo numero mille	58	h
Militēs vnde sic dicti	58	h
Militis nomen: laboris nomen est ac honoris	58	h
Militem duo constituunt: et que	58	i
Militis officium non est passim omnibus cōmendandum	58	i
Militem reddunt idoneum honestas et verecundia	58	k
Militis eligēdi: requirunt velocitas: robur et alia multa	58	k
Militēs min ^o viles repellēdi: strenuissimiq; subrogādi sunt	58	l
Militēs cum iuramento quando primo facti fuerint	59	m
Militi sacramento militari amisso pugnare non licebat	59	p
Miles null ^o est: qui sacro saltem tacito ecclesie non teneatur	59	q
Miles illa die qua militari cingulo decoratur: qd agere debeat	59	r
Militi prelianti tria necessaria sunt: et que	59	s
Militi strenuo: que exercitia conueniant	59	t
Militēs effeminati aut delicati esse non debent	59	t
Militi que sint optima	59	v
Militib ^o paucis expeditis Sedon maximas copias strauit	60	x
Militēs deliciaiores: quid agere debeant	60	y
Militēs moderni plus vestibus nitent q̄ armis	60	a
Militēs Anthioci vestibus ornatos irrisit Hannibal et quomō	60	b
Militum arma ornata: non sunt vituperanda: et quare	60	c
Militum arma ornata ad ostentationem sunt vituperanda	60	d
Miles scutum habens aureum reprehenditur a Scipione	60	le
Militēs arma habere ornata voluit Julius Cēsar: et quare	60	e
Militēs ad ductoris sui exhortationem morti se exposuere	60	f
Militum sub Julio Cesare viso pane admiratus ē Pōpeus	61	k
Militum rapine apud antiquos grauitē puniebantur	61	l
Militēs fugientes: aut capi se permittentes quō puniebantur	61	o
Militēs antiqui dijs suis spolia consecrabant	62	b
Militēs pagani deorum non expoliabant templa: vt nostri	62	b
Militēs offiū nō exercētes suū qualr apd antiq̄s puniebantur	62	c
Militēs gloriosi: vel potius gloriabundi qui sint	62	d
Militum gloriabundorum virtus in quibus consistat	62	e
Militēs in christiana militia quales esse debeant	63	i
Militum duorum fides maxima erga Cēsarem	70	x

Militēs ⁊ omnes subditi: dñis suis fideles esse debent	70	x
Militēs deo fideles: nullis tribulationib⁹ ab eo separari debēt	70	y
Militēs veteranos nō iuvenes ī bello piculoso Alex. elegit.	249	q
Militaris disciplina: orbem terrarum romanis subiecit	36	f
Militarē manū exigua; sed doctam a pfe philippo Alexander accepit	36 g ⁊ 61	r
Militaris discipline tenaces: Xerxes paucos habuit: licz multos milites nomine habuerit	36	g
Militari cingulo vitantur milites: ac p̄uilegijs	59	o
Militaris disciplina in abdicatione voluptatū carnaliū p̄sistit	60	g
Militaris disciplina: ī cohibitiōe cōmēstationū viguit ap̄d antiq̄s	61	i
Militaris disciplina: in cohibitiōe rapinarū viguit ap̄d antiq̄s	61	l
Militaris disciplina: in cohibitiōe ocij viguit apud antiquos	61	l
Militaris disciplina ī inobie cohibitiōe viguit apud antiquos	61	n
Militaris disciplina: quid romano largita sit imperio	61	q
Militare ius quid sit	61	t
Militaria p̄uilegia: p̄m ius antiquum que sint	61	v
Militaris discipline norma: n̄ fortitudo: ī milite spectāda est	62	z
Militaris alacritas: saltu ac cursu in iuuentute p̄paranda est	72	t
Militaris disciplina sūme necessaria: maxie viguit ap̄d antiq̄s	145	b
Militare licet sub principibus legitime institutis	61	x
Militare possunt fideles sub infidelibus ex causa legitima: salua fide ⁊ iustitia	62	y
Militare nolens: non est militie ascribendus: ⁊ quare	62	z
Militie expertos ducebat secum Hannibal	35	c
Militie ordines sub Alex. nemo nisi sexagenarius ducebat	35	d
Militie sacramentum quale sit	59	n
Militie vsus est: tueri ecclesiam: perfidiamq; impugnare	62	a
Militia quadruplex: ⁊ primo de humana sub principe	62	f
Militia Christiana aduersus carnem est ⁊ sanguinem: ⁊ princeps ac potestates	63	b
Militia votina qualis sit: ⁊ q̄les eē debeāt militātes in ea	63	k
Militia vtuosa ⁊ eccliaistica: q̄ sit ⁊ q̄les debeāt eē ī ea militātes	63	l
Misitrauit Christus discipulis: ⁊ qualiter	291	v
Misericordia quid sit	23	x
Misericordiā nolēs facere quidā potens: ad miserā deuenit	41	k
Misericordia dei magna: penitentibus quecunq; peccata remittit: vt multis patet exemplis	101	a
Miserum est: nuncq; miserum fuisse	258	b

Missam diei occurrentis audire debet quilibet religiosus		278	e
Missam dici debet hora tertia: et quare		278	e
Missam potest etiam mane celebrari: et quare		278	e
Missam peculiari non debet religiosus: missam omittere propriam		279	f
Missae celebratio est in memoriam dominice passionis		279	g
Missae mysteria quid singillatim significent		279	h
Missam nesciunt multi audire: et quare		279	n
Missam celebrans: qualis esse debeat secundum Apostolum		279	o
Missam celebrans virtutibus sit ornatior concordia pacificior super se eleuatur		279	p
Missam indigne celebrantis pena patet exemplo		279	q
Principes a quo: principes exercere debent imperium: deorum exemplo		23	l
Moderestia quid sit et unde dicatur		253	p
Moderestiae adaptantur multe temperantiae partes: et quare		253	q
Modereste viuens Titus Imperator: nihil habuit in morte penitendum vno excepto		253	p
Monachus curialis: abusus maxima	57 y r	269	b
Monachus causidicus abusus maxima	58 a r	299	g
Monachorum tria fuisse genera in egypto et quae		145	v
Monachus proprietarius moriens: cum pecunia in perditione sepultus est secundum Hieronimum		147	i
Monachus proprietarius cum pecunia sepulture traditur est secundum Gregorium		147	z
Monachus perfectior: non debet ita respicere mulieres: ut eas cognoscat		148	k
Monachus extra monasterium est sicut piscis extra aquam	237 f r	269	c
Monachos veros ostendit in iniurijs seruata patientia		238	o
Monachorum habitacula: non sunt vrbes nec castra		269	z
Monachi nominis interpretatio: qualis sit		269	b
Monachus non medicus est: sed monachus		284	n
Monachi: infirmos se fingunt: ut carnibus vtantur		284	o
Monachus non loquendo et discurrendo: sed tacendo et sedendo quod efficitur		299	f
Monasterium ingrediuntur aliqui: vitandae egestatis causa		237	k
Moniales nisi urgente necessitate visitabat Augustinus		301	y
Monialis videri noluit a beato Martino		301	z
Mors quid sit		8	e
Mores antiquorum quales fuisse		8	a
Mores nostri: quales sint		8	b
Moribus ruentibus: ruit respublica		8	c
Morum in via aliter ambulandum: secundum pedum		9	g
Mores antiqui: totaliter sunt destructi		9	o

Et horum integritas in romana scriuabatur paupertate	10	e
Et horum grauitate et gestu: maturus sit religiosus	303	v
Et horbos multos: multa fercula faciant	65	n
Et horbi innumerabiles: unde generentur	284	s
Et hortuos filios pro republica non plangebant Romani	11	d
Et hortuam romanorum multitudinem ab Hannibale apud chana- nas non multum planxere Romani	12	f
Et hori miseris nihil vtilius	23	e
Et horturam hominum infinitam multitudinem fleuit Xerxes	15	a
Et hortuos dimittere sepelire mortuos suos quid sit	53	b
Et hora senectutem sequitur: sicut adolescentiam ipsa senectus sequitur	94	d
Et horis propinquis senibus: multa sunt signa	95	r
Et horrem dissimilem peccatoris et iusti vidit quidam	100	i
Et hora: inuitabilis est	158	f
Et hora nulli parcit: ideo in nullo confidendum	158	g
Et hora est tributum: quod omnes soluere oportet	158	h
Et horiuntur iuvenes sicut senes: mala mundi consuetudine	158	i
Et horis meditatio quid conferat homini	158	l
Et horis meditatio vera est philosophia	158	m
Et horis memoriam habebant Imperatores antiqui: et quomodo	159	n
Et horis memoria sit: tanquam speculum ante principum oculos	159	o
Et horis memoriam: carnales impediunt voluptates: munda- neque delectationes	159	p
Et hora omnes facit equales: quia omnes morimur	159	q
Et hora ex improviso venit sicut fur: ideo simus parati	159	r
Et horis horam voluit deus nobis esse occultam et incertam ut semper parati simus	159	r
Et horis hore incertitudie: parati esse debemus sicut filii dei expectantes	159	a
Et horis hore incertitudie: parati esse debemus sicut colligentes in messe	159	t
Et horis hore incertitudine parati esse debemus sicut certantes in stadio	159	v
Et horis hore incertitudine: parati esse debemus sicut dominis suis reddituri rationem	159	x
Et horis hore incertitudie parati esse debemus sicut edificantes in hereditate per prophetam	159	y
Et horis hore incertitudie: parati esse debemus sicut euntes ad festum regium	160	z
Et horis incertitudie: parati esse debemus sicut sponsae euntes ad sponsum	160	z
Et horis hora quilibet domino suo occurrit: ideo semper debet esse paratus	160	a
Et horis hora: non est horis inuenire inducias prout patet exemplo quodam	160	b
Et horis hora: dum licet cogitanda est: et quare	160	c
Et horam sibi ipsis intulere Platonis discipulus: et Cato	160	d

Mortem sibi ipsi intulit quā ali ^o vidēs nauē ab hostib ⁹ captā	160	e
Mortē sibi ipsi multi gentiliū intulere vt Lucrecia	160	g
Mortem sibi ipsi inferre volentibus iudeis dissuasit Joseph ⁹	160	h
Mortē sibi ipsi inferre: nō est ex magnanimitate s; fatuitate	160	i
Mortem sibi ipsi inferunt nonnulli diaboli suggestionē: prout patet exemplo quodam	160	k
Mors quadruplex in scripturis reperitur teste Augustino	161	m
Mortem corporis timere debent mali: & quare	161	n
Morte instante oñdit de ⁹ quibusdā pctōrib ⁹ penā infernalē: & quare	161	o
Morte instante oñdit monacho negligētī infernalis pena	161	p
Mors aie magis timenda q̄ corpis: & q̄ sit aie ipsius mors	161	q
Mors pene que mors secunda dī: timēda est & quare	162	r
Moriens vir iustus: ortu nascitur glorioso	162	y
Morti appropinquantes iusti: maxime timent: & quare	162	z
Morti omnes appropinquantes: merito timere debent	162	a
Morte instante timendū est propter duo & que sint illa	162	b
Morti appropinquātes Martin ⁹ : qd diabolo tēptātī rñderit	163	c
Morte instante: sperare debent iusti: de statu suo cogitantes	163	d
Morti appropinquās Aug. psalmos pñales añ se poni fecit	163	e
Mortis horā: scī viri maxie timere: put quodā pz exēplo	163	f
Mortis hora iugiter meditanda	163	g
Morte instante gaudent iusti: & de quibus	263	h
Moriens pauper paralyticus: voces audiebat angelorum	163	i
Morientes Romula & Cassia: qualiter gaudio replete sint	163	k
Morientes habere debent circa se astantes viros sanctos	163	l
Moriētī monacho astantes alij monachi ipm a diabolo libarūt	163	m
Mortis preparatio magis a morituro q̄ sepultura: curāda est	165	a
Mortuoz anime: quatuor soluuntur modis: & quibus	165	f
Mortuoz aia: maxie iuuari eucharistie oblatiō e: oñdit exēplis	166	g
Mortuo ablata tunica: impedimētū furco p̄stitit p ⁹ mortem	165	d
Morte filij non doluit Anaxagoras: & quare	181 i & 258	z
Mors venenosa: Socratem transtulit e carcere ad celum fm gentiliū estimationem	190	d
Morte instante: pñte portione venenosa quid dixerit Socrates	190	e
Mortuus est Socrates: tpe Asuert: nat ⁹ vō tpe Ferris	190	k
Mortis memoriam philosophiā esse verā affirmabat Plato	192	a
Mors hominis duplex fm Platonem	192	a
Morte voluntarie submersionis: mortuus est Aristoteles apd		

Migrppontem fm aliquos	202	D
Horre philosophis esse necessariam affirmabat Plato	213	B
Horrem etiam violenter illatam: patienter sustinere phi	219	C
Horris providentia in antiquis fuit principibus	248	H
Horris meditatio est quasi frenum hominem refrenans	248	I
Horris Alex. plurimi phi illum plangentes qd dixerint	248	I
Horrem filij maioris: equo aio tulit Xenophon	258	A
Horris nobis a tergo est sicut hostis: id laborandum est	274	G
Horre subitanea non moriuntur crucis signo signati	288	G
Horruorum officium dicant religiosi etiam itinerantes	299	G
Horruoz offm dicere: deo est grati: demonib? vo molestū	299	H
Bulierum operibus non est fides adhibenda	35	O
Bulieres antique: pro pudicitia pservada erant sollicite	90	R
Bulieres: sobrie sint: a vinoqz abstinentes	89	E
Bulieres ab adolescentia: bonis instruende sunt moribus	89	I
Bulierum est: domi philosophari: ac quiescere	91	H
Bulier est scala ad temptandum viros: z deceptibilis	91	I
Bulierum modestie ac sobrietati: maior instituta cōsoluere	91	K
Bulieri nulli licebat aurum portare: nisi in solo anulo	91	K
Bulierib? antiquis licebat oscula ppinquis nō alijs offerre	91	L
Bulierib? non debet esse egressus in publicū nisi raro	103	K
Buliere iuxta se accumbentem non sensit Xenocrates	148	H
Bulieris memoriam rogabat deum Arsenius: vt auferret de corde suo	148	K
Bulier ifirma nō ē passa: vt frater su? monachus eā visitaret?	148	K
Bulierū colloquia maxime evitavere sancti patres antiqui	148	L
Bulierem religiosam visitavit in somnis Joannes monach?	148	M
Bulieres Plato posuit esse debere cōmunes fm aliquos	195	R
Bulieres magis amant qz cetera alia prout pz exemplo	301	A
Bultiloquio vacare non decet regem	34	B
Bultitudini toti restitit Socrates ne decē ptores occiderent	54	I
Bunera curiales exerceāt: z sine illis curias qz nō igredit	54	K
Buneribus antiqui non corrumpebantur Romani	54	K
Bunera accipientes suam minuunt gloriam	54	L
Bunera que sine culpa accipi possunt: que sint	54	M
Bunera nec oīa nec semper: nec ab oībus sunt accipienda	54	M
Bunerum acceptiones tres sunt: z que,	54	Pz 71
Buneribus a te passi non est desperandum suffragium	54	Q

B unera nisi frequentata fuerint: amicitie nomē intermūt	54	q
B unera a pauperibus ⁊ afflictis non sunt accipienda,	54	q
B unera ab infantibus non sunt accipienda: ⁊ quare	55	r
B usica quid sit fm Alpharabium	224	c
B usicam adinuenit pictagoras: ⁊ quomodo	205	b
B usicus bonus spiritualiter loquendo quis sit	224	e
B usicam instrui maluit B arcellus: q̄ auem: ⁊ quare	65	i
B undus blandus: periculosior est q̄ molestus	108	3
B undi p: prosperitatibus gaudentes: per amena prara in inferni carcerem perducuntur	108	3
B undi nullam partem sibi Socrates approprians: totius mū/ di se incolam dicebat	189	a
B undi contemptor magnus fuit Xenocrates	202	b
B undi frequentia declinātes pictagorici: in desertis habitabant	205	b
B undos esse innumerabiles audiens Alexander contristatus ingemuit: ⁊ quid dixerit	247	b
B undi male conditiones fm Bernardum ⁊ Augu. que sint	294	a
B undo esse crucifixum: ⁊ ecōuerso: se mundo: quid sit	295	m
B undialium contempt⁹ gentiliū phozū fm Hiero. ⁊ Senecā	213	5
B undialia bona: aduentitia sunt: motūq; fortūe sequētia	213	a
B urmuratio cauenda: a religiosis in refectorio	292	a
B utuū accipiens: tenetur summam mutuam restituere	83	l
B utuū dare: acceptum est apud deum	83	l
B utuādū est xp̄o ad vsurā in paupe: ⁊ quō fm Criso.	83	o

De littera. M.

M ausfragus ⁊ turpis rector: cui gubernacula fluctus eripuit	108	b
M ati solum nobis non sumus fm Platonem	12	b
M atiuitatē Christi fuisse media nocte: Bernardo ostensū est	173	t
M epolis hyrundinum multitudīne repleta est: ⁊ quare	225	m
M epoli carnes incorrupte quingētis annis fuate sūt: ⁊ quare	225	m
M ecessitatis tpe: aperienda sunt indigentibus reguz celaria	34	p
M ecessitas: efficacissimuz iuuamen est imbecillitatis humane	61	p
M egociū alienū sic agēdū est: vt suū non obliuioni tradat	189	v
M obiles non se inaniter efferant: nec de nobilitate glorientur: ⁊ quare	95	v
M obilitate ex parte carnis ⁊ sanguinis non est gloriandum	96	v

Nobilitas est laus proueniens de parentum laudibus: ideo in ea nō est gloriandum	96	z
Nobilis: parentes laudat nō seipsi	96	a
Nobilitate gloriandum non est & quare	96	a
Nobilitas cognatorū nihil nobis pdest. nisi ipsi boni fuerimus	96	b
Nobilitate gloriandum nō est: rōne modice utilitatis	96	b
Nobilitate gloriandum non est: ratione possibilis degnationis	96	c
Nobilitate parentum: multi degenerauere	96	c
Nobilia portenta sordibus imbuta sunt nobiles vitiosi	96	d
Nobilitati parentum non conuiuentes: locis sordidis sole illuminatis sunt similes	96	e
Nobilitate parentum gliandū non est: rōne durioris iudicij	96	e
Nobilitas carnalis: infructuosa est absq; virtuali nobilitate	96	f
Nobilem facit phia: qz sic fecit Platonem nobile: nō inuenit	96	g
Nobilitas vera: est dei facere voluntatem	96	g
Nobilib ⁹ i filijs: nec i parētib ⁹ : magna sapiam ⁹ nisi sim ⁹ illis filies	96	h
Nobilitas summa apud deum est non seruire peccatis	96	h
Nobile apostolorum genus: vnde nobilitatem traxerit	96	h
Nobilitas generis: non nullis parit mentis ignobilitatem	96	i
Nobiles fieri virtutibus ignobiles studeant	96	k
Nomen bonum: omnibus prestat diuitijs	46	q
Nomina ista: seruus. s. & libertin ⁹ : ex iniuria aut ambitione sūt	95	v
Noia fortissimoz iuuenū: nō sunt passi Atheniēses alijs iponi	180	z
Noia infamū patriciorū nō permittebāt Romani alicui iponi	180	a
Nomen magnum non est procurandum: & quare	295	n
Nuptiarum angustie: quales sint	103	o
Nuptias secundas: quare apostolus indulserit	103	q
Nutrientium verba: lac sunt si bona: venenū vō si mala fuerint.	92	a
Natura oēs hoies equales sūt: dispensatione vō: alij alijs p sunt	95	x

De littera. O.

Obedientia quid sit	148	q
Obedientia dominantis in quattuor est attendenda	34	p
Obedientia superiorū: officia assumenda sunt	39	v
Obedientie eminentiam ostendit filius dei: & quando	148	r
Obedientie septem gradus fm Bernardum & qui	149	o
Obedientia est quincupartita fm Bernardum & quomodo	149	t

Obediens uerus uelle suum ac nolle dat in manib ⁹ superioris	149	v
Obedientie difficultas apparet in uoluntatis pprie abnegatioe	149	r
Obedientia: mater est omnium custosq; uirtutum	140	y
Obedientie multa fuere in antiquis patribus exempla	149	s
Obedientie probatione: seniores distorta fratribus loquebant	150	a
Obedientes antiqui: ppriam declinabant facere uoluntatem	150	a
Obedientia militum gentilium: mira erga principes suos	150	c
Obedientia que maioribus debet: deo exhibetur	150	e
Obedire nolentiam religiosorum pulchra comparatio	150	f
Obedientie iugo subesse nolens: diabolum imitatur	150	g
Obedientie exemplum mirabile in Socratis uxore	189	y
Obedientia in domo: quietam facit ducere uitam	189	y
Obedientia ac reuerentia debet principi: & quare	244	y
Obedientia simulata: a religiosis: multis modis queritur ac pro curatur: & quibus	295	k
Obedientiã procurant nonnulli religiosi implicite multis mo- dis & quibus	295	l
Obia in pspertis: nihil de suo: i aduersis v ^o : de suo aliqd heat	295	p
Ociositatem prohibeat legislator	12	k
Ocium cohibebatur in militibus apud antiquos	61	m
Ocium aio dandum est: quod alimentis & uirium loco sit	66	y
Ocium interdum sapienti conuenit: & quare	189	s
Ocium aliquibus uitandũ: aliquibus v ^o interdũ appetendam	219	g
Ocio gloriari: iheres ambitio: & ocium suus nõ iactare: optimũ e	220	l
Ocium tempore uausquisq; passiones suas curare: & infirmitates meditari debet	220	m
Ociositas desidiola: cauenda est propter multa	263	f
Ociositas est anime in sua intellectiua obnubilatiua	263	f
Ociositas est anime: quo ad suam potestatiuam eneruatiua	263	f
Ocium aduersitas: quia aliud cauendũ: aliud v ^o est appetendũ	263	h
Ociositas est anime quo ad suam affectiuam maculatiuam	263	i
Ociositas est anime quo ad suam memoratiuam hebetatiua	263	k
Ociositas est bonorum acquiritorum consumptiua	263	l
Ociositas est discursuum inutilium causatiua	263	m
Ociositas est sathane ad hostium cordis introductiua	263	m
Ociosus monachus: innumeris demonibus deuastratur	263	n
Ociosus non sibi sed uentri uiuit ac somno	263	o
Ociosus uero modo uiuendi non uiuit	263	p

Octositas romae timore: nolebat Scipio Carthagine dirui	264 r
Octositas: quibus de causis sit cauenda	264 q
Octium romanis feminis quantum obfuit fm Iuuenalem	264 s
Octositatem antiqui cauebant philosophi: et quare	264 t
Octositatem cauere debent vulgares laborantes: et quare	264 x
Octium esse deterius q̄ negocium affirmat Valerius	264 y
Octium religiosi in octo cauendum est: et quare	264 z
Octosus stans Moyses preliabatur ad deum clamando	264 3
Octositatem vt caneret abbas Paulus: manibus laborabat: et operata postmodum comburebat	264 b
Octosi ecclesiastici: extra omnem ordinem sunt: et quare	264 c
Octio virtuoso vacare debet religiosus: et ad quid	272 f
Octij tempore vlcera anime curanda sunt	272 g
Octij tempore debet esse veritas studiosa inquisitio	272 h
Octij tempore: debet esse anime supra se ellectio	272 i
Octij tempore quibus vicissim aliquando vacandum sit	272 l
Octositatem omnibus horis fugiat religiosus	280 b
Occisa sunt septem milia hominum a Teodosio iudicio non precedente et quare	19 g
Occidentes seipsas mulieres: dicitur sunt sc̄e ab Ambrosio: et quomodo	90 c
Occidens seipsum Sanson quomodo excusatur	90 o
Occidentes seipsas mulieres ob castitatis amorem q̄r excusat Aug.	90 d
Occisores Darij Alexander suspensio affectu	243 d
Oculos maculosos habentes: proniores sunt ad nequitiam	54 o
Oculi continentes esse debent a libidinoso aspectu	90 e
Oculis pl̄ credit hoies q̄ aurib̄. i. pl̄ credit exēplis q̄ verbis	131 f
Oculi sunt principes in sensibus ad nocendum	302 i
Oculi seipsū puauit Democritus ne vidēdo percipisceret mulierem	208 c et 302 k
Oculis puato Didimo qd consolando dicat Antoninus	302 l
Occupationes inutiles sunt religiosi maxime precauende	266 o
Occupationes inutiles: mentis sunt perturbatiue: ac diuine cognitiois impeditiue.	266 o
Occupationes inutiles sunt: cognitionis proprie exclusiue	266 q
Occupationes inutiles cordis sunt in culpam impulsuue	266 k
Occupationes inutiles: magnates antiqui et phi euitauere	266 s
Occupationes: sapientie ac veri studij fore impeditiuas philosophi cognouere	266 r
Occupationibus varijs multi decipiuntur: et quare	266 y

Occupationibus quale sit adhibendum remedium	267 a
Occupationes excludere sancti patres procurauerunt: et quomodo	267 b
Occupatio exterior inutilis fit quadrupliciter	267 c
Occupationes vani studij: sancti patres a se exclusere et quare	267 g
Occupantur multi inutiliter in multiloquio	267 i
Occupantium se ac laborantium pulchra comparatio	269 e
Occupatis operum varietate: nunquam sunt dies longi	273 q
Odorifera non querant religiosi	303 s
Offendi non posse animum sapientis affirmabat Socrates	157 n
Offerens sacrificium de substantia pauperis qualis sit	57 q
Officium iniuste assequente nihil inutilius	39 x
Officijs indigni non sunt preficiendi	39 y
Officiales raro mutabat Tiberius imperator et quare	39 z
Officialium non sepe mutandorum pulchra comparatio	39 a
Officijs preficiendi: quales esse debeant	40 c
Officiales bonorum sint principum imitatores	40 d
Officiales multorum non habeant seruorum sequelam	40 e
Officiales commestationes fugiant ac lasciuas	40 h
Officiorum venditio detestanda est	55 s
Officium diuinum dicens Severinus episcopus cum interruptione grauiter punitus est	278 y
Officium mortuorum dicere deo est gratum de omnibus vero molestum	299 h
Ordinatum nihil est quod precipitatur ac properat	179 s
Ordinatus paruus exercitus maximum Persis exercitum inordinatum superauit	148 g
Ordinem celi in terra poni quid sit	260 d
Ordo ciuitatis in tres diuidatur partes secundum Auicennam	264 y
Ornatus vestis exterioris non est querendus	45 g
Ornatus impudicus reprehenditur a Hieronymo	91 m
Ornatus impudicus antichristi velamen est non dei	91 n
Ornatum impudicum in faciei pictura reprehendit Ambrosius	91 o
Ornans se impudice mulier in vita: post mortem appuit damnata	91 p
Ornamenta luxurie abiecerunt mulieres Crothonienses admonitione Dictagore	204 a
Ornamenta matronarum vera pudicitia sunt et honestas non vestes	250 h
Ornatus ecclesiarum superfluus in religiosis damnatus a sancto Bernardo	295 s
Onera in nauis imnota minus urgent	151 r
Onus quod tu ipse pati non potes nemini imponas	189 v

Opera antiquorum egregia carmine comprehensa tempore cene antiquis decantabantur	172	o
Opera faciunt sermones credibiles non autem econuerso	229	v
Opera a deo acceptant operantis acceptatione nō aut econuerso	270	g
Operationes ex vanagloria: a deo non acceptantur	270	h
Operationes bone ob arrogantiam & factantiam operate a deo non acceptantur.	270	i
Operationes bone ex mala operant intētiōe a mercede frustrant	270	l
Operationes bone rōne idebite executiōis a mercede frustrant	270	n
Operationes bone rōne indebiti finis a mercede frustrantur	271	p
Operationes bone sequentis culpe pmissiōe a mercede frustrant	271	r
Operantes multa bona: & demū mala: quibus assimilentur	271	s
Operandum est tempore nobis concesso: ob prioris temporis abusi uam consumptionem.	271	t
Operandum est tpe nobis pcesso ob ingritudinis denitacionē	271	x
Operandum est tpe nobis pcesso ob ipius tps ydoneitatez;	271	y
Operandū est tpe nobis pcesso: ob fructus mltiplicis adeptiōne	271	y
Operandū est tpe nobis pcesso: ob tps pditi redemptionem	271	v
Operandum est tempore nobis concesso ob piam in remittendo offen sas dei miserationem	271	z
Operandū est tpe nobis pcesso ob damnationis euasionem	272	c
Opera utilia exercere pōt religiosus: & administrare negotia	273	o
Oratio quid sit fm Damascenum	154	y
Oratio quid sit fm Hugonem & Dionisium	277	k
Orationis efficacia apparet in Teodosio	37	x
Oronis virt ^o appeti cētūquiqz milib ^o octuagita milia supātib ^o	37	y
Orationis virtus maxima apparet in laici cuiusdā desicatione	75	f
Orationis captiue mulieris virtute: columna maxia erecta est	130	p
Orationis feruor ac deuotio: viro religioso est necessaria	154	t
Oratio & postulatio vera: in quo consistat	154	a
Orationis nomine quandoqz bona opera intelliguntur	155	b
Oratione indigemus sicut etiam respiratione	155	d
Oratio cathene siue funi de petra pendenti similis est	155	d
Orationi vt effectum consequatur: septem sunt necessaria: & que	155	h
Orationi vacare debet summo studio religiosus	273	n
Oratio facta in loco sacro quid conferat oranti utilitatis	274	c
Oratio matutinalis hore: quid a deo postulet	274	d

Orationis tempore: varias cogitationes ab hostibus inimicis orantibus vidit <i>Abacharius</i>	274	g
Oratio ad deum: est ad modum orationis ad principem	276	c
Orationi non adsit multa locutio <i>fm Augustinum</i> et quare	277	k
Oratio in missa quid significet	279	k
Oratio dominica que omnes antecellit orationes: quid in missa significet	279	l
Orone abbas <i>Theophilus</i> solutionem cuiusdam pmeruit questionis	280	a
Orationis hora tumultus cogitationum extra relinquendus est	285	f
Orationis hora propter angelorum presentiam cogitationes refecan- de sunt	285	g
Orationis finis melior est quam principium et quare	285	h
Orant sancti etiam dum dormiunt: ut patet exemplis	13	v
Orandum est tempore belli	37	t
Orare pro populo sibi commisso debet ecclesiastici exemplo <i>Ab Moyse</i>	131	h
Orare veraciter est amarus gemitus per puncturam fundere	154	v
Orans iusta ac casta petere debet	154	x
Orans qualis esse debeat: et quid: et quomodo orandum	154	z
Orare sine intermissione quid sit	155	b
Orabant iugiter sancti patres antiqui: ut patet de <i>Ab Moyse</i>	155	c
Orante publico monacho: demon super se transire non potuit	155	f
Oranti charitatis virtus necessaria est	155	h
Oranti conscientie ir reprehensibilitas est necessaria	154	h
Oranti irredibilitas ad peccatum est necessaria	155	b
Oranti: offensus fratris reconciliatio necessaria est	155	b
Oranti petitionis ordinabilitas est necessaria	155	i
Oranti perfectibilitas operis necessaria est	155	i
Oranti orationis perseverantia est necessaria	155	k
Orandi sunt dii: ut bona tribuant: et non aliter <i>fm Socratem</i>	188	q
Orans deum <i>David</i> propheta: arte utitur oratoria in orando: et quare	223	x
Orabant sancti veteris testamenti octo horis sic et ecclesia facit	273	r
Orare semper est non desine iustum esse	273	p
Orantium in loco sacro multis modis deuotio adiuuatur	273	z
Oratur deuotius in locis sacris	274	a
Orandum est potius in ecclesia quam alibi sex rationibus	274	b
Orantes impugnat hostis antiquus: et quomodo	274	c
Orans laborare debet ad intelligentiam ac reuerentiam eorum que dicit	274	i
Orantibus assunt angeli: ut eorum deo offerant preces	274	i

Orandus est corā deo: sicut facundi orant oratores corā regib ⁹	275	n
Orandi virtus est in pietatis affectu	276	3
Orandum est mane: & quare	277	p
Orabant iudei hora tertia sexta: & nona: & quare	277	q
Orat ecclesia hora tertia: sexta ac nona: & quare	277	r
Orare debent ecclesiastici hora tertia: sexta: ac nona: & quare	277	r
Orare debent religiosi hora tertia: sexta ac nona: & quare	277	r
Orans sine attentione: fructum deuotionis amittit	278	v
Orantem monachū negligentem demon trahebat de ecclesia	285	h
Orantibus non adest diuotio ex triplici causa	285	i
Oratores siue aduocati: quales esse debeant	45	c
Oratoris proprium est: distincte: aperte: ac ornate loqui	131	i
Oratoris officium: quale sit s ^m Tullium	223	v
Orator bonus spiritualiter loquendo quis sit	223	x
Oratores in causis apud principem pertractandis quid faciant	130	v
Oratorium est domus dei. Ideo in illo agendum: quod tali conuenit loco	289	t
Oua vt gule satissiat quot modis preparantur	283	i

De littera .P.

Parentes sic filijs sunt eā eēndi: sic & eis causa sint bñ viuendi	71	p
Parentes antiqui filios specialiter erudiri fecere	72	q
Parentum negligentia in filiorum castigatione punitur a deo	73	f
Parentes potius filiis v̄tutū relinquāt h̄r̄ditatē q̄ terrarum	73	i
Parentes super omnia filios a peccatis conseruent	73	k
Parentes suos honorare debent filij & qualiter	73	l
Parentes diligere: prima lex est nature	73	m
Parentum amore qualiter Scithe pugnare solebant	74	r
Parentis. i. matris amore Coriolan ⁹ Romā hostib ⁹ liberauit	74	o
Parentes suos ab ethne ignib ⁹ filij siculi liberauere	74	v
Parentibus suis irrationabilia pietatis signa demōstrant	74	x
Parentes nudatos: Liconia pennis proprijs fouet	74	y
Parentibus humilibus natus Socrates clarissimus euasit	185	q
Parentes honorandos: ac deos carnibusq̄ non viuendum apud Athenas in templo scriptum erat	203	l
Parentum ac deorum violatio: pari vindicta expianda est	244	t
Parentes se visitaf volētes: nolebāt videre sancti p̄res antiqui	297	g
Patrem Scipio seruauit in bello	74	t

Patrem Anchisen senio grauem ab excidio Troiano seruauit	
Eneas	74 v
Parris Lucretij filius supplicio adiudicatus nasum dētib' am/ putauit: et quare	73 h
Paterfamilias vnde dicatur	75 i
Paterfamilias domesticos suos bene gubernet: deo pro illis rationem redditurus	75 k
Patrifamilias quale officium debeat esse in domo sua	75 l
Patrini sunt fideiussores p' his q's i baptismo tenuerūt et ad qd	81 k
Patria est vbiq' bene est	218 3
Patria carere non est malum: et quare	219 b
Patrie salus: paterne est anteponenda saluti	242 i
Patriam dilexit Aristoteles ipsam diruptam reedificari procurans ab Alexandro	197 o
Parturienti similis christus in iudicio loquetur et quomodo	271 c
Paulinus Nolanus episcopus omnia in celo reposuerat	258 c
Pault apostoli exercitatio quotidiana qualis fuerit	155 c
Paulus apostolus quomodo et qualiter tempus expendebat	263 c
Pauperes antiqui romani etiam post cōsulatum mortui sunt	40 f
Pauperrimus Scipio decessit	40 g
Pauperes aliquos deus esse voluit in hoc mundo: vt regnum celoz venale esset	98 i
Pauper patienter sustineatis paupertas icomoda: et quare	99 t
Pauper cum paupertate bene conueniens: diues est	99 x
Pauper est: non qui parum habet: sed qui plus cupit	99 x
Pauper caueat a vera peccati paupertate	99 y
Pauper non est cōmendandus: si peccata non caueat	99 3
Pauper acquirat thesauros spirituales: vt in deo sit diues	99 a
Pauperes boni querunt vnde cor impleant: diuites v'o vnde archam	99 a
Pauper consideret diuitū pericula pro sue lenamine paupertatj	99 b
Pauper paupertatis comoda multa p'sideret: et que sint illa	99 c
Pauperem mendicū vidēs Aug. letāter ludētē igemuit: et q're	99 d
Pauper et infirmus Sernulus deo gratias agens i summa mortuus ē consolatione	100 h
Pauper Elglans maximo lidie regi Sigi: Appollinis iudicio prefertur	110 b
Pauper bene indutus aliqñ magis indiget q̄ male vestitus	125 b

Pauperibus nobilibus subuenire magis piam est: ¶ hostiatim mendicantibus	125	l
Pauperi voluntario etiam dominus retribuit ¶ ea que reliquit: z que concupiscere potuit	144	p
Pauperes multa possunt regna relinquere: qui multa regna possunt desiderare	144	q
Pauperis ob nutrimentum vendidit quidam euangelium: z quare	145	e
Pauper nullus sic: sicut natus est ¶ Senecam	145	g
Pauper Diogenes habitabat in dolio in portis ciuitatum: manu concaua bibens	146	h
Pauper effectus quidam: oibus suis ammissis quid dixerit	146	i
Pauperes fuere multi philosophi non tamen dominum sunt secuti	146	l
Pauperes in seculo: maiores diuitias in religione habere volunt ¶ pus	146	o
Paupere in domo natus: multo vix valens saluari: similitudinem in religione fastidit	146	p
Pauperes debitis modis: deo sunt amabiles: illosque exaltat	147	x
Pauper verus fame: sitim: iopiamque christi exemplo sustineat	146	r
Pauperes militata volunt esse pauperes: ut tamen nihil eis deficiat	146	s
Pauperem vitam Diogenis suo proposuit Alexander dominio	182	s
Pauper e diuite factus Diogenes ab Antisthene magistro suo laudabat eum.	182	t
Pauper Diogenes dijs immortalibus similis fuit	183	v
Pauper Diogenes: vita fortunaque regem persarum superauit	183	x
Pauperem rogare: ac pati repulsas discere affirmabat Diogenes	184	h
Pauper Ethnicus: seipsum Socrati dedit in discipulum	288	k
Pauper quis sit: z quis diues ¶ Epicurum	222	g
Pauperes erant antiqui: ut publicum erarium locuplex esset	241	q
Pauperes diuite ipso potius quam diuites in paupere antiqui versari volebant	251	p
Pauper in hoc mundo felicitior est quam diues ¶ Anaragoram	252	c
Pauperes non adinuare: sed ecclesias curiose destruet dicit bernardus	295	s
Pauperibus potius subuenire quam ecclesias curiose destruet hortatur Hiero.	296	l
Paupertas duobus modis dicitur necessitate. s. z voluntate	99	s
Paupertas est caminus: igne horribilior	99	v
Paupertas est cum patientia z acceptatione toleranda	99	x
Paupertatis magna commendatio facta a poetis	100	e
Paupertatis laus maxima a secundo philosopho facta	100	f
Paupertas filij dei a pauperibus consideranda est	100	g
Paupertatis maximam remunerationem considerent pauperes	100	g

Paupertas philosophiam discipulis confert: & quare	138	r
Paupertas filij dei maxima	144	l
Paupertate q̄ regnū celoz acq̄rit: nihil ditius: nihilq̄ preciosi⁹	144	m
Paupertati detrahentium mira fatuitas	144	n
Paupertatem sectari omnia relinquendo: melius est q̄ monaste- ria extruere	144	o
Paupertas religionis v̄tutū ad b̄titudinē extat fundamentuz	145	a
Paupertas minorum fratrum obligat ad nihil habendum proprii nec in speciali nec in comuni	145	b
Paupertas om̄z religiosoz obligat ad nihil h̄ndū p̄pi i sp̄ali	145	b
Paupertatem seruent religiosi exemplo sanctorum	145	c
Paupertas volūtaria thesaur⁹ monachi est iō suāda ne p̄dat	145	c
Paupertatis amator: obfuator: ac cultor fuit b̄tūs Franciscus	145	d
Paupertatis exempla emicere in antiquis licet gentilibus	145	e
Paupertatis continentia Diogenis: Zilex. supare non potuit	146	h
Paupertas religiosorum debet esse recto fine. i. p̄p̄ deū assūpta	146	k
Paupertas religiosorum sit affectu amata	146	l
Paupertas puella pulcherrime assimilatur	146	m
Paupertas debet esse illaritate iocunda	146	n
Paupertas debet esse statui congrua: ac moderata	146	o
Paupertas debet esse maceratiua quia martirium est	146	q
Paupertas debet esse discretionē regulata	146	o
Paupertas debet esse humilitate ordinata	146	t
Paupertatē ap̄loz ac crucis nō imitātes Diogenis saltē imitent	185	m
Paupertas philosophorum gentiliū apparet in quadā ep̄la	213	b
Paupertas leta honesta res est: al̄r v̄o nō s̄m Epicurum	222	g
Paupertate romana p̄tē p̄tere v̄tutes vitiaq̄ succreuerē	251	q
Paupertas mirabilis Diogenis: in quibus relucebat	252	3
Paupertas romana romanis feminis quantum profuit	264	o
Parisiis ciuitatem Julius Cesar ampliauit	231	p
Parisiis vnde dicatur	231	q
Parisiis ciuitas q̄ sit apta vacantibus studio	231	r
Psallēs laborare d̄z ad eoz q̄ psallit itelligētā ac reuerētā	274	i
Psallēs laborare d̄z ad eozque psallit plenā p̄nunciationē	275	l
Psallens laborare debet ad cordis in deum ellevationem	275	q
Psallens d̄scere debet horas pure & sincere nihil itermiscēdo	278	t
Psallens debet horas dicere honorifice ac reuerenter	278	3
Psallens exemplo beati Francisci psallit reuerenter	278	o

Psallens stare debet rectus: et non appodiatu	278	a
Psallens debet psallere prouide ac sapienter	278	b
Psallens debet psallere iubilatiue ac gaudeter	278	c
Psallens debet psallere iubilatiue ac gaudeter	278	d
Psallens debet psallere congruenter idest horis congruis	278	e
Psallens debet psallere aperte et intelligenter	278	f
Psallendum qualiter et quomodo sit fm Bernardum	275	m
Psallebat beatus Franciscus non minus timorate q̄ deuote	275	v
Psallendi modus debitus hodie deficit in dei ecclesia	276	d
Psalmodia: a beato Ignatio ortum habuit. et quomodo	275	r
Psalmodie institutio: fuit in mediolanensi ecclesia roborata	275	s
Psalmodie utilitas maxima fm Augustinum. et que	275	x
Psalmi et sum vnū solū Dambo abbas discere voluit: et quare	267	h
Psalmorum canus: quare in ecclesia institutus fuerit	275	k
Psalmorum fragmina: colligit demon	275	o
Psalmorum in fine monachus non dicens gloria patri reue-	275	p
renter ab angelo corripit		
Psalmorum deuotio: q̄ sit deo acceptabilis fm Augustinum	275	t
Psalmorum sententijs diuersis: conformet se mens humana	276	z
Psalmi: diuersis affectibus decantantur: et qualiter	276	a
Psalmi quinq; quare in vespers decantentur	285	d
Psalmi septem penitentiales cum letania dicendi sunt a religio-	299	f
sis etiam itinerantibus		
Psalteriū ē q̄si quedā celestis spera: et qdā pano pulcherrim⁹	276	y
Plato Socratis discipulus: ceteros discipulos gloria obsuscant	191	m
Platonis matrem: nonnulli Epollinis fantasinate oppressā ferūt	191	n
Platone nato apud examē adueniēs faciē ei⁹ et ora p̄pleuit	191	n
Plato: Antea vocat⁹ Aristoteles: sic postea noiat⁹ est: et q̄re	191	o
Platonis studiositas et sollicitudo maxima in adiscēdo phiā	191	p
Platonis auctoritas maxima: ob virtutū ac fame excellentiā	191	q
Platonis peregrinatio multiplex: vt diuersas sub diuersis prece-	191	r
ptibus scientias disceret		
Platonis snia est: finem boni esse viuere fm virtutem	184	k
Platonis paupertas: tantū aurū hūit: quātū puer i aure gestauit	192	s
Platonis aduentus tres in Siciliam: et quare	192	t
Plato: deoz phis dict⁹ est: illorūq; equiperasse potestatem	192	v
Plato ad senectutē perduct⁹ est parsimonia: ac diligenti tutela	192	z
Platōis cene: etiā postera die ob parsimoniā iocū dissimē erāt	192	y
Platonē platonicosq; Augustinus. ceteris anteponit phiis: et quare	193	h

Plato: multū conuenit cum matre religionis ueritalibus	193	i
Plato centum annis post Hiero. uaticinū natus est	194	k
Plato: principū euāgelij Joannis posuit i libris suis s; Aug.	194	m
Platonem cōmendant origenes: Hieronymus ⁊ Augustin⁹	194	n
Plato: mortū iam pxim⁹ docuit discipulos suos uile uerbum	195	x
Plato nō est mortu⁹ uerecūdia: ut qdā astruit s; Homerus	195	3
Plato: pblema d̄ pediculis a piscatorib⁹ ppositū soluet nesciuit	196	a
Plato ob uirtutū auctoritatē inter semideos pnumeratus est	196	b
Plato anno etatis sue octuagesimo primo mortuus est	196	c
Platone moriente: sol uisus est de celo cecidisse	196	d
Platonem perturbatum nunq̄ uidit discipulus ab illo nutrit⁹	215	m
Passionibus non cedit animus sapientis	214	f
Pastoralē curā pecoz nō pmissit Pharao nisi uiris idustrijs	132	o
Patientia quid sit s̄m Tullium: ⁊ quottuplex est	155	h
Patientia mira Julij Cesaris patet ex multis	31	x
Patientiam miram Augustij Cesaris laudat Seneca	31	b
Patientia Antigoni regis mirabilis in duob⁹ appuit: ⁊ quib⁹	31	e
Patia Scipiōis Africani erga arguētē se militē: q̄ n̄ pugnaret	32	f
Patientia Teodosij mirabilis: ⁊ eius pulchrum dictum ⁊ pulchrius uespasiani	32	g
Patientia Aristippi: Xenophontis: ac Diogenis philosophorū	32	h
Patientia Socratis cum molesta uxore mirabilis ⁊ quare	32	i
Patientia ac ire continentia regibus utilior q̄ ceteris	32	k
Patientiam non habens non est perfectus	110	c
Patientia mirabilis Diogenis vsq; ad mortem	182	p
Patientia Diogenis mirabilis a puero in facie pcussi ⁊ pspuit	183	y
Patientia Socratis insupabilis i pene innumerabilib⁹ aduersis	186	y
Patientia Socratis cum uxoribus molestissimis maxima	186	a
Patiam didicit Socrates domi: ut foris alioz ferret iniurias	186	b
Patientia est miseriarum portus	189	x
Patientia Demostenis in multis in illum dictis	207	x
Patientia in i firmitate maxima cuiusdam philosophi stoyci	208	i
Patientia: comes est philosophie s̄m Augustinum	230	f
Patientia Antigoni mirabilis: militib⁹ illi mala imprecantib⁹	251	o
Patientia Diogenis mirabilis in morte illi iniuste illata	251	a
Patia Alex. in iniuriarū perpeffiōe erga Antigone mirabilis	255	i
Patia Julij Cesaris erga militē illi improperatē: ⁊ alios multos	255	k
Patientia Augusti Cesaris erga illi enormia improperantem	255	l

Patentia Scipionis Ziphricani erga illi improperantes	255	
Patentia Teodosij: ac illius mirabile dictum	255	m
Patentia Tiespasiati: ac illius mirabile dictum	255	m
Patentia Antigoni regis erga milites de se obloquentes	255	n
Patentia Aristipii Antisthenis: Zithacij: ac Diogenis phornz	255	o
Patiaz studuit discere Socrates domi: tolerado vxores: z qre	255	p
Patentia in iniurijs: veros mōachos ostendit	238	o
Patentia Teodozi in crucifixionis tolerantia: ac pueri toleran- tis brachij exustionem	255	q
Patentia Zenonis in eculeo positi: ac alterius Zenonis aurem tyranno dentibus precidentis	255	r
Patia Anaxanti sui ipsi ^o linguā dentib ^o p ^o cisā i faciē tyrāni expuētis	256	a
Patentia nobilium Sparthanozum trecentozum contra Fer- rem pro patrie libertate pugnatozozum	256	t
Patentia Cesaris mirabilis in illatis iniurijs	256	v
Patentia Catonis intursati: z se iniuriatum fuisse negantis	256	x
Patentia maxima Philippi: a legato Athenēsiū iniuriati	256	y
Patentia maxima Alexandri: a milite percussi	256	z
Patentia maxima Antigoni erga de se obloquentes. Iterum	256	a
Patentia Disistrati Atheniensis tyrāni erga de se obloquentes	256	b
Patentia Socratis colapho percussi: Iterum	256	c
Patentia Diogenis consputi. Iterum	256	d
Patentia Pirri erga de se oblocutum in conuiuio	256	e
Patentia Augusti cesaris: erga de se obloquentes: ac eius mi- rabile dictum. Iterum	256	f
Patentia adiuuat iniuriarum obliuio fm Senecam	256	g
Patentia Pannutij: falso de furto infamati	290	c
Patens fuit valde Domitianus	31	a
Patens valde fuit Tiberius: z quid dicebat	31	z
Patens est sicut Adamas ferro ipenetrabilis	256	g
Patens fuit Anaxagoras i morte filij: ac ei ^o mirabile dictum	258	z
Patens fuit Xenophon in morte filij maioris: z quare	258	a
Patens fuit Bias prienneus in suarum rerum depditione	258	b
Patentem: in doloribus videre certantem mirabilius est q̄ vi- dere certantem aliquem cum leonibus	183	b
Patenter tolerabat Socrates vxozum conuiuia	77	f
Patenter tolerauit Philipp ^o : exclusionē cubicli ab vxore sc̄tāz	77	g
Patenter maxillam percutienti prebere: quomodo intelligat	87	n

Peccunia corrupti: fideles eē nō pñti: put dixit Philipp ^{us} Alex.	36	o
Peccunia mercati milites: fideles multū esse non possunt	36	r
Peccūte magnitudo: Crasso nomē ddit: s; iopia p ^{er} ea illū ifamauit	108	f
Peccūta accepta Demosthenes: vt i qdā sileret causa qd egerit	207	v
Peccatum quid sit s; m Ambrosium & Augustinum	101	p
Peccatum est mors anime rationalis: & quomodo	101	p
Peccatum: Sathane generat seruitutem: ideo fugiendum	101	q
Peccatum causat putredinem ac fetorem anime	101	q
Peccata criminalia sunt septem: & quid in homine operentur	101	r
Peccata septem criminalia: quid sint singillatim	101	s
Peccata septem criminalia: septē duces sunt exercitus viciozū	101	t
Peccata detestati sunt gentiles: ob solam turpitudinem	100	l
Peccata detestantiū gentiliū exēplo: quid facere debeāt fideles	100	o
Peccata persequi sine modo & sine est cum illis litigare	100	o
Peccatum ex multis detestandum est	212	o
Peccata: quatuor rationibus detestanda sūt	212	q
Peccare non debet quis: etiam si a nemine videri posset anull		
Sigs beneficio	100	n
Peccatorū puniendorū tres sūt cause: s; Plato tm̄ duas ponat	61	e
Peccare nō dz vlr sapiēs: etiā si dij ac hoies hoc ignorarent	212	n
Peccantium secrete pene multiples	212	p
Peccantibus malis: dissimiles voluere esse philosophi	212	k
Peccantes frēs: letiori debem ^{us} vultu suscipere: q̄ nō peccātes	291	y
Peccatores amonendi sunt: vt peccata dimittāt & quare	100	k
Peccatores: vocat Augustinus bestias: qz. l. bestialiter viuunt	100	l
Predicator: a xp̄o precipit. vt sapiētib ^{us} & iscipientib ^{us} debitor sit	1	a
Predicator aliquando predicet etiam in mensa	1	e
Predicator predicet s; m statū: etatū: ac personaz varietatē	1	b
Predicator: debet esse sicut prouidus explorator	2	n
Predicator: sicut dapifer composita verba proponat	2	r
Predicator: aliqui dz dimittere materiam inceptam ex causa	2	e
Predicatore deficiente: debem ^{us} on ^{us} pdicationis libētū subire aio	122	t
Predicatores: organa sunt veritatis. ideo sint sancti	128	e
Predicator: vt verbum suum efficax sit: quid agere debeat	129	g
Predicator orare debet: vt deus sermones suos dirigat	129	m
Predicatoribus plus confert vite perfectio q̄ scie illuminatio	130	q
Predicatores signant per nubes: pdicationis v̄o scia p aquā	130	e
Predicator non plus studeat predicare q̄ ab auditorib ^{us} capiat	130	t

Predicator gallo assimilatur: et quare	130	t
Predicator nec adulatorie: nec questu amore predicare debet	130	y
Predicator: Machabea imitetur phara loquentem cum dixerit illis deo	130	y
Predicatoribus precipit deo ut veritatem dicant	131	b
Predicatores debent esse perfecti: et exemplares	131	o
Predicatores: fortes compatiētes: terribiles sint et blandi	131	c
Predicatores: plus actibus quam vocibus resonare debent	131	d
Predicatores: aliqui vitia quibus laborant: in alijs mordēt ac lacerant	131	e
Predicator furas ac mechās predicat non furadum et non mechadum	131	f
Predicator prius facere debet quam docere: quia efficacior vita quam verbum	131	g
Predicatores ad terrena clausi: ad celestia vero sunt aperti	134	p
Predicator bone debet esse vite ac fame	210	x
Predicator plus actibus quam vocibus resonare debet. Iterum	223	p
Predicatori periculosum est: secularia tractare negocia	297	i
Predicator: a curiarum frequentia caueat magnatorum	297	k
Predicatores: etiam pauperibus christi exemplo predicare debent	297	m
Predicator venerationem: fortitudinem ac discretionem habere debet		
Predicator: in collatione etiam priuata debet seminare spiritualia	303	z
Predicabat Christus etiam in mensis	1	b
Predicabat apostolus publice ac priuate	1	c
Predicabant Diogenes et Cynici sibi obuiantibus	1	f
Predicabant apostoli secundum statum ac personarum diuersitatem	1	l
Predicatio priuata: efficacior est quam publica vel lectio	1	d
Predicationis officium: aliquando suscipiendum: aliquando vero non duorum prophetarum exemplo	122	v
Predicationis opus exhibere populis debent qui ecclesiastica commoda acceperunt	128	r
Predicantis culpa: sermo aliqui subtrahit: aliqui vero auditorum culpa	128	a
Predicantis sermo quando sit vniuus et efficac	128	a
Predicantis Cesarei spiritus sanctus linguam mouebat: ut omnium percuteret conscientias	129	h
Predicante Augustino sermo illius ipso ignorante versus est contra scelestum iuuenem	129	i
Predicante Aug. quidam lusor puerus est: ipso Aug. ignorante	129	k
Predicante Aug. contra Machabeorum errorem hereticum curat est	129	l
Predicatio disticta sit ac ordiata: per audiētium qualitatem ac capacitatem	130	r
Predicatio non fiat scie inundatione: sed moderata distillatione	130	s
Predicantis verba sunt sicut herbe que aliqua animalia reficiunt aliqua vero occidunt	130	v

P redicantis lenis sibilus equos mitigat: et catulos instigat	130	v
P redicatio est sicut medicamentum: et panis: et quare	130	v
P redicatione audientes sunt sic corde. ptesse i cythara et quare	130	x
P redicatio ne vera indigent mundi potentes	139	
P redicationis causa: merito te egredi potest religiosus	297	b
P redicantes pauperibus: ondat qd solu lucrum querunt aiarum	299	f
P recepta que phia precipit obseruari quot et que sint	215	n
P receptores habues Seneca ac Plutarca: Nero ac Trajan	294	a
P relati sunt Gigantes sub aquis gementes: et quare	119	o
P relationis onus: cum humilitate suscipiendum est	121	p
P relatio: et si administratur vt decet: indecenter: tñ appetitur	121	q
P relatio si imponit: ppter charitatis necessitate sustinenda est	121	r
P relatio: desiderantibus neganda: fugientibus vo offerenda est	121	r
P relato i alto posito no altu sapere difficile est ac inusitatum	122	x
P relati no sunt felices: qd psunt: infelices vo sunt si no psunt	122	x
P relatus: que ac qualia cogitare debeat	122	x
P relationis onus humiliter recognouit Augustinus	122	z
P relatiõis assuapte picula psiderans Greg. multu fleuisse dñ	122	z
P relati lasciniã caueant ac temulentiam: pp malum exempluz	122	l
P relatus etiam aridens timeri dz: et iratus amari: et quare	123	m
P relat sine cõpa no e: qñ ex sua taciturnitate subdit morit	128	v
P relatos: a populo precu recipere peccatoru: de illo autem cu- ram non habere quid sit	128	y
P relatus qualis in capitulo esse debeat	290	b
P relatus lenitatem miscere debet cum seueritate	290	e
P relatus est Demostenes cum rerum na: et victor euasit	207	k
P erirurare faciens proximum aliquem: peior est homicida	47	a
P erirurare faciens proximum: a deo iustus est grauitur cedi	47	b
P referedi sunt hoies: ob virtutu eminentia: et no bonoz exterioroz	188	n
P refici non debet nihil habens: nec ille cui nihil est satis	242	x
P resunt in brutis: vigore valentiora	14	e
P resides prouinciarum: e terrarum sunt ad modum aurium	39	s
P eregrinorum et incolarum officium: quale	4	g
P eregrinatioes: mime psut: nisi aius: d malo ad bonu mutet	151	q
P enitentia quid sit	01	y
P enitentia predicare ceperut Joannes Baptista: et Christus	01	x
P enitentia: hostes occidunt spirituales: et aia resuscitatur	101	z
P enitentia Sabiole: qualis fuerit fm Hieronymum	101	z

Penitentie efficacissima virtus: multis patet exemplis	101	a
Periculum fugit Aristoteles: Athenienses relinquens	198	3
Pericula vt caueantur: quid oporteat facere	219	e
Pestilentia q̄ ciuitas Athen. vastata ē: quō euaserit Socrates	186	c
Presumptio est. quid fortis caueat: inualidum non timere	124	t
Petere importune necessaria: nolebat pauper Socrates	287	g
Petens difficilia: negat sibi ipsi	289	o
Perseuerantia: quid sit fm Zulum	257	m
Perseuerantia Diogenis mirabilis: vt fieret Aristenē discipul⁹	182	m
Pictagoras: quid in ciuitate Crothoniorum docuerit	2	m
Pictagoras philosophorum auctor Italicorum: primus se phi-	203	p
losophum non sapientem nominauit		
Pictagoras quāte excellentie in philosophia: continentia: et cul-	204	g
tu iustitie fuerit		
Pictagore auctoritas maxima apud discipulos	204	i
Pictagoras animorum perturbationes miro modo sedabat	205	c
Pictagoras Samius: quo tempore uenerit in Italiam	206	n
Pietas quid sit fm Augustinum	244	o
Pietatis p̄ia magistra nā est: q̄ nullo uocis indiget ministerio	73	q
Pietatem sibi desponsauerat Joannes elemosynarius	125	i
Pietas antiquorum: prout cultū dicit diuinum: q̄ta fuerit	244	t
Philologie lecticam: quattuor portabant: et que	264	v
Philosophie studium: quid Aristippo contulerit	1	k
Phia est totius ciuitatis omniumq̄ agendorum magistra	127	p
Phi mirabilis p̄uersio ad simplicē cuiusdā p̄dicationē epi	129	o
Phia est ars artū disciplinaq̄ disciplinarum	135	o
Phia est dinarū hūanarq̄ rez cū studio bñ uiuēdi cognitio	135	e
Philosophia contemnitur ob discentiū deformitatem	135	g
Phi maxim⁹ sophista. pithagoras: cā vict⁹ p̄ri⁹ onera portabat	136	l
Phie lecticam quattuor portabant: et que illa fuerint	138	p
Phiam: a fronte: et a parte posteriori que teneant	138	q
Phi: soli se phie dedicauerunt: omnibus alijs contemptis	138	x
Phi parmenides: annis quidecim in rupe egiptiaca p̄sedit	139	y
Phi pthotens: in monte caucaso uulturū exponitur	139	y
Phi Themistocles: post centam moriens dolet: et quare	139	y
Phi maximus Plato: octuagesimo anno scribens moritur	139	3
Phi Socrates i docēdo ac scribēdo: nonagita p̄pleuit annos	139	3
Philosophi: diuersimode omnia contempserunt: et quare	139	3

Philus quidam multarum possessionum scisci in mare proiecit et quare	139	a
Philosophi quidam: oculos sibiipsis eruere et quare	139	b
Philosophi carnaydis diuturna studiositas: manum ad mensam ipsam porrigere non sinebat	129	b
Philosophi euclidis: discendi mira auditas	139	c
Philosophi moderni vltro currunt: vt iuuenes diuites doceant	139	d
Philosophorum exemplis: scolastici sint quieti: ac vere studeant philosophie	139	e
Philosophiam vniuersam: Socrates reuocauit ad mores	39 g 170	e
Philosophia quid sit secundum diuersos eam diuersimode describentes	171	k
Philosophorum egregia dicta. scilicet vt Hiero. et Aug. suis libris inseruere	170	f
Philosophie nomen: a pictagora inuentum est et quare	172	l
Philosophia diuiditur in moralem: naturalem: et naturalem	172	m
Philosophia a gentilibus in tres partes secatur scilicet: Logicam: Ethicam: et Theoricam:	172	n
Philosophia quadrupliciter dicitur: et qualiter	172	o
Philosophie maxima commendatio super alias scientias	173	r
Philosophia non est sine virtute: et virtus non est sine philosophia	173	s
Philosophia describitur sub mulieris specie: et quare	173	t
Philosophiam figurantis mulieris proprietates declarantur	173	v
Philosophiam dicitur sibi quis desponsare: pluribus ex causis	174	x
Philosophie plus deberemus quam dijs: nisi ipsi illam nobis tribuissent	174	a
Philosophie maxima laus secundum Senecam	174	a
Philosophie amore antiqui philosophi omnia alia contemplere	174	b
Philosophia excellere alios magis cupiebat Alexander: quam ceteri principes aut opulentis	174	b
Philosophie operatio et affectus multiplex	175	f
Philosophia medetur animis: eorumque morbis	175	g
Philosophia: vitia extrahit: animamque preparat ad virtutes	175	g
Philosophia contra omnia mala. singulare est refugium	175	h
Philosophia vltrem comitante: multa ardua superauit	175	i
Philosophie practice. tres sunt partes et que	175	l
Philosophi leges tulere	175	m
Philosophus Themistocles: nouerat: rempublicam ex parua facere magnam	175	n
Philosophos antiqui principes secum habebant	175	n
Philosophia: ad familie proprie regimen necessaria est	176	p
Philosophia: homo seipsum gubernat: cui gubernationi tria sunt necessaria	176	q

Philie nihil tā cognati q̄ locis ac t̄p̄ib⁹ aptare f̄mones	176 r	217 g
Philis regit hoīem in bonis agendis: malisq; sustinendis	176 s	
Philosophia quomodo acquiratur	176 t	
Philosophia v̄sus exercitatione memorieq; viuacitate acq̄rit	176 v	
Philosophiam pauci assequuntur: & quare	176 x	
Philiam nullus assequi potest: nisi deus illam dederit	177 y	
Philosophie finis est morum correctio	177 a	
Philosophie vltimus finis: est beatitudinis assecutio	177 b	
Philosophi deum cognoscentes suere ceteris anteponendi	177 c	
Philosophus quidam philosophabatur ob vitam beatam	177 f	
Philosophiam tria illustrant: & que	177 g	
Philosophie v̄sus rectus quis sit	178 h	
Philosophie v̄sus est: q̄ hō intelligit & docet facere	178 i	
Philus loq̄ns & n̄ facies: filis ē naufragabūdo nauis gubnatori	178 k	
Philosophie abusus quis sit	178 l	
Philus loq̄ns & n̄ facies medico filis ē loq̄nti: & n̄ curanti	178 m	
Philosophum Pythagoras: primus se nominauit	179 q	
Philosophus verus nemo est nisi dei amator	179 q	
Philosophie professio in tribus consistebat: & quibus	179 r	
Philosophicus habitus in quattuor consistebat: & quibus	179 x	
Philosophus qdā hitu s; nō morib⁹ qd ab herode audierit	180 y	
Philoz duo gnā vntū. s. Italicū: alterū vō Ionicū	180 c	
Philosophoz successio incipēs a Thaleto q̄ ac qualis fuerit	181 f	
Philosophie princeps fuit Socrates q̄ illā de celo euocauit	185 n	
Philosophie multa adiecit Aristoteles ex industria sua	198 x	
Philosophia cōfert hōi vt cū oibus sciat fabulari	216 c	
Philis vnicū est deoz mun⁹ disciplinaq; disciplina honorāda	217 i	
Philosophia est totū vrbānitas: oīumq; agēdoz maḡa. Itēz	217 o	
Philosophia est bona a malis distinguere	218 o	
Philosophia abuti contingit ppter errorum falsitatem	227 r	
Philosophia abuti ptingit illam vtendo ad hoīuz seditioez	228 l	
Philosophia abuti contingit: superbie tumore: & arrogantiā	228 m	
Philosophia abuti contingit ob vite prauitatem	228 n	
Philosophia abuti contingit ob virtutum abusione	228 p	
Philis abuti ptingit ob iuestigādi & acq̄redi iutilia curiositatē.	228 q	
Philosophia abuti contingit librorum cumulatione	229 r	
Philosophia abuti ptingit ob v̄boz sine vite correctōe sectatiōez	229 t	
Philosophie glia militieq; victoria antiquis simul p̄currēbant	229 x	

§

Philosophi latini ratione florere	231	i
Philosophari quid sit secundum Platonem	233	r
Philosophi fideles sapientia celestis data: ordinare debent ad mortis correctionem	234	g
Philosophi fideles arrogantiam caueant	234	h
Philosophiam veram tenere volens quid facere debeat	236	y
Philosophia sanctorum utilissima quid in hominibus operetur	236	z
Philosophie sanctorum qui fuerunt primi magistri	236	a
Philosophorum fidelium et infidelium in quo consistat differentia	238	b
Philosophi fideles et infideles eadem secundum aliquos profitentur	239	c
Philosophi gentiles non sunt detestandi vitia ut fideles	239	y
Philosophie ultimus finis quis ac qualis sit	251	t
Philosophia est tedium curae et sollicitudo mortis secundum Isaac	267	f
Primitus sanguini non debetur sed meritis	242	e
Princeps in republica anime locum obtinet in corpore	13	a
Princeps in republica est ad modum capitis in corpore	13	b
Princeps talis sit: quale est caput in corpore	13	b
Princeps est quasi diuine maiestatis ymago	13	c
Princeps greco elloquio basileos dictus sonat basis latine	14	d
Princeps apud antiquos eligebatur melior et non potentior	14	f
Princeps fatuus in solio similitudo similis est in tecto	14	k
Principes non esse dominos veraciter sed vocari pro exemplo	15	y
Principis nomine neminem dignum asseruit quodam princeps propter deum	15	z
Principes antiqui gratias agebant pro diminutione imperii	15	a
Principes ad principatum multis modis fuere assumpti	16	d
Principes duo romani ab aratro fuere assumpti	16	e
Principum paupertas antiquorum in particulari erat non autem in communi	16	f
Principis requisite conditiones ante electionem: que sint	17	g
Princeps in quadam insula causas mortis solus non iudicabat	17	h
Princeps peccans: antiquitus morte mulcebatur	17	i
Principis potestas a deo est: non autem regiminis prauitas	17	
Princeps malus regnat propter peccata populi	17	k
Principem Achilam nomine flagellum dei reuerenter acceptauit quidam sanctus episcopus	17	m
Principes ecclesie sunt ministri	17	n
Princeps electioni consentiat: et quare	17	o
Principes quomodo seruiunt deo	17	p
Principis Dionisij timor: et vnde	17	q
Principes ad maximam vocati sunt seruitutem	17	r
Principis magna captiuitas	18	e

Principes debent esse virtuosus ac viribus validi	18	t
Principatus sanguini non debetur	18	v
Principari per successionem non contradicit ei quod dicitur prin- cipatum sanguini non deberi	18	x
Principantibus septem sunt necessaria: et que	18	y
Princeps pseruus est hoiuz coeq̄liti vt ait Ambro. Theodosio	19	b
Principib⁹ deo ac ecclie humilib⁹ retribuit et in hac vita	20	q
Principes superbos humiliat deus	21	r
Princeps debet esse a libidine alienus	21	s
Principatus non pot̄ esse stabilis vbi regnat luxuria	21	t
Princeps apum sine aculeo est et quare	23	n
Principes debent esse sicut medici multip̄r egrotos curantes	23	o
Princeps debet esse sicut cytharedus: potius cordas remittens q̄ rumpens	23	p
Princeps sit sicut pater: tutor: et medicus erga subditos	23	q
Princeps est fundamentum caput: et pater populi	24	b
Principes debent cū effectu audire paupes Traiani exemplo	25	g
Princeps scientia sit illuminatus et quare	25	h
Principū optima instructio a Plutarco tradita	26	y
Princeps ac rex illiteratus: est quasi asinus coronatus	27	c
Princeps insipiens cui comparetur	27	g
Princeps ignarus quid facere debeat	27	h
Principibus necessaria bene enumerat Augustinus	33	t
Principi tria sunt necessaria: et que	33	v
Princeps deo adherere debet	33	x
Principis officium quale esse debeat	33	y
Principem que sint ad celeste regnum perducentia	33	z
Princeps subiectis in bonitate dominari debet	33	p
Principem oportet dare alijs et quare	36	p
Principis Theodosij informatio data a claudiano	38	d
Princeps ceteros magnificentia antecedit iustitia clementia: ac ma- gnificencia	51	z
Princeps in terris ymago dei est. Iterum	51	a
Princeps et prelatus sanus: non est dolens latera idest habens collate rales vitiosos	52	g
Principes quales: tales sunt et ministri	52	i
Princeps bon⁹ illa q̄ a pp̄lo accepit: p̄ cōi vtilitate expendit	52	o
Principes Romai de errore suo expēdebāt et q̄b⁹ causis	52	o

Princeps impius: Leonis assimilatur rugienti	56	g
Principibus post Eide pctm legitime debet fidi obedire	68	o
Princeps nature equalitatem cum seruis consideret	68	t
Princeps est persona publica: et diuine maiestatis ymago	244	y
Principē oportet plura ac meliora scire q̄ ceteros: et quare	245	f
Principes illiteratos non contingebat esse ap̄ Romanos	245	g
Princeps eruditus esse debet in diuinis legibus	246	m
Princeps satuus in solio ē sic Simia sedēs in tecto	246	n
Princeps h̄c d̄z pp̄te memoriā p̄ditōis ac diuine sublimitatis	246	v
Principū oibus triplex cōsideratio ac itelligētia ē necessaria	247	y
Principibus periculorum circumstantium: adulantiumq; seductionū consideratio necessaria est	247	z
Principes itelligere debēt p̄tū ac dignitatū vāitatē ac breuitatē	247	a
Piscatio licita est et in cluico nō aut ferina venatio aut aucupatio	64	e
Piscatores sancti inueniuntur: non autem venatores	64	f
Piscatores vendentes retis tactum: mensam aureā ceperunt		
Piscas grandes a modernis queruntur religiosi	283	h
Piuatorum officium quale sit.	4	f
Poculū h̄c n̄z diogenes a q̄dā puero didic̄ māu p̄caua bibēte	182	q
Poetica ars inter scenicas cōnumeratur meretriculas	226	o
Poeticam artem detestat Aug. nō v̄ba s; errores accusando	226	t
Poetarum trium epitaphia ab eis edita superbia plena	226	v
Poeta grece: vates dicitur latine et quare	226	x
Poetas e ciuitate tanq; eidē aduersātes plato cēsuit eē pellēdos	195	o
Politica scientia de quibus inquirat	176	c
Possessiones querens monachus mōachus nō est s; Isaac	145	d
Potestas non est ita bona q; bonum faciat illam habentem	15	q
Potestas bene administrata magnū habet meritū ap̄ deuz	15	o
Potestatem appetere bonis ac malis periculosum est	15	v
Potestas mundana: qualis sit fm̄ Gregorium	15	x
Potestatem impialē nō acceptauit Trespasian ^o nisi coactus	16	b
Potestati annexas miseras considerans rex coronandus quid dixerit quidq; alius fecerit	16	c
Potestatem mundanam fugit Christus: et quare	16	b
Potestates acceptande sunt propter dei: et ecclie ei ^o obediētiam	16	c
Potestas minor: sed diuturnior: prestantior est	25	m
Potestatem impialē Teodosij nō est reuerit ^o scripsit Ambrosius	20	f
Potestas spiritalis terrenā h; instituire ac iudicare p̄tatem	112	o

Potentiam maxima ac multiplex miseria	14	n
Potentes mundi iopia laborant alicui ⁹ q illis dicat vtilitatem	130	3
Potentior Alexander Diogenes fuit & quare	182	r
Potentes mundi vires suas ignorant & quare	131	a
Potentatus breuitas modo non cognita postea penam intelliget	147	e
Pontem ac murum aereum fecit Virgilius	225	n
Pontifex summus: caput est totius reipublice ecclesiastice	112	r
Pontifici summo adaptari possunt que de principe dicta sunt	112	r
Pontifex summus quis vocari potest non autem fieri	122	a
Pontifex dicitur quasi seipsum potestatem faciens inter deum & populum	112	d
Pontificem summum venerata est bestia irrationalis	124	t
Porphiri ⁹ Plotin ⁹ ac Iamblic ⁹ nobilissimi fuerunt Platonicis discipuli	202	e
Prophete Iouis in Creta: a carnibus & coctis abstinere cibis	117	o
Pronunciatione esse primam secundam ac tertiam in oratore asserunt quidam	153	n
Pronunciatio sicut & vita in oratore debet esse composita	179	s
Proprietarius monachus moriens cum pecunia sua in perditione sepultus est	147	y
Prospera & aduersa sustinere ut decet ars magna est: ac toto nitro adiscenda	109	h
Prosperitatem mundi habentes: ac eiusdem aduersa patientes qualiter admonendi sunt	108	y
Pote anime sunt corporis sensus: ideo obseruandi	145	c
Providentia quid sit & quod ipsius officium	249	o
Providentia maxime viguit apud antiquos in dandis consilijs	249	o
Providentiam ordinati regiminis habere debent principes	248	f
Providentia diuine vltimae extremiq; iudicij fuit in antiquis	248	f
Proximus quis sit	93	f
Proximo nostro quot ac que debeamus	262	b
Proximi ac vicini: que circa suos debeant seruare vicinos	81	p
Proximi ac vicini qui circa suos debeant seruare vicinos	82	q
Prudentia quid sit & quod ac que sint eius partes secundum Tullium	246	t
Prudentia per se ac propter quod desiderabilis est secundum Commentatorem	246	s
Prudentie partes secundum Macrobium: quot ac que sint	248	n
Pueri ut a peccatis caueant sunt informandi: & quare	93	f
Pueri laboribus debitis sunt exercendi moribusq; informandi	93	g
Pueri impuberes plurimo cibo ac potu hebetiores sunt minusq; adolefcunt	136	n
Pueri magna instruendi sunt diligentia: & quare	136	q

Pueri obtusitas operis diligentia permolitur	136	q
Pueri veris doctrinis primitus imbuendi sunt & quare	137	y
Pueri hebreorum: quibus doctrinis primitus: & quibus ultimate imbuantur	137	y
Puer centum annorum quis sit	272	e
Pueri quales habere debeant preceptores: & de puero a Platone instructo	193	f
Pulchritudine sua multi abutuntur & quomodo	97	s
Pulchra mulier ac fatua: sicut sus est habens auream circulum in naribus & quare	97	t
Pulchritudinis excellentis adolescens ethruscus quid egerit: ne alius esset in scandalum	97	v
Pulchrum videri velle non nã sed oculos spectatum facit infirmitas	202	b
Punit deus legem divinam derelinquentes: primitus illam obsequantes	194	q
Purgatorii a pena liberantur anime defunctorum	166	h
Purgatorii a pena animarum liberatarum gaudium est maximum in celo	166	a

De littera. Q.

Quare petro a Christo dicitur ter pasce oves vel agnos meos	128	r
Quare pauperibus voluntariis ac martiribus eadem sit re promissio	146	q
Quare eadem natura interrogat? Anaxagoras pulchre respondit	174	c
Querere prius debemus regnum dei & iustitiam eius	64	y
Querunt multi que sua sunt non autem que Jesu christi	117	y
Querunt diuersa in eodem prato: quemadmodum & in eodem libro	170	d
Questio Virgilij Marcello proposita	225	r
Questiones tres quesuit Antonius a Paulo & quas	296	b
Quid sit penuriam pati: prout dicit apostolus se scire	147	t
Quid faciendum filio: si pater patriam tradere voluerit	242	a
Quieta anima: suos videt defectus: inquieta autem minime	269	d
Quietem habere & a discursibus abstinere principes antiqui procurant	268	r
Quietis ad locum accedere dicitur religiosus cum dolore: & quare	287	d
Quietis amator sit religiosus: & quare	293	p
Quiete multa bona religioso proueniant: & que	293	q
Quietem mortalem custodire volens quidam litterarum fasciculum igni tradidit	297	f

De littera. R.

Ratio quid sit secundum Augustinum	248	n
Ratione homo cetera antecedit animalia: deos vero sequitur	97	y

Ratio est hominis proprium bonum cetera vero sunt cum ceteris animantibus illi communia	97	y
Ratio perfecta est sine dei gratia et virtute gratuita	97	z
Rationum collisione magis quam ventorum: tempore Aristotelis Achaemia mouebatur	199	b
Ratione homo non discernens certitudinaliter: brutus omnibus brutalior est	221	y
Ratio unde dicatur quia ab eo quod est ratum dicitur	221	z
Rationem reddere cogendus est animus quotidie secundum Senecam	287	b
Rector turpis et naufragus est cui gubernacula fluctus eripuit	108	d
Rector qualis erga subditos esse debeat	131	k
Refectione corporali ars magna est necessaria ad utendum necessarijs	282	z
Refectioni sanctorum aderat temporis tarditas: quia ante solis occasum non comedebant	283	b
Refectionis raritas erat apud antiquos patres	283	c
Refectionis tempore erat apud antiquos alimentorum insensibilitas	283	d
Refectionis obliuositas erat apud antiquos patres	283	e
Refectionis tempore apud antiquos erat utilium operationum occupatio	283	f
Refectione peracta a quibus debeat religiosus abstinere	285	a
Refectione peracta: caueant religiosi ociositate: et quare	285	b
Refectione peracta: quibus vacare debeant religiosi	285	c
Reges Aethiolorum osculum nulli dabant: et quare	28	x
Regis Indorum mirabilis consuetudo	34	k
Rex non sit crudelis et durus ad parcendum ab illo subiectis	34	l
Regi organice sonis cum paucibus familiaribus est utendum: et quare	34	n
Rex risui non vacet: et quare	34	o
Rex in regno suo cui comparetur	34	p
Reges unde dicantur	37	c
Reges qui in veritate dici possint	38	f
Reges suos antiqui magnificabant	69	i
Rex Serathon: quomodo a seruis creatus sit: et quare	71	h
Reges tria habere debere ostendit exmissione Alexander a pirata secunda	240	d
Regis optima electio in quadam insula	243	m
Regia Sabba venit videre ministratum ordinem Salomoni	52	i
Regis auribus nil silentio tutior: et nil sermone locutio acceptior	201	g
Regnantium bene: que hic et alibi sit merces	39	q
Regnantium male: quale hic et alibi sit damnum	39	r
Regimen humane vite: quale sit	175	r
Regere seipsum: laudabilius est quam alia regere	224	c

Regionem nostram reperire per aliam viam: quid sit	282	y
Relationem illorum que sunt in regno habeat rex a paucis	34	n
Religio quid sit	143	z
Religio vnde dicatur	143	a
Religio monastica quid sit	143	b
Religionem ampliauit dei filius & quomodo	143	c
Religionis sacre institutio antiqua est: & autentica	143	e
Religionis ingressum non prohibeant parentes	144	r
Religionem intrare melius est q̄ sua pauperibus dispensare	144	s
Religionez vtiā omnes & non pauci intrarent	144	t
Religionem sustentantia sunt septem orationi necessaria	155	l
Religionis perfectio multis patet exemplis	155	m
Religiosorum conuentum primum instituit Samuel	143	c
Religiosi ac mōachi in veteri testō. erant pharum filij	143	d
Religiosam vitam Christus p̄celegit: discipulis tribuit alijsq; p̄ce// dicant	143	f
Religiosam vitam duxere apostoli post domini ascensionē	143	g
Religiosam vitā ducebant Alexandrini sub Tharco euāgelista	143	g
Religiosorum sub Tharco mita continentia austeritasq; ciboꝝ	144	h
Religiose vite excellentia ostēsa fuit Anselmo ab āgelo: & quō	145	y
Religiose vite perfectio in tribus p̄sistit & in quibus	145	z
Religiosi perfectam vouent castitatem	147	a
Religiosi sunt Eunuchi in templo dei reclusi	147	b
Religiosi sic sunt mortificati vt cum delectatione motus carnales non sentiant	148	g
Religiosos temptare laborant demones prout vidit quidam	148	n
Religiosum cadere faciens demon a p̄ncipe suo coronat ⁹ est	148	o
Religiosi aliquando malunt vt superiores suas faciant voluntates q̄ econurso	150	d
Religiosis necessaria est a mundanis tumultibus elongatio	151	i
Religiosis necessaria est suis ipsorum abnegatio	151	m
Religiosus debet esse mutatus q̄tum ad concupiscētie motuz	151	o
Religiosoz multi mutat habitū non autem vitam	151	r
Religiosis cordis cultura exercitatioq; necessaria est	151	s
Religiosus ad modum agricole vitia extirpet	151	t
Religiosis interna fabulis discussio summe est necessaria	152	a
Religiosi peccātes ip̄cūterq; viuētes magis puniūt q̄ sc̄lares	156	m
Religiosoz obedientium magnū esse p̄miam patet exemplo	156	n

Religiosorum male viventium maxima peruersitas	156	q
Religiosi male viuentes pessimi sunt hypochrite	156	r
Religiosi ⁊ denarii maxima similitudo	156	o
Religiosū cum secularibus dominari maxima confusio	156	t
Religiosus negligens: conuersus est preconusione matris illi exprobrantis	156	v
Religiosorum exterior habitus: quid significat	157	x
Religiosi philosophia: que ac qualis sit	157	y
Religiosis tria valde vilia ac necessaria ⁊ que	260	e
Religiosis tria valde nocina: ⁊ que	260	f
Religiose vite ordinarium: tres continet partes: ⁊ quas	260	g
Religiosus in paradiso religiōis posu ^o : qd operari debeat	260	h
Religiosus non viuens vt debet: hypochrita, est: ⁊ quomodo	261	i
Religiosis non licet regiam aulam frequentare: ⁊ quare	269	z
Religiosus orare debet hora sexta ac nona: ⁊ quare	277	r
Religiosus diuinas laudes integre persolvere tenet: ⁊ quare	278	o
Religiosus: quo tempore vacare debeat studio scripture sacre	280	r
Religiosus q̄r se h̄ere debeat i mēse accessu: p̄gressu: ⁊ recessu:	280	c
Religiosi moderni alimenta querunt delicata	283	g
Religiosi: seipos nō iudicātes gentiliū exēplo: p̄fūdi debeant	287	c
Religiosis sepe suadet diabolus: vana ac friuola loq: ⁊ quare	291	p
Religiosi moderni: ab antiquis differunt ⁊ in quo	292	o
Religiosorum modernorum imperfectio maxima	292	e
Religiosis religiose loquentibus: angeli tripudiant	292	f
Religiosus in dormitorio: qualis esse debeat	292	h
Religiosus dormiens honeste se componat	292	i
Religiosi recollectio in se: qualiter fieri possit	293	o
Religiosus non facile egrediatur: ob leuem causam: ⁊ quare	292	x
Religiosus: quibus ex causis meritorie egredi possit	294	g
Religiosus egrediēs: i mūdo vix videt nisi mala: ⁊ que	294	b
Religiosus egrediens: qualis in itinere debeat esse	298	v
Religiosorum membra singula: suum seruent officium	298	x
Religiosus itinerans: diuinum qualr persolvere teneat offiū	298	a
Religiosus itinerās: diuinis expletis laudib ^o : qd agere debeat	299	c
Religiosus itinerans: cum socio debet de celestibus conferre	299	h
Religiosus itinerās: a vano aspectu oculos contineat ⁊ quare	199	i
Religiosus itinerans: honesta magis ospicia querere debet	199	k
Religiosus itinerās: mulierū caueat p̄sortia ac familiaritates	300	p

Religiosus: hospitio a secularibus receptus: qualis in conuersatione esse debeat	302	f
Religiosi exeuntes: nocina non audiant	302	m
Religiosi publici multi in multis sunt min ⁹ circum specti	304	d
Religioso: vills valde ferculorū: saporū: ac vinoꝝ diuindicatio	304	e
Religiosi aliqui: plus de mundanis loquuntur: q̄ de diuinis	304	f
Religiosus: finita refectio e ap̄d seculares: a qb ⁹ cauere debeat	304	h
Religiosus egressus: explet negocijs: redeat ad mōasterij getē	304	l
Religiosus inter seculares: est sicut bubo inter alias aues	304	m
Religiosus quō tps redimere debeat amissum inter seclares	304	n
Respublica quid sit	4	a
Respublica quid sit fm Plutarcum	13	3
Respublica est res populi	4	b
Respublica: ex quibus constet	4	c
Respublice membra: qualia esse debeant	4	h
Respublice rectores eius concordiam seruent: sicut in organo seruat consonantia	5	k
Respublice vsus: qualis esse debeat	5	m
Respublice vnus tantum debet principari	7	k
Respublice: fidelitas in omnibus adesse debet	7	m
Respublica: consilij dirigitur: hinc consules a consulendo dicunt	7	s
Respublice: quid conferat bonum consilium	7	t
Respublica parua: qualiter magna fiat	8	y
Respublica constat ex moribus: vt ait Enius	8	3
Respublice dātes psiliū: nauum comparantur gubernatorib ⁹	8	v
Respublice vtilitati: omnes intendere debent	9	b
Respublicam antiqui curabant: etiam post mortem	9	k
Respublicā vnanimi omnū intentione saluari: pz exemplis	9	m
Respublica ecclesiastica: sola est perfecta: z quando	9	n
Respublica: ex eisdem generatur z corrumpitur	9	o
Respublicam Romanam: que mala euerterunt	10	r
Respublice causa que fuere a Romanis	10	t
Respublice causa: quid fecerit quidam	10	v
Respublice causa: Codrus mori: z ali ⁹ qdā: terre hiatui se dedit	10	x
Respublice causa: omnia contemnebant antiqui	10	y
Respublice causa: quid Paulus Alpharicani filius attulerit in erarium publicum	11	3
Respublice vtilitate: z non propria se viuere estimauere antiqui	11	a

Reipublice societate: nullas aliam esse gratiorem ait Tullius	II	b
Reipublice salute nullū periculū esse vitandum ait Tullius	II	c
Reipublice causa morientes filios non plangebant antiqui	II	e
Reipublice ecclesiastice gratia: quid ecclesiastici facere debeāt	II	g
Reipublice mala multa inerant ante doctrinam xpianam	12	q
Reipublice Romane multa inerant mala: ante fidem Christi	12	r
Reipublice cōmodo ⁊ non pprio officia sunt assumenda	39	v
Reipublica iniurijs exposita: est quasi discalciata: quo nihil magistratibus vituperosius	67	f
Reipublice omnia membra: suum exequi debent officium	67	k
Reipublice membra: per mēbra corporis nō imerito significāt	67	l
Reipublice membrorum multiplex colligatio: siue coherentia	67	o
Reipublice seruietes duo Platonis seruent precepta: ⁊ que		
Reipublica: quando incipit esse felix s̄m Platonem		
Reipublice saluti consuluit Aristoteles verbis ac factis	201	y
Reipublice causa: multa sustinuit Licero	211	b
Reipublice utilitatem: vite proprie antiqui preposuere	241	m
Reipublice sue ob victoriā: maluit mori Lodr ^o q̄ vivere. Iter	241	n
Reipublice prodesse volentes: seruare debent duo precepta Platonis: Iterum	241	o
Reipublicā paruā: qualiter antiqui magnā fecere. Iterum	241	p
Reipublicam magnam qualiter moderni faciunt paruam	241	p
Reipublice causa: minus sapiens: sapientiori postponēdus est	242	a
Reipublica perit: dum vnusquisq; cōmodū proprium querit	243	f
Restituere tenentur cauidici male lucrata	46	l
Restituere tenent aduocati: ea q̄ p̄ iustā amisere aduocationē	46	m
Restituit mal ^o aduocat ^o male lucrata ac p̄ eū amissa	46	n
Restituendū est in morte per se: ⁊ non confidendū in aliquo	165	b
Rhetorica: quid sit s̄m Elpharabium	223	e
Rhetor bonus: spiritualiter loquendo: quis sit	223	v
Risui non vacet rex: ⁊ quare	34	o
Rumor in claustro: vna est de duodecim abusionibus	291	e
De littera. S.		
Sabbata nostra deridere hostes nostros: quid sit	272	l
Sacerdotes aliqui angeli: aliquando dō dii appellantur	18	3
Sacerdotum causas Constantinus noluit indicare	28	a
Sacerdotes: laycos principes indicare debent: ⁊ nō ecōuerso	18	c
Sacerdotes peccantes: copertendi sunt non propalandi	19	a

Sacerdotum principem honorant Athalia flagella dei: et quare	17	a
Sacerdotes parochiales: pedibus adaptantur: et quare	112	v
Sacerdotes septuaginta duorum christi discipulorum sunt successores	114	n
Sacerdotum officium: quale sit	114	n
Sacerdotum officium Christus exercuit et quando	114	n
Sacerdotes quales esse debeant	114	o
Sacerdotibus imponit stola super utrumque humerum et quare	114	p
Sacerdotes debent esse immaculati	114	q
Sacerdotes virtutibus sint ornati	114	r
Sacerdotes sobrii sint et non vinolenti	115	y
Sacerdotes: unde dicantur	116	i
Sacerdotes sine flamine: apud antiquos in magno erant honore	116	k
Sacerdotes ydolorum: nunquam se mulieribus miscebant	116	m
Sacerdotum ydolorum abstinentia maxima	116	n
Sacerdotes gentiles: si sic fuere abstinentes: quanto magis christiani	117	q
Sacerdotes gentiles prae vite ante institutionem postea se corrigebant	117	r
Sacerdos ydolorum factus valerius flaccus: vitam in melius mutant	117	r
Sacerdotes gentiles erant unius uxoris viri	117	s et 124
Sacerdotes: boni sunt vigilantes non custodientes	117	t
Sacerdotes boni: quid faciant	117	t
Sacerdotes et ecclesiastici: sint vigilantes: custodes: pugiles: ac milites	117	x
Sacerdotes: pascuis necessarijs subditos pascant	117	y
Sacerdos legalis: uxorem virginem non viduam accipere debebat	123	q
Sacerdotes legales: tempore belli nihil de pertinentibus ad dei cultum pretermittent	131	l
Sacerdotum legalium: versus ad martyrium perseverantia	131	m
Sacerdotum legalium indumenta: quid significabant	134	r
Sacerdotum nove legis indumenta: quid significant	134	s
Sacerdos dicitur angelus: quia angelus idem est quod nuntius	260	c
Sacerdos missam celebrans: qualis esse debeat	279	p
Sacerdos indigne celebrans: graviter puniendus est	279	q
Sacerdotisse apud antiquos: caste ac pure eligebantur	116	l
Sacrificium: ne intermitteret quidam gentibus: vixit se in brachio passus est	144	t
Sanitate gaudentes: qualiter sint ammonendi	111	f
Sanitatem suam sancti non destruant voluptatibus ac lascivijs	111	g
Sanitatem destruant nimia fercula	111	h
Sapientum regimen: quale erat secundum Senecam	27	d
Sapientes: deus voluit sui populi esse rectores	27	f

Sapientum multitudo: ac raritas: unde causetur	138	v
Sapientes septem Jonici: quo tempore fuere	180	e
Sapiens an debeat irasci	209	m
Sapientis proprium est: nihil penitendū facere: nihilq; iniustū	213	p
Sapiens solus esse non potest: q̄a omnes boni sunt secū: & quō	220	k
Sapiens Plato minime presumptuosus fuit	195	v
Sapientes sunt terrent reges ac principes	245	i
Sapientis ac stulti animi differentia maxima	257	p
Sapientie dignitas maxima: cunctis preualet mundi opibus	135	b
Sapientiam gentiles extollebant: tanq̄ vnicū numen	135	c
Sapientiam pingebant antiqui cum quadam scriptura p̄fori- bas omnium templorum	135	c
Sapientia odit hoīes stultos: ignauia opera ac Inutiles scias	135	c
Sapientie amor: phie dicitur: & sapientie amator: phus: & q̄re	135	d
Sapientia est sempiternorum scientia	135	e
Sapientiaz gentiles excolebant: tanq̄ deū deoz ac oīuz p̄ncipē	174	s
Sapientiam diuites stulti emere non possunt	174	e
Sapientia quattuor inducūt: q̄ in Socrate fuere sapientissimo	186	s
Sapientie studiosi qui Imperatores fuerint	229	x
Sapientie studiosissim ⁹ fuit Carnaydes: nonagita ānis expletis	246	o
Sapientie causa: omnia sunt abijcienda: put fecit Socrates	246	s
Sapientiam venalem: qui detulere parisius	231	l
Sapientie venditores: a Carolo magno tria perire: & que	231	m
Sapientia: multis modis accipitur in scripturis	233	p
Sapientia: multipliciter a multis diffinitur	233	s
Sapientia mundana qualis sit	233	a
Sapientia mundana triplex est	234	c
Sapientia mundana: ad quid sit	234	b
Sapia noxia derelinquēda est: laudabilisq; fatuitas adiscēda	234	f
Sapientia erronea: est ad seducendum: ideo cauenda	234	k
Sapientia iustorum: que ac qualis sit	235	l
Sapientia fidelium multipliciter diffinitur a sanctis	235	m
Sapientia p̄ditus quis sit	235	n
Sapientia fidelium d̄terminatiue quid sit	135	o
Sapientia fidelium multipliciter dicitur	235	p
Sapientia est mandatorum dei perfectibilitas	235	q
Sapientia est archanorum luculenta cognitio	235	r
Sapientia est diuinorum adimpletio consilioꝝ	236	s

Sapientia sanctorum antiquorum: qualis fuerit	236	t
Sapientie virtuose sanctorum alphabetum est humilitas	237	l
Sapientia contemplatorum: in quo consistat	237	l
Sapientia diuina non inuenitur in carnaliter viuentibus	238	n
Sapientia gentilium vnde veniat ⁊ quo ascendat	238	o
Sapientie gentilium: ⁊ Christi fidelium maxima differentia	238	o
Sapientie sanctorum multiplex virtuositas	238	p
Sapientia: vbi: ⁊ a quibus inueniatur	238	q
Sapientiam habentes diuinam: veri sunt excellentissimi: ⁊ phi	238	r
Sapientie fidelium respectu infidelium eminentia	239	a
Sanguinis prolata snia: triginta dieru spatio differenda est	20	m
Sanguinis humani effusio cauenda est: ⁊ quare	35	p
Sanguinis humani effusio: clamant oēs ad deum creatore.	35	q
Sathan: aduersarius dicitur		
Satisfactio: pro tempore male expenso: qualiter fienda	305	o
Satisfaciebant sci patres: pro relaxata abstinentia: ⁊ qualiter	305	p
Stabile nihil in hac vita	108	o
Seculares: magne aliqui eē perfectiois oñdī quodā exēplo	64	p
Securitas tanq̄ hostis: infirmis mentibus timenda est	264	r
Senatus a senectute dictus: nomen est officij	48	o
Senatus officium: est: ciuitatem iuuare consilio	48	o
Senatores cētū Romulus eligēs: p̄res ob curā eos noīauit	48	p
Senatoribus nihil nobilius: nihilq̄ gloriosius	48	q
Senatoribus honor maximus apud grecos habebatur	44	r
Senatorum nomina litteris aureis Rome erant conscripta: iō patres conscripti dicebantur	48	r
Senatorum consilio: bellum apud Athenienses gestum est	48	s
Senatus in republica cordi comparatur: ⁊ quare	48	s
Senatus Romanus: qualis fuerit	58	c
Senib⁹ nō adsit voluptatū iuuentiliū implicatio s; abdicatio:	94	x
Senectuti agende sunt gfe: qz quod nolle debet non potest	94	y
Senes circa studia salutaria se occupare debent ⁊ quare	94	y
Senibus: ante senium memoria: industria adsūt: ⁊ ingeniū	94	z
Senibus adsit rectitudo in vsu virtutum	94	b
Senes plus agunt consilio: q̄ illi qui laborant	94	c
Senectus ac prolis priuatio: prestant libere loquendi licentiā	94	c
Senes a senio dicti: quasi se nesciant	94	d
Seuectus qd sit: qz sex est: ⁊ edificium p̄tre factum ruens	94	d

Senium: nauigio vetusto comparatur: et quomodo	94	e
Senes: excessum caueant alimentorum	94	e
Senes citius inebriantur s3 Aristotelem: et quare	94	f
Senes laborant loquendi abundantia magis q3 iuuenes	94	f
Senis opera: que et qualia esse debeant	94	g
Senex: aliquando dicitur puer centum annorum: et quare	94	g
Senes viuere incipiente nihil turpius	95	h
Senis studium est: priores recogitare iniquitates: preterita s3 abdicare voluptates	95	h
Senium in cōmoda plurima s3m Gregorium	95	i
Senilis etas: amphore comparatur: et quare	95	k
Senectuti nomen imponens Virgilius: triste eam vocauit	95	l
Senes annos non habent: quos se hēre dicunt: et quomodo	99	m
Senes studeant bene mori: bene viuendo in iuuentute	95	m
Senex bonū post se relinquat exēplū: eleazaris senis exēplo	95	n
Senectutem suam: accusans aliquid non habebat senex quidam centum annorum	95	o
Senex sine religione: maxima est abusio et quare	95	q
Senes sine bonorū operū fructu: arborū infructuosos pparāt	95	s
Senilis etas: duas caueat particulas que non veterascunt: cor scilicet et linguam	95	t
Senex Socrates nonaginta quattuor annorum: et Cleantes: duo volumina edidit	215	r
Senex Sophocles centū annorū: nobilissimā edidit fabulā	215	s
Senex Themistocles centum et septem annorum moriens dole bat: q3 tunc sapere incipiebat	215	t
Senex Lato censorinus: grecas litteras discere non erubuit	216	v
Senex Licero idem fecit	216	x
Senex Borgias centum et septem annorum: non habuit: aliquid quo senectutem accusaret. Iterum	203	n
Seneca binomius fuit more romano: honesteq3 fuit vite	211	e
Seneca dicta: q3 fuerint vulgaria asserit Quintilianus	211	f
Seneca opera commendat Fronto plutarci nepos	211	g
Senecam preceptorem Nero quondam discipulus ei9 occidit	211	h
Secte philosophorum diuerse: in quo diuersificabantur	220	p
Sepultura honorifica sepeliscit aliqui ipsi: et iusti vili: et quare	164	p
Sepultura ecclesiastica: an profit defunctis et quomodo profit	164	q
Sepulture tradenda sunt corpora mortuorum maxime iustorū	164	r

Sepultura condigna: antiquorum corpora honorata sunt	164	r
Sepulture in ecclesia tradita scimonialis p mediū secta ē: ⁊ q̄re	164	o
Sepulture traditus in ecclesia Faustini diues extrahitur: ⁊ ex hoc episcopus moritur	164	t
Sepulturam nō curabāt antiq̄ sācti patres: vt p̄ exemplo	164	v
Sepulturam propriā nā curabāt antiq̄ p̄bi: vt p̄ exemplo	164	x
Sepulture tradi in patria p̄p̄a nō curauit Anaxagoras: ⁊ q̄re	181	k
Sepulturam non curauit Diogenes: ⁊ quare	183	3
Sepeliri post mortem non curauit Socrates ⁊ quare	190	3
Speculo vtendum est ad id ad quod vtebatur Plato	215	o
Spectaculis assistere nihil damnosius ⁊ quare	267	c
Semiliberuz se asserens Cicero improbatur a Seneca	211	c
Sententie publici: egregie sunt ad multa proposita	209	r
Se o discere lati⁹ q̄z nūq̄z: Socratis musicā discētis oñdit exēplo		
Sensus exteriorib⁹: bestie hominibus p̄stant: ⁊ que sint ille	221	y
Sensibus corporis quinq̄z: anime sunt porte	294	y
Senatus vnde cognoscatur	303	x
Seueritas quid sit	243	g
Seuerus p̄nceps in subditos. cui comparetur	23	r
Seruorum multorum sequellam non habeant presidentes	40	e
Seruorum paucitatem habuerē. Lato ac Scipio romani	40	e
Serui non sunt hostes: sed fiunt ob dñorum crudelitatem	68	x
Seruorū vsu: sup̄b̄lissimī: auarissimī: sum⁹ ac crudelissimī	68	3
Seruus conditione: liber esse potest virtuali libertate	68	a
Seruus conditione: aliquando dominus est passionum: domi- nus v̄o aliquando earum seruus	68	a
Serui potius dominos colant q̄z timeant	68	b
Seruus moderate imperare laus est	68	b
Seruus captis precioq̄z comparatus deus parcere iubet	68	b
Seruus feris deuorandum proiecit crudelissim⁹ Pollio	68	c
Serui nō sunt permittendi viuere in lasciuia: sed castigandi	68	c
Seruo panis ac disciplina necessaria sunt	68	c
Seruorum disciplina: rōne ac modestia moderata esse debet	68	d
Serui dñis seruant cū hūilitate: reddētes q̄ sūt Cesaris Cesari	69	e
Serui eoispo odiāt pctiū: q̄ ipsū: seruile induxit captiuitatem	69	f
Serui caueant: ne per peccatū turpio: ē seruitutē incurrant	69	f
Seruorum vocabuli origo: vnde venerit	69	g
Serui de quibus sint ammonendi	69	h

Serui dñs debēt esse fideles m̃storū seruoꝝ exemplo	70	r
Serui multi infideles dominos occiderunt ⁊ domos eorum ac coniu//		
ges inuasērunt	71	g
Seruos qui dños suos occiderūt: Alexander crucibus affixit	71	h
Seruus fuerat abbas Olimpi⁹. iō aduc dñm suum honorabat	71	i
Serui dñs sint subditi: apum exemplo: vt ait Virgilius	71	k
Seru⁹ barbar⁹ hasdrubalē occidit: eo q̃ dñz ip̃e suū occiderat	71	m
Seruū sine domino viuere posse: dominam ṽo sine seruo viuere		
non posse turpe est	183	r
Seru⁹ fact⁹ Diogenes dixit se scire hominib⁹ lib̃tis imperare	183	a
Seruus P̃hedron euasit in virum optimū sub Platone	203	m
Seruitutis nomen culpa meruit non natura	67	q
Seruitus vilissima apud nonnullos dominos: ⁊ quare	68	y
Seruitus in peccatis: qualis sit	68	a
Seruitus nulla turpior q̃ voluntaria sicut est in peccatis	68	a
Seruitutē voluntariam inducit voluntaria muñeꝝ acceptio	187	i
Seruire cep̃t i senectute Decuba Cressus Darij m̃f ⁊ alij	68	s
Scientia p̃diti fuere antiqui p̃ncipes ⁊ quare	26	p
Scientia p̃ditum Alexandrum fieri: Philippus pater procurauit		
epistola missa Aristoteli	26	q
Scientia multa aīe aliquando nocet: sicut corpori cib⁹ idigest⁹	141	b
Scientie grad⁹ sunt: lectio: meditatio: opatio: oꝝo ac p̃tēplatio	141	e
Scientia cibo corporali comparatur	234	b
Scientia abuti contingit ob superbie tumorem	234	d
Scientia abuti contingit ob presumptuosam estimationem	234	e
Scia abuti p̃tigit: ob sciēdi iutilia laboriosam curiositatem	234	e
Scientia m̃lta p̃ditū nō p̃bat Apostol⁹: si modū sciēdi nescierit	234	f
Scientiarum ac virtutum origo: est dominus ñf Iesus X̃pus	237	m
Scientiam amans scripturarum: carnis vitia non amabit	272	m
Sciēdi modus multiplex	234	f
Sciēdi modus: ordo: studium: ac finis	141	d
Scire plura ac meliorem p̃ncipem magis decet q̃ ceteros	27	e
Scire volunt multi: ob diuersas causas	141	e
Scire volūt multi diuersis tamē respectib⁹ s̃m Bernardū	234	f
Silentium venale est apud cauidicos		
Silentius per quinquēniū discipulis P̃dictagoras imperabat	206	c
Silentium in mensa seruandū est: aut doctus s̃mo p̃ferendus	217	k

Silentia mensura dissipata: mense extra seipsam bñcitur	267	k
Silentij murū n̄ hñs ē sic ciuitas inimici iaculis patens	168	l
Silentium non seruans est sicut fluuius exundans	268	n
Silentio vacabant antiqui sc̄i patres sicut abbas Agathon	268	o
Silentium mirabile seruabant in ecclesia sancti patres	289	s
Simplex senex pl̄m̄ fidei illudentē pfudit: et quomodo	129	f
Simplicitas sancta cuiusdam predicantis philosophum callidissimum confudit: et quomodo	128	c
Scriptura sacra: est omnis scie contentiua fm̄ Augustinum	141	g
Scripture sacre studere: omnes ammonendi sunt et quare	141	i
Scripture sacre studētes: alijs studētib⁹ excellētiores sūt: et q̄re	141	i
Scriptura sacra habet triplicem modū itelligēdi: et q̄s sit	142	k
Scripture sacre qualiter sit studendum	142	l
Scripture sacre noticiam attingere cupiens: emendationi studeat viciorum	142	m
Scripture sacre auditor qualiter illam audire debeat	142	n
Scripture sacre studens: qualiter instruendus sit	142	o
Scripturis simplicioribus intendens quidam probabilis vite errorem incurrit	142	r
Scripture sacre studens: opere impleat que audit: vt sapientia au- geatur.	142	v
Scripture sacre sciaz appetunt quidam mala intentione: et qua	142	x
Scripture sacre quidam opam dant bona intentione: et qua	142	y
Scripturarum duo sunt genera artium. s. et appenditiarum	137	f
Scripture oēs dūmodo reprobate n̄ sint a sapiēte legi possunt	227	l
Scripturis maiorū tm̄ non est pfidendū sed etiam i pprijs	229	s
Socius vnde dicatur	85	o
Socij college: comitis: consortis: ac sodalis differentia	85	o
Societas quid contulerit homini	86	v
Societas malorum vitanda est et quare	86	x
Societas bonorum habenda: et quare	86	s
Socijs adesse debet charitativa affectio	86	a
Socijs adesse debet vnanimis consensio	86	a
Socijs adesse debet mutua subleuatio: ac veneratio	86	b
Socium et amicum esse alterum se: affirmauit Alexander: et qm̄	86	c
Societas inter homines est penes deo imperium	86	d
Sociorum debet esse pia compassio: ac supportatio et quare	86	d

Societatis ratio dividitur in iustitiam ac benivolentiam	86	f
Societas cum quibus esse debeat	86	g
Societas salva esse non potest nisi amore: ac partium custodia	87	h
Societatem dissolvit avaritia	87	i
Societas bonorum suadenda: malorum vero exterminanda est	87	i
Societas malorum a bonis vitanda est	209	m
Scola omnes cuiuscumque etatis admittit: idem semper discendum est	94	a
Scolares debent esse corporali dispositione venusti	135	f
Scolaris Thimei filius ob corporis indispositionem sociis fuit ludibrium	135	g
Scolaris nocet hyemis intemperies: vel estatis	135	h
Scolaris quidam: ob corporis ac temporis indispositionem lepra occubuit	135	h
Scolaris cibi ac potus adsit temperantia: vestitusque penuria	135	i
Scolares explorandi sunt: quales sint quo ad mentis industriam	136	k
Scolares pueri vivacis ingenij sunt singulariter nutriendi	136	m
Scolares pueri: qualiter in principio sint instruendi	136	o
Scolares prius male instructos: duplicem facebat Thimeus solvere mercedem	136	p
Scolaris triginta annorum Lotharius nomine dubitavit cuius vxor fuerit Eneas	136	r
Scolares tempus ac expensas simul non amittant	136	s
Scolarum puerorum peccata: que sint secundum Augustinum	136	s
Scolares recte et artificialiter primo in grammaticalibus sunt in- struendi	136	t
Scolares non nimis ibuant: et illaqueantur poetarum fabulis	137	x
Scolares post grammatice sunt logica imbuendi	137	a
Scolaris erudiendis: septem species ex omnibus scientijs sunt necessarie	137	b
Scolaris ebrietatem maxime caueat: et quare	138	l
Scolares ut proficiant: qualiter studere debeant	138	x
Scolares sint quieti exemplo philosophorum ac vere studeant philosophie	139	e
Scolares a vicijs sint alieni: virtuosique moribus maturi	139	f
Scolarum ignominia maxima: regulas audire philosophie: et mora- tos non esse	139	g
Scolaris confert constantie stabilitudo: et quare	139	h
Scolaris quidam postea mercator fuit deinde miles demumque scolasticus	139	h
Scolaris adsit discreta suarum complexionum consideratio	139	i
Scolaris adsit: magistrorum credulitas ac dilectio	139	i

Scolaribus adsit rara aut nulla mulier ad eos accessio	139	m
Scolaribus adsit bonorum sociozum adhesio sufficiensq; sumptu prouisio	140	k
Scolaris dicitur eo q; nihil sit discipulus & a scolis diuisus	290	g
Sobrietates comes sapientie animota uiam omnibus precludit di- sciplinis	192	3
Socratem tristiozem: uel alacriorem nemo vnq; uidit	186	3
Socrates tres fuisse: omnes uiri excellentes	190	l
Scorta de militum exercitu expellenda	36	k
Sollicitudinum & miseriarum regie dignitati annexarum consideratio- ne quid dixerit rex quidam coronandus	247	y
Sollicitudines poti' dilexere antiqui sancti p̄es q̄ ciuitates & q̄re	266	v
Somnus continuus mors est: temperatus uo uita	66	x
Sonitū uidit Socrates an̄ mortem indicās q; die tertia erat mori- urus	187	c
Somniū Socras an̄q; Plato ei' discipul' fieret	192	3
Somnia quibus accidant de causis	288	i
Somni etiam tempore: boni a malis differunt	288	k
Somnus religiosi: qualis esse debeat	288	l
Somno tempus deputatum perit	288	l
Somnus Lethicus: seruo dei debet esse abhominandus	288	m
Somnum tenue iuuat: victus potusq; sobrietates	288	n
Somno transacto: quid agere debeat religiosus	288	o
Somnus ipse: sanctis uiris meritorius est: & quare	288	p
Somnum quare cupiant sancti uiri	288	q
Somno peracto: ad matutinum surgendum est: & quare	288	r
Sophista spiritualiter loquendo: quis sit	223	s
Sophistice loquens odibilis deo: & quare	223	t
Stomachus est rex totius corporis	52	n
Stomac' accepta nō cōdicās mēbris: pestifer ē: sic & p̄nceps	52	p
Stomaci fastidientē ē: mltā degustare: sic & libros mltos euoluef	141	y
Stoicus grece latine dicitur poeta: & quare sic dicitur	220	n
Stoicorum principes Zenon & Crispus	221	t
Successorem modo curiali sibi Aristoteles morturus elegit	201	y
Scrutinium interius: a religioso qualiter fiendum	252	b
Superbie reprimende in triumpho pulchra antiquoz obfuitio	248	x
Superbire contra naturam est: ab equali uelle tineri	68	v

Subdiaconorum officium quale sit	113	b
Subdiaconorum officio Christus usus est: et quando	113	b
Subdiaconorum dignitas magna est: et quare	114	i
Studium quid sit	138	s
Studium mirabile Teodosij fuisse assertit historia tripartita	26	b
Studium mirabile Caroli magni in artibus et in diuinis	26	c
Studium de roma parisijs traslatum est Caroli magni tpe	231 k et 26	a
Studia in ciuitatibus statuenda sunt	35	k
Studio in feruentibus prouidendum est in necessarijs	35	k
Studentium diligentia grecorum regnum sublimatum est	35	k
Studentibus tria necessaria sunt: scilicet nā: exercitiū ac disciplina	117	e
Studentes recta intentione sciam acquirat rectoq; modo ea utant	141	c
Studijs legentium tria nocēt. s. negligētia imprudentia et fortuna	142	p
Studiositatem Aristotelis mirabilem vultus demonstrabat	199	c
Studiorum genera primus omnium Aristoteles distinxit	199	s
Studij vehemens fuit Carnaydes adeo q; comedere obliuisceretur	206	o
Studiositas mirabilis multorum philosophorum	215	p
Studiositate Archimedes fuit? et vita donauit postea obtruncatus est	215	q
Studia Athenis maxima floruerunt	230	b
Studia philosophie florere Rome	231	b
Studij parisiensis precipui fundatores qui fuerint	231	k
Studiorum gloria: galli romanis equati sunt: et Atheniensibus	231	o
Studia ad partes hybernie transitura sunt Berolini vaticinio	231	s
Studiositas Solonis ac Socratis maxima	246	p
Studiositas archimedis phi maxia siracusai pp h a lictor occisi	246	q
Studio religiosus vacare d; spatijs medijs iter horas canonicas	133	i
Studio solerti veritas inuenitur si queratur	280	t
Studium religiosi: quo tendere debeat	280	z
Stultum fieri: vt quis sapiens sit quid sit	236	t
Stulti stultioria: ac stultissimi differentia	263	s
Stultitia quid sit fm Augustinum	263	s

De littera. T.

Tacendum bene prius est: postea loquendum	2	o
Tacendum esse in mensa affirmabat Socrates	2	p

Talētū accepit Aristidem ^o vt loq̄ret Demostenes v̄o pl ^o accepit vt i quadam causa taceret	207	x
Tal' sit vnusq̄sq̄ q̄lis videri desiderat	198	q
Tactus impudicos fugiant religiosi: sicut ignem infernalem	303	t
Taciturnitas saltē p̄ biēniū discipulis oib ^o p̄cipiebat a pictagora	150	g
Tractatus mille numero composuit Aristoteles	198	a
Teophrast ^o Aristotel' discipulus lignē ac vite suauitate insignis fuit	201	a
Teorice sūt tres ptes: mathematica. s. phisica ⁊ metaphisica	172	n
Testm̄ nō exequēs de equo a milite paupib ^o relicto dānat ^o est	165	e
Temperantia quid sit s̄m Tullium	218	v
Temperantia quid sit: ⁊ quot eius partes	249	v
Temperantia maxima: maturaq̄ grauitas Socratis	186	l
Temperantia principibus potissime est necessaria	249	t
Temporum duorum. s. mane ⁊ vespert habenda est cura	205	f
Tepe vespertino p̄memorāda sūt q̄ die p̄cedēti sūt sc̄ta: ⁊ quare	205	g
Tempus est instātanea modicitate breue	261	i
Tepe breuitatē testatur scriptura sacra multis in locis: vt patet	261	k
Tempus punctale: est velot transitus ⁊ irretardabile	261	l
Temporis volubilitas infinita	261	m
Temporis cum celeritate: vincendi celeritate certandū est	261	n
Tempus non modo fugit sed volat s̄m Tullium	261	o
Tempus est irredibilitate irreparabile	261	q
Tempus est vtiuentium in tempore consumptio'	261	r
Tempora meliora p̄teruolant: deteriora v̄o succedunt	261	s
Tempus incertum est: sui terminabilitate	262	x
Tempus transiens est exclusuum temporis ad merendum de putati.	262	ji
Temporis conditionum consideratione: debet vnusquisq̄ ad bonum stimulari	262	a
Tempus quomodo ⁊ qualiter Paulus expendebat	262	c
Tempus quomodo ⁊ qualiter expendebat Teodosius	262	d
Temporis amissionem cauere debem ^o phorum exemplo	262	e
Tempus quot ⁊ quibus modis amittatur	263	f
Tempore concessio aburuntur: qui infructuosis occupationibus nigantur	262	a
Temporis factura profrugalissime estimat a multis	265	g
Tempus omni thesauro incomparabile vilissimū estimatur	265	h

Tempus tantum nostrum est: cetera vero aliena sunt	265	l
Temporis in tanta breuitate supernacua discere dementia est	265	m
Tempora multa pereunt: et quomodo	265	n
Tempus amitti contingit interius exteriusque: et quomodo	266	g
Tempus interius tripliciter amittitur: et quomodo	266	z
Tempus amittitur in discursuum diuersitate	268	p
Tempus amittitur occupationibus negotiorum secularium in utilibus	269	y
Tempus laborando quis sit qui amittat quo ad retributionem	270	f
Tempore nobis concesso operandum est ob multas rationes	271	h
Tempus presens: tempori seminationis assimilatur: et estat ac messis quare	271	v
Tempus presens tempus est misericordie: futurum vero equitatis	271	a
Tempore presenti componende sunt cause nostre cum deo: et que	271	a
Tempora misericordie conuertentibus in culpam conuertet deus in in penam	272	d
Tempus amissum cum secularibus: quomodo religiosus redi mere debeat	304	n
Templi interiora solis sunt sacerdotibus concessa	20	o
Templa deorum expoliari non permittebant anteq̄ principes	62	b
Templū intrantes alium animū h̄re debent q̄ foris stantes	205	g
Templum est domus philosophantis. Ideo domus Pythagore in templum est consecrata	206	m
Testimonio falso preuallentes in iudicio Alcibiades et Aman: mala mor te interiere	46	q
Testis falsidicus: tribus tenetur obnoxius	46	r
Testis falsus per locustam significatur	46	r
Testis falsus veritatem et christus qui est veritas interimitt	46	s
Testes tres falsos contra quendam sanctum episcopum quomodo vltio diuina puniuit	46	t
Thesaurorum custodes stomacho comparantur: et quare		
Timore domini nisi quis solidetur: casui subiectus est	119	m
Timore Dionisius tyrannus barbam non radebat	15	o
Timore Alexander scrutari faciebat vxoris proprie cubiculū	15	p
Timuit Socrates in stercorū suam in tempestate positus	209	o
Timent naturaliter mortem etiam sapientes	209	p
Timor modestie cognatus familiaris est sapientie	221	t

Thimet Platonis principium: est principium genesis scilicet. In prin- cipio creauit deus celum ⁊ terram	193	i
Triumphantium antiquorum ordo	246	v
Triumphis ne antiqui superbirent imperatores: quid faciebant populi	247	x
Tyrannus quid sit: ⁊ quid rex	38	n
Tyranni e republica exterminandi sunt	4	i
Tyrannus deffert a principe: ⁊ in quibus	38	k
Tyrannum occidere non est peccatū fm humanas litteras	38	i
Tyrannica opera canea tomnis princeps: ⁊ que sint illa	38	m
Tyrannos sacra execratur scriptura	39	o
Tyrannum Dionysium diu viuere orabat deos quedam vetula: ⁊ quare	40	b
Tyrannum Dionysium sceptum custodibus Plato alloquens quid dixerit	195	e
Tyrannidis delende consocios ne proderet Jonon: omnia tormenta perpessus est	208	i
Tribulatione Roma percutitur: ⁊ quare	30	o
Tributa augere noluit Tiberius ⁊ quare	57	o
Tristiozem nec alacriozem quisqꝫ socratem vidit	186	3
Titulus libri Boetij de consolatione quis sit	212	m
Tonsure seu corone vsus a nazareis originem habuit	113	y
Tōsura seu corona regia: nō sit corona superbie: ac iactantie	113	3

De littera. G.

Uagatio cordis in diuinis laudibus: reprehensibilis est	298	b
Uaniloquia mulierꝝ in ecclia demon in carta scribebat	289	y
Uaniloquijs religiosorum demones adsunt in forma porcorum	292	f
Uerbum duplex est: interius scilicet ⁊ exterius	278	v
Uerba ociosa vel detractoria audiēs qdam semper dormiebat	291	q
Uerba spūalia audientes quidam semper somno grauabant	291	q
Uenatio triplex scilicet ferina aucupum: ⁊ piscatoria	64	e
Uenatozem neminem sanctum inuenimus	64	f
Uenatio oppressiua: harenaria: ⁊ saltuosa	64	f
Uenatio illicita est etiam layco ex tpe vt in quadragesima	64	f
Uenatozes de quibus sint ammonendi	65	g
Uenatio ad noxiarum ferarum exterminiuꝝ licita est	65	h

Venatio illicita fit ex causa tempore: persona et modo	65	l
Venari die dominica prohibuit regem Anglie quidam sanctus	65	l
Venari non licet viris ecclesiasticis	65	m
Venerari religiosos decet regem	34	g
Veneno ab infantia nutrita puella Alexandro est oblata	35	t 201 x
Vendere velle omnes care: et viliter emere constat ex facetissima urbanitate	82	x
Venditor an debeat in venditione patefacere rerum vitia	82	a
Venditorē: vendēde rei vitia narrare nihil stulti ⁹ ait Diogenes	83	c
Vendēde rei narrare vitia honestū ē n̄ publicare. h̄o vilius	83	b
Vendēde rei celare vitia: nō boni viri ē s̄ fallacia ac callidi	83	b
Venditor hortulū quāsi emptorem decepit in precio	83	e
Venditores multa pericula comitantur	83	g
Venaliūm rex defectus: an sint occultandi: vel nō disputatio	56	i
Veneris totalis abdicatio i quādam parte Indię ē	90	e
Venia quid sit	252	d
Veritas super omnia debet omnibus esse amica	198	v
Veritas post deos est: que homines deo proximos facit	295	f
Veritas quadruplex s̄m Anselmū	223	r
Veritatis inopia laborant magnates: multis abundantes	207	l
Vestis aliquando obtinet quod nō obtinet virtus: vt patet exemplo phi losophi cuiusdam	218	r
Vestiam nitore vsus est Demostenes añ fame acquisitionem	208	b
Vestis religiosi: nec satis munda nec sordida existat	298	g
Vestium sordes candide mentis aliquando sūt iditia et quare	298	c
Vestis preciosa magis venerat i curijs p̄ncipū: q̄m vita v̄tuosa	301	e
Vestiri honorifice regiam decet maiestatem	34	b
Verecundiam deponit mulier cum veste	77	k
Verecundia Plato non est mortuus vt quidam astruunt	ed	
Vomerus	195	3
Versus vrsino more pariebat quidam: et qualiter	210	v
Versus rudes pariebat Virgili ⁹ postea tractando formabat	210	v
Versus tres Euripides triduo p̄ponēs: qd p̄ponētū cēnū Ellici piadi responderit	216	p
Versus Eneydos non bene limatos Virgilius moriens aboleri ro gavit	216	3
Venter noster molestus est exactor: et quare	281	f

Ventris exactoris clamorem bñs qui non audit	281	g
Vetri satisfacere ñ poterat Serapio lz alijs creditorib⁹ satisfecissz	281	h
Ventris clamor nõ est audiendus	281	i
Via dei non progredi regredi est	263	i
Victoria de celo principaliter expectanda est	36	r
Victoriam in bello obtinere cupiens: deum habeat secum	35	b
Victoria maxima vitia domuisse	39	b
Victoria sui: prima est ⁊ oium victoriarũ optima fm Platonẽ	195	z
Victor sit princeps non tantum hominum: sed victorum	32	q
Victor multorum regum Alexander: ire ac tristitie succubuit	38	g
Victores Romanos tria fecere: ⁊ que	245	f
Victorum antiquorum triumphus: qualis erat	246	v
Victus est Ferris exercitus maximus ⁊ quare	49	a
Vincere diabolum: plus est: q̃ vincere pharaonem	63	i
Videt p̃ta deus: iõ magna nobis est indicta, p̃bitas necessitas	193	n
Vidue causam Trajanus equo lapsus vindicavit	25 h 244	v
Vidua opprimens aduocatus: dure a sanctis verberatur	57	p
Vidue romane pudice: nolebant alteri coniũgi. Et ideo corona coro- nabantur	80	y
Viduitatis maxima commendatio	102	b
Vidua Martia Catonis filia lugens virum: quid interroganti re- spõderit	102	b
Vidua que bonum habuerat virum: nolens nubere quid pro- pinquis responderit	102	c
Vidua secundo nupta laudata: quid dixerit portia minor	102	c
Vidue Marcellæ Valeria rogata: nolere amplius nubere	102	d
Vidue vnicube: semp maximũ hũere dec⁹ inter matronas	102	e
Viduitatem esse seruandam: multum laudat Hieronymus	102	f
Vidue Anne, pphisse: ac Sareptane laus maxima: ⁊ quare	102	g
Vidue Judith laus maxima: ⁊ quare	103	h
Vidualis castitatis: tria sunt appenditia ⁊ que	103	m
Viduas delicate ornatas: multum arguit Hieronymus	103	n
Vidue adolescentiores: vitande ⁊ quare	104	b
Vidua pauperula laudatur in euangelio	103	o
Vidualis status: secundum obtinet in castitate gradum	104	g
Vidua malam caueat societatem	104	t
Vidua: diuinã: semp habeat i manib⁹ lectionẽ orõniq; vacet	104	v

Vidua bonā custodiat famā: que proximo necessaria est	104	x
Vidua: purpurisō ciruseq; non vtatur: & quare	104	y
Vidua debet esse sobria: & quare	104	i
Vidua filios hñs: domū regat: & vicē parentibus reddat	104	a
Vidua vera orationibus instet ac ieiunijs	104	a
Vidua mater Augustini: qualis fuerit	104	c
Vidua Antonia: socrus sue cubiculum habuit pro coniugio	104	b
Viduas honestas benedicit deus: & eas exaudit lachrymas	104	b
Viduitas seruat etiā inter irrationabilia: vt in turture	104	e
Viduis bonum est viduitatem seruare fm Apostolum	104	f
Virginitas est res corporis: pudicitia v̄o animi	90	a
Virginitas non solū viro seruanda est a muliere: sed et osculum	91	f
Virginitatis stat⁹ q̄si est stat⁹ celicalis: ideo non est sub precepto	105	g
Virginalis integritas quid sit fm Augustinum	105	g
Virginitatis premium maximum: & quare	105	h
Virginitas quare non sit sub precepto fm Hieronimū	105	m
Virginitas hoies angelis similes facit: & quomodo	105	m
Virginitatis thesaurus amissus irrecuperabilis est	108	t
Virginitatis fructus qualis sit	108	a
Virginitatem seruare melius est q̄ matrimonium p̄bere	108	t
Virgo Valentius imperator octagenarius moritur	38	e
Virgo Maria vestes amabat proprijs coloris	103	n
Virgines in veteri testamento erant inditia futurorum	105	b
Virgo qualis esse debeat fm apostolum	105	i
Virgo debet habere quattuor sibi necessaria: & que sint illa	105	k
Virgo debet esse frugalitate sobria	105	n
Virgo debet esse humilitate subiecta	105	o
Virgo debet esse virtuoso silentio tacita	105	p
Virgo debet esse honesto silentio comitata	105	q
Virginis rarus sit egressus in publicum	105	q
Virgo debet esse deuonis ofonib⁹ a sanctis operib⁹ occupata	105	r
Virgines etiam non p̄secrate deo sunt de necessarijs amonēde	105	s
Virgo Dina filia Jacob in publicū egressa corrupta est	105	s
Virginē non potest suscitare deus post ruinam & quomodo	106	t
Virgines suā oñtantes pulchritudinē: timeant ne depredent	106	v
Virgo sancta quomodo in lupanari mirabiliter est conseruata	106	x
Virgo ipsa sancta de lupanari liberata: de martyrio cum liberatione contendebat	106	z

Virgo ipsa sancta laudanda est: et de virginitatis zelo et de martyrij desiderio	106 a
Virgo pulcherrima sotheris iussa in facie percussu gaudebat	106 a
Virgo Bagda pulcherrima orauit deum ut aliqua sibi daretur corporis deformitas	106 b
Virgo minutatim pcedi optabat potiusq̄ dño suo consentire	106 c
Virgo in sepulchro viuam se clausit: ne eius pulchritudo alijs esset in scandalum	106 d
Virgo sancta sanctum Athanasium ad se confugientem acceptauit per sex annos	106 e
Virgo Juliana origenē causa psecutionis bienio abscondit	107 f
Virgo sancta a sancto Martino visitata: eū videre noluit	107 g
Virgines deo sacratas violare ac impedire: periculosissimū est	107 h
Virginem a dei seruitio impediētem maxima pena secuta est	107 i
Virgo sacra vxor regis non militis est	107 k
Virgo nubere volens etiam debet custodire seipsam	107 l
Virgo in domo propria violata: viuā sepeliebatur: violator v̄o supra sepulcrum eius suspendebatur	107 m
Virgo in paternis laribus granida: precipitabatur: corrupta v̄o capite plectebatur	107 m
Virgines vestales si corrupte inueniebant viue excoxiabantur	107 n
Virgo vestalis hausa e' Libert aquā i cribro demonū ludificatōe	107 o
Virgo nauem bonam hominumq̄ conatibus immobilem zona alligatam mouit ac traxit	107 p
Virgo non est casta que timore cogitur: nec honesta que mercede conducitur	107 q
Virgo Dictagorica prodere secretis coacta: linguam dentibus abscondens in tyranni faciem proiecit	107 r
Virgini nomine Abuse apparens virgo Maria illam monuit ut a puerilibus cessaret	108 v
Virgine Tarsille Christus in morte apparuit	108 x
Virgines vestales in perpetua macerabant virginitate	117 s
Virgines sub marco consecrate: miro mō v̄ginitatem fuabāt	292 e
Vina byberna Hanibalem soluerunt	62 g
Vini vsu ad inconcessam venerem facile labitur	77 l
Vini vsus feminis romanis olim ignotus fuit: et quare	89 e
Vinum bibentem vxorem: Abetellus fuste percussam occidit	89 i

Vinum immoderate appetens mulier virtutibus ianuam claudit	89	k
Vinum immoderate bibens in Augustini quo refrenata est	89	n
Vinum pueris est negandum	92	y
Vino inest luxurie voluptas in voluptate vero impudicitia	123	b
Vino ebrius mortuus est et sepultus	123	i
Vina vicere Moes et Loth: qui ante victores exiterant	123	i
Vinum legalibus sacerdotibus prohibitum fuit in figura sobrietatis nostrorum sacerdotum	123	i
Vinum moderate ac immoderate sumptum quid conferat	138	l
Vino ac carnibus abstinebant antiqui	182	o
Vino a modernis religiosis aqua non miscetur	283	k
Vina diuersa mutantes monachi reprehensibiles sunt	283	l
Vinolentia: eo magis cauenda est: quo persona honorabilior est et dignitas excellentior	123	k
Viri et vxoris cum sit vna caro mutua debet esse dilectio	78	v
Viri Pompei veste visa sanguine percussa: Julia vxor percudit puerum effudit	78	p
Viro Bruto interempto Portia vxor carbones ardentes hausit et mortua est	78	p
Vir et vxor mutuam debent seruare fidem	79	c
Virum proscriptum Sulpicia vxor familiari veste secuta est	79	f
Virum proscriptum: vxor ab imminente exitio tutum reddidit	79	s
Viro Aphricano vxor Emilia ancillam sibi gratam dissimulando concessit: et quare	79	b
Viros Lacedemonios carceribus inclusos vxores liberauerunt	79	i
Viros defunctos: vna ex vxoribus carior: rogo se imponebat: illos morte associando	79	r
Virum defunctum: vxor carior: moriendo sequebatur	79	s
Viri sicut: sunt sexu: sic sint viri virtute	88	v
Viris labores conueniunt: mulieribus vero mendacia	88	e
Viri illi iure sunt: a quibus libidines vincuntur	88	y
Viros scriptura quos vocet	83	3
Viros esse sexu: feminas vero effectum: horribile est	88	a
Viri quanto saniores: tanto deo sint obedientiores	94	e
Virum luxuriosum dimittere: aliter accipere: licet credidit Fabiola	101	3
Viro et vxori garulis: quid dixerit Zenon philosophus	208	k
Vir indigens pecunia: magis eligendus quam pecunia indigens viro	146	v

Virgilius poetarū preclarissimus: nomē a virga sortit ⁹ ē: ⁊ quaf	225	t
Virgilij multa miranda narrantur	225	l m n
Virgilius: mirabile edificium Rome fabricari fecit: ⁊ quod	225	o
Virgilij epitaphius: quale	225	q
Virgilius in cognitione rerum naturalium subtilissimus fuit	225	p
Visionis diuine separatio grauior est q̄ ghenna	162	t
Vita longa est: si bona sit	98	p
Vita perfecta potest esse in minori tēpore: sicut hō i minori hitu	95	q
Vite amplissimum spacium est: venire ad sapientiam	95	q
Vita hominis qualis sit	157	3
Vitam mutauit Valerius flaccus factus sacerdos	117	r
Vitam hominis: esse breuem clamat omnis scriptura	157	q
Vite hominis breuitatis ac mutabilitatis consideratione: non est tardanda ad deum conuersio	157	b
Vite hominis breuitatis consideratione: instanter operandū ē	157	c
Vite breuitatem multi non considerantes: mundi sequuntur: cu/ piditates: ⁊ voluptates	158	d
Vite hoīs breuitatis exemplū bonū posuit Barlaam: ⁊ quale	158	e
Vita presenti que merchato assimilatur: multi diuersimode fru/ untur fm Tulum	274	
Vitam hoīum breuem esse conquirebat Theophrast ⁹ : ⁊ quare	177	3
Vite tria genera ⁊ que	220	i
Vite cum qualitate: quomodo pugnet oratio	228	o
Vite future desiderio: Platonis discipulus seipsū precipitio dedit	259	m
Vita triplex fm Augustinū. s. pecorum: hominum ⁊ angelorū	260	b
Vita nostra navigationi similis est. ⁊ quare	261	o
Vita nra: ē fragilitate defectiua ⁊ ad resistēdū corruptiōi inualida	262	t
Vita nra: vase vitreo fragilior est ⁊ quare	262	v
Vita presens q̄uis longa: mors est diuturna	262	x
Vita ista: vento comparatur: ⁊ quare	262	y
Vite longioris repromissione nihil periculosius	262	3
Vita ista: discendum est viuere ac mori	265	e
Vita suā vnusq̄sq; alijs diuidit: possessōes aut ⁊ pecūias: mime	265	g
Vita presens: longa est: illa bene vti scienti	265	i
Que pars illa qua viuimus exigua est: ⁊ quare	265	k
Viuendū sic est cū infimo: sicut supiorē nobiscū viuere vellem ⁹	68	5
Viuere cum aduersarijs ⁊ malis oportet	87	k

Etiaitur nulla alia re q̄ animo ideo colendus	152	v
Etiaendum est in xpo: ex quo mortu subiecti sumus corporali	158	g
Etiaendi in hac vita modus quadruplex	166	g
Etiaere volūt multi vt edant: cū sit edendū: vt viuaf h̄z Socratē	186	k
Etiaendi bene gratia: quid faciendum: quia artem hanc ignorare nerecundia maxima	202	h
Etiaere vtiliter quid sit	262	b
Etiaisse diu canas non est dicendus qui male vixerit	265	f
Etiaia quandoq̄ virtutes reputantur	152	a
Etiaia se simulant ēē virtutes	249	g
Etiaia aliquando virtutes creduntur: ⁊ econuerso ⁊ quare	270	o
Etiaia scire prius ignorata: animi translati argumentum est	277	i
Etiauperantibus multis Diogenem: quid ipse responderit	184	h
Etiaitate dignitatibus honor accidit	14	g
Etiairtutes nō psuadētes amare beatitudinē: virtutes n̄ sūt vicēde	178	n
Etiairtus e pulchro corpe veniens: gratior est: ⁊ econtra		
Etiairtutes voluptati seruientes apd antiq̄s quō tabula pigebant	178	n
Etiairtutes humane glorie seruire non tanti dedecoris est sicut vo- luptati.	178	o
Etiairtutis pictura in triplici eius abusione ymaginari potest	178	p
Etiairtutes philosophorum quis christianus imitetur	179	t
Etiairtutibus innumeris floruit Socrates: qb̄ hoies dijs sūt siles	186	t
Etiairtutes esse moderatas philosophorum sententia est: non autem mo- dum excedentes	214	i
Etiairtute nihil esse amabilius affirmabant stoyci	221	v
Etiairtutes politice voluptatem expugnant	222	h
Etiairtutes cardinales sunt quasi quattuor: colonne: regis thronum sustentantes	140	b
Etiairtus nihil habet magnificum si quicq̄ habeat venale	259	h
Etiairtus via est ad gloriam: ⁊ ars bene viuendi	259	h
Etiairtutes si ad aliud referantur q̄ ad deū: vitia sunt	259	h
Etiairtus nihil aliud est q̄ in hac vita diligendum diligere	259	i
Etiairtus in patria idem est cum virtutis premio	259	k
Etiairtutes in patria non sunt operose: nec laboriose ⁊ quomodo	259	l
Etiairtutes sobrietat̄: sapie ac iustitie docet christus ⁊ quomodo	259	l
Etiairtutes sunt ornamenta pariter ⁊ munimenta contra hostes spi- rituales	297	o

Virtuoso viro nemo nocere potest	110	x
Virtuosus vir ipalib ⁹ ammissis: omnia sua secum habet	110	y
Virtuosi philosophi subtracto illis Christo: vere beatitudinis non apprehendere fructum	179	c
Voluntas propria in religiosis est murus eneus iter eos ⁊ deū	150	b
Voluntas propria est quasi adultera diabolo coniuncta: ⁊ quasi herba venenosa	150	b
Voluntati diuine in viuendo vel moriendo conformet se vir iustus Pauli exemplo.	162	x
Voluptates bestiales declinande sunt a rege	34	f
Voluptatis cause omnes a Scipione de exercitu sunt ablate	36	f
Voluptas carnalis significatur per quendam fontem	88	b
Voluptas sequitur ventrem cibo distentum	57	c
Voluptates ac libidines sunt hominibus bestiisq; cōmunes	186	x
Voluptatem maiorum escam Plato appellat: ⁊ quare	194	o
Voluptates esse abstinendas docuit Aristoteles	199	e
Voluptates due in cibos. s. ac venerē hoib ⁹ bestiisq; sūt cōes	213	t
Voluptatibus preest: pecudum ferarūq; numero habentur	213	t
Voluptatē venerē aptē eē morbi teterrimi Hypocras docebat	213	v
Voluptatis causa omnia fieri debere persuadens quidam pro monstro acceptus est	222	l
Voluptati Roma plurimum tribuēs: maximum ipertū amisit	222	k
Voluptas eneruat effeminatq; homines	250	b
Voluptatis ymago: qua nil deformius est: qualis pingebatur	259	f
Voluptuosi viri sunt effeminati	88	c
Ultionis diuine: extremiq; iudicij. pūdetia fuit in antiquis	248	l
Urbium frequentias declinabāt philosophi mundialia ptenētes	214	d
Uulnera episcopo Laurentio inflicta a beato Petro: anglozum regem curauere	134	y
Uulnera cuiusdā secātib ⁹ medicis: ipse ridere solitus erat	219	f
Usura quid sit fm Hostiensem	83	f
Usure fraudulentiam caueant vicini	83	b
Usure maxima detestatio ab Ambrosio facta	83	m
Usuram dete statur Augustinus	83	n
Usuris nihil crudelius: nihilq; turpius ⁊ quare	84	p
Usura omni legi aduersatur naturali scilic; scripte: euangelice: ac tocius creature bonitati	84	q

Esuram committere est hominem occidere	84	r
Esurari ⁹ est sicut porrigens alicui manum: et in naufragiis ipellens	34	p
Utile non est quod est iniustum	46	p
Utilitas communis particulari preponenda est delectationi	65	k
Utilitas multorum private utilitati preferenda est	225	r
Uxor iurgiosa: patienter toleranda est: et quare	32	i
Uxori seruiendum est: si illi domus regenda tradatur	77	a
Uxor deformis: minoris miserie est quam pulchra	77	b
Uxor formosa difficile seruatur: et quare	77	c
Uxor non est ducenda pro domo dispensatione: quia fidelior est seruus	77	c
Uxorem ducere liberorum causa stolidissimum est: et quare	77	c
Uxorem secundo ducere: repudiata prima recusauit Licero: et quare	77	e
Uxores due Socras: illam fugientem impetuose sunt persecute: et quare	77	f
Uxor una Socratis: illam a qua profudit: ipse vero quod patienter ruderit	77	f
Uxor Latonis humili loco nata: contra illum superbissima fuit	77	g
Uxoris cubiculum uolens intrare Philippus ab illa prohibitus est	77	g
Uxor ancillule emulatur pulchritudinem: ideo non habeat in domo se pulchriorem	77	h
Uxorem repudiasse reprehensus quidam quod protenso pede dixerit	77	i
Uxor non bene morigerata de necessarijs ad salutem instruenda est	77	l
Uxorem Sulpitius repudiavit: quia capite apto illam foris reperijt	77	m
Uxorem Quantius repudiavit: et quare	78	n
Uxorem ludos spectantem Sempronius repudiavit	78	n
Uxorem uinum bibentem: Metellus fuste percussas interemit	78	o
Uxor non bene morigerata instruenda: et sine peccato toleranda est	78	p
Uxoris moleste toleratio: uix efficit foris patiente: ut patet de Socrate	78	q
Uxores obediant uiris illisque subiecte sint	78	r
Uxores honorentur a uiris secundum gradum suum	78	r
Uxoris mores a uiro tolerandi sunt exemplo uiperæ ac murene	78	s
Uxor uiri sui mores toleret uipere exemplo ac murene	78	t
Uxoris uitam potius quam suam Graccus elegit	78	x
Uxoris morte audita Sulphatus seipsum occidit	78	y
Uxore mortua Emphantius uir eius gladio incubuit	78	z
Uxor Metridatis: illum uiri habitu semper est secuta	78	c
Uxorem diligere sicut adulteram nihil fecit	80	r
Uxoris fascia quidam exitur in publicum semper ligabat pectus suum	80	s
Uxorem sterilitatis causa spiritus primus dimisit	80	x

Uxorēs theotonicorum: mortuis uiris suis: quid egerint	80	3
Uxorīs cuiusdam: de reductione inimici: optimum consilium	87	p
Uxorēs uirīs suis subdite sint: et tacite: et non loquaces	89	o
Uxor diuelli: tate fuit pudicitie ut crederet oīz uirōz ora olere	91	g
Uxorē uinū bibētem: marit ⁹ sub Romulo ipse occidit	91	l
Uxorēs viginti quidā sepeliuit: quedā uo maritos vigintiduos qui postea matrimonio coniuncti sunt	103	r
Uxorē ducere: et abstinere pnie obnoxii ē f3 Socratem	188	o

De littera. X.

Xenocrates legendo: polemo quid contulerit	2	t
Xenocrates multerem iuxta se accumbentem non sensit	148	b
Xerxis regis medozū exercitus maximus	49	a
Xerxis in exercitu: equa leporem peperit	46	b
Xerxi regi solus Damathus ueritatem dixit et qualiter	131	a
Xerxes rex dicenti sibi uerum Damatho gratias egit	131	a
Xps hostiarij officio usus est et quando	113	a
Xps lectoris officio usus est et quando	113	o
Xpus exorcistarum officio usus est et quando	113	e
Xpus: acolitorum officii exercuit et quando	113	c
Xpus: subdiaconorum officio usus est: et quando	113	b
Xpus diaconorum officio usus est: et quando	114	k
Xpus sacerdotum officio usus est: et quando	114	n
Xpus ter petro dixit pasce. et quare	128	r
Xpus Judam habuit Iconomum	134	m
Xpo nascente mirabile Rome corruit edificium	225	o
Xpus est: uia: ueritas et uita: et quomodo	259	n
Xpus ministrandi fratribus: nobis exemplū prebuit	291	t
Xpus ministravit discipulis: et qualiter	291	y
Xpiani phi sacra abutētes scriptura: qb ⁹ digni sint supplitijs:	224	l
Xpianoz fidelium supeminētia q̄ta sit respectu phozū gentiliū	139	v
Xpiani peccantes: christiani non habentur q̄dū peccant,	139	x

De littera. y.

ydeas posuit Plato: et quomodo	224	f
ydearum positio ac cōsideratio pntū p̄tēptū inducere debet	224	g
y-mago uoluptatis: quō ad igerendū pudorē phis p̄ngebatur	259	f
y-magine uoluptatis nihil deformius	259	g

FINIS TABVLE

Incipiunt tituli super comuniloquio fratris Joannis valeñ. ordi-
nis fratrum **B**enedictinorum

Am collectiōis huius que potest dici summa col-
lectionum siue comuniloquium sint septem par-
tes ad maiorem evidentiam processus cuiuslibet
partis capitula prenotantur.

Primę igitur ptis sunt distinctiones. x. Qua-
rum prima est de republica in comuni et info-
rmatione personarum ex quibus constituit. Et huius
Primum capitulum quid sit respública.

Secundum ex quibus constituitur: et qualiter

Tertium qualiter debet legibus regulari

Quartum qualiter debet in iustitia fundari

Quintum qualiter debet vnanimi concordia cōnecti et vniri.

Sextam qualiter debet fideliter adiuuari

Septimum qualiter debet salubribus consilijs dirigi

Octauum qualiter debet virtuosis moribus ordinari

Monū: qualiter recta intentione debet ordinari

Decimū qualiter ex p̄dictorū carentia vel defectu destruitur

Undecimū de exēplis antiquorū cōsta. s. sustinuerūt p̄ salute respūlice

Duodecimū q̄ doctrina euangelica non repugnat respūlice et q̄ post
eius successionem non contingunt magis aduersa q̄ ante: sicut erran-
tes aliqui posuerunt

Secunda distinctio est de informatione principis in republica si-

sue rege. **L**uius

Primum capitulum est: quomodo princeps est ad modum ca-
pitis in republica. Et de capituli proprietatibus

Secundū q̄ dñatio vel potentia nō est ex libidine ambienda

Tertium quomodo ē ordinate et legitime assumenda

Secunda distinctio est de virtutibus principantis. **L**uius

Primum capitulum est q̄ assumpt⁹ est ad sollicitudinem et la-
borem: non ad otium vel quietem

Secundū q̄ debet esse humilis deo et ecclesie: colens vere deum et eccle-
siam honorans

Tertium q̄ debet esse immaculatus a sordidante culpa

Quartum q̄ debet esse virtuosus operum iustitia

Quintum q̄ debet esse misericors pia clementia
Sextum q̄ debet esse equus iustitia
Septimum q̄ debet esse illuminatus spiritali scientia: Et de studio p̄ncipum antiquorum
Octauum q̄ debet esse largus munificentia.
Nonum q̄ debet esse affabilis ilari lenicia
Decimū q̄ debet esse hospitalis in aduententiā susceptione grata.
Undecimū q̄ debet esse longanimis patientia
Duodecimū de felicitate p̄ncipū virtuosorum in hac vita
Tertiūdecimū qualiter se debet habere tempore belli. s. vt nulli inferat vel assumat nisi iustum bellum
Quartūdecimū q̄ tunc maxime caueat a dei offensa: et eum placet perfecta iustitia
Quintūdecimū q̄ in expugnando sit cautus sagacia
Sextūdecimū q̄ tunc debet esse in se et suis ordinata disciplina
Decimūseptimū qualiter d̄z. p̄uidere q̄ sit in suis fidelitas vera
Decimūoctauum q̄ de celo est victoria. Et q̄ sit in eo spes firma et ois ad deum deuota.
Decimūnonum q̄ princeps debet esse rex virtualiter regendo se et suos affectus
Uicesimū qualiter caueat ab impia tyrannide et iniustitia
¶ **Quarta distinctio** est de informatione eorū qui sunt presides p̄uinciarum et iudices. Qui sunt ad modum oculorum et aurium in republica. Cuius
¶ **Primum capitulum** est q̄ non sint ambitiosi talium officiorum
¶ **Secundū** q̄ caueant a vana pompa: et inutilium personarū sequela.
¶ **Tertium** quales debent esse in q̄stuz iudices vt diligentes sint in causarū discussionē: et sententiā definitionē: et ad talia pertinentium.
¶ **Quartum** de ordinata indulgentia: et de veritate iudicij
¶ **Quinta distinctio** est de informatione oratorum seu iurisperitorū qui sunt ad modum lingue in republica. Cuius
¶ **Primum capitulum** est quales debent esse et a quibus cauere.
¶ **Secundum** de informatione actorum in iudicio comuniter
¶ **Tertium** de informatione testium
¶ **Quartū** de informatione reorum siue eorum contra quos est actio.
¶ **Quintum** de informatione accusatorum
¶ **Sextum** de informatione intercessorum

Sexta distinctio: de informatione senatus siue consiliariorum qui sunt ad modum cordis in republica. Cuius

Primum capitulum est de talium institutione et auctoritate apud antiquos

Secundum quod debent esse iustitia vite probati.

Tertium quod debent esse veridici

Quartum quod sint experti

Quintum quod sint stabilitate solidi

Sextum quod consilia sint examinata

Septimum quod in consilijs capiendis audiende sunt sententie diuersorum,

Octauum quod princeps debet esse magnificentior in consilijs largior: et clementior

Nonum quod secreta et archana consiliorum sunt occultanda

Septima distinctio est de informatione thesaurariorum: siue habentium curam de thesauris principis: siue reipublice: qui sunt

ad modum stomachi in republica. Cuius

Primum capitulum est de informatione ministrorum seu camerariorum principis qui sunt ad modum laterum in republica

Secundum de informatione custodum thesauri et expensarum publicarum: qui sunt ad modum stomachi ut dictum est.

Octaua distinctio est de septem vitijs que consueuerunt esse curi alium cauendis. Cuius

Primum capitulum est de bonorum ambitione cauenda.

Secundum de cauenda adulatione.

Tertium de improba munerum acceptione

Quartum de impudenti comodorum et officiorum venditione

Quintum de simulata amicitiarum fictione

Sextum de sophisticis calumniarum machinatione: et impia pauperum spoliatione.

Septimum de voluptate commessationum et vitiorum illas committentium

Ona distinctio de informatione militum qui sunt ad modum manuum in republica. Cuius

Primum capitulum est: quare per manus significantur.

Secundum de militie institutione: et militis nomenclatione: et affectione.

Tertium de sacramenti militis modo et qualitate

Quartum de militum virtuositate: et quod debent esse strenui circumspicere et expediti.

Quintus de disciplina militari: et exercitatione virtuali: et eorum utilitate

Sextum de iure militari

Septimum de multiplici militia: et quomodo militandum sit contra hostes spirituales

¶ Quinta distinctio est de informatione populi laborantis qui est ad modum pedum. Cuius

Primum capitulum est: quare laborantes per pedes significantur et de pedum proprietatibus

Secundum de admonitione talium: ut laborent fideliter. Et de numero septem artium mechanicarum

Tertium de talium admonitione a peccatis cavendis quae committuntur laborantes et de debito cultu divino: et congrua oratione quam debet exolvere suo modo

Quartum de informatione singulorum prout competit suae arti

Quintum de informatione venatorum: ut caveant quae a talibus sunt cavenda.

Sextum de admonitione medicorum: et egrotantium eis commissorum

Septimum de admonitione lusorum et de cavendis vitijs que sunt in ludis: et specialiter alearum et talorum

Octavum de admonitione huiusmodi curam reipublice: ut provideat quod singuli exerceant sua officia: et de exclusione inutilium officiorum. Et in hoc terminatur pars prima que est de corpore reipublice ac membris: et eius constitutio.

¶ Secunde partis que est de colligatione multiplici membrorum ad invicem sunt distinctiones novem. Quarum

Prima est de colligatione ordinali vel legali que est dominorum ad servos: et e converso. Et huius

Primum capitulum est de origine servitutis. et de equalitate conditionis omnium que debent principes cogitare

Secundum de informatione servorum ut intelligant peccatum esse causam servitutis: et ut sint liberi mente

Tertium de fidelitate quam habere debent ad dominos

Quartum de nequitia infidelium servorum et punitione eorum

Quintum de admonitione servorum fidelium: et specialiter de obedientia ad dominos.

¶ Secunda distinctio est de colligatione naturali que est patrum ad filios et e converso: et eorum admonitione. Cuius

Primum capitulum est de admonitione patrum ut nutriant filios sub ordinata disciplina.

Secundum de amore filiorum ad parentes in affectu et effectu

¶ Tertia distinctio est de colligatione fratrum ad invicem. Cuius

Primum capitulum est de eorum informatione quae ad amoris benivolentiam

Secundum quatuor paterfamilias debet regere familiam totam
Tertium de admonitione predictorum erga eos qui colligati sunt cogna-
tione vel affinitate

Tarta distinctio est de admonitione hominum qui sunt colliga-
p ti sacramentali colligatione: sicut coniuges. Cuius

Primum capitulum est: quid sit coniugium: et de eius ordina-
ta et legitima contractione

Secundum de uxoris male morigerate instructio et supportatione

Tertium de mutua coniugum dilectione

Quartum de fidei infractione

Quintum de operis coniugalis religiosa exercitatione

Sextum de coniugum perpetua indiuisione

Alta distinctio est de colligatione spiritali que est fidelium. Cuius

q **P**rimus capitulum est quod debent sibi inuicem coherere.

Secundum quod caveant ne dissipentur ab hoste

Tertium qualiter debent inter se cohabitare

Quartum quod antequam laborauerint ad attrahendum alios ad hanc colligationem.

Extra distinctio est de colligatione civili: Cuius

f **P**rimus capitulum est de dilectionis unitate quam habere de-
bent ciues: et quod caveant ne sibi inuicem noceant

Secundum qualiter sibi inuicem subueniant

Tertium de cauenda fraudulentia in mercaturis

Quartum de non accipiendis usuris a vicinis

Septima distinctio de colligatione amicabili. Cuius

f **C**apitulum primum est quid sit amicitia: et qualis esse debeat: et
que exigantur ad veram amicitiam

Secundum de ficta amicitia: et propter que dissoluitur

Tertium de vere amicitie utilitate

Tertia distinctio est de colligatione sociali in iustitia. Cuius

o **P**rimus capitulum est: quod homo debet esse socialis

Secundum quod malorum societas est vitanda

Tertium quod bonorum societas est appetenda: et qualis esse debet: et que
debent esse in vera societate

Quartum de his que dissolunt societatem

Ona distinctio est de virtuali conuersatione cum aduersarijs.

n Cuius

Capitulum primum est quod laudabile est bene vivere inter malos.

Secundum quod per patientiam et beneficentiam vincuntur aduersarij

Capitula tertie partis

Tertie partis: que est de informatione hominum. Etum ad ea que sunt cōia omnibus sunt distinctiones octo. Quarum

Prima est de istructione hominū quantum ad differentias sexus. Cuius

Primum capitulum est quales esse debent viri

Secundum de informatione mulierum: quales scilicet esse debent et specialiter quantum ad sobrietatem

Tertium quales esse debent quo ad pudicitiam et castitatem.

Quartum. quales esse debent quo ad quietem et taciturnitatem.

Quintum quales esse debent quo ad vestitiū et ornatuū qualitatem

Quarta distinctio est de informatione hominum fm differentias etatum. Cuius

Primum capitulum est de istructione eorum qui sunt in primo gradu scilicet infantum.

Secundum de istructione eorum qui sūt in secōdo gradu scilicet puerorū.

Tertium de istructiōe eorū q sunt in tertio gradu scilicet adolescentium.

Quartū de istructiōe eorū q sunt in quarto gradu scilicet viroꝝ

Quintū de istructiōe eorū q sūt in quinto gradu. s. senū dictorū a senectute.

Sextum de istructione eorum qui sunt in sexto gradu scilicet senum a senio: et de incomodis senectutis.

Tertia distinctio de istructiōe hōiūz q ad dñas pditionā. Cuius

Primum capitulum est de informatione nobilium sanguinez ut nō glorientur de sua nobilitate: et de huius parva utilitate.

Secundum de vera nobilitate.

Tertium de istructione ignobilium: et de illius commoditate.

Quartum q non est gloriandum de preeminētia donorū nālium.

Quarta distinctio de istructione hominum quo ad dñas sustentationis siue possessionis. Cuius

Primum capitulum ē de admonitione diuitū.

Secundū de multiplici pauperū admonitione: et de paupertatis utilitate

Quinta distinctio est de admonitione hominum fm differentias qualitatis vite. Cuius

Primum capitulum est de admonitione existentū in peccato.

Secundum de admonitione penitentium.

Sexta distinctio est de admonitione hominum fm differentias statuum. Cuius

Primum capitulum est de admonitione coniugum

Secundum de admonitione multiplici viduarum et quales esse debent

Tertium de admonitione multiplici virginum et quales esse debent. et de fructu virginitatis: et de pena illam violantium secundum antiquos.

Septima distinctio est de admonitione hominum secundum differentias eventus vel fortune: prout loquitur vulgus. Cuius

Primum capitulum est de admonitione existentium in prosperitate et de eius instabilitate

Secundum de admonitione existentium in adversitate: et de eius utilitate.

Octava distinctio est de admonitione hominum quo ad differentias complexionum corporis. Cuius

Primum capitulum est de instructione existentium in sanitate
Secundum de admonitione existentium in infirmitate. et de huius utilitate

Capitula quarte partis

Parte partis que est de republica ecclesiastica specialiter: et eius membris sunt distinctiones quinque. Quarum prima est de clericis in communi. Cuius

Primum capitulum est que sunt membra reipublice ecclesiastice secundum quod caput et que alia membra

Secundum de clericis in communi: et quales esse debent: et de signo clericali quod est corona

Tertium de instructione eorum qui sunt in primo gradu. scilicet hostiariorum.

Quartum de informatione eorum qui sunt in secundo gradu. scilicet lectorum

Quintum de admonitione eorum qui sunt in tertio gradu. scilicet exorcistarum.

Sextum de admonitione eorum qui sunt in quarto gradu. scilicet acolitorum.

Septimum de admonitione eorum qui sunt in quinto gradu. scilicet subdiaconorum

Octavum de admonitione eorum qui sunt in sexto gradu. scilicet diaconorum

Nonum de admonitione eorum qui sunt in septimo gradu. scilicet presbyterorum

Secunda distinctio est de perfectione predictorum scilicet quales esse debent. Cuius

Primum capitulum est: quod debent esse scientia predicti

Secundum quod sint moribus ornati.

Tertium quod sint castitate puri. Et de periculo cohabitationis eorum cum mulieribus

Quartum quod sint ab avaritia liberi

Quintum quod sint a secularibus negotiis separati.

Sextam quales esse debent sacerdotes specialiter. Et de vita antiquorum gentium sacerdotum

Septimum quod sint circa curam sibi commissam solliciti. Et quales esse debent respectu eius

Tertia distinctio est de instructione episcoporum specialiter. Cuius

Primum capitulum est quod patras ecclesiastica non est ambienda

Secundum de exemplis sanctorum in fugiendo et refutando ecclesiasticam dignitatem

Tertium de incommodis et improbitate ambitionis

Quartum quod electio rite est facienda

Quintum qua intentione debet quis consentire electioni. Et que debet cogitare consentiendo. Et de nomine episcopi quid importat

Sextum qualis debet esse post consecrationem

Septimum quod debet esse sollicitus in vitiis cauendis: et specialiter in cauenda lasciuia gula

Octauum qualis debet esse in cauenda macula omnimode luxurie

Nonum qualis debet esse in cauenda opinione auaritie: et amplectanda largitione elemosyne

Decimum qualis esse debet in sectanda hospitalitate. Et huius gratia de hospitalitate qualis esse debet et de eius utilitate

Undecimum qualis esse debet in mensa erga hospites: et a quibus cauere

Duodecimum de multiplici conuiuio: et quale debet esse conuiuium episcopi et qualia fuerunt conuiuia antiquorum

Quarta distinctio est de officijs ecclesiasticorum. Cuius

Primum capitulum est de dispensatione sacramentorum

Secundum de veritate predicabilium: Et de obligatione ad predicandum.

Tertium de sciencia vite predicabilium: et virtuositate quam habere debent

Quartum qualis esse debet predicatio.

Quintum de necessitate perfectionis exemplorum ipsis predicantibus

Sextum de pietate orationum

Septimum de virtutibus qua habere debent curam animarum habentes: et quales assumi debent ad illud opus

Quinta distinctio quales esse debent ecclesie indices. Cuius

Primum capitulum est quale debet esse iudicium ecclesiasticorum: et que sunt in eo cauenda

Secundum qualis esse debet domus et familia episcopi

Tertium de mysterijs vestimentorum episcopaliu et sacerdotalium

Quartum de necessitate cohabitacionis pastorum cum gregibus: et de periculo separationis

Capitula quinte partis.

Quinte partis que est de informatione scolasticorum sunt distinctiones due. Quarum

q

Prima est de instructione discipulorum. Cuius

Primum capitulum est de dignitate sapientie

Secundum qualis debet esse corpus ad corporis dispositionem sapiens
sive litteris deditus qz corpore ⁊ membris bene dispositus

Tertium qualis esse debet quo ad industriam mentis

Quartum qualiter pueri in primis sunt instruendi

Quintum in quibus doctrinis sunt informandi: ⁊ a quibus cauendi

Sextum que sunt necessaria studentibus

Septimum qualis debet esse discipulus

Octavum quale debet esse studium boni discipuli: ⁊ de exemplis antea
quorum in studendo

Nonum quales debent esse discipuli quo ad vite honestatem.

Secunda distinctio est de informatione doctorum. Cuius

f Primū caplꝫ qles ascendere debēt gradū magistralē ⁊ s̄ utilitate
virtuose vite docentium ipsis discipulis

Secundum quales libros habere debent: ⁊ qualiter studere

Tertium qualiter cauende sunt noxie scientia scolasticis

Quartum qua intentione studere debent

Quintum specialiter qualiter studendum in sacra scriptura: ⁊ que neces-
saria in ea.

Capitula septe partis

Septe partis que est de informatione religiosorum sunt distin-
ctiones sex. Quarum

f

Prima est de religionis primaria institutione. Cuius

Primum capitulum est: quid sit religio ⁊ vnde dicatur

Secundum de institutione ⁊ ortu religionis.

Secunda distinctio ē: de eminentia ⁊ dignitate religiōis. Cuius

f Primū capitulū ē q̄r antiqui hunc modū vivēdi pelegerunt.

Secundū de religionis eminentia

Tertium de distinctione religiosorum antiquorum

Quartum de tribus in quibus consistit religio specialiter.

Quintum de paupertate ad quam se obligant religiosi. Et de huius ex-
emplis in sanctis ⁊ prophetis antiquis.

Sextum qualis debet esse paupertas.

Tertia distinctio est de castitate religiosorum ad quam se obligant.

l. Cuius

Primum capitulum est quid sit castitas

Secundum que sunt necessaria vel expedientia ad custodiam castitatis.

Quarta distinctio est de obedientia ad quam se obligant religio

b. si. Cuius

Primum capitulum est quid sit obedientia

Secundum qualis esse debet: et de eius gradibus

Tertium qualia debent esse opera obedientie

Quartum de exemplis obedientie in antiquis.

Quintum de imperfecte obedientibus

Sextum de periculo inobedientie.

Quinta distinctio est de septem necessariis religionis ut perfecte

q. vivant in predictis. Cuius

Primum capitulum est de elongatione a tumultibus munda

nis que est eis necessaria saltem in affectu

Secundum de omnimoda sui ipsorum abnegatione

Tertium de cordis cultura siue interiori exercitatione

Quartum de interiori scrutinio siue discussione

Quintum de sui ipsorum vera cognitione

Sextum de vera humilitate: et qualis debet esse

Septimum de orationis deuotione

Octauum que faciunt orationem efficacem

Hexa distinctio est de vite religiose utilitate. Cuius

Primum capitulum est de summi religiosorum bonorum magnitudine.

Secundum de peruersitate eorum qui male viuunt in religio

ne: et de penitentium magnitudine

Tertium de ministeriali significatione habitus religionis

Capitula septime partis

Septime partis que est de instructione hominum ut sint para

ti ad mortem sunt distinctiones tres. Quarum. Prima est de

preparatione ad mortem. Cuius

Primum capitulum est de vite huius breuitate et labilitate: et quod

non est in ea confidendum

Secundum de exhortatione hominum ad merita cumulanda in hac breui vita

Tertium de mortis inenitabilitate.

Quartum de eius iugi memoria et meditatione

Quintum de preparationis indilatione: et quomodo debent homines esse parati.

Sextum de errore gentiliuz qui sibi mortem intulerunt: et de erroris huius improbatione

Secunda distinctio est de mortis multiplicitate et errore. Cuius

Primum capitulum est de distinctione mortis

Secundum qualiter mors prima. scilicet corporis timenda est malis

Tertium qualiter mors secunda timenda est bonis et malis

Quartum de sanctorum morte: et eius preciositate

Quintum de terrore electorum in morte

Sextum de status sanctorum qualitate et meditatione in morte.

Septimum de angelorum aduentu ad sanctos in morte: et dignitate eorum reuelatione.

Octavum de utilitate seu comoditate huiusmodi sanctos assistentes in morte

Tertia distinctio est de qualitate eorum qui morientibus presentant. Cuius

Primum capitulum est quantum valent populo exequiarum vel loca sepulchrorum

Secundum de cure modicitate de sepulchris quam antiqui habuerunt.

Tertium de varietate consuetudinis apud gentiles de corporibus mortuorum.

Quartum de necessitate restitutionis: et rectitudine testamentorum

Quintum quibus iuuantur anime defunctorum

Sextum de status defunctorum varietate: et quibus viuorum suffragia presentant vel non

¶ Et in hoc finis huius collectionis.

EXPLICIUNT CAPITVLA

EMBLICA CAPITULA

I. *[Faint text, likely a preface or opening prayer]*

II. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

III. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

IV. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

V. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

VI. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

VII. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

VIII. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

IX. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

X. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XI. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XII. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XIII. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XIV. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XV. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XVI. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XVII. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XVIII. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XIX. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

XX. *[Faint text, possibly describing a medical condition]*

EMBLICA CAPITULA

I. *[Faint text]*

II. *[Faint text]*

III. *[Faint text]*

IV. *[Faint text]*

V. *[Faint text]*

VI. *[Faint text]*

VII. *[Faint text]*

VIII. *[Faint text]*

IX. *[Faint text]*

X. *[Faint text]*

XI. *[Faint text]*

XII. *[Faint text]*

XIII. *[Faint text]*

XIV. *[Faint text]*

XV. *[Faint text]*

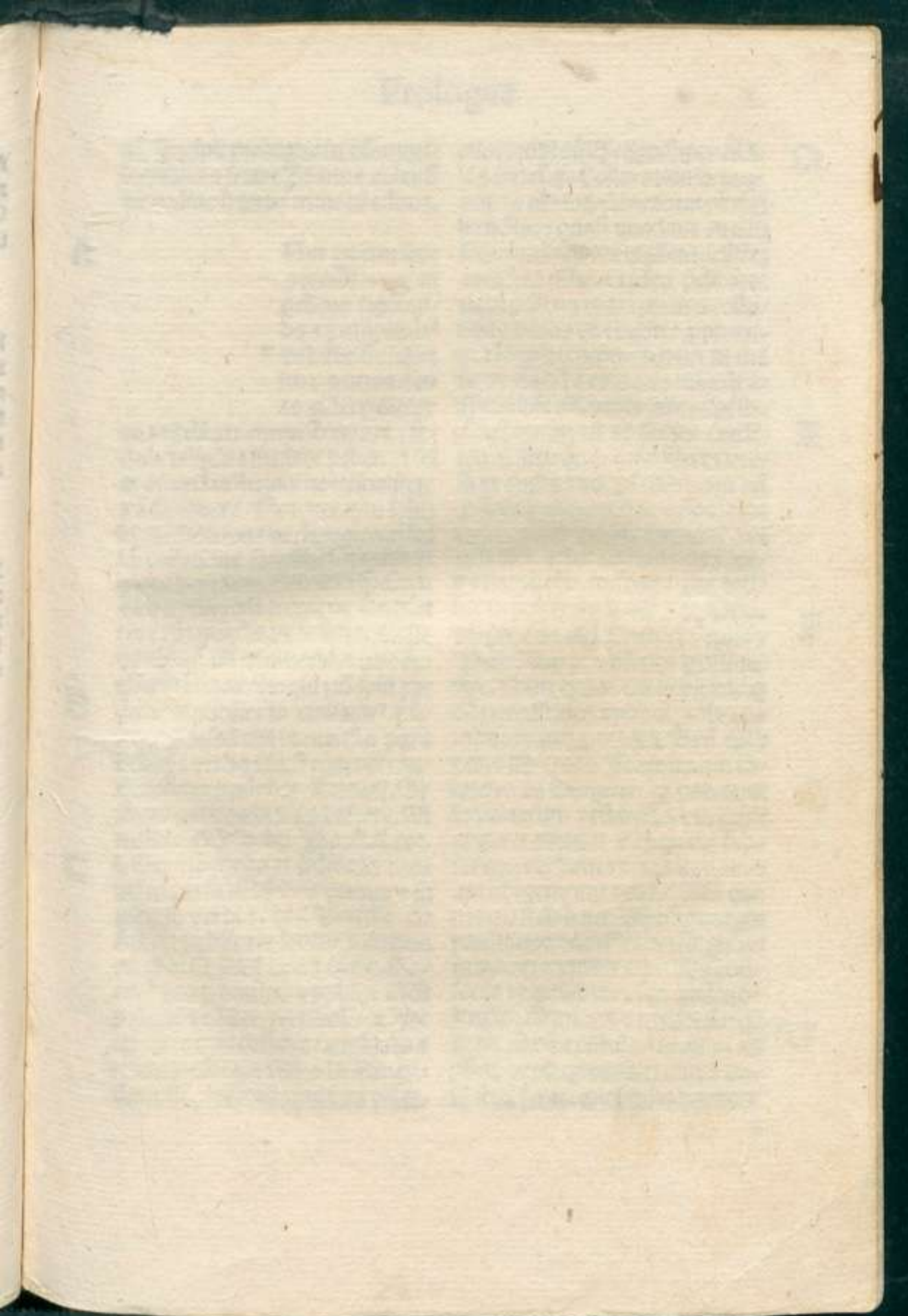
XVI. *[Faint text]*

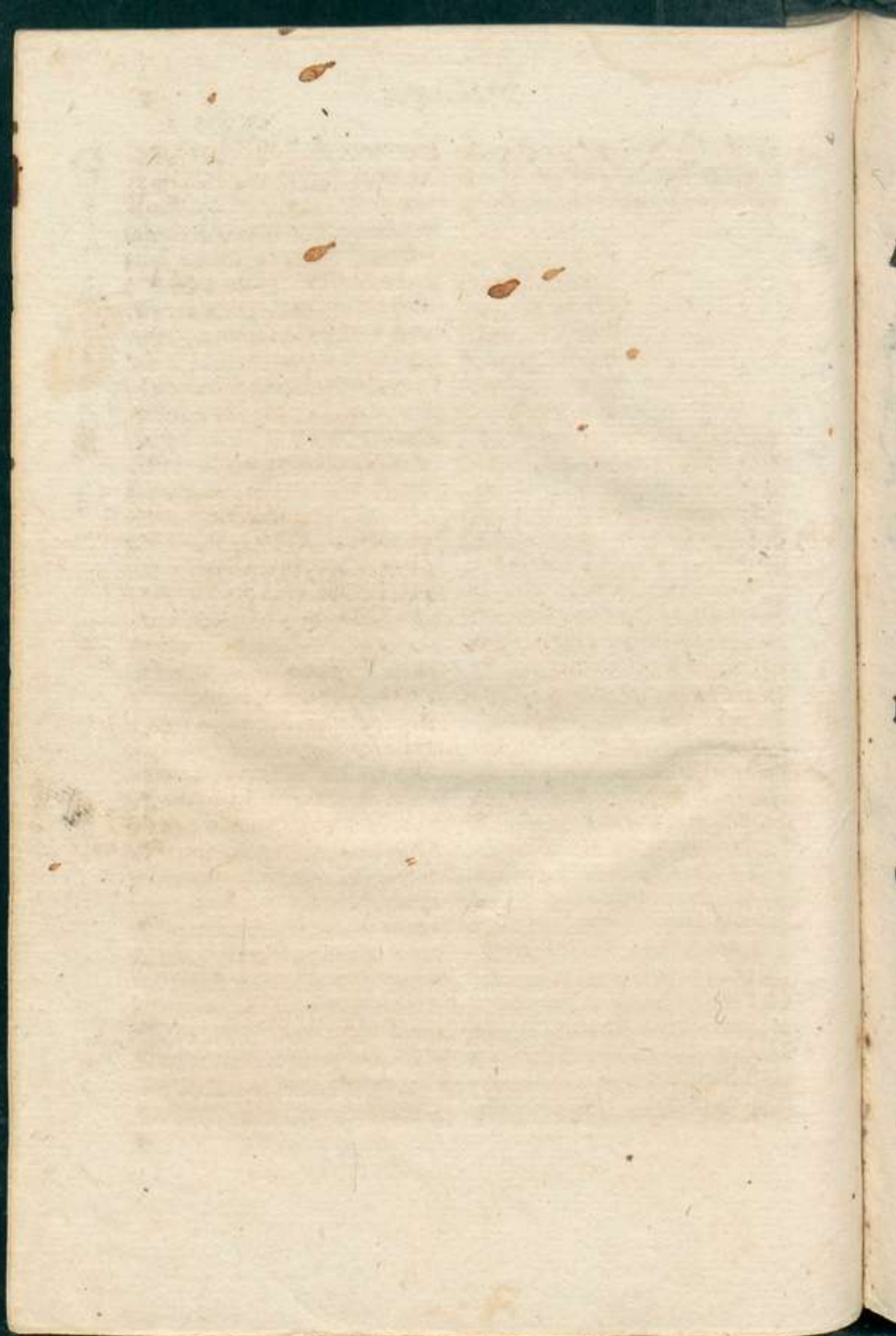
XVII. *[Faint text]*

XVIII. *[Faint text]*

XIX. *[Faint text]*

XX. *[Faint text]*

Incipit prologus in cōmuni loquium a fratre Joanne valensi de ordine fratruꝝ minorū edituz.

A **E**m doctor siue predicator euan- gelicus sapienti- bus ⁊ insipientibꝫ debitor sit. salua- tore demandan- te eidē: p̄dicare

euan- gelium omni creature; se- dula diligētia studere debet: vt sci- at omnes instruere doctrinaliter: ⁊ admonere efficaciter non soluz in predicatione declamatoria: sed in collatione familiari ⁊ mutua: prout hortatur. *Ecc. xxxvij.* Cum viro irreligioso tracta de sanctita- te: ⁊ euz iniusto de iustitia. Et sic de alijs q̄ ibi enumerat. ⁊ hoc ex- emplo saluatoris: qui nō solū pre- dicabat publice in ciuitatibꝫ ⁊ si- nagogis: sed etiā in mensis para- bolas ⁊ verba vite frequenter au- ditoribus ppōebat. *Luc. vij.* Sy- mon: habeo tibi aliqd dicere. Si- militer exēplo b̄i Pauli. *ij. cor. i.* Sermo meus et p̄dicatio mea nō in persuasibilibus humane sa- pientie verbis. ⁊c. P̄dicatio scilicet publica. ⁊ sermo priuatus ait glo. Et *Act. xx.* ait idem. Do- cere vos p̄ domos ⁊ publice idest priuate ⁊ cōiter rectificās ⁊c. Fre- quenter enī collatio familiaris ⁊ mutua: efficacior est ad instruē- dum q̄ p̄dicatio publica vel le-

ctio: prout ait Grego. super enā. *li. i. omel. ij.* Collocationis inqt vox corda torpētia excitat plusq̄ lectiōis: ⁊ quasi quadam manu sollicitudinis vt euigilent. scilicet audiētes p̄sāt. Et ideo p̄dicator euan- gelicus etiā i priuata colla- tione verba vite ingiter p̄ponat. pro loco ⁊ tempore: etiam in mē- sa: vt alimēta corporis ministrā- tibus: ipse alimēta vite dispēset. Ciuile enim est ac sacris confē- tancū litteris: aut oīo silere i mē- sa vt audias ad p̄fectum: aut vñ p̄ficiant alij: aut sine culpa leten- tur: doctum p̄ferre sermonē. Si- qdem ⁊ inter comedentes de- us parabolas miscuit: p̄ut dici- tur in polserato. *li. viij. c. ic.* Si. n. diogenes ⁊ alij Cynnici C qui sꝫ p̄ sapi. sunt philosophi p̄cissime vite. Nam cynos canis dicitur q̄ est parcissimuz animal. Jobuio monuerunt: p̄ut dicit Sen. *ep̄la xxx.* ⁊ Hiero. S̄ Jovintanum lo- quens de Diogene: q̄ habitauit in portarum vestibulis. ⁊ in portis cibis ciuitatum vsq̄ quaq̄ pro- ferens verbum: ⁊ transeuntium aut abigens aut notās vitia que mores sedabant: Multo magis predicator diuinꝫ debet singulos monere: ⁊ vtiliter cum illis con- ferre vt quilibet ex sua collatiōe ampliꝫ illuminet ⁊ meliozet: q̄ vt ait Sen. *epistola. iio.* Qui ad phm venit quotidie: aliqd bo- ni fecit ferat: aut sanior domum

D

E

F

G

Prologus.

rebeat: aut sanabilior. Et post ex-
empla. Qui ad solem venit colo-
rabitur. Qui in taberna unguen-
taria resederint: odorem secum ferent.
Sic qui ad philosophum fuerit:
trahere aliquid necesse est. Pro-
phetas ergo sicut philosophus
celestis verba sapientie effundit: vnde
audientes illuminentur sicut a sole
et exempla vite ostendant aspicientibus:
ut odore virtutum reficiantur. Sic
enim monet beatus Gregorius super
euangelium. li. ij. omel. xvij. Cum que-
libet lubricum videmus: admonen-
dus est: ut coniugio studeat fre-
nare iniquitatem suam. Cum con-
iugatum videmus: admonendus
est: ut sic exerceat curam seculi ne
postponat amorem dei. Cum cli-
cum videmus: admonendus est ut
sic vivat quod vite exemplum secula-
ribus prebeat. Cum monachum
videmus: admonendus est: ut in
reuerentiam habitus sui: in actu:
in locutione et cogitatione se sem-
per circumspiciat: et que mundi sunt
deserat: et quod ostendit oculis hu-
manis in habitu: ante dei oculos
moribus pretendat. Iste sanctus
est: admoneatur ut crescat. Iste ini-
quus: admoneatur: ut se corrigat. Et
quisquis se ad sacerdotes iunxe-
rit: sale sermonis eius conditus re-
cedat. Col. iij. Sermo vester semper
in gratia sit sale conditus: ut scia-
tis quomodo oporteat vos unicui-
que respondere. Iste enim est fru-
ctus philosophie vere. ut enim dicitur li.

de deo Socratis: Aristippus re-
spondit cuidam tyranno interro-
ganti: quid sibi philosophie studi-
um tam impensum profuisset. ut cum
omnibus inquit hominibus secu-
re et intrepide fabularer: et vere.
Iste est enim vere philosophie fru-
ctus scire loqui ordiabiliter. et de-
center et utiliter cum omnibus ho-
minibus sed dignitates graduum:
quantitates etatum: qualitates sta-
tuum: conditiones ministrorum
et officiorum. scilicet loqui cum re-
gibus prout decet. Et sic de alijs.
Et secundum hos modos apostoli do-
cuerunt populum dei: nunc domi-
nos: nunc suos: nunc patres: nunc fi-
lios nunc senes: nunc iuvenes: nunc
diuites: nunc pauperes. Eph. v.
viri diligite uxores vestras. et vi.
filii obedite parentibus. Et se-
quitur. Serui obedite dominis. Et
i. Pet. prius. Serui subditi estote
in omni timore dominis. Et sequitur.
e. iij. Mulieres subdite sint viris
suis. Similiter beatus Iohannes. Scri-
bo vobis patres. Scribo vobis ado-
lescentes. Scribo vobis infantes.
et c. Et non solum apostoli et sancti
doctores sic distinctis modis do-
cebant homines: sed etiam philo-
sophi gentiles: putat ait Protagoras
lib. ii. de Pythagora: et Pol-
licratus. lib. vij. c. iij. Quod cum au-
disset Crotoniorum urbes omnino
resolutam: et virtutis opera indi-
gentem: illuc venit: et matronarum se-
paratas a viris doctrinam: et pueros

studium philosophie quod proficit

rum a parentibus frequenter ha-
 buit. Et docebat nunc has pudici-
 tiam et obsequia in viros: nunc il-
 los modestiam: et litterarum studium.
 Et inter hec velut genitricem vir-
 tutum frugalitatem omnibus inge-
 rebat. Et sic assiduitate disputa-
 tionum: ad frugem melioris vite
 populus reuocauit: Unde versus.
 Descripsi mores hominum iuue-
 numque. Et qualiter serui despici-
 unt domos. Quid meretrix: quod
 leno: dolis constringat avarus. Hec
 quicumque legis sic puto tui eris.
 Hi versus scripti erant in epita-
 phio Terentii. Exemplo igitur sal-
 uatoris apostolorum: et doctorum
 sanctorum: ac etiam gentium phi-
 losophorum: euangelicus predica-
 tor: ut dictum est: ordinabiliter: di-
 stincte: utiliter: et ex propriis omnes
 moneat tam in publica predicatio-
 ne quam priuata collatione. et sicut p-
 uidus explorator debet conside-
 rare status eorum: mores et consue-
 tudines cum quibus confert: Et
 prout viderit expedire salutem eorum
 sermones utiliter proponere: et eos
 efficaciter hortari. Quia ut ait qu-
 dam sapiens: Cum orator non ali-
 ter nisi orando probetur: philo-
 sophus non minus tacendo pro-
 tempore quam loquendo philoso-
 phatur. Est enim tempus tacendi et
 tempus loquendi: Et ideo ait pri-
 us tacendi: postea loquendi: eo-
 que ille veraciter loqui nouit: qui pri-
 us bene tacere didicit. et quasi quod-

dam nutrimentum est verbi cen-
 sura silentij. ait Bre. supra Ezech.
 li. i. homel. xi. Ubi. n. non est auditus
 non effundas sermonem. Ecc. xxxij.
 et nolite scribere canibus. Mat.
 Et libro. i. saturnaliu dicitur: quod So-
 crates grecus orator. cum in con-
 uuiuo a sodalibus hortaretur: ut ali-
 quid in medium proponeret de so-
 te eloquentie ait. Quod presens
 locus et tempus exigit ego non cal-
 leo: et que ego calleo: nec loco pre-
 senti sunt apta nec tempori. Ideo
 sequitur ibi. Nichil tam cognatum
 phie quam locis et temporibus apta-
 re sermones: contra quod adertur esti-
 matione in medium vocata. Alios
 enim reuocant exempla virtutum:
 alios beneficiorum: nonnullos: mo-
 destie. et qui aliter agebant sepe au-
 ditis talibus ad emendationem
 veniunt. hec ille. Regula igitur di-
 scretionis moderante: prout vide-
 rit expedire pro loco et tempore. pro-
 ponat predicator diuina verba edi-
 ficatoria in plures secundum illud Ecc.
 xxi. verba prudentie statera pon-
 derantur. Et enim dicit Augu-
 stinus. vi. confes. Sermo est vas:
 sua cibus: sapientia et stultitia ci-
 bi utiles et inutiles: qui vobis or-
 natis sicut vasis urbanis et rusti-
 canis subministratur. ut ergo pro-
 uidus vapifer cibos sapientie in
 vobis ornatis de predicator mini-
 strare. Fauus enim mellis verba
 composita: dulcedo anime: suau-
 tas mentis. puer. xi. Et prouide

Prölogus

S debet predicator materiam de qua loquitur dimittere: si intellexerit aliam esse utiliore[m] illis quibus loquitur: vel si viderit superuenire alios quibus magis competat alia materia: exemplo Xenocratis: qui ommissa materia quam tractabat transtulit se ad aliam propter vitia superuenientis inuehendo in illa: prout ait *Sale. li. vi. c. vlti. di. cēs.* Perdite luxurie athēis adulescēs polem⁹ nec illecebris tantum: sed et infamia ipsa gaudēs: cur e[st] iuuuio nō post solis occasū sed post ortū surrexisset: domūq[ue] rediēs Xenocratis philosophi patientē iannā vidisset vno grauis: vnguentis delibuit: fentis capite redimito. plucida veste amictus refertam turbam doctorū et scolaz intrauit. Nec contentus tā defor mi introitu confectus: vt clarissimū eloquium: et prudentissimā precepta: temperantie lasciujs eluderet. *Orta demum: vt par erat omnium indignatiōe.* Xenocrates multū in eodē habitu cōtuit: ommissaq[ue] re quā diserebat de modestia et temperantia loq[ue] cepit. Cuius grauitatem sermonis coactus respicere polem⁹: p[ri]mū coronam detractam capiti. p[er]cūt paulo post palium intra brachia reduxit: p[re]cedente tempore: omnem conuiualem illaritatē deposuit: ad vltimū: totā luxuriā. exuit. vniūsq[ue] orationis saluberrima medicina sanatus: ex infam[ia] Sa

neone maxim⁹ phus enasit: p[er]grinatus est eius anim⁹: in neq[ua] non habitauit. h[ic] ille. et de hoc *Aug. epistola. lviij.* Cōsimilimō debet predicator videns aliam materiam esse meliorem auditorib[us] et utiliore[m]: se ad illaz trāsserret: put[et] utilitas exigit. Et q[ui] non omnibus predicatorib[us] vacat inspicere et perscrutari multa volumina predictorū doctorū: collegi in hoc tractatu siue collectiōe que p[otes]t dici summa collectionū siue cōloquium quedam generalia ad instructionem hominum fm[il]i varietate statum eorū. Et hoc nō solum de libris diuinorū doctorū: sed ex libris gentiliū ph[ilosophorū]: exemplo apostoli. qui introduxit dicta eorū. sicut illd. *i. cor. vi.* Colloquia praua: bonos mores corrumpunt. quod fuit dictum *Athenādrī.* et illd. *ad Ti. i.* Cretenses semper mendaces: male bestie: ventris pigri. q[ui] fuit dictū *Epimenidis* poete. et illd. *Act. xvij.* Gen⁹ dei sumus: q[ui] ē clausula versus heroici: prout dicit *Hiero. epla. lx.* Et exēplo beati *Hiero. q[ui] intro duxit multa dicta gentiliū in Jo uinianū et in epistolis suis.* Et exemplo beati *Aug.* qui inducit talia multa in libris suis de ciui. deis et alijs: et in epistolis suis. vt enim dicit idem de doc. xpiana ante finem. Sicut populus israel vasa et ornamenta aurea et argētea et vestes attulit de egypto: que vendi

EX. III.

V

eant ad melloze vsuz : sic libera-
 les disciplinas vsui vitatis aptas
 ⁊ quedam mox precepta cōtinē-
 tes possunt accipe fideles ad ve-
 ritatis attestacionem: sicut ibi ex-
 emplificat Aug. de docto:ib⁹ sa-
 cris: qui fuerūt in sapientia secu-
 larius philosophoꝝ experti ⁊ pro-
 tulerunt ex eoz doctrinis multa
 vtilia ecclesiasticis: ⁊ refutauerūt
 superstiosa figmenta. Nō ergo
 propter insufficientiaz sacre scri-
 pture: in qua quicquid homo cō-
 didicerit si noxiuz est damnatur:
 si vtile inuenit: sed ppter honorē
 vitas ⁊ efficaciorē attestatōez ipis
 auditoribus: ⁊ preconium diuine
 bonitatis: que eis veritatem reue-
 lauit: vt ait Apo. ro. i. Deus enim
 reuelauit illis. Dicta igitur verita-
 tis. ex libris eorum licite possunt
 assumi: prout ait Cassiodorus li.
 de institutione scripturaz loquēs
 de libris Origenis: q̄ sacros salu-
 berrimos caute ⁊ sapienter sume-
 re debemus: ne pariter venenuz
 perfidie sorbeamus. vbi introdu-
 cit dictū Virgilij: qui cum legeret
 Eniū requisitus a quodam quid
 ageret: respondit. Plurum in ster-
 core quero scilicet veritates in tā
 vili libro. Ommissis igit̄ supersti-
 tionibus predictorū: que sunt ve-
 re dicta ab eis: hic sanctorū aucto-
 ritatibus adiungantur. Et si nar-
 rantur aliqñ dubia: intelligant vt
 ab eis sūt narrata. nō vt assertiōe
 affirmata. Et aut̄ auctes que idu-

cantur sint magis certe: ⁊ libri
 ⁊ capitula distincte nominentur
 Et vt si qui dignentur ista pueri-
 lia ⁊ rudia aspicere iuēire possint
 plura de materijs de qb⁹ hmoi
 auctoritates sunt in libris pnoia-
 tis ⁊ capitulis. Quasi enim soli-
 ditas auctoritatū est certūdo li-
 brorum ⁊ capituloꝝ: ⁊ eōuerso
 vage auctoritates: min⁹ solide vi-
 dentur ⁊ min⁹ efficaces ⁊ volen-
 tes resistere vel ⁊ dicere. Et qz
 aliter sunt admonendi viri litte-
 rati: alr̄ illitterati: aliter scolares:
 aliter religiosi: sicut facit Grego.
 in pastorali p totū: ⁊ sicut ait idē
 esse faciendum. li. xxxi. mor. sup
 illd. Quis dedit gallo intelligen-
 tiam: iō fm distinctionē gradu-
 um: statū ⁊ officio ⁊ distigui p̄t
 hec collectio siue tractat⁹. Sunt
 enim scolares siue layci: ⁊ sūt lit-
 terati siue clici: ⁊ sunt scolares si-
 ue philosophi: ⁊ sunt religiosi si-
 ue monastici. Et quia ex premis-
 sis cōsistit respublica ciuils: que
 est quasi quoddā corpus cōpagi-
 natū ex membris quoz mēbroꝝ
 est connexio ad inuicē multimo-
 da: ideo hec collectio in. vii. p̄tici-
 las distinguitur.
 ⁊ Prima pars est de constitu-
 tione reipublice: ⁊ membris suis
 ⁊ de instructiōe ⁊ informatiōe p-
 sonarum que sunt membra eius
 singillatim ⁊ absolute sicut prin-
 cipis: qui est ad modum capites
 ⁊ sic de alijs.

Prölogus.

T Secūda pars est: de p̄xiōe dictorū membrorum scilicet p̄ncipis ad subditos: ⁊ econuerso ⁊ sic de alijs ⁊ de eorū instructio- ne ex propijs quibuslibet.

T Tertia pars est de admonitio- ne hominū q̄tam ad ea que sūt coīa omnibus: qualia sunt diffe- rentie etatis scilicet pueritia: sene- ctus: paupertas: opulencia: ⁊ sic de alijs. Et he tres ptes sunt spe- cialiter de admonitione laycorū.

T Quarta pars est de admoni- tione ecclesiasticorū s̄m differē- tias statuum ⁊ gradūz.

T Quinta pars est de admoni- tione scolasticorum siue philoso- phantium.

T Sexta pars est de admonitio- ne religiosorū siue monasticorū.

T Septima pars est: de admo- nitione cōi. ⁊ de morte: vt sint pa- rati homines ad mortē. ⁊ de par- tibus sibi spectantibus.

Finis prologi.

Prima distinctio. De repu-
blica in cōmuni: et de iformatio-
ne personarū ex quib⁹ constituit.

Noniā res-
publica vt
dictuz est:
ē vniuersa/
le quoddaz
corp⁹ cōpa-
ginatuz ex
membriis.

princeps enim vlt⁹ dominans ob-
tinet locuz capitis: prepositi et iu-
dices sunt ad modum aurium et
oculorum. Senat⁹ siue collectio
sapientum et cōsiliarioꝝ ad mo-
dum cordis. Milites protegen-
tes ad modū manū. Laboran-
tes siue agricole solo inherentes
ad modū pedū: put dicit Plu-
tarcus libro qui intitulatur istru-
ctio Trasant: iō primo dicēdū ē
de republica in se et in cōi. Secūdo
de personis ex quibus cōstituitur
singillatim: et de admonitiōe earū.

Et primo scilicet de repu-
blica. **P**rimo ingredū
ē quid sit. Secūdo qua-
liter constituitur. Tertio quibus
virtutibus ornat⁹ regit⁹ et conser-
uatur. Quarto qualiter per frū
deficit et dissoluitur: et ex quorū
defectu. Quinto: de sollicitudine
antiquorum et labore pro repu-
blice conseruatione: et de magni-
tudine sustentie p ipsa. Sexto
quāter doctrina enāgelica nō cō-

trariatur reipublice sicut detrahē-
tes aliqui posuerūt.

Capit. j. Quid sit respublica.

Et primo notādū: qd res-
publica ē res ppli. **P**o-
pulus antez est cētus: iu-
ris consensu: et vtilitaz cōione so-
ciatus prout ait Augu. i. de. ciui.
c. xix. recitans diffinitionē repu-
blice datā a Scipione et recita-
tam a Tulio vt patet ibidem. Et
idē Augu. v. de ci. c. xviii. Respu-
blica est res populi: res cois: res
ciuitatis. Et sic pz: qd ois qui intē-
dit bonū cōe vt vtilitatez populū:
vl patrie: vel ciuitatis angere cō-
seruare. ptegere: salua iustitia. in-
tendit et reipublicā angere pro-
tegere et conseruare. **E**t quaz re-
publicā habuerūt antiq affectuz
magis vt patebit infra.

Capit. ij. ex quibus et quali-
ter constituitur respublica.

Et quibus et qualiter con-
stat respublica determi-
nat Augu. v. de ci. di. qd
tūc respublica. i. res populi iuste
et bene regit⁹ siue ab vno rege. si-
ue a paucis optimab⁹: siue ab
vniuerso populo: cum talis ē po-
pulus scilicet cētus: iuris cōsensu:
et vtilitatis cōione sociat⁹. **E**t tunc
enim salua est respublica: cū frū
ius omnes consentiunt. et vtilita-
tem cōmunē oēs intendūt. Con-
stat antez personis superioribus:
medijs: et inferioribus. **E**t de ibi
Aug. recitans verba Scipionis

B

C

dicit. **Q**uod sicut in fidibus et tibis
 in ipso cantu a vocibus cōcētus
 quidā tenendus est ex distinctis
 sonis: quem discrepantem aures
 ferre erudite non possunt quous
 q̄ concors efficitur: sic ex sūmis
 et infimis: medijs iteriectis ordi
 nibus cōsonis: moderatā rōnis
 ciuitatem consensu dissimiliū cō
 tineri: et que armonia a musicis
 dicitur in cantu: eam eē in ciuita
 te concordiam. Quilibet enī in
 ciuitate est vna littera in sermōe
 ait Aug. iij. de. ci. c. iij. Patet er
 go: rempublicā cōstare ex perso
 nis varijs sicut ex membris suis
 Unde et quōdā corpus dī esse: vt
 dictū est. Et sic Apōsto. loquens
 de republica ecclesiastica vocat
 eam corpus: et ciues eius mēbra
 ro. i. **A**ulti vnum corpus sum⁹
 in christo: singuli autē alter alte
 rius membra. Et. i. cor. xij. Et n.
 in vno spiritu nos omnes i vnu
 corpus baptizati sumus. Unde et
 de republica: membris: et cōcor
 dia ait Tullius. i. de offi. c. xxx. di
 cēs esse in republica magistrat⁹:
 personas priuatas et peregrinas
 Ubi assignās eorū officia dicit: q̄
 propriū mun⁹ magistratus est: in
 telligere se gerere personā ciuitatē
 debereq̄ eius dignitatē et decus
 sustinere: huare leges: iura descri
 bere: et fidei sue pmissa meminif
 se. priuatus vō inquit Tull⁹ oport
 tet equo et pari cum ciuibus iure
 viuere: nec submissum nimis et

abiectum: nec se efferentē nimis
 ea velle in republica q̄ transgla et
 honesta fiunt. Taliter enim senti
 re solemus bonū ciuez et dicere.
 Peregrini vō et incole officiu⁹
 est: nihil p̄ter negotiū suū agere:
 nihil de alieno ingrere: minime
 q̄ esse in aliena republica curio
 sum. Et hec officia reperuntur:
 cū queritur: quid deceat: qd ap
 tum sit personis temporib⁹ et eta
 tibus: prout dicitur ibi. Et ex his
 patet: q̄ sicut in corpore nālī: mē
 bra sunt sibi inuicē deservientia:
 et pro se inuicē sollicita: et mutuo
 sese contegentia: et mutuas defor
 mitates cooperientia: ac se se ex
 ornantia: sic debet esse in mēbris
 reipublice: que est quasi corpus
 vt dictū est: maxime i republica
 ecclesiastica: sicut aptat Apō. vbi.
 Et sicut euidēs signū rabiose
 furie est: q̄ vnū mēbrū destruat
 aliud: vel deuoret in corpore na
 turali: sic signū rabiose malitie
 est: q̄ vnū membrum reipubli
 ce deuoret aliud et disperdat: ma
 xime si sanū est membrum. Si
 autem putridum et aliorum infe
 ctivū: auferri vel segregari debet
 et amputari ab habēte potestatez
 seruato iure iustitie: prout ait Tu
 lius. iij. de offi. c. vij. loquēs de ty
 ranno dicēs. Hoc genus hoīuz
 est pestiferuz atq̄ impiū: et ex
 hominuz cōitate exterminādū
 Et ponit exēplū sic. **M**embra
 corporis amputatur: si spiritu co

G

H

I

Vere ceperint: et ceteris nocēt mē
 bris: sic feritas et imāitas belueē
 a conciuuz tanq̄ vnitate corpo-
 ris segregāda. Si ergo vtētes or-
 gāis musicalib⁹: diligētē studēt:
 ne fiat aliqua dissonantia ī orga-
 nis suis: et vt sit pportionalis cō-
 sonantia: multo magis guberna-
 tores reipublice debent sollicitē
 puidere: q̄ in predictis parib⁹
 reipublice sit debita armonia: p
 ut dicitur a politerato li. iiii. c. viii.
 Si iquit citharedus alijq̄ fidici-
 nes multa diligētia pcurant quo-
 modo oberrantis corde p̄pescāt
 vitiū: et eā vnanimē reddant: fa-
 ciātq̄ dīcissimā dissonantia p̄sonā-
 tiam: cordis non ruptis sed ten-
 sis pportioabiliter et remissis: q̄
 ta sollicitudine oportet p̄ncipez
 moderari nūc rigore iustitie: nūc
 remissioe mīe: vt subditos faciat
 q̄i vnanimē ī domo: et q̄i discor-
 dātū ī mīsterio: pacis et charitatis
 operibus: vnā faciant perfectā
 et maximā melodīā: Hoc autē
 certuz est: q̄ tutius est: cordas re-
 mitti q̄ nimis p̄tendi. Remissa-
 rum nanq̄ p̄tensio: artificis pi-
 tia cōualefcit: et debitas soni red-
 dit gratiam: Sed que semel ru-
 pta est: nullo artificio reparatur.
 P̄fecto si sonus exigitur quē
 non habent: frustra tendūt: et ci-
 tius sepe veniūt ad nullum q̄ ad
 eū q̄ nimis exigitur. Quiusmōi
 autē armonia virtualis erit in re-
 publica: quando erit conformis

illi superne hierusalem p̄ sua pos-
 sibilitate: et ordinata legibus del:
 quādo de illa v̄ficabit. illd̄ Job
 xxxviii. Nunquid nosti ordinem
 celi: et rationez eius pones in ter-
 ra. Ratio eniz celi ponitur in ter-
 ra: q̄n̄ respública hūana imitat
 rēpublicā celestē: vbi volūtas dei
 lex ē. put dicit Aug. loquēs de re-
 publica in angelis siue ī curia ce-
 lesti d̄ ci. c. ij. Et sic p̄z secūdū.
 Caplm. iij. qualiter debet res-
 publica legibus regulari.

Ratio videndū est: qui-
 bus respública ordinat.

Et sciendum q̄ ordinat.

Regum rectitudine.

Iustitie solidantis equitate.

Concordie vnanimitate con-
 nectente

Fidelitate mutua adiunāte.

Consilio salubri dirigēte.

Morū honestate decorāte.

Ordinata intētiōe quasi om-
 nia cōseruante.

De p̄mo p̄z f̄z Tuliū p̄ma
 rhetorica lib. i. vbi ait. Dēs leges
 ad cōmoduz reipublice iudices
 referre oportet: Memmo inquit le-
 ges legum causa saluas eē vult:
 sed reipublice. Nam vt ex medi-
 cina: nihil oportet putare profi-
 cisci: nisi q̄ ad corporis vtilitatez
 spectet: quoniam eius causa insti-
 tuta est: sic a legibus nihil debet
 arbitrari proficisci: nisi q̄ reipu-
 blice conducat: quia eius causa
 cōparate sunt. Et Ambro. ome-

M

lia. v. hic respublice usus est: leges omnibus esse communes. atque obseruari eas deuotione cōi: vno omnes teneri vinculo: nō alij inesse. quod alius sibi intelligat non licere: sed quod vni liceat licere omnibus: et cōmunem reuerentiaz. p̄m quoque cōsilio respublicagubernetur. Cōmune omnibus vrbis domiciliū: cōis conuersationis officii: vnum prescriptū omnibus esse vnu consiliū. hec ille.

Et ideo nisi rectis legibus respublica gubernetur non diu stabit. Nec mirum: cū lex sit s̄m Pa-piniani et Demostenez inuentio hois: donū dei: dogma sapiētuz correctio violentoz excessuū: ciuitat̄ p̄positio: totū criminis fuga.

N Siue lex est ratio s̄ma insita a nā: que iubet que sunt faciēda: p̄hibetque s̄ria. ait Tullius de legibus. Siue lex nihil aliud est q̄ rec-

O tarō: et a nemie tracta: impans honesta: prohibens s̄ria: ait idē phil. ix. Siue. lex est recti preceptio: prauiq; depulsio. ait idē. ij. de natura deoz. Ipsa enī est inscriptū: iubēs honestū: p̄hibēs s̄rium: ait Gratianus. Est enim lex interpret equitatis: rerum diuinaz et humanaz compos: ait

P Egippus. Ideo necessarie sūt iuste leges ad gubernationē respublice: put dicit Sen. eplā. xciiij.

Quod postq̄ subrepentib⁹ vitijs i tyrānidem regna conuersa sunt: opus esse cepit legib⁹ quas et ipsi

inter vitia tulere sapientes. Et ponit exemplū de Solone. q̄ Athenas equo iure s̄dauit. Et de Ligurgo qui leges instituit: et d̄ alijs. Et de his et d̄ eozū legibus loquitur Augu. ij. de ci. c. xvj. De legibus quoque Solonis ait Julius geli⁹ li. ij. q̄ incise erant in assib⁹ ligneis: vt sempiternē manerēt. Et de Ligurgo et eius legibus ait Trogus pompeius lib. ij. vt dictū est in breuislogo de virtutibus. Sūt

enī leges sic capistra et cōpedes equoz et frena: ait Criso. sup. Jo. omel. xxxvi. vt enī legitur in tractatu de. xij. abusionibus. duodecimus abusionis gradus est: populus sine lege. q̄ dū dei dicta: et leguz scita p̄temnit: per diuersas errorz vias in laqueum perditionis icurrūt. Et sequitur vna regalis via lex dei: que nec ad dexterā nec ad sinistraz declinat. Et quia

omniū legum est inanis censura nisi diuine legis imaginem gerat: put ait Augu. viij. de ci. c. vj. ideo omnes leges emanare debent a lege diuina. p̄ me inq̄t sapientia diuina reges regnant: et legum cōditores iusta decernūt.

puer. viij. humane enī leges eatenus valēt: quatenus nō discrepant a diuinis ait helinandus. et ad hec respublica sola est ordinata que legibus regulatis lege diuina gubernat: q̄ tunc est ciuitas dei: in qua rex veritas: lex charitas: modus eternitas est. ait Augu.

V

Quid sit lex

Q

R

S

T

V

gu. Que lex licet sit vna in se: est
 tamē multiplex in fructu & v̄tute
 Job. xi. Multiplex est lex eius.
 Et quia in unis est legū latio: ni-
 si sit eardem debita custodia: ideo
 sollicite debent custodiri in
 republica. Nam vt ait Hale. li. v.
 ca. iij. loquens de Atheniensib⁹.
 Cū ē equissima iura sed iniquis-
 sima ingenia h̄sent: morib⁹ suis
 q̄ legibus vti potius maluerūt.
 Et debēt custodiri a maiorib⁹ &
 minorib⁹: ne sint sic tele aranea-
 rus: que infirmiora aialia retinēt
 valentiora transmittunt: put ait
 Hale. lib. vij. di. leges esse tales vt
 ait Anatharsus: q̄ his pauperes
 & humiles p̄stringit: diuites & po-
 tentes nō alligari p̄tingit. Econ-
 trario. de illo qui eruit sibi ocluz
 vnū: cū filius eius deberet mul-
 ctari priuatione amboruz p̄pter
 adulteriu: put dicit Hale. li. vi.
 c. ij. de quo in breuiloquo de v̄tuti-
 bus. Et Saul noluit p̄cere filio:
 qz fuerat transgressus mandatū
 eius i. Re. xiiij. An sicut leges n̄
 debent punire innocentem. put
 dicit Pau. act. xxij. & tu sedēs in
 dicas me fm legem. & p̄ legē in-
 bes me percutere. ita nō debent
 absoluere reū a disciplina. maxie
 quādo quis peccat in rempubli-
 cam. Qui enim iustificat impiū.
 & condemnat iustum vterq̄ ab-
 hominabilis apud deum. puer.
 xvij. Unde Hale. li. vij. c. ij. dicit
 q̄ nihil Agesilai facto sapienti⁹.

q̄ cū aduersus rempublicaz lace-
 demonioꝝ p̄spirationē ortā cō-
 perisset: leges ligurgi abrogauit:
 que de damnatis suppliciu sūmū
 vetabant comprehensis autez &
 & interfectis fontib⁹ euestigio re-
 stituit: atq̄ vtrūq̄ simul puidit:
 ne salutaris animaduersio v̄ in-
 iusta esset: vel iure impediret. Ita
 q̄ vt semper esse possent: aliquā-
 do non fuerunt.

Caplm. iij. Quas respública
 debet in iustitia fundari.

Quia leges non suffici-
 unt ad regimē: nisi iusti-
 tia regulēt. iō respública
 dz eē sulca iustitia & in ea sūdata:
 put dicit Aug. recitās sentētias
 sapienti. ij. de ci. c. xix. & p̄cludēs
 hoc verissimū esse scilicet sine sū-
 ma iustitia rempublicaz regi nō
 posse. vnde Lelius asserit: nihil
 tam inimicum q̄ iniustitia ciui-
 tati: nec oīo nisi magna iustitia
 geri ac stare posse rempublicaz.
 Et idem. iij. de ci. c. iij. Remota
 inquit iustitia: qd sunt regna ni-
 si latrocinia: Abi ponit exemplū
 de Alexandro & pirrata: de quo
 in breuiloquio de v̄tutib⁹. Sic
 enim Tullius. ij. de offi. q̄ oibus
 necessaria est opinio iustitie ē so-
 litario: & his qui vendūt & emūt
 p̄henditq̄ negotijs necessaria ē
 iustitia ad rem gerendā. Cui⁹ tā-
 ta est vis: vt nec illi qui maleficio
 & scelere pascunt possint sine vlla
 particula iustitie viuere. Et pōit

C exemplum de latronibus. Unde
 et leges latronū esse dicuntur qui
 bus pareāt: quas obseruent. vbi
 pōit exempla p equalē prede pti
 tionez. Bargius illiric⁹ latro ma
 gnas res habuit. et multo maio
 res Nouat⁹ lustrarius: cui exer
 citus imperatoris cesserunt. Et
 ait ibi. Archipirrata: nisi equali
 ter predam dispartiat aut interficē
 a socijs aut relinquit. Iō conclu
 dit ibi: q̄ cū tāta sit vis iustitie: vt
 et ipsa latronū opes firmet et au
 geat: q̄ tā ei⁹ vltiter leges et iudicia
 iustitiedo repu. fore putam⁹. vñ
 et iustitia ē splendor magn⁹ ex q̄ bo
 ni virt noiant. Cui⁹ mun⁹ primū
 ē: ne cui q̄ noceat nisi laceffit⁹ in
 iuria. Deīn vt cōib⁹ p cōib⁹ vtaf
 priuatis vt suis. ait idē de offi. li.
 i. c. vj. Et iustitiam iustitie sūt:
 ne cui noceat: deinde vt cōi vti
 litati seruiatur. ait idēz. c. viij. Et
 Ambro. p̄io de offi. ait: q̄ iust⁹
 cōsa habz pro suis sua pro cōib⁹
 Sequitur. Iustitie est prima p̄
 in deus. secūda in patrias tercia
 in parentes. deinde in oēs. Sed
 vera iustitia non est nisi in repu
 blica: cuius p̄ditor rectorq̄ xps
 est. Et in ea ciuitate est vera iusti
 tia de qua dicitur est: Gloriosa di
 cta sunt de te ciuitas dei. vt ait
 Augu. vi. de ci. c. xi. Et Valerius
 li. vi. de virtutibus recitās exem
 pla antiquoz: de quib⁹ in breui
 loquio de virtutib⁹. Et cū ip̄a sit
 virtus qua vnicuiq̄ sua tribuūt:

put dicit Augustin⁹. xix. de ci. c.
 i. de q̄ veniūt inocētia: amicitia:
 concordia: pietas: religio: affectus:
 humilitas. put ait Macrobi⁹ li.
 i. Siue ei⁹ species sunt pietas er
 ga omnes xpianos: inocētia si
 ne iniuria aliqua: dilectio reuerē
 tia cōcordia: misericordia scilicet
 in affectu. et clementia in effectu:
 ait Hugo. Qualis autē esse debz
 in republica: tam superiorū erga
 inferiores et econuerso q̄ parius
 inter se patebit infra: cum singula
 latiz de taliū informatione dicef.
 Maz vt ait Ber. in sermone quo
 dam de aduentu. Iustitia est vir
 tus que reddit vnicuiq̄ q̄ suum
 est scilicet superiori: equali: et in
 feriori. Prelato enīz debet reue
 rentia et obedientia: pari p̄silium
 quo erudiat ignorantia: et auxili
 um quo iuuetur infirmitas: infe
 riori custodia: vt non regnet pec
 catus in mortali corpore. ro. vij.
 et disciplina: vt scilicet dignos fa
 ciat p̄nie fructus. Quib⁹ dz ad
 iungi iudiciuz ait idēz. Et h: sunt
 septe colūne quas edificat sapiē
 tia in domo sua. puer. ix. ait idē
 vbi. s. Magno igit affectu est iu
 stitia appetēda: magno studio cu
 stodiēda: magno honore vene
 randa. Unde iustitie templa de
 dicauerūt gentiles ait Aug. p̄io
 de doctri. xpiana. c. v. Iō ad eaz
 hortatur sapiētia diuina iudices
 reipublice Sap. i. Diligite iustitiam
 qui iudicatis terram.

Caplm. v. Quasi dicitur respublica
ca unanimi concordia. uniri.

Et quia tunc est iustitia p
cipalr in republica qua
do est in ea vera concor

dia: necesse est: ut respublica vna

nimi concordia adiuuet. put dicit

Salustius in iugurthino li. ij. reci

tans vba Scipionis. ego inquit

trado vobis firmu regnu: si bo

ni eritis: imbecille: si mali. Nam

concordia prout res crescunt: discor

dia maxime dilabuntur. hoc idem

ait Sen. epla. xvi. Omne enim

regnu in seipz diuisus desolabit:

ait Saluator Mat. xij. Et sic est

ris: unum augebitur. Nihil enim

utilius civitati concordia. Unde

cometator. ix. ethi. Concordia ma

gnorum grata toti civitati: et totis

grecis. Tunc enim respublica. et in

se est fortis et hostibus terribilis.

Terribilis ut castrorum acies ordi

nata canit. vi. Sup quo Grego.

super Ezech. li. i. homel. viij. Ca

strorum inquit acies tunc hostibus

horribilis ostenditur: quando ita

constipata et condensata fuerit: ut

nullo loco interrupta videatur.

Uno inquit agmine psequerantur

filiis israel: et debilitabantur hostes.

Judith. xv. ut enim ait Sen. iij.

de beneficis. c. xij. huiusmodi quez nul

la vis nature quibuslibet fecit ter

ribilem et validam: duas res dedit

natura que faciunt eum validum

scilicet rationem et societatem. So

cietas est dominium omnium animalium

dedit: et imperium terris gentium:

et etiam dominari in mari iussit.

Et ideo in omni republica debet

unus participari: ne fiat diuisio ait

Hiero. epistola. xcij. propter quod

rectores reipublice antiqui et si

esset prius discordes: postquam erant

assumpti ad regimen reipublice

inter se mutuo concordabant: p

ut narrat Valerius lib. iij. c. ij. nar

rans de manilio lepidus: et Tullio

Flaco: Qui ut censes creati sunt:

quod prius inimicitias dissidebant: pu

blice iuncti sunt non dissidentes

inimicitias priuatis. Unde ibidem

c. i. narrat de eo: quod plangebatur ad

uersariu: eo quod erat reipublice vti

lis. Et quia non est vera concor

dia: nisi ubi regnat charitas: que

facit multitudinis eorum unum et ani

mas unum. act. iij. ideo nec vera

est respublica nisi ubi lex est cha

ritas: ut dictum est.

Caplm. vi. Quasi debet res

publica fidelitate iunari.

Consimilr: in republica

debet esse vera fidelitas:

qua adiuuetur. Nisi enim

in partibus eius sit vera fidelitas

scilicet absque cordis malinola ter

giversatione: absque oris fallaci de

ceptione. absque gestus dolosa si

mulatione: et absque operis puer

sa defraudatione. non poterit re

gi nec diu durare. quia ut ait Tullius

i. de offi. c. vij. Fundamentum iu

stitie est fides. i. dictorum pectorumque

constantia et veritas. Et ut ait ibidem

Notu.

L

M

N

*nobis mores
injuriam*
 c. xli. cū duob⁹ mōis fiat iniuria:
 aut vi aut fraude. fraudis quasi vul
 pece: vis leonis v^t. Etrūq⁹ v^o
 ab homine alienissimū. Toti⁹ au
 tez iniustitie nulla ē capitalior: q̄
 eorū qui cū maxie fallūt: id agūt
 vt boni videantur. Hec autez fi
 delitas non acquiritur pecunia
 vel comodo tpali sed virtute: ait
O Ambro. p^o de offi. Quis fide
 les putat: q̄s v^t pecunia vel adu
 latione obligatos sibi crediderit?
 Quis illos: qui ad obedientiam
 plurima redimūtur pecunia fide
 les arbitref? Nam isti se frequē
 ter v^edere volūt: z imperia dura
 ferre nō possunt. Acquiritur autē
 fides z cōseruat iustitia z prude
 tia: vt ait Idē lib. ij. c. xij. Ande z
P hoc raro est aliquib⁹ mēbris rei
 publice: z maxie f^m illud Ennij
 vt ait Tullius vbi. s. Nulla facta
 societas nec fides regni. Immo
 quorundam fides mutat cū tem
 pore: sicut ait Egipp⁹ lib. i. loqns
 de quodam qui fidē mutauit euz
 tempore. Sed nihil stabile qd ē
 infiduz: ait Tullius de amicitia. c.
 xij. Et ipsa fides. i. fidelitas est fū
 damentum stabilitatis que est in
 amicitia: ait ibidē. Et h^o fides fuit
 in magna reuerētia ap^d antiq̄s.
 Ande z Lato eam cōmendans
 dixit: eas templū habere cū Zo
 ue. siue vicinam esse Joui in La
 pitolio. prout ait Tull⁹ .iij. de offi.
 c. xiiij. f^z illud Ennij. O fides ap
 pia pinnis. i. fastigio templi. Ne

mo v^o pōt dici fidelis q̄ infidel
 est suis: ait Egippus vbi. s. Et qz
 nō ē vera amicitia nec vera virt⁹
 nisi quaz regulat vera charitas:
 iō nec est vera fidelitas: nisi quā
 efficit diuina charitas. Fideles. n.
 in dilectione acquiescēt illi Sap.
 iij. Amicus autē fidelis: permāet
 in tempore tribulatōis. Ecc. xxij.
 Fidē posside cū proximo in pau
 pertate illius. Sequitur. In tpe
 tribulationis permāne illi fidel.
 T^o Cap⁹ .vij. Quas⁹ v^z respubli
 ca salubribus consilijs dirigi.

C Onsequenter: scienduz:
 qz respublica debet esse
 salubribus consilijs dire
 cta: eo qz salus vbi multa cōsilia.
 puer. xx. Ande rectores reipubli
 ce antiquitus dicebant consules
 a consulendo. v. de ci. c. xij. Jō Tu
 lius p^o de offi. c. xxij. ait. Par
 ua sunt arma foris: nisi consiliuz
 sit domi. Ande ibi ait. Qd⁹ p^o silia
 Solōis pl⁹ p^o fuit ciuitati Athen.
 quia ab eo leges habuit et istitu
 ta: q̄ valuit victoria Themisto
 dis: qz bellū gestū est cōsilio se
 natus: q̄ a Solone cōstitut⁹ est.
 Et Sen. de tranquillitate animi
 post principū. Nō his solus in
 quit reipublice preest: qui tuetur
 res: Et de pace belloqz censet: s^z
 q̄ iuuentutem exhortatur: qui in
 bonorū preceptorū inopia virtutē
 instituit: qui ad pecuniā luxuriā
 qz ruentes retrahit: z si moratur
 in priuato: publicum tamē nego

R

S

T

tū agit. Et Tullius de Senectute. c. iij. dicit: q̄ dantes consiliuz
 i republica plus agūt q̄ alij. Mā
 sunt sicut gubernatores in nauī.
 Alij enim sentinaz exhauriunt:
 alij cursant: alij malos exscādūt.
 Ipse vero clauuz tenens: et quie
 tus sedens in pupi: multo maio
 ra et meliora facit. Non enim vi
 ribus: aut velocitatib⁹ aut celeri
 tate corporis res magne gerunt:
 sed consilio: auctoritate atq̄ sen
 tentia. post ꝑcludit ibi. Qd̄ cū ta
 libus senectus augeri soleat: apd̄
 eos viget ꝑsiliū. In antiquis enī
 est sapientia. Job. xx. Unde Ro
 boam quia dereliquit consiliū se
 num: et adhesit ꝑsilijs iuuenum
 amisit regnū. iij. Re. xij. Senus
 enim cōsiliū multū valet. Unde
 Valeri. lib. vi. c. ij. dicit de illo qui
 respondit alteri qui minabatur si
 bi: q̄ haberet multos gladios. Et
 ego inquit alius multos amicos
 Quasi dicat. Te non timeo. Si
 militer consilio sapientum respu
 blica augetur regitur et conserva
 tur. sicut narrat Augu. ep̄la. xxx/
 viij. ad Dioscoruz de Themistocle
 pho: q̄ non curauit q̄ esset habi
 tu indoctior: cū canere nervis in
 epulis recusasset. Et vbi: cū se ne
 scire illa dixisset: sibiq̄ dictū esset:
 quid igitur nosti. r̄ndit. Rempu
 blicam ex parua magnaz facere:
 cū scilicet eius consilijs respubli
 ca acquiesceret. Quales aut̄ esse
 debent consiliarij in regimie rei

publice: dicetur infra: vbi de Se
 natu idest collectione senatoruz
 siue consiliariozū ageť.

¶ Caplm. viij. Qualiter dz res
 publica et tuosis morib⁹ decorari

E non solum respublica
 debet esse directa consi
 lijs: sed debz esse decoza

ta moribus virtuosis: fm qd̄ ait
 Aug. recitans versuz Ennij poe

te. ij. de ci. c. xxi. Morib⁹ antiga
 res stat romana virisq̄. Quem

versum inqt vel breuitate: vť ve
 ritate tanq̄ ex oraculo quodam

affatū esse mihi videt. Māz neq̄
 viri nisi morigerata ciuitas fuisset:

aut fundare: aut tam diu tenere
 potuissent tantam et taz longela
 teq̄ imperantē rempublicā. Se

quitur De viris quid dicaz? Mo
 res enim ipsi itroierunt viroruz

penuria) put ibi dicit Aug. reci
 tans verba Scipionis. Quales

enim erant mores antiquozū ait
 Salustius recitans verba Lato

nis contionantis in senatu libro
 i. Que verba etiam recitat Aug.

v. de ci. c. xij. Nolite ait existima
 re: maiores nostros armis rem

publicam ex parua magnam fe
 cisse: Si ita esset multo pulcher
 rīmam nos haberem⁹. Quippe

sociozum atq̄ ciuū: preterea ar
 moruz et equozū maior copia no
 bis q̄ illis. Sz alia fuere q̄ illos
 magnos fecerūt: que nobis nul
 la sunt. Domū industria: soris ta

Z

f. mali
 s. bonoz.

A

Brum Imperiū: animus in consu-
lendo lib: neq; delicto neq; libi-
dini obnoxius. pro his: nos ha-
bemus luxuriam: auaritiam: pu-
blice egestatem: priuatim opulē-
tiam. Laudamus diuitias: seq-
mur in heritiaz inter bonos et ma-
los discrimen nullam. Omnia
vntū p̄mia abito possidet. Nec
miz. vbi vos sepati sibi q̄sq; p̄fi-
liū capis: vbi domi voluptatib⁹:
vbi pecunie gr̄a seruitis: eo fit: vt
impetus fiat in vacuam repu-
blicam. hec ille. Vbi ergo predi-
cti mores sunt: ibi merito repu-
blica ordinatur: et vbi desunt: de-
ordinat. In Augu. i. de ci. c. xxx/
liij. loquēs de Scipione: ait. Qd
non censebat ille felicem repu-
blicam stantibus menibus et ru-
entibus moribus. Et idem lib. ij.
C Romani quippe portam veterē
auctamq; laboribus sediorē stan-
tem fecerant q̄ ruentes: quoniā
quidē in ruina eius lapides et
ligna: in istorū aut vltia: nō mu-
rorum: sed morū munimenta at-
q; ornamenta ceciderunt: cū fu-
nestioribus eorum corda cupi-
ditatibus q̄ ignibus: vrbis tecta
ardent. hec ille. Et tamē vt ait idē
epistola. v. Aversa et peruersa cor-
da mortalium: felices res huma-
nas putant: cū tectorū splendor i-
spicitur et labes non attendit aia-
rum: cū theatrorum molles ex-
truitur: et effodiuntur fundamen-
ta virtutum. etc. Nam principan-

tes in republica sepe non studēt:
mores corrigere: sed hominib⁹
dominari: ait Aug. vbi. s. c. xix.
recitans abusionem talium. Re-
ges non curant q̄ bonis sed sub-
ditis regnēt. prouincie regib⁹ nō
tanq̄ rectoribus mox: sed tanq̄
rerū dominatoribus: et delictiarū
suarum prouisorib⁹ seruiunt. Et
istos bonos mores corrupit col-
loquia mala. ij. cor. xiiij. Et qz bo-
nos mores vel malos nō faciūt
nisi boni vel prauī amores: put
dicit Augu. epistola. xxiiij. ideo
non sunt boni mores in republi-
ca nisi vbi ordinati amores: qui
solum sunt in republica ecclesia-
stica: siue in ciuitate dei. quam fa-
cit amor dei vsq; ad cōtemptum
sui: put ait idē. xiiij. de ci. c. vltio.
Et econtrario desinit esse locus
remedioz vbi que fuerant vitia
mores sunt. ait Sene. ep̄la. viij.
Vos est enim mentis habitus
ex quo singulorum operum assī-
duitas manat. Et sic extendēdo
nomē: virtutes dicuntur mores
ait Policratus li. v. c. iij. Unde et
ex hoc est deceptio multorum in
republica: estimantium: prauos
mores nō esse vitia propter assī-
duitatez. ait Sen. li. de vera vita
in p̄cipio. Argumētū pessimūz
turba est. Queram⁹ autē qd opti-
mū factū sit: nō qd vsitatissimū: et
quid nos in possessionez felicitatē
constituat nō qd vulgo veritatē
peruerso interprete pbatum sit.
Et ibidem

Et ibidē. Nulla res nos maioribus malis implicat: quā quod ad rumores componimur: optima ratio que magno assensu recepta sunt: quod quod est boni multi sunt: nec ad rationem sed ad similitudinem vivimus.

G Et ponit exemplū. quod aliter est in visis moribus: et aliter in visis pedibus: quod in primis celeberrima via maxime decipit scilicet quod ambulat multitudinem. Similiter inquit in populo quando unus cadens se premit trahit alterum: et primi: exitia sunt sequentibus. Sic et in vita accidit quod cadentes in pravis moribus: alios trahunt et cadere faciunt. Ad quos mores corrigendos laborare debent rectores reipublice.

Capitulum nonum qualiter debet reipublica recta intentione ordiari.

Et non solum predicta sufficiunt: nisi sit una et ordinata intentio membrorum

omnium reipublice scilicet ut ipsa saluetur: ait Tullius. li. de officiis. c.

v. dicens: quod unum debet esse propositum omnibus: ut eadem sit utilitas vni-

uersiusque et vniuersorum: quam si ad se quisque rapiat: dissoluetur om-

Hnis humana consociatio. Quia vero omnes intendunt communem utilitatem reipublice: nec aliquis vult nocere alteri pro proprio commodum: stabilis est reipublica. An

F ait ibidē. quod non solum hoc iure geritur: sed etiam legibus populorum quibus in civitatibus singulis re-

Ipublica continetur eo modo consistit

tutum est: ut non liceat: sui commodi causa nocere alteri. Hoc enim spectant leges. Sic volunt incolumen esse civium coniunctionem: quam qui dirimunt: eos morte: exilio: vinculis: damno coercet secundum leges. Unde ibidē ait. quod detrahere aliquid alteri. et alteri in comodo: suum commodum augere: magis est contra naturam quam mors: quam dolor: et cetera que possunt corpori accidere. Et hoc ideo: quia tollit coniunctionem humanam: et societatem que secundum naturam est. Et hanc intentionem habuerunt antiqui nobiles amatores reipublice qui intendebant commodum alienum sicut suum: ut ait Tullius pro D. officiis. c. viij. dicens. quod ille Terentianus chremes nihil humani a se alienum putabat. Et Seneca epistola. xix. Nihil quod est humanum: alienum a me puto. Quod et recitat Augustinus epistola. xxvij. Sapiens inquit Seneca. Qui nihil indicat suum magis quam cuiuslibet: illi cum humano genere consortium est. Sed stulta avaritia mortalium: possessionum proprietate decernit: nec quicquam credit esse suum quod publicum. Sunt enim sapientes similes soli et lune que omnibus lucent. An Seneca ibidē. Soli inquit et lune plurimum debeo: et tamen non mihi vni oriuntur. Imo curabant de reipublica post mortem sicut ante: ait Tullius de se loquens li. de amicitia. c. vi. Minus cure mihi est: quam post

Non

detra

ab alieno

K

mortem meā respublica fuerit q̄
qualis hodie. Paucis enim na
tis est: q̄ populū suę etatis cogi
tat: ait Sen. epistola. xlij. Et ideo
quedam ciuitates attribuūt diui
nos honores quibusdam: vt ex
citarent alios ad sustinendā pro
republica: ait Tullius. iij. de natu
ra deoz. Unde ait ibidem. q̄ in
plerisq̄ ciuitatibus: augende vir
tutis gratia: quo libentius: reipu
blice periculum adiret optimus
quisq̄: viroz fortium memoriā:
honore deoz immortalitū conse
cratam intelligi potest. Unde ex

L

hac vnanimi voluntate et cōtin
tentione existentū in republica
ipsa saluatur et conseruatur. Qd̄
patet exemplis sensibilib⁹. Ter
ra enī immobiliter stat: eoq̄ ei⁹
quelibet pars tendit ad vnū scilz
ad centrū vt dicit phis. ij. de ce.
et mūdo. Item: nauis regulis tra
hitur: quando a vehentibus con
corditer ducitur. Similiter acies
proficit et vigoratur q̄ diu cor
diter tenetur. Et sic in oī cōitate.
Et quia nō est perfecta intentio
ad vnū in aliqua cōitate: nisi in
vnitate ecclesiastica: in qua que
ritur vnū: qd̄ est necessariū et pe
titur res vna scilicet habitatio su
perna in glia: ideo sola ecclesiasti
ca respublica est perfecta: in qua
quis non debet querere qd̄ suū
ē: sed quod ihu xpi. Qd̄ ostendit
apo. exemplo membroz in cor
pore sibi inuicem ministrantiū.

N

i. cor. xij. Quando igit̄ dictis mo
dis respublica cōstituitur: guber
natur et adiuuatur: salua erit.

¶ Caplm .x. Quātr respublica
ex predictoz defectu destruit̄.

¶ A predictis patet: qualit̄
e respublica dissipat̄ et dis
soluit̄: et sic destruitur ex
defectu predictoz. Ex eisdez em
generatur res et corrumpitur: ait
phis: ethi. ij. Ex quo igit̄ respu
blica perficitur ex predictis: eoꝝ
carentia et defectu deficit et dissol
uitur: vt patet ex verbis Latonis
Similiter etiam: vt non maneat
color v̄l pictura in republica: p̄
ut dicit Augu. ij. de ci. c. xxvij. re
citans v̄ba Tullij li. v. de republi
ca. Nostra etas: cū rempublicaz
sicut picturam accepisset egregiā
euanescente venustate: non mō
eam coloribus hīsdez q̄bus fue
rat renouare neglexit: s̄ nec id q̄
dem curauit: vt formam saltē ei⁹
et extrema tantus linamenta ser
uaret. Quid enim manet ex anti
qs moribus: quibus ille dixit re
publicam stare romanam: quos
ita obliuione obsoletos videm⁹:
vt nō modo nō colantur: sed et
ignorentur? Et si ita fuit tūc mul
to min⁹ est modo effigies v̄l co
lor: vbi omnes querunt que sua
sunt non que ihu xpi. et de destru
ctione reipublice loquitur Aug.
ibidem. c. xix. vbi postq̄ enume
rauit flagitia: ludibria et scelera q̄
fiebāt in republica. ait. Quis hęc

Unanimitas
in nō simp
na ex: r

P rempublicam non dicam roma
no imperio. s; domui Sardanapa
li pauerit? Qui quondam rex ita
ut voluptatibus dedit? ut in se
pulchro sibi scribi fecerit: ea sola
habere mortuum que libido ei
consumpsit dum viueret: Et hec
mala in republica sicut in mundo
orta sunt ex ignavia: ociositate: li
bidinosa voluptate et pacis male
tranquillitate: ait Augu. prius de ci
c. xxx. recitans vba Scipionis di.
Ad Latone suadente: ut cartha
go destrueret emula romanam
perij contradicebat ipse Scipio ti
mens infirmis animis hostium secu
ritatem. et tanquam pupillis ciuibus
ydoneum intore: necessarium videns
esse terrorem. Et hoc quidem re
ipsa probatum est: Deleta quippe Car
thagie: et magno scilicet terrore ro
mane reipublice depulso et extin
cto: tanta de rebus prosperis or
ta mala continuo subsequuta sunt:
ut corrupta diruptaque concordia
republica destructa sit. Que ma
la: qualia fuerunt enumerat ibi.
c. xxxi. scilicet ciuilia bella: libido
dominans: auaritia: luxuria: et sic
de alijs. Consimiliter loquit Aug.
epistola. v. recitans vba Salustij:
quod quando nec hoibus nec ipsis
quos deos putabant: morti per
ditos et corruptos auaritia rapa
citasque parcebat: tunc cepit peri
re laudabile illud decus: salusque
reipublice. Et introducit ibi vba
Iuuenalis. Nunc parimur longe

pacis mala. senior armis. Luru
ria incubuit. victisque vlciscitur or
bem. Nullum crimine abest: faci
nusque libidinis. Ex quo paupertas
romana perijt. etc. Unde sequit.
Dolendum enim viderunt: pruden
tes scilicet plus paupertatem quam
opulentiam perisse romanam. In
illa: mox integritas suabat: per
hanc: non muros urbis sed me
tis ipsius ciuitatis dira nequitia:
omni hoste peior irrupit. Qui er
go volunt esse fideles reipublice:
studeant ut rectis legibus regantur
iustitia ordinentur: et sic de alijs ut
s. dictum est: et a Sris caueant.
¶ Cap. xi. Quanta sustinuerunt
et fecerunt antiqui pro salute
reipublice.

C Onsequenter consideranda
sunt antiquorum exempla
et facta circa rempublicam
augendam et conseruandam. Fuit eis
in eis pro ipsa sollicitudo ad ipsam
pro eius salute: feruida emulatio:
terrenorum omnium contemptus si
ue despectio: terribilium et arduo
rum aggressio: periculorum et laborum
perpessio: mortis libens susceptio:
et necis carorum sicut filiorum et
cognatorum pro republica occiso
rum nulla lamentatio: et etiam fuit
in eis moriendi ante destructio
nem reipublice omnimoda affe
ctio: quia in eis vigeat solius rei
publice salutis desideratio. Et de
his pro parte in breuiloquio de vlt
tatibus. Unde narrat Valerius li. ij.

*De op
in paup
famorom*

S

F

e. iij. de Camillo: qui precat^r ē:
 q̄ si alicui deorū felicitas roma/
 na nimia videretur: eius inuidia
 sui aliquo incomodo sanaretur.
 ⁊ subito lapsu decidit. Qd̄ etiam
 ad damnationē qua postea op/
 s̄sus est pertinuisse visū est. Se
 quitur. Equē virtutis est: ⁊ bona
 patrie auxisse: ⁊ mala in se trans/
 ferre voluisse. Et idem Valerius
 li. vi. c. vi. narrat de pietate antiq̄
 rum in priam: vbi ait. Restat vt
 prie caritas exhibeat: cui⁹ maie/
 statis que deorū nūminib⁹ equat
 auctoritas: parentum vires sub/
 iecit. Fraternalis q̄q̄ charitas eq̄
 animo ac libēter cedit. Et exem/
 plificat de illis: q̄ se morti p̄ repu/
 blica exposuerunt. vbi narrat de
 quodam in cui⁹ capite cuz picus
 sedisset: ⁊ affirmaret aurspices:
 pico occiso fore reipublice status
 felicissimū: sueq̄ domus miserrī
 mū: cōseruato aut̄ pico i⁹ priam
 vtrūq̄ cessurū: ille picū in spe/
 ctu senat⁹ mortu suo necauit. idē
 narrat Vegeti⁹ li. viij. c. viij. Itē
 Valeri⁹ li. v. c. vi. De Aristō. nar/
 rat dicens. q̄ cum esset supreme
 vite: Et reliquias senilib⁹ ac rugo/
 sis membris in sūmo l'az otio
 vix custodiens adeo valenter p̄
 salute patrie incubuit: vt eaz: ho/
 stilibus armis solo equatā in le/
 ctulo Atheniensū e manib⁹ in q̄
 bus erat eripet. Et ibidē de mult⁹
 narrat q̄ mira fecerūt p̄ republi/
 ca: sicut de Codro q̄ se morti ex/

posuit: vt sui vincerēt: Et de alijs
 similt. Similiter Plugu. v. de ci.
 c. xvij. narrat q̄ta sustinuerunt
 antiqui pro republica. Sicut de
 illo q̄ se precipitauit in hiatū terre
 cū dictū esset oraculis deorū: vt
 illud qd̄ romani h̄rent optimuz
 illuc mitteretur. Et de Bruto qui
 filios occidit: qa fuerant contra
 rempublicā. De q̄ poeta ait. Ma/
 tosq̄ pater noua bella gerentes.
 Ad penā: pulchra p̄ libertate vo/
 cauit. Et de alio qui filiū occidit:
 licet p̄ patria pugnasset: qa tñ i⁹
 imperium suum. i. i⁹ illud qd̄ im/
 perauerat: licet vicissz occidit: ne
 plus mali esset in exemplo impe/
 rij p̄tempti: q̄ boni in glia occi/
 si. Narrat etiā de alio: q̄ qa po/
 lenaz regem occidere nō potuit:
 ⁊ pro eo aliū deceptus occidit: in
 ardentes aram ante oculos eius
 dexteram ostendit dicēs: mltos
 esse tales: quales illū vident: qui
 in eius exitū coniurassent. Cui⁹
 ille fortitudinem ⁊ coniurationē
 taliū pertimescens: a bello facta
 pace se compescuit. hoc idē nar/
 rat Sen. epistola. lxxvij. Quār
 autem omnia p̄tēserunt p̄ salu/
 te reipublice ait ibidem: di. q̄ ipi
 pauperes erāt: quoz diuitijs era/
 riū plenū erat. Et cum haberent
 opulentissimā rempublicā. i. rem
 patrie: rem cōez: ipsi in domib⁹
 suis pauperes erant. Similt ait
 Tuli⁹. ij. de offi. c. xxij. di. q̄ om/
 nium macedonū gaza: q̄ maxie

potit⁹ est Paulus tantū in eraritū pecunie iuexit: q̄ vnus imperatoris preda finē attulit tributorū.

Z Et hic nihil in domū suam attulit preter memoriā nominis sempiternam: imitatus p̄rem affricanū: q̄ in nullo locupletior fact⁹ ē: Carthagine euerſa. Sic nec su⁹ collega minim⁹ non tñ copiosior cū copiosissimam urbē funditus sustulisset: Italiā magis q̄ domū suam ornare maluit: q̄ ornata: donus eius videret ornatioz. Non enim diuitias reputabant suas: sed cōitatis. ait idem lib. iij. c. xv. Neq̄ solū nobis diuites eē volum⁹: sed liberis: propinquis: amicis: et maxie reipublice. Singuloz eim facultates et copie diuitie sunt ciuitatis. Unde antiqui non estimabant aliquos viuere: nisi qui vinerent ad aliorū vtilitatem: ait Sen. epistola. liiij. q̄ et n̄ sibi viuūt q̄ nemini viuūt. Hinc Joseph⁹ videns patrie ruinas in destructione ciuitatis hierosolimitane: Tito eam obsidente: deslere cepit: q̄ euaserit scilicet cū ceciderit percussus saxo sup caput: eo q̄ dulce eēt sibi mori an̄ p̄riā: ait Egippus li. vi. vt enī ait Tullius p̄io de offi. c. xvij. oīum societatum nulla gratior: nulla carior q̄ ea que cū republica ē. vni cuiq̄ nostrū cari sunt parentes: ppinqui: liberi: familiares: sed omnes omniū charitates patria vna complexa est: p̄ qua vir bo-

nus non dubitat mortem appetere: si ei sit p̄fecturus. Et cōcludit ibi. Qd̄ detestabilior nulla est immanitas q̄ eoz q̄ lacerāt scelere patriam: et in ea delenda sūditi occupantur. Et idem Tullius rethorica. ij. li. v. dicit. Qd̄ nullum periculū vitandū est p̄ salute reipublice. Et enim dicit Valerius li. ij. c. i. fidū erat et altū reipublice pectus: curia silentiq̄ salubritate munituz et vallatū vndiq̄: cuius limen intrantes: abiecta priuata charitate: publicā induebant: et ideo p̄ republica omnia sustinebant. Propter qd̄ et non plangebant filios: p̄ reipublica morientes: maxime si virtuose pugnarent: ait Criso. super Johannez omelia. lxij. arguens fideles q̄ plangunt mortuos suos: q̄bus est spes resurrectionis. Unde ait. q̄ gētilēs possent i hoc dirigere xp̄ianos. Nam mulier q̄dam gentilis audiens de filio in bello cadente: interrogauit Quasi res ciuitatis sunt dispositę? Quasi dicat. Si res ciuitatis salue sunt: nō plango filiū. Simile narrat ibi de alio. q̄ cū esset coronatus. i. habēs coronā in capite cū audiuit q̄ filius pro patria cecidit: auferens coronam interrogauit. vter duoz? idest. Quis filiorum? et coronam confestim reposuit. hoc idem narrat Valerianus li. v. in fine di. Qd̄ cum Xenophon sollēne sacrificiū p̄ge-

B**C****D****E**

ret et maiores filii noie gentiliu ce-
cidisse in prelio cognouisset. non
ideo cultu deoz obmittendu pu-
tauit. sed tantu coronam depone-
re contentus fuit. Percutatusq;
quo cecidisset. vt audiuit pugna-
tem fortissime interiisse. coronaz
capiti reposuit. **M**eruam cui
sacrificabat testatus. maiores se
ex virtute filij voluptatem q; ex
morte amaritudinē sentire. **M**i-
ris enim modis afficiebatur an-
tiq; ad rempublicā. ex quoz con-
sideratione arguit Aug. v. de ci.
c. xviii. et post. Si isti talia fecerūt
p; republica et omnia cōtēpserūt
tor pericula aggressi. et horribilia
mortis gnā perpessi sunt. qd ma-
gnū est. pro illa eterna glia. cun-
cta seculi huius q; tūlibet iocun-
da blandimenta cōtemnere. vel
quō audebit quis: de voluntaria se-
paupertate extollere. vel mortem
p; xpo timere. saluatore dicente.
nolite timere eos qui occidūt cor-
pus **M**ath. x. vnde et ibi arguit
q; si ipsi hec fecerunt amore pa-
trie: et laudū cupiditate: put loq-
tur poeta d; illo qui occidit filios
Sicut amor patrie: laudūq; imē-
sa cupido. **Q**uid magnū p; vera
libertate q; liberos facit a diaboli
dñatu: nō p; cupiditate hūanarū
laudū: sed charitate liberandoz
hominū a demonib; scilz ē faciē-
dū. et sic de alijs. put ibi bene cō-
cludit Augu. Si eniz illi. p; repu-
blica. i. pro re populi nō redēpti

magno precio idest sanguine Ie-
su xpi: nec regnati sacramētū ei⁹:
nec viuificati vita sua: nec effectū
vel existentes ad modū corporis
eius: nec p; electi ad vitā eternā:
nec h; des dei: aut coheredes xpi
facti: et pro salute tpali nō eterna
ex carnali amore patrie: et laudū
cupidine: non ad meritū augmē-
tum vel premij cumulū: nec ad
animarum salutē vel dei honorē
tot et talia fecerunt: q; ta debēt fa-
cere viri ecclesiastici pro republi-
ca ecclesiastica. i. pro re populi re-
dēpti saluatoris sanguine et ab eo
electi? Et sic de alijs. De quo. i.
Me. ij. vos estis gen⁹ electū: re-
gale sacerdotū. et hoc charitate
mouente: et ad augmentum me-
riti facientū: ad cumulū premij
ad animarum salutem et dei ho-
norem? **E**xēplo Saluatoris sua-
dentis qui animam suam posuit
p; republica. i. **M**e. i. xps passus
est pro nobis: vobis relinquens
exemplū. Et. i. **J**o. iij. Sicut ipse
animam suam posuit pro nobis
sic et nos debemus aias pro fra-
tribus ponere. Et si h; p; os ali-
q; discendi studio impediti quos
meri debent deserūt: et nil conse-
rūt studij: nil operis: nil faculta-
tū scilicet in vite solatiū: in alterū
genus iniustitie incurrūt: put vt
cūt **Z**ulius priō de offi. c. v. multo
magis qui deserunt rempublicā
diuinam causis predictis neceaz
adiuuāt. **Q**uia vt ait ibi. c. vi. pre-

F
Nota q; scilicet

G

Hclare scriptū est a Platone. Nō soluz nobis nati sumus: ortusq; nostri partes p̄fia vendicat: partē amici. Etq; vt placet Socraticis: que in terris gignuntur: ad vsus hominū omnia creari: hōies vero: hōiuz cā eē generatos nec ipsi iter se alijs alij p̄esse possent. In hoc eiz: nāz ducē debem⁹ seq: cōes vtilitates in mediū afferre: imutatiōe v̄l mutatiōe offōz dādo ⁊ accipiēdo: cū artibus: cū opa: cū facultatib⁹ devincere hōiū inter hōies societatem. hec ille. Si ergo p̄hi iudicabant: hoc esse faciendū nā ducē: multo magis debent fideles: spū inspirante ⁊ dirigente v̄nere ad aliorū vtilitatem: vt nemo sibi viuat ⁊c. Ro. xiii. Qualiter autē respublica debeat disponi in se ⁊ suis partib⁹ ⁊ officijs docet Cuiusce. x. p̄hie sue. c. viij. vbi ait. oportet: vt in statuendo leges hec sit prima intētiō scilicet ordinare ciuitates in tres partes. i. in dispositores: ministros: ⁊ legis peritos. Et in quolibet eoz ordine ordiet aligs prelati. ⁊ post hos ordinent alij: vt nullus sit inutilis in ciuitate: quin habeat aliquē statum laudabilē: vt scilicet ab vno quoq; proueniat vtilitas ciuitati Ideo p̄hibeat legislator ociositatem ⁊ vacationē: ne sit aligs q non obediat alicui. Sūt eim cōpescendi: ⁊ qui non patiuntur compesci: expellendi sunt a ciuitate.

Sequitur. Debet etiam prohibere officia: pp que amittuntur hereditates: ⁊ ex quibus nulla prouenit vtilitas: vt non sit luctator vel aleator: hic enim accipit qd nō prodest ciuitati. Sed oportet q qui accipit afferat fructū alij. Item prohibeat studia: vtilitati p̄ria: que sunt: doctrina furandi: rapiendi: ⁊ decipiendi. p̄hibeat etiam actiones: que si negligunt inducūt contrariū constructiōis ciuitatis: sicut est fornicatio: ⁊ cōsilia: que retrahūt homines a cōiugio qd ē melius in ciuitate: ne quis degeneret: ⁊ eueniat primo nioz alienatio. Decet etiam ne proueniat diuortiu v̄l diuisio copule que est in coniugio. Sic enim ordinata ciuitate poterit qsq; pacifice viuere quo ad se. fructuose quo ad alios: ⁊ quisq; possidere quod suum est. Et ob hoc maxime: vt sua teneāt homines: reipublice: ciuitates constructe sūt. put dicit Tuli⁹ .ij. de offi. c. xxij. Nam ⁊ si natura duce cōgregabantur homines: tamen spe custodie suarum rerū: vrbū presidia querebant: vt ait ibidem. **C**aplm. xij. q doctrina euangelica non repugnat reipublice. **E**qm alig errauerūt: ponentes: doctrinam euangelicam p̄riari reipublice: sicut scribit Barcellinus ad Augustu. epistola. iij. dicens scilicet opinando: q predicatio ⁊ doctri

K

L

M

N

*Ho q regstr
p̄te ante*

na euangelica reipublice morib⁹
 nulla ex parte puenit: sicut a mul-
 tis dicitur. Cui⁹ pceptū ē. vt nul-
 li malū pro malo reddere debeat
 mus. ⁊ percutienti maxillā pbe-
 re aliam: ⁊ paliū dare tollenti tu-
 nicā: Et sic de alijs Math. v.
 Nam quis tolli sibi ab hoste ali-
 quid patiatur: vel romane puin-
 cie depredatori: nō mala velit iu-
 re belli rependere? Et ad illō re-
 spondet Augu. epistola. v. an si-
 nem di. Qui dnt doctrinam xpi
 aduersam eē reipublice: vent ta-
 lem exercitum: tales milites: ta-
 les puinciales: tales maritos: ta-
 les coniuges: tales parentes ⁊ fi-
 lios: tales dños ⁊ seruos: tales iu-
 dices ⁊ reges: tales debitores fi-
 sci: redditores ⁊ exactores: qles
 precipit doctrina xpiana: ⁊ aude-
 ant: eaz dicere reipublice aduer-
 sam. Imo non dubitent confite-
 ri: magna si sibi obtemperet sa-
 lutē esse reipublice. Quasi dicat.
 Si predicti tales essent in repu-
 blica: euangelica doctrina eis op-
 time conueniret. Nec mirū: cuz
 talem rempublicam ipsa consti-
 tuat. De qua post subdit Augu.
 Qd in ista colluione mox pesti-
 morū ⁊ veteris perditē disciplie:
 maxime venire ac subuenire de-
 buit celestis auctoritas: que volū-
 tariam paupertatē: cōtinentiā:
 beniuolentiam: iustitiam cōcor-
 diaz verāq; pietatē persuaderet:
 ceterasq; virtutes non tm̄ ppter

vitam istam optime gerendam:
 nec tm̄ propter ciuitatis terrene
 concordiaz: verū etiā ppter adi-
 piscendam sempiternā salutē: et
 eternam cutusdā populi celestis
 diuinamq; reipublicā. Cui⁹ nos
 ciues efficit fides spes charitas:
 ⁊c. Et si tales essent ciues ⁊ alij
 omnes quales describit doctrina
 euangelica: nullus faceret malū
 alteri: nec tolleret tunicā. Itē alij
 errantes posuerunt: multa mala
 venisse reipublice post fidē xpia-
 nam: que tangit Marcellin⁹. ⁊
 ad que respōdet Aug. vbi. s. di.
 Multa mala fuisse in republica
 etiam ante fidē inducens vba Sa-
 lustij. li. ij. vrbē scilicet fuisse vena-
 lē: ⁊ mature perituram si empto-
 rem inuenerit. Similiter inducit
 verba Iuuenalis. Seruabat ca-
 stas hūilis fortūa latinas. Quō-
 dam: nec vitijs contingere pua-
 sinebat. Tecta: labor: sōniq; bre-
 ues: ⁊ velere iusco. Vexate dare
 q; man⁹: ⁊ proxm⁹ vbi. Dani-
 bal: ⁊ stātes collina turre mariti.
 Et ad hanc questionem respon-
 det Aug. v. de ci. c. v. Et post re-
 citans mala: que venerunt repu-
 blice romane etiam ante fidem.
 Unde ait lib. iij. c. xvij. rempubli-
 cam romanam ita perisse: ⁊ tot
 milites fuisse ab Danibale inter-
 fectos: q; ipse misit tres modios
 plenos annulis extractis de digi-
 tis eoz in ciuitatē suā Cartagin.
 Non igit fidei xpiane imputari

Nebet: si aliquādo aduersa respu-
Sblīce contingunt: sed potius pec-
 catis hominum inobedientium
 doctrine euangelice: et transgre-
 dientiū eius mandata. ait Aug.
 in tractatu de excidio vrbis. di.
Quod deo permisit: multos in exci-
 dio vrbis flagellari: quia seruus
 sciens voluntatem domini sui et
 nō faciens: plagis vapulabit multū
 vbi ponit exempla: vnā tribulaz
 sentit area: vt stipula scindatur et
 granū mūdet: vnū ignē fornax:
 vt palea pergat in cinerē: et aux
 sordib⁹ careat. Sic tribulationē
 roma pertulit: in qua vel liberat
 pius vel damnat impi⁹. Fides er-
Tgo non nocuit reipublice s; mul-
 tū profuit. Nec pp fidē xpī fue-
 rūt puniti: sed ppter peccata sua
 vt dictū est. Unde erroris huius
 improbitas per se patet. Nam di-
 cere: peius esse illis cū quib⁹ deo
 est: et meli⁹ illis cū quib⁹ nō ē: im-
 probabilis error est: ait Joseph⁹
 contionās ad iudeos: put dicit
 Egippus li. vi. vos inqt deus de-
 seruit: quia vos pietatis cultū de-
 seruistis: p̄sidiū speratis diuinū:
 sed qui defēdebat: ad hostes mi-
 grauit: quia deum quem nos co-
 lebamus romani venerātur: et
 nos offendim⁹. vbi iducit aucto-
Vritates scripturarū. Non enī in
 multitudine populi sed in timo-
 re domini Abraā penetravit egyptū.
 Dormiebat Abraam: et tor-
 quebat Pharaon Gen. xx. Sic

de Isaac. Sic de Jacob et Esau
 Sic Moyses et egyptios ora-
 bat dū dormiebat. Sic d. Josue
 Bedeone Ezechia. In orone er-
 go meliora arma q̄ i v̄tute. Nō
 ergo in multitudine exercit⁹: bel-
 li victoria: sed de celo fortitudo. i.
 macha. iij. Cū igitur deus sit cū
 illis q̄ recte credūt: dicere: q̄ pe-
 ius est hominibus post fidei su-
 sceptionē q̄ ante irrationabilē er-
 ror est. Judith. vi. Si deus no-
 biscū: cur apprehendūt nos hec
 omnia. i. mala. Quasi di. Mala
 non apprehendūt eos cum qui-
 bus deus est.

Secunda distinctio. De info-
 matione principis in republica.

Capitulū primū. Quomodo
 pnceps dz esse ad modū capitis.

Remissis rationib⁹
 instruendi habentes
 curā reipublice et cō-
 ferendi euz eis: cōse-
 quenter pcedendū

est: sūmo magistro dirigente ad
 informationem et instructionem
 partiu⁹ eius: siue mēbroꝝ. Quia
 vt tactū est supra reipublica fm
 Plutarcū est corpus, quoddaz
 qd̄ diuini muneris bñficio aiats
 et summe equitatis agitur nutu.
 et regitur quodaz lumine rōnis:
 In quo corpe quoniā princeps
 obtinet capitis locū: vni subiect⁹
 deo: et etiaz eis qui vicē dei agūt:
 in terris: quoniam qui cultū dei
 et religionis instiuit et informās

P

Z

Resp n

A vicez anime in reipublice corpe
obtinēt: et sic ab eis totū corpus
vegetatur et regitur. Et d' isto cor
pore ait simlr. **Emelius** florū
loquēs de **Remulo** in principio
historie romanorū. **Qd** ex varijs
quasi elementis congregant cor
pus: et unū pplm romanū effc̄.

B Et quoniam in isto corpore p̄
ceps est ad modū capis vt dictū
est. et sicut legitur. i. **Re. xx.** Cum
esses paruulus in oculis tuis: ca
put factus es in tribub⁹ israel. ait
Samuel ad **Saul**. Et **li. v.** de sa
cramentis. c. viij. **Terrena** ptās:

A caput habz regē: et spūalis: sum
mū pontificē. Et merito: per ca
put significat: qz sicut caput mē
bris oib⁹ suprapositū est et oium
regituum: in sublimē erectum:
sensib⁹ omnib⁹ dotatū: et singula

C ri v̄tute effigiatū. ait **Ambro.**
in **exameron. omel. vi.** Caput in
quit sup reliquos art⁹ nostri cor
poris cernim⁹ eminere: prestan
tissimūqz oium tāqz supra elemē
ta celū: tāqz arcē inter cetera vr
bis menia. In hac arce quāda
habitare regalē sapientiā fm di
ctū p̄phetiū. oculi sapientis in ca
pite eius: hanc esse ceteris tutio
rē: ex illa oibus mēbris vigorez
prouidentiaqz deferri. **Que** ē va
liditas lacertorū: q̄ velocitas pe
dū: nisi capitis velut p̄cipis sui
impartialis q̄dā amniculef pote
stas: Ex eo eim ait distituit vni
uersa: aut oia sulciunt. **Maior**

A maior

humani capis ornat⁹: q̄ cerebrū
nostrū. sedē et originem nostrorū
sensū capillis munit et vestit. **A**
licentz sedes ē vniuersorū. Cum
caput vides: hoīem agnoscis: si
caput deest nulla cognitio adesse
pōt: iacet truncus ignobilis sine
honore sine noīe. vnd postea ibi
concludit. **Mō** imerito huic q̄si
cultori suo mēbra cetera famulā
tur. et circūferūt illd seruli gesta
mine. atqz i sblimi locatū vehūt
videas enim: imperatori suo sin
gula mēbra gratuito stipēdio mi
litare. **Alia** portant alia pascunt:
alia defendūt vel ministeriū suū
exhibent. parent vt p̄cipi: ancil
lanē vt dño. hec ille. **Merito** er
go ob dictas elegātes capitis pre
rogatiuas p̄nceps debet esse ca
put populi. **Qui** debet eē talis q̄
le caput in corpore hūano: et cui
desuiāt singuli: sicut et capiti mē
bra. **Unde** p̄nceps est ptās publi
ca: et quasi q̄da in terris diuine
maiestatē imago: ait **Policrat⁹**
li. iij. c. i. **Qd** et anime regenti cor
pus comparat: put ait **Sen.** p̄
mo de clementia. vbi loquēs de
imperatore ait. **Qd** quē admōuz
totū corp⁹ aīo deseruit: tanto ma
gis tantoqz speciosi⁹ ille in ocul
to manet: et cū man⁹: pedes ocul
liqz negociū illū gerunt: sic et im
mensa multitudo: vni⁹ aīe circū
data est: illius spūitu regit illius
rōne flectit. **tc.** **Qd** p̄nceps dicit
basis ppli. **Job. ix.** sub q̄ curuant.

A

B

C

D qui portant orbē. vbi Grego. ix
moral. dicit. Qd pnceps non in/
congrue greco eloquio basileos
df: qd latina lingua basis ppli in/
terpretatur. Quia ipse sup se po/
pulū sustinet: qui mot⁹ illius pie/
tatis pondere fixus regit. **D**ul/
tū ergo necesse ē pncipi: sub quo
pshendit ois dominās in repu/
blica sibi pmissa: vt sit virtutib⁹
preditus: prudētia exptus: mori/
bus pbus: eminentior in his po/
pulo quem regit. Cū ēt in brutis
aialibus vigore valentiora p sūt.
Est Sen. epistola. ix. di. Qd pri/
mi mortalitū: et ex eis genti nāz i/
corrupti sequebant: eūdē hēbant
ducē et legē cōmissi melioris ar/
bitrio. Naturale enī ē potiorib⁹
deteriora submitti: vt mutis qui
dē gregib⁹ aut maria corpe pre/
sint: aut vehemētiora. Non pce/
dit armenta deneger taur⁹: sed q
magnitudine auctoritatē ceteros
malos vincit. Elephantium gre/
ges maxim⁹ ducit. Inter hoies:
maximo est primus optimum.
Animo itaqz rector eligebatur.
Fō sūma gentilitūz felicitas erat
in quibus non poterat esse poten/
tior nisi melior. hec ille. Et huic
pccordat qd df de Saule. i. Re.
x. ait Samuel. Videtis quem ele/
git dominus: qd nō sit similis ei
in omni populo. Quando igitur
talis est pnceps: merito caput po/
puli dici potest.
E Caplm. ij. Qd dominatio nō

ē ex libidine ambiēda.

Dnis aut princeps est
o admonendus de cauē/
da ambitone pncipādi
vī dominandi. Qd pns aut notā
dū: qd non est appetenda poten/
tia pncipandi siue dominandi
ob vtilitatis modicitatez. Ob ve/
re bonitatis in ea paruitatez. Ob
mūmodā icomoditatez. et ob ei⁹
momentaneā breuitatez. De qb⁹
omnibus eleganter loquit Boe/
tius. ij. de consola. c. vi. Quid in/
quit de dignitatib⁹ potentiaz di/
seraz quas celo equatis. et. Et se/
quitur. Quo ita fit: vt nō: virtuti
ex dignitate: sed ex vīute dignita/
tibus honor accedat. Que vō ē
hec nostra spectabilis: et preclara
potentia? Nonne terrena anima/
lia cōsideratis? Nunc inter mu/
res si videres aliquem: ius si/
bi et potestatem preceteris vendē/
cantes: q̄to moueris cachino.
Quid vō: si corpus spectes im/
becillius reperire queas: qd sepe
muscularū morsus: vel in secre/
to quoqz reptantium necat in/
troitus? Ex quo cōcludit: qd non
potest quis exercere ius nisi in so/
lū corpus cum animus sit liber.
Exinde arguit: qd in dignitatibus
et potestatib⁹ si aliquid inesset na/
turalis et proprii boni: nūqz pesti/
mis prouenirent. Non enī solēt
aduersa sociari. et nā respuit: vt
cum pessimos plerunqz dignita

G
Hō Regn

H

nobis fungi videas: dubium nō
 est: illa in natura sua nō eē bona
 que pessimis inherere patiūtur:
 Et. li. iij. c. iij. de hoc idē elegan-
 ter. vbi pbat: q̄ dignitas siue ho-
 nor: nil habet ex se virtutis vel p-
 bitatis: nec in ea propria vis sed
 hoīuz salax anectit opinio. Et iō
 per vmbrales dignitates: dubi-
 um nō ē posse asseq̄ reuerentiā:
 cū etiam indignis malū dedec⁹
 aditiant: eoq̄ minus pateret eoz
 I dignitas: si nullis honorib⁹ icla-
 rescerent. Et concludit. q̄ eo ab-
 iectio: fit quis: quo a plurib⁹ con-
 tēntur cū dignitas reuerendos
 facere nequeat iprobos quos plu-
 ribus oītat: despectiores potius
 dignitas facit. Et h̄ merito. Red-
 dūt enīz improbis dignitates pa-
 rē vicem: quas sua contagiōe cō-
 maculant. Quasi dicat. Sicut ip-
 si deturpant dignitates: sic econ-
 uerso. Et ponit exemplū. q̄ La-
 tullus porta Momiū sedentē in
 ciuili. i. iudiciaria sella: strumen-
 tum appellat. i. gibosū vel tube-
 rosum. Erat enim Momiū int-
 quis consul rome. Similiter lo-
 quitur Ber. ad Eugenium. di.
 K Simia in tecto rex fatuus in so-
 lio sedens. Et loquitur congruen-
 ter. Sicut enim simia q̄to plus
 ascendit: tāto euidentius patēt ei⁹
 turpitudines: sic q̄to plus subli-
 mas in dignitatib⁹ indignus: tan-
 to euidentius manifestantur ei⁹
 indignitates. Unde recitat Hier-

ro. epistola vlt. q̄ Tullus dicit de
 Cesare. Cum quosdāz scilicet in-
 dignos ornari vidissz: dicebat. n̄
 illos ornauit: sed ornamēta. i. di-
 gnitates deturpauit: ob eoz scilicet
 L indignitates. Rectus enīz or-
 do est: vt p̄ virtutes quis trāseat
 ad honores. vt enīz ait Augusti.
 v. de ci. c. xij. p̄iuncte erant edes
 honoris ⁊ virtutis que pro dijs
 habebantur. Et per edem virtutis:
 transitus fiebat in edem ho-
 noris: ad significandum q̄ per
 virtutē debet quis venire ad im-
 M perium ⁊ honorem: nō per falla-
 cem ambitionē: vt ait ibi. Et
 nō sunt ambiende potestates do-
 minandi ob multitudinē solli-
 citudinū: inquietudinū: curarū
 ⁊ dolorū qui tales comitantur: si-
 cut extrahitur a Boetio ibidem.
 Que est inquit hec potestas: que
 sollicitudinū morsus formidintū
 q̄ aculeos vitare nequit: Mellēt
 enīz ipsi: securi viuere sed neque-
 unt. An potentem censes quē vī-
 deas velle qd̄ non potest effice-
 re: qui satellite. i. collectione exer-
 citus latus ambit: qui quos tenet
 ipse plus metuit: qui vt potēs esse
 videatur in manu seruentiū si-
 tus est. vt enīz dicit Tullius. v. de
 N offi. c. vij. Et enīz qui se metui vo-
 lunt: a quibus metuantur: eosdē
 metuant ipsi necesse est. Et ponit
 exemplū de Dionisio tiranno
 qui cruciatu timoris angī solitus
 in tantuz q̄ cultros tonsoris me-

O tuēs: candēte carbone adurebat capillum: quia non audebat p̄ timore: permittēte ab aliquo radi barbā. Et de hoc exemplificat Boetius ⁊ de hoc eodem Tuli⁹ li. ij. vbi. s̄. Similiter exemplificat idēz Tullius de Alex. ferreo: qui non audebat intrare vxoris cubiculū anteq̄ vn⁹ de satellitibus districto gladio anteiret. et scrutaretur archulas muliebres: ne aliq̄d telum occultaretur. Qui tamē: ab ea interfectus est p̄pter pellicatus suspitionē. Et de his narrat Valerius lib. vltimo ante finē. Ubi ait: q̄ Bassimissa rex parū fidei in pectoribus hoīum reponens: salutem suam: canūz custodia vallauit. vnde q̄uis potestas a deo sit. Omnis enim potestas a dnō. Ro. xliij. ⁊ ipsa bōa sit in genere suo. i. qua quis bene vti potest ⁊ ad bonū: nō tamen est ita bona: q̄ faciat bonum habentem eam: nisi in gratia ⁊ virtute bonus sit: sicut probat Boetius vbi. s̄. di. q̄ non est in dignitatibus propria vis hoīuz: sed fallax annectit opinio: vt dictuz est. Si enīz esset in eis naturale munus nullo modo ab illo cessarēt: sicut ignis vbiq̄ terrarum nūq̄ tamen calere desistit: pat̄ ibi exemplificat. De miseris quoq̄ ambientium dominū ait Sen. epistola. xcviij. di. q̄ vt vincerēt hostez: cupiditate victi sunt: nec abitioni v̄l cupiditatē restiterūt.

⁊ cū angere alios videbant. ipsi angebantur. Angebat inquit infelicem Alexan. furoz aliena vastandi: ⁊ ad ignota trāsmittebat. Et de Cesare loquens ait. q̄ ambitio ⁊ mltiplex mod⁹ sup alios eminendū scilicet euz angebant. Tamē dominationes potestatz cōmittant nō solū predicta s̄ et spiritualia pericula animarū ait Grego. mora. xxvj. super illud Job. xxxv. Deus potentem non abicit. Magna est potentia temporalis: que apud deum meritū suum habet de bona administratione regiminis. Nonūq̄ tamē eo ipso q̄ preeminet ceteris. elatione cogitationis itumescit: ⁊ dū foris immenso fauore circūdat. intus vitate vacuatur: atq̄ obliuio sui in voces se spergit alienas: q̄ lem q̄ se credit: qualem foris audit: non qualem intus discernere debuit. Subiectos despicit: eosq̄ eāles sibi nature ordie nō agnoscit. Cūctis se estimat ampli⁹ sapere: q̄bus se videt ampli⁹ posse Ubi ponit exemplū: Qd̄ rectum iter sepe perginus: ⁊ tamen ortis surta viam vepibus per vestez retinemur: In via nō offēdim⁹: sed a latere nascitur q̄ pungimur Et ideo concludit. Bona nāq̄ ē ordine suo potentia: sed cuncta regentis indiget vita. Cuiuslibet ergo. siue bonus sit siue malus periculosū est appetere potestatem dominationis: quia sicut dicit

R

S

T

V ibi Gregorius. hūana mens ple
rūq; extollitur: etiam cum nulla
potētia fulcitur: Quāto magis in
altū se erigit cū se prās adiungit?
¶ Quā breuis autē est talis pote
stas: dicit Eccle. x. Omnis potē
tatis breuis vita. Et Job. xxiij.
Elevati sunt ad modicus: et non
subsistūt. Ubi Bre. moral. xvij.
de hmōi breuitate dicit. Qd ex
quo vita hominis est vapor ad
modicū parēs. Jac. iij. et omnis
caro fenū: et omnis gloria eius
quasi flos agri. Isai. xl. restat: q
potentia temporalis breuis est: et
gloria carnalis: que dum nitet ca
dit: et dū apud se extollitur: repen
tino fine terminatur. Est enim q
si stipula: que in altā rapitur: et q
si fumus qui ad nubila extollitur
et sicut nebula q se erigit: et sicut
ros qui subito desiccatur: et sicut
spumose aquarū bulle: q omnia
excrecūt vt appareant: crescen
do tamē peragunt: ne subsistāt:
put ait ibi Bre. Sic ē de potētia
temporali: prout aptat ibi bene i
dicto Sap. v. Quid nobis pfuit
superbia. et. Sequit. Transierūt
hec omnia tanq; vmbra et. hāc
modicitatez potentie debent pn
cipes attēdere: et cogitare: q non
sunt domini rerum veraciter: s;
vocaliter: exēplo regis Leonar
di: de quo legitur in quadam h
storia: Qd cū flo: eret i maximo
vigore imperij sui: sedile suuz in
littore maris ascendēis statui se

cit. et alloquens mare ait. Impe
ro tibi: ne ascendas terram meā
nec vestem vel mēbra dñatoris
tui madefacere presumas. Et ni
hilominus mare ascēdit: et terras
ac pedes eius madefecit. Quo fa
cto: ille resiliens ait. Sciant om
nes habitatores orbis: vanam et
frivolam esse regum potentiam:
nec quempiam: regis nomine di
gnum: preter eum cui nūti ce
lā: terra: et mare obedūt. Et nū
q; postea certici sue coronā au
ream imposuit: sed eas sup yma
ginem saluatoris in cruce posuit
in laudem regis eterni: cuz tamē
esset rex Normādie: Datie et An
glie: Unde etiam Xerxes rex: cuz
de sublimi loco: infinitā pene ho
minū multitudinem: et inuaria
biles exercitum vidisset: fleuisse
legitur: eo q post centuz annos
nullus eoz quos tunc cernebat
superfuturus esset: sicut ait Hiero
ro. epistola. cv. et Valeri lib. vlt.
ante fi. **¶** Ibi videt: specie aliēa
suam deplorasse conditionem:
opuz magnitudine q; altiore ani
mi sensu felitior. **¶** Ob predicta
igitur pericula et alia multa anti
qui non solū nō ambiebant pta
tes dominationum: sed etiaz su
giebant: vel coacti accipiebant.
Et hoc ex reipublice vtilitate: p
ut ait Egippus lib. iij. de Hesp
siano: qui cum esset in obsidione
hierosolimitana: et vēisset rumor
Neronem esse occisum: et Sal

B **B**am interfectus: qui fuit occisus
 septimo mense a die assupte pote
 statis: tunc viri veteris militie ele
 gerunt Despasianum vt susciperet
 rogantes scilicet imperium. Ille
 vobis cepit abigere: et se indignum
 dicere. Illi instabant: ipse resiste
 bat. perseverantius quoque reluctam
 tem armati gladijs circumstant:
 mortem minantes. Qui aduertens:
 sibi discrimen imminere si resi
 steret: et graue periculum si reci
 peret: ita potius cessit imponenti
 bus quam accepit voluntarius: quod
 alij ambire solent. Ergebant mi
 lites: suadebant duces. Curam po
 tius quam honorem induit. Similiter
 narrat Valerius li. vii. c. ij. Rex
 inquit subtilis ingenij: quem se
 runt: sibi traditus diadema prius
 quam capiti imponeret diu retentus
 considerasse et dixisse. **B** nobiles
 magis quam felicem panem: que si
 quis penitus agnoscat quam multis
 sollicitudinibus: periculis et mise
 raris sit refertus: nec humi quidem
 iacentem tollere velit. Quasi di
 cat. **C** Si quis consideraret pericu
 la et sollicitudines potestati anne
 xas: ipsam oblataz non acciperet
 Et ad hoc Valerius etiam li. v.
 c. vi. narrat de quodam egrediente
 portam: in cuius capite subito co
 rona erupit: responsumque est: cu
 fore regem si in vrbez reuertisset
 Quod ne accideret: voluntarium et p
 petuum sibi indixit exilium. Lu
 sus testade rei gratia: capitis ei

effigies creata: porte quam exierat
 inclusa est. Principes enim iusti
 qui agebant gratias: quando eo
 rum potestates minuebantur. ait
 Valerius li. iij. c. i. narrans de quo
 dam: qui cum Asiam et vicinas
 gentes amisset: gratias egit po
 pulo: eo quod magna nimis cura
 tione esset liberatus: et quod modicis
 regni terminis vteret. Sic preo
 bus rex regum et dominus, domi
 nantius: ac princeps regum ter
 re exemplum euidentem et efficacem de
 dit fidelibus ne ambirent poten
 tiam temporalem: quando cogno
 scens quod venirent vt eum facerent
 regem: secessit in montes Jo. vi.
 Abi Criso. omel. xli. Fugit inquit
 erudiens nos fugere mundanas
 dignitates. Et sequitur. Venit enim
 erudiens nos continere ea que
 hic sunt: et nunquam stupere. i. admira
 ri que in hac vita sunt clara: sed
 hec omnia deridere: et futura di
 ligere. Unde ait postea: quod gloria
 in hominibus est vt flos feni: et que
 eam tribuunt: vmbra somnij sunt
 viliores.

C Caplm. iij. Quod ordinate et le
 gitime sit dominatio assumenda
 et quis dignitates prin
 cipatus et potestatis non
 sint ex libidine appeten
 de: sunt tamen assumende ex in
 tentione obediendi deo et ecclie
 modo debito et ordinato. Sunt
 enim principes et domini institu
 endi legitima auctoritate. Quod

contingit quadrupliciter.

El diuina ordinatione et pro-
uisione.

El ecclie ex diuina auctoritate
collatione.

El paterna et legitima suc-
cessione.

El militū siue populi vnani-
mi electione.

D fuerunt enim reges assumpti ad
gubernationē populi dei diuina
ordinatione et preceptiōe. vt Da-
uid. i. Re. xvi. Unde et Moyses
orauit: vt deus prouideret hoies
fm multitudinem populi q pos-
set intrare et exire ante eos. Nu-
meri. xxi. **E** Item assumuntur
principes ad gubernationem po-
puli dei ab ecclia diuina auctori-
tate: vt et Moyses vocauit Jo-
sue: et dixit. vt introduceret popu-
lam. Deutero. xxxi. et ministerio
Samuelis vnxit dominus Dauid
in regem: in figura: q dei vicari-
scilicet ecclie prelatus confert
principatum et potestatem ac re-
gimē populi: prout iustitia exigit
et ecclie utilitas. **E** Item fuerunt
principes gubernantes populus
dei paterna successione: sicut Sa-
lomon. iij. Re. i. Sedit Salomō
super thronus Dauid patris sui.
hoc enim promisit deus regi re-
cte gubernanti populum suum:
Deus. xvij. q scilicet filius eius
regnaret. **E** Item fuerunt princi-
pes antiqui assumpti ad regimē
populi vnanimi militum vel po-

puli electione. sicut Vespasianus
de quo dictum est: et alij multi im-
peratores et psules prout ait Fla-
lerius li. iij. c. liij. dicēs: q ab ara-
tro accipiebantur: vt cōsules fie-
rent. vbi narrat Atilius quem se-
men spargentem viderunt q mis-
si erant a senatu: ad eum accersi-
endū: et ad populi romani impe-
rium suscipiendum. Sed ille ru-
stico opere attrite manus: salutes
publicā stabiliterūt: ingentes ho-
stius copias pessū dederūt: queq;
modo arantium bouum iugum
reuerant: triumphalis currus ha-
benas retinuerūt. Nec fuit huic
rubor: eburneo sceptro deposito
agrestē stipitem aratri repetere.
Similiter narrat ibidē de Qui-
tio Lincinato: de quo etiam Au-
gu. ij. de ci. c. xvij. q cū quattuor
iugera possideret: et ea suis mani-
bus coleret: ab aratro est addu-
ctus: vt dictator fieret. maiori vti-
q; honore q; consul victis hosti-
bus ingentem gloriā consecu-
tus: in eadē paupertate mansisse
Et de consimilibus Valerius vbi
ē. reddens rationem talium ele-
ctionū dicit. patrie rem non suaz
q; agere pperabat: pauperq;
in diuite: q; diues in paupere ver-
sari malebat. et. De huiusmodi
etiam electione ait Solinus li.
xi. c. iij. loquens de habitantib;
quandaz insulam. In regis inge-
lectiōe nō nobilitas preualet: s;
suffragia vnuersoz: ppus enim
eligit spectatū

E

F

G eligit spectatū morib⁹: ⁊ inuete-
rata clementia. annis graue. Sz
hoc in eo querit: cui liberi nulli
sunt. Nam qui pater fuerit: etiaz
si vita spectetur: non admittitur
ad regendū. Et si forte dum re-
gnat: pignus sustulerit: exiit po-
testate. Ideoq; maxime custodi-
tur: ne fiat hereditariū regnum.
Deinde etiam si rex: magnā pre-
ferat equitatem: nolunt: ei totum
licere: sed q̄draginta rectores ac-
cipit: ne in causis capitū solus iu-
dicet quēq;. Si q̄q; displicuerit
aduocat⁹ iudicat a populo: atq;
ita a dictis iudicibus .xl. fertur
sententia cui necessario acquiesci-
tur. Cultu rex dissimili a ceteris
vestit serinatio hitu: q̄ libez p̄ez
amiciri videmus. Qui si in pec-
cato aliquo arguitur: morte mul-
ctatur: non tamē cuiuscūq; atte-
ritur manu: sed consensu publi-
co rex omniam interdicta facul-
tate: etiaz colloqui potestas om-
nino punito negat. hec ille. Om-
nibus his modis ellecti ad regi-
men populi: dum adsit ecclie cō-
sensus ⁊ auctoritas: ex deo regnāt
puer. viij. per me reges regnant
per me principes imperant. ⁊c.
Nec obuiat qd̄ dicit⁹ Osee. viij.
Ipsi regnauerunt ⁊ non ex me:
principes extiterunt: ⁊ nō cogno-
uī: Potestas enim principandi
ex deo. est: sed prauitas regim⁹:
a male imperantib⁹: Omnis. n.
potestas a deo est. Ro. xij. Ideo

Jo. xij. dicitur a xpo. Non habe-
res in me potestatem nisi tibi da-
ta esset desuper. Dicū tamē ma-
li ex deo regnare: ⁊ nō cognosci
ab eo: eoq; eos non approbat: si-
cut exponit Bre. mora. xxv. Sa-
cit enim deus sinendo: sed nescit
reprobando: ait ibi. Nec est im-
putanduz diuine ordinationi: q̄
mali regnēt: sed subditorum pra-
uitati: Ipse enī regnare facit hy-
pocritam propter peccata populi
Job. xxxvij. Unde Bre. vbi. s.
Qui talē patitur inquit rectorem
deum non accuset: qz nimirum:
sui fuit meriti: pueri rectoris sub-
iacere ditioni. Culpaz igitur ma-
gis accuset operis q̄ iniustitiam
gubernantis. Dabo inquit reges
in furore meo. Osee. xij. scilz ob
subiectoz prauitatem: ad peccā-
tū penam. vnde ⁊ patienter de-
bent sustinere fideles: taliū perse-
cutionem. Legitur enim: q̄ Esti-
la in persecutione romanoz in-
terrogatus a quodā sancto epo
in ecclesia incluso quis esset: re-
spondit. Ego sum Estila flagellū
dei. Est sanctus episcopus. diuinā
veneratus maiestatem: bene in-
quit veniat minister. dei. Et inge-
minans illd̄ benedictus qui ve-
nit in nomine domini: reseratis
ecclesie foribus: persecutore ad-
misit: per quē martiri ē palmarū
assecutus: Nouerat enim: flagel-
li potestatem esse a deo: ⁊ q̄ de⁹
flagellat omnem filium quez re-

Nepst. Hebreoz. Ideo flagelluz vel flagellantem non exclusit: s; gaudenter admisit. Et huiusmodi principes: ecclesie sunt ministri et de manu ecclesie gladiū accipiunt. In ipsa enī ecclesia sūt duo gladij. Luce .xxij. Ecce gladij duo hic. Quozū vno vtit p̄ncipis manu: cui corporoz cohercendoruz confert potestates: alteri v̄o gladij scilicet spiritual: in p̄ntificibus auctoritate sibi reserua- ta. Non enim sine causa gladiuz portat. Dei enī minister est vindex in eis qui male agunt Ro. xij. Exercet enim officiu; quod non conuenit sacerdotij manib; dei tamen et ecclesie auctoritate i omnibus iure seruato.

Tertia distinctio. De v̄tutib; principantis.

Caplm .j. Qd p̄nceps assumptus ē ad sollicitudiez et laborē.

O **C** quocūq; modo predicatorū: p̄nceps fuit institutus: assentire debet diuine electioni: et ordinationi: nō ex libidine acquirendi predia et comoda propria: nec ex libidine principandi: nec ex libidine voluptadī et lasciuiendi: nec ex libidine iudicandi: Sed debet assentire deo et eccleie: et p̄ncipatū assumere cū timore et tremore: cum cordis humilitate ac recta intentione: vt scilicet sit obediēs deo et eccleie ad exequendū vtriusq; imperium: ad dei honorem: et ppli

utilitatē: mala cohercendo: bōa iubendo: q; vt ait August. lib. iij. ad Crisosto. In hoc seruiunt reges deo: si in regno suo bona iubeant: mala prohibeāt: nō solus que pertinent ad societatem humanam: sed que ad religionem diuinam: Nec assumpti sunt ad quietez cordis vel corporis: sed magnam sollicitudinem et laborem: dū perfecte fecerint officia sua. Unde narrat Macrobi; li. i. c. xvi. de Dionisio tyranno: q; cū qdā familiaris vitam ei; estimaret beatam: volens ipse ostēdere: q; continuo metu misa eēt et q; plena periculis: gladiū euaginatum a capulo fillo tenui pendente: capiti illius inter epulas imminere secti. Ille aut̄ inter epulas: mortis periculo grauabatur nec eū delitie cōsolabant. Talis inquit est vita mea quā beatā putas. Sic enī mortē semp nobis imminere videmus. Quō enī felix esse poterit: q; timere nō desinit: ait ibi. Et Tullius idē lib. v. tuscu. q. post mediuz. Qui enim preest: in sollicitudie. Roma. xij.

Insuper: vocati ad principatum: vocati sunt ad maximā seruitutē: et quasi ad quandā captiuitatem. Job. xxvi. Gigantes gemūt sub aquis. vbi Gre. moral. xvij. Nomine inquit gigantum potentes huius seculi significat. Et que v̄o: populi sūt. Apoc. xvij. Gigates ergo: sub aquis gemūt

P

Q

R

q: elati: dū in hac vita hominem
 assequi cupiūt: sub ponderib' po-
 puloz gemūt. Nam q̄to q̄s alti-
 us erigitur: tanto curis grauiori-
 bus oneratur: eisq; populis: mē-
 te ⁊ cogitatioe supponit: quibus
 supponitur dignitate: vt ait ibidē
 Preterea. Magna captiuitas.
 videt circūcingi iugiter ppli mul-
 tudine: ⁊ quasi circūligari. Qd
 accidit principib': put ait Sen-
 li. i. de clementia loquens ad im-
 peratorē. Possuz inquit in qua-
 libet parte vrbis incedere solus
 sine timore q̄uis nullus sequat
 comes: nullus ad latus gladius
 Tibi vō in tua pace armato vi-
 uendū est: Obsidet te ⁊ quocun-
 q; descendas magnus apparat
 Et sequit. Et hoc sūme magnitu-
 dinis seruitus est. vnde ⁊ Pla-
 to videt Dionisium corporis sui
 sceptrū custodibus: qd inquit ma-
 li fecisti: vt a tam multis necesse
 habeas custodiri: prout dicitur
 in polierato. li. iiii. c. iiii. Ideo ne-
 cesse est: q; sint vtuosi: ⁊ viribus
 validi qui in hmōi dignitatib' in-
 stituuntur. Vnde ⁊ Saul fuit al-
 tio: vniuerso populo ab humero
 ⁊ supra. i. Re. x. Jō Helius im-
 perator put dicitur in polierato
 li. iiii. c. xii. cū obsecrate senatu: vt
 filiū: Cesarez appellaret: suffice-
 re inquit debet: q; ego ip̄e imeri-
 tus regnauerim: cū nō mererer.
 Principatus enim: sanguis non
 debetur: sed merito: ⁊ iutiliter re-

gnat: qui rex nascitur nec meret.
 Et proculdubio: parētis affectū
 exuit: qui paruulos suos superie-
 cta molle importabili extinguit.
 hoc est filios suffocare non pro-
 mouere. Ellendi enim p̄us sunt:
 ⁊ v̄tutibus exercēdi: ⁊ cum in eo
 p̄fecerint: vt probentur eos vir-
 tutibus antecedere quos debent
 honore anire: inuūti ascendāt: ⁊ se-
 ciuū suoz nequaq; subtrahant
 votis. hec ille. Nec repugnat qd
 dicitur. principatus non debetur
 sanguini ei: qd dictum est sup̄a:
 q; principes succedūt p̄ribus: qz
 ratione carnis ⁊ sanguinis non
 debetur principatus: viuentibus
 scilicet fm̄ appetitum carnis ⁊ sā-
 guinis. Debet tamen ratione car-
 nis ⁊ sanguinis: obedientib' deo
 ⁊ mandatis eius.

¶ Capl'm. ij. Qd princeps debz
 esse humilis deo ⁊ ecclesie.

¶ Salis autem debeat esse
 princeps vel rex descri-
 bit dominus eleganter.
 Deut. xvij. Cū inquit fuerit con-
 stitutus scilicet rex: non multipli-
 cabit equos nō habebit vxores
 plurimas. Et sic de alijs que enu-
 merat ibi. Ex qua auctoritate p̄z:
 q; debet esse humilis obedientia
 respectu dei ⁊ ecclesie: deū pie co-
 lendo: eccliam ⁊ eius ministros
 deuote honorando. ¶ Sic debz
 eē in eo quo ad se perfecta sancti-
 monia. Quo ad alios pia clemē-
 tia. Ad recte regendū: legū diuī

narū solere intelligentia. In re-
gēdo perfecta iustitia. Respectu
omnium larga munificentia. In
factis et dictis suis lōganimis pa-
tientia. ¶ De quo patet qz vt di-
ctū est supra: dei et ecclesie mini-
ster est: ideo merito vtriqz humi-
lis debet esse. Unde Gre. in regi-
stro li. v. hortans Mauritiū im-
peratōrē ad debita reuerentiam
ministris ecclesie exhibēdā: Nō
indignetur inquit sacerdotib⁹ do-
minus meus: sed excellenti con-
sideratione propter eū cuius ser-
ui sunt: illis famuletur: et debita
reuerentiam impendat: qz illi ali-
quādo in diuinis eloquijs ange-
li et dii nominant: Exo. xxij. Dijs
non detrahas. Malach. v. La-
bia sacerdotis custodiūt scientiā
et c. vnde Constantīn⁹ dicit. Nō
est dignum vt nos deos iudice-
mus. Quid miruz si nra puitas
illos dignetur honorare: quibus
in suo eloquio honorē tribuens
eos angelos aut deos etiā ipse de-
us appellat: vnde ibidem. Cum
Constantino principi scripte ab-
hōinationes et epōs oblate fuis-
sent: libellos accusationis accipi-
ens: in eorū conspectu incendit.
vos inquit dii estis a deo vero
cōstituti. Inter vos cās vestras
disponite: qz dignum non est: vt
nos iudicemus deos. In qua sē-
tentiā: vt ait ibi Gre. plus sibi ex
humilitate et illis prestitit ex re-
uerentia impensa. De admirabili

quoqz humilitate ei⁹ ad deum et
ecclesiam legit li. i. historie triparū
te quasi per totū. vbi dicit. Qd
cū esset multitudo epōz: numer⁹
ecclesiasticorū excedens: omni-
bus diebus imperator: quotidiana
cibaria exhiberi largissime or-
dinavit. Et cū vnus vellet culpa-
re aliu: precepit: vt vna die libel-
los omnes sibi traderēt. Quos
accipiens ait. Hec quidē allega-
tiones tempus habebūt et iudicē
scilicet diem iudicij: et eū qui iudi-
caturus est oēs. Mihi vō nō li-
cet de his habere auditoriū scilz
sacerdotū accusantiū: et accusato-
rum: quos minime puenit tales
debere monstrari his q ab alijs
iudicantur. Imitantes igitur di-
uinā clementiam: et alterutrorū
veniaz: accusationes abolem⁹ al-
terutras. Et de his q ad fidē per-
tinent agere studeamus: cui⁹ gra-
tia venimus. Et libellos omnes
fecit cremari. Et sequitur. Conue-
nientibus scilicet episcopis: maxi-
mam domū paravit imperator
in regalibus sedibus. Et subselia
in ea poni precipiēs: intrauit ipse
cum paucis: et minori sede in me-
dio sedit. Et ibi: multū de admi-
rabili honore quem exhibuit ec-
clesie ministris. Et de hoc eodem
li. iij. c. ij. ecclesiē hystorie, vbi
ait. Deus vos constituit sacerdo-
tes et potestatem dedit de nobis
iudicandi. Et iō nos a vobis re-
cte iudicamur. Vos aut non de-

videtur
releuāam
ex sequenti

B

C

et ab hominib⁹ iudicari. Propter qd: dei solius inter vos expectate iudiciū: et vestra iurgia que cūq; sunt: ad illius reseruentur examen. Eos enim a deo nobis dati estis dii: et conueniens non est: vt homo iudicet deos: sed ille solus de quo scriptū ē. Deus stetit in synagoga deorū: in medio autē deos discernit. Iō his obmissis ea que ad fidē pertinent absq; ulla animorū contentione diserite. Unde in scriptis Nicolai romani pontificis. idem dixisse legitur **A** Si proprijs inquit oculis vidissē sacerdotem dei: aut aliquē comū qui monastico habitu circūamicti sunt peccantem: clamidē meā explicarem: et eū operirez: ne ab aliquo videretur. Qualiter autē ipse deum coluit: et cultum dei p orbē dilatauit legitur primo hystorie tripartite quasi per totum. **B** Ubi dicitur. Qd in somno constitutus vidit signū crucis in celo: et angelos stantes et dicentes. Constantine: in hoc signo vices Et extūc: signū crucis preferri in aie iussit. Et in vexillum crucis transformari fecit signū victoriale: quod vocabat labrū: et anese et actem preferri. Et li. ix. eccliaſtice hystorie dicit. Qd in dextera sua signū crucis habuisse perhibetur. **C** Qualr etiam dei cultuz dilatauit legit primo hystorie tripartite. Qd scilicet in regalibus oratorū fabricauit: et tabernacu-

lum ad instar ecclie: quod circū ferebat: dū 3 hostes castra metaretur: quatenus nec in itinere degens ipse vel exercitus sacro lumine priuaretur. Sequebāt pariter sacerdotes et diaconi tabernaculo seruietes: q fm legē eccliaſtica sacros ordines adimplebāt Romanorū eim cohortes singule fecerunt tabernaculū pprium et sacerdotes et diaconos hebant. Et dñica die sanxerunt a iudicijs et causis omnibus vacationē habere: et in ea tantū orationibus occupari. Illū honorabāt: qz in eo xps resurrexit. Illū scilicet sextā feriā: qz i eo crucifix⁹ fuit. **D** Abaximam culturā crucis habebāt. Supplitiū crucis quoq; qd apd Romanos prius in vsu fuit: lege prohibuit: et. Et ibi multum de mirabilibus opibus que egit. vñ et dñs Iesus recompensauit sibi et in vita: qz fuit in bellis felicissimus: vt legitur ibi. Qui cū bella omnia superaret: veluti recompensans Christo: in ei⁹ religionē magis magisq; feruebat. **E** Abstra ergo tanti principis humilitas: et stupenda in diuino cultu pietas: quem debent imitari fidelū principes vniuersi. **F** Consimilr viguit mira deuotio erga deum et eccliam in Teodosio impatore: cuius mirū factum hic intersertur in exemplum principū. De q lib. ix. hystorie tripartite. Qd cuz apud Thesalonicam ciuitatē que

dñica die
D No.

Sexta feria
 Saphan

E

F

Qd mirū
 No.

G dā iudices lapidati fuissent: Teo-
 dosius indignatus: auctores in-
 terfici fecit. vbi septem milia sūt
 occisi nō precedente iudicio. hu-
 iusmodi autē cladē plenaz gemiti-
 bus audiens beatus Ambrosi⁹:
 cū princeps venisset Mediola-
 nū: et solemniter in sacruz vellet
 intrare templū: occurrit sanctus
 episcopus foris ad ianuā: et ingre-
 dientem his sermonibus a sacri-
 liminis igressu phibuit. Mescis
o imperator perpetrare a te necis
q̄sta sit magnitudo? Neq; post
 causam tanti furoris mens tua
 molem presumptionis agnoscit.
 Sed forte recognitionem pecca-
 ti prohibet potestas imperij: De-
cet tamē: vt vincat ratio potesta-
tem. Scienda quippe natura est
 eiusq; mortalitas ac resolutio et
 puluis progenitorū ex quo facti:
 et quo regendi sumus: et nō flore
 purpureo confidentem: infirmi-
 tatem operitū corporis ignorare.
H Loequalitū hominū pnceps es:
o imperator et conseruus. vn⁹ est
dominus rex omnium et creator.
Quibus igit oculis aspicias: co-
munis domini templū: Quibus
calcabis pedibus sanctuz dñi pa-
uimentū: Quō man⁹ extends:
de quibus adhuc sanguis stillat
inocuis. Quō in his manib⁹ su-
scipies sanctum domini corpus?
Qua presūptione: sanguinis pre-
ciosi poculū ore tuo percipies: cu-
ius furore pmonis tantus iniuste

sit sanguis effusus? Recede er-
go recede: ne secūdo peccato po-
rem nequitiaz augere contēdas.
Suscipe vinculū: quo nunc op̄s
dominus te ligauit. Est enī me-
dicina maxima sanitatis. his ser-
monibus obediens imperator.
 Erat enim diuinis eruditionib⁹
 eruditus: et aperte sciens que sūt
 propria sacerdotum: que reguz:
 gemēs et flens ad regalia remea-
 uit. Cūq; octo mensū continua
 transissent tempora: propinqua-
 uit natiuitas Saluatoris. Impe-
 rator autē lamentationib⁹ assidu-
 is in palatio residens: cōtinuas
 lachrymas incessabiliter effūde-
 bat. Ingressus autē Rufinus tūc
 magister militum: ad principem
 in lamentatione prostratum ac-
 cessit: vt lachrymarū causas ing-
 reret. Et ille amarissime ingemi-
 scens: et vehemētius lachrymas
 fundēs: tu iquit. o Rufine ludis
 et mea mala nō sentis. Ego enī
 lamento: et gemo calamitatē me-
 am: q; seruis quidē et medicantē-
 bus aperta sunt domini templa:
 et ipsum dñm ingredientes licen-
 ter exorāt: mihi v̄o ad eū ingres-
 sus nō est: Insup et celi sunt clau-
 si. Hec dicēs: v̄ba singula singul-
tibus rūpebat. Et Rufinus: cur-
ro inquit si iubes: et pontifici pre-
cibus suadebo: vt soluat vinculū
quod ligauit. Et impator. Non
suadebis. Noui enim: decretus
eius esse iustū: nec reuerētib⁹ im-

I perialem potentia: vt leges possit
 preuaricari diuinas. Cūq; Rufi-
 nus verbis plimis vteretur: et p-
 mitteret Ambrosiū esse flectendū:
 Impator euz pergere cū festina-
 tione pcepit. Ipse quoq; spe da-
 ta post paululum est secutus cre-
 dens Rufini pmissionib⁹. porro
 vir mirandus Ambrosius mor-
 vt vidit Rufinū ait ei. Impudē-
 tiam canū imitatus es. o Rufi-
 ne: tante scilicet necis auctor pu-
 dorem ex fronte detergens: non
 erubescis nec metuis q̄ imagi-
 nem latrare diuinam. Cūq; Ru-
 finus supplicaret: et imperatores
 diceret esse venturū: supno zelo
 accensus Ambrosi⁹: ego inquit
K Rufine dico tibi: qm̄ eum ingre-
 di sacra limina phibeo. Si v̄o
 impium in tyrannidē mutauerit
 libenter ego necē suscipio. hec ⁊
 alia plima Rufinus audiens nū-
 ciavit impatori votum ep̄i: mo-
 nens ne de palatio forte procede-
 ret. At Impator in media iā pla-
 tea procedēs: pergo inquit ⁊ iu-
 stas in facie suscipio ꝓtumelias.
 Cūq; ad sacra limina puenisset
 in sacram quidem basilicaz non
 presumpsit intrare. Sed veniēs
 ad antistitē: et euz inueniēs in sa-
 lutatorio residente: supplicat: vt
 sua vincula soluat. At ille tyrāni-
 cam dicebat eius esse presentiaz:
 vesantre Teodosiū: eiusq; calca-
 re leges. verū imperator: nō in-
 surgo iquit aduersus ecclesiasticas

sanctiones: neq; iniq; ingredi sa-
 cra limina contendo: sed te solue-
 re vincula mea deposco: ⁊ cōis
 domini p me exorare clementiā
 nec mihitanuam claudas quas
 cūctis penitentiaz agentib⁹ domi-
 nus noster appuit. Tūc antistes
 quam inquit penitentiaz oñdisti
 post tantas iniquitates: Quibus
 medicaminibus incurabilia vul-
 nera plagasq; curasti? At impa-
 tor: tuus est inquit ⁊ docere ⁊ me-
 dicamenta temperare: meū v̄o
 oblata suscipere. Cui sanct⁹ Am-
 brosius. Quā furori tuū iudiciuz
 comissi: ⁊ nō ratio sententiam
 ptulit: sed potius iracundia: scri-
 be legem q̄ decreta furoris eua-
 cuet: ⁊ triginta dieb⁹ sententia ne-
 cis atq; proscriptionis in litteris
 tantū maneat: ⁊ iudiciū rationis
 expectet. Quib⁹ transactis dieb⁹
 ira videlicet iā cessante: ratio cau-
 sam iudicans: apd̄ seip̄am q̄ co-
 gnouerit sub v̄itate disponat. In
 his diebus agnosci: si iusta sit sē-
 tentia quas ptulit: aut iniusta. Et
 si quidē rō p̄buerit iniusta que
 plata sunt dirūpet: si v̄o iusta
 firmabit. Dieꝝ enim triginta nu-
 merus ad hec examināda suffi-
 ciet: hanc admonitiōē impator
 animo libenti suscipiens: ⁊ opti-
 maz esse confitens: legē scribē re-
 pente precepit: ⁊ proprie manus
 litteris confirmavit. Quo facto
 vinculuꝝ eius soluit Ambro. Et
 lex hacten⁹ obseruatur. Est autē

L

Senten
No.

M

N lex huiusmodi. Imperator Gratianus va-
 lentinianus Teodosius Augustus:
 Flavianus prefecto pretorii Illiri-
 ci. Si vindicari in aliquos seueri-
 us quam nostram consuetudinem p-
 cae intuitu iusserim: nolui statim
 eos subire penas: aut excipere
 sententiam. Sed per dies trigin-
 ta: super eorum statu et fors et fortu-
 na sit suspensa. Reos sane exci-
 piat carcer et custodia: et excubijs
 solertibus iugiter obseruetur. Sic
 igitur sacratissimus imperator ingre-
 di limina sacra presumens: non stans
 domino supplicauit: neque genua fle-
 xit: Sed pronus in pavimento
 iacens: dauitica proclamauit vocem.
 Adhesit pavimento anima mea et c.
 Manibus autem capillos euellens:
 frontemque percutiens: et pavementum
 lachrymarum guttis aspergens: veni-
 am impetrare poscebat. Cumque tem-
 pus adesset: quo munus ad altare
 solet offerri: surgens cum lachrymis
 ingressus est. et cum obtulisset: sicut
 consueuerat inter cancellos stetit.
 Rursus autem Ambrosius non quieuit
 sed locorum differentiam edocuit: et
 quesuit: quid ibidem expectaret. im-
 perator autem dicente: se sacrorum my-
 steriorum preceptionem sustinere: sibi
 per Archidiaconem remandauit.
 Imperator: interiora loca tantum
 sacerdotibus sunt concessa: quae ce-
 teri nec ingredi nec contingere per-
 mittuntur. Egredere igitur: et hanc
 expectationem cum ceteris habe com-
 munem. Purpura enim impato-

res non sacerdotes facit. Tunc fi-
 delissimus imperator: etiam hanc
 traditionem animo gratanter sus-
 scipiens remandauit. Non auda-
 tie causa intra cancellos remansi-
 sed in Constantinopolitana urbe
 hanc consuetudinem esse cognoui.
 unde gratias ago pro huiusmodi medici-
 na. Tali enim tantaque virtute ex-
 cellentia. et presul et imperator cla-
 rebat. Ego quoque utriusque opus
 admiror. Illius fiduciam: huius
 obedientiam. Illius zeli feruorem
 huius fidei puritatem. Porro
 regulas quas a magno sacerdo-
 te perceperat: etiam reuersus in
 Constantinopolitana urbe serua-
 uit. Nam dum festiuitatis tempore
 ad ecclesiam processisset: oblati in al-
 tari muneribus: mox egressus est.
 Cumque Macarius presul ecclesie man-
 dasset: cur intus stare nollet: man-
 dauit ille. vix inquit discere potui
 que differentia sit imperatoris et
 Sacerdotis. vix enim inueni ve-
 ritatis magistrum. Ambrosius namque
 solum noui digne vocari pontificem.
 Tantum itaque potest increpatio
 a viro virtutibus florente placita: hec
 ibi. Laudanda est igitur sancti pontificis
 iuxta seueritatem: et preconizanda il-
 lustris imperatoris obedientie hu-
 militas unde et his principibus
 gloriosus princeps regum terre
 recompensauit etiam in hac vita tri-
 buens eis quasi aram glorie. Nam de
 felici prosperitate Constantini:
 ait Augustinus. v. de ciui. c. xxv.

di. qd̄ dū i perauit: vniuersū roma
 nū imperiū tenuit ⁊ defēdit. In
 geren dis bellis victoriosissimus:
 in tyrānis opprimendis per oīa
 prosperatus: grandeuus senectu
 te defunctus: filios imperatores
 reliquit. De prosperitate autē Teo
 dosij a rege regū sibi collata: legi
 tur ibidem. xxvj. c. s. qualiter ho
 stes deuicit: ⁊ qualiter tela hostiū
 a vento in ipsos retorquebantur
 In cuius laudē ait Claudianus.
 O nimium dilecte dei: cui mili
 tat ether. Et coniu rati veniūt ad
 classica venti. Humiles enī prin
 cipes ⁊ in presenti deus eleuat: ⁊
 in futuro glorificat. Humiles enī
 principes exaltat deus: superbos
 vō ⁊ rebelles sibi ⁊ ecclie humili
 at ⁊ dānat. Exēplum de Saul ⁊
 David. Jō ecc. x. Sedes inquit
 ducum superboꝝ destruxit dñs.
 ⁊ sedere fecit mites pro eis.

Caplm̄ tertius. Qd̄ princeps
 debet esse immunis a sordidante
 culpa.

T sicut princeps d̄ esse
 subiectus deo ⁊ ecclie vt
 dictū est: ita debet eē pu
 rus ⁊ immaculatus vite puritate
 ⁊ sanctimonia: maxime a fetore
 luxurie: ⁊ horrore gule. Enī in su
 pradicta auctoritate Dent. d̄ de
 rege. Nō habebit vxores pluri
 mas q̄ alicī at̄ aiuz ei⁹. In quo p
 hibetur libido luxurie ⁊ etiā gule
 que est ei annexa Princeps enī
 debet esse deo acceptus ⁊ gratus

in se ordinatus ⁊ honestus: suis
 amabilis ⁊ venerandus. hostib⁹
 terribilis ⁊ timendus. Que om
 nia auferunt p̄dicte libidines: ⁊
 contraria afferūt. Amor enī mu
 lierū enaruauit fortitudinē Sa
 psonis: infatnauit sapiam Salo
 monis: fedauitq; sc̄timoniā Da
 uid regis. ait Hiero. epl̄a. xxiiij.
 Nec Sampsonē fortior: nec Sa
 lomone sapientior: nec Dauid po
 tes eē sanctior: ⁊ tñ vterq; a mu
 liere deceptus est. Nullum enī
 imperiū durabile: nec principat⁹
 stabilis. qñ regnat in p̄ncipe li
 bido luxurie. Enī ⁊ Romanū im
 perium exaustum est ⁊ demersuz
 Nerone imperante: cuius gula
 oīa deuorauit. cōmaculauit libi
 do: exausit auaritia: fregit igna
 uia luxuria cū supbia exanauit:
 prout dicit Poly cratus. li. vj. c.
 xij. Nec mirum: qz quando p̄n
 ceps in hmōi libidinibus laxat:
 subditi licentius precipitant. Job
 primo. Sillis tuis ⁊ filiab⁹ vescē
 tibus ⁊ bibentibus vinum in do
 mo fratris sui primogeniti. Ebi
 Greg. mora. v. ait. Luz maiores
 voluptati deseruiunt: miorib⁹ la
 sciute frena laxant. Unde Hero
 des contionās coram Augusto:
 ⁊ loquens de Antonio prout dicit
 Egippus. li. i. ait. Ille victus ē vir
 tutib⁹ tuis: sed magis vict⁹ ē mo
 ribus suis. Elicit eum Cleopatra
 vxor. vicit eū egiptius amor: vi
 cit eum chanopeia luxuries. vi

Sḡlm̄

T

V

etius est: qz maluit cū Cleopatra
vinci: q̄ sine ea vincere. vicit eū
mulier. infestior suis q̄ aduersa-
rijs. Et de ista luxuria ⁊ ei⁹ nocu-

X mētis loqtur Valerius multum
li. ix. c. i. ponēs exemplū de mulg.

Enī ait. Qd voluſcentium vrbs
erat opulēta morib⁹ ⁊ legib⁹ or-

V dinata: Postq̄ vō in luxuriam
est prolapsa: in p̄fundū iniuriarū
⁊ turpitudinum decidit: vt seruo-
rum dominationi insolentissime

subiaceret. Itē ibidem narrat: qz
Campana luxuria: iunctū Dani-

Z balem armis: suis illecebris cō-
plexa: vincendus romano militi
tradidit. Illa ducem vigilantissi-

mū: illa exercitum acerrimū da-

pibus largis: habundanti vīno:
vnguentorū fragrantia: ⁊ vene-

ris vsu lasciuioze. ad somnū ⁊ de-

litias euocavit: ac deinde fracta ē
⁊ concussa punica feritas. Et se-

quit. Quid ergo his vitijs fedi⁹?
quid damnosius: qbus: virtus

atterit: victorie languescit: ade-

pta gloria in infamiam vertitur:
animi corporisqz vires expugnā-

tur: adeo vt nescias an ab hosti-

bus: an ab illa capi: perniciosius
hūdum sit: ¶ Consimiliter de-

bet esse p̄nceps liber ⁊ imacula-
tus ab honore gula que impellit
in libidinē luxurie: ventrē enī di-

stentū cibo voluptas sequit gen-
taliū: ait Hiero. in ep̄la. xliij. ven-

ter enim mero estuans: cito des-

pumat in libidinē. Et libero enī

patre proxim⁹ intemperatīe gra-

duſ: ad inconcessam venerē esse

cōsuevit: ait Vale. li. v. c. i. Prin-

ceps enī d̄z esse oī tempore sobri-

us: ⁊ potēs vti vsu rōnis ad cau-

ſas ſubditoꝝ diiudicandas: ⁊ ad

dandas r̄ſiones populis: quod

impedit excessus gula vñ narrat

vale. li. vj. c. i. de muliere dānata

a Philippo rege temulēto. Que

ait. Prouocarem. i. appellare ad

Philippum: sed ad sobriū. i. si

nō eſſet ebrius: excuſſit rex crapu-

lam: ⁊ causa diligenti⁹ inspecta:

iustioꝝ ſniam ferre coegit. ⁊ iō

proner. xxxj. Nolite regibus da-

re vinū: qz nullum ſecretū vbi re-

gnat ebrietas: ne forte bibāt: ⁊ ob-

liuiscant iudicioꝝ iustioꝝ: ⁊ mu-

tent causam filioꝝ pauperis. ¶

nobiles p̄ncipes abſtineſt ſe a lu-

ſu luxurie: ⁊ voracitate gula. ait

Elege. li. v. d̄ remilitari. c. x. nar-

rans. Qd ſcipio african⁹ in his-

pania cum inter captiuas eximie

forme virgo nobilis ad eū pro-

ducta eſſet oīuzqz oculos in ſe cō-

uerteret: ſūma cuſtodia habita:

ſponſo nomine Atilio reddidit:

aurūqz qz parentes eius redem-

pturi captiuam deuulerāt: eidem

ſpōſo pro nuptiali munere dedit.

Qua munificētia: vniuerſa gēs

victa: imperio populi romani ac-

ceſſit. Similiter traditū eſt. Ale-

xandriū macedonem eximie pul-

chritudinis virgini captiue cum

ſinitūmi generis p̄ncipi deſpon-

B

C

A
alam

fata esset. sūma abstinentia ita pe
percisse. vt eā nec quidē aspiceret
Qua mox ad sponsū remissa vni
uerse gentis p hoc beneficiū ani
mos sibi conciliauit.

A **S**imilr:
de Octauiano dī q mortuo An
tonio. Cleopatra accessit ad Au
gustū postq̄ fuit capta: ⁊ prouo
luta ad pedes ei⁹ sollicitabat oeu
los illius. vñ de ipsa: **S**ult⁹ adest
precibus: facies intenta perorat.
Sed frustra quidē hoc fecit. Mā
pulcritudo eius in pudicitiaz p̄n
cipis fuit. De hoc **P**olicrat⁹ li.
iij. c. x.

B **S**imiliter legi nobiles
principes: mire fuisse abstinentie:
prout dicit **V**egeti⁹. li. iij. c. iij. di
cens. q̄ Anibal surgere de nocte
solitus erat: ante noctē non quie
scebat: crepusculo demū ad cenā
vacabat. Mū q̄. amplius q̄ dua
bus horis apud eū discumbebat
Item cum sub **A**sdрубale mili
taret: plerunq̄ super nudam hu
mū saculo tectus somnos capie
bat. **E**milianū quoq̄ **S**cipionē
tradit in itinere cū amicis ambu
lantem: accepto pane vesci solitū
Idem legi de **A**lexandro mace
done. **M**asimissā quoq̄ nona
gesimū etatis annū agentē meri
die ante tabernaculū stantes vel
ambulantes capere cibos solitū
legimus. **M**arcū **L**atonem eo
dem vino quo remiges contētuz
fuisse tradit. Et de his **P**olicrat⁹

C li. v. c. vij. dic. **E**bi superaddit: q̄
August⁹ cesar mimi cibi erat at

q̄ vulgaris **L**epe: secundariū pa
nē pisciculos minutos: caseū bu
balum: manu pressum: ⁊ fic⁹: bi
feras virides maxime appetebat
Aescebaturq̄ ante cenā quocun
q̄ tēpore ⁊ loco stomachus deside
rabat. **E**nde ipse in quadā ep̄la.
Nec videns quidem in tiberi taz
diligenter sabbatū seruat. q̄ ego
hodie seruauī: qui in balneo post
duas horas noctis: duas buca
das manducaui priusq̄ vngi in
ciperem. **I**trā quoq̄ citissime re
mittebam: dum iniuriantis ani
mum imutatum videbā. hec ille
Ende ⁊ **I**ulium cesarē vini picissi
mū: nec inimici quidem negaue
runt: prout ait **S**uetoni⁹ li. de vi
ta cesaruz: recitās verba **M**arci
Latonis de ipso **C**esare. s. ad euer
tendam rempublicā sobriū acces
sisse. **C**irca victum enī indifferēs
erat. vnde ait **S**aius apius de eo
prout dī ibi. **Q**d cum ab hospite
conditum oleum pro viridi esset
appositum: aspirantibus ceteris
dixit se tale appetisse: ne hospes
aut negligentie: aut rusticitaz cul
pabilis videret. **M**agna igit hu
ius abstinentie sobrietas: ⁊ vrba
na curialitas. **E**t si tales fuerunt
gentiles: quales esse debent prin
cipes fideles: cum dicat scriptu
ra ecc. x. **E**t terre culus rex puer
est: ⁊ cuius principes mane come
dunt. **B**eata terra cui⁹ rex ē no
bilis: ⁊ cuius principes vescantē
tempore suo: ad reficiendum. s.

non ad luxuriandum.

Capitulum quartū. **Q**uod princeps debz esse virtuosus iustitia.

Et non solum oportet qd princeps sit immaculatus a predictaz libidinū macula: sed etiaz debet esse predicti virtuosozū operū p̄rogatū. vnde in premissa auēte Deut. vt dicit inquit custodire verba eius.

F

s. dei. que in lege precepta sunt vt s. exēplo operū prouocet comilitones: et omnes subditos ad ardua operanda: et terribilia aggredienda. Facta enī egregia principis: et exempla virtuosa plus prouocant subditos ad talium imitationes q̄ imperia v̄l mādata: ait

Claudianus ad Theodosiū. In cōmune iube: si quid censes esse cauēdū. Primum iussa tibi: tūc obseruatioz equi. Sit popl̄s: nec ferre negat: cū viderit ipsuz. Auctorem parere sibi: componitur orbis. Regis ad exemplum: nec sit inflectere sensus. Humanos: edicta valēt: q̄ vita regenz. Modibile mutatur semper cū principe

vulgus. An̄ in p̄logo hystorie tripartite Soromēus loquens ad Theodosiū ait. qd pietas est vetus ornatuz imperij: et qd purpura et corona in quibus est signuz maiestatis: clementiam et pietatē semper intrinsecus nutriunt. Nō nobiles principes nō imperabāt qd ipsi nō facerēt. Sicut de Cæsare legit: qd nuncq̄ dixit militibus

G

ste: sed venite: qz participatus cū

duce labor: videt militibz minor. Et de ligurgo dicitur. qd nihil aliis impauit: qd nō ipse primo impleret. Sic fecit p̄nceps nobilis Sedeon. Judic. vii. **Q**uod me inquit facere videritis hoc facite. et quod plus est: hoc fecit princeps oīum regum dñs Iesus: vt suos milites aiaret ad terribilia aggredienda: et constanter sustinēda. Cepit enim primo facere: postea docere Act. i.

Capitulum quintū. **Q**uod princeps sit misericors pia clemētia.

Onsimiliter debet princeps esse misericors pia clementia respectu inferiorum: Et hoc merito. **I**pe enī est pater patrie. ait Sen. i. de clemētia. c. viij. Et de hoc idē Sen. eleganter in eodē li. hortans principem ad clemētiā. vnde ait. li. i. Sicut medicine apud egrotos vsus: ē apud sanos horrozita clemētiā q̄uis pena digni inuocēt innocentes colunt. Et sequitur. c. v.

Nullam clementia magis ex oibus q̄ reges et principē decet. Ita enim magnis viris virtutes decori glorie sunt sicut illis salutaris potentia est. Nam pestifera vis: valere ad nocēdum. et c. iij. dicit principū crudelitas bellum est. clementia in quacūqz domū prouenerit: eam felicem et tranquillam parabit. Sed in rege quo rarioz: eo mirabilior. Magni enī

H

I

K animi proprium est placidū esse
tranquillumq;: et iniurias ac offē
sas superādo despiciere. **M**ulie
bre enī est: furere ira. **N**ō decet
regem seua nec inexorabilis ira.
Mon enī multum super eū emi
net: cui se irascendo exequat. **S**e
quitur. c. iiii. **Q**uod si dii placabiles
et equi: delicta potentium nō sta
tim animibus prosequunt: q̄
to equius est. hōiem hominibus
prepositum miti aīo exercere
peritū? **E**nde narratibi de quodā
qui multū studuit ad hostes de
struendos. **E**t cum quendam de
struere non posset cōsuluit vxor
em. **Q**ue dixit ei. **F**ac qd̄ medici
solent: q̄ vbi v̄sitata remedia nō
profunt temptant contraria. **S**i
igitur. seueritate nihil adhuc pro
fecisti: nūc tempta etiā quō cedit
tibi clemētia. **I**gnosce igitur illi.
Quod ille ganisus annuit: et facto
impleuit. **C**ōtulitq; illi postea cō
sulatū: et amicissimū fidissimūq;
habuit et heredem. **E**t ponit bo
num exēplū. di. **Q**uod sicut precise
arbores. plurimis ramis repullu
lant: et multa satorū grana: vt de
stora resurgant rescindunt. ita re
gia dignitas augetur: inimicorū
numerum tolerādo. parētes enī
liberiq; eorū qui interfecti sunt. p
pinqui et amici: in locū singulorū
succedant. **E**t ibi bene de hoc. et
c. x. ponit aliud exēplū. **A**pes:
iracundissime sunt: et aculeos in
vulnere relinquūt: sed rex earum

sine aculeo est. **V**oluit enī nā nec
seuum esse: nec vltionem petere
tellūq; destruxit: et eius iram in
hermē reliquit. **E**xemplum hoc
magis regib⁹ ingerēs ait ibi. vbi
multa de hoc per totum. vt enim
dicit **L**ucius sicut recitat **P**oli
cratus li. iiii. c. viii. principē senes
moribus esse oportet: et qui mo
destiora sequat consilia et vicem
gerat medicorū qui morbos cu
rant nūc exanitione in repletis:
nunc refectione in vacuis: et do
lorem sedāt nunc cauterio: nunc
fomentis. **E**bi ponit exēpla. **D**i
cebat **T**raianus: insanū esse qui
oculos habēs lipientes: eos ma
lit effodere q̄ curare. **E**t vngues
si acriores fuerint resecandas nō
euelēdas atebat. **E**t sic **C**ytared⁹
facit consonatiā non ruptis s; tē
sis cordis p̄portionabiliter et re
missis: sic oportet principem mo
derari nūc rigore iustitie nūc fa
uore clemētie et vnānes facit s̄b
ditos. **T**uti⁹ enī ē cordā remitti ei
q̄ nimis protendi: qz semel ru
pta: nullo artificio reparat. **I**deo
ait **E**thnicus denuntiās laudem
principis. **E**st piger ad penas p̄n
ceps: ad p̄mīa velox. **Q**uiq; do
let quouens cogit esse ferox. **N**ec
enī clemētia: principē quodam
modo equat deo. sicut ait ali⁹ eg
gregius versificator: alloquēs p̄n
cipē. **S**is pius in p̄mīs: nā cuz
vincamur in ol. **M**unere: sola
deos equat clemētia nobis. **S**l. r.

omnib⁹ dicat saluator: estote misericordes. Luc. vi. specialr tñ cōuenit principi: vt sit clemēs: eoq³ sit pater patrie sicut dictum ē. vñ z in litteris secularibus fertur dixisse plato: sicut ait polycratus li. v. c. vj. Cum in subiectos inquit potestas seuit: idem est: ac si pupillum tutor psequatur vñ suo cū mucrone iugulet: ob cuius defensionem a deo traditū tibi gladiū accepisti. Rēpublica nāq³ frui in re popullari percellere est: z ea³ tunc demū recte procedere: cum caput eius se inutile esse cognouerit. nisi fideliter membris cohereret. Et idem. Cū in subditos magistratus ac si caput corpori intumescat: vt a mēbris omnino sine molestia auferri n̄ possit: hāc passionē sine grauissimo dolore membrorum tollerari vel curari impossibile est. Si vō incurabilis fuerit passio: sic viuere q̄ mori miserius est. Misericordia autē nihil vtilius q̄ vteunq³ finire miseriam hec ille. Sicut ergo pius pater: clemēs tutor z peritus medicus debent clementes esse in sibi cōmissos: sic princeps debet esse clemēs in suos. z hoc multipliciter. Primo pie compatēdo miserijs subditorum. Et enī ait Sen. ij. de clementia: misericordia vicina ē misericordie: hēt enim aliquid qd̄ trahat ex ea. Et ponit exemplū. Imbecilles oculos esse scias: qui ad alienā lapidem

nem suffundunt. Et quis hoc sit ex defectu in oculis corporis: tñ ex virtute est in oculis cordis s. resolu in dolore: visa alterius miseria. Flebaz inqt super eo qui afflictus erat. Job. xxx. vnde Ealeri⁹. li. v. c. i. narrat de clementia Marcii Marcelli. Qui cum a se captus siracusanis. vrbis affluētissime tunc afflicte fortunā. z casum lugubrem intuens: fletū cohibere non potuit. Misericordia enim est egritudo ex visa alteri⁹ iniuria laborās. ait Tullius li. iij. tuscu. q. Et misericordia a misero corde vocata est. ait Gregori⁹ mor. xx. est enī tristitia in alienis malis. ait. Dam. li. i. c. xiiij. T³ tē secūdo debet esse clemētia in p̄ncipe in remittendo vel temperādo potestatem: qz clementia est temperantia in ptate vlciscendi: vel lenitas superioris erga inferiores. Crudelitas vō nihil aliud est q̄ atrocitas animi i penis exigendis: ait Sen. i. de clementia. Et idem. Misericordia est egritudo animi: ob alienarum miseriarum speciem: aut tristitia de alienis malis. Et idem libro. i. c. x. Princeps inquit non solū curam salutis: sed honeste cicatricis agat. Nulla gloria est ex seua aduersione. Unde in laudem Traiani dī: q̄ erat nā clemēs in omnes: austerus in paucos: qd̄ parcere nephās esset: adeo vt totius imperij sui curriculo: vn⁹ dō

natus sit senatorum: licet plurimi
 iuenerent in ipsum deliquisse. Et
 hic etiam est cum senatu damnatus
 ipso ignorante. ¶ Itē tertio prin-
 ceptus debet esse clemens releuan-
 do miseros a miseria: et dādo ne-
 cessaria: unde vegetius narrat li-
 bro. iiii. **Q**uod Philippus cum au-
 didisset: phitiā bonū pugnatozem
 alienatū a se. eoque filias iops vix
 aleret: nec a rege adiuuaret: dcm̄
 q̄ esset ei monētibz amicis: vt
 caueret eū. Quia inquit ille si hēre
 partem egrā corporis: Absciden-
 dum potius q̄ curat: Deinde se-
 ro familiariter et secreto elicitus
 phitiā: accepta difficultate dome-
 sticarū rerū et facultatū: pecunia
 sufficienter instruxit: ac meliorē
 fideliorēq̄ habuit q̄ esset: ante
 q̄ crederet offēsus. ¶ Itē q̄rto
 princeps debet esse clemens. ho-
 stes deuictos cōsolando: et sicut
 vtilitas fuerit reipublice honorā-
 do. Unde Valerius. li. v. c. i. de cle-
 mentia pompeii dicit: q̄ cum reges
 Armentie. qui et per se cōtra Ro-
 manos magna bella gesserat: et
 etiam Metridatē infestissimum
 vrbi suis viribus protererat: i cō-
 spectu suo diutius supplicem iace-
 re passus nō est: s; benignis ver-
 bis recreatū: diadema qd̄ abiece-
 rat: capiti reponi fecit: cūctisq̄ re-
 bus imperatis: in pristinū fortu-
 ne habitū restituit: eque pulchri
 iudicans: et vincere reges et facef-
A **Q**ue preclarum tribute huma-

nitatis specimen: ait idē Fluctoz.
 vbi narrat de clementia Pauli
 Qui cum audisset: quendā capti-
 uum regē adduci ad se: occurrit
 ei: conatūq̄ ad genua percum-
 bere: dextra māu alleuauit: et gre-
 co sermone ad spem hortatus ē
 lateriq̄ suo proximū in consilio
 sedere fecit. nec honore mēse in-
 dignus iudicauit. Nam si egre-
 gius est: hostē deiscere: nō min-
 tū laudabile est. infelicis scire mē-
 sereri. Et ibi alia bona exēpla po-
 nit de clemētia. Ibidē et narrat
 Quod Catonis morte Cesar audita:
 et se illius glorie inuidere: et il-
 lum sue inuidisse dixit: primoni-
 umq̄ eius liberis suis incolume
 seruauit. Et ad istam clementiaz
 debet principes incitare: diue cle-
 mentie erga nos solers medita-
 tio: et de clemētia dei erga se si cle-
 mētes fuerint spei etiā certitudo.
 Unde Seneca. v. de clemētia. c. iiii.
 Optime iquit deos exemplū prin-
 cipibus constituā. vt se tales ci-
 uibus prebeāt: quales sibi deos
 velint. Et ibi bñ de hoc. Exēpla
 quoq̄ pietatis in principibus an-
 tiquis euidenter patuerūt: sic in
 Enea qui dictus est pius Eneas.
 Unde Virgilius li. vi. Tu regere
 imperio populos romane me-
 mento. Nec tibi artes erunt: pa-
 cisq̄ imponere mores. Parces
 subiectis: et debellare superbos.
 Nec ē in sumis glia sumis viris.
 Et i Traiano q̄ dictus est optimus

B

C

Augustorum. et in Tito qui tante civilitatis in imperio fuit: ut omnibus pdesse nullumque studuit obesse punctos cōiurationis se dimisit ilefos: et in pristinas familiaritatem admisit: prout legitur in gestis eorum.

C Capitulum sextum. Quod princeps sit equus in tenēda iustitia.

A Et quia mīa et veritas custodiunt regē: et roboratur clementia thronus eius puer. xx. sic debet esse princeps clemens: ut sit in eo equitatis iustitia: sine qua nulla respublica regi potest. ut habitus est supra ubi de republica. Remota enī iustitia quid sunt regna nisi latrocinia. Sicut August. iij. de ci. Et quia princeps est fundamentū populi: ut dictū est supra: ab eius iustitia emanare debet iustitia aliorum. Item quia est pater patrie: ab eodem regi debet omnia alia iustitia: et gubernari. Item: quia est caput reipublice: ab ipso debet eius iustitia perfici. Et considerare debet: ne sit minor quam debeat: neque maior. scilicet excedens in punitione. Rex enim iustus erigit terram suam. puer. xxix. **B** Debet enim esse iustus: leges vinas seruādo: et alios ad earum obseruantiam quātum ad eum spectat cogendo: et nullas alias statuendo: nisi illis conformes: et ab illis regulatas: quia omnium

legum inanis est censura: nisi diuine legis imitationes gerant: ut habitus est supra. **C** Debet etiam esse iustus: recte secundum illas iudicando: et iudicatas sententias exequendo. Quia ut ait August. epistola. xxxij. Rex seruit deo leges iustas precipiendo: et cōtrarias abrogādo. Per me inquit sapientia diuina puer. iij. reges regnant. et legum conditores: iusta decernunt. De quibus legibus dictum est supra. Unde et legum conditores: apud gentiles multum honorati fuerunt sicut Ligurgus et Solon: et alij: put. ait. Gal. li. iij. c. iij. di. q. Asp. pollo. requisitus de Ligurgo. respondit se nescire: utrum deorum numero: an hominum agregari debuerit. Et hoc ob equitatem suarum legum. Et de eorum legibus loquitur August. i. de. ci. c. xvi. Eadez enim instituendarum legum fuit causa que regum: ait Tul. i. de offi. c. xij. Unde et principes antiqui subiciebant se legibus a se statutis: ut ad eas impensas alios prouocarent. sicut narrat Gal. li. vi. de zeuleo: qui sibi eruit oculum et filio alium: quia filius puniri debuit priuatione amborum. Debiti enim supplicij modum legi reddidit: et equitatis mirabili temperamento: simul misericordem patrem et iustum legislatorem paritatis est. Similiter narrat de alio quod legem a se statutam transgressus fuerat: se gladio transuerberauit: ne frans iustitie fieret. **D** **E** Unde

Unde et Alex cum inter se et mi-
 lites aliquos: esset disceptatio: et
 causa sua esset dānata in castren-
 si iudicio illud iudicium acceptū
 habuit. iudicibus gratias agens
 quorum in eo fidem pbauerat:
quod iustitiaz oī potentatū et sibi p-
 tulerāt: put dicit Polieratus li.
F v. c. xi. **I**tra ergo tāi principis
 equitas: qua uoluit se subicere iu-
 dicio cū subditis suis. Similiter
 de Job dī libri sui. xxxi. Si con-
 tempst subire iudiciū cum seruo
 meo: et ancilla mea: cū discepta-
 rent aduersum me. **E**t itez prin-
 ceptus debet esse iustus: pauperes
 exaudiendo: eoz cās examinan-
 do: iniurias propellēdo: et ad sa-
 tisfaciendū eis iniuriātes p-
 pellēdo. hoc enī debet eis facere exē-
 plo egregij imperatoris Traiani
 q̄ audiuit uiduaz ad se clamātes
 et iustitiam petentē de his qui in-
 nocentem ei⁹ filiū occiderāt. Tu
G inquit auguste impas: et ego tam
 atrocem iniuriam patior. Qui lz
 equū ascēdit: ad bellū pfectu-
 rus: rñdit ei. Ego tibi satisfaciam
 cū rediero. Quid inqt illa: si non
 redieris? Successor inquit me⁹
 satisfaciet tibi. Et ita. Quid tibi p-
 derit: si alius bñfecerit. Tu mō
 debitor es: fm opa mercedē re-
 cepturus. Fraus vtiq; ē nolle red-
 dere quod debet. Successor tu⁹
 iniuriam patientibus p se tene-
H bitur. Te vō non liberabit iusti-
 tia aliena. Bene agetur cū succes-

sore tuo: si libauerit seipsū. Qui-
 bus verbis motus imperator: de
 equo descendit: et causam presē-
 tialiter examinans: cōdigna sa-
 tisfactione viduam consolat⁹ est.
 Licet aut alibi scripta sit hec nar-
 ratio: hic tamen interseritur: exē-
 plo beati Grego: q̄ aliquando in
 diuersis tractatibus narrat idēz.
Et itez princeps debet esse iu-
 stus nulli quod suum est auferē-
 do: vel auferri permittendo: fur-
 ta p̄hibendo: transgressores le-
 gum puniēdo: ad pacem reipu-
 blice intendendo. Regis enī
 officin⁹ est furta cohibere. xxxiiij.
 q. v. Rex debet. Et ibi officium
 regis est: malos opprimere: bo-
 nos sublimare. **E**nde Augu. iij.
 de ci. c. iij. Remota inqt iustitia
 quid sunt regna nisi latrocinia?
 ut dictū est. Latrocinia quid sūt
 nisi parua regna. **B**anus enī
 ipsa hominū est: cum imperio
 principis regitur: pacto societatis
 astringitur: placiti lege preda di-
 uiditur. Et hoc malū in tantum
 perditoz hominū accessib⁹ ac-
 crescit: ut et loca teneat: sedes cō-
 stituat: ciuitates occupet: popu-
 los subiugēt: euidentius nomen
 regis assumat: ut ait ibidem. Et
 Idēz Tullius. ij. de offi. c. xij. vbi
 concludit. di. Cum tanta vis iu-
 stitie sit: ut latronum etiam opes
 firmet et augeat quātā eā inter le-
 ges et iudicia in custodienda re-
 publica fore putas? Sequit. **M**a

d. firm

K

cū p̄meret, in otio multitudo ab
his q̄ maiores opes hēbant ad
aliquē p̄fugiebāt virtute p̄stātē.
Qui cū p̄hiberet iniuriā: tenuis
ris. i. paup̄ioris eq̄tate p̄stituta: sū
mos cum infimis pari iure parti
nebat id est f̄gebat: vt ait sibi. Ne
cessaria est igitur p̄ncipibus iu
stitia: de qua est supra dictū. Et
Deut. xvij. dicitur regi: ne decli
net in dexteram vel sinistra. Sic
enim debet esse clemens: ne om
mittat iustitie disciplinam: et ecō
uerso. Sicut Job. xxix. dicit. Cū
sederē q̄ rex circūstate me exer
citu erā tñ merētū p̄solator: i pri
mo eq̄tas iustitie. in 2o pietas no
tat clemētie: f̄z Greg. mora. xx.
p̄nceps enim non d̄z dominari:
sed ratio. Et ille est vt princeps
qui est custos iustitie: ait p̄hus.
ethi. v. scilicet mōis dictis. *2o* p̄
tet enim: regem prodesse nō ob
esse: ait Sen. ij. de naturalibus.
q. vnde et p̄ncipes gentiles: ne
iustitia periret: statuerūt aliquos
habentes potestatem resistendi
eis: ait Tale. libro. iij. c. i. de quo
dam qui talem instituit: cui cum
vxo diceret: id eum egisse: vt fi
lijs minozē relinq̄ret p̄tātē r̄ndit.
M Relinquā minozem: sed diutur
nores. ea eis certa est potentia q̄
virib⁹ suis modum imponit.
Capl'm. vij. Ad p̄nceps illu
minatus sit scientia.

Quoniam princeps non
valet predicta implere:

nisi sit illuminatus sapientiali sci
entia: ideo debet esse sapientia pe
ritus maxime diuina: vt scilicet
inerrabiliter statuat leges legi di
uine p̄formes. Unde Deut. xvij.
vbi. s. de rege postq̄ sedit in so
lio regni describi sibi Deutro. le
gis huius in volumine: accipiēs
exemplar a sacerdotibus leuitice
tribus. Deutro. i. secundam leges
vel iteratam. Describet inq̄ et in
volumine euangelice legis et i vo
lumine cordis: f̄m instructiones
sacerdotum leuitice tribus. i. ec
clesie prelatorum legitime intrā
tū et presidentū: et nō assumen
tū sibi honorem: sed a deo vo
catorum sine libidine ambitiois
et cupiditatis: et sine affectioe car
nis et sanguinis: q̄ sicut tactum
est: inanis censura legū: si non di
uine legis imitationem gerant: et
inutilis est constitutio principis:
si non est ecclesiastice discipline
conformis. Ideo impator dixit
de legibus suis. Ne dedignent
sacros canones imitari. Unde et
antiqui p̄ncipes etiam gentiles
fuerūt studiosi et instructi in hu
manis scientijs et diuinis: vt pa
tet i p̄tholomeo: qui licet esset gē
tilis: vocauit septuaginta it̄p̄tes:
vt haberet noticiā diuine legis:
et cōdicaret eam sapiētibus regni
sui. De quibus ecclesiastice histo
rie libro. v. et Augustin⁹ i. d. doc
christiana. c. iij. et xvij. de ciui.
c. xij. Et sicut patet de Alexādro

N

O

P

De alexandro.

q̄ fuit instruct⁹ ab Aristotele put
 ait. A. gelius libro. ati. noctium.
 di. q̄ inter insignia Philippi ma
 cedonis scilicet patris Alexandri
 hoc fuit: q̄ ad litteratorum stu
 dium: vnicum filium quem spe
 rabat regni ⁊ felicitatis futurus
 heredē transmittere curauit. vñ
 ⁊ nato Alexandro: epistolā Ari
 stoteli misit talē. Philippus Ari
 stoteli salutem dicit. Filius mihi
 genitus scito: quo equidem dijs
 habeo gratias: nō tam p̄inde q̄
 natus est: q̄ pro eo q̄ eum nasci
 contigit tempore vite tue. Spe
 ro enim fore: vt educatus erudi
 tusq̄ a te dignus existat ⁊ nobis
 ⁊ rerum gerendarū susceptiōe. s.
 regni: ⁊ ad illud pertinentiū. An
 de hoc Alexander neq̄ li. de na
 turis rez ait: q̄ Aristotelis disci
 pulū fuisse Macedonē certum
 est: cuius cā logicam elaborauit
 Tam sedulus autem naturarū
 indagator extitit Macedo: vt i
 vase vitreo in mare misso: natu
 ras ⁊ consuetudines piscum de
 prehenderit. Sallū enim secum
 habuit: vt super diluculo: per gal
 linaceum certificaretur. Et in va
 se ipso didicit: quomodo infidie
 clandestine preparande sint tra
 hostes in re militari: dam scilicet
 exercitum piscium ⁊ alios insur
 gere inspexit. De huius etiaz
 studio ait Sen. epistola. xcij. di.
 q̄ geometriam discere studuit:
 sciturus q̄ pusilla erat terra: ex

qua minimun quid occuparet.
 Et ideo a seipso reputatus est in
 felix ob hoc: q̄ intelligebat. s̄m
 se gerere cognomen magnū. s.
 Alexandrum. Quis enī magn⁹
 in paruo? Et de eo ait Plinius.
 Alexander magnus inflatus cu
 pidine: animalium naturas no
 scendi. Aristoteli sūmo in omni
 doctrina viro misit aliquot milia
 hominū qui erant in tota Asia
 gretieq̄ tractu: quos venat⁹ au
 cupia: pullat⁹ q̄ alebāt: quibusq̄
 varia armenta: aluearia: piscine
 vīmaria in cura erant: ne qd vsq̄
 genitum ignoraret ab eo. Quos
 percunctando: quinquaginta fer
 me volumina illa p̄clara de ani
 malibus concludit. Consimē
 liter legitur de alijs principibus:
 qui vel fuerunt studiosi de se: vs̄
 habuerunt sapientes ad instrue
 dum eos: Sicut Nero Senecā
 habuit: qui eum instruxit de cle
 mentia eleganter in duobus li
 bris. Et Traianus habuit Plu
 taricum: qui eum instruxit nota
 biliter in libro qui inscribitur de
 instructione Traiani. Cuius que
 dam epistola fuit talis. Plutar
 cus: Traiano salutes dicit. Ado
 destiam tuam noueram non ap
 petere principatum: quem tamē
 semper mereri morū elegantia
 studuisti. Quo quidem tanto di
 gnior iudicaris: q̄to a crimine
 ambitiōis videris alienus. Tue
 igitur virtuti congratulor: ⁊ fortū
 d 2

T

V

X

*Epistol.
Ad Traianum*

Cōmuniloquii.

ne mee: si tamē recte gesseris qđ probe meruisti. Alioquin te periculis. et me detrahentiuꝝ linguis subiectum non dubito: cum et ignauiam imperatorum ferat sermo publicus: et delicta discipuloruꝝ refundi soleant in preceptores. Sicut Sen. Meronis sui merito: detrahentium carpitur linguis. Adolescentium suorum temeritas in Quintilianuꝝ. refunditur. Et Socrates in pupillum suuꝝ fuisse clementior criminatur. Tu vō: quis es? Rectissima geris: si a teipso non recesseris: si primo te composueris: si omnia disposueris ad virtutem. Recte tibi cedēt omnia politice constitutionis. Baioruꝝ vires tibi expressi: quibus si obtemperes: Plutarcum viuēdi habes auctorem. Alioquin presentem epistolam inuoco: quia in perniciem imperij non peragis auctore Plutarco. hec ille. Ex his patet euidenter: qđ veraciter: equiter et cōstanter instruxit principē in p̄dictis. ¶ De studio vō Iulij Cesaris legit libro de vitis Cesarum parte prima. Qualiter. s. inuestigauit cursum solis: horas et momenta temporum numerādo: et quomodo bisextū inuenit: et libellos multos scripsit. Et similiter Solinus ait libro. l. c. ij. Qđ eius disciplina. omnium postea Imperatorum fundata ratio est. Et libro primo ante finem ait de

Cesare qđ nullus celeriꝝ scripsit: nullus velocius legit: quaternas simul epistolas dictasse perhibetur. ¶ Et de Teodosio legitur in prologo historie tripartite. Sicut te inquit Soromeus: per diē exercitari armis: subiectoꝝ negotia disceptat: iudicare simul et agere: modo seorsum: modo publice que sunt agenda considerare: noctibus vō libris incumbere. Et ait ibi. quoddam candelabruꝝ oleum sibi fundere in lucernam vt nullus in laboribus suis affligi cogeret: et vt somno repugnaret. Unde et ait ibidem. ipsum scire naturas lapidū exemplo Salomonis. ¶ Cōsimiliter legitur de Carolo magno: qđ studiosus fuit in artibus liberalibus: que miro modo deplete erāt in palatio: prout legitur in gestis suis. Fuit etiaz studiosus in libris diuinis: et specialitē diligebat libros beati Augustini de ciuitate dei. et Alchivinus specialiter docuit eū dialecticam et astrologiam: Et transferri fecit studiū de Roma Parisiꝝ. Et offensus dissonantia cātus ecclesiastici inter romanos et gallicos: iudicans: iustus esse bibere de puro fonte qđ de riuo turbato: duos clericos Romam misit: vt antiquum cantum discerent: Et primo per hos ecclesia Metensis: et per illas omnis ecclesia gallicana ad romani cantus auctoritatē reuocata ē. Lau

A

B

C

A

B

Clandia igitur principis studiositas: que sic studuit non solum sibi proficere sed omnibus. Et tales fuerunt multi alij principes. Unde in litteris quas misit qdaz rex romanorum regi francorum quib⁹ hortabatur: vt liberos suos disciplinis instrui procuraret: inter alia eleganter adiecit. Rex illitteratus: quasi asinus coronatus. Ideo illud seculum aureum dicebatur quando sapientes regnabant: ait Sen. epistola. xliij. In illo inquit seculo: quod aureum perhibetur. quando penes illos sapientes regnabat. Possedonius iudicabat. hi continebant manus: et infirmiores a validioribus tuebantur. Suadebant honesta: dissuadebant contraria: et vtilia atq; inutilia monstrabant. horum prudentia ne quid deesset suis providebat. Fortitudo arcebat pericula: beneficia augebant ornabantq; subiectos: officium erat imperare non regimen. Memmo qm postea aduersus eos experiebatur per quos ceperat posse nec erat cuiq; animus ad iniuriam aut causa: cum bene imperanti bene pareretur: nihilq; maius minari male parantibus posset: qm vt abirente regno. Hec ille. vere ergo illud seculum aureum quando sapientes principabantur. Unde Boetius primo de consolatio. c. iij. dicit. qd f3 Platonem respública felix. esse inci-

pit: si eam vel studiosi sapientia regerent: vel eius rectores: sapientie studere contingeret. Idez ait Valerius lib. vij. c. ij. Et idez Socrates: q Apollinis oraculo sapientissimus fuit iudicatus: prout dicit Polycratus li. iij. c. vi. Nullus enim est: quez oporteat vel plura vel meliora scire: qm principem: cuius doctrina omnibus debet prodesse subiectis: Cui enim pacis iteq; belli debeat opa moderari: legum: rei q; bellice ipsuz oportet habere peritiam. ait Aegitius: renatus. Regale enim opus est sapere: et diiudicare: ait Tullius libro primo de diuinatione. Quod opus non potest exerceri sine discretionem sapientie. Iudex enim sapiens iudicabit populum suum. et rex insipiens perdet pplm suuz Eccle. x. Unde et deus voluit sapientes esse rectores populi sui. Sicut Abrahama qui fuit peritus in omni doctrina egiptioruz. Act. vij. et Moyses. Similiter David qui habuit sapientiam sicut angelus dei. ij. Reg. xliij. Et Salomon petijt a deo sapientia ad regendum populum dei: cui dedit dominus cor sapiens et intelligens. iij. Reg. ij. princeps eius insipiens est sicut furiosus gladium habens in manu: et sicut ignarus gubernator: tenens gubernaculum i tepestate. et sic leges ignorans et sedens in loco iudicij et iudicium peruertens. Quod plangit

Non qm
 vita
 h9 acti
 sapientia
 memna

E

F

Cont. ign
 naz & d

G

sapiens Ecc. iij. Audi loco iudicii impietatem: et loco iustitie iniquitatem. Si tamen contingat: quod princeps sit ignarus sapientie et diuinarum legum: inquirat notitiam diuine legis a sacerdotibus et preceptum legis diuine. et audiat veros doctores: et eorum consilijs acquiescat: exemplo David: qui habuit secum Matham prophetam et Sadoch sacerdotem.

Caplm. viij. Quod princeps sit largus magnificentia.

Equia princeps omnibus prodesse: ut dictum est: et omnibus esse amabilis: ideo debet esse in eo largitas magnificentia. Amici enim sunt bona tribuentis: prouer. xix. Et dititie scilicet erogate addunt amicos plurimos. ibidem. Hoc etiam facit principes amabiles: sicut de Tito ait Polycrates li. iij. c. xiiij.

I Quid dicam scilicet de Tito: qui patris auaritiam tanta liberalitate purgavit: ut amor et delitie ab omnibus diceretur: constantissime tenens in moribus: ne quem postulandi gratia ad se accederent sine re vel spe quoquo modo dimitteret. unde et interrogantibus domesticis: cur plura polliceretur quam prestare posset: respondit: Non oportet: quod a sermone principis tristem recedere. Idem recordatus super cenam: quod nihil ea die cuiquam prestitisset: dolens et gemens ait. O amici: diem hanc perdidisti

Nullum enim vitium deterius auaritia: presertim in principibus rempublicam gubernantibus: ait Tullius. i. de offi. c. xxiij. Et sequitur. Quod Apollo phoebus oraculo edidit. Spartam nulla re alia nisi auaritia esse perituram. Unde et eius etiam suspitio est vitanda ait idem. c. xvij. Largitas vero facit principes amabiles: famosos et claros: ait Boetius. ij. de sola. c. v. Claros largitas facit. et debet esse multiplex in principibus scilicet.

In donorum munificencia largitate

In sui affabili condescensione et quasi sui exhibitione.

In superuenientium liberali susceptione: et

In necessariorum prompta administratione.

Princeps enim debet dona tribuere sibi decentiam et eminentiam sui status: sine magna pretiositate et multa numerositate: indilata proptione: et hilari iocunditate. habita tamen recta consideratione ad suam possibilitatem et ad eorum quibus dat qualitatem: prout docet Seneca. ij. de beneficijs. c. xij. di. Respicende sunt cuiusque vires facultatesque: ne aut plus prestem quam possumus: aut minus. Estimanda est enim persona cui datur. vtriusque personarum confer. et inter ipsas examina quod donabis. Ubi potest exemplum de Alexandro: qui dedit urbem cuidam. Cui cum ille diceret: non conue-

N nire sue hoc fortune: nō quero in
 quit quid te accipe deceat: s; qd
 me dare: *Animosā vox & regia*
 videtur: sed stultissima: ait Sen.
 ibi. *Nihil enim per se decet quē*
 q;: sed refert quid: cur: qre: vbi:
 &c. sine quibus facti ratio nō cō-
 stabit. e contrario ponit exem-
 plum de Antigono: a quo Lin-
 nicus petijt talentum. Cui ille re-
 spondit: plus esse q; Linnic^o pe-
 tere debet. Et ille repulsus peti-
 it denarium. Cui rex respondit:
 minus esse q; regem dare dece-
 ret. *Tarpissima h̄ caullatio.* In-
O uenit enim quomodo neutrum
 daret: cum posset denarium tan-
 q; Linnico dare: & talentuz tāq;
 rex. Nam persone contemptibi-
 li parum potest dari. tamē decet
 personam nobilem magna dare
 Sed hec largitas debz esse equi-
 tate iusta scilicet dando de pprio
P non de alieno: q̄titate modera-
 ta. vt det scilicet q̄tum decet vti-
 litate proficua: vt det ad vtilitatē
 dantis. intentione ordinata: vt. s.
 non ad pompam & iactantiam:
 s; ad profectū suscipientuz: pro
 ut dicit de his Tullius. ij. de offi.
 c. xix. *Multi inquit patrimonia*
 effundunt: inconsulte largiendo
 Quid autem stultius q; quod fa-
 eis libenter: curare ne id diutius
 facere possis. Ad quam etiaz lar-
 gitionez sequuntur rapine &c. Et
Q sequitur. Duo sunt largorum ge-
 nera: quorum alteri prodigi scilz

qui in epulis & inuitationibus: &
 gladiatorū muneribus: ludorum
 venationūq; appatu: pecunias
 pfundūt & in eas res: quarū me-
 moriam aut nullam aut breuem
 sunt relicturi. Alij sunt liberales:
 qui facultatibus suis aut captos
 a predontib⁹ redimūt: aut es alle-
 num suscipiunt: amicoruz causa
 aut in filiarum collocacione ad-
 iuuant: aut opitulantur in re acq-
 renda vel augenda. Idem Am-
 bro. primo de offi. vbi ait. Non ē
 largitas: si qd alteri largiris: alte-
 ri extorques: illi dare: isti nocet:
 qd fit iactantie cā magis q; mifi
 cordie. Et ibi bñ de hoc. Et seq̄
 perfecta est: vbi silentium op^o te-
 git: & necessitatib⁹ singulorū ocul
 te subuenit: quam laudat os pan-
 peris non labia sua. Nesciat ingt
 xps sinistra tua quid faciat dexte-
 ra tua. *Math. vi.* Et de hoc Tu-
 lius. i. de offi. c. xvij. ea inquit li-
 beralitate vtamur q̄ amicis p̄sit.
 nemini noceat: nihil enim libera-
 le quod non iustum. Et Senec. i.
 de clementia. c. xij. dicit. q; nō ē
 liberalis qui de alieno est libera-
 lis: sed ille qui quod alteri donat
 sibi detrahīt. Et hec munificen-
 tia prouocat amorem. nedū suo-
 rum sed etiam extraneorum. vñ
 de Valerius libro. v. c. i. narrat d
 legatis Carthagenensibus veni-
 entib⁹ ad urbem ad redimendū
 captiuos. quibus nulla recepta
 pecunia etiam exercitus captiuo-
 rum

rum redditus est. Quos obstu-
puisse arbitror: & secus dixisse. **S**
munificentiam gentis romanæ:
deorum benignitati equandam
etiam nostram legationem su-
pra vota felicem. Beneficiuz qd
nunq̄ dedissemus accepimus.
Unde & in admirationem: p̄co-
micationem: & dilectionez dantiū
eos beneficij munificētia prouo-
cauit. Et hanc largitionez auget:
quando dona dantur prompte &
ilariter: prout ait Seneca. primo
de bñfi. c. vi. d. q̄ quidā bñficiuz
ab homine duro & aspero datus:
panem lapidosum vocauit: quez
esuriēti accipe necessariū est: sed
tñ acerbū. Unde qdā v̄sificator
egregi⁹. Denigrat meritū: dantis
mora: Nā data rapti. Munera
plus laudis: plusq̄ fauoris hñt.

Capitulum nonuz. Qd prin-
ceps sit affabilis hilari leticia.

Tem princeps debet eē
munificus in affabili sui
ipsius p̄descensione. Nā
vt ait Seneca primo de benefi.
c. xvij. Beneficiū siue liberali-
tas fit dupliciter: aut opa: aut pe-
cunia. Altera ex archa: altera ex
v̄tute depromitur. Unde & in lau-
dem Traiani dicitur: q̄ arguen-
tibus euz amicis: q̄ in omnes ni-
mium: & ultra q̄ imperatorem
deceat cōis essz respondit: se ta-
lem velle imperatorem esse pri-
uatis: qualem imperatorem sibi

quisq̄ priuatus optaret. Lanere
tamen princeps debet nenimis
condescendat & vilescat auctori-
tas: prout dicit Valerius libro. ij.
c. i. narrās: q̄ Medie reges nul-
li mortalium osculum ferebant.
Quicquid enim in excelso fasti-
gio positum est: humili' et certa
consuetudine quo sit venerabili-
us vacuū esse consuevit. Ex hac
benigna consuetudine: & conde-
scensione Julius Cesar amores
militum suorum meruit. quia il-
lis condescendebat. Non enim
eos milites pro conditione: sed
blandiori nomine cōmiliones
appellabat. **B**iro q̄q̄ mō eos
diligebat: & carus habebatur ab
illis. Et aliquādo militi suo subi-
ta valitudine grauato in diuer-
sorio locum suum dimisit: & ipse
humili loco ac sub cliuo accubu-
it: prout narrat libro de vita Ce-
sarū beniuolentia entz principis
p̄descēntia suis: mltū eos puo-
cat in ei⁹ amores. **A**n & d' Alex.
narrat Valeri⁹. li. v. c. i. q̄ cū vide-
ret militē quendā senio confectū
frigore nimio stupefactum: cum
ipse esset in sede sublimi propin-
qua igni: surrexit: & suis manib⁹
illū in sede sua imposuit dicens:
Illud salutare futurū: & qd apud
persas capitale extitisset: solum
regium occupasse. Quid igit mi-
rum: si sub eo duce militare tot
annis dicebant iocundū: cui gre-
garij militis incolūtas proprio sa-

X

V

Z

A

T

Remota
217

V

efnum
218

219

Argio carior erat. hec ille. Consi-
 muliter narrat Sen. v. de benefi-
 cijs. c. xvij. de Cesare: q̄ cū vete-
 ranus quidam miles diceret ei:
 qui apud vicinos ex causa p̄me-
 bas. **M**eministi o imperator in
 hispaniam: cū sub quadā arbore
 feruentissimo sole veles residere
 quēdā ex comilitonibus penulā
 substrauisse? **M**emini inquit: et
B q̄ siti confectus ire volebā ad fō-
 tem: sed nō poteram reperire ma-
 nibus nisi comiliton fortis ac stre-
 nuus aquam mihi in galea attu-
 lisset: posses inquit impator agno-
 scere militem illum aut galeam?
Ait imperator: se nō posse galeā
 agnoscere sed hominez. et adiecit
Tu quidem ille non es. **M**erito
 ait miles: me non agnoscis. **M**ā
 tunc integer eram: postea in acie
 oculus effusus est: de capite ossa
 eiecta. **Q**uod audiens Cesar ve-
 nit exhiberi negociuz: et agellos
 in quibus causa rixe ac litij fue-
 rat mihi donauit. De Augusto
 Cesar narrat. Poli. li. iij. c. xvij.
Alter. q̄ cū veteranus pericli-
 tati in causa: rogauit Cesarē in pu-
 blico: vt adesset. **Q**ui aduocatus
 prestantissimum dedit ei. **C**ui ve-
 terans. **N**on ego Cesar pericli-
 tate te i bello Asiatico vicariū q̄
 fui: s; p̄ te ipse pugnaui. **D**etexit
 q̄ ipsas cicatrices. **E**rubuit Ce-
 sar: venitq; in aduocationē: vt q̄
 verebat non tm̄ supb; sed etiā in-
 gratus videri. **T**ali benefica be-

niuolentia: et condescensione be-
 niuola: meruit non solum amo-
 rem militum: sed etiam aduersa-
 riorū. De ipso quoq; Julio Cesa-
 re ait Solinus li. i. q̄ benignitate
 adeo p̄ditus fuit: vt quos ar-
 mis subegerat: clementia magis
 vicerit. **E**nde et imperator eter-
 nus rex regum: et dominus do-
 minantium. vt oñderet amores
 suum ad nos: et nos ad amorem
 suum aliceret: non solum sua no-
 bis dedit: sed etiam seipsuz: et sū-
 ma et admiranda munificentia
 se nobis cōicauit. ro. v. **C**ōmen-
 dat charitatē suā in nobis. et. **E**t
 Eph. v. **C**hrist; dilexit nos et tra-
 didit semetipsū pro nobis. **J**oh.
 xv. **M**aiorem charitatē. et.

Capitulum decimū. **Q**uod p̄n-
 ceptum sit liberalis in hospitum su-
 sceptione grata.

Similiter princeps debet
 esse in susceptione hospiti-
 tū aduententū dapilis
 et largus. **S**i. n. hospitalitas ē in
 oibus cōmendanda: et eius con-
 trarium detestandū. put. vi. **A**po-
 sto. **P**etrus. i. pe. iij. **H**ospita-
 les inuicē sine murmuratione et
Heb. xij. **H**ospitalitatē nolite ob-
 liuisci. per hāc enī placuerūt qui-
 dā angelis hospitio recepti **A**bra-
 ham. i. et **L**oth. gen. xvij. et xix.
Multo magis est laudanda in
 principibus: et contrarium vitu-
 peranduz. **P**er eam eiz fauor et
 amor populorū impetrat: qz splē

didi in panibus benedicēt labia
 multorum. Ecc. xxxj. Unde et sal
 uatorē nostrum voluerūt facere
 regem. postq̄ eos satiauit pani
 bus. Jo. vj. sup qd Criso. omet.
F lxxi. dicit: q̄ multa fuerat opera
 tas mirabiliora: sed nunq̄ con
 fessi sunt etiā regē nisi quando im
 pleti sunt panibus. Magna enī
 tyrānidis est superabundātia ca
 strimargie. ait ibi. Et econtrario
 narrat Tull. ij. de offi. c. xvij. q̄
 Marito homini ditissimo pre
 termisso edilitatis. consulat̄ re
 pulsā attulit. Maius hospitalitat̄
 exemplū habemus in Job. xxxi.
 c. libri sui. Si comedi bucellas
 meā solus: et non comedit pupil
 lus ex ea. et p̄. Fors non mansit
 pegrin̄: hostiū meuz patuit via
 tor. Hospitalitas enī honestissi
 ma et famosissima est principib̄
 vnde narrat Valer. de quodam
 magnate. li. viij. c. vltimo. s. Er
 gentino gallie possessore: Erat in
 quit opib̄ excellēs: sed animo
 locupletior: semperq̄ in erogā
 da potius q̄ congreganda pecu
 nia occupatus: adeo vt dom̄ ei
 quasi quedam munificentie offi
 cina diceret. Illic enim publica
 apta munimenta vsibus extrue
 ban̄: illic grata populorū oculis
 spectacula edeban̄: illic epularū
 magnifici apparat̄: libētq̄ ani
 mo annone subsidia oriebantur
 Et cum hec: vniuersis inopta la
 borantibus priuatim alimēta: do

tes et gētib̄ paupertate pressis
 detrimentorum cursu quassatis
 subsidia erogabat: Hospites q̄
 q̄ tū vrbānis penatib̄: tūz etiā
 rusticis tectis benignissime exce
 pti: varijs ornatū muneribus di
 mittebāt. Quodā quoq̄ tempo
 re quingentos simul Selegētū
 equites cum tempestate in posses
 siones suas compulsos aluit et ve
 stiuit. Quid multa. Non morta
 lem aliquē: sed propitie fortune
 benignū diceres sinuz. Ergo qd
 gallias possidebat oīum q̄si om
 ne patrimoniū erat. pro cuius sa
 lute et incrementis: tā argentina
 ciuitas q̄ et vicine regiones vo
 tis excubabant. Ex cōtraria par
 te: sunt loca archas habentia in
 exorabilibus claustris obseratas
H Mōne prestantiorē estimes illas
 impensas q̄ hanc custodiā. hec
 ille. Ex quibus pater: q̄ huī ho
 spitalitas in susceptione hospitiū
 fuit cōissima et prōptissima: i col
 latione necessario: uz affluentissi
 ma: in subministracione vrbānis
 summa: in duracione: beneficentissi
 ma: hoc enī esse debet in hospi
 talitate precipuum Et hec erant
 in palatio Salomonis. iij. Re. i.
 Eīdē regina Sabba domum
 quā edificauerat Salomon: et ci
 bos mense ei: et ordines ministrā
 tium: non habebat vltra spirituz.
 Similiter hec erant in conuiuio
 Elsuveri. Hester. i. vinū quoq̄: ve
 magnificentia regia dignuz erat

absidans et precipuis ponebatur: nec erat qui nolentes cogere ad bibendum. Nec debet esse vel apparere in palatijs principum: et conuiujs histrionici gestus: vel metricum cantus: nec ludi inepti: nec clamorosi risus: nec confusi apparatus: sed ciuiles et honesti gestus. Unde et in conuiuio quod exhibuit Dido Enee et militibus eius: licet essent multa superflua. Et scribit Virgilius li. ij. Non tamen leguntur fuisse inhonesti cantus nec histrionici gestus. Unde de Cithara tinicus huiusmodi. Personat aurata docuit que maximus Athlas. Unde huiusmodi genus: et pecudes: unde humber et ignis etc. Licet enim esset a femina preparatum et nimis delicatum: et ad voluptatem tendens: non tamen ibi personauit cithara vel stulta lasciuia: sed que naturalia erant: et conuiuio ciuili decentia. In conuiuio vero Enee apud Euandrum: officio humanitatis exhibitio. alia leguntur. Ubi dicitur. Dapes iubet: et sublata reponi. Procul gramineo viros locat ipse sedili. Precipuisque thori: et villosi pelle leonis. Tunc leti iuuenes certati areque sacerdos. Viscera costa ferunt taurosum: onerataque canistris. Escitur Eneas: simul et troiana inuentus. Perpeti tergo bonis et iustralibus escis etc. In conuiuio femine cuncta erant aurea: In conuiuio vero Enee sedile gramineum et spoliatum leonis pelles villosa. Ibi

Nulla quies ab epulis et delicijs: In isto vero conuiuio necessaria apposita. Ibi cithara. hic sacerdos ad aram: ibi iocosa: hic seria tractabatur. Et summe cauendum principibus ne lasciuie deliciarum: et torpores somniorum: ipsum et suos eneruent. Capana enim luxuria. iuicium armis hanibalē: illecebris suis complera romāo militi uicendum tradidit sic dictum est supra. c. iij. huius distinctionis.

¶ Caplan vndecimus. Ad principem sit longanimis patia.

¶ Alterius princeps debet esse longanimis patientia et imperturbatus: quia ut ait Greg. mor. xx. patientia amica est impatientia. Quia dicitur princeps refricare ex consideratione naturalis paritatis sue cum illis quibus preest. Ad notandum in predicta auctoritate Deut. xvij. q. s. de numero fratrum debet eligi rex. In quo notatur paritas naturalis eius et illorum super quos regnat. Ad considerans Job. xxxi. dicebat. Si contempserim subire iudicium cum seruo meo: et sequi. Nonne in utero fecit me qui et illum? Et de hac patientia siue intolerantia iniuriarum: siue in sustentatione improperiorum siue in remissione eorum ut dicitur est in breuiloquio d. vltimis. Summe enim iracundia cauenda est principibus propter eius perniciositatem et turpitudinem. ait Sen. l. de clementia a loquens principem. Lo

K

L

M

N

M^s

O qui inquit non potes. nisi vt vocē tuam que vbiq; sunt gentes excipiāt. Irasci nō potes: nisi vt omnia premantur. Cum igitur princeps latere non possit: et omniū oculi in eū respiciant. putat ait ibidem: provide debet p̄cauere iracundiam: que deformat hominē exteriorē: et confundit interiorē ait Sen. ij. de ira di. q̄ nihil equē profuit iratis q̄ itueri deformitātē rei. i. ire. Nam in ea facies turbatior: ora pulcherrima fedat: tot uos vultus ex tranquillitate reddat. inquit decor oīs iratos. Sequitur. Qualē putas aium: cui eū imago tam feda est? Quanto illi intra pectus est acrior spūs terribilior vultus: intensior impet⁹ rapturus se nisi eruperit? Quales sunt hostium vlt ferarū cede madentium: vel ad cedem euntium aspectus. Qualia poete infernalīa monstra finxere: succinta serpentibus: et igne et flatu etc. Tales nobis iras figurem⁹. Ideo vt ait Sirtus. Iratis p̄fuit aspicere speculum: vt ymago repercussa ondat hominī suam deformitatem.

R Cum igitur princeps: gestum debeat habere honestum ob oīū aspectum in ipsum: et habere animum iperturbatū ad iudicandū in tranquillitate: et operandū in equitate: studiose debet irā cauere et animum in tranquillitate seruare. Ira enim impedit aium: ne possit cernere verum. Et ira viri

iustitiam dei non operatur. Jacobi. i. Debet enim p̄us vincere irā que est hostis interior. regnū anime confundens: demū vincere hostes: regū exterioris inuidentes: sicut fuit de Fabio vlt Fabio. In cuius laude ait Sen. i. de ira. q̄ prius vicit iram q̄ Hannibalem. Et similiter de alijs principibus legit: q̄ cum essent potētissimi tamē fuerūt patientissimi: qualis fuit Julius Cesar: put legitur li. de vita Cesarum: et in sustinentia contumeliarum: remissione iniuriarū: et moderatione penarum: vbi dicit: q̄ cū ei impropria dicerentur non iudicauit. Sicut fuit illud. Salias Cesar subegit. Mico medes Cesarē et Mico medes non triumphat q̄ subegit Cesarē. Imponebatur enim ei: q̄ Mico medes rex Bitimie fuit abusus eo in iuuentute nephādo. s. flagitio. Et cū multa conuicia de hoc audiret: semper dissimulabat. Similiter cum lato clauo vsq; ad manus fimbriato vti esset consuetus: et laxi⁹ cingere. ait Scilla admonēs optimates: vt puerū male cinctū cauerent. In eodē li. legit: in acie proclamasse: vt ciuibus parceret qm̄ pugnavit contra pompeiū: et ciuibus suorū concessit seruare vniū quē vellēt p̄tis aduerse: qm̄. s. eēt capti: Nec legunt vlli perisse ab eo nisi in plio exceptis Africano et Lutio. Et nec hos etiā: de vo

luntate eius peremptos putant: ut dicitur ibi. Similiter cum esset cupidissimus margaritarum: et diceret Cecilio: ut aliquid faceret. respondit. **P**rius faciaberis margaritum. Similiter: cum quidam diceret: vellem: me ad cenam iuissset: profecto nihil reliquiarum fuisset: nunc me reliquie vestre exercent. **I**mponebat enim ei: quod esset auarus et cupidus: **S**ilr. de Cesare Augusto legit prout dicit. **P**oli. li. iij. c. xv. iij. quod mire patientie fuerit. Cum enim aduersus priuatum quendam escandesceret: loquere inquit Augustus quod placet: quod diligentiam auribus: et lingue taciturnitate indixit: quietem animo. Et in omnibus his potentiam meam acusa: quod nil aliud argui potest in patientia mea. **U**nde obseruatum est: quod quotiens ingredere urbem: ne de quoquam supplicium sumeret. Et ibidem dicitur quod cum quidam sibi diceret: o tyrane: respondit. **S**i essem non dicereres. **I**tem Curtius eques Romanus: cum macrum turdum sumpsisset in conuiuio Cesaris: interrogauit an mittere liceret: respondit: **Q**uid nil liceat? Ille statim per fenestram misit. Similiter miles peritus aucupii: noctuam que Cesaris inquetabat: spe ingentis premij captam duxit ad Cesarem. hoc laudato: iubet imperator: mille nummos dari. **E**t ille ausus est dicere. **P**alo ut uiuat: auemque dimisit. **A**bijtque contumax miles:

non sine admiratione multorum: **C**esare non offenso. **I**tem Augustus in pollione scripserat phesenos. **L**atica. s. nuptialia. **E**t ego inquit **P**ollio taceo. **N**on enim est leue in eum scribere quod potest perscribere. **S**icut autem non facile concipiebat iram: ita nec facile adittebat ad amicitiam: et quem semel admiserat constantissime retinebat. **E**t eidez intra varia dedecora a quodam probro obiectum est: quod adoptionem auunculi: stupro inuenerit: quia eum **J**ulius cesar amasse artius dictus est: non sine rubore prostrate amicitie. **A**lii quoque iratus obicit quod solitus esset crura ardenti face suburere quo mollior surgebat pilus. **I**tem eo tyrannizante in gente plebeius. **A**ides ne: ut **L**inedus orbem digito temperat? **E**t cum magnus ob corporis breuitatem conuiciatis cuiusdam impetu diceretur: sibi calciamentis gradusculis esse utendum. **R**ndit. **D**e **T**iberio quoque legitur: quod in multis fuerit vitiosus: aduersus tamen conuicia patiens fuit. **D**icitur quod in ciuitate linguas esse liberas: et mentes hominum oportebat. **S**imiliter **D**ominianus patiens fuit uerbosorum. **C**ui fertur dixisse orator **L**ucanus. **N**on esse mirum si eneez haberet barbam: cui os ferreum: cor plumbeum esset: eo quod dura dumtaxat loquebatur: que ex iniquitatis adipe magis quam corde conceperat procedebant. **D**e patientia quo

q̄ mirabilis Augusti Cesaris dicit
 Sen. iij. de ira. Q̄d cum Tima-
 gines historiarum scriptor: que-
 dam in ip̄m Cesarē: quedam in
 vxorem: quedā in totā domū di-
 xerat. nec dicta perdiderat: s; cir-
 cūferebat: ait in ore eorū est the-
 meraria vrb̄anitas. Et ideo illuz
 sepe monuit Cesar: vt lingua mo-
 deratius vteret. Perseueratū v̄o
 illi. domū suam interdixit. Con-
 suenerat tñ ille assumi in contu-
 bernio polliōis: q̄ libros: acta Ce-
 saris: continentes. Idē Thimar-
 gines combussit: et tñ Cesar nec
 motus est: q̄ laudib⁹ suis gestis-
 q̄ manus intulerat. Munc̄ cū
 hospite inimici sui quest⁹ ē. An
 arguit ibi Sen̄ bene: Dicat: sibi
 quisq; quotiens ira lacessit. Nū
 quid in domo mea plus possum
 q̄ toto orbe terrarū diuus Augu-
 stus potuit: Ille tñ contentus est
 a cōuiciatore suo secedere. Quis
 sum ego: cui⁹ aures ledi nephas
 fit: Multi ignouerūt hostibus:
 ego non ignoscā pigris: negli-
 gentibus: garulis: Abi subdit: q̄
 debent mouere hoīem ad igno-
 scendum. Puerū inquit etas ex-
 cuset: feminam sexus. extraneuz
 libertas: domesticū familiaritas
 Sequit. Amicus est. s. qui offen-
 dit: fecit quod noluit: inimic⁹: qd̄
 debuit: prudentiori cedam⁹: stul-
 tiori remittamus. Pro quocun-
 q; illud nobis rependam⁹: sapiē-
 tissimos etiam viros qñq; delin-

quere. Meminem esse tam circū-
 spectū: cuius non diligentia sibi-
 ipsi aliqñ decidat: neminem taz
 maturum: cuius non grauitatez
 in aliquod sedius sem casus im-
 pingat: neminē tam timidū offē-
 sarum: qui non in illas duz vitat
 incidat. Mobiles enim viri des-
piciunt opprobria et cōtumelias:
 ait ibidem: ponens exemplū bo-
 num. Proprium est inquit ma-
gnitudinis vere: nec quidē senti-
re se percussam. Iniuurijs. Sicut
 enī imanis fera et magna: ad la-
 tratum canū lenta respicit. Et si-
 cut hirticus ingētis scopulo fluct⁹
 resultat. Qui enī n̄ irascit. icōcus-
sus iniuria p̄sistit. Qui v̄o irascit
mot⁹ ē: Vir enī nobilis audiēs i-
 propria: dz cogitare eoz stulticiā
 itēperatiā: vel ignoratiā: An̄ ait
 ibi. Quare fers egri rabiem: fre-
netici verba: puerorū proteruiāz
Mempe quia vidēt nescire quod
faciant sic et de alijs. Sunt enim
 imprudentes: et in oibus par im-
 prudentia: par patrociniū. Ibidē
 narrat Sen̄. de mira paciētia An-
 tigonis regis. Cum enim quosdā
 ex militibus audisset omnia ma-
 la imprecantes regi. qui eos in il-
 lud iter: et inextricabile lutum de-
 duxisset: accessit ad eos qui ma-
 xime laborabant. Et cum ignorā-
 tes a quo adiuuarent: eos expli-
 casset: nunc inquit maledixistis
 Antigono: cuius vitio in has mi-
 serias incidistis: modo aut bene

inam gpe
 eudam no.
 gna. 6

optate ei: qui vos ex hac voragine
eduxit. Nec aplius dixit eis. Idē
etiam antigonus cū obsedisset ca-
strum & multa improperia sibi e-
castro dicerent fiducia loci. con-
temnentes hostē: respōdit. Sau-
deo & boni aliquid spero: si in ca-
stris meis silentiū habeo. Quos
cum fame domuisset: captis sic
vultus est: vt eos qui militie vtilēs
erant in cohortes ascriberet: cete-
ros preconi subiecit. Idē se ne-
gavit facturum fuisse. nisi expedi-
ret his: dñm habere: qui tā ma-
lam hñt linguam. Ibi etiam dñs.
F q̄ Scipio africanus cuidam ar-
guenti euz: q̄ parū pugnaret: rñ-
dit imperatorem me peperit ma-
ter mea nō bellatorē. Erat tamē
fortissimus strenuusq̄ bella-
tor & victor. Ibi dem legi d̄ Teo-
dosio imperatore: & recitat in co-
dice: q̄ ait. Si quis noīa nostra
crediderit laessenda: eū pene no-
lumus subici: q̄ si ex leuitate
procedit contemnendū est. si ab
insania: miseratione dignū: si ab
iniuria: remittendum. Ibi de le-
gitur de vespasiano: q̄ dicenti si-
bi opprobria rñdit. Quismodi
G hominibus risum debemus: no-
bis autē correctionē: penas crimi-
nosas. De patientia phozii dñs
in polycrato: q̄ Aristippus: cui-
dam maledicenti sibi respondit.
Et tu lingue tue: sic ego aurium
mearū dñs sum. Ibi etiam dñs:
q̄ Xenophon de se male dicenti

rñdit. Tu didicisti mala dicere:
& ego: maledicta cōtemnere. Et
Diogenes ait. Oportet sapias ab
insipientibus feriri: & meliores se
inducat lingua mala eū quē car-
pit. Socratem interrogauit Alcibiades:
quare Xantipem vxores
suam iurgiosas: & que die noctu-
q̄ mulieribus scatebat molestiss
e domo non abiceft. Cui phus.
I Cum talem domi perpetuo con-
suesco exerceo: vt ceteroz foris
petulantiam & iniuriam facili⁹ fe-
ram. Quare autē patientia: & ire cō-
tinentia magis est necessaria p̄n-
cipib⁹ rationem reddit Sen. eo-
dem lib. di. q̄ cū vtilis sit seruien-
tibus: affectuū suoz & hui⁹ mali-
rabidi. si ire p̄tinentia: vtilior tñ ē re-
gab⁹ petiit eni oīa: vbi q̄tū suadet
ira: fortuna p̄mittit. Nec diu po-
test que nullo malo exercet sta-
re potentia. Et enumerat ibi exē-
pla de potentibus quos potestas
incitauit in tyrannicā iram. Nar-
rat enim de Dario duce persarū
q̄ cum indixisset bellū Sciticiis
rogatus a nobile sene: vt ex trib⁹
L filiis vnū in solatium sibi dimitte-
ret: duorum autem opera vterē
plusq̄ rogabatur pollicitus: om-
nes se illi dixit remissurum: & oc-
cisos i p̄spectu patris abiecit: cru-
delis futurus si omnes adduxis-
set. Similr narrat ibi de Xer-
se: q̄ patri petēti vacationē vni⁹
filiorū: petēti permisit eligere quē
vellet. Demū quē elegerat in par-

H

I

K

L

L

tes distractū sibi dimisit. ¶ Si-
militer narrat de rege Cambise:
q̄ cuz vn̄ ex carissimis nimis de
ditū vino moneret: vt partius bi-
beret: turpē esse dicēs i rege ebrie-
tate quem oium oculi auresq̄ se-
quūt r̄ndit rex: vt scias oculos p̄
vinū esse in officio: manu appro-
babo. Deinde bibit liberalius q̄
alias: ⁊ iussit filiū eius stat̄ ex op-
posito: ⁊ intendens arcū cor ado-
lescentis transfixit. Id enim sepe
appetere dixerat. ⁊ respiciēs p̄ez
interrogauit si satis certā habeat
manū. At ille negauit: Apolinez
ponisse certius dimittere. O cru-
entū regē. o dignū in quē oium
suorum arcus verterent. ¶ Simi-
le narrat ibi de Arpallo rege per-
saram: q̄ cū esset a quodā offen-
sus: filios eius epulandos appo-
suit: ⁊ subinde quesuit an place-
ret conditura. Et vt vidit eū ple-
nū malis suis. filiorū capita affer-
ri fecit: ⁊ quomodo esset acceptū
interrogauit: nec desuerunt v̄ba
misero. Apud regē inquit ois ce-
na locūda. ¶ De Lyro similiter
narrat ibi: q̄ cuz versus Babilo-
niam festinaret ad bellū: nec pos-
set trāsire late fusū amnē Sissen
⁊ esset vnus equ⁹ regius ibi sub-
mersus: tra cō motus: iurauit: se
amnē illum diuisurum: vt etiam
nō solum transiri: sed etiam cal-
cari a feminis posset: quē postea
in quadrigētos: ⁊ sexaginta riuos
diuisit. Hec feritas regibus bar-

baris fuit mira: quos nulla eru-
ditio nullus litterarum cult⁹ im-
buerat ait ibi Sen. Quanta etiā
scelera fecerunt p̄cipes irati nar-
rat ibidē. Sicut de Alexandro: q̄
Titum sibi carissimū: ⁊ vna secū
educatū parum sibi adulantē in-
ter epulas manu sua transfodit.
Sed ⁊ obiurgantē se ex macedo-
ne ac libero in persicam seruitutē
transeuntē similiter Lisimacum
eque sibi familiarē leoni obiecit
Et Talephorū membris trunca-
tum. s. aurb⁹ ⁊ naso: in cauea ve-
lut aial quoddā nouum ⁊ inusita-
tum diu pauit. Et cum esset dissimilimus homini qui illa patie-
bat dissimilior erat q̄ faciebat: ait
ibi Sen. Ad vincendū igit̄ impa-
tientiam in oibus: vt semper sit
cōpos sui: sollicite ⁊ studiose de-
bet p̄iceps laborat̄: vt sit victor
non hoium tm̄: sed etiam vitioꝝ
Nam terrena potestas vult esse
victrix gentium cū sit captiua vi-
tiorum: ait Aug. xv. de ci. c. viij.
Licet autem multis alijs modis
debeant principes informari tm̄
dictis modis sp̄aliter possunt pre-
dicatores euangelici habere oc-
casionē edificatorie conferendī
cum p̄ncipibus.

¶ Caplm. duodecimū. Ad p̄i-
ceps sit virtuosus in vita.

Etiales aut̄ esse debeant
cōmūter principes fide-
les: docet optime Augu.
v. de ci. c. xliij. dicēs. Neq̄ nos
xp̄ianos

R xpianos quondam imperatores
ideo felices dicimus: quia vlti-
mus imperarent: vel imperantes
filios morte placida reliquerunt:
vel hostes reipublice domuerunt
vel inimicos ciues se inſen-
tes ⁊ cauere ⁊ opprimere potue-
runt. **S**ed etiam et alia huiusmodi
erūnose vite vel munera vlti-
lata quidam etiam cultores de-
monum accipere mernerunt: qui
non pertinent ad regnum dei: q̄
pertinet isti. Et hoc de misericor-
dia scilicet factum est: ne ab eis
q̄ in eum crediderint hec tanq̄
summa bona desiderent. Sed
felices eos dicimus: si iusta im-
perant: si inter linguas: se subli-
miter honorantium: ⁊ nimis ho-
norabiliter salutantium: ⁊ sibi ni-
mis humiliter obsequentium: nō
extolluntur: si se homines eē me-
minerint: si potestatem suam ad
dei cultum dilatandū: maiestati-
q̄ eius famulari faciūt: si deus ti-
met diligūt ⁊ colūt: si plus amāt
regnū illud: vbi non timent ha-
bere consortes: si tardius vindi-
cant: facile ignoscūt: si eandē vin-
dictam pro necessitate regende
tuendeq̄ reipublice: non pro sa-
turandis inimicitiarū odijs ex-
ercent: Si eandem veniam nō
ad impunitatē iniquitatum: sed
ad spem correctionis indulgent
si quod asperē cogūt plerūq̄ de-
cernere: misericordie lenitate: et
beneficiorum largitate compen-

sant. si luxuria in eis tanto casti-
gatio: q̄to pōt esse liberior. Et
si hec omnia faciant nō propter
fauorem inanis glorie: sed ppter
charitatem felicitatis eterne. Si
propter peccata sua: humilitatis
⁊ miserationis: ⁊ orationis sacri-
fium deo vero immolare non
negligunt: Tales xpianos impe-
ratores: dicimus esse felices in-
terim spe: postea re ipsa futuros:
cum id quod expectamus adue-
nerit. hec Augu. Qui sufficien-
ter ordinabiliter: ⁊ perfectibiliter
que necessaria sunt principibus
enumerauit. **T** Item de iforma-
tione dominorum bene in tracta-
tu de. xij. abusiuis. vbi dicit. Se-
xtus abusionis gradus est domi-
nus sine virtute. Nihil enim p-
ficit. dominandi habere potesta-
tem: si dominus ipse nō habeat
virtutis vigores: Et sequit. Tria
necessario eum qui dominat ha-
bere oportet scilicet timorē: amo-
rem: ⁊ ordinationem. Nisi enī
ametur dominus: pariter ⁊ me-
tuatur: eius ordiatio minime sta-
re potest. per beneficiorū igitur
affabilitatem procuret: vt diliga-
tur: per iustas vindictas non p-
prie iturie sed legis dei studeat:
vt metuatur quoq̄ quia multi
pendent in eo: ipse deo adherere
debet: qui eum in ducatum con-
stituit: qui ad portanda multorum
onera eum velut fortiores solida-
uit. vbi ponit exemplum: **D**ari-
e

lius enim nisi bene fixus firmi-
 ter alicui fortiori hereat: oē quod
 in eo pendet cito labitur: et ipse so-
 lutus a rigore sue firmitatis cum
 omnibus ad terram dilabit. Sic
X et princeps nisi conditori suo ad-
 hereat pertinaciter: ipse et omnis
 qui sibi consentit cito deperit. Et
 ponit ibi exempla de quibusdam
 qui per officium dominandi plus
 deo propinquarunt. sicut *Boyses*.
 Quidam vero. deteriores fue-
 runt. sicut *Saul*. Et in eodem tra-
 ctatu dicitur: quod nonus abusiōis
 gradus est: rex iniquus. Sequitur
 iustitie regis est: neminem iniu-
 ste per potentias opprimere. Si-
 ne acceptione personarum inter
 virum et proximum recte iudica-
 re. adueniens: pupillis: et viduis de-
 fensorē esse: cohibere furta: adul-
 teria punire: iniquos non exaltare: im-
 pudicos et histriones non nutri-
Y re: impios de terra perdere: pari-
 cidas et periuros vivere non sine
 re: ecclesias defendere: pauperes
 alere: iustos super regni nego-
 tia constituere: senes sapientes et
 sobrios consiliarios habere: ma-
 gorum: artilorum phitonissarumque
 superstitionibus non intendere:
 iracundiam differre: patriam in-
 ste et fortiter contra aduersarios defen-
 dere: super omnia in deo confide-
 re: prosperitatis causa animum non
 extollere. cuncta aduersa patienter
 tolerare: fidem catholicam in
 deum habere: filios imple agere

non sinere: certis horis orationi
 insistere ante horam congruam
 cibum non sumere. Hec regni
 prosperitatem in presenti faciunt:
 et regem ad celestia regna per-
 ducunt. Qui autem regnum firmam
 hanc legem non dispensant: multum
 aduersitatis imperij tolerat.
 Et sequitur. Quātu valet iustitia
 regis seculo. Pax inquit est po-
 pulorum: tutamentum patrie: cōi-
 tas plebis: munimentum gentis
 cura languorum: gladius hosti-
 um: gaudium hominum: temperi-
 es aeris: serenitas maris: terre fe-
 cunditas: pauperum hereditas:
 solatium filiorum: et sibi ipsi spes
 future beatitudinis. Et sciat rex:
 quod sicut in throno primas consti-
 tutus est: sic et in penis si iustitiā
 non fecerit primatus habiturus
 est. potentes enim potenter tor-
 menta patientur sap. vi.

E De informatione Aristotelis
 ad Alexandrum.

In epistola vero que dicitur
 Aristotelis ad Alexandrum
 multa scribuntur que spe-
 ctant ad principis informationem
 ex quibus hic pauca interserunt.
 Dominare ait Aristoteles ad Ale-
 xandrum super eos cum bonita-
 te. Quod si feceris: omnes erunt sub-
 iecti ad tuum beneplacitum et preceptum
 et ob amorem quem habebunt in
 te. Dominaberis in eis pacifice
 cum triumpho. Sequitur. Si vis vir-
 tutem acquirere largitatem: Consi-

A

B

Cdera posse tuum: et tempera ne-
 cessitates et merita. Debes enim
 largiri bona cum mensura homi-
 nibus indigentibus et dignis. Qui
 enim dat aliter: peccat et transgre-
 ditur legem largitatis: quia qui
 largitur dona sua non indigenti-
 bus: nullam acquirit laudem: et
 quicquid datur indignis: perdit.
DQui vero ultra modum fundit di-
 vitias suas: cito venit ad amara
 littora paupertatis: et similatur il-
 li qui supra se suis dat victoriam
 inimicis. Qui autem: de bonis
 suis tempore necessitatis dederit
 indigenti: talis rex est largus si-
 bi et subditis: et eius regnum pro-
 sperabitur: et mandatum ei ob-
 servabitur. Talem regem lauda-
 verunt antiqui: talis dicitur virtuo-
 sus: largus: moderatus. Qui vero
 fundit inordinate bona sua indi-
 gnis: et non indigentibus: talis est
 depopulator: reipublice: regni de-
 structor: inconueniens regimini.
 unde prodigus appellatur: eo quod
 peccat a regni sui providentia.
 Nomen vero auaritie multum de-
 decet regem: et disconuenit regie
 maiestati. Sequitur. Inueni scri-
 ptum in preceptis magni docto-
 ris Hermogenis: quod summa et ve-
 ra bonitas: claritas intellectus: et
 plenitudo legis: ac signum perfe-
 ctionis est: abstinentia a pecunia
 et possessionibus subditorum. Seq-
Etur tibi. **D**Alexander: declina co-
 natus bestialium voluptatum: quia

corruptibiles sunt. Conatus enim
 voluptatis generat carnalem amo-
 rem. Amor carnalis auaritiam.
 Auaritia desiderium diuitiarum
 Illud inuerecundiam: hoc pre-
 sumptionem. Illa infidelitatem: ista
 latrocinium: illud vituperationem
 ex qua nascitur captiuitas: quae ducit
 ad detrimentum legis et destru-
 ctionem familiaritatis: et ad rui-
 nam totius corporis. Dico illud
 quod sapientes philosophi dicunt: quod
 videlicet in primis decet regiam
 maiestatem obtemperare se lega-
 libus institutis non in ficta ap-
 parentia: sed facti euidentia: ut co-
 gnoscant omnes. Sequitur. Decet
 reges legiferos honorare: religio-
 sos venerari: sapientes sublima-
 re: et cum his conferre. Et postea
 sequitur. Oportet regem futura cogi-
 tare. et futuris casibus prudenter
 occurrere. Sequitur. Multum
 conuenit regie maiestati: honorifi-
 ce indui: cum pulchro apparatu
 apparere. Item honorificum est: re-
 gem a multiloquio abstinere. ait
 enim Polycratus li. v. Qui abun-
 dant: sui copiositate vilescunt. Et
 cum in multiloquio peccatum non de-
 sit: pauca prudenter loquens ser-
 mo est preciosus. vnde Socrates
 querent quomodo quis famam optimam
 comparet: si gesserit inquit optima
 et locutus fuerit pauca. Et sequitur
 Aristoteles inter cetera di. Noli
 frequenter consortia viliu personarum:
 quia nimia familiaritas parit con-

I temptum. **E**ndi statuerunt: q̄ rex tm̄ semel in anno appareat cum regali apparatu: ⁊ nobiles stare circa eum: vulgus v̄o a remos: ⁊ illa die dōa elargiri. reos ⁊ carcerib⁹ mācipare: ⁊ pia opa exercere. **E**t tūc vnus sapientior de principib⁹ consuevit cōcionari ad regem: referens grates deo q̄ regnum indoꝝ ita bene ordinauit: ⁊ de tam sapienti rege patriam decorauit. **E**t post conuertit se ad populuz: bonos mores regis enūerās captādo beniuolētiā ⁊ inducēs eos ad humilitatē reuerentiam: beniuolentiaz: ⁊ dilectionem regis. **Q**uo facto populus studet regias laudes extollere: pro regia vita deum exorare. pueros ab infantia inducūt in regis amorē: honorē: obediētiā ⁊ timorē. **C**ōsuevit tūc sceleratos punire: vt ceteri corrigant: tributa alleuare: cū mercatorib⁹ dispēsare: eisq̄ partem remittere. **N**ō illic cōcurrūt: ⁊ inde tributa regalia ⁊ redditus augmētant. **S**equitur. **A**lexander: noli appetere transitoriu: ⁊ q̄ cito optet te relinquere: sed pete diuitias icorruptibiles. **N**oli esse crudelis: ⁊ inflexibilis ad parcendū eis de q̄b⁹ victoriaz hauisti. **C**ogita de futuris casibus. **N**oli imitari desideria tua in comestione: potu: coitu: ⁊ diuturno somno. **C**oyt⁹ enim ē pprietas porcor. **A** quo si cessaueris tibi grandis erit glo-

ria. **N**on exerceas vitiū irratiōnabiliū bestiaz: ⁊ actus brutorū. **C**rede mihi idubitanter: q̄ coytus est destructio corpis: abbreviatio vite: corruptio vtutū: legis transgressio mores generās semi-neos. **D**ecet impatoriā maiestātē paucos habere fideles: cū quib⁹ delectet cū variis instrumentis organoz: cū fuerit tediosus. **E**stia n. humana: i talib⁹ nāst delectat sensus requiescūt: corp⁹ vigorat sollicitudo ⁊ curiositas tumescūt ⁊ hoc fiat tribus vel quattuor vicibus: ⁊ hō estius ē: q̄ fiat pūa tim: ⁊ tūc abstine te a vino: ⁊ poteris multa secreta percipere. **D**ebes habere de tua familia speciales: qui refferāt tibi que fiūt: ⁊ q̄ dicūt per regnū tuū: honora sapientes. **N**ullus sit de nobilibus tuis: q̄ tuam non sentiat largitatem: pateat omnibus clementia maiestatis tue: ⁊ nobilitas tui animi liberalis. **D**ecet regez habere pūentā: discretionē: ⁊ a risu multū abstinere: q̄ risus tollit reuerentiaz: ⁊ generat senectutē. **I**lle rex est laudabilis q̄ assimilāt vni subiectoz. **S**i quis in ei⁹ pūtia iniuriam faciat: considerandū q̄ aīo fiat: an ludendo vt placeat: ⁊ ad gaudiū puocet: an in contēptuz. **P**riō mō leuiter corripiat. **S**ecūdo mō grauitur. **O**bedientia dominantis in quattuor attendit in religiositate: Dilectiōe. Curiaitate: ⁊ Reuerentia. **R**ex in re-

gno est sicut pluuia in terra: que est celi bñdictio: terre vita: viuendum inuamen. Et post. Tēpore necessitatis succurre ciuib⁹. Tunc debes aperire celaria tua: vt uiuant vniuersi prouidentia tua.

Q Caue offendere sanguinē hūanum: q: hoc soli deo puenit. **Plit** enim **Hermogenes**. Quā creatura interficit creaturā sibi similez: virtutes celoz clamāt ad diuinā maiestatem dicētes: dñe: seruus tu⁹ vult eē tibi filis. **Annales patrum** discute: idē eniz poteris multa bona extrahere. Facta pterita dant certū documētū in futuris.

R Caue ne infringas fidem datāz. quia hoc conuenit infidelib⁹: inuenib⁹: et meretricib⁹. Rex nisi multū rogatus iurare non debz. **Studia** in ciuitatibus statue: et p cipe hominib⁹ tuis: vt doceāt filios scientias litteraz. Et tuā decet prouidentiaz: eis in necessariis prouidere. **Regnum grecoz** sublimauit diligentia studētū: pbitas: qz sapiētū. **Mūqz** p fidas in operibus et seruitijs mulierz. **Recolle** factū regine indoz: qñ mādauit tibi causa amicitie multa enxia et dōa venusta.

S Inter q̄ misa fuit illa venustūssima puella: q̄ ab infantia imbuta et nutrita fuerat veneno serpentino: ita qz nā sua versa fuerat in naturam serpentis. Et nisi ego diligenter: inspexisset in illā: et arte magica indagasset: eoqz ipsa audacter. ho

robiliter incessanter: et inuerecū. de figebat vīsum in faciē hominū perpendi siquidem: qz interficeret homies solo morlu: **Ad** tu expimento pbasti. Et nisi hoc tibi certissime oñdissez: mors tua fuisset ardore ipsius coy⁹ subsecuta. Ex pmissis igitur p̄dicatoz diuinus habere pōt occasionem instruēdi principes: et vtiliter cōferendū cū eis: maxie tpe pacis. **Caplm. xiiij.** **Ad** pnceps non faciat iniusta bella.

E quia tps ē belli et tps pacis: **Eccle. iij.** pncipes sunt instruendū tempore belli. In primis notādū: qz belli illati a principe vlt assūpti: dz esse iusta necessitas: et debet eē eiusdē iustitie equitas: et in exercendo: intentionis ordinabilitas. **Quia** put habet. **xxiiij. q. i.** bella possūt suisteri fm euangeliū: vt occasio iniquitatis eripiatur: et ppter pacis necessitatem. In bello enim iuste reprehendit nocēdi cupiditas: vlciscendi seueritas: impatiētis et implacabilis animi feritas: crudelitas debellandi: libido dominandi: et si qua similia que in bellis reprehendūt. put ait **Aug. xxiij. p̄** faustū: et similiter dicta. q. in qua dī. qz bella non sunt peccata si fiant pp malozū cohibitiōnem: bonozū sublimationem: et propter reuerentiam reipublice exhibendam vel obedientiaz. Et ibi satis de iustis bellis: de quib⁹

Yugn. vbi. s. di. Quid auctoritas belli est penes principē: ministerium exequendi penes milites. Et post. bellū qd gerēdū: deo auctore suscipitur. recte suscipi: dubitare fas non est. scilicet ad terrēdā vel retūdendā: vel subiugandā mortaliū superbā. Et Adē Aug. ep̄la. v. Misericorditer si fieri posset: etiam bella gererent a bonis. vt licentiosis cupiditatib⁹ domitiis hec vitia perderent: q̄ iusto sperio vel extirpari: vel deprimi debuerūt. Et de bello iusto. iij. s. ci. c. xv. r. xxij. c. v. Bellū tamen nūq̄ debz fieri: nisi vrgente necessitate: put habetur dicta causa q. viij. Si nulla vrget r.

Z Caplm. xiiij. Quid princeps in bellis caueat a dei offensa.

V Eūdo princeps est ad monendus: vt sit in eocura: omnia que deum offendūt: r ei⁹ eccliam cauendi: r ea que deo placēt: r ecclie profunt sectādi diligens studiositas. Debēt enim principes r sui summe puidere: vt habeāt deū secū. Quid est: cū eius mandatis obediunt: r ea adiplēt: put ait Achior alloquēs Dolofernē. Judith. x. vbi cū recitauit bñficia dei exhibita populo suo cōcludit. Nunc ergo dñe pquire: si est aliqua iniquitas eoz ī p̄spectu dei sui. r ascēdamus ad illos: quoniam tradēs tradet illos tibi de⁹. Si at nulla ē offēsiō ppli hui⁹ coraz deo suo

non poterim⁹ resistere illis: quā deus illoz defendet eos. Nume ri. xiiij. Nolite timē: dñs nobiscū est. Et Leui. xxvi. Si in preceptis meis ambulaueritis. Seq̄. psequemini inimicos v̄ros r corruent coraz vobis. e⁹ Josue. vij. dñ: q̄ furto vnus. s. Achoz. multū occisi sunt de populo. Qui vult ergo victoriā habere in bello: habeat deus secū. exemplo Abrae. Moysi: Dauid: r alioz principū iustoz.

C Caplm. xv. Quid princeps in expugnando sit cautus sagacia.

I Tem princeps debet puidere: vt sit in suis militibus: regiminis ordinabilitas: et expugnādi artificialis sagacitas. Debet enim scire artē rei militaris: quam artē dicitur Lacedemonij tradidisse. Unde Hannibal. Italiā petiturus: lacedemoniū q̄siuit ductorē: put ait Pol. li. vi. c. vi. vñ ait Trogus pompeius li. xi. de Alexandro. q̄ cū ad p̄culosū bellū exercitū legeret. nō iuuenes robustos: nec p̄mū florē etatis: sed veteranos milites: plerosq̄ etiam emeritos militie: qui cū p̄e patruoz militauerāt elegit: vt nō tam milites q̄ magros militie putares. Ordines quoq̄ nemo nisi sexagenarius duxit. vt si principia castroz cerneret: senatū alicui⁹ reipublice videre te crederes. Itaq̄ nemo in prelio fugam: sed victoriā

E cogitavit. Neq; eis in pedib⁹ qe
 q; spei: sed in lacertis fuit. E^orio
 fuit d Dario z suis z iō illi victo
 res: z hi victi. Qui eim secūdos
 optat euentus: dimicet arte non
 calurait P^oli. vbi. s. Quā artes
 noscunt experti in militia: vt dī
 ctū est.

Cap^lz. xvi. Qd p^onceps suos
 coherceat disciplina.

Iez. puidere d; p^onceps
 vt in se. z suis militib⁹ sit
 debita z recta disciplina

bilitas. cohercedo. s. carnis lasc
 uias: cōmessatiōes: voluptates:

F ipudicitias: cupiditates: rapinas
 dissensiōes: discordias: p^osumptio
 nes. Inobediētias. De facili eniz
 vincit exercit⁹ quātuscūq;: vbi n̄

G viget debita disciplina: ait P^oli.
 li. vi. c. xij. di. q; Romāis adeo p
 fuit disciplina: vt orbē terf: sue sub
 icerēt dittoni. Alexander M^o ace

do: exiguam manū militare su
 scēpit a patre sed doctam. Quā
 assuefacta militie: orbē terrarū

aggressus: innumeras hostium
 strages fudit. Xerxes a trecentis
 Lacedemōioz ad Tremopilas

verat⁹: cū eos manu infinita: ple
 risq; suis amissis vix cōfugisset:

H in eo se deceptū dicebat: q; mul
 tos qdē hoies haberet: raros at
 disciplina tenaces. Et silr vict⁹ fuit

turpiter apd Salaminā: vbi vix
 vna nauis euasit. Fertn̄: q; duces
 ei⁹ n̄ p^osuauerūt. p^o mltitudine exer
 citus nūerari: alr q; singlis telis

receptis a singlis: vt ex nifero te
 lori: ducū nūerus hēret. Frustra
 eim p^onceps spat victoriā: nisi vi
 geat apd se z suos disciplina cōhi
 bēdi p^odicta. vñ narrat Vale. lib.

I ij. c. ij. Qd Corneli⁹ Scipio L^o
 sul: missus i hispaniā: eo momē
 to q; castra intrauit: edixit: vt oia
 q; voluptatis causa cōpata erant

auferrent z submouerēt. Cōstat
 q; tūc maximū institorū z laxa
 rū numerū cū duob⁹ milib⁹ scoz
 toz inde abiisse. Et sic exercitus

K q; ante metu mortis deformi se fe
 deris ictu maculauerat: erecta z
 recreata virtute: aciem illam z
 animosam Humātiā incendijs

exustam: ruinisq; p^ostratam solo
 equauit. Et de hoc infra: vbi de
 disciplina militari.

Cap^lm. xvij. Qd p^onceps la
 borez vt sit in suis fidelitas vera

L Tem p^onceps d; p^ouide
 re: q; sit in suis vera fide
 litas: z sui ab illis amabi
 litas. vt eniz ait Juli⁹ Cesar. Qui

non laborat: vt militib⁹ sit carus
 militem nescit amare: put dicit
 i. de vita Cesarū parte prima. q;

militē nec moribus nec fortuna
 probabat: sed tantum virib⁹ tra
 ctabatq; pari seueritate atq; in
 dulgentia non vbiq; z semp: sed

M cūz hostis in proxio esset: z coer
 cebat tunc maxime exactoz gra
 tissimus discipline d^odicta. Neq;

observabat omnia: sed seditioso
 rum fuit punitoz acerrim⁹. **Abi**

C 4

Cōmuniloquiū.

Nites suos cōmilitones vocabat: diligebatq;: adeo vt audita clade Licuriana: barbam capillūq; submiserit: nec añ depresserit q̄ iudicauerit. Quibus reb; et deuotissimos sibi et fortissimos milites reddidit. his mōis attrahit princeps corda suorū potiusq; pecunia vel munerib;: put ait Tuli; recitans dictum Philippi ad Alexandrū in quadā eplā. Preclare inquit Alexandrū filium Philippus accusat: q̄ largitiōe benignolentiā p̄sequat. Quod te malū iquit vlrō in istaz vanam spem induxit: vt eos fideles tibi fore putes quos pecunia corrupisses. In id agis: vt macedōes non tam regē suū q̄ ministrū et prebitorē putēt. Adq; sordidū est regi: melius corruptelā q̄ largitionem dixit esse. Sit enī deterior qui accipit: atq; ad idē semp expectādū paratior. hec ille filio. Sed preceptū putem; oib;. Idē Hale. lib. vij. c. ij. superaddēs: q̄ anus ei; Philippus: maiori expte mercator gratie: magis q̄ victor fuit. Sed qz hoīes sunt cupiditate insatiabiles: mutabiles et instabiles.: oportet principem multa dare: ait Sen. iij. de bn̄fi. c. xxiiij. loquens de Philippo p̄ dicto: qui cuidam militi dederat alterius prediū. Reges inqt donant in bello opertis oculis. Nō sufficit homo vn; tot armatis cupiditatibus. Non potest quis eo

dez tempore: et bonum vlrū: et bonum duces agere. Quomodo tot milia hominū insatiabilia saturabuntur? Quid habebūt si suū quisq; habuerit: Quasi dicat princeps vel dominus quasi cogitur ob armatas cupiditates suorū ad auferendum quibusdam: et dandum alijs. Nec negat Philippus in dicta epistola: quin oporteat principē largum esse: et multa dare: sed insinuat: q̄ non sunt multum fideles: qui sola quasi pecunia conducuntur: et mercantur. Magis enī condescensiuā benignitate: et sociali affabilitate attrahit princeps suos ad amores q̄ pecūia. vñ narrat Valerius libro. viij. c. viij. q̄ Themistodes oīz ciuū suorū noīa: memoria comprehendit. et Titus omnia suorū noīa sciuit. Et Metridates ducetarū et viginū gentium que sub eius regno erant linguas didicit. Ille scilicet Tit;: vt sine monitore exercitum salutarer: Sic vt eos quibus imperabat sine interprete alloqui posset. Idē Solinus libro. ij. superaddens: q̄ h̄ fecit: sicut imperatores faciunt: vt suos attrahant. ad suū amorē. Caplm. xvij. Ad princeps ponat in deo spem de habenda victoria:

Et qz victoria: de celo est s. a rege regum. Nō enī in multitudine exercitus

R

S

T

victoria belli: sed de celo forni-
do est. i. Mach. iij. **I**o p̄cipis
debet esse vera fides: firma spes
et pia supplicatio ad deum: vt ipse
sit dux belli: et p̄tector sui ac suo-
rum: exēplo Moysi. exodi. xvij.
Qui cum leuabat manus vince-
bat israel. Ideo Deu. xx. Si exie-
ris ad bellum contra hostes etc.
Nō timebis eos: ga dñs stans te
cum est. Sequit̄. Appropinquan-
te bello stabit sacerdos ante aciē
et sic loquet̄. Nolite metuere: ga
dñs in medio nostruz. ē. sicut fec̄
V Theodosius prout legit̄ in hysto-
ria romanorum. Ubi d̄f. q̄ cum
Eugenius et Arbogastes cum in-
structa aciē alpium transitū tene-
rent. Teodosius expers tibi et sō-
ni orationi incubens: totam no-
ctem peruigil exegit. Cum tamē
se esse destitutū a suis sciret: et ab
hostibus circuz sēptū nesciret:
fiducialiter arma corripens: si-
gnūq; crucis: se p̄lio dedit: ac se
in bellum. etiā si nemo sequerē:
X victor: futurus imisit. Nam con-
sultus Joannes Anachorita eū
victurum sponderat. **E**n̄ seq-
tur ibi **Q**d cū ad cōgressionem
ventum esset: veniēs turbo. a p̄-
te Teodosij in ora hostium ruit:
qui et ab eius parte: Valenter spi-
cula missa hostibus infingeret: et
hostili ēt manu missa: ad mitten-
tes reflectet: vt dictuz est. Et sic
hostili exercitū prostrato: Euge-
nio capto et interfecto. Arboga-

stes: manu sua propria percussus
est: Ex quo patz q̄tū valet in bel-
lo iustitia principis: et oratiōis in-
stantia. **E**nde sequit̄ ibi. **Q**d post
mortem Theodosij: filijs ei⁹ re-
gnantibus Archadio: et honorio
Sildo comes Alphrice: arbitra-
tus in paruulis mimā spem fore
Alphricā proprio iure vsurpaf ce-
pit. Cuius frater Bazael: illius
perfidiam perhorrescens redijt.
in Italiam. Qui missus ad illuz
hostem bello insequendū: iā sci-
ensa Theodosio q̄tū in rebus
despatissimis ofo hoīuz per fidē
christi: dei clementiā impetraret
Caprariā insulā adijt inde secum
sāctos viros adducens: cū qbus
ofonibus et ieiunijs: dies aliquot
cōtinuauit: et noctes. **E**n̄ tridū
vō q̄ hosti cōtigu⁹ fieret: cernit
noctu beatum Ambro. Paulo
aū defunctum: quō et qñ victori-
am caperet: diem sibi indicā-
tem et locum. **E**t tertio demū die:
ofonibus hymnisq; peruigil: cū
centū quinq; solis militibus. cō-
tra octuaginta milia hostium p-
gens: eos dei nutu sine bello in v-
tionē accepit. Sildo comes su-
gam arripuit et post aliquot dies
stragulatus interijt. **E**t siifica er-
go dina bōitas: et magnifica ora-
tionis vtilitas: Et in his princeps
honorare d̄z ecclesiam dei: et ei⁹
ministros. ac prohibere suis: ne
presumant: ecclesias inhonorare.
Ende narrat̄ ibidē. **Q**d predict⁹

Z Bazeel rerā secundā in solētia
 tumens: eccliam dei temerā au
 sus est: atq; ex ea quosdā non du
 bitauit extrahere. Sed pena secu
 ta sacrilegiū: ipse post aliquantu
 lū temporis est punitus. Similr
 narrat consequēter ibidem. Qd
 cū Attila ecclesiaz deuastaret. vir
 sanctus Leo papa ad eum acces
 sit: et oīa que optauerat obtinens
 nō tm̄ rome sed totius italie vi
 ctoriā reportauit. Territus nanq;
 Attila dei nutu fuerat: nec xp̄i sa
 cerdoti aliud repēdere ualuit ni
 si qd̄ ille peroptabat. Ser̄ quoq;
 post discessum pontificis inter
 rogatū esse Attilam a suis. cur vl
 tra solitū morē: tantam reueren
 tiā Romano pontifici exhibuerit:
 qm̄ pene ad oīa que ille imperas
 set: obtemperari ip̄e inuiss̄: Tūc
 regem respondisse: nō se pape p
 sonā reueritū eē. sed aliū se virū
 iux̄ cum in habitu sacerdotali vi
 disse: forma uenustiorez: canitie
 venerabilem. euaginato quoq; si
 bi gladio terribilr mortē minātē:
 nisi oīa que ille expetiss̄ impletet
 Cum enim princeps sit dei mini
 ster suscipiens gladius ab ecclis
 ut dictum est supra. iustus est: ip̄z
 eccliam honorare: ministros ei⁹
 defendere: et eorum iniurias p
 pulsare.

Caplm̄. xix. Qd̄ princeps co
 herceat sensus suos ab omni cō
 cupiscentia.

Isō qualiter princeps de
 bet regere alios: ne falso
 portet nomen principis
 vel regis: sollicitē studeat d; ad re
 gendum se et familiam passionū
 interiorum et ad principandū cō
 concupiscentijs que militant ad
 uersus animam. ut enim ait. Isi
 dorus. ix. Ethic. c. iij. Rex dī a re
 gendo. Recte faciendo. nomē re
 gis tenet: peccando amittit. Rex
 eris: si recta facis: aliter non eris
 Ille uero uere est princeps et rea
 liter: qui suis p̄ncipat mentalib⁹
 appetitibus et desiderijs carnali
 bus: et ille rex ē q̄ eos regit. Job.
 xij. Effundit despectionem super
 principes. Abi Greg. mor. xi. p̄n
 cipes inquit dīr qui principatur
 cogitationibus. Et super illd̄ ibi
 dem. Balteum regum dissoluit:
 Greg. ait. Qui membrorū suorū
 motus bene regere sciunt: meri
 to reges dīr. Et super illud Job
 xxxvj. Reges in solio collocat in
 perpetuum. Greg. mor. xxvj. ait.
 Reges. s. q̄a prelati motibus car
 nis: modo appetitū luxurie fren
 ant: modo estū auaritie tempe
 rant: modo gloriā elationis in
 clināt: modo liuorū suggestiōes
 obruunt: modo ignē furoris exti
 guunt. Reges. qz temptationem
 motibus: non consentiendo: suc
 cumbere: sed regendo p̄cesse no
 nerunt. hec Greg. Quia igit̄ ta
 les realiter: et virtualiter reges sūt
 Isō Horatius in carmine lyrico

D ad reprimendā dñandī subdīnez
ita canit: prout recitat Aug. v. de
ci. c. xiiij. Latius regnes: auiduz
dominādo Spm: q̄ si libiā re/
motis Gadibus iungas: 7 vter/
q̄ solus Seruiat vni. Et v̄ hoc
Clandianus egregie alloquens
Theodosium ait. Tu licet extre/
mos late dominere p̄ indos. Te
medus: te mollis arabs: te seres
adorēt. Si metuis: si p̄ua cupis
si duceris ira. Seruitij patiere iu/
gum: tolerabis iniquas. Interi⁹
leges: tunc omnia iure tenebis.
Cum poteris rex esse tui: procli/
uior vsus. In peiora dat: suadet/
q̄ licentia luxum. Illecebris ef/
frena fauet. tūc vinces sed cōpri/
me motus. Asperius: cū prom/
pta venus: cū durius ire. Consu/
litur cū pena patet. sed cōprime
motus. Nec tibi quid liceat. sed
qd̄ fecisse decebit. Occurret mē/
tem domet respectus honesti. h̄
ille. Unde 7 valentius imperator
octogenarius: 7 adhuc v̄go: die
fati sui: precōta triumphoz suo/
rum recolens q̄bus felicissimus
fuerat: ait se tm̄ vna victoria glo/
riari. Et requisit⁹: qua: respōdit.
Quia inimicōz neq̄simā domui
carnē meam. Amice: hic impera/
tor inglorius magrasset a seculo:
nisi ei restitisset: cum qua tu fami/
liarem assensus pepegisti. ait Ela/
lerius in paruo tractam. Illi ergo
sunt reges 7 p̄ncipes: qui sic se/
ip̄sos 7 sua oīa regunt. Job. xxix.

Cum regibus 7 consulibus terre
Ebi Greg. Reges: q̄ sua corpo/
ra bene regere sciunt. qui deside/
rioruz motus in se temperāt: sub/
sectas cogitationes lege virtutis
regulant. Reges: q̄a sibiūp̄s pre/
sident: 7 se reges sciunt. Jō bea/
ta terra: cuius rex nobilis ē: 7 vhe/
terre: cuius rex puer est. Ecc. xi.
An̄ bene dicit Sen. epistola. lxxix
q̄ multi vt hostem vincerēt: vi/
cti sunt cupiditate. Nemo cupi/
ditatibus resistit: nemo ambitio/
nemo crudelitati. Et cum agere
videant: ab eis agitant. Et episto/
la. cxv. loquens de Alex. ait. Vi/
ctor tot regum: tot gentium: tot
populo: n̄ ire tristitieq̄ succum/
bens. Id enim egerat: vt omnia
potius in potestate habeat q̄ se/
d̄ q̄ magnis homines tenētur
erroribus. Felicissimos se iudicāt
ignarri: q̄ imperari sibi magnū
est imperium. Et ideo ideo ep̄la
xxxviii. Si vis inquit omnia tibi
subicere: te subice rōni. Multos
reges: si te rō regat. Ab ipsa di/
sces: quid 7 quemadmodū age/
debeas. Et quia nō semper sic fa/
cit homo: ideo nō semper est ve/
rus rex ait idē epistola. cxvi. Ani/
mus noster modo est rex: mō ty/
rānus. Rex est: cum honesta in/
tuet: salutē cōmissi corporis curat
7 nihil illi ip̄erat turpe: nihil sor/
didum. Ebi v̄o corpus est ipo/
tens: 7 delicatus transit in nomē
detestabile: 7 fit tyrannus. Pa

G

H

rum igitur valet p̄ncipari genti
 bus exterius: dominari p̄mittis
 easq; humanis regere legib⁹: n̄
 si p̄ncipis eas regens regat lege
 rationis ⁊ dīne equitatis. **Ba-**
 lus enī si regat seruus est tot do/
 minorū quot vitorū: **Ait Augu.**
I iij. de ci. c. iij. **E**contra: melior est
 q̄ dñatur aīo suo expugnatōr vr
 bium. puer. xvj. Ille enī vincit ⁊
 expugnat exteriora: hic regit ⁊ or
 dinat sua interiora s̄m q̄ expōit
Gre. ij. pastora. c. xij. De tali fge
 d̄f. puer. xx. Rex q̄ sedet ī solio ī
 d̄tū itūtu suo dissipat oē malū.
Caplm. xx. Ad p̄ncipis caue
 at a tyrānide: ⁊ iniustitia.

E predictis p̄z. qualr̄ dif
 fert p̄ncipis: siue rex a ty
 rāno. Quia p̄ncipis d̄f
 q̄ est legitime institut⁹: ⁊ iure di
 tino ⁊ humano p̄ncipat⁹: qui ē
 virtutib⁹ p̄dit⁹: ⁊ seipsum regit
 vt dictum est. Tyrānus v̄o con
 trarijs modis se h̄t. **Job. x.** Nu
 merns annorū tyrānidis eius ī
 certus est: vbi mor. xij. ait **Greg.**
 Tyrānus est: qui in cōi republica
 non iure p̄ncipat. **Et Polī. lib.**
 iij. c. i. **D̄fia** inquit ē tyrānī ⁊ p̄n
 cipis: qz: hic legit obtēperat: ⁊ ei⁹
 arditrio regit p̄p̄m: cuius se cre
 dit ministrum. Tyrānus v̄o con
 trarijs modis se h̄t. **Et in litteris**
secularibus cautum est: q̄ nō est
L p̄cū: tyrānum occidere: s; equū
 ⁊ iustū: ait idē li. iij. in. si. subdens
 rationem qui a deo recepit p̄tatez

legib⁹ seruit: ⁊ iustitie: et iuris sa
 mulus est. Qui v̄o eā, vsurpat, iu
 ra dep̄mit: ⁊ volūtati sue iura s̄b
 mittit. In eū igit merito armanē
 iura qui leges. exarmat. **Jo. Tul.**
 iij. de offi. c. vij. **N**ulla inquit no
 bis societas cum tyrānis: s; po
 tius summa distinctio. **Meq; .n.**
 cōtra naturā est: spoliare eum si
 potes: quem etiam honestuz est
 necare: atq; hoc genus pestifex
 ⁊ impiū: ex hominuz societate ex
 terminandū est. vt enī membra
 quedā amputant: si sanguie ⁊ spi
 ritu carere ceperint: ⁊ ceteris mē
 bris nocent: sic ⁊ ista tanq; infir
 ma hoīs feritas ⁊ imanitas belue
 a cōmuni humanitate corporis
 seggregāda est. **Enī ⁊ omnis p̄n**
ceps: licet sit legitime institutus
 debet tamē cauere ab operib⁹ ty
 rānicis: **Que** sunt. Iniustis legi
 bus populū opprimere. **Indebit**
 tribuz ⁊ tallijs aggrauare. rebus
 pprijs spoliare: idēbit opib⁹ an
 gariare. **Ab** inuadētib⁹ hostib⁹ nō
 defendere: prepositos ⁊ balliuos
 iniustos ad excoziandū populuz
 p̄ficere. **Et sic** de alijs. **Et enim**
 ait **Aug. ij. de ci. c. xx.** rex cum est
 iniustus: tyrannus est. **Et phus.**
 ethi. viij. ponens d̄fam inter re
 gem. ⁊ tyrannum ait. Tyrannus
 est q̄ qd sibi conferens est inten
 dit: rex: qui qd est vtile subditoz.
Rex est qui per se sufficiens est: ⁊
 omnibus bonis superexcellens.
 ⁊ talis nullo indiget. vtilia nō s;

bi sed subditis intendit: ait ibidē
 Unde de principantibus mō ty/
 rānico. puer. vij. dē Leo rugiēs
 vt vrsus esuriens princeps impi/
 us super populum pauperē Dur/
 indigens prudentia multos op/
 primit per calumniā. De talibus
 cōquerit dñs Isai. xix. principes
 tui infideles; socij furū. Et d̄ his
 Seneca. iij. de naturalibus. q. c.
 l. Potius inquit est decorum ope/
 ra celebrare: q̄ philippi: aut Ale/
 xandri latrocinia; et hanibalis: et
 aliorum. Et sequit. q̄ est precipu/
 um in rebus humanis: non clas/
 sibus maria compleffe: nec in ru/
 bri maris litore signa posuisse:
 nec deficiente terra: ad aliorum
 iniurias errasse: in oceano igno/
 ta querere: sed animo vidisse: q̄
 nulla maior victoria: q̄ vitia do/
 muisse. innumerabiles sunt q̄ po/
 pulos in ptate habuerunt: paucis/
 fimi qui se. Nec ille. S; princeps
 nobilis et iustus cauet a predictis
 cogitāo: q̄ est pater patrie vt ha/
 bitum est supra. vt eni dicit ph̄s.
 Eth̄. xvij. Similis est compara/
 tio regis ad subditos. patris ad fi/
 lios: pastoris ad oues. Paterno
 eni modo: pie debet regere pplz
 vt dictum est. s̄. Que sit aut mer/
 ces sp̄alis principū bñ regēum
 dē Deu. xvij. Non multiplicabit
 equos. Sequit. An lōgo tempo/
 re regnet ipse: et filij eius sup isrl.
 Quale v̄o sit dānum tyrannice
 regentuz dē. Ecc̄. i. Regnum a

gente in gentem transferet. ppter
 iniustitias: et cōtamelias: et d̄uer/
 sos dolos. Et patet de Saule. i.
 Reg. xv. et post de Roboam. iij.
 Reg. xij. Eterna v̄o merces bene
 regnantū est: regnare cum rege
 regum in eternū. Et Dauid. In/
 iuste v̄o principatū dānatio eter/
 na iudicium enim durissimū his
 q̄ presunt. et potētes: potētes tormē/
 ta patientur sapientie. vj.

¶ Quarta distinctio. De informa/
 tione eorum qui sunt presides p/
 uinciarum.

¶ Expeditis cum dei adiu/
 torio occasionibus allo/
 quendi principem: qui ē
 ad modum capitis in republica.
 ¶ Sequēter videndum est de infor/
 matione eorum qui se habent ad
 modum membrorum. Et eni tactū
 est supra. presides prouinciarum
 et iudices ac legisperiti vendicāt
 sibi officium aurium: oculorum:
 et lingue. Et loquendo p̄ appro/
 priationē: presides prouinciaruz
 siue potestates ciuitatum: siue pre/
 positi populorū: siue balliui villa/
 rum habent se ad modū aurium.
 Suscipiant enim precepta princi/
 pis. et iō auribus assimilant. Iud/
 dices v̄o: qui recta vident et iud/
 cant: oculis comparant. Lingue
 quarum vsus est eloqui possunt
 comparari legisperitis et patronis
 causarum.

¶ Capitulum primum. Quod
 presides nō ambiant illa officia.

R

S

T Rimi autē. s. presides et p
positi admonendi sunt et
instruendi ne sint cupi
di et ambitiosi talium dignitatum pro
pter easdem rationes: propter quas
princeps non debet ambire prin
cipatum. De quibus supra. Si enim
latrocinia sunt parua regna: sicut
Augustus et Tullium ubi. s. multo ma
gis tales dignitates sunt quidam
principatus: et eis utentes vocan
tur potestates. Non ergo ex am
bitione vel cupiditate lucri temporalis.
nec ex appetitu transitorij hono
ris debent assumi huiusmodi of
ficia: vel ut verius dicas onera et pe
ricula: sed debent assumi intuitu obie
superioris principis iniungentis
et affectu comodi reipublice: et de
siderio subueniendi indigentibus
suo auxilio et patrocinio. ecc. viij.
Moli querere ab homine ducatus
nec a rege cathedram honore
Moli querere fieri iudex: nisi va
leas: virtute irumpere iniquitates
Sed valde difficile est irumpere
iniquitates diebus istis: quia mul
ti iniqui atque infideles regno: pau
ci vero boni: ut enim ait Accius sicut
recitat Tullius. iij. li. de offi. c. xix.
X Ad vulgi opinionem: que maior
utilitas quam regnandi esse possit: Ni
hil tamen inutilius eo quam iniuste con
secutus sit inuenio. Possunt cui
quam viles esse languores: sollicitu
dies diurni et nocturni metus: vi
ta insidiarum et periculorum ple
nissima: hec ille. Et vere ille qui

ex ambitione et libidine presiden
di consequitur dignitatem prefecture
iniuste consequitur. Indigni ergo
non sunt a principibus presicien
di in dictis officiis ait Gal. li. vi.
c. viij. narrans de quodam: qui con
sultuit: neutrum mitti in Hispaniam
consule a senatu de duobus: quo
rum alter nihil habebat: alteri nihil
erat satis: eque mala imperij ma
gistrum iudicans: inopiam et aua
ritiam. Quando enim prefectus egenus
est. multa extorquet a subiecto po
pulo: ut iustitiam et dicit. Quando
vero auarus est prefectus: multa ra
pit: ut ei avaritia satiet. Tales igitur
excludendi sunt et amouendi
a talibus officiis. Unde in histo
rijs super actus apostolorum narra
tur de tiberio: qui. s. erat in negoci
is morosus: et segnis: et vix aut
nunquam mutabat procuratores. et
querentibus causam: respondit: parcere
se plebiculo. Scientes enim: se ha
bere procuracionem ad modicum
tempus: emungunt populum velut
ad sanguinem: et tanto acius domi
nant: quanto breuius. et qui recetes
veniunt dissipant quodquid inueni
unt. Et dicebat exemplum de quo
dam vulnerato. Qui cum esset in
via nec amoueret muscas de vul
nere: alter superueniens: putans: quod
has dimittet ex imbecillitate: ab
egit eas. Ad quem ille. Male fe
cisti: quia musce quas amouisti ple
ne erant sanguine: et me partius
molestabant. Que autem superueni

ent: acrius pungent. Sic et peccatores vel officiales recenter substituti: acrius in subditos deservunt. hec ibi. habentes igitur maiorem famem siue ex inopia siue ex avaritia improbitus rapiunt et devorant. vñ Gal. li. vi. c. ij. narrat de vetula que orabat deos pro vita Dionisij tyrani. A qua cum ille quereretur: quo merito suo id faceret: respondit. Quando eras puella: et gravem habebamus tyrannum: carere eo cupiebamus. Quo interfecto: deterior arcem occupavit: eiusque dominationem finiri omnes cupiebant. Tertius importunior est omnibus habet cepit rectorem. Timens itaque: ne si tu fueris assumptus. deterior in locum tuum succedat: caput meum pro salute tua devotio. Tam fatuam autem audaciam punire Dionisius erubuit. Quales autem sint assumendi et proficiendi sufficienter docet. Exo. xvij. Provide ait dominus: moysi de omni plebe viros potentes. Alia littera habet sapientes et timidos deum: in quibus est veritas: et quod odierint avaritiam: et constituit ex eis tribunos et centuriones. etc. Debent enim esse potentes iustitie et aliarum virtutum stabilitate firmati: timentes deum: cultus divini pietate: habentes veritatem vite et iudicij in recta diiudicatione: cum avaritie detestatione. et munerum refutatione: de quibus infra: et absque subditorum spoliatione. et excoitatione. Talis fuit servus Abree qui

erat omnibus que habebat. ut patet gen. xiiij. Talis fuit Joseph. qui sub pharaone totam terram egypti servavit. Sen. xliij. Talis dicitur esse servus fidelis et prudens super familias domini sui: prout dicit Saluator.

C Capitulum secundum. Quod presidentes caveant a poposa sequella.

Qualis autem debeat esse quilibet talis prepositus et qualiter debet regere populum subiectum patet ex dictis

supra de principe. Debet enim imitator esse boni principis et se recte regere in officio sibi commisso: sicut et princeps in dominio suo vel regno. Secundum enim iudicem populi: sic et minister eius. Et sic princeps vel dux debet rectificare omnes in suo dominio recto regimine: sic et quilibet presidens sub eo: Ecc. x. Qualis est rector civitatis: tales habitantes in ea. Nilominus cavere se debet a familia et servorum numerosa poposa: et a nimia personarum inutilium sequella: ad subiecti populi gravamen. exemplo antiquorum. An narrat Gal. li. iij. c. iij. de Latone: qui et cum bellis civilibus interesset: filium trahens secum: duodecim tantum servos habuit. Similiter narrat ibi de scipione Emiliano qui pro duos inclitos consulatus. totidemque sue precipue glorie triumphos: septem tantum servis sequentibus officio legationis functus est et sequitur. Itaque cum pro sociis et exteris

B

C

D

E

gentes iter faceret: non ei⁹ man-
cipia: s; victorie numerabāt: nec
q̄tū auri ⁊ argenti: sed q̄tū am-
plitudinis secuz pondus ferret ex-
timabatur. **I**tem cauere dz
preses q̄ p̄est populis a congre-
gatione indebita diuitiaruz: ⁊ ab
iniuste extorta pecunia. Exēplo
antiquorum: prout narrat ibidez
Eal. de talibus: q̄ post cōsulatus
in nullo fuerunt ditiores: sed etiā
pauperes mortui sunt. Eñ narr-
rat: q̄ Valenti⁹ post tres cōsula-
tus poplo romano acceptissimos
sic mortuus est paup: q̄ patrimo-
nium ad exequiarū expensas nō
sufficiebat. Sic narrat de Marco
veneo. q̄ fuit arbiter salutis pu-
blice q̄ ita pecūia inops decessit
q̄ sepulture honore caruisset: nī
h ex collecta pecunia a poplo fu-
neratus fuisset. Similiter narrat
de alijs: q̄ sic pauperes post cō-
sulatus suos decesserunt: vt non
haberent: vnde filias suas mari-
tandas dotarent: nec vnde cum
honore sepeliri possēt. Et hoc iō
q̄ quilibet intēdebat saluti repu-
blice. nō comodis pprijs vt di-
ctū est. s. vbi de republica. ⁊ d cō-
sulibus. **E**gecius li. iiii. c. iiii. ait.
q̄ Scipio post res gestas p̄spere
in hispania: in sūma paupertate
decessit: nec ea quidē relicta pecu-
nia que sufficeret in dotem filia-
rū q̄s ob inopiā: publice dotauit
senatus. **I**tem cauere debet ta-
lis a comessatione ⁊ luxu: ⁊ a luxu

riari lasciuia. **E**ndenarrat Eal.
vbi. s. de quodam illustri viro. s.
Latone: qui tribus tñ seruis cō-
mitat⁹ hispaniā rexit. ⁊ eodē cibo
ac potu content⁹ erat quo remi-
ges. Illū. n. grata frugalitas ⁊ su-
etudo in hoc genere vite cum sū-
ma dulcedine p̄tinebat. Similiē
narrat Egecius vbi. s. c. i. quā-
antiq̄ cauebant a lasciuia luxurie
vt Antigō⁹. Qui cum audisset
filium diuertisse in eius domum
cuius tres filie insignes ⁊ specio-
se essent: iusu edixit: ne quis min⁹
quingenta annis natus: hos-
pitio matrisfamilias vteret. p̄-
dicta enī multū nocent existētib⁹
in publicis officijs: ⁊ et poplis sū-
iectis. Ideo tales a predictis ca-
uere debent: quozā multi contra-
ria faciūt. Quod dolēdū est. Sū-
me aut sic presidentes habere de-
bent deum ⁊ eccliam in reueren-
tia: ⁊ populū subiectum sub disci-
plina. ⁊ nihilomin⁹ tractare pau-
peres euz mīa: qz oportet eos mi-
sereri paupertati subditorum: vt
deus de illis habeat misericordi-
am. **E**nde legit in vita beati basi-
lij. q̄ accessit ad eum quedā mu-
liercula tanq̄ ad potentes apud
p̄ncipem regionis: postulans si-
bi fieri prouidentia. i. misericordi-
am per eum. Qui scripsit illi. hec
mulier dicit: me posse apd te. Si
ergo possuz oñde. Qui rescripsit
sic pater sancte volui misereri illi
sed non potui: p̄ eo: q̄ tribus sa-
cet cui

H

I

et. Cui Basilus. Si quid volens non potuisti: bene ut cumque res se habet. Si antea potens noluisti: ducat te Christus ad horum indigentiam: ut cum volueris non possis. Et sic factum est. Nam postea captus est ille: et intercessione beati Basilii liberatus. Qui gratias agens restituit mulieri in duplum quod abstulerat. Iohannes saluator. **B**ath. xviii. nonne inquit oportuit et te misereri serui tui sicut et ego: tui miser? Et **B**ath. xxiii. de malo seruo qui manducat et bibit cum ebriosis: et percutit seruos: ad quem venit dominus die qua non sperat. et. predictis etiam modis quibus princeps est informandus: potest et quilibet informari qui preest populo sub eo: ut dictum est.

Capitulum. iij. Quod iudices discant et diffiniant causas cum diligentia

Iudices autem videntur sibi oculorum locum in republica: ut dictum est. Sic enim

oculi discernunt corpori vilia a nociuis: quia oculi speculatores quidam sunt: et in alto siti ad pericula preuidenda secundum Ambrosium in exameron omel. vltima. Sic iudices in republica: in alto positi sunt ut discernant iusta ab iniustis subtilia: a nociuis. oculi inquit tui recta videant. puer. iij. vñ et iudex dicitur: quasi ius dicens populi: siue quod iure disceptet. Iure autem disceptare: iuste est iudicare. Non est autem iudex: si in eo non est iustitia. xxiii.

q. ij. Idem propheta. Quales autem iudices esse debeant dicitur. Deut. xliij. Date ex vobis viros sapientes et gnaros: quorum conuersatio sit probata in tribus vestris. Et sequitur. audite illos: et quod iustum est iudicate. Quia enim debet esse viri: requiritur in eis virtus constantia viri enim est proprie fortitudo. Sicut Tul. i. tuscu. q. et vir dicitur a virtute: vel quia maior vis in eo ait Papias. Quia sapientes: requiritur debita sapientia iuris et legum: Iudex enim dicitur dicere ius: ut victum est. Quia vero gnari: requiritur experta industria. Gnarus enim est peritus: doctus: sciens: strenuus Gnari sunt: qui peritiam proprie veritatis insinuant: ait Papias. Quod conuersatio eorum probata sit. requiritur laudabilis et redolens fama Tales debent esse iudices in quantum iudices: Possunt enim esse idem presides et iudices: presides in confidendo: iudices in iudicando. Deut. xvi. Iudices et magistratus constitues in omnibus portis tuis. Isti sunt admonendi: ut iudicium exerceant studiose et diligenter: ordinabiliter et recte: prudenter et iuste. Job. xxix. Causas quam nesciebam diligentissime inuestigabam. Abi Gre. mora. xix. Ad proferrendam sententiam nunquam precipites esse debemus: ne indiscussa temere iudicemus ne quelibet mala audita nos moueant: ne passim sine probatione

M

N

O credamus. Debet ergo eē in iudicio exquisita discussio: facilis credulitatis exclusio. ppositōrū examinatio: cū deliberatione: sentētie platio. Et hoc merito: qz iudicium dei est. Deut. i. Ita puuz audietis vt' magnū: nec accipietis cuiuscūq; personā: qz dei iudicium est. Jō ait dñs Exo. xxiii. Nec i iudicio plimorū acquiesces snie: vt a vero denies. pauperis quoq; nō misereberis in iudicio scilicet a vero deviendo: et iniuste sententiando. Sūme igit' cauere debet iudex a predictis: et ab eis que iudicium peruertit: Sūme debet cauere: et diligens eē in causarū discussione: ait Bre. vbi. s. Ma iora crimina credenda non sunt mox cū audiuntur: Sunt tamen citi' punienda: cū veraciter agnoscunt. Facilitas eniz credulitatis facit puerstū iudiciū. Sicut Pharisar: qui nimis credulus verbis vxoris sniauit s̄ Joseph: et eum carceri tradidit. gen. xxxix. Item defectus discussiōis accusationū et defensionū est occasio et causa iniusti iudicij. Sicut fuit d' pplo cōdenante Susanam ad dictum senū. Quo liberata est: testibus examinatis et pdenatis. vii et Saluator liberavit adulteram: qz nō fuit qui eā cōdemnaret. Jo. viij. vt eniz ait Ber. de gradib' hūilitatis. est iudiciū quadrupl' scilicet vitatis. Jo. v. Sic audio: sic iudico. Et est iudiciū odij fm illud

fm legem debet mori: dixerunt iudei de xpo. Et est iudiciū terroris. Jo. xi. Si dimittim' eū sic: oēs credēt in illū: et veniēt romāt et tollēt locū nr̄m et gentē. et est iudiciū amoris scilicet carnalis: sic in David: q nolebat q' Absalon periret. ij. Reg. xvij. Jō statutus est. nō debere admitti ad iudiciū specialr amici: ne fallant: aut fallantur. Cui concordat Tuli. iij. d' offi. c. xi. ponit enim psonas amici: cū induit personā iudicis. tm̄ dabit amicitie: vt verā amici cāz esse malit: et vt orandelitis tps q' aliquid per leges liceat accomodet. Cū vō iuramēto snia dicenda sit: iuramēto meminit: deū se habere testem. i. vt ego arbitror: mentē suam. hec ille. Cauēdū ergo iudicib' : ne ex nimia credulitate: ne ex discussionis ommissio ne. ne ex odij imanitate: ne timoris pusillanimitate: ne carnalis amoris affectione: ne amicitie familiaritate: ne munez cupiditate iudicium puertant. Quattuor enim mōis iudicijz peruertit' : timore: odio: amore: cupiditate: vt habet. xi. q. vi. Sed pvideant: q' sint imitatores sūmi iudicis: cui' iudiciū in terris exercēt. De quo Isai. xi. Iudicabit i iustitia pauperes q̄ diligēter et cauti fuerūt antiqui in carū discussiōe: q̄ sagaces et puidi in examinatione: q̄ cōstantes et industrii: in dubiorum sniatiōe: q̄ clemētes et pii i quo-

R

S

T

V rādā etiam reoz p cause exigentia absolute: patet in gestis eorū. ¶ De prio. s. de causaz diligēti discussione narrat Vale. lt. viij. c. iij. di. **Q**d Demostenis astutia mirifice succursū est cuidā ancille que pecuniā: depositi noie: ea cōditione acceperat: vt eaz nō nisi simul vtrūq; redderet. Quorum alter iteriecto tpe: quasi mortuo socio s̄q̄lore obsitus: ancille decepte nūmos abstulit. Superuēit postea alter: et depositū poscet cepit. herabat illa misera: pariter et pecunie: et deffensionis penuria: tāq; de laqueo et suspensio cogitabat. Sed oportune sibi Demostenes patronus affuit. Qui vt i aduocationē aduenit: mulier inquit hec parata est: depositū fidē soluere. S; nisi sociū adduxeris id facere non pōt: qm̄ vt ipse vociferas: hec dicta est lex: ne pecunia vni sine altero nūere. Et sic euasit mulier. ¶ De sc̄do scilz d̄ caruz exaiatiōe: sah p; Dani. xiiij. vbi Daniel. oēs ad iudiciū fuocauit. S; testes p̄futaui: innocētē liberaui: datū indiscusse iudiciū retractauit: vnde narrat Petr⁹ Alphonfus in tractatu suo de q̄dam: qui vocabat̄ refugiu pauperū: eo q; solebat pauperes adiuuare. Cū enim quidā paup: vt ibi d̄f locasset domū suā cuidam vicino diuiti. diues cogitās: pauperē spoliare p̄diolo suo: posuit in domo dolia quedā oleo plena

q̄daz vō semiplēa. Tpe elapso venit videre illa: et inueniens dolia semiplena: imposuit pauperi crimen furti: vt inde posset euz spoliare. Cū aut nō restaret illi nisi dominatio. refugiu pauperū: vocans eū seorsū: inquit si esz innocēs a crimine imposito. Quo iurante: q; esz innocēs rediit cū eo ad iudiciū petijt q; dolia illa mensurarent. Et si tm̄ esset de fecib⁹ in dolijs semiplenis sicut i plenis: ille sit condēnandus. Si vō non esset in semiplenis nisi medietas fecis: eēt liberādus: q; ex hoc planū eēt: q; nūq; fuerat plena. Et sic factū fuit: et paup liberatus est. Ex quo p; q̄tū valz prouida examinatio in iudicio. ¶ Similr p; te tertio. s. de dilatione iudicioz. viij narrat Valerius lib. viij. c. x. q; q̄daz m̄familiās virū et filiaz interemit: q; ab eis optie indol filia iuuenē quez ex p̄ori viro enixa fuerat p̄perissz occisū. quā rē Dolobella p̄sul ad se delataz: Esthenas ad Eriopagi cognitionē tāq; ad iudices grauiores exercitatoresq; relegauit. q; nec ipse liberare duab⁹ cedib⁹ p̄taminatā: nec punire eam iusto dolore compulsā sustinebat. S; et Eriopagite non min⁹ sapienter inspecta causa: et accusatorē: et reaz post centū annos ad se reuerti iusserunt: eodem affectu moti: quo Dolobella: sed ille trāsferendo: p̄i differendo questio

Cōmuniloquii.

nem damnādi ⁊ absoluendi in-
 explicabili vetatione mutabant.
Consimiliter narrat. *Al. geli*⁹
 de dilatione iudicij differēdi in-
 ter prothagoram vel pictagoras
 ꝑm alios: vt ait *Pol. li. v. c. xij.*
 ⁊ discipulū eius. Inter quos fuit
 scisma hmōi. *Heual*⁹ adolescēs
 diues: eloquētie discende gratia
 causasq; orandi cupiēs fuit. *Idic*
 in disciplina *Pictagore* se dedit
 ꝑmittēs pecuniā q̄tam peteret:
 data medietate anteq̄ ingredi-
 tur: daturus aliam: q̄ die primuz
 cām apd iudices perorasset: ⁊ vi-
 cisset. Postea cuz diuti⁹ auditor
 assertorq; *Pictagore* fuisset: sa-
 cundiamq; a studio ꝑmouisset:
 transcurso tempore longiori: cuz
 causantibus patrociniū denega-
 ret: ne doctoris mercedē impletet:
 habito consilio: litē cū eo *Picta*
goras contestatur. Cū igitur ad
 iudices ineunde cōstituendeq;
 cause venisset gr̄a: *Pictagoras*
 sic exorsus est. Disce inq; stultissi-
 me adolescēs vtroq; id modo fo-
 re: vt reddas qd̄ peto: siue ꝑ te
 ꝑnunciatū fuerit siue ꝑ te. Nam
 si ꝑ te lis erit data: merces mihi
 ex sententia debetur: q̄ ego eu-
 cero: Si v̄o ꝑ te iudicatū fuerit:
 merces mihi ex pacto debet: q̄
 tu vinctes. *Ad quem placide he-*
ualus: opto inquit: me ancipiti ca-
 ptioni iisse obuiam: si verba non
 ipse facerē atq; alio patrono vte-
 rer. Sed manus in ista victoria ꝑ

ludicū est: cū te non in causa tātuz
 sed in argumento quoq; isto cui
 cero. Disce ergo tu magister sapi-
 entissime vtroq; modo fore: vt
 non reddam qd̄ petis: siue ꝑ me
 ꝑnunciatū fuerit: siue ꝑ me. Mā
 si iudices ꝑ causa mea censerit:
 nihil tibi ex sententia dabitur: q̄
 ego euicero. Si ꝑ me ꝑnuncia-
 tum fuerit: nihil tibi ex pacto de-
 beo: quia ego nō vinco. Et sic ab
 adolescente discipulo: magister
 eloquentie inclytus: suo argumē-
 to ꝑfutatus est: ⁊ captionis v̄su-
 te ⁊ excogitate frustratus. Tunc
 iudices dubiū hoc, inexplicabile
 esse: qd̄ vtriq; dicebatur rati: ne
 sententia sua: vtranq; in partem
 dicta ipsa se se rescinderet: rez in
 iudicatam relinquunt: causas in-
 diem longissimum protelantes.
D Nec eos terruit ꝑhi predicti au-
 ctoritas: cum esset *Pictagoras*
 magne auctoritatis apud ꝑhos:
 siue fuerit *Prothagoras*: q̄ fuit
 acerrimus sophisticator: ꝑut di-
 cit. *Al. gelius li. v. c. i.* *Juditia. n.*
 festinata: penitentiaz sepe pariūt:
 vt patet. *s. de Teodosio.* vnde ⁊
 greci cū vrgent ad sententiā: an-
 teq; de causa liqueat: respondent
 patres suos solem apud antipo-
 das non vidisse: sed expectasse se
 per donec etiam ipsis ouerēt. *Di-*
cunt etiam: properū esse viatorē
 qui anteq; lucifer oratur: crassis
 adhuc tenebris: luceq; remotaz
 dictam agrediūtur. ait *Pol. li. v.*

D

E

vbi. 3.

Capitulum. iiii. De veritate iudicij: et ordinata indulgentia.

Quarto vero scilicet de absolute reorum: et indulgentia narrat multum

Male. lib. viij. c. l. Et hoc ex causis varijs sicut ibi recitat. vbi ait quod quidam interfecte sororis crimine a rege damnatus a populo est in iudicio absolutus. Quorum alterum atrocitas necis movit: alterum cum flexit: quia immaturus virginis amorem: severe magis quam impie puniri estimabat scilicet populo. Similiter narrat ibi de quodam qui erat reus homicidij: pro se nihil recusans: sed parvulos flens commedare cepit. s. iudici. Abrogata igitur ratione: qui omnium consensu periturus erat: pene nullum triste suffragium habuit. Misericordia ergo que rationem illam non equitas rexit: queque innocentie tribui nequie rat absolvo: respectu puerorum data est. Similiter narrat ibi de alio accusato: quod graves socijs iniurias attulisset. Et cum sine tristibus de eo ferebantur: repente vis nimbi incidit. Cumque ille prostratus humi: pedes iudicis oscularetur: et os suum ceno repletur: totam questionem a severitate ad clementiam et mansuetudinem transtulit. Similiter narrat de quodam reo et damnato qui cum clamaret: se innocentem opprimi: et iudex

responderet nihil sua interesse: nocentem aut innocentem eum perire: dummodo periret. ob violentiam dicti: ab alijs liberatus est. Similiter narrat de quodam quem damnabat crimen libidinis: sed confessio intemperantie liberavit. Et sic de multis consimilibus: putat ibi. Erant enim prioribus ad miserendum: quam ad condemnandum: ut patet ex dictis. Et de his Augustinus. xvij. de ci. c. x. loquens de Ariopago. Ariopagite inquit curiales illius urbis erant. s. Athenarum: et inde nomen habuerunt secundum Barronem quod Mars qui dicitur aries: cuius homicidij reus haberetur: iudicantibus duodecim dijs in eo pago: de sex eorum sententijs liberatus est: quia vbi paris numerus sententie essent preponit absolute damnationi solebat. Si ergo pagani et gentiles deum ignorantes: fidei inexpertes: divinum iudicium futurum non precogitantes: nec beatitudinem sperantes: fuerunt sic in iudicijs diligentes: quales esse debent fideles non solum in suis iudicijs sed in iudicio quod dei est. Proinde ergo debet iudex ut iudicium fiat sufficienti discussione: ut dictum est. Unde narrat Augustinus. vi. confessio. post medium: de Allipio collega suo: qui apud Carthaginem comprehensus fuit tanquam fur: quia apprehensus quandam securum quasi fur quod

Cōmuniloquii.

dimiserat. Cui comprehenso ob
 stant quidam notus sibi: et que-
 sivit quid acciderat. Cui cū inti-
 masset factus: duxit eum ad do-
 mū predicti furis: ingrens de se-
 curi cui⁹ esset a puero stāte ante
 hostium. Qui confestim ait. Mo-
 stra ē. Deinde iterrogauit: et ape-
 ruit cetera. Et in domū illam cā
 translata est. Et non arbitror ait
 sibi Augusti. ob causam aliā deus
 permisit: illum capi: nisi vt ille
 vir tantus futurus iam inciperet
 discere: q̄ non facile in cognoscē-
 dis causis homo ab homine dā-
 nandus esset temeraria creduli-
 tate. Ideo inuixit beat⁹ Ambro-
 sius Theodosio: vt añ trigésimus
 diem: nullas dānaret ad morte: vt
 hitū est. s. vñ dñs ait Gene.
 xvij. Descendam: et videbo vtrū
 clamorē qui venit ad me ope cō-
 pleuerint: an nō est ita. vbi dedit
 exemplū iudicib⁹ exquisite discu-
 tiendi ante q̄ iudicēt. ¶ Itē pro-
 uidef debēt vt iudiciū sit indecli-
 nabilē equitate rectū: ne. s. puer-
 tatur affectu carnalitat: metu po-
 testatis: ituitu cupiditat: vel odij
 et malignitat. Iudices eim iudi-
 cauerunt s̄ Alexandrū p̄ militi-
 bus vt habitū est. s. vnde narrat
 Augu: vbi. s. de Allipio. q̄ eius
 indoles: non solum illecebra cu-
 piditatis temptate est: sed stimu-
 lo timoris: quando assistebat iu-
 dici: et eius consiliarius erat Ro-
 me. Vbi cum quidam potentissi-

mus vellet licere sibi ex more po-
 tentie quod erat per leges illicitū
 restitit Allipius: promissū sibi p̄-
 mius irrisus aio p̄tente mine cal-
 cavit. Et licet iudex in eū cāz trās-
 ferret: asserēs: se ab eo nō p̄mit-
 ti: et licet codices conficiendos sibi
 curaret precijs p̄torianis: sem-
 per perstitit: et deliberationē inde
 melius vertit: vtiliores iudicans
 equitatem qua p̄hibebat: q̄ po-
 testatē q̄ sinebat. Sic eim dñs p̄-
 cipit. Exo. xxij. Nec in iudicio:
 p̄riorū acquiesces sententijs: vt
 a vero deues. Et ibidē. Nō de-
 clinabis in iudiciū pauperis. Le-
 uit. xix. Nō iniuste iudicabis. Et
 post. Noli facere iniquū aliquid i
 iudicio scilicet i numero: pōdere
 et mensura. ¶ Itē iudices p̄uide-
 re debent: vt iudiciū iusto aio:
 et recto ordine exequant: et etiam
 recta intētionē: nō ex ira aut cru-
 delitate: sed intentione iustitie cō-
 seruande. Nō enim iustū est: iu-
 ste exqueris: ait dñs. Dent. xvi.
 vñ. iij. dial. c. xxxv. narrat. De q̄-
 dam: q̄ vidit Petrū maiore ec-
 clesie in locis teterrimis: magno
 ferri pondere ligatū et dep̄ssum.
 Atq̄ cū q̄reret: cur hoc eēt: di-
 citū est: q̄ hoc patiebat: q̄ si qd
 ei pro inferenda vltione videbat
 ad inferēdas plagas plus ex cru-
 delitatis desiderio q̄ ex obediē-
 tia seniebat. Sūme enim cauē-
 dū est iudici ab ira et crudelitate
 Sap. xxxij. Cū tranquillitate iu-

L

M

N

K

dica. Ira eim viri: iustitia dei no opaf. Jaco. i. vñ narrat Sen. de quodam iudice tyránico: q ex ira dānavit tres milites innocentes. vñ: q: fdierat a via sine suo cō militione: iponens ei: q illū inter fecerat. precepitq alteri militi vt eū duceret ad suppliciu. **O** Qui cū eēeductas: venit cō milito socius eius. Quem vidēs Centurio cui erat preceptū aliū occidere reduxit ābos ad iudicē. Quos vidēs iudex iratus dixit primo. Te iubeo interfici: q: damnat⁹ es. Et te similiter ait alteri: quia cā damnationis cō militōi es. Tertio dixit. Te quoq iubeo occidi: q: ius sus illū occidere: impatori nō paruisti. vñ Sen. **P** S q solers ē iracūdia ad fingēdos furores. Tres puniti sunt ob vñius inocentiam. Excogitavit iste: quē admodum tria crimina faceret: q nullū iuenerat. hz eim iracūdia hoc mali. Non vult regi: irascit ipsi vñitati si vñ voluntatem suam apparuerit. Et de hoc **P** lido. li. iij. de sū. bo. no. c. lv. di. **Q** Index iracūdus: iudicij examē intueri nō valet: q: caligine furoris cecatus nō videt. **Q** Itē puidere d: iudex: vt iudiciū sit liberalitate gratuitū: n̄ venale vñ veditū ait Augusti. epla. xxxv. añ fi. **Q** Iō iudex d: vendere iustū iudiciū: vñ testis verū testimoniū: q: aduocat⁹ vedit iustū patrociniū: et iuris perit⁹ veruz p̄silū. Ille eim inter vtranz pte

examis adhibet. Isti vñ ex vna pte p̄sistunt. Cū autē iudicia et testimonia q nec iusta nec vera vēdenda sunt iniqua et falsa veditur: multo scelerius vtiq pecunia sumitur: q: scelerate etiā a volētib⁹ datur. Ille tñ solet tāqz male sibi ablatā pecuniā repetere: q iustus iudiciuz emit. Qui vñ p iniquo iudicio dedit: vellet qdē repetere nisi puderet vel timeret. emississe hec **A**ugu. Et idē. xxiiij. q. v. **R** Tali eiz veditioe nihil inordinati⁹ q: iustitiam vendere: iniquitas ē iniustitiam vñ: rabiosa insania. **P**reterea: talis vedit iustitiā quā nō habet. In alijs autē vñtibus: res vendita alienatur a veditore et transit ad emptorē. S: in hoc vñtu nullā iustitiam hz venditor s forte effect⁹ iustitiē transeat ad emptorē. vñ de talis vñtate ipaz inhonorat et vilificat: q: eā que ē impretialis exponit p precio. ruz dicitū ipsuz peruerit puer. xxiiij. Qui cognoscit in iudicio faciem. non benefacit. **S** iste p bucella panis deserit veritate. Quibusdam eim iustitiā vilis ē precaritate pecunie: ait **A**ug. v. p̄sel. Nil sordidius nil turpi⁹: nil iniquius tali veditioe. **S** apud antiqs eim oē qd ex debito officij ē: gratuitū eē o:z. **S** si sit ad p̄ciū: in sordibus cōputatur. ait **P**oli. li. v. c. xi. **P**reterea iudex ē famulis iustitiē: q ē regina vñtū. **I**udex ergo q vendit dñaz suā et reginā: vel p̄stituit

Si prelo valentior: sicut p ditor
 male perire dicitur. ut enim ait P doli.
 vbi. s. p. ciuz nō dī tñ pecūia: s;
 obsequiū z oē munus: put dices
 j. Talis ergo sicut seruus infidel
 dñam cui ex fide famulari tenet:
 quasi in foro distrahit. Jobel. liij.
 puellā vēdideft. p vino: vt bibe
 rēt scilicet iustitiā incorruptā z sin
 cerā. Nec solū vēditor ē iniquus
T sed etiam emptor: vt de illis veri
 ficet illud Ezech. vij. Qui emit nō
 letetur emptor eim talis scienter
 z ex intentione pversū iudicē cor
 rumpit. Sic Balach corrupit Ba
 laaz munerib⁹: z excecavit: Nu
 meri. xxij. Et de hoc bñ fido.
 iij. de sū. bono. c. lvij. Null⁹ pre
 do tam cupidus in alienis: q̄ iu
 dex iniquus in suis. Latrōes in
 latebrosis faucib⁹ insidias ponit
 isti palam: rapacitatis auaritia
 feruunt. Sequitur. Forū figura
V vt ait qdā tanq̄ silla pingit z de
 scribit. Ipsa quidē est hūana spe
 tie: sed capitibus caninis accin
 cta z circūdata. Enī Petronius
 Quid faciūt leges vbi sola pecu
 nia regnat. Aut vbi paupertas vi
 cere nulla pōt: Jam nūc iudiciū
 nil ē: nisi publica merces. Ideo
 iudices sacramento alligant legi
 bus iurati q̄ oīo iudiciū cū veri
 tate: z legū obseruatiōe disponēt
 Ipsoq; iure cautum est: vt sacro
X rū euāgelioꝝ scripture terribiles
 añ sedē iudicialē ponant: Ibiq;
 a principio iustitiā vsq; in finē per

maneant. nec amoueant: nisi sen
 tentia recitata: quo totū pistorij
 latitudo: ipsius dei repleta pñtia
 omnib⁹ metū incutiat: z ad sacro
 sanctas scripturas reuerētiā: z
 ab inquisitione veritatis oīs iniq
 tas ppulsetur: omnis quoq; car
 nis z sanguinis religio iudiciaria
 ppellat affectus: euacuans irā:
 z odium: metuz: z amicitiam. vt
 enim ait Juli⁹ Cesar. Facile ani
 mus verū videt: vbi ista dñficiūt.
 put dicit P doli. li. v. c. xij. Et de
 iuramento iudicis Tull⁹ de offi.
 li. iij. c. xi. di. q̄ neq; p republicaz
 neq; p iusiurandū ac fidez. amī
 ci cā: vir bonus faciet. Jō vt ait
 ibidem. preclarū a maiorib⁹ acce
 pimus morē rogandi iudices: si
 eum morē tenerem⁹ que salua fi
 de facef possit. hec rogatio: ad ea
 ptinet: que paulo ante dixi hone
 sta amico: a iudice posse cōcedi.
 Nam si omnia faciēda sūt que
 amici volūt: nō amicitie tales s;
 p iurationes putande sunt. vnde
 ad describendū q̄lis debet eē iu
 dex inducit. A. geli⁹. li. v. de yma
 gine iustitie. Crisippus inquit os
 z oculos iustitie vultūq; seueris
 ac venerandis vborū coloribus
 depinxit. Sequit. Forma vgina
 li: aspectu vehemētī z formidali:
 luminib⁹ oculoꝝ acerbis: nec hu
 milib⁹: nec atrocis sed reuerēde
 cuiusdā tristitie dignitate. Ex hu
 ius ymaginis significatione: in
 telligit volunt: iudicē qui iustitie

antistes est: oportere esse graues
sive seuerum: incorruptus: inadu-
labile. i. cui adulari non possit: et
improbos in misericordiam atque in-
exorabilem: electumque et arduum
ac potentem vi et maiestate equi-
tatis veritatisque terrificum. ¶ De
A instructione vero iudicum. ij. q.
q. i. p. totum. et ca. liiij. ¶ De pena que
est mali iudicis narrat Elale. lib.
vi. c. iij. di. q. Lambillus rex: ma-
li cuiusdam iudicis e corpe pellem
detractam: selle iudicarie intedit: et
in ea filium eius iudicaturum con-
federe fecit. Ceterum: rex barbarus
atroci ac noua pena iudicis: ne
quis postea iudex corumpi possit
B prouidit. Solerter enim prouidere
debet iudex ne peruertat iudicium
dei ut eterna sit non puniat. ex quo
tali pena puniuit rex barbarus
iudices iniquum.

¶ Quinta distinctio de informa-
tione aduocatorum. Capitulum
primum Qualis debet esse: et a qui-
bus cauere:

Consequenter admonen-
di sunt oratores: siue ad-
uocati: vel legiste: qui uedi-
cant sibi officium et locum legis in
in republica. pronunciant enim
cas expediendas per reipublice uti-
litate sicut lingua enunciat corpo-
ris utilitates et necessitates. Est
C enim proprium oratoris: aperte disti-
cte: et ornate dicere. ait Tuli. i. de
offi. et hi sunt informadi: ut utas

scia sua et eloquentia ad reipubli-
ce salutem non ad perniciem: ait ibi-
dem. libro tertio. c. xvij. dices. quod
inhumanum est eloquentiam ad
hominum salutem et preservationem
datam ad bonorum pestem: perniciem-
que conuertere. Verumtamen: ut
hoc fugiendum est: ita est religio-
ni horrendum innocentem aliquem
impugnare. sicut aliquem nephari-
um impiumque defendere. Ex his
patet quod tales cauere debent. ne ip-
sam veritatem: vel eius causas op-
primant: et destruant. ne innocen-
tes et iustos impugnent et damnifi-
cent: ne falsitatem: et eius falaces
causas defendendas assumant: et
ne impios uerisimilibus rationibus
iustificet. Qui enim iustificat impius
et condemat iustum: ab hominibus uer-
que ante deum. puer. xvij. Talia enim
consueuerunt perpetrare predicti
in foris litigiosis: ait Aug. iij. co-
fessionum per principium: loquens
de seipso. placuit inquit mihi sub-
trahere beneficium lingue mee nisi
dinis laqueitatis: ne ulterius pue-
ri mendicantes: non legem tuam: non
pacem tuam: sed insantas menda-
ces: et bella foris mercarent ex
ore meo: arma furori suo. Sic
est de talibus qui predicta faciunt
Licet enim iura sint iusta et leges
recte: ea tamen conuertere ad uirtutis
oppressionem: et falsitatis promotio-
nem: est eis abuti. Quod multi fa-
ciunt. et ut magis hoc facere pos-
sint: dilatant phylacteria sua: et ma-

D

E

gnificant fimbrias tam ornatib⁹ vestium: q̄ pompa gestium: et arrogantiā verborum. put legit in quadam tragedia: de quodā qui vidit infernū: et videns ibi turbas aduocatorum: dixit. **H**eu venale genus hominū: accedite: et mecum in hoc vase balneamini: superest tñ adhuc locus. Sed nobilis animus dedignat: querere honore ab exterioribus ornamentis. ait **P**oli. li. viij. c. xij. de Demostene: qui anteq̄ virtus eloq̄ eius innotuisset: cult⁹ copiosioris of accepisse nitore: sciens q̄ purpura caudicum vendit. Et post q̄ noticiam et famā assecutus est eloquentie toga contentus est. dicens. velle: sibi a se potius q̄ a nitore vestium: aut cultu exquisito constare gloriā. **D**is Aristipū decuit color: et status: et res. Qui libet idut⁹: celeberrima per loca vadit: que cum proprius attolit honor: vilitas nō deprimat. Emē dicatur laudis v̄ esse suffragiū qd̄ ab extrinsecis pendet. **P**rofecto vnus egregie virtutis titulo quisq̄ magis clarescit: q̄ splendissimo luxurie instrumēto: et oī lenocinio vanitatis. **C**ū ergo virtus omnis aīe polleat: iusticia clarus enitescit. vir ergo sapiens: et virtuosus. dedignari debet ostentare se exterioribus ornamentis: et sic quasi vendere se. Et nō solū ēt. se aliqñ tales vendunt: vel suū patrimoniū: sed quod miserabili

us est vendūt suū silentiū. Et cū silentium sit priuatio locutionis venales exponunt ipsas priuationes. Et sic que nullius sunt precij sunt venalia apud eos: prout narrat de Demostene. Qui cū Aristidiam auctorem fabularum interrogasset q̄tū mercedis in eas accepisset: et ille respondisset: mille nūmos: plus inquit Demostenes accepi ego: vt tacerem. **P**lanum igit̄ est: tales esse miserabiles venditores. qui non solū se et sua vendūt: sed etiā priuationes vt dictum est. Et lingua talis venditoris est multum dānifica reipublice. ait **P**oli. li. v. c. ix. **C**ausidicorum sigdē lingua est dānifica: nihil tam vt dici solet sumibus argenteis vincias. Et nō solum causas vendunt: sed etiā protrahunt: vt plus lucrent: et veritates excludunt: vel qd̄ nequius est intermunt: et hoc vt fiat peruersus iudicium: vt de illis verificetur. illud. **I**sai. lix. **C**onuersum est retrorsum iudicium: et iustitia longe stetit: q̄ corruit in plateis veritas et equitas non potuit ingredi etc. **T**ot enī repagula fallatiarū: tot obstacula astutiariū inducunt q̄ non hēt veritas ingressum: et quod grauius est: eā falsitatibus interimunt: et propinant aliqñ vñum erroris. **A**it **A**ug. primo cōfessionū añ. si. loquens de poetis **N**on actus sed verba quasi vasa electa: sed vasa erroris: vinum

H

I

K

quod in eis ppinatur ab illis do-
ctoribus. Idè li. sermonū. Quid
valet inquit eloquentia paganis:
que tanq̄ pocula preciosa morti-
feros promat errores: ⁊ facit lin-
guam frameam ⁊ gladiū bis acu-
tum? Potest enī vici de talibus:
lingua eorū gladius acut⁹. Sed
sciant tales: q̄ tenent ad restitū-
tionem oīum que sūt lucrati iniu-
ste: **L**it Aug. ep̄la. xxxvj. loquens
de zacheo qui ait Luc. xix. c. Si
quid aliquem defraudavi reddo
quadruplum. Verū tamē ait, Au-
gu. Si iustitia sincerius consulat
iuste dī aduocato: redde qd̄ acce-
pisti qm̄ contra veritatem fecisti:
iniquitati assististi iudicē sefellisti:
causam iniustā oppressisti: de falsi-
tate vicisti: q̄ videri⁹ multos ho-
nestissimos ⁊ discretissimos vi-
ros non soluz impune: sed etiaz
glorioso videri sibi p̄mittere. Et
ibi bñ de hoc. Et non soluz tenet
ad restitutionem omnīū que ac-
cepit: sed etiā eorū que per iniustā
aduocationem eius iusti amise-
runt. An̄ ibi Aug. Quis tandem
aduocatus facile reperit: q̄ dicat
suscepto suo: recipe qd̄ mihi cuz
male adesse dedisti: ⁊ redde ad-
uersario tuo: qd̄ me iniue agente
abstulisti: Nisi forte restituē-
dum est alienū: quod furtim clā-
culo effert. ⁊ restituendum non ē
quod in ipso foro vbi peccata pu-
niunt: decepto iudice: ⁊ circumen-
tis legibus obtinet. Quasi. vi. Si

illud est restituendum iusto: ma-
gis istud.

Capitulum secundum. De infor-
matione actorum in iudicio.

Non solum aduocat⁹
est admonendus his mo-
dis. sed etiā omnis actor
in iudicio. ne. i. cum lite ⁊ iurgio
petat sua: nec querat aliena: nec
per falsitates procedat: nec causā
iniustam aduocatis cōmittat: iu-
dicem non corumpat: nec pau-
periorē opprimat: q̄ ⁊ si lucz
his modis sic lucrata sit in archa
dānū tñ erit in consciētia. Unde
Enl. iij. d̄ offi. c. viij. Si vir bon⁹
ingt hēat hāc viz: vt si digitis cō-
crepuerit. s. per digitorū p̄cussio-
nes sicut fuit mos apd̄ antiquos
possit in testamento nomen suuz
locupletuz irrepere. i. fieri heres:
hac vi non vtat. Et sequit quare
itelligat et nihil expedire aut vti-
le esse quod est iniustum. **H**oc
qui non didicerit: bonus vir eē
non poterit vbi ponit exēpla de il-
lis qui supplantauerūt alios iniu-
ste. Sequit. c. xix. Cadit ne i viz
bonum emolumentū suū cā criali
aliq̄d̄ preripere. s. alicui sua tolle-
re. Nihil profecto minus. est er-
go illa res tantū. aut comodū illd̄
tam expetendus. vt boni viri no-
men amittas? Quasi dicat. non
Et reddit rōnem: q̄a vtilitas iste
non pōt tñ afferre q̄tum aufr-
re. Si viri boni nomen erripuit
fidem ⁊ iustitiā detraxerit. Et de

Q hoc exemplam. *M. Reg. xxi. de Achab habet. q per falsū testimo-
nium ⁊ iudicium ad suggestiones
Mieçabelis eripuit vineam Ma-
both. Ideo dñs ei. Occidisti ⁊ pos-
sedisti. Sequit in loco in quo lin-
xerunt canes sanguinē Mabothis
lambent sanguinez tuū. Carnes
vō Mieçabel ⁊c. Similr Aman
q voluit opprimere iudeos ⁊ dā-
nare damnatus ⁊ suspensus est.
Caplm. tertium. De informa-
tione testium.*

*Onsimiliter testis in iu-
dicio: est admonendus:
ne testiōium perhibeat
falsitati. neq alijs noceat: sicut
scipitōñs Exo. xix. Non falsum
testiōium dices. An̄ Isido. iij. de
sūmo bono. c. lix. Testis falsidic⁹
tribus est obnoxius. Deo quem
contēnit: iudici quem decipit. in-
nocenti quem ledit. Et Aug. ser-
mone de plagis. Plaga inquit
octava est de locustis: qz locusta
sal noxiū significat falsum te-
stem. Quid enī vult nisi morde-
re nocendo: ⁊ consumere mentiē-
do. Iō Apo. amonet: ne nos fal-
sis criminibus opprimam⁹. Si
mordetis inquit ad iuicem: ⁊ co-
meditis: videte ne cōsumamini
Gal. vj. Tales enī veritatē interi-
mūt: ⁊ sic ipsam xp̄m q veritas
est. Unde ⁊ contra ipsū insurrexe-
runt Bath. xxvj. An̄ Ambro-
sermone de passione. Christi⁹ est
veritas: pax: iustitia. Quia relin-*

*quisit pro falsitate veritatem. p̄
tio tpali iustitiam odiunt: ⁊ scin-
dunt pacē: ⁊ xp̄m occidūt. Ideo
merito falsus testis non erit im-
punit⁹. puer. xix. Et. xxxi. Testis
mendax peribit. Debet enī reddi
ei. sicut cogitavit facere fratri suo
An̄ legit in ecclesiastica historia
li. vi. c. ix. q tres testes falsi insur-
rexerunt cōtra narcissū ep̄m hie-
rosolimitanū confirmantes sub
sacramento. Quorū primus iu-
rauit ita esse: cōfirmans: vt si ita
non esset: igne consumeret. Ali⁹
dixit ita esse: qd si ita nō eēt: mor-
bo regio corumpere. Tertius di-
xit ita esse: qd si ita nō esset: lumi-
nibus orbaret. Sanct⁹ vō: cui⁹
vita ⁊ pudicitia ab oibus nosce-
bat: an̄s plurimis in desertis de-
litescit: sed oculus dñe iustitie nō
qescit. ⁊ impios vltione mollitur
An̄ prim⁹: a parua scintilla ignis
domo succensa. cum oī familia
sua ⁊ pecore conflagrauit. Secū-
dus: a pedibus vīqz ad uerticem
morbo regio quē fuerat impreca-
tus repletus consumit. Tertius vi-
dens eorum exitū: nec se posse la-
tere dño oculo: cunctis audien-
tibus serapnia totum sceleris or-
dinem pandit. ⁊ in lacrimas pro-
rumpens: luminibus est orbatus.
Et Narcissus quasi e celo rediū-
uus ex improviso redijt: ⁊ multo
magis ad eum amor populorū
excreuit. Sciō igit multum isti p̄-
suerunt: ⁊ sibi cōfusibiliter nocue*

V runt. Ille enī cui falsa in iudicio opponunt licet sit innocēs patienter sustineat: et absq; falsitate innocentiam suam ostendat: exēplo Joseph: qui innocens in lacū misus est Gen. xl. et exemplo Susāne. Dan. lii. et exemplo beati Stephani act. vii. et exēplo Jesu xpi. qui quasi agnus ductus est ad victimā. Math. xxvij. Tales enī deus defendit et aliqñ in presenti vel si pmittit puniri: hoc facit ad cumulum meriti et premij. Unde narrat Hiero. epistola: cxxiiij. de quadā muliere sancta septies percussa: cui imponebatur crimē adulterij. et viro confitente qui dicebatur adulter: ut mortis compēdio longos euaderet cruciatus: ait illa. Testis est mihi deus: nō ideo me id negare ne pereā: s; iō mē tiri nolle: ne peceez. Et ad primū ictū spectatoris caput viri abscissū est. Et cū ad illam venisset. pmo ictu rasura modica sanguinē emisit: secūdo fibulā auri: e collo excussit. tertio in ferientem gladius est reflexus: et se ferire non posse confitetur. Alius percussor eligat et semel percussa cōcutit: secūdo percussa quassat: tertio vulnerata prosternitur: quarto percussa viva est mori. et ducta a clericis revixit. di. Dominus mihi adiutor etc. Et licet postea seuirent leges: nihilominus reddita est libertas. Evidens igit est mīa dei in ptectione: et liberatione innocentis

Si vero sit reus his cui imponitur crimen in iudicio: instruendus est ut non peccata augeat vel cumulet: se purgando per mēdantia et p iuria: ac per compurgatorū falsa testimonia. Sed dignū se penā et opprobrijs intelligat. culpas suas et reatus agnoscat: et veraciter peniteat. exēplo filiorum Jacob dicentū Gen. xl. Merito. si patimur etc. Item instruendus est: ut penā vel mortem patienter propnā sustineat: et q; melius est sibi vitam finire in pnia q; vivere in malitia recognoscat: supplicij vel misericordiam imploret: et p fide ter in salvatorem speret. exemplo latronis Luc. xxij. Nos qdem digna factis recipimus. Sequitur. Memoro mei dñe etc.

Capitulum quartum. De informatione actorum in causis.

Tem instruēdi sunt actores qui agunt contra reos ne cogāt eos ad iurandum: ne incurrant delictum. Unde Augustinus i sermone de decollatione Beati Johannis Ille inquit qui hominem provocat ad iuratiōem: quem sit falsū iuraturū: vincit homicidā. Quia homicida corp^o occidit: iste animam. Imo duas alias. s. ei^o quē iurare provocat: et suam. Et narrat sibi de quodam q alius provocaverat ad iurandum: q nocte i visione adductus est ad iudicem excelsum et admirabilem. Et quo

B Interrogatus quare prouocauerat boiem ad perjuracionem: rñdit. Quia negauit mihi rem meam. Cui iudex. Nonne meli⁹ eēt rem tuam perdere q̄ aiam illi⁹ falsa iuratione perimere? Et ille p̄stratus iussus est cedi. Et tā grauius cessus est: q̄ in dorso euigilantis: plagarum vestigia apparebant: dictūq̄ est ei. Caue de cetero ne sic facias. Cuius magna enī compassione debet fidelis agere contra tales: dolens plus de dānatione aiarum q̄ rerum. Unde Greg. mor. xxxi. sup Job. xxxix. Frustra laborauit: nullo timorē cogente: Plus inquit raptoribus ipsis debemus memere q̄ reb⁹ irrationabilibus defendendis inhiare. Et ibidem. Profect⁹ xpianus quomodo d̄z res suas iurgādo defendere: quas precipi nō possidet? Et post. Si charitatis viscera erga raptorem xpianū non habemus nos ipsos plus raptore persequimur. grauiusq̄ nos q̄ alter poterat deuastamus: q̄ dilectionis bonū sponte deserentes: a nobis ipsis intus est quod amittimus: qui ab alio solum exteriora perdebamur. Unde. i. corin. vi. Jam quidem oino delictum est in vobis: q̄ iudicia habetis inter vos. Quare non magis fraudem patimini? Si ergo iudicia litigiosa et iurgiosa in rebus repetēdis Apo⁹ rephendit: multo magis quādo hunt actiones in iudic

cū absq̄ charitate vsq̄ ad damnationē mortis. Iō sancti dabāt etiā res latronibus: ne furando peccarent. Unde narrat Grego. Dial. i. de Hortulano: qui precepit serpenti: vt custodiret aditum horti. Et cū fur esset intra detent⁹ veniens ille ait. Cur tocies in labore monachorum furtum facere presumpsisti: et solues pedes eius ait illi cum magna dulcedie Exemplius non facias furtus: sed cuius necesse habes: huc ad me ingredi et que cū peccato laborabas tollere: ego tibi deuotus dabo. Et ne ille animam perderet furando: dabat ei gratis de labore proprio.

C Caplm. quintuz. De informatione accusantium.

E quis in his iudicijs accusatores falsi mltā mala faciūt: iō fideles instruendi sunt: ne falso alios accusent vel falsa fingendo: vel facta agrauando: siue augmentādo. Et enī ait Tuli. iij. de offi. c. xvj. Duri hominis vel potius non hoīs ē. periculum capitis multis inferre. iō periculosum est et sordidū ad famā: vt accusator nomineris. Sequit. hoc preceptum officij diligēter tenendū est: vt nunquam innocentē iudicio capitis accersias Unde de filiis accusatorib⁹ verificat illud hier. ix. Extenderūt linguam suā quasi arcus mendacij et non veritatis. Sequit. Sagitta

G vulnerans lingua eorum. Sicut enim sagitta vulnerat subito: et cum quis non suspicatur: sic lingua falsi accusatoris sepe ledit innocentes ex insperato. Et talis arcus est maledictus: quia emittit sagittas falsae accusationis usque ad existentes in partibus remotis. Quod separatus est falsus accusator a populo: ne multos ledat sicut canis rabiosus: ne homines mordeat. **Psalmus lxxij.** videte canes. **Glosa.** natura canum est: ut non latret ad eos cum quibus habent consuetudinem. Sed isti etiam notos mordet frequentius et vicinos. Quod de quolibet tali dicitur sic de capite suo **Sathana Apo. xv.** Projectus est accusator fratrum: et non peccatorum: quia innocentes accusat.

¶ Capitulum sextum. De informatione intercessorum.

I Quonia in iudicio: quatuor sunt persone necessariae. scilicet accusatoris: defensoris: intercessoris et iudicis. put dicit **Augu. epistola xxxv. ad Thacedonitum:** non solum predicti sunt instruendi in iudicio: ut visus est sed etiam intercessor: ut modo debito intercedat: inductus pietate et misericordia: non ut faueat peccatis vel criminibus: put dicitur ibi **Augu.** respondens obiectioni **Thacedonij** obicientis. quid improbam quod impunitum esse volumus. Et sic videtur: intercessorem approbare reum per quem intercedit. Cui **Augu.** respondit. quod nullo

modo culpas quas corrigi volumus approbamus: nec quod perperam committit volumus esse impunitum quia placeat: sed hominum miserentes: facinus siue flagitium detestamur. Quo enim magis displicet vitium: eo minus volumus inemendatum interire vitiosum. Sequitur. Ad hanc penitentiam adduci volumus pro quibus interuenimus: non eorum peccatis parcimus vel fauimus. Ne ergo inemendati intereant: sed ut veraciter peniteant: iusti intercedunt iudices pro reis. et post defensor: ab intercessore plurimum distat. Nam ille distendit vel obtegendum criminibus maxime intendit. Intercessor autem: cum de culpa constat: pro pena temperanda: aut remouenda curam gerit. **Eni dominus** apud omnes intercessit: ne lapidaret adultera. **Jo. viij.** **Malis** ergo parce vir bone: quantoque melior: tanto est mitior: quanto celsior potestate: tanto humilior fieri pietate: ut eni ait ibi **Augu.** Iustus est intercedere recta intentio: iudicis autem est iudicare iusto ordine et modo rogandi iudicem est: ut faciat quod salua fide facere potest. Iudicis enim est: semper in causis verum sequi: patroni autem non nunquam verissimile. **Est** **Tul. li. iij. de officiis. c. xvj.**

¶ Sexta distinctio. De informatione senatus et consulum. Capitulum primum. de eorum institutione

Rehabitis occasioib⁹
P informandi iudices: qui
 sunt ad modum oculor⁹
 in republica: necnon et informā
 di personas alias illis assistentes
 sequit de modis informandi se
 natū. i. collectionem consiliario
 rum. **Q**ui quidem senatus obti
 net locū cordis in republica fm
 plutarcum. Senat⁹ enī nomen ē
 officij dictum a senectute: q⁹ vel
 fundavit vel auisit romam: vt ait
 papias. **H**i a Romulo electi sūt
 q⁹ ob etatē: senatores: ob simila
 dinem cure: patres dicti sunt. Et
 senatus officij est: cōsilio ciuita
 tem iuuare: ait **P**ap. Et de hoc
 in principio historie Romanor⁹
 dī. q⁹ Romulus condita ciuita
 te quā ex noie suo Romaz voca
 uit: centū ex senioribus elegit. q⁹
 rum consilio oīa ageret: quos se
 natores propter senectutē: patres
 ob cure similitudinē noiauit. Si
 militer apud Athenas fuit Ario
 pagus: in quo sapientes erāt cō
 sules sine curiales vrbs Atheni
 ensium de quibus Aug. xvij. de
 ci. c. x. dī. q⁹ Ariopagus et Ario
 pagitas constituit Solon. **E**nde
 Tuli. i. de offi. c. xxij. Cum iquit
 Athenienses Ariopagū dicebāt
 eo q⁹ in illis totū populū virt⁹ cō
 susteret. Et cū ab eis preclara plu
 rima inuenta sint: nihil salubri⁹
 nihil gloriofius constitutū est q⁹
 senatus. Et enī legit in vita beati
 Dionisij: ibi exercebant iudicia:

et docebant fora: ingenijq⁹ ibi oīs
 solertia. Quid enim nobili⁹ cetū
 senū? **A**it. **P**oli. li. v. c. ix. q⁹ eme
 riti a vulgarib⁹ officijs: ad consi
 lij et regiminis officium transeūt:
 et in marcido corpore exeunt mē
 tis vires: eo sapientie magis apti
 negotijs: quo i corporis exerciti
 is minus pnt. **E**orum namq⁹ tan
 tus honor extitit apud grecos: vt
 reipublice duces nunq⁹ procede
 rent nec egregiū aliquid agerent
 quod instituti senes non induce
 rent: aut nō approbarent. Et q⁹
 magis est: ab initio vrbs cōdite
 nomina eorū aureis lris sunt cō
 scripta: **I**psi quoq⁹ patres con
 scripti ab oībus appellati: qui alios
 sapie etate et affectu paterno pre
 cedebant. **P**enes istos: consilio
 rum auctoritas erat: et omniū pu
 blice gerendorum. **H**ec ille. et de
 eorum auēte Tuli. vbi. s. dicit q⁹
 etiā bellum Atheniensū gestum
 est consilio senatus q⁹ a Solone
 erat constitut⁹: **P**arua inqt sunt
 arma foris nisi consiliū sit domi
Multo magis alia gerenda sūt
 consilio sapientū institutor⁹ in re
 publica. Et merito: Senat⁹. i. col
 lectio taliū cordi comparat: quia
 sicut a corde in corpore naturali
 est vita vigor: et regimē et origo:
 sic a talibus in republica propor
 tionaliter dicta. vt vere dicat rei
 publice puer. iij. omni custodia
 serua cor tuū: qm̄ ab ipso vita pro
 cedit. s. ad agendū et mouendū.
E Caplin

Caplm. ij. Qd Consiliarij debent esse iustitia vite. p. bati.

Tandū ergo: q̄les esse debent consiliarij. Debēt enim esse vita sancti: et p. bati: ait Ambro. .iij. de offi. vi. q. in acqrendis cōsilijs plimū ad- iungit vite p. bitas: v̄tutum pre- rogatiua: beniuolentie v̄sus: faci- litatis gr̄a. Et ponit exēpla. Quis in ceno fonte q̄rat? Quis in aq̄ turbida potū petat? vbi luxuria: vbi intemperātia: et vitioꝝ cōsu- sio: quis non horrendū estimet? Quis non despiciet moꝝ collu- tionē? Quis vtilē aliene cāe iu- dicet: quē videt inuāles esse sue? **Hecille.** Ex quib⁹ patet: q̄les eē debēt consules siue consiliarij. s. a vitijs imaculati: v̄tutib⁹ p̄diti morib⁹ p. bati: experientia idustrii. **Eni** ibi Ambro. prestantior inqt est a q̄ p̄siliū petitur q̄ qui petit. Et sequit: qualis esse debet cōsi- liarius scilicet vt exemplo et v̄su patior sit: pericula p̄ntia soluat: iminentia denūciat: et expedit: ac remedia ferat: et paratus sit n̄ tm̄ ad soluendū: sed ad subuēndū. Et q̄ raro: tales inueniūtur. ideo Ecc. vi. d̄r. Cōsiliari⁹ tibi sit vnus de mille. **Iō** antiqui senes eligebant consiliarios vt dictū ē.

Caplm. iij. Qd Cōsiliarij debent esse veridici.

Tem consiliarij debēt eē veritate p̄diti: siue veri- dici: vt in veritate p̄sulāt

ex q̄bus sūt consiliarij: vel cōsu- les siue sit princeps: siue ciuitas vel respublica. Non ad placitū eoz quib⁹ cōsulūt: sed s̄m rei ve- ritatē: ait Sen. vi. de b̄n̄fi. c. xxx. iij. Dic illis qui volūt audire ple- nas aures adulationib⁹. Aliq̄n vox vera intret. Da p̄siliū v̄tile. **Queris** qd felici poterit effice? **Nec** felicitati sue credat. vt enim legitur in tractatu q̄ d̄r: moralium dogma p̄hoꝝ: falsi amici: p̄ cōsi- lio adulationē afferūt: et vna eoz est cōtentio: q̄s blādissime fallat v̄n̄ Iuuenalis. **Nihil** est qd cre- dere de se. Non possit: cū laudat dijs equa potestas. Et sequit exē plū adulantū blande fallentū **Xerxes** dux medoz: grecis bellū indixit. Cui familiarū ali⁹ dice- bat grecos nuntiū belli nō expe- ctaturos: sed ad primā aduentus sui famā terga v̄suros. **Ali⁹** dice- bat greciā nō vinci: sed molle ex- erciti⁹ opprimi. **Ali⁹** dicebat: timē dū eē: ne vrbes desertas et vacu- as inueniret. **Ali⁹** dicebat: vix na- turā rerū sufficere: agusta eē clas- sib⁹ maria: militib⁹ castra: expli- cādisq̄ equestrib⁹ cāpestria: vix celuz patere sagittas. **Dū** in hunc modū: regē nimia exultatiōe fu- rentem: p̄citarēt: dixit Damaga- tus. **Multitudo** ista q̄ tibi placet menēda est. verū enī eē: imodi- ca nūq̄ posse regi: nec diu dura- re pōt qd regi non pōt. **Nihil** tā magnū qd perire nō possit. **Hec**

X

Z

dūt autē q̄ dixerat Damagat⁹. ex
 quo apparet: plus puidētie inesse
 senū p̄sultationib⁹ q̄ vantis vul
 gi assertionib⁹. De cōfusa v̄o de
 uictiōe dicti regis narrat Trog⁹
 p̄pet⁹ li. iij. dicēs q̄ Xerxes septua
 ginta millia e regno armauerat:
 ⁊ triginta milia de auxilijs: ⁊ cen
 tū millia nauū habuisse d̄f: ⁊ flu
 mina siccata ab ei⁹ exercitu. ⁊ gre
 ciam totā vix cape ei⁹ exercitum
 potuisse. Sed ip̄e p̄mus in fuga
 postremus in p̄lio: in periculis
 timidus: si metus abesset: inflat⁹
 Nō merito victus vt dictū ē. Cō
 similit̄er narrat Hegeti⁹ lib. iij. de
 eius cōfusibili deuctiōe vñ in
 eius exercitu: equa peperit lepo
 rez: qd̄ est fugax animal. ait Ela
 le. li. i. c. iij. patet ergo q̄tū nocet
 adulatio in cōsilijs: ⁊ q̄tū cōp
 dest veritas consilij.

¶ Caplm. iij. Qd̄ cōsiliarij de
 bēt esse experti.

Tem consiliarij debent
 esse multiplici experien
 tia industrij ⁊ perspicui.

Nō merito senes eligunt cōsilia
 rij: vt dictū est. qz vt ait Ambro.
 in exameron: omel. p̄ia Sene
 ct⁹ est in p̄silijs vtilior. Nō Ecc.
 xxxvi. d̄f. q̄ speciosū canitie indi
 cū: ⁊ a p̄sbit̄is cognoscere p̄si
 liū vnde dñs p̄cepit Moysi: vo
 care seniores ad p̄siliū: vt audi
 rent mandata dei. Exo. iij. Vade
 ⁊ congrega seniores ⁊c. Nūeri. x.
 Congrega de seniorib⁹ ⁊c. Ro.

boam q̄ dereliquit cōsiliū senū:
 adherens p̄silio iuuenū: a popu
 lo derelictus est. iij. Re. xij.

¶ Caplm. v. Qd̄ consiliarij de
 bent esse stabilitate solidi.

Tem consiliarij debent
 esse stabilitate solidi: ne
 moueant timore: amore
 vel cupiditate: in p̄silijs dandis.

Ecc. xxxvij. Ante oēs actū p̄siliū
 stabile. ⁊ maxie requiritur: q̄ sint
 stabiles in diuina iustitia: ab ea
 nullaten⁹ deuiādo: vñ legitur de
 Cōstantino p̄re Cōstāni. li. v.
 historie tripartite. c. vij. q̄ cū ec
 clesia pateret p̄secutiones in toto
 orbe terraz: cōcessit xp̄ianos li
 bere in sua religiōe p̄sistere. Sz
 p̄bare volēs quosdā in suo pala
 tio xp̄ianos: si eēt solidi: prece
 pit: q̄ si qui venirēt ad sacrifican
 dū dijs suis: hi cū eo in palatio
 remanerent. Qui v̄o sacri ficare

nolent: recederēt. Quidaz ergo
 eoz a palatio exeūtes: sacrificare
 noluerūt: p̄ponētes religionem
 xp̄ianam p̄missis regis. Alij v̄o
 p̄mpti ad sacrificandū dijs: spe
 rabant amicitiaz regis. Delibera
 uit ergo rex: eoz vti p̄silijs: q̄ in
 meliorib⁹ fideles p̄stantesq̄ eēt
 Alios v̄o tanq̄ effeminatos ex
 pulit: credēs: nūq̄ eos erga p̄n
 cipē eē deuotos: qui dei sui fuerāt
 patissimī p̄ditores. Illi enim sūt
 stabiles consiliarij hoīs: qui sūt
 veri amatores v̄itatis. Eccle. xxx
 vij. A malo consiliario sua aīaz

tuam. Ille enim est malus consiliarius qui sponit proprium commodum temporale utilitati cōi: vel factum hominis facto dei. Et talis semper est instabilis in consiliis: eo q̄ variatur comoda que intendit.

Caplm. vi. Qd̄ cōsilia debēt esse examinata.

Galia hō consilia esse debeat: notandū: q̄ debēt esse examinata: et cū deliberatione excussa. Consiliū enim est appetitus faciendi vel nō faciendi excogitata rō. prima Rethorica li. i. Siue appetit⁹ i⁹ sit⁹ mus de nobis vtilib⁹: ait Damascen⁹ li. iij. c. xxxij. Prudent⁹ enim est bñ siliari: Ebi. vi. vbi comētor ait. Bona siliatio ē habit⁹ plecturatiuus opabiliū s̄ rōnez optimi. Et bon⁹ cōsiliari⁹ est: cui adest talis habitus: et post oia cōsiliatio: meditatio: intellectio: hec perscrutatio p̄ longū t̄ps generationē recipit. vñ d̄r in tractatu q̄ d̄r dogma phorū. Triplex est capiendi consilij deliberatio. Prima est: de honesto tñ. Secunda de vtili. Tertia de conflictu vtriusq̄. Dubitamus enim vtrū honestū aut turpe: deinde de duob⁹ honestis: qd̄ ē hōesti⁹ de duob⁹ vtilib⁹ qd̄ est vtili⁹. similr de pugna vtili et honesti. In qua examinatione honestū est vtili preponenduz: et bonū cōe proprio: et sūme qd̄ est ad honorē dei. cōmodo huma-

no. Semp enim honestū sponēdū est vtili: s̄m doctrinam Tullij iij. de offi. c. xv. Et post. Nec est vnq̄ vtile qd̄ est crudele: ait idē c. xi. ponēs exemplum de Athenensib⁹ qui presiderunt pollices remigibus q̄ classe valebant: ne postea valerent. Similr: nec qd̄ est inhumanū faciendū vel consulendū. sicut expellere pegrinos de ciuitate: ait ibidē. c. xij. Et breuiter concludit: nihil facienduz aut consulendū qd̄ est iniustum. Unde Etale. li. vi. c. xv. loquēs de Themistocle dicente: se habere salubre consiliū: et petijt dari sibi sapientem ad examinandum. Cui dat⁹ est Aristides. Qui redijt ad pplz dicēs Themistoclis vtile eē siliū: tñ minime iustū voluere animo. At vn̄uersa cōctio p̄clamauit. Qd̄ equū non videt: nec expedies. Itō ad examināda cōsilia: debz esse deliberatina discussio: et exquisita examinatio. Sūt enim duo s̄ria cōsilio festinatio scilicet et ira: ait Sen. in puerbijs Et ibidē. Deliberandum est diu q̄quid statuendū est semel. Et Seneca epistola. cij. Quicquid cōsilio p̄spici pōt: p̄spice. Et Itē silia debēt esse stabilia: vt prius dictū est: qz sapiēs no mutat cōsiliū: oibus illis manentib⁹ que erāt. ait Sen. iij. d̄ bñfi. c. xxxvi. Item debent esse cōsilia iusta et ordinata sponendo iustitiaz vtilitati: et honestum cōmodo vt d̄

I

K

L

Mctum est. Et talia cōsilia sunt au-
dienda. **M**ō enī est nā cōsilia
ri. ethi. vi. **I**ō hortat sapiētia vi-
uina ad audiendū p̄siliū. puer.
xix. Audi p̄siliū ⁊ suscipe discipli-
nā. Ecc. vi. Audi fili ⁊ accipe cō-
siliū. Et hoc a sapiente cōsiliario
vt dicit **T**hobi. iiii. nō ab insipiē-
te. Ecc. viij. Cū fatuis cōsiliū nō
habeas. **M**ō ab extraneo. **I**bi-
dē cū eīneis cōsiliū nō habeas
Mō ab emulo. Ecc. xxvij. **A** zelā-
tibus te absconde cōsiliū. **I**ō sa-
piētes scā sua regūt p̄silijs puer.
xxxij. **A**stutus oīa agit cū p̄silio.
Siue ergo sit p̄nceps reipublice
siue ipsa cōitas: siue ēt q̄libet per-
sona presidēs vel priuata pruden-
ter ⁊ p̄uidēter d̄z cōsiliari de agē-
dis: ait **S**en. in tractatu de v̄tuti-
bus. Si prudēs esse cupis: in fu-
tura p̄spectus intende. ⁊ que p̄nt
p̄tingere aīo tuo p̄cta p̄spice ni-
hil tibi subitū sit: sed totus ante
p̄spicias. Qui enim prudēs est:
non dicit: nō putat: hoc fieri: qz
non dubitat: sed expectat: nō su-
spicatur: sed cauet cuiuscūqz fa-
cti cām requirere, cū initia inue-
neris exitum cogita:

Caplm. vij. **Q**d in capiendis
cōsilijs sūt multorum sententię
audiende.

E in cōsilijs capiendis:
p̄ncipis est: alioz audir̄
s̄nias: lz sit sapientia p̄di-
r̄: dū tñ p̄silia salubria sint ⁊ vti-
lia. exemplo **B**oyli: q̄ audiuit

cōsiliū **h**iectro qui erat inferior
dignitate: ⁊ minus illustrat⁹ luce
sapiētie. Exodi. xvij. ⁊ super illd
Isai. iij. Cōsiliari⁹ nō est tibi. ait
Hiero. in originali **G**reci poete
laudabilis s̄nia. **P**rimū dicit
beatū esse qui per se sapiat secū-
dū q̄ sapientē audiat. Qui autē
vtroqz caret: hūc inuilem eē tā
sibi q̄ alijs. **S**eqtur. **R**omani p̄n-
cipes consules dicti sunt. v̄l a cō-
sulendo ciuitatib⁹. vel a regēdo
p̄cta cū consilio. v̄n senatus p̄sal-
ti dicūtur. **M**ō enī fatuis credē-
dū est in cōsilijs: vt dictū est. s̄.
sed sapientib⁹. v̄n **S**en. ad **D**el-
batā. Sapientib⁹ viris me tradi-
di: nūdū valid⁹ in auxiliū meū
n̄ aliena castra confugi. **H**ec est
p̄siliū requirendū a malis. Ecc.
xxxvij. **A** cōsiliario malo serua
aias tuas. **A**n **A**mbro. iij. de offi.
Quō inquit stare pōt vtile consi-
liū nisi habeat iustitias: ⁊ induat
constantia: **Q**uō puto ydoneus:
vt det mihi cōsiliū: qui non dat
sibi: **J**ob. xvij. p̄cipitauit eū con-
siliū suū. v̄n **G**rego. moral. ix. h̄z
p̄siliū suū omnis iniquus: p̄ntia
appetere: eterna despiciere: iniu-
sta agere. iusta deridere. Et sicut
h̄mōi p̄silit sibi: ita ⁊ alijs. **H**ec
p̄siliū est querendū ab emulis: ⁊
a diligentib⁹ bona hoīs: nō ip̄m
hominē. Ecc. xxxvij. **A** zelantib⁹
te absconde cōsiliū. **I**ō **G**re. in
p̄mo **R**egistri. **M**ull⁹ inquit fi-
delior tibi ad p̄siliū pōt esse: q̄ q

R non tua: sed te diligit. Et sicut nō est credendū malis consiliarijs exteriorib⁹: sic nec interiorib⁹ ait Commentator ethi. vi. Duo sūt cōsiliarij insipientes: delectatio. ⁊ tristitia. Nec enī multos precipitāt. Cum enī cōsiliū sit ples mētis ⁊ filius cordis: quez mens parit: ⁊ post qd: sequit opus: put dicit Augu. omel. prima. corda sequētiū delectationē indebitā: ⁊ fugiētiū tristitiam debitā: sepi⁹ seducūtur. In oibus aut cōsulendus ē magni consilij angelus: ⁊ ab eo cōsiliū inquirendū: q est admirabilis consiliari⁹. Isai. ix. Sic David cōsulebat dñm anteq̄: aggredetur facta ardua. i. Reg. xxij. Cōsuluit David dñm. Nūquid vadam ⁊ percutiā philisteos: Et de hoc Aug. in tractatu de lapsu mundi. Quis est consiliari⁹ prudentior xp̄o: Sequit. Querim⁹ cōsiliū: habem⁹ copiā nō sapiētis sed ipsius sapie q xp̄s est. Audi sapientiam. Fons recti cōsiliij dicit Thesaurigate vobis thesauros i celo **B**ath. vi. vñ iste ē ille cōsiliari⁹ vn⁹ de mille: Ecc. vi. Nisi enim ab isto cōsiliario emanēt cōsilia tanq̄ a fōte sapientie ⁊ nisi tendant finalr ad eius consilia adimplēda: instabilia ⁊ erronea sunt. vñ Sen. epla. xxvij. Errāt consilia nostra: qz nō habēt quo dirigantur. Et ponit exēpla bona Scire debet qd petat q sagittam vult mittere: ⁊ tūc dirigere ac mo

derari manu telū. Similr ignorans que portū petat: null⁹ vent⁹ est suus. i. sibi conueniens. Et qz iustus querit a deo cōsiliū: ⁊ nititur adimplere cōsiliū sibi datū. **Jō** Ecc. xxxix. Ipse diriget cōsiliū eius: ⁊ disciplinā: ⁊ in absconditis suis cōsiliabit. Et puer. viij. **Q**uē est cōsiliū: ait sapiētia diuina. Et ibidē. Ego sapientia habito in consilijs. Dans aut cōsiliū debet solerter puidere. ne temerarie presumat dare consiliū sapientib⁹ **J**ob. xxxvi. Cui dediisti cōsiliū. vbi mora. xv. Grego. ait. Dare stulto cōsiliū: caritatis ē. dare sapienti orationis est. dare ipsi sapie: pueritatis est. Nec mirū. Grandis enim est imperitia: meliorē velle docere. mora. vi. in fine. **I**deo Ecc. xxxij. In medio magnatorū loq nō psumas. Et sequit. vbi sunt senes nō multū loquaris. s. temerarie consulēdo: ad orationē docēdo. vñ ⁊ Saluator: cū eēt iuuenis. inuētus est in medio doctorū audiens. ⁊ interrogans. **C**aplm. viij. Qd pnceps debet esse in cōsilijs magnificenti⁹ ⁊ clementi⁹.

Quis pnceps debeat audire cōsilia sapiētū: vt dicitū est: ipse tñ debet eē magnificenti⁹ in cōsilijs detestādo contēptibilia ⁊ vilia: iustior ⁊ equior abhoiando iniqua ⁊ iniusta: clementior. horrendo crude

Zlia munificentior errogando do-
naria. Cor enim eius dicitur esse magnifi-
centius: diuine equitatis conformius cle-
menti et munificentius cordibus
subditorum. vñ narrat Vale. de
Alexandro lib. vi. c. iij. qd Dario
deuicto: et virtutē Alexandri ex-
perto: cū sibi partē regni: et filiā
in vxorē cū decies centū millib⁹
talentorū Darius obtulisset. et de
hoc Alexander consiliū regerret.
respondit permenio. si ipse esset
Alexander se vsqz hac p̄ditioe.
Et ego inquit Alexander vterer si
eēs parmenio. Quasi dicat. Cor
meū regale ē: et magnificēt⁹: Et
tō magis magnifica me decent
A Similr princeps dicitur esse clemē-
tior et iustior vt habitū est. s. Ipe
enim ē vicarius et ymago dei in
terris: tō deo conformior debet
esse. vñ rex apuz sine aculeo est:
put dicitur ē. s. a Sen. p̄io d̄ cle-
mentia. Nullū enim magis de-
cet clementia q̄ regē vel p̄ncipē
ait ibidez. Licet autē alr accidat
aliquādo q̄ p̄sulm̄ est: nihilomi-
nus cōsiliuz possit eē datus rō-
nabiliter: qz pōt mutari cōsiliuz
ex p̄tingentib⁹: sicut ait Vale. li.
iij. c. vi. de quodā nomine p̄silio
Athēniensi: q̄ ait in p̄tione aliter
q̄ accidisset et propere. Dissertit
tñ suū cōsiliuz fuisse meli⁹: nec
damnauit qd recte acciderat: qz
ali⁹ bene gesserat scilicet qd male
p̄suluerat: felicius illi⁹ cōsiliū
existimans: suū vō sapienti⁹.

Plerūqz enim temeritatē inuas-
casus: ait ibide. Semp tñ dicitur hō
de reb⁹ agendis p̄siliuz cape mo-
dis dicitis. licet aliter accidat ali-
quādo vt enim dicit Comētator.
ethi. vi. Demostenes accusat⁹: qd
p̄silio de futuro nō est potit⁹ ait.
Nullus de futuro firmiter cōsi-
liat: futuri instabilitate. honorās
vituperatione dignuz. Quasi di-
cat. Futuri instabilitate potest im-
pediri qd consultuz est. hō tamē
faciat qd in se est. nihil omittens
de his que facere debet.

C Cap. ix. Qd p̄silioz secreta
sunt occultanda.

D E cōsiliis vō occultan-
dis in reb⁹ arduis et pe-
riculosis ait Vegeti⁹ p̄i-
mo de re militari. c. i. qd Metel-
lus interrogat⁹ qd postera die fa-
cturus esset: tunicā inqt meaz si
posset eloq cohercerem. s. ne di-
ceret. Idēz narrat Valer. li. i. c.
x. sub alijs verbis. Mā inquit. Si
hui⁹ cōsiliij interiozes tunicaz cō-
sciam esse sensero: p̄tinuo eā cre-
mari inbeo. Idēz ait Ecc. In ab-
sconditis suis cōsiliabitur. vnde
Vale. li. iij. c. v. ait. Ideo magna
p̄fia charitate tenebat: vt archa-
na patrū p̄scripta nulli seclis ne-
mo senatorū enunciauerit. Segt
vñ qd taciturnitates optimuz
et tutissimum rez administrāda-
rum vinculum labefieri volebāt
Et ponit exemplū. Cū rex Astie
bellum a perse aduersus populū:

Romanus cōpari nūciasset: nō ante scire potuit qđ aut ille locutus esset: aut patres rñdissent qđ ipsam captam cognitū est.

S Septima distinctio. De informatione. Thesauriorū pncipis.

C Caplm. i. De informatione Camerarioꝝ pncipis.

Admodū autē senat⁹ siue collectio sapientuz consiliarioꝝ in republica cordi cōpatur vt dictū est: sic

F ministri pncipis siue camerarij & cubicularij pnt adaptari lateri siue costis in corpore nāli. vñ Bernar. ad Eugeniū omel. iij. circa mediū alloquēs sūmū pontificē ait. veniam⁹ inqt ad collaterales & coadiutores tuos. Hi seduli et intimi tibi sunt. qđ obrem. si boni sunt. tibi potissime sunt: si mali: eque plus tibi. Ne dixeris te sanuz dolentes latera. i. ne dicas te bonū: malis innitentē. Cōsiliarij pnt pncipi seculari. Jō ammonēdus est: vt eligat: & associet tales sibi collaterales: & ministros qđ sint ad sui honorē. & reipublice vtilitatē. Et pvideat: qđ sint a sordib⁹ vitioꝝ imaculati: & ne sint dei inimici. Mā si tales sunt: non est secuz viuere inter eos. Am- bulans eniz in via imaculata hic mihi ministrabat: ait David. rex Debent eniz esse v̄tutibus p̄ditis: industria. puidi: morib⁹ honestis: in misterijs exp̄ti. Tales erāt mi-

nistri Salomonis. iij. Reg. iij.

Aidēs regina Sabba sapiētiam

Salomonis: hitacula seruoꝝ: or-

dine ministrantiū: vestesq; eoz:

non habuit vltra spm̄. Cant. iij.

En lectulū Salomonis sexagin-

ta fortes ambiunt ex fortissimis

israel: omnes tenentes gladiū: &

ad bella doctissimi. & vt tales sine

debet princeps sollicite studere.

Scōz eis iudicē populi: sic & mi-

nister eius. Ecc. x. & nisi velint eē

tales: d̄z eos de palatio eiscere: tā

qđ inimicos dei: sciēs: qđ nō erūt

multum sibi fideles. qđ infideles

sunt suo creatori: exēplo Constā-

tij impatoris vt habitū ē. s̄. Isti

debēt dñm suuz amare: fidelitatē

et sincerā seruare: eius honorem

in oib⁹ querere: vitā eius sollicite

custodire. i. Reg. xxxvi. ait Da-

uid ad Abner. Quare nō custo-

disti dñm tuuz regez? Sequit. vt

uit dñs: qđ filij mortis estis. De

fidelitate autē seruoꝝ ad dños

dicit. in parte tertia.

C Caplm. ij. Qđ custodes the-

sauri stomacho pparantur.

Onsimli modo: custo-

des thesauri pncipis vñ

cōitab stomacho possunt

compari in corpore nāli. vt eniz

stomachus recipit alimenta corp̄i

necessaria: qđ refundit v̄tualiter &

effectualr in mēbra: sic expensaz

subsidia infundunt in erariū pncipis: vñ cōitatis: que tñ effundū

tur ad ipsius cōitatis vtilitatem.

Et de hōdi adoptione Polycra-
tus li. viij. c. xx. Ubi recitat fictaz
fabulā Esopi de allegatiōe mē-
broꝝ s̄ stomachū: eoꝝ deuoraret
omnes labores eorū. Eccle. vj.
omnis labor hoīs in ore eius. Et
cū venisset ad iudiciū rōnis: ⁊
rō diiudicasset: ea nihil dare sto-
maco: mēbra d̄bilitata sūt. Qui-
bus conquerentib⁹: ad iudicauit
iterū ratio: vt alimenta stomacho
ministrarent. Et sic mēbra reso-
cillant. ⁊ pax oīum reformat. Itē
p̄cludit ibi: q̄ magistrat⁹: nō taz
sibi q̄ alijs coaceruat. Si enim
exinanit⁹ fuerit: nihil mēbris im-
partiri valet: Stomaci enī ⁊ p̄n-
cipis idē est officinā in republica
q̄tū ad hoc q̄ dictuz ē: in illud
Quintiliani. Qui stomachū regez
totius corpis esse p̄tendūt: vera
vti rōne vident. eius enim vali-
dus tenor firmat oīa mēbra. Et
s̄ eiusdeꝝ frangunt cūcta dolore
Quandoq̄ etiam nisi cura in-
uet: vitare cerebrū fert: ⁊ integros
illinc auertere sensus. Quā igitur
p̄nceps bonus: ea que accipit a
populo: ad ei⁹ vtilitateꝝ expendit
nō debet populus de eo p̄queri:
sicut nec mēbra de stomacho. ⁊ d̄
tali d̄f cant. vi. Elenter tuus sicut
aceruus tritici. Triticus enim in
aceruo colligit: vt p̄ cōi vtilitate
expendať. Tales fuerunt Roma-
ni quoz erariuz erat diues: ⁊ ipi
pauperes in domib⁹ suis erāt s̄z
Salustiuꝝ: ⁊ Aug. vbi. s̄. Quā igit

deficiebant expense siue in eorū
exequijs: siue in filiab⁹ maritan-
dis: administrabant eis d̄ erario
cōi siue collecta s̄m Dale. li. iij.
c. iij. Sicut dictuz est. s̄. Sicut ē
stomachus est pestifer q̄ multa re-
cipit: ⁊ recepta in mēbroꝝ vtilita-
tem virtualiter nō refundit. Sic
⁊ p̄nceps multa recipiens a p̄plo
⁊ non largiens nec expendens p̄
eius vtilitate: pestifer est: ⁊ mltos
morbos generat. i. mores puer-
fos in corpore reipublice. ⁊ de ta-
li dicit Hierē. iij. ventrem meuz
doleo. ⁊ Isai. xlvij. Transgresso-
rem ex ventre vocaui te.

¶ Octaua distinctio. De cauē-
dis septem vitijs curialium.

Capit. i. De ambitioe cauenda.

¶ Quā predicti oēs au-
lici ⁊ curiales p̄cipi
assistentes siue consu-
lētēs: admonēdi sunt
cōiter: vt precaueant

sibi a vitijs que sunt cōia talib⁹:
⁊ specialr a septē. Quoz p̄maz
est auida dignitatum ambitio. vt
enim ait Tullius. primo de offi. c.
xxx. Difficile est p̄tatem cupienti
seruare eq̄tatē. ⁊ sequitur. Facilli-
me ipellit ad res iniustas q̄ glie
cupidus est. locus enim lubricus
ē. vnde antiq̄ nobiles noluerūt
p̄esse in republica nihil q̄dū
eorū ministerio indigebat: prout
ait Dale. li. vi. c. v. di. q̄ piscatus
millen⁹ tādū imperiuz sustinuit
q̄dū cum Atheniensib⁹ belluz

P

M

N

O

e

Q

R

gerendus fuit. Postq̄ vo par
ex victoria facta est: deposuit im
perius: ne vltra q̄ reipublice ne
cessitas exegerat dñs ciuiuz per
māeret. Idē l. iij. c. iij. dic̄ d̄ eo q
gras egit qñ cōsulatū amisit. Et
de hoc hituz ē. s̄. in admonitiōe
p̄ncipis. ⁊ dicetur infra parte. ij.

Cap. ij. De cauēda adulatōe.

Secūdum vitium aulicis
comune: est seductoria
⁊ mēdosa adulatio qua

blandiuntur superioribus: vt se
quant dignitates ⁊ honores. nec
non ⁊ alijs: vt eis faueant: ⁊ cō
mendentur ab eis. ⁊ de hoc vitio

Politratu li. iij. c. iij. multū lo
quitur: vbi ait Adulator ois vir
tutis inimicus est ⁊ quasi clauuz
figit in oculo ei⁹ cum quo cōserit
eoq̄ magis cauēdus ē quo sub

amantis specie capit. Sequit. Co
mites habet adulator: odiū: frau
dem: proditionem: notam men
datij: sequelam seruitutis: excecā
tionem proximi. ⁊ totius exterminium
honestatis. Oleum inquit
ps. peccatoris nō impinguet ca
put meum. vere enim ab eo lau
datur peccator in desiderijs ani
me sue. Super quod Augustin⁹

Lingue adulantium alligant ho
minem in peccatis: ⁊ sic trahunt
secū aias in perditionē. Et̄ anti
qui sapientes nō permittēbāt: ta
les loqui cuz p̄ncipibus: imo in
terficiebant eos. Et̄ Hal. li. vj. c.

ij. di. q̄ Athenienses Thimogo
ram inter officiū salutationis Da
riuz regem more gentium adu
lantez capitali supplicio affecerūt

Et̄ Poli. li. iij. c. xij. Egregie in
gt Cecilius Balbus: Imperator
auguste cum in multis appareat
tñ i eo maxie elucet prudētia tua
q̄ isti. i. adultores nundū te om
nino insanū reddiderūt. Qui vt
applaudant tibi: nō mō dijs. sed
tibi ipsi ⁊ pp̄lo iniuriā faciūt. Mā
⁊ deozū minuūt reuerentiā: quos
tibi parificant: te arguūt insipiēte
dum conditionis tue repugnan
te nā: parē te numinibus persua
dere presumūt. Nota superstitio
nis inurunt pplum: cui mortales
deos pro immortalibus persuadēt
esse colendos. Sane: aliqd̄ ibi di
uinuz in eo inesse monstrabis: s̄
oēs hos q̄ dinitati tue fraudulen
ter applaudūt: rapi feceris ad tor
menta. Quis enī deoz ei parit:
a q̄ se deceptū intelligit. Quis in
eū n̄ irruat. q̄ aureos Jouis ocu
los eruit: aut argento gemisq̄ s̄
latis: deā vestā nittitur excecāre?
Quis de maris capite adaman
tinuz impune temerarijs effodit
vnguibus? Nempe deos iuisibi
les ⁊ imortales circūventre: ⁊ eis
fallacie parare insidias grauioris
clpe ē: eo q̄ ab his: visibiliū deoz
rū fabrica sustētat: ⁊ figit: ⁊ hono
rem aut cōtemptū qui istis exhi
bet illi remunerant. Si sapiis er
go Auguste: in deozū hostes in
surges: ⁊ te nō deū: quod nequa

S

T

V

X

Y

Z es: sed deoz monstrabis te ee
 cultore: si deceptores istos: exce-
 catores tuos: deorum contempro-
 res extermines: et virorumq; in-
 turiaz punias. **C** Simile narrat
 Sen. de Alexandro epistola. lxx.
 di. q; cum in obsidione cuiusda
 vrbis in Asia circumiret muros: et
 imbecilia mentium quereret. sagit-
 ta percussus diu persequit ire. et in-
 cepta perficere. Deinde cu repsi-
 so sanguine: siccis vulneris dolor
 cresceret: et crux equo suspensus
 paulatim obstupuisse. oes inquit
 iurant: me filium esse Iouis: sed
 vulnus hoc: me hominem ee cla-
 mat. Adulatores me deciperet vo-
 luit s; hoc vuln⁹ veritate ostendit.
 Et vere adulatores sunt decepto-
 res: seductores: et inimici verita-
 tis. Adulator est: blandus inimi-
 cus est: **A**it Hiero. epla. lxxxiiiij.
 Hi eni sunt scorpiones: facie bla-
 dientes. cauda percutientes. Ezech.
 iij. Cum scorpionibus hitus e vbi
 Greg. super Ezechie. li. i. c. ix. ait
 Adulator: scorpio est: q; palpando
 incedit: sed cauda ferit. Et similis
 apis: que mel in ore gerit: s; can-
 da ledit. Sunt etia adulatores sa-
 cerdotes infernales. Dicunt eni:
 placencia. Et sic incipiunt quasi
 vespas mortuorum a placebo:
 sed in fine sepellunt in peccat. **B**
 pulcrum eni patens in guttur eorum
 s; adulatorum: **A**it Aug. q; quos
 ad peccata illectant quasi devo-
 rant: et in eorum vita conuertunt.

Mat. viij. Dimitte: mortuos se-
 pelire mortuos suos. **A**bi Greg.
 mor. iij. Mortui sepeliunt mor-
 tuos: cum peccatores peccatores
 fauoribus premunt. **C** Item sunt
 nutrices sathane. q; hoies nutri-
 unt in peccatis. Job. iij. Cur lac-
 tat⁹ vberib⁹. vbi mor. iij. Greg.
 ait. Adulatores lactant eos quos
 laudant quasi premio laudis. p.
 ue. i. Si te lactauerit peccatores
 ne accescas eis. **I**sai. iij. Popu-
 le meus: q; te beatum dicunt: ipse
 te decipiunt. Et ibi Hiero. in ori-
 ginali ait. Adulatores sunt hostes
 et scille diaboli. Item sunt propina-
 tores demoniaci. propinat ei po-
 cula mortis: quasi melle adulationis
 mellita. ait Alex. neq; li. d. na-
 turis rerum. Adulatio eni est vene-
 nil mellinum: et mel venenatum. **I**o
 Hiero de coniugio. Adulatorum
 inquit assertiones: et noxia blan-
 dimenta salutis velut quasda pe-
 stes fuge. Isti adulatores abun-
 dant in curijs. et alios per blanda
 mendacia sua seducunt. ait Iuue-
 nalis loquens de Roma. Quid
 faciam Rome: Mentiri nescio: li-
 brum. Si falsus e laudare. nequeo
 Quasi di. Fugio vrbem. adulatorum
 beneficio excocicata: et ea adu-
 latoribus dereliquo. **I**o aures clau-
 dende sunt adulatoribus: ait Sen.
 epistola. liij. Surdum te amatori-
 bus tuis presta. Exemplum de Eli-
 xe: q; clauderat aures syrenis. et
 epla. xlvj. Venit ad me pro ami-

C

D

E

eo blandus inimic⁹. vitia nobis
 sub virtutum nomine subrepunt
 & qz contrarij. sunt veritati dicunt
 Sathan. ait Greg. mor. iij. Ma
 le suadentes dñtur Sathan: ga
 blandis v⁹ bis ad illicita trahunt.
 iij. Reg. xix. Cur mihi hodie effi
 cimini in Sathan: & de ista peste
 & eius documentis hñ in tractatu
 de vitijs. Sed nihilomin⁹ liben
 rius tales audiunt in curijs q di
 cunt placentia: predicatorib⁹ ve
 ritatis: qz veritas odium parit. ait
 Salasti⁹. Et q male agit odit lu
 cem. Jo. iij. Sed non sic faciunt
 sapientes. Debent eni prohiberi
 ne sic loquantur cum regibus. An
 narrat Trogus Pompei⁹ li. vi.
 q Canon Atheniensis vocatus
 a rege persarum cōtra Lacedemo
 nios: prohibitus est a colloquio re
 gis cum eū more persarum adu
 lari vellet. Et hoc merito: qz adu
 latio infatnat assentiētē: ait Sen.
 Adulatio queqz pro sua portiōe
 infatnat. Dicamus ergo. Vos q
 dem dicitis: me prudētē esse: ego
 autē video: qz multa inutilia con
 cupisci v⁹ appetef oportet. Unde
 Lato. Plus alijs de te qz tu tibi
 credere noli. Quid eni prodest:
 si te oēs laudant: & conscientia te
 accusat Aut quid obesse potest: si
 omnes te derogent: & sciētia def
 fendat. ait. Greg. super Ezech. li.
 primo Omel. ix.
 ¶ Caplm tertiu. De improba mu
 nerum acceptione.

Ertiu peccatum curiali
 um: est improba mune
 rum acceptio. q̄ etiā pru
 dentes excecāt. Exodi. xxij. Ne
 accipias mūera que excecāt pru
 dentes & mutāt verba iustorum.
 Absqz eni talib⁹ vix p̄t aliqs igre
 di curias: vix cū aliquo loqui vix
 ab aliquo audiri. Multi curiali
 um sunt sicut canis acris: q obie
 cto cibo mansuescit. ait Sen. lib.
 de constantia sapientis. sic est ad
 lram de talibus. Acres enim sūt
 & asperi anteqz videant munera:
 sed eis visis mansuescūt: Econ
 tra sūt de nobilib⁹ romans. An
 Trogus Pompei⁹ li. xvij. ait. q
 Lineus missus a Pirro Romā
 ad pacē confirmandā cum igen
 tibus donis: Nullū inuenit: cui⁹
 dom⁹: muneribus pateret. Quia
 eni munera portabat: oēs claude
 bant ostia: ne cū muneribus in
 traret. Idem narrat Valerius li.
 iij. c. iij. ponēs exēpla de multis q
 refutauerunt munera: d quibus
 in breuiloquio de virtutibus. Ac
 cipiētes eni munera minuūt glo
 riam suam: & meritū. Unde nar
 rat Sal. li. vj. c. v. de Pissera mil
 leno: qz cū agri pars cōsensu om
 niuz sibi offerretur: auertit anim
 ab eo munere: deforme iudicās:
 virtutis gliam: magnitudine pre
 de minuere. Si sic igit paganus
 refutauit publicū & consensu om
 niū oblatum: q̄to magis fidelis
 refutare debet munus priuatum.

M exceptis his que recipere licitum est s̄m leges: qualia sunt esculēta et poculenta: que accipi p̄nt mō debito: et debita quantitate. **En** de et ep̄la diui Seueri et Imperatoris Antonini de his determinat cuius verba sunt hec. Quātū ad enſenia pertinet audi qđ sentim⁹ vetus prouerbiū est: nec oīa: nec semp: nec ab oībus. Nam valde inhumanū ē: a nemine accipere sed passim vilissimum: et per oīa auarissimū. Quod autē mandag continet: ne donū vel mun⁹ ipse procōsul: vel qui in aliquo officio sit accipiat: ematue: nisi vltus quotidiani cā: qđ ad enſenia non pertinet: sed ad ea q̄ edulij excedunt v sum. **N** Sed nec enſenia producenda sunt ad munerum cōtatem. Et **Poli. li. v. c. xliij. ait.** Qđ s̄m **Pliniū** quidam hoīes i **Aphrica** dicūt effascinare et voce et lingua: quoz fascinatio est exitialis qñ aliqua laudant. Similiter ait: in illiricis nasci homines: q̄ videndo interimūt qđ diutius irati vidēt: Similiter **Apollonides** perhibet in **Scithia** nasci feminas: binas pupillas in oculis abentes: et quē irate aspererint perimentes. Tales sunt curiales irati cum munera non vident: **En** Sen ep̄la xvij. di. q̄ reges partos non poterat qđ sine munere salutare: habētes enim oculos maculosos: p̄niores sūt ad neqtiam s̄m sapientes. Sic et

hñtes oculos cordis maculosos p̄niores sunt ad neqtiam i muneruz acceptione. Sed sic accipientes sunt mali mercatores: qđ h̄mōi muneribus excecant: et p̄uant oculis cordis. Enſenia enī et dona excecant oculos iudicis. **Ecc. xx.** Sed munera nolentem accipere commendat s̄s **Bunera** inquit super innocētem nō accipit. **Ysai. xxxij.** Qui excutit manus suas ab omni munere. Super qđ **Greg. mor. ix. añ** mediu. Tres sunt munerū acceptiones: ad q̄s ex fraude festinamur. **Bunus** ex cord. i. captata gr̄a cogitatione. **Bunus** ab ore: gloria per fauorē. **Bun⁹** ex manu: premiū ex datione. Et q̄bus omnibus iustus excutit man⁹. Et q̄ si idē dic sup euāgelia. li. i. homl. iij. vbi agit. de triplici munere. **Bunus** triplex ē. s. ab obsego. i. subuentio indebite ipēsa. **Bunus** a manu. s. pecuniz. **Bun⁹** a lingua. s. fauor. Et enī ait. **Poli. li. iij.** nō est desperādū de suffragio eius quē muneribus pascis. **Alimentū** vmbra illis gr̄e muneriscula sunt: et nisi fuerint frequentata: amicitie nomē interimūt. et quod crudeli⁹ est: tales accipiūt a pauperibus et afflictis: et iniuste vexatis. Cuius contrariū cōmendat **Greg. v. Registri. di.** Enſenia v̄re sanctitatis accipere nolumus: qđ valde incongruū est: vt a predatis afflictisq; fratribus per

P

Q

cepisse mīera videamur. Simi-
liter etiā accipiunt ab infamibus
Quod d̄dignati sūt facere antiq
gentiles. ait Sen. ij. de bench. c.
xvij. loquens de Sricinio Julio
Qui cū sibi esset missa pecunia a
Sabiano persico non accepit. Et
obiurgantibus his qui non esti-
mant mittentes sed missa: q̄ re-
pudiasset r̄ndit. Ego ab eo bñfi-
ciū accipiam. a quo propitiatio-
nes non sum accepturus. Quia
s̄ infamis. Cui cum a Rebilio cō-
sulari ess̄ sūma maior oblata. re-
cipere noluit: pecuniā ab eo mis-
sam: qz eiusdē infamie vitio labo-
rabat.

¶ Caplm quartū. De impudēt i
officiorum venditione.

¶ Quartū peccatum curia-
lium est: impudēs officio-
rum vel cōmodorū vē-
ditio. At̄ enī sine precio: vel ei⁹
spe aliquid faciunt. Unde Iuue-
nalis loquens de roma ait. Om-
nia rome cum precio. Qui das: et
censum. i. illum diuitē aliquē salu-
tes. At te respiciat clauso vexen-
to labello: et c. Unde et vrbē vena-
lem vocat eā Salustius: si ēptorē
inuenerit. et cito periturā. Idē di.
Aug. epistola. v. vt habitū est. s̄.
Et bene Pol. li. v. c. ix. Impro-
bitas curialium eo vsqz innotuit:
vt de testimonio cōsentie. de ve-
nustate morū. de odore opiniōis
de sinceritate cāe: de torzēte elo-
quentie: nisi precio interuenien-

te quis frustra confidat. s̄m illō
Quidij de arte amandi: Ipse lz
venias musis comitat⁹ homere.
S̄ nihil attuleris: ibis homere
foras. Nec enī ingredi pōt sine
precio: nec aures mulcere p̄mis-
so. nisi fuerit datum p̄ns. et sepe
Unde Pol. vbi. s̄. Non modo
leones et tigrides lenisse dicit⁹ est
orphenus s̄m fabulas sono cytha-
re sue: sed apud ipsam deitatem
vox dulciōz porauit: canēqz tricē-
pitez exorauit causa fauorabiloz.
¶ Itēz Achio s̄z phabulas solo
testudinis sono saxa emolauit. s̄z
apud curiales nihil efficies: nisi
plumbes eorūz corda: maleo au-
reo vel argenteo emolias. Apud
inferos vnus cerbarus. sed quot
sunt dulcicula curialū: tot sūt cer-
bari. Isti. n. nec instrūta nec lit-
teras nec sillabas sine precio dāt
nec etiā verbū. Et quod magis p-
uersum est: nec silentiū: vt. s̄. ha-
bitū est. Et hoc ideo: qz oīa num-
mus agit: et charitas est exclusa.
Et sicut legū d̄ Hydra cui si caput
vnū abscideret p̄ absciso: tria cre-
scunt. Est enī spēs serpentis mul-
torūz capitorūz s̄z d̄iere. ep̄la. lix.
sic est de predictis: qz qñ vnū sa-
tisfactū est: et vnus voracitas qñ
interclusa acrimis petūt alij qb̄ta
oportet dare. Et sic incidit in Sil-
laz cupiens vitare Caribdim. ait
Sen. li. de constantia sapientis.
Ubi inquit. Nunqd sapiēs ac-
cedet ad fores quas durus iam

V

X

tor: obsidet? Et rñdet Tãq̃ canē
acrem: obiecto cibo leniet. nec ī
dignabit̃ aliquid impendere vt li
men transeat: cogitat: ⁊ in ponti
bus quibusdā p̃ transitu aliquid
dari. Patet ergo talium ipudēs
improbitas ⁊ ceca cupiditas.

Capsm̃ quintuz. De simulata
amicitiarū fictione.

Quintum peccatū curiali
um: est exterior: amicitia
riarū fictio. Singunt enī
curiales: se esse amicos: donec ve
niant ad amicitie experimentum.
Et tunc apparet. se nō esse ami
cos veros. Vere isti sunt amici
mense qui nō permanent in die
necessitatis. Ex q̃ eis oīa sunt ve
nalia apud eos: ⁊ acceptio mune
rum: p̃ nō esse verā amicitia ho
minū. sed nūmorū. s̃m q̃ ait Ju
uenalis. Quātū quisq̃ sua num
morū seruat in archa. Tantū ha
bet fidei ⁊c. **I**ō nulla vera ami
citia. Et enī ait. Tuli. iij d̃ offi. In
malis fictio est in bonis ṽo am
citia. ⁊ q̃ predicti apud quos oīa
venalia: ⁊ quos flectunt munera
mali sunt: iō in eis est fictio non
amicitia. Scōz .n. phz. ethi. viij
Tres sunt spēs amicitie equales
amabilibus. Sunt enī amantes
bona. Et sunt propter vtile aman
tes ad inuicē. Et sunt quidā amā
tes propter delectationes. Et he
due vltime amicitie: s̃m accidēs
sunt ⁊ facile solubiles. Dissoluto
enī eo propter qd̃ sunt amici: dis

soluit̃ amicitia. i. quando nō con
sequit̃ aliquid vtile vel delectabile.
Iō Ecc. xij. Non agnoscit in bo
nis amicus: nec in malis inimic⁹
vt enim ait Ethnicus. Cuz fortu
na manet. vultum seruatis ami
ci. Cum cecidit: turpi vertitis ora
fuge. Unde Aug. viij. conse. post
principiū. Non est vera amicitia
nisi cū eā agglutinas inter heren
tes tibi charitate. Et loq̃t ad deū
Talis charitas raro est in curiali
bus. Ideo Tuli. de amicitia. c. x.
Vere inq̃t amicitie difficillime in
ueniunt in eis q̃ in honorib⁹ re
q̃ publica versant. ⁊ Sen. ep̃la.
50. Errat qui in atrio querit ami
cum. Et hoc iō: qz quilibet que
rit ⁊ intendit comodū p̃p̃riū: p̃
pter qd̃ non est vera amicitia. ait
Tul. de nā deorum in. fi. Carum
est ipsū verbū amoris: ex q̃ ami
citie nomen dictū est: quam si ad
fructū nostrum referimus: non
ad eius comoda quē diligimus:
nō est amicitia: sed mercatura q̃
dam vtilitatū suarum. Propte
rea ⁊ arua ⁊ pecudū greges hoc
modo diligim⁹: qz fructuz ex eis
capim⁹. Hoīum charitas ⁊ ami
citia gratuita ē. i. esse debet. Et qz
non est sic in predictis: ideo non
est vera amicitia. Imo de mul
tis verificat̃ illud **H**iere. ix. Dīs
amicus fraudulenter incedit. Et
de hoc .j. vbi de amicitia. **Q**uic
concordat **Q**uidius de ponto q̃
ait. Illud amicitie quondā venē

A
B

C

D

rabile nomē. Prostat: et in que-
stu pro meretrice sedet. Diligitur
nemo nisi cui fortuna secunda ē.
Turpe quidem dictu: sed si mo-
do vera fatemur. Vulgus: amici-
tias utilitate probat.

Capitulū sextū De sophistica
machinatione calūniarū et ipia
spoliatioe pauperum.

Extus peccatus cōmune
curialibus est astuta et so-
phistica machinatio ad
calūniandū vel illaqueandū
et ex cōsequenti ad excoziandū:
vel spoliandū populum: iniquas
leges statuendo: vel eis fauendo
peruersas consuetudines allegā-
do: varias vias calūniandū ad-
inuentendo. Unde d̄ talib⁹. **Ysa.**
x. Ne q̄ condunt leges iniquas:
et scribentes iniustitiā: vt oppre-
rent in iudicio pauperes. et. Et d̄
quolibet tali dicit ps̄. Sedet in in-
sidjs cū diuitibus in occultis. vt
interficiat inocentē. Et contingit
maxime: qñ princeps vl̄ dñs est
minus iustus: et nimis cupidus:
q̄ fm̄ iudicem populi: sic et mini-
ster eius. **ecc. x.** Et q̄ libenter au-
dit verba mēdaciū: oēs ministros
habebit impios. **puer. xix.** Et si-
cut di. Didimus rex **Brachmano-
rū Alex.** detractorū officiu⁹ ē: fal-
situdinis sermonibus mēdacia pig-
mentare. Et eni placeant tali: et
vt assequantur partem lucri: ma-
chinantur ad spoliandū paupe-
res. et ab eis laudantur peccato:

in desiderijs aie sue: Tales etiaz
assimilant canibus latrantibus:
siue lupis oues deuorantib⁹: siue
accipitribus columbas deplum-
mantibus. **Mat. x.** Sicut oues
in medio luporū. et ibi **Crisosto.**
Omel. xxxiiij. Quid ouis in me-
dio luporū: qd̄ columba in me-
dio accipitrū. et. **Impius eni p̄n-**
ceps siue dñs est vt leo rugiēs: et
vsus esuriēs sup̄ pplm̄ pauperē
Tales eni. s. impij p̄sides: siue cō-
siliarij: sunt sicut canes latrantes
cogentes. s. pauperes ad iudiciū
in quo spolient. Ysa. i. Omēs dili-
gant munera: sequūt retributio-
nes. Ideo sequitur. **Pupillo non**
iudicant: et causa vidue nō igre-
dit ad eos. Et tales aliquñ sunt in-
durati impietate: q̄ nec pauperū
indigentia mouet eos ad pietatē
ecc. x. Vidit calūnias que sub ce-
lo gerunt: lacrimas innocentiū
et. **Hi similes sunt lupis: de quib⁹**
dicit ps̄. viij. de aialibus:
q̄ lupi: dum venatores piscium
dant eis aliquid non nocēt eis:
sed cum non dant corrumpunt:
rhetia cū extendunt ad siccandū
Sic tales: nisi muneribus preue-
niant nocent: cās habentibus et
negocia. Imo crudeliores lupis
sunt. Quia legit de lupab⁹: q̄ nu-
trunt infantes expositos bestijs.
Sicut fuit de Romulo: quez lu-
pa nutrit: Prout legit in histo-
ria Romanorum: Ipsi vero ex-
cozant pupillos et infantes. La-

G

H

Ipus etiā si prius videt hominem eripit ei vocē: prout dicit Ambro. in exameron. omel. vi. sic tales: si prius vident hominem: quā muneribus preueniant eripiunt sibi voces ne possit loqui in iudicio. Sunt etiā similes Castori: de quo ait Solin. li. iij. c. xxxv. quod cum hominem inuaserit: connexū dentibus non minus relaxat quā concrepent ossa sed dentibus eius. sic isti non cessant: donec confringant pauperes. **A**bi che. iij. Insuper excothauerunt: et ossa eorum confregerunt: et consci derunt. Sunt etiā crudeliores lincibus. de quibus Hiero. epla. lxxv. quod licet ore rapido deuoret: tādū tū memoriā hūc p̄dandi quā diu venter est vacuū. Abi vero sanguine pasta est feritas: cum saturitate succedit obliuio: donec memoriā reuocet esuries. **S**ed isti satiatī spolijs pauperū: non cessant: alios spoliare. Sunt etiā crudeliores leonibus esurientibus. **A**it enim Solinus. li. iij. c. viij. Clemētie sunt multa indita in leonibus. Prostratis parcunt: in viros potius quā in feminas seuiunt: infantes non nisi in magna fame perimunt: nec a matre separant. **S**ed isti nulli parcunt: ut dicitur est. Et sicut est de lupis: qui quando habent multos filios peiores sunt: prout dicit plinius. vi. de animalibus. sic isti quāto plures habent filios: tāto rapaciores sunt. **S**ed talibus euenit quod contingit aibus deplūmā

tibus bubonē. **A**t enim dicitur. viij. d. animalibus. Aues volant et deplūmant bubonem. et postea venatores: cum illo capiunt multas aues. Sic accidit istis. Dum enim iniuste pauperes spoliant: ipsi iuste a principe spoliantur. Et dum alios spoliāt temporalibus: ipsi priuant spūalibus. **I**sai. xxxij. Neque predaris. Nonne et ipse predaberis: **I**sti sunt inexcusabiles. quod cum ipsi sint diuites: nihilominus spoliant pauperes: **A**it Ambro. i. de benefici. aloquens talē. Diues eras Quia cā: aliena rapiebas: egestas non compulit. **I**deo te feci diuitem: ut excusationē non haberes. Cur non asuisti iniuriā patientibus? **I**deo te feci potentē: non ut violentiam inferres: sed repelleres: **E**ripe inquit pauperem: et egenus de manu peccatoris liberate: **S**equitur. Dum enim augere opes. occupare terras cupimus: iustitie formam exulimus: beneficentiā cōmunē amittimus. **H**ere enim lucra in arca: damnū in conscientia: ait Aug. in sermone de innocentibus **S**ed damna spūalia predicti non cogitant: quod excecati malitia: et rapidi auaritia sunt. **S**icut est de canes: qui dum proiecta sibi aperto ore deuorant: ad spem tū venturi inhyat. **S**ic isti dum deuorant quod fortuna piccit: ad rapinā nihilominus sunt erecti: prout ait Sen. de raptoribus epla. lxx. **E**t quod irrationabiles creature non faciunt **I**sti non

B

M

N

isti non abhorrent. Et enim dicitur
 vi. de animab⁹. Non est modus
 auium vnus speciei: q^o vna co-
 medat aliam: et tñ isti cōfratres
 spiritualiter deuorāt. **Mich. iij.**
O Quasi comederūt carnē populi
 mei. Unde legitur de Liberio in
 cronicis breuib⁹. Qd cū suade-
 retur sibi: tributa augenda eē p^o
 uincijs respōdit: boni pastoris n̄
 esse pecus deglutire. Nec isti co-
 gitant q^o erit eis durū iudicium:
 q^o multi s̄ eos clamabunt: et de
 eis conq̄rent: et aduocabūt: et iu-
 dex etiā seuerus. Quot enim bo-
 na iniuste abstulerunt: tot s̄ eos
 clamabūt. Quot lachryme pau-
 perum quot suspiria: quasi tot le-
 giste s̄ eos aduocabunt. **Ecc. xxv.**
lachryme vidue: ad maxillas
descēdunt: et a maxilla ascendūt
in celuz: et deus exauditor nō de-
lectabitur in illis. Job. xxxi. pro-
pter multitudinem calūniatoruz
clamabunt Abacuh. vij. ve qui
gregat avaritiā malā domui
sue. Sequit. Quia lapis de piete
clamabit. vñ narrat Petr⁹ Da-
mianus in tractatu suo. de quo-
dam infirmo ad mortē clamāte:
et vllullante: q^o sex nūmos a pan-
percula vidua acceperat: q^o ver-
berabat de manibus sanctorum
Andree et Gregorij: vt videbat
ei. Et quot inquit passus illa fece-
rat in laborando: vt eos a me re-
quireret: tot icus a sanctorū ma-
nibus pertulit. Nec mirum: si su-

pernus iudex talibus ē seuerus:
 q^o vt dicitur. **Eccle. xxxvij.** Qui
 offert sacrificiū ex substāna pau-
 peris: quasi q^o victimat filiū in cō-
 spectu patris. Si talis est. duz sa-
 crificium offert: qualis est dum
 spoliat: **Q** Laueant igitur presides
 et p̄siliarij: et collaterales p̄cipuz
 ne sint raptores: aut spoliatores
 pauperū: nec cōsultores alijs ad
 expoliandum.

Capit. vij. de voluptate co-
mestationū.

S Optimū vitium curialium
 est comestationib⁹. siue
 ocijis et vāis ludis noxia
 vacatio. Et enim patet ad sensuz
 curiales p̄dictis indulgent et va-
 cant: et in talib⁹ etiā student. Sic
 n̄ impropert **Amos. vij.** Opti-
 mates capita populoz ingredie-
 tes pompatice domui israel. Se-
 quit. Qui dormiūt in lectis ebur-
 neis et lasciuūt in stratis vestris
Isai. v. Ne qui potentes estis ad-
 hibenduz etc. Et qd̄ p̄uersus est.
 de die faciūt noctem. et ecōuerso
 Dormientes de die: et vigilantes
 nocte ait **Sen.** de quodā poten-
 te epistola. lxxxvij. q^o maiorē par-
 tem noctis in p̄suiō exigebat: et
 vsq^o ad horaz diei sextā dormie-
 bat. hoc eius erat matutinū. Si-
 militer narrat eplā. cxxv. de quo-
 dā fabulatore elegante: qui ait: se
 habitasse supra domū **Dapnij**
 qui erat ex hac turba lucifugarū.
 Et circa horā sextā noctis audie-

Sbat clamorem. Et tūc vocabant
cellerarij. ⁊ coqui. ⁊ quero ait ille
quasi irridendo: qd sit. ⁊ dicit: illū
a balneo exiisse: ⁊ multuz popo-
scisse. Valde inquit frugaliter vi-
uebat. Nil observabat nisi no-
ctem. Qd dicit irrisorie. vnde tali-
bus ppetūt q̄ ait Virgili⁹: fuisse
in conuiuio Didonis. li. v. vbi dicit
Postq̄ prima quies epulis mē-
seq̄ remote. Crateres magnos
stantunt: ⁊ vina coronāt. Sit stre-
pitus tectis: vocēq̄ p̄ ampla vo-
lurant. Atria: dependent licini la-
quearib⁹ aureis. Incensi: ⁊ noctē
flāmis fumalia vincūt: hec ille.
T Et quia a libero p̄re p̄ximus est
intemperantie gradus ad icon-
cessam venerē: ait Gale. lib. v. c.
i. ⁊ ventrem distentū cibo sequit̄
voluptas genitalium: ait Hiero.
ep̄la. xxxvij. qd in horū conuiuio
sequit̄ qd fuit in dicto conuiuio Di-
donis. De q̄ Virgili⁹ vbi. s. Inse-
lix Dido: lōgūq̄ bibebat amorē
De talibus ait Sen. ad Helbiā.
Somūt vt edant. O miserabiles
quoz palatum non nisi ad p̄cio-
sas exercitat̄ escas. Isti aut̄: non
viuant recte. ait Sen. Mō viuit
q̄ libidini ⁊ somno viuit. Isat. v.
ve qui cōsurgitis mane ad ebrie-
tatez sectandā. Sequit̄. Lithara
⁊ lira: ⁊ tympanū: tibia ⁊ vinū in
conuiujs nr̄is: ⁊ opus dñi n̄ respi-
citis. Ob ista vitia ⁊ p̄silia q̄ con-
sueuerūt regnare in curijs q̄ nō
sunt regulate legib⁹ dei: nec mo-

deramine tempante ordiate: ēē
p̄hi fugiebant curias: put dicit̄ i
p̄logo polierati de Socrate: cuz
ab eo quereret: q̄re nō in forensi-
bus negocijs versaret: respondit
Que locus hic calet: ego nescio
⁊ que ego caleo: locus hic nescit.
Ego enīz contēno que aulici am-
biunt: ⁊ que ego ambio illi contē-
nunt. Iō Ioannes Salobinen-
sis intitulauit librū suū q̄ dicitur
Polieratus de nugis curialium
phoz: q̄ illos p̄ parte p̄tinet. put
ait ipse in p̄logo libri. Cōsili-
sancti viri declinant curias: nisi
quaten⁹ cogit necessitas: v̄l aia-
ruz exigit vtilitas. An̄ David nō
venit ad Halēdas Saul. i. Reg.
xx. Conuiuium ēē herodis nō in-
trauit Ioānes. s̄ in eo fuit decol-
latus ē Bath. vi. Beli⁹ enīz est
ire ad domū luctus q̄ ad domū
conuiuij Ecc. vi. Iō dicit̄. in tracta-
tu. xij. abusionum. Quinta abu-
sio est: mōachus curialis. Quia
vt sequitur ibi: ordo claustralis:
⁊ ordo curialis sunt diuersi. Ibi
enim sedes in insidijs cū diuiti-
bus ⁊c. Dic dicit̄: nō sedi cū cō-
cilio vanitatis. Ibi insidiaris vt
rapias pauperem: hic dicit̄ odi-
ut ecclesiam malignantiuz ⁊c. Ibi
tertera tua repletur muneribus:
hic laus inter innocentes man⁹
tuas. Que tamen sunt curie prin-
cipum secularium. Quorūdam
qui ecclesias instruit quorūdam
qui destruant. Alia eīz curia de

X

Y

Z

uid: alia Absalonis: put ibi bene distinguit: et in vtranzq; preualuit Chusi: non Achitophel. Chusi enim silentius interpretat. Achitophel ruina fratris. Ad vtranzq; vno vnus est accessus bonoz viroz. s. vt bonum pmouean: et malū impediānt. Maloz autē ad vtranzq; inutilis: put ibi dicit bene: vbi sequit. Sexta abusio ē monachus caudic⁹ scilicet qui amat plus eē de discipulis⁹ cū Herode q̄ in carcere claustrali cū Joanne. Ibi eiz videt puellaz saltantem: et caput Joannis in q̄ est gratia truncatum. Duo enim caput Joannis amputant. Idest xpm a corde separāt: curiositas et vanitas. vt enim dī ibi. lz non videat in disco caput Joānis videt tamen que effuso sanguine acquiruntur: vachā vidue et porcū pauperis. In carcere p̄ncipis moritur pauper: et tamē de substantia pauperis comedēs monachus: p̄ncipi blanditur. Cōsiliarij igitur p̄ncipis vel domini terre qui obtinent locum cordis in republica: sint tales vt descriptum est. Et collectio. i. senatus: studeant: vt tales sint quales erāt illi de senatu Romano. vt enim ait Tuli⁹. v. de offi. Regum populoz et nationū portus erat: et refugium senatus. Consimilr collectio consiliariorū p̄ncipis sit in refugioz tribulatis et paupib⁹.

E Nonā distinctio. De informa

tionē militum.

E Caplm. i. Quare milites per manus significantur.

C Consequenter prosequendum est de illis qui se habent ad modum manuum in re publica. q̄les sunt milites. Manus eiz reipublice sūt homines militares. Qui conuenienter per manus significantur Manus eiz parate sunt ad adiuvandum de nature imperio: et q̄tum utilitatis habent nulli scire licet. ait Sene. epistola. xxix. Opus enim manus est tangere atrahere: ipellere: ait Comētator ethi. i. Iō manus est talis dispositionis: q̄ possit talia facere: ait Algazel li. iij. Et manus est organuz organoz. iij. de anima. Et non est vnum instrumentum s; multa li. xiiij. de animalibus. Sicut ergo manus sunt in corpore naturali: ad impellenda nocua: ad peccienda infestantia: ad atrahenda necessaria: ad conseruanda alia membra: et defendenda sic sunt milites ad ista efficienda in republica: et quēadmoduz manus se specialiter ad caput opponunt protegendum ne ledatur: sic sūt milites in republica ad custodiam vite p̄ncipis: qui est caput: vt dictū est. s. vnde ait Saluator. Estote prudentes sicut serpentes. Super quod Augu. de doctri. xpiana. c. v. dicit. Prudē

na serpentis est: q̄ corpus ponit
p̄ capite defendēdo. Ad quo d
hortabatur ipse discipulos. Ideo
de illis qui fideles sunt potest di
cere respublica: siue ecclia illud
ps. Qui docet man⁹ meas ad p̄
lium. &c. his militibus debet pre
dicato: euangelicus exprimere
militie institutionem & dignitatē:
antiquorum militum probitatez:
militaris discipline seueritatem:
& de his cuz eis conferre ad edi
ficationem.

Caplm. ij. De militie Institu
tione.

Primo autem videndū
de militie institutione. vt
eniz legitur in principio
hystorie Romanoz: condita ciui
tate a Romulo: quam ex nomi
ne suo Romā vocauit: mille pu
gnatores de ipsis elegit: quos ex
numero: milites appellauit. **M**i
les enim dicitur: quasi vnus ex
mille electus: vel miles mille va
lens: ait **P**apias. Romulus p̄
us milites e populo sumpsit & ap
pellauit. Et sic miles est nomen
laboris & honoris: ait **P**oli. lib.
v. c. vij. **S**ecundo videndus
de his que militem faciunt: de q
bus **P**oli. lib. vi. c. v. bene dicit.
Quo duo sunt precipue que mili
tez faciunt. electio scilicet & sacra
mentum. vnde & **E**legetius **R**e
natus bene de electione milituz.
In hoc inquit: corporis reipubli
ce salus vtilis: vt tyrones nō. trā

corporibus sed etiaz animis pre
stantissimi deligant. ad vires re
gni: & romani nominis funda
mentum. **I**n prima delectione
idest electionis examinatione cō
sistunt: ne leue hoc publice offi
cium: aut passim quibuscūq; cō
mendandum. quod apud vete
res iter tot varia genera virtutū
precipue constat esse laudatum.
Inuentus enim est: cui defensio
p̄uinciarum imminet: qui mori
bus: viribus & virtutibus excelle
re debet. honestas enim ydoneū
militez reddit: & verecundia: duz
prohibet fugere sepe facit esse vi
ctorem. **S**equitur. **A** magnis. n.
viris magnaq; diligentia p̄uenit
eligi iuniores. **C**um v̄o diligens
electio: in iudicio fuerit approba
ta: signādi sunt: & ascribēdi mili
tie qui ad eam inueniuntur ydo
neti. **N**am & velocitas requiren
da est & robur. & vtrū armorum
disciplina quis edere vel edicere
valeat: & an habeat confidentiā
militarem: & huiusmodi. **P**leri
q; enim q̄uis non improbabili
les videantur in specie: tamen ex
perimentis probantur indigni.
Repellendi sunt igitur min⁹ vti
les & in locum eorum strenuissi
mi. subrogandi. **I**n oī eiz confli
ctu non tam prodest multitudo
q̄ virtus: in qua exploranda: for
manda: & promouēda: ducis vti
tur taz opera q̄ iudicuz. hec ibi.
Cū magna igit examinatōe & dili

K

L

gēta ab antiq̄ milites eligebā.
 ¶ Caplm. iij. de sacramenti mi-
 litie qualitate.

M

o E sacramento v̄o mili-
 tari ait Pollicra. vbi. s̄.
 c. vij. di. q̄ apud Juliu
 Frontinū: Lucio flaco: et Bayo
 varone p̄sulibus milites p̄mo
 iurciurando facti sunt. Antea. n.
 sine sacramento a tribunis tan-
 tūmodo rogabantur. Ceterum
 ipsi inter se coniurabant: se fuge
 aut formidis causa non abitu-
 ros neq̄ ex ordie recessuros: ni-
 si teli petendi: hostis ve feriendi
 causa: aut civis seruandi. Et hoc
 dicebatur milite sacramentum:
 quod et xp̄ianoz principum etiā
 auctoritate firmatur: et v̄su. Con-
 ceptio huius iuramenti est: prout
 dicit Polli. vbi. s̄. et Elegetius li.
 iij. c. i. Jurant quidem milites p̄
 deū: et xp̄m eius et sp̄m sc̄uz: et
 per maiestates principis: que s̄z
 deum humano generi diligen-
 da et colenda. Jurant inq̄: stre-
 nue se facturos omnia que prece-
 perit princeps. Cum enim legi-
 time quis acceperit principatus
 tanq̄ presentī deo fidelis: ei est
 p̄anda deuotio: impendendus
 peruigil famulatus. Jurant etiā:
 nunq̄ se militiam deserturos: v̄
 mortem pro republica recusatu-
 ros: cui⁹ sunt ascripti militie. Cū
 q̄ hoc prestiterint iuramētū: cin-
 gulo militari dotantur et p̄uile-
 gijs. A deo ergo obtinuit: vt ele-

N

O

ctio. et sacramentum militem fa-
 cerent: vt sine electioe nemo cō-
 scriberetur: aut sine sacramento
 nemo nomen militis aut officii
 sortiretur. Unde refert Tuli. p̄lo
 de offi. c. xl. de Pompilione im-
 peratore: in cuius exercitu filius
 Latonis militabat: q̄ cum Pō-
 pilio videretur: vnam legionem
 dimittere: Latonis filius q̄ in ea
 militabat dimisit. Et cas ille amo-
 re pugnandi in exercitu remane-
 ret. Lato ad Pompiliuz scripsit
 vt si pateretur: illum in exercitu
 remanere: secundo eum obliga-
 ret sacramento: quia p̄loze amis-
 so: iure cū hostibus pugnare nō
 poterat. ¶ Similr Marc̄i La-
 tonis senis epistola est ad Mar-
 cum filium in qua scribit: se au-
 disse: eum dimissam a Consulē
 cum in Macedonia bello persi-
 co miles esset. Monet ergo: vt
 caueat: ne bellum ineat. negatq̄
 ei vim esse cum hoste pugnare
 qui miles non est: qz militez nō
 credebat nisi eum qui sacramen-
 to in militiam consecratur. Pa-
 tet ergo militiam dignitas: fidel-
 firmitas: et sacramenti obligabi-
 litas. Cuius forma est: vt deo p̄i-
 mum fides debita: deinde p̄inci-
 pi et reipublice seruet incolumis.
 Et ideo magna pericula milituz
 si tales non sunt: et nisi fides et iur-
 ramentum seruent. Et licet forte
 sint: qui se teneri non videantur
 ecclesie ex sacramento sollempni

P

Q

h s

quia plerique ex consuetudine non
 prestatur: nullus tamen est: qui sa-
 cramento tacito: vel expresso: ec-
 clesie non teneatur obnoxius. Et
 forte ideo cessat apud aliquos so-
 lenitas iuramenti: quia ad h om-
 nes inuitat: et coarctat necessitas
 officij et sinceritas fidei. Inoleuit
 enim consuetudo solemniter: ut ipsa
 die qua quis militari cingulo de-
 coratur: ecclesiam solemniter adseat
 gladiorum super altari oblato: qua
 si celebri professione seipsum ob-
 sequio altaris denoniat: et gladij
 idest officij sui iugem deo spode-
 at famulatum. Neque enim neces-
 se est: ut hec: verbo profiteantur
 cum legitima milite professio:
 facto eius videat inserta. In ho-
 mine enim illiterato: et qui magis
 arma debet noscere quam litteras:
 non oportet semper exigere pro-
 fessionem litteratam sicut in ho-
 minibus litteratis: quales sunt epi-
 scopi et abbates: putat dicitur Politi. ubi. s.
 Cap. m. De militum virtute.

Tales autem debent esse
 milites scilicet strenui: au-
 daces: impauidi: experti:
 prouidi: moribus predicti et vniu-
 ersi: patet ex dictis. Unde in exor-
 tatione Bernardus ad milites te-
 pli loquens de militia et militibus
 ait tria esse necessaria: preliant. s.
 ut sit strenuus industriusque miles:
 et circumspectus ad seruandum: ex-
 peditus ad discurrendum: patens

ad feriendum. unde ut essent tales
 instruebantur a principibus: pro-
 ut narrat Salustius de Pompeio: quod cum alacribus saltu: cur-
 velocibus: cursu: cum validis:
 virtute certabat. Neque enim ille
 aliter potuisset par esse Sertorio
 nisi se et milites suos frequentibus
 exercitijs ad prelia preparasset.
 Rescindendi: aut sciscitandi: insi-
 liendi que ars non mediocris est.
 cuius beneficio cautela illa serua-
 tur: ut miles ad inferendum vul-
 nus sic in hostem insurgat: ut ei
 ex aliqua parte non parcat. Exer-
 citium natandi percomodum est.
 Bissiliu maxime versus: quibus
 hostis eminus leditur et terretur
 et eorum exercitatio: lacertis ro-
 bar acrescit: et saculandi peritia at-
 que usus acquiritur. Non igit esse
 minati vel delicati: aut trepidi:
 milites esse debet: sed tales ut di-
 ctum est. Optima enim militi sunt
 hostem ferire: presidia agitare: ni-
 hil metuere nisi turpem famam
 hiemem et estates vltro pati: humi-
 quiescere: eodem tempore labo-
 rare: et inopia pati. His ergo pre-
 ceptis milites hortabor. et. De his
 similiter ait Vegetius Renatus
 addiciens: inutile esse: militem
 tenere nutritum: et delictis assue-
 tum: preferens tanquam apriorē ple-
 bem rusticam: que sub diuo et in
 labore nutrit: solis patiens: huius-
 more negligens: balnearum nescia: de-
 lictarum ignara: simplicis animi

T

V

partio cibo contenta: duratis ad
 omnium laborum tolerantiam
 membris: cui gestare ferrum: fossas
 ducere: onus ferre consuetudo
 diruere est. *z.* Dicit etiam *Poli.*
 li. vi. c. ii. *q.* Sedeon sicut habet
Judic. vij. vicit innumerabiles
 X hostium copias in expedita pau-
 citate virozum fortium: quos non
 facile credendum est in delicijs
 urbium: aut regalibus epulis quod
 tidentisq; conuiujs didicisse: ut
 aquam lambent. eos tamen do-
 minas pre ceteris cesuit eligendos.
 Si tamen interdum necessitas exi-
 git: urbanos delicatioresq; ad ar-
 ma compellit: ex quo nomen rece-
 pere militie: laborare: discurrere:
 pondus portare: et solem: pulue-
 remq; ferre discant: parco victu
 vtantur. et rustico: et interdum sub
 diuo: interdum sub papilionibus
 Y comorentur. Tunc demum ad
 usum erudiantur armorum. Et
 si longior expeditio emergit: in an-
 garijs plurimuz: detinendi sunt.
 proculq; habendi ab illecebris ci-
 uitanis: ut eo modo et corporibus
 eorum accedat et animis. Nec
 Z mirum: si tales eligebant ad mi-
 litiam quia ab aratro vocabantur
 ad consulatum et principatus: ut
 dictum est. *S.* a *Valerio* lib. viij.
 c. iij. Sed quia hodie multi mili-
 tes vacant lasciujs: ocjs: alejs: et
 aucupijs: effemiati sunt: et in mi-
 litia inexperti. *Ennio* de *Roma-*
nis miliabus est: in quorum pre-

coniujs ait *Lucanus*. *Mircani*
 membra sua romani more quiri-
 tis. Induxisse togam. Sed hodie
 multi plus student ornamenti ve-
 stium et armorum quam exercitijs et
 industrijs bellorum: et tollerant-
 ijs laborum: cum oporteat: mi-
 lites: mitidiores esse armis milita-
 ribus quam vestibus. vnde legitur
 de *Danibale*: cum apud regem
Anthiocum moraretur causa profu-
 gij: et rex ostentaret exercitum in
 signis aureis et argenteis floren-
 tem frenis et phaleris prefulgen-
 tem: rex gloriabundus respiciens
 B *Danibalem* ait. Putasne roma-
 nis satis esse hec omnia. Ille le-
 pide: breuiter et acerbe eludens
 ignauiam militum precluse orna-
 torum ait. *Plane*: satis esse cre-
 do. Et si *Romani* auarissimi sunt
 pugnabunt acius propter predam.
 quieserat de numero exercitus:
 et de estimatione equipperanda. Il-
 le vero respondit de predam. Non ta-
 men vituperanda sunt ornata ar-
 ma: et aurea: dum modo non ac-
 quirantur ex vanitate et ostenta-
 tione: cui legatur: *Bachabeos*
 habuisse clipeos aureos. i. *Ba-*
 chabeo. vi. Sed hi habuerunt ta-
 C lia arma ad eorum magnificen-
 tiam et probitatem: et mutuas in-
 citationem et hostium terrorem.
 Ex fulgore enim illorum clipeo-
 rum: fortitudo gentium dissipata
 est. Sed arma inaurare ex ostenta-
 tione: pompositate: et vanitate

D femineus est: ait *Ver. vbl. s. Co*
operitis equos sericis: depigitis
hastas: clipeos: sellas: frena: cal-
caria auro: et argēto gēmisq; cir-
cū ornatis. Sequitur. Militaria
sunt hec insignia: an potius ma-
liebia ornamenta: Nūquid for-
te hostilis acies aurum reuerebi-
tur: aut gēmis parcat: Ideo nar-
rat Hegesio libro. iij. c. i. q; Sci-
pio Africanus: cum ornatum
scutum elegantius vidisset: non
E *mirari se ait: si tanta cura orna-*
uit illud: in quo plus habebat cō-
fugij q; in gladio. Alia tamen rō-
ne Julius Cesar habuit commi-
liones taz cultos: vt auro et argē-
to politis armis ornaret simul et
ad species: et vt tenaciores essent
in prelio: metu damni: prout le-
gitur libro de vita Cesarum. De
fortitudine quoq; militum: et ar-
duis factis narrat Eiale. libro. iij.
c. vij. per totum. Unde ait ibi de
quodam qui hortans alacri ani-
mo suos ad prelium: ait prande-
F *te commiliones tanq; apud in-*
feros cenaturi id est post hanc vi-
tam. Bors enim erat eis denū-
tiata: et victoria promissa: At du-
ctori intrepide paruerunt.
C *Capitulum quintum. De di-*
sciplina militari. Et exercitatioe:
militum: et eorum vtilitate.

E *quia milites efficiun-*
tur virtuosī mōis dicitis
in militari disciplina: mī-
ro modo antiqui erant in exerci-

tio discipline ipsius militaris. et
 mirabili modo milites erant p̄n-
 cipibus obediētes et consuli-
 ipso disciplinantibus: ait *Eiale.*
libro. i. c. i. Et hoc multipliciter.
G *Eligebat enim apud eos discipli-*
na militaris in abdicatione car-
nalis voluptatis quo ad fetozem
luxurie. Unde narrat ibi: vt tactū
est. s. q; Cornelius Scipio eodē
momento quo castra intravit edi-
xit: vt omnia que voluptatis cau-
sa comparata erant auferrentur
et submouerentur. Et tunc con-
stat: maximum institorum et li-
xorum numerum cum duobus
millibus scortorum abisse. Et sic
exercitus qui se deformi mortis
metu fedo ictu maculauerat: re-
creata virtute: Humanitiam ani-
mosq; ruinis p̄stratā solo equit
vt eim dicit. Poli. libro. vi. c. xij.
H *Sens prozum: sepissime separaf*
eog; luxuriosissima est. Simili-
ter regna Sirtorum dicunt fuisse
submissa impulsu luxurie. Simi-
liter imperiū Romanū exhaustus
est. et diuulsū Nerone imperate:
cui? gula fere oia deuorauit: ma-
culauit libido: exhaustit auaritia:
fregit ignauia. Luxuria cū super-
bia exterminauit vt dictū est. An
ibidem ait. Duci in re militari p̄-
cauendū est: ne uenus ac vinum
pugnancia pectora frangant.
I *Et similiter disciplina militaris*
viguit in eis in cohibitione come-
stationū et ebrietatū: et oium perū-

nentia ad gula: prout ait **Elal.** vbi
 s. d. **Metello** q. liras e castris sibi
 mouit: et cibum venale proponi ve
 tuit. De quo etiam narrat **Vegetius**
 li. iij. c. i. di. q. milites prohibuit vti
 alia carne: **Assa** vel **elixa**. Et d.
 militibus **Julij Cesaris** ait li. de
 vita Cesarum. q. fame et ceteras
 necessitates non nisi cum obsiderentur:
 sed etiam cum ipsi alios obside
 rent tantopere tollerabant: vt **Dy
 rachina** munitione viso grane pa
 nis ex herbis quo sustentabantur:
 cum feris sibi rem agenda dixe
 rit. s. **Pompeius**. Et ite viguit
 apud eos disciplina in cohibitione
 ne depredationis et rapinarum. vñ
 fert hoc edicto **Julium Cesarez**
 compescuisse milites suos: qm vñ
 bem ingressus est. non licere ho
 mines spoliare vel templa deorum.
 Et de hoc **Vegetius** vbi. s. di. q.
 Lato memorie tradidit etiam fur
 ta: comprehensis inter comilito
 nes dexteris esse precisas. Et idem
 c. iij. q. **Lisia** dum quendam e via
 egressam castigaret: cui dicit ad
 nulli rei rapinam se ab agmine re
 cessisse: rñdit. Ne spem quidem ra
 pturi prebeas volo. Et item erat
 mira militum disciplina apud anti
 quos in occisioe: et laboris
 exercitatione. Unde narrat **Ca
 lerus** vbi. s. de **Metello** q. ve
 tuit: neminem militum ministerio ser
 uorum iumentorumq. vti: sed vt ipsi
 arma ferrent: et alimenta. Et si
 militer narrat **Vegetius** vbi. s. q.

Elisa quibus vsus classis non est
 necessari: ne tñ miles d. fiducia tor
 peret: aut per occisioe licentiam iniuriam
 socijs inferret naues edificare in
 stituit. Et de admirabili militum
 disciplina in seuera castigatione
 excessuum narrat **Elal.** vbi. s. po
 nes multa exempla. Sic d. **Ma
 nilio Torquato**: q. filium: eoq. ipso
 ignorante ad dimicandum descen
 derat: mactari iussit: satius iudi
 cans esse: patrem forti filio: q. pa
 triam militari disciplina carere. Et
 ibi multa alia exempla de castiga
 tione militum vel permittentius se
 capi cum essent armati: quos nole
 bat redimere **Senatus**: vel fugi
 entium de acie: quorum erat punitione
 vel q. nudi virgis cederent: vñ q.
 quasi hostes haberent: et interficerent
 vel q. eis era et donaria denegarentur.
 Et de consiliis narrat mul
 tum **Vegetius** vbi. s. Et ait. q. le
 giombus que punico bello pugna
 i. militiam detractauerant: in **Sici
 lia** velut relegatis septem annis de
 creuit **Senatus** dari ordem: et hoc
 ideo faciebant: q. vt ait **Elal.** vbi
 s. **Enervos** aios odisse solet vir
 tus. Et q. humane imbecillitatis
 efficacissimum iuamentum est neces
 sitas: q. vt ait ibi. compressi seue
 ritate milites: vite desperatione
 implicati: multitudinem hostium su
 perarunt. Loquit de illis q. cogebant
 tenere locum in aciebus: d. q.
 bus prius fugerant. vt eni ait ibi
 dem. **Delasius** dux **Lacedemone**

N

O

P

K

T

L

M

nionz egregio dicto disciplinam
 militie concionabat: inculcando
 auribus sui exercit^o: a militib⁹ im-
Q peratore potius q³ hostem metui
 debere. Idem Vegetius vbi. s. si
 gnificans. s. in hoc q³ in prelio du-
 bia morte timuisset si deseruisset
 facie manere supplicium. Et de
 hac disciplina bene p^o dicti aucto-
 res vbi. s. De utilitate v^o discipli-
 ne: et constantia militum p³ ex di-
 ctis predictorū auctorum. Unde
 Galerius vbi. s. Disciplina mili-
 taris acriter retenta: principatus
 Italie Romano Imperio pepit:
 multarum vrbiū: magnorum re-
 gum: validissimarū gentiū regi-
R mē largita est: Et P^oli. li. vi. c. l.
 dic. q³ Romāos: gentiū oīuz fece-
 rūt esse victores: scia: exercitatio
 et fides que electi reipublice im-
 pendebant. Ideo preualuerunt
 aduersus multitudinem gallorū
 proceritates germanorum: vires
 hispanorū: dolos aphyricorū. pro-
 ut ait ibidem. Similiter ait Tro-
 gus pompej⁹. li. xi. q³ Alex. exigua
 manū militare suscepit a pa-
 tre: s³ doctā. Qua assuefacta mi-
 litie: orbem terrarū aggressus inu-
 meras hostiū copias sudit. Et d^o
 hoc bñ P^oli. li. vi. c. xliij. De cau-
S sis discipline siue pena ait. Al. ge-
 lius. li. viij. di. q³ puniēdis pecca-
 tis tres esse causas estimandū est
 Vel cū adhibet pena: castigādi et
 emēdādi grā: vt his q³ deliquit: at-
 tētiō: fiat correctiorq³. Alia ē: cū

dignitas auctoritasq³ eius in quē
 peccat tuenda est: ne pretermissa
 aī aduersio p^otemptū pariat. Ter-
 tia est exēplū: vt metu pene cete-
 ri terreātur. Et has tres scripsit
 Taurus in primo comētariorū
 super Borgiam platonis. Duas
 v^o posuit P^olato. vnā p^opter cor-
 rigendum. s. peccantē. Aliam p^o
 p^opter exēplū metum.

Capitulum sextū: de iure militari
 et militum priuilegijs.

Iure militū decretorū
 di. i. Jus militare est: bel-

li inferendi solemnitas
 federis faciendi nexus: signo da-
 to egressio in hostem: congressio
 pugne. et. Priuilegia quoq³ mi-
 litaria que erant ex iure antiquo
 latius patent. Mā et liberiores sūt
 et pluribus imunitatib⁹ gaudent
 in tantū q³ ab angarijs et perāga-
 rijs. ac sordidis muneribus sunt
 alieni: et q³ iura licent ignorāt: et
 lz in potestate patris sint: deca-
 strensi peculio testari possunt. Et
 q³ maxime est: ex publica sollici-
 tudine non permittant egere p^o
 ut d^o in P^oli. li. vj. c. viij. Qd^o at
 militare licitum sit fidelibus sub
 principibus legitime institutis:
 et de eorū disciplina p³ ex doctria
 Beati Joannis Baptiste Luce.
 iij. vbi ait. ad milites. Meminem
 concutiatis: neq³ colūniā facia-
 tis: et cōtenti estote stipendijs ve-
 stris. Super quod Aug^o epla. v.
 Quibus stipendium propatū fas

T

V

X

Necesse debere precepit: militare vti
 quod non prohibuit. Et *Poli.* vbi
 s. *P*reco veritatis et domini precur
 sor nouerat manu militare pro
 ptam ad iniurias: rapinis assuetam
 et cui nunquam aut raro sua sufficiunt
 quoniam appetant aliena: concussione
 prohibita exclusit iniurias: rapi
 nas exterminauit: exclusa calum
 nia: auaritia: damnauit: dum prece
 pit: vniuersumque contentum esse stipem
 dijs suis. Quod autem disciplina mili
 taria omnia conseruet habet. *xxiiiij.*
q. v. *I*tem quod fideles possint mi
 litare sub infidelibus in defensio
 ne reipublice. salua iustitia et fide
 patet de sanctis militibus: qui milita
 uerunt sub impijs imperatoribus
 Sicut de sancto *Bartholomeo*: et eius
 socijs. *Id. i. pe. v.* Subiecti esto
 te in omni timore domini. *ze.* Sed quia
 sepe peccata comitantur milites:
 nisi sollicita diligentia precaueant
 decess in vita bea. *Aug.*: quod inter in
 stituta beati *Ambrosii*. vnum erat
 quod nolebat militare nolentem. Ad
 hoc commendare: ne si militie co
 mendat male ageret: eius culpa
 suffragatori tribueret. Et ideo ait
Titus sicut dicit *Egiptus* li. v. quod
 in exercitu romano: oportet non
 solum virtutem corporis: sed etiam
 industriam mentis requiri: nec for
 titudinem in hostem: sed etiam
 discipline normam spectari: nec cru
 delis impius: nec insolens miles
 nec potius prede quam victoriae in
 tentus.

Capitulum septimum. Quod
 milites ecclesiam debent defen
 dere: et de pena militum qui officium
 suum bene non faciunt.

Et quod miles gladium ac
 cipit de altari vt dictum
 est supra et gladium offert
 ac quasi primitias officij sui redi
 mit de altari: ad honorem ecclesie
 et populi catholici utilitatez mi
 litare debet: et ad mandatum prin
 cipis si fuerit edictum. ait *Poli.*
 vbi. s. c. vij. *E*t sus militie ordina
 te est: tueri ecclesiam. perfidiam
 impugnare: sacerdotum venerari
 pauperum iniuriam propulsare: pac
 care prouintiam: pro fratribus: vt
 sacramenti docet conceptio san
 guinez fundere: et si opus est ani
 maz ponere. vt de eis dicit. *Gla
 dij* ancipites in manibus eorum.
 Et hoc non ad rapiendum vel sp
 dandum quod alienus est: vel ad bel
 lum iniustum inferendum: sed
 vt faciant iudicium conscriptus
 i. exerceant officium suum secundum eq
 tate iudicij. Unde mos fuit mili
 tum antiquorum: spolia hostium con
 secrare dijs suis: quod publica reli
 gione consecrata virtus: nulla lau
 datione priuata indiget ait *Alale.*
 li. iij. c. ij. ponens multa exempla
Eni *Julius Cesar* prohibuit spolia
 ri templa: vt dictum est. s. et exerci
 tus *Brontij* mansit inuictus do
 nec ausus est insurgere in deos:
*Polin*is inuadens templum: ait
Poli. li. vj. c. xvij. Et *Pompeio*

A

B

non permittit spoliari templū: ait
Egipp^o li. i. et ei pepercit Alexan.
 putat dñs in hystorijs. Multo ma-
Cgis ergo milites xp̄tiani debēt ec-
 clesiā honorare: Milites v̄o nō
 exercentes offiū suū mō debito
 vel contrariū facientes puniebā-
 tur: redigendo eos ad ordinē pe-
 ditū: ait Elaf. vbi. s. ponens exē-
 plū de Aurelio: q̄ filiu virgis ce-
 sam: militie munere priuatus in-
 ter pedites fungi coegit: eoq̄ ei⁹
 ep̄a: castra eēt capta. Et punie-
 bant etiā pena mortis: vt dictū ē
 ait Egegen^o vbi. s. di. q̄ Rutilius
 consul: ex duabus legionibus q̄
 loco cesserant sorte ductas in cō-
 spectu militū securi percussit. et ibi
 de pena talium multiplici. Con-
 traria predictorum inueniunt in
D multis militib⁹: q̄ possunt dici mi-
 lites gloriosi: q̄ Erasone Lomicū
 vita et moribus representat: nar-
 rates inter mulieres de bellis. De
 quibus verificat illud Ethnicū. Tūc
 exhausta canunt plūa marte gra-
 ni. Illic Laides: illic tendebat
 Achilles. Et pingunt fluuido p-
 gama tota mero. Qui putat ait po-
 li. li. vi. c. viij. in eo militie sue glo-
 riam constare credit: si p̄ceptibi-
 le sit sacrificium: si vilescit ecclie
 auctoritas: si ita dilacerauerit re-
 gnū hoīs: vt xp̄i imperiū p̄terat
 si laudes suas predicent: et seipos
 falsis preconijs mulceāt. et extol-
Elant cum irrisione audientū: imi-
 tantes militem gloriosum. **Doz**

virtus: in eo maxime eluceat: si
 clerum et inermē xp̄i militiaz aut
 telis aut linguis confodiant: lace-
 rent diripiāt: et trucident. Isti nec
 artes habent bellandi nec vsum
 qz intendunt potius lasciujs q̄
 militarib⁹ exercitijs: Ideo nō est
 tutum: eos ducere ad bellū: exē-
 plo Sedeōis iudicū. vij. Qui cū
 ducētis viris q̄ nō biberāt aquas
 curuas genib⁹: relictis formidolo-
 sis et timidis obtinuit victoriam.
**¶ Capitulū octauū. de multiplici
 ci militis.**

Et qz parum prodest mi-
e litib⁹: q̄ sint exercitati: di-
 sciplinati: victoriosi: i mi-
 litia regia: si fuerint dediti in mi-
 litia xp̄iana: sciendum q̄ est qua-
 druplex militia. s. hūana sub p̄-
 cipe hoīs: quos mouit beatus Jo-
 annes: non facere calūniā. **¶**
 ce. iij. vt dictum est. Et isti debēt
 esse electi: disciplinati. iurib⁹ p̄di-
 ti: et dure nutriti: vt habitum est
 Unde Sen epla. liij. Fortior mi-
 les ex cōfragroso venit: segnis ē
 vrbānus et verna. Nullum labo-
 rē recusant manus que ad arma
 ab aratro transferunt. Effemi-
 nat aios amentas nimis. Et po-
 nit exemplū. Jumenta quorum
 vngula in aspero indurata est vi-
 am quālibet patiunt: in molli v̄o
 palustriq̄ pascuo saginata citius
 substernunt. In primo pulsu de-
 ficit ille vnctus et nitidus. s. miles
 seuior: loci disciplina firmat inge-

nisi aptius magnis edantur red
 dit. Ideo ait ibi. Indurandus est
 animus: et a blandimentis volupta-
 tum procul abstrahendus. Vina
 hanibalē hiberna soluerunt: et in
 domitū niuib⁹ atq; alpibus viz
 enervauerūt fomenta campanie
 Et qui armis vicerat: vitis est vi-
 ct⁹. Et de his etiā supra habitū ē
H Est alia militia xpiana aduer-
 sus principes et potestates: aduer-
 sus carnem et sanguinē gal. vj. et
 eph. vj. de qua Job. vij. Militia
 est vita hoīs super terram. Ubi
I Bre. mor. vij. in principio bñ d
 hac militia et hostibus cōtra q̄s
 est militandū. In qua militia mi-
 litans fidelis debet esse de idu-
 stria providus: disciplina exerci-
 tatus: virtute peditus: constātia
 animosus. Plus enī est vincere
 diabolū: q̄ pharaonē cū exer-
 citu: ait. Ber. super cant. Omel.
 xxxix. Est alia militia votiva:
 qua militat homo contra hostes
 fidei: quales sunt milites tem-
K pli: et alij cruciferi. Quos bñ hor-
 tatur: et monet Ber. vt dictum
 est supra. Sūt etiā alij milites: q̄
 ex diuino amore: et fidei deuotio-
 ne cōtra hostes fidei se exponūt
 Unde ait Ber ibi. Securi proce-
 dite milites et itrepido aio inimi-
 cos crucis xpi propellite. Sequi-
 tur. Quā glīosi reuertunt e pre-
 lio. Et post. Impavidus pfecto
 miles: q̄ vt corpus ferro: sic anim⁹
 lorica induit. sc. Est militia

virtuosa sine ecclesiastica: q̄ mili-
 tant plati ecclesie et predicatorēs
 illius. et contra heresim: et contra
 errorū adinuētores. i. Th. i. La-
 bora sicut bon⁹ miles. Et hi oēs
 milites informandi sunt mōis vi-
 ctis et si militantes in prima mili-
 tia debent esse pediti virtutibus
 multo magis i alijs militijs et d̄ ta-
 libus virtutibus que eis compe-
 tunt debet predicator euangeli-
 cus conferre cum eisdem.

L Decima distinctio. De infor-
 matione ppli laborantis. Cap-
 itulum primum. Quare per pe-
 des designant laborantes et d̄ pe-
 dum proprietatibus.

Sicut per man⁹: milites
 signant in corpore reipu-
 blice: sic per pedes popu-
 lus inferior conuententer accipit
 Sunt enī deputati ad humiliora
 officia et obsequia reipublice fm
 instructiones Plutarei vt dcm̄
 est. Unde ait. Quasi socios pedi-
M bus faciamus: ne offendant ad
 lapidē obicē: vel alius multiplex
 ingerat casus. Illis enī eo magis
 necessaria est puidencia. quo plu-
 ra inueniūt offendicula: dū i ob-
 sequio corporis in terra gradiun-
 tur: eisq; iustius tegmētorum de-
 bet esse suffragiū: q̄ totius corpo-
 ris erigunt: et sustinet molē: Pe-
 dus āminicula: robustissimo cor-
 pori tolle: suis viribus non proce-
 det: sed aut turpiter inutiliter et mo-
 leste manibus reper: aut brutoz

ope mouebit &c. Magna ergo
utilitas horū pedū: magna q̄ cu
ra sūt p̄tegēdi: custodiēdi & diri
gēdi: Sp̄. n. pedis ē: corp̄ sustē
tare: ait Comētator. ethi. i. Sic &
populi inferioris opus est: ad mo
dum pedū rempublicā sustenta
re: & supportaſ: vite necessaria p̄
parando & obsequendo. Et d̄ his
pedibus Job. iij. Pedes meos
subuertant. vbi mor. xx. Grego.
ait. Quid per pedes ecclie: nisi ex
trema ipsi⁹ membra signantur:
que ad opera terrēna deseruiūt.
Que tāto celerius ab aduersario
falli possunt. Quō sublimia min⁹
intelligunt.

Capitulum secundū. Qd̄ la
borēt. fideliter. & d̄ numero septē
artium mechanicarum.

Sic in republica d̄iter
sa sunt membra: sic & di
uersa officia: que admo
dum est in corpore naturali. Ro.
xx. Sicut in vno corpore multa mē
bra habem⁹. &c. Et. i. cor. xij. idēz
Sicut igit̄ p̄dicti p̄cipēs & alij
sunt admonendi: vt exerceāt sua
officia fideliter: qualia descripta
sunt: sic & isti sunt admonēdi. vt
exerceant sua officia: ad que d̄pu
tati sunt: q̄. s. laborent fidelit̄. & re
ligiose: siue sinceriter: fructuose:
& vtiliter: cogitantes: q̄ homo ad
laborē nascit̄. Job. v. & q̄ beat⁹
est: & bñ erit ei q̄ labores manūū
suarū manducabit: ait p̄pha La
bor: aut̄ istorum est. In operib⁹ ar

tiū mechanicarū que sunt septem
put dicit̄ Hugo Didascalus parte
p̄ma. q̄ mechanica continet se
ptem scias. s. Lanificium. Arma
turam. Nauigationē: Agricultu
ram venationem. Medicinam
Theatricam.

Capitulum tertium. Qd̄ laborātes
caueant a peccatis.

In p̄mis ergo homines
laborantes sunt admo
nendi: q̄ sint a peccatis
imaculati. s. a furtis: fraudib⁹ mē
datijs: voluptatibus: & alijs q̄ so
lent tales cōcomitari. Et vt ordi
nata intentione laborent. & ma
lint laborare q̄ ociose viuere. vt
mendicare. vt in laborando deu
orent: & inuocent: decimas: & ob
lationes ecclie soluant: & elemo
sinas faciant prout possunt. Et si
hec fecerint sperare possunt d̄ mi
sericordia dei. Et vere tales: deo
sunt accepti. vnde legit̄ de quodā
li. vij. collationū: collatione. ij. q̄
cum ad orationē & preceptū ab
batis Joannis: demon exire nol
let de demoniaco: adueniente se
culari: q̄ sibi p̄mittas attulit disces
sit. Et quo cuz abbas quereret or
dinē vite: respondit: se nulli⁹ esse
consciū: cū manibus quereret
victū: & nūq̄ mane ad rura ibat
aut vespere redibat. nisi prius lar
gienti deo i ecclia gratias age
ret nec de fructibus aliquid vsur
paret: nisi decimas & p̄mittas da
ret. Nūq̄ se boues p̄ aliene mes

nis vicina duxisse: nisi coram ora
 clausisset: ne danum inferret. Simi
 liter addidit se compulsam ante duo
 decim annos parentum imperio
 cum vellet monachum profiteri:
 sponsam duxisse: quam adhuc vir
 ginem virgo: sororis nomine custo
 diebat. Quod audiens abbas di
 xit: non immerito demonem ab eo
 expulsam. Ex quo apparet norma
 et regula laborantium in orando
 dum mane et vespere. Et hoc non
 vacet eis ire ad ecclesiarum gressu cor
 poris: eant saltem gressu mentis.
V Item patet norma eorum in soluen
 do decimas ecclesie: et in cauendo
 damnum alijs: et ut vivant in con
 tinentia coniugali. vel viduali: si
 nolent vivere in virginali. Et tali
 bus deus auget et lucrum et res tem
 porales: eo quod merentur benedictio
 nem dei et hominum. Benedictio enim
 dei diuites facit puer. x. Non legi
 tur in vita Iohannis elemosynarius
 ante si. de duobus fratribus calcia
 menta facientibus: quorum unus ha
 bebat magnam familiam: uxorem: fili
 os: patrem: et matrem: quos alebat
 de arte sua propter deum: et vaca
 bat ecclesie sine intermissione. Illi
 us vero fuerat eo ditior: nec in eccle
 sia permanebat: sed in festis et do
 minicis et laborabat: nec tamen seipsum
 solum nutrire valebat. Invidiosus er
 go alteri dixit cum ira. Unde ta
 sic diues factus est: ego vero plus ar
 ti mee vacans in paupertate bene
 uit. Cui ille inuenit precium in ter

ra ex quo factus sum diues. Et si
 vis veni mecum: et si quid inueneri
 mus: accipe dimidium. Qui cum
 aegresceret: et sequeretur eum: benedi
 xit illi deus: et diuites fecit. Cui al
 ter. Nichil inueniebam in terra esti
 matum gratia precij. Sed quod dominus di
 xit. Querite primum regnum dei
 et iustitiam eius: et hec omnia adiacent
 vobis: Ideo dixi tibi. Evidenter
 ergo hic instruuntur laborantes
 qualiter debeant laborare.

Capitulum quartum. De infor
 matione singulorum. prout conuenit
 arti sue.

Non solum generaliter
 debet predicator euangeli
 cus instruere laborantes
 sed specialiter quemlibet laboran
 tes in arte sua: ut sicut laborat ar
 tificialiter exteri: ita laboret spi
 ritualiter ad anime utilitates. Sicut
 cum videt laborantes in lanificio
 que ars prima numerata est: et con
 tinet omnia texendi: consuendi: et tor
 quendi genera: que sunt manu: acu:
 fuso: rota: subulla: siue alijs instru
 mentis: putat ait Hugo ubi supra. Tales
 debet predicator monere: ut faci
 ant sibi vestem spirituales. exemplo. s.
 foris mulieris que quesivit lanam
 et limum et operata est consilio manu
 um suarum: et stragulatam vestem fecit
 sibi. puer. ultimo. Et ut sic labo
 ras induit vestem nuptiali ingre
 ditur regnum. hec vestis est chari
 tas ait Greg. super euangelia. li. ii.

eph. ait sōlde: vt dilectio dī sit ad
 mōuz stamīs: ⁊ dilectio pximi
 ad modū stitegmīs. ¶ Similr
 qñ pdicator videt laborātes in ar
 te armature: qua fuit illa qb⁹ pro
 tegamur: aut percutiam⁹. dz eos
 monere: vt habeant arma spūa/
B lia. Ephe. vi. Armaturam dei in
 duite vos. Stulti enī sunt si pre
 parantes alijs arma mālia: nudī
 remanēt contra tella hostis spūa
 lis. ¶ Similiter qñ videt navi
 gantes: ⁊ in ipsa arte laborātes dz
 eos pdicator monere: vt faciāt
 sibi nauē pnier: que est secunda ta
 bula miseris post naufragiū: ait
H iero. ept. lxxxviiij. ⁊ apphēdāt
 crucē xpī: que est nauis. ait Au
 gu. super Johānem omel. ij. In
C sinuet etiā eis: q̄ mare est nun
 dus: q̄ tumultibus canfarū: ⁊ vn
 dis se illidit. ait Greg sup euan.
 li. ij. omel. iij. Quor. hui⁹ maris
 pericula? Sūt enī in eo reptilia q̄
 rum nō est numerus. Nec ē pos
 sibile illud trānsire sine navi cru
 cis ⁊ pnier. ⁊ sic de alijs. ¶ Simi
 liter qñ videt laborantes in agri
 cultura siue in agro q̄ sationi de
 putat: siue sit cōsitus arboribus
 siue pascuis: siue floribus: vt ait
D Hugo vbi. s. dz monere eos: vt
 bñ colant agrū siue hortū cordis
 i. cor. iij. Dei agricultura estis. Ne
 s. alicui taliū dicat illud puer. xx
 viij: Per agrū hoīs pigri. transi
 ui: ⁊ per vineā viri stulti: ⁊ ecce to
 tū splenerāt vrtice. Magna enī

demēta est: cū magno labore co
 lere agrū exteriorē pro fructu tpa
 li: ⁊ nō colere interiorē p eterno.
 ¶ Caplm quitū. De informatio
 ne venatorum.

Similiter qñ videt predi
 cator laborantes in vena
 tione: que diuidit in seri
 nā. aucupii: ⁊ piscatoriā: quaruz
 vtraq; sit multis mōis: vt ait Du
 go. vbi. s. dz eis intimare: que ve
 natio est licita: q̄ illicita: Nam lz
 ea que est pisciū sit licita cū clerico
 vel monacho: prout habetur de
 p̄se. di. vltima. Namq; de manu
 tua. ⁊c. illa tamen que est serina:
 vlt aucupii nō oī tpe: nec oī p̄sone
 licita est. di. lxxxvi. Qui venato
 rib⁹ donant: non homini donāt.
 sed arti nequissime. Et post Esau
 venator erat: quia peccator erat.
 Et penit⁹ non inuenimus in scri
 pturis sacris sanctum aliquēz ve
 natozem: sed piscatozes sanctos
 inuenimus. Sequitur. Quid p
 dest ieiunare visceribus: ⁊ luxu
 riarī venatibus? Et distinguit ibi
 apparatus. q̄ est venatio oppres
 sua. ⁊ h̄ illicita. ⁊ est Harenaria
 cum bestia dentata. Et qui hanc
 exercet peccat mortaliter. Et est
 saluosa in silnis ⁊ saltibus. Et h̄
 licet sit licita: tamen ex causa sit
 illicita: vt i q̄dragesima. Et. xxx.
 q. viij. Si nulla. Item est illicita
 ex persona: sicut episcopo nō est
 licita. di. xxij. Quorūdam layco
 vō licita est p pellibus ⁊ carnib⁹
 non ob

E

F

non ob voluptatem. Et hec d ea que est cum strepitu z clamore.

G Adonere vō rethe vel laqueū sine strepitu z clamore: z sine canibus licitus est clericis: vt dicit ibi apparatus. ¶ Predicator ergo debet exprimere vanitatus varietates: cursum pteruitates: temporuz amissiones: inutiles occupationes: fructuum modicitates que cōcomitant venatores z venationes: quando post vnam bestiolam sicut post lepuseulum timidum tot currunt milites: tot cursores: tot cornuz clangores tot vlulatum vociferationes: z in fine vilitatis paucitates: z laborum inutilium amissiones. Et sic de multis alijs vt patet consideranti. Ille aut venationes que fiunt ad exterminium noxiaruz ferarū: sicut luporum vulpiuz et huiusmodi: licite sunt z faciende modo debito z tempore cōgruo z alijs venationibus pelligende: qz sunt ad vtilitatem cōem. Cū narrat Pol. lib. i. c. iij. Qd vates mantuanus fertur interrogasse Barcellum: cum depopulationi auium operā daret: an auez mallet instrui in capturam auium: an muscā formari in exterminatione muscarum. Cūqz ille questionem ad auunculū Augustaz retulisset: illius consilio elegit: vt fieret musca: q̄ a Neapoli muscas abigeret: z ciuitatem a peste insanabili liberaret. Que optio ē

H

I

impleta. Et de modo impletiōis narrat Alexander. neq̄ li. de naturis rerum di. q̄ cum Neapolis: sanguisugaruz infinita peste vexaretur: liberata ē a Barro- ne idest Virgilio: protecta in fundo putei hyrundine aurea. Qua extracta a puteo mandato: eolutis multoruz annoz curriculum totam ciuitatem repleuit exercitus infinitus hyrundinum: nec sedata est pestis donec sanguisuga aurea in puteum mitteretur. Qualitercūqz autem hoc fuerit: liquet ex p̄dictis: voluptati z delectationi preferendam esse multorum vtilitatem. ¶ De periculo z vanitatibus venationem pcomitantibus. z quibus personis ē licita: z quibus temporibus: debz predicator euangelic⁹ eos ad huiusmodi opera informare. Et galicet sit illicita quibusdā: si tamē non posset sine culpa aliquando exerceri: patriarcha Isaac n̄ misisset filium ad opus illud añq̄ disposuisset illi b̄ndicere. Tamē ex causa: ex tempore: z ex persone conditione: z ex modo indelito potest esse illicita vt dictū est vnde legit de Edagaro rege Anglie: q̄ cum die dñica iuisset ad venandum z beatus Diustanus sacris idutus: eū ad altare diu expectasset: audiuit ab angelis introitus missę. z kirieleyson. z post Ite missa est. Et euz diceretur ei a rege adueniente: q̄ celebraret

K

L

Cōmuniloqui.

M noluit amplius celebrare: Et ex
inde prohibuit regem: ne die do
minica iret venatum. viris ergo
ecclesiasticis: quorum est archa
na celestia scrutari: et scripturarū
delitijs delectari: et a mūdi vani
tati⁹ sequestrari: minime decet
talibus implicari.

¶ Caplm. vi. De admonitione
medicorum.

Similiter quando predi
cator videt laborātes in
medicia: et medicine ope
ra inquirentes debet medicos in
formare: vt ipsi precaueant mor
bos animarum scilicet peccata:
iuxta illud Luce. viij. **¶** Medice
cura teipsum: **¶** Item debz eos
informare: ne scilicet acceptent:
alios curare anteq̄ ipsi in sciētia
sint instructi. vt enī ait Comen
tator ethi. ix. **¶** Sportet q̄ medic⁹
sit instructus disciplina et experiē
tia: et q̄ adhibeat diligentiam in
medicando: et insinuet cām mor
borū. Quia vt ait Sen. epistola
xcix. **¶** Multos morbos mīta fer
cula faciunt. Et ibidem. **¶** Innu
meros esse morbos non mirabe
ris: numerā eos. Sed antiquit⁹
nō fuit ita: q̄ medicina fuit pau
carum scientia herbarū. Et illos
abos excipiebant: q̄ non nisi esu
rientibus placere poterāt. Ideo
nihil erat opus tam magna me
dicorū supellectili: nec tot ferra
mentis et pixidibus. **¶** Item me
dicus debet inducere homines

ad abdicationem voracitatis gu
le: q̄ mos medici est: vt cōtraria
Srijs curet. ait Gre. mor. xxvij.
in principio. **¶** Informandus etiā
est medicus: vt p̄ diuersitate eta
tum: temporum: complexionū:
et regionum adhibeat medicinā
Sicut exemplificat Augu. ep̄la.
v. de quodā medico q̄ adhibuit
q̄d p̄gruebat dolori cuiusdā: et sa
nitas subsequuta ē. Et ille post ali
quot annos grauatus dolore idē
medicamētū apposuit: p̄pter q̄d
peius sibi fuit. Et cū a medico q̄
reret: quare hoc: r̄ndit medicus
q̄ illi etati non fuisset iussur⁹ ip̄e
apponi illō medicamētū. Et sub
dit Aug. regulā bonā. **¶** Tantū va
let rō: vt artibus nō mutatis: q̄d
fm eas fit. est p̄ tēporum varieta
te mutandū. **¶** Est et admonē
dus medicus: ne ingrāt lucrum
inuiste: v̄l desideret infirmitates
vel mortē hominū. vt enī ait
Sen. vi. de bñfi. c. xxv. Demoste
nes Athenis eū qui necessaria su
neribus vendicabat dānauit: cū
p̄basset eū magnū lucrū optasse
q̄d contingere ei sine multorum
morte non posset. Idē de medi
cis pōt dici: si desiderēt p̄p lucrū
morbos hominū siue mortes.
vt enī ait ibidē. **¶** Grauiissima infa
mia ē medici: op⁹ q̄rere. **¶** Cō
similiter debet predicator infor
mare egrotos corporib⁹: vt sicut
q̄rūt medicamenta corporalia: et
multa sustinēt pro sanitate h̄nda

P

Q

R

S a perito medico cōsiliū q̄runt: sic etiam multo magis querāt medicinam siue medicamētum aīaz a deo q̄ est summ⁹ medic⁹. Xp̄s enīz et v̄bū ei⁹ ē medicamētū corporū et aīaz: ait Aug. lib. iij. s̄mōe. xxvi. vñ ip̄e dic̄ *Mat. thei. ix.* Nō est opus valentibus medicus sed male h̄ntibus.

Caplm. vij. De admonitione lutorum.

T **C** Onfir: qñ p̄dicator videt laborantes in theatra: q̄ septimo loco numerata ē ab Aug. que quidē sciētia est ludorū: dicta a theatro vbi conueniebat pplus ad ludendū: vt ait ibidem: d̄z monere eos ad precauendū ludos indebitos et lasciuos. Est eim ludus puerse illusionis de q̄ *Sene. xv.* Elidit Sarra *Hismaelem* ludentē cū *Isaac.* In quo ludo vidit illusionē que significabat deceptionē vt ait Aug. super *Jo. omel. xi.* Et est ludus lasciuie: vanitatis: et voluptatis. *Exodi. xxxi.* Sedit populus manducare et bibere: et surrexerunt ludere. Et tales ludi sūt cauendi. vnde *Criso. sup. Mat. omel. vi.* dicit: q̄ de⁹ nō dat ludere sed diabolus. Si luserimus inquit: ante certamen a propria cadamus p̄gria. Et est ludus socialis honestatis. s. ad corpis recreationē: et lenamē. Et sic legūtur phi ludere ait *Sene. de tranquillitate animi* i. s̄. di. q̄ *Socrates*

cū pueris ludere nō erubescerat **X**
Et *Lato* laxabat aīum: curis publicis fatigatus. Et sequit: q̄ animi meliores alacrioresq̄ quieti surgunt. Et ponit exēplū de agris fertilibus: quos cito exhaurit nūq̄ intermissa fecūditas. Ita aīorū impetū assiduus labor frāgit. vires recipiūt paulatiz resoluti et demissi. **C** Similr pōit exēpluz q̄ somn⁹ refectioni est necessarius: si tñ cōtinu⁹: mors est. Sic ē de ludo honesto. Et iō inquit legū p̄ditores: festos instituit dies vt ad hilaritatez publice hoies cogerent: tāq̄ necessariū laborib⁹ interponētes tempamētū. Sequitur indulgēdū est aīo: Dandūq̄ sibi est ociū: qd̄ alimentū et virius loco sit. Et idē dicit *Male. li. viij. c. de societate. vñ Hugo. vbi. s.* Ludos idcirco inter actiones legitimas p̄numerabat: qz temperato motu naturalis calor nutritur in corpore: et mentis leticia reparat. viri tñ ecclīastici sobrie et tempate vtī debēt ludo honesto: ait *ambro. i. de offi.* Quia licet interdū hōesti sint ioci et suaves: ecclīastica tñ abhoreret regula. Nō solum p̄phanos sed et omnes iocos declinandos arbitroz: nisi forte plerūq̄: grauitatis et gratie plenū sermonē eē nō indecorē. vñ de b̄tō *Joāne apostolo* ait *Cassianus. vij. collatiōe.* q̄ cū molliter p̄dicē demulceret: vñ dēs eū qd̄ iuuenis miratus est.

A ta nūc virū sic facere. Cui sanct⁹ ait. Quid gestas in manu? Et ille Arcū. Cur inquit nō semper ten- tū circūfers? Et ille ne iugi curua- tiōe fortitudo mollescat. Sic ait sanctus: non te offendat hec par- ua laxatio: q̄ nisi remissione qua- dam rigore q̄ laxet: nō pōt ob- secūdare. i. iugiter secūdare. viri ergo celici: quales sūt ecclesiastici religiosi: ludos p̄rio mō dictos caueant. Et si aliquo ludo vtātur debita sit causa: debitus modus loc⁹: et debitū tempus. ac religio- se persone. vnde Sen. epistola. xviii. Quid mihi lusoria ista cō- pōis? Nō ē ad iocūda locus ad miseros vocatus: opem te latuz nanfragis: capis egris. egentib⁹ pollicit⁹ es. Quid ergo agis hic? Luz quo ludis timet. Succure. Dēs vndiq; ad te man⁹ tendūt: perditē vite peritureq; aliqd̄ au- xiliū implorant. vir. n. ecclesiastic⁹ et doctor euangelic⁹: q̄ vocat⁹ est ad dandū alijs p̄siliū: et auxiliū: nō d̄z intēdere ludis vants in q̄- bus demones delectant. vnde in somnis dictuz fuit illi Romano vt ludi instaurarent: sicut recitat Augu. viii. de ci. c. xxvi. ¶ De lu- do vero aleæ et eius periculo d̄r i summa de casibus. lib. ij. Qd̄ illi qui ludūt ad aleas vel taxillos: et qui ludo interfunt. aut p̄cipes sunt: vel inspectores peccant. Et ibi de peccatis p̄comitantibus ta- lem ludū: qualia sunt: desiderū

lucranda voluntas spoliandi: v su- ra: mendatia: ociosa verba. vt. n. ait Poli. li. i. mēdacioꝝ et periu- rioruz m̄ est alea. vñ et Chilon lacedemoni⁹: iūgende societatis cā missus Corinthū: duces et se- niores ppli ludētes alea inueniēs infecto negotio reuersus est. di. nolle se gliam Spartoz: q̄rū cō- structo Bisatio clarescebat: hac maculare infamia: vt dicerēt cū aleatorib⁹ p̄xisse societate. ¶ Cō- similiter: regi Democrito in ob- probriū puerilis etatis: tali aurel a rege spartoz dati sunt. Et sic q̄- dē munere ex honoranda visa ē adolescētia senilis: et q̄ in maiesta- te regis: leuia comittere minime verebat. ¶ Ecōuerso est de ma- gnatibus mltis hodie. Gloriantur eniz: si venaticā nouerint vanita- tē: si in alea sint instructi. si in lu- dis vantis expti: cū tñ dicat Se- ne. in puer. Aleator q̄sto in arte doctior: eo neqoz. Magna ē igi- tur vesania: tali arti insudare Et nō solū nobiles itendentes tali- bus sibi nocēt: sed etiā mltis alijs quib⁹ dant audatiā et exēplū: tali- bus vacādi: et liberos suos et he- redes exemplo suo ad talia puo- cant. iuxta illd̄. Si dānosa senem iuuat alea: ludit et heres. Bulla tus paruo eadē mouet arma fre- tillo. Quia vt ait Sattus. Citi⁹ nos corruptūt: vitioꝝ exempla domestica: magis cū subeūt ani- mos auctoritatib⁹. Et iō p̄clare

E

F

G

ferē dixisse Themistocles: ne res publica ludere videat: defectūq; sui relicta gravitate pronunciet.

¶ Cap. viij. Ad laborātes, dñr pedes. Et de cura istoz pedm.

Laborātes igit in pdictis artibus mechanicis: et opib; ad eas ptinentib; siue in quibuscūq; alijs ptinentibus: ad rēpublicā: sunt q̄si pedes ipsius: qui obsequiūt ei: et eā sustētant. De quib; pedib; custodiendis: dirigēdis: statuēdis debēt habere curāz magistrat;. vñ Plutarcus eadē dicit in omnib; exequenda q̄ humilib; .i. mltitudini ppetant siue prosunt. Nam paucitas plurib; cedit. Et ea cā sunt instituti magistrat;: vt a subditis iniurie ppulsenē: ipsaq; respublica q̄si illorū opificio calciet. Est enim q̄si descalciata. qñ iniurijs exponit: q̄ nihil pōt ignomini; esse gerētib; magistrat;. Afflict; nanq; pplus: q̄si principis podagram arguit: et quincit. Et sic ait aposto. i. Cor. xij. omnia mēbra: vnū corp; sunt: Que tamen mēbra: diuersa habēt officia: et q̄lib; indiget alteri; officio. Et tūc est quodlibet mēbrū perfectū cū attingit pprie virtuti. vij. phisi. et iij. Athau. hoc est cū singulū pōt facer suū opus. Et equoce ē illud qd nō pōt: suum opus facere: vt serra lignea equoce ē serra. Sic ē in corpe reipublice: q; sūt diuersa mēbra ppositiōaliter vt

vñm ē hñtia diuersa officia: q̄rū q̄dlib; indiget offi; alteri;. Et tūc ipsa ē i statu dbito: qñ neutz v surpat officiiū alteri;: et quodlib; exercet suum veraciter. ¶ Nec dz mirari qd de coaptatione mēbrorum reipublice mēbris naturalibus: cū dñs ostēderit Nabucho donosoz statuā. cui; caput ex auro optimo pect; et brachia de argento etc. ad significandū varitū statū regnorum fm sanctos ibidem. Consimili rōne: in vno regno: diuersę psonę in republica possūt adaptari diuersis mēbris in corpore naturali. vnde in tractatu qd dñr liber phie legitur. q; i ciuitate imaginaria Socratis: caput ipsius Palladis est ad modum arcis. Brachia tāq; prudētes et fortes viri iuxta arcē ad eaz tuendam locata. venter et genitalia: opifices ciuitatis: et mulieres. Coxe et crura: negociatores: huc illucq; discarrētes. pedes vō sūt agricolę. vñ et negociatores pñt significari per pedes quia calcāt terram. Et sub nauigatione pñt netur ars mercandi f; Hugonē vbi. s. vel possunt significari per crura q; sustentant reipublicaz suis mercaturis. ¶ Mercature. n. multū iuuant rēpublicā: ait Hugo. vbi. s. hui; studiū gerendum gentes pcciliat: bella sedat: paces firmat: puata bona ad cōem omnium vsū immutat. Et de eorum informatiōe dicet infra parte. ij.

Cōmuniloquii.

Et in hoc finis partis prime huius collationis.

Secunda pars principalis. De colligatione membrorum ad inuicem.

Prima distinctio. De colligatione dominorum ad seruos.

Libita descriptio rei publice i comuni: et enumeratio virtutum que sunt necessarie eius membris siue perso-

nis ex quibus respublica constituitur: quia talium personarum est multiplex colligatio: et coheretia. dirigente summo magistro: videndum est de predictorum colligatione et coheretia. Et

Primo de colligatione siue coheretia legali siue ordinali scilicet post peccatum que est dominorum ad seruos et e converso.

Secundo de colligatione naturali que est parentum ad filios et e converso: et fratrum ad inuicem: et cognatorum.

Tertio de colligatione sacramentali que est coniugatorum ad inuicem.

Quarto de colligatione siue coheretia spirituali que est christiano- rum ad inuicem in corpore christi.

Quinto de colligatione civili que est vicinorum siue cohabitantium simul in villa vel ciuitate.

Sexto de colligatione amicali que est amicorum ad inuicem

Septimo de colligatione so-

ciali que est sociorum ad inuicem.

Doctauo de qualitate conuersationis quam debet homo habere cum aduersariis.

Et differunt iste quatuor colligationes. Illa enim christiano- rum attenditur quantum ad gratuita: siue quantum ad charitatem. Illa que est civilis quantum ad cohabitationes. Illa que est amicalis quantum ad ea que sunt amicitie. Et potest esse inter absentes. Illa que est socialis quantum ad iunctum et conuersationem que fit inter presentes. existentes enim in republica: his modis: ordinate se debent habere: et admonendi sunt a predicatoribus ut se habeant.

Capitulum i. De origine seruitutis.

Et prima colligatione quantum ad unam partem scilicet

principes siue domini ad suos dictum est supra. Tamen intelligere debet quod ratio dominandi orta est ex peccato: ait Augustinus. xx. de ci. c. xx. di.

Conditio seruitutis iure intelligitur imposita peccatori. Et prima causa seruitutis peccatum est. proinde

nunc in scripturis legitur seruus antequam hoc vocabulo Noe iustus peccatum filij vindicaret Gen. iii.

Homine igitur illud culpa meruit non natura. Non debet igitur principes vel domini nimis extolli de dominatu: cum non ex naturali conditione sint domini: sed ex merito peccati.

unde ibi Augustinus. Qui imperant

Rerulunt eis quib⁹ impare vident
 Neq³ dñandi cupiditate ioperant
 sed officio consulendi: nō princi
 pandi superbia: sed prouidendi
 misericordia. hoc naturalis ordo
 prescribit: ita deus hoiez cōdidit.
 Dominamini Ingt piscibus ma
 ris. 2c. Sen. i. Quia. s. hominem
 rationale ad ymaginē suaz factū
 nō nisi irrationabilib⁹ de⁹ voluit
 dñari nō hominez homini: sed
 hominē pecori. Inde primi iusti
 pastores pecoz magis q̄ reges
 hominū p̄stituti sunt Sen. xliiij.
 vt sic insinuaret de⁹: qd postulet
 ordo creaturaz. qd exigētia me
 ritorum. h. Aug. post peccatū ta
 men legis p̄ncipantib⁹ fm le
 gem diuinam ⁊ humanā debent
 homies obedire. eph. vi. Serui
 obedite dñis carnalib⁹ in timore
 ⁊ tremore: ⁊ simplicitate cordis:
 sicut xpo. Et Gre. Registri. xvij.
 c. Liqueat: qd oēs homines natu
 ra equales genuit: sed variante
 meritoz ordine alios alijs culpa
 preponit. Ipsa qdem diuersitas
 q̄ accessit ex vitio: diuino iudicio
 dispensat: vt qz omnis hō eque
 stare non valet: alter regat ab al
 tero. Domin⁹ igit sine p̄nceps de
 bet iugiter meditari eqlitatem cō
 ditionis cū seruis: ⁊ pondus sue
 seruitutis ex alia parte: ⁊ non im
 perare ex cupiditate nec principa
 ri ex superbia: sed ex officio con
 sulendi: ⁊ misericordia prouidendi:
 vt dictū est ab Aug. Sic cogita

bat Job. xxxi. vi. Nunqd non in
 vtero fecit me qui ⁊ illum: scilicet
 seruū. vbi mora. xxi. ait gre. ante
 mediū. Potētib⁹ viris magna ē
 virt⁹ humilitatis: p̄siderata equa
 litas conditionis. Et post. Ba
 nu humillime cōsiderationis de
 primendus est tumor elationis.
 Sen. ix. Terroz vester ac tremoz
 sit super cuncta aialia terre. vbi
 Greg. hō aialib⁹ irrōnabilibus
 non ceteris hominib⁹ nā prelat⁹
 est. Idcirco dñ ei. vt ab aialib⁹ nō
 ab hominib⁹ timeatur. Quia p̄
 nām supbire est: ab eqli velle ti
 meri. Et de h. Sen. eplā. xlvij.
 loquens ad impatorē ait. Cū ser
 uis familiariter viuere decet pru
 dentiā tuā. Serui sūt: imo hoies
 Serui sūt: imo p̄ubernales: ser
 ui sunt: imo humiles amici. ser
 ui sunt: imo cōserui. Si cogitaue
 ris: tantūdez in vtroqz licere for
 tune. Itaqz rideo istos qui turpe
 estimant cū suo cenare. Quare?
 nisi qz supbissima p̄suetudo: ce
 nanti dño stantiū seruoꝝ turbaz
 circūcingit? Segt. Et fidelib⁹
 suis monent labia. s. ne loquant.
 Et post. eiusdem arrogantie pp̄ri
 um iactura totidē esse hostes: q̄t
 seruos. Nō habem⁹ eos hostes
 sed facinas pp̄ crudelitātē. vñd
 sequitur. Interim: crudelia ⁊ in
 humana pretereo: que nec tanq̄
 hominibus qdē: sed tāq̄ iumen
 tis abutimur. Quia cū ad cenarē
 dū discubim⁹: ali⁹ sp̄uta detergit

V

X

Y alius reliquias temulentorū col-
 ligit: alii preciosas aues scindit p-
 pect^o & clunes infelix q̄ huic vni
 rei viuit: vt altilia decenter seccet
Sed miserior ē q̄ hec voluptas
 causa docet q̄z q̄ necessitate di-
 scit. Et post p̄cludit ibi. vis tu co-
 gitare istum quē seruum dicis ex
 eisdē seminib⁹ orū: eodem cibo
Z frui: eque spirat: eque mori. No-
 li ergo de usu suoz disputare: in
 q̄ superbissimi: auarissimi: & cru-
 delissimi sum⁹: hec tamē p̄cepti
 mei sūma ē: vt sic cū infimo vi-
 uas: quē admodū supiorē tecū vt
 uere velis. ¶ Preterea dñs co-
 gitare dicit: q̄ forte aliq̄ tpe erit ser-
 uus. vñ Sen. ibi. Nescis q̄ eta-
 te Heccuba fuit cepit: q̄ Cressus
 qua Darij mīr: q̄ Plato: q̄ Dio-
 genes. viue cū seruo clementer:
 viue cōtter. In s̄mōe istū admit-
 te: in p̄siliū & p̄uictū. ¶ Itē cogi-
A tare dicit dñs: q̄ q̄ ē seru⁹ p̄ditōe:
 ē forte liber. ¶ In tali libertate .s. mē-
 si absq̄ p̄cō ē. vñ Sen. vbi. s̄.
 Seru⁹ ē: s̄z fortasse lib aīo. Ser-
 uus ē h̄ ei n̄ nocbit. Dñde q̄s n̄
 sit. Illi⁹ libidini fuit: alii⁹ auaritie:
 alii⁹ ambitioni: oēs timori. Nul-
 la seruū turpior q̄z volūtaria. cū
 ergo sit possibile: q̄ aliquñ dñs
 sit seru⁹ p̄dictaz passionū: & forte
B seru⁹ erit dñs eaz: non superbe
 efferre se dicit sup seruū. Ideo cō-
 cludit ibi Sen. Colat te serui tui
 poti⁹ q̄z timeāt. Sed ad rabiē co-
 gūt nos delitie: vt qcqd n̄ ex vo-

lūtate repēdet: irā euocet. Regū
 nobis induim⁹ aīos. &c. Et Idez
 Sen. d̄ clemētia. c. x. Seruis im-
 perare moderate: laus est. Et in
 mancipio cogitandū est nō q̄tū
 illd̄ impune pati posset. sed q̄tū
 tibi de⁹ p̄mittit. q̄ ē captis & p̄e-
 cio p̄patis p̄cere iubet: q̄to insti⁹
 iubet hoib⁹ liberis īgeniis hōe-
 stis nō vt mācipijs abuti: & seq̄
 Cum in seruū oīa liceant: ē aliq̄d
 q̄d in hoīe licere cōe ius aiantū
 vetat. vbi ponit exēplū: de crude-
 litate Polliōis: q̄ seruū eo q̄ eū
 offenderat ferts in vituario. p̄icit
 & illas hūano sanguine sagiabat
 hō mille mortib⁹ dign⁹. ¶ Nō
 tñ p̄mittendi sunt serui viuere in
 lasciua: & sine disciplina: imo sunt
 castigandi & disciplinandi debi-
 to mō. Querulū. n. gen⁹ seruozū
 est: ait Hiero. eplā. xcij. Ideo sūt
 disciplinandi. panis enim & disci-
 plina & op⁹ seruo. ecc. xxxij. Nec
 tamen disciplina debz esse mode-
 rata & regulata iustitia & ratione.
 virga enim murmur oē p̄pescit
 ait Sen. eplā dicta. Istaz equali-
 tatē cum seruo cogitabat beatus
B Martin⁹: qñ v̄sa vice armigero
 fuit. vñ & exēplūz charitatis
 erga inferiores ostendit dñs &
 magister: cū lauit pedes discipu-
 lorum. Jo. xij. et qñ erat in me-
 dio sicut qui ministrat Luc. xxij.
 Non tamē denegandū qñ serui
 oēs & subditi: cū oī affectu. humi-
 litate & reuerētia seruire debeant

E dñis reddentes Cæsari que sunt
Cæsaris: & deo que sūt dei. Mat.
xvij. & i. De. ij. serui: subditi esto
te in omni timore dñis. Sed ad
monēdus est domin⁹ & pnceps:
ne timeat corde ex dño: nec
seruum cōtemnat iniuste ex suo
imperio. Quār aut debet esse si
cut pater patrie: pius clementia
& iustus disciplina dictū est. s.

Caplm .ij. De informatione
seruorum.

Santum vero ad aliam
q partem .s. qualiter serui
debēt se habere ad domi
nos: notandū: q̄ admonēdi sunt
F vt intelligant: peccatū fuisse cau
sam seruitutis. vt dictum est. & vt
eo ipso odiant peccatū quo indu
xit seruilem captiuitatem: & pctm̄
precaueant: ne incidant in turpio
rem seruitutes. Qui enī facit pec
catū seruus est peccati. Jo. viij. &
vt sint liberi mēte: nec nimis do
leant de exteriori seruitute: sicut
monet Apo. i. cor. vij. Seru⁹ vo
catus es: non sit tibi cure. Sequi
tur. Qui in dño vocatus est ser
uus liber⁹ est domini. **C** De ori
G gine vō huius vocabuli seruus
Aug. d. ci. diē. vbi. s. Dugo inqt
vocabuli seruorum in latina lin
gua creditur ducta: q̄ hi qui iure
belli possent occidi: a victoribus
seruabantur & fiebant serui a ser
uando appellati.

Caplm tertiu. De fidelitate ser
uorum ad dominos.

Ent autē serui & subditi
omnes siue sint milites
siue serui admonendi de
perfecta obedientia dño vel prin
cipi: & stabili fidelitate. & hoc ex
puro corde. Debent enim diliger
dñm suum perfecto affectu: euz
magnificare & preconigare salua
veritate: affatu: ei obedire prom
pro affectu: vitam eius & honore
custodire sollicito nixu: exemplo
populi israel: qui noluit q̄ dauid
iret ad bellum. ij. Reg. viij. & dix
runt: Tu vnus pro milibus repu
taris: Et exemplo Joab. q̄ noluit
capere vrbem: n̄ victoria nomi
ni suo ascribere. ij. Reg. xij. Sic
antiqui: reges suos magnificabāt
& eis i omnib⁹ obediebat: ait vir
gilius li. i. recitans dictuz militis
Enee. q̄ ait. Rex erat Eneas no
bis q̄ iustior alter. Nec pietate fu
it: nec bello maior & armis. Que
omnia euidenter patent in fidelita
te quam debent principibus: Et
nota: q̄ quicumq; fidelitatem in
rat: obligat se ad infra scripta Si
cut notat Hostiē. in sūma sua: ti
tulo de feudis. vers. Quid sit fi
delitas. Que his versibus conti
nent. Incolume: facile: intū quo
q; possibis honestum. Stile con
siliū fidus dabis auxiliūq;.
Qui sic exponunt. Incolume. in
tendit dicere: ne sit in damnū do
mino suo. Sed oē venenū: oēm
infirmatē: & mortem: & oēs cor
dis lesionem pro posse suo vita

H

I

K

Cōmuniloquiū.

L bit facile: ne. s. illud q̄ domin⁹ fa-
cere intendit: ⁊ de facili facere po-
test reddat ei difficile. Sicut faci-
unt multi: latenter impedimēta pro-
curādo. Tutūq; .s. ne sit dño suo
in damnū de secreto eius reuelā-
do alicui qui possit obesse: vel de
munitionibus suis: per quas pos-
set esse tut⁹ ipsas prodendo alteri
tradat: Sed pro posse subueniat
⁊ defendat. Possibilis. i. possibile
ne. s. illd̄ qd̄ vn̄s facer̄ itēdit: ⁊ ē si
ibi possibile reddat ei impossibile
sicut dictū est de facili: **H**onestū
ne sit ei in damnū de possessioni-
bus suis. vel alijs que ad hone-
statem pertinent. Sicut ne vxor-
rem: vel filiā: vel sibi affines: aut
ei cōmissas de hōc estet. **N**ec car-
men famosū: vel aliud verbū vl̄
factuz per qd̄ fama dñi sugillari
aut diminui posset ⁊ ponat dicat
vel faciat: nec audiendo vel disti-
mulando ⁊ sentiat nec ad similia
aliquē inducat. **U**tile: ne sit ei i dā-
nuz de rebus suis: **Q**uinimo ne
utilitatē eius in aliquo impediāt
sed eam bone fide ꝑcuret. **C**on-
siliū non dabit. s. contra eū: sed
bona fide sibi cōsulet quicqd̄ po-
terit: ⁊ sciet ad eius utilitatē: ⁊ cō-
trarium dissuadebit. **F**idus dabis
i. tu qui es fidelis vasallus dabis
pro dño tuo fidus: ⁊ auxiliuz de
psona ⁊ reb⁹. **D**ebet etiā corde ⁊
opere vasallus dño subuenire: a
malo abstinendo ⁊ bonū facien-
do. **F**orma v̄o sacramenti q̄ ho-

die cōiter obseruat talis est. **E**go
talis iuro sup̄ hec sancta dei euā-
gelia q̄ ab hac hora in antea vsq;
q̄ ad vltimū diē vite mee: tibi fā-
li dño meo fidelis ero cōtra om-
nem hominē excepto imperatorē
vel rege. **Q**uod verbū nulla in-
diget additione: sed integrā ⁊ per-
fectam continet in se fidelitatem
Sed propter simplices qui non
intelligūt hec adiiciunt. **I**uro in
q̄ q̄ nunq̄ scienter ero in consi-
lio vel facto q̄ tu vitam amitteres
vel membrum: vel quo recipes
in persona lesionē aliquam: iniu-
riam vel contumeliaz: vl̄ q̄ amit-
teres honorem aliquem que nūc
habes: vel in. āna possidebis: aut
debeas possidere. ⁊ si sciuerō vel
audiero: q̄ aliqs velit aliqd̄ isto-
rū ⁊ te facer̄: ꝑ posse meo: ne si-
ai impedimētū ꝑabo: **E**t si impedimē-
tū parare nequinerō: tibi q̄ cito
potero nuntiabo. ⁊ contra eū ꝑo-
posse auxiliū ꝑarabo. **E**t si cū-
tigerit: te rem aliquāquam habe-
bis iniuste vel casu fortuito amitte-
re: eam recuperare: ⁊ recupera-
tam omni tēpore retinēf iuuabo
Et si sciuerō: te velle aliqd̄ in ste d̄
fendere. ⁊ inde spāliter vel gene-
raliter inero requisitus: meū tibi
ꝑo posse ꝑarabo auxiliū. **E**t si
mibi aliqd̄ in secreto manifesta-
ueris: illud sine tua licentia nulli
pandā vel faciaz q̄ pandat. **E**t si
consiliū meū super aliquo fa-
cto postulaueris: consulam tibi

P

Q

R **Q** magis videbit mihi expedire.
Nunc in persona mea aliquid fa-
 ciam scienter vel dicam quod perti-
 neat ad tuam iniuriam vel contu-
 meliam. Et nota: quod in omnibus
 predictis in quibus tenet vasallus
 domino: tenet fidelem seruum domini: ut ibi
 dem bene probatur. **P**relati vero
 hoc sacrum fidelitatis prestatur quod
 consecrant: sicut habet eum de iu-
 re iurando. Quorum forma talis est
 Ego talis episcopus ab hac hora in an-
 tea fidelis ero sancto Petro: san-
 cteque romane ecclesie: et domino meo
 pape tali: et eius successoribus ca-
 nonice intrantibus. Non ero in
 consilio vel facto: ut vitam perdat
 aut membrum: vel capiat mala ca-
 ptione. Consilium quod mihi aut
 per se aut per litteras: vel per nu-
 tium manifestabit: ad eius damnum
 nulli pandam. Pontificum ecclesie
 Romane: et sanctorum patrum re-
 gule adiutor: ero: ad defendendum
 et protegendum: salvo ordine meo
 contra omnes homines. vocatus ad
 synodum veniam: nisi fuerit im-
 peditus canonice impeditione.
 Legatum apostolice sedis: que-
 certum esse cognouero in eundo
 et redeundo honorifice tractabo:
 et in suis eum necessitatibus adiuua-
 bo. Apostolorum limina: aut per me:
 aut per nuntium annis singulis vi-
 sitabo: nisi eorum absoluar licentia.
 sic me deus adiuuet. et hec sancta
 dei euangelia. **C**um igitur tam cle-
 rici quam layci suis maioribus ad fi-

delitatez teneant: licet differenter
 et secundum magis et minus: id admo-
 nendi sunt specialiter de fidelitate ser-
 uanda. Fidelem enim seruum et pru-
 dentem commendat dominus: et remun-
 nerat. **M**at. xxv. Et hoc etiam ex-
 plo antiquorum: sicut militum Cesa-
 ris qui erant deuotissimi sibi nec
 ab eo quasi possibiles separari po-
 ut legitur li. de vita Cesarum. Et sicut
 ait Valerius. li. iij. c. viij. De quo-
 dam milite eius: qui cum captus
 esset: et ad Antonium perductus: rudi-
 dit eum. Jugulari iube me: quia
 nec salutis beneficio: nec mortis
 supplicio adduci possum: ut Ce-
 saris miles esse desinam: et tuus
 esse incipiam. Ceterum: quo con-
 stantius vitam contempsit: eo facili-
 us impetrauit. Antonius enim: vir-
 tuti eius incoluntate persistit. **S**i
 militer narrat de alio qui noluit
 promissione vite separari ab illo.
 Cum enim a Scipione salus ei da-
 retur: si se futurum Pompei militem
 affirmasset. rudi- dit. Tibi quidem gra-
 tias ago. sed mihi uti ea conditio-
 ne vite. opus non est. Sine enim
 ullis ymaginibus nobilis est ani-
 mus. Ex quo exemplum euidens est.
 quod miles dei non debet separari a
 deo nec vite promissioe nec mor-
 tis timore secundum illud Apli. ro. viij.
 Quis nos separabit a charitate
 christi. etc. Item exemplum: quod quod-
 quis fidelis est domino suo legitimo
 tanto magis commendandus est
 ab aduersario. Et de hac fidelitate

te seruoꝝ ad dños Vale. li. vi. c. viij. m. lra. Ubi dicitur de fidelitate p̄dā p̄nitiōis serui. Qui cū aliqui essēt missi: vt dominū suum occiderēt seruus cōmutata veste cum eo ⁊ mutato anulo: clam illum emisit seq̄ in cubiculum eius recepit: ⁊ se vt pampinonē occidī passus ē

Z Breuis facti hec narratio: s; nō parua materia laudatiōis. Et Si militer narrat de seruo Ancij: q̄ Ancius cum esset proscriptus: ⁊ videt homines domesticos circa rapinā occupatos: dissimulata fuga penatib⁹ suis nocte p̄duxit illiusq̄ seruis q̄ fuerat ab eo vinculoꝝ pena coercit⁹: ⁊ in expiabili nota. Isarum per sām amoris contumeliā inuitus cū ista videret. salios lucro intentos: ⁊ ipse nihil aliud erat q̄ vmbra ⁊ ymago supplicioꝝ: maximum emolumentus iudicauit salutem illius a quo hec patiebat. ⁊ āmoꝝ to dño suo roguꝝ extruxit: ⁊ quēdam senē a se occisum superiecit Et venientibus militibus ⁊ interrogantib⁹ vbi Ancij esset: manū rogo intentas r̄ndit. ibi illum vridatis crudelitatis piaculis. Et q̄a verisimilia loquebat: habita ē voci eius fides. Quo euenit: vt Ancius assequerēt statum acgrende incolumitatis. Magna igit serui huius ad dominus fidelitatis ⁊ charitatis magnitudo. Et ibideꝝ de alijs seruis fidelibus dñis suis. Et de fidelitate seruoꝝ erga

dños Sen. iij. de bñfi. c. xij. vbi narrat de seruo qui adaptauit sibi vestem ⁊ anulos dñi sui: ⁊ se obtulit occidendū pro illo. Qui forte fuit ille: de q̄. s. Val. Et Ibi dem narrat de duobus seruis: q̄ s. capta quadā vrbe: fugerunt ad hostes. Et hoste cū suo exercitu intrante vrbez: precucurrerūt serui illi ad domū dñe sue: ⁊ eā aduxerunt. Ac querentibus que naz esset: p̄fessi sunt: crudelissimā ab eis duci. s. vt torqueret. Que sic euasit: ⁊ ambos postea manumisit. Et Ibi dem narrat de seruo q̄ primū occidit dominū suum: ne occideret ab hostib⁹. ⁊ deinde se ip̄m traiecit vno ictu dicens: Tēpus est: me cōsuleꝝ mihi. Iā enī dñm meū manumisi. Et Similiter narrat de quodam incluso a Cesare. q̄ petijt a seruo: vt sibi daret venenū: ⁊ cum ille non posset euadere: qn sibi tradet quod petebat: medicamentis innoxium dedit illi. ⁊ accessit ad filius dicens Iube asseruare: donec intelligas an venenū dederim patri tuo. Ille tñ sopit⁹ est et vixit: ⁊ a Cesare seruatus est: pius tñ illum seruis seruauerat. An ex his Sen. r̄ndit ad questionē qua querebat an seruis p̄are posset beneficium dño suo. s. q̄ sic. vt p̄z ex dic̄

E Similiter de fidelitate seruoꝝ rum ad dños narrat Trog⁹ p̄oꝝpei⁹. li. iij. di. q̄ Anaxallus reliq̄t parulos suos. ⁊ tutelā cōmisit

B

C

D

E

Spectate fidei serui. Cui tantus fu-
it amor memorie eius: vt parere
seruo q̄ filios regis deserere ma-
let. Et Siliter lib. i. narrat: q̄ rex
Argeus moriens reliquit filiū par-
uulū. Et pulsi macedones ab il-
larijs: rege suo puero in cunis po-
sito ante aciem: acrius certamē
repetierūt: tanq̄ iō p̄us victi: q̄
bellantibus regis sui auspicia de-
fuisent. Et simul miseratio infan-
tis tenebat eos. Et alijs victis oñ
derūt: regē defuisse. Et Macedoni-
bus non virtutē. patet ergo ex di-
ctis mira fidelitas seruorum: et sub-
ditorum

Capitulum quartū. De nequi-
tia et punitione seruorum infide-
lium.

De nequitia v̄o seruorum
qui dños suos occiderūt
et eorum lares ac coniu-
ges inualerunt narrat Trog⁹ p̄o-
peius li. xviii. vbi etiā ait: q̄ vn⁹
ex seruis q̄ hec fecerūt miserus
est dñi sui. Et cum illi serui vellēt
ex se illum regē esse qui primo so-
lem orientē vidisset: seru⁹ ille: ad
dñm suū stratonē nomine hoc
detulit: et eū informauit: vt euz in
campū processisset. ceteris in ori-
entē spectantibus: solus in occi-
dentē intueret. Et cum dies adue-
tare cepit: fulgorē solis in summo
fastigio turris oñdit: vbi edit⁹ tu-
rissimis vrbis culminibus oriēs
splēdebat. Et q̄a nō seruilis ige-
nij rō v̄sa: querentibus auctore

de dño cōfitef. Et tunc intellectū
est: q̄tum dñis ingenia seruilis
p̄starent. Data ergo venia seni fi-
lioz eius: regem Stratonē crea-
uerunt. Post quē ad filium eius
regnum trāslatū est et ad nepotes
Et q̄ celebre fuit facinus seruoz
toti orbi. Ideo Alex. magnus vl-
tor publice securitatis oēs qui pre-
lio superfuerunt. .i. qñ eos expu-
gnauit: ob memoriaz veteris ce-
dis: expugnata eoz v̄be crucib⁹
affixit. Senus tamen Stratonis
inviolatū seruauit: regimēq̄: et
stirpi restituit. Detestanda enī fu-
it temeritas dictorum seruorum:
iō magna equitate plectenda. Si
ergo fides Jesu xp̄i priuati: fide-
les erāt dñis suis his mōis: mul-
to magis fide xp̄i predicti et alliga-
ti illi: debent esse fideles dñis su-
is et eos honorare. Unde legit in
vitis patrū li. ij. c. de humilitate:
q̄ Abbas Olimpius qui seruus
fuerat descendebat per singulos
ānos a Scitia in Alexādrīā por-
tans mercedez dñis suis. Et mit-
tebat aquam in peluim: et offere-
bat se lauare pedes eoz. Et cum
illi dicerent: noli pater hoc facere
et non graues nos: respondebat
Ego cōfiteor: q̄ seruus vester sū
et gratias ago: q̄ dimittis me li-
berum seruire deo. Accipite mer-
cedes vestras. Quibus non ac-
quiescentib⁹ dicebat. Credite mi-
hi q̄ si non vultis recipere mer-
cedes vestras: remāeo hic: et ser-

H

I

K

nam vobis. Seruabat enī qđ ait Saluator. Reddite que sunt Cæsaris Cæsari: & que sunt dei deo. **M**at. xvij. Exemplo igit. istorū seruatorum admonendi sunt subditi omnes & serui: ad omnimodam fidelitatē dñis suis seruandam. & ad eorū salutē tuendam. Et ad hoc Augustinus loquens de apib⁹ hortat subditos. Unde ait. **P**reterea regent: nec sic egypt⁹ & ingens. Lidia: nec populi parthorum: an medus hydaspes. **O**bservant regē incolumē: mēs oibus vna est. Et amisso rumpe-
K re fidem constructaq; mella: Diripere ipse ē cruce solvere fauorum. Ille apum custos: quem admirant & omnes. Circundant strepitu denso stipantq; frequentes. &c. Et sicut serui illi & subditi sunt laudādi qui dictis modis fideles sūt dñis suis: sic ecōtra sūt vituperandi & detestādi q̄ illis sūt infideles: Nec acgrunt honores & vtilitatem suorū dñorum: nec eorum tuent salutē. cū oia mēbra ad tuendā salutē capitis se exponant: Ex quo tales fuerunt serui barbari & pagani. Narrat enī **M**at. li. iij. c. iij. qđ seruus barbar⁹ hasdrubalē eoq; dñm illius occidisset subito aggressus iteremī. Et merito. Cumq; comprehensus cruciaret: leticiam tamē quā ex vindicta ceperat in ore constā-
L tissime tenuit. **E**t merito magis illi sunt vituperādi: q̄ icurrūt

crimen lese maiestatis: & maxime detestandi euz princeps in terris sit ymago diuine maiestatis in celis: & sit crimen proximum sacri legio: qđ sicut illud deuz inhonorat: sic et istud maiestatis diuine ymaginem. Ideo fm legem diuinam grauitur mulctatur. exo. xij. **D**ixi non detrahes: & principi populi non maledices. **E**cc. x. In cogitatione tua regi nō detrahes. **E**x dictis omnibus concludēdū est: qđ si tales fuerunt serui pagani: multo magis serui dei debent esse fideles. Ad quam fidelitatē debet predicator diuinus omnes exhortare.

Secunda distinctio De colligatione patrū ad filios: & ecōuerso. **C**aplm. i. **Q**đ patres nutriāt filios suos sub ordiata disciplina.

Inde videndum est de colligatione naturali aliquorum membrorū in re publica sicut parentū & filiorum & fratrū ad inuicē. Et primo sunt admonendi patres ad erudiedum filios disciplinabiliter: vt sic sunt filijs cā essendi sic sint cā bñ viuendi. vt enī ait phus. **E**t. viij. pater filio est causa essendi: causa nutrimenti & causa discipline: ecc. vij. **F**ilij tibi sunt: erudi illos. **E**t xxx. **P**ro animabus filiorū colligabit vulnera sua. Sequit **N**es illis potestatem anime sue. & puer. xiiij. **N**oli subtrahere a puero disciplinā. **E**t **De** b. xij. **Q**uis

N

O

P

est filius: quem nō corripit pater
 Sic enim filij a malis cohiben-
 tur: in bonis moribus informantur
 et ad dura tolleranda preparantur:
 ac ad assequendam hereditatem
 paternam digni efficiuntur. **Q**uō-
 nobiles antiqui filios erudiri se-
 cerunt sapialiter: vt pz de Phi-
 lippo patre Alexandri supra par-
 te prima. Item solliciti erant di-
 sciplinari eos virtualiter cohibē-
 do a malis: et informando in bo-
 nis. Quia vt ait Aug. de morib⁹
 ecclesie. Disciplina ad duo diui-
 ditur. In cohercionem: et instru-
 ctionem: quorum primum: timo-
 re secundum amore perficit. **Q**uō
 vt ait Poli. li. iij. c. iij. Octauia-
 nus Imperator: filios et si nō ge-
 nuit: tamen adoptauit: quos ad gra-
 dum militarem: cursū et saltum
 exercitari fecit: vsumq; natandi:
 et punctum cesim infertendi et iaciē-
 di missilia et lapides manu vlti-
 da docuit: et q̄liter oē bellum su-
 stineri debeat et inferri. Et si eis
 sufficere posset clarus, sanguis ad
 gliaz et bona hereditaria. ad om-
 nem affluentiam: et etiaz magis ad
 copiam q̄ ad vsum ea tamē dili-
 gentia sunt instructi: ac si sua reti-
 nere: vel aliena acquirere nequa-
 q̄ possent nisi per virtutē. **S**i
 militer: filias legis in lanificio se-
 cūse instrui vt si preter spem: eas
 in extremam paupertatem fortu-
 na proticeret: vitam possent arte
 deductis facultatibus exhibere.

Mam et nendi: texendi: acū exer-
 cendi vestes formandi: scindēdi
 et componendi non modo artes
 sed vsum habebat. Monerat enī
 prudētissimus et diligens ipator:
 q̄ militaris alacritas: saltu et cur-
 su cōparāda ē et tēperanda. añq̄
 corp⁹ etate pigrescat. Velocitas
 .n. q̄ exercitio percepta et firmata
 est: strenuū efficit bellatorem: et
 perfectius imbuunt que a pueris
 adiscunt. hec ille. Ex quibus pa-
 tetq; filios et filias non sinebant
 antiqui ociari nec desidia resolui
 Multo minus nec milites quo-
 rum professio instituta est ad la-
 borez militarē. **V** Consimiliter
 de hac disciplina narrat Tuli⁹ li.
 ij. tus. q. di. q̄ leges ligurgi: labo-
 ribus erudiunt iuuentutez: venā-
 do: currendo: natando: esuriēdo
 sitiendo: algendo: estuādo. Spar-
 thi. vō pueri: ad araz ab vberib⁹
 accipiunt: vt multus e uisceribus
 sanguis exeat. Et cum ibi esse in-
 qt: non audiui q̄ nemo vnq̄ cla-
 mauerit vel ingemuerit. Et hoc
 ideo faciebant: qa qui bene in-
 stituunt et educant in tenera etate
 q̄n prouecti sunt ad bona. de faci-
 li inclinantur: **X** **S**icut Sen. ij. de ira.
 educatio maximam diligentiam
 plurimumq; profuturaz desiderat.
 Facile enim est: ad huc teneros
 aios compōere. Difficiliter rescī-
 dunt vitia que nobiscum creue-
 runt. Item Sen. ij. de prouiden-
 tia loquēs de lacedemōijs dīc. q̄

Y experiunt indolē filiorū verberibus admotis: et adhortant eos: ut ictus flagellorum fortiter perferant: et laceratos ac semiantmes rogant: perseveranter humeros prebere vulneribus. et sequit causa. Contemptum periculorum asfiduitas periclitandi dabit: et solidissima est corporis pars quā frequens usus agitavit. Et pōit exempla Martis sunt corpora efferendo maria: dura. Agricolis manū trite: Ad excutienda tela: militares lacerti valent. Vigilia sunt mēbra cursoribus. Id in quolibz solidissimū ē q̄ exercuit. et. **S**imiliter exemplificat d̄ populis q̄ dicunt germani. quos perpetua hiems: triste celū: sterile solū faciunt perferre fortiter labores et inedia. Ideo eph. vi. d̄. Educate illos. s. filios i disciplina et correctione dei. Et. i. Thī. v. loquens de vīdūa ait: Si filios educavit et. Et de puerorū instructione infra pte v. **D**e severitate v̄o patrum in corripiendo et disciplinādo filios narrat multum Valerius. li. v. c. viij. Sicut de Bruto q̄ filios virgis cesos: et ad palum ligatos securi percussit: qz volebant reducere dominationē Tarquinij i urbem a se expulsam: patrem enim eruit: ut consulē indueret. orbūqz vivere magis q̄ publice vindicte deesse maluit. **S**imiliter narrat de Cassio: q̄ filium propter crimē affectu regni damnavit. et

verberibus affectum necari fecit peculiumqz eius deo Cereri consecravit. **S**imiliter de Albano Torquato qui filium eoz probatum esset: eum accipisse pecuniam a socijs: indignum domo sua iudicavit: Qui filius ex tristitia se suspendit: cui⁹ exequijs nec pater interfuit. **S**imilr de Fulio fulvio: qui filium amicitia Cathiline secutum supplicio mortis affecit. Prefatus enī est non se Cathiline aduersus patriaz: sed patrie aduersus Cathilinam filiū genuisse Et de quibusdam istoz narrat Aug. v. de ci. c. xvij. Et d̄ hac patruz severitate aduersus filios in corripiendo Val. li. ij. c. ij. vbi de disciplina militari: ut habitum est supra: vbi d̄ illa. **E**t qz nimia severitas sepe nocet Gale. li. v. narrat de moderatione patrum in filios. Sicut de quodam qui cuz sibi a filio parari insidias comperisset in locum desertū filio producto gladium tradidit: ac iugulum feriendū obtulit: nec veneno: nec latrone ad peragendū paricidium opus esse affirmans quo facto: abiecto gladio ait fili⁹ Tu pater vive: sed queso: ne tuus erga me amor: eo sit vilior: q̄ hoc a pueritia out. **S**imiliter narrat ibi de consilib⁹. Et. c. vij. narrat de indulgentia parentum in filios: qz cuz Antioch⁹ filius Seleuci regis incidisset in gravē languorem ex vesano amore nouerce: et hoc

B

C

D

B

ce: et hoc esset deprehensum a medicis: Pater coniugem sibi concessit: efferens fortune: quod in amorem incidisset: pudori imputans: quod dissimulare esset paratus usque ad mortem. Et ibi multum de indulgentia patrum in filios. Severitas ergo paterna commendanda est in correptione filiorum dummodo non habeat excessum. Indulgentia approbanda dum caueat peccatum: et filiorum dispendium. Moderatio laudanda: dum teneat ordinatum locum. **F** **E** conuerso negligentia parentum in castigando filios et corripiendo multum vituperanda: et illorum peccata eis imputanda aliquo modo: et pena eis aliquando a deo inflicta pro eorum negligentia. Sicut fuit de Beli: quod negligentia fuit in corripiendo filios insolentes a deo merito est punitus. i. Reg. iij. vii narrat **S**re. Dial. iiii. c. xvij. de puero quinquenni qui consueuerat deum blasphemare: quod fuit percussus a deo in sinu patris et mortuus. Et hoc iuste: tam in penam patris: quia non corripuit eum: quam in penam pueri et ne cresceret in malis maioribus crescente etate. Et **B**oetius li. de disciplina scolariuz narrat de filio **L**ucretij Sanguineo nomine: quod fuit zenonis discipulus absque disciplina nutritus. Consumens sua in aleis et meretricijs sicut enumerat ibi. Et a patre redemptus

creberrime de angustijs crucis: et deinde captus: parentum penuria redimi non potuit. **Q**ui cum lachrymis voce querula petijt a patre osculum. Et cum pater accessisset: nasum illius morsu acutissimo secuit dicens. Quare meis primis erroribus incastigatus es: et magistri mei documentis non obediui: sociosque meos contempsisti. Filij patrem castigari necesse est indulgere: magistrumque: discipuli mores informare. Quasi. s. diceret patri. Quia non castigasti me sed me permisisti vacare peccatis: merito de te vindictam capio. unde et parentes: ne relinquunt magnum exemplum filijs: ut dictum est. s. q. heres ludit in alea post patrem: debet relinquere eis hereditatem virtutum multo magis quam terrarum. **A**it **T**ulius primo de offi. c. xxxvij. quod optima hereditas a patribus traditur liberis omni que patrimonio prestantior gloria virtutis rerumque cui de decori omne nephas et vitium iudicandum est. Super omnia autem cauere debent patres filijs a peccatis. ut enim ait **H**iero. sup **I**sai. libro ultimo. Aquilarum est maximus amor ad filios: que in locis inaccessibleibus nidos locant. Et ne coluber fetus violet: amatissimum inter pullos reperiri dicitur quod venenum superatur. **A**it tamen **S**olinus libro. viij. c. vi. quod ochites est lapis qui inuenitur in

H**I****K****k**

Cōmuniloquii.

nidius aquillarū. Multo ergo magis fideles debent cauere filijs ab antiquo serpente: et eos docere nidificare i petra Christo vbi est firmum habitaculum.

Capituluz secundū. De amore filiorum ad parentes.

Valles autez debeant eē

q filij erga parentes scilicet amantes eos vero affe-

ctu. honozantes in actu: sustentātes eos et necessaria ministrātes cum indigēt in effectu: satis scri-

Lptura sacra determinat. Exodi. xx. Honora patrem tuuz et. Et ephe. vi. Filij obedite parentib⁹ vestris. Hoc enim iustū est. Se-

quitur. Honora patrem et matrē Et col. iiii. Filij obedite parenti-

b⁹us eccle. iij. Qui honozat patrē suum: vita viuet longiori. Et de pietate filiorū erga parentes

Eale. multum bene lib. v. c. viij. vñ

ait q^d diligere patrem prima lex nature est. vbi narrat de filia que

M matrē lacte nutriuit proprio. Cū enim esset mater in carcere: capi

tali crimine damnata: qui perat custodie carceris: misericordia

motus dabat adituz filie ad matrē: puidens tamen: ne aliquid

sibi ferret: estimans futurum: q^d inedia consumeretur. Cūq³ plu-

res dies intercidissent: et q^d tam diu sustentaretur admirans: ob-

seruata curiosius filia: aiaduertit illam famē matris lactis sui stu-

Ndio lenientem. Que nouitas spe

ctaculi admirabilis ad consiliuz ducta: pene remissionem: impe-

trauit multeri. **I**bidez narrat de alia: que patrem tali custodie

traditum iam vltime senectutis velut infantes. pectoris sui alimo-

nia aluit. **E**t de hoc Solinus libro. i. in fine. vbi narrat de filia que deprehensa est patrem alere

in carcere vberibus suis: et ille datus est filie: et in memoriam tan-

ti preconij reseruatus: et locus cōsecrat⁹ est numini. **E**t de pijs

factis filioruz erga parentes narrat Valeri⁹ vbi. s. Sicut de filio

Cresi qui erat vsu loquendi destitutus. Cuz tamen vnus e nume-

ro persarū concito impetu in necem patris ferretur: velut oblit⁹:

q^d fortuna sibi nascenti denegarat: ne Cresum regem occideret

pclamando: macronem reuocauit. et qui mutus sibi vixerat: saluti parentis vocalis factus est. Et

ibi bene de laude pietatis. vbi ait

Prima et optima regula: natura pietatis est magistra: que nul-

lo vocis ministerio: nullo vsu literarum indigeno: proprijs viri-

b⁹us ac tacitis charitatem parentum pectorib⁹ filiorum infundit.

vnde narrat ibi de gente Scitharum. que cuz Dario impetum fa-

cienti in eoz regiones paulatim cedebāt. Interrogati deinde ab

eis per legatos: quem finem fugiendi: aut quod initium pugnā-

di facturi essent: responderunt: se

O

P

Q

R

Christiani fideles: coniugali amore ordinato se debent diligere.

Capitulum quartum. De mutua coniugum fidelitate.

Similiter: coniugum debet esse fidei indefectio:

quod coniugij tria sunt prin-

Dicipali bona: Fides: Spes Pro-
lis et sacramentum. In fide attestatur: ne preter vinculum coniugale cum altero vel altera concubant. ait **H**ugo. ij. de sacra. parte xi. c. vij. Quilibet ergo eorum debet tenere fidem alteri firmiter. vir enim non habet potestatem sui corporis sed mulier: et econverso. i. cor. vij.

Et hoc quo ad fidem conjugalem: et etiam quo ad amoris fidelitatem ut dictum est: **A**nt. **S**al. de fide uxoria li. vj. c. vij. dicit. quod **S**ulpitia cum a matre sua diligentissime custodiret: ne virum suum proscriptum in Siciliam prosequeret: nihilominus famulari veste sumpta: cum duabus ancillis et totidem servis: ad eum clandestina fuga peruenit nec recusavit: seipsam proscribere: ut ei fides sua in coniuge proscripto constaret. **I**bidem narrat de alia quam virum suum proscriptum inter cameram et tectum cubili abditam una conscia ancilla ab imminente exitio non sine magno suo periculo tutum prestavit viro refugium.

F Singulari fide id egit: ut cum ceteri proscripti in alienis regionibus vix evaderent: ille in cubiculo et sinu coniugis salutem retinet. **I**bi

G

idem narrat: quod **E**milia uxor affricani: tante fuit charitatis et patientie: ut cum sciret: viro vnam ex ancillis gratam esse: dissimulavit: ne dominatorem orbis Affricanum feminea impatientia reum ageret tantumque a vindicta mens eius effugit: ut post mortem Affricani manumissam ancillam in matrimonium libito suo traderet. **E**t similiter narrat **G**alerius. li. iij. c. v. de fide uxoria. quod cum lacedaemonii inclusi a spartanis: capitali reseruantur supplicio: coniuges illustris sanguis velut allocutur perituros viros carcerem impetrato a custodibus aditu: commutataque veste: et per simulationem doloris velatis capitibus: eos abire passe sunt. **E**t **S**olinus narrat li. iij. c. vj. de quadam gente in qua multe uxores in unius viri matrimonium iunguntur. Et cum maritus decesserit apud gravissimos iudices unaqueque agit causas. Et que officio ceteras in iudicio vicerit iudicantium: hec **P**alme refert premium: ut ascendat rogam coniugio: et supremas eius semetipsam det exequias: cetera vero cum nota vivunt. scilicet repudiationis. **I**dem narrat **T**ullius li. vj. tus. q. **A**bi ait: quod mulieres in india in certamine ad iudicium veniunt. Plures enim vni solent esse: et quam plus dilexerit: illa lecta ut victrix prosequentibus suis una cum viro in rogam imponi

H

I

K

L

tur: alie vō meste fcedūt. **E**xē
 plum huiusmodi fidei patet in vi
 pera z murena fm Ambro. vbi
 supra. Ubi ait d alijs aialibus. q
 comparem suum bos requirit: z
 equus similiter diligit comparez
 suum. Et sequitur nolite querere
 viri alienum thorum: nolite insi
 diari aliene cople. Graue ē adul
 terium. Deus duos fecit Adam
 z Euam: z vxorem de viro. i. de
 costa: z iussit ambos esse in vno
 corpe: z in vno spū viuef. Quid
 vnum corpus sepas? Quid vnū
 spūm diuidis? Mature adulteri
 um est. z non solum adulterium
 imo enorme furtum: qz vir non
 habet ptātem sui corpis sz mlter.
N Qui ergo aufert corpus ab vxore
 z alteri prebet fm omnem le
 gem fur est z latro. Nam z bruta
 animalia legunt abhominari
 cōmixtionem cōiugis cum alio
 prout narrat Alex. nequā li. d na
 turis rerum. de Liconia adultera
 que lauabat se post cortū cū adul
 tero. Quod quidam miles dpre
 hendens quadā die parauit im
 pedimentū. ne se sic lauaret. Luz
 autem venisset compar Liconie
 odore comprehendens adulteri
 um exiuit: Et adducens Liconia
 rum multitudinem: cionā adul
 teram deplumauit: z dilaniavit.
O Qua dilāiata altera comes se illi
 qsi marito associavit. Qd ergo
 abhominant irrōnabilia aialia:
 multum debet esse detestandum

hominibus maxime fidelibus.
Caplm qntuz De operis cō
 iugalis religiosa exercitatione.

E non sufficit coniugi
 bus tenere fidem coniu
 gij dicto modo sed dber
 esse etiā operis cōiugalis religio
 sa exercitatio: z in exercendo de
 bita intentio: qz vt dictū est supra
 bonū coniugij est spes prolis. vt
 .i. deuote expectet amanter susci
 piat: religioseqz nutriet: au **Du**
 go. vbi. s. Et ibidē. c. iij. Institu
 tio coniugij ante peccatū fuit ad
 officium: vt natura multiplicaret
 post peccatū: z ad officium: z ad
 remedium: vt natura exciperetur
 z viciū cohiberet. Tum igitur
 quia sic institutus tum qz magnū
 sacramentum xpi z ecclesie: tum
 ad euitandum peccatum: z viciū
 cohercendum: religiose tempe
 rate: honeste: z recta intentione
 vti debent coniuges opere coniu
 gali: vt fm Apo. i. cor. vij. q ha
 bent vxores: tanqz non habetes
 sint. Unde enim dicit Hieroni
 mus contra Iouinianū: Sixtus
 in sententijs ait. Adulter est q su
 am vxorem amat ardentior. In
 aliena vxore omnis amor turpis:
 in sua nimius vimperat. Sapiēs
 vir in deo debet amare vxorem
 non affectu: reget impetus volu
 ptatis: ne preceps ferat ad coitū
 Nihil est fedius qz vxorem dili
 gere sicut adulteram. Certe qui
 dicūt causa reipublice iungi vxore

P

Q

R

ego dico: hic fratri teneat mecum
 vnitatem etc. Et de hoc ecclesia/
 stice historie li. vij. c. xxiiij. vbi di/
 citur: qd cum quoddam stagnus
 duobus fratribus aduenisset: et
 pecunie cupiditas que fere omni/
 um mortaliu3 corda superat: fra/
 ternam necessitudinez violauit.
 Quia enim erat copiosum pisci/
 bus: conueniebatur a fratribus
 tempore captionis: non tam ad/
 capiendos pisces q3 ad occiden/
 dos homines. Cedens enim et bel/
 la mouebantur: et humanus san/
 guis p piscibus fundebat. Sed
 dei prouidentia aduenit. Grego.
 Cesariensis: et vidit prelia et mor/
 tes virozu: ac furentes germa/
 nos. Cunctis inquisisset pro q3 cau/
 sa accenderentur in excidium sui/
 suorumq3: et vtreq3 partes p ho/
 noze sui aduentus siluissent: no/
 lite inquit o filij ronale animas
 pro minutis animalibus violare
 fraternaz pacem pro questus cu/
 piditate dissoluet: dei leges: et na/
 ture pariter: temerare. Ad horaz
 stagni exitialis accedite: et ego p
 virtutem domini absoluam vos
 ha omni certamine cruenta con/
 tentionis. Et cum accessisset: te/
 nens virgam: ad stagnum: posi/
 tis genibus palmas tetedit in ce/
 lum: et orauit: vt aque ille essent
 maledicte pro quibus fratres fu/
 rore succensi obliti erant finē pie/
 tatis: et vt nunq3 in eo loco piscis
 appareat vel aqua: sed sit camp⁹

aratri patiens: et frugum ferax: et
 custos metuz: vt fraterna cōcor/
 dia perseneret. Et vt sanct⁹: oran/
 di finem fecit: sic factus est: et arē/
 tem campum germanis concor/
 dibus dereliquit. Qui vsq3 in ho/
 diernum diem frugum ferax di/
 citur esse solus qd ante fuerat na/
 uium ferax. hec ibi. Planus est
 ergo: qd detestanda coram deo
 est litigiosa contentio: et discordia
 inter fratres ad diuisione3 terre/
 ne hereditatis: eo qd vnus est qd
 placet deo scilicet concordia. fra/
 trum. Eccle. xxv. vnde et de con/
 cordia fratrum in diuisione he/
 reditatis ait Trogus pompeii⁹ li/
 bro. v. di. qd Xerxes dicebat: se pri/
 mum filium natuz patri regi fra/
 ter autem alius ante eum natus:
 et anteq3 pater rex esset. vendica/
 bat pmatum patrimonij: et dice/
 bat: alium debere habere regnū
 quia erat natus de matre regia.
 Quod certamen ad patruū suuz
 Afrinū detulerunt. Qui cogni/
 ta causa: Xersem pposuit: et adeo
 fraterna ptentio sedata ē. qd nec
 victor insonuit: nec victus indo/
 luit: Et ipso tempore litis: mune/
 ra sibi inuicem remisissent. et io/
 cunda in se sedula conuiuia ha/
 buerunt: et moderati⁹ inter se taz
 regna q3 exigua patrimonia di/
 uiserunt. Si igit sic pagani se ha/
 buerunt in diuisione hereditatis
 merito xpiani increpandi sunt: qd
 vel fratres suos exheredant inuicem

G

ste: vel ꝑ eos pugnant pro here-
ditate.

Capitulum secundum. Qua-
liter paterfamilias debet familiā
suam gubernare.

I **E** non soluz pater debet
admonere ꝛ disciplinare
filios naturales sed fili-
offamilias. **I**pe enim dicitur pa-
terfamilias. Qui sic dictus est qz
in familia sua omnibus positus
seruis tanqꝫ pater filijs paterna
dilectione cōsulit: ait **P**api. De-
bet ergo non soluz filios discipli-
nare ꝛ moribus informare. sed
omnes de familia quia pro eis ē
responsurus ait **A**ug. ad **L**omi-
tem. **Q**ueso inquit mi frater: qꝫ
omnibus tibi subiectis a maiore
vsqꝫ ad minorem ꝛ dulcedinem
regni celestis: ꝛ amaritudinez ac
timorem gehēne annunties: ꝛ d-
eorum salute sollicitus ꝛ vigil exi-
stas: quia pro omnibus tibi sub-
iectis qui in domo tua sunt ratio-
nez deo reddes. **A**nnuntia ꝛ sua
de eis: vt caueant a superbia: de-
tractione: ebrietate: fornicatione:
ira luxuria: periurio: ꝛ cupiditate
que est radix omnium malozꝫ.
Item **A**ug. super **J**o. omel. 50.
super illud. xij. c. Qui mihi mini-
strate xpo: bene viuēdo: elemo-
synam faciendo: nomen doctri-
namqꝫ eiꝰ quibus potueritis pre-
dicando. Et vnusquisqꝫ paterfa-
miliās hoc non ignoret: paternū

affectum sue familie se debere ꝫ
xpo: ꝛ vita eterna. omnes mone-
at doceat: corripiat. **I**mpēdat be-
niuolentiam: exerceat disciplināꝫ
Ita in domo sua ecclesiasticū
ꝛ quodāmodo temporale officiū
impleat: ministrans xpo: vt in
eternū sit cuz eo. h. **A**ug. **H**is
modis paterfamilias ꝛ filios na-
turales ꝛ totam familiam cuiꝰ est
pater corripiat ꝛ instruat. ꝛ pecca-
tum de domo ꝛ familia extermit
net: vt oēs deo ꝛ sibi fideliter ser-
uiant. **N**ec inimicum dei vel in-
stite in domo permittat: **N**e di-
uinam indignationem incurrat:
ꝛ vltio superueniat: sed dicat cuz
ppha. **A**mbulans in via imma-
culata hic mihi ministrabat.

Capitulum tertium. De amo-
re ad consanguineos.

Consimiliter sunt admo-
nendi homines: vt ha-
beant beniuolentiaz ꝛ be-
niuolum affectuz ad omnes qui
sunt sibi deligati naturali cogna-
tione vel affinitate. **T**ales tantū
dicunt fr̄es in scripturis. **Q**ua-
tuor enim modis dicunt fratres
prout ait **P**api. scilicet **N**atura
vt **J**acob ꝛ **E**sau. **S**ente: vt oēs
iudei. **C**ognatione: vt **A**brahāꝫ
ꝛ **L**oth. **A**ffectu. ꝛ hoc vel specia-
li quo omnes xpiani dicunt fra-
tres: vel comuni: quo omnes ho-
mines ex vno patre nati dicunt
fratres. **A**d omnes igitur qꝫ sunt
colligati cognatione amor ordi-

L

K

M

Nis debet extendi. et si enim dicat
 Saluator Luce. xvij. Qui non
 odit patrem et matrem. et non potest
 meus esse discipulus: non prohibet
 amor naturalis parentum
 et cognatorum: sed carnalem quo
 impeditur amor diuinus: prout
 exponit Augu. epistola. xxij. vñ
 et antiqui erant affectuosi: sicut
 Abraham ad Loth quem libera-
 uit ab hostibus. Gen. xvij. et
 Laban ad Jacob: cum eum audisset
 aduenisse. Gen. xxij. Non con-
 iugium institutum est fieri inter
 extraneos: inter quos amor et ca-
 ritas extendatur et dilatur ubi.
 s. amor naturalis minus seruet
 fm Augu. xv. de ci. c. xvi. ubi bene
 de hoc. Predictos igitur debet
 monere predicator se habere in-
 vicem sicut debent: et de talibus
 cum eis conferre.

**Quarta distinctio. De informa-
 tione coniugum.**

**Capitulum primum. Quid sit
 coniugium.**

Consequenter viden-
 dum est: qualiter debent
 informari qui sunt col-
 ligati sacramentali col-
 ligatione: quales sunt
 coniuges. Et cum matrimonium
 sit viri et mulieris coniunctio ma-
 ritalis inter legitimas personas
 indiuiduam vite consuetudinem
 retinens: ut patet in. iij. senten-
 ti. xxvij. Sive legitima coniu-
 ctio maris et femine: unione christi

et ecclesie representans. ut dicitur
 de articulis fidei. Sive legitima
 societas inter virum et feminam
 in qua ex pari consensu: semetip-
 sum debet alteri: ut ait Augu. de
 virginitate beate virginis. De
 pertinentibus ergo ad matrimo-
 nium tales informari debent: ut
 sit legitima contractio inter ex-
 traneos ad dilatandum charita-
 tem: prout ait Augu. iij. de ci. c.
 xvi. vi. quod matrimonium fit inter
 homines in quibus est utilis et ho-
 nestas concordia. ut diuersarum
 necessitudinum viculis necleretur
 et alter habeat quis patrem alium
 socium. et ut alia sit soror: alia uxor
 Et sic de alijs: prout ibi determi-
 nat bene. ut ergo ait Apostolus
 i. co. vij. informas tales. Qui vi-
 ro iungit virginem suam bene fa-
 cit. et qui non iungit: melius facit.
 honorabile est coniugium et tho-
 rus immaculatus et c. Debe. xij.
 vñ et Saluator interfuit nuptijs.
 Jo. ij. prescians futuros hereticos
 prohibentes nubere: prout dicit
 ibi Augu. omel. iij. De quibus. i.
 thesa. iij. c. Sic ergo tales preui-
 dere debent: quod legitima sit con-
 iunctio fm legem dei. Cum hoc
 etiam providere debent: quod fiat
 apta conditio utriusque: ne sequat
 postea continua penitudo. Sicut
 enim recitat Male. li. ij. c. v. vnice
 filie pater Themistoclem consule-
 bat: utrum eam pauperi sed or-
 nato: an locupleti parum pbato

collocaret scilicet in coniugio. Cui ille. **P**alo inquit virum pecunia ꝑ pecuniam: viro indigentem. **Q**uo dicto monuit: vt generi diuitiis potiusq; diuitias generi legeret .i. eligeret q̄uis ergo ad sit optuētie diuitiaz alicui: q̄ hēs eamē cū illo vel illa prouidere debet: an persona cum qua ꝑtrahit ꝑdita sit virtutibus ornata morib; cōpetēs cōditionis status: quia frequenter solet tedium triftitiē sequi matrimoniū. **I**dcirco vna fuit de legibus **L**igurgi virginem sine dote nubere: ait **T**rogus **P**ompei; li. v. et **V**alerius vbi. s. narrat. q̄ **S**ocrates consultus a quodam adolescente: vtz vxorez duceret: an se omnino abstineret: r̄ndit. **E**trum eorum .i. quodcumq; fecisset: se acturū penitentiam. hinc te Ingt solitudo: hinc orbitas: hinc generis interitus: hinc heres alien; excipiet: **S**i si non ducit vxor. **I**llinc perpetua sollicitudo: contextus querellarum: dotis exprobatio: affiniuz grane supercilium garula socrus lingua: successor alieni matrimonij: incertus liberorum euentus hec ille. **C**um magna ergo prouidentia et cautela: est contrahendū **E**t de hoc **H**iero. ꝑtra **I**ouinia nuz multū: vbi ait. **S**erf Ingt **A**ureolus **T**heophrastus liber d̄ nuptijs in quo querit: an vir sapiens ducat vxorē. **E**t cū diffinisset. **S**i pulchra esset: si bene morigera/

ta: si honestis nata parentib;: si ipse sanus et diues. si sit sapiēs inire matrimonium d; **S**tatim Intulit. hec raro in nuptijs vniuersa concordāt. **N**on ergo vxor ducenda a sapiente: **P**rimuz enim impedit studium ꝑhie: nec posse quēq; libris et vxori pariter inservire. **M**ulta etiaz que matronarum vsibus necessaria sunt: preciose vestes: aurū. gemē: sumpt; ancille: suppellex varia: deinde ꝑ totas noctes garule q̄stioēs. **I**lla ornatio: procedit in publicum. **I**lla honorat̄ ab hominibus: ego in conuentu feminaz misella despitior. **C**ur aspiciebas vicinam? **Q**uid cū ancilla loquebaris? **D**e foro veniens quid attulisti? **N**ō amicum hēre possumus non sodalem. **A**lterius amorem: summōdiū suspicat. **S**equitur. **P**auperem alere difficile est: diuitem ferre tormentum. **A**dde: q̄ nulla ē vxoris electio: sed qualiscūq; aduenerit habenda. **S**i iracunda: si fatua: si deformis: si superba: si fetida: **Q**uodcūq; vitium est ꝑ nuptias discim;. **E**quus et aiastia: mancipia: vestes et supellectilia ꝑbantur prius: et sic emuntur. **S**ola vxor vix ostēdit: ne ante displiceat q̄ ducat. **E**t post. **Q**uoscumq; illa dilexerit: ingrati etiam tibi amandi sunt. **S**i totam ei domū regendā cōmiseris: seruiendū est **S**i aliqd tuo arbitrio reseruaueris: fidem sibi haberi non puta/

A bit et in odium vertet ac iurgia: et nisi cito conciliaveris parabit vena. Et subdit. Verum quod prodest diligens custodia: cum vxor servari impudica non possit: pudica non debeat. Infida est custos castitatis necessitas. Et illa vere pudica dicenda est: cui licuit peccare sed noluit. pulchra cito adamat: sed a facillime concupiscit. Difficile custodit quod plures amant: Adolestum est possidere quod nemo habere dignat. Minore tamen miseria deformis habetur quam formosa servat. Nichil tutum est in quo totius populi vota suspirant. Alius forma: alius facetiis: alius ingenio: alius liberalitate sollicitat. Aliquo modo expugnat quod vnicuique lacessit. Sequitur Quod si propter dispensationem ducatur vxor: multo melius dispensat servus fidelis obediens auctoritate domini quam vxor que in eo estimat se dominam si contra viri fecerit voluntatem. id est si quod placet iubet. Et post. Liberos causa vxorem ducere stolidissimum est. Quid ad nos pertinet recedentes de mundo: si alius nomine nostro vocet? Aut que senectutis auxilia nutrire domi qui etiam pro te moriatur: aut puerissimis moribus sit: aut certe cum ad maturam etatem perverit: tarde ei videaris mori: Heredes autem meliores et certiores sunt amici qui tuo iudicio eliguntur: quam quos velis nolis habere co-

garis. Licet certa hereditas sit: dum ad vitis bene vel substantia tua: quam tuo labore quesitas in incertos usus relinquere. Nec omnia extracta sunt ex dictis ipsius philosophi. que recitat Hieroni. vbi. s. Nec tamen sunt hic recitata ad conjugii constructionem vel derogationem: sed ad monitionem eorum qui volunt contrahere: ut sollicite provideant qualiter et cum quibus contrahant. Multe sunt enim molestie nuptiarum: et sicut ait Apo. i. cor. vij. Virgo cogitat que dei sunt: que autem nupta: cogitat que sunt mundi: Et in eadem. Tribulationem carnis habent huiusmodi. etc. Et de his molestiis recitat Hiero. vbi. s. quod Licero rogatus ab Martio. ut pro repudium Terentie: sororem suam duceret: omnino supersevit dicens non posse se philosophie et vxori operam dare. Socrates Xantippe. et Cyprius neptem Aristidis duas habebat vxores que eum crebro inter se litigarent: et ille eas irridere solitus esset: quod propter se fedissimum hominem: simis naribus: recalva fronte: pilosis humeris repandis cruribus descereperet: novissime vertunt in eum impetum: et mulctatus fugientemque diu persecute sunt. Quodam autem tempore. cum infinita contumacia ex superiori loco ingerenti Xantippi restitisset: aqua profusus imunda: non aliud respondit: quam capite tereso. Sciebam inquit futurum: ut ista tonitrua hymbes sequeretur

E

F

Cōmuniloquii.

Et idem Hiero. dicit q̄ **M**ar-
cus Cato habuit vxorem humi-
li loco natam: v̄nolentam: ipotē-
tem: ⁊ quod nemo posset crede-
Gre. Catoni superbam. hoc iō. ne-
qs̄ putet: si pauperem duxerit sa-
tis se cōcordie prouidisse. ¶ Si-
militer narrat ibi. q̄ **P**hillippus
regem **M**acedonem introeun-
tem ex more cubiculū vxor exclu-
sit irata. Qui exclusus tacuit: ⁊ in-
iuriam suam versu tragico con-
Hsolatus est. **S**orgias librum pul-
cherrimū d̄ concordia grecis inter
se dissidentib⁹ recitauit olympie.
Cui **M**elantius inimicus eius:
hic nobis inquit de concordia p̄-
cipit: q̄ se ⁊ vxorem: ⁊ ancillā tres
in vna domo concordare nō po-
tuit. Emulabat quippe vxor an-
cillule p̄chritudinē: ⁊ castissimuz
virū: quottidianis iurgijs exagi-
tabat: vnde vt cesset inuidia: ⁊ q̄-
es matrimonij reformet: versuz
est in vsum ⁊ consuetudinē dūo-
ribus mulieribus: ne quam ha-
beāt in domo p̄chritore se. ¶ **I**te
Hiero. vbi. s̄. dicit. q̄ cum amici
quendam arguerent: q̄ vxorem
castam repudiasset: ptendisse pe-
Ides dī ⁊ dixisse. Soccus quē cer-
nitis: nouus ⁊ elegans ē: s̄ nemo
scit p̄ter me vbi me p̄mit. Qua-
si dicat. Sic est de vxore. ¶ Si-
militer ait ibi Hiero: q̄ **E**pycur⁹
voluptatis assertor. Quis **M**eto-
dorus eius discipulus vxorē ha-
buit: dixit raro sapienti inuenda

coniugia: quia multa incomoda
admixta sūt nuptijs. Seq̄t. Gra-
ue est sapienti viro venire in du-
biū. vtrū bonam malāue ductu-
rus sit vt enī scribit **H**erodotus
mulier cū veste deponit verecun-
diam. Et **L**omicus: fortunatum
putat q̄ vxores nūq̄ duxerit. hec
⁊ alia narrat Hiero. vbi. s̄. di. q̄
Aristoteles **P**lutarcus ⁊ **S**ene-
ca libros scripserunt de matrimo-
nio: de quibus superiora nō nul-
la sunt.

Capitulum secundū. De instruenda
vxore male moxigerata.

Istō contingat: q̄ vxor
ducta non sit bene mox-
gerata: custodienda est ⁊
disciplinanda: ac sibi malignādī
materia subtrahēda: **A**n̄ ⁊ **R**o-
māns feminis vsus vini fuit igno-
tus: ne in aliquod dedecus prola-
berēt: q̄ proximus a libero patre
intēperantie gradus ad inconcel-
sam venerē esse p̄suevit. ait **V**al.
li. ij. c. ij. ⁊. c. iij. narrat q̄ quecūq̄
vsuz vini femia imoderate appe-
tit oibus virtutibus iannā claudit
⁊ vitijs aperit. **G**raue igit̄ marita-
le supciliū **S**ulpitij **S**alli q̄ vxorē
dimisit: eoq̄ eam capite apto so-
ris versatam cognouerat. **L**ex i-
git̄ te meis tm̄ prestitit oculis: qui-
bus ⁊ formam tuam approbea-
bis: decoris instrumēta cōpara-
bis esto speciosa: horum te certio-
ri crede noticie. **A**lterior tibi p̄spe-
ctus: superuacua irritatione accer-

K

L

M

fitus: in suspicionem et crimen habeat necesse est. Abscisa sententia sed tamen aliqua ratione mota.

N **E** Similiter fecit quantistius repudiando uxorem: quod eam in publico cum quadam libertina vulgari secreto loquentes viderat. **E** Similiter Sempronius Sophus: qui coniugem repudij nota affectu: eo quod causa fuit ludos se ignorante spectare. **E** Narrat etiam

O ibi quod Metellus uxorem eo quod vinum bibisset fuisse percussam interemit. Moderato ergo modo et debito disciplinanda est uxor: si contingat: quod non sit bene morigerata. ecc. xxxij. Me des mulieri neque veniam prodeundi. Et ibidem. Mulier si primatum habeat contraria est viro suo. Item si sit minus bene morigerata. debet esse eius compassiua supportatio prout potest fieri sine peccato. Et

P de utroque dicit Varro in Satyra quae manipea scribitur. Vitium coniugis aut tollendum est: aut ferendum. Qui tollit vitium: comodiorum coniugem prestat. Qui fert: seipsum efficit meliorem. Unde et de Socrate narrat Aulus Gellius li. i. Athi carum noctium: quod cum Socrate Alchibiades interrogaret. quare Xantippe uxorem admodum morosam et iurgiosam: et que die noctuque muliebribus scatebat molestis domo non abigeret: respondit. Cum domum talem perpetior: insuesco et

Q exerceor: ut ceterorum quoque so-

ras petulantiam facilius feram. Sic enim fideles debent se supportare ad invicem. Gal. vj. Alter alterius onera portate et Col. iij. Supportantes invicem. et. Ad hoc et monet beatus Petrus. prae. iij. Mulieres sint subdite propriis viris: sicut Sarra obediebat Abrae Dominum cum vocans. Quis estis filie beneficientes et non timentes ullam perturbationem. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem tantum et coheredibus gratie vite: ut non impediatur orationes vestre: sed hoc multo magis coniuges debent se invicem supportare quantum possunt absque peccato: cum sint una caro: Gen. iij. Et de hoc beatus Ambrosius ex. v. ubi ponit exempla bona de vipera et murena dicens quod murenam ad conjugalem amplexum vipera evocat. Sequitur Quid sibi vult sermo huiusmodi: nisi ferendos esse mores coniugum: licet sit asper fallax in conditus: et sic de alijs. Quid peius veneno. quod in coniuge murena non refugit: Ille tua mala portat: et levitatis femineae facilitatem: tu virum tuum non potes mulier sustinere. Et post. Vipera abscentem vocat: et blando provocat sibillo: atque ubi adventare comitem sentit: euomit venenum: reverentiam marito deserens et tu mulier advenientem de loquax

R

S

T

Cōmuniloquii.

mariti contumelijs repellis: Sed
 & tu vir depone tumores cordis:
 asperitatē oris. Non es dominus:
 sed maritus. Non ancillā sortitus
 es. sed vxorem. Spera venenū
 fundit: tu nō potes duritiā mē
 tis deponere?

Capitulum tertium. De mutua con
 iugum dilectione.

Tem coniugum dicitur esse
 affectuosa: charitativa.
 & mutua dilectio: ut sint

V cor vnū & anima vna: sicut sūt
 vna caro. Ephesi. v. Viri: diligite
 vxores vestras sicut Christus
 ecclesiam. Et de amore coniugali:
 Gal. li. iij. c. v. multum. vbi nar
 rat. qd Braccus aprehensis āgui
 bus: mare & femina: & certior fa
 ctus ab aurspice: qd nisi mare di
 mīssio: femina necaret: ipsi Brac
 co celerem obitum instare: si autē

X econuerso: vxori eius hoc accide
 re: ille coniugi potius qm sibi par
 tem augurij secutus: marem ne
 cari: feminam dimitti iubet: susti
 nuitq; in conspectu suo seipsum in
 teritu serpentis occidi. Itaq; cor
 neliam vxorem suam nescio vtz
 feliciorē dixerimus: qd tales vi
 rum habuit: an miseriores: qd
 tales amisit. Similiter narrat: qd

Luphatius audita morte vxoris:
 pectus suū gladio percussit. **S**i
 militer narrat: qd Emphatius: cuius
 vxor decessisset. ea funerata: & ro
 go imposta: inter officium vngē
 di & osculandi: ferro stricto incu

buit: & sicut erat togatus & calciatus
 amici eius pinguis corpori inxe
 runt: ac deinde subiectis facibus virū
 qd concremauerunt. Quorū se
 pulcrū Tarenti conspicit. **I**bi
 dem narrat: qd Julia filia Cesa
 ris: cum vidisset Pompei ma
 gni coniugis sui vestē cruore con
 spersā: territa metu: ne qua ei esset
 vis illata: exanimis concidit: par
 tumq; quem in vtero conceptus
 habebat eicere graui dolore cor
 poris coacta est. **I**bi etiā nar
 rat: qd portia filia Marci Cato
 nis: cum Brutum virum suum
 interemptum agnosceret: qd fer
 rum non dabat: ardentes ore car
 bones haurire non dubitauit: &
 nouo genere mortis absorpta est

C Similiter narrat ibi d quādā
 regina: qd Metridatem coniugē
 suum effusis charitatis habenis
 amauit. propter quem: precipuus
 forme sue decorem: tonsis capil
 lis: in virilem habitum se conuer
 tit: eq; & armis se assuefecit: qd faci
 lius eius laboribus & periculis in
 teresset. Et eum euictū: & a pom
 peio per efferas gentes fugientes
 aīo pariter & corpore infatigabilis
 est secuta. Cuius tāta fides aspa
 rum & difficilium rerū Metri
 dati maximum solatium & locū
 dissimum lenimentū fuit. Cū do
 mo enim & penatibus vagari se cre
 didit: simul exulāte vxore. Si er
 go tales erant pagani & infideles
 mutuo se amantes: multo magis

A

B

C

nec vrbes nec agros cultos pro quibus dimicarent habere. Ceterum cum ad parentum suorum monumenta venissent: scituros quemadmodum Scithe pugnare solent. Quo quidem vno taz pio dicto imanis et barbara gens: ab omni se feritatis discriminie redemit. Ideo concludit ibi auctor: quod solida virtus nascitur magis quam fingatur: quam illos vagos et siluestres ac siluarum latebris corpora suategentes: in modum ferarum latenti pecudum viuentes: sic Dario respondere docuit. **S** Similiter narrat de Coriolano: qui datus a Romanis: ad volscos Romanis infestos effugit: eorumque adeptus imperium: Romanis postea infestissimus fuit: nec voluit confederari pro aliquibus: licet missi essent sacerdotes eorum in sulis. Quod videns mater eius: uxorem illius et liberos secum trahens petiit castra in quibus erat. Quas ut filius vidit: expugnasti inquit me: et vicisti iram meam. priam istam quamuis merito mihi iniurias utero tuo dono. Et continuo agrum Romanum armis hostilibus liberavit. Noluit enim matri vengare quod petiit: et eius visio ad pietatem illum emoluit. Et ibi narrat de multiplici filiorum pietate ad parentes. **T** Querit autem Sen. iij. de bene. c. xvi. an liberi possint dare parentibus maiora beneficia quam acceperunt. Et pro-

sequens hanc questionem narrat de pietate filiorum ad parentes: et qualiter seruauerunt patres suos in bellis: ponens exemplum de Scipione: qui patres seruauit in bello. et sic de alijs. **S** Similiter. c. xxiiij. ponit exemplum de Enea: qui patrem senis graue per media hostium agmina tulit: et per ignes. vnde ait ibi. Quid non potest pietas. **S** Similiter ponit exemplum: quod siculi iuuenes cum Ethna maiore vi peragitata in vrbes et agros effudisset transcucurrerunt iuuenes ad liberandum parentes. **S** Similiter narrat de alijs qui mira fecerunt pro parentibus. et quid mirum: quod homines ratione preediti sint pii in parentes: cum quedam irrationabilia miram pietatem exhibeant parentibus: vnde de Ambrosius ex amelio. **X** v. ponens exemplum de Liconijs que proprijs pennis nudatos parentes plumarum tegmine fouet. collato cibo pascunt: et fulcro alarum suarum subleuant. ad volandum exercent. vnde ait ibi Ambro. Non est graue: quod est pietate plenum: Non est onerosum quod soluitur nature debito. Non recusant aues patrem: quas nec scriptura nec lex. sed natura restringit. Ad hec conueniunt non precepto sed gratie naturalis officio: Est enim cura pietatis scilicet apud illas. Et tamen plerique hominum talia recusant: vt

Z alt ibi. Ideo Romanorum vsu
 pla auis dicitur. His igitur exē-
 plis potest predicator euāgelicus
 filios ad parētum uenerationē
 ⁊ ad pietatem eis exhibendā ex-
 hortari. ¶ De pena vō maledi-
 ctionis filiorum a matre prolate
 narrat Aug. xxiij. de ci. c. ix. di. q.
 decem fratres quorum septem
 erāt mares ⁊ tres femine ex ma-
 ledicto matris puniti sunt tremo-
 re membrorū horribili. Quorum
 duo scilicet frater ⁊ soror sanitati
 restituti sunt i ecclesia beati Ste-
 phani vt dicitur ibi. Caueant igitur
 filij ne mereātur maledictio-
 nem parentum suorum.

¶ Tertia distinctio. De colligatio-
 ne fratrum adināicem.

¶ Capitulum primum. Quare
 fratres tenent se amare.

¶ Inde admonēdi sūt
 fratres ad mutuas di-
 lectionem: ex quo sūt
 ex eisdez parentibus:
 ⁊ sic ex eodem pūci-

A pio. Ideo debent se mutuo dili-
 gere quia comunicant eandē na-
 turam: put dicitur. ethi. viij. Et
 de mutua fratruz dilectione Va-
 lerius lib. v. c. v. vbi ait hanc cha-
 ritatem fraterne beniuolentiē p-
 ximus gradus accipit. vbi ponit
 exēpla de fratribus se mutuo dili-
 genibus. Sicut de Sabiano qui
 delatum sibi ducem non susti-
 nuit triumphum summo sena-
 tus studio: quia frater suus eo p-

lio ceciderat. ¶ Similr de alio
 qui p graua itinera transgressus
 die ac nocte mutato equo: solo co-
 mite contentus transiuit ad libe-
 randuz fratrem. ¶ Similr nar-
 rat ibi q cum in castris Pom-
 pei vnus miles alium occidisset:
 iacentemqz spoliasset: vt fratrem
 germanum esse cognouit: multū
 ⁊ diu conuicio deos ob donū im-
 pie victorie infecutus: precita ve-
 ste opertum se: rogo imposuit: ac
 deinde sub tecta facie: protin^o eo
 dem gladio quo fratrem occide-
 rat pectus suum transuerberauit
 seqz supra corpus fratris prostra-
 tum: comunibus flāmis cremā-
 dum tradidit: Licebat eniz igno-
 rantie bñficio inocēti viuere: sed
 vt sua poti^o pietate q̄ aliena vēta
 vteretur: comes fraterne neci nō
 desijt: ⁊ arctissimis vinculis pieta-
 tis satisfecit. Idem narrat Aug.
 ij. de ciui. c. xxvi. Ideo cauere de-
 bent fratres: ne ppter bona ex-
 teriora: ⁊ terrenam hereditatem
 fiat in eis disidiuz cordium: vel
 extictio fraterne charitatis. vnde
 ⁊ Saluator fratribus petentibus
 vt iudicaret inter eos de heredi-
 tate: noluit esse iudex: in hoc: q̄
 erat inter eos contentio litis non
 charitatis dilectōis Luce. xij. sicut
 exponit Aug. libro. i. sermo-
 nuz: sermone. xliij. qd̄ n̄s diuisio-
 nem petenti ait. Quis me consti-
 tuit iudicem ⁊ diuisorē inter vos
 Cauete ab omni cupiditate. Sz

B

C

D

E

ribus et liberos colere imittent sal-
tem pecudes: ut postquam vxorum
venter intumuerit: ne perdant fi-
lios: non amatores se vxoribus
exhibeant sed maritos. vnde nar-
rat de quodam: qui exiturus in pu-
blicum fascia vxoris pectus col-
ligabat: et nec puncto quidem ho-
re presentia eius carere poterat:
portionem nullam: nisi alterius la-
bijs tactam vir nec vxor haurie-
bant. Et ideo sequitur. Origo amo-
ris honesta: sed magnitudo de-
formis: Nihil enim interest quod ex
honestata causa quis insaniat. Et ibi be-
ne de hoc. Sic et Tobias visus
est coniugio suo: qui ait ad Sar-
ram vxorem suam. Job. viij. Sur-
ge: hodie: et cras: et post cras ore-
mus deum. Et sequitur. Filij san-
ctorum sumus: non possumus ita
coniungi sicut gentes qui ignorant
deum.

Capitulum .vi. De perpetua
coniugii indiuisione.

Item inter coniuges de-
bet esse perpetua indiu-
sio. Unde et sacramentum
est vnum de bonis coniugij ait Au-
gustinus. vbi. s. In quo attenditur: ne
coniugium separet: et ne dimissus
aut dimissa: etiam causa prolis al-
teri copuletur. ait idem. In Mat.
ix. Quos deus coniunxit: homo
non separet. Quod etiam gentiles
seruauerunt: ait Valerius libro. ij. c.
i. di. quod repudium inter vxores et
virum a condita vrbe vsque ad ce-

tesimum et quinquagesimum an-
num nullam intercessit. Primum
autem spurium Carbilium: vxorem ste-
rilitatis causa dimisit. Qui quod tole-
rabili ratione motus videret: repre-
hensione tamen non caruit: quis
nec cupiditatem quidem libero-
rum coniugali fidei preponere de-
buisse arbitrabatur. Quod ergo serua-
bant gentiles lege naturali et ho-
nestate virtuali: debent seruare fi-
deles lege diuina et celesti: ac liga-
mine sacramentali. Imo etiam no-
biles matrone et pudice mortuo
primo viro: nolebant alteri con-
iungi. Et ideo corona pudicitie co-
ronabantur. ait Valerius vbi. s.
di. quod que vno contente matrimo-
nio fuerant: corona pudicitie ho-
norabantur. Estimabant enim: cum
precipue matrone sincera fide in-
corruptum esse animam: que post de-
posite virginitalis cubile: in publi-
cum egredi nesciret. multorum matri-
moniorum experientiam: quasi illegi-
time cuiusdam intemperantie
signum esse credentes. vnde et pu-
dice matrone: mortuis primis vi-
ris nolebant secundo inire ma-
trimonium: ait Valerius libro. vi.
c. i. di. quod theotonicorum coniuges
Bartholomaeum victorem orarunt: ut ab
eo virginibus vestalibus dona mitterentur:
affirmantibus eque se et illas
virilis concubitus expertes futu-
ras. Ea res non impetrata laqueis
sibi nocte proxima spiritum eripuerunt.
Quamuis autem erronee fecerint: in

X

V

Z

suo suspēdio tamē laudande sūt
 ex maritorū dilectione. ⁊ castitatis
 amore. ¶ Et de hoc. j. parte. iij.
 di. vi. c. d. viduitate. Qualiter autē
 coniuges antiquitus inter se con-
 cordabant post qualescūq; litigiū
 vel iurgium: ait *Uale*. libro. ij. vbi
 s. di. q. quotienscūq; inter virū ⁊
 vxorem aliqd iurgij intercesserat:
 in sacellum dee viriplace qd erat
 in palatio veniebant: ⁊ ibi locuti
 simul que volebāt: p̄tentiōe ani-
 morū deposita: concordēs reuer-
 tebant. Dea enim illa hoc nomē
 a placandis viris fertur assecuta.
 ¶ Predicator ergo et angelic⁹
 debet de predictis conferre cum
 coniugib⁹: ⁊ eos alloqui. Et si in
 quibusdam factis gentiliū pre-
 dictis fuit excessus ⁊ error sicut ī
 propria occasione: debet qd erro-
 neus est dehortari: ⁊ qd rectū fue-
 rit suadere.

¶ Quinta distinctio. De fidelium
 spirituali colligatione.

¶ Capitulum primum. Qd fide-
 les se diligant vere.

Consequenter prose-
 quendum est de colli-
 gatione siue coheren-
 tia gratuita per gratiā
 in corpore xpi. Ad

quam obseruandam sunt admo-
 nendi efficaciter ⁊ iugiter xp̄iant
 put hortatur apostolus eph. iij.
 Solliciti seruare vnitatem spirit⁹
 in vinculo pacis vnus corpus: ⁊
 vnus sp̄s ⁊c. Et hoc merito:

tū quia sunt ex vno patre cream
 te. redimēte: ⁊ ex vna m̄se ecclia
 ⁊ eisdem sacramentis regenera-
 ti: ⁊ sic vere fratres. *Mathe. xxi.*
 vnus est pater vester. vos autē
 fratres. ⁊c. Tum q; membra vni
 us corporis: ⁊ eisdē vinculis cha-
 ritatis cōnexa: ac vno sp̄i viuifi-
 cata. *Multi. n. vnū corp⁹ sumus*
 in xpo. *Ro. xij.* Tū q; xpi cohe-
 redes: ⁊ hereditatis ei⁹ futuri par-
 ticipes. *Ro. viij.* heredes quide⁹
 dei: coheredes autē xpi. Has ei⁹
 rationes assignat *Crisosto.* super
Jo. omel. xv. vbi ait. Omnes in
 vnus corpus baptigati sumus ait
Aposto. Propterea ī vnū corp⁹
 ne non dissoluamur: s; eā que ad
 iuices est cōuenientia ⁊ amicitia
 corporis vnus conuenientia ob-
 seruemus. Quocirca: ita procure-
 mus p̄ximos: vt vnusquisq; no-
 strum suam carnes non despiciat
 Nullus enim vnq; carnem suā
 odio habuit: sed eam nutrit ⁊ fo-
 uet: ait *Apo. eph. v.* Propterea
 domū vnam. i. hūc mūdum de⁹
 nobis dedit: vnū nobis accendit
 solē: vnū tectū celū extēdit: mēsa
 vnam nobis terram p̄posuit. De-
 dit ⁊ altam multo maiorem scilz
 altare. vnū modū generationis
 sp̄ialis: vnam omnib⁹ patriā in
 celis. De calice eodem omnes bi-
 bim⁹. ⁊c. Unde igitur sequalitas
 s̄ m. s. hanc vitam? R̄ndit ex diui-
 tū auaritia ⁊ electione. Et de hoc
Seneca in parte eplā. lxx. vbi ait
 Membra

A

C

D

B

E

Membra magni corporis sumus
 ⁊ natura nos cognatos edidit. vt
 enim ait Greg. sup Ezech. li. ij.
 omel. iij. charitas accendit: con-
 cremat: conflat ⁊ quasi in vnaz
 auri speciem reformat fideles er-
 go debent mutuo se inuare sicut
 fratres: ⁊ protegere: ac nociua in-
 uicem expellere. Debemus enim
 aias pro fratrib⁹ ponere. i. Jo. iij.

Capitulum. ij. Qd caueant fideles
 ne in ipsis fraterna. vnio dissipet

Ebent etiam cauere: ne
 diabolus dissipet frater-
 nam vnionez vt sint ho-

Fstibus terribiles. Cant. v. Terri-
 bilis vt castrorum acies ordinata:
 Super quo Gre. super Ezech.
 li. i. omel. viij. ait. Castroru acies
 tunc est hostibus orribilis: qua-
 do ita stipata ⁊ condensa fuerit:
 vt i nullo interrupta videatur. Ma-
 si ita disponitur vt locus vacuus
 dimittatur: profecto hostibus ter-
 ribilis non est. Sed nos ꝑ mali-
 gnos spūs acies ponim⁹. Ideo
 semp per charitatem vniti: ⁊ nū-
 ꝑ per discordiam interrupti esse
 debemus. Quia quelibet in no-
 bis bona fuerint: charitas si de-

Gfuerit per malum discordie: loc⁹
 aperitur in acie: vnde ad serien-
 dos nos valeat hostis itrare. vñ
 vt vehementius cōmendaretur
 societatis humane vnitas: vin-
 culoz concordie: non solum na-
 ture similitudinez: verū etiam co-
 gnationis affectu omnes necesse

remur. voluit de⁹: vt ex vno ho-
 mine diffunderetur genus hūa-
 num: ait Aug. xij. de ci. c. xxi. Et
 charitas multos animos vnū
 ⁊ mltā corda vnū facit: ait Aug.
 sup Jo. iij.

Capitulum. iij. Qd fideles de-
 bent se mutuo supportare.

Etuo ergo debent fide-
 m les sibi compati in ma-
 lis: sicut mēbra vni⁹ cor-
 poris. i. cor. xij. Si patitur vnū
 membrūz compatiuntur omnia
 membra. Et si militer mutuo se

Iinuare: prout ibi exemplificat. Et
 subsidia indigentibus ministra-
 re. i. Jo. iij. Qui habuerit substā-
 tiam huius mūdi: ⁊ viderit fra-
 trem suum necessitatem habere:
 ⁊ clausit viscera sua ab eo: quō
 charitas dei manet in illo: Et se
 mutuo supportare: sicut lapides
 i edificio. i. Ps. ij. Ipsi tāq̄ laps
 des viui coedificamini. Lapis
 enim in edificio alium supportat
 ⁊ ab alio supportatur: ait Gre. su-
 per Ezech. lib. vij. omel. i. Sic ⁊
 fideles facere debent: ait ibidem
 omel. iij. Supportantes inuicēz
 in charitate.

Capitulum quartum Quomo-
 do sancti antiqui pro salute pro-
 ximorum laborauerunt.

Deo sancti antiqui ⁊ ma-
 f tres laborauerunt: ⁊ se
 morti exposuerunt ⁊ ani-
 mas pro salute fratru posuerunt:
 ac etiam se infidelibus vendide

H

I

K

L runt: vt eos conuerterent ⁊ duce-
rent ad deuotionem ⁊ charitatis
vniōnem. Sic legitur de Sera-
pione qui ⁊ Sidonius dicit in li.
qui dicitur paradīsus. Qui ven-
didit se paganis precio. xx. solido
ris: ⁊ eis seruiuit donec xpianos
eos fecit. Cūq; recederet: pecu-
niam eis reddidit. Et cum dice-
rent. vt eam daret pauperibus:
rēdit. Vos eam date. qz vestra ē
ego alienam pecuniā nō do pau-
peribus. **I**bidē legit de alio q
se vēdidit vni de primiorib⁹ ciui-
tatis quem nouerat manicheum
esse: seruiuitq; ei donec eū cura-
uit. Sic ⁊ alij sancti laborauerūt
⁊ multa sustinuerunt p salute fra-
trū. Sicut Paul⁹ qui ait. ij. cor.
vlti. Ego libentissime impendaz
⁊ superimpēdar p aiabus vris
⁊c. **H**irū ergo ē quō se dicūt ha-
bere charitatē pfectaz qui nec fra-
trib⁹: mala patientibus ppatiunt
nec pscientibus gaudēt: nec ege-
nis necessaria de suis facultatib⁹
subministrant. De quib⁹ Apo. ij.
thi. iij. habentes quidē spēm pie-
tatis: virtutem autem abnegātes
De his ⁊ ad pdicta ptenētib⁹
debet predicator diuinus confer-
re cum fidelibus.

Sexta distinctio. De ciuiū de-
bita colligatione.

Capitulum primum. De dile-
ctionis vnitae: ⁊ ne sibi nocere
debeant.

Einde psequendū ē
de colligatione ciuili
siue cohabitacione: et
de admonitione tali-
um ad debitas obser-
uationem pacifice cohabitatio-
nis: ⁊ mutue beneficentiae: ⁊ ma-
leficentiae cauēde: ex quo cōicant
quasi eandem habitacionē: eisdē
legibus regūtur: eodē dñio gau-
dent: eodē ritu viuūt. easdē p sue-
tudines cōicant: ⁊ easdē artes se-
pe exercēt. Admonēdi ergo sunt
ad dilectionis pximi vnitatem.
Mat. xxij. Diliges pximū tuū
sicut teipm. Proxim⁹ antez nō
sanguinis propinqtate: sed rōnis
societate pēlandus est: ait Aug.
eplā. xxxiiij. Et idem de doctrina
xpiana. c. i. pximus ois hō hōi
est tam conditione nature q̄ cō-
fessioe religiōis. S; ad dilectio-
nē pximi ptenet innocentia qua
nulli nocemus: ⁊ bñficentia qua
psum⁹ qbus possum⁹: ait Aug.
de mēdatio. Colligati igit coha-
bitacione ciuili: q̄les sunt vicini
⁊ pximi monēdi sunt: ne vicinis
noceant: nec iniuriādo in psonā
nec spoliādo i possessionib⁹: ra-
pinam apertam vel ocultam fa-
ciendo: nec in fama ledendo. De
quib⁹ oib⁹ **L**euis. xix. Nō facies
calūntiā pximo tuo: nec vi oppri-
mes eū. Et sequit. Non maledi-
ces suo: nec facies qd iniquum
est. Et puer. xxij. Non attingas
terminos puulorū. Sequitur p/

pinquus eorum fortis est.

Caplm. ij. Qualiter debent sibi mutuo subuenire.

Quoniam autem admonendi: ut indigentibus vicinis subueniant: oppressos liberent: desolatos consolentur. Et sic de alijs misericordie opibus et beneficentia. Talis fuit vicinis suis. Job. xxix. Eo quod liberaissem pauperem vociferantem. Sequitur. Cor vidue consolatus sum. Et per. Conterebas molasinig. Et. xxx. c. Flebam pro dā super eo quod afflictus erat. Hec sunt officia et opa boni viri de quo Aug. iij. de ci. c. xv. Felicitas maior est: vicinum habere pro corde: quam malū subiugare bellantem. Ille civis siue cohabitator est bonus quod omnibus est innocens: nulli malū faciens: et omnibus vicinis benefaciens. Talis est multū deo acceptus. Et de tali in exemplū alijs legitur in vitis patrum li. i. post mediu: quod abbas Danhuni supplicabat deo: ut ei ostenderet cui similibus esset in terris. Ad quē vēit vox: quod erat filius primario illi vicini. Quod audiēs venit ad domū eius. Et ille cui erat mos suscipere hospites occurrit sibi: et introduxit in domū. Et quod inter epulas quesivit abbas: quod esset studiū eius: dicens sibi eē revelatū a deo: quod dignus erat pro sortio monachorum. Et ille mira de se dicens ait. Nulli boni mihi conscius sum. Quia tamē verbum dei ad te factū est: dico tibi:

quod triginta anni sunt ex quibus suis continentens: et vxor mea sicut. Suscepti enim tres filios: quorum causa solū modo a me cognita fuit. hospites suscipere nunquam cessavi: nec alicui aī me illos habere promisi in villa: Nullū dō domo mea sine vitico dimisi: pauperē nō desperi: sed necessaria sibi tribui: sed iustitiam nihil accepi: alieni fructus nō intraverunt domū meā: litē si vidī nō preterij nisi pacificarē: nullus deprehendit in culpa famulos meos: greges mei non leserunt alienos. volentes seminare in agro meo non prohibui: quātū in me fuit nō promisi: ut potētior infirmus promeret: studui ut neminem contristare: iudiciū cū apud me fuit neminē prodenavi. hec audiēs sanctus osculans eum benedixit illi et ait. Quia hec implesti: vnu tibi deest. ut procta dimittēs sequris dei sapientiam. Et statim secutus est eū progens ad heremū. Et veniēs ad fluvium nec habētes navigiū dixit ei sanctus: ut intraret aquam pedibus secū. Que usque ad latera venit. Et collocavit eū in cellula iuxta monasteriū: formā ei vivendi tradēs. Qui priores labores: quos reputans: viriliter se exercuit: et mortuus est. Cuius aīa videtur sanctus inter choros angelorum dicentium. Beatus quē elegisti et assumpsisti etc. **P**redicator ergo diuinus debet hortari vicinos ad predicta opa ponens eis vitam.

S

T

sanctorum: et vitā Job: et isti in exemplū. De tali enim vicio verificatur illud puer .xxvij. Melior est vicinus iure quam frater pecul. Qualiter autem vicinus siue cohabitator debeant cauere a calūnia iniusta dictus est. s. pte. i. vbi de iudicio. vbi etiam dictum est: qualiter cauere de a calūnia iniusta euidenter et apta.

Capitulum tertium. De cauendis fraudibus in mercaturis.

Et non sufficit ei cauere ab aperta malitia et rapina vel spoliatione proximi nisi caueat ab occulta et fraudulenta sophistication qualis est in mercaturis: et scilicet usurariis. vt. n. ait Aug. xliij. de ci. c. iij. oēs volūt viliter emere: et care vendere: in introducēs ibi facetissimā verbatam cuiusdam dicētis in teatro: se scire quod omnes vellēt. Et cum die statuto pfluere maior multitudo: silentibus omnibus et suspensis: dixisse phibet viliter vultis emere: et care vendere. Quod oēs inueniunt in scientiis suis. Et quia sic est: multe fraudulente fiunt in mercaturis vel occultando defectus et vitia rerum: et ostentando apparentias que non sunt in eis: vel mensuras diminuēdo: vel inutilia commiscendo: et de alijs fallacis que fiunt in talibus. Iohannes precepit dominus Levit. xix. Statera iusta: et equalia sint pondera: iustis modis: equis sextariis puer. xx. Abominatio apud deum pondus et pondus: et sta-

tera dolosa non est bona. Quilibet fraudulentis vicinos seductus thesauricāt sibi thesauros iniquitatis. Mich. vi. Adhuc ignis in domo impij thesauri iniquitatis: et mensura minor ira plena. Et non solum fraudulente regnat in talibus: sed mendacia: perjury: falsa testimonia: et impia hortamenta. Iohannes propheta vbi. s. Nunquid iustificabo stateram impij: et saccelli pondera dolosa in quibus diuites eius repleti sunt iniquitate et habitatores in ea loquuntur mendacium: et lingua fraudulenta in ore eorum. Et de hoc Titulus multus. iij. li. de offi. c. xij. vbi inquirunt: an vir honestus debeat patefacere res vitia in venditione: an celare. vbi introducit sententias philosophorum Socratis. Aliud inquit videbat Diogeni Babilonio magno et graui stoico: aliud Antipatri discipulo eius: homini acutissimo. Antipatri omnia patefacienda videbant: cum homo homini consulere debeat et fuisse humane societati: cum ea lege natus sit homo: et utilitas cuiuslibet sit utilitas communis. Diogeni videbat Socrum. s. non oportere discere vitia: nisi quantum constitutum est in re ciuili: cetera cum infidijs agere. Qui enim vendit vellet vendere optime: et vendendo nihil minus quam ceteri. Cui ergo iniurior: Item supradictus Antipater: quod emptores pati ruere: et per errorem in fraudem incurrere peius est quam ipsam non ostendere. Quod

Z

A

B

tamen. s. viā monstrare sanctius
est Athenis publicis exercitatio
nibus: et ibi multū de eoz disputa
tione. An Diogenes. Quid stul
tius: q̄ veditores: vitia rei quas
vendit narrare: et quasi prece p̄ dice
re: domū pestilētie vēdo? etc. Ad
Priū autē arguit Antipr: q̄ nisi
sic fecerit: iniuste et improbe fa
cit. unde claudit Tuli. q̄ in dubi
is causis ex alia parte defēdit ho
nestas: ex alia utilitas. Quasi di
cat. h̄ estū est. s. narrare vitia rei
vendende: utili^o v̄o non publica
re. vñ sequit̄. hoc celandi genus
quis non videat? Certe non apti
non simplici: nō ingenui: nō iu
sti: non boni viri: sed poti^o v̄suti:
obscuri: astuti fallacis: callidi. etc.
Et introducitur ibi de quodaz qui
voluit emere ortū ad inhabitan
dū. Ad cū intellexisset venditor
fecit ventre piscatores in nauicu
lis tpe cene cū ciboꝝ multitudi
ne. Ad cū ali^o miraret̄: r̄ndit ille: q̄
de illo erat: Siracusis quicquid
esset pisciū. Ad alius vidēs cari^o
emit ortulos. Qui cū postera die
nihil tale videret: admiranti de
hoc dixerūt alij: q̄ nec ibi cōsue
verunt esse piscatores. Et ita fuit
dokus ibi: q̄ aliū fuit actū: aliū si
mulatū. Dolus autē legis v̄indi
catur. Et per Priū narrat ibi
postea de alio. q̄ euz postulasset
vt sibi fund^o vēderet̄: et venditor
preciū posuisset: dixit se pluris est
mare q̄ q̄ vēditor petebat. Et

addidit centum milia. Et de hac
materia multū ibi. Ad claudit. c.
xvi. q̄ aliter leges: aliter phi co
lūt astutias. leges: q̄tenus manu
ldest iudicio tenere possunt: phi
q̄tenus rōne et intelligentia. Rō
eniz postulat: ne qd insidiosē: ne
quid simulatorie: ne quid fallaci
ter fiat. Et hoc cōcordat magis
legi diuine: ne fidelis decipiat sci
enter pximum suū. Multa eniz
pericula concomitant veditores.
Ad Ecc. xxxvij. Cū negociatore
tracta de traiectione: et cū empto
re de venditione. s. dirigēdo eos
Et. xxvij. Iter mediū emptiōis et
veditiōis agustabit peccās mo
neāt ergo a p̄dicatore diuio tales
vt a pctis caueāt in officijs suis.
¶ Capituluꝝ quartū. De cauē
da fraude vsure.

Similiter sunt admonē
di vicini de fraudulentia
vsuraruz: sed vt mutuo
accomodēt vicinis absq̄ vsura
Exodi. xxij. Nec vsura oppri
mes eum. Et Leuit. 26. pecuniā
tuam non dabis ad vsurā. Deu
ter. 23. Non fenerabis fratri tuo
ad vsuram. Eze. 13. Ad vsuram
non accomodabis. Idem. 22. est
aut vsura fm Hostien. Quod
cūq̄ solutioni rei mutuate acce
dit: ipsius vsus rei gratia pactiōe
interposita: vel hac intentiōe ha
bita in tractu: vel ex actione ha
bita ex post facto. Luc. 6. Mutu
um date nihil inde sperantes

Hoc enim gratum ē apud deū: vicino indigenti mutuat ad releuationem sue necessitatis cū possit gratis dare. Unde ps. Qui pecuniam suam non dedit ad usuram. Unde legit li. i. hystorie tripartite de Speridiōe epō: qd ei⁹ mos erat: ex fructibus alios darī panperibus: alios mutuat. Nec per se dabat: nec recipiebat: s; peccantibus dicebat: vt q̄tum op⁹ haberent tollerent: et denuo redeuntibus: vt reponerent q̄tum se nouerant accepisse. Ad quē qdam accedens: sic mutuus recepit: et reuersus non reposuit qd acceperat: sed afferens secum abscessit: estimās: ep̄z id latere. Et iterato venit idem petens mutuum. Quem ep̄us misit ad horreum. vt acciperet. Ad quod veniens totaliter inuenit vacuum. Qd cum narraret ep̄o: ait ep̄iscop⁹ Mirum est quomodo tibi soli visum est vacuum: et non alijs. Sed vide: ne qd alias mutuat⁹ es solueris. Et ille sic captus: qd deliquerat ep̄o indicauit: et se voluntati illius subiecit. Ex quo patet dicti ep̄i charitas: in mutuando: et mutuationis apud deū acceptabilitas: et infidelitatis in restituēdo detestabilitas. De usure quoq; incomoditatibus sufficēter tractat in summa de vitijs. iō hic obmittendum. Et de usura multum Ambrosi. iij. de offi. vbi ait. Cur in fraudem cōuertis. na

ture industriaz? Cur affectas inopiam? Cur optari facis pauperibus sterilitatez: fles publicaz fertilitatem? Exploras quando sterilior pronētus: hanc vocas industriam que est calliditatis versutia fraudis astutia. et qd tu remedium vocas est comentum neqtie. Latrocinium autē fenus appellem. Captantur tanq̄ latrocinij tempora quibus in viscera hominum durus insidiator obrepas: cui condite frugis multiplicatur usura. Quid iprecaris mala omnibus? Lucrum tuum: damnus publicum est. ¶ Ex his patet qd detestanda sit usura in xpianis q̄ sic fuit prohibita iudeis. s. ne accomodarent fratribus suis ad usuram. Deuſ. xxi. et de hoc Aug. ep̄i stola. xxxvi. Quid dicā de usuris quas leges et iudices iubent reddere? Aut crudelior est qui aliqd diuiti subtrahit q̄ q trucidat pauperem fenore? Sequitur. hec atq; huiusmodi male possidentur: et vellem qd restituerentur: s; nō est quo iudice repetantur. Et de hoc Crisostom⁹ super Mathe. omel. v. i. si. Mutuo da: ampliores cape usuras: mutuo da accepturus. s. vbi nulla inuidia: nulla accusatio: insidiatio: neq; terror. Mutua nullo indigenti. s. xpō: et propter te necessitatem habentī: esurienti: et omnes nutrenti. De enim. s. v sure regnum: ille gehēnā preparant. De sunt pbic

N

O

et misericordie. Ille crudelitatis et
 auaritie. Quam ergo habem⁹ oc
 casionem siue excusationem: cū
 ampliora possim⁹ recipe et in tpe
 oportuno scilicet dando pauperi
 bus. hec vilia et fallacia. si tamen
 damus: et. Sequit. Nihil v suris
 turpius: nihil crudeli⁹. Alienas
 hic negociatur miseras: et lucrū
 suū alterius aduersitatem facit.
P Et ponit exemplū: q̄ talis est q̄
 si manus suscipiens et in naufra
 gium impellens. Et post volo: te
 v surā accipere a deo scilicet mer
 cedem eternam pro paruis ma
 gna et. Luce. xvi. Facite vobis
 amicos de mamona iniquitatis:
 vt cū defeceritis recipiant vos in
 eterna tabernacula. Magna er
 go dementia a pauperib⁹ vicinis
Q v suram accipere et contra omnē
 legem tam naturalez: q̄ scriptaz
 q̄ euangelicam: q̄ etiam contra
 omnis creature innatas bonita
 tem que q̄dem creatura omnib⁹
 se gratis cōicat: Sicut lux ignis:
 aqua: terra: et ad cumulum pene
 eterne: et non dare ad v suram spi
 ritualem scilicet erogare elemo
 synas pauperib⁹ pro regno eter
 no. Imo qd plus est: dare v surā
 malo modo idē est qd pauperes
 trucidare: vt dictū est. Unde Tu
R li⁹ libro primo tusc. q. dicit: qd cū
 q̄reretur a Catone qd expediret
 in re familiari: et responderet: bñ
 pascere: bene vestire: bene arare.
 Et cū q̄reret an fenerari scilicet

expediret: respōdit. Quid est ho
 minem occidere. Quasi di. Fene
 rari est occidere subtractione ne
 cessariorum.

¶ Septima distinctio. De collig
 gatione amicabili.

¶ Capitulum primum. Quid sit
 amicitia: et qualis esse debet.

E inde videndū est de
 colligatione amicabi
 li q̄lis est iter amicos
 que quidem debet esse
 amicitia vera et non fi

cta. De qua scilicet de ficta dictus
 est. s. parte prima: vbi de vicijs
 curialium. Et de hac Hierony.
 epistola. xlv. per totū. Debet ergo
 amicitia esse vera nō ficta. Que
 scilicet tūc est vera: quādo ē vna
 nimis consensio in reb⁹ honestis
 qz vt ait Tuli⁹ libro de amicitiaz
 et idem Augu. epistola. xlv. Amī
 citia est humanarū diuinarūqz
 rerū cum beniuolentia et charita
 te consensio. Et Tuli⁹ ibidem di
 cit: qd beniuolentia est amicitie
 fons.

¶ Capitulum secundum. Que
 exigatur ad veram amicitiam.

Ant ergo amici admo
 nendi: vt vnanimiter cō
 sentiant in licitis et hone

stis: licet aliquis eorum sit supe
 rior dignitate vel statu. vt enī dī
 cit Tuli⁹ ibi: maximū est in amī
 citia: superiorem parem esse infe
 riori scilicet considerando: vnde
 amicus dicitur quasi animi equ⁹

V qz equali nobis voluntate iungit
ait Celsio. super ps. xxxvij. Talis
amicus fuit filius dei: qui cum su-
per omnes esset: tamē in medio
discipulorum fuit sicut qui mini-
strat Luc. xxij. Et Jo. xv. Jam
X non dicam vos seruos sed ami-
cos. &c. Talis amicitia nō potest
esse nisi inter amantes se veraci-
ter: ait Augu. iij. p̄fessionum lo-
quens ad Christū. Non est vera
amicitia: nisi eam cōglutines in-
ter herentes tibi vera charitate.
Unde Tullius vbi. s. Amor ex q̄
V est amicitia nominata princeps
est ad coniungendam amicitiaz
Item in amicitia debet eē mu-
tua compassio: qz ipsa est beniuo-
lentia: in compassis non latens:
ait phus ethi. viij. vnde ibidem.
Consiliarius amicus. &c. Vere
enim non agnoscit in bonis ami-
cus: nec in malis absconditur ini-
micus. Eccle. xij. Ideo Job. vij.
Qui tollit ab amico misericordi-
am: timorē dei derelinquit. Cum
enim in amicitia vnic⁹ fiat ex plu-
Z ribus ait Tullius primo de offi. c.
xvij. & hec sit lex amicitie nō mi-
nus nec plus q̄ se diligat ait ibidē
merito debet esse mutua p̄passio
vnde Aug. libro confessionū plā-
gens amicum mortuum ait. Di-
miditū vite mee. &c. Et Sen̄ ep̄la
101. obiurgans plangentem filiū
quid iquit faceres: si amitteres
A amicum: ex quo tantum plangis
parvulū qui erat incerte spei: &c.

Item in amicitia debet esse se-
dula sollicitudo de salute amiciz
honore & vtilitate: qz vt ait Tuli⁹
vbi. s. de amicitia ante fines mo-
nendi sunt amici sepe & obiur-
gandi. & hec accipienda amice &
B beniuole. Unde sequitur haben-
dum est in amicis nullam pestē
maiozem q̄ adulatoriam blandi-
tiaz assertionem. Et post omnium
rerū simulatio vitiosa est: Tollit
enim iudicium veri: ideo adulte-
rat nomen amicitie: & repugnat
veritati: sine q̄ nihil amicitia va-
lere potest. Et ibidem. virtus cō-
C ciliat amicitias. Hinc Augu. ix.
confessio. Sicut amici adulātes
cōuertuntur: sic inimici litigātes
plerūqz corrigunt. multo magis
amici suo mō litigantes. Item
in amicitia debz esse mutua cōi-
D catio tam cordium siue interior
cōceptionuz: q̄ amicabiliuz col-
lectionum: officiorum: & ministe-
riorum: q̄ etiam rerum. vñ Co-
mētator ethi. ix. in principio. Pro-
uerbiū est de amicis: qm̄ anima
vna: & omnia communia. Cum
enim amicus prebeat cor ami-
E co prout ait Tullius de amicitia
vbi. s. ea vis amicitie est: vt vn⁹
quasi aius fiat ex plurib⁹. Et Au-
gu. iij. confes. di. qz amicitia ē dul-
cis: propter vnitatem in multis ani-
mis: eqtas dictat: qz cōmunicet
omnia sua. Unde Tullius. vbi. s.
His finibus vtendum est arbi-
tror: vt cū emendati amores amf

eorum sint inter eos sit omnium rerum consilioꝝ & voluntatũ sine vlla exceptione cõitas cum ve recondia & reuerentia: que semp tenenda est in amicitia. Et enim ait ibidem: prima lex amicitie, est vt ab amicis honesta petamus & amicorum causa; honesta faciamus. Et ibidẽ Tul. d'offi. vbi. 5. Nec contra rempublicã: nec cõtra iusiurandũ: amici cã vir bonus faciet. Nec turpia facienda amici cã. Et d' hac amicitia Tul. li. de amicitia per totũ. Et phus. Eth. viij. ij. ix. per totũ. Et Gal. li. iij. c. vj. vbi ait. Contẽplemur vinculũ amicitie potens & perualidũ: nec vlla ex parte sanguinis virib⁹ inferius: hoc etiã certius & explorat⁹ id qd nascẽdi fors fortuitũ op⁹: h vniuscuiusq; solido iudicio ichoata volũtas p̄trahit. Et ponit ibi exẽpla de amicis: q̄rum vnus petijt occidi cũ amico occiso. Similiter de alijs quoruz vn⁹ se hosti obiecit p̄ alio: ¶ Similiter de duob⁹. s. Amõ & Phitira de quibus ait. q̄ cum Dionysius tyrannus vnum vellet occidere: Dum ille tret ad res suas ordinandas: alius se dedit vadere pro eo: & redit alter hora sibi assignata. Quorum aiũ tyrãn⁹ admirans supplicium fidei remisit in super rogans: vt se reciperent in tertium gradũ sodalitatũ. Et enumerat ibi vires amicitie. s. contemptum mortis ingerere: vj

te dulcedinem extinguere: crudelitatem mansuescere: & sic de alijs. Et de hac Flug. iij. cõfes. loquẽs d' amico mortuo: & nescis inquit an vellẽ etiã pro illo. s. mori. Sic de Doreste & Phidiade tradit siue fingit: q̄ vellent pro inuicẽ simul mori: qz morte petus erat eis non simul viuere.

¶ Capitulũ tertium. De ficta amicitia: & propter que dissoluit. Et de utilitate vere amicitie.

Redicator ergo cõserẽs euz amicis dissuadeat fectas amicitias que sunt fz accidẽs & facile solubiles. Dissoluto enim eo propter quod sũt amici: dissoluit amicitia: prout d' Eth. viij. In senibus eniz ẽ amicitia propter vtile: in iuuenibus propter delectabile: vt d' ibi. Et suadeat veram amicitia: que nõ est vera nisi sit conglutinata charitate vt dictuz est. Unde Hiero. epistola. lxxxv iij. ait. Et cõcursus sensuum: & utilitas voluntatum quasi rivuli amicitie scaturigant. Et sic idem velle & idez nolle dulcissimũ & honestissimũ. ait Sen. ep̄la. iij. Et hec amicitia est sciofissimũ genus diuitiarũ. ait Boe. ij. de conso. in fi. & merito: qz amicus habet omnes suos amicos & omnia sua possidet: & sic facit euz diuitẽ: & inextinguibilem: ait Criso. super Jo. Omel. lxxv iij. dicit, q̄ vnus. s. amicus multiplex est. Si enim vnanimes fuerint decõ

L

M

N

O vel pares nō vnus est quasi vn^o
 s. tantum. sed decies multiplicat^o
 qlibet eorum inuenies in decem
 vnum: et in vno decem. Et si qs
 inimicabit vni: inimicabit et decē
 et inimicicias capit. Et si vn^o pau
 perat: sibi non est inopia: **M**aiori
 eni parte vnus decem hz liber
 tatem. Vnusquisqz habet viginti
 pedes: viginti man^o: et viginti oculo
 los. Non enim suis solum oculis
 videt sed etiā aliorum. Sed et de
 cez hz animas: que sunt pro se sol
 licite. Non suis tñ opat manib^o
 nec suis solū portat pedibus s; et
 aliorū. Sic o facti sunt amici duo
 vel mille milia. idem erit. Vides
 amoris superabundantiam: qua
 liter inextinguibilem facit vnum
 et multiplicem: qliter vnus: et vbi
P qz vnus potest esse idem in p^ono
 ne et in Roma: et qd natura non
 potest: amor potest. Sequitur. Si
 mille hūerit amicos: vel duo mi
 lia: idem erit. Et post Si deci
 es millies diues fuerit: nud^o cō
 sistit sine amicis. Sed et si iopes
 fuerint. s. amici. diuitibus vberio
 res existunt: et que ipse pro seipso
 dicere non temptat: hec amicus
 dicet: et que nō potest ipse sibi lar
 giri: per alium poterit: etiā multo
 ampliora. Et subdit. Non est pa
 ti male a tot armigeris custoditū
Q Non enim tales regis corporis
 custodes tā diligentes vt hi. Mā
 illi necessitate et timore custodiūt
Mā vō deuotione et amore. Hec

ille. Et ibi multa elegantia s; hac
 materia. Et de hoc Ambro. iij. s.
 offi. in fi. Pietatis custos amicitia
 est: a equalitatis magra: vt su
 perior inferiori equalem se exhibeat:
 et inferior superiori. Inter dis
 pares enim mores non potest eē
 amicitia. Ideo debet pueniri gra
 tia vtriusqz: nec auctoritas desit
 inferiori: ne humilitas superiori.
R Laudanda est ergo vera amicitia:
 et fideliter obseruāda quia vt
 ait. Tul. de amicitia vbi. s. Solē
 de mundo tollere vident: q; ami
 citiam e vīta tollunt.

T Octaua distinctio. De colliga
 tione sociali in conuicta. Capi
 tulum primum. Qd homo debz
 esse socialis.

E non solum sunt ad
 monendi amici q; sūt
 colligati amicabilem
 ligatione: sed etiā so
 cij qui sūt colligati so

ciali cōtione. Et enim ait Hugo.
 socius dī vel a loco: quasi i vna
 caliga. s. hospitio manens: vel a
 sequoz. Et est socius proprie i pe
 riculo: collega in officio: comes
 in itinere. conforz in predio: soda
 lis in mensa vel sede. Quocunqz
 autem modo sumat societas: ho
 mo debet esse socialis: q; homo
 est animal non solitarium s; po
 liticum et cōicatuū: ait Lōmen
 tator. Eth. viij. Et Sen de bñfi.
 c. xliij. dicit. q; hoiez non vnguū
 vis: nec dentū terribilem ceteris

R

S

T

Vfecti: nuduz & infirmum societas munit. Quas eni res dedit ei de⁹ que illum ceteris obnoxium vali-
dissimumq; facerent: rationes. s. & societate. Et Sequit. Societas ei dominium omniu dedit: socie-
tas terris gentium in aliene natu-
re transmissit imperium: & dña-
ri et in mari iussit. Et ibi multa.

¶ Capitulum secundum. Ad malorum societas est vitanda.

Amen societas malorum vitanda est. puer. xxij.

XMolt esse amicus homi-
ni tracundo: necq; abules cu ho-
mine furioso. nec discas semitas
eius. &c. Abi Greg. super Ece. ii.
i. Omel. ix. Infirmi iquit debent
vitare societatem prauorum: ne
mala que frequenter aspiciunt: &
corrigere no valent: delectentur
imitari. Et ponit exempla. Sicut
aer malus assiduo flatu tractatus
inficit corpus: ita perversa locu-
tio assidue audita inficit animuz
Corumpunt enim bonos mo-
res colloqa mala. i. cor. xv. Et ad
Sen. epla. vij. ait. Unum exem-
plum luxurie: vnuz exemplū aua-
ritie multuz mali facit. conuictoz
delicatus eneruat & emollit: vici-
nus diues cupiditatez irritat: ma-
lignus comes rubiginē suam af-
fricuit. Sequit. Necessse est autez
imiteris tales: aut oderis: & vtrū-
q; deuotadum: ne vel simul ma-
lus fias. qz multi sunt: ne vel ini-
micus multis qz dissimiles sunt.

Et epla: cvlj. Merebit tibi auari-
tia q̄diu auaro sordidoq; conul-
xeris. Merebit tumor q̄diu cuz
superbis conuersaberis. Incen-
dunt libidines adulterozuz soda-
lia. Cuz sancto eni sanctus eris:
& cum perverso puerteris. Et
i. cor. vj. & x. Molo iquit Apo. so-
cios vos esse demōioz. Et. ij. vi.
c. Que societas lucis ad tenebras
&c. Nolite. cōmisceri cum forni-
carijs. Societas aut cum bōis ē
ineunda. ait Seneca vbi. s. Ad
meliores transi cuz Socrate. Et
ue cum zenone: cu Crispo. cum
Possedonio. Hi tibi tradent di-
uinorū humanorumq; nottiaz:
Hi iubebūt i ope eē: vt nō tantū
scias eloq: & i oblectatione audi-
entium verba iactare: sed & ani-
mum indurare: & te aduersus mi-
nas erigere.

¶ Capitulum tertium. Ad bonoz so-
cietas est appetenda.

Sicut autem quislibet vi-
tare debet societate ma-
lorum: sic debet appetere

bonorum. Et in hac societate de-
bet esse charitativa affectio: vt q
libet diligat alium in veritate: ne
sit nri amicus & socius mense: p
ut dr ecc. vi. Ideo Aug. liij. con-
fes. vocat amicum dimidiuz vite
sue. Et. phil. ii. Si q̄ societas spi-
ritus. &c. ¶ Item debet esse vna-
nimis p̄sensio vt possint dicere so-
cij. In domo dei ambulauimus
cum cōsensu. Et alibi Facit esse

Z

A

vnus moris in domo. Item de
bet esse mutua subleuatio. ⁊ noci
ui ab vtroq; repulsio: ⁊ adiutorij
prompta collatio. De quibus om
nibus ecc. iiii. Melius est duos
esse q̄ vnum. Habent enī emo
lumentum sue societatis. Si vn⁹
cecidit: ab alio succiet. Iō seq̄
De soli. ⁊c. ¶ Itē d̄z eē vtriusq;
ab altero mutua veneratio ⁊ su
pioris cū inferiori parificatio. ro.
xij. Honore inuicem puenientes
¶ Unde narrat Vale. li. iiii. c. vj. q̄
cum Alex. cū Ephistene sibi gra
tissimo venisset ad castra Darij: ⁊
mater Darij capta ephistenez qz
forma ⁊ statura prestabat Alexā.
more persarum adulata illuz la
lutauit tanq̄ Alexandruz. Et cū
admonita de errore: per trepida
tionem verba excusationis quere
ret: Respondit Alex. Nichil ē: q̄
hoc sermone confundaris. Mas
⁊ hic ē Alex. Paucis verbis ait
Val. cum comite suo paritus est
Iō ecc. xliij. Ditioni te ne soci⁹ fue
ris. i. ei q̄ dedignatur p̄descēdere
⁊ se parificare socio. Unde Sen.
ep̄la. xcij. Penes deos imperiū
inter hoīes consortiū. homo enīz
est aīal sociale. i. de animalibus.
¶ Itēz debet esse pia compassio
⁊ benefica suportatio. At enim di
cit Sene. ep̄la. xcviij. Societas
nostra silis est formationi lapidis
i. domui testitudinarie: ⁊ cū arcu
bus facte: que casura est. nisi in
uicem obstaret. Hoc enīz ip̄o su

stinet. ¶ Consimile exemplū po
nit Greg. vbi. s. ⁊ superaddit q̄ si
ego mores tuos non supporto: ⁊
ecōuerso: nunq̄ edificium cha
ritatis surget iter nos. Gal. vj.
alter alteri⁹ onera portate. ⁊c. Su
per quo Aug bene ⁊ multum. li.
lxxxij. q. q. xvij. Nichil inq̄ sic p
bat amicum: quemadmodū one
ris amici portatio. ¶ Et ponit
exemplum de loquacibus: perti
nacibus: iracundis: q̄ vn⁹ debet
supportare alterius infirmitatem.
s. q̄tum potest absq; peccato. Et
exemplificat de ceruis transen
tibus aquam: quorū priores por
tant capita aliorum in clunib⁹ su
is vicissiz. Iō. i. cor. i. Sic socij pa
uonū: ⁊c. Apoc. i. Ego frater ve
ster ⁊ socius in tribulatione. Sūt
enī multi socij in prosperitate:
pauci in aduersitate. Et de hac so
cietate Ambro. i. de offi. di. q̄ rō
societatis diuidit in duas partes:
iustitiā. s. ⁊ beniuolentiam siue li
beralitatē ⁊ benignitatē. Prima
excellentior: Secūda gratior. ¶ Il
la censuram tenet: ista bonitatez
Qualiuz autē debet esse societas
s. seniorum ⁊ adolescentiū: alij te
stimonio: alij solatio sunt: alij ma
gisterio: alij delectatiōi. exemplū
de Josue ⁊ Moise: Abraam ⁊
loth. Belia ⁊ Helyseo: Paulo ⁊
Barnaba. Societatem his mo
dis facit virtus que facit animuz
dignum: vt veniat in consortium
¶ Unde Sene. de naturalibus

B

C

D

E

F

G

H Non enim potest esse salua socie-
tas nisi amore et custodia partium
ait. Sen. ij. de ira. Et Aug. iij. cō-
fes. Ea est societas hominū iusta
que deo seruit. ecc. xli. Et socio et
amico de iniustitia. s. erubescere: si
facta est.

Capitulum quartū. De his que so-
cietatem dissolunt.

Hanc societatem dissoluit
avaritia: ait Ambro. exā.

Idem. v. ponens exem-
plū d̄ anibus rapacibus que nō
ūt sociales. Jo Sen. epla. xciiij.
ait. Avaritia et luxuria dissociave-
re mortales. Et Tul. iij. de offi. c.
v. dicit. q̄ dissoluitur societas: cū
quilibet querit pprium comodū
Dissuadeat igit̄ predicator malo-
rum consortium: et bonorum cō-
sortium et societate efficaciter sua-
deat: et q̄ bonorū societas sit talis
qualis descripta est.

Cona distinctio. De virtuali
conuersatione cum aduersarijs.
Capitulum primū. Qd̄ laudabi-
le est bene viuere inter malos.

Et q̄ non sufficit fide-
li: q̄ ordinate conuer-
setur et viuat cum his
cum quibus est colli-
gatus dictis modis:

K sed oportet: q̄ virtuose viuat cum
aduersarijs: propter quod in lau-
dem Job dicit: q̄ vir erat in ter-
ra huius nomine Job: vir simplex
et rectus ac timēs deum et. Ubi
Greg. mor. i. dicit. Non multum

laudabile est bonum eē cum bo-
nis: sed bonum esse cum malis.
Et Job. xxx. Frater sui draconū
et soci⁹ structionum. Ubi Greg.
mor. xx. idem dicit. et Ege. iij. Cū
scorpionibus habitas. Ubi Gre-
go. li. i. Omel. ix. idem dicit. Ideo
d̄ iustus Loth. aspectu et auditu
ij. De. c. In medio nationis pra-
ue et peruerse. Cant. ij. Sicut liliū
inter spinas. et. Sunt ergo fide-
les admonendi: vt licet habitent
inter malos: iuste tñ viuāt: decli-
nādo a malis eorum. Ro. vi. De-
clinate ab eis. et diligant: orent: et
benefaciant inimicis et persecū-
tibus se. Mat. v. Diligite inimi-
cos vestros. et. Inimicus enim
diligendus est rōne nature: odiē-
dus ratione culpe. ait. Aug. con-
tra faustum. xiiij. et. xix. de ci. c. vj.
Perfecto iquit odio oderā illos
et. Idem Greg. pastoral. ix. c.

Capitulum secundum. Qd̄
p̄ beneficia et patientiā vincuntur
inimici.

Ic enim debent fideles
facere: vt sua beniuolen-
tia: beneficentia: et largi-
tatis munificentia: ac loganimi-
tatis patientia conuertant aduer-
sarios: et reducant ad vitam iusti-
tie et veritatis. Ideo precipit Sal-
uator. Mat. vi. Percutenti ma-
xillam prebere altam. i. ne v̄ndi-
cte potiusq̄ patientie studeat: ne
q̄ contempnat eterna pro tem-
poralibus: cū sint potius pro eter-

nis tēporalia contempnenda: tā
 ¶ sinistra pro dextris: ait Aug.
 super Jo. Omel. v. Ubi sequitur
 Paratus debet esse homo iustus
 et pius patienter eorum malitias
 sustinere quos fieri bonos querit
 ut numerus potius crescat bono
 rum: non ut pari malitia se quo-
 que numero addat malorum. Et sic
 aliquando iustus: non sic fecerit
 opere. s. maxillam prebendo per-
 cutienti alteram tñ perfecta paciē-
 tia. in cordis preparatione est re-
 tinenda: ut ait ibi Aug. et Ro. xiiij.
 Moli vici a malo. et. Quod ex-
 ponit Augusti. bene. vbi. s. Per
 beniuolentiam enim et beneficen-
 tiam reducunt aduersarij ad pa-
 cem et concordiam. Si esurierit
 inquit Apo. Inimicus tuus ciba
 illum: si sitit: potum da illi. Hoc
 enim faciens: carbones ignis
 congeres super caput eius. Et de
 hoc Gal. li. v. c. i. vbi loquitur d. hu-
 militate et clementia ponens exē-
 plum: qualiter per beneficia re-
 ducuntur aduersarij ad amicitia
 ut habitum est supra parte pma
 vbi de clementia principis. Unde
 ait ibi Dulcedo humilitatis: effe-
 ra barbarorum ingenia penetrat
 hostium mollit oculos: et inuictos
 insolentissimosque flectit. Nec illi
 difficile et arduum est iter districtos
 mactones placidum, iter arripe-
 re. Vincit iram: prosternit odium:
 hostilemque sanguinem hostilibus
 lacrymis miscet. Et de hoc Sen.

i. de clementia. c. v. vbi ponit exē-
 plū de illo: qui ex consilio vxoris
 bñfecit aduersario: et reduxit ad
 amicitie fidelitatem. ut habitum
 est supra. ¶ Similiter d. hoc idē
 Sen. i. de beneficijs. c. liij. vbi ait.
 q. per beneficiorum continuatio-
 nem: ingrati et aduersarij efficiunt
 grati et amici. Ingratus igit aduer-
 sus vnū bñficiū nō est aduersus
 aliū. Duorum oblitus: tertium in eo-
 rum que exciderunt memoriam
 reducet. Ne cessaueris. Opus tuū
 perage: et partem boni viri exequi-
 re Alium re: alium fide: aliū gra-
 tia: alium consilio: alium precepti
 salutaribus adiuua. et ponit exē-
 pla. Beneficia etiam fere sentiunt
 neque vllum tam imansuetū animā
 est: quod non cura mitiget et in
 amorem conuertat. Leonū ora
 a magistris impune tractant. Ele-
 phantorum feritatem vsque in ser-
 uile obsequium demeretur cibis
 Ideo etiam que extra intellectū
 et estimationem beneficij posita
 sunt assiduitas meriti pertinacia
 euincit. et sicut beneficia et beni-
 uolentia humanas mitigat iras
 et reducit ad amicitias: sic et dol-
 cia verba. puer. xv. Rursus mol-
 lis frangit iram: et sermo durus
 suscitatur furorē. ut enim ait Criso.
 sup. Math. omel. xvij. Sicut li-
 gna ignis materia sunt: sic quicū-
 que loquitur quis in ira: facta sunt
 esca scilicet illius. Et idem omel.
 xvij. dicit: q. ira: debet vici patē

P

Q

R

S

T

do. Ignis enim est. Sed ignis non extinguitur igne: sed aqua. Ecc. xxviii. Certamen festinatus incendit lites. Sequitur. si suffla ueris: quasi ignis ardebit: et si ex pueris extinguitur. De patientia vero qua sustinentur aduersa: et inimicitie dictus est in breuiloquo de virtutibus et s. parte prima ubi de patientia principis. De his igitur colligationibus reipublice: et de admonitionibus eorum predicator diuinus occasionem sumere potest conferendi cum eisdem.

Tertia pars principalis. De informatione hominum quantum ad ea que sunt omnibus communia.

Remissis occasio-
bus informandi sin-
gillatim personas ex
quibus constituit res
publica quasi ex me-

bris suis: et deinde enumerat colligationibus talium membrorum inter se: in hac tertia parte agitur de informatione predictorum quantum ad ea que sunt communia omnibus et singulis in quocumque sint ordine gradu: vel officio. Quorum quedam sunt naturalia quedam contingencia. Et

Primo de his que spectant ad differentias sexus scilicet qualiter admonendi sunt viri et mulieres communiter.

Secundo de his que pertinent ad differentias etatis. scilicet qua-

liter admonendi sunt infantes adulescentes et senes.

Tertio de his que respiciunt differentias conditionis. scilicet qualiter admonendi sunt nobiles et ignobiles.

Quarto de his que spectant ad differentias complexionis. scilicet qualiter admonendi sunt pre dicti bonis naturalibus tam ex parte anime quam ex parte corporis: et qualiter admonendi minus pre dicti.

Quinto de his que respiciunt qualitates vite. scilicet qualiter admonendi sunt peccatores et penitentes.

Sexto de his que pertinent ad differentias status: scilicet qualiter admonendi sunt virgines: vidue: et coniugate.

Septimo de his que spectant ad modum vite. scilicet quantum ad possessiones. id est qualiter admonendi sunt diuites et pauperes.

Octauo de his que spectant ad varios successus. scilicet qualiter admonendi sunt existentes in aduersitate et prosperitate: sanitate et infirmitate. Et licet sint alie multe differentie: de quibus sunt homines admonendi: quia tamen beatus Gregorius sufficienter distinguit varias admonitiones hominum secundum varietates status et conditionum. ij. pasto. c. iiii. Et post scilicet qualiter admonendi sunt diuites et pauperes: prelati et subditi: et sic de alijs: Ideo de predictis differentijs nil ad presens.

E Prima distinctio. De instructione hominum quodam ad differentias sexus. Cap. primus. Quales debeant esse viri.

V Rimo ergo notandum? quod viri sunt admonendi ut sicut sunt viri sexu: ita sint viri statu et effectum. Vir enim dicitur a virtute: eoque debet vincere libidines: ait Augustinus. li. iij. sermonum sermone. xiiij. scilicet quod ait Apostolus. ij. cor. xiiij. Quando factus sum vir: euacuavi que erant paruuli. Item Salustius. li. iij. sic accepit: mendacia mulieribus: et laborem viris continere. Viri enim est proprie fortitudo: et a viro dicitur virtus: ait Tullius. li. iij. tus. q. Item Augustinus. de ci. c. xxi. tractans illud Eni. In bonis antiquis res stat romanaviribus. et dicit: quod non sint viri nisi morati. id est habentes mores virtuosos et c. Item vir debet precipari: ethi. viij. et i. cor. xi. quod vir caput est mulieris. Illi ergo sunt viri a quibus vincunt libidines. et virtuosos moribus sunt ornati: et ordinate regunt vires interiores: et carnales appetitus. De quibus Job xxxiiij. De civitatibus fecerunt viros gemere. Ubi Gregorius. mor. xxvi. di. quod viri sunt qui perfectis gressibus per viam dei non fluxe: et eneruiter currunt: sed viriliter. Job. xxxviij. Viri perfecte vite homines memorantur. et Job. xxvi. Excitige sicut vir liberos tuos. Et ibi Gregorius. mor. xxxviij. Scriptura sacra

viros vocare consuevit: qui vias domini fortibus et non dissolutis gressibus sequuntur. Qui ergo sunt viri sexu studeant esse viri actu et effectum. quod horribile est: quod sint viri sexu: et femine vel effeminati effectum. Viriliter inquit psal. age et confortet cor tuum. Unde puer. viij. O viri: ad vos clamito. ubi Gregorius. mor. xxviij. Ego non feminis sed viris loquor: quia hi qui fluxa mente sunt: verba mea percipere nequaquam possunt. Carnalis enim voluptas: et feminea mollicies: aut fluxa letitas et desidiola ociositas effeminant. Ideo dicitur de domo voluptatis: quod non est vir in domo sua prouer. vij. Unde et voluptas carnalis significari potest per fontem salinaris. Cuius vnda in fabulis dicitur aspectu decorata: gustu dulcis: tactu suavis: et omnium sensuum sui gratissima: sed tanta mollicie ingredientibus enervat. ut viris effeminatis nobiliorum sexus adimeret. Nec ante quisquam egreditur quod stupeat et doleat: se mutatus in feminam. Et de hoc Psal. li. v. c. x. Et multi balneant se in fonte voluptatis: ideo sunt effeminati. Mat. iij. Ecce populus tuus: mulieres in medio tui. Et non solum verificatur hoc de populo et personis infimis: sed etiam de maloribus. Isa. iij. Effeminati dominabimur eis. Et quod effeminati multa mala faciunt. Ideo. iij. Regum. ix. effeminati fuerunt in terra: feceruntque

A

B

C

ceruntque oēs abhominaciones.

Capitulum secundū. De instructione mulierum quo ad sobrietatē.

Et non solum viri: sunt admonendi his modis sed etiam mulieres sunt admonende cōiter: vt virtuose viuant s̄m status suum. s. vt subiecte sint viris: sicut monet Apo. i. cor. vij. et sint tacite non loquentes. i. cor. ix. Mulieres in ecclesia faceant. et non sint ociose: vel vage: vel curiose: sicut monet idem Apo. i. Th. v. reprehēdens tales et ex p̄nti dissuadens. et p̄rie Pe. iij. Mulieres subdite sint viris suis. Sequitur. Quare non sit extrinsecus capillatura: aut circumdatio auri: aut indumētū vestimētōrum cultus. **S**pecialiter aut sunt mulieres admonēde: q̄ sint sobrie et moderate in alimētis inebriatiuis. vt enim ait Gale. li. ij. c. i. vini vsus olim romanis feminis ignotus fuit: ne. s. in aliq̄o de decus plaberentur: q̄ proximus a Libero patre intemperantiē gradus ad incōcessam venerē eē cōsuevit. Mulier enim ebriosa: ira magna et cōtumelia et turpitudine ei⁹ non teget. Eccle. xxvi. ecōtra est de multis: sicut ait Sen. ep̄la xcix. di. q̄ maxim⁹ medicorū: feminis nec capillos deffluēt dixit nec pedes lauare: Atq̄ nūc et capillis deffluūt: et egre sunt pedib⁹ Non mutata est feminarū natura sed vīta. Nam cū viroꝝ le-

gipima equauerint: corporū quoq̄ viriliū incomoda equauerunt Non minus peruigilant: nō minus potant: q̄nimo: oleo et mero viros prouocant. Sequitur. Beneficiū sexus: suis vicijs perdidērunt. et q̄ feminā exuerunt: morib⁹ virilib⁹ implicate sunt. Quid ergo mirādū: maximū medicorū i mēdatio deprehēdi: cū tot femine podagre et calue sint? **B**agna ergo diligentia debēt mulieres studere sobrietati que conseruatina est pudicitie. Sine enī cere et baco friget Venus: ait Lomicus et recitat Hiero. ep̄la. xxx. et Gale. ibidem libro. iij. c. i. Et debent cauere ab alimentis: eo q̄ ventrem distentum mero et cibo sequitur voluptas genitaliū: ait Hieronim⁹ ep̄stola. xxxvij. vñ antiquitus mariti p̄cauebant: ne vxores vinum biberent: vel saltem: ne in bibendo excederent: vt tactum est. s. Et vt ait Gale. libro. vi. c. iij. **B**etellus eo q̄ vīnū bibisset: vxorem suam suste percussam interemit. Quod factum: non tantū accusatore sed et reprehensore caruit. vno quoq̄ estimante optimo exemplo: illarū violate sobrietati penam repēdisse. Et sane quecūq̄ femina vīnū vsus immoderate appetit: omnibus virtutibus ianuas claudit: et delitijs aperit: ait ibidem. et ad hanc sobrietatem: vt. s. mulieres sunt perfecte: sobrie: et caste debēt

a iuuentute et infantia informari
 exemplo nutricis matris beati
 Augusti. que erat in cohercedis
 puelis cū opus esset sancta seueri
 tate vehemens: et in docendis so
 bria vehementia. De qua narrat
 August. ix. confessio. circa mediu
 s. q. erat quedam decrepita que
 propter senectam et optimos mo
 res honorabatur: et filiarum cu
 raz gerebat. i. m. fr. August. et alte
 rius scilicet ancille. Que nutritrix
 non permittebat eas preter horas
 quibus ad mensam pentum mo
 deratissime alebantur: et si exca
 descerent siti: nec aquam bibe
 re: precauens consuetudinez ma
 lam: et addens verbum sanum.
 Modo inquit aquaz bibetis: qz
 vinum in potestate non habetis
 Cum autem ad maritos veneri
 tis: facte domine apotecarum et
 cellariorū: aqua sordebit: s; mos
 potādi remanebit. Hac ratione
 precipiēdi: et auctoritate imperā
 di frenabat auaritatez tenerioris
 etatis: et ipsarum puellarum sitiz
 formabat ad honestum moduz:
 vt iam non biberent quod non
 deceret. et ibi Augusti. q. mater
 sua tunc puella: ad mensam parē
 tuz bibebat vinuz de cuppa eoz.
 Et ita ad illud modicum more
 quotidiano addendo: in eaz cō
 suetudinem plapsa est: vt plenos
 mero caliculos inhianter hauri
 ret. et cum ancilla euz ea litigaret
 adiecit hoc crimen: vocans eam

meribibulam: Quo illa stimulo
 percussa: rexit fedtatem suam
 cōfestimeq; damnauit: et exiuit.
 Ideo clamat ibi Aug. admiran
 do misericordiaz et prouidentiaz
 dei. Quid egisti deus: Ende cu
 rasti: Nonne protulisti durum et
 acutum et ex altera anima conui
 cium tanq; medicinale ferruz ex
 occultis prouisionib; tuis: et vno
 ictu putredinem illam precidisti
 et de alterius infania sanasti alte
 ram: Educatio igitur et ordinata
 nutritio multum valet ad teneu
 dam perfectam sobrietatem.

Capitulum tertium. Quales
 debent esse mulieres quo ad ca
 stitatem.

Onsimiliter sunt admo
 nende mulieres de casti
 tate et pudicitia seruan
 da: ex qua ē honor eximius mu
 lierum: virtuosus decor: fame si
 ue opinionis odor. Omnis eniz
 pōderatio non est condigna cō
 tinentis anime. Eccl. xxvi. Et se
 quitur. Sicut sol oriens mundo
 in altissimis det: sic mulieris bo
 ne species in ornamentuz domi
 sue. Et ibidem. Gratia sup gra
 tiam mulier sancta et pudorata.
 vt eniz dicitur in tractatu: de. xij.
 abusionibus: sextus abusionis
 gradus est femina sine pudicitia
 Sicut enim omnes bonos mo
 res pcurat et custodit i viris pru
 dentia: sic et in seminis honestus
 actus fouet custodit et nutrit pu

dicitia. Sequitur. Impudica nã
 q̄ vita: nec laudem ab homini
 bus in presenti: nec remuneratio
 nem a deo speret in futuro: pud
 ca v̄o famam bonaz inter hoies
 possidet: et de spe future beatitudi
 nis gaudet. Et de hac pudicitia
 Vale. multũ lib. v. c. **T**ibi po
 nens multa exempla ait. Et viro
 rum et seminarum est precipuus
 fundamentum pudicitia. Et po
 nit multa exẽpla de pudicis mu
Rlieribus que sollicite fuerũt et dili
 gentes in custodienda pudicitia
 et castitate: que maluerunt vitam
 amittere q̄ castitatem et pudici
 tiam. Sicut de illis. que viris ea
 rum occisis laqueis sibi spiritus
 eripuerunt. De quibus. s. vbi de
 amore coniugali. **I**bidem nar
 rat de greca femina: que cuz ho
 stiu classe esset circũsepta: vt mor
 te pudicitiam tueretur: se in ma
Sre. precipit: cuius corpus littori ap
 pulsum: sepulture mandatũ est:
 et eius memoria grecis laudibus
 celebrata. **I**bidem narrat de
 Lucretia: que q̄ a Tarquinio re
 gis superbi filio per vim stupru
 pati coacta: cum iniuriam suam
 in consilio amicorũ deplorasset.
 ferro quod veste tectuz attulerat
 semetipsam interemit. **S**imi
Tliter narrat de quodam: qui filiã
 suam occidit: eo q̄ Apinus Lau
 dius: potestatis viribus fretus stu
 pru eius expeteret: malens eẽ pu
 dice filie interceptor q̄ corrupte

pater. **I**bi etiã narrat de alia
 que pati stupru coacta: impauit
 suis: vt istum occiderent interfe
 ctisq̄ caput manibus tenens: ad
 coniugem venit: abiectisq̄ ante
 pedes eius iuenire et vltiois sue
 ordinẽ exposuit. **H**uius. qd aliud
 q̄ corpus: in potestate ho
Vstium venisse dicat. **M**az nec ani
 mus vincit: nec pudicitia eripi po
 tuit. **N**arrat etiam ibi de seue
 ritate quorundam in vltione pu
 dicitie. Sicut de quodam: q̄ cuz
 compisset filie virginitatez a quo
 daz proditam: non contentus so
 lum illum affecisse supplicio: etiã
 puellã necavit. **I**raq̄ ne nuptias
 eius turpes celebraret: acerbas
 exequias duxit. et ibi de multis ta
 libus deprehensis in adulterio et
 stupro mulctatis pena mortis. et
 de his Ambrosius li. iij. de virgi
 nitate. vbi ait: q̄ pelagia apud
XAnthiochiam cũ esset quindecim
 annorum: et a predonibus se cir
 cũcingi videret: absente matre et
 sororibus ait. Deus remedio nõ
 offenditur: et facinus fides alle
 uiat: fert ornasse caput: nõ vt ad
 mortem ire videretur: s̄ ad spõ
 sum: Quam videntes hostes: ce
 perunt querere matrem et soro
 res. Que cum hoc vidissent: di
 xerunt: Ecce aqua quis nos pro
 hibet baptizari? **P**recamur deũ
 vt corpora nostra vel vnda disp
 gat. Et tanq̄ si choros ducerent
 ingrediuntur in medium alui.

Hec cadauera vnda nudauit :
 quoniam sancta mater licet sensu carēs
 pietatis tamen adhuc seruabat.
 amplexum. ⁊ religiosum quez te
 nebat modum nec ima laxabat.
Tamen pro seruanda pudicitia:
 vel cauenda iniuria: non debz se
 fidelis interimere sicut determi
 nat Augusti. i. de ci. c. xvi. vbi ait
 qd pudicitia est virtus mentis q̄
 non potest auferri inuite. Et. c.
 xviii. loquens de Lucretia supra
 dicta: que se interfecit: qd egregie
 veraciterqz qdam declamās ait.
Mirabile dictu. duo fuerunt: et
 adulterium vnus comisit. Splē
 dide atqz verissime: ait Augusti.
 intuemini in duū corporū cōmī
 xione vnus iniquissimam cupi
 ditatem: alterius castissimam vo
 luntatem: non qd coniunctionē
 membrorum: sed qd diuersitate
 amicorū ageretur. Ideo ait. Nō
 ergo fidelis nec infidelis se debz
 occidere ad talia p̄cauenda: sed
 violentiam sustinere non consen
 tiendo libidīni volūtate: quia pu
 dicitia est res animi: virginitas
 corporis: ⁊ ea integra in animo
 remanente: potest hec de corpo
 re violenter auferri ait Augu. 5
 Julianū. viij. Non enim licet p̄
 uata potestate hominem occide
 re vel innocentem: cuius occidē
 di licentiam lex nulla concessit. ⁊
 profecto: qui seipsum occidit ho
 micida est: ait Aug. vbi. 5. de ci.
 c. xxi. Qd autem sanct⁹ Ambro.

vocat mulieres illas sanctas que
 se submerserunt: sane intelligen
 dum est. qd non sunt ideo sancte
 quia sic se occiderunt: sed eo mo
 do quem deus nouit. vt enīz ait
 Aug. vbi. 5. de ci. Sampson nō
 aliter excusatur de eo qd seipsum
 cum hostibus in ruina dom⁹ op
 pressit: nisi qd spūs latēter id iusse
 rit qd per eum miracula faciebat.
In illo modo mulieres p̄dicte
 inspirate se morti exposuere tan
 git ibi Aug. c. xv. di. De feminis
 que se in fluuium precipitauerūt
 tempore persecutionis quaruz ec
 clesia misteria celebrat: si hoc fe
 cerūt diuinit⁹ monite: nō huma
 nitas decepte: non errantes sed
 obedientes: vt de sampsonē scilz
 dici potest: aliud nobis nō est fas
 credere. Qd autem deus iubet
 seqz iubere sine vllis ambagib⁹
 intimat: quis obedientiaz: crimē
 vocat: quis obsequium pietatis
 accusat: ⁊c. In mulierib⁹ vō gen
 tilibus zelus pietatis cōmendā
 dus: excessus tamē in facto quo
 se necauerunt minime imitādus
 q̄ste vō reuerentie fuerit pudici
 tia apud paganos: ait Solinus
 libro. vij. c. xvi. vbi narrat de pte
 Indie vbi se se veneri penitus
 abdicauerunt. pecuniam nesciūt
 nemo ibi nascitur: nec tamen de
 ficit hominum multitudo. locus
 ipse adictus est pudicitie: ad quē
 licet vndiqz plimi gentium ppe
 rent: nullus admittitur: nisi quez

B

C

D

E

castitas fidelis innocentieque meri-
 tum consequatur. Nam qui reus
 est et leuis culpe quis sum opere
 adipsi ingressum velit: diuinitus
 submouetur. Itaque per immen-
 sum spacium seculorum incredibile
 dictu: eterna gens est cessantibus
 puerperijs. hec ille. **P**udici-
 tia ergo honoranda: quando est
 perfecta scilicet in affectu: et simi-
 liter in omni sensu et effectu: ac con-
 uersationis gestu. ut etiam ait **Ma-**
Flerius libro. iiii. c. iij. cum quidam
 formam cuiusdam pueri laudasset
 alius increpans intemperantiam
 ait: non solum manus a pecunia
 sed etiam oculos a libidinoso aspe-
 ctu continentis esse debere. Et
 libro. vi. c. i. dicit de quodam qui
 dixit filie: ut non solum virgini-
 tatem illibatam: sed etiam oscula
 ad virum sincera seruaret scilicet si-
 ne admixtione alicuius libidinis.
 Et **Hiero.** in **Joninianum** dicit:
 quod **Diuellius** duxit uxorem vir-
 ginez tante pudicitie: ut illo secu-
Glo fieret per exemplo: quo erat im-
 pudicitia monstrum: non tantum
 vitium. **Dic** in iurgio audiuit: quod
 os fetidum haberet. Et rediens
 domum conquestus est uxori: quia
 hoc sibi non dixerat: ut remedia
 quereret. Cui illa respondit: quod cre-
 debat sic omnibus viris ora ole-
 re. Illa ergo laudanda in utroque
 et si viri vitium ignorauit: et si patie-
 ter tulit. hec ille. Et in hoc etiam
 laudanda quod osculum non prebue-

rat alteri virosicut faciunt multe.
Capitulum quartum. Quales
 debent esse mulieres quo ad quie-
 tem et taciturnitatem.

Et mulieres sic caste sunt
 admonende: ut sint quie-
 te et tacite. ut etiam ait **Cri-**
so. sup **Jo.** omel. lxi. mulier
 est domi preari et quiescere. **S**i-
 cut legitur de **Sarra**: quod erat in
 tabernaculo. **Sen.** xvij. et de **bea-**
 ta **virgine**: quod ad eam ingressus est
 angelus. **Luc.** ij. Et sic erat in lo-
 co archano et secreto. **Mulier.** n.
 scala est ad temptandum: ait **Bre-**
moral. iij. et parui sensus: decepti-
 bilis: et magne voluptatis ait **Plu-**
cena. x. phie. et fortis ad malitias:
 ait **Criso.** vbi. s. Et ut ait **Hero-**
dotus: mulier cuius veste deponit
 verecundiam: ut habitum est. s.
 parte. ij. c. quid sit coniugium. Et
 ideo ne sint alijs occasio ad pec-
 candum: et ne ipse labantur in pec-
 catum: non debent esse vage in-
 quiete garule: nec ociose. De quibus
 s. i. e. i. h. ociose discunt domos
 discurrere. et. Ideo ut ait **Tullius**
 primo de offi. c. v. circa feminas
 maiorum instituta censuerunt que
 modeste: que sobrietati patrocina-
 bantur: cum aurum nulla no-
 rat preterquam vnicum digito quam
 sponsus oppignorasset pronubo
 anulo. Et a vino adeo abstinere
 ut matronam ob resignatos cel-
 le vinarie oculos inedia necaret
Item sub **Romulo** mulier que

vinſi attigerat: a marito impune
trucidata eſt. *Œſcula* autem pro-
pinquis offerre neceſſitas erat n̄
alijs.

Capitulum quintū. *Q*uod mu-
lieres ſint in ornāmētis tempore

L Ant etiam admonende
ut ſint ornamentis cō-
petentib⁹ ⁊ religioſis in-
dute. i. *P*ſe. iij. Quarum non ſit
extrinſecus capillatura: aut circū-
datio auri aut veſtimentoꝝ cul-
tus: ⁊c. vnde d̄ impudice ſe ornā-
tibus: multum loquitur *H*iero.
M epiſtola. cvij. Ille oculos xp̄ia-
nos ſcandalizant potius que pur-
purifſo ⁊ quibusdam ſucis ora oculoſq;
depingunt: quarum facies
egiptie nimio cādore deſormes
ydola mentiuntur: quas nec nu-
merus annozum poteſt docere:
q̄ vetule ſunt: que capillis alienis
verticem ſtruunt: ⁊ preteritā iu-
uentutem in rugis anilibus polu-
unt. Erubeſcat mulier xp̄iana: ſi
naturam cogit in decorem: ſi car-
nis curam facit in concupiſcen-
tijs. ⁊c. *I*dem epl̄a. xcviij. Quid
facit in facie chriſtiane purpurif-
ſus ⁊ ceruſa. *S*equitur. *I*gnis
iuuenam: fomenta libidinum:
impudice mentis indicia. Orna-
tus iſte non dei eſt velamen ſed
antichr̄. *E*t *C*riſoſtomus ſuper
*B*ath. omel. xxx. *A*dijcere ali-
quid ymagini regie: periculum ē
venum offendit: ſobrietatem ſuffo-
dit: zelotiple flammam accendit

zelatur meretricātes. *E*t *A*mb.
multuz exame. *O*mel. ix. vbi ait:
*P*ictus eſo homo? *S*equitur.
*M*oli delere bonam picturam.
*M*oli tollere picturam dei: ⁊ aſſu-
mere meretricis. *I*lla pictura: vti
cij eſt non decoris: fraudis non
ſimplicitas. *F*allit d̄ cipit: vt nec ei
placeas cui placere deſideras: q̄
itelligit n̄ tuū ſed alienū eē q̄ pla-
ceas: ⁊ tuo diſplices auctori. q̄ vi-
det opus ſuum eſſe deletum. *E*t
ponit exemplum de artifice: qui
indignatur: cum videt opus ſuū
adulteratum. *S*ic qui adulterat
opus dei: graue crimen commit-
tit. *S*raue crimē eſt. vt putes: q̄
melius te homo pingat q̄ deus.
⁊c. *D*iligenter ergo ſunt admo-
nende mulieres: vt ſcilicet a tali-
bus caueant. vnde narrat domi-
nus *P*ariſien. i. tractatu de vni-
uerſo de quadam muliere que
tingendis ⁊ ornandis crinibus
dum vtueret intendebat: q̄ poſt
mortem apparuit cuidam pecti-
nans crines ⁊ ornans: *E*t dixit:
q̄ iſta pectinatio erat ſibi intolle-
rabilis cruciatus: ⁊ q̄ pecten ip-
ſum immenſitate ponderis eam
grauabat ⁊ intollerabiliter depri-
mebat. *Q*ua apparitione placuit
bonitati diuine inſinuare: q̄ peri-
cuſoſa eſt ſtudioſitas in predictis
ornatibus. *D*e differentijs autē
pudicitie virginalis: vidualis: ⁊
coniugalis dicetur. j.

C Secunda diſtinctio. *D*e in-

structione hominum fm differē
tias etatum.

Familiter admonēdi
sunt homines com
muniter de ordinato
mō viuendi fm diffe
rentias etatus. Sicut
Qenim varie sunt etates: sic varie
informationes: vt enī dicit Pa
pi. p̄ma etas ducitur per septē
annos que dicitur infantia. Se
cūda vsq; ad quartūdecimū q̄
dicit pueritia. Tertia vsq; ad vi
gesimū octauū scilicet adole
scentia. Quarta vsq; ad quadra
gesimū: que est iuuentus vel vi
rilitas. Quinta vsq; ad sexagesi
mū. p̄tendit: que dicitur senius
declinata a iuuentute in senectu
tem. Sexta senectus: que nullo
annorum numero terminatur:
que ⁊ senium dicitur. Et de his
bene Augu. i. 5. manicheos. Et
q; his etatibus sunt quedam pro
pria: vt ait Tullius d̄ senectute. c.
iij. est ingens ifirmitas puerorū:
velocitas iuuenū: grauitas vi
rilis etatis: senectutis v̄o maturi
tas: ideo admonēdi sunt omnes
fm differentias etatum.

Capitulum .i. De informatio
ne infantium.

En instructione antez in
fantium scilicet qualiter
patres debent esse sollici
ti dictum est. s̄. parte prima. Et d̄
hoc Hieronim⁹ epistola. 50. di
cit: q; non est parui meriti apud

deus: bene educare filios: vnde
ait Apostol⁹ de vidua. i. Thi. v.
Si filios edificauit. ⁊c. Et idem
Hieronim⁹ in l̄tum de hoc ep̄la
lxxxix. que dicitur de instructioe
filie. Vbi ait magister p̄be eta
tis ⁊ vite eruditionis est eligēdus
Nec puto erubescit vir doct⁹ in
nobili virgine: qd̄ fecit Aristote.
In filio Philippi: vt ipsa librorū
utilitate: iūta mīstraret litterarū
nec discat in tenero qd̄ dediscen
dū est. Difficulus raditur qd̄ ru
des animi perbiberūt. ⁊ anarū
conchilia: in pristinum colorem
quis reuocet? Et testa saporem et
odores quo primo imbuta est re
tinet. Exemplū de Alexandro: q
moribus ⁊ incessu Leonidis pe
dagogi sui: ⁊ vitijs quib⁹ fuit par
uulus infect⁹ carere non potuit:
cū esset dominator orbis. Et post
Matrix non sit temulenta: nō la
scina non garula. habeat scilicet
filia modestam gerulaz: nutritiā
grauem. ⁊c. Item Hieronimus
epistola. lxxxvij. In tenera etate
facili⁹ sancte conuersionis vsus
innolescat. Optimi ad instructio
nē primi anni. habent in se qd̄
dam molle: ⁊ quod facile forma
ri queat: ⁊ ad arbitrium volentis
trahi. Et ponit exemplū de arbu
sculis que in partem quālibet fle
cti possunt. ⁊ tenera animalia si
ne labore domari solent. Sequit̄
Ad penitus solet inherere sensi
bus qd̄ prius cederit duz molles

X etas. et animus facile ducitur: ex-
ercendi boni consuetudine. Con-
similia exempla ponit Anselm⁹
X & similitudinib⁹. c. liij. di. q. mol-
lis cera recipit ymaginem sigilli
et tenet eam cū est indurata. Sic
est de etate infantū: qz in forma-
ri possunt in ea. Et sicut in indu-
rata cera non potest bene forma-
ri: sic in etate indurata non prius
informata. Sunt ergo pueri so-
brie nutriendi: ait Aug. xij. de ci.
c. xv. Si pro viribus suis alatur
infans: fiet vt crescendo plus ca-
piat: si modū sue capacitatis ex-
cedat deficit anteq̄ crescat. Et d
hoc Seneca. ij. de ira dicit. q. vi-
num negandū est pueris: vt ait
V Plato. Nec tibi quidem implē-
di sunt: distenderentur enim cor-
pora. et. ¶ Item instruēdi sunt
ab initio: fidei documentis: pro-
ut ait Hugo de sacramētis libro
ij. parte. vi. c. xij. di. q. patrini sunt
fidei iussores pro eis quos in ba-
ptismo susceperunt: vt eos cum
ad legitimum etatem peruene-
rint admoneant. fidem rectam
et conuersationem bonam custo-
dire. Ante omnia vō Symbolū
Z et dominicam orationem scilicet
eos doceant. Et Grego. vij. regi-
stri peto: vt paruulos dominos
quos nutris: precipue in morib⁹
instruere cures. et eunucos q. eis
deputati sunt admone: vt ea illis
loqui doceant: que eorum mētes
in charitate circa se inuicē: et er-

ga subditos in mansuetudinē
compangant. Sequit. verba nu-
trientū aut lac erūt si bona sunt
aut venenum si mala. Talia er-
go nunc eis sugerant q̄ postmo-
dū oñdāt q. bōa fuerūt q̄ ab eis
suxerunt Ideo monet Hieroni-
m⁹ vbi. s. q. nutritrix nō sit garula
¶ Itē sunt pueri a peis sūme co-
hercendi: qz multa sunt peccata
puerorū sic enumerat Aug. i. p̄fes.
vbi ait loquens de se. Tanullus
puer: et tantus peccator. Pecca-
bam inqt contra preceptum pa-
rentū. et magistrorū. An nar-
rat de peccato quo furabat pira-
cū sodalibus. Et ibidem. Eidi ze-
latē paruulum. Mundū loqueba-
tur et intuebat paruulus palidus
collactaneum suū. Et ibi enume-
rat multa talia. Iō parentes de-
bēt eos cohibere a peccatis. An
enim ait Hiero. epistola. lxxxix.
vsqz ad septē annos puerorū pec-
cata parentibus iputant. ¶ Itē
castigandi sunt: et modo debito
verberandi fm̄ iniam Salomo-
nis. Noli subtrahere a puero di-
sciplinā. Et Ezech. xxxvj. Curus
cervice eius in iuētute. Et. vij.
Filij tibi sunt erudi illos. et curia
eos a pueritia. ¶ Item sunt eru-
diendi debitis artificijs: et suo sta-
tui conuenientibus. vt. s. nobiles
erudiantur in operib⁹ que sūt no-
bilitum. et si indigeant viuere arti-
ficio erudiant in artibus sibi de-
bitis. vt possint comuniter viuef

A

B

C

D

E iuste. An et de Constantino dictum est parte. i. q. sic instituit filias in arte texendi et nendi: ut si necesse esset: ex illis vivere possent. Item sunt imbuendi fide et divinis mandatis et informandi virtuosos moribus sicut tactum est: sicut fecit Thobias: qui ait ad filium. Tob. iij. Attende tibi ab omni fornicatione.

Capitulum secundum. De informatione puerorum.

E sicut sunt informandi in infantia. sic in sequenti gradu etatis que dicitur pueritia maxime a peccatis cavendis: In ipsa enim etate insurgunt libidines et concupiscentie: ideo laborandum est: ut sobrietate: castitate et labore domentur. Et enim ait Crisostomus super Math. Omel. xlviii. sicut terra fructuosa est inventus: que si negligit: multas producit spinas. Et post. Immittamus ignem: comburamus perniciosas concupiscentias: aream nostras ad seminis sceptionem. in Iuventute sobrietas fulget: quod inopinabile hoc scilicet tranquillitate in fluctuationibus potiri: in camino non comburi: in Iuventute non impudicum esse. Et ponit exemplum de Joseph. Item isti sunt in laboribus debitis exercendi qui statui suo competant: et bonis moribus informandi. Et de utroque Tullius li. i. de officiis. c. xxxviii. Est adolescens: maiores natu ve-

rerum inquit: ex his eligere optimos et probatissimos: quorum consilio et auctoritate nitantur. Et sequitur. Maxime hec etas a libidinibus est tollenda: in labore et patientia animi et corporis exercenda: ut in bellicis et civilibus officiis eorum vigeat industria. Laqueant intemperantiam: meminerint verecundie. Quod erit facilius: si in huiusmodi rebus: maiores natu velint interesse. Inuentis enim etatis insolentia: senum prudentia custodienda et regenda est. Item Tullius li. ij. tit. q. Leges Ligurgi laboribus erudiunt Iuventutem venando: currendo: esuriendo: sitiendo: algendo: estuando. Sparte quoque pueri ad aram ab verberibus accipiunt: ut multus est visceribus sanguis exeat: ut habitum est. s. parte i. Et Seneca epistola. xxxi. di. q. natus in Sparta: arcum tenet: germania hostile vibrat: in Italia equitare: in Hispania cautius hostem percutere. Item Salustius li. i. loquens de quadam gente dicit: quod mos eius est equitare: iaculari: cursim cum equalibus certare. Et Tullius. rethorice recitans verba Terentii di. q. Demas et Mithon fratres fuerunt et Demas filium nutriendum tradidit Mithoni: quem nutrit et vestivit lascive: ita quod fuit ebriosus et luxuriosus. Ideo ait Demas ad fratrem. Quid agis? Cur pro die adolescens. et. Et vere sic faciunt multi divites qui nutriunt in lascivis si-

H

I

K

L

bl cōmendatos: z eos perdidit. Et sicut dictū est de pueris z infantibus nutritis sic intelligendus est de puellis. Unde ecc. vii. Filie tibi sūt: serua corpus illaruz: z ne ostēdas hilarē faciem tuā ad eas s. permittendo illas lasciuire. z de hoc sufficienter Hiero. epistola p̄dicta. s. de institutione filie: vbi ait Nihil aliud discat audire vel loqui: nisi qđ pertinet ad timores dñi Turpia nō intelligat: cantica mundana ignoret. adhuc tenera lingua psalmis dulcibus imbuat procul sit lasciuia puerorum: puella z pedisece a secularib⁹ consortijs arceant. Sequit. Si sollicita z prudens es: ne filia percutiatur a vipera: cur non eadē cura prouides ne feriat a maleo ire? ne egrediat Lum Diana: nec ludat nec trahat cantus. Postq̄ grandiscula est pergat ad templum cū parentibus: nec inter turbas iueniat. Exēplū sumat a Maria quam Gabriel in cubiculo reperit. Luc. ij. z a Sarra q̄ ait. Tob. iij. Nunq̄ cum ludentibus miscui me. et a matre beati August. vt. supra.

Capitulum tertium. De informatione adolescentium.

Similiter admonēdi sūt existentes in. iij. dñia etas que est adolescētia: vt caueāt a p̄dictis: z sicut crescit etas corporis: sic crescat etas virtutis. ait Hiero. de continentia virginali.

Crescat in te inquit etas cum animis: cū etate iustitia: z fides copsectior videat quo senior. Sequit. Omne tempus in quo te meliorem nō senseris: hoc te estima p̄didisse. Job. xxxi. Ab infantia creuit mecū miseratio. Ebi Grego. mor. xxxi. ait. Electis: cum foris etas corporis: intus si dici liceat crescit etas virtutis. Et hoc dictat ratio: vt sicut crescit sensus viuacitas: sic crescat virtutum perfectibilitas. Sunt ergo adolescentes informandi z instruendi magis etiā q̄ infantes: vt a peccatis caueant. laboribus se exerceant: honestis se moribus ornēt: z mature se gerant. Et enī ait Valerius li. vii. c. v. ciuitas nostra: nobilium iuuenū ingenia ab insolentia reuocādo: magistros z viles ciues fecit honoribusq̄ debitu auctoritatis p̄odus adiecit. Et vt ait Ansel. de similitudinibus. c. xlvj. i iuuentute cōmendanda est oris taciturnitas: corporis continentia: z verecundia. Et de tali adolescētia loquit Job. xxix. Sicut fui in diebus adolescentie mee. Et ecc. ix. Letare iuuenis in adolescētia tua: et in bonis sit cor tuum in diebus iuuentutis tue. Iuueni enī parendū: seni vtendū: ait Sen. epla. xxxviij. z maxime admonēdi sunt adolescentes: vt sint subiecti: z obediētes ac obsequiosi: q̄ vt dñs in tractatu de duodeci abus suis: tertio gradus abusionis est

O

P

Q

R

adolescens sine obedientia. Sequitur. Sicut in sensibus sobrietas et morum perfectio: Sic in adolescentibus obsequium: subiectio: et obedientia rite requiratur. Et post. Sicut fructus non inuenitur in arbore in qua flos prius non apparuit: sic et in senectute honores legitimum consequi non poterit: qui in adolescentia alicui discipline non laborauerit.

S Caplum quartum. De informatione virorum.

Valiter autem sunt admonendi in ea etate que dicitur virilitas: dictum est super ubi de informatione virorum. Eo enim quo sunt vigore virtuosiores complexionem temperantiores: incolumitate saniores: ad sustinenda terribilia constantiores: eis pro debent perfectius seruire creatori dicentes cum psal. Fortitudinem meam ad te custodiam. Viriliter inquit age: et confortetur cor tuum. Job. vi. Quid est fortitudo mea: ut sustineam? Ubi. Greg. mor. vii. Fortitudo iustorum est: carnem vincere: voluptatibus propriis contraire: delectationes vite presentis extinguere: huius mundi aspera per eternis premiis amare: prosperitatis blandimenta contempnere: aduersitatis metum in corde superare. Isa. xl. Qui confidunt in domino mutabunt fortitudinem. Admonendi sunt ergo tales: ut sint viri actu sicut sunt sexu: ut dictum

est supra.

C Caplum quintum. De informatione senum a senectute.

Onsimiliter sunt admonendi senes: prout dicitur senes a senectute: quia dicitur senior secundum papiam: quod sicut etas corporis creuit: sic crescat etas virtutis: et ut in tali etate sit omnium voluptatum iuuenilium abdicatio. Quia ut ait Tul. de senectute: preclarum munus etatis. scilicet huius est quod aufert a nobis quod in adolescentia est viciosissimum. scilicet voluptates. Sic Paulus quod factus est vir: euacuauit que erant pueri. i. cor. xiii. Multo magis quam quod factus est senex de talia euacuare. Ideo Sen. epla. lxxviii. ait. Gratias ago senectuti mee: quod quicquid debebam nolle non possum. **E** Item sunt admonendi tales ut circa salutaria studia sit eorum occupatio. Unde Sen. ubi dicit. Ergo gratias senectuti: quod letulo me affixit. Sequitur. Cum libellis mihi plurimus sermo. ut enim ait Anic. pre. v. de anima. Post quadraginta annos intellectus roboratur. et Tul. de senectute. c. iiii. dicit. quod memoria: industria: ingeniumque vigent in senibus. scilicet deo modo antequam sint decrepiti. Et Sen. epla. lxxvi. Queris quid doceam? Respondeo: seni esse discendum. Et ibidem. Quid stultius quam quod diu non didiceris non discere? Omnibus etatis homines scola admittit.

A In hoc senescamus. Tam diu di-
scendum est: quā diu quis nesciat:
et si puerbio credim⁹. Quā diu vixit
Nec vlli rei magis hec etas con-
uenit quā huic. **C** Itē admonēdi
B sunt: ut sit i eis virtutū rectitudo
ut enī ait Ambro. exam. omel.
i. Senectus est in bonis morib⁹
dulcior: in consilijs vtilior: ad cō-
stantiā subeūde mortis paratior:
ad reprīmēdas libidies fortior.
Et Tul. de senectute. c. x. di. q. ar-
ma senectutis sunt artes exercita-
tionesq; virtutū. Unde senes pl⁹
agunt consilio: auctoritate: et sen-
tentia illis qui laborant: put exē-
C plificat ibi de multis phis. et eorū
consilijs. **E** Itē debet esse in eis
bonorū morū perfectio ut dictum
est. s. ab Ambro. et virtutis alijs
predicatio: prout ait Gal. li. vi. c.
i. de quodam q. ait. Duas res que
amarissime videntur hominibus
sibi prebere licentiā ad libere lo-
quendū. Ex quo enim erat senex
et cito moriturus nec hēbat, plerū-
que pro qua eēt sollicitus libere dice-
re poterat veritatez: nec timebat.
E Caplm. sextū. De informatōe
senum a senio.

D Et si senes dco modo di-
cti: debent esse tales: me-
rito magis senes dicti a se-
nio: quod est decrepita etas: Se-
nes dicti quasi se nesciāt. Delirāt
enī propter nimiam senectutez. Et
enī ait Sen. epistola xxxj. Senec-
tū ē sex: et edificium putrescē

ruens vndiq;. Idē epistola. lxi.
Quemadmodum senectus ado-
lescentiā: ita mors sequit senecta-
tem. et ibi. Quemadmodū in nauis
que in sentinā trahit: cum vni ri-
me: aut alteri obsistitur: vbi plu-
rimis locis laxari cepit: et ceteris
succuri nō poterit: nauigiū dei-
cit: ita est d. senili corpore: tāq; d.
de putrido edificio: ois iunctura
dilabitur: et dū alia claudit: alia
distenditur. Circumspiciendū er-
go est: quomodo exeat. Sequit.
Nihil habet quod speret: quem se-
nectus ducit ad mortez. Huic in-
tercedi nō pōt. Alia genera mor-
tis: spei sunt admixta. Non sic d.
senectute. Sūme autē cauere de-
bent senes ab excessu in alimen-
tis: quia ut d. li. Saturnaliuz: se-
nes citius inebriant sūm Aristo-
telem qā i eis corpus siccat: et in
membris durioribus nales mea-
tus: et iō exalatio cerebrum ascē-
dit. Et sequit. Hinc fit: ut sanī se-
nes magis iuuentū laborent tre-
more membrorū titubantia lin-
gue: abundantia loquēdi: iracun-
die p̄citatione. Studēt ergo talis
senis esse d. ut moriant in eo vi-
tia anteq; ipse moriat: ait Senec.
epi. xvij. Moriant i te vitia pri⁹
voluptates: turbitas: et c. Et ibidē
Numerā ānos tuos. pudebit: ea
velle q̄ volueras puer. et c. Et ep̄la
lxvij. Hec esse debēt opera senis
illa nolle q̄ voluit puer: et bñ mo-
ri. Si enim non sit talis: erit p̄

E

F

G

er centum annorum: puer. s. moribus centū annor. Isa. ultimo. Puer centum annorū moritur. Sicut. exponit Greg. mor. xvii. Nihil enī turpius q̄ senex incipiens uiuet: ait Sen̄ epla. xvij. r̄ phus. Sero est tunc uiuere. q̄n̄ disidendū est. Hoc enim esse d̄z studium senis: abdicare preteritas voluptates: recogitare iugiter priores culpas: r̄ defectiones ac suas penalitates seniles. Et. n. ait Grego. super euangelium lib. i. omel. i. in illa etate statura curuat ceruix deprimitur: frequentibus suspirijs pect̄ vrget: virtus defic̄ loquentis uerba anhelit̄ intercedit: r̄ si languor definit sensibus ipsa salus egritudo est. Et enim recitat Senec. epistola centesima decima: uerba Virgilij referens. Optima queq; dies miseris mortalibus eui. Prima fugit: subeūt morbi: tristisq; senect̄. Et labor: r̄ dire rapit inclementia mortis. Et sequitur. Meliora p̄teruolāt: deteriora succedūt. Ubi ponit exemplum bonū: q̄ quemadmodum ex amphora: q̄d primo effluit: sincerissimū est: grauissimū et turbidū q̄d subdit. Sic i etate n̄fa: q̄d optimum est: in principio est: idq; exhaustire in alijs patimur: ut nobis fecem reseruenus. Unde r̄ senectus insanabilis morbus ē Ideo qui senectuti cognomē inposuit tristem illā uocauit. s. Virgilius. r̄ alibi. Palentes habitāt

morbi: tristisq; senect̄. Jō Boe. de consol. c. i. Venit enī prospera ta malis inopina senect̄. Et dolor etatem iussit iesse suā. Sciāt autē senes: se non habere annos qui transierunt: r̄ se dicunt hēre prout dixit Lelius cuidā dicentis: Sexaginta annos habeo. Vos inquit dicitis hēre quod non habetis Et hoc ideo: q̄ fluit tēpus: r̄ auisissimos sui deserit. Nec q̄d furatum est: meū est: nec quod fuit ait Sen̄: de naturalibus. q. li. v. in fi. Ex quo ergo non restat seni spes d̄ uita: r̄ impossibilis est diuturna dilatio mortis: nō restat nisi q̄ homo studeat bene mori in senecta ueri: r̄ plenus dierum cū sanctis patribus. Et ut sic moriat̄ debet bene uiuere in iuuentute r̄ merita congregare plima. Ecc. xv. Que in iuuetute tua nō congregasti: quomodo inuenies in senectute. Sic enī dies i iuuentute tuas r̄ senect̄ tua. Deu. xxvj. Et d̄z mori reliq̄ns exemplū bonum iuuenib̄ post se: sicut fecit ille bonus senex: q̄ ait. ij. Psal. ch. v. Adolecētibus exemplū forte d̄relinquā. r̄c. Quā gloriōsi v̄o sint boni senes ait Eccle. xv. Quā speciosa veterano sapientia Sequit̄. Corona senū multa sapientia. De sapientia v̄o r̄ uirtutibus senum: r̄ eorū operib̄ ac loquitate Tul. lib. viij. Ubi narrat d̄ quodā qui cū centesimū annū ageret: interrogatus quapropter

M

N

O diu viuere uellet: ait. Quia nihil habeo qd̄ senectutē meā accuset. Non enī gliandū est seni de senectute etatis: nisi esset seneci⁹ sapie et virtutis. ait. Sene. epla. 50. Nō ut diu uiuam⁹ curandū est: s; ut satis. Est longa uita: si plena est. Implet autē: cum annis sibi suuz bonum reddit: et ad se potestates sui trāssulit. Quid illuz sexaginta anni iuuant per inherētā exacti

P Non uixit iste: sed in uita mortuus est. Et sequit. Quemadmodū in minore corpis habitu pōt homo esse perfectus: sic in minore tempore potest esse uita perfecta. Queris: Quid sit amplissimum uite spacium: u; s; ad sapentiaz uenire. Et ibi de alijs senibus uirtuosis. Contra secundus grad⁹ abusionis est: senex sine religiōe prout dī in tractatu. de duodeciz abusiuis: ubi dī. Quid stolidius esse potest: si mens ad perfectiōnē festinare nō contendat: qñ totius corpis senectute confect⁹ ad interitū properat. Caligat oculus auris grauit̄ audit: et sic de alijs membris: que omnia: ruituram domum corpis cito pronuntiant. Et ponit exemplum. Sicut in lignis reprobā arbor apparet que post flores fructus non exhibet: sic reprobus est: quem flos iuuentutis deserit: Et tñ bonorū operū maturos fructus non impendit. Sequit̄ ibi. Cauēde sunt due particule: que i carne nō ueterascūt

et hoīem ad peccatū trahūt. s. cor et lingua: qz noxias cogitationes quas cor machinari senserit: lingua pandit. Caueat igitur. similis etas: ne iste particule iuuenescētes totam armoniā destruant. Et subdit̄ regula generalis. Unicuiq; etati considerandū est: qd̄ etati eminenti. dignū seiat. Hoc agat quo nec uitā: nec etatem: nec ministeriuz uilescat. Predicator ergo cum predictis pferat de eis q̄ competūt cuilibet dīe etatis: nocua et inhonestā dissuadendo et suadendo contraria.

Tertia distinctio. De informatione nobilium sanguine.

Caplm. primū. Qd̄ non gloriantur de sua nobilitate.

Ebet similiter predicator admonere homines et cū eis conferre de his que spectant ad differentias cōditionis.

Sunt enī aliqui nobilis et ingenue conditionis et sunt alij inferioris conditionis et seruilis. Nobiles igit̄ admonendi sunt: ne se efferāt: aut inaniter glient̄ de sua nobilitate: nec uilipendant alios aut contempnant. Dēs enīm eq̄ sūt nobiles respiciēdo. s. originē. Et ista noia. s. seru⁹: libertin⁹ aut ex ambitioe sunt: aut ex iuria: ait Sen. epla. lvij. Job. xxxi. Nunquid non in uero fecit me qui et illū? Ubi Greg. mor. xxi. ut. s. ha

T

V

X bitum est. *Sēs hoies natura eq̄*
les sunt: sed accessit dispensatorio
ordine: vt qdaz prelati alijs vide
antur. ꝛc. Rōne ergo indifferen
tie originis non oportet multum
gloriarī. Ecc. Quid superbis ter
ra ꝛ cinis. Item nō oportet mul
tum gloriarī ratione superioritat̄
illius partis cuius est ista nobili
tas. est enim ex parte carnis ꝛ sã
guinis que ē infima pars homi
nis. Asee. ix. Slia eorū ab vtero
ꝛ partu. ¶ Item nec ratione alte
Y *nitatis illius nobilitatis ab eo cu*
ius dī esse ait. Boe. iij. de conso.
c. vj. Quam sit inane inquit: ꝛ q̄
inutile nobilitatis nomen: q̄s nō
videat? Que si ad claritatē refer
Z *tur: aliena est. videt nãq̄ esse no*
bilitas quedaz de meritis proue
niens laus parentum. Q̄s si ad
claritudinē predicando facit: illi
sunt clari necesse est: qui predicā
tur. Quare splendidū te: si tuam
non habeas: aliena claritudo nō
efficit. ¶ Iez Aspule⁹ de deo So
cratis. In hoibus considerādis:
noli illa. i. aliena estimare. Seq̄.
aliena voco que parētes peperie
runt. Et post. Generosus es: pa
rentes laudas. Ideo Hiero. epi
A *stola. cxxij. Non est iquit gloria*
de nobilitate carnis: Quia nec
vicia nec virtutes parentum im
ponenda sunt filijs: Nisi supple
fuerint imitatores parentum. Et
Criso. omel. v. dicit. q̄ nobilitas
vel bonitas cognatorum nō va

let nisi fuerimus nos ipsi boni. Et
Iidem omel. ix. dicit. q̄ bonitas
parentum non prodest: ponens
exemplum de Esau. Iidem su
B *per Jo. omel. lxxxix. Non valet*
habere patrem Job sine opib⁹.
C *¶ Item non est gloriandum de*
ea ratiōe modice vel nullius vti
litas. Ait Crisostomus super
2 Bath. Omel. ix. dicens q̄ nō
prodest malis bonitas parentuz:
ꝛ nihil obest bonis eorum ma
litia. Et idem super Job. Omel.
xxxij. Cognatio carnalis nō va
let sine spiritali. Itez non est glo
rianduz de ea ratione possibilis
degenerationis ab illa. Mobiles
enim dicti ista nobilitate sepe de
generant ait Valeri. libro. iij. c. v.
ponēs exemplū de multis qui a
splendore parentuz degeneraue
runt: dantes se ignaue: sordibus
ꝛ nequitie. vnde ait de tali: q̄ est
monstro similis. Ideo vocat ta
D *les nobilia portenta imbuta sor*
dibus. Similiter vocat ea defor
mes vmbra gurgite turpitudis
Hinc ꝛ quidaz sapiens ait. q̄ nō
viuentēs fm nobilitatem pentū
sed sub vmbra eoz sunt similes
locis sordidis: sole illuminatis.
E *¶ Item non est gloriandum de*
dicta nobilitate ratiōe iudicij du
rioris: nisi filius imitator sit p̄ris
vt entz ait Crisosto. vbi. s. omel.
xxix. v̄tas parentum nihil valet
sed ex hoc magis iudicium sumi
mus. Et vt ait Iuuenalis loquē

F S tali nobilitate. Omne animi vi-
cium tanto conspectius in se Cri-
men habet. quanto maior q pec-
cat hf. Et alibi. Incipit ipsorum
ptra te stare parentū. Clarariq;
fassem preferre pudendis. Pre-
dicta ergo nobilitas vana est: in-
fructuosa: nociua. nisi illam co-
mitetur vera nobilitas quaz fa-
cit virtus ait ibi Iuuenalis di. q
G virtus nobilem facit. Nobilitas
enim vera est: animuz q morib⁹
ornat. Nec est appetenda: acgrē
reda: retinenda. Ille enim gene-
rosus est: q ad virtutē bene a na-
tura est composit⁹: ait Sen. epi-
stola. xlv.

C Capitulū secūdū. De vera no-
bilitate.

Tem est nobilis qui s m
phie documenta viuit.

I Mobilē enim facit phia
ait Sen. epla. xlvij. di. q Pla-
tonem phia fecit nobilē nō inue-
nit: verā aut nobilitatem eē facit
generatio spūalis q est s m deuz
ait Crisosto. super Math. omel.
xliij. vera nobilitas sola est volū-
tatez dei facere. Et hic est mōus
nobilitatis. Nec in filijs magna
sapiam⁹: nisi eoz vtutez hēam⁹
Nec in patribus nobilib⁹: nisi
sim⁹ illis filies. Et de hoc Hiero-
nymus de coniugio. Sola ingt
H apd deū libertas est non seruire
peccatis. Sūma apd deū nobili-
tas ē clarere virtutib⁹. Itē Ber.
ad Eugeniū. Sen⁹ apostolorum

est non aliū de nobile q mox in-
genuitate z fidei fortitudie. Sūt
igitur monendi nobiles: ne glo-
rient inaniter de carnali nobilita-
te: sed eo ipso diligent⁹ caueant a
peccatis. Ait Tul. primo de offi.
c. vij. In honoris: z potentie ac
glorie cupiditatib⁹ magis cauen-
dum est: ne qd peccet. Ecōuer-
so tamen est de mlis: ait Greg.
primo dial. c. xvi. di. Nonnullis
nobilitas gūris parit ignobilitatē
mētis. Et isti factū quasi clipeū
ad peccandū z deffendendū se i
peccatis de sua nobilitate. Con-
tra quos. i. De. ij. Quasi liberi s
nō quasi velamen habentes ma-
litte libertatem.

C Capitulū tertiū. De instructio-
ne ignobiliū.

K Contrario monēdi sunt
e ignobiles: vt studeāt no-
biles esse virtutib⁹: licet

nō sint nobiles nobilitate sangui-
nis: qz humili loco nati mlti cla-
ri fuerūt ait Da. li. iij. c. viij. ponēs
exemplū de talib⁹. Sicut de Tu-
lio hostilio: quē in cunabulis ac-
cepit agreste tuguriū: eiusq; ado-
lescentia in pecore pascendo fuit
occupata. validior etas Roma-
nū imperium rexit z duplicauit.
Senect⁹ in altissimo maioritatis
fastigio fulsit. Et ibi de talibus.
L Similiter narrat qualiter hu-
milr nati fulserūt nobilitate phie
Socrates inquit nō solū homi-
num consensu verum etiaz Apo-
lōnis oraculo

M linis oraculo sapientissim^o iudica
tus phanarethe in se obstitrice:
& Sophonisco patre marmora/
rio genit^o: ad clarissimū glorie lu
men accessit: & si virtus per seip
sam estimat magister optim^o vi
te. Et tibi. Quam matrem Erupi
des: Aut quem patrem. Demo
sthenes habuerit. Ipsorum quoq;
nomen seculo ignotū fuit. Elite
rius eius matrem cultellos ven
didisse: omnium pene doctorū lit
tere loquunt. Sed qd aut illius
tragica: aut huius oratoria vi cla
rius: Nat^o ergo de humili gene
re: clarus tamen phia & virtutib^o
magis cōmendabilis est: nobili
& alto genere nato: talibus caren
te. vnde Iuuenalis vbi. s. Ba
lo tibi. p^r sit Therites dūmō tu
sis Eacyde filis vulcanaq; arma
capessas q̄ te Therite filiez pro
ducat Elchiles. Quasi di. Me
lior est probus natus ex patre hu
mili & villi: q̄ nat^o ex nobili: & ta
men improbus & vitiosus.

C Lap^oz. iij. Qd nō ē glianduz
de peminētia donoz naturalū.

O e sicut gloriandū nō est
de nobilitate parentū si
ne nobilitate virtutū: ita
sunt admonendi hoies: ne glien
tur inaniter de excellētia donoz
naturalū: nisi regant regulis vir
tutum gratuitaz. Imo q̄to acce
pit quis plura dona naturalia: si
ue a parte anime: q̄lia sunt inge
niū & memoria: siue a parte cor

poris: q̄lia sunt sanitas: pulchritu
do: agilitas & hmō: tanto hūilior
esse debet. Bath. xxv. vni dedit
quinq; talenta. vbi Greg. super
euange. omel. ix. Tanto quis dz
esse humilior ex munere: q̄to se
obligatiōē conspicit in reddē
da rōne. Et. i. cor. iij. Quid ha
bes qd non accepisti. Et si acce
pisti: qd gloriaris quasi non acce
peris. Jo. Hier. ix. Non glorie
sapiens in sapientia sua: nec for
tis in fortitudine sua. Cū enim ta
lia coia sint bonis & malis: nul
lus debet eis extolli. Sunt enim
bona quedā hereditaria. i. here
dū dei: & q̄dam filioz & cubinarū
ait Aug. de patientia. Et Greg.
mor. Quedaz sunt dona sine q̄
bus ad vitam nō pertingit. Alia
sine quib^o peruenit. Et eodez. xi.
Quedam sunt dona q̄ munit:
q̄dam que ornāt. De talibus igit
nemo extollat: ne per ea peccata
cumulent. Sūt enīz multi abutē
tes donis dei. Sicut q̄ per indu
stria naturalē & prudentiā alios
impugnant & seducūt: ac mala si
bi multiplicant. Sapientes enim
sunt vt faciant mala: bene autem
facere nesciunt. Isai. v. Et Luc.
xvi. Filij huius seculi prudentio
res filijs lucis in generatione sua
sunt. Similiter sunt abutētes
sua pulchritudine: & alios alliciē
tes ad malum. Sicut homines
pulchri & impudici: vel mulieres
quarū pulchritudo alios alicit &

P

Q

R

Sitoricat: cū deberent ex hoc amplius deū amare et laudare: pro-
uer. xi. Circulus aureus in naribus
suis mulier pulchra et fatua. Sus
enim licet haberet circulum in na-
ribus aureum illi non perceret: quin
Tsupponeret stercoreibus: et foderet
immunditiam obuiantes. Ita mulier
pulchra et fatua pulchritudinem
ostendit omni scortatori: et promiscet
omni fedicitati: cū eam deberet potius
occultare: ne aspicientes illaquea-
ret. exemplo illius adolescentis de
quo **V**ale. li. iij. c. x. dicit: quod ado-
lescens in ethruria regione excellen-
tis pulchritudinis: cū mira specie quam
plurimum feminarum illustrium oculos
solicigaret: ac per hoc viris ac pa-
rentibus earum se suspectum esse cerne-
ret: omnis decoris: vulneribus perfudit
deformitatemque sanctitatis sue fi-
dem: quam formam irritamentum alie-
ne libidinis maluit. Et de eodem
Ambrosio. iij. de virginitate ait. Ju-
uene veteres fabule ferunt: cum
propter admirabilem omnis pulchritu-
dinem in amorem incenderet femi-
nas: stigmatibus exarasse vultum
suum: ne qua eum amare posset.
Boneat igitur predicator diuinus
homines non gloriari de predictis: nec
se arroganter efferre: quia non ex ta-
libus sunt homines estimandi ait **S**e-
Xne. epistola. lxxix. ut enim ait: omnia bo-
na sua constant ex proprio. ubi ponit
exempla. vite fertilitas commendat:
sapor vinum: velocitas seruum:
ferre sarcinas equum. et sic de alijs.

Id cuius rei optimus esse videtur cui
nascitur quod censetur. In homine qui
deus optimus est ratio. hac animalia
antecedit. deos sequitur. Ratio er-
go perfecta: proprium bonum hominis
est. Cetera sibi cum animalibus comu-
nia. valet scilicet homo. et leones si-
militer valent: formosus est: et pa-
uones: velox: et equus. et sic de alijs
Quid ergo in homine proprium: et ratio
Ratio. hec recta et summa felici-
tatem hominis implet. Sed non
est ratio perfecta sine diuina gratia
sive gratuita virtute. vnde ait **S**eneca.
ibidem. Hec ratio perfecta virtus
vocatur: eademque honestum est. **I**d itaque
quod unum bonum est in homine quod
unum hominis est. Et post. Bonum
autem est homo: si ratio explicata et
recta est. ad nature sue utilitatem
promendata. **H**ec dicitur virtus: hec
est honestum et unicum hominis bo-
num. **Q**ui igitur gloriatur: in domino glo-
rietur. i. cor. xi. Et gloria nostra hec est
testimonium conscientie nostre. vnde
et sapientes virgines habuerunt
oleum in vasis suis: sed fatue ca-
ruerunt **M**ath. xxv.

Quarta distinctio. de informa-
tione hominum quo ad differen-
tias sustentationis. siue possessionis.
Cap. i. De admotione diuinitatis.
Ebet similiter predi-
cator dei alloqui homi-
nes et utiliter admo-
nere secundum differentias
sue sustentationis vel
possessionis: admonendo diuites

eo mō quo debēt admoneri: et si
 milliter pauperes. Et qz de horuz
 admonitione Bre. ij. pastoralis
 satis instruit. iō dicendū breuiter
 de his ad occasionem dandam.
B Sūt enim diuites admonēdi q̄
 ad diuitiaz p̄gregatiōez: ne iniu-
 ste cōgregent. s. per rapinas: vsu-
 ras. v. dolosas mercaturas: siue
 per alios modos quibus iniuste
 p̄gregant: ppter qd̄ dicunt ma-
 mone iniquitatis. Math. vi. vñ
C Hierony. ep̄la. xcviij. Dis diues
 aut iniquus: aut heres iniqui est.
 Isti etiā sunt admonēdi: ne diui-
 tie ab eis inordinate appetant vñ
 ament. Qui enī volūt diuites fie-
 ri incidūt in varias temptatiōes
 et in laq̄os diaboli. i. thi. vi. Et q̄
 amat diuitias: fructum nō capit
 ex eis. Ecc. v. Sūt et admonēdi
D ne impie ab eis retineant: paupe-
 ribus esurientib⁹ et sitientib⁹ non
 puidendo. Ecc. v. Noli anxius
 esse in diuitijs iniustis. Et. i. Jo.
 iij. Qui habuerit substantiā hui⁹
 mundi: et viderit f̄ez suū necessi-
 tatem habere: et clauerit viscera
 sua ab eo: quō charitas dei ma-
 net in illo: Etz sunt admonē-
 di: ne p̄fidāt in diuitijs: eo q̄ ca-
 duce sunt et deffectibiles: nō va-
 lentes p̄tegere: aut deffendere in
E die vltionis: nisi bene erogentur
 puer. xi. Qui confidit in diuitijs
 corruet. Et ibidē. Nō p̄derūt di-
 uitie in die vltionis. Etz sunt
 admonendi: ne superbiant de di-

uitijs nec pauperes p̄tēnāt. i. thi.
 vi. Diuitib⁹ hui⁹ seculi p̄cipe non
 supbe sapere: nec sperare in in-
 certo diuitiaz. Non enim ppter
 diuitias sunt ap̄ deū electi. Jac.
 ij. Nolite in personaz acceptiōe
 habere fidē. Sequit. Si itroierit
 in conspectu vestro vir: anulum
 aureū habens etc. Etz sunt ad-
F monēdi: vt sciant se nō posse ex
 hoc mundo diuitias ferre. Job
 xxxij. Diues cū dormierit: nihil
 secū affert. vbi Greg. mor. xvij.
 Diu cū reb⁹ nostris durare non
 possum⁹: qz aut nos eas morien-
 do deserim⁹: aut ille nos vltētes
 quasi d̄serūt pereūdo. Iō restat
 vt diuites admoneant de p̄mu-
 tado terrenas diuitias p̄ celestib⁹
G Et ibidē Bre. Terrena seruādo
 amittim⁹: largiēdo seruam⁹: pa-
 trimoniū nostrū retentuz perdi-
 mus: manet erogatus. Segtur.
 Agendū nobis est: vt res absolu-
 te perituras: in non pereuntē co-
 gam⁹ transire mercedem. Ideo
 Luce. xvi. Facite vobis amicos
 de mamona iniquitatis. Et. i. thi.
 v. Diuitibus huius seculi p̄cipe.
 etc. Sequit. Bene agite: diuites
 fieri: in bonis operib⁹: facile tri-
 buere: thesaurizare bonū funda-
 mentū. etc. Pauperes enim sunt
 laborarij nostri in celū. i. efferētes
 elemosynas que dant eis quo ad
H fructū: ait Aug. li. i. sermonū ser-
 mone. iij. Elemosyna enim viri
 quasi saculus cū ipso. Ecc. xxix.

I Jō voluit de^o vt aliqui essent pau-
peres quibus daret elemosyna:
vt regnū celozū esset venale: ait
ibidē sermone. xxxvi. ¶ Itē sunt
admonendi diuites: vt precaueāt
z precogitent futuras penas que
irrogant diuitib⁹. i. amatorib⁹ di-
uitiaz: z eis herentibus. Luc. vi.
Ehe vobis diuitib⁹ qui habetis
hic consolationez vestrā. Jaco.
iij. Agite nūc diuites plorate vlla-
lantes in miserijs vestris. Juste
igitur debent diuitie congregari:
ordiate amari: pie errogari: z sal-
tem affectu ptemni: vt dictū est.
K Sunt enim bone: sed non faciūt
bonū: sed quibus est bene vten-
dū. ait Aug. de verbis dñi sermo-
ne. xij. Quid pdest plena archa
bonis: inani psciētia? Bona vis
hēre: z bon⁹ eē nō vis? Erubescere
debes de bōis tuis si dom⁹ ple-
na bōis: te malū hz dñs. zc. Nō
L eniz est ex his homo estimādus
vel reputandus ait Sen. episto-
la. xxix. Cū voluens veraz ho-
minis estimationez videre et sci-
re qualis sit: nudū inspice. ponat
idest deponat patrimonium: po-
nat honores z alia fortune men-
dacia: corpus ipsum exuat: z ani-
muz intuere q̄lis q̄tusq̄ sit: alie-
no an suo magnus. zc. Et non so-
lum admonendi sunt diuites de
M predictis: sed etiam ad p̄sideran-
dum diuitiaz vilitates: qz lutum
sunt z terra. Abach. Ehe ei qui
multiplicat non sua. vsqz quo ag-

gruat contra se densum lutum?
vnde Apo. Omnia vt stercoza
arbitratus est: que retro sunt ob-
liuiscēs. Phil. iij. ¶ Itē admo-
nendi sunt ad considerandū mo-
lestias: diuitias concomitantes.
Spine. n. sūt suffocantes verbuz
Luce. vij. put exponit Greg. li.
i. super euāge. Omel. xvi. qz mē-
tem: cogitationū suaz punctioni-
bas lacerant. ¶ Item admonē-
di sunt ad considerandū eaz fal-
latias. ppter quod dicit saluator.
Fallacie diuitiaz. Et vere fallaces
vt ait Grego. dicta Omel: qz diu-
nobiscū manere nō possunt: z qz
mentis inopiā nō deponūt. Sūt
eniz diuitie vmbra imbecillis: fu-
mas qui dissoluit: flos agri. Jō
non est in eis gliandū: ait Criso-
sto. sup Jō. Et sap. v. Quid no-
bis p̄suit superbia nostra: z diui-
tiar iactura p̄tulit nobis: zc. Se-
quitur. Transierūt hec oia tanq̄
vmbra. ¶ Itē admonēdi sunt:
vt p̄siderent multimoda earum
impedimenta. Ligamenta enim
sunt: muscipula sunt: onera sunt
amanibus eas. Sap. xiiij. Crea-
ture dei facte sunt in tēptationem
aie hominum: z in muscipulam
pedibus insipientū. vñ Aug. de
verbis dñi. Omel. xxxiiij. Amor
tempozaliū viscus est spūaliū pē-
narum. Concupisti: hesisti. zc.
Amor enim mūdi adulterat ani-
nam. amor fabricatoris castigat:
ait idē omel. liij. Et qz difficile est

N

O

P

habere diuitias: et non amare:

Ideo piculose sunt possessoribus
ait Saluator. **M**at. xix. Si vis
perfectus esse vade vende omnia. et.

Sequitur. Facilius est: camelus per
foramen acus transire. et. hec et

multa alia considerantes antiqui: di
uitias contempserunt tam domini siue

regentes quam studiosi et sapientes:
et sancti ac filii dei sequentes: vt

patet infra parte. vi. vbi de pau
pertate religiosorum. ps. Diuitie si

affluant nolite cor apponere. De
diuite vero non considerante predi

cta: nec prudente sibi de eternis
tabernaculis dicit in tractatu de.

xij. abusu. Quartus inquit abusio
nis gradus est diues sine miseri

cordia: qualis est ille qui superflua
non distribuit indigentibus: nec

thesaurizat in celis. Ideo dicitur
maledicti avari: **M**at. xxv. qui

qui preteribant eorum tabernacu
la non dicebant: Benedictio domini super

vos. Talis fuit diues epulo luc. xvi.
et **L**apl. ij. De admonitione pau

perum: et paupertatis utilitate.
Ansimiliter sunt paupe

res admonendi de eis que
ad eos spectant. Et cum

dicatur paupertas duobus mo
dis scilicet a mera necessitate. et a
voluntate. Pauper enim est qui

vult esse diues scilicet qui pauper
est rebus non voluntate: ait **A**ugu.
li. i. sermonum sermone. xi. Quasi
autem instruendus sit pauper vo
luntate dicitur. j. parte. vi. vbi de

voluntaria paupertate religiosorum.

Pauper autem necessitate est in
struendus de longanimitate sufferenti

paupertatis: vt eas sustineat quasi
medicamentum et purgatorium sua

rum imperfectionum ait **B**re. sup
euange. omel. vltima loquens de

diuite Epulone et **L**acaro paupe
di. q. quos mox infirmitas vul

nerat: medicina paupertatis cu
rat. **I**sai. xlv. iij. Elegi te in cami

no paupertatis. **S**up quo **C**riso.
super **M**at. omel. iij. ait. Pau

peritas est caminum qui est horribi
lior igne. Sicut enim eger non debet

grauari de medicamento: nec pur
gandus de purgamento siue pur

gatorio: sic pauper monendus est
ne de paupertate grauetur: sed susti

neat sicut medicamentum: exemplo
Thobie. iij. c. dicens. Paupe

rem quidem vitam gerimus: sed
multa bona habebimus si timueri

mus deum. **I**tem admonendus
est pauper non solum de sufferenti

paupertatis: sed de placencia
et acceptatione. vt enim ait **S**en.

epistola. ij. honesta res est leta pau
peritas. Qui enim cum paupertate

bene conuenit: diues est. Non quod
pauper habet sed quod plus cupit. pau
per est. Ideo **B**re. sup **E**cech. li.
ij. omel. vi. Ille pauper est qui eget

eo quod non habet. **M**as et qui non
habet: habere tamen non appetit
diues est. Et **S**en. dicta epistola.
Non pauperem puta cui quatuor
cumque superest. Tali enim satis est

T

V

X

Cōmuniloquii.

Est enim quasi diues cū nō ha-
 beat. puer. xiiij. ¶ Itē est admo-
 nendus pauper de cauēda vera
 paupertate q̄ est in appetitū diuitia-
 rū. Sit Grego. vbi. s̄. paupertas
 quippe in mentis inopia est: non
 in qualitate possessionis. Nā qui
 cū paupertate conuenit: pauper
 nō est. Et maxime admonēdus
 est: vt caueat a vera paupertate
 que est in peccato. Ibi eiz est ve-
 ra paupertas scilicet veraz diuiti-
 arum. Apoc. iij. Dicis qz diues
 sum. Sequitur. Et nescis qz mi-
 ser es et miserabilis pauper cecus
 et nudus scilicet priuatione vera-
 rū diuitiarū. De qbus Isai. xxx/
 iij. Diuitie salutis sapientie et scien-
 tie: timor dñi. Ipse est Thesaur⁹
 eius. vt enim ait Hiero. epistola
 xcvi. Pauperē non facit cōmen-
 dabiliorē paupertas si inter sor-
 des et inopiam peccata non caue-
 at. Job. xxxi. Et absqz opimento
 pauperē. Ibi Grego. mora. xxi.
Min⁹ inops est qui vestem nō
 habet q̄ qui humilitatem. Ideo
 odibilis est deo pauper superb⁹:
 Ecc. xxxv. ¶ Itē admonēdus ē
 de acquirendis diuitijs spiritali-
 bus vt sit in deo diues: et impleat
 domum cordis thesauro celesti.
 Unde Aug. super ps. 51. Dom⁹
 est inanis: et cor plenū vitijs. Se-
 quitur. Pauperes scilicet boni
 querūt vnde cor impleant: diui-
 tes vnde archam. Et idē super
 Jo. omel. xxv. Felix ille habet au-

rū in archa: iste dñm in cōsciētia
 Compara vtrūqz. Ille habz qd
 perire potest. et vñ perit. Iste hz
 deum qui perire non potest. et ibi
 habet quo frustrari nō pōt. Pla-
 num est ergo: qd talis et est opulē-
 tior: et eius opulentia diuturnior.
 Deus eniz est opulentia mentiu:
 ait Aug. v. de ci. c. xvij. et felices
 facit: ait ibidem. ¶ Itē admo-
 nendus est: vt p̄sideret pericula
 diuitū in alleuatione sue pauper-
 tatis: et modica emolumenta que
 habet diues in diuitijs et inume-
 ra tormēta. Ibi eniz multe opes
 mlti sunt q̄ comedūt eas. Quid
 p̄dest possessori: nisi qd cernit di-
 uitias oculis suis. Sequit. Diui-
 tie p̄seruate in malā domini sui:
 pereunt in afflictione pessima.
 ¶ Itē admonendus est ad cō-
 sideranda comoda paupertatis:
 que sunt. Securitas ab hostibus
 exteriorib⁹ et conscientie: a pericu-
 lis interiorib⁹. Jocūditas: Socia-
 bilitas. et sic de alijs. Unde nar-
 rat Aug. v. confessio. qd transiens
 per vicū vidit pauperē medicū
 iocantem et letantem: et ingemuit
 loquens ad socios. Omnib⁹ co-
 natib⁹ quibus laboramus nihil
 volum⁹: nisi ad securam letitiaz
 peruenire: quo nos mendic⁹ ille
 precedit. Sequit. Ille letabatur:
 ego anxius eram. Securus ille:
 ego trepidus. et. Jō poeta. O tu
 re tata facultas. Paupis: angu-
 stioz laris. O munera nundū in

B

C

D

intellecta dei. Et alius. In preclo
 precii nō ē: dat cēsus honores.
 Cēsus ⁊ amicos: paup vbiq; ia
 cet. Et Juuenalis. Lātabit vacu⁹
 coram latrone viator. Ideo secū
 dus phus loquēs d paup tate ait
F Paupertas est odibile bonū: sa
 luti mater: curaz remissio: sapiē
 tie reparatrix: negociū sine dāno
 intractabilis substantia: possessio
 sine calūnia. incerta fortuna: si
 ne sollicitudie felicitas. Ista pau
 pertatis comoda ⁊ alia mltā an
 tiqui cōsiderātes: in paup tate vi
 xerūt. vt patet in pte. vi. ¶ Ite
 admonēdus est: vt cōsideret filij
 dei paup tatem: qui cuz eēt diues
 oīnz: egen⁹ p nobis factus est. ij.
G cor. viij. Cōsideret et ab eo pau
 pertatis pmedabilitatē: ⁊ promi
 sionuz pauperum mltitudinem.
 Mat. v. Beati paupes spū. ⁊c.
 Et Isai. xx. Pauperz suoz mise
 rebif. ps. Aias pauperz saluas fa
 ciā. Et licet sint pauperes necessi
 tate: sustineant tñ patienter ⁊ vo
 luntarie ⁊ caueāt a peccatis. Im
 pleant archā cordis diuitijs spīri
 tualib⁹: vt beatificent: cū Laça
 ro in regno beatitudinis. vñ de
 bono paupe narrat Greg. super
 euan. li. j. c. xvi. q. fuit qdā Ser
 nulus noie: reb⁹ pauper: meritjs
 diues paralytic⁹ a pmeua etate.
 Cui ad seruiendū mater cū fra
H tre aderāt. Quicqd aut ex elemo
 syna poterat accipe: totum eorū
 manib⁹ pauperibus erogabat.

Sequit. Studebat in dolore deo
 gratias agere: hymnis dei ⁊ lau
 dib⁹ sp vacare. Qui in extremis
 posit⁹ pegrinos ⁊ hospites vt sur
 gerent ⁊ hos canerēt hortat⁹ est.
 Et cū moriēs cū eis psalleret: vo
 ces eoz pescuit. vi. Tacete. Nū
 quid nō auditis q̄te laudes re
 sonant in celo? Et sic mortu⁹ est:
 ⁊ magna fragrantia oēs repleti
 sunt vsq; post ei⁹ sepulturā. Ecce
 ait ibi beatus Greg. q̄liter e vita
 exijt qui equanimiter flagella tol
 lerauit. ¶ Cōsimilr legit in vltis
 patrū li. i. añ fi. de quodaz sene q
 voluit videre aiam iusti ⁊ aiam
 peccatoris a corpore exuntes. Et
 cū veniret ad ciuitatez vbi solita
 rius qui credebāt sanctus morie
 bāt accedēs. ad eum vidit tartari
 cū supra eū descendētē: triden
 tez gladiū habentē quē posuit in
 corpore: ⁊ aiaz abstraxit. Qui cū
 pcessisset vidit peregrinū in vi
 co moriētē nō habentē curam
 Ad quem accedens vidit descen
 dentes Michaelē ⁊ Gabrielem
 rogātes aiam vt exiret. Qua nō
 exunte ait Gabriel Michaeli.
 Sume eā. qui ait. Iussi sum⁹: vt
 sine dolore educam⁹ eaz: ⁊ absq;
 vi. Et ecce vt. s. videbatur venit
 David cū cythara: ⁊ psallentes
 de hierusalē. Et vt audiuit psallē
 tes egressa est aia: ⁊ a Michaelē
 le recepta: in celū portatur. Qui
 ergo paupes sunt necēte patiēter
 sustineāt ppter deū: exemplo di

etoz pauper vt beatificent in ce-
lis. Et de talibus debet p̄dicator
cum pauperibus conferre.

¶ Quia distinctio. s̄ admōitiōe
hoīz s̄z differētiās q̄litat̄ vite.

¶ Capl̄z. i. De admonitione exi-
stentium in peccato.

K

¶ Ebet similr̄ predica-
tor admonere hoīes
diuersimode s̄m va-
riam vite eozuz qua-
litatez: vt si sint in pec-
cato: efficaciter suadeat: vt pec-
cata dimittāt: ne sathane seruiāt:
et ne p̄ viā pditiōis se in infernuz
precipitent. Ecc. xxi. Quasi a fa-
cie colubri fuge peccatū. Sequit̄
Dentes leonis: dentes illi⁹ interfi-
ciētes aīas hoīuz. Quasi rūphea
bis acuta iniq̄tas. Sicut enīz fu-
geret hō culubrū intoxicātem: et
leonē deuorantē: et rūpneas tru-
cidātes: sic debet fugere peccata.

L

vñ et bestias vocat Aug. trāsgres-
sores mādatorz dei. li. de. x. cordis
De peccatis aut̄ et trēsgressioni-
bus q̄ sunt in peccatis: et misertis
p̄comitātib⁹ et sequentib⁹: in bre-
uiloquo de virtutib⁹. **¶** Quātuz
aut̄ gētilēs detestati sunt peccatū
ob solā turpitudinē: qz scilicet ni-
hil turpe faciendū est bono viro
si etiāz ex oi parte lateat: nihil in-
iuste: nihil libidinoſe: nihil incō-
ueniens est faciendū p̄hīa p̄sua-
det. vñ Tuli. iij. de offi. c. iij. reci-
tans fabulā quandā introductaz
a Platone: de quodā q̄ vocaba-

tur Siges: quē serūt fabule descē-
diſſe in magnū hiatuz: vbi ai ad-
uertit equum enēū: in cuius late-
re vidit corp⁹ hoīs: magnitudis
inſitate: viditqz anulū aureum
quē detraxit. Qui cū venisset in
psilio pastoz. Erat enim pastoz
regius: et p̄uertisset palā anulū ad
palmas: anullo videbat: et ipse vt
debat omnia. Idē autem rursus
videbat cū in locū anulum reuo-
casset. hac igit̄ anuli opportunita-
te: regine sup̄rū intulit: regez in-
teremit: et alios quos voluit. Et
sic repente anuli bñficio: rex ex-
ortus est Lidie. hūc anulum ait
Tuli. et si habeat sapiēs: sibi plus
peccare nō licere putet: q̄ si nō
haberet. Honestā enīz viri boni
non occulta querūt. hanc eandēz
fabulā introducit Ambro. iij. de
offi. vbi ait. Quid necesse est fin-
gere istū equū: et. Et qz eo tēdit:
vtrum sapiens si vtat hoc anulo
quo possit flagitta celat: velit pec-
care: cū hoc pateat ex reb⁹ gestis
scilicet qz nolit sic fuit de Dauid:
qui inuenit Saul in spelunca: et
noluit occidere. i. R. e. xxij. Si igi-
tur gentiles sic detestati sunt pec-
catū ratione sue turpitudis: q̄liter
debet fidelis illō detestari. Ideo
Sen. ep̄la. iij. nūquā sat̄ cū vitij
litigam⁹: q̄z persequi sine modo
sine fine: Nam illis nec modus
nec finis. Que cū cor tuum lan-
ant et si aliter exhibi nequeūt: ipsū
cor cum illis euellendum est. Et

M

N

O

epistola. c. iij. Desidero ̄ vicia aspere
 duci: ̄ ambitionez contumelio
 se: volo luxuriam obiurgari: libi
 dinem traduci. &c. Considerans
 ergo fidelis enormitatē tresgres
 sionis q̄ est in petō: q̄ peccatū ē
 preuaricatio legis diuine & celesti
 um: inobedientia mandatorum
 ait Ambro. li. i. de para. Siue di
 ctum vel faciū vel concupitū cō
 tra legem eternā. ait Aug. contra
 faustum. xxi. Itē fidelis conside
 rans peccatū esse mortez anime:
 priuationē vite eterne que deus
 est. ait Aug. in sermone. Plang
 is mortuus: sed plange impius.
 Plangis a quo discessit aia: & nō
 plangis aiam a qua discessit de
 us. Mors enī spūalis. est aie a dei
 cognitione auersio. ait Aug. de
 duabus aiabus. & mors est cum
 eam deserit deus. ait idē. xliij. de
 ci. c. i. Considerans etiam fidelis
 non soluz per peccatū amissionez
 dei: & bonorum spūalium: sed et
 ignominiosum seruiciū Sa
 thane p̄ peccatū. Serui enī estis
 eius cui obedistis. Ro. vi. Con
 siderans etiam horriduz peccati
 fetorem & putredinem: q̄ tollera
 bilis canis putridus fetet homi
 nib⁹. ̄ anima peccatrix deo: ait
 Ansel. in meditationib⁹: has mi
 serias peccati & multas alias con
 siderans fidelis de quibus in bre
 uiloquio de virtutibus: d̄z horre
 re peccata: & detestari: exēplo Da
 nid dicentis. Iniquitatē odio ha

bul. Et de vitijs in generali & eo
 rum nocumentis. ait Aug. ij. de
 sacramentis. parte. iij. c. i. q̄ septē
 sunt peccata criminalia. Segtur
 Superbia aufert homini deum.
 I. per appropriationem: Inuidia
 proximum: Ira seipsuz. Accidia
 spoliatum flagellat. Auaritia fla
 gellatum eicit. Gula eieciū sedu
 cit. sed Luxuria seductum: serui
 tuti subijcit. Et ibidem. Eia rō
 nalis: in sanitate sua vas est soli
 dum & integrum: quaz vicia hoc
 modo viciant & corūpunt. Per
 superbiam inflatur: per inuidias
 arcescit: per iram crepat. per acci
 diam frangit: per auaritiam disp
 gitur: per gulā inficit: per luxuriā
 cōculcat: & in lutū redigit. Quid
 autē sit vnumquodq̄ eorum de
 scribit. di. Superbia est amor p
 prie excellentie: Inuidia est odiū
 felicitatis aliene. Ira est irrationā
 bilis perturbatio mētis: Accidia
 est ex confusione mentis nata tri
 stitia: sine odium: & amaritudo aī
 imoderata. Auaritia est imode
 ratus amor pecunie: vel imode
 ratus appetitus habendi. Gula
 est imoderatus appetitus edendi
 Luxuria est concupiscentia expe
 riende voluptatis: vel concubit⁹
 desiderium supra modū: vel con
 tra rationē efferens. Ab his vici
 is oriunt oia mala: prout ait ibi
 dem. Hi enim sunt duces aciez
 & exercitū vicioz. Job. xxxix.
 Procul odorat bellum: exhorra

R

S

T

tionē ducum: et vllulatum exerci-
tus. Abi bñ Greg. mor. xxxi. de
his septem vitijs que sunt duces
exercitū victorum. Et de vitijs
que nascunt ex eis: in supradicto
tractatu.

¶ Caplm secundū. De admoni-
tione penitentium.

Redicator ergo vel dis-
suadeat hominib⁹ dicta
vitia: et suadeat: vt pu-

gnent p̄tra predictos duces exer-
citus: vt eos interficiant cum de-

monibus: sicut fecit Josue. viij.
Sup quod dicit orige. omel. viij

V q̄ rex Hay significat diabolum:
cuius populus sunt vitia. s. auari-
cia: detractiones et huiusmodi. In-
terficiunt aut demones: non eo-
rum propriam substantiā perimē-
tes sed proprium opus eorum: qd
est facere homines peccare. Col.
iij. Mortificate membra v̄ra q̄
sunt super terrā: fornicationē: im-
munditiā. &c. Et q̄ hoc fit per pe-
nitentiā: suadeat homines ad illaz
exemplo beati Joānis Baptiste:

qui incepit predicationē a penitē-
tia. Mat. iij. Penitentiaz agite.
&c. Et exemplo Saluatoris: q̄ eo-

X dem modo predicauit Matth.
iij. P̄niam agite: &c. Et exēplo
beati Petri act. iij. Penitemini
igit. et conuertimini: vt deleantur
peccata vestra. Est eniz p̄nia qua

dicti hostes interficiuntur: Et

V Augu. iij. de ci. c. v. Penitentia
asa resuscitat: et mors ipsa occidit

Sequit. Crucifixio interior ho-
minis p̄nie dolores intelliguntur
et continentie quedā salubris cru-
ciatio: per quā mors impietatis pe-
rimif. Est aut penitentia optima
res que defectus reuocat ad pro-
fectuz ait Aug. in Hyponosticon
Sic penitentia est admissa de-
flere: et p̄ntēda nō admittet: ait
idem d̄ ecc. dogma. ¶ De laude
v̄o p̄nie: et q̄te sit efficacie ponit
exempla multa Hiero. i eplā ad
Deceanum de morte Sabiole lo-
quens de mirabili humilitate pe-
nitentie: ip̄sus. Que credens li-
cere: luxuriosissimū viruz dimit-
tere: alium superinduxit. ¶ Or-
tuo v̄o superinducto sicut refert
ibi Hiero. in seipsam cōuersa q̄
tempore solent vidne negligē-
tes: iugo fututis excusso liberi⁹
agere: adire balnea: volitare per
plateas: vultus circūferre mere-
tricios et festiuos: ipsam saccum
induere: errores publice fateri. et
tota vrbe spectate Romana añ-
diem pasce in basilica quadā stā-
tem in ordine penitentū: ep̄o et s̄-
sbiteris cum omni populo illacri-
manti: sparsum crinē: ore liuido
squalidas manus: sordida colla
submittere. Que inqt peccata la-
menta hec non abluunt: Petr⁹
trinam negationem: trina p̄fel-
sione deleuit. Aaron sacrilegi-
um et conflationez ex auro vituli
fraterne conexere p̄ces. David
sancti ac mōsuetissimi viri ho mi

Z

A

cidium pariter et adulterium: septem dierum emendauit fames. Iacebat in terra volutabat in cinere: et oblitus regie potestatis lumen querebat in tenebris. illumque tamen respiciens quem offenderat: lachimabili voce dicebat. Tibi soli peccavi et malum coram te feci. Atque ita factum est. ut qui ruens docuerat: viribus suis quilibet stare non posse ne caderet. doceret per penitentiam quomodo cadens resurgeret. Quem tam impium legimus inter reges quam Achab de quo scriptura dicit. Non fuit talis: ut Achab. qui venudatus est ut faceret malum coram domino. Cum tamen propter sanguinem Naboth correptus fuit ab Helia. et audisset iram domini: occidisti: insuper et possidisti. Ecce ego inducam super te malum. et demetam posteriora tua. etc. Scidit vestimenta sua: et operuit cilicio carnem suam: ieiunauitque et dormiuit in sacco: et ambulabat demisso capite. Et tunc factus est sermo domini ad Heliam. dicas. Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia ergo humiliatus est mei causa: non inducam malum in diebus eius. O felix penitentia que ad se dei traxit oculos: et superentem sententiam domini: confesso errore mutauit. Hoc idem et Danasses in Paralipomenon et rex Minie fecisse legitur in prophetis. Publicanus quoque in euangelio. Ex quibus primus non solum indul-

gentiam: sed etiam regnum accipere meruit. alius suam dei reuocauit: tertius pectus suam verberans pugnis: oculos non leuabat ad celum: et multo iustior recessit ex humili confessione vitiorum: quam pharisaeus: superba actatione virtutum. Dicamus ergo illam hostiam placabilem: et sacrificium deo acceptum spiritum contribulatum. hec omnia Hiero. ubi. s. Qualiter autem est penitendum. et de partibus penitentiae: et utilitatibus eius dictum est in breuiloquio de virtutibus: Ubi de penitentia.

¶ Sexta distinctio. De admonitione hominum secundum differentias statuum.

¶ Capitulum primum de admonitione coniugum.

Similiter predicator debet alloqui homines: et cum eis conferre secundum differentias statuum que sunt pertinentie coniugalis: vidualis: uirginalis. Quas

liter autem admonendi sunt coniuges dictum est supra parte prima. Et de hoc etiam Aug. de bono coniugali per totum.

¶ Capitulum secundum. De admonitione viduarum.

Qualiter vero admonende sunt vidue similiter dictum est supra. i. parte. Quas etiam admonet Episto. i. Thimo. v. dicens. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum. que fuerit unus v-

B et vxor. Sequit. Holo. xc. Antiqua quoq; que vno contente fuerant matrimonio: corona pudicitie honorabant: prout ait Valerius li. ij. c. i. vt habitum est. s. parte. ij. di. iij. c. vj. Tales aut viduas commendat Hiero. contra Iovin. exemplificans de multis que secundo nubere noluerunt. Sicut de Martia Latonis filia: a qua lugente virum: cū matrone quererent: quē diem haberet vltimū luctus: rñdit. quē et vite. Illa enī que sic flebat virū mortuū. de secundo matrimonio non curabat.

C Similiter de alta: quā cum p. pinqu^o moneret vt secūdo nuberet: esseq; sibi etatem integram: faciem bonam: nequaq; inquit hoc faciam. Si enī eque bonum vel meliorem viruz habuero q̄ ante habui: nolo nubere timore ne perdā. Si malū quid necesse est: post bonū pessimū sustinere?

D Similiter narrat ibi: q; portia minor: cū laudaret apud eā que dam que bis maritata fuerat: ait Felix et pudica matrona nūq; nisi semel nubit.

D Similiter Barcella maior rogata a matre nubere noluit.

D Similiter Valeria amisso Servio viro suo nobili: nubere renuit. Et interrogata quare ait sibi. maritū secundum nō semper viuere: Servius aut sibi semper viuere. Et ibi multum de hoc. Unde subdit. Imitet nupte Claudias et Cornelias. i. mulieres

de progeniebus illis. Et cū Zipo. mulieribus bigamiam: vel tergamiam legerint indulgentē: legāt anteq; religio nostra fulgeret in mundo vnicubas semper hūisse inter matronas decus: et per illas muliebri fortune sacra solitū fieri sacerdotem nullum bigamū nullum flamen bimaricū: ab entensibus Serophantios in cunis castrari: et postq; in pontificatū electi: viros desinere esse: advasicate sorbitione. s. cuiusdam herbe.

F Multum aut hortat ibi Hiero. viduas ad seruandā viduitatem et ne iterato nubant.

F Et de seruanda viduitate: et qualis vidua debeat eē bōa Hiero. ep̄la. xciiij. que intitulat de viduitate seruanda: vbi multū dehortat secūdas nuptias enumerans multas earum molestias. Unde ait. Volum^o scire quales debent esse vidue? Legam^o euangeliū s̄m Lucā. Erat inquit Anna. pphissa que vixerat cum viro ānis septē a virginitate sua. et hec vidua erat vsq; ad annos octuagintaquatuor. Que nō s̄cedebat d̄ templo ieiunijs et obsecrationibus vacās: seruies deo die ac nocte. Recordemur similiter vidue Sareptane: que sue et filij saluti Helie pretulit famem. iij. Regū. xvij. Legam^o Judith vīduam confectā ieiunijs: et lugubri habitu sordentem: quomodo lugebat virum Judith. viij. Abi d̄. q; erat Judith vidua ānis tri

H bus et mensibus sex: que in superioribus domus sue secretum sibi cubiculum fecerat. ubi cum puellis clausa morabat: habes super lumbos suos cilicium: ieiunabat omnibus diebus vite sue: preter sabata et neomentias: et festa domus israel. Eratque eleganti nimis aspectu cui vir super reliquerat diuitias multas: et familiarum copiosam. Et hec erat in omnibus famosissima quia timebat deum valde: nemo erat qui loqueretur de ea vllum verbum malum. **I**ohannes subdit. c. xv. quod victoriam de Boloferne Joachis summus pontifex cum omnibus presbyteris venit: ut videret Judith. Que cum exisset ad illum: benedixerunt eam omnes dicentes. Tu gloria hierusalem tu leticia israel. tu honorificentia populi nostri: quia fecisti viriliter: et confortatum est cor tuum eo quod castitatem amaueris: Et preter virum tuum. alterum nescieris: **I**ohannes manum domini confortauit te: et eris benedicta in eternum. Ecce quod ista clausa manebat: abstinentiis et cilicio delicatum corpus macerabat. Audierat enim quod uxores Dauid clausae erant usque in diem mortis sue in viduitate viuentes. ij. Regum. xx. Colloquia enim mundanorum corrumpunt et permutant sepe animos perfectorum. Ideo Hieronymus ad Eustochium. Nolo habeas consortium matronarum: nolo nobilium accedas domos: nolo te frequenter videri. ut ptemnas quod esse nolui

sti. Cur facis iniuriam viro tuo. Ad huius conjugem dei sponsa quid speras? Disce in hac parte sanctas superbiam. Scito: te illis esse meliorem. Et post Karus tibi sit egressus in publicum: matres te querant in cubiculo tuo. Nunquam tibi deerit procedendi: si semper quando necesse erit fueris profectura. Moderatus cibus et nunquam venter expletur. Et post. Sint tibi quotidiana ieiunia: et refectio facietatem fugiens. Nil enim prodest biuo triduoque transmissio vacuum portare ventrem: si compleatur saturitate ieiunium hec ibi. Ite ait Hieronymus. parum castitati credo sine suis appenditijs. Bidualis est castitatis tria sunt appenditia. **P**rimus est non euagari: Sed vltin domo propria manere: vel in templo orare. exemplo anne prophisse de qua supra. Euagatio enim in viduis reprehenditur. i. Thimoteo. v. c. Si sunt ociose: discunt circuire domos: non solum ociose: sed et verbose curiose loquentes que non oportet. **S**ecundum est ciborum asperitas: quia prout dicitur ubi. s. vidua que in delitijs viuit viuens mortua est. **T**ertium est vestimentorum vilitas. De beata enim virgine dicit epiphanius quod vestes proprii coloris amabat et portabat. Bidualis autem delicate ornatas arguit Hieronymus. in epistola ad Eustochium. ubi ait Videas plerasque viduas antequam nuptas: infelicem conscientiam

K

L

M

N

Cōmuniloquii.

mentita tñi veste protegere: quas nisi tumor yteri: & infantum prodiderit vagitus: erecta ceruice & ludentib⁹ pedibus incedūt. he autē lepide & festiue videri volunt & quā viderint palentē: miseram & manicheā vocāt. Quaz vestis tenuis: quibus exquisit⁹ lectus & delitiosus: stricte manice brachijs adherentes: mollis gestus: fractus incessus. hec apud illas tota viduitas hec ille. **H**ieron. de viduitate seruanda ad viduam pauperulā in euāgelio duo minuta mittentē in gacophylatio cuius denotā oblationē laudauit Iesus. di. Vere dico vobis qz vidua hec pauperula plusq̄ omnes misit: Luce. xxi. Et idem Hieron. Quid angustiarum nuptie habeant vidicisti in ipsis nuptijs: & quasi coturnicum carnibus vsqz ad nauseaz saturata es. Sequit. Quid vis tibi rursus in gerere quod noxiū ē. Bruta aīa lia & vage aues in easdē pedicas & rehtia que euaserunt non incidunt: An forte ppter liberos hoc vis. Sed ridiculaz est sperare p certo: quod multos videas non habere. Sequit. Imitare potius sanctā matrem tuā. cuius ardor in xpm: calor ex ieiunijs: elemosina in pauperes: obsequiū in seruos dei humilitas cordis & vestium: & in cunctis sermo moderatus. Et post. Accipe queso occasionem. & fac de necessitate virtu

tem. Similiter epla. xcv. de hoc multum inter laudes paulē matris Eustochij. exponens illud. i. **Q**thi. v. Volo adolescentulas nubere: & c. Nullam occasionez date aduersario. & c. Cur enim indulserit scōas nuptias subdit. Iaz q̄dam declinauerunt post Sathanam. Et de inquit qualia sūt scōa matrimonia que tñi lupanarib⁹ preferunt. ait enī Melius est enī nubere q̄ vri. Quasi dicat: Alia que nō pōt vel non vult cōtinere maritū potius hoīem accipiat q̄ diaboluz. Et interserit ibi versus Virgilij. lib. iij. Eneidos. Ille meos pām⁹ qui me sibi iunxit amores: Abstulit: ille habeat secuz seruetqz sepulcro. Et idem Hieron. de hoc multū epla. xcvj. loquēs de triplici statu. s. cōingū continentū. & virginū: & de eoz coronis. Abi narrat de viro q se peliuit viginti vxores & de muliere que habuerat vigintiduos viros. Qui fuerunt matrimonio copulati. & erat spectatio toti Rome quis quem efferret ad sepulturā. Sed vicit maritus: & totius vrbs populo concinente coronat⁹: palmam portans: vxoris multinube feretrum precedebat Ideo Hieron. alloquēs viduam cui scribebat. obsecro te inquit: vt ista testimonia non noueris quibus miseris & incontinentib⁹ subuenis: sed illa potius lectites quibus pudicitia coronat. Sufficit ti

bi: q̄ perdidit primū vīrgini /
tatis gradum: ⁊ per tertiu vne /
ris ad secundū. i. per officiū con /
iugale ad continentiam viduales
Et tibi multū de hoc ⁊ huiusmo /
di habet. ¶ Qualiter autē caue
re debet vidua malam societate
⁊ suspitōez Hiero. epistola. xcvi.
dicit. vbi ait. Quid facit vidua in
ter familie multitudinē. inter mi
nistrozum greges? Et sequit. La
ueto omnes suspitōez: ⁊ q̄cqd
de te probabiliter fingi pōt. Ne
autem fingatur d̄ vita. Non am
bulet iuxta te calamistratus pec
rator. non hystrio factus in femi
nam: nō cantor diaboli vene
nata dulcedo: nō iuuentis nitid⁹:
nil artū scenicarū: nil tibi in ob
sequis molle iungat. Habeto tui
sexus solatia. Semper in mani
bus tuis diuina sit lectio ⁊ tā cre
bre orationes: vt cogitationū om
niū sagitte quibus adolescentia p
cuti solet: huiusmodi clipeo repel
latur. Et post. Nesciat vidua bi
gamie indulgentiā ⁊c. Et Augu.
de continentia viduali. In omni
bus spūalibus delitijs quib⁹ fru
untur innupte. sancta earuz con
uersatio cauta esse debet: ne forte
cū mala vita non sit per lasciuā:
mala sit fama p negligentia. No
bis enī ē necessaria bona vita no
stra: s; alijs fama nostra. hec ille.
¶ Qualiter autem vidua debet
esse ornata. Hiero. ep̄la. cxiiij. al
loquens viduam ait. Quid facit

in facie xp̄iane purpurissus ⁊ ce
rusa quozum alterū ruborez ge
narum ⁊ labiozū mentitur altez
candorem oris ⁊ colli? Ignis iu
uenum: fomenta libidinum: im
pudice mentis iudicia vt habitū
est. s. Sequit. Quid aliud poli
cemur aliō ostēdimus. Lingua
p̄sonat castitatem: ⁊ totū corpus
p̄fert impudicitia. ¶ Qualiter
autē debet esse sobria. ibidē. Quid
inquit necesse est: nos tactare pu
dicitia: que sine comitibus ⁊ ap
penditijs suis. s. continentia ⁊ par
citate fidem sui facere nō potest.
Epo. macerat corp⁹ suū: ⁊ adole
scentula feruente cibis corpore: se
cura est de castitate. Vidua enim
in delitijs viuēs: mortua ē. i. thi.
v. c. Ardentes quippe diaboli sa
gite: ieiuniorū ⁊ vigiliarū frigore
restringunt. ⁊. i. thi. v. bene d̄ in
structione viduar. Vbi ait Epo.
Viduas honora que vere vidue
sunt. Si qua autē vidua filios aut
nepotes habet: discat primū do
mum suam regere: mutuā vices
reddere parentibus. Hoc enim
acceptū est corā d̄no. Que autē ve
re vidua est. ⁊ desolata speret in
deum. ⁊ instet orationib⁹ ⁊ obse
crationibus nocte ⁊ die. Mā que
in delitijs est: viuens mortua est.
Vidua eligat non min⁹ sexagin
ta annoz. que fuerit vnus viri
vxo: in opibus bonis testimoni
um habens: si filios educant: si
hospitio suscepit: si scōz pedes la

T

V

X

Y

Z

A

Cōmuniloquii.

nst: si tribulationē patientib⁹ sub
 ministravit: si oē opus bonū ope
 rata est. Edolescentiores viduas
B deuita. Cum enī luxuriate fuerit
 in xpo nubere volūt habētes dā
 nationē: qz p̄mā fidē irritā fece
 runt. Simul autē et ociose discunt
 circuire domos. Non solū autē
 ociose: sed v̄bose et curioseloq̄n
 tes. que nō oportet. Et Eug. ep̄la
 iij. multum de perfectiōe vidua
C rum. vbi ait qz magis alijs debet
 orare vidua. Et. iij. cōfessionū lo
 quens de matre sua. Illa inqt vi
 dua casta pia et sobria q̄les amas
 tu deus. etc. Unde narrat Gal. li.
 iij. c. iij. de Antonia femina que
 amorem mariti egregia fide pen
 sauit: forma et etate florens: cubi
 culum socrus pro cōiugio habu
D it in eodēqz thoro alteri⁹ adolescē
 tūle vigor extinctus est: alteri⁹ vi
 duitatis experientia consenuit.
 Tales viduas benedicit domin⁹
 ps̄s Viduā eius b̄ndicens benedi
 cam. Voces earū exaudit: et prote
 git ac lachrymis cōdescēdit. Exo.
 xxij. Vidue et pupillo nō nocebis
 Si leseris eos vociferabunt ad
 dñm. Sequit. Ego audiā voces
 earum: et egrediet furor meus cō
 tra te: Ecc. xxxv. Nonne lachry
 me vidue ad maxillā ascendunt
 et exclamatio ei⁹ super deducen
 tes eas: a maxilla quoqz ascēdūt
E in celū: et dñs exauditor non dele
 ctabit in illis. Et nō solum in
 mulierib⁹ exemplū seruande ca

stitatis: et viduitatis iuenit: s; etiā
 in creaturis irrationabilib⁹ sicut
 in turture: vt ait Ambro. Exam.
 omel. v. di. q̄ tur̄ vbi plūgis pprijs
 fuerit amissione viduata: parē si
 ue vsum thalami et nomē habe
 re coniugij: eoqz p̄m⁹ amor fe
 fellit eam: dilecti morte horrescit:
 qm̄ et infidelis ad perpetuitatē fu
 it: et amarus ad gratiā: qz plus do
 lois ex morte q̄ suauitatis ex amo
 re generauit. Sequit. Iterare cō
 iunctionē recusat. Illi soli castita
 tem suā reseruat: illi custodit no
 mē vxoris. Discite inqt mulieres
 q̄ta sit viduitatis gratia que etiam
 in auibus p̄dicatur. Ideo. i. cori.
 Dico in nuptis et viduis: bonum
 esse illis si sic p̄maneāt: sicut ego.
 Quod si non contineant: nubāt
 Melius est enim nubere q̄ vri.
 Super qd̄ Hiero. ep̄la. xc. Tol
 le qd̄ peius est. s. vri. et iam per se
 bonū non erit. s. nubere. Euāge
 licus ergo predicator his occasio
 nibus admoneat viduas vt sint
 tales quales descriperunt sancti
 prenominati.

Capitulum tertium. De iformatiōe
 virginū. et defectu virginittatis: et
 de pena violantiū eam.

Virgines sunt admonēde
 eodē mō quo Apo. mo
 net eas. i. cor. vij. vbi ait.

de virginib⁹ p̄ceptū dñi nō hēo
 consiliū autē do etc. Quia stat⁹
 virginittatis est quasi stat⁹ celica
 lis: nō est sub p̄cepto ob suā ar
 duitatem

F

G duitate et difficultatem. Propter quod dicit Saluator **Mat. xix.** Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnum celorum. Et sequitur. Qui potest capere capiat ut enim dicit **Aug. de bono virginali**: virginalis integritas et puram continentiam ab omni concubitu immunis: angelica portio est: et in carne corruptibili incorruptionis perpetue meditatio. Et ideo non fuit preceptum de ea: quia ultra homines est. Nam et quodammodo imprudens erat aduersus nam cogere: alioque modo dicere: volo vos esse quod angeli sunt. vnde et virgo: maioris est premij: dum id contemnit: quod si fecerit non derelinquet. et de laude virginum **Aug. de bono virginali** quasi per totum. et **Ambro. lib. de virginitate.** Quis neget hanc vitam esse de celo: quam non facile inuenimus in terris: nisi postquam dominus in huius corporis membra descendit: Scilicet de **Marya**: de **Joane baptista**: de **Maria** sorore **Moysi**: et de virginibus quas legimus fuisse in templo deputatas: et ceteris: hec omnia in figura pertingebant illis: ut essent iudicia futurorum. Figura in paucis veritas in pluribus. **Qualis autem** debet esse virgo **Apo. describit. i. cor. vij.** Abi ait. Mulier inupta et virgo cogitat que domini sunt: ut sit sancta et corpore et spiritu. Debet igitur esse virgo sanctitate interiori et exteriori immaculata. **Et** esse medita-

tionibus diuinis vacans et intenta. **Debet** etiam mundanarum cogitationum abdicatiua et expulsiua: ut patet in auctoritate apostolica. **Debet** esse sedulitate studiosa: ut deo placeat habere oleum celestis gratie et interioris leticie coram deo in vase cordis: ut sit virgo sapiens obuias christo: et habens oleum in lampade **Mat. xxv.** **Et** de instructione virginis qualis debeat esse bene **Hiero. ad Eustochium epistola. xliij.** per totum ubi describit eminentes virginum prerogatiua dicens quod virginitas non est in precepto: quia maioris est mercedis: quod non cogitur sed offertur. Et durissimum erat contra naturam cogere: angelorumque vitam ab hominibus extorquere: et id quodammodo damnare quod conditum est. Et ibidem. ut autem filius dei ingressus est mundum: nouam familiam instituit: ut qui ab angelis honorabatur in celis: haberet in terris angelos. id est. virgines. Item **Ambro. de virginitate.** Supergreditur inquit virginitas conditionem nature: per quam homines angelis assimilantur. Angeli. enim. sine carne viuunt: virginitas in carne triumphat. **Item** virgo debet esse frugalitate et abstinentia sobria. vnde **Hiero. dicta epistola.** Si experto creditur: hoc primum moneo: ut sponsa christi vinum fugiat pro veneno. hec aduersus adolescentiam prima arma sunt

L

M

N demonū. Sequit. Vinū ⁊ adole-
 scentia duplex incendium volu-
 ptatis. Quid oleū flamme adici-
 mus? Quid ardenti corpusculo
 fomēta igniū ministram⁹. **A**bo-
 deratus cib⁹ ⁊ nunq̄ venter ex-
 pletus. Sint tibi quotidiana iei-
 unia: ⁊ refectio saturitatem fugi-
 ens. **I**tem debet esse virgo hu-
 militate subiecta ⁊ timida: exem-
 plo beate virginis matris dei: in
 qua dedicatur sacra virginitas:
 put ait Hierony. dicta epistola.
Ipsa enim de sua humilitate glo-
 riatur. ⁊ deum laudat subicēdo
 de virginitate. **L**uce. ij. quando
 ait. Magnificat anima mea do-
 minum. ⁊c. Sequitur. Quia re-
 sperit humilitatē ancille sue. Hu-
 militas enim necessaria est v̄gi-
 nitati: ⁊ charitas ē custos: v̄gini-
 tas v̄o locus: ait Augu. de bono
 virginali: Et de humilitate beate
 virginis quā debet imitari que
 libet virgo. **B**er. super missus ē.
Item debet esse tacita silentio
 ⁊ tuoso: ⁊ pudore verecunda. ait
Hiero. ad Demetriadem episto-
 la. lxxvij. Sit sermo virginis pru-
 dens: modestus ⁊ rarus: nec t̄z
 eloquentia preciosus q̄ pudore.
Adiratur omnes te tacente: tuā
 verecūdiam. te loquente pruden-
 tiā. Et ibidem. Nunq̄ detractio
 ex virginis ore pcedat. Et post
 Sermo ociosus vitādus est. Et
 tibi multa bōa de instructiōe vir-
 ginis: ⁊ similiter in sequenti ep̄la

ad eandem. **I**tem debet esse
 quieta ⁊ honesta societate comi-
 tata non vaga discurrens per pla-
 teas ⁊ vicos: exemplo beate v̄r-
 ginis matris dei: quam angelus
 inuenit in cubiculo ⁊ loco archa-
 no. **L**uc. ij. vnde Hierony. dicta
 epistola. **N**unq̄ sit egressus in pu-
 blicum. Nunq̄ cā deerit pce-
 dendū: si semper cū necesse fuerit
 fueris processura. Et ibi Sint ti-
 bi socię quas etas pbault ⁊ vita:
 que quotidie in cordibus suis ca-
 nant: vbi pascas: vbi cubes in
 meridie: **I**tem d̄z esse sanctis
 orationibus ⁊ virtuosis operib⁹
 occupata. **A**it Hiero. dicta ep̄la.
 Diuersas orandi horas habere
 debemus: vt si forte aliquo tpe
 detenti fuerimus ipsum nos ad
 officium tempus admoneat: ho-
 ram tertiam: sextaz ⁊c. Et sic mo-
 net virginem: vt sit intenta ora-
 tioni: vel vtili operi. Et idē **H**ie-
 ronymus epistola. xlviij. alloquēs
 matrem de institutione filie.
 Reddat tibi pensum quotidie
 de scripturaruz floribus. Et post
Assuescat ad orationes ⁊ psal-
 mos nocte p̄surgere: mane hym-
 nos canere: tertia: sexta: ⁊ nona i-
 acie stare quasi bellatricem xp̄i.
 Sequit. **D**iscat ⁊ lanam facere: te-
 nere colū: rotare fusum: stamina
 pollice ducere. Et d̄ instructiōe v̄r-
 ginis morib⁹ ⁊ v̄tutib⁹ sufficiētē
 sancti p̄dicti in tractatib⁹: ⁊ ope-
 rib⁹: ac ep̄lis suis. **E**t licz spe

Scialiter instruant virgines deo dicatas & consecratas: oibus tamen virginibus que sunt sapientes et non fatue predicte virtutes sunt necessarie. Quas quoque virgines admonede sunt: de diligentia sue virginittis custodia & ne incaute egrediantur cum Dina ad videndum mulieres regionis: ne corrumpanur & iniuriam patiantur: sicut illa Gen. xxiii. virginittas eius thesaurus impreciabilis est: ait Hiero. ad Demetriadem loquens de virginittate. Divittie inquit tue virginittas tua: thesaurus tuus est: thesaurus irrecupabilis postquam amissus est. Idem ad Eustochium epistola predicta. Cave queso, ne quam dicat de te deus: virgo israel cecidit: & non est qui resuscitet eam. Euidenter loquor. Cum oia possit deus suscitare non potest virginem post ruinam, valet quidem liberare a pena: sed non coronare corruptam. Si ergo solliciti sunt ad custodiendum thesaurum recuperabile multo magis thesaurum irrecuperabilem: de quo Mat. xiii. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro. Super quo Bre. li. i. sup. en. a. omel. xii. Desiderat desiderat: qui thesaurus publice in via portat. virgines ergo que ostentant suam pulchritudinem discurrentes vnicuique & vagantes timere possunt ne depreudentur a latriculis sathanicis et scortatoribus. De quorum quolibet

Job. per necessitatem est quasi fur. Oculi enim adulteri observant caligines. &c. Sacre autem virgines sollicitate fuerunt de hac custodia: que malebant potius mori quam virginittate amittere: & desiderabant deformari in corpore ne recuperent & perderent thesaurum virginittis: sicut narrat Ambros. li. de virginittate: & illa sancta virgine que fuit ducta ad lupanar: & intus erat colubas. foris strepabant ancipites. Que fleuit & oravit. di. Domine: donasti virginittas: feras & leones domare. potes hominum similiter ferinas mentes domare. Nunc templum tuum invaditur: ne patiaris incestum sacrilegii. vixque precem compleverat: & ecce miles intravit. Qua tremente: ille ait. Ne timeas soror: veni: saluare animam tuam: nec quasi adulter ingressus sum. Si vis martyr egrediar. Estimeta mutemus. vestis tua. me faciet verum militem: quia martyr: mea quoque vestis te virginem. Sume palium quo tegas crines: abscondas ora. Solent enim homines erubescere qui lupanar exeunt. Abutato igitur habitu: evolaui de laqueo. Et cum alius intrasset credens invenire puellam: egrediens ait. Puella ingressa fuit: modo videt eventumque alijs denunciat. Et miles pro virgine datus est. Que hoc audiens fertur cucurrisse ad locum supplicii. & certasse de nece.

Z **A** **B** **C** **D** **E**
 Quis ille diceret: ego sum iustus
 occidi: te autē absoluit sententia:
 ait virgo. Non ego effugiū mor/
 tis elegi: sed pudoris predā effu/
 gere optaui. Si sanguis expetit
 fideiussorez non desidero. habeo
 vnde soluam. In me lata est sen/
 tentia: que pro me lata est. Fide/
 iussor liber est: quando is parat⁹
 est soluere p quo fideiussit. Aut
 igitur rea ero sanguis tui: aut ero
 martyr mei. Sufficiūt membra
 morti: quas non in nature oppro/
 brium declinaui. Non meritum
 tibi cessi id est concessi: vestez nō
 p fessionem mutaui. Noli eripe
 re beneficium quod dedisti. Sic
 qz ambo contenderūt: z vicerūt.
 Hec est diuisa corona sed addi/
 ta. Laudanda ergo est hec vir/
 go z de v̄ginitatis zelo: z de desi/
 derio martyrij. ¶ Idem narrat
 lib. iij. qz Sotheris: cū esset v̄go
 decora facie: z eā persecuto: pal/
 mis in facie cedi iuberet: illa hoc
 audiens: leta: vultū obtulit. vt ibi
 fieret martirij sacrificiū: vbi fue/
 rat pudoris temptamentū. Sau/
 debat in dispendio pulchritudi/
 nis: periculum integritatis aufer/
 ri. ¶ Consimiliter legitur in vita
 beate Brigide: qz cū eam adul/
 tam nobilis quidam in coniugē
 peteret: ipsa castitatis desiderio fla/
 grans a deo precibus obtinuit:
 vt aliqua sibi data corporis defor/
 mitate: oīum p̄coz in ea cessa/
 set instantia. Et tunc oculus eius

vnus crepuit z liquefact⁹ est. Quis
 videns pater eius velari eaz per/
 misit: z eius oculus sanatus est.
 ¶ Similiter de alijs virginibus
 sanctis legitur: qz sollicitē erāt p
 custodienda sua virginitate: vñ
 legitur in libro. qui d̄r paradysus
 de quadam puella: q̄ cū nollet cō/
 sentire d̄no suo grauiter est affli/
 cta: respōditqz: qz ante minutatū
 mitti in picē sustineret: q̄ p̄sentī
 re. ¶ Ibidem legitur de alia que
 intra quoddam sepulcrū sedit p
 decez annos donec mortua fuit.
 Cuius vultū nemo videre potuit
 Et hoc inquit ideo: qz cuiusdam
 animus. in me lesus fuerat: z ne
 me videret malui i sepulchro re/
 cludi: qz nocere anime ad silitu/
 dinem dei facte. ¶ Similiter le/
 gitur ibi de virgine apud quā la/
 tuit beatus Athanasius: per sex
 annos. Que cū eēt mire pulchri/
 tudinis: consuevit vitare aspect⁹
 hominū: ne ex suspitione: aliqua
 macula notaretur. Ad quā veni/
 ens sanctus Athanasius ait. De/
 us mihi nocte dignatus est reue/
 lare: apud nullū: vt apud illā vir/
 ginem hospitarer: me posse salua/
 ri. Illa v̄o p̄iectis vanis cogita/
 tionib⁹ lauit ei pedes z ministra/
 uit. Et transacta persecutiōe sub/
 to in ecclesia cōstanter apparuit
 dicitqz amicis. Ap̄d vos n̄ latui
 vt possitis iuraf nescire vbi eses
 In cella v̄o virginis latui: vbi nul/
 la suspitio poterat esse de me.

F **T** Ibidem legit de virgine Julia
na: q̄ Prigenē metuetē seditōes
paganorū & fugientē biēnio susce-
pit: & celauit sibiq; ministravit.
G **S**imiliter narrat Hiero. ep̄la
xliij. de virgine sacra que videri
noluit a beato Martino qui vo-
lebat videre eam moribus & ca-
sitate precellaz. Que misit ei En-
cenium: ac per fenestrā respiciēs
ait sancto viro: ora p̄ me p̄: quia
nūq̄ a viro sum visitata. Et fas
egit sanctus deo: eamq; bñ dixit.
q̄ periculosum aut sit sacrā vir-
ginitatem impedire: vel deo sa-
cratas virgines violare patet ex
eo qd̄ narrat Hierony. ep̄stola.
H xliij. di. q̄ Pretaxata nobilissi-
ma femina iubente viro qui pa-
tru⁹ erat Eustochij virginis ha-
bituz & cultū ipsius virginis mu-
tauit: cupiens vincere virginis
propositum & matris eius scilicet
Paulę desideriu. Uolebat enī
q̄ nuberet. Et ecce eadem nocte
cernit in somno venire angelū
terribili facie minantem penas:
& hec verba frangentem. Tu au-
sa es. virt̄ tui imperium preferre
exemplo. Tu caput virginis dei
sacrilegis manibus ausa es attri-
tare: Que iam arefcent: vt sen-
tias cruciata quid feceris: & fini-
to vno mense ad inferna duca-
ris. Si autem in scelere p̄ueneris
& filijs. Que omnia per ordinez
expleta sunt: & seraz. misere p̄niaz

velox significauit interitus. Sic
xps vlascitur violatores templi
sui: sicut gēmas & preciosa orna-
menta deffendit. Hec aut̄ retulā
non q̄ insultare velim in calamit-
atibus fidelium: sed vt moneaz
cū q̄to metu & cautione seruare
debeas qd̄ domino spondidisti.
Hec tibi. Hec miruz: si de⁹ offen-
datur in violatione virginis deo
consecrate: qz sacra virgo vxor ē
regis non militis: qz scilicet spon-
sa xpi archa testamenti interius
& exterius deaurata: & custos le-
gis domini: ait Hiero. alloquēs
Eustochiū vbi. s̄. di. zelotipus ē
deus. non vult videri ab illis fa-
ciem tuam. Ipse dicit tibi vna ē
columba mea: vna p̄fecta mea.
Semper te cubilis tui secreta cu-
stodiant. Semp̄ sponsus ludat
tecū intrinsecus. Orans: ad spō-
sum loquaris legens: ille tibi lo-
quatur. vere ergo si quis violau-
erit templum dei: disperdet illum
deus. i. cor. iij. Et licet predicta in-
telligantur de sacris virginibus
deo dicatis: tamen omnis virgo
debet sollicitē seruare virginitatē
suam: et si habeat propositum
nubendi. vnde fm̄ legē diuinam
Deutero. xxij. Si quis apprehen-
dens virginēz cōcubuerit cū ea
debet eam vxorem ducere. Et si
virgo esset & desponsata: si fuisset
corrupta in ciuitate: & n̄ clamassz
debet lapidari. Sicut enim legit̄
in vita sancti Rundiūni hucus

K

L

M q̄s durant: vt q̄libet v̄rgo in pa-
ternis edib⁹ sp̄ote deflorata: viua
absq̄ vlla retractatione sepeliri
debut. Siolator vero super eius
sepulchrum suspendi. Et vt dict
tur ibi lex fuit in populo barba-
ro: vt si puella i p̄n̄is fornicans
larib⁹ grauida inueniebat & sup-
cilio montis altissimi precipitaba-
tur. Corruptor v̄o: capite plecteba-
tur Si ergo ethnici: & diuine le-
gis ignari sic'erāt solliciti ad cu-
stodiēdā virginitatem in filiab⁹
suis: q̄ta sollicitudine debent fi-
deles xp̄iani zelare pro filiarum
virginitate seruāda: virgines. n.
vestales .i. seruientes dee veste
fm errorem gentilituz: si inuenie-
bantur corrupte: viue excoꝛiābā-
tur: put legit in prologo hystorie
Romanoz: vbi narratur de vna
que cū genuisset infantes: suū le-
gem viua deffossa est. vñ de alia
itali narratur q̄ cum haberet cer-
tam consciam sinceritatis sue: ac-
cepto cribro vesta iquit: si sacris
tuis castas semper admoni ma-
nus: effice: vt hoc hauriam in cri-
bro e Tiberi aquā: et in edez tuā
perferam. Et sic factū est prout
dicit Hale. li. iiii. c. i. Nec est intel-
ligendū q̄ hoc fuerit merito sue
virginitatis: vel obsequij: cū rit⁹
ille esset diabolicus: s̄ fuit ludifi-
catio demonū ad deceptionē ho-
minum: sicut determinat Aug.
loquens de facto huius virginis
& de cl. c. xvi. Potuit eniz demō

permiffa sibi potestate: aquas te-
nere in cribro: vt amplius decipe-
ret. Narrat etiā ibi Aug. de aliaz
que nauem in qua simulacrum
vehabatur conatibus hominuz
& boum immobilē redditaz: 30.
na alligatam: i sue pudicitie testi-
montum mouit & traxit. In om-
nibus autē predictis p̄dicator dei
moneat virgines esse tales q̄les
descripte sunt: vt de eis dicatur.
Adducenē regi virgines post eā
Et habeant oleum idest nitorez
cōscientie in lampade cordis cū
virginibus sapientibus. Et deuo-
ta voluntate sint virgines non tū
more coacte. vt eniz ait Ambro.
p̄mo. de virginitate: non est ca-
sta que metu cogitur: nec hone-
sta que mercede cōducitur. Vbi
ait de quadam Pythagorica vir-
gine: que cū a tyranno cogere-
tur p̄dere secretum: ne quid in se ad-
extorquendā cōfessionez etiā tor-
mētis haberet: morsu abscedisse
linguam fertur: & in tyranni faciē
expuisse. vt qui interrogādi finē
non faciebat: non haberet a quo
interrogaret. Sed victa est cupi-
ditatibus: que tormentis vincit n̄
potuit: forti animo sed tumescen-
te vtero. ¶ De fructu autē & pre-
mio virginitatis Epoc. xiiij. Me-
mo poterat dicere cāticū. 2c. S e-
quitur. Virgines enim sunt & se-
quunt agnū quocūq̄ ierit. Sup
q̄d Augu. de bono virginali ait.
Agnū sequi quocūq̄ ierit est: ip

fuis virginatatem mentis ⁊ cor-
 poris imitari. Et ibidez. Gaudia
 virginum non sunt eadem cum
 non virginibus quibus christi. Max
 sunt alijs alia: s; nullis talia. Isa.
 lvi. **Hec dicit dñs de eunuchis**
Dabo eis in domo mea ⁊ muris
meis nomen melius a filiis ⁊ fi-
liabus. vnde Aug. ep̃la. cxxviii.
Beatius est: in carne imitari vi-
tam angeloz q̃ ex carne augere
numez mortaliū. Hec est vberi-
or secundiorq; felicitas: nō ṽtre
grauescere sed mēte grandescere
non lacescere pectore: non visce-
ribus terram: sed of onib; celum
pturire. Et de fructu virginatatis
⁊ cautela in malis cauendis nar-
rat Gre. dial. iiii. loquēs de puel-
la noie ⁊ Bula. Cui beata virgo
apparuit cum puellis in albis ve-
stibus querens ab ea an vellet vi-
uere in ei; obsequio. Qua rñdēte
q̃ sic ait ei beata ṽgo: vt nihil vl-
teri; puerile vel leue ageret: a risu
⁊ iocis abstineret. Et q̃ ad eā die
trigesima ventura erat. Que oīo
mutata est. ⁊ sicut dixerat ei bea-
ta virgo ita factum est. ⁊ in vlti-
mis posita dixit. Exite: ecce dñā
venit. Item narrat ibidez de alia
nomine Tharsilla: que cū venis-
set ad exitum circumstantib; dua-
bus eius soroz ab; circa lectuz cla-
mauit. Cedite. Jesus venit. Et d
virginuz perfectione ⁊ glia patet
in vitis sanctarum. s. Catharine
Agnētis: ⁊ Cecille: aliaz: de qui-

bus ecclia solemnizat.

¶ Septima distinctio. De admo-
nitione hominum s̃m differen-
tias euentuum vel fortune.

¶ Capl; i. De admonitione exi-
stentium in prosperitate.

Similiter admonendi
 sunt homines exites
 in prosperitate: ne ex-
 tollantur: ⁊ existentes
 in aduersitate: ne de-

sperando terreant. Illi ne q; p-
 sperantur p voluntate: se effert
 nec in ea presumptuose cōfidāt
 isti ne tolerātes aduersa desipiāt
 ⁊ mutabilitatez ac labilitatē mū-
 danoz iugiter cōsiderent. Et de
 hoz admonitione Gre. ij. pasto-
 ralis. c. xvij. vnde puer. i. p̃speri-
 tas stultoz perdet eos Aug. ep̃la
 lxxxij. **Stūdus piculosoz ē blī-**
duz q̃ molestus. Job. v. Vidit
stultum firma radice: ⁊ maledixit
pulchritudini eius. Abi Grego.
mor. vi. Quasi per amena prata
ad carcerē venit: q̃ per p̃ntis ṽ-
te prospera ad interitum currit.
Et Job. xviii. Precipitabit eum
consilium suum. vbi Gre. mor.
xvi. Prosperitas gressus obli-
gat. vt vir ad bona p̃dire possint
vnde Aug. ep̃stola. v. Nil infeli-
cus felicitate peccantiū: q̃ pena-
lis nutritur iniquitas: ⁊ mala vo-
luntas velut hostis iterior robo-
ratur. Sequit. Si de; pollere p-
mittat iniquos in prosperitate: tūc
indignatur grauius: ⁊ si impunt

Bta dimittat: tunc punit infestus. **B**ibi introducit illō poete. *Luxuriant animi rebus plerunq; secūdis. Et de hoc Sen. multū de pudentia vbi ait. Nihil infelicius eo: cui non accidit aliqd aduersi q; male iudicauerunt dii de ipō. Et ponit exempla de illis qui aduersa sustinuerūt. Sicut de Regulo qui q̄to plus glorie habuerit: tanto virilius aduersa tolerauit. Solatiū eiz magis viris fuit dura pro honestis tolerare. Idē epla. vij. Munera fortune sunt insidie. Et epla. lxxx. Segetem vbertas nimia sternit: rami onere franguntur: ad maturitatē nō puenit nimia fecūditas: Idē illis euenit quos nimia felicitas corrumpit. De hmoi aut mutabilitate bene Gre. iij. registri ante fi. vbi ait. Dum omnia in hoc mūdo mutabilitatis ordo corrumpit nec eleuari p̄peris: nec frangi debemus aduersis: vt humilitati discamus quid deliquim⁹: et exaltati: aduersitatis memoriā: si humilitatis anchoram teneamus. Nihil eiz stabile in hac vita. S; hō vt viator modo p plana: mō ardua pergit. Nec est ira s; grā: per quam discimus: vt dei dona tanto seruemus veri⁹ q̄to humilīus. Ertem gubernandi: mare tranquillū non ostendit et obsequens vētus. Aliquod aduersus occurrat oportet: qd̄ animum p̄bet. Turpis naufragij rector: cui*

gubernacula fluctus eripuit: qui fluctuātia vella deseruit. Ille vō laudādus qui p̄dictis restiuit et. Et de hmoi mutabilitate Hale. li. vi. c. vltimo. **E**bi narrat d̄ quodam: cui omnes conatus: placido exhibebant itinere: certum cupite rei fatū app̄hēdebat vota nūcupabantur: simul et soluebātur: velle ac posse in equo positus erat. Anulū quoq; de industria in pfundum piccit: ne ois incomodi expers esset: quem tamen cōtinuo recuperavit: capto pisce qui eum deuorauerat. Sed hūc huius felicitas plenis semper velis prosperū cursuz tenuit: **E**ranthes Darij regis prefectus: in excellentissimo montis vertice cruci affixit: ibiq; putruit. Non igitur multuz cōfidendū in diuturna prosperitate: ex quo aduersitas sepe subsequitur. Et ibi narrat de alijs diu p̄peratis postea aduersa passis. Ideo ibi concludit. Caduca nimirū et fragilla puerilibus cōsentanea crepūdijs sunt ista q̄ vires atq; opes humane dicuntur. affluunt subito: repente dilabuntur. Nullo in loco: nulla in persona: stabilibus innixa radicibus consistūt. Sed incertissimo flatu fortūe huc atq; illuc acta: quos in sublime extulerūt in prouiso recurſu destitutos: pfundo cladiuz miserabiliter imergūt. Itaq; nec estimari nec dici debent bona: que inflictoꝝ malozū

E**F****G**

amaritudine: desiderium suum duplicant. ¶ Ibi etiam narrat de Crasso: cui pecunie magnitudo locupletis nomen dedit: sed eide postea inopia turpem dedecoris appellationem imisit. Si quidem bona eius a creditoribus: quod solidum preare non poterat direpta sunt: et amara sugillatione non caruit. Cumque egens ambularet: ab omnibus contemnebatur qui diues venerabiliter salutabat. ¶ Ibi de narrat de Cassio: qui preture splendore: triumphus claritate: consulatus decore: maximi pontificis sacerdotio functus: ita ut diceretur patronus senatus: postea fuit carnificis manibus laniatus ante totius fori Romani conspectu.

H Similiter de Martio: qui in multis prosperatus: et emul per scriptus: et multis aduersitatibus est afflicto. Ibi ibi Vale. Quid huius conditione inconstantis: et mutabilis: quem si inter miseros posueris miserimus: si inter felices felicissimus reperitur. Et de multis talibus ibi bene. Non igitur gloriandum de prosperitate mundana: quod vita secunda quasi mare mortuum: ait Seneca. epistola. lxx. Et ubi eadem die luserunt nauigia sorbentur. ait ibi. Et munera fortune sunt insidie et viscata beneficia. ait idem epistola. i. Et. xcviij. Nescis quate decuba seruire cepit. quod Cresus qua darii mater? Qui. s. plus prosperatus: postea aduersis affli-

cti. Iohannes Augustinus de verbis domini sermone. xliij. Magna virtutis est cum felicitate luctari: et non ab ea vinci. Philosophus. iij. In omnibus instructus sum. Scio humiliari et abundare et penuriam pati. Super quo Gregorius super Ezechielem. Omel. viij. die. Magna ars est et mire scie disciplina: ac toto cordis nixu discenda. Scire sustinet prospera et aduersa. Et ille magnus est: qui blandientibus rebus secundis non seducitur. ait Beronius. ij. ad Euge. an. fi. Et de hac materia Seneca. li. de prouidentia quasi per totum: ubi ait Fugite diuitias: fugite eneruatam felicitatem: qua cum marcescit. Sequitur. Cum omnia que modum excesserint noceant: periculosissima felicitatis intemperantia est que in vanas mentes imaginationes euocat. Et ibi. Illos quod merito dixerit miseros quod nimia felicitate torpescunt: quos velut in mari leto tranquillitas inherere detinet. Idem epistola. xxxv. ij. Res inquieta felicitas ipsa exagitat: mouet cerebrum non vno genere alios in aliud iritat. Hos in potentiam. hos in luxuriam. Hos inflat: illos mellis et totos resoluunt. Est enim sicut vinum. quod. s. turbat. Nulli ergo magnificandi vel beatificandi propter mundi prosperitatem. ait Celsus. li. viij. c. ij. recitans dictum Solonis dicentis: neminem dum adiuuit bene debere dici: quoad usque ipsius fati die ancipiti fortune subiecerim.

K

L

M

N et ibidem. Interroganti quis nā
esset beatus: Anaxagoras respō
dit. Nemo inquit ex his quos tu
felices esse estimas: sed in nume
ro illo reperies qui a te miseri cre
dūt. Nō erit ille diuitijs aut ho
noribus abundans: sed aut rursus
exigui. aut nō ambittiose doctrine
fidelis ac pertinax cultor: in seces
su q̄ in fronte beatior.

Caplm. scdm. De admōitiōe
existentiū in aduersitate.

E his p̄: qualiter sūt ad
monēdi sustinentes ad
uersa. s. per opposituz: vt
non grauentur nimis de aduer
sitate quam patiunt. Aduersitas
enī plus prodest tolerantibus pa
tienter q̄ p̄speritas sicut probat
elegantē Boe. ij. de conso. c. vl
timo. vbi ait Plus hominibus
prodesse reor aduersam fortunā
q̄ prosperā. Illa enī cum v̄ blā
da mentis: hec semper vera cuz
se instabilez monstrat. Illa fallit.
hec instruit. Sequit. Illam vide
as ventosā semp̄ fluētē: sui ignar
ram. hāc sobriam succinctam &
exercitatione prudentez. Illa de
uiosa vero bono facit: ista ad ve
ra bona illico retrahit. Et simi
liter Sene. lib. de puidencia di.
q̄ aduersitas non est malum qd̄
noceat. s. bonis: qz nil mali po
test accidere bono viro. Nō enī
miscenē contraria. & hoc qz nulla
bona sibi auferūt: in multis bo
nis exercent: a malo. s. voluptati

bus & lasciujs retrahunt: gliam
& honorem accrescunt: sicut & oē
bus exemplificat ibi: vbi ait. Si
cut amnes hymbres & fontes nō
mutant saporē maris nec remit
tunt: ita aduersarū rerū impetus:
fortis virt nō mutat animuz: sed
manet in statu suo: & quicqd̄ eue
nit in sui colorē mutat. Est enim
oibus exteris potentior. Sequit.
Dia aduersa exercitationes pu
tat. Athletas inquit videmus: q
bus cura est cū fortissimis conflā
gare. **M**arcet enī sine aduersa
rio virtus & tunc apparet q̄ta sit
q̄tumq̄ polleat. cū qd̄ possit pa
tientia oñdit. Quicqd̄ accidit ho
mini consulit & in bonum vertit.
Sequit. Pium aiūm habet de
us ad viros bonos. illos fortiter
amat: & vult: q̄ operibus bonis
& dolobus plenis ac dānis exa
gitent: vt veruz colligant robur.
Nam matres volūt fouere in si
num filios. Languet inquit p̄ in
hertiā saginata: nec fert vllū icū
illela felicitas. Et ibi de hoc p̄ to
tum. **E**nde ait. Gaudent magni
viri rebus aduersis nō aliter q̄
fortes milites belli triūpho. Su
bernatorē in tempestate: in acie
milite intelligas. Calamitas: vir
tutis occasio est. Illos merito qd̄
dixerit miserof q̄ nimia felicitate
torpescunt. Ignis aurū probat: &
miseria fortes viros. Nō ē arbor
solida nec fortis: nisi quā frequēs
ventus incursat: Ipsa enī vera

tione constringit. et radices celsi
 gignit. Et exemplificat ibi d. magnis
 virtus q. multa sustinerunt aduersa
 Sicut de Demetrio q. ait. Nihil
 infelicitus eo qui nihil aduersi in-
 uenit. Similiter ponit exempluz
 de **A**butio q. sustinuit ignez. De
 Sabittio: q. paupertate. De **R**uti-
 lo qui exilium. De **R**egulo q. tor-
 menta. De **S**ocrate q. venenum
 sustinuit. Itē **S**en. de constātia
 sapientis ait: q. quēadmodū quo-
 rundā lapidū in expugnabilis du-
 ritia est. Non enī, secari adamus
 vel cedi pōt. sed oia in currentia
 retundit. Et quēadmodū scopu-
 li in altū proiecti mare frangunt:
 nec vlla seutitē vestigia ostentant
 sic aius sapientis solidus id robo-
 ris colligit: vt tam tut^o sit ab iniu-
 ria q. illa que retuli. Consimilia
 exempla ponit **C**riso. sup. **A**t.
Omel. xxiii. Nullas inquit no-
 cere pōt virtuosō viro sed multū
 proficere. Et ponit exempla. Qui
 adamantem percutit ipse est q. p-
 cutit. Qui contra stimulos calci-
 trat: ipse ē q. stimulat. Ligās ignē
 in vestimēto: flammā non consu-
 mit sed vestimentū. Sic qui insi-
 diat virtuosis viris piculat. Itē
Sen. iij. de ira. Et tella aduro re-
 siliūt et cū dolore cedentis solida
 fertur: ita magnanimū aimum
 nulla iniuria ad sensū sui adducē
 fragilior eo q. percutit. Et subdit
 eam. Et superior pars mūdi et or-
 dinator ac sideribus propingor

non impellit in tempestate: et oī
 tumultu caret inferiora vero ful-
 minant: eo modo aius semp ge-
 tus in statione tranquilla collocat.
Iō probat **S**en. vbi. s. de cōstā-
 tia sapientis q. sapiens nihil pōt
 perdere: eoq. oia bona sua in so-
 lido hēt content^o virtute q. fortu-
 tis non indiget. **I**ō concludit: q.
 nō pōt fieri iniuria sapiēti. Quod
 exemplo confirmat **A**begetam
 inquit **D**emetrius ceperat: et cuz
Seyphon plus esset interrogat^o
 vtrū aliqd. perdiderit: nihil inqt
 oia enī mea mecū sūt: et tñ patri-
 moniū eius in predā cesserat: fili-
 os: hostis rapuerat patria i alienā
 dñationē puenerat et tñ vrbe ca-
 pta: nō se victū s. indemnē testa-
 tus ē. Habebat. n. secū bona suas:
 et dissipata ac direpta non dicebat
 sua: sed aduenticia et nutū fortūe
 sequentia: Et iō nō vt propria di-
 legerat. Et exemplificat ibi de ali-
 is qui terribilia sustinerūt nec in-
 eis defecerunt s. amplius profe-
 cerunt. Et **A**bonēdi ergo sūt ad-
 uersa tollerantes: vt patienter su-
 stineāt et considerent: q. aduersi-
 tas vera bona non aufert: a ma-
 lis et lasciujs cohibet. a peccatis
 purgat et premia cumulat: maxie
 cum fidelis patienter sustinet p-
 pter deū. Sicut sacra scriptura te-
 statur per totū: et sicut patet exem-
 plis patrum. **J**udith. viii. p. no-
 ster **A**brahā temptat^o est. **S**egē
 Sic **I**saac: sic **J**acob: sic **A**boz

V

X

V

Z

A tes et oēs q̄ placuerunt deo: per multas tribulationes transire fideles. Unde Tob. xij. Quia acceptus eras deo: necesse fuit vt tēptatio probaret te. Job. v. Beat⁹ q̄ corripit a dño. Et. xij. Si impius fuero: vhe mihi est: et si iustus nō letiabo caput saturat⁹ afflictione et miseria. Ecc. xxvij. In igne probat aurū et argentū et c. Elasa figuli probat fornax. Et Hebre. xij. Quē diligat deus castigat. Et de hoc Aug. i. de. ci. c. x. Sicut sub vno igne aurum runilat: palea fumat: sub eadē tribula: stipula cōminuit et frumēta pregnant: similiter in p̄lo oleū a murca separat. itē vna eadē vis irruens bonos purgat: malos eliquat: dānat: vastat: et exterminat. Et de hoc multum Greg. mor. xxvj. Super illud Job. xxxv. Qui dat carmina nocte. Ubi ait. Nichil iniuste patimur. Carmē in nocte est: leticia in tribulatione. Et Aug. p̄tra faustum. xxij. Nullus hominum sic iustitia p̄dit⁹ est cui nō sit necessaria tēptatio tribulationis: vel ad perficiendā virtutē: vel p̄firmādam seu approbādā. Et idē eplā xlvij. di. q̄ tribulatio est ad humiliationē superbie: ad probationē patientie ad ablationē culpe. ¶ Si delis ergo nō debet grauari: nec desperare de aduersitate vel tribulatione. Cuz etiam de Salvatore dicat Luc. vltimo. Eportuit pati xpm. et c. Et cū ipse dicat ele-

ctis suis: potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum. per calicē enī peruenit ad maiestātē et per amarū poculū confessionis: ad gaudium salutis. ait Grego. sup euāgelium li. ij. om. el. iij. Unde electi ab initio passi sūt aduersa. Job iij. Frater sui draconum et c. Ubi mor. Greg. ait. Nullus perfect⁹ est qui inter mala proximoꝝ patiens non est. Et exemplificat de Abel et Laym: de filiis Moē de filiis Isaac: de aplis. Et subdit. q̄ sicut in tritura grana paleis premuntur. et inter spinas rose redolent: sic iusti premunt⁹ a malis: et tñ crescunt et redolent. Nō igit p̄ speritantibus pollentes bñficandī sunt propter hoc: nec aduersa sustinentes: miseri reputandī: etiā testimonio demonū: ait Sal. lib. vij. c. i. di. q̄ cū rex Biges regno Lidie armis et diuitijs abundantissimo inflat⁹ animo Apolinem p̄bitū siscitatū venisset. i. statum Apolinis in qua demon rñsa dabat: an aliq̄ mortalitū se esset felicioꝝ: demon ex abdito sacroꝝ specu emissa voce Aglaum Sophidiū sibi pretulit. Is erat Archadū pauperimus: etate iā senior: terminos agelli sui nunq̄ excesserat: paruli ruris fructib⁹ content⁹ et seqtur. Insolenter fulgore fortune sue gloriānti respondit: se magis approbat securitate ridēs tuguriū: q̄ tristē curis et sollicitudinibus aulam: paucaq̄ glebas

C

D

panoris expertes & pinguiſſima
 lidie arua: metu referta: & vnum
 aut duo iuga bonū facilis tutele
 & exercit⁹ & egatus & arma vo
 racitatib⁹ oneroſa: & vſus horeo
 li nulli nimis appetendi. & the
 ſauros. hominū inſidijs & cupidi
 tatibus expoſitos. Itaq; Biges:
 dū aſtipulatores vane opinionis
 deum hēre cocupiuit: vbi naz ſo
 lida & ſincera eſſet felicitas didicit
 hec ille. Si ergo demon dat teſti
 moniū veritati: q; non in proſpe
 ritatib⁹ & affluentijs eſt felicitas
 nec in paupertate & aduerſitate mi
 ſeria: fideles non illas appetant:
 nec de his gligent inanita: nec p
 pter iſtas grauentur vel deſperēt
 inordinabiliter. Melius enī eſt
 parum cuſ timore domini & the
 ſauri magni & inſatiabiles prouer
 uer. xv. c.

Octaua diſtictio. De admoni
 tiōe hoīuz ſm dīas pplexionuz
Caplm. primū. De admōitio
 ne exiſtentū in ſanitate.

F Similiter admonendi
 ſunt hoīes ſm differē
 tias complexionum:
 Et primo admonen
 di ſūt exiſtentes in ſa
 nitate: ne ipſa abutant: & fructuo
 ſis operib⁹ exerceant: merita cu
 mulent: & in celis premia theſau
 rizen. Et de his Greg. vij. paſto
 roralis. c. xxij. Ubi ait. Admo
 nendi ſunt incolumes: vt ſalutes
 corporis exerceant ad ſalutes mē

tis: ne ſi accepte incolūitatis gra
 ttiam ad vſum nequitię inclinent
 dono deteriores fiant: & ne opor
 tunitatē ſalutis promerende eua
 cuent. prouer. v. Ne des alienis
 honorē tuū & annos tuos crude
 li ne forte impleāt extranei virib⁹
 tuis. & c. ps Fortitudinem meam
 ad te custodiam. Ecc. xi. Letare
 iuuenis in adoleſcentia tua: & in
 bonis ſit cor tuū in diebus iuuen
 tutis tue. Ecc. xxv. Que in iuuen
 tute tua no congregas quomodo
 inuenies in ſenectute tua: **S**i
 militer admonendi ſunt: ne ſani
 tatē ſuā deſtruāt voluptatibus &
 laſciuijs gule & ebrietatibus: & ne
 ſint homicide ſui. Multos enī
 morbos multa fercula faciūt: ait
 Sen. epla. xic. Et ibidem. Innu
 merabiles eſſe morbos non mi
 raberis. Coquos numera: Sed
 antiquitas non fuit ita: q; medici
 na paucarū ſcia fuit herbarū. Ac
 poſt inuente ſunt mille conditu
 re quib⁹ auiditas excitaret: & que
 deſiderantibus alimenta erant:
 onera ſunt plenis. Inde palor: &
 neruoruz vino madentiū tremor
 & miſerabilior ex cruditatib⁹ &
 ex fame macies. Inde tormenta
 oculoꝝ & aurīū & innumerabiliū
 febrūū genera. Et ſic de alijs p
 ut enumerat ibi bñ. Ecc. xxxvij.
 Propter crapulam. multi perie
 runt. Qui aut abſtinens eſt addi
 tiet vitam. Et ibi in multis cibus
 erit infirmitas.

Capitulum secundum. De in-
formatione existentium in infir-
mitate.

Contrario sunt admonē-
e di infirmi: vt eo ipso se fi-
lios dei sentiant: quo eos
flagello discipline castigat puer.
iij. Ne fatigeris: cū a deo corripe-
ris. Et. ii. Quoz vulneris abster-
get mala: pnt expōit. Greg. istas
auctoritates vbi. s. Sunt igit ad-
monendi de patiēte longanimitate:
de grattarū actiōe saluatri in
castigatione filiali. vt enim legit
in vitis patrum li. iij. pte. vij. de q̄
dam fratre q̄ dicebat. Si infirmi-
tas nobis molesta fuerit non con-
tristemur: qz non possumus sta-
re ad orandum ⁊ psallendū. hec
enim oia ad destruenda corpo-
ris desideria sūt. Segtur. Sicut
magno ⁊ forti medicamine egri-
tudo. s. corporis curatur: sic egri-
tudine corporis: vitia aie rescin-
duntur. Et hec est magna virtus
q̄ in infirmitate tollerantia est:
⁊ gratiarū actiones mittunt ad de-
um. Si amittimus oculos: non
feramus grauius: excellentie enī
instrumentū amittimus: ⁊ sic de
alijs. Et si infirmitas totuz corp̄
tenet in interiori hoīe charitas cre-
scat. Cui concordat quod legit li.
iij. hystorie tripartite de b̄to An-
tonio alloquente Didimū: q̄ cuz
esset paruulus: oculos amiserat
cui deus p̄ corporalib⁹ spūales d̄-
dit. Regulas enim grāmaticę ⁊

rhetorice didicit ⁊ alias scias: no-
uum ac vetus testm̄ cognouit ⁊
libros edidit. Cui ser̄ antoni⁹ di-
xisse. Mū te p̄turbet amissio ocu-
lorum sensibilium. Tales enī tibi
d̄ sunt quibus musce ⁊ pulices
carere possunt. Sed gaude poti⁹
qm̄ tales hēs quibus angeli co-
gnoscentur: ⁊ deus inspiciet. Itē
Hierō. ep̄la. lxxvj. Non doleas si
non habes qd̄ formice: musce ⁊
serpentes habent. s. oculos carna-
les. sed illum te habere letare de
quo Cant. iij. Vulnerasti me in
vno oculoꝝ tuoz. Idem ait ep̄la
lxxvj. repetens dcm̄ Antonij ad
Didimum. Et sicut fidelis nō de-
bet grauari: sed patiēter sustinere
amissionē oculozū: sic ⁊ alias in-
firmitates. Unde ⁊ sancti reputa-
bant: se in infirmitatibus a domi-
no visitari. Sic legit in vitis pa-
trum. li. iij. pte. vij. de quodam se-
ne qui frequenter egrotabat. Cō-
tigit autē: eum vno anno nō egro-
tari. Et affligebat plorās ⁊ dicēs
Dereliquit me deus: ⁊ nō visita-
uit me. qz. s. non fuerat infirmus
Similiter sancti volebāt esse
semper infirmi ad sui emēdatio-
nem. Unde in vitis patrum pte
i. d̄ de fratre q̄ noluit comedere
in infirmitate di. q̄ volebat esse
in ip̄a infirmitate per tres annos
vt ampli⁹ mereret. Infirmientz
gratias agentes deo sunt hono-
rabiles apud deum. Unde in vi-
tis patrum vbi. s. habetur: de ab

M

N

Date q̄ dixit tres ordines esse ho-
 norabiles in cōspectu dei. Pri-
 mus q̄n homo infirmat: ⁊ addu-
 cunt ei temptationes: quas cum
 gratiarū actione suscipit. Secun-
 dus cū homo oīa opera sua mū-
 da facit corā deo nihil habēs hu-
 manū. Tertius q̄n aliqs sedens
 in subiectione patriis spūalis: oī-
 bus p̄p̄is renuntiat volūtati⁹.
 Et parte. iiii. dixit senex: q̄ si sint
 tres simul: ex q̄bus vnus bñ ge-
 scat: alius infirmet: ⁊ gratias agat:
 tertius eis mīstret euz sincera vo-
 lūtate: hi tres simul: velut vnus
 operis sunt. Egroti ergo sic sus-
 nentes immīssam egritudinem: ⁊
 gratias agentes sūt honorabiles
 apud deum. Unde legit in vitis
 patrum parte. vii. vbi. s̄. q̄ deus
 missit angelum ad ministrandū
 seruo infirmo non bñti q̄ mīstra-
 ret sibi. Merito igit̄ egri debent
 patiēter sustinere infirmitates ob-
 dictas vtilitates. ¶ Sunt etiā ad-
 monendi: vt preparent corda sua
 deo ad inhabitandū ⁊ transeun-
 dum euz eo in regnū suū. Luce.
 xij. Beatus seruus quem cū ve-
 nerit dñs ⁊c. Abi Grego. Venit
 dñs cum ad iudicādū properat
 pulsat v̄o: cum per egritudis mo-
 lestias: mortem vicinam denun-
 tiat. Cui confestim aperimus: si
 hunc cum amore suscipim⁹. ⁊ sic
 infirmi corpore sunt admonēdi:
 q̄ infirmēt mente per verā hu-
 militatē. De qua ps. Multaz v̄o-

luntariā se gregabis deus. i. cele-
 stem gr̄az. Et infirmitas est. defici-
 endo in se per humilitatē: ⁊ des-
 perando de v̄ribus proprijs: vt
 eum amplius deus p̄firmet. Nā
 virius in infirmitate perficitur. i.
 cor. xij. Sequitur. Libenter igitur
 gloriabor in infirmitatibus meis
 s̄. mentis ⁊ corporis: modo dicto
 vt inhabitet in me virtus xpi. Li-
 cet igit̄ alijs varijs modis possint
 hoīes admoneri q̄: tamē de illis
 Gregorius. ij. pastoralis suffici-
 enter tractat. hec ad presens suf-
 ficiant.

¶ Quarta pars principalis. De
 republica ecclesiastica.

¶ Prima distinctio. De clericis
 in communi.

¶ Caplm̄ primū. Que sunt mē-
 bra reipublice ecclesiastice.

Remissis varijs au-
 ctoritatibus: narratio-
 nibus ⁊ exemplis: ex
 q̄bus euangelicus p̄-
 dicator habere pōt occa-

sionem instruendi hoīes illitera-
 tos ⁊ coferendi: cum eis hedi-
 cauerit s̄m diuersitatē dignitatz
 graduū: siue statuum: ⁊ ministro-
 rum: siue q̄tum ad conditiones
 eorū absolutas ⁊ proprias seu di-
 stinctas: vt in prima pte: siue q̄-
 tum ad mutuas colligationes: vt
 in. ij. siue q̄tū ad cōmunes con-
 ditiones singulis vt in. iij. in hac
 iij. parte: sūmo magistro dirigen-
 te colligant auctoritates narratio-

nes ⁊ ex quibus predicator apostolicus amplius potest habere occasionem informandi hoies litteratos ⁊ ecclesiasticos: ⁊ vtiliter conferendi cum eis. Et quod ex talibus personis consistit respublica ⁊ ecclesiastica: cuius caput est summus pontifex. putat ait Hugo. ij. de sacramentis. pte. ij. c. iiii. di. q. spiritualis potestas caput habet summum pontificem: ipsi summo pontifici potest adaptari que dicta sunt supra pte prima de capite reipublice civilis. s. de principe: ⁊ eo excellentius ⁊ perfectius quo ipse summus pontifex: caput est omnium. Et ea que dicta sunt de oculis: auribus: corde: manibus ac pedibus possunt adaptari membris reipublice ecclesiastice: ⁊ eo similiter sublimius ⁊ perfectius quo potestas eorum est sublimior ⁊ perfectior. vt enim ait Hugo. vbi. s. spiritualis potestas: terrenam instruire habet vt sit: ⁊ eam iudicare si bona non sit. Et tanto dignior est quam terrena quanto spiritus quam corpus ⁊ prior est tempore: ⁊ dignitate maior ait ibidem. Sed quoniam persecutorum maiestatis opprimit a gloria. p. ner. xxv. tamquam inscius ⁊ inexpertus non presumo describere quales debeant esse summus pontifex: ⁊ summi prelati post eum. Quales tamen esse debent describit bene Ber. i. libris. suis ad Eugenium. Et sic sit vnum caput ecclesie. s. summus pontifex. quod tamen glibet episcopus dioecesanus est ad modum capitis in sua

diocesi: nunc videndum est qualis debet esse episcopus: ⁊ quales clerici sub eo debeant esse: ex quibus respublica ecclesiastica constituitur incipiendo. s. ab inferiori: videndo primo quales esse debent clerici: deinde quales episcopi qui ex illis eliguntur. ¶ Potest igitur episcopus adaptari capiti. Archidiaconi qui imperant sub diaconis ⁊ leuitis: ad quorum curam pertinet parochiarum ordinatio: putat ait Hugo de sacris. li. iij. pte. iij. c. xvi. vbi de officio archidiaconi. Adaptari possunt auribus ⁊ oculis. Iudices constituti in republica ecclesiastica. ⁊ oratores possunt adaptari oribus. Canonici vero quorum est eligere episcopum ⁊ episcopi consiliarii adaptantur cordi. Officiales ⁊ Decani ecclesiam protegentes adaptantur manibus. Sacerdotes vero parochiales: ⁊ persone ecclesiastice in ecclesiis residentes pedibus congrue adaptantur. Et his omnibus congruit que dicta sunt superius pte prima de membris reipublice civilis: ⁊ modo perfectiori ⁊ spiritualiori. cum ipsi sint spiritualiores ⁊ perfectiores. Sed ibi inceptum est a capite ratione dignitatis. ⁊ quod de nobiliori genere conuenit esse princeps quam papa: ⁊ ex successione vt sepe debet principatus: id ibi processum est descendendo a capite ad membra tanquam a digniori. hic autem econuerso. ¶ Caplum secundum. De clericis in comuni: ⁊ quales esse debent
de signo

esse debet et de signo clericali quod est corona.

C Alueant igitur clerici et aduertant se deferre in capite signum regium: suo

X nomine profiteri diuini ministerium: et sua tonsura testificari: se esse contemplatores diuinorum secretorum: ne scilicet seruiant peccati: et conculcentur a Sathana: et absorbeantur a secularibus negotiis et causis ne de eis verificetur illud tren. iij. Qui nutriebant in croce is amplexati sunt stercorea. Et osu re autem ecclesiastice usus a nazareis ortus esse putat: quod prius crine seruato: deinde ob vite continentiam caput radebat: et capillos in igne sacrificij ponebat. numeri vi. prout dicitur. Hugo ubi. s. c. ij. Et hoc signo: vitia in eorum corde et opere pullulantia prescindenda dicebantur: ait ibidem. Magna ergo diligentia debent statutum suum clerici custodire modo dicto. **V**ultum enim indecens est si corona regia sit corona superbie: vel si sit corona arrogantie: quam confringet dominus ibidem. vel si sit coma vel corona iactantie: cum clerici prohibeantur nutrire comam. i. cor. vij. vir si comam nutriat: ignominia est illi. vel si circumponantur ornamenta lasciuie vel luxurie: que etiam mulieribus prohibentur. i. Pe. iij. Quarum scilicet mulierum: non sit extrinsecus capillatura aut circumdatio auri.

et. In magno honore debet seruari capita sua: in quibus eminent regale decus: ut dictum est. s.

C Capitulum. iij. De septem gradibus clericorum. Et primo de hostiaris.

Sed autem. septem sunt gradus siue promotiones graduum: quibus per spirituales potestatem aliter semper ad sacra tractanda ascendit clericus siue ecclesiasticus: ait Hugo. ubi. s. Primus autem gradus est hostiariorum: quorum officium est. clauas ecclesie deferre: eam claudere: et aperire horis competentibus sicut templum dei: que inter sunt custodire: fideles recipere: excommunicatos eicere. hoc officio dignatus est dominus vti: quando vendentes et ementes de templo eiecit Math. xxi. et Jo. ij. Ipse etiam de se ait. Jo. x. Ego sum hostiaris. hoc enim officium excellens est dignitate: ideo exercendum cum diligentia et sollicitudine.

C Capitulum quartum. De secundo gradu scilicet lectorum.

Secundus gradus est lectorum: qui verbum dei annunciant. et ideo debet esse scientia perditum: ut intelligant sensum eorum que legunt: vel accentuum in pronuntiatione rationem agnoscant: distincte legant: ne confusione pronuntiationis: intellectum auditoribus tollant. Considerent quod sit indicative legendum: quod interrogative pronuntandum. et

vox letoris: auribus ⁊ corde con-
 siderari debet non oculis: ne mo-
 tu vel gestu indisciplinato: specta-
 tores poti⁹ q̄ lectores seipsoſ fa-
 ciant. Cum autē hi ordinātur: de
 vita eoz fide ⁊ ingenio episcop⁹
C ad populum verbū facit. ⁊ viden-
 te populo: ab eo codex eis tradit
 ⁊ dicitur. Accipite: ⁊ estote verbi
 dei delatores: hi habent potesta-
 tem recitandi propheticas ⁊ apo-
 stolicas lectiones: vt ait Hugo
 vbi. s. c. vi. loquens de his om-
 nibus. hoc officium est excellēs
 dignitate. Si enim magne est di-
 gnitatis habere potestatem reci-
 tandi⁹ victorias regum coraz ma-
 gnatibus eorum: multo maioris
 ē dignitatis recitare laudes ⁊ vi-
 ctorias regis eterni. Et si recitato-
 res laudum ⁊ victoriarum regis
D terreni recitant cum diligentia
 ⁊ sollicitudine multo magis isti
 facere debent. hoc officio digna-
 tus est domin⁹ vti quādo in me-
 dio seniorum librum Isaie pro-
 phete legit. di. Spūs dñi sup me
 Luce. iiii. Ex quo datur intelligi
 ait Hugo: q̄ gratia spiritali cla-
 rere debet q̄ verbū dei annūciat.
C Capitulum. v. De tertio gra-
 du scilicet exorcistarum.

Tertius gradus est exor-
 cistarū qui habēt speciale
 imperiū super spūs imū-
 dos: vt eos eiciant de corporib⁹
 hi libram accipiūt de manu epi-
 cum ordinant. De quibus. i. cor.

xij. Nunquā omnes: donationes
 habent sanationum: hoc officio
 vt dominus dignatus est qñ te-
 tigit manu aures ⁊ linguam sur-
 di ⁊ muti. di. Effeta: qd ē adaperi-
 re: Mat. vij. Similiter hoc offi-
 cium exercuit quando d̄ Bagda-
 lena septē demonia eiecit. Mar-
 ci. xiiij. Istud ergo officium excellit
 potestate magna. Ideo cauēdū
 est talib⁹: ne imundus spūs ha-
 bitet in cordibus eoz quoz est il-
 luz expellere de corporib⁹ alioz.
C Capitulum. vi. De quarto gra-
 du scilicet acolitorum.

Quartus gradus est aco-
 litorū: qui latine cerofera-
 rij dicūt: q̄ accensos cere-
 os defferunt dū legitur euangeli-
 um ⁊ offertur sacrificiū. Et hoc
 ideo: non vt tenebras aeris illu-
 minēt: sed vt sicut visibile lumē
 manibus gestant: ita bonis operi-
 bus suis proximis lumen osten-
 dant: ⁊ errantib⁹ in tenebris du-
 catum prebeant: hoc officium domi-
 nus se habere testatus est: quādo
 ait. Jo. viij. Ego sum lux mūdi.
 Qui⁹ sequit me non ambulat in
 tenebris: ait Hugo vbi. s. c. viij.
C Capitulum. vij. De quinto gra-
 du scilicet subdiaconorum.

Quintus gradus est sub-
 diaconoz: quoz officium
 est: oblatiōes ponere in
 altari pallas ⁊ substratoria lauā
 vasa sacra tractare: circa altār mi-
 nistrare. Quib⁹ dicitur. Isai. 51.

E

F

G

H

Quidamini q fertis vasa dñi. hoc officio dignatus est dñs vti: quādo linteos se precinxit: et lauit pedes discipulor. Jo. xiiij. **B**agna ergo dignitas huius officij. Si eniz excellentis dignitatis est pparare linteamina regia: et sub eo stare: lectū parare et sibi in mēsa ministrare: multo maior dignitas ē: pallas et substratoria sacra lauare: tractare et preparare sub corpore domini: et ante ipsum in altari ministrare. Ideo multū necesse est talibus: vt sint mūdi: puri: et sancti. Propterea placuit sāctis patribus: vt qz tales ministria sacra tractant: legem p̄tinētie obseruent: ait **H**ugo vbi. s. c. ix. **C**apitulum. viij. De sexto gradu scilicet diaconorū

Sextus ordo est diaconorū. Et merito sextus propter senarij numeri perfectionem. horū officij est ministrare in omnibus que agunt in sacramētis inferre disponere oblationes in altari cōponere: mensam dñi et vestire: crucem ferre: p̄dicare: ad orandū populū hortari: et ad flectēda genua et pacē dñi annūciare. h̄ offō dñs vsus ē qñ pprijs māib⁹ sacra p̄fecta dispēsavit et ad orationē discipulos inuitauit. **M**at. xxvi. Vigilate et orate. hī debēt eē pleni spū septiformi: put legit̄ i figura actu. viij vbi habet: qz apostoli elegerunt septē viros boni testimonij ple

nos spiritu sancto. Et debēt esse ab oib⁹ sordib⁹ mūdi et v̄tatib⁹ p̄diti: put dicit. i. thimo. ij. Diacones igit pudicos nō bilingues nō vinolētos nō turpe lucrū sectātes. Debēt eē cōstātes et firmi. **J**ō ait domin⁹ ad **M**oysem qz leuite seruirent in tabernaculo a viginti ānis et supra. Quia hec etas robusta est ad onera portandi. vnde et super sinistrū humerū stola imponitur. Et successores apostolorum docuerunt: vt in matrice ecclesia: septem diacones circa aram assisterent: tanq̄ septem colūbe altaris. In quo signatur: qz debēt fulgere spiritu septiformi. **I**sti sunt septem canelabra aurea **A**poc. i. et septē angeli tuba canentes **A**poc. viij. his imponitur orarū. i. stola super sinistrum humerū: vt sciant: se accepisse iugum domini ad tolerāda sinistra et aduersa. Et accipiūt textus euangeliorū de manu ep̄i: ait **H**ugo vbi. s. c. x. Eminēs ergo est hoc officium dignitate: iō necessitas habende sanctimonie. **C**apitulum. ix. De septimo gradu scilicet presbyterorū.

Prim⁹ ordo est presbyterorum: qz seniores interpretant. **I**sti sunt successores et vicarij septuaginta discipulorum: sicut et episcopi successores apostolorū. horum officium est sacramentū corporis dñi in altari cōficere: orationes dice

N

re: benedicere dona dei. hoc officio dominus usus est quando post cenam: panem et vinum in corpus et sanguinem suum mutauit. **A**t. xxvi. hoc ipsum excellenter officium implens exhibuit: quando ipse sacerdos et hostia in ara crucis se obtulit. **H**orumque officium est sacramenta dispensare: verbum in ecclesia facere baptizare: delinquentes ad penitentiam vocare: et orationum suarum medicatione fovere: ait **H**ugo ubi. s. c. xi. quod excellens autem est sacerdotale officium dignitate et quod excellentes sacerdotes esse debeant sanctitate: patet ex dictis. **Q**uales autem esse debent: ait **A**po. i. thi. di. Constitues per ciuitates presbyteros. Sequitur. Si quis sine crimine est. Et post. Episcopum quoque sine crimine esse: non iracundum: et sic de alijs ubi sub nomine episcopi: presbyteri intelliguntur: ait **H**ugo ubi. s. **N**on inquit **A**po. ad thimoteum tradens de ordine episcopi et diaconi: et tacito de presbyteris reliquit eos intelligendos sub nomine episcoporum: asserens: eos tales esse debere quales episcopi. unde et quando presbyteri ordinantur: episcopus ponens manus super capita eorum inuocat super eos spiritum sanctum: et manus inungunt ut cognoscant se accipere gratiam consecrati: et opera misericordie exercendi. **E**t super utrumque humerum stolam accipiunt: ut intelligant se ministros esse dei per arma iu-

stitie a dextris et a sinistris. ut eos nec aduersa frangat: nec prospera extollant: ait **H**ugo ubi. s. Et de his gradibus decretorum di. xxv. **E**t ex dictis patet quales esse debeant clerici et ecclesiastici: omnes. n. in quocumque sunt gradu vel ordine debent esse sanctitate immaculati et puri: ex quo sunt ministri saluatoris et creatoris. De ipsis enim specialiter dicitur. leuiti. xxi. sancti erunt deo suo. Sequitur. **Q**ui habuerit maculam: non offerat panes deo suo: nec accedat ad ministerium eius si cecus fuerit vel claudus. Super quod **B**re. pasto. xx. c. xi. Cecus est: qui supine contemplationis lumen ignorat: claudus: qui viam vite tenere non valet. Et sic de alijs: put tibi exponit bene. **I**oh. **P**sal. xl. **B**enedamini qui fertis vasa domini. **E**t Item ex dictis patet quod debent esse ornati decore virtutum. Si enim omnes fideles debent abijcere opera tenebrarum: et induere arma lucis: put hortat **A**postolus. ro. xij. multo amplius ministri dei sibi seruentes in templo sancto suo. **I**n cuius figura in indumentis mundis et pulchris ministrabant in templo legali. **P**s. Sacerdotes tui induantur iustitiam. Omnes enim fideles dicunt sacerdotes: quia membra christi. summi sacerdotis: ait **A**ug. xx. de ci. c. xi. multo magis ergo ministri eius dicunt sacerdotes. **S**ecunda distinctio. De per-

P

Q

R

fectione clericorum q̄les eē debēt
 ¶ Capitulum primū. Q̄d debent
 esse scientia predicti.

Item ex predictis pa-
 tet: q̄ clerici debēt eē
 scientia predicti celesti
 ait Hugo vbi. s. c. l.

Clericus inquit secre-
 torum dei non debet esse ignar⁹
 q̄ dei nuncius est ad populū. vñ
 et lectores qui sunt in infimo or-
 dine debent habere sensum co-
 rum que legunt: vt habitum est
 supra: ne dicat eis. Isai. lv. Spe-
 culatores eius. cecī.

¶ Capitulum. ij. Q̄d clerici sint mori-
 bus ornati.

Item debēt esse morum
 gravitate mat̄ri absq̄
 levitate corporali: ex quo

sunt ministri et laudatores dei ps.
 In populo gravi laudabo te. vñ
 et Ambro. ij. de offi. de se loquēs
 meministis inquit quendā ami-
 cū cum sedulis videretur se cō-
 mendare officijs. hoc solo tamē
 a me in clericū nō receptū: q̄ ge-
 stus eius dedecerent plurimum.

Et ibi de alio. Alterū aut cum in
 clero reperisset meministis: me
 dicere ei. ne vnq̄ p̄iret: q̄ velut
 quidam insolens scilicet incessus
 obere oculos meos feriret. Nec
 sefellit sentētia. vterq̄ enī ab ec-
 clesia recessit. Levitas enim secu-
 laris: gestus bistrionicus: et vesti-
 tus curiosus ampli⁹ inhonorant
 clericum q̄ honorant. De quibus

Hierony. ad Eustochiū. epistola
 lxxiiij. Sunt aliqui de ordine no-
 stro homines: qui iō ad presbyte-
 ratū et diaconatū ambiūt: vt mu-
 lieres licentius videant. Omni-
 bus his cura de vestibus: si bene
 oleant: si pes laxa pelle non folle-
 at: crines calamistri vestigio ro-
 tant: digiti anulis radiant. Seq-
 tur. Tales cum videris: sponso
 estimato non clericos. Et de ifor-
 matione clericorū: quales esse de-
 bent Hiero. sufficienter epistola
 xxxiiij. ad Nepotianum: de vita
 et honestate clericorū. vbi instruit
 clericos multipliciter dehortan-
 do que eis discōvenientia sunt: et
 hortādo vtilia. Quos specialiter
 monet: vt sint frugalitate sobrii.
 Ebi ait. Nūq̄ vino redoleas ne
 audias illd̄ phi. hoc nō est oscu-
 lum porrigere: sed poculum p̄pi-
 nare: loquens de vinolento q̄ si-
 bi porregerat osculum. vinolēto
 enim sacerdotes damnat Apo.
 i. thi. i. et vetus lex phibet Leui.
 x. Et ibidez Hierony. Coniuvia
 tibi sunt vitanda secularium. Et
 ibi bene de hoc.

¶ Capitulum. iij. Q̄d clerici sint ca-
 stitate puri.

Item monet eos: vt sint
 castitate puri: et a mulie-
 rum consortio segregati.
 vnde ait. Hospitiolū tuum aut
 nunq̄ aut raro mulierum pedes
 tereant. Sequitur. Ne sub eodē
 tecto māseris: nec in preterita ca-

X

Y

Z

Aritate ꝓſidas: qꝫ nec David ſan-
 ctior: nec Sansone fortior: nec
 Salomone potes eſſe ſapientior
 Qui tamen lapſi ſunt per mulie-
 res. Et idem epla. xli. ad Ocea-
 num de vita clericorum. prima in-
 quit temptamenta ſunt clericorū
 frequēs feminaz accessus. Iſti-
 uſmodi ſexus reprehēſibiles ex-
 hibet clicos. Quid tibi cuz femi-
 nis qui cuz domino ad altare fa-
 bularis. Et ibidem. feminaz cuz
 clicis nullo pacto ꝓiūcta permit-
 titur conuerſatio. Janua diaboli
 via iniquitatis: ſcorpionis ꝓcuſſio
 nociuūqꝫ gentis femina cum ꝓ-
 ximat. Stipula incendit ignem.
 Flāmigerō igne femina percutit
 ꝓſcientiaz pariter habitantis: exu-
 ritqꝫ fundamenta montiuꝫ. Ego
 iudico: ſi cum viris femine habi-
 tent: non deerit viſcariū diaboli.
 Ex his aucupatum eſt ab initio
 peccatum. Ferreas mētes libido
 domat. Māquid abſcōdere pōt
 hō ignem in ſinu ſuo: ꝫ veſtimē-
 ta illius non ardeant: ꝓouer. vi.
 Tibi inquit crede. Non poteſt
 toto corde cum dño habitare: qꝫ
 ſeminarum accessibus copulaſ.
 Thamar enīz a frē corrupta ē. ij.
 R. xiiij. c. ꝫ Ecclā poſt pauonis tē-
 ptationem Anthiochie cū paulo
 pergere pariter ꝓhibet. hec Hiero.
B Hiſiro enim modo antiqꝫ pa-
 tres fugiebant conſortia mulierꝫ
 ꝫ cohabitationem. Sicut recitat
 Grego. ix. Reſiſti di. qꝫ beatus

Augu. nec cū ſorore habitare
 conſenſit. di. Que cū ſorore mea
 ſunt: ſorores mee non ſunt. Māz
 diabolus per mulieres tēptat in-
 giter ſanctos viros. Job. ij. Dixit
 ei vxor ſua ꝫ vbi Grego. mor.
 ij. Cor mulieris tenuit hoſtis qꝫ
 ſi ſcalaz: qua ad cor viri ascende-
 re potuiſſet. hñōi exemplū patet
 iij. dial. c. vii. de Andrea epiſco-
 po fundenſi: in cuius domo ha-
 bitabat ſanctimonialis queꝫ im-
 pugnavit diabolus multis annis
 tēptādo de illa. Qui tandē alapa
 vnam ſuper hūmeruz mulieris
 dedit. Qd fuit reuelatum in con-
 ſilio demonū coram iudeo. Qui
 reuelationez eꝫo indicavit vt pe-
 niteret: ſicut patet ibi. Et in vitis
 patruz li. iij. ꝫte. v. habetur qꝫ de-
 mones oñderūt mulieres mona-
 cho iuveni de nocte. Quas ꝫ-
 ſtea cuz vidiffet: qꝫſuit: que eēt
 ille. Qui ait ſenex: qꝫ erant mona-
 chi de ſeculo. Et ſimiliter ꝫte ſe-
 cunda. ait ſenex. eamus in ſolitu-
 dinem vbi non eſt mulier. Et ibi-
 dem. oravit Arſenius vt de^o dele-
 ret de corde ſuo memoriam mu-
 lieris que rogabat eum: vt oraret
 ꝫ ea. Et parte ſecunda de ſene
 qui noluit videre mulieres. Qui
 requisitus qꝫre: rñdit. Cogitatio-
 nes ſunt ſicut pictores inquietā-
 tes ex cōmemoratione reruz vi-
 ſaruz. Et parte quarta. de quodā
 qui matrem ſuaz alloqꝫ noluit ni-
 ſi oculis clauſis. Et de alio qꝫ no

C

D

luit tangere carnes matris discēs
 q̄ caro mulieris ignis est. Et dīa
 logoz. iij. ait presbyter moriēs
 illi que fuerat vxor sua. Recede
 mulier: ignicul⁹ adhuc vīget: tol
 lepaleaz. Si igitur sancti patres
 afflicti ⁊ extenuati ieiunijs sic fu
 giebant consortia mulieruz. q̄to
 magis clerici iuuenes bulientes
 libidinis ardorib⁹ ⁊ voluptatib⁹
 vt enim ait Hiero. epla. xviiiij.
 Non ethnei ignes non vulcana
 tellus. n̄ viscus ⁊ olympus tātis
 ardorib⁹ estuat: vt iuueniles me
 dulle vino plene ⁊ iflāmate. Si
 enī p̄fect⁹ edixit: ne q̄s min⁹ qui
 q̄ginta ānos habēs hospitio ma
 tris familias vteret. ⁊ si m̄lieres
 expelluntur de castris militum:
 vt habituz est. s. parte prima: q̄
 to magis prelatus ecclesiasticus
 debet esse sollicit⁹: ne sit suspitio
 sa cohabitatio clericoruz ⁊ mulie
 ruz: Et de hoc decretor⁹ di. xxxij.
 interdixit: q̄ mulieres non debe
 ant habitare cuz clericis. Nec de
 bēt frequētare clerici domos mu
 lierum vel virginum: aut coha
 bitare di. xxxiiij. Clericus solus. ⁊
 p̄ p̄cubenarios di. xxxiiij. ⁊ xxxiiij.
 ¶ Capitulu⁹. iij. Qd̄ clerici sint
 ab auaritia liberi.

Tem monet bt̄is Hie
 ronim⁹ in p̄dicta episto
 la clericos: d̄ auaritia ca
 uenda: et de largitate munifica.
 vnde epistola. xxxiiij. Obsecro
 itaq; ⁊ iterū atq; iterum repetēs

moneo: ne affectuz clicatus: ge
 nus antique militie putes: nec lu
 cra seculi in xpi militia q̄ras: nec
 plus habeas q̄ q̄n clicus esse ce
 pisti. Sequit. Procuratores at
 q; dispensatores domoz aliena
 rum: clici quomodo eē possunt:
 qui proprias iubent p̄temnere fa
 cultates. Amico rape quicq;: fur
 tū est: ecclesiam fraudare sacrile
 gium est. Accepisse aliqd̄ erogā
 dū pauperib⁹ ⁊ esuriētibus aper
 tissimi sceleris est: aliqd̄ inde sub
 trahere omniū p̄donū crudeli
 tatez superat. Et post. Ille est op
 timus dispensator qui nihil sibi
 reseruat ⁊ de his decretorum di.
 xlviij. hospitalitatē. de qua dicitur
 j. vbi de ep̄o.

¶ Capm. v. Qd̄ clerici sint a se
 cularibus negotijs expediti.

Tem⁹ monet Hiero. in
 dictis epistolis: q̄ cleri
 ci sint a negotijs secula
 ribus sequestrati: ⁊ diuinis minī
 sterijs ac vsibus mācipati. vnde
 dicta epistola ait. q̄ clericus est
 fors domini. i. possessio. vt habi
 tum est. vnde ait ibi. Negociato
 rem clericum quasi quandaz pe
 stem fuge. Sequitur p̄uicia secula
 ria tibi vitanda. Et post. Facile
 p̄temnitur clericus qui sepe vo
 catus ad cōuinium non recusat.
 Et Bre. de his bene in registro.
 ⁊ decretor⁹ di. lxxxviij. d̄. q̄ cle
 rici nō debent super se negocia se
 cularia assumere nec negociato

res esse. Et qz de vīta ⁊ honestate clericorū sufficienter tractat Hiero. in dictis epistolis: ⁊ similiter libro. iij. decretalium a principio. ⁊ post. hec in cōi sufficienter de clericorum siue ecclesiasticorum conditionibus.

Cap. vi. Quales esse debēt sacerdotes.

Consequenter videndū est qualiter admonendū sunt sacerdotes spectat.

I Qui q̄to eminentiores sunt dignitate ordinis: tanto esse debēt eminentiores excellētia virtutis. Sacerdos enim dī a sacrificando: ait Isido. libro. vij. c. xxiij. Et Greg. in pastoralī. c. xvi. Sacerdotes dicuntur qui v̄t sacrū ducant ⁊ prebeant presunt. Et Ber. ad Eugenium lib. iij. Sacerdotes ceteris honestiores sunt: aut fabula. vnde ⁊ apud gentiles sacerdotes siue flāmines ī magno erant honore ⁊ vite austeritate. **K** Ait Plato in thīmeo. li. i. q̄ ap̄ Atheniēn. predicti sacerdotes se parati a cetero populo pueniebāt ne aliqua prophana contagione eorū castitas fedaretur. Et Sen. primo de clementia dicit: q̄ a sacerdotio repellabantur apud gentiles captiue: p̄stitute: ⁊ homicide. hec aut non poterāt petere sacerdotiū: qz sacerdos debet eē casta cū castis: pura cū puris. **L** loquitur enim de virginibus ministrantibus in sacris ipsi decē veste:

vel alteri demonio. vñ alt. Indignū sacerdotio dicerem q̄ transferret p̄ lupanar. Et de hoc Hiero. ⁊ Iovinianum. Cremon inquit stoycus vir eloquentissim⁹ de vīta sacerdotum antiquorum narrās ait: q̄ omnib⁹ p̄positis negotiis semp in templo fuerūt: ⁊ rerum naturas cās⁹ ac syderū rationes cōtemplati sunt. **M** Nunq̄ se mulieribus miscuerūt. Nunq̄ cognatos propinquos ac liberos viderūt ex eo tempore quo ceperunt diuino cultui deseruire. Carnibus ⁊ vīno se semper abstinerunt propter tenuitatem sensus ⁊ vertiginē capitis quam ex paruo cibo patiebantur maxime p̄pter appetitus libidinis qui ex cibis nascuntur. Pane raro vescēbatur ne onerarent stomachū. Et si quando comederent: tonsū hī sopum pariter sumebant in cibū vt escam grauiorē: illi⁹ calore decoquerent. Oleum tantū in oleis nouerunt. verum ⁊ ipsum parum propter nauseā ⁊ aspitatē gustus leniendam. Quid loquar inquit de volatilibus: cū oua quoq̄ ⁊ lac p̄ carnib⁹ vitarēt. Quorū alterum: carnes liquidas: alterū sanguinem: colore mutato eē dicebant. Cubile eorū de folijs palmarum quas balas vocant p̄textum erat scabello: accliuē: ⁊ ex vna parte obliquū. p̄ puluillo lapidē capiti supponebant: bidui triduiq̄ in ediam sustinentes

O humores capitis qui nascuntur ex
 otio ex māsione vni^o loci nimia
 victus maceratione siccabant. h
 ibi. Sequitur Euripides: in Cre
 ta Jouis pphas non solum car
 nibus: sed etiam coctis cibis ab
 stinuisse fert. Ibidē recitat Hiero.
 vba Josephi. li. ij. r. xvij. De
 phariseis: seductis: r. etheis: quo
 rum nouissimos multis efferre
 preconijs. q. scilicet vxoribus r
 vino semper abstinerūt: r quot
 tidianū vterunt ieiuniū in nāz.
P Ibidem etiaz narrat: q. Laetes
 r Esclepidēs aiunt: etate q. Pi
 gmalion regnabat in oriente esū
 carnū non fuisse. Et ibidem Eu
 bolus narrat: apud persas tria
 magorum genera fuisse. quorum
 pamos qui erāt doctissimi r elo
 quentissimi: excepta farina r ole
 re: nihil sumere. Et ibidē: q. apud
 Melusinam volucris r pisci
 bus r quibusdam pomis abstinere:
 solemne scilicet fuit. Ibidem
 similiter dicitur: q. Berdesanes
 apud indos gymnosophistas vī
 didit quorū vnus dicit Brama
 nos: alterum Samoneos: qui tā
 te continentie sunt: vt vel pomis
 arborum: vel punico cortice: vel
 farine alantur cibo. Et cū rex ad
 eos venerit adorare eos solit^o sit
Q pacēq. sue punitie in eorū preci
 bus arbitrari. Si ergo flamines
 gentiles sine sacerdotes in suis su
 perstitiosis cultibus r ritib^o Sa
 thane seruientes: se a lasciujs ab

stinent r secularib^o negocijs sub
 trahūt castimonijs carnis sema
 cerant: vt quietius possint in suis
 ritibus ministrare: quales eē de
 bēt sacerdotes dei altissimi vt di
 gne sibi seruiāt: quibus pmissus
 est populus redēpt^o sanguine suo
 r qui sunt mediatores inter deus
 r populum: quibus promissus
 est summus honor in regno dei
 si bene seruiant. Duplici enī ho
 nore digni sunt qui bene p̄sunt
 psbyteri. i. thi. v. c. Preterea fla
 mines gentiles: r si essent prae
 vite auct^o essent flamines: postea
 tamen consueuerunt vitam suam
 corrigere fm modū eorum: put
 ait Vale. li. v. c. ix. di. q. Valerius
 flacus luxu perditaz vitā inchoa
 uit. Letex a Licino pontifice fla
 men factus: quo facilius a vitijs
 recederet: ad curā sacroz r ceri
 montarum puerfo animo: vsus
 duce frugalitatis religione: q̄tuz
 prius fuit exemplū luxurie: tantū
 postea modestie r sanctitatis spe
 cimen fuit. vnde Hierony. ep̄la.
 xcvi. ait. q. sacerdotes gentiles
 erāt vnus vxoris viri. Et virgi
 nes veste r Appolinis: in perpe
 tua sacerdotij virginitate marce
 bant. Sed heu hodie p̄trariū ē
 i multis: qui p̄fectionijs vice sunt
 anteq̄ sint sacerdotes r episcopi
 q̄ postea.

¶ Cap̄m septimum. Qd sacer
 dotes sint solliciti circa curam su
 bi commissam.

R

S

Tales autē eē debē eccle
 siastici siue clīci respectu
 eccleie sufficiēter dicē Ber.
T sup Cant. Omel. lxxviii. loquēs
 de talibus. q. s. boni sunt vigiles
 q dormientibus nobis ipsi vigi
 lant quasi rationē pro aiabus no
 stris reddituri: Boni custodes:
 q vigilantes aīo: atq; in orationi
 bus pernoctantes: hostium insi
 dias sagaciter explorant. Antici
 pant consilia malignantiū: depre
 hendūt laqueos: elidūt tendicula
 rhetiacula dissipāt: machinas ita
 frustrant. Hi sunt fratrum ama
 tores: et populi xpiani: q multum
 orant pro populo et vniuersa san
 cta ciuitate. Sequitur. Ciuitas: est
V sancta ecclesia propter populi col
 lectionem. Spōsa ppter dilectio
 nem. Quis propter mansuetudi
 nem. Et post. Ciuitas est: vigila
 te ad concordiam. Sponsa ē: stu
 dete ornatui. Quis est: intendite
 pastui. Sequit custodia: vt sit suf
 ficiens: trifaria erit. s. a vi tyrāno
 rum: a fraude hereticorū: a tem
 ptationibus demonioꝝ. Ornat⁹
 sponse sit in bonis operibus: mo
 ribus: et oratiōibus. pastus in scri
 pturis. S; distinctio ē: vt mādata
 iponātur duris: olera dispensatio
 num infirmis: consilioꝝ solida et
 fortia que in intimis sapientie p
 ponunt: sanis et perfectis. Debēt
 ergo esse sacerdotes et ecclesiastici
X vigiles: custodes: milites pugiles
 Isa. lxiiij: Super muros tuos hic

rusalem constitui custodes: tota
 die et nocte non tacebunt. Item de
 bent sicut sponsam diligere eccle
 siam: ornare sacris admonitio
 nibus: et secundare gignendo fi
 lios dei. Isa. lxij. Gaudebit spon
 sus super sponsam. Item debent
 eam pascere pascuis celestibus: si
 cut boni pastores: Eccc. xxxviii.
 Suscitabo pastore meū q pascat
 eas. Et ibidē: de nō pascētibus
 vhe pastorib⁹ q pascebāt semet
 ipsos. Jo. x. Bon⁹ pastor aīaz suā
 dat p ouib⁹ suis. S; ecōtra ē de
 mlis: q nō se tales exhibēt eccleie
 sibi cōmisse. De quib⁹ Ber. sup
 Cant. omel. lxxv. Pauci sūt ad
 modū q non qrant que sua sunt
 Ex oibus caris eius. Diligūt mu
 nera: nec possunt pariter diligeſ
 xpm: q manus dederunt mamone.
 Sed vnde hāc illis exuberare
 estimatis rerum affluentiam:
 vestium splendore: mensarū luxu
 riam congeriē vasorū: argenteo
 rum et aurcorū: nisi de bonis spō
 se: Unde est: q ista pauper inopē
 et nuda relinqtur: facie miseran
 da: inculta hispida: exanimis. p
 pter hec: non est hoc tempore or
 nare sponsam sed spoliare: nō cu
 stodire sed perdere non defende
 re: sed exponere: nō instituere s; **Z**
 prostituere: non pascere sed ma
 ctare et deuorare: dicente domio
 Ethe illis qui deuorāt plebez me
 am sicut escam panis. Et vlt
 tis alijs modis se habent ecclesia

A ffici ad ecclesiam sponsam suam: siue superiores prelati: siue inferiores: quibus est animarum cura commissa. Sunt enim sicut agricultores: edificatores siue architectores. i. cor. iij. Dei agricultura estis dei edificatio estis sequi. Et sapiens architectus fundamentum posuit. **T**ertio ecclesiastici habent se ad ecclesiam sicut milites eius: et sicut vinearum plantatores. i. cor. ix. Quis militat unquam suis stipendiis: Quis plantat vineam: et de fructu eius non edit: Et sic multis alijs modis se habent prout infra dicet. **P**redicator ergo diuinus: de his conferat cum clericis et ecclesiasticis: et ut quilibet uiuat secundum status sui dignitates: hortetur quolibet: ut exerceat suam debitam operationem secundum gradum sui ministerij: ne de eis uerificetur illud quod ait **B**er. ad Eugenium li. iij. Quid sibi uult: quod clericus aliquid esse: et aliquid uideri uolunt: Iniquum est minusque sincerum. **N**empe hiu milites: questu clericos. actu neutrum exhibent. **M**as neque pugnant ut milites: neque ut clericus euangelizant. **C**uius ergo sunt ordinis: Cum enim utriusque esse cupiunt utriusque deseruiunt: utriusque confundunt. **E**t unusquisque igitur ordine suo resurgat. **I**n quo isti. **E**n non quod sine ordine peccauerunt sine ordine peribunt. etc.

Tertia distinctio. De informatione episcoporum.

Et quod ex clericis eliguntur episcopi: prout dicit **H**iero. epistola. xliij. ingens quod Alexandria a **M**arco euangelista usque ad heraclam et Dionisium episcopos a presbyteris semper unum esse electum: et in excellentiori gradu collocatum: episcopi nominabant. **Q**uod admodum si exercitus Imperatorem faciat: aut diaconi eligant de se quem industrius nouerit: et archidiaconum uocent. **Q**uid enim excepta ordinatione episcopus quam presbyter facit: **S**equitur. **P**resbyter et episcopus. aliud etatis: aliud dignitatis est nomen. **E**t de hoc **B**ugo ubi. s. c. xij. **S**acri canones definiunt: neminem in episcopi eligendum nisi prius in sacris ordinibus religiose fuerit conuersatus. **P**rimo ergo sunt omnes ecclesiastici admonendi de ambitione dignitatis et promotionis cauenda. **S**ecundo de electione canonice ac legitime facienda. **T**ertio de dignitate ecclesiastica ac prelatione humiliter et cum timore suscipienda. **Q**uarto de ipsa dignitate iuste et prouide gubernanda. et de uirtutibus et officijs ipsorum regentium.

Capitulum primum. **Q**uod auctoritas ecclesiastica non est ambienda.

Relatio enim siue dignitas potestatis non est inordinate ambienda: nec cupiditate appetenda: nec presumptuo-

se assumenda: vt. s. In parte ha
bitum est parte prima ppter mul
tas causas: vt dictū est ibi. Et ma
xime prelatio ecclesiastica: non est
ambitiose appetenda: tū qz min⁹
est homini debita q̄ prelatio ter
rena. Illa eni vt sepius debet ho
mini iure legitime successionis.
Non sic atit de prelatione ecclesia
stica: prout dī Heb. v. Mem
sumat sibi honorem: sed q̄ vocat
a deo tanq̄ Aaron. Ideo dī ec
clesiastico viro: q̄ est sacerdos s̄z
ordinem Melchisedech: de cu
ius successione non legit. ¶ Itēz
non est ambitiose appetenda: ga
nimitū periculosa: ne aīe cōmis
se pereant: z multū laboriosa re
cte ministrantibus. i. Thi. v. Si
quis episcopatum desiderat: bo
num opus desiderat. Super qd̄
Hier. ep̄la. xliij. Opus inq̄t nō
dignitatem: laborē non delicias:
opus per quod humilitate decre
scat: non fastigio intumescat. S̄z
qz rarum est z difficile sic appete
re opus z laborem: sine honore
z alijs: Ideo periculosum est val
de: in prelationibus ecclesiasticis
appetere opus z laborē sine alijs
¶ Item appetens: sibi prelatio
nem conferri: eo ip̄o non est ve
rus episcopus aut p̄latus. ait Au
gu. ix. de ci. c. xix. exponens illud
ad Thimo. Qui episcopatū desi
derat. Scopos intentio. Scopin
latine dicitur supintēdere possu
mus: vt intelligat: se non esse ep̄z

qui preesse dilexerit non prodesse
Ille aut̄ prodesse potest: q̄ pecca
tum exterminare z mores corri
gere valet: scit z vult. Ideo Ecc.
x. Noli q̄rere fieri iudex nisi va
leas virtute irrumpe iniquitates.
¶ Item non est appetenda inoz
dinate prelatio maxime ecclesiasti
ca ratione eq̄litate nature homi
num: propter quam non d̄z quis
appetere dominari vel preesse al
teri. Job. xxxj. Nunq̄d nō in vte
ro fecit me q̄ z illum. Ibi Greg.
mor. xxxij. añ fi. Sancti viri cuz
presunt non in se potestate ordi
nis: sed equalitatem conditionis
attendunt. nec preesse gaudēt ho
minibus sed prodesse. Sciūt enī
q̄ antiq̄ patres non tā reges ho
minū q̄ pastores peccorum fuī
se memorant. Sen. ix. Terroz ve
ster ac tremor sit super cuncta aīa
lia terre. Nō dicit sup homines.
Sequit. Contra naturam super
bire: Est ab equali velle timeri.
¶ Item non est appetenda pre
latio propter potestatis lubricita
tem: z precipitij timorem. Unde
Sen: ep̄la. lxxxvij. Relique am
bitam timenda res est: vana: v̄
tosa nullū habens terminum. Et
sequitur. Non in prurpto illic tū
stabis sed in lubrico. Et p̄. Que
conq̄ vidētur eminare in rebus
humanis q̄uis pusilla sint in cō
paratione humillimorum p̄ diffi
ciles tamen z arduos tramites
adeunt confragrosa in fastigia dī

gnitatu via. hec ille. Sic ergo difficile e in via ardua z lubrica ambulare: qm homo cadat z aut tumber: sic difficile est viuere in dignitate maxime ambientu ea gn cadat. Et enim ait Gre. vbi. s. sepe transitoria ptas animum p abrupta elationis rapit. Et qz eo qz extollit quo se super alios videt: illum oportet quod supra se e sepe aspicere: vt p consideratione veri dominij decreseat tumor: false dominationis. Difficile entz e: in arduo ambulare z non cadere: nisi homo solides timoris dñi pōdere. Jo Grego. vbi. s. Da tu humillime consideratiois deprimendus est tumor elationis Job. xxx. Eleuasti me valde. scio qz morti trades me. Abi Grego. mor. xx. ante fi. Ad hoc solu fugitive felicitatis aura subleuat: vt repente deteri in infimis sternat Ideo Dault humiliatus ait. Ne qz ambulau in magnis neqz in mirabilib sup me. Diabolus eni ruit: qz elegit potius pesse qz sub ee: ait Aug. xiiij de ci. c. xi. Itē non est appetenda ambitiose prelato propter defectionem deprimētis seruitutis z propter varietatem multimode sollicitudinis Job. xxxviii. Ecce Gigantes gemunt sub aquis. Abi mor. vi. añ mediū ait Gre. Quāto qz hic altius erigit: tanto curis grauiorib onerat: eisqz iphs populis mente z cogitatioe supponit qbus sup-

ponit dignitate. Sequit. Homo in sublime eleuat: tantos super se sustinet: qz tos suppositos regit. Ideo Gigantes. i. prelati gemunt sub aquis. i. populis: ait ibidem. Et post. Ipsa occupatio secularium dignitatu: tanto facilibus vitijs premis: qz to maioribus curis grauat. Human qz pe aius videre z deuitare peccata vtiā valeat vel getus. An z vir sancti vidit. desideratas rerum celsitudines absqz peccatis ministrari non posse. vt enim ait Ansel. de similitudinibus. c. xv. Sic est de ambitiosis: sic de pueris venantibus papillones. Qui dum illos sequuntur cadunt in foueas.

Caplin scd3 qm sancti pres recusauerunt dignitates.

o B dictas igitur causas z multas alias: de quibus supra parte prima vir ecclesiasticus non debet esse ambitiosus ad habendam prelatoez ecclesiasticam exemplo sanctoruz patrum: sicut beati Ambrosij. de quo legit in vita sua qz cum esset electus diuino oraculo: voce sonante Ambrosium epum: z omnes in eum consensissent: egressus ab ecclia tribunal conscēdit: z contra suam consuetudinē tormenta personis adhiberi iussit: Nilomin⁹ populus clamabat. Peccatum tuū super nos. Ipe vō reuertens domum: ph mpro

M

O

P

N

fiteri voluit: et mulieres publicas
 publice ingredi fecit: ut illis visis
 populi intentio reuocaret. Et cum
 nec sic populus acquiesceret: non
 silentio fugam iniit. Et cum Tici-
 nus se pergere crederet: mane in-
 uentus ad portam ciuitatis: nihil
 omnino fugam petijt: sed prodi-
 tus est ab hesitio. ¶ Similiter le-
 gitur de beato Gregorio: quod cum
 electus fuisset ab omnibus in po-
 tificem: et fugeret ad saltus ne co-
 firmaret: iditio colūne fulgide su-
 per se descendens inuentus est:
 prout dicitur in vita eius. ¶ Similiter
 legitur de beato Marco: quod pollicem
 sibi abscidit: ut indignus sacerdo-
 tio haberet. ¶ In li. quoque quod dicitur
 paradisi legitur de sancto Anto-
 nio: quod cum fuisset in episcopum postu-
 latus et ad benedictionem duce-
 ret: videns: se aliter non posse eua-
 dere: ferro sinistram aurem radici-
 tus coram omnibus secuit dicens. Sal-
 tem vel nunc probat non posse quod
 cupitis adimpleri: quod nullus au-
 re precisus non potest ordinari. Cui
 dorothæus episcopus. A iudeis lex ista ser-
 uatur. Ego autem si dederis mi-
 hi naribus truncatum aliquem sed
 moribus probum: non dubito: ipsum
 facere episcopum. Ne autem vim inferre
 temptarent iratus ait. Si me vl-
 terius cogitis: et linguas propter
 quam mihi molesti estis abscindam
 et tunc dimiserunt eum. ¶ Con-
 similiter legitur li. iij. Historie tri-
 partite quod mortuo episcopo apud Be-

ropolim: hylarionem monachum
 elegerunt ciues. Et cum ille cre-
 bro refugeret Theophilus suade-
 bat ei: ne sacerdotium refutaret.
 Tunc ille promissit dicens. Cras
 quod domino placuerit implebitur.
 Altera vero die venientes ad
 cellam eius cogebant eum. Qui
 bus ille ait. Prius oremus. Quod
 cum Theophilus laudasset: et simul
 orarent: hylarion terminus vite
 cum oratione illa suscepit. ¶ Si er-
 go sancti prefati: diuinis carisma-
 tibus pleni: virtutibus et moribus
 preediti vita eximij: et zelo diuini
 amoris et animarum salutis serui-
 di: sic refutauerunt prelationes ec-
 clesiasticas: ob multitudinem pe-
 riculorum sui et aliorum: qua te-
 meritate per fas et nefas nos eas
 assequi nitimur? Ideo Gregorius
 pastoralis. c. ix. ait. Qui virtutibus
 pollens est: ad regimen coactus
 veniat: virtutibus vacuum: nec co-
 ctus accedat. Et de hoc Bernardus
 in epistola ad Senonensem Archie-
 piscopum. Multi inquam non tan-
 ta audacia et alacritate currerent
 ad honores: si inesse scirent onera:
 si grauari metuerent: nec cum
 tanto periculo quarumlibet dignita-
 tum insulas affectarent. Sequitur.
 Scholares: pueri: et impubes: at-
 que adolescentuli: ob sanguinis di-
 gnitatem promouent. ad ecclesia-
 sticas dignitates: et de sub ferula
 transferunt ad principandum pre-
 sbyteris. Lectiores dicerem: quod vir

S

T

V

gas euaserint: q̄ q̄ inuenerit p̄n
cipatum. Sed v̄he terre: cui⁹ rex
puer est. ecc. x. **D** infrunita ambi
tio ⁊ insatiabilis appetitus auari
tie: in q̄rendo. s. ascendere de gra
du in gradum vsq̄ ad papatum
vel in agregando ecclias simul
crudelis ambitio ⁊ incredibilis.
Sed v̄he qui coniungitis dumn̄
ad domū ⁊c. Et ibi m̄sa de hoc.
C Capl̄m tertium. De incōmo
dis ambitionis.

Tem. Ber. ad Eugeniū
li. iij. **D** ambitio: ambiē
tiuz crux: quomodo om
nes torques omnibus places?
Nil acerbius cruciat: nil molesti
us inq̄tat: nisi tamen apud mi
seros mortales celebris negoti
is eius. **A**n non limina apostolo
rum plus iaz terit ambitio q̄ de
uotio? **A**n nō vocibus eius: no
strū tota die resultat palatium.
An nō questibus eius: tota legū
canonūq̄ disciplina insudat? **A**n
nō spolijs eius omnis italica in
hiat inexplicabili auiditate rapa
citas? **H**uic cōcordat Sen̄ ep̄la
xlviij. Cupiditas iquit omnis in
grata: ⁊ nemo eorum q̄ in repu
blica versant quos vincat s̄ a q̄
bus vincat aspicit. Et illis non tā
iocundum est multos post se vi
dere q̄ aliquem granare. **A**n se
habet hoc vitium omnis ambi
tio seu omnis cupiditas: q̄ incipit
semper a fine. s. q̄ appetit q̄ ma
ius est. Et ponit exempluz bonū

ep̄la. lxxv. **A**didistis inq̄t canem:
missa a domino suo frustra panis
aut carnis aperto ore captantem
Quicqd̄ accepit: p̄tinus integrū
deuorat: ⁊ semper ad spem v̄tū
ri inhiat. **I**dē euēit nobis. **Q**uic
quid enim expectantibus proicit
fortuna: id sine v̄lla voluptate ad
mittimus: statim ad rapinam al
terius attoniti ⁊ erecti. **H**oc autē
non euēnit sapienti: q̄ plenus est
hec ille. vere ergo ambitio insta
bilis est ⁊ iexplebilis. **I**deo recte
ait Ber. Crux ambientium ex q̄
plura assequit: plura ābit. ⁊ Sen̄.
ij. de benef. c. xix. **M**unq̄ inquit
improbe spei q̄ dat satis ē: ⁊ ma
iora cupimus quo maiora vene
runt. multoq̄ concitator est aua
ritia in magnarum opum conge
stu collocata. **E**t flāme acrior vis
est quo est maiori incendio ema
nat. **E**que ambitio non patit quic
q̄ in ea mensura bonoz q̄scere
que quondam eius fuit impudē
votum. **N**emo agit de tribunatu
gratias: sed querit: q̄ non est p̄
turus vsq̄ perductus. **N**ecq̄ hec
grata est: si desit cōsultus. **N**ec
hoc q̄dem facit si min⁹ est q̄ vl
tra se cupiditas porrigit: ⁊ faculta
tem suam nō intelligit: q̄ nō vn
de venit respicit: sed quo tendit.
hec ille. **E**x quo igitur gēiles sic
despiciēbāt honores: ⁊ resutabāt
prout ait **V**al. li. iij. de Fabio ma
ximo: qui pene tantuz in recusandis
honoribus gessit q̄tum ege

A

B

X

V

Z

Crat in merendis: fideles et marie sapientes debent se ab ambitioe huiusmodi cohibere. Et eo ipso non sunt assumendi: sed repellendi: quo deprehendunt esse ambitiosi: prout ait Grego. ix. registri. Et de hoc Pol. li. vij. multum. Ebi ait. Dum ambitio inualefcit calcata egrate est procedendum in iustitia. Sequit. Est videre q̄ plurimos aucupes in peccatum honorum ꝑcipites: adherere potentibus: se reipublice iniurijs imiscere temptantes viam: qua se possint a latere vel aduerso i altum tollere. Et hoc vel ratioe expensarum: vel ratioe nobilitatis. vel ratione obsequiorum vel munerum: vel ratione hypochritaliū simulationū: vel fictariū dissimulationū: allegādo se indignos ad officia dignitatum. Et enī ait ibi cum quidam ambitiosus monachus ad abbatiaz quam preemerat vocare et ille modestiaz simulans: vt auidius peteret onus refugeret: et confiteret: se palā tante rei indignus: Plane ait princeps indignus es: q̄ eam clam: mihi data pecunia emisti: summamq̄ expressit. Sed per me non stat: quo minus pactio impleat. Libet me haberi iustum est. et tu domū radeas: vt qui dignus est: destitute presuletur et preficiat ecclie. ¶ Sed aliter accidit nūc d̄ multis qui preficiūt mōis dictis. Ibi dem narrat: q̄ vacante ecclesia

Molana campanie: ad Cancellarium regis accesserunt tres viri. s. abbas: archidiaconus. et prepositus regni causā agens fratris sui clerici. singuli offerentes pecuniam ꝑ dicto episcopatu. Emptio autem et venditio: vndiq̄ facta ē De solutione implenda cautū est diesq̄ prefixus electionis sollempniter celebrāde. Cumq̄ ad dies archiepiscopi et episcopi cōuenissent. prefatus cancellarius competitorum causas exposuit: et quicquid cū quolibet dictorum egisset dicens se exinde de episcoporum snia processurum. Damnatis ergo competitoribus symoniacoꝝ pauper monachus: et totius rei ignarus canonicè est electus approbatus et introductus. Illi v̄o tres coacti sunt soluere id in quo se obligauerant vsq̄ ad nouissimum quadrantem. ¶ Et inam ita agat cum procerib⁹ nostris q̄ omnes sedes olefaciunt attentis et curiosis q̄ odorat vis aut sagacitas canum: vt formellas leporū aut ferarum latebras deprehēdāt vt ait ibidem. Apparet ergo stulticia talium maxime carentiū sapientia virtute et industria gubernandi: q̄ ambiūt esse gubernatores nauis que est ecclesia in hoc mari magno: irruentibus tot v̄tis temptationum: et conuassantibus tot fluctibus tribulationū: ne submergantur in diluuiū peccatorum: q̄a maledictum et mēdatum et

F

G

H

datum: et homicidium: furtus et adulterium inundauerunt. *Sec. iij.* vnde Tullius. i. de offi. c. xxv. ait. *Sm* Platonem similiter eos facere qui inter se contendunt: vt potius rempublicam administraret ac si naute certaret quos eorum potissime gubernaret. Cesset ergo ois ambitio ab ecclesiasticis.

Caplm. iij. Quod electio rite est facienda.

Non enim sunt assumendi ad ecclesiasticam promotionem: ob improbam ambitionem: sed sunt eligendi canonica electio: vt habitum est. *S. a Hier.* dicite: quod electio rite est facienda: non ob aliquam commoditatem temporalem eligendum: vel emolumentum spei: nec ob humanam intercessionem suasionem: aut comiationem: nec ob inordinatam ad personam eligibilem affectionem: aut carnalem cognationem: sed sunt eligendi ob diuini honoris cumulationem: ob ecclesie comoditatem: ob profectum et utilitatem animarum spem: et ob virtutum ac morum ipsius eligendi perfectionem. De qua electione: decretorum di. xxij. Qui episcopus ordinatus. De solennitate vero electionis di. lxij. Episcopus dum fuerit. Et quod ibi multum de electionibus: ideo breuiter hic. Ab anno autem quinquagenario custodes vasorum erant de tribu leui. Numeri. viij. Super quod Gregorius mora. xxij. dicit: quod per vasa fideles signi-

ficantur quorum curam suscipere non presumant: nisi qui bella temptationum subegerint. vnde ait dominus ad Moysen. leui. viij. Congrega omnes cetum ad hostium tabernaculi in electione Aaron et filiorum eius: vt sciant omnes quod qui prestantior est ex omni populo: doctior: sanctior: et virtutibus eminentior: ille eligatur ad sacerdotium. *Alit* autem ibi *Origen.* in glo. Ideo qui alijs modis eliguntur quam predictis timeant dei iudicium: et sibi imputari damna et perditionem animarum et ruinam ecclesie que destituitur in institutione mali prelati. vnde narrat Gregorius di. iij. c. ix. de Paschasio qui respondit: quod loco penali deputatus fuerat nulla alia causa: nisi quod in partem Laurentij et Simacum sensit in eligendo eum ad ordinem pontificatus. vt enim ait Gregorius prior registris: Necessesse est vt omnes culpas et negligencias sibi imputet qui ministerium virtutis infirmo commisit. Et loquitur de ministerio prelationis. Et quod eligentes quodammodo committunt ministerium electo: si ille sit defectuosus et negligens: culpe et negligentie illis imputande: nisi quod esset absurdum: ille se modis aliquibus ingressus prece: aut precio: vel suasionibus importunis: cum *Sm* Apo. nemo sumat sibi honorem sed qui vocatur a deo.

Caplm. v. Quia intentio de

bet electus consentire: et de nomine episcopi.

M Lectus ad prelationem ecclesiasticā rite mō su-
 pradicto consentiat: non ex presumptuosa cupiditate non dominandi libidine: non ex cordis inani iocunditate: sed intentione obediendi voluntati diuine: et appetibilitate ministrandi deo: et desiderio acquirendi lucrum animarum: et affectu proficiendi in ecclesia dei. Et hoc cum humilitate: timore: ac tremore: ait Aug. ix. de ci. c. xix. Non est in hac vita inquit in actione amānus honor: sed opus quod per eundē honorem sit vel potestatem si recta atq; vtilis sit. i. vt valeat ad vtilitatem subditōr: q̄ fm deū est. vt. n. ait Apo. Qui epatus desiderat. bonū op⁹ desiderat. Segt. Epatus nom̄ ē opis n̄ honoris: vt habitū est. s̄. et Grego. i. pastoral. c. viij. dicit: q̄ qui preesse concupiscunt: ad vsq; sue libidinis instrumentum apl̄ci sermonis accipiunt. quo ait. Qui episcopatus. et. Quia Aposto. laudans desiderium: in pauore reddit qd̄ laudauit: cū ait. Oportet episcopum irreprehensibile esse: vnius vxoris virū: sobriū: prudentem: pudicū: ornatum: hospitalem: doctorem nō violentū: non percussorem sed modestū: non litigiosum: nō cupidus: sed domui sue bene prepositum: filios habentem subdi-

tos cum omni castitate. et sic de alijs virtutibus quas enumerat ibi bene. Sequitur. Illo tempore hoc dicitur quo quisq; plebibus preerat: pars ad numerum ducebatur. Tunc enī fuit laudabile epatum querere: quando p̄ hunc modum: quenquā dubiū non erat ad supplicium peruenire. Cū humilitate igitur et pauore suscipiendus est onus prelationis: ait Aug. de ci. vbi. s̄. di. Locus superior sine quo popul⁹ regi non potest: et si ita teneat et administretur vt decet: tamen indecenter appetitur. Quāobrem otīū sanctum querit charitas virtutis et negocium sanctū suscipit necessitas charitatis. Quā sarcinā et si nullus imponit: precipiēde atq; intuenēde vacandū est veritati. Si aut̄ imponit: sustinenda est p̄ charitatis necessitates. Sed nec sic: v̄itatis dilectio deserenda est: vt subtrahatur illa suauitas: et opprimat̄ ista necessitas. hec ille. Et de hoc Greg. vij. registri dicit: q̄ sicut loc⁹ regiminis desideratib⁹ est negād⁹: ita fugiētib⁹ offerēd⁹ ne quis sumat sibi honore et. Et li. ix. Sicut q̄ inuitat⁹ renuit: q̄ situs refugit: sacris est altarib⁹ ad mouendus: sic q̄ vltro ambit. v̄ impoortune se ingerit est p̄culdubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora cōscendere: qd̄ aliud agit: nisi vt crescēdo decreseat: et ascēdēdo exteri⁹: ad p̄iū/

P

Q

R

S da descendat: Sequitur. Eligendus videat quod imitetur: discat quod doceat: informet quod teneat. Nam casum appetit: quod ad summa fastigia postpositis gradibus per abrupta querit ascensum. Qui ergo suscipit onus: ob dei honorem et proximorum utilitatem suscipiat: si ad hoc idoneus est et utilis: ut pascat gregem dei pascuis divinarum predicationum: putat Gregorius VII. in registro. Si is qui valet inquit: dei oves renuit pascere: ostendit se pastorem summum minime diligere. Si enim unigenitum patris: pro explenda utilitate communi: de secreto patris: ad publicum nostrum descendit: quod nos dicturi sumus: si secretum nostrum sponamus utilitati proximorum? Nam sicut toto desiderio debemus occupationem fugere: ita si desit quod predicet: occupationis onus libenti necesse est humero subire. ut patet exemplis duorum prophetarum. Est enim Isaias. VI. ecce ego mitte me. Et Hieronimus. I. C. nescio loquor. Quod. n. unum humiliter acceptavit alius laudabiliter expavit. unus enim voluit proximis prodesse per vitam actiuam: alius vero: amori conditoris inherere per contemplativam. Super quod scriptum est quasi idem priorum pastoralis. c. vij. Nullus igitur se extollat ex tali electione: sed magis se humiliet ait. Ber. ad Archiepiscopum Senonensem. Noli inquit altum sapere. In alto enim posito: non altum sapere difficile est:

et oio inusitatum. Sed quanto inusitatius: tanto gloriosius. Sequitur. Non ergo felices quod pestis: sed si non prodesse vos infelices putate. Debet enim cogitare prelatum et opera que assumpsit et pericula quibus se immiscuit: divina aiarum pro quibus se obligavit: et occupationum fastigia que incurrit. ait Augustinus epistola lxxvi. peto: ut cogites: nihil in hac vita hoc tempore esse felicius facilius letius et omnibus acceptabilius episcopi aut presbyteri aut diaconi officiosi tamen profectore aut adulatorie res agitur: nihil apud deum miserius tristicum et damnabilius. Et post. Nihil difficilius periculosius et laborosius tali officio. Sed apud deum nihil beatius: si eo modo militatur quod imperator noster iubet scilicet Iesus Christus. Et post: de se loquens ait. Quid existimem si secundus locus tabernaculorum traderetur illi quod remum tenere non noverat? Si ergo sic humiliter de se loquitur Augustinus. preditus omni sapientia et virtutum eminentia: quanto magis debet quod cum timore et humilitate onus prelationis assumere? Non beatus Gregorius. considerans pericula prelationis assumpte placuit multum de assumptione sua ad tale onus: sicut ait ipse primo registro. Cor meum inquit dereliquit me. Nolite me vocare. Nominis enim perdidit. i. opera contemplationis propter terrenas curas. prius eram super altitudines

A terre: sed post causarum fluctibus
 & tempestatibus depressus. Et po-
 nit exemplum. Simia: leo voca-
 ri potest: sed fieri nunquam potest. Qua-
 si dicat vocari possum papa vel
 summus pontifex: sed non fieri ta-
 lis qualis esse debet papa. Et me-
 um iudicium. Mira ergo humili-
 tas sanctorum antiquorum: vel in su-
 giendis talibus prelationibus vel
 in acceptandis cum timore: tremo-
 re: & humilitate: charitate cogen-
 te. & plangenda est temeritas mo-
 dernorum in ambiendis talibus pre-
 lationibus: vel temerarie suscipiendis.
C Caplm. vi. Qualis debet esse
 episcopus post consecrationem.

Qualis autem debet esse
 episcopus postquam est ele-
 ctus & consecratus deter-
B minat Apосто. i. Thim. ij. vbi ait.
 oportet episcopum irreprehensibilem
 esse sobrius prudentem. &c. vt. s.
 Quas virtutes explicat Hiero.
 epistola. xliiii. quasi per totus. vbi
 ait ibi super illud ad thimoteuz.
 Si quis sine crimine &c. vno ser-
 mone omnes virtutes comprehendit.
 De quibus virtutibus ibi suffi-
 cienter. Qualis etiam debet esse
 episcopus habetur decretorum di.
C xxv. Nunc per singulos: & di. lxxxi.
 & ordinandis. & lxxxvi. Si quis ho.
 fugiter ergo cogitare debet episcopus
 interpretationem nominis sui. Sco-
 pos enim intentio interpretatur
 & scopum superintendere. Inde di-
 ctum vocabulum: quod ille qui pre-

ficatur superintendat secundum Augustinum. ir.
 de ci. Et est nomen operis non ho-
 noris: vt dictum est. Et vt ait Ber.
 ad Eugenium: episcopi nomen non do-
 minum sonat sed seruitium. Ideo
 debet fugiter intendere tam sibi
 quam gregi commisso. Act. xiiij. Attē-
 dite vobis & vniuerso gregi in quo
 posuit vos deus regere ecclesias
 Et. i. Ps. vlti. Non dominantes
 in clero. Et de nomine episcopi Ber.
 ad Senonem. dicit: quod secundum ethimo-
 logiam: pontifex dicitur seipsum
 faciens pontem inter deum & populum.
 pertingit enim pons ille usque ad
 deum ea fiducia: qua non suam sed
 illius querit gloriam: & usque ad pro-
 ximum ea pietate qua non solum sibi
 prodesse desiderat sed proximo. Se-
 quitur. Offert deo bonum mediator
 preces populorum: reportans illis
 a deo benedictionem & gloriam. Sup-
 plicat maiestati pro excessibus delin-
 quentium: vindicat in peccantes
 pro iniuria: nec populi requirit da-
 tum sed lucrum nec dei usurpat
 gloriam: sed querit gratiam. Bemor
 ergo esse debet episcopus fugiter sui no-
 minis: vt viuat viuaciter: & opere-
 tur virtualiter ea que nomen ex-
 primit: ne dicatur ei Apoca. iij. c.
 Nomen habes quod viuas & mor-
 tuus es. Similiter debet esse me-
 mor sue excellentie & dignitatis.
 vt sit omnibus in exemplum: ait Hiero-
 nymus. epistola. cxiiij. loquens ad episcopum
 In te omnium oculi dirigunt. Do-
 mus tue conuersatio quasi in spe-

D

E

cula constituta: est magistra pu-
 blice discipline. Quicquid feceris:
 id faciendum sibi omnes putat. Ca-
 ue: ne committas: quod aut quod reprehē-
 dere velint: digne lacerasse vide-
 antur: aut qui imitari: cogant de-
 linquere. Et ibi loquens de quodam
 ait. Subuenire pauperibus: visi-
 tare languentes: pro curare hospicio:
 lenire blanditijs: gaudere cum
 gaudentibus: cecorum baculus: esu-
 rientium cibus: spes miserorum:
 solatijs lugentium fuit. In singulis
 virtutibus eminebat: quasi ceteras
 non haberet. Sic enim episcopus
 memorans sue dignitatis eminentiam
 provocabatur ad vite et virtutum
 excellentiam.

¶ Caplm. vij. Quod episcopus ca-
 ueat ab omnibus vitijs: et specia-
 liter a gula.

G **e** Licet omnes virtutes quas
 enumerat Apo. i. Th. ii. episcopo
 sint necessarie: tamen
 specialiter cauere debet vitia que sunt maio-
 ris infamie: que sunt carnalia vi-
 tia. scilicet luxuria: gula: auaritia etc. et
 studere ad habendum virtutes opposi-
 tas. vnde ait ibi Apo. Non oportet
 episcopo esse vinolentum. Super quod
 ait Hiero. illud exponens episto-
 la. lxxxij. vinolentia scurrarum
 est. scilicet commessatorum. venter enim
 mero estuans cito despumat in li-
 bidinem. In vino enim est luxu-
 ria: in luxuria est voluptas. in vo-
 luptate impudicitia. Qui enim luxu-
 riat: viuens mortuus est: qui

aut inebriatur et mortuus et sepul-
 tus. Moes ad vnius hore ebrieta-
 tem femora nudauit: que per sexce-
 tos annos sobrietate contexerat.
 Sen. xix. Loth per temulentiam
 nesciens libidini miscuit incestum
 et quem Sodoma non vicerat ve-
 na vicerunt. Sen. xvij. Sacer-
 dotibus enim legalibus prohibitus
 fuit vinum. leuit. x. in figura exter-
 minande temulentie: et sobrieta-
 tis habende in sacerdotibus euang-
 elicis. Quanto enim dignitas excel-
 lentior: persona honorabilior: con-
 uersatio celestior: et operatio spiri-
 tualior: tanto magis est cauenda
 vinolentia et ebrietas: que et digni-
 tatem vilificat: personam dehone-
 stat: conuersationem infamat: et ope-
 rationem debitam impendit. Iohannes
 ait Saluator discipulis. Cauete
 ne grauentur corda vestra crapula
 et ebrietate. ¶ Item cauenda est
 prelati lasciuia corporis et temu-
 lentia: ne ad eorum exemplum subdi-
 ti ad vinolentiam relaxentur. Sit
 Bre. mora. i. Cum maiores vo-
 luptati deserunt: nimis minoribus
 lasciuie frena laxantur. Job
 xxx. Si quando ridebam ad eos: non
 credebant vbi mora. ait Grego.
 Quis nos quasi licenter letos aspi-
 ciunt. scilicet subditi ipsi ad illicita re-
 soluntur. Et ibidem prelati et
 arrides timeri debet: et iratus ama-
 ri: vt cum nec nimia leticia vilem
 reddat: nec immoderata seueri-
 tas odiosum. Ad aliorum ergo co-

hibitionem canere debet prelat⁹
 a voluptatis lasciuia: et indebita
 leticia. vnde et sancti amplius se
 macerauerūt et cohibuerūt post
 q̄ erant episcopi q̄ ante. Sicut
 legitur in vitis patrū lib. ij. parte
 x. de abbate vatica: q̄ post q̄ fa-
 ctus est ep̄s multum coarctabat
 aīam suam in duritia p̄tinēte. Et
 quo cū discipulus quereret: qua-
 re sic se non cruciauerat existens
 in heremo: respōdit. Sibi ibi erat
 solitudo: quies: et paupertas. Pro-
 pterea volebā gubernare corpu-
 sculū meuz: ne infirmarer et que-
 rerem qd̄ nō haberē: Itē autē
 qz hic seculum est: et occasiones
 sunt plurime excedēdi: et si infir-
 mitatem incurro: sunt qui succur-
 rant: nō pdam. p̄positum mona-
 chi. Iste sanctus austerior fuit si-
 bi post assumptā dignitatē q̄ aī.
 Sed multi faciūt econuerso: qui
 magis sibi austeri sunt aī digni-
 tatem adeptaz q̄ post. Tūc enī
 magis indulgēt delictis q̄ ante et
 forte si durī⁹ viuere vellent: non
 habent gratiā ad hoc vt p̄i⁹. Si
 cut legitur in vitis patrū li. ij. pte
 xv. de abbate Aphyn: qui cū eēt
 monach⁹: nimis dure tractabat
 vitam suam. Sed cū fact⁹ ep̄us
 vellet ipsa duritia vti in ciuitate
 quam in heremo habuerat: non
 preualuit: Ideo prostravit se in
 p̄spectu dñi di. putasne dñe: pp̄
 ep̄atum discessit a me gratia tua
 et reuelatum est sibi: qz non. Sed

qz tunc sollicitudo erat: et cum nō
 eēt hō: deus susceptor tuus erat.
 Nunc autē in seculo es: et vbi ho-
 mines auxiliāt tui. et ita nō habes
 tantam grām ad austerā toleran-
 da: sicut ante. Sobrietas igit̄ sal-
 geat in ep̄is veraciter: vt iugiter
 intendere possint diuinis contē-
 plationibus: et officia sua sine im-
 pedimento dispensare subiectis.
 ¶ Caplm. viij. Qd̄ ep̄us caueat
 ab omni luxuria.

Et castitas purior: sin-
 cerior: euidentior et vir-
 tuosior debet esse in ep̄o
 q̄ in alio: cū vita sua sit speculuz
 alijs vt dictū est. Iō ait Apo. qz
 oportet eū esse vnus vxoris viz
 Sup qd̄ Hiero. dicta ep̄la. dicit:
 qz nullo mō bigami vel cōcubi-
 nariū: cathenis inserti debēt subī-
 re ministeriū. vñ et sacerdos le-
 galis vxorē virginē debuit acci-
 pere nō viduā leui. xxi. ne honorē
 pollueret sacerdotij. Quāto. n. di-
 gnitas emīnētior: tāto castitas ne-
 cessarioz. Et qz dignitas ep̄oz sub-
 limior: iō sūme puritas castitatis
 est eis necessaria. Iō canones in-
 terdicūt m̄lieres h̄itare cū clicis
 paucis exceptis p̄t̄ habitū ē. s. a
 Grego. ix. Registri. vbi ait. per-
 uenit ad nos: quosdā ep̄oz sub
 pretextu solatij in vna domo cuz
 mulieribus cōuersari. Sed ne p̄
 hoc subsanatorū iusta obtrecta-
 tionis detur occasio: aut p̄ facilez
 inimicus mām detractionis assu-

P

Q

R

Smat: hec compescas: ne cohabitare patiaris: exceptis his quas sacra canonuz censura permittit scilicet matre: amita ⁊ germana. Melius tñ faciūt: si ēt a taliū cohabitatione oīo cōtineāt. Et recitat ibi: qđ dictum est. s. de beato Aug. q non consensit: secū habitare sororē. Que cū sorore inquit sunt: sorores mee nō sunt. Segt Docti viri cautela: v3 nobis esse magna instructio. Mā incaute psumptionis est: qđ fortis pauet: minus validū non timere. Et sapienter illicita superat qui didicit non vti cōcessio. Exemplum de Andrea epō: quem tēptauit diabolus de sanctimoniali secuz cohabitante. de quo. iij. dial. c. vij. Nulla enī debet eē familiaritas epōuz ad mulieres. vnde legit ibi de Joāne papa: q postq̄ equitauerat quēdaz equū sibi a comodati a quodā nobili: post ei⁹ cessionē: mulierem vxorē illi⁹ nobilis ferre recusauit. veneranda ergo pontificis castitas: cui se detulit bestia irrationalis. Sacerdotes enim gentiles esse non poterant nisi essent vni⁹ vxoris viri. Et virgines deē veste ⁊ Apollinis in perpetua v̄ginitate marcebāt: vt ait Hiero. ep̄la. xxvi. ⁊ hoc idēz ep̄stola. lxxxiij. ⁊ lxxxviij. vbi d' clericoz castitate.

Capitulū nonum. Qđ episcopus caueat ab omni auaritia.

Similiter in episcopo debet esse munifica largitas in elemosynaz erogatione: ⁊ hospitalitaz sectatione vñ Apo. Sportet ep̄m eē hospitalē beniuolum. ⁊c. Sūme autez cauēda est auaritie cupiditas ep̄scopis ait Hierony. ep̄la. xxxiiij. Gloria ep̄scopi est inq̄t pauperuz operibus puidere. Ignominia sacerdotis est pp̄ijs studere diuitijs. Et hoc idē: q̄ reruz est dispensator non dñs. Ait ibidē. Ille optimus dispensator est qui nihil sibi reseruat. Et ibidē. Lmīdus dispensator es. Dimitte largitorem vt sua ipse distribuatur. Ideo ep̄us debet eē munificus ⁊ pius in elemosynarum largitione: sibi ēt aliquantulū subtrahendo: ⁊ pōpofas expēsas deuitādo: vt ampliores elemosynas facere possit. exemplo sancti Exuperij ep̄scopi: de quo ait Hiero. ep̄la. lxxij. di. q̄ ipse: vidue sareptane imitator esuriēs pascit alios: ⁊ ore pallente ieiunijs: fame torquetur aliena: omnemq̄ substantiā: xp̄i pauperibus erogando. Qui talis est: in celo thesaurizat: exemplo Paulini Molensis ep̄i. de quo Aug. i. de ciui. c. x. dicit: q̄ qñ Molan barbari vastauerūt: t̄ ipse ab eis teneretur in corde dñm p̄cabat. di. Dñe nō excrucier pp̄ aurum ⁊ argentum: vbi enim sunt oīa mea tu scis. Ibi. n. oīa sua habebat: vbi eū thesaurizare monue

rat qui mundo mala ventura s̄
 dixerat. errogauerat enim paupe
 rib⁹ sua: ⁊ in celo thesaurificauerat
 omnia enim expenderat in erro
 gatione elemosynarū. liberatiōe
 captiuorū: ⁊ seip̄s dedit p̄ filio vi
 due liberando: put narrat Gre.
 liij. dial. c. i. **B**ultū est enim deo
 acceptandus ep̄s elemosynarius
 vñ ⁊ p̄pter pietatē in elemosyna
 largienda placuit m̄stū deo bea
 tus Greg. sic legitur. in vita sua.
 Qui tāte fuit hospitalitatis: vt pe
 regrinos ad mensaz quottidie in
 uitaret. Et cū quadam die m̄ni
 straret aquam pauperi: ille dispa
 ruit: ⁊ nocte xp̄us apparuit ei. di.
 Ceteris diebus me in membris
 meis: hac nocte in meip̄o suscepi
 sti. **C** Similiter legitur ibi: q̄ cū
 esset mōachus: ⁊ in penentralib⁹
 monasterij a matre leguminib⁹
 pascere: apparuit vnus naufra
 gus pauper qui petijt ab eo aliqd
 Qui cōpatiens dedit numisma.
 Qui eadem die redijt petens vt
 prius. Et tunc precepit vestiario
 dari sex numismata. Et cum co
 gnouisset non esse numismata in
 vestibulo. nec aliqd aliū: discū
 argenteū in quo mittebant sibi a
 matre legumina dari p̄cepit: ne
 tristis abiret. Cū autēz postea cēt
 factus papa: ⁊ quottidie ante mē
 sam eius comederēt duodecim
 pauperes peregrini: quadā die vi
 dit tresdecim: quorū vn⁹ narrabat
 statuz suū: nūc iuuenis nunc ve

tulus apparens. **D** quo cū beat⁹
 Gre. quereret: qd̄ esset nomē su
 um respondit. Cur queris nomē
 meū qd̄ est mirabile? Et adiūxit
 Ego sum naufragus ille: cui dedi
 sti numismata ⁊ scutellam. Et il
 la die destinauit de⁹: te futur⁹ pre
 sulem romane ecclesie ⁊ vicariū
 beati Petri: qui distribuit cuilibet
 prout opus erat. Sum enim
 angelus dei: ⁊ custos tu⁹ vt quā
 cunq; rez postules impetrare va
 leas. Quo audito ait beat⁹ Gre.
 Si sic deus p̄pter paruum mu
 nusculuz mee paupertatis fecit:
 q̄ta restituet: si in preceptis eius
 p̄manens: plurima studuero de
 pluribus errogare? Et ibi legitur
 de magnis elemosynis suis: ⁊ de
 tribus millibus ancillarū xp̄i taz
 pro lectis q̄ pro quottidianis ex
 p̄sis ab eo relectis. Ep̄scopi iḡit
 attendere debēt: q̄ sunt successo
 res apostolorū qui distribuebāt
 cuilibet prout opus erat de his q̄
 ponebantur añ pedes eorū: actu.
 viij. ⁊ q̄ sunt rerum pauperū dis
 p̄satores ⁊ patres pauperū sp̄ia
 les: ⁊ debitores: vt de reb⁹ eorū
 illis elemosynas largiantur: ait
 Ber. in epistola ad Zibbatē Gu
 lielmū. di. q̄ in gentilib⁹ gentilis
 arguebat. Dicite inquit p̄tiffices
 in sacco quid facit aurū: qd̄ scily
 est ad cōez utilitatem: vel paupe
 rum necessitatez releuandā. **E**lu
 rum inutiliter est in sacco cuz eo
 pauperū necessitas non releuat.

D

E

F

Nec solum debent elemosinas
facere pauperibus hostiatim me
dicantibus sed alijs subditis et pa
rochianis penuriam patientibus:
et illam cooperientibus pro pudore
vel verecundia quibus piam
est subuenire. Unde legitur in vi
tis patrum libro. ij. parte. xiiij. de
quodam episcopo qui accepit gra
tiam ut singulis petentibus ele
mosinas daret. Et cum venisset ad
eum mulier quedam vestita vete
ribus: apertis manibus voluit dare m
tibus: et clausa est manus: et leuauit pa
rum. et venit alia mulier bene induta:
Qui videns vestes eius misit ma
num volens dare parum: quae aper
ta est: et leuauit multum. Quod
admirans inquisiuit de illis mu
lieribus et inuenit quod illa quae bo
nis vestibus utebatur: de honestis
mulieribus erat: et ad paupertatem
deuenerat: sed pro opinione na
taliu suorum induebat se bonis
vestibus. Alia vero: causa questus
vestierat res vetustas. Et non
frequenter magis pius est subuenire
nobilibus pauperibus vel hone
stis suam paupertatem pro verecun
dia dissimulantibus et cooperien
tibus: quam mendicantibus hostiatim
et effronter petentibus: Et de ex
emplis erogandi elemosinas pau
peribus legit in vita Johannis
elemosinarii per totum. Ubi narra
tur de illo: quod ad dominum ait. Videamus
domine: quomodo prius deficiet: vel
tu in dando mihi ut erogem vel
ego dando pauperibus quae das

mihi. Unde et mihi sibi despon
sauerat: ut dicitur ibidem.

Capitulum. decimum. Quod episcopus sit
hospitales in domo sua.

Non solum debet esse episcopus
elemosynarius erogando
elemosinas pauperibus

medicantibus sed debet esse ho
spitales. omnibus superuenientibus secundum quod
precepit apostolus ad thimotheum. quod episcopus esse ho
spitales super quod Hieronymus dicit episcopi
stola dicitur quod hoc precepto Abraham et
Loth angelos hospitio susceperunt. quod s. hospitalitatem dilexerunt
secundum xvij. Et non debet. xiiij. Per
hanc quaedam angelos susceperunt. Ho
spitalitas. non est in omnibus commendanda.
Nam sacra res est mensa hos
pitalis ait secundum iij. de beneficiis. c. xix.

Nec hospiti suo debet aliquis esse in
gratus prout ait ibi: de milite hos
piti ingrato: et idem vitupato. Et idem
Luce. ij. de officiis. c. ij. Recte laudanda
est hospitalitas. Est enim ut mihi
habetur valde decorum patrie: donum
hominum illustrium. Et hoc etiam
apud gentes prout ait ibi. di. Sy
monem Athenis hospitalem fuisse
et instituisse: ac vilicis imperasset
ut omnia preberentur his qui in vil
lam suam diuertissent. Loquitur
ibi de illis quae vocabantur Clades

Similiter de hoc Ambrosius. iij. de
officiis: ubi ponit exemplum de Leui
ta iudic. xix. Nam ergo in sacra scri
ptura quae in libris gentium hos
pitalitas semper laudatur. i. pe. iij.
Hospitales inuicem sine murmu
ratione. Unde Hugo. Hospes

N dē: hostium petens: quasi hostio pedem inferat. Antiquitus enim qui recipiebat: et qui recipiebatur venientes ad hostium ponebant pedem in eo: et affirmabāt quod vnus alium non deciperet. Et sic vterq; ponens pedē: amicitie pactum firmabant. Unde et facili: benignus: aptus: et qui aduentus amicum non subterfugeret: s; eis ad hostium libenter se exponit dē hospitalis. Unde et hospites non solum sunt inuitandi: sed etiam ad hospitium trahendi: exēplo Abrahę et loth vt dictum est: et exemplo discipulorum: qui coegerunt xpm dicentes. **H**anc nobiscum quoniā aduesperascit etc. Super quod Greg. li. ij. Omel. iij. dicit. q; non solum sunt hospites inuitandi sed etiaz trahendi. **U**nde narrat. Joannes Cassianus lib. ix. collocationū de quodā: q; si p; qnq; dies ad eius cellā nullus fratrum aduenisset: refectioem differebat. Et tūc sabbato vel dominico ad ecclesiam p;cedebat: vt si quem peregrinū reperisset: ad cellā reduceret: non tam illius necessitatis obtentu q; sue humanitatis gratia. Unde et irrationabilia debent hoies sollicitare ad hospitalitatem. **E**st enī Ambz. exam. Omel. v. Discant hoies hospitalitatis iura seruare: et ex aibus cognoscant quid religionis sit hospitibus deferendū: q; obsequia deputanda. quibus cor

nices obsequia sua negare nō solent. **E**st enim ibi d; ciconijs. q; simul ferunt: vno agmine proficiuntur: si qua pergendum putant. Quas cornices deducunt ac dirigunt: et velut quibusdam turmis stipantibus prosequunt: et qsi hospitio respiciant. **I**deo ait ibi Ambro. Nos his ianuas claudimus quibus aues alas suas conferunt q; adiumenta ciconijs aduersus inimicas aues cornices conferre dicunt: et per intervalla temporum residere in eisdem locis ciconie cum cornicibus reperiunt. **S**ic ergo discamus: hospitium dare peregrinis exemplo auium p;dictarum. et etiam exemplo hominum infidelium. **E**t enim ait Polycratus li. viij. c. xliij. Infideles consueuerūt aduersus hostes etiam cum proprio periculo patrocinari hospitibus quos infra quadriduum hospitio suscepisset. **M**otū enī criminis contraherat quisquis añ quintā diem hospitii peregrino humanitatis patrocinium denegabat. **O**b equitatem enim hospitibus exhibendā: hospes antiquitus dicebat quē nunc dicimus peregrinum. **L**ui q; fuerit inhumanus: de iure antiq; iniquus est vt ait ibi: **E**nī de hospitalitate sacerdotis ydolorum legit li. vij. ecclesiastice hystorie. c. xxiiij. q; cū Grego. eps urgente temporis procelle angustia in alpiibus: in phanum Apolinis di-

R

S uertisset a sacerdote lz prophano
 officiosissime exceptus est. Post
 cuius discessus accessit sacerdos
 ex more poscere consulta et respō
 sa. s. ab ydolo. Sed nihil inde re
 sponsi veniebat. Iterum et iterum
 sacerdos victimas repetit: et nihil
 ominis semp silentium pmane
 bat. Cūq; sacerdos stupore estua
 ret in somnis demoniū apparēs
 se nihil posse fatetur. Percūctā
 tiq; cām ait. aduentu Greg. epi
 se esse expulsū. Et cum perqui
 reret sacerdos: q; remedij daret:
 ait: non aliter licere sibi ingredi
 locum illū: nisi Greg. permisisset
T Quibus auditis sacerdos secut⁹
 est beatus Greg. et ad eum per
 ueniens: rem ex ordine pādīt: hu
 manitatis sue atq; hospitalitatis
 gratiam amonuit querellam nu
 minis expōit: ademptā facultatē
 questus sui deplorat: ac reddi si
 bi oīa in pristinum statam depo
 scit. Scribit beatus Greg. eplaz
 in hec verba Grego. Spollint. p
 mitto tibi redire ad locum tuum
 et agere que consueuisti. Quam
 epistolam cum posuisset iuxta si
 mulacrum affuit demon respon
 sa poscenti. Quod ille admirans
 et dicens penes se: q; Grego. erat
 maior illo: clausis ianuis phani
 adijt Greg. et prostrauit se ad pe
 des eius: rogans: vt illi se deo of
 ferat: cuius virtute Greg. dijs gē
 rium imperabat. Qui cum insta
 ret: cathecuminus factus est ab

eo: et postea liberatus: et in tantū
 vite merito ac fidei virtute profe
 cit: vt ipse in episcopatu btō Gre
 go. successor extiterit. Laudanda
 igitur hospitalitas sacerdotis in
 fidelis: venerādaq; sanctitas pō
 tificis mirāda quoq; pietas Sal
 uatoris: dictum sacerdotē iustifi
 cantis: et cōmendanda hospita
 ti gratitudinis vrbalitas prefati
 episcopi erga humanitatem hos
 pitantis. Fuerunt enī antiq; mul
 tum grati hospiti⁹ suis: et hospī
 tatorum ingratitude fuit multuz
 reprehēbilis apud eos. ait Sen
 iij. de bñfi. c. xxv iij. Ubi ait de q
 dam milite naufrago: q; cuz esset
 in possessionez cuiusda appulsus
 receptus ē ab illo triginta dieb⁹.
 Recedens vō ait. Referam de te
 gratiam: si contingat me videre
 imperatorē. Cumq; venisset ad
 Philippuz regem macedonuz
 petijt sibi dari predia illius a quo
 fuerat hospitat⁹. Quod ille fecit
 illius vō expulsus: non sicut ru
 sticus iniuriam tacitus tulit: sed
 regi omnia intimauit. Qui man
 dauit: vt omnia priori domio re
 stituerent: et militi improbissimo
 et hospiti ingratiſſimo stigmata l
 scriberent hoiez ingratū testātia.
¶ Similiter narrat Euse. li. v. c.
 i. de quodam: q; cuz esset ab alio
 humanissime hospitatus: hospī
 tem ad pugnam prouocauit. Il
 le vō cum esset viribus corporis
 et animi virtute superior: monē

V

X

Z Ingratum voluit, magis q̄ vince
re. Tuum inquit sit crimen: hos-
pitem occidere voluisse. **D**eus
autem non erit, vt hospes sit occi-
sus. Cum ergo hospitalitas sit in
omnibus commendanda, mul-
to magis in episcopis ⁊ ecclesia-
sticis q̄ sunt rerū dispensatores vt
dictum est. **A**nde ⁊ beatus Gre-
go. electōez cuiusdā q̄si auari dī
reprobasse: eo q̄ audierat eū ad
charitatē domus sue exercendaz
nemine innitasse: prout ait **Po-
licrat⁹** vbi. s̄. Omnes enim sunt
recipiendi: ne boni excludant: ait
Augu. ep̄la. lxxvij. ⁊ **Criso.** super
Mat. Omel. lx. Ideo de vidua
df. i. **Thi.** v. Si hospicio recepit.
⁊ de hospitalitate in vitis patruz
parte. i. per totum. vbi mira nar-
rantur de hospitalitate sanctorū
patrum antiquorum: ⁊ supra pte
prima vbi de principis hospita-
litate. in hospite autem summe
cōmendanda est illaritas. **A**nde
fm fabulam **Jupiter** ampli⁹ ac-
cepit hospitium pauperis euz
illariter suscipientis fm illud poe-
te: Super omnia vultus accesser-
e bo ni: nec inheres pauperis vo-
luntas. **H**ec enim illaritas ē deo
accepta. qz illarem datorē diligit
deus. i. cor. vij. c.

C Lapm. xi. **Q**d mensa episco-
pi resulgeat honestate sancta.

Et qz nulla hospitalitas ē
accepta: nisi fuerit gra-
ta vrbānitas in hospitiuz

susceptione debita liberalitas in
necessariorum subministracione
⁊ modesta illaritas in vultus ⁊
gestuum conuersatione: ideo epi-
scopus ⁊ vir ecclesiasticus debet
esse cum hospitibus in mensa: re-
ligiosa illaritate iocundus: libera-
litate munificus: ⁊ celesti colatio-
ne affabilis: alimentis celicis pa-
scendo aias: sicut corporalibus
corpora pascit: **E**xēplo beati **Au-
gustini** d̄ q̄ legit̄ in vita sua: q̄ hos-
pitalitatem semper exhibuit: ⁊ in
ipsa mensa lectionem magis q̄
epulationem vel potationez di-
lexit. Nulla verba mala sustine-
bat: nullas detractiōes. **A**nde in
mensa sua scripti erant hi versus
Quisq̄ amat dictis absentū ro-
dere vitam. **H**anc mensā indi-
gnam non erit esse sibi. **O**mnes
conuiuam a superfluis ⁊ noxijs
fabulis abstinere docebat. **E**t ne
quis facili iuratione in periuriaz
incidisset ⁊ in ecclesia p̄dicauit.
⁊ in suis instituit ne q̄s iuraret ad
mēsz. **E**t q̄ lapsus eēt in vnū de
statutis p̄debat potione. **E**rat enī
numerus poculorū suis prefixus
Et **C**onsimiliter narrat **D**ieronī-
mus de bono ep̄o q̄ apposita q̄-
qz libabat in mensa: vt superstitio-
nez fugeret: ⁊ continētā seruaret
Sermo eius: ⁊ omne conuiuiz
de scripturis erat: aut libenter au-
dire: aut verecunde responderi:
prona v̄o acriter cōfutari: v̄i. p̄ u-
t are contra se: magisq̄ docere q̄

vincere &c. Hec sunt fercula celestia: hec pocula sacra que debent ministrari: & propinari in mensa episcopali. Hec sunt ornata magis ornantia mensam quam vasa aurea vel argentea. que utinam multi episcopi in mensis suis haberent exemplo beati Augustini. de quo legitur in vita sua: quod coclearijs tibi argenteis vtes vasa cetera quibus mese cibi inferebantur testea & marmorea fuerunt: non tam necessitatis inopia quam proposito voluntatis. quod. s. vivebat in voluntaria paupertate. Unde & plebi dicebat: se malle ex collectionibus plebis vivere quam possessionum curam vel gubernationem pati. Et cum ecclesie pecunia deficeret. hoc populo nuntiabat: non se habere quod pauperibus erogaret.

G Contra est de multis. qui cumulant vasa aurea & argentea in mensis & parvi cogitant de pauperibus quod forte non habent vasa lignea. De quibus bene Ber. super Cant. omel. lxxv. Unde hanc illis exuberare estimas rerum affluentiam. vestium splendorum: & congeriem vasorum aureorum & argenteorum nisi de bonis sponse? Non autem sic fuit de illo rege de quo egit: quod noluit uti nisi vasis fictilibus. Unde versus. Sicilibus cernasse ferunt Anathoclea regem. Et quod albedo sepe onerasse luto. Et quod renti cam respondit. Rex cum sim Lidie figulo satis genitore. Fortunam reverenter habet quoniam

repete. Divites ab exili progredire domo.

Capitulum duodecimum. Quod episcopi convivio desit voluptas & adsit modestia.

Antifex ergo debet cum
p hospitiis convivari ad modum philosophorum & sanctorum: non ad modum popularium & civilium: est enim triplex convivium. scilicet plebeium siue vulgare in quo regnat voluptas & vanitas. Isa. v. Lythara & lira &c. in convivium vestris: & post dominum non respiciatis & est convivium modestum & civile: in quo regnat societas & honestas. de quo Psal. li. viii. c. ix. Civilliter convivare est illari vultu: larga manu: diligenti officio ameriare convivium: & quod in usum suppetit: habita consideratione loci & temporis singulis dispensare: non ex tristitia aut ex necessitate. In quo convivio difficile est abstinere a peccato saltu leni seu veniali. Et est convivium philosophicum. De quo ibidem. Convivium philosophicum sunt omnia castigata & in suis regulis limitata. Socrates non revocant: ne positivam iustitiam exequant: nec Platonem a naturali inquisitione Thimeum non prohibet causas rerum omnium aperire: nec aliquis a quocumque virtutum officio retardat. In tali convivio apud philosophos regnabat veritas: apud sanctos regnat & veritas & charitas. Unde & Salvator ait

I

K

discipulis. Nō grauent corda uestra crapula et ebrietate, quoniam si vires possint libere operibus suis intendere absque impedimento. Illi sancti epulabantur in agnitione sinceritatis et veritatis: et modo cum deo epulantur in delictis eternis.

L Secura. n. mens quasi iuge iuuuū puer. v. Comedunt. n. o panibus quos sapientia proponit in mensa et bibunt de vino quod miscuit. Prover. ix. religiosa maturitate gaudentes ad imitationem illius populi.

Judith ultimo. Populus erat iocundus sed facie sanctorum.

Qualiter autem conuiuia antiqui ordinabantur narrat Val. li. v. c. i. di. Cōuiuium sollenne maiores instituerunt: cui propter cognatos et affines nemo interponebatur: ut si qua inter necessarias personas querela esset orta: apud sacra mensa inter hilaritatem aliorum: fauoribus concordie adhibitis tolleretur. Senectuti iuuentus ita cumlatum et circumspectum honorem reddebat tanquam si maiores nati: adolescentium cōsuescentia essent patres. Eodem modo circa iuuenes senectus. cum aliquem ex pluribus cōiunctis: aut propinquum aut amicum ad curiam deducebant: affixi valuis expectabant: donec reducendi et officio fungerent: quibus voluntaria statione et corpora et aios ad publica officia impune sustinenda roborant: progressusque breues inulcem virtutum suarum: verecunda la-

boris meditatione ipsi inuitati ad mentiam diligenter querebant. qui nam illi iuuuio interfuturi essent ne senioris aduentum discubitu precurerent: sublataque mensa poris consurgebant. Cene quoque tempore quibus parco et modesto sermone solliciti sunt ut maiores nati in iuuuio: ad tybias egregia suorum opera carmine comprehensa pangebant: quo ad ea imitanda inueniunt uirtutem alacriorem redderent. hec Val. Curialis ergo urbanitas antiquorum in conuiuio statuendis et rationabilis ordinabilitas: et utilis comoditas. Nec mirum: quia philosophia est totius ciuitatis et omnium agendorum magistra Unde et ipsa sapientia patris docuit instituire conuiuium quoniam ait Luc. xliij. Cum inuitatus fueris ad nuptias recube in nouissimo loco. Et omnes ad conuiuium inuitant. Luc. xvij. Homo quidam fecit cenam magnam. et honestos uoluit esse iuuuio. Math. xxij. Quomodo huc intrasti non habes uestem nuptiale. Episcopi ergo imitent summum pontificem Iesum christum in instituendo conuiuio et in inuitando ad ea: et legi faciant egregia facta sanctorum patrum in mensis suis que describunt in scripturis sacris: excludendo cantica uanitatis. carmina secularitatis: et histrionica spectacula curiositatis: ut sic sint deformia eorum conuiuia a uulgaribus et plebeis. De alijs uo

virtutibus quas ait Apo. esse ne-
cessarias episcopo supersedeo ad
presens: cuz de illis Hieronym⁹
sufficiens determinet epla: xliij.
z. xliij. z de quibus in glosa pa-
me. Th. ij.

¶ Quarta distinctio. De officijs
ecclesiasticorum.

¶ Caplm primū de dispensatione
sacramentoz quā habent episco-
pi z curati.

Abito quales esse de-
bent ecclesiastici com-
muniter videndū est
d' officijs eorū z spe-
cialiter de tribus que

R sunt: sacramenta diuina dispen-
sare. Precepta dei denūtiare. pi-
as z iuges orationes coram deo
pro populo presentare. In quorū
figura ait ter dñs Petro pasce pa-
sce pasce. Jo. vltimo. Eorū enī
est sacramenta dispensare cuz sint
spōsi ecclie: vt generēt filios dei
z ecclie. Unde Grego li. vltimo
Registri i fi. Lensemus eos qui
apostolorum figurā tenent predi-
care: baptizare: cōmunionem da-
re penitentes suscipere: peccata sol-
uere. Bath. vltimo. Euntes in
mundum vnīuersum predicate
euangeliū docētes omnes gētes
z baptizantes eos zc. Joānis. xx.
Quorum remiseritis peccata re-
mittuntur eis. zc.

¶ Capitulum secundum. De ve-
ritate predicabilium: z obligatio-
ne ad predicandum.

Tem ipsorū est dei docū-
menta denūtiare: z ea
populo predicare. Job. xxxj. Si
aduersum me terra clamat: z cū
ipsa sulci eius deflent. Si como-
di fructus absq; pecunia. zc. Abi
Greg. mor. xxij. in fi. multuz. An
ait. Ad terram clamare: est con-
tra regentis iniustitiam subditos
dolere. Et fructus absq; pecunia
comedit: qui comoda ecclesiastica
ad vsum corporis accipit: sed ex-
hortationis ministeriū populo
non impendit. Sequit. Quid ad
hec nos pastores dicim⁹: q' offici-
um quidem precōis suscipimus:
sed ecclesiastica alimenta muti co-
medimus. Exigimus qd nostro
debet corpori: sed non impendi-
mus quod subditorū debet cor-
di Eccl. iij. Studies verbuz ex ore
meo: z annūciabis eis. Abi Greg.
li. i. Omel. xi. Preposit⁹ sine cul-
pa non est: quando vba vite nō
audiens ex sua culpa mortē sub-
iectus. Hunc ipse occidit. qz cuz
morti tacendo tradidit. Abi enī
subiectus ex culpa sua morit: ibi
his qui preest quia tacuit re⁹ mor-
tis inuenit. Tot occidimus quot
ad mortem ire tepidi tacentes vi-
demus Luc. x. Dignus est enim
operari⁹ mercede sua. Abi Gre.
li. i. omel. xvij. Pensemus q' te-
dānationis sit sine labore merce-
dem laboris suscipere. Et Hier.
epla. xliij. dicit: q' doctrina a sa-
cerdotibus expectatur: z veteris

precepta sunt legis: et ad Thimo-
teum plenius legit opus episcopus
et amplectentem eum quod secundum do-
ctrinam est fidelem sermonem:
ut potens sit exhortari sana do-
ctrina. et. Ideo Osee. iij. Quia:
repulisti sciam: repellam te ne sa-
cerdotio fungaris mihi. Sic enim
sensibiliter patet: militie stipendia
recipere a non militatibus: mer-
cedem pastorum suscipere a non cu-
stodientibus gregem conducto-
rem mercedem accipere a non labo-
rantibus in vinea: iniustum est et im-
pium. Sic et iniustitia magna est
accipere a populo precia pecca-
torum: et non habere curas debitas
et ipso nec soluere debita officia.
Ideo ait Apo. Quis vnquam mili-
tat stipendijs suis? Aut quis plan-
tat vineam: et de fructu illius non edit.
Quasi dicat. Illis debetur stipen-
dia ecclesie qui militant pro ea: et
eam plantant: et pascunt. An ait
ibi. Si seminauimus vobis spūa
lia: non est magnus si vestra me-
tamus carnalia. Et de hoc Bre.
vbi. s. multa et mor. xxij. Et super
euangelium. dicta Omel. et super
Ecce. vbi. s.

Capitulum tertium. De sanctitate vi-
te predicantium et virtuositate.

Et ut predicatio sit fructuo-
sa: oportet quod sit sanctitas
et perfectibilitas a parte pre-
dicantis: quod peccatori dixit deus:
quare tu enarras iustitias meas
et assumis testamentum meum per

os tuum? predicatorum enim sunt
organa veritatis et aliquando ser-
mo subtrahit culpa predicantis:
aliquando pro culpa auditorum:
ait Greg. mor. xxx. in fi. Tūc enī
est sermo viuax et efficax: cum est
predicantis pura sanctitas: et vir-
tuosa perfectibilitas: Sicut de bea-
to Stephano Act. vij. dicitur. quod non
poterant resistere sapie et spūi qui
loquebat. Et de hoc narratur
li. x. Historie ecclesiastice: quod cum
sancti patres conuenissent ad cō-
cilium Nicenum: et ibi essent phī
et dialetici: quorum vnus nonfli-
ctus cum episcopo in dialetica mo-
uebat in tantum quod fiebat ingena
spectaculum conuenientibus ad
audiendum: non poterat concludi
phus aut astringi. Tanta enim
discendi arte obiecta. omnibus oc-
currebat. quod vbi maxie putabatur
astringi: velut anguis lubrica la-
beret. Quod videns quidam ex cō-
fessoribus vir simplex et nihil ali-
ud sciens nisi Iesum xpm: et hūc
crucifixum poposcit: se cum pho
sermocinari. Quod audientes il-
li quod nouerant eius simplicitate: no-
lebant pati: ne risui efficeret san-
cta simplicitas. Sed ille perstitit
mouens sermonem et dicens. In no-
mine Iesu xpi: phē audi me: et quod
vera sunt. Deus vnus est qui se-
cit omnia: et creauit virtute verbi
sui. Hoc verbum est sapientia:
quem nos dicimus caro factum. Et
filius natus pro passionibus et morte
nos a morte

A

B

C

nos a morte liberauit: et resurrectione sua vitam nobis eternam promisit. Quem omnium iudicem expectamus. Credis ita ph. Est ille velut si nunquam ullum sermonem dicendi didicisset: ita stupefactus virtute verborum: ac mutus: hoc solum ad omnia potuit respondere. Ita sibi videri: nec aliud posse magis esse verum. Cui senex. Si hec ita credis: surge sequer me: et christi fidei signaculum suscipe. Et conuersus ph. ait ad omnes. Viri eruditi: dum verbis mecum res gesta est: verba verbis opposui: et que dicebantur: dicendi arte subverti. ubi vero virtus pro verbis processit ex ore dicentis: nec veritati resistere: nec homo aduersari potuit deo. Et ideo si quis vestrum potuit in his que dicta sunt sentire que sentio credat christo et sequatur hunc senem in quo locutus est deus. Et ita ph. christianus factus tandem gratulatus est: se esse victum.

E **C**onfirmat legit libro. ij. hystorie tripartite. c. viij. ubi dicitur quod cum disputationis delectatione traheretur negotium fidei vnus e confessoribus laycis obuiauit dicens. Audite. Christus et apostoli nobis artem dyalecticam tradiderunt sed doctrinam euangelicam: fide pura et bonis operibus obseruanda. Quod dictum omnes approbauerunt: et dyalectici cessauerunt.

F **C**ibidem legitur. quod vnus magnificencia sermonis illuderet sa-

cerdotibus quidam senex simplex hoc non ferens accessit proferre sermonem. vnde fuit formido magna maturioribus. In nomine domini inquit o ph. audi dogmata virtutis vnus est creator omnium: et verbus eius quo creauit omnia: quem filium nominamus: cum hoc credimus. Noli inuestigare studium. et si credis hoc: responde. Est ille stupefactus: credo inquit: et mutatus est ineffabili virtute. **C** **I**bidem legitur: quod cum Constantinus imperator venisset Bisantium et ph. vellent disputare cum Alexandro Constantinopolitano episcopo de dogmate veritatis. Et cum esset vnus ex omnibus electus omnium consensu: et alij silentes deberent intendere: ait illi sanctus episcopus. In nomine iesu christi impero tibi ne loquaris. Sicque factum est. vt eius audiuisset sermonem obligato ore conticuit. **E** **I**n non igitur hoc maius miraculum: an vt lapis: violentia verbi diuideret: quod aiunt Julianum fecisse Chaldeum. vt dicit ibi. **C** **P**redicator ergo si vult vt verbum eius sit efficax: hauriat fluentia gratiarum a deo: quibus se impleat: et amore diuino ferueat: ipsiusque verbi auctorem exoret: vt verbo suo virtutem tribuat ad corda auditorum penetranda. **D**ominis enim est preparare animum: dei autem gubernare linguam: puer. xvi. **E** **S**ere enim dominus dabit verbum euangelicantibus

virtute multa: illis scilicet q sunt vere euāgelicātes. **H**anc gratiam habuerūt sancti quidam a summo magistro: qui verba proferebat s̄m auditorūz qualitatem vnde Haymo. sup primā ad corinthios. In vita inquit sancti Lesarij legitur: q sp̄s sanctus sermonem eius disponebat vt oīuz conscientias verbis pcuteret: q̄si si auditores sibi eas māifestassēt. **I**bidem narrat: q quidā adulescens hō scelestus: beato Augustino p̄dicante intrauit: statiq̄ ipso non attendente: sermo eius versus est s̄ vitia illius. Qd̄ ille considerans a deo sibi reuelatū esse de se credit: et emēdatus est. **K** Similiter idē narrat de se. vi. confessionū: q ipso docente aliq̄ intrauit: et ille non cogitās: de ludo cui ille erat intentus cū irrisione mordaci locutus est. Qd̄ ille in se rapuit: nec ppter aliud q̄ ppter se hoc dixisse credidit: et qd̄ aliū acciperet ad succurrendū: ad se ardentius diligēter ipse accepit scilicet exiuit de illa fouea: vt apte tibi scilicet deus: ait Aug. tribueretur eius correctio. p me quidem illam scilicet necessitatē operatus es. loquitur ad deū etc. **L** Consimiliter legitur de eo in vita sua: q eo docēte: sermo eius pcessit infra errorē manicheorū. Et cuz sederet ad mensam dixit socijs: se admirasse de hoc. Et cū illi idē dicerent: credo inquit: do

minū aliquē curasse ab errore: in cuius manu nos et sermones nostri sumus. Et post biduū: venit ad eum quidam flens et cōfites se fuisse manicheus: quousq̄ audiuit eū loqui in ecclesia. Quia catholicus est: et postea presbyter. Pro quo ipse gratias egit deo. **M** Humiliter igitur et feruenter oret predicator: vt deus sermones eius dirigat pro vtilitate auditorum. Nec sibi tribuat in aliquo: si sint conuersi ad deum occasione sermonis sui: q̄ ipse deus p̄uertit populū suum ad se p simplices sicut per sapientes. Stulta enim mundi elegit deus vt confūdāt sapientes. i. cor. **N** Unde legitur libro. x. ecclesiastice historie: q gens hyberorūz que sub axe p̄to incet per vnam captiuā mulierem conuersa est. Fuit enim ap̄ eos vt dicitur sibi quedam captiua fidelis: ducēs vitam sobriam et pudicāz. iugiter orans. Cuz quereretur ab ea: quid hoc vellet respondit simplr: se xpm verum deū hoc ritu colere. Erat aut̄ ibi mos: q cuz paruulus egrotaret: circūferebatur a matre p singulas domos querendo remedia. Et sic semel venit vna cum filio egroto ad domū vbi captiua hec erat: et q̄siuit ab ea si sciret aliqd̄ remediūz. Que respondit: nihil aliud se scire remediūz. Sed xpm quez colebat affirmavit posse dare salutēz. Cuzq̄ ciliciū suum par

tulo superposuisset: et ofonem fu-
 disse ad deum: sanus reddi infan-
 tem matri. Quis facti fama dis-
 currit per omnes usque ad aures
 regine. Que cum gravamine eēt
 afflicta rogavit captivam duci ad
 se. Est illa non abiit: ne presume-
 ret amplius quam sexus permittere vi-
 dere. Ipsa vero regina fecit se de-
 ferri ad eius cellulam: et sanata ē
 eo modo quo puer predictus. Cui
 predicavit: christum auctorem esse sue
 incolumitatis et vite: qui dat om-
 nibus vitam. Que regina narra-
 vit omnia regi: qui iussit: illi ma-
 nera deferri pro salute conjugis.
 Cui regina. Nihil horum dignatur
 accipere. Aurum despicit: argen-
 tum respuit: et ieiunio quasi quodam
 cibo pascitur. hoc solum munus
 ei dabimus: si christum deum suum
 colamus. Quod rex distulit donec
 quadam die iuit ad venandum.
 Et cum tenebre essent densissime:
 et comilitones eēt quasi errantes
 et ipse solus circumdatus densissi-
 ma obscuritate: ait. Si vere deus
 est christus: quem vrorum mee captiva
 predicavit: et liberet me de his te-
 nebris: eum ut deum colam. Que ut
 mente deuouit: dies reddita est:
 et incolumis rediens totum factum
 regine narrauit. Vocata quoque ca-
 ptiva: docuit eos modum supplicandi
 di christo: ecclesiam fabricari monuit
 formamque descripsit: et omnes cre-
 diderunt domino iesu christo. Cuius co-
 lumne deberent in ecclesia collo-

cari: nec vna letari posset: capti-
 ua in oratione pernoctauit: et ma-
 ne cum rex veniret: vidit columnam
 super basem suam librata suspen-
 sam: et cunctis videntibus super ba-
 sem deposita est. Cum autem omnes
 credidissent: et ecclesia constructa
 esset: legatio missa est ad Constā-
 tinum imperatorem: ut mitteret sa-
 cerdotes ad implendum munus dei
 ceptum. Quod et ille fecit cum gau-
 dio et honore. Magnifica er-
 go potentia dei: et mirifica miseri-
 cordia eius que per vnam captivam
 fidelem totum regnum conuertit
 ad fidem: ut sibi soli honor attri-
 bueretur. Sanctitas ergo et vite
 perfectibilitas plus efficiunt in
 predicatore: ut vtiliter predicet quam scie-
 lumiositas. Iohannes Isa. xl. Super montem
 excelsum ascende tu qui euā-
 gelizas syon. id est super eminentiam
 vite prout exponit Grego. super
 Ezech. vbi. s.

Capitulum. iiii. Quod predicatio
 sit secundum auditorum exigentiam or-
 dinata.

Item debet esse predica-
 tionis distincta ordina-
 bilitas pro auditorum qua-
 litate et capacitate: ait Grego. vbi.
 s. vi. q. predicator pensare debet
 quid et quibus loquatur. De quibus
 bene loquatur: ponens exempla
 de medico: qui debet considera-
 re quomodo sit vulnus ferendum
 quod medicamentum opponendum.
 Et similiter de agricola: qui pu-

considerat terre qualitatē q̄ se
 men iaciat. Proinde ergo predi-
 cator p̄siderare debet auditorū
 capacitatē ⁊ qualitatem: vt s̄z
 hoc sermonē proferat: exemplo
 saluatoris qui ait discipulis. Jo.
 xvi. Multa habeo vobis dicere
 que non potestis portare modo.
S Job. xxvi. Qui ligat aquas in nu-
 bibus. Abi Gre. mor. xvij. vt sci-
 licet non inundatione sciētie sed
 moderata distillatione foueātur
 auditores. Nam per nubes pre-
 dicatores: ⁊ per aquas sciētia pre-
 dicationis inuitur: vt ibi exponit
 Et Job. xix. Sup illos stillabat
 eloquium meū. Abi Gre. mora.
 xx. In hoc videtur indita sapien-
 tia magistrorū. Debet enim subti-
 liter qui docet p̄spicere: ne plus
 studeat predicare q̄ capiatur ab
 auditore. Et Job. xxxvij. Quis
 dedit gallo intelligentiam: Abi
 mora. xxx. Gallo intelligentia tri-
 buitur: cū doctori veritatis discre-
 tionis virtus vt nouerit quibus:
 quid: ⁊ q̄n proferat diuinitas mi-
 nistratur. Non enīz vna eadēq̄
 est p̄ctis exhortatio: qz nec p̄ctos
 par morū qualitas astringit. Se-
 pe enim alios inficiunt que alijs
 profunt. Et ponit exempla plerū
 q̄. herbe que hec animalia refi-
 ciunt: alia occidunt. Et lenis sibi-
 lus equos mitigat: ⁊ catulos insti-
 gat. Medicamentūz qd̄ hūc mor-
 bum minuit: alteri vīres iungit.
 Et panis qui vitam fortūm ro-

borat: parunlorū necat. ¶ Pro
 qualitate ergo auditorū: formā/
 dus ē sermo doctoz: vt ⁊ sua sin-
 gulis congruat: ⁊ tamen a cōis
 edificationis arte nequa q̄ rece-
 dat. Ibidē ēt ait: q̄ intente men-
 tes auditorum sunt quasi tensio-
 nes cordaz strate in cythara: q̄s
 tangit artifex plectro: vt reddant
 p̄sonam melodiam: licet nō oēs
 vno pulsa feriantur. ¶ Consilr
 debet facere predicator in menti-
 bus auditorum cū plectro ratio-
 nis: qz aliter admonendi sunt vt
 ri: aliter femine: ⁊ sic de alijs: vt
 ait ibi: ⁊ secūdo passo. per totum
 ¶ Semp tamen predicator pro-
 uidere debet: q̄ sit predicationis
 veritas: vt nec adulatione: nec
 amore: quest⁹ cupiditate: aut pu-
 filanimitate obmittat quin predi-
 cet omnibus vītatē: exemplo
 Michæ. i. Re. vltimo. Qui cū
 hortaretur loqui placencia r̄ndit.
 Auit dñs: qz quecūq̄ mihi dixe-
 rit hec loquar. Prop̄ha enīz do-
 cens mendacius: ipse cauda est:
 operiens scilicet turpitudines au-
 ditorum: sicut cauda turpitudinē
 animalū. Isa. ix. Tali predicatio-
 ne indigent maxie potentes mū-
 di. Ait Sen. vi. de benef. c. xxi.
 Mōstrabo tibi: cuius rei iopia
 laborant fastigia: qd̄ omnia pos-
 sidentib⁹ desit. s. qui veruz dicat
 ets. Sequit. Adulādi certamē ē:
 ⁊ vnū amīcoz oīum officiū: vna
 intētio: q̄ quis blandissime fallat

X

Y

Z

A Ignorauerunt scilicet potētes vi
res suas: dum se taz magnos cre
dunt q̄ audiunt. Et ponit exem
plum de Xerse duce exercituum:
cui omnes sui promittebāt adu
lādo victoriam. Solus autē Da
magathus dixit sibi vez. s. confu
sionem suam: vt habitum est. s.
Lui postea gratias egit: quia so
lus sibi veruz dixisset: p̄misitq̄
vt peteret ab eo quid vellet. Qui
petijt vt curru vectus: capite re
ctam tyaram gerēs maximā ciui
tatem sardis intraret. Miserabi
lis ergo gens in qua nō nisi vn̄
B inuentus est qui diceret verū re
gi: ait ibi. Predicator ergo dicit
deus. pro anima tua nō confun
daris dicere verum. Ecc. x. Qd̄
constanter fecerunt prophē: apli
z sacerdotes: vt patet considerā
ti sacre scripture seriem. Jo. i. thi
iij. Argue. obsecra: icrepa. zc.
Capitulum. v. Qd̄ predicatio
debet esse virtuosus exemplis cō
firmata.

I Tem ad predicationem
cōfirmendam debet eē
in predicante opeꝝ per
fectibilitas: z exemplorū virtuo
sitas. Qui enim fecerit z docue
rit: magnus vocabitur in regno
celoz Math. v. Et hec est lex p̄
dicatorū vt impleant que docēt:
C ait Grego. mora. xix. in p̄ncipio.
Job. xxviii. Quādo pōebat plu
uijs legem. Ibi Gre. loquēdi au
toritas p̄ditur: quādo vox opeꝝ

re nō sonat. Job. xxxix. Nūqd̄
nosti tempus ptus hibicū in pe
tris. vbi mor. xxx. dicit Grego. q̄
oportet vt p̄dicatores sint fortes
in preceptis: cōpatiētes in firmis
terribiles in minis: in exortatio
nibus blandi. z sic de alijs q̄ enu
merat. Et. ij. pasto. c. xliij. dicit q̄
p̄dicator debet plus actib⁹ q̄ vo
cibus resonare. Idem sup Lan.
omel. lxx. validior ex vox operis
q̄ oris. vt enim ait phus. ethico.
liij. Actiones sunt credibiliores
scilicet sermonib⁹ in pactōibus z
actionibus. Et cū dissonant inte
rimūt verbū: vt dicitur ibidez in
textu z p̄mēto. Et Sen. epistola.
cx. Sunt qdā q̄ in signū simula
te perfectionis vitia quibus ipsi
laborant: in alijs mordent: lace
rant: z reprehendūt. ac si ipsi illa
vitia non haberent. Cōtra quos
Hiero. epistola. xc. ad Rusticu
monachū de institutione vite ait
Nulli detrahas: nec in eo te san
ctaz putes: si alios laceras. Accu
sam⁹ sepe que facim⁹: z nō nosip
sos disertū in nostra vitia inuehi
mus muti de eloquentibus iu
dicantes. Ideo Apo. i. o. ij. In
quo alium iudicas: teipsum con
dēnas. eadem enim agis que iu
dicas. Sequit. Qui p̄dicas non
furandū furaris: q̄ dicis non me
chandū mecharis. zc. vt eniz di
cit Sen. epistola. lxx. Turba sa
pientū plus ex morib⁹ q̄ ex ver
bis Socratis traxit. q̄ plus hov

mines oculis & auribus credūt. Et Sen. epistola. ex. Sic ista discam: vt que fuerunt verba sint opera. vbi ponit exemplū bonus di. q̄ i tēpestāte gubernator naufragabūdus nō pdest. Quid inquit adiuuare potest rector nani gij attonitus & vomitans. Non ē loquendū sed gubernanduz. Dicunt enim hec dicit Plato. hec zeno: & ingens agmen phoz. Faciant que dixerint: & sua eē monstrabunt. Ideo filius dei cepit facere & docere: actu. p̄io. erat enī potēs opere & sermōe. Luc. vlti. **C**apituluz. vi. Qd̄ oratio pro populo debet esse assidua.

G Ebēt similiter viri ecclesiastici pascere dei populum fructibus orationū s̄m Ber. vbi. s̄. Eorum enim est orare deum pro populo: ipsum sibi placando & cōmendando. ex.emplo Moysi qui ait. Exo. xxxi. **H** Aut dele me de libro vite in quo me scripsisti: aut dimitte eis hāc noxiā. Joel. iij. Inter vestibuluz & altare plorabāt sacerdotes. &c. Ideo enim recipiūta populo decimas & oblationes ad sustentationem: vt in quiete & tranquillitate orent. p̄ populo aduocātes ad deum pro eo. p̄pterea debent scire leges & consuetudines celici cōcistorij: & ante supremū iudicem efficaciter perorare. Sicut enim oratoris p̄prij est. distincte aperte & ornate dicere: putat Tuli⁹

primo de offi. sic est ecclesiasticorum ante deū spūaliter perorare Et de hoc Grego. primo pasto. c. xix. multum. vbi ait. Sit rector singulis compassione proxim⁹: & p̄ pietis contemplatione suspensus. Sed qz non sic faciunt multi conqueritur dñs. Ezech. xxij. Non ascendistis ex aduerso: nec opposuistis vos mure pro domo domini. Qualiter autē orandū est horis canonicis dictum est in alio tractatu scilicet in drathario vtinam autem tales essent sacerdotes euangelici orando quales erant legales: De qb⁹ narrat Hergippus libro primo: qz cū p̄d̄ peius intrasset hierusalem & templū inuasisset: stupebat vtrorum animositates: & nūq̄ remissa officia sacerdotū in medio belli furore tanq̄ si p̄funda pax esset: nihil deerat solemnitati sacrificioz sed victime altaribus imponebātur. Intrauerant urbē Romanie & tamen nullū intermissuz ē officij genus: tanta erat cura ministerij. Sacerdotes enim vsq̄ ad vltimū in suo numie perseuerabāt & infulati inter ipas hostias necabantur. Ecōtra est de multis hominibus qui preponūt officia spiritua- lia volentes comedere cū Hely crudaz carnē sacrificij. i. Re. iij.

Capitulum septimum. Quis esse debēt quibus comittitur animarum cura.

Et quae predicta officia ex-
ercere: non est puerorum
ydiotarum: nec inexperto-
rum providere debet prelati ma-
iores .s. episcopi: ne talibus con-
ferant ecclesias qui non sunt habi-
les ad talia officia. Sed in parte
solicitudinis assumant viros sa-
pientes et industrios: sicut preci-
pitur Exo. xviii. c. Provide tibi
viros de omni plebe potentes et
timeantes deum. Et Deus. i. id est
Debenent enim saltem imitari pha-
raonem: qui noluit committere pe-
corum curam nisi viris industrijs
gen. xlvij. Si nosti esse in illis vi-
ros industrios: constitue magistros
pecorum meorum. Sed heu hodie
puerulis effeminatis ydiotis: et le-
gem dei ignorantibus: aie sangui-
ne saluatoris redempte custodien-
de committuntur. agminibus lupo-
rum undique irruentibus. Ad pre-
videns deus dicit Isai. iiii. Dabo
pueros principes eorum. Et Ideo
Ber. ad Eugenium lib. iiii. ante si.
Satis episcopi ad manum habent qui
bus aie tradant: Sed cui comit-
tant facultates suas non inveniunt
Sequitur. Patientius ferimus
iacturam christi quam nostram. Quoti-
dianas expensas quotidiano re-
ciprocamus scrutinio: et continua
omnium gregis detrimenta nescimus.
De elcarum precio: et numero pa-
num cum instrumentis quotidiana
est ratio cum presbyteris rara cele-
bratur collatio de peccatis. Cadit

asina et est qui subleuet. Cadit asina
et non est qui requirat. Exemplum
de episcopo: qui noluit committere pi-
ra custodienda puero: cui comi-
sit ecclesiam? Cogitare enim debet
episcopus. quod ipse est sicut agricul-
tor et edificator: et sicut architector
i. cor. iij. Dei agricultura estis: dei
edificatio estis. Sequitur. ut sapientis
architectus fundamentum po-
sui. grandes enim lapides et qua-
dratos debet ponere in fundamen-
to: exemplo Salomonis. iij. Re.
xv. scilicet viros virtuosos: et tri-
bulationum pressuris politos. Pa-
stores enim ecclesie: et ecclesiastici sunt
superedificati supra fundamentum
apostolorum et prophetarum. eph.
ij. Item debet statuere colum-
nas fortes: et erectas ad sustentan-
dam ecclesiam: quales sunt pasto-
res ecclesie et prelati gal. ij. in si. hi
columnae erant. Pro quibus pone-
re stipulas et festucas. id est. pueros et
leues personas insania est. Exem-
plum de bono episcopo qui respondit
principi petenti pro leui persona: ut
eum statueret in ecclesia dicens: quod
si ipse peteret ab eo ut poneret fe-
stucam pro columna in castro suo:
eum non exaudiret. Cum ergo ec-
clesia sit castrum dei: non debet
festuca vel calamus fragilis pro co-
lumna poni: cum in infinitum sit ma-
gis plangenda ruina ecclesie quam
castrum materialis. Et qui tales col-
locantur: ecclesias destruunt. Isa.
xlx. venerunt structores tui de-

fruentes. **T** Item episcop⁹ est si-
cut doctor & magister: q² superin-
tendens vt dictum est. Et vt pre-
cipuus doctor ecclie que est scola
summi magistr⁹: q² ait Jo. iij. vn⁹
est magister vester. Sed ars ar-
tium est magister animarum. ait
Bre. primo pasto. c. i. Magnuz
ergo vituperius est epo & pericu-
lum statuere ad regimen anima-
rum eos qui artem ignorant. Si
enim ignominia est magistro ar-
tium scolam comittere ignorant⁹
artes & p⁹ncipia: & artis instrumē-
ta: multo magis ex parte ista. vñ
Bre. vbi. s. Ab impitis magiste-
riū qua temeritate suscipitur: cuz
sit ars artium regimen animarū

V **C**onfimiliter cū eps sit preci-
pua medicus: comittere talib⁹
offm̄ medicandi periculosuz est.
vnde subdit ibi: q² cogitationuz
vulnera: occultiora sunt visceruz
vulneribus: & tamen qui spiritua-
lia precepta nunq̄ nouerunt: se
medicos profiteri non metuunt
cum e⁹: q² viz pigmentorum ne-
sciūt: medici corporis videri eru-
bescūt. **B**erito ergo sunt rei ani-
marum qui aiaruz curam talib⁹
comittunt. & qui eas in curam su-
scipiūt. **J**o⁹ Isa. iij. esto princeps
noster. Qui rñdit. Non sum me-
dicus. &c. **S**imiliter epus est
dux aciei iesu xpi ad pugnandū
p̄ hostes. Cuius est eligere viros
expertos ad pugnandū q² possint
aciem defendere. vnde cant. iij.

in fine. En lectulus Salomonis
quingenta fortes ambiūt: ex
fortib⁹ israel: omnes ad bella do-
cissimi. **M**agna ergo frans est
assumere pueros ignaros artis
militandi: & eis dare stipēdia que
debentur militibus defendētib⁹
aciem xpi. **A**it apo. i. cor. v. puo-
cans ecclesiasticos viros. Quis
vnq̄ militat stipendijs suis. **C**ō-
similiter potest dici quo ad om-
nia officia que sunt ecclesiasticorū
quale est officiu pastorale: pcura-
torum: gubernatorum. Non ne
in tempestatibus esset in san⁹ qui
navis gubernacula pmitteret in
fantulo ignorant⁹ cunabulū suū
regere: maxime fluctibus & tem-
pestatibus surgentib⁹: vētis irru-
entibus: ptes navis dissoluētib⁹:
tenebris inuoluētib⁹: & bestijs ra-
pientib⁹: Cuz ergo sic. sit de nauē
ecclie in tempestatibus hui⁹ mū-
di: eius gubernaculū non est nisi
industrio cōmittendū. **Q**ui etiaz
q̄ntūcūq² sit industrius: d⁹ time-
re & iugiter vigilare: & artificialr
gubernare. vñ Grego. li. i. Regi-
stri. vetustā nauem cōfractā indi-
gnus infirmusq² suscepti. vndiq²
fluctus intrat. **I**deo mihi in peri-
culo manum orationis porrigas
Si ergo tant⁹ gubernator timuit
in regimine sue navis: qualiter ti-
mere debet q² ignorat manū ad
gubernandum ponere. cum ipse
dicat registri. ix. navis governa-
tor cū aduersari sibi ventū cōsi-

A derat fluctus quosdā directo cla
no exuperat: ⁊ quosdam quos se
superare non posse preuidet infle
xo cursu prudenter declinat. Sic
inquit sanctitas vestra: quedā cō
pescendo: quedā tolerando miti
get. Cum igitur talis magister et
doctor nauigij timeat de pericu
lo nauis ecclesie: stult⁹ ē quilibz
alius: cui cōmissa est ecclesie gu
bernatio: qui non timet. Et sic sa
tuus est qui indignis cōmittit gu
bernaculum: vt dictum est p̄us.

¶ Quia distinctio. Quales eē de
bent iudices ecclesiastici.

¶ Caplin primū. Qualia debēt
esse eorum iudicia.

q Tales autem esse de
bent iudices in repu
blica ecclesiastica: q̄ sūt
ad modum oculoruz
⁊ aurium: patere pōt

B ex dictis superius de iudicib⁹ se
cularibus parte .i. **¶** Similiter
quales esse debent aduocati siue
oratores patet ibidem. Si enī iu
dices seculares cū diligentia de
bent iustitiā exercere: vt habitum
est ibi: multo magis iudices eccle
siastici sine litigijs iurgiorum: ⁊ si
ne falacijs deceptionū: sua debēt
iudicia exercere. Talia enī repro
banda sunt in virtus spiritualibus
sit. Ber. ad Euge. li. i. post prin
cipuz. Queso te inquit: q̄le ē illd
de mane vsqz ad vesperā litigare
vel litigātes audire? ⁊ vtinā suffi
ceret diei malicia sua. Non enīz

libere sūt noctes. vix relinquit ne
cessitati nature. qd̄ corpusculi pau
satiōi sufficiat. ⁊ rursus ad iurgia
surgitur. Dies diei eruciat lites: ⁊
nox nocti indicat malitiam. Se
quit. Tota die perstrepunt in pa
latio leges: sed iustiniani non dei
Et tñ lex dñi immaculata p̄uertēs
aias. Hec autem non tam leges
quā lites sunt: ⁊ cauillationes sub
uertentes iudicium. Tu pastor ⁊
episcopus animaruz: qua mente
obsecro sustines: coram te sem
per silere illam. s. dei legem: gar
rulare istas? Ideo clamandū cū
pp̄ha. Marrauerūt mihi iniq̄ fa
bulationes sed nō vt lex tua. In
his quoqz iudicijs iniuste appel
lationes nocent: Quas reprehē
dit Ber. ad Eugeniū li. iij. di. Inī
qua est ois appellatio ad quā iusti
cie inopia non coegit: Et ibi mul
tum contra appellationes iniu
stas. Ubi ponit exempla: q̄ qui
busdam vxores ducentib⁹ appel
latuz est ab aliquibus sine causa
euz granamine: solo frustratorie
dilatationis intuitu: Similiter po
nit exemplum de quodam qui in
iuste apellauit in electione epi ad
impediendum Tales igit̄ appel
lationes cum sint iustitie impe
dimenta: multū sunt reprehensi
biles prout ibi exequit̄ sufficiēter.
¶ Similiter quales esse debent
consiliarij episcopi p̄z ex dictis su
perius parte prima. Ubi de confi
liarijs principū. Si igit̄ principū

C

D

E

F consiliarij debent esse sapientes
 ⁊ prouidi: a numeribus imunes
 ⁊ puri: multo magis cōsiliarij epi
 scoporum. Et de his sufficienter.
 Ber. ad Euge. li. iij. Querēdi in
 quit tibi sunt q̄ sint compositi ad
 mores: probati ad sanctimoniaz
 parati ad obediētiā. Sequit̄ Mō
 qui marsupia exhauriant: sed qui
 corda reficiant: ⁊ crimina corri/
 gant. Sicut enim consiliarij pro
 prie siue legati debent esse tales:
 quales ibi describit: sic ⁊ consilia
 riū epi suo modo: Et ponit ibi exē
 pla de legatis bonis q̄ reuertūt
 enseria in officijs suis. Sicut de
G Martino: qui cum fuisset legat⁹
 in Datia. tam pauper rediit: q̄ pe
 ne expensis ⁊ equis deficientib⁹
 vix venit florentiā: cui ibi episco/
 pus dedit equum. Quē cum idē
 epi ad curiaz sequeret: ⁊ peteret
 ab eo auxiliū: respōdit. Decepisti
 me? Nesciebam enī: tibi negoci/
 um iminere. Tolle equum tuum
 ī stabulo est. Et eadē hora reddi
 dit illi. ¶ Ibidem ponit exēpluz
 de Gnafrido: q̄ legationē in par
 tibus equitanie sūptibus proprijs
 strenue administravit. Qui cum
 piscis vnus. i. stugio eēt a quodā
H p̄bytero p̄sentatus: a te inquit nō
 accipio. nisi p̄ciuz dederō: dedit/
 q̄ illi quinq̄ solidos inuito ⁊ ve
 recondo Et cum eidem dñā opi
 di offerret duas pulchras para
 pfides ligneas: eas laudauit: sed
 non acquieuit accipere. Quanto

minus argenteas recepisset: Hi
 fuerunt imitatores Elbrae: q̄ no/
 luit aliqd accipere a filio subteg/
 minis vsq̄ ad corrigiam calli/
 ge. Sen. xiiij. Et Samuel qui ait
 i. g. xxiij. Si de manu cuiusdam
 munus accepi. ⁊c. Ad imitationē
 igit̄ istorū debet omnis consilia/
 rius episcoporum: man⁹ excutes
 ab omni munere.

Capitulum secundum. Qua
 lis debet esse episcopi familia: ⁊
 domus.

Tales autē debet eē do/
 mus ⁊ familia epi. Ber.
 eodez li. sufficiēter descri
 bit: vbi ait. Domum epi decet s̄
 ctitudo: decet modestia: decet ho
 nestas harū custos disciplina. Et
 sequitur. Discant ate ipsi tui. Co/
 matos pueros: ⁊ comptos adole
 scentes secū non habere. Inter
 mitratos discurrere calamistra/
 tos non decet: Et ad hec obseruā
 da ⁊ opposita cauēda debet epi
 esse sollicitus. Unde ait ibi Ber.
 Sunt que te ignorare nolo: mo/
 res quorūcūq̄ ⁊ studia: nō opor
 tet q̄ scias domus tue vtiā vlti/
 mus: qd̄ q̄ plurimis nouim⁹ cō
 tigiſſe. Alia alius dispēset: Tu di
 sciplina p̄uide. Hanc nemini tra
 das. Si insolentior sermo coraz
 te sonuerit. vel habitus apparue
 rit: sit manus tua super huiusmo
 di. Tu vlciscere iniurias tuā. Im
 punitas enim ausum parit ausus
 excessum. Ad talia enim scienda

I

K

L

M r corrigenda debet esse prelati sollicitus. De temporalibus autē cōmitat alijs: vt plus possit vacare diuinis. Unde ait ibi. **M**enēto: Saluatorē Judā **I**conomus habuisse. Quid episcopo turpius q̄ intendere supellectili r sbatiole sue: scrutari de singulis: morde ri de superstitionibus: moueri ad quecumq; pdita vl neglecta? **E**gyptus ille: omnib⁹ **I**oseph traditis ignorabat quid haberet in domo sua. Erubescat igitur xpian⁹ fratri suo xpiano non credēs: ex quo homo sine fide: tantam fidē habuit in seruo alienigena. Et nisi tales colaterales episcopus habeat. non est plane sanus: ait ibi. **B**er. **N**e dixeris te sanum dolētem latera. i. ne dicas te bonum: malis innitentē. **I**d **E**po. connumerans virtutes epo necessarias ait. **S**ue domui bene prepositus filios suos subiectos in oī castitate. **rc. i. Thi. ij.**

Caplm. tertiu. Quid significant epi indumenta.

His eporum virtutes significant pontificalia indumenta: ait **H**ug. ij. de sacramentis. parte. iij. c. xvij. di. q̄ episcopi vtunt sandalis q̄ sunt calciamta predicatorū que habēt subtus solas integram: ne pes terram tangat: r desuper constant ex corio perforato: qz gressus pdicatoris: subtus debent esse muniti: ne terrenis polluant: s; supe

P rius aperti ad celestia contemplāda. **I**nduuntur caligis bissinis vel lineis vsq; ad genua: quib⁹ significat: q̄ rectos gressus facere debent pedibus suis: r genua debilia roborant: r sic ad predicandum euangelium festinare. **B**aculo vtunt: qui habet subtus acumen vt rebelles per increpationē pungant. r desuper est recuruus: vt mites per consolationē trahāt **A**nulo vtunt: qd ē fidei sacramētuz. quo. s. sponsa xpi ecclia subarratur. **M**itra quoq; siue tyara i capite regimen quinq; sensuum significat. **I**bidez ait **H**ugo ante q̄ sacerdotalia vestimta tā in lege veteri q̄ in noua designāt eorum virtutes quas habere debēt **U**nde in tunica linea significatur castitas interior: in gona siue i cingulo: castitas exterior siue i exteriori hoīe: i tunica iacinctina cōuersatio celica: i sup̄ humerali laboz patētia: i rōnali discretiōis sapia i cydari intētio recta: i femoralibus que tegūt verenda nutrimentū castitatis. **H**ec enī erāt vestimenta sacerdotis in lege veteri. **E**xodi. xvij. r **L**eu. xxvij. **E**t de his vestimentis. plix̄ **H**iero. epla. lxxxv. **D**e indumentis autē sacerdotalibus noue legis ait **H**ugo. vbi. s. q̄ per tunicā mundiciā: per gonam continentia: per stolā sapientia: per casulas castitas designat. **S**tudeant igitur epi r presbyteri habere virtutes q̄s eorum

P

Q

R

S

Indumenta significant.

Capitulum quartum. Quid pastor debet assistere gregi assidua cura.

T autem possint officia sua perficere: et perfecta administrare: debent circa gregem suum assidue vigilare: iuxta illud. *Isai. xxi.* Super speculam domini ego sum stans iugiter. Nec discurrat per curias seculares aut negotatorias temporales: sed cohabitent fidelibus sibi commissis: ne dicat cuilibet tali illud *Zach. xi.* O pastor: et ydolum: dereliquens gregem. pastor nomine: ydolum re absque custodia vel debito opere. Unde Gregorius. super *Eze. ii. i.* Omel. v. Hi qui animarum custodes sunt: et pascendi gregis onera susceperunt: permutare loca minime permittuntur. Unde narrat Beda in gestis angelorum li. i. c. vi. De Laurentio episcopo qui successit beato Augu. misso a beato Grego. in angliam ad conuertendum gentem Anglorum: quod cum ob prauos mores regis et iniustitiam proponeret relinquere Britania: iussit in ecclesia apostolorum lectum sibi nocte parari. Ubi cum post multas preces et lacrymas pro statu ecclesie ad deum suas: mēbra dedisset ad quiescendum: apparuit ei princeps apostolorum. Quē diu flagellis acrioribus afficiens: scitādo apostolica districtioe: cur gregem quem sibi commiserat re-

linqueret: et cur oues christi in medio luporum positas fugiens ipse dimitteret. an mei inquit oblitus es exēpli: qui pro paruulis christi quos mihi in sue dilectionis indicium commendauerat: vincula carcere postremo etiā mortem crucis ab infidelibus inimicis christi ipse cum christo coronandus potui? Qui beati Petri admonitionibus et flagellis correptus: mane venit ad regem: et reiecto vestimento: quātis esset verberibus laceratus ostendit. Rex autem inquirens quāntas sibi plagas inflixisset et audiens: quod sue salutis causa: tanta ab apostolo est perpeffus: timuit: et anathematitico cultu ydolatrie: ac pingio non legitimo derelictis: fidem suscepit et baptizatus est. Ex quo patet quod reprehensibiles sunt: qui sine causa legitima ecclesias derelinquunt cum predictus episcopus pro persecutione et regis infidelitate ecclesiam relinquens. tāta perpeffus est. In his autem omnibus caueat episcopus qui est ad modum capitis: et speculatoris: ne sit negligens a predictis officijs. Est enim dicitur in tractatu de. xij. abusiuis: decim⁹ abusionis gradus est episcopus negligens quod. s. gradus sui honores inter homines requirit: et ministerij dignitatem coram deo non custodit. Episcopus enim grece: speculator interpretatur. Cui dicitur *Eze. iij.* Speculatorem dedi te. Decet enim episcopus: oium super quos i spe

cula positus est peccata attendere et corrigere: ac scelerum operarios exterminare. Predicator ergo diuinus alloquens ecclesiasticos hortet eos ad exercenda debita officia: statui suo vel gradui debita: et ut quilibet uiuat sicut decet statum suum: quibus ad ea que enumerata sunt.

¶ Quinta pars principalis. De informatione scolasticorum. Prima dicitur. De informatione discipulorum.

¶ Capitulum primum. De dignitate sapientie.

Rehabitis auctoritatibus narrationibus et exemplis quibus possunt uiri ecclesiastici informari: et ex quibus predicator habere potest occasionem utiliter conferendi cum eis: et exortandi eos efficaciter: nunc colligantur consimilia quibus instrui possint uiri scolastici siue philosophi: et ex quibus predicator potest conferre cum eisdem ex his que sunt propria illis. Et ut magis stimuletur ad desiderium sapientie: promittenda est eius dignitas et sublimitas secundum estimationem uere iudicatis. Prepositus inquit eam regnis et sedibus Sapientie. Sequitur. Infinitus enim thesaurus est hominibus etc. Et propter hoc. Melior est acquisitio eius negotiatioe auri et argenti. Sequitur. Preciosior est cunctis opibus. **¶** Et de sapientie eminentia apud

gentes: ait Phil. li. iij. c. vi. di. quod cum gentes nil sine nutu numinum credant faciendum: unum tamen quasi deum deorum: et omnium principum extollunt. scilicet sapientiam quod omnibus preest. Unde et veteres philosophi ymaginem sapientie pre foribus omnium templorum pingi fecerunt et hec uerba scribi debere sanxerunt. Eius me genuit: peperit me memoria Sophiam me uocant greci: uos sapientiam. Et ego odi homines stultos: ignorantia opera: et sophisticas scientias. scilicet in quibus nulla est utilitas. **¶** Ad appetitionem igitur sapientie et amoris: ac sedulam acquisitionem sunt omnes scolastici admonendi: ut quilibet eorum dicat illud sapientie. vij. Optaui et datus est mihi sensus: inuocaui et uenit in me spiritus sapientie. Et sapientie. viij. Hanc amari et exquiri a iuuentute mea. **¶** Et hic amor: philosophia dicitur: et eius amator philosophus. Philosophus. n. grece: amor latine: Sophia sapientia. Unde philosophia. i. amor sapientie. Unde et philosophia est ars artium: disciplina disciplinarum: que uni cunctis est deorum: et que est honoranda antilogo prout ait quidam sapiens: et idem patet. in parte. di. quod philosophia traditur in artibus liberalibus: de quibus prosequitur Hugo ubi. s. bene prosequens que sunt propria cuiuslibet artis. Et similiter Alpharabius li. s. diuisione philosophie ubi ait: quod philosophia est diuinarum humanarumque rerum co-

Egnitio cum studio bene viuendi. Sapia v̄o est sciētia sempiternorum. Et de his et d̄ diuisione philosophie: et de illis que spectāt ad vitam ph̄icam dictum est in tractatu de vita ph̄orum. s. in compendiloquio. ¶ Ad presens aut̄ de instructione scolasticorum. p̄cedendus est. s. qualiter scolares debent discere: et qualiter doctores debent eos docere. Et

Primo quales esse debēt scolares quantum ad corporis dispositionem.

Secundo. quales esse debent quantum ad mentis industriā siue perspicacitatem.

Tertio qualiter instruēdi quo ad documentū rectitudinem.

Quarto: in quibus informādi: et in quibus nō q̄tum ad eorum quibus vtuntur qualitatem.

Quinto: quales esse debent quoad vite qualitatem et honestatem.

Sexto: quales esse debēt: quo ad studij sedulitatem.

Septimo: d̄ his que spectant ad doctores.

Capitulum secundū. Ad scolaris debet esse membrū et corpore bene dispositus.

In primis ergo: ob artū liberalium siue ph̄ie nobilitatem et honorificentiam: et ob professorum eius reuerentiam ab alijs exhibendam: discētes illas debent esse corporis dispositione venusti: vt ait Boet. de

disciplina scolartum in principio di. q̄ videndum est ne infantia septennis. cum ducit̄ ad instruendum: membrorum indecens sit dispositio: et partium integralium. Et ponit exemplū. Legitur inqt̄ Thimeti filium lepra incomben- tem: castratum: loripedem: gibbumentem: doctrine mancipatū plebeiam extitisse obiectionē: sociorum ridiculosam demonstrationem. Cauendus ergo: ne tales ponantur ad ph̄ias discēdas: ne contemnatur ph̄ia ob talium deformitatem: et ne minus acceptes licet tales in ea profecerint: vt enī ait Ethnicus. Gratioz ē pulchro veniens e corpore virtus. Idem Sen. recitat ep̄la. lx. Et sic min⁹ accepta est sapia vel virtus veniens e corpore deiformi. Ibidem ait Boet. q̄ temporis intemperies. hiemis vel estatis nocet pueris adiscētib⁹. Et ponit exemplum de quodam indisposito: et de formi adducto ad discendum: q̄ postea attenuat⁹ elephantie morbis occubuit. instigante canicula. s. illo signo regnate: ardore feruente. ¶ Ibidem etiam ait. q̄ cibariorū debet esse mediocris facultas: potus tenuis parcitas: et vestium penuria. Pueri ergo debent esse bñ dispositi corpore: et integri: et sustentamentis debitis regulati qui volūt. discere: vt sint scolastici: et debito tempore debēt incipere. Et de his sunt admonē

di tam ipsi q̄ habentes curā eorum. Omni enī negotio tps̄ ē ⁊ oportunitas. Ecc. viij. c.

Capitulum tertium. Qualis d̄ esse scolaris quo ad mētis industriam

Secundo sunt explorādi pueri quales sint quo ad mentis industriam ⁊ per-

spicacitatem: an. i. habeant industriam discretionis naturalis: ⁊ ingenij viuacitatē: sicut narrat

K **E**lulus gelius li. v. acticarum noctū c. iij. loquēs d̄ p̄thagora pho q̄ cū eēt adolēscēs ⁊ cā vict⁹ ferret hō-

lera ⁊ de hedera candices ligni plurios: funiculo breui circūliga-

tos portaret semel obuiauit illi Democritus Et videns eum in-

cedentem expedite: ⁊ iuncturam ligni posituramq̄ considerans:

⁊ aceruū illum similt̄ breui vinculo comprehensum: ⁊ ratioē q̄-

L dam geometrica librari: interrogaui: quis se inuoluit. At ille. ego.

Cui Democritus. solve totum: ⁊ modo cōsimili liga. Sicq̄ factū est. ⁊ ait Democritus. Cum inge-

niū benefaciēdi habeas: nūc maiora melioraq̄ mecū facef potes si me sequi volueris. Ad ille an-

ix: ⁊ dixit eū secū: sumptus ministravit: ⁊ phiam docuit: ⁊ hic postea in sciētijs phus fuit: sed acer-

M rimus sophistarū. Et prouidus igitur explorator ingenium predicti adolēscētis deprehendit. Et ad maiora discenda hortatus est

Sed cauendū est ne pueri viuacitate ingenij ⁊ acuti: nimietate cibi vel potus fiant hebetiores. Pro-

pterea sunt frugalr nutriendi. ait Boe. vbi. s. ⁊ Elulus gelius plē-

nus li. iij. acti. noc. añ si. vbi ait. Pueros impuberes compertū ē si plurimo cibo nimioq̄ vino

vtant̄ hebetiores fieri: atq̄ hinc elici tarditatem improceraq̄ fieri corpora eorum: minusq̄ adole-

scere. Ad narrat varro in hystoria de liberis educandis. Cauendum est ergo: ne voracitate be-

betes reddant. Et de hoc. s. parte .i. vbi de instructione puerorū.

Capitulum quartum. Qualiter pueri sunt in p̄cipio instruēdi.

Et de sanis pueri instruendi artificialiter: ⁊ ordinabiliter pro eorū capaci-

tate: vt ait Boe. vbi. s. di. q̄ i primis. figurarum. i. litterarum elementa. i. litteras representantiū

imprimenda est dilectio: coniungendariq̄ artificiosa coniunctio

Sunt enī pueri instruendi: ⁊ attrahendi: vt diligant litteras q̄s adiscunt: vt recte pronuncient: ⁊ artificialiter cōiungant. Quia nī

si sic in p̄cipio informēt: vix possunt postea bene iformari. Et grauis est ac difficilior puerum

male instructum instruere ad rectam reformationem: q̄ alius in nullo instructum. An̄ refert

Quilianus li. de institutionibus oratoris de Thimeo: q̄ arte tybiaz excellēbat: q̄ duplas mercedes

N

O

P

P exigebat: et accipiebat ab his qui male fuerat preinstructi. Quod si omnino rudel accederet. Et hoc merito. Error enim duplicem exigit laborem: cum et delenda sint puer se institutionis semina: et bene fidelius inserenda. Satis enim facilius est inducere bonam in formationem: quam extirpare malas et inducere bonam: maxime cum prima instituta et documeta tenaciter inherereant pueris bona vel mala: ait Hiero. epla. viij. Ipsa litterarum studia: teneris melius inseruntur ingenijs: idque penitus inherere solet sensibus: quod prius sederit in mente: Magna ergo diligentia sunt pueri instruendi: ne tempus pueritiae negligenter amittant ait. Boe. ubi. s. dices. quod diligentia opis. cuiuslibet obtusitas promollit. et sine ac dicta doctorum sunt memorie celule commendanda. ut ibi exemplificat: ne contingat quod Lotario contigit. Qui cum triginta annis fuisset in gymnasijs philosophorum: et aduenisset dies ut preesset mediocribus. scilicet pueris qui si eorum magister: assererat: se dubitare: cuius vxor fuit Eneas.

R Similiter requisitus a quodam primaz litteram. scilicet magistri qualiter in versu vertere posset: respondit absurdum esse: tanti nominis primam breuiari: sed acuto accentu pronunciari. Ecce ait ibi Boe. Quia tempus dure ceruicis obtusitas prodidit et impensas siue expensas.

Cauent igitur pueri: ne sic amittant tempus et expensas: negligenter adiscendo: et caueant eorum doctores ne eos decipiant. Nec enim sunt peccata: sicut Aug. primo confessionum enumerans peccata sua in pueritia. Peccabamus inquit minus scribendo et legendo: aut cogitando quam exigeret a nobis. Sequitur. Quia delectabat ludere. Et post. Peccabamus faciendo contra preceptum parentum et magistrorum meorum: Et enumerat ibi de multis talibus. de quibus admonendi sunt pueri ut precaueant.

Consimiliter adhibenda est solers diligentia: ut pueri instruantur recte et artificialiter. Et primo in gramatica et gramaticalibus que diuidit in litteram. sillabam: dictionem et orationem: ait Hugo. Didascalus parte. ij. di. quod debet scire vocem articulatam. scilicet sillabam: pedes: accentus: et sic de alijs: prout ibi determinat. Nisi enim fuerit instructus in primis in talibus: vix postea potest instrui. Hoc tamen necesse est scire: ut homo sciat legere distincte et articulate scilicet regulas gramaticales. ut patet exemplis Boetij. ubi. s.

Capitulum quintum. In quibus doctrinis sunt pueri informandi.

Inde cauendum est: ne pueri nimis imbuantur doctrinis fabulosis poetarum: et illaqueantur illarum delectationibus. ut enim ait Valerius li. iij.

S

T

V

Xus libro. iij. c. vi. Lacedemonij li-
 bros archilogie e ciuitate sua ex-
 portari iusserunt: eo qd eoz paruz
 verecundam ⁊ pudicam lectōem
 arbitrabantur. Moluerunt enim
 ea puerorum suoz animos im-
 bui ne plus moribus noceret q̄
 ingenijs prodescent. Itaq; maxi-
 mum poetā: aut prime maximū
 eo qd domū sibi iuisaz maledictis
 carmine lacerauerat exilio mul-
 ctati erunt. vt enim tactus est. s̄.
 mentes pueroz tenaciter retinet
 doctrinas quibus primo imbu-
 untur. Ideo expedit: qd vtilibus
 ⁊ veris doctrinis p̄mitis imbu-
 antur. vnde ⁊ mos fuit apud he-
 breos: ait Orige. super cant. in p̄-
 cipio: omnes scripturas a docto-
 ribus ⁊ sapientibus tradi pueris
 simul: ⁊ ad vltimū reseruari ista
 scilicet principū genesis: p̄ncipi-
 um Ezechielis: ⁊ finis: ⁊ cantica
 canticorum: qd hec ardua sunt: ⁊
 posset in eis minus intelligēs ob-
 errare. Ideo ait Augu. de se. iij.
 p̄fessionū. hoc nomē scilicet xpi
 fm misericordiam tuā deus in
 ipso adhuc lacte matris teneruz
 cor meū pie bibeat: ⁊ alacri aio
 retinebat. Et li. vi. Nomē inquit
 xpi mihi infanti inditum est ve-
 racibus ergo doctrinis ⁊ vtilib⁹
 non fictis ⁊ fabulosis est vtilius
 ⁊ securius pueros imbuere. Sūt
 enim primo instiuendi in grā/
 matica: deinde i logica: ait Boe.
 vbi. s̄. Completo inquit nō inde

bite huius gimnasiij scilicet grā/
 maticæ rudimento: ad maioris ē
 inquisitionis scientiaz legitime
 procedendū: scientiam inq̄ quā
 solam veri falsiq; indagatōe no-
 uimus. ⁊c. Ende Hugo vbi. s̄.
 dicit: qd ex omnibus scientijs se-
 ptem speciales decreuerunt anti-
 qui in studijs ad opus erudiēdo-
 rum. In quibus tantam esse vti-
 litatem p̄ ceteris perspexerunt:
 vt quisquis p̄ncipia harū disci-
 plinarum firmiter percepisset ad
 aliaz nouiciam postea inquirēdā
 magis exercendo q̄ audiēdo p̄-
 ueniret. Sunt enī quasi quedā
 optima instrumenta ⁊ rudimēta
 quib⁹ via paratur animo ad ple-
 nam p̄te noticiam. Hinc triuū
 ⁊ quattuorū nomē accepit: eo qd
 his quasi quibusdam vijs viuax
 animus ad secreta p̄te introeat
 hāc aut logicā rōnalē p̄io Pla-
 to grecis instituit: quam postea
 Aristoteles eius discipulus am-
 pliauit: perfecit: ⁊ in artem rede-
 git. Marc⁹ vō Terētius Varro
 plus dialecticaz de greco in latinū
 trāstulit: ait Hugo ibi. De modo
 autem adiscendī artem dialecticā
 Boe. vbi. s̄. dicit: qd in p̄mis ter-
 minoz intrinseca cognitio: eozū
 qd in p̄positionē nō latens copu-
 latio: p̄positionū quoq; non in-
 digna anexio sunt optanda: Ter-
 minoz vō determinationes quas
 syncategreutica appellam⁹ me-
 moiter mētī hnt imprimēde: que

A

B

D sophistice defernunt fantasie. Et ponit ibi exemplum de quodam prudente in alijs scientijs qui ab alijs in die magisterij ei⁹ seu disputationis cautelis sophisticis est confusus. Oportet ergo: talia memoriter scire: et cōsequenter adiscere et audire libros. put ibi determinat: Et sic in omni arte vir scolasticus ordinabiliter et artificialiter scilicet ex proprijs illi artibus diligenter debet adiscere et studere: vt ait Hugo vbi. 5.

Capitulum sextum. Que sunt necessaria studentibus.

Et tria v^o sunt necessaria studentibus. Natura: exercitiū: disciplina. In natura consideratur: vt facile audita percipiant: et percepta firmiter retineant. In exercitio: vt labore et sedulitate naturalium sensuum ea excolant. In disciplina: vt laudabiliter quis viuens mores cum scia componat. De quibus omnibus Hugo ibi prosequitur eleganter. Et debet studere in omni arte querendo que sunt propria. vñ ait ibi duo esse genera scripturarum. primum scilicet earum que artes proprie appellantur. Secundum que sunt appendicia artium. Et vtraque oportet scire: licet artes sine appenditijs perfectius possint facere lectorem: put ait ibi: superaddens: quod duo sunt discernenda. Primum qualiter de arte oportet agere. Secundum qualiter oportet rationes

illius artis rebus alijs accomodare. vt verbi gratia. De grammatice agit qui regulas et precepta ad hanc artem pertinentia tractat. Grammatice agit qui regulariter loquitur vel scribit. Et sic de artibus alijs Et vtiliter instituit ibi scolares qui liter adiscere debent.

Capitulum vij. Qualis debet esse discipulus et a quibus cauere.

Qualis autem esse debet scolasticus: et a quibus cauere docet Boetius eleganter vbi s. Discipuli inquit subiectio in tribus consistere debet. In attentione: beniuolentia: docibilitate. vt scilicet sit docilis ingenio: attentus exercitio: beniuolus animo. Intentus inquam ad audiendum: docilis ad intelligendum: beniuolus ad retinendum. Et subdit. Non sit scolaris discipulus. Dicitur autem discipulus quasi a scola diuisus. Scola enim grece dicitur vacatio latine. vñ discipulus quasi a vacatione diuisus. Discipulus est qui discurret per vicinos: tabernas: et plateas per meretricum cellulas: per publica spectacula: per pompas et choreas: per comestationes et publicas cenas. et huiusmodi vagis oculis. effrena lingua: petulanti animo: vultu incomposito: omnibus his scola postposita. vnde et subdit: se multos tales vidisse. Et quibus autem cauere debent subdit dicitur ibidem: quod a luxurie fetore studeat discipulus alienari. Quas distinguit. iij. di. vna

G

H

I

esse in ornatu: aliam in coytu: ter-
tiam gulositati asitricem. Ab his
scolasticus volens in phiā p̄ficere
debet summe cauere: prout p̄seq-
tur ibi: subdens: q̄ meretrix no-
naria est: inferni ianua: via iniq-
tatis. scorpionis percussio: visca-
rium scelerum: pute⁹ interit⁹. Di-
cebatur autē nonaria: q̄ ante ho-
ram nonā antiquitus nō licebat
ad tales accedere. vnde ⁊ de hoc
August. ⁊ Julianū dicit recitans
verba Tullij: q̄ motus volupta-
tis idest luxurie ē maxime inimi-
cissimus phiē. Congrue enī cuz
cognitōe phiē: magna voluptas
corpōis eē nō pōt: ait ibi Boe-
di. q̄ oportet scolasticū cauere ab
ebrietatibus ⁊ cōmessationibus
qz vinū iquit moderate sumptū
intellectui acumen cōferre vide-
tur. Immoderate vō sumptū: ra-
tionem pturbat: intellectum he-
betat: memoriā enervat: obli-
uionem immittit: errorem infun-
dit: ignominia inducit. vbi enim
ebrietas ibi furor dominatur: vbi
furor: ibi nulla sapientia: sed pre-
grauatur desipientia. Oblivio au-
tē comes est ebrietatis: ait Ma-
crobius lib. primo. Et hilaris est
insania: ait Sen. epistola. vi. ⁊ vo-
luntaria insania: ait idē epistola.
lxxij. Ideo summe cauenda sco-
lastico. ⁊ Similr luxuria que ē
in ornatu meretricio caueda. put
exequit. Boe. vbi. s. ponēs exē-
plū de quodam qui talib⁹ ornatū

bus vacabat: ⁊ sua cōsumebat:
Qui postea inops ⁊ pauper fact⁹
est. Que autē sunt expedientia vī-
ro scolastico: vt p̄ficiat in sciētis
bñ ait Hugo vbi. s. di. q̄ sapiēs
quidam cū de modo discendi in-
terrogaret. s. que eēt necessaria:
rñdit mens humilis: studiū que-
rendi: vita quieta: scrutiniū taci-
tū: paupertas: terra aliena. Nec re-
serare solent multis obscura legē-
do. Et de quolibet horū bene p̄-
sequitur. di. q̄ p̄ncipiū discipline
est humilitas. Cui⁹ precipue tria
documenta ad lectorem ptinent
¶ Prīmū vt nullā scripturā: vī-
lez teneat. ¶ Scōdū: vt a nemine
discere erubescat. ¶ Tertium vt
cum scientiam adeptus fuerit ce-
teros non cōtemnat. De quibus
ibi p̄sequitur bene. ¶ Similr
studiū est necessariū exēplo phi-
losophoz. De q̄ studio patet ibi.
¶ Similiter quies tam interior
vt mens per illicita desideria nō
discurrat: q̄ exterior: vt ocium ⁊
opportunitas studio suppetat.
¶ Similiter scrutiniū tacituz
q̄ significat diligentiam medita-
tionis: sicut studiū instantiam
operis. ¶ Meditatio vō est co-
gitatio frequēs cū p̄silio: que cau-
sam: originē: modum: ⁊ vtilitatē
vniuscuiusqz rei prudenter inue-
stigat. vñ ibi pulchre ait Hugo
q̄ lecturam phiē quatuor portāt
scilicet philos. ⁊ chopos. i. amor
⁊ labor: philemia: ⁊ agmina. i.

N

O

P

cura et vigilia. Opus inquit peragunt labor et amor. Consiliū pariunt cura et vigilia. In labore est vt agas: in amore vt proficias: in cura vt fruideas: in vigilia vt attendas. Cathedra phie est sedes sapientie que his suprapositis gestari dicit. vñ et pulchre iuuenes eā a fronte ppter robur tenere dicitur scilicet amor. et labor: qz foris opus peragūt. Et posteriori puelle describuntur idest cura et vigilia: que intus in secreto consiliū pariunt. ¶ Similiter paupertas. i. nō sectari superflua spectat ad disciplinam: nec non et exiliū: quia phantibus totus mundus exiliū ē. ait ibi Hugo. Et de eisdē Pol. li. li. iij. c. xij. dicit: qz hec clauis discendi sunt quas senex Carnocēsis paucis expressit. Ubi superaddit: qz vna clavis est amor doctium. put ait Quintilian⁹ lib. de institutione oratoris: Scolastici igitur caueāt a predictis vitijs et habeant dictas claves ad aperienda archana sapientie: et studeant humiliter et diligenter. ¶ Capitulum. viij. Quale debz eē studium boni discipuli.

S c Onsequenter admonēdi sunt scolares: vt sollicitē studeant ad sapiētiam apprehendendam: est enim studium vehemēs applicatio animi cum magna voluntate ad aliqd agendum: ait Tuli⁹ prime Rhetorice li. i. Ideo Ecc. vi. Quasi is

qui arat et seminat accede ad illā vt enim ait Hugo. vbi. s. Predicta goras: in studijs suis hanc consuetudinem seruasse legitur: vt vsqz ad septennium fm numerz septē liberaliū artium: nullus discipulorum suoz de his que ab eo dicebant rationes poscere audeat sed fidem daret verbis magistri quousqz oia audisset. Sicqz iam per seipsum rationem eoz inuenire posset. Has septem artes tāto studio qdam didicisse dicunt: vt plene in memoria omnes tenerent: et statim singula eaz parata haberent scilicet regulas et rationes que in illis artibus continentur Et hinc accidit: tot eo tempore fuisse sapientes: vt ipsi plura scriberent qz nos legere possemus. Sed vt ait ibi Hugo: nostri scolares aut nolūt: aut nesciunt: modum congruum in discendo: id multos studētes inuenim⁹: paucos sapientes. Admonendi ergo sunt scolares: vt studeāt affectualiter siue feruenter: continue siue perseueranter: artificialiter et recte siue ordiabilr scilicet ob amorem vere sapientie: put hortatur sapiens puer. i. Si quesieris eaz quasi pecunias: et sicut thesauros effoderis: tūc scientiam dei inuenies. Et hoc exemplo antiquozū phozū: de quibus Hugo vbi. s. dicit qz soli se philosophie dedicabant: et vt eo cōtemplationi liberius vacarent. quo min⁹ qz vīru.

I

V

X

tem impedire solent cupiditatib⁹
 animū subiecissent: ab eis se om-
 nino subtraherent. Parmeni-
 des inquit philosophus annis qu-
 decim in rupe egyptiaca cōsedisse
 legitur. Et prothotheus ob imo-
 dicam meditandi curā: in mōte
 Cauaso vulturi exposit⁹ memo-
 ratur. Et Themistocles: cum ex-
 pletis centum annis se mori cer-
 neret: dixisse fertur: se dolere: q^d
 tūc egrederetur e vita quādo sa-
 pere cepisset. Similr Plato oc-
 tuagesimo anno scribens mor-
 tuus est. Et Socrates nonagin-
 ta annos in docēdi scribēdiq³ la-
 bore et dolore compleuit. Et hec
 sumit Hugo a Hieronimo ep̄la
 xxxij. vt ipse ait ibi: alij calcabant
 honores: alij phiciebāt diuitias
 alij acceptis iniurijs gaudebant
 alij penam spreuerunt: alij contu-
 bernia hominū deserentes: vlti-
 mos secessus et secreta hērmī pe-
 netrantes: soli se philosophie de-
 dicauerunt: vt eo contemplatiōi
 vacarēt liberius: quo nullis que
 virtutis iter impedire solent cupi-
 ditatibus animū subiecissent. vñ
 narrat Hiero. vbi. s. et similiter
 ep̄la. cxxvi. de philosopho: qui
 multarum possessionum pretiuz
 proiecit in pelagus. Abite inquit
 in profundum male cupiditates:
 ego vos mergam: ne ipse mer-
 gar a vobis. philosophus inquit
 Hiero. glie aīal popularis auri
 vile mancipium: totas simul sar-

cinam deposuit. Qd non faciunt
 multi scolastici xpo credētes: sed
 potius aggregant et cumulant cu-
 piditates: que vt sepe submergūt
 eos. Mira ergo studiositas an-
 tiquorum. Mā vt ait Hiero. ep̄la
 lxx. quosdam mūdi phos legim⁹
 vt totam cogitationem ad mens³
 cogèrent puritatem: sibi oculos
 eruisse. Et de miro eorum studio
 Tale. li. viij. c. viij. dicit: q^d Char-
 naydes laboriosus et viuturnus
 sapientie miles. Siquidē non gē-
 tis expletis annis idem illi vi-
 uendi ac phandi finis fuit: ita se
 mirificum in doctrine operibus
 addixerat: vt cū sibi capiendī cā-
 recubuisset: cogitationibus inhe-
 rens: manum ad mensam porri-
 gere obliuisceret. Sequitur. Anī-
 mo ergo tantūmodo vita frue-
 batur: corpe vō quasi alieno: cir-
 cūdatus erat. Ibi de etā narrat
 de multis alijs. de quibus in tra-
 ctatu de vita philosophoz. scilicet
 in compendiloquio. De miro
 autē studio Euclidis narrat Fla-
 lus gelius li. viij. c. liij. di. q^d cum
 Athenien. decreto cauissent: vt q^d
 megharis ciuis eēt: si intulisse pe-
 dem Athenis p̄sciū esset: ea res
 sibi capitalis esset. Tunc Eucli-
 des: vt audiret Socratē sub no-
 cte anteq³ aduēspasceret: tunica
 longa muliebri indatus: et palio
 versicolore amictus: caput vela-
 t⁹: de domo sua megharis: Athe-
 nas ad Socratē p̄meabat: vt

vel noctis aliquo tempore consi-
 lioꝝ sermonūq; eius p̄ticipes
 fieret: rursusq; sub luce: milia pas-
 suum paulo amplius viginti: ea-
 dem veste illuc tect^o redibat. Et
 nūc ait *Zulus gelius*: videte phi-
 losophos vltro currere vt doce-
 ant ad fores iuuenū diuitū: eosq;
 sedere ac opiri p̄pe ad meridiez:
 donec discipuli vomitu omne vi-
 num edormiant. Scolastici ergo
 stimulati exemplis philosophoꝝ
 sint quieti a tumultibus cupidita-
 tum: et negociationū: et studeant
 vere phie: vt apprehendant legē
 dei et acquiescant p̄silio sapientis
E *Ecc. xxxiii.* Sapientia scribe tpe
 vacuitatis: et qui minoratur actu
 apprehendet illam. *zc.* Beat^o in-
 quit sapientia q̄ vigilat ad fores
 meos quotidie: et obseruat ad po-
 stes hostij mei. *prover. viij.* Qui
 eniz sic vigilat sedulo studio: gra-
 tia dei sapientiam assequet. vnde
 sequitur ibi. Qui me iuenerit in-
 ueniet vitam. *zc.*
C Capitulum nonū. Quales eē
 debent discipuli: quo ad vite ho-
 nestatez.

E d dictis patet: quales eē
 debent scolastici quo ad
 vite honestatem. Debēt
 enim esse a vitijs prenomīnatis
 immaculati: et virtuosis morib^o
 maturi. vnde et philosophi antiq;
 instruebant discipulos q̄ ad mo-
 res. Et *Hierony. ep̄la. xxxiiij.* q̄
 hypocrates adiurabat discipulos

anteq; eos doceret: et in v̄bis su-
 is iurare p̄pellebat: sacramētoq;
 extorquebat: silentij sermonē: in-
 cessus mansuetudinez: moresq;. Quāto
 magis nos: put ibi p̄clu-
 dit: vniuersam eniz philosophiā
 reuocauit Socrates ad mores
 p̄ponēdos: ait *Sen. ep̄la. lxxviiij.*
 et *Plugu. viij. de ci. c. iij. di. q̄* So-
 crates primū ad cōponēdos mo-
 res atq; corrigendos: vniuersaz
 philosophiam flexisse memorat.
 Idem ait *Tuli. li. v. tuscu. q̄.* post
 principū. Magna ergo ignomi-
 nia est scolastico iugiter audiēti
 p̄cepta et regulas philosophie:
 nisi fuerit morib^o maturior et ho-
 nestior: q̄ layc^o qui nihil tale au-
 diuit. **C** Sunt et alia p̄ficua sco-
 lasticis q̄ *Boe. enumerat vbi. f.*
 sicut p̄stantie stabilitudo. Quia
 vt ait ibi. Constantia parit: incō-
 stantia parta dissoluit. prima col-
 ligit: secūda collecta dispergit. Et
 ibi exemplificat de quodam: qui
 primo voluit esse litterat^o siue sco-
 lasticus: deinde fastidit^o fuit mer-
 cator: postea tedio affectus se ad
 militiam transtulit: deinde terri-
 tus iterato studijs ibiabat. Et sic
 in neutro p̄fecit. **C** Item vtile ē
 scolasticis vt sit complexionum
 suarum discreta p̄sideratio. Ali-
 enim laborare debent malāconi-
 ci: aliter colerici: put exemplifi-
 cat ibi bene. **C** Itē debet esse in
 eis magistroꝝ dilectio et venera-
 tio: ac illis credulitas siue suppo-

K fatio: & cū eis māfio fine cohabitatio. Bulierum ēt vetalaz aut lotricū rara aut nulla accessio: ser uoruz bilinguuz: & detrahentiuuz exclusio: bonorum sociozum & fi deliū adhesio: sūptiū sufficiens pūfio. De quib' omnib' psequi tur plix. Boe. ibidem introdu cens exempla de predictis: **P**re dicator ergo diuinus cōferēs cuz scolasticis de predictis: hortetur eos ad ea que sunt vilia dehor tando p̄ria.

Secūda distinctio. De infor matione doctoz.

Caplm. i. Quales ascendere debent graduz magistralem.

Unde sunt admonē di doctozes de his q̄ spectant ad eoz offiū

Et primo vt sit ad tale offiū honorabilis

L accessio. **D**einde vt sit vite & moruz perfectio. **T**ertio vt sit doctrine v̄itaz rectitudo. **D**e primo sciendū: q̄ nō debet gra dum magistrālē ascendere: nisi sit p̄ditus scientijs & clarus vir tibus: ait Boe. vbi. s. di. q̄ cuz ad magistrat' excellentiam bone indolis iuuenis ascendere velit: considerandū est: vt sciat que ad tanti nominis pertinēt reuerētiāz vt queq̄ scita vel quesita exp̄me re noscat: & ne scriptoz confiden tie totaliter se comittat: vt libroz copiam acquirat: & eos cū opus fuerit p̄sulat: nec tamen omnino

credat scilicet sufficere: qz miserrimum est ingeaij semper iuentis vti. & nūq̄ inueniendis. Et ibi p̄ sequitur de modo quo solebant antiqui magistrari siue incipere in factant' Esthenis vel Rome enumerans que cauenda sunt ta libus necnō & q̄ necessaria. **M**āior enim est ignominia imperito & ydiote: ad gradū magistralem ascendere. q̄ in statu discipuli re māere: nec dicatur ei. ro. ij. Qui aliuuz doces: teipsum non doces. **I**deo eccle. xvi. Ante q̄ loquaris scilicet docendo: disce: audiendo **J**aco. iij. Nolite plures fieri ma gistri. Cum aut factus est magi ster & doctor: oportet vt mox ho nestate polleat: ait Boe. ibi. Sit inquit in sermone verax: in iudi tio iustus: in consilio p̄uidus: in cōmisso fidelis & constās in vul tu: pius in affectu: virtutibus insi gnis: bonitate laudabilis. **S**eq̄. Nulla siquidem res magis ē pe riculosa discipulo: q̄ cōtumelio sa vita magistri. Et ponit exēplū **I**nfusa eniz sepe p̄fundi videm' ex fetido vase. vas enim fetidum corrūpit aq̄s. **C**ōsimiliter doctria vilescit ex ignominiosa vita doc toris. Qui ergo vult p̄desse audi toribus suis: v̄tiose v̄inat: vt eos informet. Et de hoc bene Sene. epistola. vij. dicit: q̄ plus homies oculis q̄ auribus credūt. **L**on gum enim iter per precepta: effi **P** cax & breue per exempla. zenonē

Cōmuniloquii.

enim Cleantes nō expressisset si tantū eū audisset. obseruauit illū vt ex forma viueret. **S**eq̄. Turba sapientum plus ex morib⁹ q̄ ex verbis Socratis traxit. Ignominiosa enim vita doctoris facit eū p̄temptibile apud discipulos: ⁊ ex consequenti doctrinā ei⁹. Et enim ait Tullius li. ij. Tusc. q. Si cū vita pugnet oīo: turpissimuz est scilicet philosopho. Sicut si grāmaticū p̄fessus barbare loq̄tur. Aut absurde canat: q̄ vult se habere musicum. Sic ⁊ philosophus in vite rōne peccans: turpi or: eo q̄ in officio cuius vult esse magister labitur: artēq̄ vite professus delinquit in vita. Et sicut illius cuius vita despicitur restat vt eius predicatio contēnat. put ait Grego. super euange. libro. ij. omel. vi. sic ex parte ista: cum docentis vita despicitur: eius doctrina cōtemnitur. Nō summe laborare debet: vt habeat vitam honestam qui vult prodesse auditoribus. Multū enim obest discipulis discola vita magistri. vnde Hiero. ep̄la. lxxxix. Magister p̄be etatis ⁊ vite eruditioisq̄ eligēdus ē. Nec puto erubescit doct⁹ vir illud facere in p̄p̄qua vel nobili virgine: q̄ fecit Aristoteles in Philippi filio: vt ipsa librorū varietate: inittia monstraret litterarum. Non sunt cōtemnenda quasi parua: sine quibus constare magna nō possunt. Sequitur.

Srecoꝝ narrat historia: Alexādrū potētissimū regem: morib⁹ ⁊ incessu Leonidis pedagogi sui non potuisse carere vitijs: quib⁹ adhuc paruulus fuerat infectus. Procliuis enim est maloz emulatio: ⁊ quoz v̄rutes asseq̄ nescis vitia imitari. Periculosa igitur discipulis peruersa vita doctoris. Prouideatq̄ doctor: vt recte et artificialiter doceat quemlibet s̄z capacitātē suam: ⁊ s̄m cuiuslibet artis exigentiam. put habitum ē s̄. vñ Boeti⁹ vbi. s̄. Doctor teneatur esse erudit⁹. P̄u⁹ entz oportet vt discat q̄ doceat. Debet esse mansuetus: put oportunum est. Debet esse rigidus: vt lites dissoluat. oblatrantes remordeat: obloquentes reprimat: p̄ternientes. castiget. Debet esse diligens. Nā sicut in vno quoq̄ ope mater cōstantia intenet: ita vniuerse doctrine nouerca ē negligentia. Et debet esse nō arrogans: put de omnibus p̄sequi bene. Boe. vbi. s̄. Magna ergo ars ē sic recte docere quēlibet s̄m suam p̄ditionē ⁊ capacitātē: ⁊ in qualibet arte ex p̄p̄ijs loco ⁊ tempore. vt eni ait Grego. mora. vi. in fi. In oē q̄ dicitur: necesse est vt causa ip̄us ⁊ persona pensent. Si verba sententie veritas roborat. Si hoc: ip̄us congruum postulat. Si veritati sententie: ⁊ cōgruitati temporis: persone qualitas non repugnat. Boneat ergo predicator:

S

T

V

X

doctores de predictis.

Capitulum. ij. Quales libros habere debet studentes.

Colastici vero tam doctores quam adscendentes admonendi sunt de artificioso studio in libris. **U**lt. Sen. epistola. ij. Distrahit animam librorum multitudo: ita quod cum legere non possis quamvis habueris: satis est habere quamvis tantum legas. Sed modo inquis hunc librum euoluere volo: modo illum. Sicut stidentis est stomachi: multa degustare. Que vero varia et diuersa sunt: inquinant non alunt. Probatos itaque semper lege. Et si quando ad alios diuertere libuerit: ad portos redi. **N**onnet ergo: ut sit diligens inspectio: et inspectorum impressa rememoratio. vnde idem epistola. xlvj. Non refert quam multos sed quam bonos habeas libros. Lectio certa prodest: varia delectat. Multitudo librorum onerat non instruit. Et satius est: paucis auctoribus te tradere quam errare per multos. Nam decem milia librorum Alexandrie asserunt. et. Cum ergo innumerabiles sint libri non potest homo peruenire ad omnium inspectionem. Stude igitur in auctenticis et vtilibus. Non enim est finis faciendi libros: Eccle. xij.

Capitulum. ij. Quod cauende sunt noxie scientie.

Ed cum alie sint scientie noxie: alie vtilis: scolastici admonendi sunt: ne

vtant noxijs: sed studeant in fructuosis et vtilibus. **U**lt. Aug. ij. de doctrina christiana. ante fi. v. mihi studiosis et ingeniosis adolescentibus debere precipi: ut nullas doctrinas que preter ecclesiam christi exercentur: tanquam ad beatam vitam capescendam sequi cohibeant: sed eas sobrie diligenterque diiudicent. **S**equitur. **U**lt. alienet studium a superfluis hominum institutis. et. Est enim sapientia desursum descendens: et est terrena: animalis dyabolica. **I**ac. iij. Illam celestem debet appetere et exquirere. **N**ec oes scientias ad eam dirigere: et cauere ab aiali dyabolica et terrena.

Capitulum quartum. Qua intentione debet homo studere.

Tem sunt admonendi: ut recta intentione sciam acquirant. et recto modo ea vtant: non se ex scia eleuando sed potius humiliando. Scientia enim inflat. i. cor. xiiij. Et in multa scientia: multa indignatio. primo. **E**t de hoc beatus Hieronimus super Lamentationes. Omel. xxxv. Est inquit in se ois scia bona: que tamen veritati subnexa sit. **S**equitur. **N**on probatur **A**po. quoniam ait. non plus sapere quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. **R**o. xij. Non probatur inquam multa scientem: sed sciendi modum nescientem. **Q**uis ergo dicitur modus sciendi: nisi ut scias quo ordine: quo studio: quo fine queque nosce oporteat: **Q**uo ordi

Dne: vt id prius q̄d maturius ad salutem. Quo studio: vt id ardentius q̄d vehementius ad amorem. Quo fine: vt non ad inanes gloriam vel curiositatem: sed ad sui et proximi vtilitatem et edificationem. Sunt enī qui scire volūt eo fine tñi vt sciant. Et hec: turpis curiositas. Et sunt qui scire volūt vt videātur scire. et turpis est vanitas. De quib⁹ Satyrus. Scire tuū nihil aliū est: nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt q̄ scire volunt vt sciam vendant pro pecunijs et honoribus. et turpis est questus. Et sunt qui scire volunt: vt edificent: et edificent: et est prudentia. Et hi duo modi vltimi nō inueniunt in abusione scie. Alij. vō omnes audiant qz scienti bonū facere et non facienti: peccatum est ei. Jac. iij. et. Luce. xij. Seruus sciens voluntatē dñi sui et non faciens: plagis vapulabit multis. Et ponit Ber. exemplum bonuz Libus idigestus et q̄ nō hz bonā decoctionez: malos generat humores: et corpus corūpit. Ita scientia multa idigesta: stomacho aie q̄ est memoria si nō sit igne charitatis decocta per actus aie i memoriam trāffusa: magis corūpit vitam hoīs q̄ nutriat: vt talis dicat. Hierē. iij. Ventrem meuz doleo. Scolasticus ergo q̄ diu ē discipulus ac grat sciam studiose: qñ est docto: doceat artificiose: et semper vtiat scientia recto fine et

intentione.

Capitulū quintum. Qualiter est studendus specialiter in sacra scriptura.

Ergo sacra scriptura est ois scientie cōtentina: p̄ ut ait Augusti. ij. de doc. xpiana i fine. Quidq̄d hō extra didicerit: si noxtus est ibi damnabitur. i. in scia scripturarum: si vtilē est: ibi inuenitur. Et idem ep̄la iij. dicit: qz nulle lre comparatur duobus dñi preceptis in quibus omnis ars est. Ibi enī est phia: qz cause naturarum omniū i deo. Ibi ethica: qz non aliunde bona vita format nisi deum diligendo. Ibi logica: qz lumen aie: non nisi deus. Ibi salus reipublice: qz ciuitas non custodit nisi vinculo fidei. Ideo omnes admonendi sunt ad studium sacre scripture. Alij ipsa sapia innitans ad hoc p̄ uer. viij. Audite me: quoniam de rebus magnis locutura sū. et aperientur labia vestra: vt recta predicent. veritate meditabit guttur meū. et. Et sicut ipsa excellentior est oī alia scia vel phia: sic studēs in ea: debet esse perfectior studētibus in alijs scientijs: et eius studiositas ordinabilior. **Q**ualr autem sit studendum in ea: docet Hugo. bñ didascalis. pte. v. vbi ait. qz scriptura diuina triplicē habet modū intelligendi. s. quo ad historiam que est quasi alphabētum. Quo ad allegoriam: et q̄ ad

G

H

I

K

tropologiā. **¶** Quār. etiam studendum sit in sacra scriptura sꝫ hos modos psequit ibi bñ. Eñ studens in ea non confidat d̄ acuminē igenij: nec de s̄tilitate scrutini: nec de sedulitate studij: sed bonitate dei: ac pietate orationis siue oraculi ⁊ humilitate cordis intui. **¶** Est enim filius dei ad patrem **¶** Math. xi. Abscondisti hec a sapientibus ⁊ prudentibus ⁊ manifestasti ea paruulis. Et p̄s Intellectum dat paruulis. Et sapientie. vij. Optauit: ⁊ datus ē mihi sensus: Innocauit: ⁊ venit in me sp̄s sapie. Unde narratur i collationibus Cassiani de abbate Theodoro: ⁊ idē Cassiodorus de institutione scripturarum: qꝫ cū explanationē obscure questionis inquireret septem diebꝫ ⁊ noctibus: in oratiōe infatigabilis p̄stitit. donec solutionem eius domino reuelante cogitauit: Ideo ait Cassianus: **¶** Monachum cupientem ad scripturarum noticiam pertingere: nequaquā debet labores suos erga comētarioꝝ libros expendere: sed omnem industriam mentis ⁊ intentionē cordis erga emēdationē vitiorū carnalium detinere. Quibus expulsi cordis oculi: sublato velamine passionū: scripturarū sacramēta contemplant. Et ponit exemplū de oculis corporalibꝫ ⁊ lumine visibili: quod intuenti oculi naturaliter: ablati vitij oculorum. Cū

vera ergo humilitate: cū cordis sanctitate: orationis puritate: ⁊ operis eqtate auditor scripture sacre in ea studeat. **¶** Ecc. i. Sili concupisse sapiam: ⁊ serua iustitiam ⁊ deus prebebit eam tibi. Et studeat ordinate ⁊ artificialiter p̄io in facillioribꝫ .s. in historia scripture perficiēda. Et quia res in scriptura sunt significatiue: deinde studeat in difficilioribus intelligētijs: vt pertingat ad profundiores ⁊ altiores. Et enim ait **¶** Hugo. vbi .s. instruendus est studens .s. in scriptura sacra. quod cauet̄ debeat: deinde informandus: qualiter que sunt agenda perficiat. Nam duo inqꝫ pares ingenio equales studio lectioni intendunt: sed nō equaliter perficiunt: qꝫ vnus discreti⁹ ⁊ prudēti⁹ laborat. **¶** Sūt enim tria que nocēt studijs legētium .s. negligentia: qñ ea que sunt discenda pretermittunt. Imprudētia: qñ ordo congru⁹ ⁊ modus in discendo nō seruat. Et fortuna: quādo paupertate vel infirmitate aut doctorum priuatione quis a pposito retardatur. Et sic studeat vt operet̄ ait ibidē. Nec sic cū lectio teneat: vt a bono opere vacare compellat. **¶** xpiano enim p̄ho lectio: exhortatio debet eē non occupatio. Et bona desideria debet pascere nō necare. **¶** Abi narrat de quodam probabilis vite: qꝫ multū flagrabat amore scripturarum. Et desiderio sapie fer

N

O

P

Q

mens: inspectis imprudenter sim-
 plitionibus scripturis cepit: profū-
 da et obscura rimari: et enigmati-
 bus scripturarum enodandis: ac
 mysticis sacramentorum intelle-
 ctibus insistere. Sed mens hu-
 mana non sustinens tantus pon-
 dus: non solum ab vtilibus: sed
 et necessarijs artibus cepit cessare
 versoque vento in contrarium: ex
 scripturis occasionem erroris ha-
 buit: quibus vti non nouit mode-
 ramine discretionis. Sed misera-
 tione diuina tandem per reuela-
 tionem est monit⁹: qualiter am-
 plius earū scripturarū studio in-
 cumberet: si sanctorū patrum vi-
 tam: et martyrum triumphos fre-
 quentare consuesceret. Sicque in
 breui: ad statum pristinum est re-
 ductus. Ideo puer. xv. Sicut qui
 mel multum comedit non est si-
 bi bonum. sic qui scrutator est ma-
 iestatis opprimet a gloria. **P**er
 gradus ergo ascendat: qui sūt le-
 ctio siue doctrina. meditatio: ope-
 ratio: oratio: contemplatio: Le-
 ctio enim intelligentiā dat: medi-
 tatio consilium præt: oratio petit: con-
 templatio inuenit: prout dicit ibi
Dugo. prosequens de his bene.
 Audiens ergo scripturas et studēs
 in eis: ope impleat que audit. Sic
 fecit **P**amphrutiū abbas: d⁹ q⁹
 legitur li. xiiij. hystorie tripartite.
 q⁹ cū esset sine litteris: accessit ad
 quendam vt doceret. Qui cum
 audisset primum versum illi⁹ ps:

dixit: custodiā vias meas &c. **S**e-
 cundum versus nō est passus au-
 dire dicens. Si potero hoc imple-
 re: hic versus mihi sufficit tūmo-
 do. Cumque doctor postea culpa-
 ret eū: q⁹ per septem mēses ad eū
 nō venisset: rēdit: versus illū ad-
 huc ope nō impleui postea v^o requi-
 sit⁹ an v^o sū illū didicisset et ope cō-
 pleisset: quadraginta inquit ānis
 vix illud implere valui. **E**t exem-
 plum ergo istius: vir scolastic⁹ in
 sacra scriptura studens: ope im-
 pleat que audit: vt ex ope augeat
 sapientia. **I**ste enim agentibus
 dedit sapientiam. **E**cc. xliij. **E**t si-
 cut studentes in alijs sciētijs ca-
 uere debent a peruersa intentiōe
 sic in sacra scriptura studēs. et eo
 magis: quo ipsa perfectior. **Q**uia
 sunt nonnulli qui diuine scriptu-
 re scientiam appetunt: vel vt diui-
 tias agregent: vel honores opti-
 neant: vel sanā acgrant. **Q**uorū
 intentio q̄stum peruersa tantū est
 miseranda. **S**unt et alij: quos au-
 dire verba dei delectat: et opera
 non quia salutifera: sed q⁹ mira-
 bilia: et diuina s̄conia in fabulas
 conuertunt. **E**t sunt qui sacras scri-
 pturam legunt: vt sint parati om-
 ni poscenti reddere rationem de
 fide: vt inimicos veritatis destru-
 ant: minus eruditos instruant: viā
 veritatis perfectius agnoscant: se-
 creta dei altius intelligant: arcti⁹
 ament: quorū deuotio laudanda
 primum sunt miserandi: secūdi sa-

mandi: tertij laudandi: ait Aug. ubi. s. Predicator ergo diuinus alloquens scolasticos: v3 explorat in qbus sciētijs studeāt z laborēt z prout expedire viderit: euz eis conferat de predicis.

Sexta pars principalis, De instructione religiosorum.

Prima distinctio. De religionis prima institutione.

Numeratis modis qbus potest predicator diuinus conferre euz viris scolasticis: nunc Saluatore illuminā-

te: z docente: videndū est de modis alloquēdi viros monasticos siue religiosos: z cum eis conferendi q̄sum ad ea que sunt eis p̄pria siue appropriata. Et quia de vita religiosorum z virtutibus d̄ terminatur a beato Grego. libro dial. z in vitis patrum: z collationibus eorum: z in libro q̄ dicitur paradysus: ideo hic breuiter dicet de cōibus z generalib⁹: vt de saltem occasio sapientibus.

Primo igitur videndum de sacre religionis p̄maria institutione.

Secūdo de vite religiose eminentia z dignitate.

Tertio de virtutū perfectiōe in quibus principaliter dicitur religio consistere. s. paupertatis: castitatis: z obedientie.

Quarto: de quarundaz aliaz virtutum necessitate: ad perfe-

ctam obseruantiam sacre religionis.

Quinto de sacre religionis cōmoditate z vtilitate i hac vita.

Sexto: de premij bonorū religiosorum magnitudine.

Septimo de male viuētiaz in sacra religione peruersitate

Octauo: de pene eorū vel tormenti grauitate.

Caplm primū. Quid sit religio: z vnde dicatur.

Et primo notandū: q̄ cū religio vera: sit qua deus vnus collitur: z pregatissima pietate cognoscit: vt ait Au-

gu. de vera religione post p̄cipium. Siue religio non aliud nisi cultus diuinus: vt ait idē. x. de ci. c. i. Est enī religio q̄ se aia vni dō vnde se se peccato subreperat reconciliatione ligat vt idem ait de quātitate anime. Vnde religio appellat: q̄ ea religem⁹ vni deo animas nostras ad cultum diuinū vinculo seruiendi: vñ religio dicta phibet a reeligēdo deū. Amiseramus enī euz negligentes: ait Pap. Cum in q̄ religio sit talis: tamen hic fit mentio de religioe prout est supererrogatio deuotionis cultus diuini in adimpletione cōsiliorū euāgelicorū. Qui potest cōuenire distinctio Tulij rhetorica prima. li. ij. vbi ait. Religio est que superioris cuiusdā nature quam diuinam vocant curā certimonā qz affert. Et eidem conue-

Z

A

B

nit quod ait Aug. de vera religio-
ne Religio est studiū sapie. Nec
enī est vera sapia: adimplere cō-
filiā euangelica.

C Capitulum secundū. De institutio-
ne et ortu religionis.

Religiosorum conuentus
primus Samuel insti-
tuit iugiter psallentiū do-

mino. vt ait magister in historijs
super illud. i. Reg. x. Obuius hō
buit gregem ppharum descēdē-
tium de excelso: et ante eos psal-
lentium. et. Et dicebant prophe-
tare. i. laudare deū iugiter: ait ibi
magister: Et religiosorum perso-
nam gesserunt pphē: ait Hiero.
ep̄la. xliij. Filij inquit pphetarum
quos mōachos i veteri legim^o te-
stamento: edificauerunt sibi ca-
sulas prope fluēta iordanis et vr-
bibus derelictis: polēta et herbis
agrestibus in heremo victitabāt
Unde et Johannes Baptista: in
heremo vixit: cui vestis aspera:
zona pellicea: mel siluestre. om-
nia virtutū et continentie prepara-
ta. Deinde dei filius: q̄ cum esset
diues omnium: factus ppter nos
egenus: sacram religionem ve-
raciter instituit: et augmentauit
quando pauperes elegit: diuites
in fide: vt eum relictis omnibus
sequerēt. Mat. v. Venite p^o me
De quo et ipsi gloriāt. Mat. xix.
Ecce nos reliquimus oīa. hoc
enī est apostolici fastigij: ait Hiero.
ep̄la lxxxviii. Et hoc fecit eos

apostolos: ait Criso. super Mat.
Omel. xlvj. Antiqua igitur insti-
tutio sacre religionis ordinata et
autentica est.

E Secunda distinctio. De reli-
gionis eminentia.

C Capitulum primum. Quō pa-
tres antiqui modum hunc viuē-
di precegerunt.

Ex predictis patet emi-
nentia et dignitas reli-
gionis: siue vite reli-
giose: quam xps pre-
elegit: discipulis tribu-
it. et alijs predicauit. Mat. h. xix.
Si vis perfectus esse: vade et vē-
de oīa que habes: et da pauperi-
bus. et. Unde talem vitam duxe-
runt Apostoli post ascensionem
domini Saluatoris. quando nul-
lus dicebat aliquid esse suum sed
erant illis oīa cōia. Act. iiii. Si-
militer talē vita habuisse creden-
tes in Alexandria sub Marco
euangelista narrat Philo vir do-
ctus li. i. historie eccliaſtice. c. xvi.
Ubi mira dicit d̄ vita eorū. Pri-
mo inquit omnes renūtiabāt cō-
ctis facultatibus: et extra urbem
egressi: i hortulis v^l exiguis agel-
lis degebāt: refugientes i parīs p-
positi: et vite dissimilis contuber-
nia: sciētes: hec esse ipe diūta: ar-
duū volentibus iter virtutis ince-
dere. Et sequitur ibi: multa enu-
merās que in nostris inquit exer-
centur monasterijs. Continentiā
velut primum fundamentū in

F

e

G

E

H

aia collocans: et ita deinde reliquas
 super hanc peragunt edificare vir-
 tutes. Cibum potumque nullus eorum
 capit ante solis occasum: tunc vide-
 licet lucis cum prophetie studiis:
 curam vero corporis cum nocte so-
 ciantes: nonnulli post triduum in
 comunionem veniunt cibi. Quos vero
 edacior studiorum fames perur-
 get: alij quarta die vel sexta: neces-
 sarium corpori indulgent cibum.
 Et sequitur ibi. quod apud eos conse-
 crate virgines: indignum ducebant
 libidini mancipare vas ad capiendam
 sapientiam preparatum. Se-
 orsum viri: et seorsum femine com-
 gregant. Vinum nemo gustu com-
 tingit: sed nec quanlibet carnem
 tamen autem panis et aque poculum
 cum sale vel ysope cibum. Et ibi alia
 multa narrat. Et de hoc cassianus
 in collationum. di. quod in primordiis
 fidei probatissimi monachi a bea-
 to Marco: qui post Alexandrine
 urbis pontifex fuit: normam sus-
 cepertunt viuendi. Non illa ma-
 gnifica: ut in actibus anteretine-
 bant: verum etiam multo subtilio-
 ra cumulauerunt. Ideo habetur
 libro primo historie tripartite an-
 te finem.

C Capitulum secundum. De religio-
 nis eminentia.

Erigit ergo eminens est
 et excellens vita religiosa
 prout ait Ber. in sermone
 de natali loquens de paupertate
 filij dei. Nasciturus inquit dei fi-

lius elegit quod molestius fuit
 carni: quod natus in paupere domo
 et sic de alijs. Sed non tale iudici-
 um mundi: aut ergo iste salax: aut
 mundus. Sed diuinam impossi-
 bile est falli sapientiam. Melius
 ergo et vtilius et potius quod ipse ele-
 git: ita ut quisque aliquid doceat vel
 suadeat ab eo tamquam a seductore sit
 cauendus. vnde ut ostenderet fi-
 lius dei voluntarie paupertatis pre-
 ciositatem elegit eam: prout ait idem
 Ber. in sermone de vigilia natiuita-
 tis. Quid inquam paupertate ditius
 Quid preciosius: qua regnum ce-
 lorum emittit gratia acquiratur. Et in
 alio sermone ait: quod in celis bo-
 norum omnium affluentia super-
 petebat: sed paupertas non inue-
 niebat in eis. Porro in terra ha-
 bundabat et superhabundabat:
 et nesciebat homo precium eius.
 Hanc ergo dei filius percipiscens
 descendit: ut eam eligeret sibi: et
 nobis: sua estimatione faceret pre-
 ciosam. Mira ergo fatuitas de-
 trahentium paupertati voluntarie
 propter christum assumpte: quam sic
 ipse elegit et preciosam ostendit. Cum
 omnia relinquere propter christum
 sit melius: quam monasteria extrue-
 re: vel pauperes sustentare: ut ait
 Hiero. epistola. cxv. loquens ad
 Theoprotianum. Extruis inquit mo-
 nasteria multas a te per insulas
 Dalmatie pauperum numerus sus-
 tentatur. Sed melius faceres: si
 et ipse sanctus inter sanctos viue-

res. Sequit. Ap̄li gl̄iantur: q̄ oīa
 dimiserunt: ⁊ secuti sunt saluatorē
 Et certe preter rhetia ⁊ nauez ni-
 hil eos legimus dimisisse: ⁊ tamē
 testimonio futuri iudicis coronā-
 tur: q̄ se offerentes: totum dimi-
 serant q̄d habebant: Plane er-
 go h̄ ait: meli⁹ eē relinquerē om-
 nia p̄pter deū: q̄ expendere res
 possessas in vsus pauperum sine
 in extractionē monasterioꝝ. Nō
 enim soluꝝ retribuit deus paupe-
 ri voluntario propter deum q̄
 titatem eorum que reliquit: sꝫ eo-
 rum que cōcupiscere potuit. S̄n̄
 Greg. super euan. li. i. Omel. v.
 Abultum dimisit q̄ sibi nihil re-
 tinuit. Sequitur. Tanta a sequen-
 tibus sunt dimissa: quanta a non
 sequentibus concupisci potuerūt
 Abultum ergo dimisit: q̄ cuz re-
 possessa oī concupiscentie renun-
 ciavit. Sed innumerabilia regna
 possant concupisci. Qui ergo p̄-
 pter deum sua dimisit: ⁊ nihil cō-
 cupiscit: iudicandus est: multa re-
 gna propter deum dimisisse. Jō
 merito retribuendus est sibi re-
 gnuꝝ celoꝝ. Mat. v. Beati pau-
 peres sp̄i: qm̄ ipsorum est regnū
 celorum. Et ideo ad vitā religio-
 sam hortat Hiero. in multis lo-
 cis. Sicut ep̄la. xxxiii. vbi ait. Li-
 cet paruulus ex collo p̄deat ne-
 pos: litz sp̄arso crine: ⁊ sc̄lis ve-
 stibus: vbera quibus te nutrit
 mater ostendat: litz in limine pa-
 ter iaceat: per calcatū perge pa-

trem: ⁊ siccis oculis ad vexillum
 crucis enola. Solum pietatis ge-
 nus in hac re esse crudelem. Se-
 quit. Gladius tenet hostis: vt me-
 perimat: ⁊ ego de matris lachry-
 mis cogitabo: Propter patreꝝ
 xp̄i militiā deseram: cui etiam se-
 pulturam: xp̄i causa non debeo?
 Mat. viij. Item Hiero. ep̄stola
 lix. aduersus vigilantū. Quod as-
 seris: melius eos facere q̄ vtitur
 rebus suis: ⁊ paulatim fruct⁹ pos-
 sessionum diuidunt: q̄ eos q̄ pos-
 sessionibus ventūditis simul om-
 nia largiūt: tibi nō a me sꝫ a dño
 Responde. Mat. xix. Si vis p̄-
 fectus esse: vade vende oīa que
 habes: ⁊ da pauperibus. Ad euz
 loquit q̄ vult esse perfectus: q̄ cuz
 apostolis patrem: ⁊ nauez: ⁊ rhe-
 te dimittit. Sed inqs. Si omnes
 se recluserint: ⁊ in solitudine fue-
 rint: qs̄ celebrabit ecclias: Quis
 hoies seculares lucrificiet? Cui
 Hiero. Si omnes fuerint tecuz
 fatui: quis erit sapiēs? Et super-
 addit. Rara est virtus: nec a plu-
 ribus appetit: ⁊ vtinaz essent om-
 nes q̄ pauci sunt. Multi eni sūt
 vocati: pauci v̄o electi. Insinuat
 ergo: q̄ hoc est virtus. s. vendere
 oīa ⁊ sequi xp̄m: respectu ei⁹ q̄d
 est celebrare missas. ⁊c.

¶ Cap̄m tertium. De distin-
 ctione religiosorum antiquorum

Er̄ito ergo vita religiosa
 appetēda que est vita di-
 uina ⁊ apostolica: vt i ea
 seruiat

seruiat deo in tranquillitate: quaz
 appetere santi antiqui in egypto:
 ⁊ deinde per totum mundū. De
 quib⁹ ⁊ eoz vita Hiero. ad Eu-
 stochiū ep̄la. lxxxviii. vbi ait: q̄
 tria genera mōachoz in egypto
 fuerūt scilicet Lenobitarū q̄ cōi-
 ter viuebant Anachoritarū: q̄
 soli in desertis degebant. Et alio-
 rum. quoz genus dicitur remith
 lingua eoz: qui bini vel trini si-
 mul habitabant. De primis: ⁊ de
 vita eozum ait ibidem: q̄ nullus
 in cibo strepitus: nemo ibi loqui-
 tur: viuunt pane: leguminibus:
 ⁊ oleribus que solo sale condiū-
 tur. vinū tñ accipiūt. Et alia ibi
 de eoz vita: qualia ait Philo
 superius. vnde ibi Hiero. Tales
 Philo: tales Josephus in secu-
 de captiuitatis hystoria refert. vi-
 te vō Anachoritarū auctor fuit
 Paulus: illustrator Antonius:
 pnceps Joānes Baptista vt ait
 ibi. Digna est igitur ⁊ excellēs vi-
 ta religiosa. ¶ De cui⁹ excellētia
 ostensum fuit Anselmo cuz esset
 quasi in extasi: prout dicit libro d̄
 similitudinibus in fi. Sit enī ad
 eū angelus. vis videre: quis est
 verus monachus? Et ille volo.
 Et duxit eū: quasi in p̄spectu ma-
 gni claustrī ⁊ speciosi. ⁊ ait Cir-
 cūspice. Et aspexit: ⁊ erant parie-
 tes obducti auro ⁊ argento puris-
 simo: herba ī medio viret: ⁊ ip̄a
 argentea mollis ⁊ redolens: ⁊ vl-
 tra humanam opinionez delica

ta. Cūq; ibi perpetuo habitare
 eligeret: ductor eius sibi spon-
 dit: si vellet: se veram oñsurū pe-
 nitentiam posse ibi habitare. Et
 tunc euigilauit. Quam visionēz
 sibi deus ostendit: vt est pie cre-
 dendū ad sui solatiū: ⁊ aliorum.
 exemplū. Admonendi sunt ergo
 religiosi: vt cōsiderantes religio-
 nis sue dignitatez: digne ⁊ hono-
 rifice viuant in ea.

¶ Capitulu. iiii. De tribus in q̄-
 bus religio consistit.

Consistit autem vita reli-
 giosa principaliter in tri-
 bus. In voluntaria pau-
 pertate. In sincera castitate. In
 obedientie subiectione. In quo-
 rū figura dictū est Abrae Gen.
 xij. Egredere d̄ terra tua: ⁊ de co-
 gnatione tua: ⁊ d̄ domo p̄ris tui
 In his enim trib⁹ consistit vite
 religiose p̄fectio. s. In amoris ab-
 infimis elevatione. In cordis ⁊
 interiorum reformatione: ac libi-
 dinū cohibitione. In deo ⁊ sum-
 mis adhesionē. ait Aug. ep̄stola
 lxxxiiij. Et summū est ipsa vitas:
 infirma natura: nec beatum nec
 miserum esse potest quod media
 inclinatione ad infimū: misera cō-
 uersione ad summum dtē viuit.
 Qui ergo in xpm credit: nō dili-
 git infimū: nō superbit in medio
 atq; summo iherere: ⁊ ita fit ido-
 neus. In his igitur tribus est re-
 ligionis p̄fectio: vt dictum est:
 Paupertas vō voluntaria p̄pter

Cōmuniloquii.

ipm assumpta fundamentū est. vnde ⁊ saluator loquens de beatitudinib⁹: ⁊ earū meritis: p̄misit: beati paupes spiritu ⁊c. **Mat. v.** inuēns p̄ hoc: q̄ paupertas est fundamentū virtutū et beatitudinū. **Capitulū q̄ntū d̄ paupertate ad quā se obligāt religiosi.**

D hanc paupertatez obligant se religiosi ipm exigentiam sui status. v̄ ad nil habendū propriū nec in cōi: nec in speciali: sicut obligant se illi qui sunt huius mee professionis scilicet beati. **Francisci.** vel ad nil habendū saltez propriū in speciali: sicut obligant se illi qui p̄nt habere in cōi: licet nullus possit habere p̄prius. Omnes ergo ne sint preuaricatores voti: ⁊ sue professionis: ⁊ sic rei dānationis: cuz summa diligentia ⁊ sollicitudine studeant seruare paupertatē quā professi sunt: exemplo sanctorū patrum scilicet beati **Benedicti** beati **Francisci.** ⁊ aliorū. Et hoc merito. vt enī legitur in vitis patruz li. ij. parte. vi. **Thesaurus monachi** est voluntaria paupertas. Sicut enim habēs thesaurū sollicitē custodit: ne vel omnino auferatur vel diminuat: aut modo aliquo violetur: sic religiosus professor paupertatis: ex voto: p̄ exigentia sui status debet seruare sollicitē paupertatē. vnde narrat **Bre. ij. dial. de abbate Isaac:** q̄ offerentibus possessiones dice-

bat. **Monachus** q̄ possessiones in terra querit: monachus nō ē. Sic quippe metuebat sue paupertatis securitatem perdere: quō diuites auari solent perituras diuitias custodire. Sic enim erat verus amator paupertatis. De beato quoq̄ **Francisco** qualiter fuit sancte paupertatis amator obseruator: ⁊ cultor: facta sua: mundo manifestant. ⁊ in vita sua in parte legit. **Consimilr d̄ sanctis antiquis:** vt patet in vitis patruz vbi s̄. Sicut de quodaz q̄ euangeliū vendidit in pauperum nutrimento di. **Ipsū** verbū vendidit qd̄ iubet omnia vendi ⁊ dari pauperibus. Nec solū paupertatis exempla emicuerūt in sanctis sed etiā in principibus gentilibus: vt ait **Sal. lib. iij. c. iij.** loquens de **Sabritio:** qui refutauit aurum ⁊ argentū sibi missum: ⁊ alia p̄ciōsa: de quo dicitur ibi: q̄ continentie sue b̄n̄ficio sine pecunia p̄ diues erat: sine v̄ su familie habēde comitatus: q̄ locupletem eū faciebat non multa possidere: sed modica desiderare. Et ibi de multis talibus principibus qui diuitias refutabant: ⁊ quasi dedignabantur: eas habere. vnde **Sen. libro de prouidentia** dicit: q̄ **Democritus** diuitias p̄icit: onus illas bone mentis estimans. Ideo sequitur. **Contemne diuitias.** **Nemo** taz pauper q̄ natus est. Et de eodem ait libro de beata vita: q̄ eo

B

C

D

E

F

G

die quo interdixit sibi aliud habere: interdixit sibi et aliud petere. Quasi dicat. Quod nec aliquid voluit habere: nec aliquid petere. ¶ **L**o similiter exempla mira paupertatis fulserunt in phis prout narrat Hiero. de Iovinianum. de Diogene qui habitabat in dolio et in porcis civitatum: et manu concava bibebat: nec voluit habere aliud poculum. Et de hoc in tractatu de virtutibus. et de eodem et Gal. ubi dicitur quod Alexander continentiam Diogenis vincere non potuit. Ad quem cum in sole sedentem accessisset: hortareturque: ut si qua sibi preari vellet indicaret: respondit. De ceteris inter se a sole mihi velim non obstes. Quasi dicat. Nihil aliud volo: nisi quod non stes inter me et solem. hic enim effecit: ut nihil sibi eripi posset. ¶ **S**eneca de tranquillitate animi de quodam: quod cum amisisset omnia sua ait. Subet me fortuna expeditus phari. Si ergo predicium ignarilegis divitie et fidei: absque spe regni eterni: et similiter ignarri divitie dignationis que voluit esse pauper pro phoies: ut ostenderet eminentiam paupertatis et preciositatem ut dictum est. Sic pauperes fuerunt: non minus si fideles ob regnum celorum: et perfectas filii dei imitationem: velint esse divitiarum contemptores: et paupertatis sanctissime sectatores. ¶ **C**apitulum. vi. Qualis debet esse paupertas.

Edque pauperem non facit comendabiliorē paupertas: si inter sordes peccata non cauet: prout ait Hiero. epistola. xcv. videndum est: qualis debet esse paupertas religiosorum. Et notandum quod debet esse recto fine siue intuitu prelecta et assumpta scilicet pro deum: et ut liberi et expeditius possit homo deo vacare: et agilius luctari cum hostibus: cum quibus nudi luctari debemus: ait Gregorius super euan. lib. ij. omel. xij. Propterea ait Petrus apostolus. Ecce nos reliquimus omnia. et ubi ait Hieroni. quod Socrates philosophus et alij divitias contempserunt sed non secuti sunt salvatorem sicut apostoli. Iohannes Augustinus super psalm. sexagesimum nonum. Iohannes inquit pauper christus omnia temporalia contempsit: ut tu sis tantum species eius. ¶ **I**tem debet esse paupertas affectu amata. Religiosus. n. debet amare paupertatem sicut spousam suam: ait Crisostomus super Mat. omel. ultima. Paupertas est similis pulchre puelle: cuius oculi puri preclarus: mansuetus: tranquillus: delectabilis: ad omnes respiciens neminem odio habens. Ad modum ergo sponsi debet religiosus diligere sponsam suam paupertatem: exemplo beati Francisci: qui eam desponsavit. vii psalm. Elegi abiectus esse in domo dei mei. ¶ **I**tem debet esse claritate iocunda: et reputatione pacata. ¶ **A**it Gregorius super Eze.

K

L

M

N li. ij. omel. vi. Ille vere pauper ē: qui eo eget qđ habet. Naz & qui non habet & habere non appetit diues est. Paupertas quippe est inopia mentis non in quātitate possessionis. Nam qui cum paupertate bene cōuenit pauper nō est puer. xiiij. Melior est pauper & sufficiens sibi. 2c. Et Sen. ep̄la ij. honesta res est leta paupertas. Et de hoc supra parte. ij. vbi de paupertate. **I**tem debet eē staturū cōgrua & moderata. Sūt. n. enīz alij qui erant in seculo pauperes: & religionez intrantes: volūt h̄re maiores diuitias & opulētias in omnibus: qđ prius. Ideo dicitur in tractatu de. xij. Abusio nibus in septima abusione: qđ est habitus preciosus in religiōe: qđ qui veteres pannos & viles consueuerūt h̄re i. seculo & i. religiōe nouos & p̄ciosos h̄re ptendūt. Et hec ē magna abusio: putibi exequitur. In quorū persona ait Hiero. ep̄la. xxxiiij. Mat⁹ in paupere domo & tugurio rusticāo: qđ vix milio & cibario pane rugietez ventrem satiare poteram: nūc similā & mella fastidso: noui genera pisciū: caleo saporib⁹ auūz. 2c. **I**tez debet eē maceratiua voluntaria enim paupertas: martyrium est: ait Ber. in sermone de oib⁹ sanctis. vi. Quid sibi vult: qđ eadem promissio pauperibus & martirib⁹ fit. scilicet regni celoz. **M**at⁹. v. nisi qđ gen⁹ marty

rij est paupertas voluntaria: Sequitur Qđ martyrij genus grauius: qđ iter epulas esurire: inter multas vestes & pretiosas algere paupertate p̄mi inter diuitias qđ affert mundus: ostētat diabol⁹. noster desiderat appetitus. vtrūqđ ergo regnū celoz p̄mittitur: sed paupertate emitur: in perpeffione sancti martyrij absqđ dilatiōe percipitur. verus igitur paup voluntaria paupertate sic sit pauper: qđ sustineat famē: sitim inediā & inopiam: exemplo saluatoris qđ ieiunauit & esuriuit. **M**at⁹. iij. & exemplo discipuloz qui ceperūt euellere sp̄icas **M**at. xij. & beati Pauli: qui in fame: & siti: frigore & nuditate seruauit deo. ij. cor. xi. & ps. Ego autē mendicus sum & pauper. Sed eē est de multis: de quibus Hiero. vbi. s. dicit: qđ sunt quidā pauperes: qđ tali modo volūt esse pauperes: vt nihil eis deficiat. **I**tem debet esse scientia & discretōe regulata. Ait Apo. phil. iij. In omnibus institutus sum. Scio saturari & esurire: abundare & penurias pati. Super qđ Bre. super Ece. omel. vij. dicit. Ars magna hec scilicet scire saturari & esurire: abundare & penurias pati. Et mire discipline sciētia: que nobis toto cordis nixu discenda est. Sequit. Quē penuria sua non frangit: a gratiarū actione non retrahit: in rerum teporalium desideria non accendit:

R

S

T

Ille scit penuriam pati. **E**t ite de
 bet ee humilitate ordinata. **A**it
 saluator **Mat. v.** Beati paupes
 spu. **zc.** Quia scilicet sic sunt hu-
 miles. **A**it **Aug.** de sermone dñi
 in monte **li. i.** Humilitas eniz est
 custos paupertatis. **ait Gregori⁹**
dial. i. xxi. c. Quia sine huilitate
 paupertas parū prodest: eo q̄ do-
 minus pauperem superbū odit.
V **Ecc. xv.** **Jo** summe caueda pau-
 peribus arrogantia. vt enim ait
Hiero. epistola. **cx.** plus est aiuz
 deposuisse q̄ cultum: difficili⁹ ar-
 rogantia q̄ auro carem⁹: aut gē-
 mis. **H**is enim abiectis interdū
 gloriosi tumemus sordibus: z vē-
 dibles paupertates populari au-
 re offerimus. **Jo** **Isai. lxxvi.** Ad
 quem respiciam nisi ad pauper-
 culam z contritum spiritu z tre-
 mentem sermones meos? **R**eli-
 giosi ergo studeāt. vt sint paupe-
 res modis dictis. **T**ales eiz pau-
 peres: sunt deo amabiles. **I**aco.
p̄rio. **H**ōne pauperes elegit de⁹
 in hoc mundo. **zc.** **T**ales exaltat
 in iudicio: qz erunt cū eo iudices
Job. xxxvj. **J**udiciuz pauperib⁹
 tribuit. **D**e quibus bene **Grego.**
mora. xxvi. **E**t caueāt ne sint trās-
 gressores sul voti z possessionis:
 possessiōe alicuius rei. ne scilicet
 sint damnādi. vñ narrat **Hiero.**
 epistola. **lxxxiiij.** de quodam reli-
 gioso proprietario. **Q**uidam in-
 quit de fratribus partior: magis
q̄ anario: centum solidos quos

lina texendo acquisierat moxiēs
 reliqt. **I**nterest inter monachos
 consiliū. **H**abitabant enim ibi
 circiter qnqz milia diuersis cellu-
 lis: quid facto opus esset. **E**t alij
 pauperibus distribuendos ee di-
 cebant: alij dandos ecclesie nō-
 nulli v̄o parentibus remittēdos.
Bacharius v̄o **B**achomi⁹ et
Flidorus quos patres vocant:
 sancto in eis loquente spu infodi-
 endos decreuerunt cū eodem di-
 cendo: pecunia tua tecuz sit in p-
 ditione. sicut dictū est **Symoni**
act. viij. **E**t merito: qz tales men-
 tiuntur spūi sancto: z sunt fures z
 latrones aliena v̄surpādo: z per-
 surij: ac voti trāsgressores. **I**deo
 ait **Petrus Ananie act. v.** **L**ur-
 tēptauit sathanas cor tuū mentē
 rī scilicet spiritui sancto: z fraudare
 de precio agri. **zc.** **E** Simili-
 ter de alio religioso q̄ habuit tres
 aureos absconditos narrat **Gre-**
go. iij. dial. ante fi. q̄ ipse beatus
Gre. phibuit ne fratres ad eum
 in morte accederent: neqz cū fra-
 tribus sepeliretur: z q̄ illos aure-
 os super eum proicerent dicēdo
 pecunia tua tecum sit in perditio-
 ne. **D**iuinus igitur p̄dicator sua-
 deat religiosis: vt sint pauperes
 dictis modis z dissuadeat **fr̄ia.**
Tertia distinctio. **D**e castitate
 ad quam obligant se religiosi.
Caplm. i. **Q**uid sit castitas.
Item autem religiosi de-
 bent esse pauperes spūi

A tu in abdicatione temporalium: vt dictum est: sic debet esse casti libidinum interiorum et exteriorum cohibitione. vident enim oimodam et perfectam castitatem. Qualis autem debet esse castitas patet. S. pte. ij. vbi de mulierum pudicitia: et parte. iij. vbi de clericorum castitate. Si enim mulieres debent esse pudice: et si viri ecclesiastici debent esse perfecte casti: multo magis religiosi qui se consecrauerunt perpetuo: deo suo. Ipsi enim sunt eunuchi reclusi in templo dei ad eius laudandum. Isai. lvi. hec dicit dominus eunuchis. Dabo vobis in domo mea: et in muris meis nomen meum a filiis et filiabus. Ad litteras enim inclusi sunt in muris monasteriorum: qui se castrauerunt propter regnum celorum. Math. xix. Est autem castitas cohibetio vel conservatio amorum et appetituum ab inordinata amatione et appetitione: ait Comenator super illud angelice hierarchie. c. iij. Castus intellectus oculis. vel castitas est summus amor omnino depuratus incorruptionis et integritatis ait Idem. c. vij. Ille enim castus est qui deum attendit: et ad ipsum solum se tenet: ait Aug. de beata vita. Ite castitas est animi amor ordinatus non subdens maiora minoribus: ait Aug. libro de meditatione. his omnibus modis debet religiosus castus esse. Cui competit illud. i. thi. v. Et ipsum castum

custodi: vt scilicet sit omnium libidinum exteriorum ad quinque sensus pertinentium cohibetio: et castigatio: necnon et omnium libidinum interiorum siue in cogitatione vel meditatione: siue in affectione vel appetitione. Tales significantur per quinque virgines prudentes. Math. xxv. et cuilibet eorum competit illud Job. xxxi. Ne pigri sedus cum oculis meis: vt non cogitarem quidem de virgine. vbi Grego. moral. xxi. ait. vt munda sit manus in operatione a lascivia voluptatis: deprimendi sunt oculi quasi quidam raptores ad culpam. Et ibi bene de cohibitione sensuum interiorum et exteriorum.

¶ Capitulum. ij. Que sunt necessaria ad custodiam castitatis.

¶ Antea possit seruari castitas illesa et perfecta debet esse alimentorum superfluatorum et nocivorum subtractio: et carnis maceratio: quia sine comitibus suis scilicet temperantia et ieiunio castitas cito lacessit ait Criso. super ps. quinquagesimum. Et de hoc bene Hierony. epistola. xcvi. di. Apo. macerat corpus suum: et ait subicit iperio. i. cor. ix. Castigo corpus meum etc. et adole scētia seruente cibis corpore de castitate securus est: Et sequit. Alia peccata extrinseca sunt. scilicet auaritia et alia: sola libido insita est: grandis. n. et tus est nata sine in carne

D

E

F

non carnaliter viuere: tecum pug-
 gnare quotidie: et inclusus hoste
 Ergi: vt fabule ferunt centum o-
 culis obseruari. Et superaddit illud
 quod ait Lomicus. Sine cerere
 et bacofriget Venus. Et p^o Quic-
 quid seminarium voluptatis est.
 venenum puta. parcus cibus et ve-
 ter semper esuriens triduans ie-
 iunijs prefertur. Nichil sic infla-
 mat corpus: et titillat membra ge-
 nitalia sicut indigestus cibus: vi-
 ctusq; conuulsus. Ideo Apосто.
 eph. iij. Nolite inquit inebriari
 vino in quo est luxuria. Debet. n.
 esse religiosi sic mortificati: vt q-
 si non sentiant saltem cum dele-
 ctatione predictos fedos motus.
 Sicut fuit de Xenocrate philoso-
 pho prout ait Vale. li. iij. c. iij. di.
 q; non sensit mulieres que iuxta
 eum accubuit: et spoponderat: eum
 allicere. Et alijs deridentibus: q;
 non poterat flectere animu illi:
 rudit: pactus victorie non de sta-
 tua sed de homie fuisse. Posue-
 rat enim pignus in alios: q; eum
 flecteret. Quis q; i sensibilis fuit
 ad talia quasi non sentiens vl ap-
 petens vocauit stamaz. Religio-
 sis entz competit illud. Ro. viij.
 Non enim estis in carne sed in
 spu. Et vt sint pfecte casti de-
 bet esse omnis occasionis exclu-
 sio. Sicut est mulierum familia-
 ritas: frequens collocutio: incau-
 tus aspectus: prolixus cōsensus
 et hmoi. Jo caucere debent a co-

habitatione cum mulierib⁹ vt de-
 ctum est de ecclesiasticis parte.
 iij. vnde legitur in vitis patrum
 li. ij. parte. iij. q; mulier sancta di-
 xit ad monachuz q; declinauerat
 a via quado moniales. Si esses
 inquit perfectus monachus: no
 ita respexisses nos: vt cognosce-
 res: nos eē mulieres. Et parte. ij.
 dicit de abbate Arsenio: q; rudit
 mulieri petenti vt haberet memo-
 riam eius in oratione. Rogo in-
 quit deū: vt auferat memoriā tuā
 de corde meo. Et parte. iij. de sa-
 cra muliere in monasterio egro-
 tante. que non sustinuit: vt eā fra-
 ter suus videret. ne propter eam
 veniret in memoriā seminarū
 Sed mandauit ei. Vade frater:
 ora pro me: q; cum dei gratia vl
 debo te in regno dei. et pte. xij.
 de quodam qui noluit alloq; ma-
 tres nisi oculis clausis. Summe
 entz sancti patres deuitarūt con-
 sortia et colloquia mulierum. cuz
 tamen essent abstinentia multimo-
 di exhausti: penitentijs et ieiunijs
 ac laboribus macerati: orationi-
 bus et contemplationibus supra
 se eleuati. Vnde Augu. li. de cura
 p mortuis agenda narrat de Jo-
 anne nobil i moncho q; habuit
 spūm. pphic: q; cū eum impatiē-
 ter videre cuperet: quedam reli-
 giosa mulier: et per virū suū in-
 staret: et ille nollet quoniam illud
 nūq; feminis permiserat: ait tan-
 dem marito ei. Dic vxori vider

K

L

M

blo me nocte prima sed i som-
nis. Sicq; factū est. Bonuitq;
eam q; qd̄ fidelem conjugatam
moneri oportet. Que euigilās de
scripsit cū viro suo. Ideo dicebat
abbas discipulo. Eam⁹ illuc vbi
nō ē mulier: put d̄r in p̄ma pte
in vitis patrum. Mouerat enī q;
demonēs iugiter laborant ad tē-
ptandum religioſos: vt aſſequā-
tur de eis victoriaz. ſicut legiſt in
vitiſ patrum vbi. ſ. pte. v. de fi-
lio ſacerdotis ydolorū: q; vidit ſa-
than ⁊ militiā ei⁹ ſibi aſſiſtentez.
Qui cū a quolibet ingreſt quid
feciffet: ⁊ vn⁹ diceret: ſuſcitauī bel-
la per dies triginta: ⁊ ſponſum in
nuptijs occidī feci: iubet: eū dya-
bolus vberari: ⁊ ali⁹ diceret: ſub-
merſi naues in mari per viginti
dies fecit eū etiāz flagellari. Sur-
rexit alius qui dixit ſe fuiſſe in he-
remo quadraginta annis ⁊ mo-
nachū impugnāſſe: quem vix no-
cte illa fecerat fornicari. Qd̄ au-
diens p̄nceps ille: ſurgēs oſcula-
tus eſt eū: ⁊ coronam ſuāz capiti
illi⁹ iponens iuxta ſe ſedere fecit.
dicens: magnā rem feciſti. Hec
iuuenis ille videns: ait intra ſe.
Magnus eſt ordo monachorū
Et egreſſus fact⁹ eſt monachus.
Caueant ergo religioſi a ſor-
tibus mulier: vt ſint vere caſti. Ad
qd̄ neceſſe eſt: vt ſit oīs carnalis
amoris abdicatio. Et. n. ait Hiero-
ro. dicta epiſtola: carnalis amor:
ſpūs amore ſupatur: deſiderium

deſiderio reſtrigif. Aenatio ergo
ad deū ⁊ ad celeſtia neceſſaria ē:
q; ex deguſtatiōe diuine dulcedi-
nis r̄frigeſcit amor carnalis. Su-
ſtato enī ſpūs deſipit oīs caro. Et
eſt. Cū enīz delectatio carnis ab-
ſcīditur: mox alia delectatio inue-
nitur. ait Bre. moral. xxx. Caſti-
tas eſt pulchritudo anime ſiue fi-
lie regis ab int⁹: ait Aug. ſ. Fau-
ſtus. Jo Sap. vii. Qd̄ pulchra
ē caſta generatio. ⁊c. Qualis au-
tem debet eſſe caſtitas: dictuz eſt
ſ. pte. iiii. vbi de caſtitate eccleſia
ſticorum.

Quarta diſtinctio. De obediē-
tia ad quam ſe obligant religioſi.

Capitulum. i. Quid ſit obediētia.

Et nō ſolū religioſi vo-
uēt p̄dicta: ſed et obe-
diētiāz: q; ē volūtatē p̄-
ſe ſubiectio: ait Dama.
ll. iij. c. iij. Et. i. Reg.

xv. Melior eſt obediētia q; vi-
ctima. vbi Bre. mor. vlt. Jo me-
lior: q; p̄ victimas aliena caro p̄
obediētiā vō volūtas p̄pria ma-
ctatur. Et ibi multa de obediētia
Cui⁹ eminentiam oñdit fili⁹ det:
q; non venit facere volūtatē ſuāz
ſed patris. Jo. vi. Itē oñdit eam
in adimplēdo ipſi⁹ p̄fectionē ⁊ p̄-
ſeuerantiā: qm̄ fact⁹ eſt obediens
vſq; ad mortē crucis: Phil. ij.
vñ Ber. ad Senon. Xpus dedit
vitam ne perderet obediētiā.

Capitulum. ij. Qualis d̄z eſſe
obediētia: ⁊ de eius gradibus.

N

O

P

Q

R

Talis autem dicitur esse obedientia
 q̄ describitur Ber. sufficienter
 in sermone dicitur obedientia: quod incipit. Egredere de terra tua
 Gen. xij. Tolle filium tuum premisit
 n. obedientiam Abrae in exemplum.
 ¶ Primum autem obedientie gradus est: si
 bene obedire: donec mactata vo-
 luntate: voluntate diligat platonum.
 ¶ Secundus est simpliciter obedire sine
 quoniam murmurationibus: ac ex-
 cusationibus. ps. In auditu auris
 obediuit mihi. ¶ Tertius est hilariter
 obedire. Glare. n. daturus diligit
 deus. Serenitas. n. in vultu: et
 dulcedo in sermone multum roborat
 obedientiam iuxta illud poete. Super
 oia vultus accedere boni. Exem-
 plum de dauid saltante ante archam
 ij. Reg. vj. ¶ Quartus gradus
 est velociter obedire. Etiam inquit
 ps. mandatorum tuorum cucurri fi-
 delis enim obediens: moras nescit
 fugit crastinum: ignorat tarditatem:
 precipientes preuenit: oculos pa-
 rat visui: aures auditui: linguam
 voci: pedes itineri: et totum se colligit:
 ut imperantis impleat voluntatem.
 Exemplum de zacheo cui ait
 dominus Luc. xix. zachee festina descende
 de te. ¶ Quintus gradus est vi-
 riliter adimplere. ps. Virilis agi-
 te: et confortetur cor vestrum. Et si
 tribulatio intonat: si persecutio in-
 sultat: si peccatores laqueum ponunt:
 si maligni spiritus iter impediunt:
 dicat. s. obediens: paratus sum
 et non sum turbatus. ¶ Sextus gra-

dus est: humiliter obedire. Cum
 esses inquit paruulus in oculis tu-
 is: caput factus es. et c. i. Reg. xv.
 ¶ Septimus est: perseveranter
 obedire. Qui enim perseverauerit
 usque in finem: hic saluus erit. Mat.
 x. Et hoc in aduersis: cum. s. obedi-
 entia est grauis ad audiendum: gra-
 uior ad implendum: grauissima ad
 tenendum. ¶ Et idem Ber. in ser-
 mone de aduentu. Obedientia est
 quincuparita. ¶ Prima est: cum
 rectum est opus: quia non est obe-
 diendum contra deum. ¶ Secunda:
 cum est opus voluntarium: quia
 que est ex necessitate non est bona.
 ¶ Tertia est: cum opus est pu-
 rum: ut. s. sit intentio pura. Si enim
 oculus simplex sit: totum corpus
 lucidum erit. Mat. vi. ¶ Quarta
 cum est opus discretum: ne quid
 nimis. ¶ Quinta: cum est opus
 firmum. i. perseverans: Et antequam
 perseverantiam habeat murus obe-
 dientie debet habere propugna-
 cula patientie. ¶ Item Ber. in me-
 ditationibus. Bonus obediens
 dat suum velle et nolle: dicens cum
 psal. Paratum cor meum deus. et c.
 ¶ Caput tertium. Qualia esse de-
 bent opera obedientie.

Et dicitur: propter obedientiam
 e quia in ea mactata volun-
 tas propria propter deum
 ait Greg. vbi. s. Melior enim est
 qui dominatur animo suo expugnatore
 vrbium. puer. xvj. Super quod Gre-
 go. pastoralis. ij. c. xi. Quia. s. i. pa-

X mo aius a se superat: in alio: que
sūt extra subingant. Et ex hoc pa
tet obedientie difficultas. Nihil
enim est angustius homini q̄ p
prias frāgere volūtaes: ait Gre.
moz. xxxij. 7. i. pe. ij. Castigantes
aias nostras in obedia charitat.
¶ Item ex hoc patet hoīs p obe
dientia triumphalis victoriositas
ga per obedientia vincit homo
seipsum: 7 voluntate sua liberam
captiuat. 7 alterius subicit volūta
ti. Mir enīz obediens loquetur vi
ctorias. puer. xxi. Merito ergo
obedientia est laudāda. Ipsa enī
est virtus: mater 7 quodāmodo
custos virtutū: ait Aug. xvij. de
ci. c. xxij Et de hoc in vitis pfuz
li. ii. pte. xvij. vbi dī: q̄ obedien
tia est salus omnium fidelū: ge
nitrix omnium virtutū: celos ape
riens: homines a terra eleuās co
habitatrix angelorum: cibus om
nium sanctorum.

y

¶ Caplm̄ quartū. De exemplis
obedientie in antiquis.

z

Valis autē fuit obedien
tia antiquorum: abidem
narrant exempla sicut d
quodam qui rigauit lignum ari
dum per tres annos ad imperiū
abbatis: quod pertulit fructū: qui
dictus est fruct⁹ obediētie. ¶ Et
de alio q̄ dimisit vnā partem lre
s. o non scriptā: cum vocaret ab
abbate. Et de illo qui fluitum p
fecit in fluitum. 7 de alijs multis
Et ibi multum de obedientia. Et

parte. xv. de illo qui dimisit cultel
lum in pisce inscisso vocatus ab
abbate. ¶ Similr̄ narrat Seue
rus in suo dial. de mira obediē
tia antiquorū. Sicut de obediē
tia illius cui precepit abbas riga
re virgam aridam: q̄ per duo mi
liaria proprijs humeris aquam
portauit: donec anno tertio flora
it. Et de alio q̄ promisit omnem
obediētia abbati: promittens
ignez etiā se nō recusare si abbas
preciperet. Cui cum abbas iube
ret intrare clibanum non distulit
7 flāma sibi cessit sicut pueris he
breis. precipua enīz fuit apd̄ eos
virt⁹ obediētie vt dī ibi. ¶ Si
militer Johannes cassianus lib.
i. collationū exemplificat de obe
diētia antiquorū. Sicut de illo q̄
rigauit lignū aridū portās aquaz
per duo miliaria. A quo cū senex
quereret: si miserit radices rñdit
se nescire. Et euulsit senex lignuz
quod ille rigauerat per annuz 7
prolecit. ¶ Similiter de alio qui
ad imperiū abbatis piecit len
ticulā olei per fenestrā q̄ sola i he
remo erat: non considerans pre
cepti ineptitudinem. ¶ Similr̄
de alio qui ad imperiū senis sa
rum euoluere omni nixa conten
debat. qd̄ turbe multe hoīuz mo
uere nō potuissent. ¶ Similiter
de fratre nobili: cui dixit senex: vt
decem sportas deferret humeris
per plateas ad vendenduz. Et vt
diutius in hoc officio teneret. nō

simul vni sed singillatim vende-
ret. Quod ille deuote impleuit.
Similiter de discipulo bti Be-
nedicti qui cucurrit super aquas
nec sciuit esse aqua. Quod beatus
Benedictus non suis meritis: sed
obedientie discipuli: mauri. s. de-
putauit: put legit. ij. dial. c. vij. Ex
dictis patet. qd talis erat obedi-
entia antiquorum: qualem describit
Ber. s. voluntaria: propria: et sic d
alijs. Unde et seniores loquebant
sepe distorta fratribus: vt proba-
rent an essent in oibus obediētes
Sicut fecit quidam dicens fratri
vt comederet feria sexta mane: p
ut legit in vitis patrum parte. iij. et
super oia cauebant antiqui a pro-
pria voluntate: put dicit in vitis pa-
trū vbi. s. Dixit sener: qd non cu-
rant multū demones qm nostras
facimus voluntates: qd ppter vo-
luntates proprias: ipsi demones
facti sunt. Nam propria voluntas
est murus cneus inter deum et ho-
minē: quā si homo reliquerit po-
terit dicere: in deo modo trasgre-
ditur murum: vt dicit sibi. Sō ali-
frater ait **H**ec tristitia est: si pro-
prium fecero voluntatē: put dicit
tur in vitis patrum parte. xij. Et
non solum religiosi antiqui erāt
obediētes suis superioribus: sed
etiam milites gentiles principi-
bus suis: vt patet. s. parte prima
vbi de disciplina militari. Et Va-
le. li. ij. narrat qd milites erant
obedientes principibus: et in di-

sciplina suscipienda pro arbitrio
eorum: et instando in acie p eoz
dispositione. Unde ait de quodā
q edixit qd si qd fugiēs castra pe-
tisset: pro hoste interficeret. Qua
seueritate compressi milites: ho-
stes vicerunt. Et ibi de psilibus.
Lapsum quintuz. De imperfe-
cte obedientibus.

Contrario est de multis
e etiam religiosis: qui ma-
lūt hēre superiores q eoz
faciant voluntates q̄ ecōtrario.
Sicut legit in vitis patrum par-
te. iij. de abbate respondente cui-
dam q ad eū venit dicēs: vellent
habere abbatem iuxta voluntatez
meā et mori cum eo. Cui abbas.
Tu queris abbatem non vt tu se-
quaris eius voluntatē: sed vt ipse se-
quatur tuam. Quod ille audiens
ait. Ignosce mihi pater quia glo-
riabar estimans: me bene dicere
cum nihil tenerem. **H**i antez sūt
similes illi ceco cui dominus ait.
Quid vis vt facias tibi. **M**ath.
vij. Super qd Ber. in sermone
dicit. qd tales sunt multi a quibus
magis oportet: vt superior q̄rat.
qd volunt qd fiat eis q̄ ecōuer-
so. **N**ec aliqui decipiantur in hac
parte estimantes: leuia esse q̄ di-
cuntur a superioribus nec eis ne-
cessario obediendum. **A**udiant
Bernardum li. de preceptis et dis-
pensatiōe. In regula. s. beati Be-
nedicti dī. Obedientia que ma-
ioribus debet deo exhibet. Quā

E obrem: quod vice dei precipit homo: quod non sit certus deo displicere. secus non est accipiendum quod si deus preciperet. Quid enim interest vtrum deus per se aut per ministros suos siue homines siue angelos: suum nobis beneplacitum innotescat. Nec dicat: quod loquitur: de his que tradit scriptura vel ratio manifesta: quod de his non est preceptor expectandus: vel prohibitor auscultandus: sed quod ita latere vel obscurum esse cognoscit quod indubius venire possit vtrum deus sit: an aliter ferre velit. hec ibi. In talibus ergo obediendum est que precipiunt a superiore. propter quod cauenda est inobedientia in talibus. Sunt enim tres gradus ait Ansel. de similitudinibus c. xxiiij. dicit. Obedientia et inobedientia que sunt contraria: et licentia que est quasi media: que quidem multos decipit. ait ibidem ponens exemplum de ancillis que sunt sub domina sua: et de latrone inter eas que procurat exire fingendo causas multiplices: et nisi poterit obtinere licentiam legitimam intermittit opus: pretendit quod sit infirma: contristatur: occulte detrahit: et sic de alijs.

Capitulum sextum. De periculis inobedientie.

G Inobedientia cauendum est religioso sicut a damnatione: quod contra creatorem superbire est eius manda-

ta transcendere. Ait Greg. mor. xxiij. Et qui subesse fastidit imitatur diabolum ait idem. mor. xix. Adā enim quod voluit vti consilio suo: lapsus est per eum qui ante ceciderat per superbiam: quod sibi calicez superbie propinauit. ait Aug. sup Jo. Omel. xxv. Quomodo autem propria voluntas est quasi quedam adultera diabolo coniuncta: ex qua nascuntur vitia. et quod est similis herbe venenose: que comedentes efficit leprosos: ait Ansel. de similitudinibus post principium. Que quidem inobedientia grauius puniebat etiam a principibus antiquis etiam in militibus ait Aug. de ci. c. xviiij. De quodam loquens quod filium occidit: quod pugauerat contra eius imperium licet vicisset. Et consimile. l. de ci. c. xxiij. Idem egypto. li. iij. Predicator igitur alloquens religiosos: hortetur ad dictas virtutes: detrahendo contraria.

¶ Quinta distinctio. De septem necessarijs religiosis vt perfecte viuant.

¶ Capitulum primū. De elongatione a mundanis tumultibus.

E licet sint multe alie virtutes: religiose necessarie vt sint perfecti tamen ad presens causa breuitatis dicendum est de septem specialiter eis necessarijs: vbi primū est a negotiationibus secularibus et tumultibus mundanis elonga-

H

I

lio: et quæta in clauſtro habitatio
 niſi quatenus cogit iuſta neceſſi-
 tas: vel vrget pia charitas: prout
 hortat Hiero. epla. lxxij. Quid
 inquit deſideramus vrbium fre-
 quentiã. q. de ſingularitate cenſe-
 mur? Bih enim opiduz carcer
 eſt ſolitudo paradifus. Idẽ epla
 xxxij. o herem^o. familiarius deo
 gaudens. Quid agis frater in ſe-
 culo q. maior es mundo? zc. Idẽ
 epla. xxxv. Conuiuia tibi vitãda
 ſunt ſecularium: maxime qui ho-
 noribus tumet. Idẽ epla. lxxxij.
 Monachũ ſe eſſe: non loquen-
 do z diſcurrendo: ſed tacẽdo z ſe-
 dendo q. nouerit. Seq. Legat
 dicentẽ. Sedebit ſolitariuz z tace-
 bit. tre. iij. Et de hoc multa Die-
 ro. i. dictis epiſtolis. Et i tractatu
 d. xij. abuſiuis dñ: q. qnta abuſio
 eſt monachus curialis. i. frequẽ-
 tã curias. Et ſexta abuſio eſt mo-
 nach^o cauſidicus. Et ibi bene de
 hoc: z de periculis religioſozuz p
 mundum vagantium.

L Caplm ſecundũ. De ſui omni-
 moda abnegatione.

M Secunduz eis neceſſariũ
 eſt omnimoda ſuiipſoz
 abnegatio z plenaria in-
 viros alios transformatio: ad im-
 plendo illud ſaluatoris. Math.
 xv. Qui vult poſt me venire ab-
 neget ſemetipſũ. zc. Bih Grego.
 ſuper euan. Omel. xxij. li. ij. Tũc
 noſmetipſos abnegam^o cũ mu-
 tamus qd per vetuſtatem ſuum^o

z ad hoc niſtimur quo per nouita-
 tem vocamur. Sequit. Niſi a ſe
 metipſo quis deficiat: ad euz qui
 ſupra ſe eſt nõ appropiquat. Bih
 ponit exemplũ de plantis oleruz
 que tranſplantãtũ vt proficiãt: era-
 dicantoz vt creſcant. Et de ſemi-
 nibus que in terra figunt: vt vbe-
 rius ſurgant. Idẽ ſuper Ege. li.
 i. Omel. x. Semetipſuz abnegat
 qui mutat^o in meliora: incipit eẽ
 quod non erat: z deſinit eẽ quod
 erat. Ro. v. Si qua in xpõ noua
 creatura. zc. Nec ſolum debet eẽ
 religioſus mutatus q̄tuz ad rea-
 tã culpe eo mō quo loquit Gre-
 go. dicta Omel. vi. q. ſi luxurio-
 ſus conuerſus eſt ad continentia
 ſe mutauit: q. hec mutatio neceſ-
 ſaria eſt omni penitẽti. Vertere inq̄t
 impioſ z non erunt. prouer. xvij.
 ſed debet eſſe mutatus q̄tuz ad
 concupiſcẽtie appetitũ z motum
 put eſt poſſibile in hac corrupti-
 bili vita: vt poſſit dicere euz aplo
 viuo autem iam nõ ego. Gal. ij.
 Sic enim debet eſſe mutatus: vt
 ſuperbia: ira: impatientia: z vitia
 alia: z omnium vitiozum concu-
 piſcẽtie ſint in eo quaſi extin-
 cte: vt ad motus huiuſmodi vitio-
 zum ſit oio imobilis: nõ ſolũ ex-
 plis ſanctoruz: q. ſe ſic abnegaue-
 runt: z in viros alios oino muta-
 uerunt: ſed etiam exemplo phoz
 vt pz. s. de pho: que ſcottũ: ſtatua
 vocauit. Et de Diogene: de q. le-
 gitur in collationibus patrum: q.

N

O

P cum quidam intues cum diceret oculi corruptoris: et in eū discipuli eius irruere vellent: ait. *Quiescite o sodales. Et enim suz talis sed cōtineo me. et de Demoste. in Poli. li. xvij. c. vij. dicit q̄ preliat⁹ est cum rerū natura: et victor abiit: malignitatē ei⁹ pertinacissimo animi roboze superando. Ita q̄ alterū demostenem nā: alterum industria enixa est. Et nisi mutet se religiosus: nō erit sibi plēa pax in seipso: nec erit perfectus. An Sen ep̄la. xxix. Animū mutare debes: nō solum: ait poeta aliter sequenti te quocunq; ieris vitia. Ideo Socrates cuidā querenti: quare sibi non p̄desent peregrinationes respōdit. Quid miraris non prodesse tibi peregrinationes cum te totū circūferas: te enim p̄mit eadem cā que expulit. Quid enī terrarū nouitas prodesse potest? Ideo fuga te nō iuuat: tecuz enim portas onus animi deponēdum. Non autem tibi vllus placebit locus. Eladis huc et illuc ut pondus excutias q̄d factatiōe fit incomodius. Et ponit exemplū bonū. In nauī onera imota minus vrgent: inequaliter conuoluta partem in qua decūbunt imergunt. Sequit̄ Egros cunctis etc. Studium ergo religiosi d̄z eē ad se mutandū modo dicto: et ad vitia extirpāda. Quod multi nō faciūt ait Gre. dicta omel. Aidim⁹ inquit quosdā hituz mutasse: ita*

ut religiosam vestem sumerēt: s̄ ante acta vitia non calcarēt: Ire stimulis feraliter agitari: militie dolore in proximi lesione feruescere de ostensis bonis superbire: mundi lucra inhianter querere: de solo exteriori habitu fiduciam sanctitatis habere.

Capitulum tertium. De cultura cordis: et interiori exercitatione.

Lex debet esse in religiosi spūalis cultura cordis quasi agri vel horti exercitatio: q̄a et hostis supersemiat cūciantia suggestionū: et ab int⁹ pululant seminaria vitiorum et quasi scaturiant ebullientes libidines cōcupiscentiarū. Iō nisi cor excolatur quasi hortus spūalis surgunt peccata: et opprimunt bona que sūt. puer. xxvij. Per agrū hoīs pigri transiui. etc. Ecce totuz replenerant vrtice. i. ardores libidinum. et sp̄ne. i. punctiones cupidinū et maceria dissipata. s. custodia disciplinarū. Ad modum ergo industrii agricolae debet religiosus animam suam excolere: vitia extirpando: et virtutes inserendo. Ideo d̄t ibi. Diligenter exerce agrum tuum. Et hoc non solum exemplo sanctorum p̄fuz s̄ etiā p̄horum. vnde Apuleus libro de deo Socratis. Nihil eque miroz. q̄s cuz omnes cupiāt optime viuere: et sciant non alia re viuī q̄s animo: nec fieri posse: qn̄ ut optime viuas: animus colen-

S

T

V

dus sit: tamē hoies animum suū
 non colūt. Et ponit exempla. Si
 quis velit acute cernere. oculi cu
 rādi sunt quibus cernit. Si q̄s
 ptinaciter currere vult: pedes cu
 rādi sunt. Si pugnare velis: bra
 chia vegetanda sunt: et sic de alijs
 membris. Cur ergo hoies aiam
 suam. i. rationem. non excolant:
 que ratio viuēdi omnibus neces
 saria est? Alibi prosequitur: q̄ non
 fit animus bonus nec per bona
 exteriora: nec per bona corporis
 sed bonis artibus doctus et opti
 me eruditus: et quilibet homo sa
 piens et bene consultus. hec inqt
 omnia: meus socrates habuit: et
 cetera habere contempsit. Lo
 quit aut vt plus. Si enī cura est
 hominī de agro excolendo: siue
 de equo mundādo: multo magis
 debet esse de animo. Unde Au
 gustinus. li. ii. Si q̄s agrus suū
 passus fuerit sordescere: eūq̄ in
 diligenter curauerit. nec arauerit
 nec purgauerit. siue qui arbozem
 aut vineā habuerit derelictam: idē
 non sine pena ferret. Item si q̄s
 equū habet macilentum aut in
 nitidū: impolitie notatur. i. incur
 rit. hec ibi. Multo magis q̄ ani
 mum dimittit incultum debet no
 tari incuria. Religiosus ergo cor
 suum excolat vt sit arbor faciens
 fructus bonos. Mat. viij. Et enī
 dicit Aug. de verbis dñi sermōe
 xij. Quid pdest plena archa bo
 nis: et inanis sit p̄scia? Bona vis

habere, et tu bonus esse non vis?
 Erubescere debes de bonis tuis
 si domus plena bonis te malum
 habet dñm. et concludit q̄ bona
 exteriora si possent clamare con
 tra dominū suum: interpellarent
 ante deū. Ecce dñe tot bona ve
 disti huic: et ipse malus est. Ideo
 Elbacuch. iij. Lapis de pietate cla
 mabit. et. Ideo ibi Augu. Quid
 ei prodest qd̄ habet: q̄ eūq̄ om
 nia dedit nō habet? Quid pdest
 stulto habere diuitias: cum sapiē
 tiā emere non possit? Ecc. v. Stu
 dium ergo continuum religioso
 sit: cor suum excolere modo deo
 ad cor sepe redeundo: et illud in
 spiciendo.

¶ Capitulum quartum. De scrutino
 interiori.

Partum qd̄ est necessa
 rium religioso: est suūp
 sius per internum scru
 tinium subtilis discussio: et vera co
 gnitio. Virtus enim se simulat sepe
 virtutes ait Greg. mo. xxxij. po
 nens exempla: q̄ dissoluta remis
 sio: quasi māfuetudo et pietas ha
 betur: effusio: māf creditur: mā
 lorum pertinacia: constantia dici
 tur: timor incompetens: humili
 tas putat: vocis superbia: vera li
 bertas estimat: et pigrītia. q̄q̄
 quasi getis continentia attendit
 et inq̄tudo: vigilantia nominat
 et sic de alijs prout ibi enumerat.
 Ideo religiosus d̄ ad cor suum
 redire: et reuocare meditationes

Z

A

B affectiones: actiones: et oēs circumstantias quasi ad aīuz. Job. xxx. iij. Non est in potestate hominis ut veniat ad iudicium. Ubi Grego. mor. xv. qualiter se debz homo iudicare interius et scrutari ubi ait. q̄ sibi conscia accusat: rō iudicat. timor ligat: dolor excruciat. Et quasi idem: dicit Aug. de pnia. Constituto inquit in corde iudicio adsit accusatrix cogitatio testis conscia: carnifex timor. Inde quidam sanguis anime p̄sentis per lacrymas profluit. Jō de sanctis animalibus dī: q̄ corus eorum plenum erat oculis. propter dictum scrutinium: prout exponit Greg. super Eze. li. i. omel. vij. et xxxij. Ubi exponit q̄ dominus ait sanato. Vade in domuz tuā. Et de hoc sufficienter Aug. de claustro aie. Sicut inquit contentus ut errata corrigat: statuta hora capitulum confluit: sic mentis rō cogitationes omnes ad secreta animi et cordis reuocat: ut incorrigibiles eiciat: corrigat ingestas: negligentes emendet. Et in hoc caplo: abbas locū possidet ratio. Isa. xlvj. Preuaricatores redite ad cor et xliij. reduc ad memoriam: ut iudicemur simul. Et i. cor. xi. Si nosmetipsos diudicaremus: nō iudicaremur. Et puer. xij. Cogitationes iustoz et. Contra est de multis q̄ nolūt se iudicare modo dicto v̄l scrutari. Isa. lx. Non est iudiciz in gres

sibus. Et ad hoc iudicium discutiendū debet homo redire ad cor: ut dictum est. Ecc. xxxvi. precurre paus in domū tuam: et illic aduocare: illic lude. Eze. lx. labia eorum reflexa interius per circuitū loquit de labijs mensaruz. Ubi li. ij. omel. ix. Bene qualiter q̄s debet redire ad cor: et reflectere labium: recogitando dicta sua et facta. Qd̄ dz facere religiosus non solum exemplo setozum sed etiā phozum. Et enim ait Sen. iij. de ira. Animus quotidie ad rationem reddendam euocandus est. Faciebat hoc Sixtus: ut p̄sumpta die: cum se ad nocturnam gētem recepisset. interrogabat aīuz suum. Quod hodie malū tuū nasti? Cui vitio obstitisti? Qua parte moueratioz es? desinet ira: vel moderatioz erit: cum scies te q̄tīdie ad iudiciū veniendū. Hāc v̄o discussionem impedit occupatio et euagatio ad exteriora: Ait Greg. super Eze. li. i. Omel. xi. dices: q̄ sicut cōcussa aqua: ymaginem inspicientis non reddit. sed solum cum est quieta: sic anima non deprehendit se nisi cum est quieta.

C Capl̄m quitū. De vera sui cognatione.

Consequenter debet eē i religiosis proprie cogitationis studiosa inquisitio et sui ipsorum luculenta discussio. Recognitio enim inuenitur per precedētē

D

E

precedentem et subtiles discussio-
 nes. ij. cor. vi. Ipsi vos probate an
 cognoscatis vos metipsum. et hec
 enim cognitio dicitur esse quasi prima
 post dei cognitiones in homine.
 Iohannes orabat Augustinum in principio so-
 liloquiorum. Moverim te domine: no-
 uerim me. De qua cognitione Ber-
 super Cant. omel. xxxvi. Volo pro-
 inde aiaz pro omnium scire seipsum
 Quid postulat ratio ordinis: quoniam quod
 nos sumus primum nobis est. Et ratio
 utilitatis: quia talis scientia non in-
 flat: sed humiliat: et est quedam pre-
 paratio ad edificandum. Hec enim
 est philosophia religiosi: seipsum cogno-
 scere. ut enim dicit Isaac de diffi-
 nitionibus: philosophia est cognitio sui
 ipsius ab homine. unde et apud grecos
 ules in fronte templi fuit scriptum
 ex sententia Delphici oraculi id est
 Apollinis. Fertur hec vox presulen-
 ti qui itinere ad beatitudinem pueni-
 ret. Si te inquit agnoueris: ait
F Macrobius li. i. hoc enim est ora-
 culum Apollinis: quod descendisse de
 celo credit Montiscotos. id est scire te
 ipsum. ait Pol. li. iij. c. ij. Cui com-
 cordat Iuuenalis dicens. De celo
 descendit notiscotos. Ad hanc er-
 go cognitionem de seipso habendam
 studere dicitur religiosus: quia talis scien-
 tia non inflat. ut dictum est a Ber-
 ubi ait. Superbia tibi parit ignoran-
 tia tua: cum meliorem quam sis decepta:
 et deceptor tua te cogitatio esse me-
 titur. Et Augustinus. iij. de ci. c. i. Scien-
 tiam celestium et terrestrium rex ma-

gis estimare solet genus humanum
 in qua profecto meliores sunt: qui
 huic scientie proponunt nosse seipsum.
 Laudabilior est animus: cui nota
 est sua infirmitas: quam quae non re-
 specta: vias siderum scrutatur: eas
 etiam cogniturus. Stulte ergo agunt
 laborantes ad habendam cognitionem
 rerum exteriorum omnino studio: ac-
 quirendi sciam cognitionis sui-
 ipsorum: quam nullus habere potest: nisi
 si ad se redeat. Et. n. dicit Grego-
 mor. xxxi. cognoscere se non potest
 anima quae tota apud se non est: et nisi est
 diuine luci appropinquet. Et mo-
 ral. xxviii. Lucem dicitur aspicere qui
 vult de tenebris iudicare. Ideo
 Abraam loquens cum domino cognouit
 fragilitatem suam Gen. xviiij. loquar
 inquit ad dominum meum: cum sim pul-
 vis et cinis.

Capitulum. vi. De vera humilitate
 quid sit: et qualis esse debet.

Ex hac cognitione oritur
 e vera humiliatio que est
 necessaria religiosi: ait
 Ber. vbi. s. Et Grego. mora. xxiiij.
 vera scientia afficit non extollit:
 et quos repleuerit non superbiens
 sed lamentans facit. Qui enim
 addit scientiam addit et dolorem. Ecc.
 primo. unde humilitas est virtus:
 qua verissima sui cognitione sibi
 ipsi quilibet vilescit: ait Ber. de
 gradibus humilitatis. Siue: hu-
 militas est contemptus excellentie:
 ait ibidem. Bona enim via hu-
 militas: qua veritas inquirat: cha-

G

H

Iritas acquiritur: sapientie genera-
 tiones participant. ait ibidē post.
 Et ibi sufficienter de humilitate
 qual' esse debet: et q̄ necessaria ē
 De qua Ansel. de similitudinibus.
 c. xcvij. Ubi pōit. vij. gradus hu-
 militatis. Quorū prim⁹ est cog-
 nitio sui. Secundus dolor de culpis
 perpetratis: Tertius peccatorū et
 defectuum confessio. Quart⁹ vo-
 luntaria psuasio. s. q̄ sit peccator
 Quintus confessio: q̄ sit cōtem-
 ptibilis. Sextus paciētia in susti-
 nendo iniuriā. Septim⁹ amor
 quo se amet humiliari et p̄temni
 Illa enī que hos habet gradus
 est vera humilitas. vnde Greg.
 p̄rio dial. c. xv. de humilitate Cō-
 stantij ait: q̄ quidam audiens fa-
 mam eius cū venisset videre eū:
 aspiciens eius cōtēptibilē p̄sonā
 ait. Ego grandem hominē cre-
 didi: iste nihil habet de hoīe. Ad
 audiens ille gratias egit ei dicēs.
K Tu solus es: q̄ aptos in me o-
 culos habuisti. Hic ergo humilitas
 fuit: ait Greg: q̄ despicientem se
 amplius amavit. Qualis. n. q̄sq̄
 apud se lateat: contumelia illata
 p̄bat. Nam vt superbi honorib⁹
 sic et humiles sui despectione gra-
 tulantur. Multi v̄o estimant se
 habere veram humilitatem qui
 non habēt nisi v̄mbra: ait Hie-
 ro. ep̄la. xxvij. vñ dicit. precipue
 fictam humilitatem fugiens eaz
 sectare que vera est quā xp̄s do-
 cuit. Sequitur. Multi v̄tutis hu-

ius v̄mbra: veritatem pauci se-
 ctantur. Et post. Auferantur oīa
 figmenta verborū: cessent simula-
 ti gestus: virū humilem paciētia
 oñdit iniuria et. Vera hūilitas est
 estimare se nihil eē ait Aug. sup
 Jo. omel. i. et idē d̄ vera inocētia
 hūilitas vera est: i nullo murmu-
 rare: in nullo ingratum esse vel
 querulū: sed in omnibus dei iu-
 dicijs gr̄as agere. Item Augu.
 ep̄la. xxxiiij. bñ. di. q̄ non est alia
 via ad capescendam et obtinēdaz
 veritatem q̄ humilitas. Et quo-
 tiens iterrogares: dicerē: q̄ hec
 est via scilicet humilitas. Nō q̄
 non sūt alia p̄cepta: sed nisi hu-
 militas oīa que bene facim⁹ et p̄-
 cefferit: et comitata fuerit: et cōse-
 cuta et p̄posita quā intueamur: et
 apposita cui inhereamus: et inter-
 posita qua reprimamur: iam no-
 bis de aliquo bono facto gaudē-
 tibus: totum extorquet de manu
 superbia. Sequit. Sicut rhetor
 nobilissimus interrogatus quid
 primū seruari debet in eloquētie
 p̄ceptis respondisse d̄: p̄nūcia-
 tionem. Et secūdo cum quererēt
 respondit idem: et cū tertio: idem
 respondisse fertur. Sic quotiens
 iterrogares me de p̄ceptis xp̄ia-
 ne religionis: nō aliud r̄ndere li-
 bet nisi humilitate et. De mira-
 quoq̄ humilitate sanctorum pa-
 trum legitur in vitis eorū de pa-
 trum lib. ij. c. xv. per totū. Sicut
 de quodaz: a quo cū quereretur

L

M

N

Quomodo hanc humilitatē acq-
 uierat: vt euz emergeret tribula-
 tio in monasterion loquebat:
 respōdit. *Qñ itraut: dixi animo*
meo. Tu r asinus vnum estote.
Sicut ergo ille vapulatur r non
loquitur: iniuriā passus nō mur-
murat: sic r tu fac. ps. Et iumen-
tum factus suz apud te. ¶ Et ibi
de alio: qui expulsus d̄ domo exi-
bat: reuocatus veniebat: r requi-
situs quid cogitaret: respondit se
similem esse canī qui sic facit. Et
ibi de consimilibus operibus pa-
trum. vnde r fugiebant loca vbi
honorabant ad loca ignota. Si-
P*cuc narrat Cassian⁹. iij. collatio-*
num de abbate Daphnutio: q̄
cū esset presbyter in magno cen-
obio egypto: q̄ honorabilis erat
ibi: videns se humilitatem exer-
cere nō posse fugiit assumpta ve-
ste seculari ad cenobiū q̄ sciuit
districtius. Ebi cū difficultate re-
ceptus: excoluit hortuz: r hūme-
ris suis ad pastinandū sterc⁹ por-
tabat. Et post ibi cognitus flens
discessit dicens: q̄ inuidia dyabo-
li: tali fuisset humilitate frustrat⁹
Et iterum fugiit ad ptes palesti-
ne vbi nec nomē ei⁹ fuerat audi-
tum. ¶ Cōsimile legitur de bea-
to Bachario libro qui dicit pa-
radisus: q̄ fugit r iuit ad pachō-
Q*miuz vt eū reciperet inter mona-*
chos. Cui cum diceretur: q̄ nō
posset senex sustinere labores eo-
rum: respondit. Si me inferiorē

videris expelle. Et euz essent ibi
 quadringenti monachi: r ali⁹ iei-
 unaret bīduano ieiunio. ali⁹ alio
 modo: ipse stabat in vno angulo
 vsqz ad finez quadragesime: nō
 panem vel aquam gustans: non
 genua flectens nō iacens: sed t̄
 tuz folia cruda: dominica die su-
 mēs cū ad necessitatem vite ibat
 statim remeabat non os apericōs
 nec alicui loquens: sed corde iu-
 giter orans: illud operis q̄ tene-
 bat in māibus efficiēs. *Elis d̄o*
de eo conquerentibus abbati pa-
chomio: orauit abbas: vt de⁹ re-
uelaret sibi quis esset. Qui com-
perto: q̄ Bacharius essz: duxit
eū ad oratorium: r ait. Gratias
ago tibi. q̄ colaphos infantibus
matris dedisti: ne magnum aliō
in puerfatione sua putarēt: ¶ Mi-
R*rica igitur humilitas sanctoruz*
patruz: sed mirificentior sine cō-
paratiōe filij dei humilitas: qua
seipsum humiliavit vsqz ad mor-
tem ad quam docendam descen-
dit de celis: ait Augu. super Jo-
omel. xxij. di. vt omniū morboz
cās curaret: descendit filius dei: r
humilis factus est. Sequit. Pu-
det te imitari humilem hominē:
saltem imitare humilem deum.
Et omel. ij. Xpus crucifixus estz:
vt humilitatem doceret. Religio-
si igitur sint boni discipuli in sco-
la humilitatis: magistruz: de hu-
militate legentem: r ad eam hoz-
tantem audiant humiliter: intell-

gant veraciter: retineāt memori-
ter: impleant ⁊ pficiāt efficaciter
Math. xi. Discite a me qz mitis
sum ⁊ humilis corde. Et de hoc
Bre. mor. xxxiiij. Q̄ta humilitas
v̄tus est: pp̄ quā solam veraciter
edocendā: q̄ sine estimatiōe ma-
gn̄ est: vsqz ad passiōē puulus
fact̄ est. Idē dicit. v. registri.

¶ Cap. v. De ofonis deuotiōe

Ec̄ ista sufficiūt religio-
n̄ nisi sit ofonis feruor
⁊ deuotio vacādo deo et

diuinis. Qualis autē eē debz orās
scilicet a vitijs imaculatus: ⁊ deo
accept̄. Respexit inquit deus ad

Abel ⁊ ad munera eius Gen. iij.

pus. n. respexit ad Abel: postea

ad munera: qz ex dātis corde: id

q̄ dat acceptat: ait Bre. moral.

xxij. Et idem in tractatu de p̄nia.

Similr̄ ibi: qualis dz eē ofo: ⁊ d̄

fructu ofonis. Ad p̄ns autē notā

dū: qz religiosus dz esse deuotus

in ofone cōi siue canonica ⁊ etiā

pruata: peccata sua recogitando

⁊ plangēdo: qz veraciter orare ē:

amaros gemit̄ in p̄pūctiōe nō

v̄ba p̄posita resonare: ait Greg.

moral. xxxiiij. ¶ Itē dz eē deuot̄

in ofone iuste ⁊ caste petendo: ⁊

se supra se elenando. treñ. iij. Se

debet solitari⁹ ⁊ tacebit. ⁊c. Et de

vtroqz. Dama. libro. iij. c. xxv iij.

Ofo est ascēsus intellect̄ in deuz

⁊ decentiā petitiō. ¶ Itē dz esse

deuot̄ in ofone: cor ab alijs auer-

tendo: ⁊ ad deū cōuertēdo. Ofo

enim est mētis deuotio. i. conuer-

sio in deū p̄ p̄tū ⁊ humilē affectū

fide: spe: ⁊ charitate subnixa: ait

Hugo de studio orandi: vbi ele-

ganter oñdit modū orandi p̄ to-

tū. ¶ Est autē triplex oratio. Ca-

sta: qua petim⁹ veniā de peccat̄.

Castior siue magis casta: qm̄ do-

na sponsi petunt. Castissima: qm̄

sponsus petit: vt pōt haberi a co-

mentatore. iij. c. de diuinis nomi-

nib⁹. Et de hoc Aug. ep̄la. xlvij.

ad pbaz p̄ totū. Queris inquit: q̄

lis debet eē qui orat: ⁊ qd̄ orādū

⁊ quō. Sequit̄. ora beataz vitam

quam oēs appetūt. Quid. n. aliō

aportet orare: nisi qd̄ omnes cu-

piunt: vnā petij a dño. ⁊c. Quatr̄

autē orādū sit: subdit. Hoc nego-

tium plus gemitib⁹ q̄ sermoni-

bus agitur: plus fletu q̄ affatu.

Et ibidem. Absit absit ab ofone

multa locutio: sed nō desit m̄lta

pcatio. ⁊ feruens p̄seueret inten-

tio. Et p̄. Absit autē pcari ē: euz

quē pcamur diuturna ⁊ pia cor-

dis excitatiōe pulsare. Job. xxxi.

Quis mihi tribuat adiutoriū vt

desideriū meuz op̄s tribuat: vbi

Bre. mora. xxi: vera postulatio ē

nō in oris vocib⁹: s̄ in cordis co-

gitationib⁹ valētiores voces ap̄d

dei aures nō faciūt v̄ba: s̄ desi-

deria. Jō of Moyse Exo. xiiij.

Quid clamas ad me. ⁊c. Et de

Anna. i. Re. i. of: qz vox ei⁹ non

audiebat. Jō of Bat. Intra

i cubiculū tuū. ⁊c. De necessitate

y

z

a

T

V

X

ait ofonis et continuatioe ait Saluator Luc. xviii. Oportet semper orare et non deficere. Et. i. thes. v. Sine intermissione orate. Et ps. Semper laus eius in ore meo. Abi noie ofonis intelligunt bona opera secundum glosas ibi. vñ Augustinus. de perfectione iustitie dicit quod ofo est ois ratio sancti Desiderij. Continue ergo orandum est dictis modis: siue actualiter orando. prout oratio dicitur oris ratio secundum Cassio. super psal. lxxij. siue mentaliter desiderando ps. Desiderium pauperum exaudivit dominus: siue bene operando glosa super dictum verbum Luc. Non desinit orare qui non desinit bene facere. Et. i. cor. vij. Gratias agentes semper pro vobis. Super quod Haymo dicit: quod per assiduitatem quam per singulos dies et noctes referebat. hoc ait. Quia in scripturis patrum legitur: quod Apolo usque ad quintam diei horam labori manuum insistebat: et ab illa hora usque ad decimam predicationi operam dabat: et postea procurabat pauperum et peregrinorum hospitalitatem: et sui corporis necessitatem: per noctem vero orationi insistebat. per assiduitatem ergo predictorum ait: se semper gratias agere: prout dictum est. Et de iugis oronis necessitate ait Criso. super Mat. omel. xxij. quod sic est de oratione sic de respiratioe. ut. n. semper indigemus respiratioe: sic et oratione. Et si non haurimus a deo. scilicet bona: nostra est inculatio. Est autem oratio filis capere: vel sicut pendentem de petra

ait Dilo. de di. no. c. iij. Sicut. n. homo ascendit per tale sanem superius: sic ad deum ascendit per orationem ut dictum est. Iohannes sancti presbyter iugiter orabat vigilando in orationibus secundum preceptum Salvatoris Mat. xxvi. et i. pe. iij. Vigilate in orationibus. et hoc in spiritu et veritate. Iohannes. vij. vñ et saluator pernoctavit in oratione Mat. xviii. et Luc. v. Siue in mala inveniuntur. Siue ad bona poscenda. sicut fecit Moyses stans supra verticem collis sub cuius manu lapis fuit suppositus ne lassaret. Exo. xvij. Super quod Criso. in sermone de oratione bene. vñ legit in vitis patrum parte vltima. quod cum Julianus apostata mitteret demone quedam: ut sibi rursus de oriente portaret transiens supra ubi erat publicus monachus orans: non potuit ultra ire: sed stetit immobilis: illo continue oratione per decem dies: reversusque est imperfecto negotio ad Julianum. Cui cum diceret: se impediri fuisse a publico orante. iratus Julianus cominatus est publico mortem sed ipse in brevi iterum est. Timeant ergo religiosi qui orationi insistere nolunt: ne ab hoste trahantur. Sicut legitur de discipulo beati Benedicti: quem ethiops de oratorio extrahabat. ij. dial.

Capitulum vij. De septem conditionibus que orationem faciunt efficacem.

Et autem oratio consequatur effectum: septem sunt necessaria.

Debet. n. esse in corde orantis virtus charitatis. Item debet

H eē irrefhēfibilitas. ꝑ scie siue cor-
dis. i. cor. iij. Si cor nrm nō rep-
hendit nos: fiduciā habem⁹ quia
q̄cqd petierimus accipiem⁹. 2. i.
thi. iij. volo: viros orare in oi lo-
co leuātes. puras man⁹. ¶ Itē
d̄z esse irredibilitas ad peccata q̄
plāgnit in orōne. Gre. moral. x.
Cū male gesta defleueris: neq̄
rursuz facias quod in ꝑcibus
iteꝝ plāgas. ¶ Itē d̄z eē recōci-
liatio offensi fr̄is Mat. v. Cum
offers mun⁹ tuū ad altare: ⁊ re-
cordat⁹ fueris q̄ ff tu⁹ ⁊c. ¶ Itē
debz esse ordinabilitas petitiōis
petēdo vnū qd̄ ē necessariū. Jo.
vi. Si qd̄ petieritis ꝑfēz in noīe
meo dabit vobis. i. Si petieritis
illd̄ qd̄ est v̄z. s. bonum: Alit̄ ibi
Aug. omel. iij. ꝑmū inqt̄ q̄rite re-
gnū dei Mat. vi. ¶ Itē d̄z eē ꝑ-
fectibilitas opis. Job. xxv iij. Ne
q̄z rephendit me cor meū in oi
vita mea. vbi Grego. mor. xxvi.
Si illud quod precipit deus faci-
mus: ⁊ quod petim⁹: apud deuz
obtinēbim⁹. Hec enim ꝑgruūt:
vt ⁊ orōne operatio: ⁊ operatiōe
oratio fulciat. treñ. iij. Leuemus
corda cū manibus. Corda cum
manibus leuat. qui orationē suā
opere roborat. ¶ Itē oportet vt
sit indefessa ꝑseuerantia oratiōis
Luce. xi. Si ꝑseuerauerit ꝑal-
sans. ⁊c. Sequitur. q̄ ꝑpter im-
probitatem eius surget: ⁊ dabit ei
his enim concurrentib⁹: erit ora-
tio efficax ad deū. Predicta. n.

septem. s. mundialium elongatio
Sui abdicatio. perfecta mutatio
⁊ sic de alijs: sunt septem gradus
quibus religiosus ascēdit ad cul-
men perfectionis. Eze. xliij. erat
septem graduum ascensus eius.
hec sunt septem columnne susten-
tantes ipsam religionēz quas edi-
ficat sapientia in domo sua ꝑo-
uerbioꝝ. ix.

¶ Sexta distinctio. De vite reli-
giose vtilitate.

¶ Caplm. i. De premij religioso-
rum magnitudine.

¶ Predictis patet reli-
gionis comoditas: si-
ue vtilitas viventib⁹
in ea perfecte. Tuz qz
maior ibi securitas. tū

qz maior apd̄ deū perfectibilitas
Tum qz recōciliationis ad deuz
maior facilitas. De quib⁹ Ansel.
de similitudinibus. c. lxxvij. dicit: q̄
diabolus impugnat fideles: ⁊ ad-
modum velle est xpianus: castrū
vō monachus: diuigio in castro
angelorum: conuersatio. In vil-
la sunt domus inualide: in castro
securitas: diuigionē q̄ semel ascē-
dit non licet redire. Maior ergo
securitas in castro religiōis q̄ i
villa inferiori. Ibidem etiam ex-
emplificat: q̄ similitudo ē inter
deum ⁊ regem quendam: cui q̄-
dam seruiunt: sed nolunt ꝑmitte-
re: se ei esse fideles: ne maior seq̄-
tur vīdicta si peccauerint: Alij
vō seruiunt ⁊ promittunt seruire

L

I

e

M

fideliter. et si peccauerint: parati
 sunt sustinere maiorem penam.
 quales sunt religiosi. **I**bidez po-
 nit aliud exemplum de duobus ha-
 bentibus possessiones: quorum vnus
 nihil vult habere proprium in sua
 possessione: alius vero vult: quia non
 tantum diligit dominum suum: quin
 velit habere proprium. et si dicat
 primo dominus: quanto familiarior
 eras tanto minus debuisti pecca-
 re: et plus puniri: respondebit ve-
 rum est quod diu non penitui. Sed me
 modo in penitentia trado: ideo ma-
 ior debet mihi misericordia fie-
 ri. Quod dominus concedet. Si
 militer ponit exemplum de duo-
 bus habentibus duas arbores:
 quorum vnus dat arborem cum
 toto fructu domino suo: alter vero col-
 ligit sibi de fructu arboris quantum
 vult et quantum vult dat domino. **P**rimus de-
 bet magis domino esse acceptus. et ibi
 alia bona exempla de hoc. **E**x quibus
 patet eminentia status religio-
 sorum respectu secularium. **C**aveant
 tamen religiosi: ne abutantur sta-
 tu suo: et ne sint impenitentes si
 peccauerint: quia tunc magis meri-
 to punientur: ut patebit infra. ex di-
 ctis etiam patet premij bonorum
 religiosorum supereminentia. **S**i
 cut legitur in vitis patrum parte
 xvij. de sancto patre: qui vidit qua-
 tuor ordines in celo scilicet infir-
 mantium et gratias agentium: ho-
 spitalitatem sectantium et ministran-
 tium. in solitudine conuersantium

nec homines videntium: et eorum
 qui ad obedientiam patribus spiri-
 tualibus se subiciunt. **Q**uorum
 ordo vtebatur torque aurea et co-
 rona. **Q**uod videns ait illi qui sibi
 hec ostendebat. **Q**uomodo ordo
 ille maiorem gloriam habet quam alij?
Respondit: quia quia alij secundum propriam
 voluntatem fecerant opera sua:
 ille autem ordo posuit voluntatem suam
 ad deum: et ad iussionem patris
 spiritualis: ideo maiorem habet glo-
 riam. **T**ales enim pauperes volun-
 tarii: et abdicantes voluntatem pro-
 priam propter deum erunt iudices
 cum filio dei. **J**ob. xxv. **J**udicium
 pauperibus tribuet. ubi **G**rego-
 mora. xvi. loquens de quatuor or-
 dinibus in iudicio dicit: quia alij iudicantur
 et pereunt: alij non iudicantur
 et pereunt: alij iudicantur
 et regnant: alij vero non iudicantur
 et regnant. **D**e quibus **L**ucas. xix.
Eos qui secuti estis me sedebitis
 etc. **S**equitur causa. **R**elinquentes enim
 omnia plus prompta deuotione ex-
 ecuti sunt. quam tabernaculum generaliter audie-
 runt. **I**deo **L**ucas. eodem. c. dicit
 dominus. vade vende omnia que
 habes: et da pauperibus: et habe-
 bis thesauros in celo. etc.
Capitulum. ij. **D**e peruersitate
 et pena eorum qui male viuunt
 in religione.

E sicut merito amplius
 est glorificandus bonus
 religiosus: quia magis per-
 fectus: ita religiosus prave viuens

et peruersus: magis est puniendus
 quāto enim gradus altior: tanto ca-
 sus grauior: ait Ber. ad Eugeni.
Que enim inquit maior peruer-
 sitas quā post perfectionis noticiā
 p̄missionē et obligationē: post sa-
 cri habitus uolūtariā susceptio-
 nem: post exemplorū uirtuosorū
 patrū precedentium mltimodā
 perfectionem: post mundi et mū-
 dialium oīmissionem post man-
 suam in collegio sanctorū et loco
 sancto habitationē: redire ad pec-
 cata sicut canis ad uomitus et ad
 ea que seculi sunt: cui dominus
 dicat Luc. ix. Memo mittēs, ma-
 num ad aratrum. etc: unde vxor
RLoth aspiciēs retro: uersa est in
 statuam salis Gen. xix. Et qui ta-
 les sunt: hypocrite pessimi sunt si-
 miles sepulchris dealbatis plenis
 omni spurcitia. Math. xxij. Et
 sicut falsi denarij iter bonos: qui
 deprehensi falsi: in ignē mittunt.
 ait Ansel. de similib. c. xxv. Si-
 militudo est inter denariū et mo-
 nachum. Sicut enim denarius
 debet esse ex puro ere: recto pon-
 dere: et legitima moneta: sic in
Smonacho debet esse puritas obe-
 dientie quo ad primū: stabilitas
 boni p̄positi quo ad secundum:
 et habitus monachalis quo ad ter-
 tiū. Et sicut falsus denari⁹ depre-
 hendit esse falsus quādo in ignē
 mittitur: sic et religiosus cognosci-
 tur falsus in igne laboris et tribu-
 lationis. Magna ergo peruerfi-

tas: sub habitu religionis secula-
 riter uiuere: post tot oportunita-
 tes p̄dictas bene uiuendi: et ma-
 gna cofusio postea dominari cū
 secularibus uel amplius illis. unde
 legitur in uitis patrum parte.
 iij. de quodā: qui cum uellet cō-
 uerti: et mater p̄beret dicebat:
THolo saluare animam meā: nec
 matri acquieuit: et factus est mo-
 nachus sub negligentia uitā ex-
 pendens. Contigit autē: q̄ ma-
 tre mortua: ipse infirmatus ē. Et
 factus in extasi ducitur ad iudici-
 um. ubi uidit matrem cuius hīs q̄
 iudicabatur. Cui mf. Quid filij
 et tu in hūc locū uenisti: ubi sunt
 sermones tui quib⁹ dicebas: sal-
 uas uolo aīā meā: Quod ille au-
 diens confusus est: nec habens
 quid responderet matri: ipso do-
 lore: stupidus fact⁹ est. Juxta uo-
 dei dispositionem renixit et sanus
 factus penituit plorans et dicens
VSi improprium matris sustine-
 re non potui: quomodo xpi et an-
 gelorum p̄ me in iudicio potero
 sustinere: Et permansit in penitē-
 tia. Ex his patet magnitudo pe-
 narum et tormentorū peruerso-
 rum religiosorum: et confusioes
 in iudicio eorum: qui cū solo ha-
 bitu et nomie gloriānt: thesauri-
 zantes iram dei. Job. xxij. De-
 dit ei deus locum penitentie: et ip-
 se abutitur eo in superbiā. Apoc.
 ij. Dedit ei tempus penitentie. etc.
Capitulum tertium. De myste-

rali significatōe habit⁹ religiōis.

Uilibet ergo religiosus
 q consideret status sui cō/
 ditionem ⁊ habitus qua

litate. ⁊ studeat viuere fm eoz
 exigētiā: Sicut Ansel. de similitudi-

bus vbi .s. q nihil exteri⁹ hituz
 pessione vel cōsuetudine habe-

re debet monachus. qd non con-
 ueniat interius habere. Et exem-

plificāt: q viles vestes ⁊ nigre si-
 gnificāt: q reputet se vilem pec-

catorē. Qd sunt a capite vsq ad
 pedes significat q a pncipio vsq

q ad finē dz eē religio vera. Qd
 sunt in modum crucis: significat

memoriam passionis xpi. Coro-
 na ⁊ capillorum tonsura: signifi-

cat: eos esse reges ⁊ sacerdotes.

Et de mysterio habit⁹ mona-
 chalis Cassianus multum dicit

primo coll. vbi ait: q monachus
 vt militem xpi precinctum oportet

incedere. Qd fuit figuratum
 in Belya ⁊ Joanne baptista. vi-

litas vō vestis significat pauper-
 tatem. Et in vitis patruz parte. x.

dicitur de mysterio habitus mo-
 nachalis: vbi dicitur: cucullaz eē

signum innocentie. hec est phia
 ⁊ sapientia religiosi scilicet stude-

re: vt sit vere religiosus: ⁊ sit ta-
 lis interius coram summo iudi-

ce qualis apparet exterius in pro-
 fessioe. ait Hugo i didasc. Simp-

licitas monachi est eius philo-
 sophia. Sequitur. vilitas habit⁹
 ⁊ simplicitas vultus: innocentia

vite: ⁊ sanctitas puerfationis de-
 bet docere homines. predicator

ergo euangelicus alloquens reli-
 giosos de predictis conferat cum

eis hortando vt viuant perfecti-
 biliter fm exigentiam pessionis

⁊ status: vt sublimentur cu3 xpo
 iudice diudicātes: ⁊ p̄ria dehor-

tando: ne damnentur cum mul-
 titudine hypocritarum apostatā

tiuz. Quibus dicit dñs Math.
 xxij. Ehe vobis hypocrite ⁊c.

Septia pars. De exhortatiōe
 hominū vt sint parati ad mortē.

Prima distinctio. De ppa-
 ratione ad mortem.

Capitulū primum. de vite hu-
 ius labilitate.

Rehabitis varijs mo-
 dis instructionum ex-

quib⁹ predicator euā-
 gelicus habere potest

occasionem conferē-
 di vtiliter cum omnibus homi-

nibus fm status eoz ⁊ mini-
 steriorum gradus: ⁊ hoc fm eta-

tum varietates: vt viluz est: nūc
 vltimo qz omnes tēdūt ad mor-

tem: maiores ⁊ minores: senes ⁊
 iuuenes: diuites ⁊ paupes: in spi-

ciendum est qualiter predicator:
 omnes admoneat d̄ his que spe-

ctant ad mortē. Et qz vita mor-
 talis est prolixitas mortis: prout

ait Greg. super euange. libro. ij.
 omel. xvij. ideo primo admonē-

di sunt homines: ne confidāt de
 vite huius durabilitate q̄ est erū-

Z nosa mortis prolixitas. Ista enīz
vita est mors viventium: vita mo-
rientium: ait Aug. iij. confessio.
est pūctalis breuitate et q̄si vola-
til trāsit? velocitate et in trāsēdo
ingiter deficiens sine interpolatio-
ne. est erummosa calamitate: cito
terminabilis defectibilitate: incer-
ta terminabilitate: et irredibilis ite-
ratione ante generalem resurre-
ctionem. Et de his tota scriptura
generaliter clamat. Sicut Job.
xiiij. Breues dies hominis sunt.
vbi bene Grego. moral. xij. Et
A ibidem homo natus de muliere
breui viuens tempore. vbi simili-
ter bene Grego. moral. xi. Job. vij.
Dies mei velocius transferūt q̄
a texente tela succidit. vbi bñ idē
Grego. mora. viij. Job. xvi. Bre-
ues anni transeunt et semitam p̄
quam non reuertar ambulo. vbi
etiā idē Grego. moral. xiiij. be-
ne Job. xxxij. Nescio q̄ diu sub-
sistam: et si post modicum tollat
me factor me? vbi bene Grego.
moral. xxiiij. Et Augu. de verbis
domini sermone. xvi. Breuis est
vita: et ipsa breuitas semper incer-
ta. Et sermōe. xvij. Quid est diu
vivere: nisi diu torqueri? Et ser-
mone. xl. Diu vivere quid est nisi
ad finez currere? Sequitur. Vita
ista similis ē morti. Et Sen. ep̄la
lxxx. Vita breuis: et quasi facula:
et quasi mors. Idem ep̄stola. 50
Et de vite breuitate ac conditio-
nibus predictis idēz Sen. de bre-
uitate vite per totuz. vbi introdu-

cit vsus Virgilij. Optima queq̄
dies miseris mortalibus cui.

Prima fugit. et. Nonēdi sunt
ergo homines ne cōfidant in vi-
te huius variabilis durabilitate.
ventus. n. est vita mea. Job. vij. **B**
Quo nihil mutabilius. vbi bene
Grego. moral. viij. Et sunt admo-
nendi existētes in peccato: ne dif-
ferant conuerti ad dominū Ecc.
v. Ne tardes conuerti ad domi-
num. Item Augu. vbi. s. sermo-
ne. xvi. Quid differs in crastinū
dicens: longa vita erit? Ipsa lon-
ga bona sit: et sic melior erit: q̄ si
lōga: bona non sit. Si vō breuis
sit: bñ factū est: vt bona sit. Qua-
re vis habere longū malum. et.
C Capituluꝝ secundum. De ex-
ortatione hominuz ad merita cu-
mulanda in hac breui vita.

Similiter sunt admonen-
di qui boni sunt: vt in tā
breui vita cumulent me-
rita plurima: sicut monet Eccle.
ix. Quodcūq̄ potest manus tua
instanter operare. Et. xi. Nane
semina semen tuum. Et hoc me-
rito: qz iminet nox: in qua nemo
poterit operari. Exemplo scilicet
laborantiū in messe: qui die defici-
ente: et nocte iminēte: omni ni-
xu colligūt manipulos: et in acer-
uos redigunt. Sic debet fidelis
in hac vita defectibili aggregare
cumulos meritorum. ps. venien-
tes autem venient euz exultatio-
ne. et. Dum inquit Apo. tempus
habemus operemur bonuz gal.

D vlti. *Es.* est de multis: qui predi-
 ctorum obliuiscetes: ad curam
 voluptatum: mundi cupiditatez:
 vel transitorum honorem semp
 aspiciunt. Quibus competit exē-
 plus quod ponit Barlaam de fu-
 giente vnicornē: et cadentes in ba-
 ratrum: vbi arbusculaz apprehē-
 det: in cui⁹ radice vidit duos mu-
 res album et nigrum quasi eam
 effodientes. In fundo videt dra-
 conem horribilez: sed enotare vo-
 lentes. De pariete vō videt exire
 quattuor capita aspiduz quasi eū
 inuadentiuz. Et eleuans oculos
 videt exiguum mellis de ramis
 arbuscule fluere: et omnium obli-
 tus tradit se ad capienduz mellis
 dulcedinez: Et adaptat ibi: q̄ sic
 est de peccatorib⁹. Quos vnicor-
 nis sequens est mors. Baratruz
 mund⁹: Arbuscula mensura hu-
 mane vite. Que consumitur mu-
 re albo et nigro idest die et nocte.
 Quattuor aspides: quattuor sunt
 elementa: quorum si vnū precur-
 rit deordinatur compago corpo-
 ris et dissoluitur. Draco expectās
 diabolus est. Silla mellis: dele-
 ctatio carnalis: quaz quidem ac-
 quirunt peccatores toto nixu om-
 nibus alijs oblitis. Quibus dicit
 ps. vt quid diligitis vanitatē. xc.
 Dehortandi sunt ergo homines
 a tali inordinata et vana inquisi-
 tione: et hortandi ad dictorum me-
 moriam: et recogitationez.

Capitulum tertium. De mor-

tis inenitabilitate.

Einde admonendi sunt
 homines de mortis in-
 euitabilitate. Quis eniz
 est homo qui non videbit mortē
 ait ps. Omnes enim morimur:
 et quasi aqua dilabimur sup ter-
 rā. i. Reg. xiiij. Mors enim fuit
 pena inflicta Aīde et posteris eius
 quam nullus ab eo propagatus
 euadere potest. Sen. ij. Quacū-
 q̄ die comederis ex eo: morte
 morieris. Ecc. xviii. Omne op⁹
 corruptibile: i fine deficit. Et ibi.
 Generatio alia finit: alia nascit.
 Eccle. primo. Generatio preterit
 et generatio aduenit. Nullus er-
 go confidat de etatis iuuentutez
 de virtutis robore: de corporis sa-
 nitate: de mundi prosperitate: q̄
 nulli parcat mors: et eque moriun-
 tur iuuenes vt senes. et sic de alijs
 apoc. xx. Vidi mortuos magnos
 et pusillos stātes in p̄spectu thro-
 ni. Dēs enim eque vocat mors:
 et nō est vt effugiamus ictus ei⁹.
 vndiq̄ in nos tela faciunt: et om-
 nes refertamur ad mortem: ait
 Sen. ij. de naturalibus .q. c. vlti.
 Unde et ponit exempluz in libel-
 lo ad Martiam: q̄ sumus simi-
 les ascendentibus muz obsessuz
 multo hoste. Super quos descē-
 dunt sagitte: tela et sara: a quibus
 vulneramur: vel cadim⁹: per q̄d
 significant̄ varia genera quibus
 homines percutuntur. Mors
 enim est tributum quod omnes

H optet soluere: ait Sen. v. d. bñfi. c. vltio di. q̄ mors nature lex est. mors tributuz offm̄q̄ mortaliū. **I**ō ap̄d gētilē dicebatur pluto. i. deus inferni vel mortis habere tigrim. qz capit omnes in tribus etatibus scilicet pueritia: iuuentute: et senectute: ait Hugo. et de h̄ legitur in quodam antiquo scripto: q̄ cū filius vnicus cuiusdā nobilis religionem intrasset: venissetq̄ pater: vt eum extraheret cum non possent eum illi religiosi retinere petijt iuuenis vt possz loqui cum patre. Quo concesso ait patri: q̄ si auferret vnā malam consuetudinem que erat in terra sua: r̄ d̄ret ad seculū. Anuit pater: q̄ libenter faceret petens: vt eaz exprimeret. Cui fili⁹ dixit: q̄ in terra sua erat cōsuetudo: q̄ iuuenes moriebātur sicut senes. Et si eam auferret rediret. Licet enim esset iuuenis timebat mortem. Quod audiens pater: et videns eū constantē in proposito ait. Nolo q̄ ad seculum redeas: sed hic deo seruias. Cōuersusq̄ cū filio seruerūt ambo fideliter deo. Ex quo ergo non est fugere mortē: non restat nisi vt homo viuat in x̄po qui ē vita: et euadat mortem spiritualem peccati et tormenti eterni. **B**eat⁹ enim qui nō ledes a morte secunda. Apoc. iij. Apprehēdēdo enīz vitam: euaditur mors vera. **B**onū eīz estis et vita v̄stra abscondita est cum

x̄po in gloria: col. iij.

E Capl. iij. De mortis iugl memoria et meditatione.

Unde admonendi sunt hoies ad mortis iugem et continuā meditationē vt a peccatis retrahant: et corde humiliant: vt ad bene operandū stimulentur: et vt vita immortalis appetatur. Ecc. vij. **M**emorare nouissima tua: et in eternū nō peccabis. Job. x. Nunquid non paucitas dieruz meorū finietur breui? **E**bi Grego. mor. ix. Cum culpa aium temptat: necesse est vt breuitatem delectationis aspiciat: ne ad vluacem mortem et iniquitatem se rapiat. Eccle. xi. Si annis multis vixerit homo. et. Sequit̄ **M**emisse debet tenebrosi temporis. **I**deo alpharabius. li. de diuisione phie dicit: q̄ fm̄ **P**latonem phia est rediuz: cura et studium et sollicitudo mortis. per sollicitudinem mortis volens intelligere mortificationem desideriorum et carnaliū voluptatuz. **D**ia enim mortificatis applicat anim⁹ ad curam virtutis. hec ibi Cui cōcordat **T**ul. li. i. tul. q. lequens de Socrate tota inquit phoruz vita est p̄memoratio mortis: vt ait Socrates. **E**t de hoc Sen. epla. xx. vij. di. **M**editare mortem. **Q**ui enī hoc dicit meditari libertatē subet. **E**nde in vita **J**ohannis elemosinarij legit: q̄ sic fuit antiq̄

L

M

N

de imperatore: q̄ postq̄ esset coronatus: astantibus exercitibus: veniebant monumentorū edificatores cum marmoribus diuersi coloris querentes ab eo: de q̄li metallo iuberet: suū sibi fieri monumentū. Insinuantes ei: q̄ tā q̄ corruptibilis et transitori⁹ deberet anime sue curam habere: et regnū pie disponere. Propter quod dictus Johānes sibi monumentū fieri volens: bonā imitationem alijs patriarchis ostendit. Ad hanc considerationē sūt oēs hoies admonēdi: vt nullus intumescat d̄ dignitate temporalī: neq̄ confidat in prosperitate mundiali: sed mortis memoriam habeat ante oculos cordis speculuz in quo considerare debet suā fragilitatem: et in morte: bonorū omnium ablationē: et mortis calamitatem. et. His enim considerationibus retrahitur homo a peccatorum libidine: et dignitatū ambitione. Job. xxxi. Quasi tumetes fluctus timui deū semp. Abi Greg. mor. xxi. in fine dicit: q̄ in eūte tempestate: et fluctib⁹ tumētibus: nulla nauigantibus ē temporalium cura: nulla carnalis delectatio ad mentem reducit: ceteres in desideriu⁹ veniūt amore viuendi. Homo igitur timēs deus debito timore: precogitet iugiter finem suum: et q̄ sicut nud⁹ egressus est de vtero matris: sic reuertet. Job. i. Et ad mortē sic

considerandam hortantur omnes morituri. Ecc. xxxvij. Bememento nouissimorum et. Sequitur. Bememor esto iudicij mei: sic eni erit et tuum: mihi heri tibi hodie. Et q̄ carnales voluptates et mundane delectationes impediunt hoīem ne precogitet mortē. Ideo Ecc. vij. d̄r. Melius ē ire ad domum luctus q̄ ad domum conuiuij. In illa enim finis vniuersorum .i. vitiorum admonet. Sic enim mortem considerans: alios non despicit: nec se arroganter super alios effert. ait Sen. iij. de naturalibus. q. in fi. di. Quid clienti tuo irasceris: Sustine paululu⁹. Ecce venit mors: que vos pares faciet. Idem epistola. xcv. Mors omnes necat: et oēs pariter morimur. Quia vt tactum est sicut nudi mundū ingredimur: sic nudi egressuri sumus. Ecc. v. Sicut nudus egressus sum de vtero. et.

Capitulum quintū. De p̄parationis ad mortem indilatione.

Equia infructuosa ē mortis p̄meditatio: nisi ad sit etiam debita vite p̄paratio. Nō oēs admonēdi sūt: vt sint parati ad mortē. maxime ex quo mors venit ex improviso: put horat Saluator Mat. xxiiij. Vigilate q̄ nescitis qua hora dñs veniet. Et. i. Thes. iiij. Dies diei tanq̄ fur. et. Sequit. Nos q̄ diei sumus: sobrii sim⁹. Ep̄o. iij. Si nō

P

2

R

vigilaueris: veniā tāq̄ sur: et ho-
 ra qua nescis veniā. Debet ergo
 quilibet esse paratus oī hora ac si
 tūc deberet mori. Ideo enim de-
 us latere voluit nos finem nrm
 vt dum incertū sumus qm̄ morie-
 mur: semper ad mortem parati
 inueniri debeamus: ait Grego.
 mor. xij. super illud Job: numerus
 annorū tyrānidis ei⁹ incert⁹. De-
 bem⁹ autē esse parati: sicut mini-
 stri assistētes regi. Luc. xij. Sint
 lumbi vestri precicti. et. Et vos
 siles hoibus expectantib⁹ dñm
 suum: desiderio visionis dñe: et
 glie eterne. Seq̄. Beati serui q̄s
 cum venerit dñs eius. et. Sicut
 eniz serui illi describunt accincti:
 cohibitione: libidinū: et restrictio-
 ne et lucernas tenere. i. fulgozem
 bonorū operū: expectantes dñm
 et. Sic oēs fideles debent eē. Et
 de hoc bñ ibi Grego. li. i. Omel.
 xxi. Et Item debem⁹ esse parati
 ad modū metentiū et colligentiū
 in messe: vt paremus nobis con-
 uicia eterna. prouer. vj. Et ad
 formicaz o piger. Sequit̄ cōgre-
 gat enim in messe qd̄ comedat.
 Et qz quo piger dormis? Sic er-
 go hoies in messe mane surgunt
 et continue colligūt: et an̄ noctē nō di-
 mittūt. Sic debz q̄libz fidelis col-
 ligere manipulos meritorū. Qui
 enim colligit in messe: filius sapi-
 ens est. et q̄ sterit estate: fili⁹ con-
 fusionis. puer. x. Jō ps. Venien-
 tes autē veniet. et. Et Item debem⁹

parati esse ad modū pugnātum
 et certantiū in stadio. Et enim in
 continua pugna sum⁹ cū mult⁹ ho-
 stibus. iō vt boni bellatores sem-
 per vigilēs et parati esse debem⁹
 eph. vi. Nō est nobis colluctatio
 aduersus carnē et sanguinē: s; ad-
 uersus principes et ptātes. Luce.
 xv. iij. Quis rex itur⁹ ad bellū cō-
 tra aliū regē nō p̄i⁹. et. Et Item
 debem⁹ esse parati ad modū ho-
 minū debentiū reddere rōnem
 dño suo de bñficijs perceptis: de
 debitis seruitijs ommissis: de pec-
 catis cōmissis: de tporū et aliaruz
 rerū abusiōib⁹: et de lucris sp̄ia-
 libus neglectis. Tales enī multū
 solliciti sūt: ne si deficiāt puniātur
 Luc. xvi. Redde rōnez vilicatio-
 nis tue: Et Math. xxv. Dñe qm̄
 qz talenta. Et Item debem⁹ iugiter
 nos parare ad modū edificātiuz
 in pp̄ia hereditate: et thesaurizā-
 tiū. Math. v. Theaurizate vo-
 bis thesauros in celo. Luce. xv.
 Facite vobis amicos de mamōa
 iniquitaz. et. An̄ narrat Barlaam
 ponēs exēplū de ciuitate cui mos
 erat: vnū oī anno assumere pro-
 p̄ncipe: et in fine anni eū nudum
 exulari. Veniēs autē sapiēs qdaz
 p̄ncipe: et legē audiēs: trāsmisit
 oīa sua ad exiliū. Ad qd̄ veniens
 in fine ani inuenit sufficiētis. Li-
 uitas ē mūdus: in fine nudans et
 expoliās exēntē. Exiliū: celū. a q̄
 exulati sum⁹: ad qd̄ debem⁹ bo-
 na nostra mittere: merita et p̄mia

Z thesaurizando. Itē debem⁹ para
re nos ad modū itinerantiū ⁊ eū
tū ad festū regnū: ⁊ festinare: ne
porta claudat. Math. xxv. d̄ qn
q̄ virginib⁹ prudentib⁹: ⁊ qnq̄
fatuis: quaz prime intrauerunt:
alie v̄o nō quia clausa est ianua.
¶ Itē debemus nos parare ad
modū sp̄o sarū: iugiter studētius
placere sp̄o s̄is suis. Apo. xix. Ne
nerūt nuptie agni: ⁊ vxor ei⁹ pre
parauit se. Quia igit in morte q̄li
bet occurit dño suo: semper d̄z eē
parat⁹: eoq̄ ignoret horā. Luce.
xij. J̄o ⁊ vos estote parati: q̄z qua
hora: ⁊c. Amos. viij. Preparat⁹ i
occursū dei tui isrl. Et eo studio
suis d̄z se q̄libet parare: q̄ in mor
te nō est iuenire indutias ad am
pliorē sp̄parationē: nec pōt hō p
longare vitā. Job. xvi. Cōstitui
sti terminos ei⁹: q̄ p̄teriri nō pote
rūt. s. vltra diuinā ordinationē ait
sibi Greg. mor. Non eni est in
hois ditione phibere sp̄m. nec
h̄z ptatē i die mortis. Ecc. viij. Et
de hoc Grego. sup euan. Omel.
xij. narrās de quodaz nobili noie
B Crisozio q̄ fuit plen⁹ vitijis. Qui
ad extrema veniēs: aptis oculis
vidit teterrimos ⁊ nigerrimos spi
ritus circa se: minari sibi ⁊ inueŕ
q̄ eū raperēt ad inferna. Qui ce
pit tremere: pallescere: ⁊ sudare:
ac magnis vocib⁹ idutias petere
⁊ dicere filio suo mōacho: tu me
suscipe in fide tua. ⁊ i illis clamo
ribus ⁊ algobus. de habitaculo

carnis euulsus est. De q̄ nimiruz
constat ait Greg. q̄ non propter
se vidit hoc: s̄z pp nos: vt ei⁹ visio
nobis p̄sit: q̄s adhuc dina patia
longanimiter expectat. Et iō sub
dit. Mos ergo sollicite cogitem⁹
ne nobis inuacuuz tēpora tran
seant: ⁊ tūc queram⁹ ad bñ agē
dum viuere: cū iā p̄pellimur cor
pore exte. Id ergo t̄ps qd̄ fuge
re tūc nō licet d̄z modo cogitari
dū licet. ⁊ illa hora n̄ri exit⁹ semp
intuēda. Ecc. xiiij. Quodcūq̄ p̄t
manus tua. ⁊c.

¶ Caplm sextum. De errore il
lorū q̄ sibi mortē intulerūt.

E qm̄ error fuit gētiliuz
q̄z mors est optāda oib⁹
⁊ qa virtutis est siue con
stantie ⁊ magnitudis: q̄ hō infe
rat sibi mortē. Quē errorē tangit
Aug. i. de. ci. c. xxij. narrās de di
scipulo Platonis: quē ferūt lecto
li. Platonis: vbi de aie imortali
tate disputauit: se precipitē de mu
ro dedisse: atq̄z ita ex hac vita mi
grasse ad eā quā credidit meliorē
Et ibidez de Catone q̄ se necauit
eoq̄ fuit iulduz glie Cesaris: p
ut ait Cesar de eo: sicut dicit Au
gu. ibi. De q̄ Sen. ep̄la. xv. Alti
ma illa nocte: Platonis librū le
git. s. cato. posito ad caput gladio
Duo hic i reb⁹ extremis p̄spere
rat: alterū: vt vellet mori: alteruz:
vt posset. Seq̄t. q̄ stricto gladio
ait ad fortunā. Nihil inqt̄ egisti:
⁊ ipressit mortiferū corpori vuln⁹

E postea dilatauit. putat ibi. Abi
 et refert de alio: qd cū vidisset: na
 uē teneri ab hostib⁹: ferro se trās
 uerberauit. Et cū q̄reret vbi esset
 lperator: bñ inqt se hēt. ⁊ ibi d̄ cō
 silib⁹. Et de dcō Latone ait Se
 ne. ep̄la. lxxxviiij. di. qd q̄ die repul
 sus est de p̄fectura luxit: ⁊ q̄ no
 cte pitur⁹ erat legit: eodē loco ha
 buit ex p̄fectura ⁊ e vita excidere

F Dia enī que acciderāt: ferenda
 sibi psuasit. Suerūt aut̄ duo Lato
 nes abo v̄tutis amatores. maior
 s. Cēsari⁹ auūcul⁹ minoris. phoz
 pitissim⁹. M̄inoz nepos ei⁹ rigi
 dus dictus ⁊ v̄ticēsis: qa v̄tice se
 pemit. Marrat etiā ibi Sen̄ d̄ ml
 tis gentilib⁹ q se necauerūt. Sic
 de Lucretia. putat ait. Augus. vbi
 s. c. xx. Abi bñ ip̄robat hūc erro
 rē. di. qd nūq̄z d̄nit⁹ p̄ceptū per
 missiue repit: vt vel ipsi⁹ adipi
 scēde immortalitatē ai: vel vllī⁹ carē
 di cauēdiq̄z malū nobis ipsis necē
 sseram⁹. Mā ⁊ p̄hibitos nos: in
 telligēdum est Exodi. xx. vbi lex
 ait. Nō occides. s. nec te nec aliū
 ait ibi Aug. Et de hoc Josephus
 contionās ad iudeos bñ: putat ait
 Megipp⁹. li. iij. Solebāt enī iudei
 aliqui inclusi a Romanis se neca
 re. Ad q̄s Joseph⁹: Mature vin
 culo aia cōiunca est corpi. Quis
 ergo ai e ⁊ corpi deo placitū p̄tu
 berniū irrūpe vel dissonare aude
 at? Seq̄t. Dei possessio sum⁹ deo
 seruitiū debem⁹: q̄si fui expecte
 mus ip̄eria: q̄si iūctū refuem⁹ v i

cula: q̄si fideles bñ depositū cu
 stodiam⁹. Nō recusem⁹ vite hu
 ius mun⁹: nō refugiam⁹ donū ce
 leste. Si hoīs dicta reſicias: p̄tu
 meliosus es. Quāto magis suas
 debemus qd a deo accepimus?
 Exēplū de Abraā: Job: ⁊ David
 q̄ ait. Educ de custodia aiaz meā
 Seq̄t ibi. Māe lex valida ē: vel
 le viuere: nec sibi mortē assilcef.
 Et p⁹. Depositū dei ē: aia in corpe
 Et si hoīs depositū violare: pena
 infamie ē: q̄to magis depositū
 dei. **E** Nō igit̄ ē ex magnanimi
 tate: qd hō inferat mortē sibi: s̄ ex
 pura fatuitate: ⁊ errō ea credulita
 te: ait Aug. vbi. s. Et ex iteriori cō
 scie horroz ⁊ āgore ait ph̄l. Ethi.
 ix. di. qd pp̄ malitiā aliq̄ fugiūt v̄
 nere: ⁊ iterimūt se. Querūt enim
 mali cū qb⁹ p̄morez: ⁊ fugiūt. Re
 cordāt enī mltoz ⁊ difficiliū. Se
 quit̄. Nihil amabile hñtes patiūt
 i seipsis nec gaudēt: ⁊ in ē: qd se iſi
 mūt. Vel hoc facit hō ex hostis
 fagestioe: ⁊ seductioe: ait Aug.
 ij. de sacramentis. parte. xvi. c. ij.
 Abi di. de quodaz peregrino eun
 te ad sanctū Jacobum: ⁊ dimis
 so a socijs. Cui obuians quidam
 venerabilis habitu: iter alia sua
 sit sibi. qd nihil magis expedit vi
 ro iusto: q̄z festinanter exire d̄ vi
 ta: ⁊ si via alia non def: manu p̄
 pria morteꝝ laceſſat. Et sic ille ar
 repto ferro ingulauit se. Quēz in
 uentum socij reducunt ad vicūz
 vnde exierant: ⁊ hospitem accu

L sant. Qui sciens innocentiam suam pe-
tijt a deo tota deuotione auxiliu
Et surrexit q mortuus fuerat: et
narravit re gestas: et se ab eo q faci-
n^o sibi suggererat asseruit ad tor-
menta deductus: sibiq sanctum
Jacobum occurrisse: et erreptus
ad tronum iudicis perductum: ut
vite redderetur obtinuisse. Absit
igitur a fidelibus dictus error: ut
scilicet ex industria ingerant si-
bi mortem.

Secunda distinctio: De mortis
multiplicitate et terrore.

Capitulum primum. De mortis
distinctione.

Et dicitur p³: qd non om-
nibus optanda est mors
imo timenda malis:
eo q mors peccatorum
pessima. ait ps. Et cum

M quadruplex sit mors: put ait Aug.
ad Horosiu. s. Mors corporis
que est sepatio anime a corpe. Mors
anime: que est sepatio dei ab anima
per peccatum. De quib⁹ Bath.
iij. Dimitte mortuos sepelire mor-
tuos suos. Mors anime. s. pene
eius solius ante iudicium: qualis
fuit pena diuitis epulonis Luce.
xvi. Et mors corporis et anime post
iudicium in inferno: quoniam dicit da-
natis: Ite maledicti etc. Bath.
xxv. Omnes has mortes dicit pec-
cator timere.

Capitulum secundum. Quod
mors prima. s. corporis est timen-
da malis.

Rimam mortis. s. corporis
debet timere peccator ob
ablationem oium dele-
ctabilium: ob eternitatem omnium
inediarum: ob multitudinem pena-
rum: et desperationem remedio-
rum et suffragiorum post hanc vi-
tam. Job. xxvi. Diues cum dor-
mierit nihil. etc. Unde bene Gre-
go. de hoc. mor. xxviii. exemplifi-
cans de diuite epulone in inferno
sepulto: et de stulto proponente: hor-
rea dilatare: cui dicitur: stulte. hac no-
cte repetent animam tuam a te. Luc.
xij. Ideo. sapie. v. Quid nobis pro-
fuit supbia nostra. etc. Et ad pene
aggrauationem: predicta eueni-
unt impio tempore quo non est
mat. Job. xxxiiij. Subito morietur
et nocte media. etc. Ubi Gregorius
mor. xxv. di. Subitum est quod
ante non cogitabat. Ideo dicuntur
mori subito: quia non precogitant.
Verum enim mors peccatorum pes-
sima: ideo timenda. Ecc. xliij. Quod
mors est amara est memoria tua
homini iniusto. Unde et ad ma-
iorem pene aggrauationem: quibus-
dam impijs antequam exeant e-
vita ostendit deus penam infer-
nalem. Unde narrat Beda de ge-
stis Anglorum de quodam in-
solente: quem infirmantes monuit
rex Reredus ut confiteretur. Qui re-
spondit: quod tunc non faceret: ne so-
dalei ex hoc sibi postea insultaret
sed cum surgeret de infirmitate fa-
ceret: Infirmitate quoque aggra-

ante iterum monuit eū rex. Qui ait: q̄ nulla esset sibi vtilitas confiteri: Loq̄ duo iuvenes pulchri intrauerāt: quorum vn⁹ portabat librum pulcrū: vbi scripta erant omnia bona que fecerat lz pauca. Postea inq̄ itrauit exercitus malignorum spūm: quoz maior ptulit librum horrende visionis: enormis magnitudinis ⁊ pōderis importabilis. vbi scripta sunt scelera mea teterrimis litteris. Qui dixerunt ad illos albos iuvenes. Quid vos hic statis: iste hostis est. ⁊ illi: verum est inquit. Ducite eum in cumulū damnationis. Duo igitur percusserunt me: vnus in caput: alius in pedes. Et cum se pertingerint. s. ictus moriar: ⁊ portatus a demonib⁹ pertrahar ad inferna. Et sic factum est. Non autē propter se hoc vidit: cui nihil p̄fuit ait Beada: sed p̄ illis q̄ differunt penitē. **E** Ibidem legit de quodam fabro monaco viuente negligēter in monasterio: sed sustinebat p̄pter operum necessitatem. Seruiebat enī ebrietati: ⁊ alijs vitijs magisq̄ nocte residere i officina sua inuentus est: q̄ ad psallendū ire. Qui infirmatus: ⁊ ad extrema deductus vocans fratres ait videre se inferos apertos: ⁊ Stephan demersum in profundū cū Caypha ⁊ ceteris qui xpm occiderunt: sibiq̄ locū iuxta eos paratum. Cumq̄ ad p̄niam hora

ret: ait desperans: q̄ sibi loc⁹ nō erat: vitā mutandī: ex quo videret iudicium suum esse completū. Et sine viatico mortuus: eē monasteriū est sepultus. Hoc vidit: vt desperatus de salute: miserabilius periret. Sicut ⁊ beatus Stephan⁹ vidit celos apertos: vt iocundius ascenderet Act. viij. Domini ergo ipso timenda est mortē p̄ma: ⁊ multo magis alie mortes. **M**ors enī corporis: nō est nisi vmbra mortis: ait Greg. mor. xi. sup illud Job. xiiij. Producit in lucem vmbra mortis. ⁊ est vt sōnus ait idē. mor. xij. sup illud Job. xiiij. Nec surget de somno suo. **M**ors autē aie. s. per peccatū magis est timēda q̄ corporis. **M**ors enim anime est. cum eam deserit deus: sicut mors corporis: cū illud deserit aia. ait Aug. xiiij. d. c. i. Quāto igitur deus est melior aia: tanto peius est: ab eo deserit: q̄ ab anima. **J**ō sancti sustinuerunt mortem corporis: vt vitaret peccatū. Unde Susanna Dan. xiiij. ait **M**elius mihi est absq̄ opere incidere in manus vestras q̄ peccare in p̄spectu dñi. **C**apit̄ tertiu. Qualiter mors scda timēda est bonis ⁊ malis. **R**aliter autem timende sunt alie mortes siue. s. pene eterne solius anime: siue aie ⁊ corporis: quarum vtraq̄ d̄ mors secunda: p̄ ex verbis Aug. xxi. d. c. iij. **E**bi ait. mors

P

R

prima animā nolētem pellit. secūda animāz volentē in corpore tenet. Ideo sempiterna mors: quādo nec viuere poterit anima: deū non habendo: nec carere doloribus corporis moriendo. Idez li. xix. in fi. **M**ors secunda dī: qua nec anima viuere dicenda est: q̄ a vita deo alienata erit: nec corp⁹ qz eternis doloribus subiacebit: ac per hoc durior: qz morte finiri non poterit. Quā dure autē z dire sunt mortes iste: p̄z ex tormentorum multitudine: eternitate: continuitate irremediabilitate: z ex p̄petua demonū societate: z sub eis reclusionē. Ideo apoc. xx. dicitur qz diabol⁹ missus ē ī stagnū ignis z sulphuris: vbi bestia z pseudo prophē cruciabunt die ac nocte in secula. z super omnia erunt dire pene ex separatione a dei visione z sanctorum societate: ait **L**isost. super **M**ath. **S**mel. xxxiij. **M**ulti gehennam abhorrent: ego autem casū illius glie multo amariorez gehēne pena aio. Sequitur. Decēz milia q̄s ponat gehennas: nihil tale dicet: quale ē a beata glia excidere. a xp̄o audire qz non noui vos: incusari: qz exuriētem vidimus nec cibauim⁹. **C**erte decem milia melius est sustinere fulmina: q̄ faciez illā māfuetissimā videre a nobis auersā z tranquillū illius oculum nō ferentē videre nos. Ideo signāter dī **M**ath. xxv. **I**te maledicti in

ignem. In hoc enim quod dicit ite notat a visione di separatio. In hoc qd̄ ait: in ignez eternū: pena ruz inflictarū magnitudo z multitudo. **A**poc. xx. **I**nfern⁹ z mors missi sunt in stagnū ignis: h̄ est mors scda. **P**redicator ergo dī un⁹ hortet eos q̄s alloq̄t: ad dīctas mortes timendū: z ad vite correctionē: vt eas euadant. **Q**ui enī vicerit. s. voluptates: cupiditates: z ambitiōes: non ledet a morte secunda. **A**poc. ij.

Caplm. quartū. De morte sanctorum z eius preciositate.

Sanctis autēz mors sanctorū sit preciosa in p̄spectu dei z merito appetenda ob diuine visionis felicitatem post hanc vitam: prout ait **A**poc. phil. i. desiderium habēs dissolui z esse cum xp̄o: tamen vir iustus conformet se voluntati diuine de viuendo vel moriendo. **E**nī seq̄t ibi. **P**ermanere in carne: necessariū p̄pter vos: **S**icut habetur de beato **M**artio. **E**t licet vir iust⁹ sp̄et cū xp̄o regnare p̄ mortē vir enī iust⁹ sp̄at in morte sua. **P**uer. xvij. **E**nī dicebat p̄ph̄a ille optās. **N**umeri. xxij. **M**oriaf anima mea morte iustorum. **T**ūc enim liberaf de exilio: z intrat hereditatē. **P**s. **C**um dederit dilect⁹ suis somnū: ecce hereditas domini. **E**t tūc nascit oru glioso. **P**ropter quod dies mortis sanctoruz dicuntur natalitia. **J**ob. xi. **C**ū te

Y consumptum putaueris: orieris
ut lucifer: Unde Sen ep̄la. xviii.
loquens de virtuoso: dī. q̄ mors
eius eterni natalis est dies.

E Capl̄m quintū De terrore ele
ctorū in morte: et de hostis antiq̄
infestatione.

Amen morte imminente:
timere debet: et se studio
suis iust̄ p̄parare. Job.

Hec operat̄ de trib̄ vicib̄

Ubi Greg. mor. xviii. di. q̄ cum
de oibus iusti diuina iudicia per
timeant: tunc tamen vehemen
ter hec metuūt: cum ad soluēdū
carnis debitum venientes: distri
cto se iudicio propinquare cernūt

Z Et fit tanto timoratioz: q̄to retri
butio eterna viciniōz. **A**n̄ et Sal
uator solutioni carnis appropin
quans et membrorum suozū spe
ciem seruans: fact̄ in agon̄a: p̄
lixius orare cepit: non pro se. sed
mentis nostre certamen expressit
morte appropinquante. Sequit̄.

Considerandū: q̄ nec hoc q̄dez
fine aliquo reatu est: quod lauda
biliter gessimus: si remota pieta
te iudicemur. **J**ō ps. **N**ō intres
in iudiciū cum seruo tuo dñe.
Et. i. cor. iiii. **N**ihil mihi conscī
suz. **J**ac. i. **I**n multis offendim̄
oēs. **E**t. i. **J**o. i. **S**i dixerimus: q̄
peccatū non habemus: nos ipsos
seducimus. **Q**uid facient tabule:
si tremūt colūne? **Q**uomodo
virgulta imobilia stabunt: si pa
uoris hoc turbie celi quatuntur?

Job. xvi. **C**olūne celi cōtremis
cunt et pauēt ad nutū eius. **E**t
merito quis tunc timere debet:
tum propter peccatorum multi
tudinem et ignorantia iustificatio
nis de illis ut tacitum est. s̄. tum
p̄pter bonoz factorum impuri
tatem. **I**sai. xliiij. **O**mnes iusticie
nostre quasi pann̄ menstruate.
Job. ix. **S**i lotus fuero quasi aḡ
nuium. **S**equit̄. **T**antum sordib̄
inūnges me. **M**ala enīz nostra
pura mala sunt: sed bona nostra
non sunt pura bona: **A**nt̄ Greg.
mor. vi. in fi. **J**ob. xxviii. **I**n q̄
habitat lux. ubi Greg. mor. xxix.
Ehe laudabili vite hoīum. si re
mota pietate iudicemur: quia vn
de ante oculos iudicis placere se
suspiciatur: obruitur. **P**rouerbio
ruz. xxvj. **Q**uis homo poterit in
telligere viam suam. **E**cc. ix. **N**e
scit hō an amore vel odio dign̄
sit. **E**t. **I**te debet quis timere
ob iudicis inflexibilis equitatem
celus enī et furor viri non parceret
in die vindicte. **P**rouer. vi. **E**t
d̄z tunc timere propter hostiū in
sidiantium fraudulentia: q̄a sicut
cruenta bestia affuit b̄tō **B**arti
no: ut euz temptaret: vel terreret
tunc enim homo securus d̄z esse
Unde legit̄ in vita beati **B**er. q̄
cum infirmaret: et extremuz tra
here sp̄m videret: affuit **S**athan
iprobis accusationib̄ eum pul
satis. **Q**ui vbi omnia persecut̄
est: et viro dei pro parte sua respō

dendum fuit: nihil territus respōdit. Fateor: non sum dignus: nec proprijs meritis possum regnuz celorum obtinere. Ceterū. Dupli-
C ci iure illud obtinens dñs meus. s. hfditario iure patris: et iure passionis: mihi altez horum donabit. Ex cuius dono illud mihi vidicans iure: non confundor. Et in hoc confusus hostis absessit: et vir dei in se reuersus: quieuit. Ipse eniz hostis calcaneo semper insidiatur. i. fini hoium. Sen. iij.
¶ Capitulū sextuz De sancto rum qualitate: et meditatione in morte.

Quantūcumq; autez sancti: morte imminente time-
 re debeant: confidere tñ

debet et sperare in deo: et iugiter cogitare de statu in quo sunt. Et si q̄ obmiserunt de his que agere debuerunt: et q̄ ituri sunt ad tribunal eterni iudicis. corā eo de omnibus responsuri. Ideo de beato Aug. legit in vita sua: q̄ ante proximum diē obitus sui: libros omnes a se dictatos et editos recensuit: et quecūq; in eis recognouit aliter q̄ habet eccliaistica regula a se fuisse dicta vel scripta cū ad huc vsum eccliaisticum min⁹ sciret: correcta sunt ab eo: et librum vnū retractationū fecit. **¶** Et ibidem legit: q̄ iussit: psalmos davidicos q̄ de pnia inscribūi pōi ad parietem: quos et legebat: et legēdo iugiter flebat. Et ne intentio

sua ab aliquo impediret: ante ferme decem dies q̄ e corpore exiret postulauit: ne quis ad eum ingrederet: nisi tm̄ horis quib⁹ medici intrabant: vel cū sibi refectio inferret. Qd̄ factum est. Si ergo tantus sanctus sic fuit studiosus ad corrigenda que corrigi debuerunt. et sic in oratione assidu⁹: et tā sollicitus: ne eius intentio a diuina contemplatione impediretur: q̄to magis qlibet alius debet eē in huiusmodi studiosus? Horaz enim mortis: valde sanctissime videntur. Unde in vitis patrum li. ij. parte. iij. ait. abbas Belyas. Tres res timeo. Una ē: qñ aia egressura est d̄ corpore. Alia quando occursurus sum deo: Tertia: quando contra me p̄ferenda est snia
E Sequit̄ ibi. q̄ Theophilus epus moriturus ait. Beatus es abbas Arseni: qz semper hanc horam ante oculos habuisti. Et parte. xi. d̄ q̄ abbas Alghaton quādo fuit moriturus tribus diebus mansit immobilis aptos tenēs oculos: Ad quē f̄res: Abba vbi es? Quē r̄ndit. In cōspectu diuini iudicij assisto. Cui fratres? Et tu pater t̄ mes? Et ille. Laboravi semp̄ q̄ potui virtute in custodiendis mā datis dei. Sz homo suz: et nescio si placuerunt opa mea corā deo qz aliter sunt iudicia hominū aliter dei. Nec presumo: nisi cū venero ad deum. Cūq; vellent amplius interrogare ait. Nolite mul-

Grum loqui q̄ occupatus sū. Quo dicto: mortuus est in gaudio. **Jo** segt̄ ibi. **Memor esto semp exitus tui: et ne obliuiscaris eterni iudicij: et n̄ erit delictum in aia tua.**
Capitulum septimū. De angeloz aduentu ad sanctos morientes: et de reuelatione glorie.

Encl ergo et timēt mortem vt dictum est: et tamen morte appropin-

quāte gaudēt ob sp̄ diuine visionis: et liberatiōis ab ergastulo exilij. et peregrinationis: et a fastidio huius vite mortalis exēplo apostoli **Phil. i.** vt dictum est: et exēplo **Joannis euangeliste.** qui desiderauit ire ad conuiuium eternum cū fratribus suis: et exēplo aliorum sanctoruz. **Ideo ps.** Educ de custodia. animam meā **Unde sanctis morientib⁹** fiebat reuelationes de sua gloria ad eoz confortationē. Sicut ait **Grego. iij. dialo.** de paupere paralitico qui pauperibus erogabat qcqd de elemosyna habere poterat. Et in doloribus gratias agens laudibus dei vacabat. **Qui moriēs** ait astantibz. **Nū auditis q̄te laudes resonant in celo? qui mortuus est: et mira fragrantia repleti sunt omnes vsqz post ei⁹ sepulturam.** Similiter **Gregori. super euā. li. i. Omel. xv. di.** de scis mulieribus. Sicut de **Romula:** ad quazin morte uenerūt duo choriquasi vtri psallentes: et quasi se-

mine respondentes et de **Cassia** que ait in exitu. **Recedite: xp̄us** venit. Sicut enī damnatis quibusdam ad cumulum pene oñse sūt damnationes sue: vt dictum est supra: sic sanctis: ad augmentuz glorie reuelant̄ eterne remunerationes sicut predictis.

Capitulum octauum. De utilitate habēdi viros sanctos i morte astantes.

Tāt tyrānica hostis scē vitia arceat: et hō ofonib⁹ adiuuet: expedit moriētē h̄se circa se fideles et factos ait **Greg. super enan. li. i. Omel. ix.** de quodam moribus perverso in quodam monasterio. Cui cuz in extremis fratres astant: clamauit. **Eccē draconi datus suz ad deuorandum.** Cui cum fratres dicerent: signum crucis imprime tibi: respōdit volo me signare s̄ non possum: q̄ a dracone brachia mea comprimunt: et iam caput absorbit. Et cum hoc dixisset pallens et tremens: fratres ceperunt orationi vehementer insistere: et oppressum a demone precibus adiuuare. **Et ille subito ait Deo gratias.** **Eccē enī ad orationes vestras fugit draco q̄ me ceperat. et mox seruiturum se deo: et verum monachus esse deuouit.** **Et diuina dispositione: proluxa ei⁹ vitia plixior egritudo purgauit.** **Patet ergo orationum efficacia in fugando demones: necnō**

K

L

M

et utilitas sanctorum vtroque assa-
tium circa morientes. Ideo vnus
quisque procuret: eos habere in
morte.

Tertia distinctio. De qualitate
eorum que morientibus prosunt.

Capitulum primum. Quantum plerumque
pompe exequiarum vel loca sepul-
turarum.

Ex predictis patet aliquid
liter quomodo se de-
bet homo preparare
ad mortem in tota vi-
ta sua: et specialiter quomodo
liter se debet preparare imminente
morte: et se habere in ipsa morte
quia ea que sequuntur mortem: que
sunt curatio funeris: conditio
sepulture: pompe exequiarum magis
sunt viuorum solatia quam defun-
ctorum subsidia. si enim aliquid
prodest impio sepultura. pompo-
sa et preciosa: oberit pio vtilis aut
nulla: ait Aug. de cura agenda pro
mortuis post principium. Ubi nar-
rat de corporibus sanctorum mar-
tirum ignibus crematis: et cineri-
bus proiectis in Rhodanus flu-
uium: ne qualitercunque eorum me-
moriam relinqueret. Quod divini-
tus est promissum: ut discerent christiani
in confitendo christum: dum hanc
vitam contemnerent: multo fortius
sepultura. Unde legitur in vitis pa-
trum li. ij. parte. xix. de impio ho-
norifice sepulto: et de iusto solita-
rio a feris comesto. Et cuidam de
hoc admiranti dixit angelus: quod

quod impius habuit paruum boni
opus in seculo recepit in sepultu-
ra mercedem: et quod bonus modicum
habuit culpe: recepit hic penam in-
ferarum comestione. Et ibi dicitur ma-
tre cuiusdam virginis impia et ho-
norifice sepulta: et de patre iusto
vilitate sepulto: propter eandem causam

En autem mortuis prodest in ec-
clesiis sepeliri: Aug. ibidem que-
rit et determinat: quod si defint sup-
plicationes que fiunt pro mortuis
is recta fide ac pietate: puto: quod
nil proderunt spiritibus eorum
quorum in locis sanctis exanima-
ta corpora ponerent. Ideo cum fi-
delis mulier de qua loquitur ibi de-
sideravit: in basilica matris corpore
filii tumulari. siquidem credidit illi
animam meritis matris adiuua-
ri: hoc quod ita credidit: supplica-
tio quedam fuit: et hoc profuit si-
quid profuit. Et quod ad idem sepul-
chrum recurrat animo: et filium
precibus magis magisque comen-
det. Adiuuat defuncti spiritum non
mortui corporis locus: sed ex lo-
ci memoria viuus matris affectus
Item Aug. l. d. c. c. xiiij. idem in
patre: ubi ait: quod exequiarum pompe
et honorum sunt magis solatia vi-
uorum quam subsidia defunctorum
Non tamen ut ait ibi continen-
da et abicienda sunt corpora de-
functorum maxime iustorum: que
bus tamen organa ad opera bona
usus est spiritus sanctus. Ad autem
antiquorum iustorum funera of-

flosa pietate curata sunt: et ex-
 ce celebrare: ac sepultura prou-
 isa: vt de Elbraā et eius vxore: de
 Jacob et Joseph: et de Tobia qui
 cōmendatur propter sepulturaz:
 et etiaz corpus dñi legitur hono-
 rifice sepultū. et sic de alijs. Hec
 auctoritates ait Augu. non hoc
 admonent: q̄ iusserint vllis ca-
 dauentibus fieri. sed talia pietatis
 officia placent deo ad fidez resur-
 rectionis astruendā. et. Hec Au-
 gu. et Greg. iij. dial. bñ de sepul-
 tis in ecclesia. Sicut de sanctimo-
 niali q̄ carnis habuit p̄tinentiam
 sed lingue procacitatem et turpi-
 loquium: Que cum esset sepulta
 in ecclesia: visum est nocte custo-
 di ecclesie: q̄ corpus illius añ al-
 tare per medium seccabat: et pars
 superior igne cremabat: altera re-
 manente intacta. Cuius combu-
 stionis signum in crastino appa-
 ruit in marmore. Ex quo patz: q̄
 his quibus peccata non fuerunt
 dimissa: ad vitandum iudiciū lo-
 ca sacra iuuare non possunt. Ibi-
 dem etiam narrat de diuite in ec-
 clesia sepulto dato precio. Et no-
 te apparuit Faustinus martyr i
 cuius ecclia corpus humatū erat
 custodi ecclesie dicens. Dic episco-
 po: vt proiciat hinc carnes has fe-
 tentes quas posuit. Qd̄ nisi fece-
 rit: die trigesima moriet. Quā vi-
 sionē timuit ille nuntias episcopo
 licet esset rursum admonitus. Die
 v̄o trigesima ep̄s rediens ad le-

etum incolumis inopinata mor-
 te defunctus est.

¶ Cap. ij. De modica cura quaz
 habebant antiqui de sepulturis.

Et talibus v̄o non mul-
 tum curabant sancti. Si-
 cut legit in vitis patrunt
 li. ij. parte. xv. De abbate Arsenio
 cui dixerunt discipuli. Quid pa-
 ter faciemus: qz nescimus mortu-
 um sepelire: Quibus senex Me-
 scietis mittere funē in pede meo
 et trahere me in montem? Et cuz
 esset spiritum traditurus vidētes
 eum flentem dicūt. et tu pater ti-
 mes mortem? Et ille In veritate
 timeo et timor q̄ hac hora mihi
 est fuit semper in me ex quo fact⁹
 suz monachus. Et sic in pace ge-
 nit. Qualiter etiā phi parū cura-
 runt de sepulturis ait Sen. de trā-
 quillitate animi. c. xvij. di. q̄ cum
 tyrānus minaret mortem et inse-
 pulturam Theodoro ph̄o respō-
 dit. Q te ineptū: si putes mea in-
 teresse an super terraz: vel sub ter-
 ra putrescam. Et de hoc eodem
 Sen. de remedijs fortuitoꝝ. In
 sepult⁹ iacebis. s. dicet aliqs. Cui
 ille facilis iactura sepulcri. Si ni-
 hil sentio: nihil ad me pertinet in
 sepulcri corporis pena.

¶ Cap. m. iij. De varietate p̄sue-
 tudinum apud gentiles de corpo-
 ribus mortuoz.

Et varijs v̄o p̄suetudinib⁹
 gentiliuz circa mor-
 tuos recitat Hierony. 3

Iouiniani dicitur quod quidam scilicet
Bassagete cognatos et propin-
quos deuorant dicentes: honesti
us et rectius est: ut a se potius quam
a vermibus comedantur. Illi vero
canibus exponunt eos, quos ad
hoc nutriunt. Illi suspendunt in
patibulis quos diligunt. Idem nar-
rat Tullius primo tusculanarum quaestio-
rum ubi ait: de Diogene qui se iussit proci
inhumatum feris: et volucris
asserens: quod non sentienti: ferarum
laniatus nil oberit. Similiter de
Anaxagora: a quo cum quereretur
an corpus suum duci vellent in pa-
triam: respondit: nihil sua interesse tan-
tumdem vndique via ad inferos.
Qualiter cumque autem de gentibus
fuert: fideles et si exhibeant pia
officia in sepultura et tumulatione
fideliu: et licet sit pius: quod eis ex-
hibeatur: et quod velint honorifice
sepeliri: tamen de supradictis. id est
de preparatione ad mortem: et de
recta cogitatione et affectione in
morte deus est cura ut dictum est: sum-
me vigilando: ut sit recta fides: fir-
ma spes: et perfecta charitas cum
vera patria et alijs que dicta sunt.
Capitulum. iij. De necessitate re-
stitutionu et consecratione testorum.

Iustes autem provideant
quod perfecte faciant testa-
mentum de omnibus sa-

Batisfaciendo et restituendo si que sint
iniuste ablata. Nec confidant in
posteris. Unde narrat Beda de
gestis Anglorum libro. iij. de Tur-

seo viro nobili qui exutus a cor-
pore ductus est ab angelo in altum
et dictum est sibi: ut inferius aspi-
ciert. Et aspiciens vidit vallem te-
nebrosum quattuor ignibus suc-
centam. Cui querenti que esset val-
lis: et qui ignes responsum est: quod
vallis est mundus: et quattuor ignes
quattuor peccata que mundus con-
sumit. Quorum primus est ignis
mendacii: quia homines non im-
plent que in baptismo promiserunt
Secundus cupiditatis: quia mun-
di diuitias amorem celestium antepo-
nunt. Tertius discordie et dissen-
siones. Quartus impietatis: cuius
inferiores spoliantur. Qui ignes
adunati: illi appropinquauerunt.
Et vidit demones in ignibus vo-
lantes: et bella instruere contra sanctos.
vnusquisque eorum iactauit tunicas
super eum. Qui recognouit: quod ve-
stimentum mortui hominis acce-
perat. Quam cum angelus in ignem
piceret: ait demon. Sicut bona
peccatoris recipitis: sic de penis
eius participes esse debetis. Cui
angelus. Non propter auaritiam
sed propter animam saluandam
eam accepi. Et ait angelus illi.
Quod incendisti: hoc arsit in te.
Et anima vero reuersa ad corpus: si
gnus incendij visibile pertulit in
humero et maxilla. Si ergo tan-
tam pertulit penam iste pro tantis
ca quam modo predicto accepe-
rat: quid fiet de illis qui aliena ra-
piunt nec restitunt. Cuius hoc est

E

prouideant pro se fideles execu-
tores deum timentes: et eorum ani-
mas diligentes: ne cōtingat illis
quod accidit militi. de quo legit
in vita Caroli magni. Qui cum
laborans in extremis precepisset
cuidam sanguineo suo: ut equum
suum venderet: et precium pro ani-
ma sua daret: ille equo vendito
pro centum solidis: eos in volu-
ptatibus suis expendit. Cui post
triginta dies mortuus apparens
ait. Quia iniuste elemosynam re-
tinuisti: scias me fuisse in tartaris
triginta diebus: te quoque in loco:
de quo ego egressus sum scias esse
ponendum: et me in paradysum
intrusum. Et ille eutylas tremuit
clamorque demonum quasi leonum
et luporum factus est magnus in
aere. et viuis raptus est. Post duo-
decim autem dies inuentum est
corpus eius in fastigio cuiusdam
silicis distante ab vrbe quattuor
diebus. Intelligentur autem sane
verba predicta: non quod sit ab infer-
no egressio in paradysum: sed for-
te locum penalem vocat inferna-
lez. iuxta quod dicimus in simbolo de
xpo. Descendit ad inferna id est ad
sinu Abrae quod erat pars inferni.

Capitulum quintum. Quot
modis iuuantur anime defunctorum
Dneantur etiam moritu-
m ri: ut in testamentis suis
dimittant de bonis suis
illis qui possunt eis prodesse post
mortem: quales sunt pauperes xpi

Quattuor enim modis anime de-
functorum soluntur: ut habetur. Lat. x.
q. ij. f. Aut oblationibus sacerdotum.
aut precibus carorum. Aut elemosynis
Aut ieiunio cognatorum. Max-
ime autem iuuantur sacre hostie
oblatione: ait Grego. liij. dial. di.
quod post mortem solet iuuare ani-
mas sacre hostie oblatio. vbi nar-
rat de multis qui fuerunt adiuti
sacra oblatione. Sicut de quodam
qui in captiuitate religatus pro quo
sui certis diebus sacrificium offer-
rebant: quibus diebus eius vin-
cula soluebantur. Qui post lon-
gum tempus reuersus cognouit
quod illis diebus pro se sacrificium
offerretur. Cōsimile narrat Be-
da de gestis anglorum libro. liij.
de quodam capto et religato: qui
habebat quendam germanum
abbatem: qui celebrabat pro eo
estimans ipsum mortuum. Qui
nullis vinculis religari poterat ho-
ra tertia. Et querentibus ab eo cau-
sam: respondebat: quod tunc frater
suis pro eo celebrabat. Qui po-
stea rediens narrauit fratri: quod ta-
li hora: eius vincula soluebantur
Si ergo sacra oblatio tantam ha-
bet efficaciam in viuis: credendum
est: quod magnam habeat in libera-
tione animarum a purgatorio pro
quibus offertur: et ex intentione
offerentium. putat sibi exemplificat bñ
Bre. narras de multis liberatis vi-
uorum suffragiis post mortem.

Capitulum sextum de status

F

defunctorum varietate et quibus
profunt viuorum suffragia.

F **E** autem sciatur: qui pos-
sunt iuuari: viuorum suf-
fragijs post mortem: et quod
non: notandum: quod ut ait Augu-
enchiridion. c. lxxxviii. et de cura
agenda pro mortuis: est quidam mo-
dus viuendi non tam bonus: ut
ista non requirat: nec tamen malus:
ut non sibi profint post mortem:
et est tamen bonus: ut ista non requi-
rat: et est iterum tam malus: ut nec
his valeat adiuuari post mortem.
Damnatus ergo non iuuatur suf-
fragijs viuorum: in purgatorio
existentes iuuantur: cum christo au-
tem regnantes: predictis non in-
digent. hec Augu. Et a loco pri-
mo nulla liberatio expectanda: quod
damnati cruciabuntur die ac no-
cte in secula seculorum in stagnis
ignis et sulphuris. Apoc. ij. Quo-
rum ignis non extinguetur: nec
vermis morietur. Isai. vlti. Qui-
bus dicit dominus: Ite maledi-
cti in ignem eternum. Mat. xxv.
H A secundo loco: possibilis est li-
beratio et animarum purgatio. i.
cor. iij. Sic tamen scilicet saluabi-
tur quasi per ignem. Et de hoc lo-
co peruenitur ad pausationem ani-
marum: ait Gregori. iij. dial. c.
xxxv. Et post tertio loco scilicet
in regno celorum erit eterna bea-
tudo: quando. scilicet quilibet electus
intrabit in gaudium domini sui
Tunc enim gaudentes intrabunt

in gaudium. non gaudium in nos-
trum: prout ait Ansel. in li. pro solo-
gion in fine. Quatum autem erit
glorie conditoris assistere: patet
dei vultum cernere: prout ait Gre-
go. super euan. lib. ij. Omel. xxij.
Ibi enim erunt beati in festo et gau-
dio eterno. ait Augu. super Jo.
Omel. xxviii. Dies festi mei: ait
filius dei gaudium: sine fine eter-
nitas: sine labe sinceritas: sine nu-
be serenitas. Et de hoc Aug. vi.
de ci. in fine. Quanta erit felicitas
vbi nullum erit malum: nullum
deerit bonum. Sequitur. Perse-
cte vacabimus: perfecte videbimur
quod ipse est deus: qui est finis eta-
tum et dierum: et ipse est finis om-
nium desideriorum. Qui sine fi-
ne videbitur: sine fatigatione lauda-
bitur. Hoc munus: hic affectus
hic actus proculdubio erit omnibus
sicut vita eterna ceteris: Et ait ibi
Aug. Beati enim qui habitant in
domo tua: in seculum seculi lau-
dabunt te: ait ps. Et in hoc finis
premissae collectionis.

Eluctoris huius operis ad pre-
dicatores supplicatio.

I qui ergo humores pre-
dicatores: premissa dignetur
respicere: et inde occasio-
nem conferendi sumere: eorum va-
rijs hominibus vtiliter: que dicta sunt
ruditer: corrigant charitative: que
obmissa sunt negligenter: supple-
ant perfecte: que sunt superflua eui-
denter diminuant provide: et in-

dulgeant predictorū collectorū
pensando eius affectus in colligē
do predicta puerilia ad dandam
occasionem predicatoribus. ⁊ re
cogitent: q̄ ad mensam taberna
culi non solum ponebant phiale
sed etiam ciati. Exodi. xvj. Quia
non solum in doctrina sacri elo
quij sunt exhibenda magna ⁊ ar
chana que debeāt: sed etiam par

na que quasi per gustum noticiā
prestent: ait Grego. mor. ij. Exē
plo etiam phozum qui primo ru
dia tradiderunt. Sic ergo inspi
ciens processum huius collectio
nis: subtiliora: doctiora: ⁊ utiliora
Saluatoris nostri gratia stude
ant adinuenire.

Finis Cōmuniloquij Joannis
Valensio.

Incipit prologus in compen-
diloquiū de vitis illustriū philo-
sophorum: et de dictis moralibus
eorundē: ac exemplis mirabilib⁹
editum a fratre Joanne valen.
ordinis fratrum minorum.

Am enīz de-
beamus apes
imitari: q̄ flo-
res ad mel fa-
ciendum ydo-
neos carpunt
et deinde quic-

qd attulerint deponūt: ac per fa-
uos digerūt: vt ait Sen. epistola
lxxxviii. Et illud Virgilij libro. i.
Eney. Liquefacta mella. Stupant
et dulci distendunt nectare cellas
Sic ait Sen. ibi. quecumq; ex di-
uersa lectione p̄gessimus: separe
debem⁹. i. distiguere. **B**eli⁹. n.
distincta seruātur prout ait ibidē.
Ad imitationem igitur apis pre-
dictos flores colligentis: collecta
sunt dicta philosophorum genti-
lium illustriū notabilia: et predi-
cabilia: et exempla imitabilia: que
sunt quasi quidaz flores: dimittē-
do et precauēdo noxios errores
in hac collectione. vnde non in-
cōgrue potest dici compendilo-
quium de vita et dictis illustriū
philosophorum. Et vt melius se-
quētia elucescant premittitur eo-
rum distinctio. Quia enim phi-
losophi erant illustrati per philo-
sophiam: ideo

Prima: pars est de philoso-
phia in generali.

Secūda: de hoc nomine phis:
et de professione philosophica in
comuni.

Tertia: de successiōe philoso-
phorum illustriū et principalium:
ac vita eoz.

Quarta: de vita quorūdam alio-
rum philosophorum minus fa-
mosoz: ac dictis eorum.

Quinta: de multiplicibus perfe-
ctionibus philosophicis.

Sexta: de tribus sectis p̄ncipali-
bus philosophorum.

Septima: de septem artibus sci-
licet triuialibus: et quadriualib⁹
in generali.

Octaua: de poetis et apologoz
inuentozibus.

Nona: de abutentibus ipsa phi-
losophia.

Decima: de locis in quibus stu-
dia phie specialiter flourerunt.

Primę partis sunt decem
capitula.

Primus capitulum: quid est
phia diffinitive siue descriptiue.

Secundū: de sua diuisiōe in par-
tes principales.

Tertius: de symbolica descriptio-
ne in specie mulieris.

Quartum: de eius eminentia et
dignitate.

Quintū: de ei⁹ effectu et opatiōe.

Sextū: de multimoda ei⁹ vtilitate

Septimū: de debita ei⁹ acq̄sitiōe

Octauū: de philosophandi fine.

Nonū: de recto vsu phle.
Decimū de eius abusione.

T Secunde partis.

Primus caplm: de hoc nose
phus et eius origine.

Secundū: de phica professione.

Tertium: de philosophica veste
et indumento.

T Tertie partis sunt distinctio
nes sex.

Prima: de successione philo
sophorum in comunt.

Secūda: de Diogene et ei⁹ vita.

Tertia: de Socrate et vita eius.

Quarta: de Platone.

Quinta de Aristotile: et ei⁹ vita.

Sexta: de Pythagora: Hi enim
fuerunt principaliores phi: ideo
plura legunt de eis in libris phi
losophorum.

T Prime distinctionis.

Primum caplm: de duob⁹
generib⁹ phoz: et de septem. sapi
entibus et eoz successione.

Secūdum: de Solone pho et le
gibus eius ac studio.

Tertius: de Anaxagora: et ei⁹ vir
tutibus.

Secunde distinctionis.

Primum capitulum: de An
tistene magistro Diogenis.

Secundum: de vita Diogenis et
eius virtutibus scilicet volūtaria
paupertate: rigore animi et: p̄stātia.

Tertius: de refutatione muneruz
Alexādrī: et q̄ potētior eo fuit.

Quartum: q̄ fuit filis dijs imoz
salibus fm Sen.

Quintum: de voluntate reuocā
di seruz: et q̄ fortuna sua melior
fuit q̄ regis persarum.

Sextum: de patientia eius in
iurijs sustinendis.

Septimū: de patiētia eius et ani
mositate in captiuitate.

Octauus: de eius patientia in do
loribus sustinendis.

Nonum: de p̄tinētia eius in edo
matione: vitiorum et interiorum
concupiscentiarum.

Decimum de sua veritate in ar
guendo alios: nulli adulando.

Andecimū: de eius compassiōe
malis aliorum.

Duodecimū: de varijs ei⁹ dictis.

Decimūterciū: d̄ sua disputatiōe
cū Antipatre de rez venditione

Decimūquartū: de eius honore
et sua legatōe ad senatū romanū

T Tertie distinctionis que est
de Socrate et eius vita.

Primū caplm: q̄ qdam spi
ritus fuit eius comes.

Secundum: de eius studiositate
et humilitate in adiscendo.

Tertium. de virtutum eius mul
titudine: et maturitate.

Quartum: de mirabili eius pa
tiētia in multitudie expugnātiuz.

Quintuz: de patientia eius in su
stinendo rixas vxoris et familie.

Sextum de patientia eius in su
stinendo ab alijs illatas iniurias
et de moderantia eius.

Septimū: qualiter inuictus fuit
a molestijs exterioribus.

Octauum: de contemptu pom/
parum secularium.

Nonū: de utilitate sue doctrine.

Decimū: de eius rectitudine in iu/
dicando.

Undecimuz: de contemptu deo/
rum: pro quo ⁊ passus est.

Duodecimū: de sapientia eius in
consilijs dandis.

Decimūtertium: de egregijs sen/
tentijs eius ac dictis.

Decimumquartum: de constan/
tia ei⁹ in morte: ⁊ de his que cir/
ca eum in morte acta sunt.

Decimūquintum de somno eius
ante mortem.

Decimūsexm: de honore ei⁹ post
mortem: ⁊ de punitione suorum
accusatorum.

Decimūseptimum de eius etate.

Decimūoctauuz de eius respon/
sione querenti de sepultura.

Decimūnonū: quo tempore fuit
natus ⁊ mortuus.

Vigesimum: q̄ tres fuerunt vo/
cati Socrates.

Quarte distinctiōis que ē
de vita Platonis.

Primum caplm: de origine
eius: ⁊ de his que circa euz
derunt post eius ortum.

Secundum: de somno matris.
de eo: ⁊ de eius nomine.

Tertiū: de sua peregrinatione p
acqrenda phiā: ⁊ studiositate.

Quartum de triplici eius aduen/
tu in Siciliam.

Quintum: de eius abstinentia ⁊

mortificatiōe carnaliū voluptatiū

Sextum. de contemptu omniū
mundialium ab eo.

Septimum de edomatione pas/
sionum interiorum.

Octauum: de maturitate eius in
exteriori conuersatione.

Nonum de eius gratitudine pro
beneficijs.

Decimum de veritate eius in do/
cendo: ⁊ quare Aug. pretulit pla/
tonicos alijs phijs.

Undecimū: de eius tpe ⁊ etate.

Duodecimum: de veritate in li/
bris eius contenta.

Decimūtertium: de elegantib⁹ dcijs
eius: ⁊ sententijs ⁊ eloquentia.

Decimūquartū: de auiditate eius
ad habendum libros alienos.

Decimūquintum: de salubri con/
silio ⁊ documento in morte.

Decimūsexm: de opinionibus
circa mortem eius.

Decimumseptimum: de honore
sibi exhibito post mortem.

Quinte distinctiōis q̄ est
de vita Aristotelis.

Primum caplm: de origine
Aristotelis ⁊ parentibus.

Secundum: de sua etate que iuit
Athenas: ⁊ qñ adheffit platonī.

Terū. de eius honore apud p̄n/
cipes ⁊ profectu.

Quartum: Quasi cōtradixit pla/
toni: ⁊ pp̄ quod in q̄busdam.

Quintum: de moderantia eius
in loquendo: ⁊ scribendo.

Sextum: d̄ eius studiositate: scri

ptis: et libris.

Septimus: de etate qua mortuus est: et de prole: et discipulis.

Octavum: de ingenio eius et studio
Nonum: de eius eminentia: qua sibi nomen philosophi appropriatur.

Decimus: de eius industria: et ordine in docendo discipulos.

Undecimum: qualiter fuit studio sus ad agnoscendum naturas animalium.

Duodecimum: de subtilitate: et breuitate librorum suorum: et quare sic eos edidit.

Decimum tertium: de auaritia habendi libros alienos.

Decimum quartum: de absconditione librorum suorum in morte.

Decimum quintum: de cupiditate glorie.

Decimum sextum: de enigmatibus suis in moralibus dictis.

Decimum septimum: qualiter premuniuit Alexandrum a puella veneno nutrita.

Decimum octavum: de sollicitudine sua pro republica.

Decimum nonum: de discretione eius in iudicando: et eligendo sibi successorem.

Trigesimum de morte eius.

Trigesimum primum: de alijs discipulis Platonis: et de Apuleo: et eius sententijs.

Trigesimum secundum: de Xenocrate: et virtutibus ac dictis eius.

Trigesimum tertium: de Phedrone.

Trigesimum quartum: de Gorgia.

Trigesimum quintum: de Teophila

sto: et eius dictis.

¶ Sexte distinctionis que est de vita Pythagore: et eius dictis.

¶ Primum capitulum: de origine sua: et quod fuit auctor Italicorum philosophorum.

Secundum: de peregrinatione sua pro patria querenda.

Tertium: de auctoritate eius et honore.

Quartum: de honestate vite sue cum discipulis: et quod erant eis omnia communia: et de eius industria in docendo.

Quintum: de zelo eius: et sollicitudine in emendando alios.

Sextum: de eius industria in pacificando alios.

Septimum: qualiter musicam adinuenit.

Octavum: de egregijs eius dogmatibus: et dictis moralibus.

Nonum de profectu discipulorum sub eo.

Decimum de errore suo.

Undecimum de contemptu deorum ab eo.

Duodecimum: de morte eius: et honore post mortem.

¶ Quarte partis que est de vita aliorum philosophorum.

¶ Primum capitulum de Carnapio de philosopho: et eius studiositate: et animositate ad disputandum.

Secundum: de Demostene: et eius operibus virtuosis: studiositate: ac patientia.

Tertium de Isocrate.

Quartum de Democrito.

Quintum de Ipostrate.

Sextum de Democrito: de quo p̄
us qualiter fuit mundalium cō
tempor: et qualiter excecauit se:
et de eius constātia.

Septimum de zenone: qualiter
omnia contempsit: et de vite sue
honestate.

Octauus de philosopho stoyco
pugnante cum dolore.

Nonum de Thauro philosopho.

Decimum de philosopho stoyco
in tempestate: de quo Aug. li. ix.
de ciuitate.

Undecimū de publico: et ei⁹ egre
gij sententijs.

Duodecimuz de fauorino: et do
cumentis eius in nutrimenta in
fantium.

Decimum tertium: de philosopho
reddente cām non esuriendi vel
sitiendi: et de recitatione consue
tudinis Virgilij.

Decimum quartum de nobili sapiē
te dante cōsiliū lacedemonijs

Decimum quintum de Chylone et
eius dictis.

Decimum sextum de Marco Tulio

Decimum septimum de Seneca.

Decimum octauum de Boetio.

¶ Quinte partis que est de p
fectionibus phicis.

¶ Primum capitulum: de eorum
perfectione et detestatione vitioꝝ

Secundū in carnalium volupta
tum mortificatione.

Tertium in mundalium diuitia
rum contemptu et abdicatione.

Quartum in honorem et excellē
tiarum: despectu et conculcatōe.

Quintum in passionum interna
rum: edomatione.

Sextum de eorum cōuersatiōis
et gestus maturitate.

Septimum de eorum sedula stu
diositate.

Octauū de fmonū moderatōe.

Nonum de philosophica distin
ctione a iuuujs humanis: et an
philosophi debeant interesse cō
iuujs sine phia: et de lingue cor
hertione.

Decimū de philosophica curia
litate.

Undecimū de eorum perfectiōe
in virtutibus politicis

Duodecimū de philosophica pa
tientia in exilij relegatione.

Decimū tertium de eorum patien
tia in iniuriarum perpeffione.

Decimū quartum de vacatiōis
vel ocij debito vsu: siue de virtuo
si ocij vacatione.

¶ Sexte partis: q̄ est d̄ secul
philosophorum.

¶ Primum capitulum de illis
in comuni.

Secundam de peripatheticis.

Tertius de stoycis: et eorum opi
nionibus.

Quartum de Achademicis: et
eorum opinione: ac reprobatiōe.

Quintum de epicurijs: et dictis
eorum: ac sententijs.

¶ Septime partis: que est de
artibus liberalibus.

Primum capitulum: de illarum utilitate: et quantum conferunt ad philosophiaz que ordinat ad mores.

Secundum de coaptatione septem liberalium artium ad septem planetas.

Tertium de grammatica specialiter: qualiter ordinari potest ad virtutem: vel ad eius opera.

Quartum de logica qualiter potest adaptari.

Quintum de rhetorica.

Sextum de Geometria: et eius adaptatione.

Septimum de Astronomia.

Octavum de Arithmetica.

Nonum de Musica et eius adaptatione.

Decimum qualiter philosophi ex scientiis speculatiuis eliciebant ea que valebant ad morum ordinationem.

Octave partis que est de phisicis siue poeticis.

Primum capitulum: de illis in comuni.

Secundum de Virgilio: et eius operibus mirabilibus.

Tertium de arte poetica: et poeticis in generali.

Quartum de quibusdam famosis poeticis: et eorum epigrammatibus.

Quintum de inuentoribus apologorum ad expressionem veritatis: et de quibusdam apologis.

Sextum qualiter tales Apologi dici et narrari absque mendacio possunt.

Nonam partem est de octo modis abutendi philosophia. Quorum.

Primus est errore opinionum. Secundus: fallaci seductione hominum.

Tertius arrogancia et tumore philosophantium.

Quartus turpitudinis vite et operum.

Quintus de ordinatione virtutum ymbraticarum concomitantium.

Sextus vanitate curiositatum.

Septimus cumulatione librorum in eis confidentium.

Octavus pompositate verborum sine operibus.

Decime partis que est de locis in quibus flourerunt studia philosophorum.

Primum capitulum de felicitate illorum temporum.

Secundum de Athenis et eius nomine ac nobilitate.

Tertium de consuetudine civitatis in repellendo impatientes et proteruos a studio.

Quartum de arrogantia philosophorum illius civitatis: et legum condicione.

Quintum: qualiter flourerunt studia Rome.

Sextum de translatione studij vsque parisiis: et quo tempore: et a quibus translatum est.

Septimum de nominatione illius civitatis.

Octavum de eius ydoneitate ad opus studentium.

Nonum de vaticinio Berolini de translatione studij vsque oxoni.

Et in hoc finis huius collectionis. de qua sit laus Xpo.

Incipit prologus.

Am ex vita
gentilium: et
opib⁹ virtuo
sis coruz: me
rito redargui
possit imper
fectio fidelium

minus perfecte viventium: attestate Isaya. xxiij. Erubescet sydon ait mare. Sup quod Bre. mor. primo post p̄cipiū. In sydone inquit figuratur stabilitas sub lege positorum: in mari vita gentiliū. Erubescet ergo sydon ait mare: q̄ ex vita gentilium arguitur vita sub lege positorum: atq̄ ex actione secularium confunditur actio religiosorum: duz illi p̄mittendo nō seruant que in p̄ceptis audiunt: et isti viuendo etiam ea custodiūt in quib⁹ nequaquā mandatis legalibus astringūtur. hec ibi. Sentes enim que leges non habent: sed ea que legis sunt faciunt: ipsi sibi sunt lex. ro. ij. Ideo opere precius duxi: in hac collectione: dicta notabilia philosophorum: et exempla virtuosa imitabilia recolligere: lz sim phie ignarus: a perfectione phica alienus: sermone imperitus: ad iunioruz tamen stimulationez: et incitationem: ad eorum informationem: et ad viliū erubescētie ducētis

ad gliam inductionez in minus habētib⁹ volentibus predictos phos imitari: et ad elationis cordis arrogante repressionem: ac humilitatis in viris perfectis exhortationem: vt quibus magna et ardua operentur propter deum: non inde extollantur: cum audiunt et legūt: gētiles exercere opera perfecta: prout possunt esse perfecta sine fide operante per dilectionez: et multa sustinere p̄pter honestatem: vel gloriam humanam. Sic enim quasi arguit Aug. v. de ci. c. xvij. postq̄ enim narrauit magnifica que contempserunt: mirifica que gesserunt: et terrificā que sustinuerunt romani p̄ncipes pro republica custodienda et p̄mouenda: quasi p̄cludit. Proinde: per illud imperiū tam latum tanq̄ diuturnū: tantorum virozum virtutibus p̄clarum et gloriosum: et illoz intētionī merces quam querebāt est reddita: et nobis proposita necessario: cōmonitionis exempla: vt si virtutes quaz iste vtiq̄ sunt similes quas illi pro ciuitatis terrene gloria tenuerunt: nos p̄ dei gloriosissima ciuitate non tenuerimus: pudore pungamur: et si tenuerimus: superbe non extollamur. Hec Aug. cū scilicet mira et magna illi fecerunt: sicut exemplificat ibi: et hoc pro gloria terrena. Item Crisosto. super Mat. omel. xvij. ante fi. Excogitate in

Cquit grecorum philosophos: et tunc scietis quanto suppliciosius digni que leges diuinas transgredimur: quando ille quidem pro destruenda deformitate humana: decem milia fecerunt scilicet bona opera: vos autem neque idem studium tribuistis pro celestibus. **H**ec ibi. Non ex temeraria presumptione: nec ex vana curiositate: nec ex ambitiosa ostentatione: dicta et exempla philosophorum sunt hic collecta sed ex causis dictis: et ad edificationis spiritualis occasionem: omnimittendo noxios errores: inanes questiones: et inutiles philosophicas opiniones. ut eius dicit Seneca epistola. cx. non est quod mireris ex eadem materia suis queque studiis apta colligere. In eodem prout bos herbas querit. canis leporem ciconia lacertam. Sic in Cicero nis libro hinc deprehendit philosophus: hinc grammaticus: hinc philosophus. Alius enim ab alio curam suam transfert. quasi vbi. Quilibet deprehendit quod arti sue conuenit. Sic igitur omnimissis curiositatibus phisicis: que sunt edificatoria et proficua ad morum correctionem: saluatoris gratia illustrante et dirigente hec colligetur. **U**niuersam enim philosophiam Socrates ad corrigendos componendosque mores flexisse memoratur. ait Aug. viij. de ci. c. iij. Sic et sancti fecerunt in libris suis autenticiis. **I**nter seruerunt enim

egregia philosophorum dicta: et extrema exempla inter sacras suas sententias. Sicut Aug. in libris de ciuitate: et alijs libris. Et Hiero. 5. Boninianum et in epistolis suis. unde ipse Hiero. epistola. lx. dicit quod David extorsit de manu hostis Solie gladium: et caput eius proprio mucrone trucauit. i. Re. xvij. In figura scilicet quod philosophi dictis proprijs conuincuntur. **U**nde ait ibi Hiero. quod phia figuratur per mulierem captiuam: cuius caput supercilia: pilis: et ungues amputanda: et sic ducenda in conuincem. De qua Deut. xxij. **I**tem ibi Hiero. Quid igitur mirum: si ego sapientiam secularem propter venustatem eloquij: et membrorum pulchritudinem: de ancilla et captiua israelitem facere cupio: et quicquid in ea mortuum est: ydolatrie: voluptatis: erroris: ac libidinum vel preescindo vel rado et mixtus purissimo corpori: immaculatos ex ea genero filios domino deo sabaoth: laborumque meus in familia christi crescit. **H**ec ibi. vbi enumerat multos de sacris doctoribus qui vsi sunt philosophia seculari ad ecclesie utilitatem. Et si quis obiiciat: quod idem sanctus Hiero. ductus ad tribunal christi: et ibi verberatus adiurauit: se nunquam lecturum libros infidelium: put ipse ait ad Eustochi. epistola. lxxxvij. posset dici: salua meliori sententia opinando non asserendo: quod sacra scri-

Gptura fuit interpretanda eodem spiritu quo condita: sicut ipse in sinuat epistola. xxxv. Ipsus ergo deus impleuit spū suo: vt eēt scripture sacre verus interpretator: et fidelis expositor: et vt eaz interpretaretur debito sermone: sacre scripture congruente. vt igiñ non confideret in sapientia humana vel seculari eloquentia: sed totalr inniteretur spiritui sancto. et vt ipsa scriptura sacra exprimeretur: et exponeretur nō eloquentia curiosa: sed sermone cōi et simplici: qz vt ait Grego. in plogo moralium: per sacra eloquia ab eoz tractatoribus: infructuose loquacitatis lenitas studiose compescitur: dum in templo dei nemus plantari phibetur. Deut. 30 dispē satue premuniuit eundem deus: et cohibuit: ne studio phie secularis superflue vacaret. Sicut et ignaros scientie secularis et illiteratos elegit ad apostolicam dignitatem: et euangelice predicationis dispensationes: vt quicqd magnum esset: et facerent: ipse in eis esset et faceret. ait Augu. xiiij. de ci. c. xlvij. quñ tamen veritates contente in libris gentilium quas deus eis ex summa sua bonitate reuelauit. Deus enim reuelauit eis. Ro. i. possint assumi ad illuminationē animaz: et expñtionem testificationem: ac pfirmationem veritatum contentaz in scriptura sacra: sicut eis deseruiē

tes et ad morum correctionē. nullum est inconueniens. Mas et filij israel abstulerunt aurum et argentum de egypto. Exo. xi. in figura: qz sacerdotes possunt assumere liberales disciplinas v sui veritatis aptas: et quedam morum precepta cōtinētes: sicut ait Aug. ij. de doctrina xpiana ante fi. et sicut exemplificat Hierony. dicta epistola: et lxxvij. de multis doctoribus sic facientib? vnde Julia. apostata volens subuertere ecclesiaz dei interdixit filijs galileorum: cultum saluatoris: poetarū rhetorum: et philosophorum legem disciplinas. Proprijs inq pugnis fm pnerbium verberamur. Ex nostris armati conscriptionibus: nos bella suscipiūt: put dicitur. ij. historie tripartite. Ab vtilitatem enim talium disciplinarum in recte vtentibus: eas voluit prohibere. Exemplo ergo sacrorum doctorum: quedā morum precepta: et quedam veridica dicta: ac edificatoria exempla illustrium philosophorum ipsa veritate que omnem hominem illuminat illustrante: ex ipsius adiutorio: ad eius honorem: et sue veritatis attestationem. ac edificationis animarum occasiones. hic colligātur et scribantur. Et qz dicti philosophi per ipsam philosophiam: deo eis reuelante fuerunt illustrati: et nobilitati: philosophia eiz accepit n̄ Platonē

nobilem sed fecit: ait Sen. ep̄la. xlv. ideo primo p̄sequendum de philosophia: secundo de vita: dictis & exemplis philosophorum Et habet iste tractatus decē partes: & prima pars continet decē capitula.

Primum capitulum: quid sit philosophia diffinitive siue descriptivē.

Secundum de sua divisione in partes principales.

Tertium: de symbolica descriptione in specie mulieris.

Quartū de eius eminentia & dignitate.

Quintum: de eius effectu et operatione.

Sextum: de multimoda eius utilitate.

Septimum: de debita eius acquisitione.

Octavum: de philosophandi fine.

Nonum: de recto usu philosophie.

Decimum: de eius abusione

Incipit pars prima que est de philosophia in comuni.

Capitulum primum. Quid ē

philosophia s̄m rem & nominis interpretationem.

e

Irea primuz: notādū q̄ diversimode de scribitur philosophia. Est enim philosophia amor sa

plentie: ait Aug. iij. de ci. c. i. Et idem dicit Boe. in arismetica: Et idē Aug. ij. s̄ Academicos v̄ philosophia est cognitio entium s̄m q̄ entia sunt. vel diuinarum humanarumq; rerum cognitio ait Damase. in logica sua. c. xlix. Huic vltime diffinitioni addit Gundisalvus libro de ortu sanctorum cū studio scilicet bene viuendi. Item philosophia est studium corrigende mentis: vel appetitio recte rationis: vel studium virtutis ait Sen. ep̄la. xxix. vbi multū de hoc vel philosophia ē assimilatio deo s̄m q̄ possibile ē ait Damasen⁹ vbi. s̄. vel phia est s̄m Platonē i phedrone: tediū & cura: studium & sollicitudo mortis. i. mortificationis carnalium desideriorum: ait Alpharabius de diuisione philosophie: & Gundisalvus vbi. s̄. vel philosophia est: sui ipsius ab homie cognitio vel assimilatio operibus gloriosi & subtilis perceptio veritatis. ait Alpharabius. vel philosophia est honestas vite: studium bene

K

viuendi: et meditatio mortis: ait
 Rabanus de naturis rerum. li.
 xiiij. c. iij. vbi ponit alias diffini-
 tiones. Et de quibusdam harum
 diffinitionum Papias. vel phi-
 losophia est amor pulchritudis
 ait Augu. 5 Academicos li. ij.
 vel philosophia est disciplina re-
 rum que vere sunt: suamq; immor-
 talem substantiam sortiuntur 5
 Pythagoram: ait Hugo libro di-
 dascol. vel philosophia est oium
 rerum humanarum atq; diuina-
 rum rationes plene inuestigans.
 ¶ Scdm autem nominis inter-
 pretatione: philosophia e amor
 sapientie: ait Augu. viij. de ci. c. i.
 vbi ait. Ipsius nome philosophie
 si latine interpretemur: amore sa-
 pientie profitemur. Et fuit inuen-
 tus a Pythagora: ait ibi. c. ij. Ma-
 cum antea sapientes appellarent
 qui modo quodam laudabilis vi-
 te alijs prestare videbantur: iste
 interrogatus quid profiteret: phi-
 losophiam se esse respondit idest
 studiosum vel amatorem sapien-
 tie: quoniam sapientem profiteri
 arrogantissimu videbat. hec ibi.
 Idem. iij. confessionum dicit: q
 philosophia nomen est grecum:
 et dicitur amor sapientie. Idem li-
 bro de ordine. phus e amator ve-
 ritatis: nisi mentitur nome. So-
 phi enim idest sapientia amas:
 philosophus est. ait comentator.
 ethi. i. Idem dicit Tullius tuscu.
 q. li. v. post principium. Et idem

Aug. i. didascol. vbi bene d hoc
 Consimilibus modis diffinitur
 philosophia siue describit a mul-
 tis. Sed he ad psens descriptio-
 nes sufficient.

¶ Capitulum secundum. De diui-
 sione philosophie: et quibus mo-
 dis dicitur.

Quoniam predictae de-
 scriptiones sunt philoso-
 phie diuersimode acce-
 pte: ideo videndum est de diuisio-
 ne philosophie et supposita eius
 diuisione multiplici: data ab Al-
 pharabio. lib. de diuisione philo-
 sophie: et supposita diuisione da-
 ta a philosopho: in naturalē: ma-
 thematicam: et metaphisicaz. vi.
 sue philosophie: siue in speculati-
 uam et operatiuam libro. i. solum
 hic de diuisione eius put diuidit
 a sacris doctoribus agetur. Ait
 enim Aug. iij. de ci. c. iij. q
 philosophiam Plato distribuit in
 tres partes scilicet moralem: que
 in actione versatur: naturalem:
 que contemplationi deputata e:
 et rationalem: que verbum distin-
 guit a filio. Idem Aug. epistola.
 xxxiiij. ad Dioscorum. Idem Hu-
 go super Eccle. in principio: vbi
 ait. q apud gentiles philosophos
 primo ethica: secundo philosphi-
 ca: tertio theorica: que est eadem
 cum metaphisica. Speciali^o tm
 psequitur Hugo super angelicā
 hierarchiaz in principio: vbi ait:
 q philosophia apud gentiles is

M

tres partes secatur scilicet logicā que vim modūq; ratiocinationū veri ac falsi iudicium assumpsit:

N *Ethicam*: que modum viuendi rectum: et discipline formam fm virtutū instituta disponit: et theoricā: que sola verum in oī quod est et non est scrutari elegit. Et huius sunt ptes tres scilicet mathematica: que speculatur visibiles rerum visibilium formas: philosophica: que scrutat' inuisibiles rez visibiliū causas: et theologia: quā vocat metaphisicam: que contemplatur inuisibiles substātiās et inuisibilium substantiarum inuisibiles naturas. Predictæ igit diffinitiones conueniunt philosophiæ: aliter et alr accepte.

O *Unde ad euidentiā dictorū et dicendorū: notandū q; phiā dicit' q; dupliciter. vel prout dicitur nobilissima scientia nobilissimarū rerum. et sic approbat' scientiæ nobilī apud philosophos que d' prima philosophia. Ipsa enī est nobilior q; alie scientiæ. Et debz dici philosophia proprie: Sicut ostendit philosophus. iij. mathaphisice. vnde philosophia est ars artium: et disciplina disciplinarū ait Alpharabius vbi. s. vel dicit' philosophia comuniter: prout se extēdit ad logicas de quib' supra Et sic vtimur cōmuniter nomie philosophiæ. Vel d' philosophia simplex modus viuēdi et rudis contentus necessarijs ad susten-*

tationem: ait Sen. loquens de tali philosophia bene ep̄la. xciiij. de cēs. q; philosophia est q; bene vltimus. Sequitur hanc philosophiā iudico non excogitasse machinationes tectorum super tecta surgentium: nec viuaria piscium: nec clauem nec seram. et q; quid aliud est auaritiæ signū. Et sic de omnibus curiositatibus vite humane. prout prosequitur ibi

P *Unde ait. Felix illud seculum qd ante architectos et architectores fuit. Ista enim nata sunt. nascēte luxuria. Seq̄t. Omnia ista. s. edificiorum curiositates: ciborū delitiositates: et vestium luxuriositates. hominum sagacitas non sapientiā adinuenit. prout ibi prosequit' plix. Vel philosophia d' studium virtutis: vel studiū corrigende mentis: vel amor sapientiæ vere: put dictum est. s. Et hanc acceptionem loquunt' philosophi de philosophia que mores corrigit: vitā ordinat et regit. affectus internos cohibet et domat. Sen. ep̄la. xcij. vbi multum de studijs liberalibus et partibus philosophiæ. ait Liberalia semp studia dicta sunt: qz. s. homine libero digna sunt. vnum enim studium vere liberale est. quod liberum facit. i. sapientiæ sublimē: fortem magnanimum. Seq̄t. Quare liberalibus studijs filios erudimus: nisi quia virtutē dare possunt: et quia animum ad accipiē-*

dam virtutem preparant: Et post
 Quattuor esse artium genera pos-
 sidoni⁹ ait. Sunt enim vulgares
 et sordide. Sunt ludice. Sunt pue-
 riles. et sunt liberales. vulgares
 sunt que manu opificum constant
 et ad instruendam vitam occupa-
 te sunt. Ludice sunt que ad vo-
 luptatem oculorum et aurium ten-
 dunt. Pueriles sunt etiam aliqd
 habentes simile liberalibus. De
 artes quas greci nostri liberales
 vocat. s. triviales: et quadriviales
 ut exemplificat ibi. Solo autem
 liberales sunt. imo ut verius di-
 cam libere quibus cure virtus est.
 Ex his patet quod philosophi loquuntur
 de philosophia que est studium vir-
 tutis. ut dictum est. Unde ipsa est
 ars artium: disciplina disciplinarum
 ait Philostratus ubi. s. Et
 est unicum munus deorum. et disci-
 plina disciplinarum sicut philosophi
 ait Polierat⁹. li. viij. c. v. Quasi autem
 artes. s. triviales et quadriviales que
 pueriles vocat Seneca. valent ad
 hanc philosophiam sed non partes eius proprie mani-
 festat Seneca. dicta epistola. di. quod
 multa adiuvant nos: nec tamen
 sunt partes nostre. Sicut cibis
 adiutorius est corporis: nec tamen
 est pars corporis. Sic enim geo-
 metria necessaria est philosophie:
 sicut faber necessari⁹ geometrie:
 quod scilicet sibi preparat instrumē-
 ta quibus utitur in arte sua. Et sicut
 iste non est pars geometrie: sic nec
 illa philosophie. s. ultimo modo

dicte. Et sic de alijs talibus artibus.
 preparant eis aliqua quibus phi-
 losophia utitur: prout exemplifi-
 cat ibi. Similiter epistola sequenti
 scilicet. xciiij. ubi loquitur de phi-
 losophia et eius partibus dicit: quod
 philosophie tres sunt partes scilicet
 moralis que componit animum
 naturalis que rerum naturas scruta-
 tatur: et rationalis que verborum
 proprietates erigit in structuram:
 et argumentationes: ne pro veris
 subrepant falsa. De quarum sub-
 divisionibus prosequitur ibi bene.
 unde ait. Nec philosophia sine
 virtute: nec sine philosophia est
 virtus. philosophia enim est stu-
 dium virtutis. Coheret enim in-
 ter se philosophia et virtus. Non est
 ergo dicta philosophia contempla-
 tionis gratia: sed ut boni fiamus
 ait Sapiens ethi. ij.

¶ Capitulū. iij. De symbolica
 descriptione philosophie que de-
 scribitur sub mulieris typo.

Consequenter prosequendus
 est de symbolica philosophie de-
 scriptione. Sub typo. n.
 et similitudine mulieris describitur
 a philosophis: sicut et sapientia per
 mulierem figuratur proverbij. vij.
 Dic sapientie: soror mea es: et pru-
 dentiam voca amicam tuam. Et
 Boetius primo de consolat. c. i. descri-
 bit philosophiam sub specie mu-
 lieris dicens: quod sibi visa est mulier:
 reuerendi admodum vultus: oculis
 ardentibus: et sic de alijs orna-

mentis et decetis. Que descriptio
 qz egregia et utilis est: eius exposi-
 tiones subscribantur. Sub specie
 mulieris ait antiquus expositor
 siue comētator philosophia desi-
 gnatur: qz emollit animorū feri-
 tatem: vel qz lacte nutrit minus
 ydoneos: vñ qz assidere scit egris
 Hec enim sunt opera sapientis
 mulieris. Hec visa est supra ver-
 ticem: qz de deo tractat: vel quia
 in capite sedes eius. Reuerendi
 vultus: qz facit philosophos reue-
 rēdos. Oculis ardentib⁹. Oculi
 philosophie sunt rō q̄ percipit res
 corporales: et intellectus quo per-
 cipit incorporea. Qui dicuntur
 ardere seruoze inuestigandi et in-
 telligendi. vltra cōem hominū
 valentiam perspicacibus: qz vltra
 sensum comunē et ymaginatiuā:
 et expressiuam: et estimatiuam pe-
 netrant intelligibilia. Colore viui-
 do atqz inexhausti vigoris: quia
 eloquentia venuste ornata: et sine
 oī ornata rhetorico: et qz nemo at-
 tingit secreta philosophie. qn ali-
 quid restet inuestigandum. **V**
 lvi plena: vt non crederetur nostre
 etatis: quia scilicet vigore valida
 et maturitate plena. Stature am-
 bigue discretionis. et qz aliquā-
 do agit de regimine: et preceptis
 morum: vt in ethica: aliquando
 de archanis celestium: vt theolo-
 gia siue metaphisica. Hūc vō
 pulsare celus et qz vsqz ad cog-
 nitionem creatoris tendit. Homi-

num intuitus frustrabatur: qz ad
 eam attingendam perfecte: defie-
 humanus intellectus. vestes te-
 nuissimis filis idest rectis senten-
 tijs. Subtili artificio. i. mō con-
 posito et ordinato in procedendo
 Indissolubili modo. cui nō pōt
 dīci. vel per vestes artes trīuia-
 les et q̄drīuales signant. Quas
 suis manibus texuerat. i. suo arti-
 ficio cōposuerat. veluti fumosas
 ymagines: rōne obscuritatis. Ca-
 ligo quedam neglecte vetustatis
 obduxerat: negligētia. i. et ignorā-
 tia veterum. In extremo margi-
 ne. In supremo vō. theo-
 rica et practica et inter litteras gra-
 dus. i. ascendendi d̄ scia in sciam
 Eandem vestem: violentorū scin-
 dunt manus: qz vnam sciaz sine
 alia perfectam quidaz putant. De-
 xtra quidem libellos. sceptrum si-
 nistra gestabat. qz sapientibus de-
 bet regimen: et studium principa-
 lius: et ideo in dextra libellos. De-
 bet enim p̄siciens instruere sub-
 ditos per sapientiā et rebelles ca-
 stigare per disciplinam: iō sceptrū
 in sinistra. Hec vt vidit poeticas
 musas nostro thoro assistentes:
 et senecas meretriculas. i. sciētias
 lucratiuas: cōmota est. i. indigna-
 tione. Sedit in extrema parte le-
 cti. i. in intellectu rōnali. Pri-
 ma enī pars potest dici cognitio
 sensualis: que disponit et preparat
 Secunda cognitio ymaginatiua
 Tertia cognitio intellectualis: in

q̄ sedet philosophia vera. **M**erito ergo philosophia descripta est sub typo mulieris mō dicto. **L**ō similiter sub typo mulieris describit eā **M**acrobius libro primo Saturnalium in principio dī. q̄ ipsa est tanq̄ censoria quedam & verecūda materfamilias: vt dicitur infra. **C**um ergo philosophia sit nobilitate ingenua: q̄a filia dei. **O**mnis enim sapiētia a domino deo est: & cum sit seueritate incorrupta. nihil enī coningnatum incurrit in illam: sap. vii. & sit venustate speciosa: q̄ speciosior sole. sap. vii. Et sit veris diuitijs opulenta: **I**n finibus enī thesaurus est. &c. sap. eodē. c. & sit regni eterni h̄reditaria: et recte vtenis ea: ad regnum ductiua: ac diuine amicitie impetratiua Sap. vii. **A**micos dei & pphetas cōstituit: merito vīr scolasticus debet eam sibi dispensare: & amare eam ea habitare: & multiplices filios idest bona opera generare: vt vere dicere possit illd̄ sap. vii. **H**anc amauī: & exquisiui a iuuetute mea: & quesui: eam sponsam assumere & amator factus sū for me illius. **S**ed eō: multi malunt: sibi desponsare scenicas meretriculas. i. lucratiuas scientias: **D**e quibus **B**oe. vbi. s̄. dicit: q̄ signantur per mulierem garulā vagam: quietis impatientem: cū ornatu meretricio iuuenem irerentem & illaqueantes prouer-

biorum .vij.

Capitulum quartuz. De phie dignitate: preciositate: & honore: apud antiquos.

Einde videndū de phie dignitate siue ipreciabilis preciositate & honore. **I**psa enim vera phia que est amor sapientie: vel studium virtutis: vt dictum est: preciosior est cunctis opibus: prout dī de sapia puer. iij. **I**deo gentiles cum nihil sine nutu numinum crederent faciendum vnū tamen quasi deū deorum: & principem omnīū excolebant. i. sapientiam. **E**t hoc iō: q̄ ipsa oibus preest. **E**nde & phi veteres. sapientie ymaginem prefatoribus omnīū templorū pingi debere censuerunt: ait **D**oli. l. iij. c. v. **E**t de phie preciositate **S**en. bene epistola. xciiij. **Q**uis dubitat inquit: q̄ deorum immortalīū munus sit: q̄ viuim⁹: phie. q̄ bñ viuimus. **I**taq̄ tanto plus huic nos debere certum est quasi dijs q̄to maius est beneficium beata vita q̄ vita. **E**t certe deberet: nisi ipsam phiaz dii tribuissent. **S**equit. **H**uius vnum opus est: de diuinis humanisq̄ vera inuenire. **A**b hac nunq̄ recedet religio iustitia: pietas: & omnis altus cōmitat⁹ vtutū p̄sertarū inter se q̄rentium. **H**ec docuit colere diuina humana diligere: penes deos imperiū habere: & inter homies consortiū: q̄ aliquam diu inuiso-

X

Z

Y

A

latuz mansit ante q̄ societatem
 auaritia distraxisset. Sequit. De
 illa phīa loquor. que nullum bo-
 num putat nisi quod honestum
 est: que nec hominis ne fortune
 muneribus deleri potest. Cuius
 hoc precius est non precio posse
 capi. hec ille. Unde et eius nomē
 sacrum et venerabile est. ait Se-
 neca epla. xv. Et ob hoc phī. pro
 ipsa acq̄renda et adipiscenda: om-
 nes mundi epulencias dimiserūt
 omnes seculares excellentias cō-
 temperunt: omnes carnales de-
 licias abdicarūt: soli philosophiē
 studio vigilātissime et sedulissime
 vacauerunt. prout dicitur infra:
 ubi de studio phozum. Et hāc so-
 lam exq̄sierunt. et de hoc Tullius
 v. tus. q. post principium pponēs
 similitudinē: q̄ sicut in merca-
 to celebrato apud greciam: sic et
 in vita. Illuc enim veniebant ali-
 qui causa glorie: alig causa pecu-
 nie: alig v̄o et rari illa pro nihilo
 habentes veniebant vt intuerēt
 studiosius naturam rerum. Sic
 et in vita. Sunt enim quidam q̄
 ad vitam veniunt: et in ea laborāt
 ob nobilitatem corone: alij causa
 lucrivendendo et emendo: alij vt
 intueant studiosius rerum nām
 q̄ possāt appellari studiosi sapie:
 siue phī. Unde anaxagoras inter-
 rogatus cur natus esset: ostenso
 celo syderibusq̄ monstratis rī-
 disse fertur. Ad horum omniuz
 contemplationez: sicut dicit Cal

cidius super primū librum Thi-
 mei Platonis. ¶ Ideo Alexā-
 der magnus: cum quasi totū or-
 bem sue dittoni subiecisset: male-
 bat tamen excellere in phīa q̄ in
 temporali potestate. prout scripsit
 Aristoteli magistro suo: cum au-
 audiuit libros a se editos in vul-
 gus deuenisse. sicut ait. Tu. geli^o
 li. xx. Nam qua re inquit alia pre-
 stare poterimus: si ea que a te ac-
 cepim^o: omniū proisus cōia fiant
 cum ego quoq̄ doctrina antequā
 malim q̄ copijs aut opulentijs?
 Ideo abhōiabile fuit apud phos
 nobiles: q̄ vita ignobiles et dege-
 neres appellarent phī: vsurpan-
 tes sibi sanctissimum nomen: ait
 Tu. gelius. li. iiii. prout patebit in-
 fra. Merito ergo phīa est excel-
 lens et preciosa: et omni veneratio-
 ne digna. Sine ipsa enim et eius
 ducatu: ac regimine: nulla tem-
 poralia bona prosunt. puer. xvij.
 Quid prodest stulto habere diui-
 tias: cū sapientiam emere nō pos-
 sit: Et de eius excellentia Tullius
 ij. de offi. c. i. Quid est inquit pre-
 ter deos optabili^o sapientia: qd p̄-
 stantius qd homini meli^o: qd di-
 gnus: Hanc qui expetūt: phī no-
 minant. Nec q̄cūq̄ aliud est phīa:
 si interpretari velis q̄ studiū sa-
 pientie. Et ibi bene de hoc. Me-
 rito ergo acq̄reda vera phīa me-
 rito appetenda.
 ¶ Caplm. quintū. De multiplici
 effectu et operatione phīe.

D

E

D
 E
 G
 H
 I
 Consequenter prosequē
 dus est de philie effectu z
 operatione. Qui qdem
 effectus multiplex est. Ipsa enim
 medet animelanguorib⁹ z mor
 bis: remediatur ei⁹ angorib⁹ z tri
 stitijs: z tuet eam a periculis. Quā
 z phia alloquens Boetiū tristez
 vocat se medicamentū vel medi
 cantem. i. de consol. c. v. Ad co
 gnoscentem inqt medicātis faciē
 mentem recepi. Unde z ipsa sa
 pientia ait ad eum. Si medican
 tis operam expectas: vuln⁹ tuuz
 oportet detegas: Et de ei⁹ medi
 camie Tul. i. tul. q. in fi. loquens
 de phia. Levatio egritudinū: for
 midinum: cupiditanti: optim⁹ fru
 ctus phie. Et li. i. c. iij. Philoso
 phia medet aīs: inanes sollicitu
 dines detrahit: a cupiditanti⁹ li
 berat: pellit timores. Item ei⁹ ef
 fectus est: vitia extrahere: animū
 colere: z ipsum preparare ad vir
 tutes: z virtutū fructus. Unde ibi
 Tul. Cultura animi philosophia
 ē. Nec extrahit vitia radicit⁹ z p
 parat ad fructus suscipiendos: at
 qz vt ita dicas serit q̄ adulta vber
 rimos fructus ferent. Et vt breui
 ter dicam: ipsa est quasi refugiu
 cōtra omnia mala. Unde Sen.
 ep̄la. xvj. Postq̄ enūeravit ma
 la ac pericula timēda: ait. Ad phi
 losophiam ergo fugiendum est.
 De littere. s. philosophie non di
 co apud bonos: sed apud medio
 criter malos: in fularum loco sūt

H
 Segl. Nec qeta z sui negotij cō
 tempni nō potest: cui ab omnib⁹
 aribus etiam apud pessimos ho
 nor est. Nunq̄ in tantū conuale
 scit neqtia: nunq̄ sic contra vir
 tutes coniurabit: vt non philoso
 phie nomen sacrum ac venera
 bile maneat. Et ibi bene de hoc.
 Unde aug. xxiij. de ci. c. xxi. Philo
 sophia vel sapientia est donum
 dei in auxilium contra miseras
 hui⁹ vite. et Sen. ep̄la. xvj. Philo
 sophia est bene viuere: sine q̄
 eger ē anim⁹. Ideo philosophia
 illustrati nulla mala temporalia:
 nulla pericula: nulla tormēta for
 midabant: prout patebit. j. in eo
 rum gestis. Unde Apuleus li. de
 deo Socratis in fine. loquens de
 Elire z eius prudentia ait. Hac
 cōmittante horrēda omnia susti
 nuit: aduersa queqz supavit. q̄
 pe ea adiutrice: Licopis spec⁹ in
 troiuit: sed egressus est. Solis bo
 nes vidit: s; abstinuit: ad inferos
 demicavit: sed ascendit. Eadez sa
 pientia cōmittante. Scillam p̄ter
 nauigavit: nec arept⁹ est. Caribdi
 conceptus nec retentus. Cyrles
 poculum bibit: nec mutatus est:
 ad Lothofagos accessit nec f̄mā
 sit: Syrenas audiuit nec accessit.
 Non enim aliud in eodem Eli
 xe Homer⁹ docet. nisi q̄ semp
 comitem esse voluit prudentiam
 quam poetico ritu minervaz nū
 cupavit: vt d̄f̄ ibi.

Caplm. sextū. De philosophie

utilitate. et regimie vite humane
 Et predictis patet sextum
 e principale. s. utilitas mul-
 timoda siue nēctas phie

Et qz in potioribus vita magis:
 cum sint quasi innumerabiles ei?
 utilitates: saltem videndum ē de
 eius utilitate in regimine vite hu-
 mane. Ipsa enim est studiū sapiē-
 tie: vt dictū est que qdem sapien-
 tia est regimen vite humane. ait
 K Augu. i. de libero arbi. Qd qdē
 regimen est in vitiōrum cohibi-
 tione: in legū iustarum directiōe
 in virtutū ordine: in morum cor-
 rectione: in vite rectitudine. Que
 omnia opera vera philosophia:
 ait Tul. v. tusc. q. Philosophia
 est vite dux: virtutis indagatrix:
 inuentrix legum: magistra morū
 et discipline. Est etiā utilis regi-
 mine totius reipublice tam in regi-
 mine familie q̄ proprie vite. Et
 enī dicit Alpharabi⁹ de diuisione
 philosophie: practice philosophie
 tres sunt partes. Prima est sciē-
 tia gubernandi. s. reipublicam:
 que dī politica. Secunda est sciē-
 tia regendi propriāz familiā. Ter-
 tia gubernatio sui. Et ad has gu-
 bernationes: est philosophia ne-
 cessaria. Est enī necessaria ad gu-
 bernationem reipublice: que nō
 gubernatur iuste nisi iustis legi-
 bus. Sed philosophia est inuen-
 trix legum: vt dictum est: et sic di-
 cit Sen. epistola. xciiij. Philo-
 sophi tulerunt leges. Postq̄ in

qt subrepentibus vitijs in tyrāni-
 dem regum conuersa sunt: opus
 esse cepit legibus: quas et ipsi tu-
 lere sapientes. Sicut Solon qui
 Athenas equo iure fundauit in-
 ter septem veteris cui sapia notos
 Et sic d̄ alijs quos ibi enumerat
 Ubi et ait: q̄ in illo seculo qd̄ au-
 reum perhibet penes sapiētes re-
 gna fuisse possidoni⁹ indicat. Idē
 Boe. i. de cōso. c. iij. dicit: beatas
 esse respublicas. si eas vel studio-
 si sapie regerent. vel earū recto-
 res studere sapie contigisset. Si-
 cut ex ore platonis hanc sententiā
 phia sanciuir: vt ait ibi. Idē dicit
 Socrates: prout ait Polycrat⁹
 li. iij. c. vij. Unde sapiētia diuina
 ait. Per me reges regnant: et le-
 gum conditores iusta decernunt
 Idē ille nobilis philosophus Te-
 mistocles: cuz nesciret canere in
 fidibus in conuiuio: et ob hoc ha-
 berei indoctior: atqz ab eo quere-
 rei qd̄ sciret: respondit: se scire ex
 republica parua facere magnaz
 put fecit Aug. epistola. xxxvij.
 s. iustas leges ferendo: salubriter
 consulendo: iustas disciplinas ap-
 probando: et sic de alijs. Ideo an-
 tiqui principes habebant secum
 philosophos. Sicut Alexander
 magn⁹ Aristotelē. Mero Sene-
 cam. Trajan⁹ Plutarcū. Et de
 hoc habitū est in tractatu q̄ dicit
 Cōmuniloquiū parte prima. vñ
 Alpharabi⁹ vbi. s. loquens de
 philosophia necessaria ad guber-

M

N

nationē ait: q̄ ciuiliſ ſcīa que eſt
 politica ingrit d̄ ſpecieb⁹ actionū
 ⁊ conſuetudinū voluntariarū: de
 habitudinibus: moribus: ⁊ geſti
 bus a quibus procedūt iſte actio
 nes ⁊ conſuetudines: ⁊ de finib⁹
 propter quos fiūt. Sequit. Deſcri
 bit inter actiones ⁊ cōſuetudines
 q̄bus vera beatitudo acquiritur:
 quibus vtendum inter ciues: qui
 bus inter gentes: q̄bus prelatus
 apud ſubditos. ⁊ ecōtrario. ſ. vtā
 tur. Et ibi bene de hoc. Item vt
 ait ibidem: familia propria regit̄
 tribus modis. Diſciplina a vicijs
 cohibendo. Sollicitudine in ne
 ceſſarijs ſubueniendo: Doctrina
 eos honeſtis artibus inſtruendo
 alios q̄dem liberalibus: alios ſa
 bilibus prout quemq̄ decet **Elit**
Lato. Cū tibi ſint nati: nec opes:
 tunc artibus illos: Inſtrue: quo
 poſſint inopem deducere vitam.
 Sed nec recte diſciplinare: nec
 prudenter prouidere: nec vere in
 ſtruire poteſt q̄s ſine vera philo
 ſophia que ē diſciplina diſciplinaz
 vt dictum eſt: ideo eſt neceſſaria
 ad regimen familie prout p̄ con
 ſideranti predicta. Ipla enim eſt
 diſciplina virtutuz: ⁊ regit ciuita
 tes. ait **Flu. gelius.** Queq̄ in pu
 blicis ſimul ⁊ p̄uatis excellit ⁊ for
 tit̄ administrat. Sapiens enī
 mulier edificat domum ſuam: in
 ſipiens ergo ſtructaz deſtruit ma
 nibus. prouer. xiiij. ¶ Item phi
 loſophia eſt qua gubernat homo

ſeipſum ⁊ vitā ſuā in qua tria ſūt
 neceſſaria: ait **Alpharabi⁹** vbi. ſ.
 .ſ. fuga vitioz: exercitium virtu
 tum: exempla melioz. ¶ Per p̄t
 mū declinat homo a malo: p̄ ſe
 cundū operat bonum: per tertiū
 ne in aliquo iſtorum deficiat ad
 meliora prouocat. Sed ipſa phi
 loſophia eſt expultrix vitioz: ge
 nitrix virtutū: dux vite: vt habi
 tum eſt a **Tullio.** Ideo neceſſa
 ria eſt ad regimen vite. Dirigit enī
 in tacendo. dirigit in loquendo:
 vnde **Macrobius** primo ſatur
 nal. in p̄cipio dicit. q̄ orator nō
 aliter q̄ orando probat. ph̄s nō
 minus tacendo. q̄ loquendo p̄
 t̄p̄e p̄batur. Et poſt. Nichil tā co
 gnatum ſapientie ⁊ phie: q̄ locis
 ⁊ temporibus aptare ſermones:
 perſonarum que aderūt eſtima
 tione notata. Alios enī relata in
 citant exempla virtutuz: alios be
 neficioz: nonnullos modēſtie
 vt qui aliter agebāt: auditis ſepe
 talibus ad emendationem veni
 rent. Ideo **Ecc. xx.** Eſt tacēs nō
 habens ſenſum loquellē: ⁊ eſt ta
 cens ſciens tempus apti tempo
 ris. ¶ Item philoſophia dirigit
 ⁊ regit hominē in agendo bona:
 ⁊ ſuſtinendo mala. Ipla enī eſt
 lex vite: qz ſapientia eſt ars vite:
 ait **Sen̄ epla. xcviij.** vbi bene de
 philoſophia ⁊ eius preceptis.
 ¶ **Caplin ſeptimuz.** De phie ac
 quiſitione: ⁊ debito modo audie
 di ⁊ vtendi.

Compendiloquii.

Dnssequēter inspiciendū
 est: quomodo phia acq/
 ritur: et inuenit: qz. s. stu/
 dij sedulitate: ocij quieti vacatōe
 occupationum exclusione: Sub
 tili inuestigatione. Reruz prudē
 ti experimentatione: et sic de alijs
 que exiguntur ad eius inuentio/
 nem. Unde *Plu. geli*. li. xv. di. q.
 astronomus de gignēda compo
 nendaq; sapientia opinatus est.
T s. eam esse filiam vltus et memo/
 rie. Hocq; argumento demon/
 strat. Nam non libris soluz: nec
 disciplinis rhetoricis dyalecticisq;
 opus esse: q; sapiens esse rerū hu
 manarum velit sed oportere euz
 versari exerceriq; in rebus quo/
 minus nocendis periclitandisq;
 eaq; oīa acta et euēta firmiter me
 minisse: et proinde sapere atq; cō
 sulere: et ex his que pericula rerū
 docuerunt non que libri et magi/
 stri per quasdam inanitiones ver/
 borum et ymaginum: tāq; in mi/
 mo qui in somno delectauerunt
 Et hij inqt ei⁹ versus. *Alus me*
genuit. mater peperit memoria.
Sophiam me vocant greci: vos
sapientiam. Et hec vba scribi de
bere censuerunt cum ymagine
sapientie presoribus templorum
*nec non et versus *Daconi* qui*
sunt isti. Ego odi hoīes stultos:
ignauia opera sophisticas scien
tias. s. que tendunt ad curiositatē
V *Et de hoc *Doli*. li. iij. c. vij. bene*
vt sus quo exercitatio: memorie vi

uacitas: qeta vacatio ad studiu
 et amor sapientie: multam inuuant
 ad eius inquisitionem et inuētio/
 nem. Unde et apud philosophos
 quattuor portabant lecticas: phi/
 logie. ait *Aug. didascal. tractatu*
lij. s. philos et copos. i. amor et la
bor: philemina: et agrimina. i. cu
ra et vlgilia. In amore ē: vt agas
in labore: vt perficias: in cura: vt
prentideas: in vlgilia: vt attēdas:
 ait ibi. Et ad hoc: necessaria ē qe
 ta vacatio a tumultibus exterior/
 rib⁹: ait *Sen epla. xcij. *Ab*agna*
 et spaciōsa est sapientia: vacuo il/
 li loco opus est: de diuinis huma
 nisq; dicendū: et de multis alijs:
 vt ibi enumerat. Sequitur. *Hec*
tam multa tam magna: vt libez
possint habere hospicium: super
uacua ex animo tollēda sunt. Nā
dabit, se in has angustias virtus
Laxum spacium res magna de
siderat: expellant omnia totū pe
ctus illi vacet: et. Et ibi bene de
 hoc. Et ad hoc hortatur sapientia
 diuina. *puer. ij. Si quesieris eaz*
 s. sapientiam quasi pecuniā: et si/
 cut thesauros effoderis illaz: tūc
 timorē dei intelliges: et scientiam
 dei inuēies. *Sap. vi. Quasi his*
qui arat et seminat accede ad illā.
Ecc. xxxvij. Sapientiam scribe
tempore vacuitatis: et qui mino
ratur actu percipite illaz. Et quia
pauca predicta faciunt ob acqui
rendam veram philosophiaz: id
 non inueniunt eam. ait *Plu. geli*
 li. xvi.

li. xvi. Pauci sunt quibus non conuenit. quod dicitur in satyra. Si quantum operis sumpsisti: ut tuus pistor faceret bonum panem eius duodecimam. scilicet partem reddisses pro ipse bonus iam pridem factus fuit. Nunc illum qui norunt uolunt emere centum milibus: te autem: qui nouit nemo contentus est. scilicet emere. Quasi dicat. plus fuit ei cura: ut pistor faceret bonum panem: quam ut ipse adisceret philosophiam: Et ex hoc pistor fuit maioris reputationis: quam ipse. quales autem debent esse discipuli et qualiter discere dicit eleganter Boetius. li. de disciplina scoliarium: et habitum est in parte in tractatu quod dicitur Lóiloquiū parte. v. Nullus tamen credat attingere uel assequi philosophiam ueram: nisi eam det et reuelet: qui archana sapientie sue reuelat paruulis. Et enim ait Tulius. iij. tus. q. secundum Aristotelem veteres philosophos accusas: quod estimassent philosophiaz suis ingenijs esse perfectam aut stultissimos: aut gloriosissimos. id est. uane glorie cupidos fieri: sed se videre: quod paucis annis magna accessio facta esset: breui tempore philosophiaz plene absolutaz fore. Ideo: ut dicit ibi: Theophrastus discipulus eius moriens accusauit naturam quod ceruis et cornicibus uitam dunturam: quarum id nihil interesset sed hominibus quorum maxime interfuisset tam exigua uitam

dedisset. Quorum si etas potuisset esse longior futurum fuisset: ut omnibus perfectis artibus: omniq; doctrina uita hominum ditaretur. **Hec ibi.** Nullus ergo se estimet assequi philosophiam suis uiribus: sed eam acgrat humiliter: seruenter: uigilanter ab eo a quo est omnis sapietia. Et dicit hoc infra ubi de studio phorum.

¶ Caplm octauū. De philosophandi ordinato fine.

Consequenter uidentur de debito fine siue de causa finali phandi. Et patet

ex dictis quod eius finis. scilicet correctio morum. **¶** Nam et socrates: uniuersam phiam ad corrigendos mores dicit flexisse. ait Aug. ubi. s. et Sen. ep. a. lxxiiij. dicit: quod Socrates uniuersam phiam reuocauit ad mores. Et hanc dixit summam phiam: bona a malis distingueret. Et Tul. v. tus. q. post principium dicit quod Socrates philosophiam euocauit e celo: et in urbibus collocauit et coegit de uita et moribus rebusq; bonis et malis querere. **¶** Finis ergo est correctio morum ad quam tendunt effectus philosophie: de quibus supra dictum est. Finis uero mediatus siue ultimus affectio beatitudinis secundum suam intentionem Aug. ix. de ci. c. ij. di. quod homini nulla est causa philosophandi nisi ut beatus sit. Quod autem beatum facit ipse est finis boni. **¶** Nulla ergo causa philosophan-

A

B

di nisi finis boni. Quāobrem: q̄
 nullum finem boni sectatur: nul
 la philosophiē secta dicenda est.
 hec ibi. Idem li. xviii. c. xl. Phi
 losophi qui non videntur labo
 rasse in studijs suis nisi vt inueni
 rent quomodo viuendum eēt ac
 comodate ad beatitudinē capes
 scendaz cur dissenserunt inter se
 nisi qz hoies humanis sensibus
 r̄ratiocinationibus ista quesie
 runt: Ideo Plato et platonici
 nobiles philosophi dixerunt: deū
 esse rerum auctorem: virtutis il
 lustratorē: beatitudinis largitorē:
 ait Aug. viij. de ci. c. v. r̄. ix. q̄ phi
 quicūqz de deo ista senserunt: q̄
 rerum creatarum effector: r̄ lu
 men cognoscendarum: r̄ bene
 agendorū: q̄ ab eo nobis sit p̄n
 cipium nature: r̄ veritas doctri
 ne r̄ felicitas vite: siue platonici
 nuncupentur siue alij: eos in q̄
 ceteris antepōnimus: eosqz no
 bis propinquiores fatemur: hec
 Aug. vnde loquens de Platone ait
 ibidem. c. viij. ipsum deter
 minasse finem boni: s̄m virtutē
 viuere: r̄ ei soli euenire posse qui
 dei noticiam habeat r̄ imitatio
 nem: nec esse aliam ob causam
 beatū. Ideo non dubitat: hoc eē
 philosophari amare deuz: vnde
 colligunt: tūc fore beatuz studio
 sum sapientie. Id enim est phus
 cū deo frui ceperit. Et ibi bñ de
 hoc. Ideo: ob beatitudinis siue
 melioris vite appetitōez: legit de
 illo: qui lecto Platōis libro cui

nomen Teobrosus vbi de imor
 talitate anime disputauit: q̄ se p̄
 cipitem de muro dedit: atqz emi
 grauit e vita ad eā quam credi
 dit meliorem. Quid autem sit fi
 nis boni: siue beneficium bonū
 diuersimode sēserūt philosophi.
 Alij enim dixerunt: hoc eē a cor
 pore: alij ab anima: alij ab vtro
 qz: sicut recitat Aug. viij. de ci.
 c. iij. r̄ li. xix. c. i. vbi recitat diuer
 sas philosophorum sententias.
 Et de hoc infra: vbi de diuersis
 sectis phoz. vnde de quodā phi
 losopho narrat Aug. omel. iij.
 r̄ sermone. lxxiij. a q̄ cū querere
 tur: quare pharis: respondit. pp
 vitam beatā: Et querenti. quan
 do habebis illaz: respondit. Luz
 hoc corp⁹ reliquero in terra. Et
 ibi de opinionib⁹ philosophorū
 circa istam materiam: vt eniz d̄r
 in prohemio libri de vectigalib⁹
 tria vt ait Empedocles extollunt
 philosophiam. r̄ Mobilis affluē
 tie contempt⁹: future felicitatis
 appetitus r̄ mentis illustratio.
 ¶ Capm. ix. de recto vsu philo
 sophie vel philosophandi.

Consequenter videnduz
 e est de recto vsu philoso
 phie. Cui⁹ est rect⁹ vsus
 cum ad predictos fines ordinat
 scilicet ad morum correctionem
 ad virtutinis acquisitionē r̄ ad effe
 ctū eoz. de qb⁹. s̄ exercitationē
 Ipsa enim est ars vite: ait Sen.
 epistola. xcix. Sicut ergo quilibz
 vtitur arte sua: quando ad fines

debitum ordinatur: sic ex parte ista. Sen. epistola. xcij. loquens de philosophia: et diuisione ac partibus eius. *Lucille viroꝝ optime: quo minus legas non te terreo: dūmodo qcqd legeris: ad mores statim referas. illos compeſce: marcentia in te excita: soluta conſtringe: cōtumacia doma cupiditates tuas publicas q̄rum potes vera. et sic de alijs. Sic eiz in sacra scriptura: ille est magnus qui facit quod docet. Mat. v. sic et in philosophia: inter philosophos ille magnus est qui recte intelligit: et q̄ intelligit: ad finē debitū ordinat. Sen. epistola. Sic ista discamus: vt que fuerunt verba sint opera. Nullos omnino pei mereri iudico de oibꝫ q̄ qui philosophiaz velut aliquod artificium venale didicerunt: q̄ aliter viuūt q̄ viuendum esse precipiūt. Sequitur. Nō magis potest quis q̄ talis prodesse p̄ceptor: q̄ gubernator in tempeſtate naufragabundus. Quid me iuuare potest rector nauigij attonitus et vomitans. Quanto maiori periculo putas vitam in tempeſtate iactari q̄ ratem? Non loquendus est sed gubernandum: omnia que dicunt q̄ iactāt turba audicte aliena sunt. Dixit illa Plato: dicit zeno: dicit ingens agmen philosophorum. Nunc tot et tanta talis dicta philosophorum: quomodo possint sua esse monstrabo. Faciant que*

dicunt. hec ibi. Sicut ergo in scriptura sacra non sufficit solum audire sed oportet facere: quia non auditores legis iusti sunt s; factores. ro. ij. Sic in philosophia nō sufficere scire vel dicere: s; oꝝ facere vt sit verus philosophus. Facere. n. docet philosophus nō dicere ait Sen. epistola. *Capitulum decimū. De abusione philosophie.*

*Ultimo videndum: de abusione vel non recto vsu philosophie. Et hoc patet ex dictis. Philosophia enim abutit vel qui solum intendit curiose inuestigare tantum vt sciat nō vt mores componat: aut corrigat: nec vt beatitudinem acquirat. Sen. epistola. xcij. in fine. Ipse scribe: vt dum scribis legis oia ad mores: et ad sedandam rabiez affectum referas. Stude: vt non plus aliquid scias: sed vt melius. Similiter ille abutit philosophia: qui philosophatur: vt alios delectet: nō vt morbos curret. Sen. epistola. lxxij. *Alie artes: ad ingenium pertinent: hic aie negotium queritur. Non querit eger medicum loquentem: sed q̄ sanare potest: de his que faciēda sunt dicerat: boni aliquid cōsulat hoc tale est: quale si gubernator sit formosus. Quid aures mihi scalpis: qd oblectas qd agis: vrēdus: secādus: abstinendꝫ sū. Quid h̄ adhibet es. Curas vebes morbum veterem: grauem publicuz**

Nantum habes negotij: quantuz
 in pestilētia medicus. Circa ver
 ba occupatus es. Sequit. Non
 est beatus qui scit illa: sed q̄ facit.
 hec ibi. Abusio igitur philosophie
 est: non eas dirigere ⁊ ordinare
 ad morborum anime sanationē
 ⁊ morum correctionem vt dictū
 est. Ipsa enim est studiū virtutis
 vt prius habitum est. Sicut igit̄
 virtutum est abusio non ordina
 re eas ad finem suum: put dicit
 Augu. xiiij. de ci. c. viij. q̄ si virtu
 tes persuadent non amare beati
 tudinem: non sunt dicende virtu
 tes. Sic abuti philosophia est: n̄
 vti ea ad fines debitos. Quam
 abusionem reprehendebant no
 biles philosophi: prout ait Aug.
 v. de ci. c. xx. Solent philosophi
 qui fines boni humani in ipsa vir
 tute constituunt: ad ingerendum
 pudorem quibusdā philosophis
 qui virtutes quidem probant: s̄
 eas voluptas̄ corporalis sine me
 titantur: ⁊ illam ppter se putāt ap
 petendam: ⁊ virtutes ppter ipsas
 tabulam quandaz verbis pingere:
 vbi voluptas i sella regali cō
 sedeat: cui virtutes famule subijcā
 tur: obseruantes nutum eius: vt
 faciāt quod ipsa impauerit: vt. s.
 prudētie iubeat: q̄ vigilanter in
 quirat: quomodo dñs voluptas
 regnet ⁊ salua sit. hoc idēz impat
 alijs virtutib⁹: ita q̄ virtutes cuz
 tota sua gloria ⁊ dignitate tanq̄
 impiose cuiusdam ⁊ honeste nulli

ereule. seruiunt voluptati. ⁊c. Ni
 hil hac pictura dicit̄ ignominio
 sius ⁊ defformius: ⁊ qd̄ min⁹ fer
 re possit honoruz aspectus. Et ve
 rum dicunt ait ibi. Sequit. Non
 estimo satis debiti decoris esse pi
 cturam: si talis figuratur: vbi vir
 tutes humane glorie seruiāt. Li
 cet eniz ista gloria delicata nō sit
 inflata tamen est: ⁊ multuz habz
 inanitatis. Item vt ait ibi: nec il
 li se ab ista deffenderint feditates:
 q̄ cū aliena spernant iudicia: ve
 lut glorie cōtemptores: sibi sapiē
 tes videntur: ⁊ sibi placent. Max
 eorum ⁊ si nulla est: aliquo quo
 dāmodo: humane subditur lau
 di. Neqz enim ille qui sibi non
 placet. homo non est hec ibi. Ex
 his patet q̄ potest ymaginari tri
 plex pictura. vel cum virtutes ser
 uiunt voluptati. vel cum seruiūt
 vanaglorie aliene. vel cum serui
 unt. ppr̄ie complacentie ⁊ estima
 tioni apd̄ se gloriati. Ex hoc au
 tem triplex abusio virtutuz ac ē
 triplex abusio philosophie: si di
 ctis modis deordine. Et de hoc
 infra: vbi de philosophis abuten
 tibus philosophia ⁊ degeneran
 tibus a nobilibus philosophis.
 qui vocabātur plebei apud eos.
 Et hec breuiter dicta sufficiāt de
 philosophia in comuni.

¶ Secūda ps. De philosophis
 in comuni.

¶ Capitulum primum. De hoc
 noie philosophus ⁊ eius origine.

Primum patet ex dictis supra. Dicit enim philosophus amator sapientie sicut Augustinus ubi s. Et sicut dicit Tullius lib. v. tus. q. post principium nomine sapientie usque ad tempus Pythagore attribuebatur. Ipse vero prior respondit: se esse philosophum. Et Augustinus. iij. confessionum post principium dicit: quod philosophus dicebatur amator sapientie. Et idem viij. de ci. c. ij. Et quod nulla: vera est virtus: nisi que est charitate. informata: ut dictum est: nulla vera philosophia: nisi que fide operante per dilectiones dirigat: nullus verus est philosophus: nisi verus dei amator. unde et Plato vult philosophum esse amatorem dei. ut quod scilicet philosophia ad beatam vitam tendit: fruens deo sit beatus qui deum amauerit: ait Augustinus. viij. de ci. c. viij. Quod non dubitat etiam Plato hoc esse philosophari scilicet deum amare: ut dictum est. s.

Capitalum. ij. De philosophica professione.

Ecundo sciendum quod professio philosophica fuit in mundalius contemptu et dimissione: in appetitu sapientie et eius sedula studiositate: in conversationis et vite composita honestate: flectendo philosophiam ad morum correctionem. unde et Plato dicebat: philosophos esse

lustos: eo quod omnia contemnerent ait Tullius primo de officiis. c. viij. et hoc patebit infra: ubi de hoc.

Item eorum vita erat composita et honesta tam in dictis quam in factis. unde Seneca epistola. xli. loquens de quodam philosopho qui solebat magno cursu verba conuelleret: et cuius verba plura veniebant quam quibus una vox sufficeret. hoc inquit Seneca non probat in philosopho: cuius pronuntiatio sicut et vita debet esse composita. Nichil autem ordinatum est quod precipitat et properat. hec ibi. Quibus verbis innuit: quod vita philosophi debet esse modesta: et etiam pronuntiatio. Et de hoc similiter infra. **I**tem erant studiosi sapientia: et flectebant philosophiam ad morum correctiones: sicut dictum est de Socrate. Et licet non fuerit in eis vera virtus: nec recta fides modus tamen viuendi philosophicus in suo genere fuit nobilis. **A**n Ptolemaeus. li. iij. c. ix. loquens de philosophis dicit: quod erat in eis venerabilis ymago virtutis: dum sine fide et dilectione: virtutis substantia esse possit. Et vitam inquit inueniatur in nobis qui vel virtutis ymagine teneat. Quis enim ymbra virtutum induit: quibus videmus floruisse gentes. Licet enim subtracto eis christo. vere beatitudinis non apprehenderint fructus: Quis enim Themistoclis diligentiam: Frontonis gra

uitatem. continentiam Socratis
 Fabricij fidem: pudicitiam Sci
 pionis: longanimitatem Elixis:
 Latonis parcitatem: Titi pietatem
 imitatur? Quis non cum admo
 nitione veneratur? Porro dicti
 philosophi & consimiles magni
 & laudabiles viri: quasi quedam
 seculorum suorum sydera splen
 duerūt: illustrantes tempora sua
 &c. Qui licet tales fuerint: qz tñ
 dominum iesuz xpm nō cogno
 verunt sed euauerunt in cogita
 tionibus suis: superbia tumescen
 tes: vera humilitate carētes: hu
 manam gl'iam appetentes: se sa
 pientes estimātes: & dicētes stul
 ti facti sunt. ro. i. Et deus abscon
 dit ab eis sapientiam quam par
 uulis reuelauit 2ª Math. xi. Et ni
 hilominus quodāmodo fuerūt
 cōmēdandi propter dictoz ope
 rum ingenuitatem: & fideles phi
 losophi sunt increpandi qui eos
 non imitantur in consimilib⁹: li
 cet eorum opera fuerint imperfe
 cta: qz non charitate informata
 Hiero. epistola vltia. Plus de
 bet xpi discipulus xpi prestare qm
 mundi philosophus: gl'ie pplris
 aure: atqz rumorum venale mā
 cipium: qz scilicet humane gl'ie
 seruibant: eamqz in operib⁹ suis
 appetebant.

Capitulum. iij. De philosophi
 co vestimento.

Consequenter videndus
 est d⁹ habitus philosophi

co: & de signis sue professionis. &
 de hoc bene in vita beati Atha
 nasij. vbi de philosophis iter alia
 dicit: qz philosophus honorabat
 per virgam quam gestabat iⁿ ma
 nu in signū cuiusdam religiōis:
 per nutrimentum come: & p^{er} ve
 stimenti decorez. vsqz ad hec ha
 bebat actum philosophicus. hec
 ille. Et Hiero. epistola. cxliij. dicit
 qz apud grecos ille philosophus
 laudatur: qui omne quo vteret
 vsqz ad paliū & anulū sua manu
 facta gloriat⁹ est. In quattuor pre
 dictis consistebat philosophicus
 indumentum. Cuius ratio assi
 gnari pōt: qz palio utebat iⁿ signū
 honoris & venerationis: virga in
 signū religionis siue regimēto
 Anulo in signum magistralis di
 gnitatis siue doctrinalis. Comaz
 nutriebat in signum virilis ma
 turitatis siue grauitatis: vñ apud
 philosophos valde erat reprehē
 sibile gestare habitū philosophi
 cū absqz vite philosophice hone
 state: ait Ju. gelius li. ij. atti. no
 ctium idest atheniensū loquēs
 de quodam turpis vite defferen
 te habitum philosophicum. Ad
 herodem inquit athicum consu
 larem athenicū. virum ingenio
 ameno: grecaqz faciūdia celeb⁹
 adijt quidā palatus: & barba cri
 nitus prope vsqz ad pupam por
 recta petens ab eo dari sibi co
 proye ide aliquod donariū. Tūc
 ille interrogat: quis nam eēt. At

Me vultu sonitusq; oburgatoris:
 se phm dixit. Mirari q; se ad-
 didit: cur querendus putaret qd
 videret. Qui ait. video barbam &
 palu: phm nudum video. Que-
 so autem te inquit cum bona ve-
 nia: dicas mihi: quibus nos ar-
 gumētis estimas vti vt te ph; no-
 sceremus. Tunc qui cum hero-
 de erant dixerunt: illum esse erra-
 ticū hominē: & nullius rei dignū
 incolamq; esse reorum sordenti-
 um & ganeartū: & nisi accipiat qd
 petit conuitio turpi solitum irre-
 pisse. *Est Herodes.* Dem^o huic
 aliquid eris tanq; homines non
 tanq; homini. Et iussit: ei dari p-
 cium panis triginta dieruz. Tūc
 ille aspiciens nos ait: q; phm se
 ostentanti. *Dissem^o* iussit dari
 mille nūmos. Et cū pleriq; dice-
 rent: nebulonem esse & malū ho-
 minem: & nulla re dignum ait
 tunc illi dixisse. Dolori inquit mi-
 hi ē: q; hmōi animalia spurca at-
 q; probra nomen vsurpant san-
 ctissimum: vt philosophi appellē-
 tur. Et subdit. *Maiores nri athe-*
 nienses: noia iuuenū formosissi-
 morum harmonij scilicet & *Asi-*
 thogonis: qui libertatis recupe-
 rande gratia: hyrpiū tyrannuz
 interficere adorti sunt: vt nunq;
 seruis liceret talibus nominibus
 nūcupari. & decreto publico san-
 xerunt quoniam nefas ducebāt
 nomina libertati patrie donata:
 seruilū contagio pollui. Cur ergo

inquit patimur: nomen phie illa
 strissimū in hominib^o teterrimis
 exsordescere: *¶ Simili* inquit ex
 emplo ex p
 romanorū noia patriciorū quorū
 dam: male de republica merito-
 rum: & ob eam causam capite dā-
 natorum censuisse: ne qui eiusdē
 gentis patricio nomine nomina-
 retur: vt vocabula diffamata eo-
 rum: cū illis emortua viderētur.
 hec ibi. *¶ Ex* quibus patet con-
 sideranti reprehensibilitas philo-
 sophorū fictorum: ostendentium
 se phos: & vita phica nō viuenti-
 um. *¶ Itē* patet hominū bono-
 rum mirifica largitas: quia dant
 aliqñ etiam indignis: considerā-
 tes suam honestatem: non alio-
 rum dignitatem. *¶ Item* patet
 iusta equitas: & recta ordinabili-
 tas: q; noia nobilia non debent
 imponi ignominiosis: & q; malo-
 rum nomina debent extingui et
 deleri. *¶ Item* patet: q; ficti phi
 erant detestandi apud veros phi
 losophos quibus erat graue: q;
 ingenuum nomē in eis sordescer-
 bat: qualiter apud sanctos hoies
 & apud sanctitatis auctorē dñm
 iesum detestandi sunt ficti & falsi
 xpiani: falsi & ficti religiosi: falsi &
 ficti clici: falsi & ficti doctores q;
 glorianantur in dictis nominib^o si-
 ne re nominū. i. vite debite veri-
 tate. *¶ Itē* enim in ipsis est: noia
 illustrissima exsordescere faciunt
 Quibus iuste potest domin^o di-

A

B

cere illud *Isa. liij.* Nōmē meum
p̄ vos blaphematur tota die ⁊ il-
lud *Apoca. ij.* Nōmen habes q̄
vivas: ⁊ mortuus es.

Tertia pars habet distinctio-
nes sex. *Distinctio priā.* De phi-
losophorum successione in cōi.

Capitulum. i. De duob⁹ phozum
generibus: ⁊ de septem sapienti-
bus: ⁊ eorum successione.

Consequenter viden-
dū est de tertio princi-
pali. s. de successiōe il-
lustrum phozum: ⁊
de eorum dictis mo-

ralibus ⁊ exemplis. **E**t primo
de ipsa successione in cōi. **S**e-
cundo de sibi inuicē succedētib⁹.

De priō scilicet de ipsa succes-
sione *Augu. bene. vij. de ci. c. ij.*
vbi q̄ q̄m̄z attinet ad litteras gre-

cas: que lingua: inter ceteras gen-
tium clarior habetur: duo phozū
genera traduntur. vnū italicum

ex ea parte italie que condā ma-
gna grecia nūcupata est. Alterū
ionicū in eis terris vbi nunc gre-

cia nominat. *Sequit.* Ionici vō
generis princeps fuit *Thales* mi-

lesius vnus illoz septē q̄ sunt ap-
pellati sapientes. Sed ⁊ illi ex vite
genere distinguebātur: ⁊ quibus-

dam preceptis ad bene viuendū
accomodatis: ⁊ hi septem sapien-

tes erāt nominatissimi: ⁊ illustrissi-
mi temporibus suis. De quibus
Augu. vi. de ci. c. xxiiij. vbi ait: q̄
regnāte ap̄d hebreos *Sedechia*

⁊ ap̄d Romanos *Tarquino* p̄-
sco: eo scilicet tempore *Pictac⁹*

mithilen⁹: alius a septem sapien-
tibus fuisse phibetur. Qui neq̄
vt septē nominarentur *Thales*

quem supra cōmemorauim⁹ sci-
licet libro. viij. vt dictū ē: ⁊ huic
Pythaco adduntur. Eo tempore

scribit *Eusebius* fuisse q̄ captiu⁹
pp̄s in *Babilonia* tenebat. hec
ibi. Et de eisdez *Tuli⁹. v. tusc. q.*

post principium dicit: q̄ nomen
sapientie apud antiquos fuit pul-
cherrimū. Itaq̄ illos septē qui

a grecis *sophyn. i. sapientes* a no-
stris ⁊ habebantur ⁊ dicebantur
Et de his *Alexander* neq̄ lib. de

naturis rerum dicit: q̄ septem
sapientibus tanq̄ septē numini-
bus terrenis sublimata ē ciuitas

Athentensis: quozum responsis
tanq̄ celestibus oraculis tot⁹ or-
bis certificatus est: ⁊ tanq̄ septē

planetis non erraticis illustratus
Et tamen hi licet essent sic repu-
tati sapientissimi erant et hūiles

suo modo se mutuo honorantes
⁊ reputantes se inuicem sapientes.
ait *Thales. lib. iij. c. i. vbi narrat:* q̄

piscatores vendiderāt iactū suū
cū rheti: ⁊ extraxerunt mensam
auream delphicam. ex qua orta

est controuersia: illis capturā pi-
scum tantum se affirmantib⁹ vē-
didisse. alio scilicet emptore asse-

rente se fortunaz emisse scilicet qd̄
enenisset ex fortuna. ⁊ tūc. p̄pter
rei nouitatem consulitur *Apollō*

D

E

D Delphicus scilicet quid faciendū
 Qui adiudicauit: illā dari ei q̄ ce
 teris sapia p̄staret. Que tūc data
 est Thaleti. Et ille misit eaz Biā
 ti: ille pithaco: et sic inuicem: do
 nec ultimo fuit data Soloni. Et
 in hoc euidentissimum humilita
 tis exempluz in eis qui p̄eminēt
 sapia. **E** De successione v̄o isto
 rum philosophoz Aug. viij. de
 ci. vbi. s̄. dicit: q̄ iste Thales: vt
 successores etiā p̄pagaret: rerum
 naturaz scrutatus suasq̄ disputa
 tiōes litteris mandādīs emicuit:
 maximeq̄ admirabilis extitit: q̄
 astrologie numeris cōprehensit
 defectus solis et lune etiam p̄di
 cere potuit. Aquaz tamē putauit
 rerum esse principium. huic suc
 cessit Anaximander: q̄ mutauit
 op̄niones: et ex suis proprijs pn
 cipijs quasq̄ res nasci putauit.
 Iste quoq̄ Anaximander: di
 scipulum successorem reliquit: q̄
 rerū cās geri infinito dedit. Ana
 xagoras v̄o: auditor eius fuit: et
 rerum omniū quas videm⁹ esse
 ctorem diuinū animum sensit: et
 ex infinita materia: put̄ ibi prose
 quitur Augu.

E Capl. ij. de Solone philoso
 pho: et eius legibus et studio.

Solon v̄o qui fuit alius a
 septez sapientibus dedit
 leges Atheniensib⁹. de
 cuius legibus Augu. ij. de ci. c.
 xvi. Et plenius Au. gelius li. xxi.
 dicens: q̄ Solon Atheniensibus

G leges dedit. Et de diuersitate sua
 rum legum: et de ipso ac eius le
 gibus Trogus pompeius li. ij. vi
 cit: q̄ ciuitati scilz athenien. tunc
 nulle leges erant: q̄ libitus regia
 pro legibus erat. Eligitur So
 lon vir iustitie insignis. qui velut
 nouam ciuitatez legibus p̄deret
 qui tanto tēperamento inter ple
 bem et senatus egit: cū scilicet q̄
 pro altero ordine tulisset displicē
 turuz alteri videretur ab vtriusq̄
 parem gratiaz traheret. Et Au.
 gelius vbi. s̄. de Solone inq̄ et
 Homero et Hesiodo cōstat eoa
 eratem egisse eisdem temporib⁹
 vel Homerū aliquāto antiquorē.
 Et sequitur. Solonē accepim⁹
 ex illo nobili numero sapientum
 leges scripsisse atheniensib⁹. **H**
 Pisisstratus Athenis tyrannus fuit
 Solone in exiliū voluntariū p̄
 fecto: quod id sibi predicenti cre
 ditum non est. Iste Solon mira
 biliter fuit studiosus. de quo Va
 lerius lib. viij. c. vij. dicit: q̄ supre
 modie scilicet ante mortem ass
 dentibus amicis: et quadaz de re
 sermonez conferentibus satis iā
 pressuz caput erexit. Interrogatus
 q̄ quapropter id fecisset: respon
 dit. Et cū id quicquid est de qua
 disputatis percepero morlar. Et
 de eo Tuli⁹ lib. de senectute dicit
 q̄ Pisistrato tyranno querenti
 qua spe fretus sibi tam audacter
 obliteret: respondit. Senectute
 Quasi dicat: q̄ paratus erat mo

At tunc. Et ibidem. Solonis sapi-
entis eulogiū est: q̄ se negat vel-
le mortem suam dolere: et lamē-
tis amicorum carere: vult enim
carum esse suis. Ex dictis p̄3: q̄
studiosus fuit et sapiens: et qualr
vltus est sapientia sua ad aliorū
utilitatem: dando leges ad regi-
men reipublice: et q̄ modestus
vtendo legibus inter discordes.
Quem debent imitari sapientes
xp̄iani in predictis. ¶ De reliq̄s
sex sapientibus non legunt mltā
notabilia in libris quibus vtūtur
moderni. Et ideo redcūdum ad
successionem philosophorum su-
pradictam: de qua Aug. viij. de
ci. c. ij. vbi dicit qd̄ sequitur.

¶ Caplm. scdm: De Anaxago-
ra et eius virtutibus.

¶ Et hoc Anaxagoras fuit
q̄ auditor Anaximandri:
de q̄ supra. Qui. i. Ana-
xagoras respondit: se natum esse
ad celestium contemplationē: vt
dictum est supra. Et ipse fuit mū-
dialium rerum mirificus contē-
ptor. De quo Tale. vbi. s̄. dicit: q̄
cū ex diuturna peregrinatiōe pa-
triam repetisset: possessionesq̄ su-
as: desertas vidisset: non essez in
q̄t salu⁹ nisi ista perissent. ¶ Itē
fuit patiens in aduersis: et sui pro-
uidus consolator. De quo Tale.
li. v. in fi. vi. q̄ audita morte filij:
nihil inquit nouū: aut inexpecta-
tum nuntias. Ego enim illum ex
me. natum sciebam esse mortale

¶ Idem ait Tul. iij. tusc. q. Itē fuit
contemptor generis mortis. De
quo Tul. li. i. tusc. q. vi. q̄ queren-
renti ante mortem an in patriāz
vellet afferri: nihil necesse est in-
quit. tantū vndiq̄ vie ad inferos
Et in pdictis iste phus similiter
est imitandus.

¶ Secda distinctio. de Diogene.
¶ Caplm. primū. De Antistene
magistro Diogenis.

¶ Alter v̄o auditor sup-
dicti philosophi: et sic
condiscipulus Ana-
xagore fuit Diogenes
fm Aug. vbi. s̄. qui di-
xit: aerem: rerū esse naturam: de
quibus omnia fierent: et euz esse
compotem diuine rationis. sine
qua nihil ex eo fieri posset. ait ta-
men Hiero. contra Iovinianuz
q̄ Diogenes fuit discipulus An-
tistenis. Unde ait. Legunt pluri-
mi philosophorum. non tantuz
diuinas contempisse: sed etiā ab-
ieciisse quasi impedimentum sa-
pientie et virtutis. Fecit hoc Socra-
tes quem omnīū philosophorūz
secte quasi prudentie et virtutis vni-
cum fontem venerant. Antiste-
nes quoq̄ cum gliose rhetoricas
docuisset: audissetq̄ Socratem
dixisse fert ad discipulos suos. Abi-
te: magistrum querite: ego eū iam
reperi. Statimq̄ venditis q̄ ha-
bebat: et publice distributis: nil si-
bi plusq̄ paliolū reseruauit. Ma-
ius autem Diogenes ille sectator

fuit potentior rege Alexandro & nature humane victor. Cū autem Antisthenes: discipulorum nullum recipere vellet: & perseverātem Diogenes remouere nō posset nonissime minatus est sibi claua nisi abiret. Cui ille subiecisse caput fertur atq; dixisse. Nullus tam duro baculo erit qui me possit a tuo consortio separare.

Capitulum secundum. De vita Diogenis & eius virtutibus. scilicet voluntaria paupertate: rigore animi: & constantie eius.

Refert Satyrus qui virtutiorum illustrium scribit historias: qd̄ iste Diogenes palio duplici usus sit ppter frigus: peram pro cellario habuit: secūq; portauit: & qd̄ clauas gerebat ad corpusculi fragilitatem qua iam senex membra sustētere solitus erat. remorachios vulgo sic appellatus: in presentē horam poscens a quolibet & accipiens cibum. Mitauit at̄ in portarū vestibulis & porticibus ciuitatum vsq; profitens verum: & transeūtium abigens aut notans vitia q̄ mores sedabant. Cumq; se torqueret in dolio: se domum volatilem habere locabat. se cū temporibus inmutantem. Frigore enim os dolij vtebat ad meridiē: estaret ad septentrionem: & vbicumq; sol se inclinaret. Diogenis simul pretorium diuertebat. Quodam vero tempore: cum in usum potan-

di: calicem ligneus gereret: vidēs puerum manu concava bibere: elisit eum in terra dicens. Nesciebam: qd̄ natura haberet poculum. Nihil vnq; de animi rigore remisit. In eodē vultus tenore etiā aduersis interpolatus pstitit. Et vt plene Socraticus eū nosces: calcatis turbinibus fortuito: aduersus omnem dolorem & miseriam: vniiformi durauit pposito. Dicebat enī. Nec semp a philosopho aliena: & impotē futi: i quez fortune quippiā licet. Virtutē ei & continentiaz mors quoq; indicat. Nam cū ad agonum olympicum q̄ magna frequentia celebratam senex pergeret: sebru itinere apprehēsus accubuit i crepidine vie. Volentibus autē amicis: eum aut in iumentū: aut i vehiculum tollere: non acquiuit: sed transiens ad arboris vmbraz ait. Abite queso & spectatum pergite hec nox aut me victorem probabit: aut victum. Si febrē vicerō: ad agonem veniam: si me vicerit: ad inferna descendam. Ibiq; per noctem eliso gutture: non tam mori se ait: q̄ febrē morte excludere. Deceptus opinione virorum fortium & exemplo in extreme difficultatis articulo: ne altande infereret: mortē vltroneaz credidit appetendaz. Nec ibi. Et idem. Poli. li. v. c. xv. Et de hoc in parte Sen. epla. xlii. loquens de ipso Diogene dicit: qd̄ cū vidēs

P

N

O

Q

set pueri manu concava aquas
bibentem: fregit protin⁹ exēptuz
e perula calicem cum obiurga-
tione sui. Quamdiu homo stult⁹
supuacuas sarcinas habuit? Qui
se complicuit in dolio: et in eo cu-
bitauit. Ideo concludit: eū esse sa-
pientiozem illis: qui querunt mū-
di huius irritamenta et supflua.
¶ Capitulum tertium. De refu-
tatione muneruz Alexan. et q̄ su-
u eo potentior.

Rem Sen. v. de benefi-
c. v. dicit: q̄ Alexander
quasi omnes vicit natio-
nes: a Diogenetamen victus est
Eo die super humane superbie tu-
mens mensuram vidit aliquem
cui nec dare q̄c̄q̄ posset nec eri-
pere. Et ideo potentior ipso Alex-
andro omnia possidete. Plus
enim erat: q̄ hic nollet accipere
q̄ q̄d posset ille dare. Et Val. li.
liij. c. liij. di. q̄ Alex. continentiam
Diogenis vincere nō potuit. Ad
quem in sole sedentem cum ac-
cessisset: hortareturq̄: vt si q̄ sibi
prestari vellet indicaret: vtr robu-
ste prestante ait. Vellem de cete-
ris. vt a Sole mihi non obstes.
Quasi dicat. Non stes inter me
et solem. et exoruit sententiā Alex.
Nam Diogenem gradu suo pel-
lere temptauit. sed celler⁹ Dariū
armis potuit pelles suo gradu re-
gali. Et de hoc Iuuenalis lib. v.
satyra. ij. Sensit Alexander testa-
cum inquit in illa. i. dolio. Ba-

gnū. i. Diogenem habitatorē: q̄
to felicioz hic q̄. Nil cuperet: q̄ q̄
totum pasceret orbez. Abi ait ex-
positor: q̄ Alexander licet totius
orbis haberet dominium: alli⁹ vi-
tam sue preposuit. Et de hoc. s. q̄
liter petijt ab Alexandro: ne sta-
ret inter se et solem: Tullius. v. tus.
q. ante fi. Mirific⁹ ergo contem-
ptor omnium opulentiarū: excel-
lentiarum: et etiā sui ipsi⁹ fuit ipse
philosophus. Unde gliabatur q̄
fuerat ex diuite fact⁹ pauper: lau-
dabatq̄ magistrū suū q̄ fecerat
eum pauperem: prout dī li. i. Sa-
turnal ante me. q̄ Diogenes Eln-
tistenem magistrū suam solebat
veluti vituperando laudare. Ip-
se: me aiebat mendicū fecit ex di-
uite: et pro ampla domo fecit i do-
lio habitare. Melius autem di-
cebat ista: q̄ si diceret: gratus suz
illi quia me philosophum et cōsu-
mate virtutis virum fecit: hec ibi
Unde et gratias agebat magistro
suo qui fecerat eum pauperem.
et a iactantia cauebat a predictis
verbis.

¶ Capitulum quartum. Qd̄ su-
it similis dijs immortalibus fm
Senecam.

De huius autez perfectio-
ne in talib⁹ Sen. in lib.
de tranquillitate animi cir-
ca mediuz. vbi ait: q̄ facili⁹ est q̄
busdam non acgrere pecuniam
q̄ amittere. Ideo letiores videb⁹
quos nunq̄ fortuna respexit q̄

quos deseruit. Vidit hoc Dioge-
nes vir ingentis animi & effecit:
ne quid sibi erripi posset. Tū in-
quit paupertatem: inopiam ege-
statem vocans q̄ vobis ignomi-
niosum nomen securitati impo-
ne. Sequit̄. Si quis de felicitate
Diogenis dubitat: potest idē du-
bitare. & de deorum immortalū sta-
tu: an parum bene degāt: q̄ illis
non predia non orti sint: nec aliq̄
colono rura preciosa: nec grāde
in foro sen⁹. Et post. Hūc tu pau-
perem patas: an diss̄ immortalib⁹
similem qui se fortuitis omnibus
eruit: hec ille. Ex quib⁹ cōcludit
ipsum Diogenem feliciorē esse
Pompeio: Cui numerus erat
multorum seruorum. Diogeni v̄o
vnicus erat seruus.

Capitulū quintum. De nolun-
tate reuocandi seruū: & q̄ sua
fortuna melior fuit q̄ regis per-
sarum.

E ipso quoq̄ Diogene
narrat ibidem q̄ ei⁹ ini-
micus seruus fugit: nec
eū reducere cum monstrare cū-
rauit. Turpe inq̄t est: Bathē si-
ne Diogene posse viuere. Dioge-
nem sine Bathen nō posse. Ex
quo patet eius animositas: & ma-
gnanimitas: Dedignabatur enī
querere illam qui nolebat secus
viuere. Et de hoc Tuli⁹. v. tuscu-
q. dicit: q̄ hic Diogenes disputa-
re solebat: q̄to regem persarum
vita fortunāq̄ superaret. sibi ni-

hil deesse: illi v̄o satis nunq̄ fore
se illius voluptates non desidera-
re quibus satari nunq̄ posset. su-
as autem consequi illū nullo mo-
do posse. Ex hoc patz qualiter ab-
dicauit oēs voluptates exteriores
& cupiditates suo modo.

Capitulum sextū de ei⁹ patientia i
sustinendo iniurias.

Non solum autē fuit cō-
temptor talium: sed fuit
mirabilis cōstantie & pa-
tientie: put narrat Sen. d. eo lib.
iij. de ira: vbi monet ad patientiā
Contumeliam inq̄t tibi fecit ali-
quis? Nunq̄ maiorē q̄ Dioge-
ni philosopho stoyco. Cui cuz de
ira diserenti adolescens proteru⁹
in faciem inspūisset: tunc ille leni-
ter & sapienter. non qdem inquit
irascor: sed dubito an irasci oporteat.
Et idem. Quāto videbit me-
lius. s. sustinuisse. Cui cum agen-
ti causam in frontē mediā quā-
tum poterat attracta pingui sali-
ua Lentulus inspūisset: Ille ab-
sterfa facie: affirmabo inq̄t. o lē-
tule falli eos: q̄ te negāt os habet
Bira igitur eius patientia in cō-
tumeliarum perpeffione. Itēz
de eius patientia in cōtemptu ge-
neris mortis et sepulture. ait Tu-
li⁹. i. tus. q. di. q̄ Diogenes. s. mo-
riens: iussit: se phici inhumatus
Cui cum amici dicerent: q̄ a fe-
ris duozaret: respōdit. Minime
sed baculum quo abigam pone-
tote. Cui dicit. Quid poteris nō

sentiens. s. tunc: at ille. Quid igit
ferarum laniatus mihi non sen-
tienti oberunt? Ex hoc concludet
q̄ minie obest carentia sepulture
¶ Caplm̄ septimū: De patientia
& aiositate ei⁹ in captiuitate.

Est enim in omnib⁹ cō-
stans: nulla molestia fra-
ctus. Ande. Flu. geli⁹ li.
ij. c. xvij. Cum Diogenes inquit
ex libertate in seruitutem act⁹ vē-
deret: cum: eum emere quidam
vellet: percūctat⁹ quoq; esset: qd̄
genus seruitutis sciret: noui inqt
hoibus liberis imperare: Tūc il-
le eū emit: & manumisit: filiosq;
suos et tradens: accipe inquit li-
beros meos quibus imperes. pa-
tet igitur: q̄ nulla captiuitate vi-
ctus est.

¶ Caplm̄ octauū. De eius patie-
tia in dolorib⁹ sustinendis.

Tem in doloribus susti-
nendis fuit longanimis
& robust⁹. Ande Fulgen-
tius li. Dichologiaram. Dioge-
nes inquit Lyncicus cum dolo-
re torqueret: & vidisset homines
in amphiteatruū concurrentes aie-
bat. O hominū stultitiā: currunt
spectare homines feris repugnā-
tes: & me pretereunt cuz naturali
doloze certantem. Quasi dicat.
Transseunt ad videndum min⁹
mirabilia: non cōsiderantes ma-
ius mirabile. quod est in me. Ex
dictis patet qualiter fuit longani-
mi patientia solidus. Et enim vi-

Solinus. li. ij. ante. fi. Heraclit⁹
& Diogenes Lyncic⁹ nihil vnq̄
de rigore animi remiserunt calca-
tisq; turbinibus fortuitis aduer-
sus omnem dolozem & misercu-
lam. i. miseriam: vniformi dura-
nere proposito. Et Sen⁹ de tran-
quilitate ai dicit q̄ fortuna apud
Diogenem nihil suū habebat.

¶ Capitulū nonum. De ei⁹ cō-
tinentia in edomatione interiorū
concupiscentiarum.

Tez fuit i edomatiōe cō-
cupiscentiarū & passionū
modestus: & sui modifi-
catus: ac libidinū exteriorū co-
hibitu⁹. Ande in collationib⁹ pa-
trum: collatione Thelemōis mo-
nachi dī. q̄ cū Diogenē qdā in-
tuens diceret: Oculi corruptoris
puerorum: in quem cū eius disci-
puli irruere vellent ait: Quielite
o sodales. sum etenim. s. talis: sed
contineo me. Quasi dicat. Pro-
nus sum ad libidines: sed me co-
hibeo. sicut poterat fieri sine gra-
tia. Et ibidem de eo. dī q̄ cuidaz
pro adulterij crimine puniendo
ait. Qd̄ gratis vendis siue das no-
li morte emere.

¶ Capitalū decimum de seue-
ritate in arguēdo alios nulli adu-
lando.

Tem: iste Diogenes fuit
ad docendum alios stra-
diosus: cum esset circū-
quaq; proficens verū habitās in
porticibus ciuitatum: transeūtiā

notans aut abigēs vicia que mo-
res sedabāt: vt. s. habitum ē. An
Sen. de Diogene ⁊ alijs Lynicis
ep̄la. xxxvj. dicit. q̄ obuios mo-
nuerunt. Et in docendo fuit con-
stans ⁊ veridicus suo modo: nul-
li parcens vt tactum est: nec pro
cōmodo vel emolumento veri-
tatem dimittens. ait Gal. li. iij. c.
ij. di. q̄ cum Diogeni olera lauā-
ti Aristippus diceret: Si Dionisi-
um. s. tyrānum adulari velles: nō
ista esses. i. comederes: respōdit.
Imo. tu: si ista esses. i. comederes
Dionisium non adulares. s. blan-
diendo. Veridicus ergo fuit veri-
tatis ⁊ iustitie anūciator: malens
paucis ⁊ vilib⁹ sustentari q̄ ma-
gnatibus adulari. Unde ⁊ in deū
herculem verbum ludicrū. i. cō-
tumeliosum protulit: put ait Tu-
lius. c. xij. Et ideo proferens ve-
ritatem: aliquādo deridendo pu-
gnabat: prout dicit Tarquilli⁹. c.
xxxvj. Sugillās Diogenis dictū
fuit. Bergenses inquit obsonāt
quasi die crastina morituri: edifi-
cāt q̄si semp victuri. Quasi dicat
Parce tonāt: ⁊ supflue edificant
Capl⁹. vndecimū. De sua cō-
passione malis aliorum.

Ste q̄ exhibat in pu-
blicū flebat: ait Iuvena-
lis li. iij. satyra prima lo-
quens de Democrito q̄ ridebat
quotiens exiret in publicum: ⁊ d̄
Diogene qui flebat: q̄ fuit grauī⁹
⁊ mirabilī⁹. Jan ne inqt laudas:

q̄ de sapientibus alter. Ridebat
quotiens a limine mouerat vnū
Protuleratq̄ pedem: flebat cō-
trari⁹ alter. Sequit. Sed facilis
cui⁹ rigidi censura cachini. Ad-
randū vnde illis oculis suffecerat
humor. Est tamen Sen de tran-
quilitate animi ante fi. q̄ Hera-
clytus fuit ille q̄ flebat: q̄ omnia
que agimus videbantur sibi mi-
serie: Democritus ridebat: q̄ sibi
videbantur ineptie: vt infra dice-
tur. S; de vtroq̄ potuit esse vex.
Capl⁹m duodecimū. De iniu-
rijs eius dicitis.

Eodem etiam Dioge-
ne narrantur quedam in-
tractatu de dictis philo-
sophorum q̄. s. cum Diogeni do-
mum suam homo turpissim⁹ on-
deret omnib⁹ in ea locis auro ni-
tentibus: in faciem eiusdem do-
mini spuit. Et iterrogatus quare
hoc fecerit: respondit: q̄ nihil tā
vile in domo vidisset. Ibidem
d̄ q̄ iterrogat⁹ cur tantā barbā
gereret r̄ndit. si mlier eēt barba-
ta q̄si portētū eēt vir at̄ barbatus
cur accusat assignat i barbā d̄fiaz
sexuū. Ibidem recitat d̄m ei⁹: Ad-
emēdattonē sui inqt q̄libet nostr⁹
aut est sibi valde amicus: aut val-
de inimicus. Et ibidem d̄: q̄ cū
Diogenes quendam inopem ro-
garet: ⁊ panem ab eo peteret: id-
q̄ circumstantes mirarent: cōdis-
co: inquit ferre repulsam. Et ibi-
dem: q̄ cum sibi quidam profer

ret aliq̄ maledicta de eo ab amico eius an id inquit amicus dixerit: durum est. De te autem: mihi manifestus est. Et ibidē: q̄ cū enuntiaret amicus: te amice cōtū vituperant: oportet inq̄t Diogenes sapientiam ab insipientibus feriri. Esse enim meliores se indicat lingua mala illum quem carpit. Et hoc idem recitat in pollicrato. li. iij. c. xiiij. de eodez legit vbi. s. de dictis philosophorum. q̄ cum qdam dyalecticus eum interrogasset. Quod ego inquit scitu non es. quod cū ipse anuisset: subdit ille. Homo autem scū: Ad q̄ cum assensisset: conclusit ille. Ergo tu non es homo. Hoc inquit Diogenes falsum est. et si verum id vis fieri. s. qd̄ conclusis: a me incipe dicēdo. s. mihi: tu es homo: concludendo te non esse hominem.

Capitulum decimūtertium. De eius disputatione cū Antipatre de rerum venditione.

E de probabili disputatione huius Diogenis et Antipatris discipuli et

Julius. iij. de offi. c. xij. et post: q̄ aliō Diogeni babilonico magno et graui stoyco: aliō Antipatri ei⁹ discipulo homini acutissimo i rebus emendis et vendendis videbatur. Antipatri enim omnia patefacienda esse videbat: vt ne qd̄ omnino quod venditor norit: emptor ignoret. Diogeni venditorēz

quatenus constitutum est in iure ciuili dicere vitia oportere: vel eā optime vendere. Et ibi recitatis vtriusq̄ rationib⁹ probabilibus concludit auctor: q̄ in quibusdam causis dubijs: ex alia parte deesse dit̄ honestas: ex alia vtilitas: Et vtilitatez reipublice respiciebat Diogenes: ideo dicebat. q̄ venditor non coegit emere: emptor q̄ placuit emit voluntarie: res vendita exposita fuit ei apte ideo nō oportuit venditorēz vitia rei narrare. Contra dicebat alius: q̄ ea lege natus est homo: vt pro sit humane societati: et vniuscuiusq̄ vtilitas sit cōmunis: et ecōtrario. Et sic vterq̄ probabiliter pcedebat in sua consideratione.

Capitulum decimūquartum. De eius honore ex legatione ad Senatum Romanum.

Erito ergo ob insignes suas virtutes et multimas: sicut esse possunt virtutes sine gratia diuina fuit apud omnes famosus et honorat⁹. **Tit. Tul. iij. tul. q.** Diogenem stoycū et Carnaydem academicum: et **Eritolam peripateticum:** sicut sup addit. **Flu. geli. li. xix.** missos fuisse legatos ab Atheniētib⁹ ad Senatum Romanum. Ex quo p̄ eos fuisse reputatos magnos et honorificos apud omnes. Et hec omnia collecta sunt non ob eius cōmendationem: cū nemo sit commēdandus absq̄ diuina gratia

gratia peficiente: sed ad excitatio-
nem fidelium phantium ad euz
imitandum in operibus predich
ait Hiero. contra Fouintanū in
fi. Abi postq̄ enumerauit gesta
Diogenis quasi concludit. Ani⁹
philosophi exemplum: vt formio
fuit nostri ⁊ rosuli: ⁊ vix summis
pedibus adumbrantes vestigia:
quorum verba in pugnis sunt: ⁊
filogismi in calcibus: qui pauper-
tate apostoloruz: ⁊ crucis virtutē
aut contemnunt aut nesciūt: imi-
tent hui⁹ saltē parcitatez. Ex hīs
p̄z ob quā cām beat⁹ Hiero. reci-
tauit predicti philosophi gesta.

¶ Tertia distinctio. De Socra-
te: ⁊ eius vita.

¶ Capitulum primum. Qd̄ qui-
dam sp̄s: fuit eius comes.

Is phabitis d̄ Diogene
b redeundū ē ad successio-
nem philosophorū vbi
dimissum est supra. vt enim ait
Flugu. viij. de ci. c. ij. Anaxagore
qui fuit discipulus cū Diogene
successit Archelaus: qui posuit:
omnia constare de particulis in-
ter se similibus: vt ait ibi Flugu.
Lui⁹ discipulus Socrates fuisse
perhibetur qui fuit mirificus in
phia ⁊ virtutib⁹ phicis. Ipse. n.
fuit princeps phie: ⁊ de celo cuo-
cauit eam: ⁊ in vrbibus colloca-
uit fm Tulus primo tuscu. q. vt
dictum est. s. Unde Poli. li. iij.
c. vi. ⁊ sumit a Plinio: Socra-
tes: Hippolinis oraculo sapientis

simus iudicatus est: ⁊ sine iudice-
tione septez illos qui dicti sunt sa-
pientes incompatibiliter anteces-
sit non in oppinione sapientie s̄
virtute. Et huic fuit quidam spi-
ritus comes eū in multz erudiēs
sicut dicit Apuleus: quem vocat
deum Socratis. de quo fecit li-
brū qui dicitur de deo Socratis.
vbi multa de hoc. vnde Flugu.
viij. de ci. c. xvij. Apule⁹ platonī-
cus vnum scripsit librum cui⁹ ti-
tulum esse voluit: de deo Socra-
tis: vbi. s. diserit ⁊ expōit ex quo
genere numinū Socrates hūit
coniunctum ⁊ amicitia quadam
conclatuz: a quo perhibetur so-
litus admoneri: vt desisteret ab
agendo: quando id quod agere
volebat non prospere fuerat eue-
turum. asserit autem apertissime:
illum non deum fuisse sed demo-
nem. de quo multum Calcidius
super thimeū. li. primo. Socra-
ti inquit a puero demon comes:
rerum agendaz preceptor fuisse
non vt hortaretur eū ad actum
alium: sed vt prohiberet qd̄ fieri
non expediret. Et post Socrati
vigilanti non deerat propitia di-
uinitas: que eius moderaret ac-
tus: vt demōstrat Plato i cachī
demo dicens in persona Socra-
tis. Est ab ineunte etate numen
quoddaz mihi comes: idq̄ vox
est: q̄ cuz ad animum meū sen-
sumq̄ p̄meat signat ab eo quod
agere. p̄posui tempanduz. hortat

P ergo ad nullum actum. Et post
ait Calcidius. Egit imbecillis ho-
minuz natura presidio melioris
prestantiorisq; nature. vox autē
illa quam Socrates sentiebat nō
erat talis vt opinor: que aere icro
sonaret: sed que ob egregium te-
stimonium propter ea que intel-
ligenti anime presentiam solite di-
uinitatis reuelaret. Siquidē pu-
ra puris misceri fas sit: atq; vt in
somnia audire nobis videmur
voces sermonum: et expressa ver-
ba. Nec illa vox est: s; vocis offi-
ciuz imitans significatio. Sic vi-
gilantis Socratis mens pntiam
diuinitatis significari pspicui notio-
ne augmentabatur. Nec ibi. Et
de hoc Tullius primo de diuina-
tione ante finē. de Socrate iquit
accepimus: q; que ab ipso i libro
Socraticorum sepe dicit diuinū
quoddam demon appellat. Cui
semper ipse paruit nunq; impel-
lēti sed reuocanti. Ideo sicut ait
ibi: cū ille magnificus phus: sen-
tentijs impijs esset dānat⁹: egssi-
mo animo duxit mori. Neq; n.
tunc domum egredienti: et ascen-
denti in locum in quo causas di-
xerat: signum sibi vllum quod
consueuerat a deo illo quasi ma-
li alicui impendentis datum ē.
Et per hoc concludit Tullius ibi
diuinationē esse. ¶ De parentib⁹
et origine Socratis Dale. li. iij. c.
iij. Socrates inquit non solum
hominum consensu: sed Apol-

linis oraculo sapientissimus iudi-
catus: Phalarhete mīe et So-
phonico patre marmoreo genit⁹
ad glorie clarissimum culmē ex-
cessit. Sequitur. post ab errorib⁹
indoctus abductum animuz su-
um in cima conditionis humāe
et in secessu pectoris repositos
affectus scrutari coegit: si virtus
per seipsum estimatur: vite magi-
ster optimus. hec ibi.

¶ Capitulū. ij. De eius studio
sitate et humilitate in adiscendo.

Erito ergo fuit sapientia
m predictus: tum quia a tali
numine siue spiritu illu-
minatus ē in phos: tum quia stu-
diosissimus. Ait enim Tuli. iij.
tuseu. q. Socratem et Platonez
vniuersas terras lustrasse ad inq-
rendam sapientiam. Et hoc vsq;
ad senectutem: ait Dale. li. viij. c.
viij. Socratem etate proeuctuz
fidibus tractandis operam dare
cepisse: sanus iudicantem huius
artis vsum sero q; nūq; operaz
percepisse: et musice rationis vi-
lissimum elementum aduertere
voluit. Et sic dum ad discenduz
se semper pauperem credidit: ad
docenduz: se fecit locupletissimū
Qui licet sapientissimus esset: se
nihil scire reputabat. propter qd
fuit illud dictuz cōmune Socra-
ticum. hoc scio: me nihil scire: vt
ait Hiero. epistola. xxxv. et in pro-
logo biblie. vnde comentator su-
per primam Ethicorum So/

Socrates gloriosa fugiebat: dicebat /
q̄ semper: se nihil scire. Non igitur /
mirum si fuit sapiens: q̄ su- /
perne illustrationis luminositas /
qua ipse fuit illustratus s̄z dictos /
auctores: iugis studiositas iter- /
na humilitas. vite longeuitas in- /
ducunt sapientiam.

¶ Capítulum tertium. De virtu- /
tum suarum multitudine et ma- /
turityte.

Non solú at̄ polluit sapie- /
tia: sed virtutibus phisicis /
et quasi innumeris. vnde /
historie tripartite li. vii. et post p̄n- /
cipium. Socrates apud grecos /
mirabilis castitate: iustitia aliisq̄ /
virtutibus: quem Plato mira- /
bilis phis et trogus non solú t̄c̄q̄ /
deum habilem honorat: s̄z vltra /
hominem pronuntiat: ob scilicet /
virtutum heroscarum eminentiã /
quib⁹ homines sunt similes dijs /
vnde et p̄pter vite elegantiam di- /
cebatur habere numen comit̄as /
vt dictum est. de virtutibus eius /
et matura grauitate. Au. gelius. /
li. ij. vbi. s̄. dicit: q̄ stare dicit So- /
crates pertinaci statu perdi⁹ atq̄ /
p̄nox. i. per diem et noctē. a sum- /
mo lucis ortu vsq̄ ad solem alte- /
rum orientem: immobilis hisdē /
vestigijs: ore atq̄ oculis in eūdē /
locū directis: cogitabundus t̄c̄q̄ /
quodaz excessu mentis atq̄ ani- /
mi facto a corpore. Tempantia /
quoq̄ tanta fuisse traditum est. /
vt fere vite sue tempora: valitudi-

ne inoffensa vicerit. In illius pe- /
sistentie vastitate q̄ ciuitas Athe- /
niensis est vastata: his parcendi /
moderandiq̄ rationibus: et a vo- /
luptate dicitur caruisse: et saluba- /
tates corporis retinuisse: vt nequa- /
q̄ fieret: comuni omnium clade /
obnoxius. hec ibi. Ex quibus p̄z /
q̄ grauis fuit maturitate: q̄ soli- /
dus stabilitate: q̄ modest⁹ sobrie- /
tate. vnde Au. geli⁹ li. xx. post p̄n- /
cipium dicit. q̄ voluptas gustu et /
tacta sedissima est s̄m sapientes /
et huiusmodi libidies: coēs sunt /
hominib⁹ et bestijs. Domini. n. /
cum sue et asino sunt comunes. /
Ideo dicebat Socrates: multos /
propterea velle viuere: vt ederēt /
et biberent: se autēz bibere: et ede- /
re vt viueret. Moderata igitur /
parsimonia vsus est in predictis /
¶ Capítulum quartuz. De eius /
mirabili patientia in multitudie /
impugnantium.

Patiētia v̄o mirabili fuit /
inuictus in omnib⁹ susti- /
nendis ait Sen. epistola /
lxx. Non inquit q̄ difficilia sunt /
multa scilicet non audemus: sed /
quia nō audemus: difficilia sunt /
Et si exemplum desideratis: ac- /
cipite Socratem Socratē senē /
per oia aspera iactatum: inuictuz /
tamen: et a paupertate: quaz gra- /
uiorem sibi onera domestica fa- /
ciebant: laboribus quos milita- /
res quoq̄ pertulit: q̄b⁹ ille domi- /
exercitus siue in vxorem moueb⁹

feram : lingua petulantem : siue i
 libros indociles : et matri quā pri
 similtiores : sic fere semper aut in
 bello fuit : aut in tyrānide : aut in
 libertate : bellis et tyrānide seuiore
 viginti septem annis pugnatū
 est : post finita arma : triginta tyrā
 nis noxe dedita est ciuitas : eque
 plerique inimici eius erant . Mo
 uissima damnatione : est sub gra
 uissimis hominibus impleta oble
 ta est et religionum violatio : et
 iuventutis corruptela : quam im
 mittere in deos : i patres in repu
 blicas dictus est . post hec carcer
 et venenū . Nec vsqz eo Socras
 animum nō mouerūt et nec vul
 tum quidez mouerūt . Illā mira
 bilez laudē et singularez vsqz ad
 extremū seruauit . Nec tristiozez
 quisqz nec alacriorem Socratē
 vidit . Equalis fuit in tanta ineq
 litate fortunē . hec ibi . et de his spar
 sim in alijs multis locis . vñ Se
 neca epla . xxxv . dicit : quod triginta
 tyrāni eū circūsteterūt nec frige
 re potuerunt animū ei . Et epla
 lxxvij . dicit : quod triginta diebus in
 carcere et in expectatione mortis
 exegit : non hoc aio tanqz milias
 species tā longuz spūs reciperet :
 s; vt pberet se legibus : vt fruēdū
 amicis extremuz Socratē daret .
 ¶ Caplm . v . De paciētia ei in su
 stinendo rixas vxoris et familie
 ¶ Ecce autez multimodas
 ¶ I psecutiones et molestias
 habuerit : vt dictum est mirabilr

tamē patiens semper fuit . Iuges
 enim molestiā passus est ab vxor
 ribus . Sicut recitat Hieron . 3
 Iouin . di . quod Socrates Xantipez
 et Xanthro neptem Aristidis du
 as habebat vxores : Que cū cre
 bro inter se litigarēt : et ille eas irri
 dere solitus erat : quod propter se se
 dissimum hominem simis naribus
 recalua fronte : pilosis humeris :
 repandis cruribus disceptarent :
 nouissime vertunt in eū impetuz
 et mulctatum fugientemqz diu p
 secute sunt . Quodam vōtpe : cū
 infinita cōuitia ex superiori loco
 ingerēt Xantipi restitisset : aqua
 perfusus immūda : nihil aliud re
 spondit qz terro capite sciebā in
 quit : quod ista tonitrua humber se
 queretur . Et de eius patientia in
 sustinēdo cōuitia vxoris . Au . ge
 lius lib . ij . dicit . quod cū Alcibiades
 euz interrogaret : quare Xantipē
 vxorem admodū morosam iur
 giosam : et que die noctuz mulie
 babus scatebat molestijs do
 mi non abigeret : respondit . Luz
 talem domi patior : insuesco et ex
 erceor : vt ceterorum foris petu
 lantiam et iniuriam facilius ferā
 virtuose ergo paciētie fuit : q mo
 lestijs vtebatur ad exercitiuz nō
 ad impatientie impetum . ¶ Itē
 filios habebat predictē vxoris si
 miles : vt dictum est supra . et ita
 discolors et sibi dissimiles et inobe
 dientes : imo vt ait quidam sa
 piens in tractatu suo : vxorem ha

buit scortatrices: et filios scortato-
res. Seruum etiam habebat di-
scolum: et sibi molestū: erga quē
etiam patiens fuit: ait Sen. ij. de
ira di. q. ira. i. vindicta siue pena
differenda est ad emendationē
ei⁹ qui debet puniri. An̄ Socrate
seruo ait. Cedere te: nisi ira-
scerer. Admonitionē serui in tē-
pus sanius distulit. Illo tempore
se admonuit: cuius erat temperā-
dus affectus. Nō enī ausus fuit
se ire comittere. hec ibi. Multū
ergo fuit patiens in sustinēdo vio-
lencias familie prope.

C Capitulum. vi. De patientia ei⁹
in sustinendo iniurias illatas ab
alijs: et de sua modestia.

Tem patiens fuit in su-
stinēdo iniurias ab alijs
illatas. Ait Sen. primo
de ira. Respiciamus inquit exē-
pla eorū quorum patiam lauda-
mus: vt Socratis: qui comedia-
rum publicatos in se spectatos
sales: et in bonā ptē accepit: risit:
q. non minus: q. cū vxore Xan-
tipe nqua immūda perfunderet.
Et ibidez li. iij. dicitur: q. iniuria-
rum alia est differenda: alia de-
cidenda: alia edomanda. Circū-
ferenda multis modis est ira: ple-
rūq. in risum iocūq. vertat So-
cratem enim collapho percussam
nihil dixisse fertur: q. molestum
esse: q. nescirent homines quan-
do cum galea prodire deberent.
Multum dñabatur suis passio-

nibus: qui sic se moderabat. An̄
sequitur ibi: q. in Socrate signū
ire erat: vocē submittere: loq. par-
cius. Apparebat tunc ille sibi ob-
stare. Deprehendebatur itaq. a
familiaribus et coarguebat: nec
erat exprobratio illi latitantis ire
Ingrata. Ideo quando sentiebat:
se habere occasionem irascendi.
fistebat et laborabat: vt rōne co-
hiberet impetus: ait Tullius. iij.
tuscū. q. in fine. Qui a natura in-
quit dicitur iracundi aut inuidi:
a mala valitudine animi: sanabi-
le tñ est illud. s. malum: vt dicitur
de Socrate. Cum enim multa vi-
tia in cōuentu collegisset in vnū
zephyrus: se naturam ex forma
prospicere fatebatur. derisus ē a
ceteris qui illa in Socrate vitia
nō agnoscebant. ab ipso aut sub-
leuat⁹ est dicens: illa sibi inesse. si-
gna sed rōne a se deiecta. Quasi
dicat. Naturali sibi inerāt passio-
nes: sed eas rōne cohibuerat et
domauerat. Iō Hale. lib. ij. dicit.
q. inter alia Socratis magna: il-
lud preclarum est: q. in eodem
vultus tenore etiam aduersis in-
terpolantibus persistit.

E Capitulum. vij. Qualiter fuit
inuitus a molestijs exteriorib⁹.

Sicut autem inuit⁹ fuit
a molestijs hominū: vt
dictum est a Sen. sic fu-
it inuitus a molestijs paupertatis:
vt habitum est a Sen. Fuit enī
omniūz mundialium p̄emptor

ficut ⁊ alij philosophi: ⁊ mīto am-
plius ex quo fuit magister ⁊ prin-
ceps philosophorum: ait Tullius
v. tuf. q. loquens de contēptu om-
niuz a philosophis habito. **D**ēa
inquit philosophi omnium disci-
plinārum nisi quos a recta rōne
natura vitiosa detorqueret: eodē
hoc aīo fuerūt: siue esse potuerūt.
Socrates inquit cū magna sibi
vis auri ⁊ argenti ferret: q̄ mīta
inquit nō desidero. Quasi dicat
nec ampliora desidero. **O**mnia
enim dimisit Socrates ait **H**ie-
ro. super **M**at. c. xix. l3 non de-
bito sine: q̄ non ppter xpm. Et
licet sic omnia dimisisset nō tñ
importune petebat etiam necessa-
ria: ait **S**en. vij. de benefici. di. c.
xviiij. Cū homines loquerentur
de rebus emendis: ait Socrates
audientibus amicis. **E**misses pa-
lium: si nūmos haberē: neminez
poposcit: omnes admōuit. ⁊ cō-
cludit q̄ propter acerbos exacto-
res repetere prohibemus: nō vt
nūq̄ fiat sed vt parce fiat.

Capitulum octauum. De cō-
temptu pomparum secularium.

Tem licet indigeret: non
tamen importune inge-
rebat se ad magnates:
nec inustationibus eorū acq̄scesce-
bat: ait **S**en. v. de bñfi. c. iij. di.
q̄ Archelaus rex rogauit Socra-
tē: vt ad se veniret: dixissetq̄ **S**o-
crates creditur: se ad illuz nolle
venire a quo beneficia acciperet

cū illi reddere paria non posset. **H**
Et ibi opponit **S**en. qualiter ait
Boe. Cum ille daturus eēt aurū
⁊ argentum: recepturus scilz cō-
temptum vtriusq̄: q̄ scilicet essz
maius? **I**te poterat referre ḡfaz
q̄d mai⁹ eēt **I**te poterat eū doce-
re mītra: ⁊ docerē regnare: q̄d etiā
eēt maius bñficiū. ⁊ rñdet: q̄
hoc dixit vir facer⁹: ⁊ cui⁹ per fi-
guras sermo procederet: derisor
omniū maxime potētū. **M**alu-
it enim: illa versute negare q̄ cō-
tumaciter: aut superbe. **I**tem ti-
muit fortasse: ne quid cogere-
tur accipere q̄d nollet: timuit ne q̄d
idignū Socrate acciperet. sed di-
cet aliquis. **M**egasset si vellet. sed
tunc instigasset in se regem inso-
lentem: ⁊ omnia sua extermina-
re valentem. **S**equitur. vis sci-
re: q̄ vere vluerit? **M**oluit ire
ad voluntariam seruitutem is cu-
ius libertatez ciuitas libera ferre
non potuit. hec ibi. ex quib⁹ pa-
tet q̄ seruit⁹ e acq̄scescere inuitatio-
nib⁹ magnatū: et eas suscipere.
Capitulum nonum. De vtili-
tate sue doctrine.

Tem fuit benign⁹ ⁊ pius
remissor: meritiū siue pe-
cunie sibi debitaruz: ait
Sen. primo de bñfi. c. vi. di. **S**o-
crati cuz multi pro suis facultati-
bus multa offerrent: ethnic⁹ pau-
per auditor: nihil inquit dignum
te quod dare possim inuenio: et
hoc vno mō pauperē me senno

Itaq; do tibi vna; quod habeo
 scilicet meipsum. Hoc munus ro
 go qualecuq; est boni consulas:
 cogitesq; : alios cu tibi multu da
 rent plus sibi reliquisse. Cui So
 crates. Quid ni tu inquit magnu
 mihi munus dederis : nisi forte
 te paruo extimas. Habeo itaq;
 vt te tibi meliorem reddas q; ac
 cipio. hec ibi. Ex quibus patet et
 discipuli probitas: q; se dedit pro
 sapientia habenda: cum no ha
 beret bona fortune prout dicit ibi
 Sene. di. q; q; non poterat dare
 bo;a: fortune: de suo dedit: preciu
 sui fecit. Inuenit eni; quomodo So
 cratem sibi daret. Item pz magi
 stri bonitas: qui non desideravit
 pecunia sed discipuli profectu. ex
 predictis patet: q; ex quo fuit vir
 tutibus tam venerandus : sapia
 tam peditus : et moribus: taz oz
 natus: q; aptus fuit ad alios do
 cendos: et mores alioruz corrigē
 dos: Propter qd auditores eius
 profecerunt: ait Sen. epia. vi. di.
 plus homines oculis q; aurib;
 credunt. Longus iter est p prece
 pta: breue et efficax per exempla
 Sequitur. Plato et Aristoteles
 et omnis turba sapientuz plus ex
 moribus q; ex verbis Socratis
 traxerunt.

Capitulum. x. de eius rectitu
 dine in iudicando.

Deo fuit ydone^o ad do
 cendū : q; fuit rectus in
 sententijs et iudicijs. fm

enim rei veritatem iudicabat et
 sententiabat: ait Tullius loquēs
 de eo. v. tul. q. di. Princeps phil
 losophie. s. Socrates diserebat:
 qualis cuiusq; affectus eēt: tales
 esse hominem. Qualis autez ipe
 homo esset: talem eius eē ofonez
 Recte enim iudicabat sine per
 sonarum acceptione. vñ ibi Tu
 lius dicit : q; Socrates in Sozi
 gia cu ab eo esset questum: Ar
 chelaū perdidisse filium: qui cuz
 fortunatissim^o esset: nōne beatus
 putaret. Ait. Scio inquit. Nūqd
 cu eo locutus sum? Et illi. Num
 aliter hoc scire potes: cum sit rex
 magnus persaruz? Nullo modo
 inquit: cu ignorem q; sit doctus
 q; bonus. Vbiq; cōcludit auctoz
 bonos esse beatos: improbos eē
 miseros. Miser eni Archelaus
 scilicet ille potens si iniust^o. Nō
 ergo iudicabat. nec pferebat ho
 mines alijs ob eminentiā bono
 rum exterioruz: sed ob prestantias
 bonorum interiorum. i. sapientie
 et virtutis. Ait Tullius. iij. tusc. q.
 q; Socrates Alcibiadi qui erat
 potens et diues: cu persuasiss; ne
 gēq; Alcibiadem summo loco
 natum et q;uis baiuluz: interesse
 autez vt se Alcibiades affligeret
 lacrimansq; Socrati supplex eēt
 vt sibi virtuti traderet: turpitudi
 nēq; depelleret. Quasi dicat. Nil
 hil intererat inter ipsuz et inferio
 rem vnde essent homines scilicet
 tantum interesse: si maiorem vic

M

N

S *U*is eē dixisti: Quasi dicat. *M*e-
 lius est mori innocens q̄ nocēs
 Et ibi dicit: q̄ neminem dū viue-
 ret: beatum debere dici asseruit.
 Et ibidem. Cum videret quēdā
 merentem: ducens eum in arcē
 ait. Oculos circūfer in has ptes
 et cogita q̄ multi luctus fuerunt
 futuri super his. *A*mitte. i. dimit-
 te: mortalium incomoda tāq̄ p-
 pta deslere. Item ibidem. Ex di-
 ctis suis colligitur: non oportere
 nos que fortuita patimur p̄cipue
 et intolerabilis amaritudinis iu-
 dicare. Idem interrogatus quid
 ex bonis suis secuz ferret: oia in-
 quit bona mea porto mecū idest
 virtutes et sapientiam. Bona eiz
 exteriora non dicebat sua. hec ibi
 q̄ sapienter autes respondit que-
 renti: quare sibi peregrinationes
 n̄ p̄desent: ait Sene. ep̄la. xxxvi.
 Quid miraris iquit: nihil tibi pe-
 regrinationes prodesse cū te totū
 circūfers: premit te eadem causa
 que expulit. Quid terraruz noui-
 tas iuuat potest: Quid cognitio
 vrbium et locorum: In irritū ce-
 dit ista lactatio. Queris: quare te
 fuga ista non adiuuet. cum fugis
 onus animi deponendus ē. Nō
 tibi aliter vllus proderit locus.
 hec ibi. Item de sapientiali sua re-
 sponione. *P*oli. libro. v. c. vi. di-
 cit Socrates querēti: quomodo
 quis famam optimaz comparet:
 si gesserit inquit optima: et locut⁹
 fuerit pauca.

C *C*ap̄. 3. de cōmūteritiū. De egre-
 gis eius sententijs et dictis.

D *E* dictis notabilibus ei⁹
 et prouerbijis recitatur in
 tractatu de speculo. q̄ or-
 ente sole consilium: occidente: cō-
 uiniū cogitanduz. *T*ige sic alie-
 num: vt tuū non obliuiscaris ne-
 gocium. *M*elox consilium sequit̄
 penitentia. *C*um amicis: breues
 orationes: longas amicicias opz
 habere. *N*egat sibi ipsi: q̄ q̄ diffi-
 cile est petit: principium amicicie
 est bene loqui. *C*ōtraria consilio
 ira et festinatio: *M*alum alienū
 tuū ne feceris gaudium. *E*xordi-
 um inimicitarum maledicere.
*A*micus raro acgritur: cito amit-
 titur. *F*allere potest quis famam:
 conscientiam nunq̄: *N*ulli im-
 ponas: quod ipse pati non pote-
 ris. *H*oc exhibe quod tibi velis
 exhiberi. *A*bsentem lauda: p̄ntē
 minime. *S*epult⁹ apud te sit ser-
 mo quem solus audieris. *S*i bñ
 egeris: tibi: persone auctoritatem
 dabis. *H*ec fuerunt dicta Socra-
 tis prout dicit compillator illius
 tractatus. *E*t de quibusdam ho-
 rum in tractatu de dictis philoso-
 phorum: vbi et alia recitant. *E*st i-
 quit Socrates: patientia est mise-
 riarum portus. *I*dem: *Q*ue con-
 cessit fortūa temperet iustitia: qd̄
 iustitia inuenit temperet mode-
 rantia. *S*i enim fortune licentiaz
 auxeris: minus gloriā. *E*t ibi
 dī q̄ cum Socrates hospites fa-

V

X

os satis tenui cena suscipere para
 ret: et ei⁹ amicus hoc sibi intima
 ret: respondit. Si boni sunt equa
 nimiter ferent. si mali non est cu
 randum: Ibidem Socrates: cū
 quidam ex ei⁹ doctrina bene me
 riti discipuli discerent: rogantes
 eum vt aliquod preceptum ordi
 nande vite perciperent: iussit eos
 in dixerforium secum ire: vxores
 qz in superioribus constitutā vo
 cans: iussit. vt vasa melle et oleo
 plena eiceret. Qd statim fecit. Ad
 mirantibusqz illis ait. Si hanc i
 domibus vestris potestatem ha
 bueritis: beatam vitam dispone
 tis. Quasi dicat. Quz in domibus
 vestris: omnes vobis obedierit
 vitam quietam: et sic beatam du
 cetis. ¶ De oraculo vō Socrati
 Pol. li. vii. c. xvij. Socraticum
 fertur oraculum: neminem locu
 pletē fieri vt doceat: nisi se ad do
 cendum pauperem et egenū cre
 dat. Et non solum predictis vir
 tutib⁹ predict⁹ fuit: sed etiam in sui
 regimine. pudus. Maz et studio
 sos labores: et seriosos: hōesto so
 latio temperabat. Et Gal. li. viij.
 c. viij. qz Socrates non erubuit
 cum imposita hirundine crurib⁹
 suis cum paruulis filiolis ludere
 et a Fantipe vxore risus. i. derisus
 est: cum tamen nullā sapiētie par
 tem dē ignorasse: prout dē ibi. c.
 xij. Interdum enim octari sapiē
 ti familiari est: nō vt virtutis exer
 titium euanescat: sed vt magis vi

geat: et quodammodo recreetur
 vt dicitur ibi. Qualiter autem re
 gebat se vtendo alimētis: ait Tu
 li⁹. v. tus. q. di. Socratem ferunt
 cum vsqz in vesperam cōtenti⁹
 ambularet: quesitumqz esset ab
 eo quare id faceret: respondisse:
 qz melius cenaret: obsonare am
 bulando famez: Quod creditur
 fecisse non vt plus cenaret s3 sani
 us. s. post famem. ¶ Qualiter at
 mūdo vtebat quasi non vtens pz
 ex eius responsione ibidem: vbi
 dē: qz interrogat⁹ cuiatem se di
 ceret: mūdanum inquit. i. totius
 mundi incolam et ciuem: nullaz
 sibi partem appropriando: sed q̄
 si peregrinum se reputando: qua
 les se reputabant philosophi no
 biles sicut dē ibi. De inmutabili q̄
 qz constantia eius patet. s. in par
 te d qua Gal. li. iii. c. vi. di. qz So
 crates resistit toti multitudini: ne
 decem pretores occiderent.

¶ Caplm decimumquartū. De
 eius constantia in morte: et de
 his que fuerunt circa euz tempe
 mortis.

Et constantia vō sua i su
 stinendo mortem tactus
 est: De qua Sen. ad hel
 biam. Socrates inquit eodē vul
 tu quo triginta tyrānos solus ali
 quando in ordinē redegerat: car
 cerem intrauit: ignominiam ipsi
 loco detracturus. Neqz enīz po
 terat carcer videri in quo Socra
 tes erat. ¶ Qualiter autez se ha

C
 buit ante mortē narrat Sen. lib. de providentia post principium: di. q̄ Socrates potionem illam publice mixtam non aliter q̄ medicamentum immortalitatis obduxit. et de morte disputavit vsq̄ ad ipsam. De causa mortis et modo dicit expositor super Boetius de disciplina scolarium. c. viij. super illud. Amicus inquinato gaudet successore. Amicus inquit fuit discipulus Socratis: q̄ Socratem accusavit de eo: q̄ fecerat librum de deo: et non de dijs. Unde et compulsus est aurire herbam venenatam: qua hausta in nomine illius dei: non est mortuus: Iterum compulsus haurire in nomine deorum mortuus est: Ex quo patuit apud eos: illum deus potentiorē esse dijs. Sen. ep̄la. lxx. Calix venenatus Socratem trāstulit e carcere in celum. s. fm estimationes eorum: Et de eius constantia in predictis d̄ in principio Phedronis ubi inquit Methoraces a Phedrone de eis que acta sūt circa Socratez die qua bibit farnatum et mortuus est. Et ille di. q̄ ad eū ingressi inuenerunt Xanthipem uxorem eius tenentes puerum: que exclamavit et ait: que-
D
 dam vt mulieres dicere assolent Et ille aspiciens in Tritonez: absigito inquit illaz. Sicq̄ fecerunt et multis interpositis questionibus in fi. intuitus hominem. s. qui se-
 rebat farnatum ait. Tu horz gra-

rus dic qd̄ oportet facere. Nihil aliud ait ille: q̄ bibentem deambulare vsq̄ quo grauedo in crucibus fiat: de hinc recubare. Et porrexit calices Socrati. Qui respiciens et valde propiti⁹ nihil tremens neq̄ varians: neq̄ corporis: neq̄ coloris: neq̄ vult⁹: imo velut consuenerat respiciens in hominem qd̄ inquit de hoc poculo Eld auriendū sufficit: nec ne: Tā-
E
 tum insit omnino q̄tum estimamus ad mensuram bibere. Sequit. Dicens ista. et pariter sustinēs: ilariter et facile bibit. hec ille ubi et multa de dictis ei⁹ et gestis in morte.

C
 Capitulum decimūquintū. De sōno eius ante mortem.

D
 De somno autez suo pri⁹ sua morte. Tul. d̄ diuinatione. lib. i. c. xi. Est apud

Platonem: q̄ cum Socrates esset in custodia publica dixit Tritoni suo familiari: se post dies tertium moriturum: vidisseq̄ in somnis pulchritudine eximia feminā que se ex nomine vocans diceret Homericum quendam huiusmodi versum Terna rynchile tempestas leta leuabit. Quod vt dictū ē: sic scribit̄ p̄tigisse. hec ibi.
F
 Capitulum: d̄cimūsexm. De ei⁹ honore post mortē: et de punitione accusatorū eius.

D
 De honore vō sibi exhibitō post mortē ait Terulī⁹. c. xij. q̄ postq̄ So-

erates damnatus est qz deos destruebat: cū penitentia sine Athenienses criminatores Socratis postea affligerunt: z eius ymagines auream in templo collocauerūt Decibi. Et merito fuerunt ducti penitentia: qz vt dicit Lōmentator Ethī. v. Socrates accusat⁹ dixit. Socratem Athenienses dānare possūt et occider: iustificare non possunt. Et idem Lōmentator Ethī. i. Socrates in virtute z sapia viuēs. iniusta vindicta mortem proponens.

¶ Capitulum decimum septimū. De eius etate.

¶ Quantum autem Socrates vixit. Tullius de senectute. c. ij. ait eum culpa vetica qui inscribitur: librum nonagesimo quarto anno scripsit sed dicitur vixit quinquēniū postea
¶ Capitulum: decimū octauum. De eius responsione querenti de sepultura.

¶ Responsione quoqz sua de sepultura: narrat Tullius. i. i. q. añ si. Socrates inquit: cur de immortalitate animarum disputasset: z temp⁹ moriendi vrgeret: rogatus a tritone quē admodū sepeliri vellet: multam inquit vere operam amici frustra consumpsi. Tritoni enim nostro non persuasi. s. adhuc me adulaturum: neqz qz me hic relicurū. Verū tamē Tritone si me assequi poteris: aut si cum nact⁹

eris: vt tibi videbit sepelito. Sed me credo nemo vestruz cū hinc excessero cōsequet. hec ille. Quasi dicat. Nihil de me hic reliquaz sed me totum mecum afferam.
¶ Capitulum decimū nonū. Quo tempore natus z mortuus.

¶ Hoc vō tempore nat⁹ est Socrates. s. tempore Xerxis regis dicitur in hystoria scol. sup librum Judith. quo etiā tempore mortu⁹. s. in dieb⁹ Elue ri dicitur ibidem super Hester. Quātis ergo virtutib⁹ philosophicis: z operibus imitabilib⁹ floruit dicitur philosophus.

¶ Capitulum. vigesimum. Quot tres sunt vocati Socrates.

¶ Tunc pertinet error in nomine tres fuerunt vocati hoc nomine Socrates. Anus. s. predictus: de quo premissa: dicta sūt
¶ Secundus Socrates grec⁹ orator. de quo i. Saturnal. in principio cuius egregium dictū ibi recitat. Cum enim in conuiuio a sodalibus hortaret: vt aliqd in mediū d eloquentie sue fonte proponeret. respondit. Que presens locus exigit z tempus ego non calleo: z que ego calleo: nec loco sūt apta nec tempori. Tamen Polli. in prologo dicit simile dictū de yocrate: quando fuit a se quesitū quare non in forensibus negotiis versaret. ¶ Tertius Socrates fuit vnus de tribus compilatorib⁹ hystorie tripartite. fuit enim cō-

plata a Solomono. Theodori
co. 2 Socrate hystoricis grecis.
Iō dē hystoria tripartita. Que
trāslata est sub epiphānio prout
dē in prologo primo.

¶ Quarta dist. de vita platōis.
¶ Capl'm primū. De eius origi
ne: 2 deis que acciderūt circa eū
post eius ortum.

Abitis his dē vita 2 di
ctis Socratis legtur
de vita 2 dictis Pla
tonis cuius magister
fuisse Socrates phi/
betur: 2 inter discipulos eius nō
quidem imerito excellentissima
gloria claruit que omnio ceteros
obscuzaret. Qui cum esset Athe
niēsis: honesto apd suos loco na
tus: 2 ingenio mirabili longe su
os condiscipulos anteciret: paruz
tamē putans perficiēde philoso
phie sufficere seipsum ad Socra
ticam disciplinam: longe lateq;
quantum potuit peregrinatus est
quantūq; versus cum alicuius
nobilitate scientie percipiēde fa
ma rapiebat: put dicit Aug. viij.
de ci. c. iij. De origie quoq; Pla
tonis recitat Hiero. i. contra Iu
ninianum opinonem antiquorū
philosophorum licet erroneam.
Spegippus sororis Platonis fi
lius 2 Cleanter in laudem Pla
tonis: 2 Anaxilides lib. ij. philo
sophie peritionem: matrē Pla
tonis fantasmate Apollinis oppl
sam ferunt: 2 sapientie pūncipes

nō aliter q̄ de partu vīrginis edl
tum. Qualiter autem examē apū
descendit super os eius cum esset
in cunis Tullius. i. de diuinatiōe.
c. xvj. Et Platoni inquit cum in
cunis paruulo dormienti apes in
labellis confedisent: responū est
singulari illum suauitate oratio
nis fore. Ita futura eloquentia p
uisa in infante est. Idem ait Gal.
li. i. c. iij.

¶ Capitulū secundū De sō
nio matris de eo: 2 de eius noie.

De somnio autez Socra
tis nocte antequam fuit

Plato ad eum addu
ctus nec non 2 de parentib⁹ eius
2 alijs notabilibus narraū li. q. dē
funda. Plato inquit Aristidis fi
lius a Solone trahentis gen⁹ hy
storiatum est. Et q̄ ex quada; vi
sione diuina mater Platonis p
gnans facta: peperit Platonem
Philosophatus est autem So
cratem 2 sermo est videtur So
cratē nocte qua tradit⁹ ē ei Pla
to lignum ipsi⁹ genibus super
sedentem. Appellabat autez Ari
stoniles: sed propter latum aū pe
ctus: Plato nominat⁹ est. Alij
tamen dicunt propter latum esse
in sermonibus.

¶ Capl'm tertiuū. De eius pegri
natione pro acqrenda phia: 2 de
eius studiositate.

De laboriosa sua pegri
natione: 2 sedula studio
sitate Aug. vbi. s. dicit q̄

N

O

M

Cōpendiloquii.

In egypto didicit quicunq; illic ha-
 bebant: et docebantur. Et inde in
 eas Italiae partes veniens ubi pi-
 tagoreorum fama celebrabatur
 quicquid Italice philosophie tunc
 florebat auditis eminentioribus
 et doctoribus facillime compre-
 hendit. Et quia Socratem specia-
 liter diligebat: eum loquentem fa-
 ciens fere in omnibus sermone-
 bus suis etiam ea que vel ab alijs
 dedicerat: vel ipse quanta potue-
 rat diligentia viderat cum illis le-
 pore et moralibus disciplinis ibi
 temperavit. hec ibi. Et de Plato-
 ne: et eius virtutibus: facundia
 origine et peregrinatione pro sa-
 pientia acquirenda Gal. multus
 li. viij. c. vij. dicit. quod Plato pro-
 priam Socratem sortitus est ho-
 minem doctrine fertilissimum. Et
 sic de multis que ibi enumerat: et
 specialiter de sua peregrinatione
 Et de hoc multum Pol. li. vij.
 c. v. et sumit de tractatu quod de vita
 Platonis. Ubi dicitur quod teste Epu-
 leo Plato prius Aristotiles di-
 ctus est: deinde a latitudine pecto-
 ris: Plato. Et in tantam eminenti-
 am philosophie: vigore animi: et
 studij exercitio omnesque morum ve-
 nustate et copia subuectus est: ut
 quasi in throno sapientie residens
 precepta quedam: auctoritate qua-
 dam nixus sit tam antecessoribus
 quam successoribus imperare etc. Et
 sequit ibi. Aliquorum opinio de
 eius conceptu et origine. scilicet quod Hippol

lino figuratio se matri eius per-
 xioni miscuit: ut dictum est. Et
 post. Doctores habuit in prima
 literatura Dionysius: in palestra
 Aristonem Argis oriundum: tan-
 tosque progressus sibi exercitatio
 contulit: ut phitte luctando: certa-
 mina inuenerit: picture non asp-
 natus artes Tragedie quoque et di-
 uinationibus se vtilem finxit: Ita-
 que carminum confidentia elatus
 se creatorem profiteri cupiebat:
 nisi Socrates humilitatem eius cu-
 pidinis ab animo eius expulisset
 et vere laudis gloriam ei curasset
 ingerere. Et antea quidem He-
 racliti secta fuerat imbutus. verum
 cum Socrati se dedisset: non in-
 genio et doctrina ceteros Socra-
 ticos vicit: sed etiam labore et elega-
 tia sapientiarum illustravit: eiusque re-
 cta assertione sensuum verborum
 plurimum adhibuit dignitatis.
 Socrate quoque excedente: se ad
 pictagore contulit disciplinam. Quam
 et si ratione diligenti et magnifica
 videbat instructam rerum tamen
 continentiam et castitatem cupie-
 bat imitari. Deinde Theodorus
 Cremensem adiit: ut geometriam
 disceret. Inde egyptum petiit: ut
 astrologie vacaret. Ibi quoque a plerisque
 credit didicisse oracula prophetarum.
 Unde rursus in Italiam re-
 diit: et Pictagoreum tarentinum
 Architas secutus est: atque ad An-
 dos. Et Sedos: magos animi in-
 tendisset: nisi cum procedere ve-

missent bella chaetica: que apud magos philosophos admiratiōi fuerat: In libris suis collegit vniuersa. Docens prim^o. studia philosophie non esse contraria: sed iucē necessaria sibi. eoq; mutuis auxilijs vniuersa assistunt. Multi auditorum eius vtriusq; sexus in philosophia floruerunt. Patrimonium in hortulo q; Academie iunctus erat duobus ministris & phateram: qua dijs supplicabat relquit. Turum tantum habuit: q̄tū puer in auricula gestauerat in nobilitatis insigne.

¶ Caplm quartū: De triplici ei^o aduentu in Sciciliam.

Res aduentus ei^o i Sciciliam mali diuersis opinionibus carpunt. s. p. lo vthystoriam nature cerneret in ethna: & incendiorum intelligeret rationem illuc profect^o est. Secūdo petitu Dionisij: vt Syraculans assisteret: & vt municipalis p uincie illi^o: doceret leges. Tertio: vt fugientem Dyonem restituerit patrie sue venia ad Dionisio impetrata. Sed in his omnibus adeo diligens fuit: vt a studijs aut officijs philosophie nullo vnq; tempore suspēderet. hec ibi. Et de sua peregrinatione pro philosophia acquirēda Hiero. epistola. xxxv. & in prologo bible. Legimus inquit: quosdam iustrasse prouinci

tagora & Platone. Et de hoc i dicit li. qui dicit Suda habet: q; tertio Plato venit in Sciciliam ad tyrannos Dionisios & venditus est a tyranno. ait Plinius. li. vii. c. xxxvi. tamen de honore sibi exhibito a prefato Dionisio tyranno: dicit: q; Platoni sapientie antistiti Dionisius tyrannus alias seuitie superbieq; natus victataz nauem misit obuiam: ipseq; quadrigis albis egredientem suscepit: Datet ergo ex dicti q̄tū sapiētā dilexit: q̄tumq; pro ea laborauit ac q̄ dignus ipsa sapientia fuit. & tantū in sapientia profecit: q; dicebatur quidaz de^o philosophoz ait Tullius d vita deorum. li. ij. c. xviii. & August. iiii. contra Iulianum ante fi. Cicero inquit vocauit Platonem deū philosophorum. Unde de ipso Plot. vbi. s. dicit q; non solum Heroū virtutib^o prestittit: sed etiaz equiperasse dicitur est deorum potestates.

¶ Capitulum quintū. De ei^o abstinentia: & mortificatione carnalium voluptatum.

De suis autem virtutib^o varijs patet in diuersis libris Suit enim abstinentia moderatus: & ideo non laboribus fractus sed vita longeu^o: ait Sen. epistola. lxxj. Plato ipse ad se nectutē se diligētia protulit. Erat quidem corp^o validū: & forte: sortitus est. Illi nomen latitudo pe

S

V

T

etoris fecerat: sed navigationes atq; pericula multum detraxerāt de viribus. Parsimonia tamen et rerum que auiditatez euocant modus et diligens tutela p̄durit illum ad senectutem: multis prohibentibus causis. Hec ibi: Et sua moderantia Tul. v. tus. q. In telliges inquit: q; voluptatez maxime sequantur eos minime sequi iocunditatem: q; victus in desiderio non in facietate est. vñ Thimcum clarum hoīem Athenis: et principem ciuitatis serunt: euz cenasset apud Platonem eoq; conuiuio delectatus esset vidisset Platonem postridie: dixisse vestre quidem cene non solū in presentiarum: sed etiam postera die iocūde sunt hec ibi. Quasi dicat. Ex cenis vestris non grauat homo crapula et ebrietate: nec mente impedit. ¶ Item fuit mortificatione libidinum: et concupiscētiarum sibi et alijs austerus. Sit Hiero. contra Iovinianū. Plato cum esset diues pro tempore et pditione: et thoros ei⁹ Diogenes latulentis pedibus conculcaret: elegit Academiaz: vt posset vacare philosophie: villam ab vrbe procul non solum desertam: s; et pestilentem: vt cura et assiduitate morborum: libidinis impet⁹ frāgeretur: Discipuliq; eius nullam aliam sentirent voluptatem: nisi earum reruz quas discerent. Est enim via omnibus preclusa disci

plinis: si comes sapentie sobrietas amouetur. Quam vtiq; tenere non possunt q; clamitant omnia sicca duras esse p̄posita. Et ipse Plato ait: philosophiā eē meditationē moriendi: ait Macrobius lib. i. c. xxxi. Qui Plato duas mortes hominū nouit: vnā aīe: alteram animalis. Sed et ipse animalis duas asserit mortes: quaruz vnā natura: alterā virtutes parant. Homo enim moritur: cum anima corpus relinquit solutum lege nature. Mori etiā dicit: cum anima aduc in corpore constituta: corporeas illecebras philosophia docente contēpnit: et cupiditatum dulces insidias: reliquasq; anime exiit passiones. Sequit. Hanc mortē dicit Plato esse philosophis appetendam hec ibi. Ex dictis patet: qualr mortificabat illecebras: et mortificari suadebat: et qualiter eius sentētia cum euangelica et apostolica concordabat.

¶ Caplm sextū. De contemptu mundialium ab eo.

¶ Item fuit cōtemptu omnium mundialium perfectus: prout dicuntur philosophi perfecti. Nullus enim est perfectus simpliciter absq; diuina gratia perficiēte. Sit Hiero. vbi s. Platonici et Stoici in templorum vicis et porticibus versabant: vt admōiti angustioris habitaculi sanctitate: nihil aliud q; de virtutibus

de virtutibus cogitarent. Et constat quod Platonici exemplo et documento magistri sui Platonis hoc faciebant. Unde in dicto libro qui dicitur Suda dicitur: quod Plato conuersatus est in Academia docens. Sed ipse Plato pauper erat: et sola in Academia possedit ortum que pars minima erat successorum. Datus autem prope ante atria: aurea tria numismata reddebat. Totus autem questus posterius mille vel plura parum augmentatus est hic in viuorum temporum hominum et successorum philosophorum alijs morientibus: et per testamenta relinquentibus philosophantibus occasio eius: que in philosophica vita est scolie et quietis. hec ille. Ex quibus patet: quod habitatio eius erat modica et pestilens: siue tempestuosa: et ab alijs philosophantibus relicta. modiceque ab eo dilecta.

C Capitulum. vii. de edomatione passionum interiorum.

D Tem domatione passionum interiorum: et reductione earum sub legerationis fuit moderatus: put dicit Seneca de ira. ubi ait quod maximum remedium ire est dilatio ut primum eius seruo relanguescat: et caligo que mentes premit aut decidat: aut minus densa sit. Quaedam enim ex his que precipites ferebant: hora nec tantum dies molles: et apparebit iam

indiciam non ira quicquid volet Sequitur. Nihil in fluctu cernit. Non potuit ipetrare a seipso Plato. cum seruo irasceret. sed ponere illum statim tunicam: et prebere scapulis verberibus: si super sua manu ipse censurus. post intelligens: se irasci: cum sustulerat manum: suspensam detinebat: et stabat: percussuro similis. Interrogatus ab amico qui forte intraverat quid ageret: extorquet penas ab homine iracundus: velut stupens: gestum illi seuituri defformem seruabit sapienti viro: oblitus iam serui: quia alium quem potius castigaret inuenerat. Itaque abstulit sibi in seruum potestatem et ob peccatum quoddam commotionem. Tu inquit Spegippe seruulum istam verberibus obiurga: nam ego irascor: ob hoc non cecidi. propter quod alius cecidisset. Irascor tibi plus facias quam oportet. Libertus faciam: non sit ille seruus in eius potestate qui in sua non est. hec tibi. Datet ergo ex dictis qualiter suis dominabatur passionibus et maluit se castigare quam alium: et quod alij contempsit castigationis modum: ut iustitiam seruaret.

E Capitulum octauum. De sua maturitate et exteriori conuersatione

F Tem maturitate conuersationis exterioris et gestus fuit modestus propter quod modestiaz prebebat exempla virtuosa discipulis. Unde

Sen. ij. de ira dicit: q̄ p̄ceptores pedagogosq̄ placidos p̄neris cōuenit dari. Omne enim quod tenerum est in eorum similitudinē crescit nutritū. Apud Platonē inquit puer educatus: cū ad patrem relatus vociferantem videret patrem: nūq̄ inquit apud Platonē hoc vidi. Non dubito quoniam citius imitatus sit patrē q̄ Platonē scilicet si esset apud eū educatus. Ex quo patet et doctoris matura honestas: et educationis apud talem vtilitas.

Capitulum nonum. De eius gratitudine p̄ beneficijs.

Tem fuit pro beneficijs gratus: et in diiudicatione discretus. Unde Seneca. vi. de beneficijs. c. xliij. Plato inquit cum flumen nauis transisset nec ab eo quicquid portitor exigeret honorū suo hoc datum credens: duxit positum illi esse apud Platonē officium. Deinde paulo post: dum aliū atq̄ alium gratis eadē transueheret sedulitate: negavit: illi iam apud Platonem positū officium. Nam vt tibi inquit aliquid debeas pro eo quod prestas debes non tantum mihi p̄stare: sed tanq̄ mihi. Nō potes ob id quicquid appellare quod spargis in populum. Quid ergo: Nihil tibi debet tanq̄ ab vno: nihil tibi cū omnibus soluam: quod tibi cū omnibus debeo. Ex quo patet et sua gratitudo pro beneficio cō-

ter exhibito.

Capitulum. x. de veritate eius in docendo: et q̄ beatus Augustinus Platonicos p̄tulit omnib⁹ alijs philosophis.

Eaz eto veridic⁹ fuit in doctrina: sicut potest eē vera doctrina absq̄ lumine fidei: et q̄ propinquis fuit in docendo: et propinquus veritati sacre scripture: ob quod p̄fert enim et sequaces eius Aug. alijs philosophis: patet ab eodē Aug. viij. de ci. c. iij. postq̄ enim m̄stra p̄misit de ipso Platōe: ait. Nūc satis sit commemorasse: Platonem determinasse finē boni esse fm̄ virtutem viuere: et ei soli euenire posse qui noticiam dei habet et imitationē nec esse ob aliā cāz bñi. Nō n̄ dubitat id eē philosophari: amare deum: Ipsum autē verum et summū bonū Plato dicit esse deum: vt tactum est. s. Et subdit. c. xi. recitatis dictis platonis et platonicozum. Nūc inquit non imerito me platonicos philosophos elegisse: cū quibus agā in questione de qua agitur. Ideo hos potissime elegi quoniam de vno deo qui fecit celum et terras q̄to melius senserunt: tanto ceteris gloriosiores et illustriores habentur. Sequitur. Abstrantur quidam cū audiunt vel legunt Platonem hec de deo sensisse: q̄ multum congruere veritati n̄ se religionis agnoscūt.

Capitulum undecimū d̄ eius
spe & etate.

¶ Adde nonnulli putāt: euz
quando perrexit in egyptum
audisse Hieremiā

prophetam: vel scripturas propheticas in eadem peregrinatione legisse: quorum opiniones in aliquibus libris meis posui. Sed diligenter supposita temporum ratio que cronica historia continetur Platonem indicat a tempore quo prophetauit hieremias centum fere annos postea natus fuisse. Qui cum octuaginta vñū annos vixisset ab anno mortis eius vsq; ad tempus quo Ptolomeus rex egypti scripturas propheticas per septuaginta viros hebreos interpretandas habendasq; curauit: anni reperiuntur sexaginta. Quapropter in ipsa peregrinatione sua Plato nec Hieremiā videre potuit tanto ante defunctū nec prophetas legere: que nūcū erant in grecam linguam trāslate qua ipse pollebat: nisi forte qz fuit acerrimi studij & ingenij: sic egyptias: ita & istas per interpretem didicerit: non vt scribendo transferret: sicut Ptolomeus curauit: sed nec colloquendo quicquid cōtinerēt q̄tū capere posset adisceret. hec ibi. Et hoc estimat propter similitudinem verboruz & concordiam que posuit Plato in principio thimei: que de cōstitutione mūdi conscripsit: cū ver

bis illis in principio genesis. In principio creauit deus celū & terram: prout ibi explanat Aug.

Capitulum duodecimū. De veritate euangelica cōtenta in libris Platonis.

¶ Primo autem libro cōfessionum ante finem ait August. legisse se i libris Platonis principium euangelij Joannis. In principio erat v̄bū: & verbū erat apud deū. &c. Illud tamē non legit: verbum caro factum est: & habitauit in nobis: vt ait ibi. Sicut tamen dicit Polil. viij. vbi. s. nisi in patrū scriptis legeretur: nūcū alicui infidelium concessum crederem: vt os in tāte lucis oraculum aperiret: quaz oculus mundanus nō sufficit intreri. Et q̄ beatus Joannes euāgelista alū celo intonuit q̄ mēs humana percipere queat: s; auris vteūq; possit audire: cum philosophi modo euauerint non tū in cogitationibus s; in operibus suis.

Capitulum decimum tertium De elegātib; dictis ei; sententijs & elloquentia.

¶ De veritate dictorum in libris suis patet eis q̄ scrutati sunt illos: quorū aliqua egregia recitauit Aug. viij. de ci. & in alijs libris suis. & poli. vbi. s. Scripsit plato libros plurimos: & politici hominis merita contemplatio minime repressit:

L

M

N et contemplationis acumen ne-
 cessitas non extinxit. In laudes
 eius: Origenes: Hierony. Aug.
 omnium philosophorum attesta-
 tionibus freti sufficiunt. Quedam
 tamen moralia dicta eius et p̄di-
 cabilia subscribantur. vt enim di-
 cit Tuli. primo d̄ offi. c. vi. precla-
 re scriptum est a platone. Nō so-
 lum nobis nati sumus: ortusq̄
 nostri partes patria vendicat: par-
 tem amici. Etq̄ vt placet stoycis
 que in terris gignuntur: ad v̄sus
 hominū omnia creat. hoies aut̄
 hominum causa esse generatos:
 vt ipsi inter se alij p̄desse possint
 hec ibi. Et. c. xv. Qui reipublice
 p̄sunturi sunt: duo Platonis pre-
 cepta teneant. vnū: vt vtilitatem
 sic tueatur ciuium: q̄sq̄ agūt ad
 eas referant obliuī comodoz p̄-
 priorum. Alterum: vt totum cor-
 p̄ reipublice curent: ne dū vnā p̄-
 tē tuent: altam deserant. ¶ Itēz
 Tuli. de senectute. c. v. Diuine in-
 quit Plato escam malozum vo-
 luptatem appellat: q̄ ea homines
 capiuntur: vt pisces. vnde primo
 Saturnal. dicit: q̄ Socrates so-
 litus erat suadere cibos illos po-
 tusq̄ vitandos: q̄ vltra sitim fa-
 mēue sedandam produciūt appe-
 tentiaz. ¶ De dicto quoq̄ Pla-
 tonis egregio Boet. i. de consol.
 c. iij. dicit q̄ fm̄ Platonē: respu-
 blica: felix esse incipit: si eam vel
 studiosi sapienter exerint: vel ei⁹
 rectores: sapientie studere incipi-

ant. ¶ De multis v̄o dictis eius
 habetur in libro qui dicitur iuda
 vbi dicitur. Et Plato in legib⁹
 quoniam libera est anima et domi-
 na passionum. vincere aut̄ seipm̄
 omnium victoziaruz prima et op-
 tima. vinct aut̄ a seipso: et turpissi-
 mum et pessimū. Scimus enim
 quoniam passiones in nobis ve-
 lut nerui et funis quidam existē-
 tes: vt auellant nos: et ad inuicēz
 attrahant. Contrarij autē existē-
 tes: in contrarias actiones scilicet
 debemus eē. Quasi dicat. Cōtra-
 rari debemus passionibus relu-
 ctandis. Ibidē. ait Plato. Bo-
 nus quidē deus: et quidem deus
 causa bonoz: maloz aut̄ oīum
 non cā. Idēz ait in legib⁹. Deus
 vtiq̄ principū et finē omniū ha-
 bens: derelinquentibus diuinaz
 legem adest vltor: puniens: obser-
 uantib⁹ v̄o: et felicitati futuris hu-
 milis et ornar⁹. Idēz ait in Phe-
 drone. Imperfectus quidem et
 imundus in infernū abiens: per-
 fectus et p̄regatus hinc transiens
 cum deo habitabit. Ibidem dici-
 tur: q̄ Plato vadens in egyptū
 et multa illorum que illic et p̄p̄he-
 tarum et sacerdotum immiscens
 suis suis sermonibus quemad-
 modum pictor verbaliter depi-
 ctis superponens colores neq̄q̄
 magice agere v̄sus est. Quāpu-
 mum aut̄ ab hominibus inuidiā
 passus est in sapientia. Iste idēz
 plato scripsit decem libros de le-

R gibus: in quibus multa sunt pre-
 clara: ait. Flu. gelius li. xxi. Et ibi
 dem libro. xx. dicit: q̄ plato in ci-
 uitate quam in libris suis condi-
 dit: mulieres esse cōes censuit: p̄
 m̄ia uiris fortibus summisq̄ bel-
 latoribus posuit: suastiones puero-
 rum ⁊ puellarum indicauit. hec
 ibi. Mirum tñ q̄ censuit mulie-
 res esse comunes: qui pri⁹ ait vo-
 luptatem escam esse malorū: ⁊ q̄
 censuit poetas pellendos a ciuita-
 te: prout dicit Aug. ij. de ci. c. xiiij.
 An forte inquit greco platonī pal-
 ma danda est: Qui cū ratioe for-
 maret qualis esse ciuitas debeat:
 tāq̄ aduersarios ciuitati poetas
 censuit vrbe esse pellendos. Idē
 dicit. viij. de ciui. c. ix. Qualis v̄o
 eloquentia fuerit. Flu. gelius lib.
 ij. dicit. Si inquit de platonis ora-
 tione aliquod verbū demas mu-
 tasue. atq̄ id cōmendatissime fa-
 ctis: de eloquentia tantum detra-
 heris scilicet necesse est. Qualiter
 autem fuit derisor pompaz sup-
 barū: d̄ in tractatu de dictis phi-
 losophorum: q̄ cū videret Dio-
 nisiū tyrannū sceptrū custodi-
 bus ait. Cur tantū mali fecisti: vt
 a tam multis custodiaris?

¶ Capitulū decimumquartū
 De eius auiditate ad habendū
 libros alienos.

Iacet autē esset tanta sa-
 pietia preditus: de habē-
 do tamē libros alienos
 fuit curiosus. ait Flu. gelius libro

ij. **T**emorie inquit datum est:
 platonem tenuit admodū pecūia
 familiari fuisse: tres autem phi-
 lotei pictagorici libros decē mille
 bus denariorum mercatum. Idē
 enim ei precium quidā scripserūt
 amicū ei⁹ donasse Dionisiū Sy-
 racusantū. vñ sequit ibi: q̄ Am-
 buletus in li. suo Platonī: tenuit
 admodū pecūia familiari fecisse
 cōtumeliose appellat: q̄ impēso
 p̄cio librū pictagorice discipline
 emisset: ex eoq̄ Lynicuz: aut ali-
 quem dialogū nobilē cōcinnassē
 Et licet esset sic sapiens: minime
 tñ presumptuosus. vñ Vale. lib.
 viij. c. xiiij. loquens de eo ait. Con-
 ditores sacre arc de mō ⁊ forma
 eius sermonē conferre conatos:
 ad Enclidem geometrā ire iussit
 scientie eius cedēs imo p̄fessioi.
¶ Capitulū decimūquintū.
 De eius salubri consilio: ⁊ docu-
 mento in morte.

E salubri v̄o ⁊ doctrina
 li consilio qd̄ dedit disci-
 pulis moritur⁹: ait Isaac
 in tractatu de elemosynis. Rō in-
 quit affert: qd̄ n̄ afferūt libri. vbi
 ponit exemplū de Platone. Cū
 enīz p̄pinquasset obitus eius vo-
 cauit discipulos suos: ⁊ precepit:
 vt ostenderent sibi sapientias su-
 as. Qd̄ cū fecissent: ait. Reman-
 serunt apd̄ nos q̄ nō narrauistis
 Extimo q̄ non cognouistis. Ne
 illi rogauerūt: vt doceret eos il-
 lud. Et ille venite post tres dies

ad me: tñ nō intretis: nisi licētias
 ipetraueritis. Et sic fecerunt. Cū
 q̄ redirēt: ⁊ nunciū diceret sibi
 discipuli rogant: vt intrent: puer
 tit faciē suā ad parietē: nec dedit
 ei responsum. Sic secunda vice
 Tertia v̄o: cū indignatōe ⁊ facie
 tristi significante irāz rñdit. In-
 trent. Reuersus nūcius dixit eis
 qd̄ fecerat. Illi v̄o tristati intra-
 uerunt. Et cū intrassent: assedit
 plato ⁊ respexit eos placido vul-
 tu: ⁊ blando: ⁊ gauisus est cū eis.
 Et interrogauit eos de p̄positōe
 eoz. Placuit ergo eis qd̄ appa-
 ruit in eo: ⁊ conuersi ad nūcium
 increpauerūt eū vituperantes fa-
 ctuz eius. Et dixit Plato. Quid
 habetis ⁊ reprehenditis nūciuz.
 Dicūt ei. Quando venit ad nos:
 terruit nos nūciāns nobis diuer-
 sum ab eo qd̄ videm⁹ de p̄fe no-
 stro. Et ille. Mō eū reprehendat̄
 qz non narrat nisi qd̄ vidit. Et
 hoc quidez est qd̄ dixi vobis de
 sapientia. Totus enim sermo ab
 vno loco egreditur: sed ipsi⁹ fo-
 rme diuersificantur: eiusqz inten-
 tiones variantur s̄m diuersitatē
 formalē ipsius. Inter sermones
 enim qui egreditur leuiter ⁊ sub-
 tiliter ⁊ suauiter: ⁊ vultu placido
 ac ridente: ⁊ inter eū qui egredit̄
 cum ira ⁊ tristi vultu differentia
 longa existit. ⁊ iō auditus vel au-
 dire a magistro magis applicat
 intentionib⁹ rerum: ⁊ veritatib⁹
 q̄ p̄sideratio in libris. Liber. n.

non affert rez: nisi cū forma vna
 Magister autē affert plures for-
 mas: ⁊ ex partib⁹ diuersis rñdet.
 hec ibi. per hoc enim voluit pla-
 to impamere discipulis: q̄ plus
 confert audire docentem q̄ stu-
 dere i libris: ⁊ vehemētior fit im-
 pressio in mentibus audientiam
 ex vsu ⁊ auditu doctoris q̄ ex stu-
 dio in libro. Et concordat dicto
 beati Hieronimi ad paulinū epi-
 stola. xxxvi. h̄z nescio qd̄ latētis
 energie viua vox: ⁊ in aures disci-
 puli: de doctoris ore transfusa for-
 tius sonat.

Capitulum decimum sextuz.
 De opinione circa mortem suā.

De morte v̄o eius: diuer-
 si diuersimode scripserūt
 put dicit poli. li. vij. vbi
 s̄. Sed p̄babil⁹ est: vt d̄ ibi: eū
 q̄ innocenter vixerat: ⁊ p̄bie pre-
 cepta. p̄ virib⁹ insecut⁹ vitam ri-
 sui nō cessisse. Mā qd̄ de eo nō
 nulli tradūt: q̄ scilicet verecūdia
 mor⁹ emisit sp̄m: eo q̄ nautarū
 p̄positam soluere non potuit q̄-
 stionē p̄stat nois errore p̄pactuz
 Quicqd̄ enim de eo: grecorū lo-
 quūt fabule: hoc de Homero: n̄
 de platone maximus Valeri⁹ re-
 fert li. ix. c. xiiij. Ex eo enim h̄ vul-
 gatū est: q̄ fuerunt qui Dome-
 rum equiuocū Platonē dicerēt
 propter sapientie excellentiā: ser-
 monis elloquentiā: ⁊ latitudinē
 pectoris. Mā viros nobiles cer-
 tus est polonomos extitisse. hec

ibi. De morte autem Homeri Gal.
 li. ix. c. xiiij. Nam vulgaris inquit
 Homeri mortis causa fertur quod in in-
 sula quae quoniam a piscatoribus pro
 firam solvere non potuisset: do-
 lore assumptus est. Questio autem
 nautarum fuit talis: ut legitur in
 tractatu quem fecit Bre. nazan-
 zenus de verbo apostoli: Sapientia
 huius mundi: stultitia est apud deum
A Plato inquit ibat spaciatus in lit-
 tore maris: celum aspiciendo quasi
 eleuatus consideratione. Quem
 naute residetes videtes deriserunt
 Qui cum ab eis quereretur: quid cepisset
 ruderunt. Quotquot cepimus non
 habemus: et quae non cepimus habemus.
 Pannos enim expedicularum
 pediculosos mactabant: et sic eos
 non habebant: Plato vero dirigens
 cogitatum ad pisces: cogitauit quae
 id posset esse: et sic tandem cogita-
 uit: quod non comedit nec dormiuit:
 et mortuus est. Ex quo infertur predictus
 sanctus sapientiam mundi esse stultitiam
 apud deum. hoc non assero: sed au-
 diui a fide digno qui fuit in greca
 asserens tractatum illum apud grecos
 esse communem et vulgatum. De morte vero
 Platonis. poli. vbi. s. ait. Deces-
 sit autem octuaginta annis et vno
 completis in tanta reuerentia homi-
 num: et integritatis auctoritate ut
B diu dubitatum sit: dijs an semidijs
 ponere esset aggregandus. Sed euz
 etate illa deficiente: merita. virtu-
 tum eius tanquam incredibilia quo-
 dammodo ad antiquitatis fabulas ver-

gerent: ipsi inter semideos vene-
 rati. Et ab eo scribitur ut quiddam ma-
 ius homine: minus deo fuisse doceat.
 hec ibi. Et Augustinus. de ci. c. xiiij.
 ait. hunc platonem. Et ab eo inter se-
 mideos connumerandum putauit.
C Capitulum decimum septimum. De
 honore sibi exhibito post mortem.

Et hoc eodem Seneca. epistola

D lxi. dicit. Nam hoc scilicet
 scis puto platonem diligenti-

tie sue beneficio contigisse quod na-
 tali suo decessit: et annum illum vni-
 atque octuagesimum impleuit sine
 vlla detractioe. Quod magni qui
 forte athenis erant immaluerunt
 defuncto amplioris fuisse sortis
 quam humanitati: quod consumisset per-
 fectissimum numerum quem noue no-
 uies multiplicata proponunt. Non
 dubitantes propter paucos dies qui
 deficerent ex ista summa sacrifici-
 um remittere. hec ille. Et de oc-
 casu siue morte tanti luminaris:
 ait poliera. vbi. s. c. vi. Sol e celo
 visus est cecidisse: quod die philoso-
 phorum princeps plato rebre ex-
 cessit humanis: et quasi lucernam mun-
 di extinctam defleuerunt: qui ad thro-
 num sapientie: cui ille diu prese-
 derat sua arbitrabantur studia per-
 ferenda. Et de eius morte Tullius.
 de seneca. c. li. dicit: quod vno et octua-
 gesimo anno scribens plato mor-
 tuus est. Quod nobilis ergo fuisse
 philosophus in philosophia. que
 eum nobilem fecit ut. s. habitus
 est a Seneca. et quod multis imitandus

tan dictis q̄ factis patet confide-
rante premiffis.

¶ Quia distin. De vita Aristo-
telis.

¶ Capitulum primum. De ori-
gine eius & parentibus.

Scet Plato nobilis
philosoph⁹: multos

habuerit discipulos il-
lustres: tñ cū Aristo-
teles eius discipulus

uir excellentis ingenij: sibi in do-
cendi officij successisset: q̄si ma-
turinum sydas fultit hoibus: & q̄
busdam multiplicis philosophie
preceptis: velut varijs sapientie
radijs illustrauit orbē: & tāq̄ ocu-
loꝝ vetera caligine: ad intuedāz
veritatis spēs: mētes hominum
reparauit: put d̄r in poli. vbi. s.

Sz anteq̄ colligant q̄ d̄ eo dicta
sunt in diuersis libris: scribat tra-
ctat⁹ de vita ei⁹ translāt⁹ de greco
in latinū vt d̄r: maxie qz nō ha-
betur a m̄tis coiter. **¶** Aristote-
les gente qdē Macedo: patria
ho Astragorican⁹ Strageta autē
ē ciuitas Tracie: vicina olyntho:

& Bothoni. Suit aut filius Mi-
chomachi & festidie ambobus a
Bachaone Eleptade descen-
dētib⁹. sicut designat epigrama
quod fuit d̄ ipso sic di. Festus fuit
m̄se: Michomaco genitore: q̄ de-
scenderunt ab Esculapio isignis
Aristoteles. Sed Arminastus &

Armistei. Michomac⁹ aut pater
Aristotelis: medicus fuit Arimi

thi regis macedonū p̄fis Phil-
lippi. Ad memoriā aut pprijs p̄fis
Aristote. filiū suū Michomacū
appellauit. cui Michomaco ethi-
cam scripsit. Itaqz habu⁹ q̄ fuit
ei circa medicinā & phiam: fuit si-
bi a patre & ppria generatiō ep⁹
morte aut Michomachi & festi-
dis parentū: ducit a q̄dam noie
Praxeno Achirinū. Cui⁹ samā
& nutrimentū habēs: in memoriā
filiū suū Michanora educauit: &
docuit: ac filiū sibi fecit. Et i mor-
te sua p̄cepit in testō filiam suaz
nomine pythaydā genitaz sibi a
pythayda tradi dicto Michanori
in vxorem.

¶ Cap. m. ij. De eius etate q̄ iuit
Athenas: & qñ adhesit Platōi.

Aristoteles aut iuuenis
adhuc existēs: doctrinā
eloquentie docebat: put

declarant homerica comenta ab
eo scripta. & Iliadis dictamē. qd̄
dedit Alexandro: & dialog⁹ de poe-
ria: & tractat⁹ de poetica & rhetori-
ca. Fact⁹ aut ānoz decē: & septē &
pithia p̄cipiente: ipz phari: mit-
titur Athenas: vbi adherēs So-
crati: moratus est cū eo annis tri-
bus. Mortuo aut Socrate: ad-
hesit Platōi: & morat⁹ est cum
eo annis viginū vsqz ad finem
Platonis: sicut ipse declarat scri-
bens Philippo. Et tantā Pla-
tonis dilectionē ad ep⁹ est: & dili-
gentiā circa studiū phierqz Pla-
to domū Aristotelis: domū lecto

nam vocabat. Et frequenter dice
 bat. Eam ad domum lectoris. Et
 ipso absente a lectione clamabat
 Intellectus abest: surdum est audio
 rum. Dixit autem post mortem Pla
 tonis annis trigintatribus: prius quod
 de doceret Alexandrum filium Philippi
 patrem circumiens cum eo multam
 terram: partim componens libros:
 partim doctrinis imminens. Non
 est autem verum quod edificauerit
 vicium contra Platonem. vivum exi
 stentem sicut Aristosennus accu
 savit: et Aristides postea persecutus est
 Adhesit enim Platoni usque ad
 finem eius. Plato autem natus
 fuit Ductuno dominante atheni
 ensibus et vivens annis octuagi
 ta duobus secundum doctores: ut supra
 dictum est: anno octuagesimo pri
 mo vitam finiuit sub Theophi
 lo. Aristoteles vero natus sub Dios
 copho: et vivens annis sexaginta
 tribus moritur in tempore Philo
 lodei. Adhesit autem Aristoteles
 Platoni in tempore Naphigeni
 Et fuerunt a Theophilo sub quo mo
 ritur Plato usque ad Philodeum
 anni viginti tres: quibus supervi
 vit Aristoteles Platoni. Non est
 enim verum sicut quidam men
 tiuntur: quod quadraginta annis mo
 ratus sit Aristoteles sub Platone
 tempore Adoxii. Aristoteles
 enim sexaginta tribus annis vi
 vente tres anni restant a morte
 Platonis: ablati decem et septem
 quibus studuit in trivio: et tribus

quibus fuit cum Socrate: et ablati
 quadraginta quibus fuit cum Pla
 tone. sicut ipsi dicunt. In tribus
 enim annis non solum fuerat im
 possibile tanta componere: sed nec
 etiam facile legendo tanta trans
 currere: sicut Philothorus hys
 toricavit. Nec etiam fuit conue
 niens Aristoteli extraneo existen
 ti posse id facere contra Platonem
 qui erat civis et valde potens: pro
 pter Sabriam: et Thymeam prin
 cipantes Atheniensibus: et gene
 re sibi cognatos.

Capitulum tertium. De eius honore
 apud principes: et de eius pro
 fectu.

Est mortem autem Platonis
 Spegippus quidam suscepit scolas
 suas fuerat enim hic filius Sparthonis
 sororis Platonis. Aristoteles autem
 morebatur in Macedonia docens
 Alexandrum Philippi filium
 Et in tantum honoratus est a Philippi
 et Olympiade matre alexandri
 quod sibi construxerunt eum eis
 statuas: et in magna parte fuit com
 sors regni eius: et multum labora
 vit pro rege. Et cum esset magna
 pars philosophie ad benefaciendum
 postea usus est. benefaciens et sin
 gulis proprie: et omnibus commu
 niter. Et quod multis quidem proprie
 benefecerit: declarant ab eo mis
 se epistole de quibusdam ad regem
 Quod autem communiter benefece
 rit multis: demonstrat illud: quod

M

N

O

uitatē suam Stragicam dirutam prius a Philippo: induxit Alexandrum reedificare: et regionē aliam ipsi tradi. Propter quod et Stragerini festiuitatez celebrāt Aristotelē: ipsam Aristotelīā appellantes: et mensem in quo festiuitas celebrat Stragericū nominant. Et etiam Ephesum vrbez Theoprasti: et Theophani discipulorū eius destruendam liberauit a destructione. Stragerini corpus Aristotelis mortui in Calcede reduxerunt in Stragerā: et altare construxerunt in monumento: locus ipse Aristotelicū appellantes: ibiqz ad consilium cōgregabantur. In multis autem etiā Atheniensibus benefecit: put de clarat tractat⁹ q sunt ad Philippum. Sō Athenenses in Acropolis. illi statuam construxerunt. vt autem etiam omnibus benefaceret: scribit Alexandro libru de regno: docens euz qualiter oz regnare et in tantū mouit animū Alexandri ad benefacienduz: q dicebat. Quia non feci bene hodie aliquibus: non regnaui. Qd equale est egroto medice morbo ephimero: propter qd ea die operationes sanorum non facit. Iuvene autem existente Alexandro et militante contra persas eundo cum eo: neqz tunc abstinuit philosophari. Tunc enim composuit hystoriam ducentarum quinque ginta policiarū: et associauit eum

vsqz in persiam. Ubi bello facto redijt in patriam suam. Et Antipater. suscipiens Alexandri regnū in honorem Aristotelem habuit non minus q Alexander.

Capitulum quartum. Quasi contradixit Platoni in quibusdam et quare.

In Egipto autem nepote Platōis mortuo: eius discipulos suscipiūt Xenocrates: et Aristoteles sapientissimi. et Aristoteles quidem regebat in Licio: Xenocrates in Academia: vbi et Plato studuerat. Non enim sicut Aristoteles et Aristodes dicunt Platone viuente: et in Academia docente Aristoteles edificauit Licium contra eum. Quod quidam temptat dicere propter id quod in pluribus contradicit Platoni. Contra quos dicendum: q non simpliciter contradicit Platoni: s non intelligētib⁹ ea que sūt Platōis. Si autem et Platoni contradicit: non est inconueniēs. Et enim in his que Platōis sunt sapit. Platōis enim sermo est. q magis oportet curare de veritate q de aliquo alio. Et alibi dicit. Amicus quidez Socrates s magis amica veritas. Et in alio loco. De Socrate inquit partū est curandum de veritate v o multū. Hoc igit et Aristoteles fecit: et destruxit verba Platōis quibus cōsona sibi fecit: nolēs despiciere ve

Sritatem. Habuit autem multam dilectionem ad Platonem ut patet ex eo quod aram sibi consecrauit: in qua ita conscripsit. Aram Aristoteles hanc fundauit Platoni: quem non est conueniens malis laudare. Forte etiam neque ad ea que videntur oppugnare Platoni sed ad eos qui male intelligunt ipsa sicut et genitrix esse celum in libro qui est de celo. Quidam enim extra intellectum: illud posuerunt et alia propria sensibilia. arbitrati sunt ipsa ut homines immortalē et equū. Quod enim non vult ipsa oīno nō eē oīdit i methaphisicis. di. duplice esse ordinē: hunc in duce exercitus hunc in exercitu: et alterū eē causam alterius. Et in libro de intellectu dicit: quod est secundum animum esse res.

Capitulum quintū. De moderantia eius in scribendo et loquendo

Aristoteles autem Aristoteles moderatus fuit modis.

TUnde ait in predicamentis. Non oportet prompte diffinire: sed quod multociens consideratur. Et dubitare de singulis nō est inutile. Et in his que de bono oportet reminisci hominem existentem non solum bene fortunatum. sed etiam demonstrantem.

VEt in ethicis. Nichomachus: amicus quidem vir. amica autē veritas. ambobus vō entibus amicis: sanctam prebonorare veritatem. Et in methauris. Horū qui

dent quedam dubitam: quedas vō attingimus secundum aliquem modum. Et in eisdem. Neque semel. neque bis: sed infinite easdem opiniones fieri hominibus: quod non multum sapientia superbiamus: in quibus inuehire videmur: Et talis quidem secundum vitam fuit Aristoteles philosophus.

Capitulum sextum. De eius studiose: scriptis: et libris.

Dedit autē philosophiē plura que ab ipsa elegit.

Ethice quidem addidit: felicitatem neque in exterioribus bonis constare sic Plotinus ait. Neque in anima solum sicut Plato posuit sed habere quidem formam in anima: coinquinari autē et contristari solum ipsam ab exterioribus nō bene se habentibus proprie dictionibus vtens: Et enim: que inquinantur interioribus ipsa pulchritudinem habent: occultant autē secundum solam superficiem: et contristata eandem magnitudinē habēt secundum veritatez. Philosophiē addidit quantum essentiam. **P**artheumator autem exigonū esse cōmuni visuū. Propter quod in plus excedit visus cuius inspicit magnitudinem. Et secundum hoc nihil eorum que non simul totum videt: et sic maiorem fieri axem base que est ex hoc: et exigonum cōnū perficere. **T**heologie vō quibus nihil addiderit: nihil tamen de ea diminute determinauit. Non enim

solam mundana vidit: sicut qui-
 dam putant: sed ea q̄ supra mū-
 dū sunt: sic d̄clarat. viij. d̄ phico
 auditu. di. q̄ prima cā neq̄ per se
 numero: neq̄ fm̄ actus: ex hoc
 demonstrans: q̄ diuinum neq̄
 corpus est: neq̄ passibile. Com-
 posuit autem medi. in alia. p̄blemu-
 mata: et phisica problemata i oc-
 tuaginta libris existentia: et con-
 spectiua problemata: et metaphi-
 sica et scriptas ab eo iustificatōes
 grecarum ciuitatum: cum quib⁹
 Philippus lites grecorū deter-
 minabat. Scripta autē est ab eo
 hystoria politiarum posterit⁹. In
 philosophia autē transcendit hu-
 manam mensuram: nihil dimi-
 nute tradens seu tractans de ca:
 sed multa addiciens ex sua soler-
 tia: totam direxit philosophiam.
 Logice quoq̄ apposuit distiguē-
 res a rebus faciens demonstrati-
 nam scientiam. Antiq̄ enim: de-
 monstrare quidem sciebant: sed
 demonstrationem facere ignora-
 bant: ideoz patientes coriarijs: po-
 tentibus quidem, vti calceis: non
 potentib⁹ autē rationem assigna-
 re. Insurgentibus autē ipsi Athe-
 nicis: iuit Calcidam hec dicēs
 Concedam Atheniensibus bis
 peccare in philosophia. Et mit-
 tens Antipatri: scribit Athenien-
 sibus cōmorari: periculū. Et di-
 xit illud Homerū. Puto nanq̄
 supra picū senescit: ficus autez su-
 pra ficum: successione accusatoz

enigmatice loquens.

¶ Caplm̄ septimū. De ei⁹ etate
 in qua mortu⁹ est: et de eius ple-

et discipulis.

¶ Ixit autē Aristoteles an-
 nis sexaginta trib⁹. Nā
 quindecim ānos habēs
 adhesit Socrati: et cum eo fuit tri-
 bus annis: Adhesit autē Plato-
 ni viginti annis: post mortez quo-
 q̄ Platonis vixit viginti tribus
 annis. Totū autē tempus vite ei⁹
 numeratum fuerūt anni sexagin-
 ta tres. Et mortu⁹ est in Calcide
 dimittens testamentū scriptū: qd̄
 fertur ab Andronico et Ptholo-
 meo: cū voluminibus suozū tra-
 ctatum. Dimisit autem filiū Ni-
 chomacū: et filiam Pythaydas
 proprios discipulos Teophrastū
 Phanium: Ludimū: Calidum
 Aristotenē: et Dyatheocum. Tra-
 ctatus autē mille numero. Mul-
 tum autē potuit cum regibus qui
 tempore suo fuerunt: Philippo:
 Olympiade: Alexandro: et antipa-
 tre. Potētia vsus est organo phi-
 losophie. Proprium autē fuit phi-
 losophie Aristotelis: nō discede-
 re a manifestis. Post demōstra-
 tiones enim esset multorum testi-
 monia ferre. Et predictis concor-
 dat quod ait Cōmentator in p̄n-
 cipio Ethicorum. Titulus inquit
 libri morum Aristotelis Strage-
 rici ad nichomacum Stragerice
 opidū: vno natus Nichomac⁹

q vel pater vel amic⁹ hec ille. De ipso v^o Aristotele Aug. viij. d. ci. c. xi. Aristoteles inquit Platonis discipulus: vir excellentis ingenij & eloquio Platonica quidez impar: sed multos facile superans: cum sectam peripatheticam condidisset: de abulans disputare consueverat: plurimosq; discipulos preclara fama excellens: viuo adhuc Platone in sua heresim congregauit. hec ille. Qualis v^o etatis fuit: qm incepit audire Platonem: ait magister i hystoris superbest: q; erat tunc decimoctauum annum agens.

¶ Caplm octauū. De eius ingenio: & studio.

Galio autem ingenij fuit

q ait Tul. i. de diuinatione

c. xi. q; fuit vir singulari

ingenio: & pene diuino. Et idē in prologo. tul. q. dicit. q; fuit vir summo ingenio: & scientia copiosus.

¶ Quas autem studij luit partez ex fructibus ei⁹. s. ex libris ab eo editis: & eorum artificiosa subtilitate. De cuius studio: primo Alexander dicit. Sorte Macer palles in cōpto crine magister. Nec facies studio male respondebat.

¶ Alptis exierat thalamis: vbi non corpore toto: Perfecto: logyros pugiles armarat elencos. & q; difficile: studium non pderē vultu. Luita nocturnam sapiebant ora lucernam. Sedq; maritabat

tenuis discrimine pellis. Ossibus in vultu: partesq; effusa per oēs. Altriculos manuū. macies ieiunia premebat. Ex quibus patet. q; fuit moderantia temperatus: & maceratione voluptatis sibi auster⁹. Unde Hale. li. vij. c. vij. preceptū Aristotelis fuit: vt voluptates abeuntes considerem⁹: quas quidez sic ostendendo innuit: fessas eniz pnieq; plenas animis nostris sibi cit: quo minus cupide appetant. ¶ Capitulū nonum. De eius eminentia. ob quā sibi nomē phi est appropriatum.

Galio autē philosophus q; fuit ait bene Alucena. iij. metha. c. v. q; fuit egregius phs & Rabi moyses. li. i. c. iij. dicit: q; fuit princeps philosophoz. Et dē eo Doli. vbi. s. dicit. q; tractauit omnes philosophic partes. & precepta dedit in singulas. Sed pre ceteris sic rationalem rededit intus suum: vt a possessione illi⁹ videret omnes alios excessisse v^l exclusisse: Ita vt cōmune nomen omnium philosophorum antho nomatice. i. excellenter sibi proprium esse meruerit. Fuit autem facūdus elloquio sed vberior sensibus: & doctus omnium sententijs obuiare. Sequitur. Fuerunt q; cum incubi demonis filiū crederent. ppter agilitatem corporis perspicaciam ingenij: & glorie appetitum: qua multiplici industriis

omnib⁹ precipere consueuerat. Hec ibi. Unde et quidam sapiēs in suo tractatu ait. q^d Aristoteles gloriabatur se habere spiritus familiarē.

¶ Capitulū decimū. De ei⁹ industria: et ordine in docendo discipulos.

Fuit autem in docēdo industri⁹ et peritus. Docēbat enim discipulos pro eorū capacitate: et diuersa diuersis tēporibus. ut *Alu. geli⁹. li. viij. c. x. di.* q^d cōmentationum quas tradidit Aristoteles due erāt species: vel que ad rhetoricas meditationes facultatem arguitarū ciuiliūq^{ue} rerum noticiam cōducebāt: siue apoatya v^t agroatya: in quibus philosophia eminentior subtiliorq^{ue} agitabat: q^{ue} etiam ad nature contemplationē disputationes dyalecticas huic discipline exercēde tempus dabat in *Licio* matutinū: Neq^{ue} ad eū quemq^{ue} admittebat: nisi quorū aut ingenium: aut eruditōis elementa atq^{ue} in docendo studium laboremq^{ue} explorasset. Illas v^o exotericas auditiōes exercitiūq^{ue} discendi in eodē loco vesperti faciebat: easq^{ue} vulgo iuuenib⁹ sine delectu prebebat. Et roq^{ue} tempore ambulans differebat: omnūq^{ue} rerum comentarios seorsum diuisit: vt et dicerent partim exotera partim agroatica. hec ibi. Et *Poli. vbi. s.* Sic est qui primus

studiorum genera in agroticum et exotericum d^e distinxisse. Mas et familiares et q^{si} domestici admitterant in agrotica. Exoterica v^o non modo extraneis sed etiā hospitib⁹ et peregrinis patebant. Artificiose ergo et ordinate docebat. Quā efficax v^o fuit in docēdo. dicit. *Poli. ibidem.* Sic est inquit: cuius disputationibus effectum est. vt Academia moueretur magis ratione q^{am} collisione ventorum. Licet enim pipareticus non Academic⁹ censeat: eo tamen sollicitate de singulis maxime ceperunt Platonici qui relictū fuerant fere de oibus disputare.

¶ Capitulu⁹ vndecimū. Quasi fuit studiosus ad cognoscendū nās animalium.

Quasi v^o studiosus et laboriosus fuerit ad cognoscendū naturas rerū: narrat *Plinius li. vii.* q^d *Alexander* magnus inflat⁹ cupidie. nō scendū naturas animalium. *Aristotelis* sūmo in omni doctria viro aliquot millia hominū: toti⁹ *Asie* grecieq^{ue}: tracie: parere iussit: Qui venatus aucupia pullatus alebant: quibus varia armenta: aluearia: piscine vitaria in cura erant: ne quid vnq^{ue} genitum ignoraret ab eo. Quos percunctando quinquaginta fere volumina illa preclara d^e animalibus condidit.

Capitulum duodecesimum. De subtilitate et breuitate librorum suorum et quare sic edidit eos.

Eam subtiliter: et quod profunde: multa sub breuitate comprehendendo: libros diuiserit: patet ex Zulo gelio ubi. s. Cuz inquit libros ab eo editos et in vulgo publicatos rex Alexander cognouisset. atque ea tepestate armis exercitum omnem prope Asiam teneret: regemque darium preliis et victorijs vrgeret: in illis tantis negotijs has ad Aristotelem misit: non eum recte fecisse quod disciplinas agroaticas quibus ab eo eruditus foret: libris foras editis inuulgasset. Nam qua inquit alia re prestare poterim: si ea que a te accepimus: omnium rursus communia fiant? Ego quippe doctrina antequam malim quam copijs atque opulentijs. Rescripsit Aristoteles. Agroaticos libros quos editos quereris: puidet ut archa abscoditos: nec editos scito: nec non editos: quoniam his solum cognoscibiles erant. scilicet qui poterant ex breuitate multa comprehendere. Sed autem libros suos sub tanta breuitate et difficultate ediderit: aliquid ascripserunt inani glorie et inuidie: prout ait Alexander neque lib. i. de naturis rerum. Certum est inquit: quod dictus philosophus sic scripsit victori peleio. scilicet Alexandro mundum subiuganti. et impatienter ferenti quod ipse dyalecticam elaborasset ita

edi. Ita inquit edidi: ac si non edissem. **O** ostentatio: et inanis gloria que ipsum: dyalecticam sic edere compulit. **O** inuidia: dum anxietate decise breuitate fere singula perstrinxit: adeo ut vel modicum ipsius opus: totum sibi vendicet lectorem. hec ibi. Posset tamen dici: sic eum libros edidisse ad exercituum studentium: et hoc ex artis exigentia que est circa bonum et difficile: Unde ait Pappus. quod quoniam librum perherminias scriptabat calamum in mente tingebat. **O**mnis enim locutio accepte rei interpretis est. Sicque liber ille subtilissimus.

Capitulum decimum tertium. De eius auiditate in habendo libros alienos.

Iacet autem fuerit tantus plus: et tamen profundus: libros tamen aliorum non contempsit: imo care emit: ait Zulgelius lib. iij. post principium di. quod Aristotelem traditum est: libros paucos Spegippi phi pro illius mortem emisse talentis accitis tribus. Ea summa numeri nostri est sextertia duo et septem millia. De Aristotelle vero Alexander neque lib. de naturis rerum dicit: quod primus: si logismos distinxit: artificiosam methodi termini inuentionem tradidit: et theoreumata libri duodecimi Euclidis inuenit: primosque colores theoricos distinxit. Et cum in omni phijs primatus teneret: sola

tamen medicinā p̄fessus est. Idē
Audiens Xenocratem eleganter
perorare: indignans ait. Turpe ē
Aristotelem docere: Xenocratez
v̄o pati dicere. Et ibi alia d̄ dictis
& factis eius.

¶ Capitulum decimumquartū.
De absconsione librorum suozū
in morte.

N q̄ **O** Aid v̄o factus sit de mul-
tis libris eius. ait Alexā-
der neq̄ vbi. s̄. Aristotē-
teles inquit viāz vniverse carnis
ingressurus: subtilissima scripta
sua iussit secum in sepulcro recō-
di: ne vtilitati posteritatis sue de-
sernirent. sed nescio qua vi natu-
re aut artis potentia: ne dicam
magice artis pdigio locum sepul-
chri sui vicinum circumquaq̄z si-
bi appropriauit: vt illum etiā his
diebus nemo intrare possit. Se-
runt nonnulli dictum locum scri-
pturam: & scripta ibi reposita anti-
christam putāt inspecturū. Affe-
rent enim vt aiunt nuntij eius se-
creta Aristotelis conspectui eius
q̄ v̄dōium abhominacionis & del-
solacionis erit. Sed incertis quis
adhibere fidem audeat: hec ibi.
Et sic recitando nō adherendo
predicta dixit.

¶ Cap̄m decimūquintū. De cu-
piditate glorie.

Ad suz aut glorie aniduz
& laudis esse. ait Gale. li.
vii. c. v. & recitat Poli.
vbi. s̄. Non modo inquit subtili-

tate quā cunctis celebris est: sed
mira auiditate discendi eualluit.
Ideo quidē vt Daltoni merito
proximus fuisse videat: cum lau-
dis fuisse auidissimum v̄ el ex eo
constet: q̄ cum Theodoti disci-
puli libros artis oratoric: vt eos
ederet p̄tempisset: moleste serēs
tantuz laudis & glorie alij cessisse
proprio volumine quibus rebus
insistēs plant^o sibi de his i Theo-
doti libris dictuz adiecit. Ex quo
cōcludit Gale. q̄ gloria ne ab his
qui contemptum eius introduce-
re conant negligitur. Nam & vo-
luminibus nomina sua adiciunt
vt quod p̄fessione leuant v̄ surpa-
tione memorie assequant̄ hec ibi
Qualis autem fuit in scribendo
libros & docēdo alios: patet in su-
tis scriptis. Est enim dicit Alexan-
der neq̄ vbi. s̄. Ingenium Ari-
stotelis cōmendare superfluum
est: q̄ solem iuuare facib^o: super-
uacnū. Omnem enim partē phi-
losophie rōnalē: & naturalē mo-
ralem edocuit: & scripto tradidit.
¶ Capitulum decimum sextum
De enigmatibus & moralib^o v̄
c̄tis eius.

Enigmata v̄o Aristote-
lis recitat Hieroni. li. iij.
cōtra rufinum. que sunt
hec. Stateram ne trāsileas. i. ne
p̄tergrediaris iustitiam. Ignes
gladio ne foueas. i. iratum & tu-
midum animum verbis maledi-
cis ne laceas. Coronā minime
carpendā

carpendam. i. leges vrbium conseruandas. Cor non comedendū in uerozē de animo deponenduz
R Cum pfectus fueris ne redeas: i. post mortē: vitam istam ne desideres. Per viam publicam ne ambules. i. ne multozū seqris errores. **S**yrundinē in domo non suscipiendam. i. garulos et verbofos sub eodem tecto non habendos. **S**eneratis superponendum onus: deponentib⁹ non cōicādū id est ad virtutem incedentib⁹ augeta precepta: Tradendos se ocio relinquēdos. hec ibi: **S**ul
Sta quoq; alia moralia et preclara scripsit et dixit in libris quos composuit ad moꝝ correctionez. **S**i cut in libro quem fecit de ebrieta te sicut dicitur primo Saturnal. et in illo quez edidit de numero de quo loquit **S**iero. **S** Jouin. **S** Cuius uerba quedā recitat **S**al. li. ij. c. vij. ubi narrat dictum eius vtile. **S** Aristoteles inquit d semet ipso in neutram partem loq ho minē debere predicat: quoniam se laudare: vani vitupare quoq; stulti est. **S** discretus fuit in consulendo ibidem **S**al. **S** Aristoteles inquit **S**alistenes ad **S**alexādrū mittens monuit: vt ei aut nunq; aut iocūdissime loqueret: quo sci licet apud regias aures: nil silentio tutior: vel sermone acceptior esset. Ille vō dū **S**alexandrū gaudentem cernebat: et ad macedonicos moꝝ dū inuitū reuocare

persisteret: spiritu carere iussus est: seramq; neglecti salubris cōsiliij penitentiā egit. hec ibi. **S** vō doctus fuerit et discret⁹ in docēdo **S**alexādrum: orbem regere: patz primo **S**alexandreydos: vbi recitant salubria eius consilia: et egregia documēta. **S** Consultor inquit procerū seruos contemne bilinques. Et neq; ne quos humiles natura iacet pcepit: **S** Exaltes etc. **S** Mecnō et in epla quam misit ei cōsilia suavit. vbi ait. **S** **S**alexander serua animā tuā nobilissimā que p̄mendata est tibi: nō vt de honestaturo sed vt glorificaturo. Et sic de alijs que ibi ponit.

S Capitulum decimū septimū. **S** Qualiter p̄munivit **S**alexandrū a puella veneno nutrita.

S E his pater: q; fidelis fuit suo discipulo quem docebat. vnde legit in dicta epistola: q; fuit puella quedā missa **S**alexandro a regina in dorum que nutrita fuerat et imbuta veneno serpētū. Ita q; natura ei⁹ versa fuit in naturaz serpentū. **S** Que cōfigebat visum in faciem hominum: et interficiebat eos solo visu. Et nisi **S** Aristoteles p̄munisset moꝝ **S**alexandro subsecuta fuisset in ardore coytus cū illa.

S Capitulum decimum octauū **S** De eius sollicitudine p̄ republica.

S Nam vō sollicit⁹ fuit et pius erga rempublicā: patet i libris suis: siue in po

litica quam edidit ad reipublice
gubernationē ⁊ ad singulorū in-
structionem q̄liter debent viue-
re. vñ de sua sollicitudine Gal. ii.
l. c. vi. Aristoteles inquit sup̄ me
vite reliquias sensibus ac rugo-
sis membris: in summo litterarū
otio vix custodiēs adeo valenter
pro salute patrie incubuit. vt eam
hostilibus armis. solo equatam
in lectulo atheniē. iacens: mace-
donum manibus quibus addic-
ta erat eriperet. Itaq; vrbe strata
atq; euerſa. alexandri familiari-
tate q̄ restituta est Aristotelis no-
tum opus est. Sollicitus igit̄ pro
republica in liberatione ei⁹ ⁊ pi⁹
fuit cōpatiendo indigentib⁹. In
tractatu enim de dictis phozum
legit̄ eū dixisse: qd̄ id solum habz
paupertas incōmodi: qd̄ alios tu-
nare nō pōt. Pius ergo fuit ei⁹
affectus ad indigentes vt videt̄.

¶ Caplm. xix. De ei⁹ discretiōe
in iudicādo ⁊ eligēdo successorē

In iudicando aut̄ fuit p-
uidus ⁊ discret⁹: ait Au-
gelius lib. xv. c. iiii. di. qd̄
Aristoteles philosophus annos
fere iam nactus duos ⁊ sexaginta
unū: corpe defuncto: ac spe vite
tenut fuit. Tunc omnis ei⁹ secta-
toꝝ cohors aduenit: obsecrans:
vt ipse deligeret: loci sui magiste-
rii successorē: quo post summus
eius dies p̄uide vt ipso vterētur
ad studia doctrinarū cōplenda
extollēdaq; quibus ab eo imbu-

ti fuissent. erant enim multi boni
i eius ludo discipuli: sed precipui
duo Teophrast⁹ ⁊ Theonem⁹
qui ceteros doctrina ⁊ ingenio p̄-
stabant. Prim⁹ ex insula lesbo.
Secūd⁹ ex Rhodo. Ille r̄ndit
se facturum qd̄ vellent: cū id sibi
foret tempestiuū. post breui tēpo-
re cū p̄ntes eēt qui hoc petterāt.
cū biberet vinuz: dixit in salubre
eē sibi ⁊ aspez: s; q̄ri debere. vel
Rhodiū: vñ Lesbium petijt: vsu-
rūq; se illo dixit: qd̄ se magis iu-
uisset. Et cuz afferrent Rhodiū
petit ⁊ dgustat. Firmū igit̄ hercle
⁊ iocūdū petit mox lesbiū. Quo
degustato: vtrūq; ingt opioꝝ bo-
nū. Id vbi dixit nemini dubiuz:
qn̄ lepide sūt verecūde sibi suc-
cessorē: illa vice n̄ vinū delegit: s;
Is erat ex lesbio Teophrast⁹ sua
uitate ligue piter ⁊ vite insignis.
Itaq; n̄ diu p̄: Aristotele defū-
cto: ad illum omnes accesserūt.
hec ibi. Curiali ergo modo ⁊ di-
creto sibi successorēz elegit. Nec
mirū si esset discret⁹ in homini-
bus diudicandis: vnū alij prefe-
rendo: qui fuit etiam discretus i
diudicando: in eodem homine:
quid magis preferendū: ⁊ quid
condemmandū. vnde Boe. iij. d.
consola. dicit: qd̄ sicut ait Aristo-
teles: si lineis oculis homines
vterentur: vt eorum visus queq;
obstantia penetraret: nōne intro-
spectis viscerib⁹ illd̄ Esclypiadis
superficie pulcherrimū corpus

B impissimus videretur. Igitur te
 pulchrum videri: non tua natu-
 ra sed oculorum spectantium red-
 dit infirmitas. hec ibi. Quo ante
 docente: fuit ita discretus narra-
 in tractatu de speculo: q̄ sciscitan-
 te alexandro quo docente profi-
 teretur se scientem: rebus inquit
 que non nouerunt metiri. Ibidē
 recitant aliquę sententię sue: que
 sunt hec. Nunq̄ verecūdiōres
 esse debemus q̄ cuz de his agit.
 Item viri boni est: nescire face-
 iniuriam. Item iniuria irrogata
 iniuste: eius est infamia qui facit.
C Item aduersus inimicos inter
 parietes nostros victoria est q̄-
 renda. Admiranda igitur et lau-
 danda claritas et bonitas lucis
 eterne q̄ ita iradianit et illūinauit
 tot radios veritat̄ et lūina p̄ phos-
 tenebrosos tenebris infidelitatis
 Deus enī reuelauit illis Ro. i.
C Caplm. xxi. De ei⁹ morte.
 E morte v̄o Aristotelis
D scribitur in tractatu Gre-
 gorii Maçançeni: de quo
 supra dictum est: q̄ cuz in grecia
 apud Nigrūpontem sit fluxus
 maris et reflexus quasi siml' Ari-
 stoteles volens inuestigare cām
 venit videre: et diu considerans:
 cum non posset inuenire causam
 sufficientem: vt sibi videbat: ex
 indignatione alloquens aquam.
D ait. Quia non possum capere te:
 capias me. Et se precipitauit et sub-
 mersit. Ex quo concludit dictus

sanct⁹: q̄ sapientia mundi: stulti-
 tia est apud deum. hoc dico non
 asserendo sed recitando audita a
 fide digno: qui in grecia conuer-
 satus asseruit predictū tractatum
 ibi comuniter esse vulgatum. Et
 hoc potuit esse: qz licet de⁹ reucla-
 uerit mltas v̄itates philosophis
 de rebus creatis: timore tamen
 superbie euauerūt in cogitatio-
 nibus suis. Ro. i. Et hec ad pre-
 sens sufficiant de Aristotele.

C Capitulum viceſimūprimū.
 De alijs discipulis Platonis: vt
 de Apuleo et dieſ ei⁹ ac sententijs.

E alijs v̄o discipulis pla-
D tonis: et qui sibi successerunt
 in sua scola: Augu-
 viij. de ciui. c. xi. Cū post mortē
 inquit Platonis Spegippus: so-
 roris eius filius et Xenocrates ei⁹
 dilect⁹ discipulus in scola ei⁹ que
 Achademia vocabat̄ eidem suc-
 cessissent: atqz ob hoc et ipsi: et eo-
 rum successores: achademici ap-
 pellarent: recentiores tamen phi-
 losophi nobilissimi quib⁹ Plato
 sectandus placuit: vouerūt se di-
 ci peripateticos: aut Achademicos
 seu Platonicos. Ex quibus
 valde sunt nobilitati greci Plo-
 tin⁹: Zabicus: Porphirius. In
 vtraqz autem lingua scilicet gre-
 ca et latina Apuleus Afer extitit
 nobilis Platonicus. Iste Apu-
 leus cōpillaui librum de deo So-
 cratis. cuius pulchre sunt senten-
 tię: in fine maxime vbi dicit. Mi

hūilēque minor: q̄ cū omnes cu-
 piant: optime viuere: & sciant nō
 alia re q̄ aīo vīni: nec fieri possit
 quin vt optime viuas: anim⁹ sit
 colendus: tamen animum suuz
 nō colant. Et ponit exēpla. *Ocu-
 li curandi sunt: vt acute cernatur
 pedes curandi: vt pernīciter cur-
 ratur: brachia vegetanda: vt for-
 titer pugnetur: & sic de alijs mē-
 bris.* Ideo animus colendus: vt
 bene viuatur. Et ibidem dicit: q̄
 artes siue scientie alie possunt si-
 ne erubescētia ignorari: sicut ra-
 tio pingendi: psallendi cantandi
 quas vir bonus contemnerē po-
 test sine vituperatione. Sed ne-
 scire bene viuere: null⁹ audet di-
 cere sine pudore. Itē: q̄ in ho-
 minibus p̄templandis noli alie-
 na estimare: sed ip̄m hominem
 considera: vt meum pauperem
 Socratem specta. aliena voco q̄
 parentes peperierūt: fortuna lar-
 gita est. Sequit. Generosus es:
 parentes laudas: diues es: non
 credo fortunē: valid⁹ es: egritudi-
 ne fatigaberis: pernix es: in se-
 nectutem abis: formosus es: ex-
 pecta & non eris. Et ibi bene de
 consimilib⁹. Et de prudētia quā
 poetico more *Alcibiades* nun-
 cupauit: q̄ comitante *Alixes* eua-
 sit pericula. De quib⁹ dictum est
 S. De *Spegippo* discipulo *Pla-
 tonis* non leguntur alia comuni-
 ter: nisi que dicta sunt scilicet q̄
Platonis in scola successit vt di-

ctū est. Et sic dicit magister in hi-
 storia sup *hēster*: castigatiōez ser-
 ui contumacis sibi *Plato* com-
 misit: quando se sensit iratus. Et
 q̄ car̄ emit *Aristoteles* libros ei⁹
 vt dictum est. s. si tamen fuit idē
Spegippus.

¶ Capitulum viceſimum ſecun-
 dum. De *Xenocrate*: & ei⁹ v̄tutib⁹
 & dictis.

Ed δ *Xenocrate* alio di-
 scipulo *Platonis* multa p̄-
 clara leguntur. Unde de
 eo *Tullius* libro de natura deoz
 c. xi. dicit: q̄ dii poterant eū audi-
 re. Fuit enī mundi & mundaliū
 magnus contemptor: ait *Tullius*
 v. tus. q. c. viij. di. *Xenocrates*: cū
 legari ab *Alexandro* quinq̄gin-
 ta talenta attulissent: que erāt tūc
 magna pecunia *Athenis*: addu-
 xit eos ad cenaz in *Academia*.
 Quibus apposuit tantum quod
 satis erat. Cūq̄ post pr̄die roga-
 rent eum: cui numerari vellet. s.
 pecuniam. Quid vos inquit *he-
 sterna* cenula non intellexistis:
 me pecunia non indigere: Quos
 cū tristes videret: triginta mnas
 accipi fecit: ne aspernari regis li-
 beralitatem videret. Itē fuit vo-
 luptatum carnaliuz auster⁹ mor-
 tificator. De cuius p̄tinentia *Ma-
 leri* libro. iij. c. iij. dicit: q̄ cū mu-
 lier lasciuia siue meretrix promi-
 sisset se corrumpere illius cōtinē-
 tiam: & nocte accessisset ad cellaz
 eius: nec ille ad eam in aliquo di-

uertisset: respondit mulier in crastino petentibus a se pactum: quod non de statua pactum fecerat: sed de homine. Elocauit enim cum statua propter eius inflexibile continentiam. Et in vita Gregorij naqanzenii legitur de duobus philosophis scilicet Xenocrate et Polomoe: quorum unus discumbendo cum meretrice nullo modo commotus aut maculatus est. alter cum eius prepotens: humi discumbere solitus erat. Et Iteus fuit modestia tranquillius: non credens de facili alienis verbis. Unde de eo Valerius ubi. s. dicit: quod cum quidam discipulus sibi diceret: et detestum multa mala dixisse de eo non credidit: et querenti quare non crederet respondit: non esse credibile. ut quem tantopere amaret: ab eo inimicem non amaret. Et illo iurante: affirmavit nunquam detestum illa dixisse: nisi ea dici expedire iudicasset. Et Iteus fuit in docendo efficax et virtuosus. Ad eius enim doctrinam polemus adolescens in illecebris nutritus: conuersus est ab illecebris: cum euz audiuisset in scholis continentiam et modestiam commendantes: ait Gale. libro. vi. De quo in propheta Comuniloquii: et Hiero. s. Iouinianum ait si. Xenocrates inquit philosophus de Tripholomi legibus apud athenienses tria tantum precepta in templo Eulegiue residere scribit. honorandos

parentes: venerandos deos. Carnibus non vescendis. De isto Xenocrate dicitur in tractatu de dictis philosophorum: quod cum uideret: furem duci ad suspendendum: ait. Magni fures puniunt minores.

¶ Capitulum vicesimum tertium. De Phedrone.

¶ Et alio de discipulo platonis scilicet Phedrone ait Fulgencius libro. iij.

Phedron helidensis ex cohorte Socratica fuit: Socrati: Platoniq; familiaris: eiusq; non in libro de immortalitate anime edit. Suit autem seruus: forma atq; ingenio liberali. Et ut quidam scripserunt: a Lenone domino eius puer ad merendum coactus: eum Creber Socraticus hortante Socrate: emisse dicit: habuisseq; eum postea in philosophie disciplinis. Is postea philosophus illustis fuit: eiusq; sermones elegantes de Socrate legunt. Et non vult dicere: quod qui prius fuerit serui prosumunt clari et philosophi. unde dicit Helvrandus. Mos fuit Platoni: libros suos intulari nominibus magistrorum: vel eorum quos magistri docuerant: ut maiorem auctoritatem acquireret. Unde dicti sunt Thimeusque Cicero transfudit: Phedron: et Sorgias et ceteri.

¶ Capitulum vicesimum quartum. De Sorgia.

L

M

N

Enim ait Tullius de senectute. c. liij. Socratis magister Leuitius Borgias centum et septem compleuit annos. Neque vnquam in suo studio atque opere cessauit. A quo cum quereretur: cur tandiu vellet esse in vita: nihil inquit habeo quod accuset senectutem meam. Pulchrum responsum: et docto homine dignum. **De** eibi. Ex quo patet: quod Plato libros suos intulauit aliquando nomine magistrorum: aliquando vero nomine discipulorum.

Capitulum vicesimum quintum. **De** Teophrasto et eius sententijs.

A

Tantum est. S. discipulus et successor Aristotelis fuit Teophrastus. Qui philosophus claruit: quia diuinitate ut ait Cicero: sicut recitat magister hystoriarum super libris Machabeorum: hic fecit librum de nuptijs: in quo preclare disputat: an vxor sit ducenda sapienti: in quo tractat de molestijs coniugiorum. De quo libro multa recitat Hieronymus. S. Iouen. De quibus parte in colloquio. Fecit et alium de amicitia: in quo presertim eas res humanas. hic dicit accusasse naturam: quod longam vitam dedit bestijs: et non hominibus. ut. S. habitum est. Huius sententie recitantur in tractatu de speculo. Expedit inquit probatos amicos probare: non amatos improbare. Item Grauius aduersarius securitate

perdidisti. Item. Amantium et ca sunt iudicia. Et sic de alijs. vltimius non prosequitur Augu. de philosophorum successione: quorum genus fuit Ionium. In eis terrenis: vbi nunc grecia dicit. De quibus Augu. viij. de ci. c. ij.

Capitulum Sexta distinctio. De vita Pythagore et eius dictis.

Capitulum primum. Ad ipse fuit auctor Italicorum philosophorum.

ideo redeundum est ad aliud genus philosophorum. scilicet Italicum. De quo Augu. ibidem dicit. quod italicum

genus auctorem habuit Pythagoram Samium: de quo ferunt nomen philosophie exortum. Nam cum antea sapientes appellarentur qui modo quodam laudabilem vite prestare videbantur: iste interrogatus: quid profiteretur: philosophum se esse respondit. id est studiosus vel amatorem sapientie: quoniam sapientem profiteri: arrogantissimum esse videbatur. Idem Tullius. v. tus. q. vbi ait. Nomen sapientie vsque ad tempus Pythagore pris enim ipse respondit se esse philosophum.

Capitulum ij. De eius origine et peregrinatione pro philosophia querenda.

Origine sua et peregrinatione pro sapientia habenda ait, poli. lib. vij. c. iij. d. quod fuit natio Samius: ne

Sociatoris diuitis filius: cui no-
men **M**ancus erat. Sed paren-
te longe ditior fuit: eo q̄ negotia-
tio patris tanta nequiuit acquire-
re: q̄ta filius cōtemnere maluit
q̄ habere. **M**agnis igitur for-
matus incrementis sapientie. egi-
ptum primo: mox Babiloniam
ad adiscendum siderum motus
originemq̄ mūdi spectandas p-
fectas: summam scientiaz conse-
cutus est. Inde regressus Cretā
et Lacedemoniam: ad cognoscē-
das **M**inoys et Ligurgi inely-
tas ea tempestate leges conscen-
dit. et. De hoc **A**ug. epistola. iij.
dicit q̄ pheraquides **A**ssirius cū
disputasset **P**ictagoram Sami-
um: ex disputationis sue nouitate
pmotū: athleta fecit philosophū
¶ **C**apitulum tertium. De ei⁹ au-
toritate: et honore.

Et auctoritate v̄o sua et sa-
diosa opinione ibidē ab
hoc inquit. philosophoz
genus italicum et nomē philoso-
phie exortum est. Tant⁹ autez ex-
tūit in ea parte philosophie q̄ spe-
culatiua vocat: vt sibi quisq̄ phi-
losofantūz vix potuerit adeq̄ri
S Tant⁹ in cōtinentia: vt ab om-
nium animantium tempasse cre-
datur edulio. Tant⁹ in cultu in-
stitie: vt populos illius partis
italie que antiquitus magna gre-
cia et post mortez nominis ei⁹ au-
toritas rexit. hec ibi. De sua quo-
q̄ peregrinatione **H**iero. in pro-

logo biblie scilz epistola. xxxv. ait
Sic **P**ictagoras memphiticus
vates scilicet adiit. et. De sua v̄o
eminentia **T**ulius. iij. tuscu. q. in
principio. dicit: q̄ homines credi-
derunt **M**umaz regez eē **P**icta-
goram. ppter eqtates et sapientiaz
Eum enim qui excelleret sapien-
tia crediderunt **P**ictagoricū. de
ei⁹ veneratione et auctoritate **E**a-
leri⁹ li. viij. c. viij. dicit: q̄ **P**icta-
gore veneratione: tanta ab auditori-
bus fuit: vt que ab eo acceperant
in disputatiōe ducere nephas pu-
tarent. Qui interpellati ad reddē-
dam rationem: **P**ictagoram di-
xisse rūdebant. **I**dez poli. vbi. 5.
¶ **C**apitulum. i. De honestate vite
eius cum discipulis: et q̄ eis erāt
omnia comunia: et de eius indu-
stria in docendo.

Et honestate v̄o vite sue
d discipulis: et qualiter
habuerūt oīa cōia: **A**u-
geli⁹ li. viij. c. vij. Nec pretereun-
dum inquit: q̄ omnes simul qui
a **P**ictagora in cohortem disci-
plinarum recepti sunt: quod quis-
q̄ pecunie habebat: in medium
diuulgabatur: et tenebat societas
insepabilis tanq̄ illud antiquuz
confortium: quod iure atq̄ v̄bo
romāo appellabat **E**ocomichot:
quod est nomen grecum: et vide-
tur sonare idē quod cōcordia v̄
vnitas. De sapientiali eius indu-
stria in considerando discipulos
anq̄ eos acciperet ad disciplinatus

et de disciplināli i formatōe eorū/
 dem postq̄ erant recepti dicitur
 ibidem pictagoras inquit adole
 scentes qui se ad se audiendū cō
 tulerant mores nāsq̄ eorū con
 fecturatione quadā de oris et vul
 tus ingenio: deq̄ totius corporis
 filo atq̄ habitu erat sollicit⁹ siscita
 ri. Eum vō qui exploratus ab eo
 ydoneus fieret: recipi in discipli
 nam statim iubebat: et post certū
 X tempus tacere. Non omnes idē
 sed alius aliud tempus p̄ estima
 to captu solertie: is qui tacebat: q̄
 dicebantur ab alijs audiebat: ne
 q̄ percūctari: neq̄ commercari:
 neq̄ conqueri si non intellexerat
 que audierat fas erat. Sed non
 minus quidez tacitus q̄ bieniuz
 I Sit tñ Sen. epistola. lv. q̄ apud
 Pictagoram quinq̄ annis erat
 tacendum discipulis. Idēz Am
 brosius primo de offi. c. iij. dic: q̄
 quinq̄ annis vsuz loquendi illis
 subtrahēbat vel inhibēbat. Idēz
 Hiero. sup illud Eccle. iij. Tem
 pus tacendi: et tempus loquendi
 V Modeste igitur et humiliter cū
 discipulis habitabat: et eos doctri
 naliter et vtiū instruebat.

¶ Capitulum. v. De eius celo et
 sollicitudine in emēdando alios.

Valiter autem studiose
 q laborauerit ad proficien
 duz alijs in docendo nar
 rat Trogus pompeius libro. xx.
 et idem Doli. lib. vii. c. iij. vbi di
 ctur: q̄ sapiētia et legibus instru

ctus Crothonioz vrbe applicuit
 omnino resolutam: et soli⁹ virtutū
 opera indigentem. Fortune enīz
 indignantes oderant arma: que
 aduersus Locrēses ifelicitē sū
 pserūt: mutassentq̄ vitā luxuria
 nisi eis Pictagoras p̄s obstinū
 set. Laudabat enim v̄tutem q̄tū
 die: et vitia luxurie denudabat: et
 casus vrbium pditarum enume
 rabat causas. ¶ Patronaz vō se
 paratā a viris doctrinā: et puero
 rum a parentibus frequenter ha
 buit. Docebat nūc has pudicitia
 et obsega in viros: nūcillos mo
 destiam et litteraz studiū: et inter
 hec velut genitricē v̄tutuz fruga
 litatem omnib⁹ ingerebat. Con
 secutusq̄ disputationū assiduita
 te est: vt matrone auratas vestes
 ceteraq̄ dignitatis ornamenta
 q̄si luxurie instrumēta deponerēt
 eaq̄ oia delata in Junonis edē
 ipsi deē consecrarent: preferētes
 vera ornamenta matronaz pud
 citiā non vestes. Sequit: q̄ cum
 trecētū ex iunenib⁹ sodalitiū iuris
 sacro: sepatam a ceteris ciuib⁹ vi
 tam agerēt: q̄si cetū clādestie cō
 iurationis hñtes aduersus picta
 gorā: ciuitatē in se conuerterūt.
 Que eos cū in vnam domū cō
 uenissent cremare voluerūt. In
 quo tumultu sexaginta fere perie
 re: ceteri in exiliuz p̄fecti sunt. ex
 q̄ pz vt dī ibi: q̄to hō p̄stat hō
 minū: cū vni⁹ p̄sone auctoritas:
 sū lapsū ad frugē melioris vite

pp̄m renocavit hec sibi. p̄z ergo
sua studiositas ad docendū pp̄z:
et pp̄li edocti: ad eū affectuositas

¶ Capitulum sextum. De eius i
dustria ad pacificandam alios.

q̄ Nam v̄o peritus et indu
strius fuit in sedando et
trāquillādo animos ho

minum turbatos: narrat Plugu.
contra Julianuz recitans verba
Tulij di. q̄ euz violenti adolescē
tes: mulieris pudice fores frāge
rent. precepit pictagoras: vt spon
deum canerent in sono. s. tibiariū

Quod cum fecissent: ille q̄ sona
bat tarditate modorum: et graui
tate cantus: illorum furentē reffe
disse petulantiam d̄r. Et huic cō
cordat quod ait Seneca. iij. d̄ ira
Pictagoras inquit perturbatio
nes ai componebat.

¶ Capl̄m. septimū. Qualiter ad
inuenit musicam.

q̄ Qualiter autem ip̄e musi
cā adiuēt: narrat Plu
crobis li. ij. post princi
pium. Cum inquit casu preteriret

in publico: fabros ignitum ferrū
ictibus maleantes audiuit: atq̄ i
aures eius soni certo sibi ordine
respondentes sibi ceciderunt re
pente in quib̄ grauitatis acumi
na resonabant. vt vtrunq̄ ad au
diētiis sensum statuta dimēsiōe
resonans remearet: et ex his vari
ijs impulsibus sensus sibi conso
n̄ nasceret. Fecitq̄ fabros muta
re maleos: q̄bus mutatis: sonoz

diuersitas ab hominib̄ recedēs
maleos sequebat. Cumq̄ diuer
sitate ponderis: in singulis an
notasset: maiores maleos ferire
ip̄auit: et ex maleis ad fidis euer
tit examē. Et intestina ouū: vel
bonum nervos cum varijs pon
deribus illigatis descēdit: qualia
prius in maleis fuisse vidicerat.
Talisq̄ cantus euenit: qualem p̄
or obseruantia promiserat: adle
ta dulcedine quā natura fidū so
nora p̄stabat. hic pictagoras So
crati compos deprehēdit nume
ros quibus soni nascerent. et his
sic proportionatis: vt ibi determi
nat: ad efficiendam musicā pro
fecit. hec ibi. Et de et ip̄e fidibus
et cantu sic vsus est: **¶** Tit Tul. iij.
tul. q. di. q̄ pictagorici cum car
minibus esse dicuntur: et precepta
quedam tradere occultius: et men
tes suas a cogitationum intentio
ne cantu fidibusq̄ ad tranquil
litatem traducere.

¶ Capitulū octauum. De egre
gijs documentis eius: et morali
bus dictis.

¶ De documentis suis cō
pēdiosius tractat Hiero
ro: contra rufinuz li. iij.
vbi ait. De dogmatibus pictago
re cuius dogmatibus Italia ple
na: que condam magna grecias
et de auditoribus eius. s. Archipo
et Liside. qui Archip̄ grecie Li
sides thetis hūere scolas. Qui
memoriter precepta tenentes do

Fetoris ingenio pro libris vetebar
 Et quibus illud est fuganda sunt
 omnibus modis et abscindenda
 languor: a corpore: imperitia ab
 animo: luxuria a ventre: a ciuitate
 seditio: a domo discordia: et in
 comune a cunctis rebus intem-
 perantia. ¶ Item pictagore sunt
 hec precepta. Amicorum esse om-
 nia cōtia: et amicum esse alterum duorum
 temporum habendam curam mane
 et vespere eorum que acturi sumus
 post deum veritatem colendam
 que sola homines deo facit pri-
 mos. hec ibi. De huius deo Tu-
 lio de senectute ante si. et cōcor-
 dat cum pictagoreorum preterito
 more. Excedere memorie gratia:
 quod quo die dixerim egerimque cō-
 memoro vespere. Hec sunt exer-
 citationes: hec curricula ingenij.

G De suo vero egregio dicto Sene-
 epla. xcvj. Que precepta bona in-
 quit si sepe tecum sunt: profutura
 plus puta quam bona exempla. Picta-
 goras ait. Illium animam fieri in-
 trantibus templum: deorumque si-
 mulacra e vicinis cernentibus: et
 alium tamen fores alicuius oraculi ope-
 rantibus. Ex his patet: quanta sa-
 pientia humana preditus fuit: et
 qua industria alios docuit.

¶ Capulum nonum. De profectu di-
 scipulorum sub eo.

Et ideo merito sub eo p-
 e fecerunt discipuli et in sa-
 pientia: ut dictum est et in
 moribus et vita phica. in declina-

tionem tumultuum mundanorum
 in appetitione getis: et sapientialium
 studiorum. Et enim ait Hieroni-
 mus contra Iovin. Pictagorici
 huius mundi frequentiam declina-
 tes in solitudine et desertis locis
 habitare consueverunt. ¶ Item
 ratione vnanimis cohabitatiois
 et comunis compositionis: et do-
 ciminalis informatiois mutuo se
 amabant pictagorici: in tantum quod
 vnus pro alio paratus erat mori
 ait Tul. i. de offi. c. xi. Damonem
 et Pythiam pictagoreos ferunt in-
 ter se hoc animo fuisse: ut cum eorum
 alteri Dionisius tyrannus dicitur ne-
 cis destinasset: et his qui morti ad-
 iudicatus erat: paucos sibi dies
 commemorandorum suorum cau-
 sa postulasset: vas. i. pignus fa-
 ctus est alter eius sistendi. i. loci
 eius ponendi: ut si ille non reuer-
 tisset: moriendum esset sibi. Qui
 cum ad diem se recepisset: admi-
 ratus est eorum fidem tyrannus
 petijtque: ut se in amicitiam tertium
 ascriberent. Et sic pepcit eis. Idem
 dicit Ambros. iij. de offi. huius quo-
 que pictagore preceptum fuit nisi
 iussu Imperatoris de statioe non
 descendere. i. animam e corpore non
 educere: Ait Tullius de senectu-
 te. c. iij.

¶ Capitulum decimum. De ei-
 errore.

¶ Hec autem fuit predictis
 I preditus: quod tamen non
 gratia dei illuminatur eua

nuit in cogitationibus suis sicut alij philosophi: et errauit ponendo animas transire de corpore in corpus sicut dicit Hiero. contra Rufinum vbi. s. Iste in q̄ prim^o inuenit animas esse immortales. De quo etiam errore Virgilius. vj. eneydos. Nō mille rata voluē per amnes: Linthum ad flumiū deus euocat. xc. Sequitur. Rursus rincipiunt i corpora velle reuertī. Et posuit pri^o: se fuisse Cussetum: Secundo Talides. tertio Emithianum. quarto Pirrū: ad extremū pictagoram. Et post certos tempoz circulos: ea que fuerūt rursus fieri: nihilq; in mūdo fieri nouum. hec ibi. Et Sen. epistola. xc. Pictagoras: omniū inter oia cogitationem esse dicebat et aliorū p̄mentū in alias et alias formas transentiū: nulla si illi cōmunis anima interist. Nec cessat quidem nisi tēpore exiguo dū in aliud corpus transfondit.

Capitulum vndecimū De p̄ceptis deorum ab eo.

E illo v̄o Tul. iij. de natura deoz in fi. dicit q̄ pictagoras cum in geometria q̄dam noui inuenisset: musis bouem imolasse dī. Sed id quidē non credo. quoniam ille nec Apolini d̄lphico hostiā imolare voluit: ne aram sanguine aspergeret. hec ille. Ex dictis p̄: q̄ta est bonitas lucis eterne que tot veritates creatas dicto philoso-

pho reuelauit et q̄ta damnositas non habere gratiam fidel: et ipsi^o lucis reuelantis veram cognitiones: quozum priuatione errauit dictus philosophus: sicut alij qui euauerunt in cogitationib^o suis.

Capitulum duodecimū. De eius morte et honore p^o mortez.

E morte v̄o sua et honore v̄o Pol. vbi. s. dicit. Cū ad propulsandam labez mox viginti annos egisset. Crotonē: methapontuz migrauit: ibi q̄ decessit. Luius tanta honozatio fuit: vt ex domo eius templuz facerēt: ipsumq; pro deo colerēt nacti forte occasionē ex v̄bis ei^o dicētū domū phantis eē sacrarū sapie et verissimuz dei templum. Traditur etiam persuasisse hominibus aias esse immortales: et post dissolutionem corporis. vite presens premia receptoras. Impie tamen fabulam mille annoz prim^o dicit induxisse. hec ibi. De tempore v̄o ei^o. Au. gelius. li. iij. dicit. q̄ pictagoras Samius uenit Italiaz. Tarquini filio regnū obtinente circa ducentesimuz sexagesimum annum post urbem conditam.

Cuarta pars. De vita alioz philosophozum.

Capitulum primum. De Carnayde philosopho: et eius studio sitate: et animositate ad disputandum.

M

N

E quoniam Beatus Aug. non psequit de discipulis predictorū phorum: eis succedentibus in ordine scribantur notabilia de philosophis qui fuerūt eis contēporanei ⁊ coeui. Et enim habitum est. s. Carnaydes philosophus fuit missus cum Dyogene ab Atheniensib⁹ ad senatum Romanum. Et iste Carnaydes fuit vehementis studij: ait. Dale. li. viij. c. vij. Carnaydes inquit nonaginta expletis annis. idem illi viuēdi ⁊ phandi finis fuit. Ita se mirificus operib⁹ doctrine addixerat: vt cuz cibi capiendi cā recubuisset: cogitationibus inherens: manum ad mēsa porrigere obliuisceret. Sed cum Bellisa quam vxoris loco habebat temperata studia non iterpellandi. sed in edie succurēdi officio dextera sua necessaria vsib⁹ aptabat. Nō ergo vita fruebatur corpore vō quasi alieno ⁊ supernacuo circumdatus erat. Et Idē cū Crispo disputatur⁹: heleboro se ante purgauit: ad expurgandū postmodū ingenij attentus: ⁊ illud acius refellendū: quas potiones: industria solite laudis cupide appetenda se fecit. hec sibi. Idem fecisse: contra Zenonem scripturus narrat. Augustinus lib. xvij. Carnaydes inquit Achademius scripturus aduersus zenonis stoici libros: superiora corpo-

ris eleboro cādido purgauit: ne quid ex corruptis stomacho humoribus: ad domicilia vsq; animi redundaret: ⁊ instantiaz vigorēq; mentis labefaceret tanta cura tātaq; apparat⁹ vi ingenio pstitit ad refellenda que zenon scripserat. Hec sibi. Adiro ergo modo studiosus fuit ad scienda sapientifica: ⁊ multum animatus ad defendenda sua: ⁊ conuincenda aliena.

E Capl. secundū. De Demostene ⁊ ei⁹ operib⁹ virtuosis ⁊ studio sitate: ac patientia.

Etem: predictis fuit coeuius Demostenes: prout ait magister hystoriaruz super Hester. Qui multum fuit studiosus sicut dicit Dale. li. viij. c. vij. di. q. Demostenes cum primam litteram dicere non posset oris sui vitium: tanto studio expugnauit: vt ea a nullo expressius proferret. Ibidē. Doceꝝ exilitate acerbam: exercitatione continuā ad maturum ⁊ gratum sonū auribus produxit. Ibidē. Lateris firmitate defectus: quas corporis habitus vires negauerat a labore mutilatus est. Ibidē. Multos vsus vno spiritu complebat eosq; adūso loco celi gradu scandens pronuntiabat. Ibidem vadosis littoribus insistens: declamationes: fluctuum fragoribus obluantibus edebat: vt ad fremitus concitatarum contionum

R patientia duratis actionib⁹ offerret. Ibidem: Fertur ore inserg calculis diu ac multu loqui solitus: quo vacuum pmpptius et sollicitus esset. **P**relat⁹ est cum reru natura: et victor abijt: malignitatem ei⁹ pertinacissimo animi robore superando. Ita q⁹ alterum Demostenē **P**ater: alterum in industria enixa est. **H**ec ibi. **P**at⁹ igitur ex dienis qualiter laborauit in exercitio studij sui. Qualiter at abhominat⁹ est voluptate carnalem: patet ex nobili facto ei⁹ et rui. **L**aydi mulieri latine. de q⁹ **A**u. geli⁹ li. x. et **P**oli. li. vj. c. xx. **H**ec enim **L**ays Corinthia ob eleganciam venustatemq⁹ forme demerebat: conuentusq⁹ ad ea diuoru hominu ex omni grecia celebres erant. **H**ec admittebat: nisi q⁹ daret que petebant. **P**oscebat autē illa nimium q⁹sum. **H**inc natus est frequens illud prouerbiu apud grecos. **F**rustra quis Corinthuz tendit ad **L**aydez: nisi queat et velit dare quod petit. **H**anc iste Demostenes clanculo adijt: et vt copiam sui faceret: petijt **E**t **L**ayas hoc quotu poposcit quod nostratis manui denarium facit decies mille: equaturq⁹ medietati talenti maioris: qd nostratis denarij viginti milia claudit **T**al petulancia mulieris atq⁹ pecunie magnitudine victus expavidusq⁹ demostenes auertitur. **E**t discedes: ego inq⁹ penitere tanu non emo. **H**ec

ibi. **E**x quibus patet. q⁹sum voluptatem detestabaf: et q⁹sum ab eo lascinia arguebatur ad penitentia hortabaf. **D**e sua quoq⁹ industria in arguendo eos q⁹ peccata sua defendunt peccantiu multitudinem. **A**u. ge. li. ij. vbi. ait. **Q**uo modo tant⁹ philosophus obiurgatione adolescentē quendā arguebat: eoq⁹ a rhetorib⁹ et facundie studio: ad philosophie. s. speculative studium transgressus ē. **E**t ille: ad solitu esse dicebat: turpitudine delicti: exemplorum vsu: et cōsuetudinis venia deprecabatur. **E**t tantus ipso genere defensionis instantior: homo inq⁹ stulte et nihil: si te a malis exemplis auctoritates et rationes philosophie. s. vere non abducunt. **M**eq⁹ illius Demostenis snia ibi in mentez venit. **S**equit. **H**ec vba Demostenis ad euz qui vteunq⁹ peccatu suu alienis peccatis exemptuz purgatuq⁹ estimabat. **Q**uoruz verboru snia est: q⁹ qui se excusant alioru peccantiu exemplo malaq⁹ cōsuetudine: inepte et rationabiliter se excusant. **D**e eodē narrat li. xij. di. q⁹ legati masoleoruz eoz venissent **A**thenas: et aduocasset aduocetos: restitit ei Demostenes. **A**d quem in crastino venerunt cum pecunia quaz petijt. **P**ostridie v^o cū res debent agi Demostenes lana multa colum cervicēq⁹ circūuolanz legit prodijse. et se dixisse pati reuina

T

nica passionē: vt pz ex processu. s. Xenaxeri ⁊ contra molestos loq non posse: Tunc vnus e populo dī exclamasse. Non Xenaxē Demostenes patit. sed achitexem. i. cupiditatē vel simulationem. Et id postea non celauit sed glorie as signauit. Nam cum interrogaret Aristodemū auctorē fabularum q̄tū mercedis accepisset: ⁊ ipse r̄deret: talentū: respondit ille. Ego plus accepi: vt tacerem. hec ibi. Cautus ergo fuit ad dissimulan dū quomodo voluit ⁊ agendaz De eodē: ⁊ de patientia eius. Au gusti. li. xxiij. Traditū inquit est: Demostenē vestitu ceteroq̄ corpis cultu nitido nimisq̄ acurato fuisse. Hinc turpib⁹ idignisq̄ in eum verbis aliquēz irruisse legit: atq̄ dixisse eū non tempatum: quin parum vir ⁊ ore polluto diceret: Quod patienter sustinuit. Similiter multa in eū dicta ab hortētio quasi i histriōez. Similiter cum Lucius Torquatus non solum histriōnē sed Dionysiam gesticulariā cum diceret: q̄ s. erat saltatrix: molli voce r̄dit. Dionisie mallē esse q̄ tui Torquate. ⁊ de eodē alia in cōmuniloquo parte prima: vbi de aduocatis ⁊ Poli. vbi. s. dicit. q̄ anteq̄ virtus eloquiū eius inotisset: culms apparitionis dī appetissz nitorem. Est postq̄ noticiam ⁊ famā assecutus est: elloquēte toga cōtentus est dicens: se velle potius

a se q̄ a nitore vestium aut cultu exgusto constare gloriam.

C Capitulum tertium. De Isocrate.

Sic fuit contemporane⁹

h⁹ hysocrates: vt legitur in hystorijs. de quo in prologo Policrati dī q̄ cum interrogat⁹ esset ab amicis quare nō in forensibus negotijs versaret: respondit. Que locus hic calleo ego nescio: ⁊ que ego calleo loc⁹ hic nescit Tamen vt. s. habitum est: in lib. saturnalium recitatur hoc dictum esse a Socrate oratore.

C Capitulum quartum. De Democrito.

Is phis: vt dī in historijs

h⁹ is Democritus fuit contemporaneus. De q̄ Tale. li. viij. c. vij. di. q̄ cū diuitijs cēseri posset que tante fuerunt: vt pater eius exercitū Fertis epulum ex facili dare potuerit: q̄ magis studijs vacuo animo vacaret parus admodū sūma retenta: patrimoniu⁹ suum fratri donauit ⁊ ignotus vrbi Athenis vixit. s. vacans studio philosophie.

C Capitulum quintum. De Hypocrate.

Is similiter contēpora⁹

h⁹ neus fuisse Hipocras. de quo Au. geli. lib. xx. dicit q̄ multum detestabatur voluptatem vnde d̄ coyū venereō ita estimabat: partem esse quādā morbi teterrimi quod nostri co

mitalem dixerunt. Qualiter aut ipse instruebat discipulos narrat Hiero. epla. xxxiij. Hypocrates inquit adiurat discipulos suos ante q̄ doceat: et in verbis suis iuraf̄ compellit. Exorquet sacramēto silentij sermonē incelsus mansuetudinem: habitū moresq̄ describit. Quanto magis inquit nos q̄ bus aiarū cura est. hec ibi.

C Capitulū sextuz de Democrito de quo prius: qualiter scilicet fuit mundialium contemptor et q̄ re se excecavit: et de sua p̄stantia.

Et aliquibus phis illorū narrat An. gelius. multa preclara vnde libro. ij.

nte. si. ait. de Democrito: quem hystorie grece luminibus sponte se priuasse ferunt: q̄ cogitationes cōmentationesq̄ ai in contēplādis nature ratioib⁹ vegetiores v̄l exactiones estimabat: si eas v̄l de illecebris oculorum impedimentis liberasset: vel ne malis ciuib⁹ bene esse videret. **E**rit tamen Terquillus. c. xi. q̄ se ideo excecavit q̄ mulieres sine concupiscentia aspicere nō possz: et doleret: si nō esset potius in continentij emēdationē. De eodem narrat multa Sen. q̄ fuit magnus temporalium contemptor. **E**nde epla. lxx. Democritus inqt sicut est sic v̄uit: non tāq̄ omnia cōtempserit sed tan q̄ alijs habenda dimisit. Et non solum contempserit sed nil postulare voluit. ait Sen. li. de p̄

uidētia añ si. di. q̄ Democritus ea die qua interdixit sibi possidere interdixit et postulare. Quasi dicat. Nihil voluit possidere nec postulare. Et Sen. vij. de benefi. c. ix. Democrito si res aliquas possidendas deoz tradere velit sub certa lege ne liceat donare: affirmauerim repudiaturū diciturūq̄. Ego me ad id inextricabile pondus non alligo: ne in fecem rerū hunc expeditū hominem dimittito: quod ad me fers poculorum omnium mala: et. **E**bi postq̄ enumeravit diuitiarū incomoda cōcludit in p̄sona illius. Ego regnū sapientie noui magnū: securum ego sic omnia habeo: vt omniuz sint. Itaq̄ cum sibi Cesar ducen ta sextercia donaret: ridens reiecit. Sequit. Ingente rem dici ab illo audiui: cum miraretur Cesaris dementia: q̄ se putasset tanto posse mutari. Si temptare me inquit Cesar cōstituerat: toto illi sui experiendus imperio. Quasi dicat. Suo toto imperio me mutare non posset. **E**rit fuit humane glorie contemptor. De q̄ Tul. v. tul. q. añ si. v̄ei inqt Democrit⁹ Athenas: nec quispiā me agnouit. **E** constantem hominem ait Tullius qui gloriabat se affuisse. **E** Item fuit constantia solid⁹. De quo Tul. ij. tul. q. añ si. Democritus cum in manus hostis incideret. nullum gen⁹ supplicij deprecatus est: nullumq̄ re

E

F

Fulsaui. Unde et vitam mollē: ma-
re mortuū vocauit. Sen. epistola
xcv. Quid stultius est homine:
verba metuente? Eleganter He-
mocrates solebat dicere: eodem
loco sibi esse voces imperitorū
q̄ ventre redditos crepit⁹. Quid
inquit mea refert: sursum isti: an
deorsum sonent? Quanta demē-
tia est: vereri ne infameris ab in-
famibus? Iste Hemocrit⁹ h̄ esset
privat⁹ oculis exterioribus: seip̄
tamen regebat honeste. ait Tul.
i. tul. q. ante fi. Lectas facile ferri
potest: si non desint subsidia vali-
tudinū. Hemocrates: luminib⁹
amissis: alba et tetra cernere non
poterat. Et vero bona et mala:
equa: iniqua: hōesta: turpia: ma-
gna: parua: et sine varietate colo-
rum licebat bene viuere: sine no-
tione rerū nō licebat:
¶ Capitulum septimū de zeno-
ne qualiter oīa contēpsit: et de vi-
te eius honestate.

Gemiliter vt ait Flu. geli⁹
zenon phus Euticensis
floruit illis temporibus:
qui fuit magnus mundaliū con-
temptor: de quo Sen. de tranquil-
litate animi ante fi. Nunciato in-
quit naufragio: zenon noster euz
omnia sua audiret submersa: iu-
bet me ait fortia expedit⁹ phari.
HItem fuit constās stabilitate.
ait Tul. ij. tul. q. q̄ zenon perpeff⁹
est omnia anteq̄ cōscios delēde
tyrānidis indicaret. ¶ Item fui

moderātia vite hōest⁹. ait. Sen.
epistola. lx. zenonem Cleates nō
expressisset: si eū tñ audisset. Ob-
seruauit illum: vt ex formula ei⁹
viueret: vite eius interfuit: secre-
ta prospexit. De eius egregio di-
cto legit in tractatu de dictis phi-
losophorum: q̄ viro et vxori ga-
rulis ait. Cum duo soli estis: quo-
modo capit vos domus vna lo-
quaces: et tamē q̄ non fuit gratia
illuminatus: errauit. Posuit enī
voluptatem esse qd̄ indifferens
ait Flu. gelius vbi. s.

¶ Caplm octauū. De pho stoy-
co pugnante cū dolore.

¶ Item idē Flu. geli⁹ reci-
tat multa preclara de phi-
losopho Thaurō: de quo
mentio facta est. s. Et de hoc idē
li. iij. cū Delphos alphia puen-
tumq̄ totius grecie phs Thau-
rus iret: diuertit ad amicū virū
nobilem in stoya disciplina egra
valitudine oppressum. qui dolori-
bus cruciatibusq̄ q̄s greci Ra-
lon. i. trencadas dicunt: et febre si-
mul afflictus erat: gemitus ex eo
compressos erumpere: spūs q̄ et
anhelitus e pectore eius non do-
lorem magis impugnātes q̄ pu-
gnam aduersus dolorem. Et euz
ipsum ad retinendam patientiā
Thaurus stabilisset: egressus est
cum socijs. Qui ait ad eos Si-
distis non sanum spectaculū sed
cognitu vtile cōgredientes com-
pugnantēsq̄ philosophum et do-
lorem

lorem faciebat vis illa & natura
vini quod suum erat perpetieba-
tur & cohibebat. Cohercebat in-
tra se violentias effrenati dolo-
ris: nullos ei latus: nullas com-
plorationes: nullas voces inde-
coras emittebat. Et ibi cōsequen-
ter de inglitone discipuli a thau-
ro philosopho de ipso dolore q̄li-
ter est indifferens apud stoycos
& de sufferentia doloris qualiter
eum suffert sapiens. Nam dictus
philosophus gemitus non emit-
tebat: vt dictum est.

¶ Capitulum nonū de Thau-
ro philosopho

Ex isto eodem philosopho

O narrat idem. Au. geli⁹

libro p̄mo q̄ dabat sepe

post quotidianas lectiones th̄s
querendi quod quisq̄ vellet. Et
ab eodem quesuit discipulus an
sapiens irasceretur. vnde ibi de-
terminatur: qualiter sapiens ex-
erct opera discipline sine ira. vbi
introducitur exemplū de Plutar-
co iubente verberari famulus cō-
tumaces sine ira: & ire signis. De
quo dictum est in comuniloquio
De eodem philosopho Au. geli⁹
ibi dicit. qualiter indicavit inter
patrem scilicet priuatum & filium
presidem. q̄ scilicet in locis pieta-
tis debet filius preses sedere an-
te patrem: sed in re domestica &
familiari debet pater prior sedere
vt habitum est in cōloquio. De
eodem etiam ibi Au. gelius dicit: q̄

cum adolescentem a sodalib⁹ cō-
uictus hominū ceruicose ab-
ducere vellet: misit ei verba Ari-
stotelis ex libro: iussitq̄ quotidie
lectitare. Qualia autem fuerunt
verba: in greco ponuntur nō in
latino: sed supponendum: q̄ fue-
runt talis sententie: q̄ societates
talium sunt detestande.

¶ Capitulum decimum de stoy-
co philosopho in tempestate: de
quo Aug. ix. de ci.

Tem Au. gelius narrat
de philosopho stoyco de
quo Aug. ix. de ci. c. iiii.

cuius scilicet erat opinio sicut et
stoycorū: q̄ timor nō cadit in aīo
sapiētis. Qui tamen passus in tē-
pestate naufragij. Et cum postea
argueretur retulit responsus Ari-
stip̄i Socratici. Qui cū re simili
argueretur: respondit illuz p̄ aīa
nequissimi Nebulonis merito n̄
fuisse sollicitum: se autē debuisse
timere pro aīa Aristip̄i. Et cum
Au. geli⁹ non exagerandi animo
sed discendi quereretur ab eo: que
nā eēt causa timoris sui: cuius pre-
ceptum sit discipline stoycorū
ne mortis timeatur aduent⁹: quā
constat n̄ dubium terminum eē
vite: alle. ptulit librū epytheti stoy-
ci. Cumq̄ librum tenuisset Au.
gelius inuenit stoycis placuisse:
nō esse hominis vt visa que fan-
tasias appellant in animum ve-
niant: aut recedāt: & cū venerint
ex terribilibus rebus aut contra

neceffe esse afferunt moueri ani-
 mum etiam sapientis: vt paulisp
 metu trepider: tristitia hatur:
 dilatemur leticia: cupid: tantib⁹ mo-
 ueatur. Tanq̄ his passionib⁹ pre-
 uenientib⁹: ratiōis ⁊ mentis offi-
 cium non ideo conscientiaz mali
 in mente versari: nec approbari
 ista: aut eius aliquem indulgeri
 consensum. Hoc enim volunt
 esse in potestate: idq̄ interesse
 inter animum sapientis ⁊ stulti
 censent: q̄ stultus cōsensu men-
 tis: passionibus cedit: sapiens v̄o
 licet eas necessitate patiat: reti-
 net tamen de rationabiliter appe-
 tendis vel fugiendis veraz ⁊ fir-
 mam inconcussam mentis sentē-
 tiam. Hec ibi. Quod tñ non est
 intelligenduz fieri perfecte absq̄
 gratie diuine adiutorio.

¶ Capitulū vndecimū. De
 Publio ⁊ eius egregijs sentētijs

Tem⁹ Au. gelius dicit de

i Publio ⁊ eius senten-
 tijs libro. xviii. Que sunt

hec. Malum est consiliuz quod
 mutari non potest. Beneficium
 accipit qui dat digno seras: non
 culpes qd vitare non potes. Cui
 plus licet q̄ par est: plus vult q̄
 licet. Comes facundus in via p
 vehiculo est. Frugalitas inserta ē
 rumoris boni. heredis flet⁹ sub
 persona risus est. Suroz sepe fit il-
 lesa patientia. Improbe Meptu-
 num accusat qui iterum naufra-
 gium facit. Ita amicum habeas

vt posse fieri inimicum putes. ve-
 terem ferendo iniuriam ⁊ vites
 nouam. Nunq̄ periculum sine
 periculo vincitur. Minuz alter/
 cando amittitur veritas. pars be-
 neficij est: qd petitur: si velle ne-
 ges. hec ille.

¶ Capitulū duodecimū. De
 Fauorino ⁊ eius documentis in
 nutrimenta infantū.

Tem⁹ Au. gelius recitat

i d Fauorino philosopho
 li. xiiij. ponens eius docu-

menta preclara. Cui suadenti no-
 bili mulieri vt filium suuz ipa no-
 triret: cū mater puelle diceret: illi
 parcendum: sine inquit oro eas
 integram matrem fieri filij sui.
 Contra naturam est imperfectū
 dimidiatūq̄ genus matris pepe-
 risse: ac a se abiecisse: aluisse i vte-
 ro sanguine quem non vidisset: ⁊
 lacte non alere quem viderat isz
 viuentem: iam hominem: iā ma-
 tris officia implorantem. An pu-
 tantez: naturam dedisse femino
 vbera: ornandi causa: ⁊ non alē-
 dorum liberorum. Idem prodigi-
 ose mulieres: fontem illum are-
 scere cum periculo corruptis lacq̄
 laborant. vbi ponit exempla. q̄ si
 ouium lacte: hedus caprarū ala-
 tur: vel econuerso: constat in illo
 scilicet agno lanam duriorē: in
 hedo v̄o capillū gigni teneriorē.
 Item hyrcani tigrides admonēt
 vbera sua scilicet catulis. Itē. Ta-
 les mulieres que dāt filios suos

alio nutriendos: illud vinculum
coagulūq; amoris: a natura pa-
rentes cum filijs cōsociat: inter-
scindunt: aut certe villuūt. Ipsi
q; infantis affectio animi amo-
ris consuetudinis in illa sola vñ
alitur occupatur. hec ibi. Ratio/
nabiliter: clemēter: et vtiliter ista
persuasit vt patet ibi.

¶ Capitulū decimum tertium.
De philosopho eddente causas
nō esuriendi vel sitiendi: et de re-
citatione consuetudinis Virgilij.

Tem li. xij. recitat eiusdē
philosophi sententiā. Cū
enim visitasset egrū quē-

T dam: in quo edendi petiitō pūsti-
na clanguerat: ait ille philosoph⁹
q; non esset mirum. Quia vt ait
inquit hestensis strat⁹ esuritionem
faciunt inanes patentesq; intesti-
norum fibre: et cana intus: ven-
tris ac stomachi vacua hyantia: q;
vbi aut cibo complent: aut inani-
tate diutina thuntur: Tunc loco
vbi cibus capitur: vel stipato vel
abducto: voluntas capiendi cibi
desiderandiq; restringitur. Sci-
thas enim. i. illos populos: vt sa-
mem longius tolerant: fascijs vē-
trem strictissimis circūligare di-
citur: ea ventris confossione esu-
riem posse depelli. hec ibi. Et ra-
tionabiliter videt assignare cau-
sam famis: vel fastidij. De eodez
philosopho idem libro. xvi. recitans
verba Virgilij. Quem solitum
serunt dicere: se parere ver-

tas more et ritu vrsino. Nam vt
vrsa fetum egerit ineffigiatuz in-
formēq; lambendo id postea qd
ita edidisset conformaret et fin-
geret. Proinde itaq; igenij sui par-
tus recentes rudēsq; eē: et imper-
fectos: sed deiceps tractādo red-
dere his oris et vultus lineamen-
ta subtili ingenio. Hec ibi. Si-
cut ergo Virgilius dicebat: se pri-
mo parere rudes versus: deinde
tractando formabat: sic debet ho-
mo prouidus opera que primo
facit informia et rudia: postea tra-
ctando: discutiendo: et deponēdo
deformitatem: ad plenum siue p-
fecte formare.

¶ Capitulū decimū quartū.
de nobili sapiente dante consiliū
Lacedemonijs.

Dez E. gelius libro. xx.

I post principium narrat
de illo nobili sapiente dā-
te consiliū Lacedemonijs. Po-
pulus inquit Lacedemoni⁹ cum
deliberaret quid sit vtile et hone-
stuz: tūc exurgit sententie dante
gratia homo quispiam: turpitudi-
ne vite preterite diffamatissim⁹:
sed lingua faciūdiaq; prestabilis:
psiliumq; dabat: oportereq; sic
fieri suadebat. acceptum ab om-
nibus futurum erat: ex eius sen-
tentia populi decretuz fiebat. tūc
vnus ex ordine principum: qui-
bus tanq; arbitris et magistris:
discipline publice. Lacedemonij
vtebatur: comato iratoq; animo

exilijs: que nam inquit narratio.
 O Lacedemonij: aut que spes tā/
 dez erit: urbem hanc: et hanc rē/
 publicam saluā inexpugnabilem
 esse diuī⁹ posse: si huiusmodi an-
 te acte vite hominib⁹ cōsiliarijs
 vteremur: Ad si probata hone-
 stasq; snia ista est: queso non si-
 namus: eam dehonestari turpis-
 simi auctoris contagio. atq; vt dī-
 xit elegit virum fortitudine et iu-
 stitia pre alijs prestantem: sed in-
 opem lingua et facundia: iussitq;
 cum consensu peritūq; omnium
 eandem illam sententiam diser-
 ti viri cuiusmodi posset verbis di-
 cere: vt nulla prioris mētionē ha-
 bita fieret quod ipse denuo dice-
 ret. atq; ita vt suaserat factum est
 Sicq; bōa snia māsit auctor tur-
 pis mutar⁹ ē. h. ibi. Ex qb⁹ p3: q;
 publicus cōsiliarius magnatus et
 reipublice: siue doctor vel predi-
 cator debz esse bone vite et fame.
 ¶ Capitulum decimumquintū.
 De Chylone et eius dictis.

Tem Au. gelius li. pmo
 i dicit de Chylone: qualr
 quesisse dicitur an vnq;
 facienduz sit s̄ ius vel mores p
 amico. vbi colligit ex verbis Li-
 ceronis: q; cuz emendati sūt mo-
 res amicorū: fitq; inter eos: om-
 nium rerum consilioz et volū-
 tatum sine vlla acceptione comu-
 nitas. Et sequitur. vt ait Licero s̄
 patriam p amico arma sumēda
 non sunt. Sed ait Teophrastus

parua vel tenuis turpitudine: vñ in-
 famia subeunda: si ea re magna
 vtilitas nimius est amplior et ho-
 nestatis noster in re nō graui le-
 uis iactura: preponendum quod
 vtile est amico. Sicut magnum
 pondus eris: lamina auri parua
 est preciosius. Hec ibi. Itē Chi-
 lon ait: has duas affectiones eē
 ferocissimas. s. amoris et odij: at-
 q; infra mediū cohercedas. hos
 inquit ames tanq; forte osurus
 et hos quidem oderis tanq; po-
 stea amaturus. hec ille.

¶ Cap. xvi. De Marco Tulio.

¶ Marco vō Tulio q;
 studiosus fuit et sedulus
 in laborando: et q; clar⁹
 in multis sententijs: patet i libris
 suis multis quos edidit quoz
 nomina recitat lib. ij. de diuina-
 tione in principio. Coarctati in-
 quit sumus ad philosophie stu-
 dium in eo libro qui est scriptus
 hortensius. De quo libro loquit
 Augusti. iij. confes. di. q; mutauit
 affectum suuz: put ait ibi. Ibidē
 recitat Tullius de quattuor libris
 Academicis et de quinque li-
 bris tusculanis: et sex libris sci-
 licet annunciādi: et de libro de se-
 nectute: Que et q;ta documenta
 collegit in libris suis patet in spi-
 cientib⁹ eos. vnde et de ipso Se-
 neca epistola. 51. Negat inqt Li-
 cero: si sibi etas duplicaretur: se
 habiturum tempus quo legat li-
 bros Lyricos: eo mō dialecticos

Et licet esset sic studiosus: fuit ta-
 men sollicitus pro reipublice re-
 gimine. vnde narrat de eo libro
 de amicitia. c. iij. non minoris si-
 bi cure qualis eēt respublica post
 mortem suam q̄ tunc scilicet in
 vita. vnde et pro republica multa
 sustinuit. ait Sen. de eo libro de
 breuitate vite p̄ principij. Marcus
 inquit Licero iactatus inter
 manifestos inimicos: et p̄tm du-
 bios amicos: dum fluctuatur cū
 respublica in quadam epistola ait
 Quid agam queris? Horoz in
 Tusculano modo semiliber. alia
 deinceps adiecit: quibus et p̄io-
 rem etatez complorat: de presen-
 ti queritur: de futuro desperat: iō
 semiliberū se dicit. Improbatur tñ
 sibi Seneca istud dictuz addiciēs
 q̄ sapiens nunq̄ in tam humille
 nomē procidet: nunq̄ semiliber
 erit: integre semp libertatis et so-
 lid solut⁹: et sine virib⁹ altior cete-
 ris. Quid enim supra euz potest
 esse: qui supra fortunam est? Et
 ibi bene de hoc. q̄ v̄o fuit caut⁹
 in cauendis exprobrationibus
 hominum: et dissimulandis sibi
 impositis ait Au. gelius lib. xiiij.
 Si obiectum tibi fuerit tempore
 aliquid quod negari nequeat re-
 sponione ioculari elidas: et rem
 dignam risu magis q̄ crimie fa-
 cias. Et ponit exemplum de Li-
 cerone: q̄ cum obiectum eēt: se
 accepisse pecuniam a reo: vt do-
 mum emeret: negassetq̄ postea:

se domum emere: cū esset dicitur
 sibi se negare quod p̄t⁹ voluit: re-
 spondit. Ignoratis: prudētis eēt
 proprium: negaturū se emere qd̄
 nolit propter consortes emptōis
 Et sic ioculari responione elidit
 sibi impositum. q̄ v̄o discretus
 fuit in sententijs suis: q̄ v̄olis in
 admonitionibus: q̄ rectus in iu-
 dicijs: q̄ faciendus in eloquijs pa-
 tet in libris suis.

¶ Capitulum decimūseptimuz.
 De Seneca.

¶ Seneca v̄o q̄lis fue-
 rit: et q̄ discret⁹: et q̄ v̄l-
 les doctrinas edidit: pa-
 tet in egregijs voluminib⁹ ab eo
 editis. fuit autem binomius mo-
 re romanorū. Dicebat enī Se-
 neca Anneus Lucius sicut ipse
 ait loquēs de se. iij. de benefi. c.
 vi. prout dicit Augu. epla. xxxvi.
 Vnde et ipsuz enumerat Hiero.
 in libro illustrium virozum inter
 alios. fuit quoq̄ vite honeste:
 abstinentie magne: conuersatio-
 nis vrbane: sicut patet in libris
 suis: et v̄tilibus documētis. ait. n.
 epistola. lxxxvij. loquens de se et
 vita sua. panis inquit siccus: et si-
 ne mensa prandiam. post qd̄ nō
 lotis manibus dormio minimū.
 Consuetudinē meaz nosti. Bre-
 uissimo somno vtoz: et quasi in-
 teruigilo satis est mihi: vigilare
 desisse. aliquādo dormisse me se-
 tio: aliquando suspicoz. Fremitus
 patientissime fero: Et sic de alijs

F que enumerat sibi. **T** Similiter de abstinentia sua epistola. cx. Ipsum tamen et doctrine sue modum increpat Quintilianus: putat dicit Flut. geli⁹ li. ix. post principium. de Sen. anneo dico: quod eius oratio: vulgaris videtur: et. Sequitur. Eruditio: autem plebeia: et vermicula: nihil ex veterum scriptis habens neque gratie: neque dignitatis. Et ibi multum de hoc. Et similiter Polieratus lib. viij. c. xvi. recitat verba Quintiliani. Tractavit inquit fere omnium studiorum materiam. Nam et orationes eius et poemata: et dialogi feruntur. In philosophia parum diligens: egregius vitiorum insecutor fuit. Multe in eo clare fuisse sententiae: multa etiam morum genera legenda: sed in eloquiis corrupta: et. Sed ut ait auctor ibi: an recte senserit Quintilianus: sapientioris iudicio relinquo. Leguntur ei⁹ epistole: et libri diversi. Et ibique fidelis custos virtutum: vitiorumque hostis occurrit. Tantus vitiorum: ut eum fronto nepos Plutarci asserat: universos exterminasse errores: ut aurea videatur secula resonare et deos ab humano genere exulantes: eius opera renovatos: hominibus contracta societate miscere. hec ibi. Licet ergo Quintilianus literatior acumine et gravitate dicendi precederet: iste diligentior: et fortius in rhetorica vincitur: tantum vincit in ethica. ut dicitur ibi

Iste Seneca magister fuit Meronensis: ab eo postea occisus: ait Boet. iij. de consola. c. v. Meron inquit Senecam familiarem preceptorum suum: ad eligendum mortis coegit arbitrium. ubi ait expositor: quod Sicconius refert: quod Meron imperator fingebat: se timere Senecam magistrum suum quasi in pueritia: et nactus occasione mandavit ei: ut sibi genus mortis eligeret: Ille vero cibo et potu se satians: venas sibi incidit fecit: et in balneo: ut dicunt aliqui: nimio fluxu sanguinis iteravit. unde quidam presagio habuit nomen Seneca. id est senecans: eo quod sibi elegit mortem. **C**apitulum decimum octavum. De Boetio.

Et Boetio vero: fortis fuit in philosophia: et theologica sapientia: per in libris suis editis tam in humana sapientia quam divina. Sicut autem temporibus Theodorici regis: claruit quod virtutibus: et consul in urbe fuit. Cumque Theodoricus vellet exercere tyrannidem in urbe: ac bonos ex senatu neci dare: Boetius dolos eius effugere gestus: missis clam litteris ad grecos: mitebatur urbes et senatum ab impiis manibus erueret: et eorum defensionem subdere. Sed postea a rege quasi convictus regie maiestatis inusus est retrudi in carcere. Sicut autem consul eo tempore: quo invaserunt Gothi Romam: et abstulerunt

K omnem libertatem eorum. Quibus qz fauere noluit missus est in ergastulū: vbi adhibuit sibi philosophiam solatricem: et edidit librū de consolatione philosophie: ne nimio dolore aut tristitia laboretur in desperationem. Idē autē Theodoricus Symacū martyri gavit: cuius filiam Boetius habebat uxorem. Duo autē filij eius: in consulatione remaserūt sub regia potestate. Boetius autē dicitur a Boethos grece idest adiutor: vlt auxiliuz latine: eo qd multoz adiutor fuit. Severinus: dicitur a seueritate iudiciaria. Et hoc fuit propriū nomen eius vt fertur. Annianus dicitur: eo qd de genere annieoz. i. iuitoruz. **L** **Ballianus**: dicitur: eo qd origine duxit a **Ballio** Torquato: ordinarius dicitur: qz alios in dignitate ordinabat. **Patricius** dicitur: qz amore patrie rempublicam gubernabat: **Excōsul**: qz erat ex cōsulatione: peracto vicis sue anno. **Mobilis**. n. Romani nomina et pnomina filijs imponebāt: vt in ipsis origo agnosceretur. vnde titulus libri sui est. De cōsolatione philosophie liber **Annitij Ballij Severini Boetij** exconsulis ordinarij patricij incipit. etc.

Quinta pars. De perfectionibus philosophicis.

Capitulum primum. De perfectione eorum in vitiorum detestatione.

I In enarratis singulatis de exemplis inimitabilibus predictoz philosophorum: et de dictis notabilibus eorum: qd

Tulius et **Seneca**. in libris suis sparsim narrant multa preclara de dictis philosophicis: ad maiorē distinctionem et facilliorē inuentionē videndū est in quibus consistebat perfectio eorūdem philosophoz vmbatica: Nulla enim vera perfectio sine gratia dei que operatur in nobis velle et perficere pro bona voluntate: **Phil.** ij. Sicut autē in multis eorum perfectio suo modo. Et vt distincte pcedat: notandum qd fuit in vitioz detestatione put fieri potest sine gratia fidei illuminantis et purgantis. **Seneca** **Seneca** li. xliij. vidimus inquit philosophū peregrinū nomine vix grauem atqz constantē apud **Athenas** in quodam tugurio extra urbem diuersantem. Cum ad eū frequenter veniremus: multa audiui: eū diserere vtiliter et honeste. In quibus illud audiui: virum sapientem non peccaturū eē dicebat: si peccasse eū dii atqz homines essent ignoraturi. Non pene aut infamie metu nō peccaturus: sed iusti honestiqz studio et officio scilicet dicebat. **Decimus**. **Plutarchus** ergo peccatū detestabatur vt. n. dicit **Tullius**. liij. de offici. c. liij. Nil turpe faciendus bono viro etiā si ex omni parte lateat.

Cōpendilōquii.

vbi introducitur fabulā & ponit ex-
 emplū de anulo inuento in equo
 eneo in hyatu terre: quem si quis
 portaret nō posset videri ab aliq̄
 licet ipse eum videre: sicut habi-
 tum est in comunilogo. Nec pp̄
 hoc debet q̄s aliqd̄ turpe agere:
 vt ait ibi. Ebi p̄mittit. Satis no-
 bis si tamen in phia aliqd̄ profi-
 cimus persuasum esse d̄s: si oēs
 deos hoiesq̄ celare possem⁹ ni-
 hil tamen in nobis auare: nihil
 iniuste: nihil libidinoſe: nihil in-
 cōtinenter esse faciendum. Et ibi
 bene de hoc. Licet enim vitium
 nō possit detestari sufficiēter abs-
 q̄ gratia: vnde est dei offensiuū
 diuine legis p̄uaricatiū ymagis
 deformatiuū: & gr̄e p̄uatiuum.
 tamen pōt aliquāliter detestari:
 vnde est nature lesiuū & ei aduer-
 satiuū. *Est Sen. epla.* Sce-
 lera tuta eē non possunt. Sequi-
 tur. Quia prima illa & maxia pec-
 cātū pena est: peccasse: nec vllū
 scelus: lz illd̄ fortuna exornet mu-
 neribus suis: lz tueatur ac vindī-
 cet: impunitū est. quoniā se scele-
 ri inserere. suppliciuſ est. Sed &
 hee nihilominus malā mentem
 pene premunt: timere semper &
 expanescere & securitati diffides:
 Sequitur. hic consentiam⁹ epy-
 curro: malo facinore conscientiā
 flagellari: & plurimū illi tormētū
 esse: eo q̄ perpetua eū sollicitudo
 vrget ac verberat. Hoc enim ip-
 sum argumentū est: natura nos

a scelere abhorzere: q̄ nō nulla
 etiā inter tuta timor est. *Abul-*
tos fortuna liberat p̄ca: metu ne-
 minem. Quare: nisi q̄ infixa no-
 bis rei aduersatio est: quaz natu-
 ra damnauit: Ideo nunq̄ fides
 latēdi fit et latronib⁹: q̄ coarguit
 eos cōscientia: & ipsos sibi offen-
 dit. Propriū aut̄ est nocentium
 trepidare. Et recordat cū scriptu-
 ra sap. xvij. Cum sit timida neg-
 tia: dat testimonium cōdēnatio-
 nis. Et cū beato Aug. primo cō-
 fessionum dicente. Iniquus ani-
 mus siue iniquitas est, pena sui.
 His ergo considerationib⁹ scilz
 ratione dedecoris p̄fusibilis: de-
 ordinationis irrōnabilis: vilitat̄
 inestimabilis: & inhonestatis vi-
 tuperabilis que sunt in peccato:
 & multorum alioꝝ nocumentoz
 detestati sunt philosophi vitia: lz
 non perfecte nec ordinate. vnde
 se a vitijs abstinebant ait *Tul. de*
senectute. c. ij. de Leontio gorgia
magistro Socratis: q̄ cōpleue-
rat annos centum & septem: nec
vnq̄ a studio ac ope cessauerat.
Qui requisit⁹ cur taz diu viuere
vellet: nihil inq̄t habeo qd̄ accu-
set senectutē meā. Qd̄ fuit p̄clar-
dictum in homine docto: ait ibi
Tul. Ideo philosophi studebāt
esse dissimiles malis: pp̄ qd̄ & tor-
menta multa sustinuerunt: sicut
recitat Boetius verba phie ipm
alloquentis primo de p̄sol. c. iij.
vbi. s. introducitur philosophiam

Ipſum inuitaſſe: & tormenta que ſuſtinuerunt phi ſibi recitaſſe: ſicut Socratis venenum: zenonis tormenta: & ſic de alijs quos enumerat: quos nihil aliud in clade detrahit niſi q̄ moribꝫ philoſophie inſtituti: ſtudijs improborum diſſimillimi videbant. Et ibi bene dicit hoc. Si ergo philoſophi infideles ſic vitia deteſtabantur: ab eis ſe cuſtodiebant: diſſimiles malis eſſe ſtudebant: & ob hoc tormenta etiam ſuſtinebant: multo magis phi fideles & diuini: debent eſſe tales.

R Capſum ſecundũ. De perfectione eorum in voluptatũ carnaliũ mortificatione.

S Non ſolum autem fuit perfectio phica in vitioꝝ deteſtatione: ſed etiam in voluptatũ carnaliũ & concupiſcentiarum mortificatione: & exterminatione ſicut fieri poteſt ſine gratia vt dictum eſt. & vt p̄ ex vita philoſophoꝝ deſcripta vnde dicebat Plato mortem eſſe neceſſariam phiſ: vt. ſ. dictũ eſt. **V**bi enim modo abhominabatur voluptates carnales: ait **Plu. ge. lius. li. i. añ. fi.** Voluptas inquit q̄ nimia eſt ex gultu aut tactu ſicut cenſuerunt ſapientes: fediffima eſt: eoſq; maxime q̄ hiſ belluinis voluptatibus ſe ſe dederunt: grauiſſimi vitij vocabulis greci appellant: nos autẽ incõtinentes: vel intemperantes dicimꝫ: & in-

ſolentes. Iſte due voluptates. i. libidines in cibos & venerẽ prodige ſole ſunt cões hominibus & beſtijs. Idcirco in pecudũ ferarq; q̄ numero habent: qui ex hiſ ferinis voluptatibus preſſi ſũt. **L**etere tres: proprie hominũ videntur hec ibi. Et ſubdit. Verba ſup hac re ex libris **A**riſtotellis aſcripſi: vt vel auctoritas clari atq; inclyti viri a tam infamibus voluptatibus nos terreret. **Q**ue verba i greco recitat. **S**equit. **Q**uis igitur habens aliquid humani pudoris voluptatibus hiſ duabus gaudeat: Et recitat cõſequenter verba hypocratis de coytu venereo: q̄ eſtimabat: illam voluptatẽ eẽ p̄tem quandam morbi teterrimi: vt recitatum eſt. **S.** **M**ecno & verba Socratis dicentis: ſe eſſe. i. comedere & bibere vt viueret non ecõuerſo. **V**biro enim nõ philoſophi exterminabatur: & mortificabant predictas voluptates: **E**xemplum de Xenocrate vbi. **S.** quem mulier vocauit ſtatnam. **Q**ualiter autẽ vtebantur temperate & ſobrie vite neceſſarijs: ait **Plu. li. viij. c. viij.** **E**bi diſtinguit cõuiuia dicens. q̄ ſunt conuiuia plebeia que ſunt ſoluta a legibus philoſophie Et ſunt ciuilia que quidem non ſunt diſſoluta: ſed liberioris licentie: & opulentie magne: & q̄ ad cõem leticiam: ſalua tamẽ ſemper modeſtia qua ad philoſophicũ rigorem accedant. **C**onuiuia

T

V

Vo phica sunt omnino castigata
 & suis regulis limitata: vt qui ver
 fantur i his possint nulla cibi aut
 potus impedire molestia: suis of
 ficijs. inservire. Sobria eni: & ab
 omni luxuria castigata: non ipe
 diunt Socratem: ne iustitiā posi
 tiam exequat: a naturali inquisi
 tione Platonē non reuocāt: me
 moriam rerum gestarum nō ex
 cludunt: heritio Timeus non p
 hibet causas rerum omniū ape
 rire: nec aliquis a quocunq; vir
 tute offō retardat. **Hec ibi.** **Abi**
bene de hoc. Patet ergo perfe
 ctio phica suo modo in predictis
 vt enim ait Tul. v. tus. q. ante fi.
 Sapientis proprius est: nihil qd
 peniteri pōt facere: nihil iniuste:
 s; splendide: cōstanter: grauiter:
 honesteq; oia.

Capitulum tertium. De eoz pfectio
 ne in mundialiū & diuitiaz despe
 ctu & dimissioe.

Zem perfectio phica in
 mūdi & mūdialium des
 pectu & dimissioe satis pz
 ex dictis .s. quātr mundum d spe
 xerūt: & oia dimiserunt. sicut De
 mocrates & Diogenes de quibus
 supra. hoc enim fuit quasi cōmu
 ne philosophis: ait Hiero. episto
 la xxxv. Crates inquit Theban⁹
 homo quondam ditissim⁹: cum
 ad philosophandum Athenas p
 geret: magnum auri pondus ab
 iecit. Nec putauit: se posse simul
 & virtutes & diuitias possidere. Et

epistola. cxvj. dicit de p̄ho: q̄ mul
 tarum possessionū precium proie
 cit in pellagus: abite inquit in pro
 fundū male cupiditates ego vos
 mergo: ne submergar a vobis.
 Philosophus glie animal: & po
 pularis aure vile mancipiū totaz
 simul sarcinam deposuit. hec ille
 Philosophi enim non reputa
 bant: bona temporalia eē sua: sō
 nec ea appetebāt: nec d̄ amissioe
 dolebāt. ait Sen. de cōstantia sa
 pientis. **Abi** Rogeram Demetrius
 cepat. **Abi** hac exiens Stibop̄hi
 losophus: interrogatus: an aliqd
 perdidisset: nihil inquit. oia mea
 mecum sunt: & tamen patrimoni
 um in predā cesserat: & filios ho
 stis rapuerat. **Sequit.** Habebat
 enim vera bona secum: in q̄ non
 est manus inlectio. **Que** vō disti
 pata & direpta fuerant nō iudica
 bat sua: sed aduentitia: & motum
 fortune sequentia. **Id** non vt sus
 dilexerat. Omnium enim affluē
 tiuz incerta est possessio: & lubri
 ca. **hec ibi.** **Unde** & de paupertate
 phozum Tul. v. tus. q. post medi
 um. **Quis** inquit paupertatē per
 timescit: **An** Scithas **An** atharsis
 potuit p̄ nihilo pecuniaz habere
Mostrates ph̄i facere non potue
 runt. **Cuius** ep̄sa feri his verbis
An atharsis homoni salutē. **Cir**
cū amictum est Syricum tegimē
 calciamentū: solozum callum: cu
 bile terra: pulmentū fames: lacte
 carne caseo vescor. **Quare:** vt ad

getū meq; venias. mūera āt ista
 qb^o delectatus es vel ciuib^o tuis
 vel dijs mortalibus dona. Dēs
 enim fere pbi omniū disciplinaz
 non quos a recta ratione natura
 vitiosa detorsisset: eodez hoc aio
 esse potuerunt. hec ibi. Et exem/
 plificat de Socrate z Xenocrate
 de quibus supra. De quolibet ta/
 li potest dici illud quod dicit Sa/
 le. libro. iiii. c. iiii. d. fabritio. Locu
 pletum illum faciebat non multa
 possidere: sed modica desiderare
 sit ergo illi sic cōtempserunt mū/
 danas diuitias absq; spe celesti/
 um diuitiaruz: multo magis phi/
 losophi fideles z celici debēt eas
 ptenere: vt centuplū accipiant in
 futuro.

C Capitulum quartum. De eoz
 perfectione in honorū z excellen/
 tiarū abdicatione.

A Non solum aut fuit eoz
 n perfectio in despectu diui/
 tiarum: sed etiā in contē/
 ptu excellentiarum: dignitatz: z
 honorum humanorum: vt pz in
 dictis philosophis. Sicut in Dio/
 gene qui cōtempfit honores ob/
 latos ab Alexandro: z in Socra/
 te: q; gloriosa fugiebat: vt dictum
 est supra: z in alijs supradictis. Eū
 z laudes humanas cōtempserūt
 z se a mundanis tumultib^o z fre/
 quentijs sequestrauerūt. ait Iste/
 ro. contra Iouinianum añ fi. q;
 phi multi reliquerūt frequentias
 urbium: z hortulos suburbanos

vbi aer irriguus: arborum come/
 susurrus auium: fontis spectacu/
 lum: riuus imurmurans: z sic de
 alijs. Sequit. Mas z Pythagorei
 huiusmodi frequentias declinā/
 tes: in solitudine z desertis habi/
 tare consueverunt: Planū est er/
 go ex dictis, q; predicta contem/
 pserunt que merito sunt contem/
 nenda. sicut Boeti^o philosophia
 instructus elegantius ostendit. ij.
 de consol. c. vi. z vij. Quid inquit
 de dignitatum potentia diseram?
 Que si improbissimum quendā
 ceciderint: non ne eo ipso non sūt
 appetende? Unde ibi bene z pro/
 lire. Laudes enim humanas p
 nihilo reputabant: z laudari: per/
 nitiosius estimabāt q; vitupari.
 Et enim ait Au. gelius li. vi. Tur/
 pius dicebat fauorinus exigue at
 q; frigde laudari q; insectanter
 z grauitur vituperari. Qui enim
 maledicit z vitupat: q;to id acer/
 bius facit. tanto pro iniquo z ini/
 mico habetur: z propterea fides
 non capit. Sed qui insectide lau/
 dat destitit a causa vfr: z amicus
 quidem creditur ei^o quē laudat:
 z ei creditur.

E Capitulum quintum. De eoz
 perfectione z passionū internarū
 edomatione.

B Non solum aut fuit eoz p/
 nfectio in predictis cōcu/
 piscencias carnis: z ocu/
 lorum. ac vite superbiam cohibē/
 do: sicut fieri potest absq; gratia

det: sed fuit eorum perfectio i edo-
 matione passionum interiorum: et
 redactione sub lege rationis, et or-
 dinatione: semper intelligendo ut
 dictum est eo modo quo pnt si-
 ne gratia cohiberi. ut enim habi-
 tum est supra animus sapientis
 non cedit passionibus fm senten-
 tiam stoycorum: no. q. oio aufer-
 rant: sed q. ordinate moderetur.
 Et de hoc Alu. gelius pulcre nar-
 rat lib. xx. ante fi. Herodes iquit
 archieus consularis lacessitus a
 quodam Stoyco tanq. min. sa-
 pienter: et paru. utiliter dolore fer-
 ret ex morte pueri quem amabat
 dicebat: q. nullus homo qui fm
 naturam sentiret et saperet: affec-
 tionibus quatuor carere et vaca-
 re omnio posset: atq. si posset ut
 curis careret: non ex re illud me-
 lius qm langueret aius et torperet
 Dicebatq. Sensus isti motusq.
 animi cum imoderatores fiunt:
 vitia sunt: et si omnino eos couel-
 lamus: periculum est necis. Et do-
 deratas ergo scire et considerare
 purgandas dicebat: vsusq. est fa-
 bula quadam: q. homo rudis ex
 vltima Barbaria colendi insolens
 in terras cultiores venit: emitq.
 agrum aptum ad fructus. Cum-
 q. videret: vicinum amputare su-
 psua ex arborib. quesuissetq.
 ad qd sic amputaret: cu. alius di-
 ceret: q. sic fieret ager pur. et ar-
 bor. secundior: ille accipiens secu-
 rim: adiit agrum: et omnes arbo-

res detruncavit: credens hoc me-
 lius ee. Sic est inquit aperte ista
 Epachis. i. passionum sectatores
 se debent habere. ut non sint im-
 moderate. Dum vo homines cu-
 piunt: ut omnino non sint: oibus
 vehementioris officijs animi am-
 putatis: in corpore ignavia et qua-
 si eneruate vite consenscunt hec
 ibi. Cui recordat Hiero. epistola
 lxxxviii. Affectus inquit et pertur-
 bationes q. diu in tabernaculo
 corporis huius habitamus et fra-
 gili carue circundamur: modera-
 te regere possum. amputare no.
 possumus. Et ibidem. Philoso-
 phorum snia est: moderatas esse
 virtutes: excedentes autem mo-
 dum atq. mensuram inter vitia
 reputari. Unde et vnus de septem
 sapientibus ait. Ne quid nimis.
 Et Sen. bn. epistola. lxxvii. Abi-
 querit. Nonne affligitur sapiens
 in liberoru. aut amicorum am-
 sione? Et respodet. eodem animo:
 filiorum mortez expectat quo su-
 am. Non magis hanc timet q.
 illam dolet. Virtutis enim conti-
 nentia constat. Omnia eniz ope-
 ra ei. cum ipso concordant et co-
 gruunt. Si aius quem excelsum
 ee oportet: luctu. aut desidio, sub-
 mittit: inhonesta ois trepidatio et
 sollicitudo est. Et querit vltius
 Quid ergo? Nonne aliquid simi-
 le perturbationis patiet? Non co-
 lor eius mutabit: vultus agitabit
 artus refrigescet: et quicquid ali-

nd non ex imperio animi. sed in-
 consulto quodā impetu geritur.
 Sateor sed māebit sibi persuasio ea
 dem. Nihil eorum malum esse
 nec dignum ad quod mens sana
 deficiat. Omnia que faciēda sūt.
 audacter et promptefacit. hec tibi
 L. Cui concordat sententia Stoicorum
 de differentia inter animū sapiē-
 tis et stulti. De qua Aug. ix. de ci.
 c. iij. Abi recitat dictam differen-
 tiā. q. s. animus stulti passionib⁹
 cedit: sapientis vō nō. Et Sen. ibi
 pōit exēpluz bonū vbi. s. q. que
 admodum in corporibus langui-
 dis signa precurrunt: segnitie q̄
 dā in hermis: sine vllō labore las-
 situdo: ossitatio: et terror mēbra p̄-
 currens. Sic infirmus animus:
 multo anteq̄ opprimatur malis
 quatit: presumit illa: et ante tpus
 cadit. Non sic animus sapientis
 Et de hoc ibi bene.

¶ Caplm sextū. De eorū cōuer-
 satione et gestus maturitate.

Et matura gravitate phi-
 losophorum in exteriori
 gestu: p̄z ex dictis. Socra-

tes enim in eodem rigore vultus
 se habuit vt dictum est. Plato-
 nem commotum non vidit disci-
 pulus ab eo nutritus. Domie eiz
 pacato: et moderato a perturba-
 tione dictarus passionū: et mode-
 ratur gestus exterior et maturaf.
 Species enim corporis est simu-
 lacrum mentis: figuraq̄ p̄bita
 Sicut ait Ambrosius. liij. de vir

ginitate loquens de beata vigne
 Sicut enim vera philosophia q̄
 est expultrix vitiorum: et magi-
 stra morum: vt habitum est sup̄
 modificat hominez interiozem:
 sic veneranda maturitate et gra-
 uitate maturat exteriorē. Et eiz
 dicit Pol. li. vij. c. xij. Hec phia
 p̄cipit obseruari: vt quisq̄ in om-
 nibus fugiat notam: indicens ac-
 tionē rectitudinem: ne sit reprehē-
 sibilis: sermoni cautellam: ne sit
 cōtemptibilis habitui modestiā
 ne sit notabilis. Abi et arguit pō-
 patice: et curiose: ac sup̄huc se or-
 nantes cultioribus vestimentis: et
 ad speculum se ornantes: recitās
 dictum Flavianī. Quid viro cuz
 speculo: nisi in eo casu: quo illud
 Platonem gestasse testis ē Fla-
 uianus: vt videret in eo q̄tuz in
 se peregrinatio: studij feruor: acu-
 men temporis: processus etatis:
 de naturali statu mutasset faciei
 mūditiō: que et bona et mala fi-
 delissime protestatur: hoc idem
 egit: vt seruaret et reuelaret natu-
 ram: ne labore et dieta insueta cor-
 rumpereret. hec ibi. Ideo meri-
 to discipuli ex conuictu et conuer-
 satione cum philosophis profece-
 runt: vt dictum est. s. Et eniz di.
 Sen. ep̄la. vj. Plus traxit turba
 sapientum ex moribus Socratis
 q̄ ex verbis.

¶ Caplm. septimū. De eorū se-
 dula studiositate.

N

E sedula & o philosopho
 rū studiositate: & incessa
 bili: ac infatigabili eorum
 sollicitudine: patet similiter ex di
 ctis. de qua Valerius libro. viij.
 c. vij. dicit. ponens exēpla d̄ mul
 tis. Sicut d̄ Demostene pictago
 ra: Platone: Democrito: Car
 nayde: De quibus dictum est. s̄.
 Et de Anaxagora: qui studio ma
 gno d̄ flagrasse. Qui euz ex diu
 tina peregrinatione patriam re
 petisset: possessio esq; desertas vi
 disse: non essem inquit ego salu
 nisi ista perisset: Quod dixit pre
 amore studij. Ibidem etiam exē
 plicat de studio Archimedis.
 captis enim Syraculis Hel
 lus machinationibus illius phi
 losophi diu ac multum victoriaz
 suam inhibitam senserat: extre
 ma tamen hominis prudētia de
 lectatus edixit: vt capiti illius par
 ceret: tantum glorie in Archime
 de seruato q̄tum in opp̄sis Sy
 raculis reponens. Et h̄s d̄ o
 culis & aīo in terraz difixis: formas
 describit: militi: q; predandi gra
 tia domum irruperat: strictoq;
 super caput gladio q; nam eēt q̄
 renti propter nimiam cupiditatē
 inuestigandi veri qd̄ querebat:
 nomen suū indicare non potuit.
 Sed protracto manibus pulue
 re: noli inquit obsecro istuz. s. cir
 culum deturpare. Et demū qua
 si negligens imperij lictoris: ob
 truncat: sanguine suo: artis sue

linamenta confudit. Quo acci
 dit: vt propter idem studiū mo
 do vite donaret: modo priuaret.
 hec ibi. Ibidē exēplificat de So
 crate q; nonagesimū q̄rtuz annū
 agens librum nobilissimū com
 posuit. Ex quo apparet etiam se
 nescitibus membris: quali stu
 dio: vite sue terminuz clausit. Et
 de Leante: qui octuagesimū no
 num agens annum exactissime
 subtilitatis volumen edidit. Et d̄
 eodem. Ipsam enim adolescen
 tem questuz extrahentē: eoq; ne
 cessario tempore per inopiam su
 stentantem diurno Crisippi pre
 ceptis vacantem: eundem agen
 tem centesimum annum attenda
 cura auditores suos erudientes
 Multum ergo fuit seruidus ad
 audiendum & docendum. Et ibi
 dem exemplificat de Sophocle
 q; postq; centesimū annū ageret
 composuit illam nobilissimaz fa
 bulam: qua omnium poetarum
 preripere gloriā potuit. Similit̄
 de Symonide poeta: qui octua
 gesimo anno & docuisse carmina
 & in eorum descendisse certamina
 gloriā. Et ibidem de Solone: d̄
 quo dictum est. s̄. Patet ergo ser
 uor studij philosophorum: tam
 in veritatem inquirendo: tam in
 alios docēdo: q̄ in volumia cō
 ponendo. Unde de eorum studio
 Hiero. epla. xxxiij. Dicit q; The
 mistocles cum expletis centū se
 ptem annis moreret: dixisse ferti

se dolere: quod tunc egredere dicitur vi-
 ta quam sapere cepisset. Ibidem dicit
 quod Plato nonagesimo anno scri-
 bens mortuus est. Ibidem: quod So-
 crates nonagintanove annos in-
 docendi scribendi que dolore labo-
 res complevit. Ibidem: quod So-
 phocles cum propter nimiam sene-
 ctutem et rei familiaris negligenti-
 am a filiis argueretur: edidisse se
 fabulam quam nuper scripsit re-
 citavit iudicibus. et tantum spe-
 ctamen in etate iam fracta dedit
 ut severitatem tribunalium in fa-
 vorem converteret. Ibidem quod La-
 to censorinus disertissimus et se-
 nex grecas literas discere non eru-
 buit nec desperavit. Ibidem: quod
 Homerus refert: quod dicitur lingua He-
 storis iam vetuli: et pene decrepiti
 dulcior melle oratio fluxit. Et de
 quibusdam horum: et eorum stu-
 dijs. Tullius. de senectute. c. secundo.
 I. de Socrate: de Sophocle: de
 Solone. De quo dicit. Solonez
 gloriantes vidimus: quod quotidie
 aliquid adiscentem dixit se senes
 fieri. Ebi. et Tullius. de se. Quid ego
 inquit feci: qui grecas litteras se-
 nex didici: quibus sic avidus quasi
 diuturnam sitim repellere cupiens
 De studio Platonis Gale. ubi. s.
 dicit: quod altero et nonagesimo an-
 no decedens: sub capite Sophro-
 nismos habuisse fert. Sic nec ex-
 tremam quidem eius horam a cogi-
 tatione studiosa vacua fuit. De stu-
 dijs quoque philosophorum. Du-

go primo didascalis ubi multos
 enumerat. Ebi et ait: quod dialectica
 inventa est a Parmenide: quod civi-
 tates et ceteros hominum fugiens:
 in rupe consedit: sicque dialecticam
 excogitavit: et rupis Parmeni-
 dis dicta est. Et ibi dicitur studio Pla-
 tonis et aliorum philosophorum
 et inventorum singularum arcum
 bene. Item studiosi fuerunt
 philosophi diligentem cura in suis
 tractatibus quos compilabant:
 ne quid vitiosum vel diminutum
 aut superfluum inveniret in suis
 opusculis: et ut diu opuscula dura-
 rent in sua auctoritate: vnde dicitur
 est. s. de Virgilio: quod more vrsi se-
 tum suum lambens et sic quasi ef-
 figiantis dicta sua ruminabat: re-
 tractabat: et formabat ad plenum
 et Gal. li. ij. c. vij. de Euripede rati-
 dente Eschepiadi poete: apud quem
 cum quereretur quod triduo non ultra
 tres versus: maximo labore im-
 pios predicere potuisset: atque is se-
 centum perfacile scripsisse gloria-
 ret. Sed hoc inquit ille interest:
 quod tui in triduum tantummodo: mei vero
 in omne tempus sufficiunt. Sic
 quod factum est. Exemplum huius in
 beato Augustino. quod et scripta sua studio-
 sissime composuit. et humiliter ac
 diligenter retractandus fuerat
 retractavit. Et Augustinus. li. xvij.
 de Virgilio dicit: quod cum morbo
 oppressus: moriturus adventasse vi-
 deret: oravit petijtque a suis amicis
 finis: ut cecidit que nundum

Compendio loqui.

X limasset aboleret. In his autem in-
Z quit que videntur retractari: et corri-
 gi debent: et in his erat maxime lo-
 cus ubi loquitur de monte Ethna
Et non solum erant studiosi
 phi in predictis. sed etiam in co-
 gnitione suorum: et discussione
 factorum et dictorum: ut dictum est
 s. de Dictatoreis. quorum mos
 erat: vesperi quod quo die dixerint
 egerintque commemorari: prout vi-
 ditur Tullio. de senectute. Et de hoc
 Seneca. bene. iij. de ira ante si. di. q.
 animus quotidie ad rationem red-
 dendam evocandus est. Faciebat
 hoc Sextus: ut consumato die: cum
 se ad nocturnam quietem recepisset:
 interrogabat animum suum. Quod
 hodie malum tuum curasti? Cui vi-
 tio obstitisti? Qua parte melior es?
A desinet ira. et moderatior erit: quam
 sciet quotidie: sibi ad iudicem esse
 veniendum. Quid pulchri hac
 consuetudine excutiendi totam diem
 Qualis ille somnus post recogni-
 tionem sui. Sequitur. Quam tranquil-
 lus: quam altus: quam liber. Et post
 inquit Seneca. hac potestate: et quoti-
 tidie apud me camera duco: cum sub-
 latum est conspectui lumen con-
 tigit vxor: moris mei conscia: to-
 tum die scrutator: facta dictaque re-
 memoror: nihil mihi abscondo:
 nihil pertransio. Quare quicquam
B ex erroribus meis timeam: cum pos-
 sim dicere: vide ne id amplius fa-
 cias: imo tibi ignosco: hinc ibi. Bo-
 nam ergo est studium et salubre:

sic dicta et facta discutere. Unde
 phi est suiphius ab homine co-
 gnitio. ait Isai. de difficillibus. et
 Alpharabius ibidem.

Capitulum octavum. De sermonum
 moderatione.

De perfectione et opor-
 tione in sermonum et verborum
 moderatione satis per-
 dictis. Philosophus enim non
 minus tacendo quam loquendo per-
 batur. ut dictum est. s. Philoso-
 phi enim confert philosopho: ut
 sciat fabulari cum omni homine. ait
 Aristippus loquens de se: prout vi-
 detur de deo Socratis.

Capitulum nonum. De discre-
 tione philosophica in conviviis
 humanis: et an philosophi debe-
 ant interesse. conviviis sine phi-
 a et de lingue cohibitione.

Valiter autem phi docet
 loqui in sermonibus co-
 munitibus: considerando
 tempus loquendi: et personas in-
 ter quas loquendum: et sermo-
 nes proferendos eleganter inve-
 stigat primo Saturnalis. c. i. Et post
 ubi inquit: an philosophia de-
 beat interesse convivantibus et con-
 vivis. Et arguit ibi quod non: quia ipsa
 est tanquam censoria quedam: et ut ve-
 reconda mater familias suis pe-
 netralibus continet: ne misceat se
 libero. s. deo vini sine vino. Cui
 tumultus familiares sunt: cum etiam
 ipsa huiusmodi verecundie sit.
 ut strepitum non modo verborum
 sed nec

sed nec cogitationū in sacrarium
 sue quietis admittat. ¶ Sed in
 priū arguit sequenter: q̄ si sic
 esset etiā choros aliarū matronarū
 scilicet sobrietatis: modestie: et pietatis
 a conuiujs exularet. Item absit
 inquit a phia q̄ i scolis suis tractat
 de officijs conuiuialibus: ipsa cō
 uuiua reformidet: tāq̄ non possit
 reb⁹ oñdere qd̄ v̄bis solet docet.
 his dictis: specificat qualr loqui
 decet in conuiuio. Preterea inquit
 tam scio obseruaturā: vt secum
 estimet p̄ntium ingenia conuiuaz
 et si plures p̄ntos: v̄ saltē sui ama
 toris in cōuiujs societate reperit:
 sermonē de se patiet̄ agitari. Cuius
 v̄o plures ab institutione discipli
 ne alieni sunt: dissimulationē sui
 sentiet: et patietur loq̄citatē maio
 ri p̄t̄i amicitiorē sonare: ne nobi
 litas scilicet peritorū a plebe tumultu
 osiore turbet: vbi ponit exēplū
 q̄ sicut pauce m̄te littere dispe
 sunt inter multas vocales: que i
 societate vocis facile m̄suescūt:
 ita rariores imperiti gaudentes
 consortio peritorū: aut cōsonāt si
 cut possunt: aut taliū rez capiunt
 auditu. Sequitur. Prima ergo
 estimatio erit: obseruare conuiuas:
 deinde vbi locū sibi patere vide
 rit: non de ipsis p̄funditatis sue
 secretis inter pocula loquet̄: nec
 nodosas et anxias: sed vtilis faci
 lesq̄ q̄ones mouebit. Et ibi. Si
 non erūt mutua cōuiuia. cur ibi
 sermo nō p̄mittit̄ q̄ honest⁹ phi

betur: maxime cū nō minus q̄
 dulcedo vini ilarent verba con
 uuiua. Nil inquit tam cognatum
 phie q̄ locis: et temporib⁹ apta
 re sermones: p̄sonarū que ibi ade
 runt estimatiōe notata. Alios. n.
 incitant: relata virtutū exempla:
 alios beneficiorū: nō nullos mo
 destie. vt qui aliter agebant: sepe
 auditis talibus ad emendationē
 venirent. Si autē vitijs irretitos
 conuiujs interesse p̄t̄igerit: loquēdi
 ordo fiet. phia eniz etiam nō sen
 tientem sic aliquñ reprehendit: vt
 reprehensus ilaretur. hec ibi. Nō
 vicit ibi q̄ cōuiuū Agathōis q̄
 habuerit socraticos et phedros:
 nullū verbū nisi phicū habuerit
 Alchiqui et Quidonis q̄ habue
 rit Serpopaim et poliphenuū cy
 thara sonantes: non habuit talia
 verba. Qualr aut loquēdū: et q̄ et
 a quibus interroganda: ibi elegā
 ter prosequit̄. Ibi eniz quis debz
 interrogare responsioni facilia: et
 que scit alium didicisse. Gaudet
 enim quilibet: cū puocat ad suaz
 doctrinam. Debet enim interro
 gari a militib⁹ de factis militari
 bus et fortib⁹: a religiosis de ceri
 monijs suis: a peregrinis d̄ itine
 rationib⁹: a senib⁹ de eis q̄ ad il
 los spectant. Huic enim etati est
 loq̄citas familiarior. Et sic de ali
 is prout ibi prosequit̄. Cui cōcor
 dat Poli. li. viij. c. ix. di. q̄ phis
 que est vnicū deoz mun⁹: et disci
 plina disciplinarū honoranda est

K antilogo. Ciuile q̄q̄ est: et sacris literis consentaneū: aut omnino filere in mensa ut audias ad p̄fectū: aut vnde proficiant alij: vel sine culpa letent: doctum p̄ferre sermonē. Sūt enim nimis tristitia et fere ciuilitatis ignarra: vbi circa voluptatem solus v̄ter impletur: aut vbi clamore āserino: et in eptis fabulis cōuiuia p̄strepunt. hec ille. Sic. n. loq̄ docet phia: q̄ sermones p̄cogitat et examinat prius in pectore q̄ p̄ferat ore. ait *Alu. gelius li. viij.* Qui inq̄t sunt leues faciles et importuni locutores: nullaz rerū pondere innixi: et verbis humidis et lixantib⁹ defluunt: eoz orationē bñ estimatū est in ore nasci nō in pectore: linguam aut non debere liberā esse nec vagam asunt sapientes. sed inuectam de pectore imo de corde mouert: et q̄si gubernari habentis. Alixem enim vix sapientem facundia p̄ditū: vocē emittere non ex ore: sed ex pectore. s. q̄ non tam ad sensum habitūq̄ vocis: q̄ ad scientiaz penit⁹ contemptaz altitudinē pertineret scilicet atūt. *Demulantiēq̄ v̄boruz cohibentē volūt eē oppositū dentium: et loquendi temeritas: non tantum cordis custodia et vigilia cohiberetur: sed et quibusdā quasi excubijs i ore positis sopiatur.* Et ibi bene de multoz insolentia idisciplinata in loquendo vbi recitat verba *Tulij. q̄ tam furiosuz*

L

M

q̄ vel verborū sonitus in vania nulla subiecta sententia vel scientia. Et idē. *Itūq̄ tacet: quē moribus loquendi tenet.* Et *Scioldus* ait: linguam non vulgandam sed retundendam esse: proinde et cōthesaurū esse in promerēdo gratiam optimā: sed modesta pauca et modulata sint. Itē inde sumptum est. Qui cū loqui non posset scilicet sciendo: tacere non potuit. *Veteres enim hoies in v̄ba blarctiores. i. loq̄ces dixerunt. s. sapientes.* Et ibi bñ. *Cui p̄cordat scriptura sacra Ecclē. xx. Sapiēs in verbis prodit seipsum. Et. xxi. verba prudentum: statera pōderabuntur: in ore fatuoz cor illorum: et in corde sapientuz os eorum.* *Itō sapientes faciunt se amabiles: stulti odibiles in verbis suis.* *Ecclē. xx. Sapiens in verbis se amabilem facit. Et ibi. Odibilis est qui procar est ad loquenduz.*

C *Cap. m. x. de phica curialitate*
 Et dictis p̄z: *urbana phi*
 e *losophorum curialitas.*
 Nec mix. *phia. n. est totius urbanitatis: et omniū agentoz magistra. Cuius est: eoz q̄ in cōuiujs sunt exercēda officia dispensare. ait *Poli. vbi. s. vnde et sapientes: de quibus in qb⁹ curialitas exigūt ordinariū: put ait *Alu. geli⁹ li. xv. recitans v̄ba *Harionis: qui diseruit de apto numero conuiuaz. Qui et ait: quiuariū numerū incipere oportere a gra****

harum numero: et p̄gredi ad nu-
 merum musarū id est proficisci a-
 ribus et cōsistere in nouē: ne sint
 pauciores q̄ tres nec plures q̄
 nouē. Non. n. conuenit eē mltos
 eo q̄ turba plerūq̄ est turbulēta
 Et Rome q̄dem cōstat et etiam
 Athēnis: nunq̄ plures cubant.
 Deinde ip̄m cōuiuū constat ex
 quattuor. s. Sibeli. i. pulchri ho-
 mīculi collecti: si loc⁹ lat⁹: si t̄p̄s
 vernū: si apparatus nō neglect⁹
 Sequit. Loq̄ces conuiuas nec
 mutos legere oportet: q̄ eloquē-
 tia in foro: et ap̄d subsellia: silētiū
 v̄o nō in conuiuio. sed in cubicu-
 lo. Sermones aut̄ illi⁹ temporis
 sunt habendi nō de reb⁹ anxio:
 non tortuosis: sed ex quibus in-
 genium venisti⁹ fiat: et ameni⁹
 et cū quadā voluptate vtilēs. hec
 ibi. Arbane ergo et curialr se in-
 stituerūt philosophi. vnde mltuz
 detestabant̄ incurialitatē: vt patet
 in illo philosopho: de quo Inno-
 centi⁹ li. de miseria hoīs dicit: q̄
 cū q̄dam ph̄s in vili habitu non
 posset ingredi palatium p̄ncipis
 mutauit habitū pulchrū: et statim
 admissus est. Et p̄cedēs añ p̄nci-
 pem: cepit osculari paliū suū ve-
 nerabiliter. Q̄d cū princeps mī-
 raret: r̄ndit. Honorantē me ho-
 noro. Q̄d. n. virt⁹ non potuit: ve-
 stis obtinuit. S: vanitas vanita-
 tum: plus defertur vestib⁹ q̄ vir-
 tutibus: plus vestimento q̄ ho-
 nestati. hec ibi. Quia. n. ph̄i vir-

tutes pensabāt et honestatem: id
 curialitate erant vrbani in oib⁹.
 Capl̄z vndecimū. De eorū p̄-
 fectione in virtutibus politicis.

De perfectione aut̄ ph̄oz
 i virtutib⁹ politicis: mani-
 festū est ex p̄dictis. Ipsi
 enim magistri fuerūt v̄tutū fm
 Tuliū: vt dictum est. S. Suerunt
 prudentes in reb⁹ distinguendis
 Nec est enim philosophia scilicet
 distinguere bōa a malis: put ait
 Sen. ep̄la. lxxviii. Itē fuerūt pru-
 dentes i reb⁹ extimādis et p̄sādis
 q̄ vt ait sen. ep̄la. lxxix. Nemo eo
 rū quos diuitie honoresq̄ in al-
 tiori fastigio ponūt magnus est.
 Quare ergo magn⁹ videt: Lum-
 basi sua illū metiris: magn⁹ po-
 milio licet in monte constitierit.
 Colosus magnitudinē seruabit:
 etiam si steterit in puteo. Hoc la-
 boramus errore: q̄ neminē esti-
 mam⁹ ex equo. Luz v̄o velis esti-
 mationē hominis inire: et scire q̄
 lis sit: nudū respice: p̄dat p̄mo-
 niuz: honores et alia fortune mē-
 data. Corpus suum exuat: et ani-
 mum intuere qualis sit q̄tusq̄.
 Alieno an suo magn⁹. et. Et ibi
 Tunc est bon⁹ hō. s. si rō expli-
 cata ē et recta: et ad nature sue vo-
 luntatem acomodata. hec vocat̄
 virt⁹: hoc honestū et vnicuz bo-
 nū. hec ibi. Sed solus sapiēs scit
 res estimare mō dicto. vnde ait
 Sen. ep̄la. lxxxix. vir. sapiēti no-
 tum est: quā res q̄ taxanda sit.

Item & prudentes fuerunt in consilijs dandis patet ex dictis. Prudentis. n. est bñ p̄siliari: et prudēs est cōsiliatiu⁹ ait Sapiēs phs ethi. vi. Et de his in comu- niloquio. **I**tem & prudentes fuerunt in regendis populis: sicut patet ex dictis: Sicut in Themistocle: q̄ r̄ndit: se scire de republica puia: magnā facere. Et de hoc similiter i cōsilio. **D**e temperantia v̄o phoz satis etiam pz ex supradictis. Cum enim ipsa sit: rōnis aduersus libidines: atq; alios nō rectos impet⁹ animi forma: et moderata dñatio. prout dicit Tul. prima rhetorica lib. ij: plantū est: qualr eam habuerunt ex vltis eoz et dictis: prout haberi potest absq; gratia gratum faciente. **D**e iustitia v̄o eoz que est habitus animi p cōi vtilitate seruata: suā vnicuiq; tribuens dignitatem: put dicit Tul. prima rhetorica vbi. s̄. satis lucidū est consideranti predicta. **D**e fortitudine quoq; eoz satis liquet ex dictis. Cum eniz fortitudo sit considerata periculoruz susceptio et laboruz firma perpessio: prout dicit Tul. vbi. s̄. satis patet q̄ virtose se habuerūt in vtroq;. **S**uerunt enim fortes in agendis. qd patet in eoz studijs: et sustinēdis periculis: de quib⁹. s̄. Similr & fortes fuerunt in sustinēdis cōtumelijs verborū apparet ex ante dictis. vnde et de Aristide narrat

Sen. ad Helbiā. Ducebat ingt athens ad suppliciu Aristides: Cui cū quisq; occurreret: deiciebat oculos et ingemiscebat: q̄ n̄ tanq̄ in hoiem iustū: sed tanq̄ in ipsam iustitiam animaduertetur. Inuent⁹ est tamē qui in faciez ei⁹ spueret. Poterat ob hoc molestē ferre: q̄ sciebat neminez id ausuz purioz. At ille absterfit faciem: et subridens comitanti sibi magistratui ait. Edmone istū: ne postea tā improbe oscitet. hoc fuit: contumeliam ipsi contumelie facere. hec ibi.

Capitulum duodecimum. De eorum patientia in exilij relegatione.

Tem & fortes fuerūt in exilijs: et peregrinationibus ait Tul. v. tul. q. ante fi. In peregrinatione inquit nobilissimi phi etates suas cōsumpserunt: Xenocrates: Lato: Aristoteles: Theophrastus: Canaydes: et alij innumerabiles: q̄ soluz egressi: nūq; domū redierūt. Ad omnem rōnem theatri voracomodari potest. p̄ria est vbiq; q̄ bene est. vnde Socrates respondit: se esse mundanū. i. totū mūdi ciuem et incolam. Et Fabricius animo equissimo Athenis exul: phatus est. Cui tñ illud tps non accidisset: si legib⁹ Epicuri paruisset. Similiter Democritus fugit tyrannum. et Corinthū fortunas suas mutauit: filios

procreavit. Non enim fruste an-
teposuit exilij libertatē domesticē
fuiturū. Et ibi bñ d̄ talib⁹. Desse
rebant enim secū bona sua scilz
virtutes: iō nullā eis exiliuz erat
graue. vnde Sen. ad Helbiam
humile iuguriū virtutes recepit
Ideo omnibus templis formo-
sius erat: cum illuc iustitia conspe-
cta erat: continentia: pietas: pru-
dentia: et sic de alijs. Nullus an-
gustus locus: q̄ harum virtutum
magnam turbam capit. Nulluz
graue exiliū in quolibet cū tali
comiratu ire. Brut⁹ ait: se Bar-
cellum vldisse Bitulenis exulā-
tem: et q̄tū natura hominis pa-
teretur beatissime viuentem: nec
vñq̄ cupidiorē bonarū artūz
q̄ eo tpe: et adiecit visum sibi: se
magis in exiliū ire q̄ sine illo red-
diturus esset: q̄ illū in exiliuz re-
linqui. Senatusq̄ p̄ eo rogauit
ne exules essent si sine illo essent
Patria enim carere nō est ma-
lam: q̄ forti animo omnis loc⁹
patria. Et ibi bene de hoc.

¶ Capitulum. xlii. De eorum pa-
tientia in iniuriarū p̄pessione.

Imiliter q̄ fortes fue-
runt in sustinendis intu-
rijs corporūz et tormētis
satis dictum est. vñ Tuli. vbi. s̄.
de eorum patientia in tolerantia
penarū corporalūz: vt cecitatis et
hmōi: ait: q̄ Diodolus stoycus
cecus multos annos vixit. cū in
philosophia multo magis q̄ an-

tea versaret. Cui cū libri per no-
ctes et dies legerentur geometrie
munus tuebat verbis precipiēs
discipulis vnde quālibet lineaz
scriberent. Ibidē. Asclipsiadē se-
runt non ignobilez p̄ m̄ r̄ndisse
querenti: qd̄ sibi attulissz cecitas
vt puero inquit vno essez comita-
tior. Ibidē de Democrito puato
luminib⁹. de quo. s̄. Et de consi-
milibus ibi bene. Et ibi q̄ patie-
ter sustinebant philosophi mor-
tem Theodoruz eim Lisimaco
mortem minanti: magnū inquit
effecisti: si Catharidis vim asse-
cut⁹ es. Qd̄ ait deridēdo de mor-
tē patie-ter sustinētib⁹: vt. s̄. dictū
est. q̄ p̄uide vō et q̄ animose q̄
si semp̄ pati ad agēdū et sustinen-
dū vtebant virtutib⁹: ait Seneca
epistola. lxii. ponēs exempluz de
Sextio: de quo. s̄. Sextiuz inquit
lege virū acrem v̄bis grecis ro-
manis morib⁹ phantes. Bonet
ymago ab eo posita: vt quadra-
to agmie exercitū vbi hostis ab
oī parte suspectus est pugne pa-
ratus inuenire scilicet ducē. Idē
inqt sapiens facere debet: vt oēs
virtutes suas vñdīq̄ expandat:
vt vbi infesti aliquid oriet: illuc
parata presidia sint: et ad nutum
regētis sine tumultu respondeāt.
Et hoc nob̄ magis neciuz: vt ibi
q̄ illi sepe timuere: sine cā: tutissi-
mūq̄ iter illis fuit qd̄ sepe suspe-
ctissimū erat. Sapiens autē ad
dictum in cursum munit⁹ inten-

nis est: et iteritus in pericula: et in-
 ter ipsa. Ob virtutū ergo eminenti-
 tiam: et vtendi industriam fortes
 fuerunt in predictis ait Flu. geli^o
 li. xv. vtens verbis Pauerij phi-
 losophi. Oportet homines inqt
 esse prompto aīo ad cauenda pe-
 ricula ad modum athletarū: vt
 illi plectis alte brachijs insulunt:
 caput et os manib^o appositis q̄si
 vallo p̄munt: et membra omnia
 vel ad tuendos ictus vel facien-
 dos scilicet ordinant. Ita prudē-
 tis animus erectus debet esse ar-
 duis septus solide: nunq̄ aciem
 suam flectens: consilia cogitatio-
 nes in fortune verba p̄traq̄ iniq̄-
 rum insidias quasi manus et bra-
 chia pretendens. hec tibi. Et idēz
 libro. xiiij. dicit: q̄ fortitudo est. p̄-
 bata: vt discit maiores scientia re-
 rum tolerandarū. et non toleran-
 darum non excedens modū p̄-
 imoderatam audaciam: nec defi-
 ciens per pene insensibilitatem.
 vbi exemplificat de quodā: cui^o
 cum vulnera a medicis secaban-
 tur: ridere solitus erat. In predi-
 ctis autem perfectionib^o que enu-
 merate sunt: vt patet considerati
 hōestas vite: et veritas dūmodo
 sint diuina gratia et recta intentio-
 ne ordinate consistunt.

**Capitulum. xiiij. De variatio-
 nis vel otij debito vsu.**

Non solum aut fuit perfe-
 ctio philosophica in p̄di-
 ctis cōtēnendo mundia

lia. operando virtuosa sustinen-
 do terribilia: et sic de alijs: sed fuit
 eorū perfectio ociando virtuosa
 ociositate: et vacando vtili vaca-
 tiōe. Quia vt ait Vale. libro. viij.
 octū qd̄ industrie et studio videt
 contrariuz: precipue subuerti d̄z
 non quo euanescit virtus s̄z quo
 recreatur. Alterum enim inheri-
 bus vitandū: alterum strenuis q̄
 q̄ interdū appetendū: illis ne
 p̄pam vitam eneruem exigant:
 his: vt tempestiua laboris remis-
 sione ad laborandū vegetiores
 fiant. vbi exemplificat de Scipio-
 ne et Lelio qui actuose vite iter
 exquebantur: et tamen animi re-
 missioni comuniter acquiescebāt
 scilicet virtuose ociando. Unde et
 vagas vndas leguntur in littori-
 bus lectitasse quasi ludendo cus-
 talibus. Et de Scenola q̄ pila lu-
 sisse dicitur: et alee: et calculis iter-
 dum vacasse: cū bene et diu iura-
 cūm: et deorum cerimonias or-
 dinasset. vt enim in rebus serijs
 Scenolam: ita in scenis lusibus
 hominem agebat. Quem rerū
 natura patientez cōtinut laboris
 esse non finit. Et tibi de Socrate
 cui nulla pars sapientie obscura
 fuit: qui tamen non erubuit: cū
 interposita harūdine crurib^o: cū
 paruulis filiolis ludens a Xanti-
 perisus est. Sic philosophi vaca-
 bant: et talib^o se solatijs recreabāt
 vt ad opera virtuosa vegetiores
 essent: vt dictū est. Unde Sene.

de beata vita ante fi. alt. Sciū phi
 losophorum: maius fuit q̄ labor
 multorum. Et exemplificat di. q̄
 tria sunt genera vite. vnum volu
 ptati vacat: alterū contemplatiōi
 terciū actiōi. Et ibi bene de hoc
 Natura inquit me vtrūq̄ facere
 iubet: et agere: et p̄templationi va
 care. Cui concordat Aug. de ve
 ra religione. c. v. di. q̄ duplex est
 ociū. s. desidiē et virtutis. Et Hiero.
 5. Jouin. Sapiens nusq̄ so
 lus esse potest. habet secū omnes
 qui sunt et fuerunt boni: et animū
 liberū: et quocūq̄ vult transfert:
 et quod corpore non potest: cogi
 tatione cōplectitur: et vbi homi
 num inopia fuerit: loquitur cum
 deo. Et nusq̄ solus erit. Ideo di
 cit Ambro. iij. de offi. post princi
 pinz: vbi ait: q̄ Scipio nō scit
 solus esse: cum solus esset. Imo
 Moyses cum taceret clamabat
 cum ociosus staret precabatur. An
 in silentio loquebatur. et ocio ope
 rabatur. Exo. ix. Quid clamas
 ad me. et. Consimiliter de Sci
 pione loquitur Tullius. iij. de offi.
 Qualiter autem debet homo va
 care in ocio predicto Sen. episto
 la. lxxi. dicit. Absconde te in ocio
 sed et ipsum ocius absconde. Se
 quitur. Ocio gloriari inhers am
 bitio est. Et post. Optimum est:
 non iactare ocium suum. Iactan
 di genus est nimis latere: et aspe
 ctui hominum secedere. et demuz
 cū secesserit. Non est agēdū hoc

ut de te homines loquantur sed
 ut ipse tecū loquaris. Quid au
 tem loquaris: quod homines de
 alijs libentissime faciūt: de te ap̄
 te mala estima. Id maxie tractes
 quod in te esse infirmissimuz sen
 ties. habet quisq̄ corporis sui vi
 tia. Quid aut in ocio facio: vlcus
 meū curo. Et ibi bene de p̄dicto
 otio: et de agendis in tali ocio. q̄
 otians sic debet secuz loqui: suas
 infirmitates meditari: suas passio
 nes curare. Et q̄ otium sine lris
 mors: vt ait Idem ep̄la. lxxvij.
 sedule studio vacare debz homo
 et intendere.

Sexta pars. De tribus sectis
 principalibus philosophorum.
Capitulum primum. De illis
 in cōmuni.

Abitis supradictis de
 vita philosophoz illu
 strium. et exemplis ac
 dictis eorum in cōt:
 sequitur de sectis illoz

Fuerunt autem famose. s. Secta
 peripateticorum: quaz condidit
 aristoteles vt dictuz est. ait tamē
 Hugo: pari enīz circū: vel de q̄se
 erga: vel deambulantes: q̄ Aristo
 teles eorum auctor deambulans
 disputare solitus erat: vel q̄ anz
 bulabant de scola ad scolā dispa
 tantes. De stoycis ait Hugo: q̄
 stoyci grece: latine dicitur porta.
 Et fuit Athenis: in qua picta erāt
 gesta sapientum: et fortium viro
 rum. In hac sapientes phantur

Ideo stoyci dicti. De epicurris aut
 idem: q̄ fuit quoddam gen^o phi
 losophorum sic dictorum: q̄ curā
 super cutem corporis gerebant.
 Dicebant enim: voluptatem esse
 summū bonum: ignorantes aliā
 voluptatez: ab epi quod est supra
 hecille. vt enim ait Pol. li. vii.
 c. viii. Stoycus vt rerum cōtem
 ptus doceat: in mortis meditatio
 ne versatur: peripatethic^o, in acq
 sitione veri: in voluptatibus epi
 curus. Qui licet ad vnū tendant
 varias tñ sententias: quasi vias
 beatitudinis auditoribus aperi
 unt. Hec ibi. De hoc Aug. ep̄la
 xxxvii. ad Dioscorus: loquēs de
 philosophis diuersis: quorū qui
 das ponebant in animo summū
 bonum: et inter hos qui hoc sen
 serunt stoyci preualuerunt. Qui
 tamē naturalib^o corpora omnia
 esse arbitantes: magis a carne
 q̄ a corpore animus auertere po
 tuerunt. Inter eos autem q̄ fruē
 dum deo: a quo nos et oia facta
 sunt: atq̄ summum bonum no
 strū esse dicunt: errauerunt Pla
 tonici idēq̄ Achademici quod
 Platonici: docet auditorum suc
 cessio. Inter eos v̄o qui in cor
 pore summum bonum cōstituūt
 epicurri: qui et carnalium seditio
 forum turbas concitant: et apud
 indoctam multitudinem: excellē
 tiori auctoritate viguerunt. Et de
 his sectis Seneca epistola. xci.
 Aspice inquit q̄ dissimilia homi

num studia sūt. Mā modo Stoy
 cum faciunt: virtutem solam p
 bantem: et voluptatem refutantē
 modo Epicurū laudantes statu
 quiete ciuitatis: et inter conuiuia
 cantusq̄ vitaz exigentis: modo
 peripatethicū: bonorū genera
 inducētes: modo Achademicū
 omnia incerta dicentes. Hec ibi.
 Ex quibus patent predictoz opi
 niones. Et de his Alulus gelius
 libro. iiii. recitans sententias di
 uersorum. Epicurus inquit volu
 ptatem putauit summum bonum
 Aristenes Socraticus summum
 malum. Spegippus atq̄ vetus
 Achademia. voluptatem et do
 lorem duo mala esse dicunt: et op
 posita inter se: bonum autem oē
 quod vtriusq̄ medium foret. ze
 no autem: voluptatem posuit eē
 indifferentem.

Capitulū secundum. De pe
 ripatethicis.

Peripatethicis pau
 ca leguntur in libris an
 tiquis: nisi que dicta sun
 Ipsi enim laudabant iras quasi
 cotem fortitudinis: quia acuit for
 titudinem: ait Tuli^o. iiii. tus. q. Et
 quo patet: q̄ erant animosi et co
 dati ad disputandum: Deambu
 lantes enim disputabant: vt dictū
 est. Unde Aristoteles princeps et
 magister eorum ait: nulluz inge
 nium magnum esse anteq̄ ha
 beat aliquid annexuz de furia: p
 ut dicit Sen. d. tranquillitate ani

mi ante fi.

Capitulū tertium. de Stoycis et eorum opinionibus.

Stoycorum autē principes fuerūt Zenon et Crispus ut ait *Au. geli* et recitat

Aug. ix. de ci. c. iiii. et vi di. Sen. ad Helbiā a zenone incepit rigida et virilis Stoycorū sapientia. Apud istos dolor dicebat indifferens: non malū: et quod passiones non cadunt in sapiente: ita quod sapientis animus cedat eis. ut habitus est. s. ab *Au. gelio. et Aug.* et cum doloribus cogrediebantur: sicut explicatū est supra de Stoyco pugnantē cum dolore. Hi enim ingerebant unde verba sunt dicta. ait *Tul. i. de offi. c. viij.* Et eorum conclusio erat summū bonū congruere nature: vel congruenter vivere nature: ait. *idē. iij. de offi. c. i.* et hi dicebant sapientes esse amicos sapientibus: et nihil esse amabilius virtute: ait *Tul. i. de nā deorū an. fi.* Dicebantque oēs insipientes insanire. *Ait idē. iij. tu. q.*

Capitulum quartū. De Academicis et eorum opinione: ac reprobatione.

Academici vero dicti sunt ab *Academia* vñ *Plato* oriundus fuit. Qui et eū locum: studendi vsu. et discipulorum frequentia: morūque suorum celebritate fecit insignem. Et iō illum pretulit. ut ad incutiendū timorē quo vitia reprimerentur

et agnita cognitione sui modestia seruariet. Maxime autē visus est idoneus: quia ex frequenti terremoto sepe collidit. Timor enim sicut modestie cognatus est: ita familiaris est sapienti. quia. s. mentē componit et humiliat: ait *Idoli. li. vij. c. iij.* Hi vitantes precipitiū falsitatis fere de singulis dubitant. Quorum iuuat opinionem nō modo quod *Heraclites* et *Scythio* qui ad eos. s. transierūt: sed et alij plures ut subdit ibi. Sed quod ineptus est et improbabile fluctuare in singulis: et nullius rei habere certitudinem: et quod alienum a fide et scientia: satis sufficienter probat ibi. Sicut dubitare an contraria sint simul in eodem: cum id nō sit possibile secundum idem. *Itē* ut dicit ibi: hō prestat animalibus eo quod viget ratione et intelligentia. Nam in sensibus: et eorum operationibus bestie precellunt. Sicut *linx* in visu: *vultur* et *canis* in odoratu: *sus* in auditu: *symia* in gustu. *arana* in tactu. Si ergo homo non discernit ratione certitudinaliter: nec multū sapit: vñ esse brutior brutis: sic in sensibus eminentibus. *Itē* sic notio dicitur ab eo quod est notū: sic ratio ab eo quod est ratū denominatur grammatice. Ille vero cui nihil est. ratū certū nec firmum vñ ratione carere. *Itē* vñ: quod tali nihil afferat philosophia et studium qui semper fluctuat opinionibus. et cui lux sapientie certū aliquid non ostendit. et cui nihil ratio per-

X

Y

Z

A suadet: Et de his ibi bene. Et cōtra hos Aug. fecit libros Achademicos. Licet enī multa sint dubitabilia sapienti. et licet dubitare de singulis non sit inutile: ponēdo. i. rationes ad utranq; partes tamen fluctuare in oibus videt esse dissonum rationi et phie vt dictum est.

Capitulum quintum De epycuro et varijs eius dictis atq; sententijs.

Epycuri vō dicti sūt ab epycuro: De quo Au. ge lius li. xiiij. di. q. Epycurus Atheniensis et zenon Scythiēsis: philosophi celebres erāt. Iste posuit voluptatē esse sūmū bonum: put dicit Au. ge. et posuit duo esse bona: corpus sine dolore: et anim sine perturbatione: **B** Sen. epistola. lxxix. Vbi et subdit. Athilus stoycus dicere solebat. Balo me in castris suis fortūa habeat q̄ in delicijs. Torqueor: sed fortiter: bene est: Audi epycurum. Dicit et dulce est. i. et bene ē. Taz seuerē ergo rei et honeste nomen impositū q̄ molli. Suerūt tñ aliq; interpretantes opinionez epycuri in melius: dicentes: q̄ n̄ intēdebat de voluptate que est in carnalibus: s; de voluptate mētis. Et n̄ Poli. vbi. s. c. xv. dicit. Cum sint tres secte phantiū que et ipse scindunt in multas sectas: omnes tñ lz dissimiliter laborāt ad assequendū finē quem statu-

unt. Siquidem Epycurus et totus grex sodalium eius vitā beatam asserit que tāta semper iocūditate letat: vt tristitie aut perturbationis non interueniat vel tenuis motus. Vera quidē diffinitio est et qua nihil pōt esse iocūditus Vbi ea tñ plebs que eā sequit̄ deflexit in voluptates reputans se earum vsu beatissimā esse futuram Vbihi autem psuaderi nequit. hoc aliquē hausisse de fonte socratico. Sed quia facile est: aure vel ore insipientiū dicta optia deprauari: ad compendiiū imunditie redacta sunt: que virtutis debere esse instrumentū. Caro quidem optima est non homo condatus: q̄ amore iocisq; nihil eē iocūditus: nihil suani⁹ parasctica vita: aut eorū qui epulant̄ quoti die splendide et. hec ibi. Quali⁹ tercūq; vō fiat: nihil turpi⁹ opinione ponente voluptatē sūmū bonū esse: nihilq; magis alienus a phia: cum illa sit tetrū qd et res turpis s̄m phos: vt dictū est sup̄. Unde ē preceptū vtilissimū Aristotelis: vt voluptates abeuntes consideremus: quas quidē oñdēdo inuit. Fossas enī pnieq; plenas ais nostris subicit: quomin⁹ cupide appetant ait Gal. li. viij. et de hoc Sen. de constantia sapientis loquens d̄ opinionibus Stoycorum: et epycureoz: Epycurus inquit: quē vos patronū inbertie sumitis: putantes mollia et deli-

E tiosa precipere et ad voluptatem du-
centia in qua sapientis fortuna in-
teruenit. Sequitur. Quod si Epicurus
quoque qui corpori plurimum indul-
sit aduersus incurias insurgit quod
dam apud nos incredibile videri
potest. Ille ait. iniurias esse tolle-
rabiles sapienti: vos. s. Stoici di-
citis iniurias non esse. hec ibi. Et
epistola. lxxix. Egregie vobis mihi dixit
se Epicurus: quod peccare se nescit
corrigi non vult: deprehendas te
oportet antequam emendes. Epistola.
lxxix. Apud Epicurum duo bona
corpus sine dolore: animus sine per-
turbatione. hec bona non crescunt
quod plena sunt. Quis enim crescit
quod plenum est. Dolore caret cor-
pus. Quid ad hanc indolentiam
accidere potest? Hinc constat sibi et
placidus est. Quid ad hanc tran-
quillitatem accidere potest? Sequitur. Bo-
num absolutum humane nature est
corporis et animi pace contentum
esse. Et ibi bene de hoc: Ex quibus
dam itaque dictis Epicuri vobis loquor de
voluptate. id est perfecta iocunditate
sicut dictum est a Polycrato. Et
Seneca. epistola. ij. Modernum hoc est.
quod apud Epicurum nactus sum. Do-
nesta inquit res est leta paupertas.
Illa vero non est paupertas: si leta
non est. Qui cum paupertate be-
ne conuenit diues est. Non qui pa-
rum habet: sed qui plus cupit pau-
per est. Et hoc est bene dictum et phi-
losophice. Similiter in multis su-
is epistolis recitat bene dicta ab

illo. Ex alijs autem dictis Epicuri vobis
loquor de voluptate corporali: ob quod
eius opinio a philosophis reprobatur. ait
Tullius. iij. de officiis. in fine. di. quod etiam Ari-
stippus et alij voluptatem bonum po-
suerunt: et Epicurus eius auditor
auctorque sine fuit quam improbat ibi
eo quod politice virtutes expugnant
voluptatem. Nam temperantia est ini-
mica voluptati: et sic dicit alijs: pro-
ut ibi bene prosequitur. Unde Gal-
lius. iij. c. iij. di. quod legatus quidam ad
Pirram missus: cum audisset quen-
dam Atheniensem suadentem: ne quod
aliud homines quam causa volupta-
tis facere vellent: per monstro: eam
vocem accepit. Sequitur. Pirro
et Samnitibus hanc sapientiam depre-
catus est. Licet enim Athenae do-
ctrina sua gloriantur: vir tamen
prudens: Sabritij detestationem
quam Epicurum maluit precepta. Quod
euentus quoque indicauit. Nam urbs
cum voluptati plurimum tribuit:
imperium maximum amisit. hec ibi
et Seneca. iij. de beneficiis. c. ij. Nobis
pugna est cum Epicureorum deli-
cata et umbratica turba in conui-
uio suo phantasia: apud quos vir-
tus voluptatum ministra est. Illis
paret: illis seruit: illas. s. se videt.
hec ibi. Ex varijs ergo dictis vobis
sicut vnus concionator aliqua di-
cere phica: Et in laudem virtutum. ali-
qua vero quasi ex opinione vulgi:
et in commendationem voluptatis: ut
dictum est a Polycrato: et sic patet de
Illustribus philosophis et sectis princi-

H

I

K

Compendiloquii.

palibus apud eos.

Septima pars de artibus liberalibus.
Capitulum primum. De earum utilitate: et quantum conferunt ad philosophiam quam ordinatur ad mores.

Et quod: que dicta sunt videntur convenire morali philosophiae tantum: posset videri alicui: philosophiam rationalem et naturalem non esse. scilicet necessarias et utiles ac preambulas ad philosophiam moralem. Sicut bene prosequitur Seneca epistola xciij. Loquens de liberalibus studiis inquirendo an faciant virum bonum: et obiciens quod grammatica circa curas sermonum versatur: sed quid horum de quibus determinat ad virtutem viam sternit: quod ex his metum demit: cupiditatem eximit: libidinem frenat.

L et sic prosequitur de geometria: musica: et astrologia quod conferant scilicet ad virtutem. Quare ergo inquit liberalibus studiis filios erudimus? Et respondet: quod ideo: non quod virtutem dare possunt: sed quod animum ad capiendam virtutem parant: quem admodum prima illa ut antiquo vocabant litteratura: per quam litterarum elementa pueris traduntur non docet liberales artes: sed mox precipientis locum parat. Sic liberales artes non perducunt animus ad virtutem: sed expediunt. Unde et ibi distinguit quattuor genera artium. Sunt enim vulgares quae manu operificum constant. Ludicre

pueriles: et liberales ut dictus est. Ideo philosophiae naturalis: alia moralis alia rationalis: ait ibi: Tibi bene de hoc.

Capitulum secundum. De comparatione septem liberalium artium septem planetis.

Et philosophia rationalis

et eius partibus bene Alexander neque lib. de naturis

rerum dicit. quod sicut mundum illuminant septem planetae: sic omnem scientiam septem artes. Luna enim terris vicine comparatur grammatica: primos verborum limites. Soli qui sunt in quosdam secundum locum tenet comparatur dialectica. Mercurio: quod et deus eloquentiae dicebat rhetorica. Veneri quae est aspectu gratissima: arismetria: ob sui venustatem et subtilitatem in numeris proportionandis. Martem respicit musica: non solum humana et mundana: sed instrumentalis. quod musicorum instrumentorum sicut tubarum et huiusmodi concensus incitat homines ad bellum. Jovis ut appropriatur geometria quae circa magnitudines immobilem in mensuris versatur. Saturno quae est superior in astronomia quae circa magnitudines mobiles et cursus astroborum versatur. Et ibi: Et ergo planetae mundum illuminant sic praedictae artes.

Capitulum tertium. De grammatica: quod literae potest ordinari ad virtutes: et ad eius opera.

In tñ artib⁹ p̄t verus vti
b p̄s ad moruz corectio
 nem. Et̄ ait ibidē. Quid
 p̄dest vitare vitia in vocibus: ⁊
 incurrere in moribus ornate lo-
 qui: ⁊ inornate viuere. Nunq̄
 nomen dyalectici meret qui falsa
 p̄ponit: ea. s. diligēdo. Ille ergo
 bonus est grāmaticus spūaliter
 ⁊ finaliter: q̄ gesta sua q̄bus qua
 si loquit hominib⁹ congrue con-
 ponit. Grāmatica enī est scientia
 cōgrue loquendi: ⁊ cauedi in cō-
 gruitatē in loquēdo: ait. Hugo di-
 dascol. lib. i. Grāmatica grāma
 grece: littera latine. Inde grāma-
 tica. i. litteralis scia: sumendo lar-
 ge litteralem: prout continet litte-
 ras ⁊ dictiones. Sed non solū lo-
 quitur homo verbis vocalibus:
 sed gestis corporalibus. ait Aug.
 viij. confes. ante. fi. Plus inqt al-
 loquebant animū meū frons: ge-
 ne: oculi: color: modus vocis q̄
 verba q̄ sonabant. Ecc. xix. Ami-
 ctus corporis: risus dentū. ⁊ in-
 cessus hoīs enuntiant de homie.
 Ideo Gregori⁹. pastoral. ij. c. xli.
 Plus debet predicator actibus
 q̄ vocib⁹ resonare. Ille ergo qui
 ⁊ sensus suos: actus ⁊ gest⁹ debi-
 ta congruitate componit: deuotā-
 do trium: ⁊ alloquit hoīs p̄gru-
 enter: sine vlla incongruitate: bo-
 nus grāmaticus est. Congruum
 enim idē est quod conueniēs ait
 Pap. Qui alter facit: ad moduz
 barbarissimi ⁊ aliarum figuraruz

in gestis suis vitia ostendit. Et̄ ⁊
 multiplus timent facere barba-
 rissimum in sermone: q̄ vitij de-
 ordinationez in vite qualitate: ait
 Augustinus. i. confessionum lo-
 quens de hominibus peruersis:
 qui magis timent facere barba-
 rissimos q̄ libidines. Et ibi ait de
 se loquens. Magis timebam fa-
 cere barbarissimū: q̄ non facienti-
 bus inuidere: Ideo dicebat ap̄s
 discipulis suis. ij. cor. iij. Epistola
 christi. estis ministrata a nobis ⁊
 scripta non atramento sed spiri-
 tu dei

Capitulum quartū. de logica qua-
 liter adaptatur.

Tem ille bonus est dy-
 i leticus qui discernit ver-
 a falso. Dyalectica enī est
 ars discernendi veruz a falso. ait
 Hugo vbi. s. Veritas autem est
 quadruplex. Cogitationis: Volū-
 tatis. Enuntiationis: Actiois: p̄-
 ut di. Ansel. de veritate. Qui has
 igit veritates discernit a contrari-
 is falsitatibus: adherens veritati
 ⁊ expugnans in se ⁊ in alijs falsi-
 tatez: bonus dyalecticus est. Ecc.
 xxxvi. Ante omnia verbū verax
 precedat te. Et de eo verificat il-
 lud Malachie. ij. Lex veritatis
 in ore eius. Et didicit ab illo ma-
 gistro qui docet veritatem. Qui
 vō veritatem occultat hypocritali
 apparentia: sophista est. Falsitas
 enim est qua putat esse quod nō
 est: ait Augusti. viij. confes. Et sal

sum est significatio rei non ita se habetis pmo d̄ doctrina xp̄iana c. vij. hypocrita enim: est sathanicus sophista habens deficiētiāz ⁊ ostendens apparentiā. Est enīz hypochrita subtilis igenij. Duo i tendit. s̄. occultare quod est: ⁊ ostēdere quod non est. Ideo odibilis deo: ait Greg: mor. xxvi. Ecc. xx. xvij. Qui sophisticē loquit odibilis est. Habet enīz fallacias intra dētes ⁊ extra. Decipit enī tā in re q̄ in sermone.

Caplm̄ quintā. De Rhetorica qualiter adaptat.

Elm̄ rhetorica v̄o sit sci entia apte dicendi de cā proposita ad persuasio nē: prout dicit Alpharabi⁹. Ora toris enim est: loqui apte: distin cte: orate: ait Tu. i. de offi. c. i. Ille est bonus rhetor qui virtuo sis exemplis: ⁊ bonis operib⁹ al loquit homines: ⁊ persuadet eis de veritate credenda. Unde ⁊ s̄a cti dicunt libri: ait. Grego. mor. xxiiij. post principium. **V**iva enīz lectio est vita sanctorū. Apoc. xx. Libri aperti sunt. vel bonus rhe tor siue orator est: qui in oratiōe alloquitur deum efficaciter: ⁊ fle ctit ipsum iudicem ad misericor diam. Unde Ethnicus ait: flectit iratus voce rogante deus. Ideo ppheta orans in psal. ad modū oratoris aliqñ captat benignolen tiam iudicis aliquando: explicat nequitiam aduersantis: aliquan

do deficientiāz sui orantis: vt fle ctat iudicem ad inīam: ait Hu go de studio orandi.

Caplm̄ sextū. De geometria: ⁊ eius adaptatione.

Tem: cum geometria sit disciplina mēsurādi ma gnitudinem: ⁊ eius diffe rentias ille est bonus geometra. qui nouit suūp̄ius mensuram ⁊ se mensurare: ait Sen. epla p̄di cta: Scis rotunda metiri ⁊c. Se quit. Si artifex es: metire animū dic q̄ magnus sit: q̄ pusillus sit Scis que recta sit linea. Quid tibi prodest: si quod in vita rectus sit ignores? Et ibi bene de hoc. Unde insipiens est qui ignorat sui q̄ntitatem prout d̄ in prologo Almagestri. Jo. ij. cor. iij. Ipsi nob nosip̄os mēiētes. Job. xx. xvij. Quis posuit mēsuras ei⁹ si nosti? Ubi mor. xxiiij. bene de hoc. Debet enim anima se mēsurare q̄ alta sit: in dei dilectione seruida: q̄ lata: in charitate pro ximi veniuola: q̄ longa: in cele stium appetitione deuota: q̄ pro funda: in hūilitate perfecta. Eph. iij. Et positis cōprehendere cū omnib⁹ sanc̄ que sit latitudo ⁊c. **Z** Anime enim mēsuram est s̄z mē suram charitatis. Que enim ma gnā habet charitatem: magna est: que paruam: parua: que nul lam: nulla. i. cor. xiiij. Si charita tē non habuero: nihil sum. prout ait Ber. sup Cant. Omel. xxvij.

Capitulum sextum. De Astronomia
et eius adaptatione.

Astronomia vero est de lege
astrorum. Norma enim
lex: et logos sermo: Astr

A Hugo in Didascalis. Unde discit
de conuersione celi: et regione
circulis: ortu: et occasu syderum:
ait idem. Astrologia vero considera
rat de lege astrorum: sicut natiui
tatis et mortis. et quorumlibet
aliorum obseruantiam: ait ibi. Sed
cum anima sancta sit celum: et sol
sit intellectus vel iustitia: luna fi
des et continentia: stelle virtutes
put dicit. Ber. sup cant. Omel.
xxvij. Ille bonus est astronomus
qui in predictorum consideratio
ne versatur. Unde Aug. iij. de tri
nitate in principio. Laudabilior
est animus: cui nota est infirmi
tas sua: quam qui ea non respecta
vias syderum scrutatur etiam co
gnoscurus eas: aut qui iam cogni
tas tenet. et. Et Sen. vbi. s. Ne
nio nunc ad illum qui celestium no
ticia gloriatur: frigida sese Satur
ni stella receperet. Sequit. Quid
prodest. s. equum regere et cursus
eius freno temperare et affectibus
effrenatissimis atrahi? Quid pro
dest multos vincere luctatione vel
cursu et ab iracundia vinci?

Capitulum octauum. De Arismetica
et adaptatione sua.

Item cum Arismetica sit
scientia de numeris et eius
differentiis: Ille bonus

est arismeticus: qui studet ad dina
talenta accepta numeranda: et lu
era ex eis reportanda: Ad diuina
beneficia consideranda: et debita
officia reddenda. Qui recogitat
annorum suorum curricula in ama
ritudine anime. Ecc. xliij. Datum
et acceptum omne describe. Item
qui pensat aduersariorum hosti
lia agmina: et ad obuiandum sua
modica merita: et virium suarum
infirma. Luc. xliij. Qui rex itur
committere bellum. et. Nonne se
dens prius computat: si cum de
cem milibus potest occurrere il
li qui cum viginti milibus venit
ad se. Nec enim numerare et pe
sare vtilius est quam in numeris ex
teriarum rerum sciendis insudare.
Capitulum nonum. De musica et ei
adaptatione.

Item: cum musica sit peri
tia modulatiois sono can
tuque persistens: ut ait Al
pharabius vbi. s. ille: bonus est
musicus coram deo. qui in corde
suo inbilantibus canticis deum lau
dat: prout dicit Eph. v. Loquentes
in psal. et hymnis et canticis spua
libus. et. Unde Sen. vbi. s. Ad
musicum pertransio. Docet me
quomodo inter se acute et graues
voces consonent. Sequit. Fac po
tius quomodo animus meus se
cum consonet ne consilia mea dis
crepent et. His modis potest vti
phus artibus predictis ad mori
correctionem.

Capitulum .x. Quasi phi ex scientiis speculatiuis eliciebant ea que valebant ad morū ordinationē.

Unde et modus sapientū est ea que considerant in scientiis speculatiuis ordinare ad aliquas vtilitatem: ait Sen. epistola .lxi. vbi loquitur de exēplari vlt ydea: vbi postea inquit Quid hec mihi subtilitas proderit. Et respondet. Ego mi Lucile soleo facere ex omni natione et si a philosophia auersa est longissime: erueret aliquid conor: et vtile aliquid efficere. Unde et in hoc quod Plato posuit ydeas: oia ista que sensibus seruiūt que nos accendūt: et irritant: negat Plato ex his esse que vera sūt. ymaginaria ista sūt: nihil horum stabile nec solidum est: Et tamen nos ea cupim⁹ tanquam aut semper futura aut habitura. Cōtēnam⁹ itaque oia illa: et miramur in sublimē omnium rerū formas: deumque inter illas versātem etc. Quasi dicat. Predictarū idearū positio et cōsideratio debet inducere in cōsiderante eternorum imutabiliū appetitum et presentū mutabiliū plenariū contemptū. Unde Aug. epistola iij. di. quod in duobus preceptis. scilicet diliges deum et proximum omnis ars continet. Ibi est phisica: que cause naturarum in deo creatore sunt. Sic ethica: quoniam vita bona et honesta nō aliā de forma tur: quam cum que diligenda sunt di-

liguntur. Sic logica: quoniam veritas lumenque anime rationalis non nisi deus est etc. Omnes igitur artes etiam speculatiue ad edificationem: et vite ordinationem pōt aptari. Unde narrat. Tullius gelius li. xx. de quodam grāmatico: quod cum ab eo quereretur de hac dictione. scilicet Contio: ille vultu atrociori ait: Nulla bone salutis spes est cum vos philosophorū illustrissimū nihil iam aliud quam verba auctoritatesque verborū cordi habetis. Ego enim iam grāmaticū vite morūque disciplinā quero. vti nam omnes muti essemus quominus improbitas instrumenti heret? Cumque digressi fuisset dixit Sauroinus. Vide mihi istam intemperiam non paruis neque abiectis ingenijs accidere: et veritatē plerumque fortiter dicere sed respectū non habere. Ipsum enim quod nos ter philosophus dixit: si Antisthenes aut Diogenes dixisset dignū memoria vīdē esset. Hec ille. Sicut igitur phi pagani phiam ordinauerūt ad morū correctionē: quibus supplicij digni sūt phi xpiani: que sacra scriptura abutunt ad cupiditatem et ostentationē?

Capitulum .xi. de phisicis vlt poeſt

Capitulum primū. de illis in cōt. Is habitus de sectis principalibus philosophorum: breuiter persequendus est de alijs vt enim ait Tullius. i. tit. q. 114 qui

R **H**ij qui a Platone & Socra
te & beata familia dissident: Ple
bei philosophi appellandi sunt.
vnde. Augu. xiiij. de ci. c. xvij. de
quibusdam ait: q̄ per opacas In
die solitudines quidam nudi philo
sophi philosophantur: vnde gin
nosophiste nominant. Adhibent
tamen genitalibus regmina: q̄
bus per cetera membra carēt. Et
q̄ multi modi fuerunt talium: phi
losophia potius abutentes q̄ ve
raz sectantes: vt dicitur. j. Ideo
de his supersedendū.

Capitulam secundū. De Vir
gilio: & eius operib⁹ mirabilib⁹.

E q̄ fuerūt nobiles etiā
philosophi inter poetas:
ideo de quibusdam eoz

L sicut de Virgilio qui fuit poetarū
preclarissimus & optimus: tene
ris ebibit⁹ annis: put dicit Aug.
l. de ci. c. iij. aliqua subscribantur
vt enim dicit Papi. poeta grece
latine vates dicit. vñ & eoz scri
pta vaticinia dicebantur: eo q̄ cū
quadā vesania ibi scribendo cō
monentur. Quoz genera erāt
tria: vt ait ibi Papi. Virgilius at
nomen habuit a v̄ga eo q̄ ma
ter eius somniavit: se peperisse
virgam quandā que vsq; ad ce
luz pertingeret. Quod nihil aliū
fuit: nisi quia Virgilius paritura
erat q̄ loquēdo de altis: celū tan
geret: prout ait Hugo. Hic fuit
e philosophia naturali p̄ditus
& nigromantia in multis ē vsus

vnde & mira narrat de eo Alexā
der neq; libro de naturis rerum
vbi ait: q̄ Neapolis cū letali sā
guisugarum peste vexaretur: li
berata est: protecta ab eo: yrun
dine aurea in puteum. Qua ex
tracta: euolutis annorum multo
ruz curiculis & puteo mundato
repleuit infinitus hyrundinū ex
ercitus ciuitatem. Nec sedata est
pestis anteq̄ sanguisuga aurea
iterato in puteuz mitteret. Ibidē
narrat: q̄ macelluz Neapolita
num: carnes illesas a corruptio
ne diu seruare non poterat. Sed
hanc incomoditatem prudentis
Virgiliij excepit recludens car
nem nescio qua vi herbarū con
ditam: que quingentis annis ela
psis: recentissima & optimi sapo
ris suauitate cōmendabilis rep
ta est. Ibidem ait: q̄ dictus Cla
tes hortum suum aere immobili
vicem muri obtinente muniuit
ambiuit: & pontem aereum con
struxit. Cuius beneficio loca de
stinata p̄ arbitrio voluntatis sue
adire consuevit. Ibidem recitat
q̄ nobile palatium Rome p̄stru
xit: in q̄ cuiuslibet regionis yma
go lignea campanam manu te
nebat. Quoties v̄o aliqua regio
maiestati Romani imperij insi
dias moliri ausa est: in continen
ti proditricis yconia: campanaz
pulsabat: & miles eneus equo in
sicens eneo: in summitate fasti
gij dicti palatij hastam vibrauo:
L

M

N

in illam se partem vertebat que regionem illaz respiciebat. Et tūc Romana inuentus expedite misa a senatoribus preparabat se in hostes imperij: vt non solū fraudes preparatas declinaret: sed et in anctores temeritatis aiaduertet. **O** Quæsitus autem vates quæ diu a dijs conseruandus eēt illud nobile edificium. respondere cōsuevit. Stabit: vsq; dum pariat virgo. Hoc audiētes: et applaudentes dicebant. Igitur: in eternū stabit. In natuitate vō saluatoris fertur dicta domus inclita subitā fecisse ruinam. hec ibi. idē narrat Hugo superaddens: qd illud palatium dicebat Coliseū: et qd i medio erat ymago Romane provincie tenens pomū aureum in manu: vt domina et regia omnium: et erant hec ibi disposita arte nigromantie: ait idem. Quæ subtilis aut fuit in naturis reruz patet in libris suis: in quibus describit res ppriissime sicut equos apes: et similia: prout ait Sene. epistola. xcviij. Qualiter scilz describit equū in persona viri. Nec varios horret strepitus: illius ardua cernit. Argutūq; caput: breuis alu⁹: obesaq; terga. luxuriatq; thoris animosum pectus anbeli. et. Et dum aliud agit Virgilius noster describit virum fortē: ait ibi. Ex hoc notandum qd describendo res: loquebatur figuratē. Qualiter autem describit

apes notabiliter patet. i. eneydos vbi ait. Educunt fetus: aut cum liquentia mella. Stipant: et dulci distinguūt nectare cellas. Quas descriptiones recitat Sen. epistola. lxxxviij. vbi ait: qd apes debemus imitari: que vagantur: et flores ad mel faciendum ydoneos carpunt. et. Et sic de multis alijs rebus quas describit in operibus suis: que fuerūt tria principaliter scilicet liber eneydos: in quo describit vitam militarem. liber bucolicorum: in quo describit vitam pastoralem. liber georgicorum in quo describit vitam cōmunes et laboriosam. Unde et eius epythaphiuz fuit. **Q**uantua me genuit: calabri rapuere: tenet nūc. Parthenope: cecini pascua: rura. bucces. Et ne musa carēs vitijs eneydos esset. Inuidia celi fata tulere neq;. Unde et moriens orauit suos amicissimos: vt eneyda qd nūdus elimaauerat abolerent: et corrigi facerent. vt dictum est. s. De isto etiam Doli. lib. i. c. iiii. dicit: qd fertur interrogasse Marcellum: an auerz malet instrui in capturam auū an muscam formari in exterminationem muscarū. Quā questione cū retulisset ad Augustum. eius consilio elegit: vt fieret musca: que a Neapoli muscas abigeret: et ciuitates a peste insanabili liberaret. Et optio impleta est. Unde liquet: priuate voluptati cuiusuis preferendam

esse multorum utilitate. hec ille.

Capitulum tertium. De arte poetica: et poetis in generali.

Arte vero poetica cōiter

D ait Tul. in plogo tul. q.

di. q. pū⁹ fuit apud gre-

cos: deinde apud latinos: et q. mi-

nus honoris erat poetis: mino-

ra studia fuerunt. Imo ut dicit

Tul. gelius li. xiiij. non est honor

poetice arti: et ideo numerat in-

ter scenicas meretriculas q. assi-

debāt philosophie primo de cō-

sola. c. i. ut dicit ibi expositoz. Et

propterea ut ait Tul. ij. tul. q. re-

cte a Platone dicuntur expelli

ex ea ciuitate quam finxit cū mo-

res optimos: et optimus reipubli-

ce statum requireret. Quo cum

accedunt poetes: meruos virtutis

elidunt. ut ait ibi. Idem recitat

Augu. ij. de ci. c. xiiij. Et primo cō-

fessionuz vbi loquitur de poetis

Didici inquit in eis multa vtilia.

Sequitur. legi Iouem tonantez

et adulteratē. Singebat hoc Ho-

merus. humana ad deos trāffer-

rebat. Diuina malē ad nos scilz

trāfferret. Non accuso verba

quasi vasa electa atq. preciosa:

sed vinum erroris p. pinabatur

ab ebrijs doctoribus: et nisi bibe-

remus cedebamur: nec appella-

re ad aliquem iudicem sobrium

licebat. hec ille. Et iō verba quo-

rundam phica legi: ait Isido. iij.

de summo bono. c. xiiij.

Capitulum quartum. De qui-

busdam famosis poetis: et eoruz
epygramatibus.

D Equibusdam autem fa-

mosis poetis: ait Tulus

gelius lib. ij. vbi recitat

epythaphia talium. Epygrāma

Mēui poete. Immortales mor-

talesq. si foret fas flete. Sicut di-

ue camene. Mēum poetā: Itaq.

postq. est orci traditus thesauro

aboluti sūt romie loq. ligua lassa:

et. Epigramma Plauti poete. p⁹

q. est morte captus Plaur⁹ co-

media luget: scena deserta. Dein

de risus iocusq. Et numeri innu-

meri simul omnes collachryma-

runt. Epygrāma Paceni. Ado-

lescens et si properas: hoc te saxū

rogat: ut aspicias: et qd. scriptū est

legas. Hic sunt poete Paceni

mersita ossa: Hoc volebam: ne-

scius ne esses: vale. Et hec tria ip-

simet sibi fecerūt. Primitū plenū

supbia. Scdm pudore Tertium

moderatiōe. De poetis et Papi.

dicit. q. poeta grece: latine vates

dicitur. Hic autem: sic dicti quasi

futura prospiciant. Horum autē

quidam satyri dicti: quia pleni oī

facūdia: siue a saturitate et copia:

ait ibi. Et horum alij Comici. Et

hic dupliciter: v. l. q. ioculatores ex-

titerunt: ut Terentius: vel noui

qui et satyrici a quibus vitia car-

puntur: ut Persius: Iuuenalis

Et nudi pinguntur: q. vitia denu-

dant: ait idem. varijs ergo mo-

dis poete antiquitus dicebantur

Capitulum quintum de inuentibus apologorum ad expressionem veritatis: et de quibusdam apologis.

Merunt autem et alij: qui ad maiorem expressionem veritatis: apologos finxerunt siue composuerunt: quales fuit Esopus: de quo *Plu. geli* li. ij. dicit: quod Esopus ex frigia ille fabricator: haud immerito estimatus est sapiens: tum quia utilia sua monita erant. Non seuerus: neque impiose precepit et censuit ut philosophis mos erat: sed festiuos delectabilesque comedit res salubriter atque perspicaciter in mentes animosque hominum cum audiendi quadam illecebra induxit. et exemplificat de aue que nidificauit in segetibus. Que cum esset mature et paterfamilias quereretur auxilium ab alienis: ut meteret segetes: rediens auicula ad pullos dixit: quod non oporteret eos adhuc timere: ex quo querebat auxilium ab alienis. Sed quando paterfamilias dixit suis: quod irent a metendum: rediens dixit pullis: quod oporteret eos fugere. Et ex hoc dicunt philosophi: ut bonis que sunt in nobis ipsis innitiamur alia autem omnia: que esse nos: et animi nostrorum sunt neque pro nostris duca mus: neque in eis confidamus.

Capitulum sextum. Qualiter tales apologi dici et narrari absque mendatio possunt.

Non possint autem sine mendatio induci tales fabule et proponi ad expressionem veritatis: inquit et inuestigat: eleganter *Augu. lib. 5* mendaciam circa medium: ubi ait. quod apud auctores secularium litterarum ut apud *Oratium* mus loquitur muri: et *mustella* vulpecule: ut per narrationem fictam ad id quod agitur verax significatio referat. Unde et esopiales fabulas ad eum finem relatas nullus tam ieruditus fuit quin putaret appellanda mendacia. Sed et in sacris libris ut in libro iudicum. c. ix. cum ligna sibi regem fecerunt: et loquuntur ad eum et ad inuicem: totum fingit ut ad rem que intenditur: ficta quidem narratione: sed veraci figuratioe veniatur. hec sibi. ubi multum de hoc. Absque ergo mendatio possunt proponi modo dicto. et de his *Isido. bñ* primo ethicorum ante fi. Fabulas poete a factis nominarunt. que non sunt res facte: sed tantum loquendo ficte. Que ideo inducte sunt: ut fictorumque animalium inter se colloquio ymago quedam hominum nosceretur. et eas poete quadam delectandi causa finxerunt quasdam ad naturas rerum nonnullas vero ad mores hominum interpretati sunt: ut ibi exemplificat. et *Macrobius* li. i. post principium. ubi distinguit: quod sunt fabule voluptatis gratia: et sunt alie ad

hōitationis gratia. primas elimi-
 nat sapientia: in alijs argumentū
 ex ficto lequitur: et per mendacia
 sunt relationis ordo p̄textur: vt
 esopi fabule: elegantia. fictiōis il-
 lustres. et ibi bene de hoc. Idem
 habetur li. de ortu. scientiarum. et
 tales fabulas introducūt sancti i
 libris suis. Sicut Ambrosi. iij. de
 C offi. recitat fabulam de illo q̄ in-
 uenit anulum in equo eneo sub
 terra: quem cū in manu habebat
 a nemine videri poterat. quā nar-
 rat Tul. vnde Ambro. ibi dicit:
 q̄ fabula et si vim veritatis non
 habet: rōnem tamen habet vt iu-
 rta eam possit veritas manifesta-
 ri. et de hac fabula in cōmunilo-
 quio. Itē ambro. in originali sup
 D Luce. c. ix. interserit alias fabulā
 Serunt inquit fabule fuisse regez
 quendam: qui quicquid tāgebat
 aurum fiebat: et sic ipsa conuiuia
 feralia. i. mortalia sibi fiebāt. Mā
 et ipsa mantilia digitis appren-
 sa riguerunt: et cibus in ora cre-
 pitabat ferens non alimenta sed
 vulnera. et in gutture potus here-
 bat nec penetrare facilis nec re-
 dire. Talia inqt Ambro. sunt be-
 neficia ydolorū vt cum videātur
 p̄desse: plus noceāt: S3 eō mu-
 nera xpi et dōa. Similiter Aug.
 introducūt fabulam quandā lib.
 ij. sermonum: sermone. xvij. Re-
 ferūt inquit littere seculares: quē-
 dam fuisse: vt quotiens virtū sua-
 rum amicam et nutricem terram

impulsu aduersarij contigisset: s̄
 solo surgens: magis in aduersa-
 rium preualeret: vt sic et occasio
 prostrat: occasio fieret triūphi.
 Dabat infirmitas fortitudinem:
 lapsus palmam: ruina victoriaz.
 Cui hec conueniūt nisi xpo: qui
 ad hoc cecidit: vt gloriosior resur-
 geret: Similiter Hiero. introdu-
 cit fabulaz esopianam de cane te-
 nente os in ore: et vidente maiorē
 vmbra ossis in fonte. et os pp̄
 vmbra dimittente. Quasr autē
 Hierony. elegāter et pp̄rie indu-
 cit fabulas huiusmodi in episto-
 lis suis: sicut est illud epistola pri-
 ma: quid sibi populus Roman⁹
 forte roget cur? Non sequar aut
 fugiam que diligit ipse vel odit.
 Eliz qd vulpes egrotō cauta leo-
 ni. Respondit referam: que me
 vestigia terant. Omnia te aduer-
 sum spectantia nulla retrorsum.
 Belua es multorum capituz. et.
 Quod potest adaptari mūdo q̄
 deuorat amatores suos. Simi-
 liter et philosophi sepe introducūt
 tales fabulas. Sicut Apuleus li.
 de deo Socratis introducūt fabu-
 lam esopianam de conuo carnez
 tenente in ore. Cui cum vulpecu-
 la diceret. q̄ Lignus melius ip̄o
 cantabat: volens cornus pbare
 G Iriz aperuit os: et sic amisit car-
 nem: et volens cantare: poti⁹ cro-
 citauit: et publicauit suam deffe-
 ctionem. Quod accidit illis q̄ se
 volunt magnificare et ostentare

vltra mensuram virtum suarum.
 ⁊ Titus liuius li. ij. introducitur fa-
 bulam Esopi de inspiratione mē-
 brorum contra stomachum: eo q̄
 omnia consumebat in quib⁹ mē-
 bra laborabant. Cūq; esset adiu-
 dicatum a ratione: vt nihil daret
 stomacho: membra omnia lāgue-
 runt: propter quod oportuit ite-
 rato subministrare stomacho ne-
 cessaria: vt ipse distribueret cōse-
 quenter membris virtualiter. Et
 adaptat ibi bene ⁊ eos q̄ faciunt
 conspirationes ⁊ principes vī p̄-
 latos: q̄ ea q̄ p̄nceps bon⁹ acci-
 pit a subditis: ad eorum vtilitatē
 iterato subministrat. ⁊ de hac fa-
 bula Poliera lib. vi. c. xx. Qua-
 liter aut tales fabulas ad maiore
 virtutis expressionem: ⁊ eorum de
 quibus tractauerūt ipsi introdu-
 xerunt: sicut Esopus Anianus:
 Duidius: ⁊ Horati⁹ patet in eorū
 libris: quib⁹ vti possunt sapiētes
 ad vtilitatem audientium: prout
 dicit Augu. vbi. s. vt enim dicit
 Polieratus lib. vij. c. ix. sicut oīa
 animantia: homini concessa fue-
 runt in cibis: excepto q̄ non de-
 buit comedere carnem cum san-
 guine gen. ix. sic omnes scriptu-
 re: nisi sint reprobate: legi p̄nt a
 sapiente ad vtilitatem. Et ex enim
 inuenitur scriptum in quo vel in
 verbis vel in sensu non reperiat
 aliud vnde prudens lector profi-
 cere possit. ⁊ sicut cōcessa sūt oīa
 hōi excepto: q̄ nō debuit come-

dere carnem cum sanguine: sic
 possunt legi etiam scripture gen-
 tilium: exclusis erroribus ad vtili-
 tatem legentium ⁊ audientium: ⁊
 ad morum correctiones. ⁊ ponit
 exemplum. Dum innocentiam:
 frugalitatem: ⁊ mundi contēptū
 docent Pythagorici: audiant: vñ
 vō: animas quas in celū enere-
 runt retrudant in corpora bestia-
 rum: reprobentur: ⁊ eorū imita-
 tores. Ideo dictū est pastori: ec-
 clesie act. x. De reptilib⁹ ⁊ immū-
 dis macta ⁊ mādna. errores. n.
 sunt elidendi ⁊ exterminādi a vī-
 ctis ⁊ scriptis gentilium: ⁊ verita-
 tes incorporande: ⁊ anime ratio-
 nales: eis cibande. predicte er-
 go fabule sicut ⁊ alia dicta genti-
 lium legende sunt ad vtilitatem:
 errores precauendo. vñ ⁊ apes
 debemus imitari in colligēdo flo-
 res: vt dictū est in principio. Ille
 enim colligunt viles dimittēdo
 noxios.

¶ Nona pars. De octo modis
 abutendi philosophia.

¶ Capitulum primus. Prim⁹
 modus est: errore opinionum.

Numeratis predictis
 de recte philosophan-
 tibus: consequēter vi-
 dendum est de illis q̄
 abutuntur philosophia

⁊ a veris philosophis reprehen-
 duntur. Contingit autem abuti
 philosophia multis modis. vel
 propter falsitatem errorum: siue

opinionum: errando in ipsa philosophia: et eis que sunt philosophie: quales fuerunt illi quorum opiniones philosophus reprobabat: primo de anima et in alijs libris suis et dictis.

Capitulum secundum. Secundus modus: est fallaci hominum inductione.

Item contingit abuti philosophia: vertendo eam ad seductiones et fallacia hominum in credendis et agendis. Quod prohibet apo. col. ij. vide te: ne quis vos decipiat per philosophiam: et inanem salaciam. ubi dicit Aug. iij. confes. Sunt qui seducunt per philosophiam: magno: blando: et honesto nomine colorantes et fucantes errores suos. et c.

Capitulum tertium. Tertius modus: est arrogantia et tumore philosophantium.

Item contingit abuti philosophia arrogantia: et tumore superbie. Scientia enim inflat. i. cor. viij. ut enim ait Greg. mor. xxij. ipsa scientie elatio deicit dum extollit. obstaculum enim veritatis est tumor mentis que dum inflat obnubilat. **M**iscantibus enim ingenijs sepe exteriora tantum attingunt: sed interni saporis gustum ignorant hec ibi. Et sic loquitur Apo. de philosophis. ro. ij. cum dicit. Deus manifestavit illis: et tamen evanescunt in cogitationibus suis: et ob-

scuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim: se esse sapientes stulti facti sunt. ut enim dicit Ps. li. vij. c. i. mundus dimessi sunt: naturas varias scrutati sunt. Sequitur. Quasi molle gigantea subuecti intumuerunt: indixeruntque bellum gratie dei: de vigore rationis et libero arbitrio confisi. sed deieci sunt dum alienarentur: et stulti facti sunt: et eo miseres effecti sunt: quo defectum suum minime cognouerunt. Et ibi benedice hoc.

Capitulum quartum. Quartus modus est in vite pravitate et deformitate.

Item contingit abuti philosophia ob vite pravitatem et deformitatem. Vera scilicet philosophia: quando se pretendit: se esse philosophum in exteriori ostentatione: et tamen vivit turpiter et enormiter interiori ut. s. habitum est fm Au. gelius de illo qui vestimentum philosophi gerebat: sed turpiter vivebat unde idem Au. gelius. libro. xvij. dicit: quod Epicurus philosophus depreciebat eos qui videbantur phariseis verbis. Nam cum adverte-
Nret: homines pudore amisso importuna industria: corruptis moribus audacem confidentem linguam ceteraque omnia preter animum curantem: huiusmodi. s. hominem vituperabat. unde declinabat verbis suis litteras atque doctrinas.

philosophie: cum in hominē sal-
sum atq; degenerē: tanq̄ in vas
spurcum atq; pollutum influxis-
sent verti: mutari: corumpi: & vri-
nas fieri. aut si quid ē vrina spur-
citus. Quasi dicat fieri fetidum
& sordidum. hec ibi. **B**ultus er-
go tales despiciebat. Et de talib⁹
Tullius. ij. tul. q. vbi ait. Quotus
enim quisq; philosophorūz inue-
nitur: qui moratus ita est animo
ac vita constitutus vt ratio postu-
lat: qui disciplināz suam nō ostē-
tationem scientie sed legem vite
putet. Sequitur. Est videre nō-
nullos pecunie cupidos & glorie
multos libidinum seruos vt euz
qualitate vite pugnet oratio. Et
hoc turpissimum est. Et pōit ex-
empla. vt enim si grāmaticus se
professus: barbare loquatur: aut
qui vult: se musicum haberi: ab-
surde canat: sic turpior fit qui in
officio cuius vult esse magister
labitur: artemq; vite professus de-
clinat in vita. hec ibi. Reprehen-
sibile ergo fuit apd philosophos
profiteri vitāz philosophicam: &
non viuere fm eam.

Capitulum quintum. Quin-
tus modus est de ordinatiōe vir-
tutum ymbraticarum concomi-
tantium.

Tem contingit abuti phi-
i losophia ob abusionem
virtutū concomitantū
eam: quia philosophia est studiū
virtutis: vt habitum est. s. Quā-

do ergo non ordinatur ad debi-
tum finem qui est etiāz finis bo-
ni: magna est abusio: s; seruit aut
voluptati aut hūane laudi & glo-
rie: aut proprie complacētie: aut
presumptuose de se estimationi.
Sicut nobiles philosophi: ad ta-
litum confusionem: & reprehēsi-
onem depinxerunt tabulam: in q̄
virtutes deseruiebant voluptati
vel vaneglorie: vel proprie com-
placētie: vt habitum est. s. parte
prima.

Capitulum sextum. Sextus
modus est vanitate curiositatis.

Tem: cōtingit abuti phi-
i losophia curiositate inue-
stigandi: & inquirendi: in-
utilia. vt enim dicit **Angu.** de uti-
litate credendi: studiosus & curio-
sus vterq; agitur magna cupidi-
tate noscendi. Curiosus autez re-
quirit ea: que nihil ad se attinent.
Id est ad eius utilitatem. vnde cu-
riositas est stadium perscrutādi
ea que scire nulla est utilitas: ait
Anselmus de similitudinib⁹ post
principium. Ideo. i. thi. ij. Stal-
tas & sine disciplina questioes de
vita. Mōbiles eiz philosophi phi-
losofiam direxerunt ad morūz
correctionem vt habitum est. s.
Capitulum septimum. Septi-
mus modus est cumulatione li-
brorum in eis confidendo.

Tem: cōtingit abuti phi-
i losophia: minus eas cor-
di incorporando: nec eas

aut eius precepta memorie reti-
 nendo: sed labores cumulando:
 et in eis et aliorum dictis confide-
 do. Sen. epistola. xxxiiij. Turpe est se-
 ni: aut prospicienti senectutem: ex
 comentario sapere. hoc zenon di-
 xit Tu quid? Hoc cleantes. Quid
 tu. Sequitur. De tuo profer. et istos
 nunquam aut semper interpretes sub
 aliena umbra latentes: nihil pu-
 to habere generosi. nunquam ali-
 quando aulos facere quam diu di-
 dicerant. Et post. Omnibus ve-
 ritas non est occupata. Adul-
 tum enim ex illa futuris relictus
 est. Quasi dicat. Non debet philo-
 sophus esse contentus tantum
 dictis aliorum: nec in libris confi-
 dere, quin laboret: ad ampliora
 inveniendae. ut enim dicit Boe-
 de disciplina scolarius circa me-
 dium. miserabili est ingenij semp-
 inuentis viti: et nunquam inveniendis
 et ponit exempla. De illo scilicet qui
 omne magistri sui verbum qua-
 ternis exarabat: et sic proferebat.
 Nec tamen intelligendum: esse
 vituperabile dictis sapientum in-
 niti: sed quod non confidat quod in ta-
 libus aut in scriptis: quin sciat pro-
 ferre etiam sine illis. Sen. viij. de
 bene. c. i. Solet plus prodesse: si
 pauca precepta teneas: sed ea in-
 promptu tibi sint et usu: quam si mul-
 ta didiceris: et ea non habes ad
 manum. ubi ponit exemplum de
 luctatore: de quo non refert quam mul-
 ta sciat: sed quam victoriae satis est.

Capitulum octauum. Et tunc
 modus est pompositate verborum
 sine operibus.

Tem contingit abuti phi-
 losophia: sectando ver-
 ba absque correctione vite
 et operis. Sen. epistola. cx. Noui-
 mus quosdam qui in multis apud
 philosophum annis perfederunt:
 sed nec colorem duxerunt. Se-
 quitur. Quidam veniunt ut au-
 diant non ut discant. Sicut in thea-
 trum voluptatis causa ad delectan-
 dum aures oratione: vel voce:
 aut fabulis. et post. Sic ista disca-
 mus. ut que fuerunt verba sint ope-
 ra. Nullos omnino peius mereri
 estimo de omnibus: quam qui phisiam
 velut aliquod artificium venale
 didicerunt: qui aliter viuunt quam vi-
 uendum esse precipiunt. Talis pre-
 ceptor non potest plus prodesse
 quam gubernator in tempestate nau-
 fragabundus. Et ibi bene. et epistola
 cvij. Quae admodum omnium rerum:
 sic libarum intemperantia laboramus.
 Non vite sed scola discimus. Idem
 epistola. xxv. An vere audieris
 an vere dixeris effectum proba-
 turpissimum enim est quod no-
 bis solet obici. verba nos philo-
 sophie non opera tractare. Ideo
 ethi. iij. Verum in actionibus ex
 operibus iudicatur: et sermones
 consonantes operibus accipiendi
 ubi comentator dicit: quod res faciunt
 credibiles sermones non econ-
 uerso. et ibi ante dicit: quod actiones

sunt credibiliores sermonibus i
passionibus & actionibus: & cū dis/
sonāt sermones & actiones interi/
munt verbuz. cū v̄o sonāt. puo/
cant audietes. Si ergo dicij mo/
dis contingit abuti phia hūana:
caueāt p̄fessores phie diuine: ne
ea modis p̄silibus abutantur.

¶ Decia pars. De locis in quib⁹
florere studia phie.

¶ Capl'm primū. De illoꝝ tēpo/
rum felicitate.

¶ Primo videnduz est
de locis i quibus floruē/
runt studia philoso/
phie. Unde Alex. ne/
q̄ li. de naturis reruz

X **O** felicia antiquoꝝ tempora in
quibus ipsi Imperatores mūdu
substantes seipsoꝝ philosophie
dederunt: vt pz. s̄. de Alexandro
de Julio Cesare: & P̄tholomeo
rege egypti qui fuerūt studiosi sa/
pientie. Et sicut ait ibi: cuiuslibet
regni gloria creuit in imensū q̄/
diu artū ingennarum in ipso flo/
ruerunt studia. Qui hostes: illi⁹
regno restiterunt: vt pz. de grecia
quādo floruēūt Athenis studia
de Roma: de gallia: ex quo flo/
ruerunt ibi studia. Victoria enī
militie & gloria philosophie quasi
simul concurrerunt. Et merito:
q̄ philosophia docet: iuste & re/
cte regnare. Per me inquit sapi/
entia reges regnant: prouer. viij.
& de hoc .s̄. parte. i. Et sic dicit
Alexander neq̄ Abraā in egypto

pro docuit quadriuium. & sub tā/
to doctore multi mathematicis
inuisilantes disciplinis: in nobi/
les euaserunt philosophos. Dein
de P̄lato descendit in egyptum
Pythagoras & alij philosophi vt
dicunt est. s̄. Deinde cepit grecia
nobilitari philosophoꝝ frequē/
tia: & consecrate sunt Athene dee
sapientie.

¶ Capl'm scdm. De Athenis &
eius nobilitate ac noie.

¶ De hoc Aug. xvij. de
ci. c. viij. diē. q̄ Minerua
tanq̄ dea colebatur re/
gnante Athenis Lycrope: sub q̄
ipsam vel instauratam ferunt vt
conditam ciuitatez. Mā vt Athe/
ne vocarentur: quod certe nomē
a Minerua est: hanc causā Bar/
ro indicat prout dicit Augu. ibi:
c. ix. recitans fabulosam hystoriā
di. q̄ cum illic repente apparuis/
set oliue arbor: & alio loco aq̄ eru/
pisset. misit rex ad Apollinem del/
phicum ad sciscitandū quod esset
faciendum. Ille v̄o respondit: q̄
oliua Mineruam significaret:
aqua v̄o Neptunum: & esset in ci/
uitatē potestate: quo illoꝝ no/
mine ciuitas vocaret. Tunc con/
uocata multitudine vtriusq̄ sex⁹
mos enim erat: q̄ femine conuo/
carent ad ferendum suffragium:
mares pro Neptuno: femine p̄
Minerua tulerūt sententias. Et
q̄ vna plus inuenta est femina:
Minerua vicit. Tunc neptun⁹

iratus marinis fluctibus effluans
 terras Atheniensium depopu-
 latus est. Spargere enim aquas
 latius demonibus non est diffici-
 le. Cuius vt iracundia placaret:
 triplici supplicio sunt affecte mu-
 lieres. s. vt nulla vltim^o ferret sus-
 fragia: Et nullus nascentium: ma-
 ternum nomen acciperet: et ne-
 que eas Athenas vocaret. Ita il-
 la ciuitas mater et nutritrix liberali-
 um litterarum: et tot tantorumque
 philosophorum: qua nihil habuit grecia
 clarius atque nobilius nomen ac-
 cepit. put dicit auctor ille. h. Au-
 gu. De nobilitate autem huius ci-
 uitatis: et dispositione Ethic^o phi-
 losophus. cuius librum transtulit
 Hiero. ait circa medium: se dis-
 putasse cum philosophis quinque
 annis. s. Athenis: et ibidem eam
 greciam paterna viscera: et mater-
 na vbera nuncupauit. **A**ethia mu-
 nita mare floridum. cuncta mel-
 lis flumina: riuuli seminibus con-
 sitis stipiti herentia: coma: arbu-
 sta et nemora viatica ornata: ma-
 la pinnica: colles eminentes: et sic
 de alijs que enumerat ibi. Et huic
 consonat quod dicitur in vita beati Dionisij:
 Abi loquitur de situ Athe-
 narum: et eas appellat paterna vi-
 scera: et materna vbera: **A**thenarum
 ue consecrata: et ipsius de nomine
 nomen assecuta. **H**ec ciuitas pri-
 ma cunctarum urbium leges com-
 didit: et alijs iura tradidit vel mu-
 tauit. Solon enim dedit leges Athe-

niensibus: vt habitum est supra
 parte. iij. Et de hac ciuitate et ei-
 situ in parte Solin^o. li. iij. et Pappo.
 similites et magister hystoriarum
 super actus apostolorum. c. xvij.
 vbi loquitur de aduentu Pauli
 Athenas: et disputatione eius phi-
 losophis. In illa fuit Dionisi^o in-
 fulatus toga philosophica: prout
 dicitur in vita eius: et conuersus
 a Paulo. **¶** De multitudine autem
 liberalium artium que ibi doce-
 bantur recitat Boeti^o de discipli-
 na scolarium post medium. Abi
 loquitur de illo qui sibi ostendit lo-
 ca studiorum. **H**ic inquit vigent
 chaldeorum presagia. i. diuinationes:
 hic Ptholomei. s. Astronomi non latens gloria:
 hic Aristotelis sincera veritas: hic Platonis
 probata diuinitas. hic Zenonis
 concreto: hic Dictagore p-
 missio. et sic de multis que sic enu-
 merat. In his Athenis erat **A**riopagus. i. pagus
Artis. ex quo **A**riopagite: appellati sunt curia-
 les urbis eiusdem. Et de origine
 huius nominis Aug. d. ci. vbi. s. c. x.
 De quo in **C**omuniloquio vel dicebatur vic^o
Artis: vbi erat templum **A**rtis: quia illi vicos
 nominabant ad ijs quos colebant
 prout dicitur in hystoria sup act^o
 vbi. s.

¶ Capitulum tertium: De con-
 suetudine ciuitatis in repellendo
 impatientes et proteruos a studio
 ciuitatis.

D portum huius ciuitatis sedebat senex ad obfurgandum volentes intrare: vt ibi philosopharent: Et si videret in eis signa impatientie: eos repellebat: si videret contraria: admittebat. Et de hoc in vitis patrum ante si. vbi dicit: qd qdam philosophus moriens: filiū suū alteri cōmendauit. Qui pro- uectus adulterauit vxorem nutri- tortis. Cuius scelere cognito: eie- ctus est: sed penitenti ⁊ redeunti dedit p̄io ī p̄nia vt eēt cū illis da- nat⁹ qd deponebāt metalla in flu- mia cui redeūti p̄ tres ānos dixit Itēx vade p̄ alios tres annos: ⁊ da mercedes: vt iurias patiatis. Qd ⁊ fecit: Et tūc misit eū Athe- nas: vt phiam disceret. Erat autē ad portas ciuitatis philosophus senex ⁊ intrantes contumelijs af- ficiens: iniuriauitq; illum iuuenē. Qui euz esset iniuriat⁹: risit. Cui senex. Quid est hoc. Ego tibi di- co iurias: ⁊ tu rides? At ille. Nō vis vt rideam: qui tribus annis mercedes dedi: vt iniurias pate- rer: ⁊ eas mō grat⁹ patior? Pro- sus ob hoc rideo. Cui senex ait. Ascende ⁊ ingredere ciuitatem hec ibi: Nobilis ergo fuit illa ciui- tas: ⁊ illustres in ea philosophi: ⁊ varia studia: ⁊ ordinatus studen- di modus: ac pacificus: ex q̄ nō admittebantur ad vacandū phi- losophie nisi patiēter iniurias su- stinentes. Et merito: qz vt di. Flu-

gu. in tractatu de patientia. Pa- tencia est comes sapientie: nō sa- mula concupiscentie: non inimi- ca innocentie.

Capit. liij. de arrogātia phoz illi⁹ ciuitatis ⁊ de p̄ditione legū.

Iacet autē eēt tam nobilis ciuitas: ⁊ taz nobilia stu- dia ibi essent. quia tamē non fuerunt illuminati lumine fi- dei: euauerūt multi in cogitatio- nibus suis sicut ⁊ alij philosophi inflati scientia humana ⁊ curiosa ad audienda noua ⁊ vana. Athe- nienses enim: ad nihil aliud va- cabant nisi aut dicere: aut audire aliqd noui: Act. xvij. c. Et d̄ hac ciuitate Prognus pompeius li. ij. multum dicit. Unde ait: qd vrbe minerue consecrauit Amphitria- des ⁊ nomē Athenas dedit. Se- quitur. Ciuitati nulle leges: quia libido regū pro legibus erat. Eli- gitur Solon vir iusticie insignis qui velut nouam ciuitatem legi- bus conderet: vt dictum est sup̄ De his etiāz Gal. li. v. c. iij. Cum equissima iura: ⁊ iniquissima ha- berēt ingenia: maluerūt: morib⁹ suis q̄ legib⁹ vti. Et. c. liij. Sicut di- citū eis qd Atheniēses qd sit factū sciunt: sed illd̄ facere negligunt.

Capit. linq̄ntū. Qualiter Ro- me floruerunt studia.

Inde Romanis mun- dum subastantibus: flo- ruerunt studia Rome ⁊ in italia. Unde ⁊ Italicum gen⁹.

phoram : auctorem habuit Pi
 ctagoram: vt dictuz est. s. Et phi
 losophie vacabant etiam Impe
 ratores. Julius enim Cesar polu
 it magna sapia: prout legitur. de
 vita Cesarum . Et Lato optim⁹
 orator: et optimus Imperator ait
 Solinus li. i. Unde et Rome se
 natores multi fuerunt magni phi
 losophi: et ibi floruerunt latini phi
 losophi: sicut Tullius Virgilius
 et sic de alijs. Ibi enim docuit Au
 gu. rhetoricam prout ipse ait li. v.
 confes. Sedule inquit agere cepe
 ram propter quod veneram: vt
 docerem Rome artem Rheto
 ricam. etc.

Capitulum sextum. De trans
 latione studij vsq; Parisium: et
 q̄ tempore: et a qb⁹ traslatus sit.

Inde regnante magno
 Carolo: cepit florere stu
 diu parisiu vt enim le
 gitur in tractatu q̄ dicitur Speculuz

R Aquilinus: de Roma studiu pa
 risiu traslulit: qd̄ fuit illuc tras
 latus a Romanis de grecia. Fue
 runt aut quattuor fundatores hu
 ius studij. s. Rabanus. Alcuyn⁹:
 Claudius: et Joannes Scotus:
 Et vt ibi recitatur: in cronicis
 metropolis Trelatentis dicitur: q̄ ca
 put aureum statue. de qua Dani.
 ij. Per Carolum magnum ere
 xit deus in francis. Qui cu regna
 ret: et studia litterarum deessent:
 et in obliuione essent: et cultura di
 uinitatis teperet: contigit: duos

Scotos d̄ hybernia monachos
 cum mercatoribus Britanis ad
 litus Gallie deuenire in seculari
 bus et sacris lris eruditos. Qui
 cum nihil venale ostederent ad
 turbas conuenientes ca emendi
 clamare solebant. Si quis e au
 dus sapientie: veniat ad nos: et ac
 cipiat eam. Nam apud nos e ve
 nalis. Et sic sepe factum est. et ali
 is putatib⁹: illos ee insanos. ve
 nit hoc ad aures regis: vocatiq;
 sunt ad regem. A quibus cu que
 reret: an haberent sapientiaz: res
 ponderunt: se habere illam. et in
 nomine domini digne querenti
 bus: inquit eaz dare parati se
 mus. Quo querente: quid p ea
 peterent: responderunt: se pete
 re tria. s. loca opportuna: animas
 ingeniosas: et illa sine quibus vi
 ta ista trasiri no pot. s. alimenta:
 et quib⁹ tegamur. Tunc rex gau
 dio repletus: vtrunq; secum reti
 nuit. Et postea cum iret ad bella:
 vnum nomine Clementem pari
 siu residere fecit: nobilesq; sibi
 pueros comendauit: et vt erat ne
 cessarium victualia ministrari p
 cepit. habitaculis ad habitandu
 opportunis deputatis. Alterum
 vo duxit in Italiam. Cui mona
 sterium sancti Augu. iuxta Linē
 sem urbem delegauit: vt qui adi
 scere vellent possent agregari ad
 eum. Hoc audito. s. q̄ rex gratā
 ter susciperet sapientes et viros re
 ligiosos: venit Alcuynus cu3 so

L

M

N

eijs ad eum in omnibus scriptu-
ris exercitatus vtpote Bede di-
scipulus. Quem rex secum vsqz
in finem retinuit nisi cuz ad bel-
la iret: deditqz ei abbatiam beati
Martini: vt quādo rex esset ab-
sens quiesceret: ⁊ ad se consuen-
tes doceret. Et sic frāci equati sūt
Romanis ⁊ Atheniensibus. s. q̄
ad studioꝝ gloriā in phiā ⁊ arti-
bus liberalibus. hec ibi. Et d̄ his
in parte Helynandus in cron-
cis suis etiam dicit.

¶ Caplm̄ septimum. De nomia-
tione illius ciuitatis.

¶ E ciuitate v̄o parisiensi
⁊ eius studijs Boetius
libro de disciplina scolari
um post principium. In ciuitate
inquit Julij que parisijs dicebat
multas artes mendicare perspe-
ximus. ⁊c. vbi ait expositor. q̄ Ju-
lius Cesar amplianit parisi⁹ non
fundauit: Erat enim tunc tempo-
ris castrum quoddāz Iseos. s. cu-
iusdam dee. que in ea Isis cole-
batur: qd̄ nūc Meldunum dicit
situm in medio Secane. ciuitas
autem Parisiensis erat sita si-
militer in medio Secane Iō di-
cebatur par Iseos. s. par Iſidi. s.
illi castro quod Iseos dicebatur:
Postea āplata est: sicut nūc pz

¶ Cap. viij. De ydoneitate illi⁹
ciuitatj: ⁊ loci ad opus studētū.

¶ Nam v̄o apta erat vacā-
tibus studio: legitur in vi-
ta sancti Dionisij: q̄ pa-

risiorū ciuitas vt sedes regia no-
bilis polebat: qz erat salubris ae-
re: iocunda flumine: fecunda ter-
ris: arboribus nemorosa: vineis
vberima: conspata populis: re-
ferta cōmertijs. ac varijs comea-
tibus: vñ da fluminis circumflu-
ente hec ibi. Ob loci ergo ameni-
tatem: patrie fertilitate: regni pa-
cificam tranquillitatem. ⁊ regis
psuetā pietatē ordinate aprouidit
vidit deus qz ibi studia sapientia
lia flozerēt.

¶ Capitulū nonum. De vati-
cinio Merlini de trāslatione stu-
dij vsqz Oxonas. Et i hoc finis
huius collationis.

¶ Sicut autem ait Alex. ne
q̄ vbi. s. iuxta vaticiniū
Merlini: vigent studia
ad vada bouum in anglia tem-
pore suo ad partes hybernie trā-
situra. Laudāda ergo: ⁊ omni af-
fectu preconizanda diuina boni-
tas: que reuelauit gentibus veri-
tates que dicte sunt: ⁊ d̄dit eis sal-
tem gratiam gratis datam: ⁊ vir-
tutem agēdi que dicta sunt. Nec
autem collecta sunt ex dictorum
philosophorum vitis: ⁊ dictj mo-
ralibus: ac exemplis imitabilib⁹
eorundem: vt philosophātes ve-
raciter in diuina sapientia: imitē-
tur eos in predictis. ⁊ habeant in-
v̄itate qd̄ illi hēbāt in vanitate:
⁊ ne gloriēt si fecerit talia ob dei
amorem ⁊ honorem ad populi chri-
stiani edificationem: animarum

salutem: et glorie eterne affecutio-
nem qualia illi fecerunt ad glorie
mundane vanitatem et humanam
ostentationem: exteriorem hone-
statem: vel veritatis de cognitio-
ne rerum cui studebant amorem
Quasi enim sic arguit Aug. v. d.
ci. c. xij. loquens de Romanis: q
mira egerunt et sustinuerunt. Ce-
teres inquit Romani: laudis au-
di: pecunie liberales erant. ingen-
tem gloriam: diuitias honestas vo-
lebant. Hanc ardentissime dile-
xerunt. Propter hanc etiam mo-
ri non timuerunt Et. c. xviii. enu-
merans predictos Romanos: re-
citatur eorum facta egregia: et mira-
bilia: et arguit quasi modo iam di-
cto.

Auctoris humilitas

Item vobis dignetur hec col-
lecta ruditer: respicere:
memor sit aliquorum pho-
ra dicta sua prius tradidisse ruditer
sequentes vobis philosophi artificia
liter ordinate: subtiliter: et ornate
tradiderunt: que illi prius minus artifi-
cialiter et minus vtiliter. et charitative
corrigat minus bene deum: ordiet con-
fusa plata: suppleat que desunt: su-
per addat que alijs prosint: ad il-
lius honorem: in quo omnes the-
sauri sapientie sunt et scie q solus
illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum. Jo. i. et hec ad
presens sufficiant de predictis.

Finis compendiloquij.

Incipiunt capitula Breuiloquij de philosophia siue sapientia sanctorum ab eodem fratre Joanne valensi editi.

Huius Breuiloquij quod est de sapientia sanctorum sunt octo capitula. videlicet.

Primum est: quid est sapientia diffinitiuē.

Secundum: de sapientia putatur dicitur in malo: et qualis est illa: et quot modis dicitur.

Tertium qualiter sapientia quae consistit in rerum cognitione est dirigenda et ordinanda.

Quartum: que sit sapientia sanctorum proprie dicta.

Quintus quot modis dicitur.

Sextum: Qualis est sapientia sanctorum.

Septimum: vbi inuenitur sapientia: et a quibus.

Octauum: De supereminētia sanctorum sapientum respectu mundanorum in vita et opibus.

Incipit Breuiloquium. De philosophia siue sapientia scōrum.

Et vni sint oēs homines in quibus non est sapientia dei. Sap. xiiij. In hoc tractatulo fuerunt aliqua collecta de

vita philosophorum gentiliū: et eorum dictis atque exemplis: quae

tamen non fuit in eis scientia dei vera: nec gratias egerunt ipsi summo creatori qui reuelauit illis ea que nouerunt: euanuerunt in cogitationibus suis: et dicentes: se esse sapientes: stulti facti sunt rom. i. Stultus enim factus est homo a sapientia sua. **B**iere. x. ideo expediens videtur: aliqua colligere de philosophia siue sapientia sanctorum: qui veri fuerunt philosophi et vera philosophia illuminati. philosophari enim est amare deum etiam secundum Platonem: ait Aug. viij. de ci. c. viij. Et quia facti fuerunt veri dei amatores: ideo et veri philosophi. vnde in laude iusti dicitur Sap. x. Dedit illi sapientiam sanctorum. hec enim est scientia aie qua anima illuminatur vera illuminatione: de qua puer. xix. vbi non est scientia anime non est bonum. Et quia in precedenti tractatu prosecutio facta est de philosophia sub nomine philosophie. ideo hic de ea prosequetur sub nomine sapientie: que merito dicitur scientia sanctorum. philosophia enim est amor sapientie: et ita sapientia ipsa dicitur maiorem perfectionem quam philosophia vi nominis. vna tamen sepe pro alia ponitur et sumitur. Quia et o. sapientia aliquando sumitur in bono: aliquando in malo in scriptura. **I**deo primo videndum est: quid sit sapientia in communi diffinitiuē vel descriptiuē: et in quantum dicit id quod est

X

Y

cognitionis vel noticie. Et quia hec sapientia est recte dirigenda. **S**ecūdo de sapientia vt sumitur in malo. Nam hec est excludenda et cauēda. **T**ertio de sapientia prout sumitur in bono q̄ est appetenda. et inquirenda: que est p̄bia sanctorū.

Capitulum primum. Quid sit sapientia.

Sapientia enī dicitur ab eo qđ est sapere: ait **Augu.** xij. de ci. c. ij. Et quia sapere aliquando p̄tingit in malo: aliquando in bono: ideo sapientia sumitur sic. et sic. Diffinitur autem vel describitur sapientia in cōmuni: et inq̄tū est speculatiui intellectus multipliciter. Est. n. sapientia cōprehensio veritatū rerum que vere sunt: et q̄ sui imutabilitatem sortuntur: ait **Boetius** primo **Aristmetice**: et **Sundisalinus** libro de anima idem. **I**te sapientia est rerum diuinarum et humanarum scientia et cognitio ait **Tullius** iij. tuscula. q. **U**el sapientia est proprie rerum diuinarū agnitio. ait **Macrobius** li. primo. **S**ive veritas scientie rerum sempiternarum ait **Sundisalinus** de ortu scientiarū. Et concordat cum **Augustino** q̄ ait xij. de trinitate in fi. q̄ sapientia ē rerum eternarum intellectualis cognitio: vel sapientia est honorabilissimorum scientia: ethicoꝝ vi. vel sapientia est nosse diuina

et humana: et eorum causas: ait **Sen.** epistola. xxiij. vel sapientia est: semper idem velle: et idē nolle: ait idem epistola. lvi. Diffinit autē multis alijs modis dicitur prout non solū illuminat aspectū: sed prout dirigit et informat affectum: vt patebit infra.

Capitulum secundum. De sapientia prout sumitur in malo.

Quia sapientia aliquando sumitur in malo: vt dictum est: quia est sapientia terrena: animalis et diabolica que non est desursum **Jaco.** iij. q̄ est declinanda et cauenda a sanctis: licet in ea glorientur sapientes mundi: de qua bene **Bregomoral.** x. exponēs illud **Job.** xij. Deridetur iusti simplicitas. **H**uius mundi inquit sapientia ē: cōmachinationibus regere: sensus verbis velare: que falsa sunt. vera ostendere. hec nimirū prudentia vsu a iuuenibus scitur: hec a pueris precio discitur. hanc q̄ sciunt: ceteros supbiēdo despiciūt: hanc qui nesciunt: subiecti et timidi in alijs mirantur: quia ab eis: hec eadem duplicitas iniquitatū nomine palliata diligitur: dū mentis peruersitas vrbantitas vocat. **H**ec sibi obsequētibus precipit: honorū culmina querere: adpta temporalis glie vanitate gaudet irrogata ab alijs mala multiplicius reddere: cum vires suppetunt: nullis resistentibus crede-

re: cum virtutis possibilitas deest: quicquid per malitiam exple-
re non valet. hoc in pacifica bo-
nitate simulare. **Hec** ibi. Et hec
sapientia mūdāna: vel est ad ma-
lignandum siue nocendum alijs
q̄ potest verbo vel facto. **Hic**.
v. Sapiētes sunt: vt faciāt mala:
bene autem facere nesciunt. Vel
est ad voluptandum ⁊ delectan-
dum in delitijs carnalibus. Et iō
dicitur prudentia carnis ro. viij.
prudentia carnis: mors est. Vel
est ad querenda lucra ⁊ p̄moda
mundi: ⁊ honorum culmina. Si-
lij enim huius seculi: prudentio-
res filijs lucis in generatione sua
sunt. Luc. xvi. Et hec omnes: nō
sunt de sursum: sed deorsū. **C** Et
prima pōt dici dyabolica. **C** Se-
cunda aialis. **C** Tertia terrena.
C Capitulum tertium. Qualiter
sapientia que cōsistit in cognitio-
ne rerum est dirigenda ⁊ ordi-
nanda.

Prima autē sapientia. s.
que consistit in rerum co-
gnitione: dirigenda est ⁊
ordinanda ad finem debitū. Nā
est ea abuti: tumore superbie in-
flādo. Scientia enī inflat. i. cor.
viij. sicut cib⁹ indigest⁹. Est enim
Ber. sup Cant. omel. xxxvi. Si-
cut cibus indigest⁹ q̄ non habet
decoctionem generat humores
malos. ⁊ corrūpit corp⁹: Si vō
digestus fuerit: nutrit: sic scientia
in stomacho memorie ingesta: si

nō sit charitatis igne decocta: hu-
mores malos generat. **B** Ali. n.
humores: sūt mali mores. Et h
scientie inflatio deicit dum extol-
lit. **O**bstaculū enim veritatis: tu-
mor mentis: quia dū inflat obnu-
bilat: ait Grego. mor. xxiiij. super
illud Job. xxxij. Hoc est in quo
non es iustificat⁹. **C** Item con-
tingit: ea abuti. de ipsa presumen-
do ⁊ estimando habere maiorez
sapientiaz q̄ quis habeat. Job.
xxviiij. Non audebūt contempla-
ri omnes q̄ sibi videant sapiētes
vbi mora. xxvij. in fi. Grego. ait
Contemplari sapientiam dei nō
possunt q̄ sapientes sibi vident:
q̄ tanto ab eius luce longe sunt.
q̄to ap̄ se humiles sunt. Et ibi
bene de hoc **B** Ath. xi. Abscon-
disti hec a sapientib⁹ ⁊ prudenti-
bus. ⁊c. **C** Itē contingit: ea abu-
ti: ad sciendum inutilia curiosi⁹
laborando: turpiter vendendo:
vel inaniter exteri⁹ gloriando: ait
Ber. sup Cant. vbi. s. Qui inqt
apostol⁹ putat aliquid scire: stul-
tus fiat: vt sit sapiēs. i. cor. iij. **N**ō
probat apostolus multas scientes
si modus sciendi nescierit scilicet
vt sciat quo ordine: quo studio:
quo fine: queq; nosci oz. Quo or-
dine: vt id prius quod maturius
ad salutem. Quo studio: vt id ar-
dentius q̄ vehementi⁹ ad amo-
rem. Quo fine vt non ad huma-
nam gloriā: aut curiositatem:
aut simile: sed tantum ad edifica-

D

E

F

tionem sui et proximi. Sunt enim qui scire volunt ut sciatur: et turpis curiositas. Sunt qui scire volunt ut sciatur: et turpis vanitas. Sūt qui scire volunt: ut scientiam vendant pro pecunia vel honoribus et turpis questus. Et sunt qui scire volunt: ut edificent. et hoc est charitas. hec Ber. Sic ergo philosophi nobiles ordinauerunt philosophiam ad morum correctionem: et philosophati sunt propter finem bonum sicut Augustinus. viij. de ci. ut. s. habitus est in precedenti tractatu: ita philosophi fideles multo magis debent philosophiam diuinam: siue sapientiam celitus datam ordinare ad predicta: et ad gloriam dei: non presumendo de sapientia: nec extollendo: ne stulti hebeantur apud deum. Dicentes enim: se esse sapientes: stulti facti sunt rom. i. ut dictum est. ut. n. dicit Gregorius. moral. xviii. super illud Job. xxx. Filii stultorum. etc. Tanto quis amplius interius stultus fit: quanto conatur exterius sapiens videri. Peribit enim sapientia a sapientibus: et intellectus prudentium abscondet Isa. xxix. Item ex quo philosophi nobiles nolebant profiteri se esse sapientes sed philosophos id est sapientie studiosos: quia arrogantissimum erat: se sapientem profiteri: ut dictum est in precedenti tractatu de Pythagora: et Socrate qui dicebat se nihil scire: presumptuosum est aliquibus minus scienti

bus iactare: se sapientes esse. Item sicut consilium Apostoli. i. cor. iij. Si quis videt inter vos sapiens esse: stultus fiat: ut sit sapiens. Vbi Gregorius. moral. xxvij. Si veraciter sapientes esse: atque ipsam sapientiam contemplari appetimus: stultos nos humiliter cognoscemus. Derelinquamus noxiam sapientiam: discamus laudabilem simplicitatem. unde et Zachaeus cum non posset videre Iesum pro turba: ascendit arborem sicomorum: ut eum videret. Luc. xix. Sicomorum enim ficus fatua interpretatur: quia mundi stultitiam humiliter eligunt: sapientiam dei subtiliter contemplantur ait ibi Gregorius. vbi bene de hoc Cum magna ergo discretio est hec sapientia dirigenda: et ordinanda: recte ea utendo: et abusiones omnem precauendo. Item est sapientia ad seducendum erroribus: ad quam cauendam monet Apostolus. col. ij. Videte: ne quis vos seducat per philosophias: et inanem fallaciam: et omnis talis sapientia est omnino exterminanda: quia non patitur se cum sapientia diuina: sicut nec cum stultitia vera prout dicit Gregorius. moral. xviii. super illud Job. xxviii. Abissus dicit: non est in me scilicet sapientia. Quia iniqua mens dum se esse sapientem carnaliter appetit stultitiam ad spiritualia se ostendit. Et ibi bene de hoc.

Capitulum quartum. Quod est

sapientia sanctorū proprie dicta:
 De dō est sapientia phi-
 losophorū fidelium et recte
 viuentium: ac ea utentium:
 explicat bene Grego. mora. x. su-
 per illō Job. xij. Deridetur iusti
 simplicitas. Justorū inquit sapiē-
 tia est: nihil per ostentationē fin-
 gere: sensum verbis aperire: ve-
 ra ut sunt diligere: falsa deuitare:
 bona gratis exhibere: mala libē-
 tius tolerare: q̄ facere: nullaz in-
 iurie vltionem querere pro veri-
 tate: contumeliam lucrum pu-
 tare. Sed hec iustorum simplici-
 tas deridetur: qz a mundi sapien-
 tib⁹: puritatis virtus fatuitas cre-
 ditur. Hec ibi. Nihilominus sa-
 pientia fidelium describitur siue diffi-
 nitur a sanctis multipliciter. Sa-
 pientia enim est veritas qua cer-
 nitur et tenetur summum bonum
 ait Aug. ij. de libero arbitrio. vel
 sapientia est recta via: ad verita-
 tem ducens: ait Aug. ij. 5. Acha-
 demicos. vel sapientia est mot⁹
 animi quo se ipse librat: ut neqz
 excurrat in nimium: neqz ita il-
 lud quod plenum est coarctetur
 ait Aug. de beata vita. vel sapien-
 tia est regimen vite humane. ait
 Aug. de li. arbitrio. Et ibidem.
 Sapiens est q̄ in regno mentis:
 omnis libidinis est subiugatione
 pacatus. Et Aug. de vtilitate cre-
 dendi. Sapiens est: cui inest q̄-
 ta homini sapientia inesse potest
 ipsius hominis deiqz firmissime

percepta cognitio: atqz huic co-
 gnitioni vita moresqz congruen-
 tes. Et ibidem. Sapiens est qui
 ita deo mente coniunct⁹ est: ut ni-
 hil interponat quod separet. Hec
 sapientia est amor boni: siue sapor
 boni Aug. de spiritu et anima. c.
 viij. Cui cōcordans. Bernard⁹
 super Cant. omel. lxxxv. ait. Sa-
 piētia est amor veritatis: et sapor
 boni. Ipsa enim ordinat: delibe-
 rat: et moderatur. Et omelia. 50.
 Sapientia est: per quam res sa-
 piūt ut sunt: et sapiens est: cui res
 sic sapiunt: et res diligit sicut sunt
 diligende: Hec sapientia est: insi-
 pientiam agnoscere. Que quidē
 sapientia est de munere dei: ait
 idem omel. xx.

¶ Capitulum quintū. Quot mo-
 dis dicitur sapientia.

Hec autem sapientia fi-
 delium sic dicatur: et etiā
 alijs modis descriptiue a
 sanctis: nihilominus dicitur de-
 terminatiue varijs modis. Est. n.
 sapientia fidelium: veritas fidei in-
 dubitata. Job. i. Boves arabāt:
 et asine pascebantur. Ibi mor. ij.
 Bre. ait. Sapientia nostra fides
 est: ppheta attestante: nisi credi-
 deritis: nō intelligetis. Isaye. vij.
 fm aliam litteram. ¶ Itēz secū-
 do modo dicitur sapientia ferū-
 da charitas: q̄ illuminat: ait Au-
 go libro. iij. de archa Noe. Cha-
 ritas inquit est sapiētia: quia per
 eam gustamus deum: et gustado

N

O

cognoscimus. Sustate inquit et
 videte. Qui enim diligit: in lumi
 ne manet. i. Jo. iij. ¶ Tertio mo
 do dicitur sapientia pietas: siue cul
 tus dei: ait Aug. xiiij. de ci. in fi.
 Et idem epistola. xxxiiij. et de spū
 et anima vbi. s. Qui quidem cul
 tus appropriatur firmitati spei.
 ¶ Item sapientia dicitur quarto mo
 do humilitatis veritas: ait Gre.
 mora. xxviii. prima stultitia ange
 li: elatio cordis est. vera vero sapiē
 tia hominis: humilitas siue estima
 tionis: quam si quis magna sapi
 endo deserit: eo ipso vehementer
 desipit. Job. xxxiiij. Quis est iste
 inuoluens sententias sermonibus
 imperitiis: Quod exponit Greg.
 de presumentibus ob suam sapiē
 tiam. ¶ Item sapientia dicitur quin
 to modo filialis amor. Job. xxviii.
 Timor domini ipsa est sapientia.
 et recedere a malis intelligentia.
 Eccle. pmo. Plenitudo sapiētie
 timere deum. Unde Bernar. su
 per Cant. ome. xxiiij. Cognitio nō
 facit sapientem: sed timor qui afficit.
 ¶ Item sapientia dicitur sexto
 modo: obseruantie mandatorum
 dei perfectibilitas. Deu. iij. hec
 est vera sapiētia et intellectus co
 ram populis: vt audientes prece
 pta hec dicāt. En populus sapiēs
 et intelligēs: Et sapientie sic dicte
 competunt descriptiones sapien
 tie date ab Aug. q. sapiētia est
 modus animi: vel regimen vite
 humane. ec. vbi. s. ¶ Item sapiē

tia dicitur septimo modo vt tactus
 est sapor boni. Dicitur enim sapiē
 tia a sapore. Recta enim estima
 tio rerum cum vero sapore: perfe
 cta sapiētia est. Et sapiens est cui
 res sapiunt: vt. s. sicut dictum ē.
 omnia enim distinguere: sapiētia
 est: ait Sen. epistola. lxxij. Sapiēs
 omnia estimabit: et vix sapiēti no
 tum est quā res quelibet taxanda
 sit: Spiritualis enim iudicat oīs
 i. cor. ij. q. super oīs est: ait Aug.
 illud exponens de vera reli. c. vi.
 Et hac sapiētia solum peditus
 est qui est a deo diuina grā illumina
 tus. Tali enim sapiunt res diuine
 vt diuine: humane vt humane:
 et sic de alijs: q. res diligit vt dili
 gende sunt. Amor enim boni: sa
 pientia est: vt dictum est. ¶ Item
 sapiētia dicitur octauo modo: scri
 pturę sacre: et archanoꝝ ei⁹ lu
 culenta cognitio siue intelligētia
 recta. In ipsa enim cōtinetur om
 nis sapiētia: Et ad hanc inuitat
 Salomon in libris suis. Sic p
 uer. i. Sapiētia foris predicat. ec.
 et consequenter quasi per totum.
 Sap. vi. Clara est: et que nunquā
 marcescit sapiētia. Ecc. primo.
 omnis sapiētia a domino deo ē.
 Et sepe post. Hanc sapiētiā cō
 mendare vel describere supersedeo
 quia superfluum est. ¶ Item sa
 pientia dicitur nono modo vita
 excessiua i respectu hominū mū
 danorū: et in adimplētionē diuī
 norū consilioꝝ: qualis fuit

vita apostolorum: et eius sequacium
 De qua sapientia. i. cor. iij. Si quis
 videtur inter nos sapiens esse in
 hoc seculo: stultus fiat: ut sit sapi
 ens. Super quod Bre. mor. xxvij.
 in fi. Quid in hoc mundo stulti?
 Quod anissa non querere: possessa:
 sapientibus relaxare. nullam pro
 acceptis iniuriam redere: imo et
 adiunctis alijs patientiam prebe
 re. Sequitur. Per hanc sapientes
 stultitiam per contemplationis lu
 men sapientia dei quasi in transi
 tu videtur. i. cor. ij. Quod stultus
 est dei sapientia est hominibus.
 Hec fuit sapientia et philosophia
 antiquorum patrum. De qua lo
 quitur egregie Criso. sup. Mat.
 omel. viij. ante fi. loquens de illis
 vera inquit philosophia et celis
 digna ipsa est: que per piscatores
 est annuntiata. Sequitur. Noctes
 quidem in sacris hymnis diem
 vero in orationibus: et manuum ope
 ribus consumunt: aplicum implen
 tes zelum. Et post. Non minus vi
 ris: phantur etiam mulieres. Co
 mune enim eis et viris est bellum
 aduersus dyabolum et potestates
 et mulieres viris magis certe sunt
 multociens: et preclara trophea
 statuerunt. Et exemplificat ibi de
 beato Antonio: et operibus eius
 et etiam prophetis: nec non et de
 alijs sanctis tam in nouo quam in
 veteri testamento: qui summam
 phiam demonstrauerunt. i. vii.
 et euangelice excessiuam perfectio

nem. De consimili et philosophia
 predictorum. Idem omel. xlix. an
 te fi. Hec est summa ars: sic oia
 contemnere propter deum et pau
 peribus elargiri: quod tali arte instru
 untur ergastula id est edificia: si
 ue tabernacula celestia. et ibi mi
 tum de hoc. Idem super Mat.
 omel. prima. Arma militum christi
 non sunt ex choro et ferro instru
 cta sed ex veritate: et iustitia: fides
 et philosophia. Hac enim philo
 sophia contempserunt sancti pa
 tres omnia delectabilia: sustinue
 runt omnia terribilia: desidera
 uerunt sola celestia. Job. i. Scidit
 vestimenta sua. vbi Bre. mora.
 ij. ante medium. Nonnulli ma
 gne constantie philosophiam pu
 tant: si discipline asperitate corre
 pti: ictus verborum doloresque non
 sentiant. Nonnulli immoderato
 dolore commoti in excessu lingue
 dilabuntur. Sed quisquis veram
 philosophiam tenere nititur: ne
 cesse est: ut inter utrumque gradiatur.
 Non enim est pondus vere vir
 tutis in sensibilitas cordis. Rur
 sum virtutis custodiam deserit qui
 dolorem verberum ultra quam ne
 cesse est sentit. Mira ergo sapien
 tia et philosophia sanctorum pa
 trum. Item sapientia dicit de
 cimo modo suspensiuam. Et de hac
 philosophia sanctorum bene lib.
 primo hystorie tripartite. c. xi. Ubi
 dicitur. vtilissima res ad homines
 venit scilicet philosophia mona

ehoruz que dsaletice artis studia
 despexit. Et hec conuersatōe mi
 randa: naturalij simpliciq; prudē
 tia docet omnia que nequitiam
 perimūt: et que operantur vtilia.
Z Non predicat virtutem: sed ma
 gis exercet: nihilo appendēs hu
 manaz gloriā: viriliter resistēs
 passionibus anime: neq; nature
 necessitatib; se subdit: nec corpo
 ris infirmitati succumbit: diuine
 mentis virtutem habens: semp
 contemplatur omnium creatorē
 Sequitur. Patientiaz et v̄tutes
 alias meditatuz: et q̄tum nature
 humane possibile est: deo vicina
 est: velut in transitu vtens presē
 ribus. Et post. Cum sit rationa
 lis: omnem motum irrationales
 fugit: passiōes anime et corporis
 deuincit. Huius autē elegantissi
 me philosophie magistri fuerūt
A Helyas et Joannes baptista: vt
 quidā dicunt. Philo enim picta
 goricus refert: suis temporibus
 vndiq; egregios hebreorum in
 quodaz predicto circa stagnū mo
 rion in colle posituz philosophā
 tes: habitaculuz eorum et cibos
 et conuersationem talem inducit
 qualem et nunc apud egyptioruz
 monachos esse cōspiciunt. Scri
 bit eniz: eos pctis abrenunciāsse
 permixtionibus eē muros habi
 tare in agris: domos eorum esse
 sacraria: que nūc monasteria nū
B cupant diligēter psalmis et hym
 nis plicare diuinitatem: et an̄ so

lis occasum non gustare cibum.
 Alios per tres dies et ampli; ce
 terisq; dieb; vino semper: et san
 guinem habentibus abstinere?
 Cibuz eis esse panis et salis: et yso
 pi: et potū aque. ac multas eis co
 habitare seniores virgines ppter
 amorem philosophie. Nec ibi.
 Ebi et multa alia egregia narran
 tur: et specialiter de magno Anto
 nio. Que quia exemplaria sunt
 volentib; philosophari dicta phi
 losophia celiica quedam subscri
 bantur. Et enī ibi: q; beatus
 Antonius puer relictus orpha
 nus donauit agros conuicantiis
 aliāq; substantiā distrahens: pre
 cium pauperibus erogauit. Stu
 diosi estimans philosophi: nō so
 lum semetipsuz spoliari pecunia:
 sed eā dispēsare perspicue: iūctus
 v̄tutis. v̄tutes zelabat vni
 uersorum: probans virtutez: sua
 uem fieri consuetudine: lz primo
 fuerit difficilis modus: et tāq; se
 per incipiens aliquid innouabat
 Erat esca eius solus panis et po
 tus aqua: prandij temp; solis oc
 casus. Freq̄nter duos dies et am
 pliuz sine cibo manebat **E**igila
 bat vt ita dicam iugi nocte: et ora
 tionibus contingebat diem. Si
 somnus incomberet: stando pau
 lulum dormitabat. Plerūq; pa
 uimento iacens: solā terrā stratū
 refectionis habebat. Sequit. Fu
 it gratus colloquenibus secū si
 ne vlla tristitia. Et lz qui cum eo

disputarent certatine. questiones
 inferrent: sedabat contentionem
 strepitum temperabat: mores q̄
 si quadam regula componebat.
 Veram beatitudinem in cultura
 dei: et legum eius observatioe di-
 cebat. Scipsum discutere. et secu-
 ponere rationem eorum que ges-
 serat die noctuq̄ solebat. Erat la-
 boriosus: et maxime pro solatijs
 oppressorum. quorum gratia: se-
 pe veniebat ad ciuitates. Pluri-
 mi: vi compellente cogebant: euz
 legationibus fungi apud iudices
 et magistratus: quorum singuli vel
 videre cum: nimis egregium de-
 siderabant loquentemq̄ audire:
 et precipienti parere erat gloriosu
 Qui cum talis esset: studebat tñ
 ignorari et latere per heremu. Si
 necessitate faciente venisset ad ci-
 uitates: disposito negotio: ad de-
 sertum continuo reuertebat. Pi-
 lices dicebat per humectam sub-
 stantiam nutrir: monachis orna-
 tum fore solitariam vitam. Et sic
 illi: terre tactu tabescunt: sic glia
 monachorum ad vrbes accede-
 do sedatur. hec ibi. Ubi et multa
 egregia dicuntur de ipso et disci-
 pulis eius: sicut de Paulo sim-
 plici. et Theodoro: et Amone egyptio.
 Discipulorum eniz Antonij
 studium fuit: vitam habere: vt di-
 citur ibi. Similiter: de philosophia
 virtuosa predictorū narrat P̄ hi-
 lo predictus: sicut recitatur eccle-
 siastice hystorie li. i. c. vij. Philo-

inquit. d̄ abstinentibus apud egyptū
 in libro quem de theorica vi-
 ta intitulauit viros cultores: et cul-
 trices feminas appellauit: hac de
 causa: qz venientius ad seaias tā
 q̄ rudes et agrestes excolerent:
 vel qz erga dei cultum: pura et in-
 tegra conscientia pduraret. P̄ d̄
 mo enim facultatibus omnibus
 renuntiabant deinde omnes vl-
 te citas sollicitudines abiciebant:
 et extra vrbes egressi: in hortulias
 vel quibusq̄ agellis degebāt. In
 multis inquit orbis partibus est
 hoc gen^o hominū: sed in egypto
 s. maior copia: precipue circa Ale-
 xandriam. Regio enim est: phie
 magis q̄ fructib^o opportuna. Se-
 quit. Ab ortu diei vsq̄ ad vespe-
 ram omne eis spaciuz in studio
 rum exercitijs ducitur: quib^o ad
 phiam diuinam per sacras lras
 imbuunt. Continentiaz velut fū-
 damentum quoddam in animo
 collocant: et ita demum reliquas
 super hāc virtutes peragunt edifi-
 ficare. Libū potumq̄ nullus eo-
 rum capit ante solis occasuz: tem-
 pus. s. lucis cum philosophie stu-
 dijs curam v̄o corporis: cum no-
 cte sociantes. hec ibi. Ubi et mul-
 ta alia de predictis. ¶ Similiter
 li. xi. c. iij. narrat de sic phantib^o.
 s. de Bacario et alijs. ¶ Simi-
 liter Johannes Cassian^o in col-
 lationibus suis narrat de consi-
 milibus. In quarum prima p̄-
 sequitur de habitu monachali:

G

H

I

li. In secunda. de modo canoni-
co nocturnarum horarū in psal-
modia. In tertia: de modo cano-
nico diurnarum orationum. In
quarta. de institutis renuntatio-
num. In quib⁹ collationib⁹ & cō-
sequentib⁹ recitat de sapial' phi-
losophia sanctorum patrum. Si-
militer in tractatu. x. collationuz.
in quarū q̄rta d̄r: q̄ maxima p̄s
intelligentie est scire qd̄ nescias.
Similiter in tractatu. vij. collatio-
nuz in quarū septima d̄r. q̄ q̄s
q̄s hominū: artis peritiam asseq-
concupiscit: nisi omni cura & vigi-
lia: ei⁹ se discipline studijs man-
cipauerit: ac perfectorum magi-
strom illius precepta & institu-
ta seruauerit: frustra in omnibus
venit. Nouim⁹ inquit ad hec lo-
ca venisse aliquos: cognoscendi-
tū gratia monasteria fratrum. nō
vt has regulas & instituta suscipe-
rent. Quibus exprobrari solet: q̄
nō sui profectus gratia: sed vitā
de egestatis estimati sunt provin-
cias comeasse: cum nec ieiunioꝝ
morem: nec psalmozum ordinē:
nec indumentozum habitū per-
mutarent. hec ibi. ¶ **B**onus autē
sapientie virtuose alphabetum: &
etiam fundamentuz est humili-
tas. Unde in vitis patrum. li. ij. c.
de humilitate: ait abbas Arseni⁹
cuz ab eo quereret frater: quomo-
do rusticum istum de cogitatio-
nibus interrogas: qui tante eru-
ditionis in latina & greca lingua

K

es? Cui ille. Illas eruditiones ap-
prehendi. sed alphabetuz huius
nundum discere potui. Vere enī
vbi humilitas ibi sapientia puer-
x. contemplatio domini Jesu &
speculationis lūmpitudo. In ipso
enim sunt omnes thesauri sapie-
tie & scientie absconditi. Col. ij. Et
ipse ē fons omnis sapientie. Ecc.
i. Fons sapientie verbum dei ī ex-
cellis. Ipsam ergo contemplari
& de ipso meditari: ad eū aspirare
& anhelare est sapientia sanctorū
contemplatiuoz: & sicut ait Ber.
super Cant. Omel. xliij. sup illō
Fasciculus mirre dilectus meus
Hec mea inquit subtilioꝝ interi-
oꝝ philosophia scire Jesus. Et
Omel. ix. Digo fontius & flumi-
nuz mare est: virtutum & scientia-
rum domin⁹ Jesus: deus scien-
tiarum ipse est. Si quis caller in-
genio: nitet eloquio: si quis mori-
bus placet: inde est. Thesauri enī
sapientie ibi absconditi sūt. Et ibi
bene de hoc. Et Omel. xv. Oletū
effusum nomen tuum. Si scribā
non sapit mihi nisi legero ibi Je-
sum. Si disputem aut conferam
nō sapit mihi: nisi sonuerit ibi Je-
sus. Et ibi bene De hac sapientia
& philosophia gloriabat Apo. i.
cor. ij. Nichil inquit iudicauī me
scire inter vos: nisi xpm̄ Jesum
& hunc crucifixum. Hec autem
sapientia abscondita est ab oca-
lis viuētū carnaliter: Job. xxliij.
Abi inuenitur. sapientia: & quis est

M

L
N
locus intelligentie: Absconditus est ab oculis omnium viventium. **Abi Grego. mor. xvij.** Quisq; sapientiam q̄ deus est videt. hinc vite fundit? moritur: ne ei? amore teneat. Nullus quippe eam videt qui carnaliter vivit. **Exodi. xxxij.** Non videbit me homo & vivet. Et ibi bene de hoc. **Ma- gna ergo & mira sapientia & phi- lophia sanctorum dictis modis.**
¶ Capitulum sextum. Qualis est sa- pientia sanctorum.

S
e
St enim ipsa sanctorum sapientia origine celestis siue celica. Et est multi- formitate varia. **Jacobi. iij.** Que desursum est sapientia: quo ad primum pudica pacifica. quo ad secundum. Ipsa enim est que descendit a fonte vite. s. Jesu xpi qui est fons vite. & magister vite & virtutis: Imo ipsa vita & veritas. ego inquit sapientia. s. increata effudi flumina. i. dictarum sapientiarum fluentia. **Ecc. xxiii.** Et enim dicit **Comentator. s. abba super ange- lica. Hierar. c. i.** Sapientia gen- tilium ascendit de sensu in yma- ginem: de ymagine in rationem: de rōne in intelligentiam: nec vltra progreditur: sed in speculo si- nit. Sed ista descendit in seraph- metes: & deinde ad inferiores de- rivatur. Et de hoc **Greg. ii.** **Ma- gis: dictam auctoritate expo- nens: dicit q̄ pudica est ista sapi- entia: q̄ caste intelligit: pacifica:**

q̄ per elationem minime a pro- ximorum societate disiangit: & sic d̄ alijs. Vel pudica est per spiritum sapientie: pacifica per spiritū in- tellectus: & sic de alijs spiritus dif- ferentis: de quibus **Isai. xi.** Red- dēdo singula singulis: In illa eis est spiritus intellectus vnitus & multiplex. **Sap. vij.** Item hec sa- pientia est potestate virtuosa. Sa- pientia enim confortat sapientes super decem principes civitatis. **Ecc. vij.** Et hoc ideo: q̄ coniu- git homines deo: & firmat in deo. **Mat. vij.** Similabo eū viro sa- pienti &c. Item hec sapientia est excessu eminentissima. effectu saluberrima: & vtilissima tum in presenti: tū q̄ concupiscentia sa- pientie perducit ad regnū. **Sap. vl.** **Job. xxvj.** Non apendet argē- tum in comparatione illius. i. sa- pientie sanctorum: prout dicit **ibi Greg. mor. xvij.** Et de hui? cō- mendatione & effectib? **Salomō** in libris suis quasi per totum. **p- uer. iij.** Preciosior est cūctis opi- bus. **Sap. vij.** Nec comparari il- li lapidem preciosū: quoniā om- ne aurum &c.

¶ Capitulum septimum. Abi & a quibus hec sapientia inuenitur
¶ Si autem inuenitur hec sapientia: & a quibus & q̄- liter. Job. xxvij. Nescit homo precium eius. **Seq̄nt.** Nō inuenitur in terra sanuiter viven- tium. **Abi dicit.** Nō est i me

et mare loquitur: non est mecum. Quod exponit Greg. mor. xvij. de superbis et cupidis: a quibus hec sapientia abscondit: Math. xi. Abscondisti hec a sapientibus: et prudentibus etc. Invenit autem ab animabus sanctitate puris et mundis: et sic sub deo ordinatis. In animas enim sanctas se transfert. Sap. vij. Ecc. ij. Fili concupiscens sapientiam: serua iustitiam et deus prebebit illam tibi. Item invenitur ab animabus elevatis a mundi tumultibus et sollicitudinibus Ecc. xxxvij. Sapientiam scribe tempore vacuitatis: et quomodo minorabitur actu sapientiam percipiet quod reuelabitur sapientia. Item invenitur ab animabus humilitate virtuosis. Talibus enim reuelat deus sapientiam suam. Ubi enim humilitas: ibi sapientia. puer. xi. Item invenitur ab animabus deuotione feruidis: et contemplatione elevatis. Sap. vij. Optaui et datus est mihi sensus: inuocaui et venit in me spiritus sapientie. Patet ergo huius sapientie inexplicabilis eminentia. Unde et omnia que dicta sunt in precedenti tractatu ad commendationem philosophie humane: per prius et verius competunt huic vere sapientie: quod hec ad presens de eius commendatione sufficiant.

Capitulum octauum. De supereminencia sanctorum sapientium respectu mundanorum in vi

ta et operibus.

Eminentia vero sapientum: hac saluifica sapientia predictorum planum est. Ipsi enim sunt veri philosophi. i. amatores vere sapientie. Si enim philosophus est cognitor: amator: et imitator dei secundum Platonem: prout ait Aug. viij. de ci. c. iij. Cum predicti sapientes sint tales in rei veritate: ipsi sunt philosophi excellentiores incomparabiliter omnibus philosophis mundanis. De quorum excellentia legitur in vitis patrum. lib. ij. Ubi de patientia sanctorum. ubi dicitur quod philosophi venerunt probare monachos: et vnus monachus bene indutus venit. Cui philosophi. Veni huc. Et ille indignatus iniurijs eos aggressus est transijt autem alius monachus genere rusticus. Cui dicunt. Tu monache male senex veni huc. Cui cursim venit. Et ceperunt illi glapas dare. Ille vero aliam maxillam prebuit. Et illi adorauerunt eum dicentes: monachus est iste. Et interrogauerunt. Quid vos nobis plus facitis? eos ieiunantes: corpora castigatis. Sic et nos. Et ille. Nos in gratia dei speramus et mentem nostram custodimus. Et illi. Nec nos custodis non possumus. Evidenter ergo patet supereminencia perfectionis philosophorum fidelium et diuinorum respectu mundanorum quod ipsi custodiunt mentem ab interuolu

deordinationibus: nec non et exte-
 riorem hominem ab exteriorib⁹
 prauitatibus ex vera credulitate
 in verum saluatorem ob spem vi-
 te eterne. Philosophi vō et si ex-
 terius continuerunt se ab exteriori-
 bus imperfectionibus: non ta-
 men interiorius ex fide purificāte:
 nec ob spem vite eterne. Et d̄ ex-
 cessu istorum verorum phoꝝum
 respectu alioꝝum Tertulius dispu-
 tans contra aduersarium c. xl. et
 post multum: vbi ait. s. aduersari-
 us. Eadem phi monent et profi-
 tentur. s. innocentiam: iustitiā: pa-
 tientiam: sobrietatem: pudicitias
 sicut. s. xpiani. Sequit. Quo er-
 go xpiani excellunt philosophos
 Inimice ait Tertulius. philoso-
 phi affectant veritatem: et affectā-
 do corumpunt: qz gloriā captant
 xpiani vō et appetūt et integre s̄-
 stant: et saluti sue curāt. Nō ne-
 gō de scientia. neqz de disciplina
 vt putas equamur. Loquit enīz
 ad aduersarium. Et idēz. Mōmē
 philosophoꝝum demonia nō fu-
 gat. nec adducunt ad passiōes sa-
 crificare nolentes sicut christianī
 Si de pudicitia prouocemur: si-
 militer patet excessus. Quia lego
 partem sine Attice in Socratem
 corruptorem adolescentū. Sexū
 femineum non mutat xpianus.
 Noui et Phicenez meretricem
 Diogenis supra recombentis ar-
 dozem substātem: Audio et quē-
 dam Spegippum de Platonis

scola i adulterio perisse. Christia-
 nus vxori sue soli masculus nasci-
 tur. Democritus excecādo se: qz
 mulieres sine concupiscentia as-
 picere non posset. et doleret si nō
 esset potius: incontinentie emen-
 dationem profiteretur. At xpianus
 saluis oculis feminas non videt
 animo aduersus libidinem cec⁹
 est. Si de probitate defendas: ec-
 ce intulenti pedibus Diogenes
 superbos Platonis thozos alia
 superbia deculcat. Christian⁹ nec
 in pauperem superbit. Si de mo-
 destia certem: ecce Dictagoras
 apud Tyrios: zenon apud prien-
 nenses tyrāidez affectant: Chri-
 stianus vō nec ciuilitatem. Si d̄
 equanimitate congregiar: Ligur-
 gus Apetarones inoptant: qz le-
 ges ei⁹ latrōes emēdassent xpia-
 nus etiam dānatus gratias agit
 Si de fide comparem. Anaxago-
 ras depositum hospitiibus dene-
 gavit: Christianus etiam extrane-
 is fidelis dicit. Si d̄ simplicitate
 consistā: Aristoteles familiarem
 suū hermiā turpiter loco exci-
 dere fecit. Christianus nec inimī-
 cum etiam ledit: Idem Aristote-
 les tam turpiter est Alexandro re-
 gendo potius adulatus: qz Pla-
 to aurūz Dionisio gratia vendi-
 catur. hec tibi. Et sic de alijs quos
 tibi enumerat: Ex dictis igitur ma-
 nifestare intendit supereminenti-
 am fidelium perfecte in christo
 credentium respectu phoꝝum gen-

X

filium. Deinde opponit ibi: qd̄ di-
 cet aliquis: etiam ex nostris exci-
 dere quosdam: a regula discipline
 .s. et peccare: et mala facere. Et qd̄
 bene soluit. q̄ tales. s. male facientes
 d̄sinūt inde h̄erī christiani apud
 nos. Philosophi v̄o etiam cum
 talibus factis in nomine et hono-
 re sapientie perseverant. Quasi di-
 cat. Christiani peccantes manēt
 in honorati: q̄d̄ tu tales. Sed di-
 cti philosophi manentes in suis
 maleficis honorant et sunt in ho-
 nore suo. et ibi bñ d̄ hoc ¶ Qua-
 liter autem perfectiones que fue-
 runt in philosophis v̄mbratice.
 s. victorū detestatio: mundi con-
 temptus et despectio passionum
 interiorum edomatio: et sic de ali-
 is que sunt enumerata in p̄cedē-
 ti tractatu fuerunt et sunt in p̄his
 xp̄ianis s̄z veritatem satis patet
 ex dictis. ¶ Ipsi enim fuerunt et sūt
 pleni spiritu sancto qui discipline
 effugit f̄ctum sap. i. Et de cōpa-
 ratione philosophorū mundano-
 rum respectu diuinorum: et de ex-
 cessu istorum respectu illoꝝ: bene
 Aug. xviii. de ciui. c. xl. ¶ Ibi ait qd̄
 Anaxagoras reus factus sit: q̄a
 solem dixit lapidem ardentē: ne-
 gans v̄tiqz deum; In eadem ci-
 uitate Epicurus floruit. non cre-
 dens. solem esse deum: sed nec c̄t
 Iouem. ¶ Ibi Aristipus in volu-
 ptate corporis s̄mum bonū po-
 nens: ¶ Ibi Antisthenes v̄tute ani-
 mi potius hoīem beatus fieri al-

Y

seuerans: et similiter d̄ alijs p̄his
 varia opinantibus de quibus lo-
 quitur ibi. Et illa ciuitas: illa res
 publica: illi israhelite quibus cre-
 dita sunt eloquia dei: nullo mo-
 do pseudo philosophos cum ve-
 ris p̄his parilitate lumine confu-
 derunt. Sequitur. Ipsi eis erant
 philosophi. i. amatores sapientie:
 ipsi sapientes: ipsi theologi: ipsi do-
 ctiores p̄bitatis ac pietatis. Qui-
 cumqz s̄m illos sapuit: et vixit: nō
 s̄m homines sed s̄m deum q̄ p̄
 eos locutus est sapuit. ¶ Ibi. Si p̄-
 hibitum est sacrilegium. deus p̄-
 hibuit. Si dictū est. Honora pa-
 trem tuum etc. Deus iussit: et cete-
 ra huiusmodi. Non enim hec ora
 humana: sed oracula diuina su-
 derunt. hec ibi. Ex quibus mani-
 festa est excellentia philosophoꝝ
 diuinorum respectu mundano-
 rum: et similiter eminentia sue sa-
 pientie: qz diuina p̄hia est respectu
 sapientie: illorum autem: huma-
 na est. Diabolica ergo sapientia et
 terrena et aiialis sunt exterminan-
 de: humana est ordinanda et di-
 rigenda: diuina appetenda et acq-
 rendā: que amicos dei et philoso-
 phos constituit. Sapientie. vii.
 Et hec ad presens de istis suffici-
 ant.

¶ Explicit tractatus de sapientia
 Sanctorum

¶ Incipit Breuiloquiū de vir-
 tutibus antiquorum principum
 et philosophorum editū a Fratere

Joanne valenti: ordinis fratrum
Minorum. Prologus.

Dioniam misericordia et veritas
custodiunt regem
prouer. xx. Imo
quattuor virtutes
Cardinales scilicet
Prudentia: Te

perantia: Fortitudo: et Iustitia sunt
quasi quattuor columnae: siue quat-
tuor postes: quibus predictus thronus
roboretur: ideo de predictis vir-
tutibus aliam narrationem exempla-
res et persuasorie ad utilitatem pre-
sidentium et instructionem in throno
residentium subscribantur: pro-
ut continentur in gestis potentum:
siue sapientum: et mundi philoso-
phorum: Nam exempla sanctorum
sufficiens patent in gestis
eorum: et hystorijs sacrarum scri-
pturarum.

Capitulum primus. De iustitia in
possidendo.

Dioniam autem iustitia est vir-
tutis preclarissima: et in
ipsa est omnis virtus: prout
dicit philosophus: Ethic. v. Pro-
pter quod dixerunt philosophi ipsam iu-
stitiam habere vultum aureum:
ut ait ibi Commentator: ideo prius
premittuntur exemplares narratio-
nes de iustitia regum et sapientium:
Remota enim iustitia quid sunt
regna nisi magna latrocinia: Quia
latrocinia sunt prava regna. ait Au-

gu. iij. de ci. c. iij. Introducens exem-
plum de Alexandro et Pirratis:
de quo exemplo planius et pleni-
us narrat. li. iij. de nugis philoso-
phorum ubi dicitur quod cum Pirra-
tis esset deprehensus: et Alexander
interrogaret: propter quod habe-
ret mare infestum: respondit libera con-
tumacia. Propter quod tu orbem
terrarum. Sed quia id ego facio
vno nauigio: latro vocor: quia tu
magna classe facis: diceris impe-
rator. Si solus captus sit Alexan-
der: latro erit: Si ad nutum Dionidis:
populi famulentur: erit Dionides
Imperator. Vocabat enim Pirra-
tis Dionides. Nam quantum
ad causam non differunt: nisi quod de-
terior est qui rapit improbius: quam
qui iustitiam abiecit: deserit: quod
manifestum impugnat. Reges quos
ego fugio: tu persequeris: Ego eas
vterque veneror: tu contempnis.
De fortune iniquitas et rei fami-
liaris angustia: Te fastus intollera-
bilis et inexplebilis cupiditas su-
rem facit. Si fortuna mansuesce-
ret: fierem forte melior. Est tu qui
fortunacior: nequior: eris. Pirra-
tis Alexander constantiam ho-
minis eum merito arguentis: ex-
periar inquit: an futurus sis meli-
or. Fortunam mutabo: ut non ei
amorem quod deliquis: sed tuis mo-
ribus ascribatur. Eumque fecit: mi-
litem ascribi: ut posset exire saluis
legibus militare. Ex quo patet quod
iustitia debet esse regum in possi-

C

D dendo. Item debet esse in eis patientia in sustinendo iustas inreparationes. Item beniuolentia: benefaciendo eis qui iuste arguunt.

Capitulum secundum. De iustitia in statuendo leges iustas.

Item debet esse iustitia i regnantib⁹: iustas leges statuendo: et ut obseruentur diligens studiu³ iugiter laborando. Unde narrat Trog⁹ P^opeius libro. iij. de Ligurgo: q^o cū statuisset mandata et leges: q^o dura Lacedemonijs videbant: auctorem earum Apollinem Delphicum finxit: et se simulans proficisci ad oraculum Delphicum: obligauit iuramento ciuitatez: vt nihil in legibus illis mutaret an^o.

E ipse reuerteretur. Quo facto: iuit ad Cretam: ibiq³ perpetuis elegit exiliu³: vt dicte leges obseruarentur. **M**orietis v^o: ossa sua abici in mare p^ocepit: ne si reportarentur: ciues soluerent iuramentum: estimantes se ab illo solutos. Et nota: q^o Delos est insula vbi erat templum Apollinis. et locus diuinationis: prout dicit comentator. eth. i. Unde dicitur Apollo Delphicus. Et q^o dicte leges erat honeste: iō hic subscribantur.

Prima lege populum in obsequium principū: et principes ad eorum iustitiā informauit.

Secunda lege parsimoniam omnibus suasit estimās laborem militie assidua frugalitaz

consuetudine faciliorem fore. **T**ertia lege: emi singula non pecunia sed meritum compensatione iussit.

Quarta lege: auri vsum velut omnium scelerum mater sustulit.

Quinta lege: administratiōnem reipublice per ordinem diuisit. Regibus potestatem bellozum: magistratibus iudicia: et annuas sanctiones: Senatui custodiam legum: populo eligendi et creandi quos velit magistratus permisit.

Sexta lege: omnes fundos inter oēs equaliter diuisit: vt eō patrimonōia neminem alijs potentiozem redderent.

Septima lege: conuuiari omnes publice iussit: ne cuiusq³ delitie vel luxurie: in occulto essent.

Sexta lege: inuenib⁹ nō ampl⁹ vna veste in toto anno vti permisit.

Nona lege: pueros puberes nō in forum sed in agrum deduci iubet: vt primos ānos nō in luxu sed in opere agerent.

Decima lege statuit: virgines nubere sine dote.

Endecima lege iussit: vt vxores legerentur non pecunia.

Duodecima lege: maximum honorem non diuitum vel potentum: sed pro gradu etate senum esse voluit. Nihil autem vlla dictaz

vlla dictarum legum in alios ipse
sancivit: cuius ipse primus docu-
mentum non daret.

Capitulum tertium. De obser-
uatione legum.

Antiquis etiam regibus
fuit mira seueritas iusti-
tie pro legibus custodiē-
dis ait. **A**l. libro. iij. di. q. zeleu-
cus: vrbe **L**ucrētium ab eo salu-
berrime legibus munita: inter quas
erat ius a se statutum: q. depre-
hensus crimine adulterij: utroque
oculo priuaretur. **A**t vero: cum eius
filius esset in tali crimine depre-
hensus: cum tota ciuitas in hono-
rem patris: necessitate pene ado-
lescentulo remitteret: aliquandiu
repugnauit. **A**d vltimum: popu-
li precibus victus: suo prius: de-
inde filij oculo eruto: vsum vidē-
di utriusque reliquit. **D**ebitus sup-
plicij modum legi reddidit equat: ad-
mirabili tempore se inter mise-
ricordie patrem: et iustum legis lato-
rem. **I**bidem narrat de karūdo.
q. cum lege cauerat ob seditio-
sa conuentiones ciuitum: q. si quis con-
uentionem intraret eum ferro: inter-
ficeretur: et ipse interiecto tempo-
re e longinquo rure domus repe-
rens gladio cinctus: subito in ip-
sam conuentionem sicut erat cinctus
processit. **E**t cum esset admonitus
de solutione legum ab eo qui si-
bi proxime stabat: ego inquit le-
gem resarciam. **E**t protinus: quod

habebat ferro districto incubuit.
Cum enim liceret: culpam vel dissi-
mulare vel errore defendere: pe-
nas tamen rependere maluit: ne
qua fraus iustitie fieret. **E**cce
trario vero: multi potentes non ob-
seruant leges quas cogunt subdi-
tos obseruare. **I**deo ait **A**l. lib.
vi. q. subtiliter **A**naparsus leges
non custoditas telis araneorum
comparauit. **N**am ut illis infir-
miora animalia retineri: valen-
tiora transmitti ita his humiles
et pauperes constringi: diuites vero
et potentes non alligari aiebat. **P**ro-
pterea voluerunt antiqui: leges
suas esse iustas. **F**uit enim genera-
le edictum apud antiquos: nihil
expedire quod non esset iustum. **V**n-
narrat **A**l. eodem libro. q. cum
Themistocles diceret **A**thenien-
sibus: se scire saluberrimum eis
consilium. scilicet q. incenderent classem
Lacedemoniorum: neque consilium
publicare voluit: sed petiit vnus
sapientem cui illud tacite expone-
ret. **C**ui datus est **A**ristides. **Q**uo
audiente consilium rediit ad con-
uentionem dicens **T**hemistocles uti-
le consilium: minime tamen iustum
animo voluere. **A**t vniversa con-
uenticio quod equum non est: nec vtile
vel expedire proclamauit. **E**t sic
edicto ciuitum anilata est prudentie
iustitia: imo non est prudentia: sed po-
tius calliditas: cui iustitia aduersatur.
Capitulum quartum. De pro-
uidencia circa rem publicam.

E

Deo enim iustitia vixit
 apud illos: quod de republi-
 ca saluanda. eis erat om-
 nimoda cura: et illius utilitatem:
 vite pro parte preponebant: ait Aug.
 l. de ci. c. xv. et Tul. de offi. li. primo
 et. iij. dicit: quod cum esset Barca re-
 gulus ductus captiuus a Cartha-
 ginensibus: et missus Romam sub
 iuramento redendi per mutationem
 captiuorum: ille Romam veniens
 in senatu: captiuos reddi aut com-
 mutari negavit esse utile: eo quod il-
 li essent adolescentes et boni du-
 ces: et ipse senectute confectus. et
 cum retineretur a propinquis et
 amicis: redire maluit quam fide ho-
 sti datam fallere. Et tamen non
 ignorabat: se ad crudelissimum ho-
 stem: et ad exquisita supplicia per-
 ficisci: sed iusiurandum seruandus
 vix putauit. Et simile narrat
 Aug. xv. de ci. c. xvii. et Tul. de
 senec. de Codro rege Atheni-
 ensi. Cum enim instaret bellum inter
 Atheniensem et Peloponensem. acce-
 perant in responsis: quod illi essent fu-
 turi victores quorum dux occidere-
 tur. Hoc audiens Codrus: in ha-
 bitu pauperis transiit ad hostes:
 seque obiecit eis: necem per iurgi-
 um provocando. De quo Virgilius.
 Et iurgia Codri. Baluit. n. mo-
 ri: ut vinceret sui: quam vivere: suis
 superatis. Duo enim sunt precepta
 Platonis volentibus prodesse
 reipublice: ait. Tul. i. de offi. v. nuz
 ut ciuium utilitatem sic tueatur

ut quecumque agunt ad eas referant
 obliti commodorum priorum. Et ita:
 ut totum corpus reipublice curret
 ne dum partem aliquam tuentur:
 reliquas deserant. Et quod antiqui: hec
 et similia seruauerunt: idem rempu-
 blicam: magnam ex parua fece-
 runt: ait Lato: cuius verba recitat
 Aug. v. de ci. c. xiiij. Nolite inquit
 estimare: maiores nostros armis
 reipublicam: magnam ex parua fe-
 cisse. Si ita esset: multo pulcher-
 rimam nos haberemus. Quippe
 sociorum atque ciuium preterea ar-
 morum et equorum maior copia
 nobis quam illis. Sed alia sunt que
 illos magnos fecerunt quam nobis
 nulla sunt. Domi industria: foris
 iustum imperium: animus in consu-
 lendo liber: neque delicto neque li-
 bidini obnoxius. Pro his nos
 habemus luxuriam et auaritiam: pu-
 blice egestatem: privatim opulentiam
 Laudamus diuitias sequimur in-
 hertiam: inter bonos et malos di-
 scrimen nullum: omnia virtutum premia
 ambitio possidet. Sequitur. ut era-
 rium esset opulentiam: tenues res
 private erant. Corruptis autem mo-
 ribus econuerso Lato ponit: pu-
 blice egestatem: privatim opulentiam
 unde antiqui consules: pauperes
 erant in rebus privatis: ait Aug.
 vbi. s. c. xviiij. di. quod Luci^{us} Valeri-
 us in suo consulatu adeo pauper fuit.
 ut defuncto nummis a populo colle-
 ctis sepultura curaret: Et Consule
 narrat Vegetius. ij. de re militari

de Athillo Regulo: q̄ cū p̄fuis-
 set summis reb̄ adeo paup̄ fuit:
 vt coniugē ⁊ liberos collocaret i
 agello qui colebatur ab vno vil-
 lico. Neq̄. n. volebāt: ditiores eē
 in suis dignitatibus q̄ añ: ait ibi
 Aug. De Quintio: q̄ cū q̄tuor
 iugera possideret: ⁊ ea manibus
 suis excoleret: ab aratro eductus
 est vt dictator fieret: maior vtiq̄
 honore q̄ consul victisq̄ hosti-
 bus ingentem gloriam consecu-
 tus: in eadem paupertate permā-
 sit. Cum enim rempublicam ha-
 berent opulentissimam: in domi-
 bus paupes erāt: ait ibi Aug. di.
 q̄ quidā qui fuerat bis consul ex
 senatu pulsus est: eo q̄ decē pon-
 dera argenti in vasis habere cō-
 spectus est. Non enim dñari in-
 tendebāt pp̄ lucra: neq̄ hoc fuit
 apud eos ingenium: prout r̄ndit
 Curtius consul cū Sānites ma-
 gnus sibi p̄odus auri attulissent.
 Quibus ille ait. Non aurū habe-
 re: p̄clarū sibi videri: sed eis qui
 aur̄ habent potius dñari. ¶ Cō-
 simile narrat Egeſi^o li. iij. de re
 militari: q̄ cū legat^o Epirotharū
 Sabritio cōsuli grande pondus
 auri offerret: illo non accepto: di-
 xit: se male illō habētibus impe-
 rare q̄ illud habere. Et ob hoc
 nolebant p̄fici in dignitatibus
 nisi possent reipublice p̄ficere: ait
 Vale. li. vi. de Scipioe Cornelio
 Cui cū hispania orbe venisset:
 r̄ndit: se nolle ire adiecta causa:

q̄ recta facere nesciret. ¶ Item
 neq̄ filios p̄fici pariebātur nisi
 possent p̄ficere. vnde narrat he-
 lynandus hystoriographus put
 ait P̄oli. lib. iij. c. xij. de Delo
 pertinace: q̄ cū ex senatore esset
 creatus impator: ⁊ obsecrante se
 natu: vt filium suum Augustum
 Cesarem vocaret r̄ndit. Suffi-
 cere mihi debet: vt ego immerit^o
 regnauerim cum non mererer.
 Primatus enim nō sanguini de-
 betur sed meritis: ⁊ inutiliter re-
 gnat qui rex nascitur nec meret.
 proculdubio pentis affectum ex-
 uunt qui paruulos suos importa-
 bili molle superiecta extinguunt.
 Hoc enim est suffocare filios n̄
 p̄mouere. Illendī enim pri^o sunt:
 ⁊ virtutibus exercendī: ⁊ cum i
 eo profecerint: vt probentur: eos
 antecedere virtute quos debent
 honore p̄ire: inuiti ascendāt. Et
 tunc ciuium suorum se nequaq̄
 subtrahant votis. Implebāt. n.
 enim Salomonis p̄ceptū. Ec-
 cle. vij. Moli querere fieri iudex:
 nisi virtute valeas dirumpe iniq̄-
 tates. Sectantes enim auaritiā
 non p̄ficiēbātur reipublice: ait
 Val. li. vi. di. q̄ cū duo consules
 contēderent in senatu: quis eorū
 in hispaniā mitteret: ait Scipio
 Emilian^o oibus sniam ei^o expe-
 ctantib^o. Neuter horū mihi pla-
 cet: q̄ alter nihil habet: alteri ni-
 hil satis est: eque mala licētie im-
 perij: magnam inopiam iudicāo

T

V

X

et auaritiā. ¶ Item eorum iu-
 stitia patebat circa rempublicas
 in tantum: q̄ nec sibi parcebāt p̄
 salute reipublice: prout p̄ in dictis
 exemplis: neq̄ eis pater parce-
 bat filio: ait Gale. li. v. et Aug. v.
 de ci. c. xviii. de Bruto: qui filios
 p̄prehensos: et post ad palliū liga-
 tos securi percuti fecit: quia dñā
 tionem Tarquinij regis superbi
 a se expulsam reducere volebāt.
 Eruit patrem: vt ageret consulē:
 orbatusq̄ vinctq̄ videte publi-
 ce deesse maluit. De q̄ poeta Ma-
 tosq̄ pater noua bella mouentes
 Ad penam pulchra pro libertate
 vocauit. Elicit amor patrie: lau-
 dūq̄ immensa cupido. ¶ Con-
 simile narrat Aug. vbi. s̄. de Tor-
 quato: qui filium: non q̄ p̄ patri-
 am: sed etiam pro patria pugna-
 uerat: q̄ tñ p̄ imperiū ei licet vi-
 cisset occidit: ne plus mali in exē-
 plo contempti imperij: q̄ gloria
 eēt hostis occisi. Idē narrat Cla-
 uerius vbi. s̄. de Danilio Torq̄-
 to. Qui cū eēt ei filius accusat⁹
 et vincit⁹: ptulit sniaz di. cuz Sil-
 uanū filiū meū pecuniā a socijs
 accepisse p̄batū sit cū repu. et do-
 mo mea idignū iudico. Qui sic
 adiudicat⁹: p̄tristitia: suspēdio se
 pemit. ¶ Itē nec fili⁹ debet par-
 cere patri agenti p̄ rempublicam
 Ait Tullius. iij. de offi. inquirens
 an si tradere patriā conetur pa-
 ter: silebit ne filius? Et respōdet:
 q̄ primo patrē obsecrabit ne hoc
 faciat: deinde si nihil proficiat: ac-

cuset: et ad extremum: si ad per-
 niciem patrie res spectat: salutes
 patrie: saluti patris anteponat.
 Mimirum: q̄ vt ait ibi. Si duo
 sapientes sint super vnam tabulā
 in mari que non posset sil' vtrum
 q̄ deferre: minus sapiens debet
 cedere sapientiori: eo q̄ ille vtili-
 or est reipublice.

¶ Capitulum quintum. De iu-
 stitia erga inimicos.

Non solum autē fuit eni-
 dens eorum iustitia erga
 suos et reipublicā: s̄ et er-
 ga hostes ait val. li. vi. d̄ Camillo
 p̄sule q̄ cū Faliscos circū sederet
 magister ludi: nobilissimos pue-
 ros eorum in castra Romanorū
 perdurit. Quibus interceptis: nō
 est dubiū: quin illi se essent tra-
 dituri. Camillus v̄o non solum
 spreuit perfidiam: sed censuit: vt
 pueri magistrum vinctum v̄gis
 agēdū ad parentes reducerent.
 Quia iustitia: eorum animi capti
 et beneficio magis q̄ armis vi-
 cti: portas romāis aperuerunt.
 ¶ Ibidem ait: q̄ Themocrates
 pollicitus est: se Pirrum vene-
 no necaturum. Que res: cuz ad
 senatus eēt delata: missis legatis
 Pirrus monuit: vt aduersus in-
 sidias huiusmodi cautius se ge-
 reret. Abdidit enim: bella non
 veneno s̄ armis gerere. Mōmē
 quoq̄ Themocratis suppressit:
 virosq̄ modo amplexus equita-
 tem: q̄ neq̄ hostē malo exemplo
 tollere: nec cum qui mereri para

C tus fuerat perdere noluit. **T** Mar
rat tamen **Amelius** floruit in hy
storia Romanorum: q̄ medi
cus **Pirri** nocte ad **Sabazium**
venit p̄mittens: se **Pirru** occi
surus veneno: si sibi aliquid pol
liceret. **Quem** **Sabazius** vincitū
reduci iussit ad domū suā: **Pir**
roq̄ dicit qd̄ s̄ eius caput medi
cus spondidisset. **Qd̄** **Pirrus**
admiratus dixisse fert. **Ille** ē **Sa**
bazii: qui difficiliter ab honesta
te q̄ sola cursu suo auerit p̄t.
Legit etiā de **Alexandro**: q̄
cum fleuisset mortem **Darii** ho
stis eius: quē sui letaliter vulnera
uerant: vt sibi placerent: volens
scire q̄ hoc scelus cōmiserant: iu
rauit se facturū eos notissimos &
sublimes. **Et** tunc p̄diderunt se
Bersas & **Arbasōes** facti huius
auctores. **Quos** statim in vindi
ctam altissima trabe suspēdit. **Et**
sic sublimes & notissimi p̄ctis fue
runt. **S**i ergo ignarri legis di
uine: tales erant in operibus iu
sticie amore patrie & cupidine tē
poralis glorie: quales esse debēt
illuminati fide: ordinati charita
te: certi spe glorie pro republica
xp̄iana in operib⁹ diuine iusticie.
Sed q̄ oēs: que sua sunt q̄runt
non que iesu xp̄i **Phil. iij.** **Ideo**
pauci sunt tales: & respublica defi
cūt. **Cum** enim quislibet querit cō
modum pp̄rium & emolumentū
perit respublica: ait **Tul. iij. d̄ offi.**
q̄ si vnusq̄sq̄ rapit ad se como

dum aliorum: & distrahit q̄ p̄t:
emolumentū sui gratia: societas &
cōitas hominum euertitur.
Capitulum sextum. De parti
bus iusticie.

Remissis exemplis d̄ iu
p sticia antiquorum in ge
nerali: patet iusticia eorū
in speciali. s̄. q̄tum ad partes iu
sticie. **Diuiditur** aut iusticia in se
curitatem & liberalitatem: prout
dicitur in morali dogmate ph̄oz.
Est aut seueritas virtus debito
supplitis cohercens iniuriāz. **Et**
de hac: premissa sunt superi⁹ exē
pla. **L**iberalitas aut est virtus
beneficioz erogatrix: quaz pro
affectu: benignitatem: p̄ effectus:
beneficiā dicimus. **Et** hec vir
tus: in tribuendo & retribuendo
consistit. **Q**ualr aut hec virt⁹
viguit in magnatib⁹ antiquis: eo
rum gesta testant. **D**e liberali
tate enim **Tul** impatoris legitur
in gestis romanorū: q̄ statuerat:
ne accedentem ad se postulandi
gratia: sine re: vel spe habēdi di
mitteret. **Et** iterrogat⁹ ab amicis
cur plara polliceret q̄ p̄fare pos
set: respondit: q̄ nō decet quēq̄
a sermone principis tristē abscē
dere. **I**dē recordat⁹ semel sup ce
naz: q̄ nihil tota die illa dederat:
gemens dixit. **S** amici: diē hunc
perdidi. **D**e liberalitate **Alexā**
dri **Sen. ij. de bn. ait.** q̄ cuidā pe
tenti denariū: dedit vrbes. **Q**uo
dicente: tantum donū nō pueni

I re sue fortune: rñdit Alexander
 Mon quero qd te accipe: sed qd
 me dare decet. De eodē Seneca
 ep̄la. iij. dicit: q̄ rñdit cuidaz di-
 midū omniū rez sibi p̄mittenti
 eo inquit. p̄posito veni in Asiam
 non vt acciperē id qd dedissetis
 sed vt haberetis id qd reliq̄sem
C Ecōtra est de multis: q̄ etiam
 cauillatiōes inueniūt: ne petenti
 aliquid tribuant. Sicut Antigo-
 nus: de q̄ vbi. s̄. dicit: q̄ cū cyn-
 nicus peteret ab eo talentū rñdit:
 plus esse q̄ Lynnicus petere de-
 beret. Repulsus ille petit denari-
 us. Cui rñdit Antigonus: minus
 esse: q̄ regem dare deceret. Tur-
 pissima cauillatio ait Sen. Inue-
 nit eniz quō neutrū daret: In de-
 nario regem: in talento Lynnicū
 respexit. Cū posset denariū Lyn-
 nico ⁊ talentū rex dare. **I**tem
 si diuidatur iustitia speciali⁹ sicut
 diuidit Macrobi⁹ lib. i. di. Iusti-
 tia est: vnicuiq̄ seruare q̄ summ-
 est. De qua veniunt innocentia:
 amicitia: concordia: pietas religio:
 affectus ⁊ humilitas. **I**patet in
 gestis antiquoz quō iustitia s̄m-
 ptes has in eis viguit. **C** De Ti-
 ti innocentia legit vbi. s̄. q̄ nullū
 factum quod penitendū esset re-
 coluit in morte: vno excepto: qd
 tñ non pdidit. vñ ⁊ in morte cō-
 questus est: vitam sibi eripi ime-
 rito. **I**tem narrat Solini⁹ li.
 vlt. q̄ apd quādā gentē. s̄. intro-
 papanē insulā: in regis electione
 nō nobilitas p̄ualet: sed suffragia

vnuersorum. **P**opulus. n. eligit
 spectatū morib⁹ ⁊ inueterata cle-
 mentia: annis graue: ⁊ cui nulli
 sint liberi: ne regnuz fiat h̄rdita-
 riū. Qui si i aliq̄ p̄dictoz arguit:
 morte m̄ctat s̄lr de amicitia et
 concordia q̄lr viguit i antiqs coz
 gesta testant. ex q̄ toto nixu itēde-
 bant. ad reipublice vtilitatē vt dī-
 ctū est. Concordia aut nihil ē vti-
 lius ciuitati. ait Aug. ep̄la. v. **I**ō
 ad concordia h̄rdam ⁊ amicitiam
 anhelabāt. vnde narrat **A**egeti⁹
 li. iij. vbi. s̄. q̄ obsidente Dani-
 bale: Cassilini tantā inopiaz sunt
 perpeffi: vt murē centū denarijs
 venisse pditū sit memorie: cui⁹
 q̄ veditore fame p̄isse: emptore
 vō vixisse: fidē tñ Romānis ser-
 uauere. **C** S̄lr Gal. li. iij. s̄ ve-
 ra amicitia: ponēs exēplū d̄ duo-
 b⁹ amicis Amōe ⁊ phitia. Quoz
 vnū cū vellet Dionisi⁹ tyrān⁹ oc-
 cidei: ⁊ ille ipetrassz tps ab eo: vt
 f̄diret domū ad res suas ordinā-
 das: alter se vadē p̄ reditu illi⁹ da-
 re non dubitauit. **A**ppropinquā-
 te aut die diffinita. neq̄ illo rede-
 unte: vnusq̄sq̄ temerariū spopō-
 sozem dānabat. Ille vō de amici
 constantia: se non metuere p̄di-
 cabat. **H**ora vō a tyranno statu-
 ta alter redijt. **A**pirat⁹ igit tyrā-
 nus eoz animū ⁊ amicitia: sup-
 pliciu remisit: rogās: vt se in ter-
 ritum sodalitatē gradū secū reci-
 perēt. **C** **H**ec aut amicitia debet
 esse vera. Cū. n. triplex sit amicitia.
 s̄. pp̄ honestū: pp̄ vtile: ⁊ pro-

T

V

pter expediens: put dñ ethl. viij.
 Illa: vera ē amicitia q̄ est ppter
 honestū. honestū. n. r. virt⁹ facit
 amicitias. ait Tul. i. d. offi. Et vir
 tus conciliat amicos r̄ p̄seruat:
 ait idem. i. de amicitia. De q̄ ami
 citia Ecc. vi. Amic⁹ fidelis prote
 ctio fortis. Qui inuenit illū: inue
 nit thesaurū. Nam cū amicitia ē
 simulata. s. pp̄ vtile vel expediens
 non est stabilis: ait Tullius. vbi. s.
 Qui enim vtilitatis pp̄rie causa
 fingūt amicitias: amabilissimuz
 amicitie modū tollere videntur.
 Vere enim est amic⁹ mēse. r̄ nō
 p̄manet in die necessitatis. Ecc.
 vi. Un̄ solebant antiq̄ simulacra
 gratiaruz effigiari nuda: siue de
 pingi facere ymagines nude: eo
 q̄ soliditas amicitie: r̄ veritas fi
 dei: sine qua neq̄ gr̄e nomē sub
 sistit: nullo simulationis facto de
 bent obumbrari: ait Pol. li. iij.
 Talis est amicitia multoz iuxta
 illd̄ cōe dictū. Cū fortuna māet:
 vultū seruatis amici. Cū cecidit:
 turpi vertitis ora fuge. Et nō
 solū hec in eis vigebāt: s̄ pietas
 r̄ religio s̄m rit⁹ eoz. Pietas. n.
 cult⁹ dei dñ: ait Aug. ep̄la. xxxiij.
 Et cū est cult⁹ veri dei: ē vera ple
 tas. Cū aut̄ falsorū deoz ē falsa r̄
 p̄nitiosa pietas. p̄ q̄ tñ obfūada
 erant diligentes r̄ studiosi ait va
 le. lib. i. di. q̄ n̄ dubitauerūt impia
 sacris serui r̄ ita se hūanaz rez
 h̄re regimē estimātia: si diuine
 potētie bñ p̄staterq̄ fuisset samu

lata. Un̄ pari vindicta parētum
 ac deoz violatio: expianda erat:
 ait ibidē. Et m̄res Romane ac
 filie: piuges r̄ sorores: r̄ p⁹ Can
 nensem cladem absterfis lachry
 mis. p̄ suis interfectis: candidaz
 induere vestē r̄ aris thura dare
 coacte sūt: ait ibidē. Et iherāt cō
 stātes: ait ibidē lt. iij. di. q̄ Alexā.
 sacrificati astabat vn⁹ tenēs thur
 ribulū: i cui⁹ brachiū carbo dila
 psus cū ita vreret: vt odor ad na
 res sacrificatiū pueniret: tñ r̄ do
 lorē silētio p̄ssit r̄ brachiū imobi
 le tenuit: ne sacrificiū Alexandri
 aut cōcusso thurribulo: aut edi
 to gemitu impediret. Et Alterius
 de affectu eoz r̄ humilitate etiā
 erga inferiores: luculēter exp̄mit
 in gestis eoz. Un̄ Helynandus
 in gestis Romanoruz narrat de
 Trayano. q̄ cū equū ascendisset
 ad bellū p̄fecturus: vidua q̄daz
 apprehenso pede eius miserabil
 iter lugens iustitiaz sibi petijt de
 eis qui filiū ei⁹ bonū r̄ innocen
 tem occiderant. di. Tu Auguste
 impas. r̄ ego tā atrocem iniuriaz
 patior: Qui impator. Ego tibi sa
 tisfaciā cū rediero. Et illa. Quid
 si non redieris? Successor inge
 me⁹ tibi satisfacet. Et illa. Quid
 tibi p̄dest si alius bñfecerit? Tu
 mihi debitor es s̄m merita rece
 pturus. Et fraus vtiq̄ est: nol
 le reddere quod debetur. Suc
 cessor tuus iniuriam pro se patie
 ribus tenebitur: te quoq̄ non li

berabit iustitia aliena. Bene enim agitur cum successore tuo: si se liberauerit. His verbis mortuus imperator descendit de equo: et cum examinandis praetialibus: eam dignam satisfactionem viduam praesolatus est. Unde et in foro statua Traiani posita est representans quomodo in expeditione positus: viduam liberauit. et in senatu exclamatum fuit. Non alter felitior Augusto: nec melior Traiano. Et de eo legitur: quod cum filius eius equitans in domum equum ex cuius pedibus filius cuiusdam viduae fuit interfectus: viduae conquirenti: filium suum pro mortuo tradidit. Cum autem alio modo partes iustitiae assignentur a beato Bernardino sermone. iiii. de aduentu ubi ait: quod iustitia est virtus: quod suum est unicuique tribuens scilicet superiori equali: et inferiori. Superiori enim id est prelato debet obedientia et reuerentia. equali: sine praesilio et auxilio: ut praesilio erudiatur ignorantia: auxilio iuuetur infirmitas. inferiori debent custodiam et disciplinam: ut scilicet non regnet in eo peccatum: et ut dignos praesentis fructus faciat. Quibus omnibus debet adiungi iudicium rectum. Quae septem possunt figurari per septem columnas quas excidit sapientia in domo quam edificauit puer. ix. put exponit ibi Ber. Et haec omnia viguerunt in eis scilicet obedientia et reuerentia respectu superiorum. Cum enim princeps sit publica pote-

tas in terris: et diuine maiestatis ymago: ait Polybius. li. iiii. et reuerentur et obediebant: et inobedientes puniebant. unde Julius Caesar licet gloriose pugnasset: quod tamen spacium quinquaginta annorum quod sibi fuerat permissus ad domandos hostes pertransiit: honor debitus denegatus est sibi: quod ultra terminum moram exiit: prout dicitur in gestis Romanorum. Item ut ait Eusebius. li. ii. quod Petrii consulenti occidi milites passi sunt: legationi nec era nec stipendia dedit senatus: eo quod pro salute imperatoris: hostium se telis non exposuerant. In opere enim adimplebant illud ro. xii. Omnis anima potestati bus sublimioribus subdita sit. Qualiter autem fuit in eis consilium patet ex dictis. Plus enim laborabant pro republica quam pro salute propria: ait Vegetius li. iiii. Paulus: imperatores senem moribus dicebat oportere esse: significans moderatiora sequenda. Praesilia ibidem narrat: quod Caesar dicebat id esse consilium aduersus hostem: quod plerisque medicis contra vitia corporum: fame potius quam ferro aliquando superando. Et disciplina et custodia verissime viguit apud eos. ut enim dicit Polybius. li. vi. Romanis adeo profuit disciplina: ut orbem suae subderet ditioni. Alexander enim exiguas manus militares accepit a patre: sed doctam: qua orbem terra-

rum aggressus imensas hostium copias subdidit. Et enim ait d' eo Vegetius li. iij. Quadraginta milibus discipline assuefactis oēs vicit. Et ibidem de Tito. a q' cum quatuordecim milibus grecorum sunt centum milia barbarorū superati. Debet enī princeps disciplina milites regere. Ait Gal. lib. ij. ponens exemplum: quomodo patres puniebant filios militares discipline non seruantes. Aurelius enim filium: qz reuultus p'ceptum: inter pedites fungi coegit. Item pater debet filios cohercere. Unde Octavianus: cum filiis suis sufficere possent ad gloriam bona hereditaria: tamē instructi sunt: ac si sua retinere: vel aliena acquirere nequaquam possēt: nisi per virtutem. Unde eos ad gradum militare: ad cursuz: et saltum: ad vsu natandi iacendi missilia et lapides manu vel sūda exercitari fecit. et filias sic in laudis officio instituit: vt si eas preter spes in extremam paupertatem fortuna proiecisset: vitam per artes sustentare possent. Nam nendi: texendi: vestes formandi: fingendi et componendi non tm̄ artē: sed etiā vsu habebant. ait Poli. li. vi. Ideo Ecc. vij. Filij tibi sūt erudi illos. Sequitur. Filie tibi sūt serua corpus earuz. Item pater familias debet familiā disciplina regere et cohercere. vt enī dicit Poli. li. viij. Fertur beatus Hiero

nim⁹ tres a mensa clericos exclusisse: qz incompósitos eos vidit: turpe dicens honesto et graui viro in eius consortio aliquem incompositam inuenire. Vere enī panis: disciplina: et opus seruo: Ecc. Item iudicium verū v'gnit apud eos. Ait Vale. li. vj. q' cum quidam iudex male iudicasset: Rex Lambisses pellem eius e corpore detractam selle iudicarie apposuit: et in ea eius filium iudicaturū sedere fecit. Noua enī pena: ne quis postea iudex corūpi posset prouidit. Sic enim precepit lex diuina. Deutero. xvi. Iudices et magistrat⁹ constitues in omnibus portis tuis: vt iudicent populum recto iudicio: nec in alteram partem declinent.

Secūda pars principalis. De prudentia.

Capitulum primū. Quid prudentia debet esse in principibus.

Is breuiter premissis de iustitia et eius partibus: sequitur de prudentia que est necessaria principibus. Et enī

dicit Vegetius de re militari: nullus est quem oporteat vel plura: vel meliora scire q' principem: cuius doctrina debet omnib⁹ pdesse subiectis. Memmo enī iuuenes eligat duces: eoq' non constat eos esse prudentes prout d' liij. topicorum. Tria enī fecerūt Romanos esse gentiuz victores

s. Scientia: Exercitatio: et Fides.
 Electi in sacramento reipubli-
 ce impendebant. ait Pol. li. vi.
 Tunc enim ait Plato beatū or-
 bem terrarum fore: cū vel sapien-
 tes regnare et reges sapere cepis-
 sent. ait. Gal. li. vii. et Boetius. i. de
 consol. Unde aureū seculum di-
 cebat quando penes sapiētes re-
 gna erant: ait. Sen. epist. xcij. Et
 enim ait Pol. li. iiii. Romanos
 Imperatores aut duces duz co-
 ruz respublica viguit non memi-
 ni extitisse illiteratos. et scio quo
 modo contigit ex quo principib⁹
 languit virtus litterarum: Arma
 te militie infirmata est manus: et
 ipsius principatus quasi precisa
 radix. Nimirum: cum sine sapiē-
 tia stare non valeat principatus
 ait sapientia diuina prouer. viii.
 Per me reges regnant. Unde et
 rex Romanorum hortatus ē re-
 gem Francorum: vt filios libera-
 libus discipulis instrui faceret di-
 cens: q̄ rex illiteratus quasi asi-
 nus coronatus prout d̄ in eodē
 libro. Ideo antiqui principes ha-
 bebāt magistros suos. Sic Tra-
 yanus Plutarcum: Nero Se-
 necam. Alexander Aristotelem:
 Mato enim Alexandro: scripsit
 Philippus pater eius epistolaz
 talem. Philippus Aristoteli sa-
 lutem dicit. Siliū mihi genituz
 scito. Et quidem dijs habeo gra-
 tias non tam proinde qz nat⁹ est.
 Et pro eo: qz cum nasci contigit

temporibus vite tue. Spero enī
 fore: vt educatus eruditusqz a te
 dignus existat: et nobis: et reū ip-
 sarum. s. regni susceptione. Vere
 enim rex sapiens populi stabili-
 mentam: Sap. vi. Si delectami-
 ni in sedibus et sceptris: O reges
 populi diligite sapientiam. Et ibi-
 dem. Diligite lumen sapiēte om-
 nes qui p̄estis populis. Ecc. x.
 Iudex sapiens iudicabit populū
 suum: et principatus sensati: stabilis
 erit. Sequit. Rex insipiens p̄det
 populū suū: et ciuitates inha-
 bitabuntur per sensum pruden-
 tium. Unde et Salomon placuit
 deo: qz petijt cor docile: vt posset
 iudicare populū dei. et discernere
 bonum et malum. iij. Reg. iij.
 Ad hanc prudentiam habendi-
 dam: et eius opera exercenda an-
 tiqui reges fuerunt studiosi: sicut
 Ptholomens Philadelphus
 q Democritum bibliotece prefecit
 Qui euz quesuisset ab eo nume-
 rum librorum Triginti millia ad-
 esse respondit: S; paulo post vlti-
 qz ad quinquaginta millia posse ve-
 nire. et nuntiauit ei: apud iudeos
 esse legem: ore ipsius dei editam
 et digito eius scriptam: pro qua
 sum opere laborandum esse dice-
 bat: vt in grecum conuersa eloq-
 um in archiuis regalibus habe-
 ret: prout legit in hystoria scola-
 lastica. Et ad ipsam interpretan-
 dam obtinuit a iudeis septuagin-
 ta interpretes: vt d̄ ibi. Unde in

laudem Theodosij Imperato-
 ris ait Socrates .i. hystori. tri-
 partite. Sumt: te per diem exerci-
 tari armis: et eo tempore subie-
 ctorum negotia disceptare indi-
 care: simul et agere: modo seorsum
 modo publice que sunt agenda con-
 siderare: noctibus vero libris lectu-
 bere. Serf etiam tibi ad eorum sci-
 entiam ministrare candelabrum
 opere mechanicum factum: sponte
 fundens oleum in lucernam: ut nul-
 lus in laboribus tuis cogatur af-
 fligi: et nature vim facias somno
 repugnans per doctrinam enim
 audio te scire lapidum naturas.
 Item princeps non solum debet
 esse prudens in humanis dispen-
 sandis et eorum legibus: sed etiam
 in legibus diuinis. ait dominus deut.
 xvij. Postquam sedit rex in solio re-
 gni sui scribet de utronum legis
 hoc in volumine: accipiens exem-
 plar a sacerdotibus leuitice tribus
 et habebit secus: legetque illud om-
 nibus diebus vite sue: ut discat ti-
 mere dominum deum suum: et custo-
 dire verba et cerimonias que in
 lege precepta sunt. Humane enim
 leges eatenus valent: quatenus a
 diuinis non discrepant: ait Meli-
 nandus. Alioquin verificat illud
 Bernardi ad Eugenium li. i. Si-
 mia. in tecto: rex fatuus sedens in
 solio. Sed si forte illitteratus est
 princeps consilijs litteratorum eius
 regi necesse est. Unde a sacerdoti-
 bus iubet accipere exemplar le-

gis. i. a viris catholicis et ecclia-
 sticis: sicut exponit Elynandus.
 ¶ Capulum secundum. De prudentia
 philosophorum.

Prudentia autem phi-
 losophorum. et studio ad
 eam habendam: superua-
 cuum est scribere: cum eorum stu-
 dia pateant per sapientie documē-
 ta. De quorundam vero studio Gal-
 li. viij. scribit. ubi ait: quod Carnay-
 des laboriosus et diuturnus fuit sa-
 pientie miles. Siquidem non ge-
 tis expletis annis: ita se mirifice
 doctrine operibus addixerat: ut
 cum cibi capiendi causa recum-
 beret: cogitationibus inherens:
 manus ad mensam porrigere ob-
 liuisceretur: idemque illi viuendi
 philosophandi finis fuit. ¶ Ibi
 dez narrat: Solonem philosophum
 quotidie aliquid adiscentem se-
 nescere. Ad supremo die confir-
 mauit: in quo assistentibus amicis
 et de re quadam sermonem confer-
 rentibus. caput fatis pressum ere-
 xit. Interrogatusque cur id fecerit
 respondit: ut cum id quicquid est de quo
 disputatis percepero moriar. De
 quo similiter dici potest: quod idem
 sibi viuendi et philosophandi fi-
 nis fuit. ¶ Eodem modo ait dicitur So-
 crate: quod dum ad discendum se se-
 per pauperem edidit: ad docendum
 se locupletissimum fecit. ¶ Eodem
 modo narrat ibi de Archinode
 philosopho: quod capta sua ciuitate
 s. Syracusana: et Marcellus edis

etiam dedisset: ne ille occideretur
 et ipse oculis et animo in terrarum fi-
 xis: formas et circulos describe-
 ret: superuenienti insilisti: et super ca-
 pistrum gladium tenenti: et in qui-
 renti quis nam esset: propter ni-
 miam cupiditatem veri inuesti-
 gandi quod querebat in ipsis fi-
 guris: nomen suum indicare non
 potuit. Sed pertracto puluere ma-
 nibus: noli inquit obsecro: istum
 circulum disturbare: et quasi negli-
 gens lictoris imperium: gladio est
 truncatus. Nec mirum: Si fuit in
 eis tam feruens studium pruden-
 tie: quod eam preciosiorem omnibus
 temporalibus estimabant. Unde
 enim dicit Male. li. vii. Themisto-
 clem philosophum consuluit vni-
 ce filie pater utrum eam pauperi se-
 ornato. scilicet scia et virtutibus: an lo-
 cupletis parum probato. scilicet in pre-
 dictis collocaret nubedo. Cui phi-
 losophus. malo inquit virum pe-
 cunia: quam pecuniam: viro indige-
 tem. Quo dicto monuit: ut gene-
 rum diuitijs potius quam diuitias ge-
 nero preeligeret. Carentem enim
 prudentia et virtutibus: scire uti re-
 bus non estimauit. Prudentia
 enim per se est desiderabilis: et et
 propter quid quod utilis ad multa
 Sit Comentarior. Ethic. i. Vere eni-
 beatus vir qui inuenit sapientiam
 et qui affluit prudentia. prouerbi.
 iij. Ideo studentes philosophie:
 velut inuuli rei detrahebant pe-
 cunie: et huius gratia eam abicie-

bant: Sit Comentarior vbi. s. Et
 eni of prouer. xvij. Quid prodest
 stulto habere diuitias: cum sapien-
 tiam emere non possit? Unde So-
 crates Thebanus quondam ditis-
 simus: cum ad philosophandum
 Athenas pergeret: magnum au-
 ri pondus abiecit: nec putauit: se
 posse simul virtutes et diuitias pos-
 sidere.

Capitulam tertium. De me-
 moria.

Ita qualiter prudentia in
 communi viguit in antigi-
 videnduz est in eius parti-
 bus. Et enim ait Tul. ij. rhetori-
 li. ij. prudentia est rerum. bonarum
 malarumque scientia. Cuius par-
 tes sunt tres. scilicet Memoria: per quam
 repetit ea que fuerunt: Intelligen-
 tia: per quam animus conspiciit
 ea que sunt. Prouidentia: per quam
 videt aliquid quod futurum sit. Et
 hee omnes viguerunt in princi-
 pibus antiquis: et debent esse in
 omnibus. Debet enim esse memo-
 ria. scilicet proprie conditionis et diuine
 sublimitatis: ut ex potentia non
 efferatur animus supra se: neque
 contra deum: sed iugiter meditet
 propriam conditionem. Ad quam
 memoriam inducendam et con-
 seruandam studebant antiqui. Per
 ut dicit Hugo: et Hiero. in parte
 epla. cxvij. di. quod victoribus rede-
 untibus Romam post subiugatio-
 nem regionum triplex fiebat ho-
 nor. Primus: quod victori ob-

uabat pupulus eū leticia. **S**e-
cundus: q̄ omnes captiui seque-
bantur currum eius: manib⁹ p̄
terga ligatis. **T**ertius: q̄ ipse
victor indutus tunica Jouis se-
debat in curru: Quem trahebāt
quattuor equi albi: ⁊ sic ducebat
vsq; ad capitoliū: iuxta illud Qui
dij Quattuor in niueis aure⁹ ibis
equis. **M**e tamen his honori-
bus obliuisceret sui: triplicez mo-
lestiam oportebat eū ipsa die susti-
nere: **P**rima erat: q̄ poneba-
tur cum eo in curru quidam ser-
uiliis conditiōis: vt daret spes cul-
libet q̄tuncunq; vllis conditio-
nis perueniendi ad honores hu-
iusmodi: si ei⁹ probitas mereret
Secunda: q̄ ille seruus eum
colaphizabat: ne nimis supbiret
⁊ dicebat sibi. *Mos docos. i. no-
scete ipsum: ⁊ noli superbire d̄ tā-
to honore Respice post te: homi-
nem te esse memento.* **T**ertia
q̄ illa die poterat quislibet dicere
in personam triumphantis quic-
quid vellet. s. opprobria impune
ipsi victori. Unde ⁊ Julio cesari
reuerenti post multas victorias
multe sunt iniurie dicte: nulla vl-
tione sequente.

Capitulum quartum. De in-
telligentia.

Similiter legitur suis-
se intelligentia apud an-
tiquos existentes in pote-
statibus que debet esse apud om-
nes tales. *Et hoc. iij. s. Sollicitu-*

*dinum concomitantium: put ait
Eal. li. vij. de illo rege subolis iu-
dicij. quem ferunt: q̄ tradito sibi
diademate prius q̄ capiti impo-
neret: diu considerasse: ⁊ vixisse.
O nobilem magis quam felicez
pannum: quem si quis penitus
agnoscat q̄ multis sollicitudini-
bus: piculis: ⁊ miseris sit refert⁹
nec humi quidem iacentem tol-
lere vellet. Vere enim qui preest
ē i sollicitudie Ro. xij. An Acha-
tes qui d̄ cura legit fuisse comes
Enee: prout dicit Hugo. **I**te
fuit in principibus ⁊ debet esse in
telligentia periculorum circumstā-
tium: ⁊ spāliter seductionū adulā-
tium. Sunt enim aduatores sy-
rene blandis vocibus seducētes
Isay. xij. Syrene in delubris vo-
luptatis. A quibus sume cauere
oportet: ⁊ eorum salarias intelli-
gere. Unde Spegyppus philoso-
phus nepos Platonis: adulan-
ti dixisse legit Adulator: desine: ni-
hil proficis: cum te intelligas: Et
ideo ait Celsus Baldus prout le-
gitur li. iij. de nugis philosopho-
rum. Egregie imperator Augu-
ste: maxime eluceat prudentia tua
q̄ isti. s. aduatores nunduz te in-
sanum omnino reddiderūt. Qui
vt tibi applaudant. non mō dijs
sed tibi ipsi ⁊ populo iniuriā faci-
unt: Deorum siquidem reueren-
tiam minuūt: quos tibi parificāt.
Te arguunt insipienter: dum con-
ditionis tue repugnante natura:*

parem te esse dijs persuadere pre
sumunt. Nota superstitionis in-
currunt populum: cui mortales
pro immortalibus suadent esse co-
lendos. Sane aliquid diuinū in-
eē tibi mōstrabis: si omnes istos
q̄ diuinitati tue fraudulenter ap-
plaudunt rapi feceris ad tormen-
ta. Quis enim deorum: et parci-
a quo se deceptū intelligit? Quis
non irruat in eū: qui aureos Jo-
nis oculos eruit: hec ibi. Unde p-
ut dicit Vale. lib. vi. Athenenses
Phimogoram inter officium sa-
lutationis. Darium more gentis
adulantem supplicio affecerūt. Si-
mile dicit Sen. ep̄la. lxi. qualiter
Alexāder subsanauit adulatores
Cum enim sagitta vulneratus in
bello tandem represso sanguine
ficcū vulneris anxīū dolorem sen-
tiret: et crus equo suspensum pau-
latim obstupuisse. coactus osiste-
re: omnes inquit iurant: me fili-
um esse Iouis. sed vuln⁹ hoc me
hominem esse clamat. ¶ Item
in magnatibus debet esse intelli-
gentia vanitatis et breuitatis digni-
tatis et potestatis. Unde de Alex.
ille egregius versificator ait Quā
friuola gaudia mundi. Quam
rerum fugiens honor: q̄ nomē
inane. ¶ Magnus in exemplo est
cui non sufficerat orbis. Sufficit
excisso deffossa marmore terra.
Quinq̄ pedum fabricata dom⁹
q̄ nobile corpus. Exigua requie
scit humo. Sicut enim dicit Va-

lerius li. viij. Cum Alex. audisset
ab anaxarco comite suo ex aucto-
ritate sui preceptoris innumerabi-
les esse mundos: heu inquit mi-
hi misero: qz neqz vno qdem ad
huc potit⁹ sum. Et tamē postmo-
dum eius sepulcrū fuit vix quiq̄
pedū. Egregie autem ait versifi-
cator. Air bone qd curas res vi-
les: res pituras? Nil profuturas
damno quandoqz futuras? Ne-
mo diu mansit in culmine sed ci-
to transit. Est breuis atqz leuis in
mundo gloria queuis. Ideo pro-
ut dicit Quintus Curtius: ait q-
dam Alexandro: Vide: ne dū ad
cacumen peruenire contendis: i-
ipsis quos apprehendis ramis d-
cidas. Vere enī omnipotentat⁹
breuis vita Ecc. x. Et qui mō nō
intelligunt hanc breuitatem: so-
lertius postea intelligent penaliter
Sap. v. Quid profuit nobis sup-
bia nostra: aut diuitiarum iactan-
tia contulit nobis. et. Transierūt
hec omnia tanq̄ vmbra. et.
¶ Capl^m quintū. De puidētia.
¶ Uterius: prouidentia po-
luit in antiquis: que de-
bet esse in omnibus regē-
tibus. Et hoc de tribus. s. vt sit in
eis prouidentia ordinati regimi-
nis: sine qua deficit omnis pote-
stas: vnde legiti morali dogma-
te philosophorum: qz Ferres rex
Medorum indixit bellum gre-
cis: et collegit innumerabiles exer-
citum. Cui dicebat alius famul⁹

F tium : grecos belli nuntium non expectaturoo: sed ad primam aduentus famam terga versuros. Alius dicebat timendum esse: ne vrbes desertas et vacuas inuenirent. et non habiturum regem: nisi tantas vires exercere possit: Alius dicebat: greciam non vincit: sed obruit molle exercitum: Alius dicebat: vix illi naturam rerum sufficere: angusta esse maria classibus: militibus castra: explicandis equestribus campestris: vix celum patere sagittis. Dumque in hunc modum regem nimia estimatione sui furentem concitarent: ait Damazatus. Multitudo ista que tibi placet: metuenda est. Serum est enim immodica nunquam posse regi nec diu durare potest quod regi non potest. Nihil tam magnam quod perire non possit. Acciderant autem que predixerat Damazatus. Ille enim tanta gratia exercitus ob defectum providente regiminis denictus est a paucis providentis ordinatis. De hoc eodem ait Vegetius li. iij. quod cum esset vexatus a trecentis lacedemoniorum: aiebat se esse deceptum. Et hoc quidem: quod multos haberet homines: viros vere discipline tenaces nullos. Nulla ergo multitudo prodest sine providentia. Item fuit in antiquis principibus providentia: in consideratione mortis. Et enim legitur in vita Joannis elymosinarii antiquitus postquam imperator

coronabatur: statim ingrediebant ad eum edificatores monumentorum dicentes eidem: De quali metallo iubet imperium tuum: tibi fieri monumentum Insinuantes s. ei: quod tanquam corruptibilis homo et transitorius curam suam habere: et pie regnum disponderet: Unde ait sapientia divina Ecc. viij. Memorare novissima tua: et in eternum non peccabis. hec est enim vera philosophia. s. meditatio mortis: ait Plato in Phedrone: Mortis enim meditatio est quasi frenum hominem refrenans: ne effluat et discurat per latitudines ambitionum cupiditatum et libidinum. Legit in hystoria trasmarina: quod Bragmani petierunt ab Alexandro immortalitatem: Cumque diceret: se non posse dare: cum et ipse mortalis esset: dixerunt ei: Quare ergo tot mala faciendo discurras: Quasi dicat Tibi hic te debet mors revocare. Sic enim narrat Alphonsus in tractatu suo de prudentia: mortuo Alexandro: cum fieret sibi sepultura aurea: conuenerunt ibi philosophi plurimi: Quorum vnus dixit. Veri Alexander: ex auro faciebat thesaurum: hodie econtrario aurum facit de eo thesaurum. Alius dixit. Veri non sufficiebat Alexandro totus mundus hodie sufficiunt sibi vne due vel tres terre Alius dixit. Veri Alexander populo imperabat: hodie populus sibi imperat. Alius dixit

H

I

K

Heri Alexander multos potuit
 a morte liberare: hodie mortis la-
 cula non potuit euitare. Alius di-
 xit Heri Alexāder ducebat exer-
 citus: hodie ab illis ductus sepultu-
 re. Alius dixit. Heri Alexander
 terram premebat: hodie terra s-
 mitur ipse. Ali⁹ dixit. Heri Ale-
 xandrum gentes timebant: ho-
 die vilem eum deputant. Alius
 dixit. Heri Alexāder amicos ho-
 die equales habet. Si quis igitur
 ista consideraret dictis modis: se
 refrenaret. Dicitur enim de im-
 pio. Quasi sterquilinum in fine
 perdet. Job. xx. Ideo Ecc. xxvi.
L Memento finis. Melius ē enī
 ire ad domum luctus q̄ ad do-
 mum conuiuij. In illa enī: finis
 conctorū admonet: 2c. Ecc. vij.
E Item fuit in antiquis prouidē-
 tia diuine vltionis: ⁊ diuini exa-
 minis: Ait Tul. i. tul. q. de Dioni-
 nio tyranno: q̄ cum quidā ami-
 cus eius Damacles nomine lau-
 daret copias ei⁹ ⁊ opes maiesta-
 tem damnatus rerum humana-
 rum: magnificentiam editam re-
 giarū: negaretq̄ vnq̄ quemq̄
 beatiorē fuisse respōdit. Ais de
 gustare ⁊ experiri fortunam me-
 am: Cūq̄ se id velle diceret: col-
 locari eū fecit Dionisius in aureo
 lecto pulcherrimo: ⁊ mensas pa-
 rari opulentas: pueros ⁊ iuuenes
 ad ministrandum electos consi-
 stere fecit. Cum autē omnes ad-
 essent delitū: ⁊ Damacles: sibi vi-

deretur fortunatus: iussit tyrānus
 fulgentem gladium ⁊ elinatum
 seta equina appensū demitti: vt
 penderet capiti illius ⁊ ceruicib⁹
 Cumq̄ ille: nec pulchros mini-
 stros aspiceret: nec manū ad mē-
 sam porrigeret: nec in lectum au-
 reum pre timore q̄sceret: ne gla-
 dius super caput eius caderet: ait
 tyrānus. Talis est vita mea: quā
 beatam putas. Ille vō orauit ty-
 rānum: vt abire liceret. Unde sa-
 tis videt Dionisius d̄clarasse: nul-
 lum beatum esse: cui aliq̄ timor
 semper impendat: Et de hoc eo-
 dem Macrobius li. i. vnde ⁊ de
 Aristotelle legit: q̄ appropinquās
 mortī rogatus a discipulis: vt do-
 ceret bonam sententiam: respon-
 dit. Humiliatus: hunc mundus
 intrauit: anxi⁹ vixi: turbatus exeo
 inscius ⁊ ignarus.

E Caplm. sextū. De reliquis pru-
 dentie partibus.

D predictas tres pradē-
 tie partes possunt redu-
 ci partes prudentie qual
 ponit Macrobius li. i. dicēs: q̄
 prudentie insunt. ratio: intellect⁹
 circūspectio: prouidētia doctitas:
 cautio. **R**atio est aspectus mē-
 tis quo bonum malumq̄ discer-
 nit: virtutes eligit: deum diligit:
 prout dicit ab Augu. de spiritu ⁊
 anima. c. viij. **I**ntellectus est
 ius anime quo innuisibilia percipit
 vt dicitur ibi: **C**ircūspectio ē
 contrariorum vitiorum cautella
 Cuius officium

O Cuius officium est: virtutes sic
seruare: vt in vitia homo non ca-
dat: put dñ in morali dogmate
philosophorum. Sic enim docet
seruare frugalitatē: vt homo nō
sit prodigus nec auarus. Sic do-
cet seruare fortitudinem: vt hō
non sit temerarius nec timidus.
Et sic de alijs virtutib⁹. ¶ Pro-
uidentiā est notio: futurum per-
tractans euentū. Cuius officiu⁹
est: ex pñtib⁹ futura perpende-
re. aduersus aduenientem cala-
mitatem se consilio premunire:
put dicitur vbi. s̄. Et hec prou-
dentiā maxime q̄tum ad consi-
lia danda ⁊ suscipienda viguit in
antiquis. Et enim ait Tullius de
senectute nō viribus: aut veloci-
tatib⁹: aut celeritate corporis rea-
magne gerunt: sed cōsilio: aucto-
ritate: ⁊ sententiā: Dantes eiz cō-
silia: plus agūt alijs. Similes. n.
sunt gubernatori in nauī: vnde ⁊
in bellis pua sunt arma foris: vbi
intus non est consiliū: ait Tullius
primo de offi. Et phi plus value-
runt in bellis: p̄silijs q̄ princeps
armis: ait Tullius ibi. Et eniz dñ
puer. xxiii. Cū dispositione init
bellum: ⁊ erit salus vbi multa cō-
silia. Ideo Alexander obtinuit vi-
ctoriam: q̄ consilio gubernabat
exercitū: ait Trogus Pompei⁹
li. xi. q̄ Alexander: cū ad pericu-
losum bellū exercitū eligeret: nō
iuuenes robustos: sed veteranos
q̄ cū patre patruos militauerāt

eligebat: vt non tam milites q̄
magistros militie putares. ¶ Ordi-
nes quoq; nemo nisi sexagenari⁹
duxit. Itaq; nemo fugā i plio s; **Q**
victoriam cogitauit: nec alicui in-
pedibus quicq; spei: sed in lacer-
tis fuit. E contra fuit de exercitu
Darij: ideo ille victor: iste victus
fuit. ¶ Docilitas vō est prudētia
erudiēdi impitos: vt per eā prius
homo seipsum: postea alios ifor-
met: put dicitur in dogmate phi-
losofhor. ¶ Cautio ē discerne- **R**
re a virtutib⁹ vitia: virtutū spetiez
pretendentia: put dicitur vbi. s̄.
Vitia enim sepe simulant se vir-
tutes: ait Sen. ep̄la. cxiiij. ⁊ Bre-
mora. xxiiij. Nonnulla vitia: vir-
tutes se mentiūtur: sicut effusio
siue prodigalitas: videri vult lar-
gitas: tenacitas: p̄simonia: ⁊ cru-
delitas: iustitia aliquādo vult vi-
deri. Ad hec vō discernenda: ne-
cessaria est cautio. vt eniz ait Ci-
cero. Nulle sunt occultiores insi-
die q̄ que latent in similitudine
officij Troianos enim: equis
idcirco sefellit: quia fortitudinem
Adinerue mentitus est: ait ibi.
Ex his omnib⁹ prudentiores fue-
runt antiqui vt patet per exēpla
predicta

¶ Tertia pars. De temperantia.

Is p̄habitis de prudētia
sequitur de temperantia. q̄
est necessaria p̄ncipanti-
bus: ait sapientia diuina: prouer.
xxi. Noli regib⁹. o Samuel: no

T

f

li regibus dare vincti: qz nullū se-
cretuz vbi regnat ebrietas: ne for-
te bibant: & obliuiscantur iudicio-
rum: & mutant cās filioꝝ paupis
The enim terre: cuius rex puer
est. Et cuius principes mane co-
medunt. Ecc. x. est autē temperā-
tia nihil penitenduz appetere: in
nullo legem moderationis exce-
dere: sub iugo rationis cupidita-
tem domare. ait Macrobi^o li. i.
Est etiam tempantia: rationis in
libidinem atq; alios non rectos
impetus animi firma & modera-
ta dominantio: Cui⁹ partes sunt
tres scilicet. Continentia: Clemē-
tia: Modestia s̄m Tuliuz. ij. rhe-
torica li. ij.

Capitulum primum. De con-
tinentia.

Continentia autē large sū-
pra dicitur q̄drupliciter.

Prima est vel cohibitio gu-
le: vel cohibitio luxurie. vel co-
hibitio cupiditatis & auaritie: v̄l
cohibitio ambitionis & superbie
qui has supat cōcupiscētiās con-
tinens est: & qui superatur ab eis
incontinens: ait comētator ethi.
primo. Continētia primo mo-
do scilicet gule viguit in antiquis
ait Aegēti^o li. iij. de re militari:
vbi loquitur de continentia & so-
brietate principū: de Alexandro
q̄ in itinere ambulās cū amicis
accepto p̄ae vesci solit⁹ erat. Idez
legitur de Scipione Emiliano:
& Catonem ferūt p̄tentuz fuisse

ex vino quo remisges siue secum
remigantes. Et de Danibale le-
gitur: q̄ ante noctem non gēsce-
bat: & de nocte surgere solit⁹ erat:
& in crepusculo ad cenam vaca-
bat: put d̄f ibi. Ibi etiaz dicit de
continentia admirabili exercit⁹
sub Marco Scauro: q̄ cū esset
arbor pomifera in pede castroz
postera die intactis fructibus est
relicta. Ibi dē narrat: Basimif-
sam nongentesimum etatis aūtē
agentem: meridie ante taberna-
culum stantem vel ambulantes
solitū capere cibos. Ex dictis
igitur patet: q̄ non querebāt lau-
ta vel pretiosa alimēta: neq; epu-
lis indulgebant. Unde in gestis
Romanoz legit: q̄ August⁹ Ce-
sar: minimi erat cibi atq; vulga-
ris: serariuz panē: & pisciculos mi-
nutos: & caseū bubalum manu
pressum: & ficus virides appete-
bat. Descebat quocūq; loco &
tempore stomachus desiderabat.
Et non solum predicta continē-
tia viguit in v̄ris sed etiam in fe-
minis. ait Gal. lib. primo: q̄ vini
v̄sus Romanis feminis ignot⁹
fuit: ne in aliquod dedecus prola-
berent: qz proxim⁹ a libero patre
intempantie gradus: ad incōces-
sam veneret eē consuevit. Itē
legitur de Alexandro in epistola
quam Aristoteli misit: q̄ cū per
aquosam terram & Inuiam Pyr-
rum fugientem euz exercitu suo
sequeretur: laborabat sui p̄gradi

exercit⁹. Et zephirus miles aquā
 inuentam in concauo lapide in
 aurata galea obtulit Alexandro:
 et ipse sitiens: Sed potius voluit
 regi q̃ sibi consulere. Quas qdē
 aquam Alexander palā effudit:
 ne se bibente: alij magis sitirent.
 Laudauit tamē: et remunerauit
 militis beniuolentiam. Que res
 oēs fecit antiquiores. ¶ Cōsimi-
 liter continentia a voluptate lu-
 xurie fuit i antigis. ait Gal. li. i. q̃
 Cornelius Scipio missus in hy-
 spaniam: eo momēto quo castra
 intrauit edixit: vt omnia que vo-
 luptatis causa erant auferrentur:
 et submouerentur. Mouerat enī
 vir idustri⁹: q̃ voluptas eneruat
 et effeminat homines. vnde in fa-
 bulis legit: q̃ fons salinatis: igre-
 dientem in se eneruabat: et viris
 effeminatis sexum adimebat. Et
 hoc figmentum fuit in figura vo-
 luptatis: que eneruat viuentes in
 ea et effeminat. put dicitur li. v. de
 nugis philosophorū. ¶ Narrat
 etiam Gal. li. iij. de quodā ado-
 lescēte nomine Spurina: q̃ cuz
 esset excellentis pulchritudinis:
 et mira specie plurimū feminarū
 illustriū oculos sollicitaret: et ex
 hoc: viris eaz et parētib⁹ se suspe-
 ctum esse sentiret: oris decorem
 vulneribus diffudit: deformitatē
 q̃: sanctitatis sue fidē: q̃ formā
 aliene libidinis irritamentuz esse
 maluit. Idē ait Ambro. iij. d. vir-
 ginitate. di. Iuuenem veteres sa-

bule ferunt. cū ppter admirādas
 oris pulchritudinē in amores in-
 cēderet feminas: vultū exarasse
 stigmatib⁹: ne qua eū amare pos-
 set. ¶ Et de cōtinentia Alexandri
 Elegetius lib. ij. dicit: q̃ cum sibi
 tradita esset virgo eximie pulchri-
 tudinis: cuidam principi despon-
 sata: summa abstinentia pepercit
 vt neq; eaz aspiceret: sed ad spon-
 sum remisit. Qua re vniuerse gē-
 tis et pncipis mentes ad se recō-
 ciliauit. ¶ Cōsimile ait Gal. li.
 iij. de Scipione: q̃ cū inter obsi-
 des q̃ erant apud Cartaginē ab
 eo captam: capta esset virgo exi-
 mie forme: cū intellexisset: eā cui-
 dam nobili desponsatam: vocatū
 parentibus et sponso: eam inno-
 latam illis tradidit aurumq; pro
 puelle redemptione allatum: in
 dotem virginis: et munus nuptia-
 le dedit. Qua p̃tinentia et munifi-
 centia illoz sibi animos applica-
 uit. ¶ De vera quoq; continen-
 tia Xenocras: ait ibi Gal. q̃ apud
 Athenas nobile scortū spopōdit
 iuuenibus posse corrumpe tem-
 perantiam eius. et nocte veniens
 iuxta eum accubuit. nec eius cō-
 tinentiam in aliquo labefecit. Et
 deridētib⁹ adolescentibus: q̃ ei⁹
 animū illecebris flectere non va-
 luisset: pactum victorie precium
 repetentibus: rñdit se nō de sta-
 tua sed de hoie pignus posuisse.
 Vocauit enim philosophum sta-
 tuam propter eius immobilem

D

E

F

continentiam. **T** Hanc enim continentiam docuerunt philosophi. unde legitur li. vi. de nugis philosophorum de Pythagora. quod cum audisset Terentiam a Chorone civitatem lascivis indulgentem: illuc venit: et laudabat quotidie virtutes: ac vitia luxurie denudabat. **M**atronarum doctrinam separatam a viris: et puerorum a parentibus frequenter habebat. Docebat has pudicitiam et obsequia in viros: illos modestiam et litterarum studium et velut genitricem virtutum frugalitatem omnibus ingerebat. **C**onsecutusque est disputationum assiduitate: ut matrone ornatas vestes et cetera dignitatis ornamenta quasi luxurie instrumenta deponerent: eaque delata in Jovis edem: ipsi deo consecrauerunt: preferentes vera ornamenta matronarum. scilicet pudicitiam non vestes. **E**t ut efficacius hortaretur: ab omni animalium edulio dicitur abstinuisse. De continentia etiam caste mulieris legitur lib. iij. de nugis philosophorum: quod cum viro eius nomine Duellio exprobratum esset: quod oris vitio sedatus esset scilicet quod malum anhelitum haberet: et ipse conquereret uxori: quod eum non monuerat: de hoc querere medicinam respondit illa. Hoc fecissem: nisi crederem: sic omnium virorum ora olere. **V**erisimile est: quod os suum: ori viri alterius non applicaverat. **S**imili modo continen-

tia a cupiditate avaritie viguit in antiquis. Non enim ambiebant dominari propter pecuniam: sed propter gloria et reipublice custodiam. unde **C**icero li. iij. dicit: quod cum Scipio accusaretur de pecunia: senatus respondit. Cum totam potestati vestre subiecerim aphyricam: nihil ex ea quod meum esset preter cognomen retuli. **F**uit enim dicitur Scipio aphyricanus: quod Aphyricam devicit. Et addidit. Non me punice. **A**phyricane: neque fratrem meum **A**siaticum. **d**e Asia gaze aurum reddiderunt: sed uterque nostrum magis invidia quam pecunia locupletior est. hoc ait: quod invidia est respectu maiorum. **J**ob. v. parvulum occidit invidia. Est ergo sensus. Locupletior invidia id est virtutibus quibus invidet. **N**arrat etiam ibi **C**icero. **M**anchine Curio et eius continentia: quod fuit norma Romane frugalitatis: et specimen fortitudinis. ad quem cum legati **S**annitium venissent in agrestis campo assidentem foco: atque in catino ligneo cenantes: magnumque auri pondus attulissent: ac benignis verbis invitarent: ut auro uti vellet: vultus risu soluit dicens. Superuacue ne dicas inepte aurum attulistis. **I**te et dicite **S**annitibus **M**anchine Curium male locupletibus imperare: quam cum fieri cupletem. **A**t istud ut preciosum: ita malo homini excogitatum manus refertote: et mementote: me

M neq; in acie vinci: neq; pecunia
 posse corūpi. ¶ **I**dez: cū **P**yr
 rum regem exegisset: et vicisset:
 nihil omnino ex preda regia atti
 git q̃ exercitū vrbēq; ditauerat:
 ⁊ popularis assignationis modū
 non excessit extimans parū ydo
 neum ciuem reipublice: qui eo
 qđ reliquis tribueretur content⁹
 non est. ¶ **I**bidem narrat d̃ **F**a
 bricio lucino: cui cum per lega
 tos a sannitib⁹ essent donaria mis
 sa: omnia remisit: cōtinentie sue
 beneficio predictus sine pecunia:
 sine vsu familie alende comitat⁹
 qz cū locupletem faciebat n̄ mul
 ta possidere: sed modica deside
 rare. ¶ **I**bi etiā narrat d̃ **Q**uin
 to Tuberone. Cui cū gens etheo
 rum vasa argentea magno pon
 dere exquisita arte fabricata per
 legatos misisset: qui retulerāt: se
 vidisse vasa fictilia in mensa ei⁹:
 iussit eos abire cum sarcinis suis
 monitos: ne continentie q̃si pau
 pertati succurrendum putarent.
 ¶ **C**onsimiliter narratur de cō
 tinentia **A**nathocles regis lib. v.
 de nugis philosophorum vbi di
 citur: qđ auro tanq̃ fictilibus: et
 fictilibus tanq̃ auro vtendū est:
 longeq; prestantius est: morib⁹
 splendescere q̃ rebus. Serunt. n.
Anathocletam regem in fictili
 bus vasis cenasse: q̃rentiq; cām
 respondit. Rex ego Sicilie cum
 sim: figulo satus genitore. Fortu
 nam reuerenter habet: quicumq;

repente: **D**iuces ab exili. p̃gredie
 re domo. Considerans enim hu
 milem ortum suum: vasis fictili
 bus content⁹ erat. **H**uius autez
 cōtinentie causa fuit in eis: quia
 vtilitatē reipublice non ppriā in
 tendebant. vt enim dicit **V**aleri⁹
 vbi. s̃. patrie rem non suas q̃q;
 gere. pcurabat: pauperq; in diui
 te imperio: q̃ diues in paupere
 versari malebat. **E**t ponit exem
 pla de p̃similibus: qui adeo pau
 peres moriebant: qđ n̄ habebant
 vñ traderent filias suas nuptijs.
Illustrium tamen viroz inopie
 a senatu succurrebat: ⁊ eorum fi
 lias consuevit senatus honorabi
 liter nuptijs tradere. **I**ō vere ait
Aug. epla. v. **Q**ui prudenti⁹ attē
 dunt: plus dolendū est: paup̃ta
 tem q̃ opulentiam perisse **R**o
 manas. **I**n illa eniz scilz paup̃ta
 te. morum integritas seruabatur
Per hanc scilicet opulentia: nō
 muros vrbis: s; hoīuz mētes: di
 ra neq̃tia: oī petoz hoste corrupit
 iuxta illud **I**uuenalis. **N**ullum
 crimen abest: facinusq; libidinis
 ex quo. **P**aup̃tas **R**omana pe
 rijt. ¶ **E**x dictis patet: qualiter su
 it in eis continentia ambitionis
 ⁊ superbie. **N**on enim dñari ap
 petebant, ambitiose ⁊ arrogāter
 sed reipublice proficere: ⁊ eā vtili
 ter gubernare. **E**t in laborib⁹ su
 is condescendebant: ⁊ in militijs
 cum suis laborabant. vñ in lau
 dem **I**ulij **C**esaris dicit: qđ nūq;

dixit militibus suis ite: sed venite
 dicens: q̄ labor cū duce partici-
 parus videtur militibus minor.
 vnde de ipso legitur lib. iij. de nu-
 gis philosophorum: q̄ cū vete-
 ranus quidā periclitaret coras iu-
 dicibus: rogauit Cefarez: vt ad-
 esset in publico. s. ad eū adiuuan-
 dum. cui cum Cefar daret bonū
R aduocatum: rñdit ille. **O** Cefar:
 te periclitante in bello Asiatico:
 non vicarium quesui: sed pro te
 ipse ego pugnaui: detexitq̄ cicā-
 trices vulnerum que ibi suscepit
 Erubuit Cefar: venitq̄ in aduo-
 cationem. Verebatur enim non
 tantum supbus: sed et ingratus
 videri. vnde ait ibi. Qui nō labo-
 rat: vt militibus carus sit: militē
 amare nescit. **E** Consimile nar-
 rat Sen. li. iij. de ira. de Antigo-
 no rege: q̄ cum qdam nocte au-
 disset quosdā ex militib⁹ oīa ma-
 la impcātes regi: q̄ eos duxerat
 in illud iter et locum: accessit ad
 eos qui maxie laborabant. Qui
 cum eos adiuuaret: et ignoraret a
 quo iuarent: admonuit eos di.
S Jam maledixistis Antigono cu-
 ius vitio in has miseras incidi-
 stis. Nunc bene optate ei: q̄ vos
 ex hac voragie eduxit. **M** ira re-
 gis humilitas: qui nō dedignat⁹
 est condescendere laborantibus
 et mira patientia: q̄ non est indi-
 gnatus sibi maledicentibus.
Qualiter autē dicta q̄druplex
 cōtinentia vīguit in philosophis

planum est. **H**is enim mōis cō-
 tinere: est opus phie. **L**euatio. n.
 egritudinum: formidinum: et cu-
 piditatum: est fruct⁹ vltim⁹ phie
 ait Tul. i. tus. q. vt enim ait ibi li.
 ij. philosophia est cultura animi
Hec extrahit vitia radicit⁹: mun-
 dat animos: et preparat: vt fruct⁹
 ferant: et. vnde sicut dicit **P**a-
 pias: **A**chademia fuit villa frequē-
 ti tremotu cōcussa: distans mi-
 liario ab Athenis. **H**anc phi ele-
 gerunt. s. **P**lato et sui: vt se timo-
 re a libidine p̄tinerent: et ab alijs
 cessantes: studio phie vacarēt. et
 ide dicti sūt **A**chadematici. **M**ā
 de continentia **D**iogenis ait **V**a-
 leri. li. iij. q̄ p̄tinentiā ei⁹ **A**lexā.
 vincere non potuit. ad quez in so-
 le sedentem cum accessisset: hor-
 tareturq̄: vt si q̄ sibi p̄stari vel-
 let indicaret: vir robuste p̄stantie
 inquit. **N**ellem de ceteris: vt a so-
 le mihi non obstes. i. non stes in-
 ter me et soles. **E**x hoc autē exiuit
 sententia. **A**lexander gradu suo
Diogenem diuitijs pellere tēpta-
 uit: sed celeri⁹ **D**arium armis. s.
 pellere potuit gradu suo regali.
Iō **S**ene. v. de bñficijs dicit: q̄
Diogenes multo potentior et lo-
 cupletior fuit **A**lexandro omnia
 possidente. **P**lus. n. erat qd̄ hic
 nolebat accipere: q̄ qd̄ posset il-
 le dare. **E**t ipsa die vict⁹ est **A**lex.
 q̄ vidit hoiez: cui nec dare posset
 aliquid: nec eripe. **D**e hui⁹ q̄
 q̄ abstinentia diffusius narrat

Hiero. 5 Joniñ. di. q̄ passo du
 plici vsus sit ppter frigus: peram
 pro cellario secum portauit: et cla
 uam ad corpusculi fragilitatez su
 stentadam. **H**abitauit in portaz
 vestibulis et porticibus ciuitatuz:
 vsqz quaqz p̄fitens vep: et trāseū
 tum abigens aut notans vitia q̄
 mores sedabāt. **Q**ui cū in dolio
 habitaret: et seto: queret: domuz
 volubilez se habere vetabat: et se
 cum ipibz immutantē. **F**rigore
 os dolij vertebat in meridiē: esta
 te: ad septentrionem: et vbicunqz
 sol se inclinaret: **D**iogenes simi
 pretorium vertebat. **Q**uodaz
 quoz tpe: cū in vsu potandi: ca
 licem ligneū portaret: vidēs pue
 rum manu concava bibere elisit
 calicez in terra dicens. **N**esciebā
 q̄ natura haberet poculū. **E**t sic
 postea semper cum manibus bi
 bit. **N**unq̄ aliqd de animi rigo
 re remisit: in eodem vultu tenore
 etiam aduersis interpolantibus
 p̄stitit: vt plene eum socraticū no
 scere: calcatisqz turbinibz fortui
 torum aduersus omnē dolorem
 et miseriāz vniformi p̄posito per
 durauit. **D**icebat. n. semp alienuz
 a philosopho: et i potestate animi
 sui esse in quem fortune q̄ppiam
 licet. **V**irtutem animi et pacien
 tiam ei: mors indicat. **N**am cū
 ad agonem olympicū senex p̄ge
 ret: febre apprehensus accubuit
 i crepidine vie: volētibusqz ami
 cis cum aut in ianētum: aut in

vehiculum tollere: nō acquiescit
 sed transiens ad arboris vmbra
 ait: **A**bite queso et spectatuz p̄gite
 hec nox: me aut victorez p̄babit:
 aut victam. **S**i febrez vicerō: ad
 agonem ventā: si me vicerit: ad
 inferna descendam. **E**stimandū
 est: q̄ inferna vocat statū anime
 p̄t separationez a corpore. **D**e
 p̄tinentia aliorum philosophoz
 ait **H**iero. ep̄la. xxxv. di. q̄ **S**o
 crates **T**hebanus homo p̄daz di
 tissimus: euz ad philosophandū
 Athenas p̄geret: magnum aurū
 pondus abiecit: neqz putauit: se
 posse virtutem simul et diuitias
 possidere. **I**dē ep̄la. cxvi. de alio
 qui ait **A**bite in p̄fundum male
 cupiditates. **E**go vos mergam:
 ne submergar a vobis. **A**biec̄qz
 pecuniam. **C**onsimilr ait **S**e
 neca libro de constātia sapientioz:
 q̄ cum **D**emocritus **M**agetaz
 cepisset: **S**tipho philosophus ab
 eo interrogatus si aliquid perdi
 disse: nihil iquit: omnia mea me
 cum sunt. **E**t tamen patrimoniū
 et filios hostes rapuerant: qui in
 victum et indemne se testatus ē.
Habebat enim vera bona: in q̄
 non est manus iniecto. **E**t disti
 pata ac dirupta: non sua sed ad
 uenticia indicabat: ideo non vt
 sua dilexerat: **N**ec talia: bona
 esse reputabant philosophi. vt. n.
 ait **V**alerius libro. vij. **A**naxago
 ras prudenter respondit interro
 gantī: si quis esset beatus. **N**emo

Patrimonium q̃ eius liberis suis
 scilicet colume seruant. Sic eni instruit
 Virgilius ⁊ recitat Augu. de
 cl. c. xiiij. Tu regem imperio po-
 pulos Romane memento. De
 tibi artes erunt pacis imponere
 mores. Parcere subiectis: ⁊ de-
 bellare superbos. Nec est in sum-
 mis: gloria summa viris. Et ali-
 bi Etnic⁹. Est piger ad penas p̃n-
 ceptus: ad premia velox. Quicq̃ do-
 let: quoties cogit esse ferox. Itē
 clementes erant antiqui in dādo
 idignis ⁊ remittēdo. An̄ Gal. li.
 v. Liberalitas inq̃ duo sunt comi-
 tes: humanitas ⁊ clementia. Se-
 natus Romani acta fuerunt hu-
 manissima ⁊ clementissima. Et po-
 nit exemplum: q̃ cum legati Car-
 thagenenses ad captiuos redimē-
 dos in urbem venissent: protin⁹
 eius nulla accepta pecunia reddi-
 ti sunt iuvenes numero duo mi-
 llia quingenti quadragita tres
 Tantum hostium exercitum di-
 missam: tantam pecuniam con-
 temptam: tot iniurijs veniam da-
 tam: ipsos legatos obstupuisse ar-
 bitros. ⁊ dixisse: O munificentia
 gentis Romane: deorum beni-
 gnitati equandam. ⁊c. Ait Soli.
 li. i. de Cesare: q̃ quos armis su-
 begerat: clementia magis vicit.
 Consimiliter clementia prin-
 cipum ad inferiores eis cōdescē-
 dēdo magna fuit in antiquis. Si-
 cut legit de Cesare qui ait. Qui
 non laborat: vt militibus suis ca-

rus sit: militez nescit amare: vt ha-
 bitum est. Nihil enim reddit p̃n-
 cipem tam carum militibus sic
 benignitas: Unde legitur de tyrā-
 no in gestibus romanorū q̃ cū
 argueretur: q̃ in omnes vltra q̃
 Imperatorem decebat p̃munis
 esset. i. condescendendo clemen-
 ter oib⁹: r̃ndit: se talē velle Im-
 peratōrē eē priuatis q̃lē impatorē
 q̃sq̃ priuat⁹ optaret. De Ale-
 xandro ait Gal. q̃ precipuū amo-
 rem a militib⁹ meruit sua clemē-
 tia. De quo ait: q̃ cum in tempe-
 state duceret exercitum: militem
 confectum senio: ⁊ frigore obstu-
 pefactum respexit ipse sedens in
 sede sublimi p̃p̃inqua igni. Sta-
 timq̃ descendit. ⁊ manibus suis
 illum in sua sede imposuit: id salu-
 tare sibi futurum dicens: ⁊ quod
 apud persas capitale extitisset: so-
 lum regium occupasse. Quid igitur
 mirum si sub eo duce milita-
 re: locundum ducebant: cui mili-
 tum incolumitas: p̃prio fastigio
 carior erat? Legitur etiam de
 Alexandro in epla eius ad Ari-
 stotellem, q̃ cū deuisisset Tyr-
 rum superbissimum ⁊ ditissimum
 sibi statz regna restituit. Qui vt
 insperato honore dotat⁹ est om-
 nes thesauros quos absconderat
 sibi ostēdit: eumq̃ ⁊ suos ditauit
 ac sibi fidelissimus postea fuit q̃
 fuerat inimicus.

Capitulum tertium: De mo-
 destia.

P **N** On solū autē p̄dicte par
tes tēperātie vigerūt in
antiquis: s; ē tertia pars q̄
est modestia est autē modestia
scia rerum que aguntur aut dicitur
colloquendarum: ait Tul. li.
i. de offi. Et dicitur a modo i quo
nec plus nec minus: ait Aug: de
beata vita. Ex quo igitur fuerunt
virtutibus p̄diti. planum est: q̄
et modestia. Unde de Tito dicitur: q̄
in morte nullum factum recoluit
penitentium excepto vno: qd̄ tñ
non perdidit: nec cuiq̄ notū fec̄.
Quod euenit: quia omnia mode
ste egit que agenda erāt. Ad has
partes temperantie reducuntur
partes quas ponit Macrobius
li. i. dicens. Temperantiam sequit
tur verecundia: Abstinētia: La
stias: Moderatio: Parcitas:
Sobrietas: Pudicitia. Quibus
p̄nt exēpla sup̄ap̄osita adaptari.
Quarta pars de fortitudine.

R **E** Onsequenter viden
dum est de fortitudie
qualiter vigit in anti
quis: non ea que ē cor
poralis sed q̄ virtua
nalis et mentalis. Ait Macrobi
us li. i. Fortitudinis est: animum
sup̄a periculi metuz agere: nihil
nisi turpia timef: aduersa et p̄spe
ra fortiter tollerare: Est enim for
tudo: rerum magnarum contē
ptio et laboris cum vilitatis rōe
perpessio. ait Tul. ij. rhetori. li. iij.
vel vt ait idem rhetori. i. li. ij. For

tudo est: considerata periculor
susceptio. Cui⁹ partes sunt: Magn
gnificētia: Fidentia: Pacientia:
perseuerantia.

Capitulum primum. De ma
gnificētia.

E St autem magnificen
tia: magnarum et excel
sarum reruz cum animi
āpla et splēdida p̄positione agita
tio et administratio: ait Tuli. vbi
s. Et hec magnificētia vel ē cor
dis: dedignando subici vilitatib⁹
aut priuari libertatibus. Vel est
oris profitendo veritatem in ser
monibus vel est operis: magnifi
ce agendo in effectibus. **C** **P**ri
ma magnificētia: erant p̄diti
antiqui: et debet esse p̄dituz cor
hois. Est enim proprium hois
habere gloriosum spiritum que
rentem vbi honestissime viuat
non vbi tutissime: ait Sen. epla
cvj. Ideo debet dedignari vilitatib⁹
maxime peccatis. Unde Sen.
epistola. lxxij. Ad maiora natus
sum q̄ vt sim corporis mei ma
cipium. Et idem alibi. Si scirem
deos ignoscituros: et homines
ignoraturos: peccare d̄dignarer
C Item hec magnificētia ded
gnat priuari debita libertate. Et
enim ait Val. li. vi. Cū pereuma
tium captū esset a Romano: ali
quibus interfectis: aliquibus ca
ptis: tñ Italici sanguinis obliui
sci non potuerunt. Cum entz nul
lum auxilium: nisi in precibus re

V

 flaret his q̄ capti erant princeps

 eorum interrogatus: quam penā

 mererent ipse ⁊ sui: respondit: q̄

 eam quam mererent illi q̄ se di-

 gnos iudicant libertate. **A** q̄ euz

 vltimus quereret: qualem cū eis

 pacem Romani habituri essent

 impunitate donata: rēdit constā-

 ter. Si bonam dederitis pacem

 perpetuam habebitis: si malam

 non diuturnam. **Q**ua de re factū

 est: vt victis non solum venia: s;

 ⁊ beniuolentia; Romāe ciuitatis

 daret. **I**tem magnificentia fu-

 it in eis in profitendo verum in

 sermonibus. **A**t enim ait Valeri-

 us vbi. s. Cum Selinus vltime

 senectutis accusaret Libonem:

 Pompeius magnus exprobas

 ei etatem: dixit illuz ab inferis eē

 remissum ad accusandum. **Q**ua

 si dicat: eum fuisse mortuz p̄ se-

 nectute: ⁊ post resuscitatum. **R**ē-

 dit constanter. Non mentiris in-

 quit Pompee. Venio enī ab in-

 feris: vbi dum moratus sum. vi-

 di multos descentes ⁊ conquerē-

 tes: iussu tuo iniuste occisos. **F**or-

 tissimum enim erat tunc: Pom-

 peio maledicere: ⁊ tñ ex forti ma-

 gnificētia expressit sibi constan-

 tissime veritatem. **M**arrat ibi-

 dem: q̄ mulier quedam ineres

 i. sine causa damnata a Philip-

 po rege temulento. prouocare in-

 quit. i. appellarem ad Philippū

 sed ad sobriuz. **Q**ua voce excus-

 sit rex crapulam: ⁊ causa dilige-

ter inspecta: iustorem coegit sub-

 ire sniam. **I**bidem ait: q̄ om-

 nibus Syracusanis expetentib;

 exitum Dionisij tyranni: propter

 nimiam morum acerbitate; ma-

 lier quedaz vltime senectutis ora-

 bat deos: vt incolumis ⁊ super-

 stes esset. **Q**uod vt agnouit ille:

 indebitam admirans beniuolen-

 tiam vocat eam: inquirēs q̄ me-

 rito suo id faceret. **R**espondit illa

 Cum essem puella ⁊ grauem ha-

 berem; Tyrānum: eo carere cu-

 piebamus. **Q**uo interfecto: arcē ⁊

 deterior occupauit: cui; domina-

 tionem finire magis orabamus.

Sed ⁊ illo subtracto: tertium te

 importuniorē omnib; habere

 cepimus. **T**imēs igit: ne si tu fue-

 ris absūptus: deterior in locū tu-

 um succedat: caput meum p̄ sa-

 lute tua deuoneo. **B**alebant enī

 antiqui veridici: dicendo verita-

 tem mori: q̄ tacita veritate vine-

 re. **E**nde. **V**al. li. vii. dicit: q̄ euz

 Aristoteles Calisthenem audito-

 rem suum ad Alexandrum mī-

 teret: monuit: vt sibi aut nūq̄ lo-

 quere; aut iocundissime. i. loqn-

 do sibi placentia. **E**t apud regias

 aures vel silentio esset tutior: vel

 sermōe acceptior. **A**t ille. **E**t **A**le-

 xandrum vidit gaudentem per-

 sica salutatione: dimiserat enī rī-

 tum proprie gentis assumens rī-

 tum persarum: eū obiurgat: ⁊ ad

 macedonicos mores: inuitum re-

 uocare perseuerat: **P**ropter qd

occidit iustus est. Unde et de Dio gene dictum est. s. q. erat vsq. q. q. profitens verum. De quo Vale. li. iij. dicit. q. cum sibi olera lauati Aristipus diceret. si Dionisiuz adulari velles. ista non ederes: imo inquit ille: si tu ista ese. i. edere velles Dionisium non adularis. Valebat enim oleribus viuere et verum dicere: q. epulis regijs saginari: et Regi adulari.

B Nec fuit magnificentia principum antiquorum: ait Val. lib. vi. q. cum post duo prelia Darius in quibus victus fuerat misisset ad Alexandrum offerens sibi partem regni: et filiam in matrimonium cum decem centum milibus talentorum. et Parmenio princeps milicie diceret: si ipse esset Alexander: se vsarum tali conditioe respondit Alexander. Ad meuz est offert mihi: et ego vterer si essez Parmenio. Quasi dicat. Cor meum magnificum est: nec est mihi magnum quod tibi videt multum.

C Capitulum secundum. De fidentia.

Simili modo confidentia que est pars secunda fortitudinis viguit apud eos. Est autem confidentia: per quas magnis et honestis rebus animus multum in se fidentie collocat: ait Tul. rhetorica. ij. li. ij. Unde de fidentia Alexandri ait Val. li. iij. q. cum Alexander infirmaret: et om-

nes medici ad vnam potionem sniam direxissent: quam potionem debebat sibi Philippus medicus porrigere: Tunc superuenerunt Ise Parmenionis monentes Alexandrum: vt caueret insidias Philippi: Quas cum legisset Alexander: medicamentum hausit: litterasq. legendas postea Philippo tradidit. Constanti enim fidentia. prius sumpsit potionem: q. me dico diceret suspitionez. Ob magnam enim fidentiam quam habuit in amico non de leui credidit de eo, malum. Et Consimili ait de Platone li. iij. q. cum audisset: Xenocratem discipulum eius multa impropria de se dixisse: criminationem respuit. Et cum index instaret querens causam que non crederet: adiecit: non esse credibile: vt quez tantopere diligeret: inuicem ab eo non diligeret. Qui cum iurare se diceret qd. indicabat. respondit Plato: nunq. Xenocrate illa dixisse: nisi dici expedire vidisset. Et Idem narrat li. iij. de quodam claudio: cui cum exprobratum esset. q. in aciem claudus descenderat: respondit ille: sibi propositum esse pugnare non singere: quod claudus facere non poterat. Ideo non debuit increpari de eo q. claudus in aciem descenderat. Et Similiter de alio: cui cum socius diceret. solem obscura rissagittis persarum. s. propter multitudinem earum. iudic. Bene nar-

ras in vmbra enim melius preliabimur. Hoc enim ex ingēti fiducia locutus est. ¶ Legit ibidē de quodam Spartano: q̄ cū oñderet hosti muros excelsos: rñdit ille. Si milibus muros istos comparastis: recte fecistis: si v̄o viris turpiter. Videbat enim sibi q̄ mulierū non viroz esset muroz tutelā exquirere.

¶ Capitulū tertium. De patientia.

Equitur videre qualiter fuerunt p̄diti patientia que est tertia pars fortitudinis

Est autem patientia. honestatis aut utilitatis cā: rerum arduarum et difficultium voluntaria et diuturna perpeſſio: ait Tul. vbi s̄. Loquendo autem vulgariter de patientia d̄ quadrupliciter. vel in sustinentia contumeliarum: et inproperiorum in verbis vel in perpeſſione longanimi penarū in corporibus. Vel in remissione iniuriarum in mala facientibus. Vel in moderatione disciplinarū in correctionibus: fuerunt enim antiqui p̄diti patientia p̄io modo dicta. Vel de Alexandro legit li. iij. de nugis philosophorū: q̄ cum Antigonus sibi diceret: etati tue iā iā regnare non conuenit pudetoz: in corpe regis voluptatem luxurie dñari. Quasi dicat. Indignus es regno ratione etatis: et voluptatis. Quod tñ Alexāder patientissime tulit. ¶ De pa-

tientia q̄q̄ Alexandri erga Pirratā habitū ē. s̄. in p̄ncipio ¶ Eodem li. legit de patientia Iulij Cesaris. Cum enim caluitium grauius ferret: et capillum defluentē a ceruice ad frontem conuocaret: milite dicente: facilius est te Cesar caluum non esse: q̄ in Romano exercitu: me timide quicq̄ egisse: vel acturum eē. Quod tamen patienter tulit. Cūq̄ d̄ eo essent famosi libelli: et ioculatoria carmina publice diuulgata: et hoc ad improprium eius patienter sustulit. Et cum quidā maternam eius originē despiciens: panificū eum vocaret: ridendo pertulit. ¶ Ibidem legit de Augusto Cesare: q̄ cum quidā sibi diceret. o tyrāne: respondit. Si essem non diceres. ¶ Et ibidem de Scipione Africano: q̄ cum q̄dam eū parum pugnantē dicerent: et eū arguerent: respondit. Imperatorem me peperit mater mea: non bellatorem d̄ Theodosio: quoq̄ Imperatore legitur ibidem: et in Codice: q̄ ait. Si quis nomina nostra crediderit maledicto lacellenda nolumus: eum pena subiugari: quoniam si ex lenitate processit contumenciū est: si ab infantia: miseratione dignus: si ab iniuria: remittendum. ¶ Ibidem legit de Nespasiano: cui cum quidā diceret: vulpem citius posse mutare: q̄ eius animum: vllum posse mutare: eoz pecunie cupi-

K

L

M

N

O

 dus esset: nec auaritiam minue-
 ret processus etatis: dixisse fertur
 Quismodi hominib⁹ debem⁹
 risum: nobis correctionem: penā
 criminosis. ¶ De patientia Anti-
 goni ait Sen. iij. de ira: q^o cū au-
 ditur: aliquos de se mala estima-
 re & proloqui: cum inter dicentes
 & se audientes esset sola palla: illā
 leniter cōmouit dicens. Discedi-
 te hinc: ne rex audiat vos. ¶ De
 patientia philosophorū legit lib.
 de nugis philosophorum: q^o Ari-
 stipus cuidam maledicenti sibi rī-
 dit. Et tu lingue tue sic ego aurium
 mearum dñs sum. Quasi dicat.
 Sicut tu potes loqui mala lingua
 tua: Sic ego audire auribus me-
 is. ¶ Ibidem legit: q^o Antiste-
 nes cuidam dicenti sibi: mala di-
 xit ille tibi. s. mala dixit de te. rī-
 pondit. Non curo: q^o auditus dz
 esse robustior lingua. ¶ Ibidem
 legit: q^o Tytatus maledicenti si-
 bi respondit Tu didicisti maledi-
 cere: ego didici teste conscia ma-
 ledicta contemnere. ¶ Et ibidē
 de Diogene: q^o cum amicus nū-
 tiaret ei dicens: cuncti te vitupe-
 rant: respondit. Sportet sapienti-
 am ab insipientibus feriri: & me-
 liorem se indicat: lingua mala eū
 quem carpit. ¶ Ad patientiam
 hanc habendam studebant phi-
 losophi. Sicut enim legit lib. v. de nugis
 philosophorum. Socratem interroga-
 uit Alcibiades quare Xantipes
 uxorem suam iurgiosam: & que

die noctuq³ mulieribus scatebat
 molestiis domi nō abigeret. Cui
 philosophus. Cum talem domi
 perpetior: assuesco: & exerceor: vt
 ceterorum foris petulantiam & in-
 iuriam facilius feram. ¶ Simi-
 liter patientia secundo modo di-
 cta. s. in penarum perpeffione vi-
 uit in antiquis. ait Gal. lib. vi. de
 Theodoro Syreneo: q^o cum Li-
 simachus rex iussisset: eū cruci af-
 figi: rīdit Terribile hoc fit pur-
 puratis tuis. mea aut nihil inter-
 est: an humili an in sublimi putre-
 fiam. ¶ Unde & supra positū est
 exemplum de patientia pueri assi-
 stentis Alexadro sacrificanti su-
 stinēis longanimitē brachij cō-
 bustionem: prout ait Gale. li. iij.
 Abi similiter ait de patientia Pō-
 pel q^o digitum cremandus prebu-
 it. dum Senatus consilia prode-
 re iuberetur. Quam combustio-
 nem: patienter sustinuit. ¶ Abi-
 dem ait de zenone: cuius imposi-
 ti in eculeo neq³ supplex vox: ne-
 q³ miserabilis eiulatus: sed fortis
 exhortatio qua totius orbis ani-
 mus fortunamq³ mutauit. In tā-
 tum enim persuasit: vt tyrannus
 qui eum puniebat: lapidibus pro-
 sterneref. ¶ Ibidem ait de alio
 zenone: a quo in eculeo existente
 cum Eltardus tyrānus quereret
 qui erant premeditantes de nece
 sua: rīdit: velle sibi aliquid dices
 in secreto. Laratoq³ eculeo: aurē
 ipsius morfu arripuit: nec ante di-

misit $\text{\textcircled{S}}$ et ipse vita: et ille: ea parte
 corporis pauaret: $\text{\textcircled{C}}$ Et ibidem
 de Anaxarco: quem cum tyrannus
 puniri faceret: et sibi amputationem
 lingue imminaret. non erit inquit
 hec pars corporis mei tue ditio-
 nis. Et mox linguam dentibus ab-
 sindens. commasticatam: in os ty-
 ranni eripuit. $\text{\textcircled{C}}$ Ibidem ait: quod
 Leonides nobilis Spartanus cum
 trecentis ciuibus pugnavit contra
 Xersem regem pro patria liberta-
 te. Quos alacri animo hortatus
 est dicens: Mandate comilito-
 nes mei tanquam apud inferos cena-
 turi. Cui omnes intrepidi parve-
 runt: Denuntiavit enim eis nihil
 restare nisi mortem: et animavit
 eos ad omnia patienter toleran-
 da. $\text{\textcircled{C}}$ Item patientia tertio modo
 dicta. que est in iniuriarum remis-
 sione erant predicti antiqui. Unde
 Cicero de laude cesaris ait: quod ni-
 hil solebat oblivisci nisi iniurias:
 prout dicit Augustus. epistola. v. vbi et
 ait. Dicebat ne hoc tam magnus
 laudator: aut tam magnus adu-
 lator. Si dicebat laudator: talem
 esse Cesarem nouerat. Si adula-
 tor dicebat: talem esse debere prin-
 cipem ostendebat: qualem illum sala-
 cter predicabat. Unde et hoc est
 non reddere malum pro malo. scilicet
 abstinere a libidine vlciscendi. Ad
 est accepta iniuria male ignosce-
 re $\text{\textcircled{S}}$ persequi: et nihil nisi iniuri-
 as oblivisci: ait ibidem Augustus.
 Et non solum obliviscit sapiens

iniuriarum: sed etiam negat: se in-
 iurias recepisse. ait Seneca. de con-
 stantia sapientis: inquirens. Sa-
 piens a lapide percussus quid fact-
 et: Et respondet. Quod fecit La-
 to. Cum os sibi percussum esset.
 Nam excanduit non iudicavit i-
 iuriam non remisit. scilicet. tamen: sed fa-
 ctum fuisse sibi negavit: hoc enim
 visum fuit honestius inter alia.
 $\text{\textcircled{C}}$ De tali etiam patientia Phi-
 lippi regis. ait Seneca. iij. de ira. Ad
 quem cum venissent legati Athe-
 nienses. eorum audita legatione
 benigne ait Philippus. Dicite
 quid possis quod sit gratum Athe-
 niensibus: respondit Damacha-
 res vnus de legatis. Te inquit sus-
 pendere. scilicet. esset gratum eis. Cum
 quod circumstantes indignati: in eum
 vellent irruere: iussit: eum rex in-
 columem dimitti: dicens ceteris
 legatis. Munciate Atheniensibus:
 multo superbiores esse quam ista
 dicunt: quod qui impune audiunt.
 $\text{\textcircled{C}}$ Item de Alexandro dicitur ibi: quod
 cum miles quidam de persis: cui
 Darius promiserat partem regni
 cum filia: si occideret Alexandrum
 cum percussisset eum: captus a mi-
 litibus Alexan. confessus est pro-
 pter quod hoc fecerit. Alexander
 autem promissum Darii: et mili-
 tis audaciam considerans: lau-
 datum remisit ad suos indemne
 $\text{\textcircled{C}}$ Ibidem legitur de Antigone
 quod cum greci ab eo obsiderentur
 in castris: illi fiducia loci seden-

X

P

Z

- A** res: multa loquebantur in opprobrium eius. s. q. statura humilis & sic de alijs. Gaudeo ait rex: quia aliquid boni spero: si in castris meis silentius habeo. i. si mei: de me mala non loquuntur. **I**bidem legitur de Dillistrato Atheniens. tyranno: De quo cum eius conuiuina ebrius multa dixisset de crudelitate eius: nec deessent qui vel lent manus in eum inicere: placide deus respondisse: non magis se illi succensum: quam si quis obloquens oculis inuississet in se. **I**bidem legitur de Socrate: quod dum iret per ciuitatem: colapho percussus nihil amplius dixisse fertur: quam quod molestum esset: quia nescirent homines quando cum galea: vel sine galea prodire deberent. Et enim dicit ibi. Non expedit audire omnia vel videre. Multe nos iniuriæ transeunt: e quibus plerasque non accipit qui nescit. Non vis esse iracundus? Non sis curiosus. Ita alia differenda sunt: alia deridenda: alia demenda: alia domanda. **C**ircumscribenda est ira multis modis plerasque in ludum iocisque vertatur. Unde in Socrate: ire signus erat: vocem submittere: parce loqui. Apparebat enim tunc illum sibi obstare. **C**osimiliter ait Seneca eodem li. de Diogene. Cui agentis causam euz Lentulo: euz ille attracta pingui salina: sibi in frontem mediam inspussisset: quantum potuit absterfa facie ait. Affirmabo te omnibus: o lentule: falli eos qui te negant os habere. De eodem dicit ibi: quod sibi de ira diserti proteruus adolescens in eum inspussit. Quod ipse leniter et patienter tulit dicens. Non irascor: sed dubito: an irasci oporteat. **D**e patientia in predictis ait Seneca li. v. quod cum Pirrus audisset paruum honoratum sermonem de se fuisse habitum in conuiuio Tarentinorum: eos qui interfuerant percunctatus est: an ea dixerint que ad aures eius peruenerant. Respondit unus eorum. Nisi uinum nobis defuisset hec que dicta tibi sunt: pro his que de te locuturi eramus: ludus et iocus essent. Cuius urbana crapule excusatio: et simplex ueritas confessio: iram regis in risum conuertit. **D**e Augusto Cesare legitur li. iij. de nugis philosophorum: quod cum Tiberius conquereret: quod multi de se male loquerentur respondit: Molt nimis indignari contra quemlibet: qui de te mala loquat. Satis cum hoc habemus ne quis nobis mala facere possit. In omnibus autem talibus sustinendis: multum iuuat iniuriarum obliuisci: ait Seneca epistola. xcvi. Iniuriarum remedium est obliuio. **C**omuniter ut ait idem de constantia sapientis: sapientem nulli iniurie obnoxius esse dico. Non refert quam multa in eum conitiant tella: sed quod nulli sit penetrabilis: quomodo quorundam lapidum est natura: inexpugnabilis.

expugnabilis fere duritia. Neque enim secari adamas neque scindi potest: sed incurrentia vltro retundit. Et quemadmodum quedam non possunt igne consumi: sed flamma circumfusa vigorem conseruant: et scopuli mare frangunt: ita animus sapientis solidus est: et id roboris colligit: vt tatus sit ab iniuria. Quae ea que retuli a lesione.

Patientia quoque quarto modo dicta: que est in disciplinarum et correctionum moderatione viguit in antiquis. Est Valerius libro. iij. quod Architas Tarentinus cum animaduertisset: rura sua: villici negligentia corrupta esse et perditam: intuens in illum male meritum suscepissem inquit a te supplicium nisi tibi esses iratus: Maluit eum impunitum dimittere: quam propter iram iusto grauius punire. Eodem libro legitur: quod cum Plato aduersus delictum serui sui vehementius exarsisset: veritus ne modum vindicte tenere non posset: Spegit pro amico suo castigationis modum mandauit: deforme sibi existimans: si animaduersio sua reprehensionem mereretur. De hoc eodem Seneca. iij. de ira dicit: quod cum Plato irasceret seruo: iussissetque tunicam deponere et scapulas prebere verberibus: manu sua ipse celurus: postquam se intellexit iratum: manus suspensas detinebat sicut sustulerat: et stabat percussuro similis. Interro-

gatusque ab amico qui interuenerat quid ageret: respondit. Exigo penas ab homine iracundus scilicet existens. Tu autem seruum istum verberibus obiurga: Nam ego irascor: propter quod non cedo. Irascor inquit: et plus faceret quam oportet et libentius. Non sit ille seruus in eius potestate: qui in sua non est: qualis scilicet ego sum. Plato oblitus est serui: quia alium quem potius castigaret inuenit. scilicet seipsum: abstulitque sibi in suos potestatem. Ideo dicit ibi Seneca. Nichil tibi liceat dum irasceris. et hoc ideo: quod si vis omnia tibi licere: pugna tecum ipse: Si iram vincere non potes: te illa incipit vincere. Potest tamen sapiens sine ira disciplinaliter castigare. Et enim legit libro. iij. de nugis philosophorum: de Plutarco magistro Traiani imperatoris: quod cum precepisset: famulum verberari ob sua demerita: et insultaret famulus sibi dicens: quod non dece- ret philosophum irasci: et quod contra doctrinam suam faceret qui librum de patientia fecerat: respondit Plutarco. Nunquid quia vapulas: tibi irasci video: Nulla in me ire signa vides: nec oculos truces: nec os turbidum. Hec etiam signa sunt ire. Conuersusque ad eum qui verberabat ait. Dum ego et iste disputamus: age tu opus tuum et sine iracundia mea retunde seruilem contumaciam: et iniquum

K

S

L

penitere doceas potius q̄ obiur-
gare. ¶ Est autem disciplina ali-
quando moderanda. Et enim le-
gitur eodem libro: dicebat Tra-
yanus imperator: insanum eē: si
aliquis habens oculos lipientes
malit effodere q̄ curare. Item di-
cebat: vngues si acriores fuerit
non euclendos: sed refecandos.
Item dicebat: q̄ corde in musi-
cali instrumento debent propor-
tionari: et securius est: q̄ remittā-
tur q̄ si nimis tendantur: et rum-
pantur. Cōsimili modo dicebat
esse faciendum in disciplina qua
debet homo curari non opprimi
nec extirpari. Sed nihilominus
insolentes castigandi sunt disci-
plina vt habitū est. s̄.

¶ Capitulum quartum. De per-
seuerantia.

M

Equitur de quarta par-
te fortitudinis scilicet de
perseuerantia: q̄ vigebat an-
tq̄ ē aut perseuerantia i rōne bñ cō-
stituta stabilis et perpetua permā-
sio: ait Tullius prima rethorica.
vbi. s̄. Hac perseuerantia fit ho-
mo immobilis: ne aduersitatib⁹
frangatur: nec prosperitatib⁹ ex-
tollatur. Item nec cominationi-
bus terreat: nec promissionibus
flectatur. Unde in laudez Fabri-
cij dixit Pirrus: vt dictus est. s̄.
Ille est fabricius: qui difficili⁹ ab
honestate q̄ sol a cursu suo auer-
ti potest: vt eniz dicitur libro. iiii.
de nugis philosophorū Socra-

tes negat sapientem posse offen-
di: sed aduersus omnes fortunā
in robore virtutis sue māere im-
mobilem. Hoc enim est precipu-
um scilicet erigere animum sup-
minas: et iprouisa fortuna ait Se-
neca de naturalibus questionib⁹
vt enim dicit expositor sup Boe-
tius de consolatione: philosophi
posuerunt duo dolia esse in lumi-
ne domus Iouis: de quibus in-
trantes oportet bibere. Dom⁹ Iou-
is est mundus: duo dolia. p̄pe-
ritas et aduersitas: de quibus gu-
stare oportet omnes mundus in-
trantes vñ Sen. epi. cvj. vn⁹ ē
portus huius vite scilicet euentu-
ra contemnere. ¶ Qualiter autē
differēter animus sapientij et stul-
ti varie afficiuntur in tribulatio-
nibus determinat Augustin⁹. ix.
de ci. c. iiii. recitans opinionē ze-
nonis et Crispi: qui fuerūt princi-
pes stoycorum. Qui id interesse
censuerunt inter animum sapien-
tis et stulti: q̄ anim⁹ stulti passio-
nibus cedit: et accomodat men-
tis assensum. Sapientis autem
animus: licet ipse passiones ne-
cessitate patiatur: retinet tamen
his que appetere vel fugere debz
veram et stabilem inconcussa mē-
te sententiam. Vbi ponit exēpl⁹
de Stoyco philosopho: qui expa-
uit in nauī in tempestate. Cui cus
obiectum esset: q̄ timuisset: et ita
q̄ falsa esset positio Stoycorum
ponentiū non cadere passioes

N
Q
R
S
P
 In sapientem: respondit philoso-
 phus dicto modo. Et enī ait Se-
 neca libro de prouidentia: quis ē
 vir qui non est erectus ad hone-
 sta: qui non est laboris iusti ape-
 tens: qui non ad officia cum pe-
 riculo paratus. Sequitur. Nihil
 infelicius ait Democritus eo: cui
 nil aduenit vnq̄ aduersi. Nō li-
 cuit illi: se expiare. Male de illo
 dii iudicauerunt. Indignus visus
 est a quo vinceret aliquando for-
 tuna: que ignobilissimum quēq̄
 refugit: contumacissimum id est
 fortiter obuiantem quēq̄ et rectū
 aduersus quem vim suam incen-
 dat. Ignem experit in Brutio q̄
 scilicet fuit combustus: pauperta-
 tem in Fabricio: exilium in Ru-
 tilio: tormenta in Regulo: vene-
 num in Socrate: mortem in La-
 tone. vnde ait ibi de Socrate: q̄
 potionem illam scilicet veneni:
 non aliter q̄ medicamentū im-
 mortalitatis obdaxit. et de morte
 disputauit: atq̄ ipsam veneni po-
 tionem letus bibit: hausitq̄. De
 ipso et eius morte Valerius lib.
 vij. dicit: q̄ forti animo et constā-
 ti vultu: cum potione veneni ac-
 cepisset: vxoreq̄ sua inter fletus
 et lamentationes vociferante: eū
 innocentem periturum: quid in-
 quit nocenti mihi mori satius eē
 duristi? Quasi dicat. Male tu:
 q̄ nocens morerer: q̄ innocēs?
 Ideo concludit Seneca vbi. s̄.
 Miserum esse iudico q̄ nunq̄

T
V
X
 fueris miser. Trāsiisti sine aduer-
 sario vitam. Nemo scit: quid po-
 tueris: neq̄ tu quidez ipse. Spus
 enim est ad sui noticiam: experi-
 mento. Quid quisq̄ possit nō ni-
 si temptando didicit. Illos quip-
 pe miseros dicit qui nimia felici-
 tate torpescūt: quos velut in ma-
 ri lento tranquillitas inherens deti-
 net. q̄ fortes ergo et perseueran-
 tes in fortitudine: et tolerāda mor-
 te pro veritate et honestate antiq̄
 fuerunt patet ex dictis. Et nō
 solum viri: sed etiam mulieres
 fortes fuerunt: ne dedecus aliq̄d
 paterentur: sicut ait Ambrosius
 iij. de virginitate de matre et filia-
 bus: que se amplexantes: et quasi
 choros ducentes proiecerunt se
 in alueum fluij: ne a predonib⁹
 castitatis dedecus paterentur. Et
 sicut dicit Plugu. primo de ciuit. c.
 xix. de Lucretia Romane pudici-
 tie duce: q̄ cum esset oppressa
 a filio Tarquinij regis superbissi-
 mi. induxit suos ad vindictā: de-
 inde fedi in se cōmissi egra et im-
 patiens: ferro quod sub veste te-
 ctum detulerat se peremit. Quis
 autem hoc non sit faciendū. Nō
 enim debet se quis iterimere. ad
 vitandam libidinem alienam: qz
 non polluit: si est aliena libido: et
 proposito animi permanente: p̄
 quod corpus sanctificari meruit
 ipsi corpori non aufert sanctitatē
 violentia libidinis aliene: quam
 seruat perseuerantia continentie

ait Augustinus vbi. s. c. xvij. Ta-
 men detestatio dedecoris: amor
 honestatis: perseuerantia fortitu-
 dinis sunt in talibus p̄mendāda
¶ De fortitudine quoq; perseue-
 rantie antiquorum in sustinentia
 mortis filiorum: ait Valerius li.
 vi. dicens: q̄ Anaxagoras: audi-
 ta morte filij: respondit. Nichil in-
 expectatum aut nouum nuntias
Z Ego enim: ex me natum sciebas
 esse mortalem. Sciebat enim: a
 rerum natura accipiendi spūs ⁊
 reddendi legē: dare atq; vt nemi-
 nem mori qui non vixerit: ita ne-
 q; viuere aliquem quidez posse:
 qui non sit mortuus. **¶** Ibi dē
 ait: q̄ Xenophon audiens mortē
 filij maioris natu qui in prelio ce-
 ciderat: coronam tantuz depone-
 re p̄tētus fuit. **¶** Agebat enī solēne
 sacrificium. Deinde percūctatus
 quomodo occubisset: vt audiuit
 fortissime pugnātem interiisse:
A capiti coronaz reponens: numi-
 na quibus sacrificabat testat^r est
 maiores se ex virtute filij volupta-
 tem q̄ ex morte amaritudinem
 sentire. **¶** Item q̄ fortes fuerūt
 in sustinentia ablationis rerum
 suaruz patet ex dictis. **¶** Unde nar-
 rat Valerius lib. vij. de quodam
 philosopho qui dictus est Bias
 prieneñ. q̄ cum hostes patriam
 suam prienē inuasissent: ⁊ homi-
 nes fugerent cum rebus suis in-
B terrogatus ille respōdit. Omnia
 mea mecum porto. **¶** Dectore. n.

ea gestabat: non humeris: neq;
 oculis vidēda: sed animo estimā-
 da: que domicilio mentis inclusa
 neq; mortalium: neq; deoz ma-
 nib⁹ labefactari possunt: ⁊ vt ma-
 nentibus presto sunt: ita fugienti-
 bus non desunt. vñ de illo bono
 episcopo Molensi Paulino ait
 Augustinus primo de ciui. .c. x.
 q̄ quando Molam ciuitatem su-
 am barbari vastauerant: ⁊ ipse
 teneretur ab eis: sic in corde suo
 precabatur dicens: Domine: nō
 excrutier propter aurum ⁊ argen-
 tum. **¶** Ibi enim sunt omnia mea
 tu nosti. **¶** Ibi enim omnia sua ha-
 bebat: vbi euz condere ⁊ thesau-
 rigare ille monuerat: qui hec ma-
 la mundo futura predixerat. In
 sustinentia igitur predictoruz cō-
 sistit vera perseuerantia: que est
 pars vltima fortitudis: vt dictuz
 est. **¶** Ad predictas autem ptes
 fortitudinis reduci possunt ille p-
 tes fortitudinis: q̄s Macrobius
 ponit libro primo dicens. Forti-
 tudo prestat magnanimitatez: fi-
 duciam: firmitatem. Quib⁹ p̄nt
 adaptari predicta exempla.
¶ Quinta pars de ordinatione
 virtutum.

Is breuiter premissis
 de virtutibus: preme-
 ditandum est: q̄ si illi
 antiqui non illuminat
 ti fide: neq; ordinati charitate ne-
 q; solidati spe: tā virtuosī fuerūt
 in operibus virtutum: ⁊ tanta su-

flinuerunt: et hoc pro cupiditate
 glorie: et temporali utilitate: vel
 vite honestate: quia debent face-
 re fideles: qui sunt preediti virtu-
 tibus gratuitis scilicet fide: spe: et
 charitate: et contra contemnere pro
 eterna felicitate: Sicut enim dicit
 Aug. quasi arguens contra in p-
 dictis. v. de ci. c. xix. quod magnū ē
 pro illa eterna celestiq; gloria contra
 seculi blandimenta contemnere:
 si pro hac temporalī et terrena Bru-
 tus uoluit filios suos occidere:
 Et sic de alijs: prout exemplificat
 sibi bene. Sunt enim predictae vir-
 tutes ordinande ad suum finem
 et opera earum. ut enim ait Aug.
 v. de ci. c. xix. In quibusdam opa
 virtutum ordinantur ad volupta-
 tem: in quibusdam ad glorie va-
 nitatem. Et ideo ut ait ibi: solent
 philosophi qui fines humanibo-
 ni in virtutibus constituunt: ad
 ingerendum pudorem philoso-
 phis qui virtutes probant: sed eas
 voluptatis fine metunt. Illi in-
 contra solent pingere tabulas ubi vo-
 luptas in sella regali: quasi quidam
 delicata regina sedeat sibiq; vir-
 tutes quasi famule subiciantur:
 obseruantes eius nutus ut faciāt
 que ipsa imperabit. ut prudentia
 iubeat et inquirat quomodo vo-
 luptas regnet et salua sit: et sic de
 alijs virtutibus: ut ait ibi. ubi se-
 quitur. Nihil hac pictura dicunt
 esse ignominiosius et deformius
 et quod minus bonorum possit fer-

re fractus. Et verum dicit. Sed
 non estimo satis debiti decoris esse
 picturam: si talis etiam figuretur
 ubi virtutes: humane glorie ser-
 uiant. Licet enim ista mulier de-
 licata non sit: est tamen inflata et
 multum vanitatis habet: prout ait
 ibidem bene. ¶ Consimiliter ait
 Seneca. in pte. iij. de benefi. quod ni-
 hil magnificum habet virtus: si
 habet quicquid venale. apud enim
 epicurros: virtus est ministra vo-
 luptatis. Sic ordinare virtutes
 est eas deordinare: et eis abuti: eo-
 quod virtus est via ad gloriam: ait
 Aug. v. de ci. c. xij. Sine ars be-
 ne viuendi. iij. de ci. c. xxi. Et sic
 ait idem li. xix. c. xxv. virtutes ad
 quodlibet adipiscendum: si retu-
 lerit scilicet animus nisi ad deum
 ipse virtutes: vitia sunt potius quam
 virtutes. Nam licet a quibusdam
 tunc vere honeste putentur esse
 virtutes: cum referuntur ad se-
 ipsas: nec propter aliud exponuntur:
 et inflatae tunc et superbe sunt
 et ideo non virtutes sed vitia iudi-
 cande sunt. In hac enim vita vir-
 tus non est aliud: nisi diligere quod
 diligendum est. ait Aug. episto-
 la. xxxiij. Illud eligere: prudentia
 est: nullis autem aduersis auertit
 fortitudo: nullis illecebris auertit
 temperantia: nulla superbia auer-
 tit: iustitia est: ait ibidem. Et hi sunt
 actus virtutum in via. Sed in pa-
 tria id ipsam est virtus et premium
 virtutis. Ideo ps. Tibi anteq;

Adherere deo bonus est. hec erit
 ibi plena et sempiterna sapientia
 eademque vita veraciter beata. Dice
 tur ibi prudentia quia perspicacissi
 me adheret bono quod non amittit
 fortitudo: quia firmissime adhere
 bit bono: unde non euellatur: tem
 perantia: quia castissime adheret
 bono quo non corrumpatur iusti
 tia: quia rectissime adheret bono
 cui merito subiciatur. Segi. hic
 sunt virtutes in actu: ibi in effectu
 hic in opere: ibi in mercede. hic
 in officio: ibi in fine: ait ibi Aug.
 Et consimiliter ait idem de acti
 bus virtutum in via et in patria
 li. xiiij. de ci. c. ix. et li. xij. sup gen.
L ad litteram dicens. Ibi virtutes
 anime non sunt operose. ac labo
 riose. Neque enim opere temperan
 tie: libido refrenatur: aut ope for
 titudinis aduersa tolerantur aut
 opere iustitie iniqua puniuntur:
 aut opere prudentie mala deuita
 tur. Una enim et tota virtus est
 amare quod videas: et summa se
 licitas: habere quod amas. ibi. n.
 beata vita in fonte suo bibit. De
 quo fonte bibere desiderare de
 bet anima fidelis desiderando fer
 uenter fatigabiliter: et perheniter
 Unde propheta. Sicut desiderat
 ceruus ad fontes aquarum: ita de
 siderat anima mea ad te deus.
M Si enim in discipulo Platonis
 pagano tantum fuit desiderium vi
 te future: quod lecto libro Platonis
 de anime immortalitate: se dedit

de muro precipitem: atque sic ex
 hac vita emigravit: ut ad vitam
 quam meliorem credidit cito tra
 saret: ut ait Augustinus primo de
 ci. c. xxxij. quantum desiderium
 fidelibus respectu vite eterne no
 bis promissum: Non quod debeant se
 necare exemplo discipuli male erra
 tis: sed quod eam debent desiderare: ut
 de eis verificetur illud puer.
 Desiderium iustorum: omne bo
 num. Has ergo virtutes doceat
 nos sapientia dei eterna: qui est
 ipse filius verus magister. De quo
 sap. viij. Sobrietatem et sapientiam
 et iustitiam: et virtutes docet: qui
 bus utilius nihil est in vita homi
 nibus. Et ad seipsum perducit
 qui est premium virtutum. Ipse
 enim est via: veritas: et vita. Jo.
 xiiij. via in exemplo: veritas in p
 misso: vita in premio: prout ait
 Hugo illud exponens primo de
 sacramentis pre. viij. c. x. et Aug.
 de verbis domini sermone. xvi.
 Quo vis ire. ego via: quo vis do
 cere: ego veritas: quo vis perma
 nere: ego vita. Amen.

Terminus breuiloquii de virtuti
 bus antiquorum principum et phi
 losophorum: fratris Joannis va
 lensis.

Incipit ordinarium vite religioſe: ſiue alphabetū a fratre Joanne valenſi de ordine fratrum minorum compoſitum.

■ Anquid noſti ordines celi: ⁊ rationem ei⁹ pones in terra. Job. xxx. viij. Sicut angelica hierar-

A **ch**ia: ſiue celeſtis ſpirituū celeſtium ſublimatur: illuminat: beatificatur ex ſua adheſione ſuper celeſti hierarchie ſiue diuine: ſic ſubceleſtis hierarchia ſiue eccleſiaſtica ordinatur: illustratur: et perficitur ex imitatione angelice hierarchie: ⁊ conformitate eius: prout patet a Dionifio angelice hierarchie. c. vij. ⁊ ix. ⁊ quaſi per totam. Et tunc ſummus creator ponit rationem celi. i. celeſtis hierarchie in terra id eſt in eccleſiaſtica hierarchia: ſiue in religione ſacra: quando dat gratiam eccleſiaſticaſ virtus ⁊ religioſis imitandi pro ſua poſſibilitate vitam celeſtium ſpirituū. vnde Augu. ſuper Jo. omel. xix. Triplex eſt vita. ſ. pecorum: hominum ⁊ angelorum. vita pecorum terrens voluptatibus eſt nat: ſola terrena q̄rit. vita angelorum ſola celeſtia: vita hominum: media eſt. Si vituit homo ſm carnem: comparat pecoribus: ſi ſm ſpiritus angelis ſociatur. vnde prelati eccleſie di-

cuntur angeli: apoc. i. Septē ſtelle: angeli ſunt ſeptem eccleſiarum Angelus enim grece: latine dicteſ nunciuſ. Et ſacerdoſ vel predicator dicitur angeluſ: ait Greg. ſuper euan. libro primo omel. vi. ⁊ Malachie primo. Labia ſacerdotiſ cuſtodiuſ ſcientiā ⁊ ex ore eius legem requirent. quia angeluſ domini exercituum eſt. Cuſ igitur in angelis ſit ingiſ ⁊ indefeſſa diuinis laudibus vacatio: ⁊ ministeriorum in locis ad que mittuntur virtuofa operatio: milia enim milium miniſtrant deo Dan. vij. Et omnes ſunt admiſtratorii ſpiritus in miniſteriuſ miſſi propter eos qui hereditatē capiunt ſalutiſ. hebre. i. Et ob electorum ad quos mittunt purgatio: illuminatio: ⁊ perfectio: vepatet a Dionifio. c. vij. Immittit enim angeluſ domini in circuitu timentiuſ eos. Tunc ordo celi id eſt inconfuſibilis rectitudo vite angelice ponitur in terra id eſt in religioſis ſtabilitate quādo religioſi ſm ſuam poſſibilitatē imitantur angelos in predictis: ⁊ ſedulo ſtudio nituntur ad iugiter vacanduz diuinis laudibus omni hora temporis: ⁊ ad virtuofe exercendam debita opera in omnibus locis: ⁊ ad honeſte viendum cum omnibus hominib⁹.

Hec enim ſunt tria vtilia religioſis ſcilicet.

Quodlibet temporis amiſſione:

E uilis occupatio in omni tpe.
¶ Absq̄ fraude ⁊ fictione: debitorum operum virtuosa exercitatio in omni loco.

¶ Absq̄ scandali occasione: et cuius boni exempli exhibitioe honesta conuersatio coram omni homine. prout monet apostolus. i. cor. xiiij. Omnia honeste ⁊ s̄ ordinem fiant in uobis. Et horum trium contraria sunt eis multum nocua. i. Danosa temporis amissio.

F Operum debitorum in locis ad ea deputatis omissio: v̄ ordinatio. Et conuersationis de honestatio. Ideo ad exhortationem inueniuntur religiosorum: ut tria p̄dicta nocua caueant: ⁊ alia tria adimplere studeant: collecte sunt auctoritates sanctorum: ⁊ aliorum sapientum in hac rudi collatione que potest dici ordinarium siue alphabetum vite religiose: cuius tres sunt particule.

¶ In quarum prima sunt auctoritates ad dissuasionem amissionis temporis: ⁊ persuasionem uilis occupationis in omni hora: que potest dici Dyetarium. **¶** In secunda: sunt auctoritates ad dehortationem deordinationis: in operibus assignatis in locis suis: ⁊ ad exhortationem debite exercitationis operum debitorum in eisdem: que potest dici locarium.

G **¶** In tertia parte sunt auctoritates collecte pro secularibus quādo religiosi egrediuntur: ⁊ ad p̄-

fectionis vite ipsorum egredientium informatione: que potest dici itinerarium. **¶** Capitula v̄o cuiuslibet partis patent in principio dictarum particularum.

¶ Incipit prima pars que dicit Dyetarium.

Etiam omni negotio est tempus ⁊ oportunitas: prout dicitur Ecc. xiiij. sedula solertia debet vir reli-

giosus: quem posuit deus in paradiso religionis ut operetur. studere ne in tempore sibi celitus concesso ad seruiendum deo. ⁊ p̄gredandum thesaurum meritorum ⁊ ad mercandum regnum celorum desidiosa ociositate torpeat: ne inutilibus occupationibus se destrahat: ne a fructuosis laboribus se defraudet: sed ut omni hora temporis fructuosis studiis intendat eorum omni negotio: est tempus modo debito assignandum. Dis enim tempus habent Ecc. iij. Et ut predicta plenius precaueatur: ⁊ ut singulis horis diei religiosus uirioso studio occupei: alique auctoritates: ⁊ exempla sanctorum ⁊ prophetarum: in hac prima particula colligantur: que potest Dyetarium nuncupari.

¶ Capitulum primum. De defectibus temporis ⁊ varia qualitate.

Circa primum notandū
 q̄ consideratio prouida
 qualitatis temporis mo
 uere d̄z religiosum: ne suo tempo
 re abutatur. **T**am tempus ē
 istātanea modicitate breue Job.
 xx. Gaudiuꝝ hypochrite ad in
 star puncti. Quia. s. appet ad mo
 mentum: ⁊ disparet in perpetuū
 Et sicut stilus in pūcto positus le
 uatur: sic hypochrita: dum vi
 te presentis gaudia tangit amittit
 ait Greg. mor. xv. Religiosus at
 nō uiuens prout debet: hypocri
 ta est: quia simulator hypochri
 ta est: q̄ duo intendit. s. occultare
 quod est: ⁊ ostendere quod nō ē
 mor. xxvj. Qualia intendit predi
 ctus simulator. Unde ⁊ vita: ī bre
 uitate puncto cōparatur. ait Se
 neca epistola. lxxx. Non eris in
 quit: non fuisti: vtrunq̄ tempus
 alienum in hoc puncto. s. presen
 ti coniunctus es. ⁊ de ista tempo
 ris breuitate scriptura protestatur
 ī multis locis. Job. xiiij. Breues
 dies hominis sunt. Ibi mor. xij.
 Velut non esse constat quod cui
 tanta velocitate transcurrit. Job.
 vi. Expectate paulisper: ꝑsuli sunt
 Ibi mor. vij. Parum est quicqd
 finitur. Tempus enim breue est
 i. cor. vij. De temporis breuitate
 facit Sen. libru de breuitate vite
 Ibi hanc breuitatem eleganter
 ostendit. **I**tem hoc punctale
 tempus: est velut trāsitus irretar
 dabile. Job. vj. Fratres mei pre

terierūt me sicut torrens inundās
 Ibi. mor. vij. **M**omenta tempo
 ris quo sequunt. s. hominem fugi
 unt: ⁊ quo accipiūt amittūt. Job.
 vij. Dies mei veloci⁹ trāsiet ⁊c.
 Ibi mor. viij. Tempus semp de
 sinens indeficienter consumim⁹
 ⁊ ad' siuem nostri itineris etiā ge
 scendo peruenimus: ⁊ per cursus
 nostri transitus etiam dormiētes
 imus. Job. xxiiij. Elenati sunt ad
 modicum ⁊ non subsistunt. Ibi
 mor. xvij. Gloria iniquorū qua
 si stabilis estimat. Sꝫ cū hāc re
 pentinus finis intercipit: breues
 fuisse deprehendit. Et de vtroq̄
 horum Sen. epistola. 51. In fini
 ta est volubilitas tēporis: punctū
 est qd̄ viuimus. Et ep̄la. cij. Res
 pice celeritatem rapidissimi tem
 poris per quod citissime currim⁹
 Et de hoc idem de breuitate vite
 recitans illud Virgilij. Optima
 queq̄ dies miseris mortalib⁹ cui
 prima fugit: subeunt morbi tri
 stisq̄ senectus. Et labor: ⁊ dire ra
 pit inclementia mortis. Ideo nō
 est cessandum a fructuoso labore
 in tam breui ⁊ volatili tempore:
 ait ibidem ponens exemplū bo
 num. Cum celeritate temporis:
 vincendi celeritate certanduz est
 ⁊ velut de torrente rapido nec se
 per fruendo cibo hauriendū. Et
 epistola. cvij. Non dixit virgili⁹
 ire dies sed fugere. Quid igit ces
 samus nosipso concitare: vt ve
 locitatez rapidissime rei posim⁹

M

N

equare? Immo non solum fugit tēpus sed volat: ait Tullius. iij. tul. q. dicit qd etas nostra volat. Et hoc siue quiescamus siue laboremus. Unde Gregorius. i. registri. Vita nra: navigationi similis est. Is enim qui nauigat stet: sedeat: iaceat: semper vadit. qz impulsu nauis ducitur. Sic et nos siue vigilantes: siue dormientes per momenta tēporum quotidie ad finem tendimus. Et Consimile exemplum ponit Seneca. epistola. lxxij. dicens: qd similes sumus nauigantibus. Nō debet homo festinare ad laborandum. ait idem epistola. xxxij. dicit qd homo debet festinare in hac breuitate vite: ac si a tergo hostis instaret. Et vere hostis a tergo instat: quia mors. Seneca. epistola. 51. Mors sequitur: fugit vita. Mōstrū enī viuere est a vita transire ait Gregorius. mor. xi. super illud Job. Et fugit velut umbra. Hoc enī inquit quod viuimus: nihilo proximū est: ait Seneca: epistola. ciiij. Unde Ecc. vij. Quid necesse est homini maiora se querere. cū ignoret qd pducatur sibi vita sua numero dierū pegrinatōis sue et tpe qd velut umbra pterit: Et Ecc. xi. Nescit qd tps ptereat: et mors appropinquet et relinquit oīa alijs et moriatur. Et Item tempus sic breue et volatile est irredibilitate irreparabile. Job. xvj. Breues anni transierunt: et semitam etc. De his tribus simul. s. qd breuesq; anni: tem-

poris punctalis modicitas: qd transit: fugax velocitas: qz non reuertitur: impossibilis redibilitas Gregorius. mor. xiiij. Omne quod transit breue est. Et post. Ad conquirenda premia laboribus iterum non venimus. Seneca. epistola. cxxij. Fluunt dies: et irreparabilis vita decurrit. Et epistola. cx. Fugit irreparabile tempus. Et Item tempus irredibile est videntium in tempore consumptio: et ad laborandum inhabitatio. Homo enim infirmus est et exigui temporis. Sap. ix. Et Sap. ij. Exiguū et cū tedio tēpus vite nostre. Si enim in potestate octuaginta anni: amplius eorum labor et dolor. Ideo antequam deficiat homo a tempore consume laborare debet. Ecc. xi. Si annis multis vixerit homo: meminisse debet tenebrosi temporis. Seneca. epistola. cx. Meliora preter uolūt. s. tempora: deteriora succedunt. Et ponit exemplum. Quē admodū amphora primū quod est sincerissimum effluit: grauissimum quoq; turbidūq; subsistit: sic in etate nostra: quod est optimū: in primo est illud exhauriri in alijs patimur: Et sequit illud Virgilij: supra positam: Optima queq; dies: etc. Et eadez epistola antequam agitur dies: in seipsum rapimur. Sequitur quod subest: segenius et languidus est: et propius finis. Que enim in iuuentute nō congregasti quomodo inuenies

In senectute.: *Ecc. xv.* Ideo dicunt dies mali. *Sen. xlvij.* Dies annorum peregrinationis mee ceterum viginti anni: pauci et mali.

T Item sub ipse sic consumptiuo vita nostra est fragilitate defectua: et ad resistendum corruptioni inualida. *Jacobi. iij.* Que est vita nostra? Vapor ad modicum parens. Omnis enim caro fenit *Isay. xl.* *Job. xiiij.* Eleuati sunt ad modicum. *Ibi mor. xvij.* Bona exempla de vite fragilitate: quod comparatur fumo. nebulis: spume: que ad modicum apparent et cito dissipantur. *Aug. de verbis domini sermone primo.* Fragiliores sumus uale vitreo: quod et si casus vitro timeatur: non tamen senectus: aut febrilis. Sequitur. Si casus non accidat: tempus ambulat. Uitat homo que extrinsecus sunt: quod in tu nascitur pellit: Quasi dicat: non Et post. Dies decidunt et accedunt: ueniunt dies et eunt: non ut sint nobiscum: sed ut transeant: et cum transeunt: minus nos ualere faciunt. Ideo *Aug. iij. confes.* Vita ista est mors uiuentium. Et de ci. c. xiiij. di. quod non est nisi cursus ad mortem. Unde vita hec: quasi facula est: et mors est: ait *Seneca epla. lxxxix. et cxy. dic.* quod hic diu uiuere est diu mori. Nec est cura dum quod diu uiuit: sed quod bene. Item tempus tale quale descriptus est est incertum sui terminabilitate. *Job. xxxij.* Nescio quid diu subsi-

stam: et si postmodum. tollat me factor meus. *Ibi. mor. xxij.* Nescit quid diu iudicium subsistit hic: et quando ad dei iudicium tollat ignorat. Ideo hec vita comparatur vento: quo nihil instabilius: et cuius mutatione nihil incertius. *Job. iij.* Memento quod uentus est uita mea. *Et. xxxvij.* Ventus transiens fugabit eos. *Ibi. mor. xxvij.* Ventus transiens est uita presens. Et *Aug. de uerbis domini sermone lxxix.* Breuis est uita nostra: et ipsa breuitas semper incerta. Sequitur. Indulgentiam tibi deus permittit: diem crastinum quis promittit: Quid differis in crastinum. Uita longa erit. Ipsa longa sit bona. Quod si longa erit: melius bona erit: *Job. xv.* Numerus annorum eius incertus. *Ibi mor. xv.* Cur quasi de certo tollit: cuius uita sub pena incertitudinis tenet? *Hiero. epla. lxxix.* Nihil ita decipit quam cum ignorant homines spatia uiuendi: longiorem sibi uitam re promittunt. *Luc. xij.* De diuite quod dicebat: quid faciam? Non habeo ubi congregem fructus meos. Sequitur. Hac nocte. repetent etc.

T Item tempus transiens modis dictis est exclusiuum omnia temporis ad merendum. Iurauit enim angelus: quod non erit tempus amplius. scilicet ad merita colligenda *Apoc. x.* *Ecc. ix.* Quodcumque poterit manus tua: instanter operare: quod nec opus. etc. Super quod Bre-

gori^o. mox. ix. in fi. Tota intentio/
 ne curandum est: ut cum temp^o
 vacationis accipimus: bene ui/
 uendi studio. malorū vltima sup/
A plicia fugiamus. ¶ His ergo cō/
 siderationibus de temporis bre/
 uitate. s. q̄ est breuitate punctale
 velocitate transitus volatile: irre/
 dibilitate irreparabile: et sic de ali/
 is debet religiosus stimulari et mo/
 ueri: ne cōcesso sibi tempore abu/
 ratur. Sed toto nixu: toto affectu
 studeat: tempus suum bene expē/
 dere: vel deum querēdo in ocio
 contemplationis. Isay. v. Querite
 dominus: dñi inueniri pōt: vel
 proximis benefaciendo. s. doctri/
 ne informatione: beneficētie cō/
 solatione: discipline coheritione.
 Hec enī debet homo proximo
 fm Aug. ep̄la. xxxiij. Jō Sal. vi.
B c. Dum tempus habemus opere/
 mur bonum. Tota enī tempore
 discendum est vivere. ait Sene.
 de breuitate vite. Et Au. epistola
 xlvij. Neq̄ in tempore vtiliter vi/
 uitur: nisi ad comparandum me/
 ritum: q̄to in eternitate viuatur.
 Ideo studium sanctorum fuit: in
 toto tempore suo: et singulis ho/
 ris temporis: virtuosus studijs oc/
 cupari. Et de magistro gentium
 Paulo exemplum ponat. ait enī
 Haym o super primā. cor. c. i. In
 scriptis patruz legimus de Pau/
C lo: q̄ a prima vsq̄ ad quintā ho/
 ram labori manuum insistebat.
 Ab illa vsq̄ ad decimam. predi-

cationi vacabat. Post decimas
 pauperum peregrinorumq̄ hos/
 pitalitatem: et corporis sui necessi/
 tatem procurabat. Per noctem
 v̄o orationi instabat. Et propter
 hanc assiduitatem. qua per sin/
 gulos dies et noctes gratias lau/
 desq̄ domino referebat: ait se se
 per gratias agere. i. cor. i. ¶ Cō/
 similiter exemplo principum vir/
 tuosorum sic est faciendum. Et
 enim dicit in laudem Theodosij
 .i. historie tripartite: solebat per
 diem exerceri armis et corpore:
 subiectorumq̄ negotia disceptat
 totis v̄o noctibus libris icumbe/
 re. Unde legitur habuisse cande/
 labrū arte mechanica factum sū/
 dens sibi oleum in lucernam: ut
 laborib^o nemo affligeret: et ut na/
 ture viz faceret: somno repugnās
 ¶ Similr exēplo philosophorū
 dz homo moueri ad precauēdas
 temporis amissionem: qz nullo tē/
 pore vacabant a studio philoso/
 phie et virtutum: prout patet i ge/
 stis eorum. Unde Sen. epistola
 lxxvij. Sapientis studium putat
 q̄ viuit. Et de eorū studio indef/
 fesso. Sal. lib. viij. Abi narrat de
 Solone moriente: q̄ semper fla/
 grabat ad studia: quibus se signi/
 ficabat quotidie aliquid adiscen/
 tem senescere.

¶ Caplm secundū de ocij in tē/
 pore periculositate: et q̄bus mōis
 tempus amittitur.

Es scriptis temporibus qua-
 litatibus: & quarum con-
 sideratione dicitur religiosus
 precauere ne tempus amittat: vi-
 dendū est quibus modis amittit
 Et notandū: quod principaliter amittit
 titur tribus modis. s.

F Desidiosa ociositate.

Laborum infructuosa occupatio

Bonorum operum deordinatio

Primo ergo notandū: quod est
 cauenda desidiosa ociositas: eo
 quod multum nocua: testante scri-
 ptura. *Ecc. xxxv. iij.* Multa ma-
 litiarum docuit ociositas. Unde di-
 cit Beatus Franciscus in regula
 quod ocium est anime inimicum. Et
 hoc propter multa. Nam ociosi-
 tas est anime in sua intellectiva
 tenebratua. *prouer. ix.* Qui secta-
 tur ocium. stultissimus est. Et ve-
 re stultissimus quia stultitia est rerum
 appetendarum: & vitandarum: non
 quelibet: sed vitiosa ignorantia. ait
Au. de libero ar. in fi. Unde stul-
 tus est ociosus qui non declinat
 vitanda: Stultior qui non colli-
 git merita nec desiderat appeten-
 da. Stultissimus qui cumulat si-
 bi supplicia. **I**tem ociositas est
 anime quo ad suam potestatiuam
 enervatua: & in desidiam resolu-
 tiva. Et eniz *vi. Gal. ii. viij. c. viij.*
 Est ocium quo evanescit virtus:
 & aliud quo recreat. Alterum est
 in herbibus vitandum: aliud sine
 nutu appetendum. Illis: ne vitam
 uam eneruam extinguat: his: ut tem-

pestina laborum remissione: ad
 laborandum vegetiores fiat. **I**dem
li. vij. c. ij. Minima quies resoluit
 desidiam. Nam est ocium desi-
 die: & ocium cogitationis. ait *Au-
 gu. de vera reli. c. vij.* Unde dñs
 querit dicitur *ochois. Ezech. xvi.* Nec
 fuit iniquitas Sodomae saturitas
 panis & ocium: *tc.* **I**tem ociosi-
 tas est anime quo ad suam affe-
 ctiuam maculatiua: & bonorum eua-
 cuatiua: & distractiua. **U**n *Ethni-
 cus. i.* *Quidius.* Lennis ut igna-
 ui corumpunt ocia corpus. Et vi-
 cium capiunt nisi moueantur aque.
 Et *Lucanus.* Variam dant ocia
 mentem. **I**tem ociositas est anime
 quo ad suam memoratiuam: siue
 vim consideratiuam: vel ingeni-
 um: hebetatiua: quia est rubigo anime
 ait *Sen. epistola. cxxij. di.* quod ocium
 quasi rubigo ingenij. facultatem
 siccat. Et *Alexander.* neque super-
 biam. Est ocium desidie: & ocium
 vacationis. *Sequitur.* Torporis
 desidie ingenij nobilitas de gene-
 rat: obnubilatur splendor: hebe-
 tatur acumen. Et ponit exemplum
 Ferrum rubiginem ducit. s. p. ocium:
 & vitis non putata in lambrus-
 cam siluescit. Et *Sen. li. de pro-
 uidentia.* Languent per in heritiam
 saginata. Et *Ber. epistola. lxxxij.*
 ad fratres de monte. Summa me-
 tis malitia ocium inherens. **S**equi-
 tur. Ocium est quod vel nullam
 habet utilitatem: vel utilitatis in-
 tentionem: **I**deo increpando ait

I

R

L dñs occiosis. Quid hic statis to-
 ta die ociosi? **M**atth. xx. **I**te
 ociositas est bonorū acquiritorū
 consumptiua. ait **H**iero. epistola
 lxxxvij. Nihil ocio deteri⁹: quod
 non solum non acquirit noua: s3
 etiam parua consumit. Sancte vi-
 te ratio processu, gaudet ⁊ crescit:
 cessatione torpet ⁊ deficit. Sequi-
 tur. Tam diu non labimur retro
 q̄ diu ad priora contendim⁹. Et
 ubi stare descendimus: nostꝛ q̄
 nō progredit: iā reuerti ē. **I**te
 ociositas est discursuum inutiliū
 occasionatua. ⁊ verborum inuti-
 lium multiplicatiua. i. **T**hi. v. de
 viduis adolescētulis. Solūt ocio
 se discurrere: domos circuire: nō
 solū ociose sed verbose: ⁊ curiose
Item ociositas est Sathane
 ad hostium cordis introductiua
Hiero. epistola. lxxij. Fac semper
 aliquid boni operis: vt te dyabo-
 lus occupatum inueniat. Et **C**ri-
 so sup. **J**o. **O**mel. vij. Per ope-
 ra impeditur introitus dyaboli.
Item **A**ug. iij. de ci. c. viij. dic. q̄
 q̄to minus hominem occupatū
 inueniunt: tanto magis ipsi. s. de-
 mones occupant. **A**nde **C**assia-
 nus. li. col. ante fi. **H**ec est senten-
 tia patrum operantez monachū
 vno demone pulsari: ociosum:
N innumeris spiritibus deuastari.
Matth. xij. De septem spiritibus
 nequioribus. Inueniat eam sco-
 pis mundatam: ⁊ vadit ⁊ assumit
 septem alios spiritus nequiores

se. ⁊c. **I**te igitur considerationi-
 bus ⁊ multis alijs: cauēda ē ocio-
 sitas. **A**nde **B**er. ij. ad **E**ugeniu
 In ocio cauendum est ocium: sit-
 gienda proinde ociositas mater
 nugarum: nouerca virtutum. Et
Sen. lib. de clementia. Emollit
 ocium vires sicut rubigo ferrum
 Et post. **F**ax imota torpet: ignem
 exagitata restituit. Et vt breuiter
 concludat: ociositas facit hoīem
 non viuere debito modo viuēdi.
 ait **S**en. epistola. lvij. Ociosus
 non sibi viuit: sed quod turpissi-
 mum est ventri ⁊ somno. **S**eq̄.
Ille non viuit qui nemini viuit.
 ⁊ qz ociosus non viuit ad suā nec
 alterius vtilitatem: ideo quasi nō
 viuit vero modo viuendi. **Q**uis
 homo ad laborem nascit. **J**ob. v.
Qui ergo non laborat labore hū-
 mano: non viuit vt homo. **E**cc.
 vltimo. Deum time: ⁊ mandata
 eius observa: hoc est enī omnis
 homo. **A**bi **A**ugu. xx. de ci. c. iij.
Quicumqz enim est hoc: est cu-
 stos mandatorum dei. quoniam
 qui hoc non est: nihil est. Et quis
 ociosus nec deum timet: nec mā-
 data eius obseruat: ideo non vi-
 uit vero modo viuendi. **E**t **C**au-
 enda igitur ociositas tum rōc
 considerationis descripti tempo-
 ris: vt habitum est: tum ratione
 necessarie p̄parationis ad mortē
 ⁊ eiusdem mortis subitationis. **P**
 ut dicit **S**aluator **M**atth. xxij.
Nescitis qua hora dominus vē-

turus est. Sen. ep̄la. xliij. Omnis
 dies ordinandus tanq̄s cōsumet
Q Item cauenda est ratione per
 nitiositatis vt dictum est. Iō an-
 tiqui magnates ⁊ militantes mul-
 tum cauebant ocium: q̄ multuz
 obest: eoq̄ resoluit in desidiā ⁊
 lasciuīam. Ideo Scipio nolebat
 carthaginē emulā Romāis dirui
 sed contradicebat Latoni decer-
 nenti: vt dirueret: timēs infirmis
 animis hostem securitatem: put
R dicit Aug. i. de ci. c. xxx. Quod p̄
 ex euentu: q̄ illa diruta: Romani
 resoluti sunt in desidiā. lasciuīaz
 ⁊ discordiam civilem: prout dicit
 ibi: Unde ⁊ de Troia dicit. Virgi-
 lius. Inuadunt urbem somno vi-
 noq̄ sepultam. Et Ethnic⁹. Que-
 ritur Ægip⁹ quare sit fact⁹ adul-
 ter: In promptu causa ē: desidio
 sus erat. En Danibal dux Car-
 thaginensium: de nocte surgere
 solitus non requiescebat ante no-
 ctem: crepusculo autez: socios ad
 cenam vocabat. ait P. oli. li. v. c.
 vij. Et enim ait Aug. ep̄la. v. Lo-
S quens de Roma recitans verba
 Iuuenalis dicit. Seruabat castas
 humilis fortuna latinas. Quon-
 dam nec vicijs contingi parua si-
 nebat Tecta labor: somniq̄ bre-
 ues ⁊ vellere tusco. Flexate dure
 q̄ manus ⁊ proximus vrbi. Da-
 nibal: ⁊ stantes collina turre ma-
 rui. Et post. Nunc patimur lon-
 ge pacis. dāna: seuior armis. Lu-
 xuria incumbit: victamq̄ vlcisci

tur urbem. Nullum crimē abest
 facinusq̄ libidinis ex quo. Pau-
 pertas romana perijt ⁊c. **T** Itē
 philosophi studentes: sūme cane-
 bant ociositatem: ⁊ laborioso sa-
 pientie studio indulgebant. Ait
 Gal. li. vij. c. viij. Ocium industrie ⁊
 studio maxime contrarium vide-
 tur. Obnubilat enim intellectiū
 ⁊ quasi rubiginat memoriā ⁊ in-
 genium: vt dictum est. Ideo ait
 sapientia diuina ecc. vi. Quasi is
 q̄ arat ⁊ q̄ seminat accede ad illā.
 ⁊c. vi. Colluctata est anima mea
 in illa. Et prouer. ij. Si quesieris
 eas quasi pecuniam: sicut thesau-
 rum effoderis: tunc intelliges ti-
 morem domini: ⁊ scientiam dei
 inuenies. Et enim dicit Hugo in
 didascal. Apud antiquos q̄tuor
 portabāt lecticā philologie. s. phi-
 los ⁊ nopos. i. amor ⁊ labor ⁊ phi-
 lenia ⁊ agremia. i. cura ⁊ vigilia
 In amore est vt agas: in labore
 vt perficias: in cura vt pvideas:
 in vigilia vt attendas: ait ibidez.
T Item vulgares homines ⁊ la-
 borātes: summe cauere debent
 ocium: eo q̄ eneruat virtutem ⁊
 potentiam: vt dictum est. Unde
 ⁊ Aude dictum est post peccatum
 In sudore vultus tui vesceris pa-
 ne tuo. Et prime thesa. iij. Qui n̄
 laborat non manducet. Sed ⁊
 laborātibz dicitur in ps. Labo-
 res manuum tuaruz quia mādu-
 cabis: beatus es. ⁊c. Unde Criso-
 stom⁹ super Jo. omel. xxvi. p̄uer

T

V

X

fi facti sumus ab ocio. Sequitur. Non laborare: nos corrumpere assuevit. Et val. li. vij. c. ij. dicit: ne gotum populo Romano: meli⁹ q̄ ocium cōmitti. Mouit enī impia mens a cognitione rerum ad virtutem capescendā resolui. Sequitur. Negotium nomine oridum: moles nostre ciuitatis i statu suo continuit. Blande appellationis quies plurimis vitijs respit. Jō Auicene. iij. phie. Oportet ordiare ciuitatē in tres partes In dispositores: mistros. et legisperitos: Et in quilibet horū ordinetur prelatus aliquis. et nullus sit in ciuitate inutilis. Sed ab vnoquoq̄ pueniat utilitas. ¶ Itē religio si et cōtemplatiui sūme carere debent ociositatē eoq̄ resoluūt i tēpore et inhertiaz Ber. vbi. s. In ocio canēdū ē ocium. Jō Ambro. iij. de offi. c. l. di. q̄ Scipio nō minus erat negociosus cū solus erat Et Moyse cū taceret: clamabat: cū ociosus staret preliabatur Et in silentio loquebat: et i ocio operabatur. Ero. xiiij. et xvi. Jō de aia contēplatiua dī puer. vltimo Panē ociosa nō comedit. i. refectionē celice ptemplatiōis: absq̄ virtuoso opere nō gustauit. Et i vitis patrū. li. ij. c. xij. titulo q̄ orādū est sine intermissione: dī non esse talē laborē: qualē orare deum Quia oīs alius labor hz aliquam quietem: ofo vō vsq̄ ad vltimā exalationē: opus hz magni certa

minis. Et Cassianus in collatio. vbi. s. dicit de abbate Paulo: q̄ cū in orto modico moraret et haberet sufficientiā: collecti palmarū folijs: quottidianam pensam a se exigebat ad ocium cauendum: et in fine anni concremabat: p̄bas sine opere manuum: nec in loco posse perdurare monachū: nec ad perfectionis culmen posse cōscendere. ¶ Cum ergo omni statui hominum: ocium cauendus sit vt preteritum est: caueant ecclesiastici ociosi: ne inueniantur extra debitum statum et ordinez: quos Ber. iij. ad Eugenium in fi. Quid sibi vult: q̄ clerici aliud eēt: et aliud videri volunt: Mēper habitu: milites: questu: clericos: actu: neutrum exhibent. Nō. n. pugnant vt milites: non euangelicant vt clerici. Quis ergo ordinis sunt: Cum vtriusq̄ esse cupiunt: vtrunq̄ deserunt: vtrūq̄ cōfundunt: vnusquisq̄ autem i ordine suo resurget. i. cor. xv. Isti in quo? An non qui sine ordine peccauerunt: sine ordine phibūt Sed credo sibi ordinandos: vbi nullus ordo sed sempitern⁹ horror inhabitat. Job. x.

¶ Capitulum tertium. De inutilium occupationum infructuositate.

Consequenter videndus q̄ non solum tempore diuinitus cōcesso abutūturq̄ desidiosa ociositate torpēt sed etiam:

D sed etiam qui infructuosis occupa-
 tionibus et laboribus inutilibus
 fatigatur. vnde Hierony. episto-
 la. lxxvij. Non sufficit amalis cē
 ociosum: si quis fuerit a bonis. s.
 ociosus. Et post occupandus est
 bonis rebus ingenium et sancte cō-
 uersationis usus altius inserendus
 et Augu. epistola. lxxij. aliquid est
 quod tibi dicere curavi: ut curis
 exueremur inanibus: et induere-
 mur vtilibus. Unde occupatio i
 rebus superuacuis: est vite dimi-
 nutina: ait Seneca de breuitate
 vite. Nichil melius est hoīs occu-
 pati quā vivere: et nullius rei diffi-
 cilior est scientia scilicet quā vive-
 re. Nam vivere: tota vita discen-
 dum est. Et quod mirabilius ē:
 tota vita discendum est mori. vñ
 et maximi viri vsq; ad extremam
 etatem egerūt: ut vivere scirent.
 Sequit. Eius vita longissima est:
 q̄ quācūq; potuit totū sibi va-
 canit. Nichil inde occultum fuit.
 His vō scilicet occupatis necesse
 est desuisse: ex quorum vita mul-
 tum populus tulit. Et ponit exē-
 plum bonum. Non est q̄ quēq;
 ppter cāos aut rugas putas diu
 vixisse: sicut non putas multum
 nauigasse: quez tempestas a por-
 tu huc illucq; tulit. Non multum
 nauigauit: sed multum factatus
 est. Sic est de homine occupato
 Non enī diu vixit: qz scilicet nō
 sibi vacauit sed diu fuit. vbi enu-
 merat de his qui sibi auferunt vi-

tam dicens. quā vanus dolor: stul-
 titia: anida cupiditas: blanda cō-
 uersatio abstulerunt: quā exiguum
 tibi de tua relictum sit intelliges
 scilicet cū cōsideraueris: et scies:
 te immaturum mori. Ex hoc p̄
 fatuitas occupatorum in reb; su-
 peruacuis. Ait ibidem homines
 predia sua occupari a nullo patiū-
 tur: et propter illa ad arma discor-
 rant: sed in vitam suam incedunt
 alios sinūt: imo et possessores in-
 ducunt. Nemo inuenitur q̄ pecu-
 niam suam diuidere velit. vitaz
 vnusquisq; quā multis distribuit.
 astricti sunt in continendo patri-
 moniū. ut aut ad iacturam tem-
 poris ventum est: profugalissimi
 sunt in eo: cui; min; honesta sus-
 ritia est. Et exemplificat de homi-
 ne centum annorum: cum ad cō-
 putationem sue etatis renocatur
 considerans quātum ei lis vxoris
 seruorū cohabitatio: per orbem
 discursio: quāti morbi sibi attule-
 runt. quāti sine vsu iacuit: vide-
 bit: pauiores se habet: quā cui in-
 erat. Ideo tales multū falluntur:
 qz res omni thesauro preciosissi-
 ma et incomparabilis scilicet tem-
 poris: vilissima estimat. Nemo
 enim estimat tempus: cuius pe-
 ne nullū est precium: ait ibi. et vñ
 tur eo laxius: quā gratuitis. Ideo
 tales sunt prodigi de re preciosis-
 sima: cui; tamen esset parcissime
 dispensanda. ait ibi. Non accipi-
 mus breuem vitam: sed fecim;

G

H

I nec inopes ei⁹: sed pdigi sumus
 Et ponit exemplū. Sicut ample
 spes si ad malū dñm perueniūt
 momento dissipant: si vō bono
 custodi modice tradite sunt: vsu
 crescunt. Ita etas nostra bene di
 sponēti multū caret: et vita si vti
 scias: lōga est. Sed aliū tenet in
 satiabilis auaritia: aliū in supua
 cūis laborib⁹ sedulitas. Ali⁹ vīno
 madet: ali⁹ in hertia torpet. et sic d
 alijs. Ideo exigua pars vite est
 qua viuim⁹: et omne spaciū: non
 vita sed tempus est. Et ad litterā
 si qs solerter cogitet q̄tū sibi eri
 pit de vita sua: somni prolixitas
 comestationum: et potationuz su
 persuarum diurnitas: inutiliū
 occupationū inumerositas: ocio
 sitatū desidiofitas et fabulationū
K inanium vanitas: et internarum
 meditationū varietas: luculēter
 videbit: q̄ modico tempore vīuit
 eo modo q̄ debet: qz nō ad suaz
 vtilitatem: vel ad agreganda me
 rita viuūt. Sen. vbi. s. Exiguum
 tempus habem⁹: sed multū pdi
 mus. Et eplā p̄ma. Quedā tē
 pora nobis eripiunt. quedā sub
 ducuntur: quedam effluūt. Tur
 pissima tñ iactura que per negli
 gentiaz fit. Sequit. Magna ps
 iam preterijt. Quicquid etatis re
 tro est mors tenet: dū differē vita
 trāscurrīt. Et post oīa: aliena sunt
L temp⁹ tantuz nostrū est. Sequit
 Quanta stultitia mortalium: vt
 vsq; minima vilissima: et irrega

bilia sibi iputari patiant. Nemo
 enim iudicat: se quicq; debere q
 tps accipit. Et tamē vt ait Sen.
 de breuitate vite: id debet seruari
 diligentius quod nesciat quis qñ
 deficiat: sicut tempus. Nō aliorū
 iactura tolerabilis: non sic de tē
 pore: qz nemo ānos restituet: aut
 ibidem. Et epistola. 50. Si mul
 tū superesset etatis: parce dispen
 sandū erat: q̄to min⁹: qz vix suf
 ficat necessarijs. Nunc autē q̄ de
 mentia est supernacua discere in
 tanta temporis breuitate? Ideo
 eph. v. Videte q̄o cauteambu
 letis: non quasi insipientes: sed
 vt sapientes redimentes tps. et.
 Magna fatuitas querentiū ma
 gnopere rez viliū recuperationē
 et non querentiū temporis perdi
 ti redemptionem: cū tamen na
 tura dedit nobis tempus nō ad
 perdendū: ait Sen. epistola. cix.
 Non dedit nobis natura temp⁹
 vt aliquid ex eo vacet perdere.
 Et vide diligentissime: lōq; multa
 pereant. Illud valitudo abstulit
 aliud negotia. vitam nobiscum
 somnus diuidit. Et hoc tempore
 tam angusto: tāq; rapido et nos
 auferente: qd inuat: maiorē ptē
 in vanū mittere? ¶ Ex dictis pa
 tet: q̄ occupationes inutiles sunt
 religiosis maxime precauende:
 q̄ sunt mētis pturbatiue. ait Se
 neca. iij. de ira. Quemadmoduz
 per frequentia vrbis loca in mul
 tos incurrandum est: et aliqñ ab

illis retineri: et luto spargi necesse est: ita et vago homini: multa impedimenta: et multe querelae incidunt. **I**oh. Luc. x. **M**artha Martha sollicita es. etc. **E**t Item sunt diuine cognitionis impeditiue. **J**ob. iij. Nonne quicui? etc. **I**bi mora. v. Nequaquam mens ad superna attollit: si curarum tumultibus occupat. **J**ob. xxxij. **P**er somnum in visione nocturna. **I**bi moral. xxij. **C**um mens ab actionibus sopitur: tunc plenius: mandatorum dei pondus agnoscit. **S**equitur. **N**ecque enim homo diuisus ad utraque sufficit. **E**t Grego. super **E**zech. li. ij. omel. i. **A**nima quanto circa terrena angitur: tanto in his que sunt celestia minus videt: eo quod curis suis esse se ductus: et sic ad videnda celestia minus valet: quod diuisa. vbi ponit exemplum bonum de fluuio: quod cum ad multos riuos diuidit: ab aluo desiccatur. **J**ob. xxxix. **N**am quid nosti tempus partus hybricum. **I**bi moral. xxx. **Q**uo extra se spargi per disciplinam mens non potest: eo supra se intendere perfectus potest. **E**t ponit exempla bona: in altis crescere arborum que per ramos diffunditur prohibet. **E**t cum riuos fontis obstruimus: fluentia ad superiora surgere provocamus. **S**ic intentioni anime: si exterior euagatio clauditur: secessus interior aperitur. **E**t Item sunt cognitionis proprie exclusiue. **J**ob. xxxij. **N**eque in hominis potestate est: ut ad

deum veniat. **I**bi moral. xxv. **I**n his visibilibus cor nostrum spargitur: et quid de se intrinsecus agit obliuiscitur. **J**ob. xxxv. **S**uspice celum: et intueri. **I**bi moral. xxvi. **S**parsis foris mentibus: ad seipsas redire difficile est. **E**t Item sunt cordis ut sepius in culpam impulsione. **J**ob. xxvi. **E**cce gigantes gemunt sub aquis. **I**bi moral. xvij. **I**psa occupatio secularium dignitatum facilioribus vitis tanto premittitur quanto maioribus curis grauatur. **H**umanus enim animus deuitare peccata utinam valeat vel quietus. **E**ccl. xi. ne in multis sint actus tui. vnde etiam a bonis occupationibus antiqui magnates abstinuerunt: ut patet de Diocletiano et Maximiano: qui dimisso imperio: vitam priuatam elegerunt prout legitur hystorie tripartite libro. ij. c. liij. **E**t Item antiqui philosophi et sapientes: a talibus abstinuerunt ut patet in libris eorum. vnde Socrates: cum ab eo quereret: quare non in forensibus negotiis versaretur respondit. **Q**ue locus hic calet: ego nescio: et que ego calleo id est sapio: locus hic nescit. **E**go enim contemno que aulici ambiunt: et que ego ambio illi contemnunt: prout legitur in prologo Polierati. **S**ed libro saturnalium. c. i. dicitur: quod fuit Socrates grecus orator qui consimiliter respondit. **P**etentibus enim in conuiuio: ut aliquid de fonte ele-

R

S

T quētie proponeret: ait. Quod lo-
 cus hic et tempus exigūt ego non
 calleo. Que autez ego calleo: nec
 loco sunt apta nec tempori: noue-
 rant enim philosophi: occupatio-
 nes impeditiuas esse sapientie et
 veri studij: ideo se ab illis elon-
 gauerunt: et quieti vacauerūt. p-
 ut patet in gestis eorum. An scri-
 ptura dicit. Tempore vacuitatis
 scribe sapientiam: et qui minorat
 actu percipiet illam. Job. xxviii.
 Sapientia vbi inuenitur: Sequi-
 tur. **B**acharius loquit: non est mecū
Ibi mor. xxiiij. Quid maris no-
 mine nisi secularium mentium
 inquietudo signatur? Et p^o. nul-
 lus eam scilicet sapientiam plene
 recipit: nisi qui se abstinere ab oi-
 actionum carnalium fluctuatione
 contendit. **Q**ualiter autē san-
 cti patres fugerunt ad solitudines
 et elongauerunt se a mundanis
 occupationibus patet in vitis pa-
 trum: et libro qui dicitur paradī-
 sus: et vij. collationum col. prima
V de fabula **B**acharij de quodaz
 tonsore: qui pro ternis denarijs
 quemlibet detundebat: et sic pua
 mercede in acquirendo sufficiē-
 ter sibi providebat: et euz hoc: cē-
 tum denarios marsupio inferre
 bat scilicet in spatio temporis. au-
 diens autez: q^o in alia ciuitate q-
 libz dabat solidū vnū. p^onsione
X illuc iuit. **I**bi cum quolibet die
 multos denarios lucraret: om-
 nes expendebat: quia forte ibi

carissima. Quod ille cogitans: ait
 intra se: melius esse redire ad ci-
 uitatem vbi ex tenui questu: com-
 pleta corporis necessitate: exube-
 rantia quotidiana exercebat: q̄
 ymaginarium habere questū
 solidorū: vbi nihil exupabat. Sic
 ait **B**acharius meli^o est: tenuē
 solitudinis fructum tenere: vbi
 nulle cure q̄ lucra magna affe-
 ctare: que mundane cōuersatio-
 nis quotidianis defectibus cō-
 sumuntur. q̄ enī difficile est va-
 rijs occupationibus indulgere:
 et non pati dispendium vel in pu-
 ritate orationis: vel in tranquillī-
 tate contemplationis: vel in veri-
 tate locutionis: vel in perfectiōe
 operationis. bene nouerunt in ta-
 lib^o experti. **E**t q^o nllū decipi-
 untur in occupationib^o: estiman-
 tes vtilēs q̄ sunt nocīue: notādū:
 q^o est distrahi occupationib^o: et
 sic amittere temp^o dupliciter.
Interi^o scilicet. **E**t exteri^o.
Interi^o tripliciter. Quando. s.
 cor occupat. **E**t **E**l vāis memo-
 rationib^o de preteritis. **E**t **E**l s̄a-
 tasticis meditationibus: et auidis
 affectionib^o circa p̄ntia. **E**t **E**l
 fluctuosis tumorib^o de futuris.
 Job. iij. Qui edificant sibi solitu-
 dines. **I**bi mor. iij. **B**ens qua-
 si quendam populū patit: q̄ in so-
 lenti cogitationuz tumultu vastat.
 Et exemplificat de tumultibus
 cogitationum: quibus varia ho-
 minū genera occupant. **U**nde d

auaritia dicit. Cōsilia multiplicāt:
 ⁊ mentis sinum: cogitationū im-
 mēsitatib⁹ lat⁹ expandunt: in q̄-
 rum persona iob. viij. Cogitatio-
 nes succedūt mihi: ⁊ mens mea
 in diuersa rapit. Ideo Hier. iij.
 vsq; quo noxie morabunt in te
 cogitationes: vt enim ait Sene.
 epistola. lix. Nihil valet silentiū
 religionis: si affectus fremunt.
A Contra has occupationes re-
 mediū est: cor prout possibile est
 a talib⁹ absoluerē. Ecc. xxx. Con-
 grega cor tuū in sanctitate: ⁊ con-
 tine. ⁊ ipsam cor diligentē scruti-
 nio discutere: ⁊ a talib⁹ puluerib⁹
 mūdare ⁊ scopare procura. ps.
 Et meditatus sum nocte cū corde
 meo: ⁊ exercitabar ⁊ scopebā spi-
 ritū meū. ⁊ idez cor ad deū diri-
 gere: ⁊ simplicare. Sap. i. i sim-
 plicitate cordis q̄rite illū Job. v.
 Monne silui. Ibi mor. v. Silere
 est a terrenoz desiderijs cor re-
 stringere. **B** Ad h̄mōi occupa-
 tionū exclusionem fuit sanctorū
 patrū studiū. ideo se a mūdānis
 tumultib⁹ elongabant viuentes ī
 solitudinib⁹: ⁊ vacantes celestib⁹
 prout legit in vitis eoz. Job.
 v. Qui edificant sibi solitudines
 sibi mor. Solitudines edifi-
 care est: a secreto cordis: terreno
 rū, tumult⁹ expellere: ⁊ vna inten-
 tione eterne patrie: in amorē ge-
 tis intime anhelare. Trenoꝝ. iij.
 Sedebit solitari⁹ ⁊ tacebit. Sen.
 epistola. vij. Auarior redeo: am-

bitiosior: luxuriosior: crudelior: ī-
 humanior: qz inter homines sui
 ⁊ idem. Nil dānosius bōis mori-
 bus: q̄ in spectaculis residere: qz
 tūc facili⁹ vitia subrepūt. Sequit̄
 En⁹ mihi p̄ pplo est. Unde h̄sa
 occupari ē temp⁹ ammittere. iō
 cauendū ab eis. **C** Item exteri⁹
 inutiliter occupari est quadruplē
 citer scilz. **C** Vel in vana curiosi-
 tate studioꝝ. **C** Vel in varia flu-
 xibilitate multiloquioꝝ: **C** Vel ī
 numerosa diuersitate discursita-
 tionū. **C** Vel in multitudine se-
 cularium negotiationū. **C** Sūt
 enim aliq; vane ⁊ curiose studen-
 tes scilicet in eis q̄ non conferūt
 ad salutem. Aug. x. de trini. c. ij.
 Curiosus est: q̄ non ob aliquam
 causam notaz: sed solo amore ra-
 pit incognita cognoscendi. ⁊ in h̄
 difert a studioso: qz vt ait idez d̄
 vtilitate credendi: curiositas est
 cupiditas cognoscendi ea que
 nihil ad se attinent: studiosus v̄o
 ea que ad animum nutriendū li-
 beraliter ⁊ ordinabiliter pertinēt
 intentissime requirit. Unde d̄ sic
 studentibus ps. Corrupti sunt: ⁊
 abhominabiles facti sunt in stu-
 dijs suis. ⁊c. Ber. de gradib⁹ su-
 perbie in principio. Prim⁹ sup-
 bie gradus ē: curiositas. Sequit̄.
 Si videris monachū euagari: ⁊
 caput erectū aures portare suspē-
 sas: ⁊c. curiosus cognoscas. ⁊ p⁹.
 Qui seipm ignorat: foras mittit:
 vt pedes pascat. in pedis enīz pa-

scendis scilicet in motibus ordi-
natis se curiosus occupat. ¶ Ab
hac curiositate nobiles philoso-
phi precauebant. Sicut Socra-
tes qui totam philosophiam ad
mores corrigendos componen-
dosq; reflexit: ait Aug. viij. de ci.
c. iij. ¶ Plato elegit Achademia
ad studium: q̄ frequentē terremo-
tu concutebat: ut timore: discipli-
a libidine continerent: ait P. ap.
vnde Achademia: tristitia popu-
li interpretatur. ¶ et erat villa distans
vno miliario ab Athenis. Unde
et philosophia fm eundem: put-
dicit Isaac in distinctionibus est
tedium: cura: et sollicitudo mortis.
¶ Qualiter etiam sancti patres
occupationes vani studij excluderunt:
et ad cognoscendum deum: et
seipos studuerunt: et ad implenda
opere que audiebant aure: labo-
rauerunt: patet in vitis eor. Mo-
uerant enim scriptum. estote fac-
tores verbi et non auditores tm̄.
¶ Jac. primo. et factores legis: iusti
sunt apud deum non auditores.
¶ Et de abbate P. ambo. ix. histo-
rie tripartite dicitur: q̄ cum esset
sine litteris accessit ad quendam
vt doceret. Qui euz audisset ver-
sum illum: dixi custodiam vias
tuas vt non delinquam et lingua
mea: non est passus audire secu-
dum versum: dicens intra se. Si
potero opere hoc implere sufficit
mihi hic versus tantum. Quēz
euz is qui versus sibi tradiderat

culparet: cur per sex mēses ad eū
non redisset: respondit. Quia ver-
sum illum adhuc opere non im-
pleui. Postea v̄o: cū supuixisset
plurimis ānis: requisitus an ver-
sum illuz adhuc impleisset: respō-
dit. Quadraginta nonem an-
nis vixi et adhuc vix implere pre-
ualui. Sed econtra est hodie de
studentibus. Unde Sene. episto-
la. cvi. Quemadmoduz omnium
rerum sic litterarum intempātia
laboramus. non enim v̄te: sed
seole discimus. ¶ Itēz multi oc-
cupantur in varia fluxibilitate
multiloquiorum. Job. vi. Ad in-
crepandum: eloquia concinnitis
et in ventum verba proferitis. ibi.
mor. vij. in ventuz verba pferre
est: ociosa dicere. Sequit. Qui-
busdam se ruine gradibus defi-
ditosa mens in foueē lapsam im-
pellit. Nam dum ocio a cauere
negligimus: ad noxia puenim⁹.
prover. xvij. Qui demittit aquas
caput est iurgiorum. Ibi Greg.
aquam demittere est linguas in
fluxuz eloquij relaxare. Et post.
Quot enim superuacuis rebus
mens a censura silentij dissipat.
quasi tot rivis extra se ducitur:
qz per multiloquium exteri⁹ spar-
sa: vim intime cōsiderationis p-
dit. Nec redire interi⁹ ad sui co-
gnitionem sufficit: et sic hostibus
se exponit. puer. xxij. Sicut vrbs
patens: et absq; muroꝝ ambi-
tu: vir qui non potest in loquen-

do cohibere spiritum suum. Ibi
 Gregor⁹. Qui murum silentij
 non habet: patet inimici faculis
 ciuitas menti. Quā tanto sine la-
 bore hostis superat: q̄to ipsa cō-
 tra se per multiloquium pugnat.
 Idem dicit. ij. pastoral. c. xv. Et
 ad cohibitionem huiusmodi oc-
 cupationis in multiloquio stude-
 bant philosophi. Sicut Dicta-
 goras qui discipulis suis vsum lo-
 quendi per quinquennium inhi-
 bebat: ait Ambrosius primo de
 offi. et Seneca epistola. lv. Enī
 Ambrosius. Tacere nosce: q̄ lo-
 qui difficilius. Scio enī plures
 plus loqui cum tacere nesciāt. et
 tamen sapiens qui tacere nouit:
 quia vt loquatur multa conside-
 rat scilicet quid: cur: vbi: quādo:
 dicat: ait ibi. Vbi ponit exempla.
 Si non cohercetur ripis suis: ci-
 to lutus colligit amnis exundās.
 Habet enim habenas suas men-
 tis sobrietas. Laque⁹ aduersarij
 sermo noster est: vt min⁹ ipse ad-
 uerteretur. Quod enim loquimur
 excipit inimicus: et quasi gladio
 nostro nos vulnerat. ex vbi. n.
 tuis cōdemnaberis: et ex verbis
 tuis iustificaberis. Qualiter
 autem sancti patres studebāt ad
 huiusmodi cohibitionem: patet
 in vitis patrum libro. ij. c. de con-
 tinentia. vbi dicit: q̄ abbas Alga-
 thon portauit per triennium lapi-
 dem in ore: vt disceret taciturni-
 tatez. et c. de discretionē: ait senex

Si non tenueris linguam tuam
 quocumq; perrexeris nō eris pe-
 regrinus. Item occupantur
 multi inutiliter amittēdo tem-
 pus innumerosa diuersitate dis-
 cursationum. Hier. xiiij. c. hec
 dicit dominus populo qui dilexerit
 mouere pedes suos: et nō quieuit et
 domino non placuit. et hoc. quia
 mulier vaga idest cōcupiscentis
 trahit eos post cōcupiscentia sua
 prouer. vij. Considero vecordes
 iuuenem: qui transit per plateas
 Sequitur. Ecce mulier garula:
 et vaga: quietis impatiens: nō va-
 lens in domo consistere pedib⁹:
 nūc foris: nunc in plateis. et c. An-
 de signum est in religiosis nolens
 tibus quiescere sed per mundani
 euagari pro leuibus causis et in-
 utilibus: q̄ a suis concupiscentiis
 stimulantur et trahuntur: et q̄ nō
 sunt stabiliti firmiter i amor illi⁹
 veri bōi: qd est necessariū. Mag
 abdicatiōe concupiscentie et appetit⁹
 exteriorum erit aia quieta. Job.
 xxvij. Mare loquit: nō ē in me
 sibi mor. Quid in hac vita
 laboriosius q̄ terrenis desiderijs
 estuare? Et quid quietius q̄ nihil
 huius mundi appetere? Math.
 xi. Tollite iugum meū super vos
 Sequit. Et inuenietis requiē an-
 tibus vestris. Enī et ad quietez
 habendam ab huiusmodi discursi-
 bus principes etiam abstinebāt
 ait Sen. de breuitate vite: q̄ Dio-
 nysius Augustus: cui dii plura q̄

ditus pro patris indulget sepulchra. **B**ath. viij. que tamen honestius fiebat: quā ego ab intentione mortificationis accepte vel modicum ad bouē extrahendū patiar relaxari. Unde p3: quāliter fuit quietus mente et corpore. **M**az et mortem fratris ante annos quindecim et prope habitantis ignorabat: et quā feruens fuerit continuando quietem quam ceperat.

V **E**t multi occupantur amittendo tempus inutiliter in multitudine secularium negotiorū: ingrendo se et implicando in hūmā absque necessitate et utilitate: et faciendo domū orōnis. i. aiam suam domū negotiatiōis. **Jo.** viij. Nolite facere domū patris mei domū negotiatiōis **Discursu.** n. nūc ad palatia principū: nūc ad tēpla pōrificū: nūc ad fora mercatorū nūc ad spectacula vanitātū. **Quibus** dicit **Ecce.** xxviij. In multitudine negotiatiōis tue repleta sūt interiora tua iniquitate: et peccasti **E**t talibus autē negotiatiōib⁹: nisi quatenus cogit necessitas: vel pia utilitas debet se religiosus elōgare: considerans illud quod ait **Bardochens.** **De**ster. iij. quod non erat licitum indutū sacco: aulam regis intrare. Unde **Hiero.** epistola. xxxij. Si officiū vis exhibere presbyteri. si episcopate te vel opus vel honor delectant viue in vrbibus et castellis: et aliorum salutem: fac anime tue lucrū. Si

autem cupis esse quod diceris. scilicet monachus. i. solus: quid facis in vrbibus: que non sunt soloz habitacula sed multorum: **Sequitur.** **H**abet vnumquodque propositū principes suos. **R**omani duces imiteni **C**amillos: **S**abritios: **R**egulos: **S**cipiones. **P**hilosophi proponant sibi **P**ictagoras: **S**ocratem: **P**latonem: **A**ristotellē: **P**oete emulentur **H**omerum: **V**irgilium: **T**errentiū: **H**istorici **S**alustium **H**erodotum: **L**iuium. **O**ratores **C**iciliam: **B**raccū **D**emostenez: **T**uliū. **E**t vt ad nostra veniamus tempora: episcopi et presbyteri habeant exemplū aplos et aplicos viros: quorum honores possidentes: habere nitantur et meritum. **M**os igitur habeamus propositi nostri principes: **P**aulus. **A**ntonium: **I**ulianum: **H**ilario nem: **B**acharium: et vt ad auctoritatem scripturarum redeas: princeps noster est **H**elyas: noster **H**elyseus: duces nostri filij prophetarum: qui in agris et solitudinibus habitabant: et faciebant sibi tabernacula prope fluēta iordanis. hec ille. **U**nde hic notandum quod ob lucrum animarū conceditur episcopi et presbyteris esse in vrbibus. **E**t **I**dez epistola. xxxij. Interpretare vocabulum monachi. **Q**uod est nomen tuuz? **S**olus. **Q**uid facis in turba qui solus es? **I**deo **D**ugo in tractatu de. xij. abusionibus dicit. **S**exta abusio

A

B

est monachus curialis. Abi ait: Contingere solet: qd monachi curias frequentantes: causas audiunt: iudicia. perquirant: ad curias securiores recurrant: nec suas trā sed aliorum causas defendūt. Amant decreta consiliorum: nō secreta misteriorum. decreta non psalmos rumināt. Sequit. Laudari appetunt: eo qd pro multis loquuntur. Sed monachus multum loquens multum displicet. Hoc etiaz intelligendū est de oibus religiosis: nisi q̄tum cogit necessitas v̄ pia utilitas. ¶ Quāliter antez sancti patres se ab huiusmodi elongabant p̄ in uis patrum. li. ij. c. de quietā conuersatione. Abi ait Antonius. Sicut pisces in sicco moriunt: ita monachi vagantes extra cellā: v̄ cū sc̄larib⁹ morātes: a q̄tis p̄posito resoluantur: Et ibidem d̄ tribus monachis fratribus: quorū vn⁹ elegit. litigantes pacificare: secūdus: infirmis ministrare: tercius in solitudine quiescere. Qui conuenientes: narrauerunt duo tribulationes suas et qui erat in solitudine. Qui ostendit eis aquam turbidam: ubi videre non poterant. vultus suos. Sed cum esset limpida facta: inspexerunt et viderunt sicut in speculo. Sic est inquit: qui in medio hominū consistit. Turbida enim mens nō videt peccata sua. Sed cū quiescit maxime in solitudine: tunc de

C

licita sua conspicit. ¶ Consimile exemplū ponit Grego. sup. Ecc. li. ij. Omel. xi. vi. qd aqua concussa ymaginem aspicientis nō reddit. Cum aut non mouet: tūc reddit. Sic est de anima. Et de huiusmodi occupationibus supfluis. Ecc. ij. Quid prodest homini de vniuerso labore suo: Lūcti dies eius: laboribus et erant pleni sunt: nec per noctem mēte gescit. Nonne hec vanitas? ¶ An Anselm⁹ de similitudinibus. Similitudo ē inter laborātes et molentes. Quidam eni quicqd molit in saccum reponit. Quidā partem vnā reponit: aliam negligentia in fluitū cadere sinit. Quidam totum vento exponit. Ideo in vespera aliter erit eis: qd qdā totum colliget: quidam nihil: quidam partem. Sic d̄ laborantib⁹. Flumē est decursus seculi: mane nostra natiuitas: vent⁹ vanagloria: vespera mors: molendinū labor seculi. Sicut enim mola circūtreca ad eundem locū semper reuertit: sic labor noster animis singulis ad consimile principuz reddit. et quidā sic laborantiū totam mercedem colligunt. quidā modicum: quidam nihil. Sic se occupantes. in laborib⁹ inutilib⁹ tempus perdunt. Sap. iij. Vanus est spes eorū et labor sine fructu. Ideo Ecc. v. Non auferi secum de labore suo. prouer. v. Ne des alienis honorem tuum: et annos

D

E

tuos crudeli. Sequitur. Ne labores
tui sint in domo aliena.

Capitulum quartum. De occu-
pationibus que videtur bone de
ordine.

Lij. enim sunt qui se oc-
cupant in bonis loquen-
do de bonis que dicuntur

F bona: quia de genere bonorum: et tamen
quia illa bona deordinant perdunt
tempus sic laborando: saltem quo
ad retributionem eternam. Quod
contingit septem modis. **¶** Vel
propter prauitatem: et culpam ope-
rantis. Gen. iij. Caym offerebat
de fructibus terre munera domi-
no. Et tamen sequitur: quod ad mu-
nera eius dominus non respexit: sed ad
munera Abel. **¶** Ibi Grego. mor.
xxij. Ex dantis corde id quod datur ac-
cipitur. Ideo prius dicit. Respe-
xit ad Abel: deinde ad munera.
Non enim Abel ex muneribus
sed ex Abel munera placuerunt.
Ibidem Caym homo vel eius munera
non respexit. quia scilicet ipse displicuit.
Isay. i. Cum multiplicaueritis ora-
tiones vestras: non exaudias etc.
Sequitur enim causa. **¶** Manentis
vestre: sanguine plene sunt. **¶** Item
occupationes et labores deordinantur:
et a mercede frustrantur ratione
vanitatis anime mouentis ad ope-
randum. Sicut cum quis operatur
bona que sunt de genere bonorum
vanagloria mouente. **¶** Mat. vi.
Attendite: ne iustitiam vestram
faciat coram hominibus. etc. Alioquin

mercedem non habebitis. Ipsa
enim vanagloria: de bono facit ma-
lum. Sicut cum datur elemosyna pro-
pter vanam gloriam. ait Augustinus.
contra Faustum. iij. Et qui sic ope-
rantur tempus perdunt: quia pre-
mio frustrantur: sicut Virgines sa-
cie. **¶** Mat. xxv. **¶** Item deor-
dinant occupationes laborum ob
arrogantiam et iactantiam cordis
ipsius operantis: ut patet de phari-
seo Luc. xvij. qui dicebat. Ieiuno
bis in sabbato. etc. Sed fructu suo
frustratus ob iactantiam cordis. Job.
xxxix. Iustitia indutus sum. **¶** Ibi
beatus Grego. de phariseo isto mor.
xxix. Quot labores vno percus-
si vitio ceciderunt. Quanta bona
vnius culpe gladio sunt perem-
pta. Unde magnopere oportet et
bona spargere: et nos ab eis cau-
te in cogitatione custodire: ne si me-
tem eleuent: bona non sint: dum non
auctori sed elationi militant. **¶** **¶**
i. **¶** Mat. vi. Eleuatur elephantes
feriens qui sub illo occubuit: signifi-
cat quod arrogantia de culpa quam
superat eleuat. ait ibi. Job. xxij. Et
video: spiritus est in hominibus. **¶** Ibi
mor. xxij. Dicit Gregorius de di-
cto phariseo: quod absque iustificatio-
ne descendit: quia bene uolunt operum sibi
merita tribuens se pretulit publi-
cano: Et ibi sunt quattuor species
iactantie siue arrogantie. **¶** Qua-
rum prima est: dum bonum a seip-
sis habere estimant. **¶** Secun-
da dum datum eis desuper per su-

is meritis esse credūt. **T**ertia cum se iactant habere quod non habent. **Q**uarta cum despectu ceteris: singulariter uideri appetunt: quod non sunt: De quibus exemplificat bene. **I**tem deordinantur et a mercede frustrantur ex deordinatione intentionis dirigentis que qualificat opera: **A**mbrosio. i. de offi. **A**ffectus nomen imponit operi. **E**t **A**ug. epistola. xxxviii. **I**psa intentio diuersificat eadem opera in diuersis. **A**bi ponit exempla de deo patre qui tradidit filium et de filio qui tradidit semetipsum et de iuda qui tradidit ipsum dei filium. **I**dem epistola. iiii. contra **I**ulianum. **R**oueris non officijs sed finibus a uitijs discernendas esse uirtutes. **E**nde non solum qui bona facit ad sui ostentationem: ea perdit: sed qui facit ad aliorum contemptum et derogationem. **E**nde legit **D**ial. i. c. xxxviii. quod malignus spiritus peregrinum se simulans clamauit per ciuitates derogans fortunato episcopo in uespis dicens **E**cce quid fecit fortunatus. **P**eregrinum de hospitio expulit. **Q**uero ubi regescere hinc: et in ciuitate eius non inuenio. **Q**uod quidam audiens: inuitauit eum hospitio. **C**umque cofabularent: puerulum eius inuasit: et animam excessit. **E**t hoc ideo: quia ut dicit ibi **G**reg. multa uidentur bona que non sunt: quia bono animo non sunt. **E**nde hinc de lectatum esse non estimo gratia

L

M

hospitalitatis: sed derogatione episcopi. **S**unt enim qui bona facere student ut gratiam aliene operationis obnubilent: sicut iste: quem potius estimo ostentationi intendisse quam operi: ut meliora quam episcopus se cisse uideret. **I**tem deordinantur bone operationes: et ratione indebite executionis in operando maxime in operibus iustitie: **E**t quoniam quis facit ex crudelitate opus iustitie: quod debet facere ex equitate: ut in reorum diuinatione et punitione deuter. xvi. **Q**uod iustum est: iniuste exequere. **J**ob. xx. xviii. **C**arnilago illius quasi laminae ferree. ubi mor. **H**ostis noster tanta se arte palliat: ut culpas nostras: uirtutes fingat: ut inde quasi expectet premia: **E**nde dignus est eterna subire tormenta. **P**lerumque enim in uisceribus uitijs crudelitas agitur: et iustitia putat: atque imoderata ira. iusti zelum meritum credit. **S**imiliter effusio misericordia credit. tenacitas: parcitas: et pertinacia constantia: et sic de alijs: prout ibi enumerat. **A**n narrat **G**reg. iiii. dial. c. xxxv. de **P**etro famulo ecclesie maioris uiso in tormentis. **E**t requisitus cur ita esset: respondit. **H**oc ideo patior: quia si quid mihi pro fienda ultione uidebatur: ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio: quam obedientie seruiebam. **Q**uod sic fuisse: nemo qui eum nouit ignorat. **I**tem bone operationes de

N

O

ordinatur: et fructu priuatur rōne
idebiti finis. Sicut cū aliquis facit
bona ob honoz ambitiōem ob
lucris temporalis cumulationem
ob fauoris acquisitionem: vel ob
remunerationis hūane intētiōem
P Multi enim videntur bona fa-
cere: propter deum: q̄ tamē istis
finibus deordinant. Job. ix. *Ver-*
rebar oīa opera mea. **Abi Greg.**
Duo timenda sunt in bonis ope-
ribus: desidia: et fraus: Sequitur
Sed sciendum magnopere est:
q̄ desidia per torporem nascitur
fraus per priuatam dilectionem.
Illam enim minor dei amor exa-
gerat: hanc male mentem possi-
dens proprius amor creat. Fraus
dem in opera dei perpetratur: qui se
inordinate diligens: per hoc q̄d
recte agit ad remunerationis trā-
sitorie bona festinat. *Isay. xxxiii.*
Qui excutit, manus suas ab om-
ni munere. **Abi Greg.** vbi supra
Tres sunt munerum acceptiōes
ad quas ex fraude festinatur. scz
munus a corde: quod est capta-
ta gratia a cogitatione. **M**unus
ab ore. i. gloria per fauores. **M**u-
nus a manu. s. premium per da-
tionem. Et quibus omnibus iu-
stus excutit manus suas. Idem
dicit super *Eze. li. i.* *Om̄el. iiii.* *Jo-*
Luca. xiiii. Cum facis conuiuiz
voca claudos &c. Sequitur. Qui
non habent retribuere tibi. &c.
¶ Item deordinatur bona ope-
ra et perduntur: cōmissione culpe

sequentis: et labores deuastantis
Sunt enim qui bona agunt: sed
post per culpe cōmissionem om-
nia perdūt. *Ecc. viii.* Qui in vno
peccauerit: multa bona perdet.
Isti similes sunt congregantib⁹
bona sua in horreum: et postea il-
lud incendunt. Peccatum enī
ignis est vsq; ad consumationes
deuorans. *Job. xxxi.* Sunt etiā
similes custodienti omnes adit⁹
ciuitatis. Qui tamen per vnum
foramen hostes intrare sinūt: **Abi**
Greg. mor. ix. ponens exemplū
de phariseo. *Eze. xxiii.* Si auer-
terit se iustus a iustitia sua: et fece-
rit iniquitates oēs iustitie ei⁹ nō
recordabuntur. **¶** Ex dictis patz
q̄ tempus amittunt qui desidio-
sa ociositate torpēt: qui infructuo-
sis operibus distrahuntur: et qui
occupationes que de se bone sunt
deprauant et deordinant modis
dictis.

¶ Capitulum quintū. De tps ad
fructuose laborandū ydoneitate
Tudendum igitur ē: vti
liter occupari in tempe
diuinitus cōcesso ad fru-
ctuose laborandum ppter mul-
tas cōditiones. s. **¶** Ob prioris
temporis abusuam consumptio-
nem: et damnosam pditionem: et
ob iustam equitatem deo seruiē-
di it̄pe q̄d restat. i. *De. iiii.* Suf-
ficienter tempus ad volupta-
tem gentium consumandā. et ibi
ante. Non in hominum deside-

R

S

esse est: sed in uoluntate dei: ut quod
 reliquum est in carne uiuat deo.
¶ Item ualiter debet homo oc-
 cupari in tpe ob temporis pditi
 fructuosam redemptionem: quasi
 geminando et multiplicando fru-
 ctuosum laborem: ut tps pditus
 redimat: et pns no pdat. Ephe.
 v. **¶** Videte quo caute ambuletis:
 non quasi insipientes: sed ut sa-
 pientes redimentes tempus etc.
 Colof. iiii. In sapientia ambulate
 redimentes tempus. **¶** Item sic
 debet occupari homo ob tempo-
 ris a deo dati gratiam concessio-
 nem: et ingratitude deuitatio-
 nem. Et enim supra dictum est:
 tempus est res preciosissima ho-
 mini a deo pcessa ad dlicta eme-
 danda: et merita cumulada. **¶** **I**-
 abuti eo est periculosissima ingra-
 titudo. Valde enim piculosum e-
 abuti dono regio. Apoc. ij. Dedit
 illi tempus: ut penitentiam age-
 ret: et non uult penitere. Sequit.
 Ecce mittam eum in lectum etc.
¶ Item sic debet homo occupa-
 ri ob tps ad laborandum ydo-
 neitatem. Et enim dicit ps. Tps
 facendi dne. s. est nunc. i. Corin.
 vj. Ecce nuc temp⁹ acceptabile.
¶ Item debet homo sic occupa-
 ri ob fructus multiplicis futuri
 premij adeptionem. Nunc enim
 est tempus seminadi postea me-
 tendi. Que aut seminauerit ho-
 mo hec et metet. Gala. vj. Item
 nunc est tps aggregandi merita

in horrea cordis postea fruendi.
 Unde comparat tempori messis
 et estatis. Prover. x. Qui cogre-
 gat in messe filius sapiens est: qui
 aut stertit estate: filius confusiois.
 Comparat etiam diei. Unde Sal-
 uator in persona membrorum. Jo.
 iiii. **¶** Be oportet operari: dum
 dies est. Et. xij. Ambulate dum lu-
 cem habetis. **¶** Item est iugiter
 laborandum ob piam dei mise-
 rationem: in hoc tpe offensas re-
 mittendo. Nunc enim est tpus
 miserendi: postea iudicandi: ps.
 Cum accepero tps: ego iusticial
 iudicabo. In hoc enim tpe appa-
 ret mirifice misericordie dei: qui
 nuc est miserator et multum mi-
 sericors: sed post terrificie iusticie
 dei. Augu. de. x. cordis in princi-
 pio. Gaudemus ad dei miseri-
 cordiaz: sed timeamus ad dei iu-
 diciuz. Et post. **¶** Modo licet tibi
 cam tuam componere. Ante ul-
 timum dei iudicium compone cas-
 tuam: quia non potes fallere eum
 per falsos testes: vel fraudulenti-
 u deceptionum cauillatione: vel ar-
 tes lingiosas. Job. xviii. Fugite
 a facie gladij. Ibi mora. in
 fine uitari terror iudicis non nisi
 ante iudicium pot. **¶** Modo non
 cernit: sed p cibis placat. Cu uo
 in illo tremedo examine sederit:
 et uideri pot: et placari non pot:
 quia facta prauoz que diu susti-
 nuit tacitus: simul oia reddet ira-
 tus. Job. viii. Si equitas iudicij

querit: nō audebit phibere. **I**bi
 mora. viij. Ille cās examinat: q
 eas per alienum testimoniū nō
 explorat. **I**sa. xliij. Tacui semp
 filii: patiens sui. s. in pñti. Sicut
 parturiens loqr. s. in futuro. **I**bi
Breg. vbi supra. Parturiēs: cū
 dolore eicit qd̄ diu in abdētis cū
 pondere portauit. Post ergo si/
 lentium: sicut parturiēs loquet:
 quia qd̄ apud se nunc tacitus to/
 lerat in vltione iudicij quasi cū
 dolore manifestat. zelus enīz r̄ su/
 roz viri non parcat in die vindi/
 cte: neqz acquiescet cuiusqz preci/
 bus. **P**rouer. vj. **I**tem vtili/
 ter debet homo occupari in tpe
 ob enationem damnationis de
 amisso tpe. **T**re. i. vocauit aduer/
 sum me tps. **J**ob. xxliij. Dedit ei
 locum penitētie. **I**bi mora. xvij.
Qui accepta penitētie tpa con/
 uertit in culpam: distinctus i vlti/
 mis iudex impensa argumēta
 misericordie conuertet ad penā.
Sicut enim non peribit capillus
 de capite: sic nec momentuz de
 tpe qn̄ de eo deus rōnem inqui/
 rat: ait **B**er. **I**n qdā tractatu. Et
 sicut de omni vbo ocioso opoz/
 tet reddere rōnem. **M**athe. xij.
Sic de omni momēto tps ocio
 se expēso. **I**deo **E**ccl. 5o. Ope/
 ramini opus vestrum ante tem/
 pus. s. iudicij: quia omnia tēpore
 suo querent. **E**ccl. xxxvij. **Q**ui
 ergo multū de tpe accipit: r̄ mul/
 tum ex eo perdit: mala faciendo

r̄ a bonis ocīado est puer centuz
 annozuz: de quo. **I**sa. lxxv. puer
 centum annoz moriet: r̄ pecca/
 tor centum annoz maledicet.
Talis enim dicit centum anno/
 roz ob tps accepti diurnitatē:
 puer vero ob bonorum operum
 paucitatem: peccator centū āno/
 rum: ob malorum cōmissorum
 multiplicatē. **H**is igit cō/
 siderationibus a parte tps debz
 iugiter religiosus occupari. Et
 hoc vel opere virtuoso: vel opere
 meritorio. **E**t enim dictum ē: du/
 plex est ocium. s. desidie: r̄ vacua/
 tionis: quia ocium non est si nō
 omnino ratione vacuum est: ait
Ber. lib. de precepto r̄ dispensa/
 tione. **E**nī **M**oytes in ocio ope/
 rabatur: vt dictum est. **M**otā
 dum ergo: q̄ religiosus vacare
 debet ocio virtuoso: vel ad suorū
 interformz scrutinium r̄ curatio/
 nem: vel ad occultam cū corde
 suo confabulationez. **S**ene. epi.
 lxxj. **Q**ueris quid ocio facio? **A**
 licus meum curo. **E**t post. **C**um
 secesseris: non est tibi agendum
 quid de te loquant hoies: sed vt
 ipse de te loquaris. **Q**uid autem
 loquaris? **Q**uod hoies de alijs
 libēter faciunt. **D**e te apud te nul/
 la estīma. **S**equit. **I**d maxie tra/
 cta qd̄ in te infirmum sentis. **E**t
 ponit exēpluz. **S**icut quisqz no/
 uit co:poris vitia r̄ remedia sic r̄
 vitia aīe: quibus est adhibenda
 curatio. **E**t ibidem. **N**ihil dānz

E

F

G

ai nisi me. Et post. Sciū tibi cō-
 mendo: i quo maiora agis ⁊ pul-
 chriora q̄ que reliquisti. Eccle.
 xxxij. Precurre prior in domus
 tuam illic aduocare: illic lude.
H Item in hoc ocio debet eē ve-
 ritatis studiosa inquisitio. Aug.
 xviii. de ci. c. viii. In ocio: non
 debet esse inhers vacatio: s; aut
 inquisitio veritatis: aut inuentio
 Eccle. xxxij. Tempore vacuatis
 scribe sapiētiam. Item i hoc
 ocio debet esse anime supra se ele-
 uatio: ⁊ limpida dei cōtemplatio
 Isa. xvij. Quiescam: ⁊ confide-
 rabo. ps. Hacate ⁊ videte. Sen.
 de beata vita. Ociū philosopho-
 rum: maius est q̄ labor: quia ta-
 li ocio aia roborat ⁊ recreatur: vt
 dictum est. s. fm illud Lucani.
I Ocia corpus alunt: animus q̄si
 pascit illis. s. ocis ⁊ tuosis. Exo.
 xvj. Maneat vnusquisq; apud
 semetipsum. Nec ad hoc ociū
 confert solitudo loci: nisi sit ges-
 mentis ⁊ elongatio affectus a tu-
 multibus exterioribus. ait Sen.
 episto. cvij. Incipio toto animo
 studere. Non multuz ad hoc lo-
 cus cōfert: nisi se sibi prestat ani-
 mus: qui secretum in occupatio-
 nibus medijs si volet habebit.
K Si enim deest spūs nō adiuuat
 locus: ga si locus saluare posset:
 Sathan de celo non caderet: ait
 Grego. sup Ece. li. i. Omel. viii
 Ideo cauendum est i dicto ocio
 ne sit inhers vacatio: vt dictum

est: ⁊ derideat ab hostib⁹. Tre. l.
 Viderunt eā hostes: ⁊ deriserūt
 sabbata eius. Ibi mora. v. Ho-
 stes sabbata derident cum mali-
 gni spūs ipsi vacationis ocia ad
 illicitas cogitationes pertraunt.
L Sed non solum vacanduz ē
 tali ocio: sed aliquando occupan-
 dum operi meritorio: ⁊ vicissim
 qñq; vacare orationi: qñq; vtili
 studio: qñq; pio negotio: operi
 meritorio. Hiero. epistola. lxxij.
 Nūq; de manibus eius ⁊ oculis
 recedat liber: psalteriū discat ad
 verbum: oratio sine intermissiōe
 vigil sensus: nec vagis cogitatio-
 nibus. Sequit. Alma scientiam
 scripturarum: ⁊ carnis vitia nō
 amabis. Nec vacet mēs tua va-
 rijs. occupatiōibus. et post. Fac
 semper aliquid operis: vt te sem-
 per diabolus inueniat occupatū
M Idem episto. lxxvij. exercitiāus
 est spiritalibus cumultis semper
 animus. Sequit orationis istan-
 tia: illuminatio lectionis: sollicitu-
 do: vigiliarum diurnaruz ⁊ no-
 cturnarū incitāmēta sunt. **S**ū-
 mo tñ studio debet vacare reli-
 giosus orōni ⁊ diuinis laudibus
 Ad laudandū enīz deum sūt ho-
 mines creati. Deut. xxvij. Quas
 s. gentes deus creauit in laudem
 ⁊ gloriam suam. Et oz semp ora-
 re ⁊ non deficere. Luc. xviii. Si
 ne intermissione orate. i. Thel. vl-
 timo. ps. Benedicam dñm in oi-
 tempore. Et enīz dicit Crisosto.
 sup Math.

super *Matth.* omel. *xxii.* in. *fi.* continue orandum est. Si enim de oratione: sicut de respiratione. Sicut enim semper indigemus respiratione ad vite corporalis conservatione: sic et oratione ad spiritualis vite custoditionem. Et si non haurimus a deo: nostra est inculatio: horis tamen debitis non extinguendo spiritum deuotionis. *fm* illud *prime thes. vi.* Spiritus nolite extinguere. Et profecto: exolendo deo canonicas orationes in debitis horis: potest religiosus exercere opera utilia: administrare pia negotia: vacare circa salubria studia: ait *Augustinus* epistola. *xlviij.* Diu orare cum vacat id est cum aliarum bonarum actionum non impediunt officia: licet in eis desiderio sit orandum: non est improbum nec inutile. Sequitur. Non ab alijs curis et negotijs certis horis ad orandi negotium mentes reuocamus: verbis orationis nos admonentes etc. Unde *Glossa* super illud *Luc. xviii.* oportet semper orare: dicit. Semper orat qui bona agit. Nec desinit orare: nisi cum desinit iustus esse. Semper orat qui canonicis horis orat. Idem dicit *Glossa* super illud apostoli. Sine intermissione orate. Et de horis ad orandum deputatis per. Septies in die laudem dixi tibi. Et *Hieronymus* epistola. *lxxxviii.* Non ea que extra te: sed que intra te sunt considera preter *psalmo: um*: et

orationis ordinem. Quod quia hora tertia: sexta: nona vespere: medio noctis: et mane semper est exercendum: statue quot horis sacram scripturam debes adiscere quanto tempore legere: non ad laborem: sed ad delectationem et aie instructionem. Et post. Que sunt errata reprehende: que facienda constitue. Si tanta operum varietate fueris occupata: nunquam tibi longi dies erunt. Loquitur ad *Demetriadem* virginem. Unde *Beatus Hieronymus* ix. Quater in die confitebatur et orabat dominum. Nec est contrarium quod tunc orabant octo horis: et nunc ecclesia septem quod est quidam matutine et nocturne laudes pro duabus horis computabat. vel *fm* alios missa correspondet hore octaue. Interpolate igitur est orandum: et bene operandum. *Augustinus* epistola supradicta dicit: quod fratres in egypto habuere crebras orationes: sed breuissimas: et raptim quodammodo iaculatas: ne illa iugulanter erecta que oranti plurimum necessaria sunt per productiores moras euanescat: et hebetetur intentio. *¶ Capitulum sextum.* De matutinali oratione: et quare deus hora illa laudatur

Valiter autem his horis orandum est: prolixum est negotij explicare. Sed videtur occasio: pauca sunt premitenda. Et incipiendus est ab ora

Q

R

S

J

none que fit tempore matutinali
 scilicet media nocte: Que tūc cō
 uententer instituta est: vel in me
 moriam percussiois p̄mogeni
 torum egypti: et liberationis filio
 rū israel. Exo. xij. vel in memo
 riam natiuitatis domini que me
 dia nocte fuit: prout ostensum est
 beato Bernardo sicut legitur in
 vita eius. Dū enīz mediū silētiūz
 tenerent omnia: op̄s sermo tu⁹
 domine a regalibus sedib⁹ venit
 sap. xviii. ¶ Vel ad vigilandūz
 p̄ infidias hostiūz eo tempore in
 festantium. Mat. xxvi. Vigilate
 et orate: ne intretis in temptatio
 nem. ¶ Vel ad excutiendum sō
 nolentium torporem iuxta illud.
 Nam lectulo consurgemus. et c.
 ¶ Vel ad ammouēdū lasciuas
 desiderioz carnaliū. q. n. ebrii sūt
 nocte ebrii sūt. thes. v. ¶ Vel ad
 saluatoris imitationē: qui in ora
 tione pernoctabat. Math. xiiii.
 ¶ Vel ad diuine vltionis euasio
 nem. Math. xxv. Media no
 cte clamor factus est et c. ¶ Hac
 igitur hora debet religiosus sur
 gere ad deum orandum et laudā
 dum: strenue et agiler audito si
 gno ecclesiastico: sicut surgit mi
 les: audito regis edicto. ps. Me
 dia nocte surgebam ad p̄fitendū
 tibi. Et illud surgamus ergo stre
 nui. ¶ Item citissime et frugali
 ter Hiero. epistola. lxxxiiij. Mo
 dicus cibus et nunq̄ venter ex
 plens. Sequit̄. Ad orationē. n.

nocte surgenti non indigestio ru
 ctum faciat: sed inanitas. ¶ Itē
 letissime et gaudenter: qz citatur
 et vocatur ad loquendū cū deo.
 Sicut enim miles terrenus gau
 det cum vocat ad loquendū cū
 rege suo: multo magis miles spi
 ritualis idest religiosus gaudere
 debet vocatus ad loquendū reg
 eterno. Christus enim alogmuri
 cum oram⁹: eū audim⁹ cū diuis
 oracula legimus: ait Ambro. i. d
 offi. ps. Sumite psalmū iocun
 dum cum cythara idest oratiōis
 iocunditatem cum carnis mortifi
 catione. Sic autē surgēs religio
 sus: d̄z adire tēplū dei vel orato
 rium: quod est ad deum orandū
 vel laudandū deputatū: nisi fue
 rit vel labore fatigatus: vel debi
 litate corporis pregrauatus: v̄l oc
 cupatione vili prepedit⁹. ps. In
 ecclesijs b̄ndicite deo. Idē Ado
 rate dominū in aula sancta eius.
 ¶ Multa enim concurrunt ad
 excitandū deuotionēz orantis in
 loco sancto scilicet. ¶ Corporis
 xpi in altari p̄sentia. ¶ Sctōz
 in quoz honorem dedicata sunt
 altaria memoria. ¶ Angeloz
 assistentia: qz ibi p̄iuncti sunt p̄i
 cipes psallentibus. ps. i. angelis
 ait Bernar. in meditationibus.
 ¶ Fratrum comp̄sallentiūz vni
 tas et concordia. Unde Hugo p̄
 mo de sacramentis parte. ix. c. ii.
 Sacramenta sunt quedam loca
 edificate basilice: et determinata

tempora certa quibus fidelis populus congregetur: ut unitas promendatur: gratias reddat: et vota soluat. Sen. epistola. lxxvi. dicit: quod Pythagoras ait: alium animum esse intrantibus templū: et euicino considerantibus simulacra deorum: alium operientibus id est extra expectantibus ante fores. unde pie credendum est: quod deuotius oratur in locis sacris: et quod petit citius impetratur. Ecclesia enim est domus orationis. Math. xxi. Et domus dei ac porta celi. gen. xxviii. An Salomō orauit pro orantibus in templo: ut deus exaudiret eos. iij. Regum. viij. ut exaudias inquit ad dñm orationem quam seruus tuus orat in loco isto. Est autem orandum potius in ecclesia propter sex. unde versus. Sex lucrorum in syō: peregrinorum: instruor oro. Participo sacris: dñi de morte recordor. Adiuuor a sanctis: in quorum laude laboro. Suppositis autem mysterijs eorum que dicuntur in matutinis scilicet psalmorum: lectionum responsorium: et versiculorum: quod de his ex parte determinat in libro de ecclesiastico officio: que omnia sunt ad deuotionis incitationem: et instructionem in orando: prout dicit Hugo ubi. s. vi. quod in locis sacris deus nunc suppliciter exoratur: nunc consonis uocibus deuote collaudatur: ut uicissim fidelium corda nunc proponant ad requiem: nunc excitent ad deuotio-

nem. In ipsis quoque diuinis precationibus non eadem semper forma exhibetur collaudationis. Nunc psalmodie accedunt ad deuotionem. Nunc hymni et cantica ad diuinam excitant exultationem: nunc lectiones recitantur ad formam morum et honeste uite instructionem. Laudas ergo deum dictis modis primo precatur deum: ut labia eius aperiat implicans quod tempore somni clausa fuerunt a laude dei. Et quod deus operatur in nobis uelle et operari phl. Consequenter imporat diuinum adiutorium dicens. Deus in adiutorium meum. ut scilicet digne possit eum psallendo placare. orans autem et psallens: sollicite cauere debet a cordis distractione: et cogitationum inutilium uanitate et uarietate que immittuntur ab hoste: uel nascuntur ex uano corde: aut stimulantur a carne. Hostis enim orantes impugnat: et sedas cogitationes immittit. Nam tempore quo Abraam sacrificabat: descendebarat uolucres super cadenera: quas Abraam abigebat. gen. xv. per que significant cogitationes uane: que tempore orationis nascuntur in corde. Hec sunt musce morientes per dentes suauitate unguenti. Eccle. x. prout exponit Gre. mor. ix. Hec significantur per turbam: qua eiecta intravit Iesus Math. ix. ait ibi Gre. In quibus cogitationibus cor quasi extra effunditur et dissoluit: aut idem pastoralis. c. xv.

F Nil inquit est corde fugati⁹: qđ
 totiens a nobis recedit quotiens
 p̄ prauas cogitationes defluit.
 ps. Cor meū dereliquit me. In
 tempore orationis studendū est
 ad cordis collectionem: et varia
 rum cogitationum exclusionem.
 ij. Re. vij. Inuenit seruus tu⁹ cor
 suum: ut oret te. Ad inmissionē. n.
 cogitationū tpe orōnis: studiose
 laborant maligni spūs. Unde le
 gitur in vitis patrū parte prima
 de abbate Zachario: qđ eo orā
 te demon ad hostiū pulsans: ait.
 Surge eam⁹ ad collectā: vbi fra
 tres ad vigiliā congregati: expectāt
 te. Ille vō fallaciā esse diaboli in
 telligens: respondit. O mendax
 qđ tibi cū collecta? Et ille. Latet
 te adhuc? qđ nulla sine nobis col
 lecta agatur. Veni videbis opera
 nostra. et ille. Impet tibi deus: o
 demon. et abiit deprecans: ut de⁹
G sibi ostenderet hmoi veritatem.
 Et cum venisset ad collectā fra
 truz: vidit: p̄ chorū quasi pueros
 ethiopes discurrere. Mos enī
 erat ibi: qđ sedētib⁹ psalms: ab vno
 psalm⁹ dicere: alijs audientibus
 et aliqñ respondentib⁹. Quibus
 omnibus demōes illudebāt. v^l
 digitos in oculos p̄primendo: et
 tunc dormitabāt: vel in os: et tūc
 oscitabāt. Ante alios in mulierū
 spēs vertebantur: vel edificabāt
 in cordibus eoz parietes: vel iter
 agētes. Quod vidēs sanctū aiti
 exurge domine: et dissipentur in.

miel tui. Post orationes vō ex
 amināde veritatis gratia: vocat
 singulis inquisiuit: quas habue
 rant cogitationes: vel de mulieri
 bus: vel iter agendi: vel edifica
 di. Et singuli cōfitebantur tales
 fuisse cogitationes: vt ipse vide
 rat. ex quo intelligendū: qđ vane
 cogitationes tēpore orationis illu
 sionibus demonū fiunt: et ab eis
 qđ cor suum seruant: demones re
 pelluntur: vt dicit ibi. In ps. In
 matutino interficiebam omnes
 peccatores terre. Ibi Grego. sup
 Josue omel. viij. Demōes debe
 mus interimere: non eoz sub
 stantiam pertinentes: sed qđ op⁹
 eoz et studiū est: vt nos p̄care
 faciant: sine dubio: eozum inter
 tus est si nō peccem⁹. et post. Si
 omnes hos hostes dstruxerim⁹
 tunc diem festū dño celebram⁹.
T Itē orans et psallens: studio
 se laborare debet. ad eoz qđ orat
 et psallit intelligentiam et reueren
 tiam ait Ber. super Cant. omel.
 vij. Credim⁹: angelos astare orā
 tibz: et deo offerre preces. p̄ psal
 lentibus. In vsurpemus officiū
 quoz sortimur p̄ sortū: et dicam⁹
 cis psallite dō nostro. et audiam⁹
 eos vicissim respondentes. psallite
 vos sapiēter. vnde ibidē ome.
 xvij. psallendū est: vt nihil aliđ
 cogitet. i. cor. xiiij. Psallam spiri
 tu: psallam et mente. i. intelligen
 tia mentis: dicit glo. vt enī dicit
 Hiero. epistola. lxxij. Non dulce

K do vocis: sed mentis affectus que-
rendus est. vñ et cantus psalmodiarum
in ecclesia institutus est ad incitan-
dum piū affectum in populo au-
diēte: et cuitandū tediū in psal-
lente. ait Aug. ix. confes. in princi-
pio. Quātum fleui in hymnis et cā-
ticis tuis suauē sonantis ecclie vo-
cibus. Et voces ille influebāt in
auribus meis: et eliq̄bat veritas
in cor meū: et ex ea estuabat me
affectus pietas: et currebāt lachry-
me: et bñ mihi erat cū eis. Seq-
tur. Tūc hymni: et cantici: et psal-
mi vt canerent: ne populus me-
roris tedio contabesceret institu-
tum est: et ex eo in hodiernum
diem retentum. hec ibi. ¶ Itē
psallens et orans ad plenam p-
nūciatōem: oīū q̄ psallit dō sol-
licite laborat: ne sillaba vel lra
omittatur: et ad pfectam appre-
hensionem omnīū que leguntur
tam lectionū q̄ rñsoriorū: ver-
siculorū: et bñdictionum: siue in-
terpellationū que a deo postula-
tur. et hoc reuerentia et alacritate.
Ber. vbi. s. omel. viij. Psallēdū
est reuerenter. Idem sicut cibus
in ore: psalmus in corde sapit: cū
non negligit anima: illū pterere
quibusdam dentib⁹ intelligentie:
ne forte integrū glutiat: et nō mā-
sum. Et idem plani⁹ omel. xlvij.
¶ Boneo vos pure semp et stre-
nue diuinis laudibus intendere.
Strenue: vt sicut reuerenter: ita
alacriter dño assistatis: non pigri

non somnolenti: non oscitantes
non vocibus parcentes: nō ver-
ba pscindentes: non integra trā-
siliētes: nō fractis et remissis vo-
cibus: muliebre quoddam balbe:
et de nare sonantes: sed virili vt
dignum est sonitu et affectu spiri-
tus voce depromentes. Si enī
homo exprīmēs aduersariorum
malitiam et ppriam miseriam: et
captans regis beniuolentia: pe-
tens d̄ aduersarijs victoria: et de
malis suis veniam: studet: exq̄si-
te loqui ante regem: nihil de con-
tingētibus omittendo: multo
magis orans et psallens ante re-
gem regum. 2c. ps. Quoniam rex
omnis terre deus psallite sapien-
ter. vnde versus. Non vox sed
votum: non musica: cordula: s3
cor. Nō clamor sed amor sonat
in aure dei. ¶ Et inde legitur lib.
de vniuerso demone cui nomen
Titivillus: q̄ apparuit. cum co-
phino apud quosdam psallentes:
colligēs sub specie micarū dictio-
nes et sillabas omīssas ab illis in
psalmodia. vñ versus. Fragma
verborū Titivillus colligit horū
Sicq; die: mille vicibus se sarcina-
nat ille. ¶ Et ibidē legitur: q̄ cū
quidam religiosi inordinate et in-
decenter psallerent: vnus ex ma-
lignis spiritibus: eorum turpen-
tē et indecentem psalmodiam irri-
sorie effugauit. ¶ Et libro mira-
culorū beate virginis legit: q̄ cuz
quidā monachus: in vigilia dor-

M

N

O

militaret: et ad gloria patri caput n̄
 humiliaret: apparuit angelus di-
 cēs. Flecte caput: quia dicitis gloria pa-
 tri. Et dyabolus ex alia parte. Nō
 flecte: nisi triplicez ruperis funē
P Hoc vidēs abbas et audietis ora-
 nit dices. Ne perdas ouem. funē
 deus aufer et hostem. Cui ange-
 lus. Libero captiuum: tu corripe
 desidiosum. psallite ergo deo no-
 stro psallite. etc. **I**tem psallens
 et orans debet esse puidens et la-
 borans ad cordis eleuationez in
 deum in psalmodia: et ad dei in-
 troductionem in cor. ait Grego.
 super Ezech. li. i. Vox psalmodie
Q cum per intentionez cordis agit:
 per hanc omnipotenti deo ad cor
 iter aperitur: ut intente menti vel
 prophetie mysteria: vel graz com-
 punctionis infundat. ps. Sacri-
 ficium laudis honorificabit me.
 etc. Idem. Cantate deo: psalmus
 dicite nomini eius. **I**nstitutio
 vero psalmodie ortū habuit a brō
R ygnatio. put legit. iij. hystorie. tri-
 partite. c. viij. vbi habet: quod ygna-
 tius Anthioceñ. ecclesie quartus episcopus:
 post Petrum: vidit angeloz cho-
 ruz: qui post antiphonā sancte tri-
 nitatis dicebāt hymnos. Hic mo-
 dus Anthioceñ. ecclesie. pbatus
 inde ad cunctas transijt ecclesias.
Consequenter fuit institutio
 roborata in ecclesia Mediolan̄:
 in qua excubabat pia plebs para-
S ta mori pro episcopo scilicet brō
 Ambrosio: ne populus: meroris

tedio contabesceret. **D**e psal-
 modia vero quod significet: et de eius
 utilitate habet ecclesiastice hierar-
 chie. c. iij. per totum. Et de modis
 psallēdi Aug. in tractatu de psal-
 modia. quod sit grata deo et accepta-
 bilis psalmoz deuotio: dicamus
 Et ponit exempla de patriarchis
 et prophetis: Sequitur. Cuius tali-
 bus psallimus et cōfitemur deo:
 quid hac delectatiōe locundius?
 Et sicut boni quicquid delectantur
 in serculoz varietate: et copiosita-
 te: ita anime nostre: lectionum et
 hymnoz exultatiōe multipli-
 ci saginantur. Interim mētes fabu-
 las intento sensu: vigilantī mēte
 psallamus: quod psallimus excogi-
 temus: nec deo displiceamus. Et
 post. Totum quasi in conspectu
 dei non hominum placendi stu-
 dio celebrare debemus. **Q**uā psal-
 litur: ab omnibus psallatur. Cuius
 lectio legitur. facta silentio ab oi-
 bus equaliter audiatur: ut legēte
 lectore nemo perstrepat. **E**t An-
 de de beato Francisco legitur: quod
 horas canonicas solitus erat nō
 min⁹ timorare deo soluere quod de-
 uote. Grauius enim: se putabat
 offendere: si quando orationi de-
 ditus: vanis fantasmatibus inte-
 rius vagaret. Cui recordat Aug.
 vbi. s. dicit. Non solū spiritu. i.
 sono vocis: sed mente psallam⁹.
 Quod psallim⁹ cogitemus: ne ca-
 pta mēs fabulis vel extraneis co-
 gitationibus laborē habeat isru-

etiosam. ¶ De utilitate quoque
 psalmodie in oratione Aug. ibi/
 dem dicit: quod in psalmis non inue-
 nies nisi quod facit ad utilitates:
 et edificationem: et eruditionem
 omnis sexus et etatis. h3 in psal-
 mis infans quod lactet: puer quod
 laudet: adolescens quod corrigat: iu-
 uenis quod sequat: senex quod pre-
 cetur. Et post. In his suaue me-
 dicamentum continet: iustitia ingeri-
 tur: iniquitas prohibetur: misericor-
 dia laudatur: mendacium dam-
 natur: dolus accusatur. Et ibidem.
 Psalmus: tristes consolatur: le-
 tos temperat: iratos mitigat. pau-
 peres recreat: divites ut se agno-
 scant admonet. ¶ Idem dicitur
 in vita sancte Theodori. ut enim
 dicit Cassiodorus libro de insti-
 tutis scripturarum. Psalterium
 est quedam celestis spera: et ut ita
 dixerim quidam pulcherrimus
 pavo: qui velut oculorum orbibus:
 et colorum varietate depingitur.
 paradysus quidam animarum: po-
 ma continens innumera: quibus
 suaviter mens humana saginata
 pinguescit. Varijs ergo modis his
 pomis est reficienda. Si orat: ora-
 te. Si gemit: gemite. Si gaudet
 gaudete. Si sperat: sperate. Si ti-
 met: timete. ¶ Qualiter autem va-
 rii psalmi diversimode ad oratio-
 nem conveniunt: ait Hugo de stu-
 dio orandi: quod in affectibus pieta-
 tis est virtus orandi. Sequitur. Ex
 affectu dilectionis canitur psalmus

Diligam te domine virtus mea.
 Ex affectu admirationis domi-
 ne dominus noster. Ex affectu
 congratulationis omnes gentes.
 Et in his omnibus est laudatio.
 Ex affectu humilitatis in te domine
 sperant. Ex affectu doloris. usque
 quo domine. Et affectu timoris
 Domine ne in furore tuo. Et in
 his est mixta querulosa depreca-
 tio. Ex affectu indignationis. Quid
 gloriaris. Ex affectu zeli. Deus
 ultionum. Ex affectu presumptionis
 bone: Judica me deus. Et in his
 est captatio benivolentiae. Et
 ad modum rethorum effectam est
 captare benivolentiam: vel a com-
 mendatione cause: vel ab adver-
 sarii iustificatione: vel a iudicis
 laudatione: vel a proprie persone
 commendatione: ut patet rethorica
 prima post principium: et secunda.
 Sic facit propheta in psalmis. ut
 enim dicit Hugo ubi supra. et Ambro-
 sius libro de mysterijs inittandis.
 Sicut oratores in causis primo in-
 cipiunt a laude principis: ut beni-
 volum eum reddant: deinde supplicat
 ut libenter audire dignetur tertio
 depromunt que postulant: quar-
 to sicut inceperant a laude prin-
 cipis: ita in eius laude desinunt:
 sic et in oratione ad deum. ¶ Pri-
 ma oratio habet laudem dei: et de
 oratio. ¶ Secunda est supplica-
 tio: ut audiat. et dicitur obsecratio
 ¶ Tertia desiderati petitio que de
 postulatio. Quarta gratiarum actio

A

B

C

3 4
 7 2

i. Thi. ij. Obsecro primo omnium
 fieri obsecrationes orationes: po-
 stulationes. gratiarum actiones.
Sed valde dolendum est: quod
 hodie communiter in ecclesia defi-
 cit modus prescriptus psallendi:
 quod psalmodia et cursorie desunt: et co-
 rrupte: et psallentes: desidiose: ne-
 gligenter: et fraudulenter psalmos
 dicunt: ut per se considerant: et cum
 temporalia omnia fiant cum sol-
 licitudine: deliberatione: et diligen-
 tia officium ecclesiasticum desunt sine
 reuerentia: diligentia: et aduer-
 tentia. Contra quos Hieremi. xliij.
 Maldictus qui facit opus domi-
 ni fraudulenter et desidiose. Frau-
 dulenter propter omissionem
 eorum que dicere debent. Desi-
 diose ob inuentionem quo ad mo-
 dum dicendi. **E**xpleta vero lau-
 de matutinali communi deus religio-
 sus ad cor recurrere in oratione
 priuata. Sicut enim consuetudo
 est: quod cum celebratur concilium vel
 capitulum generale primo expe-
 diunt negotia communia: deinde
 quislibet ad propria expedienda ne-
 gotia studet: et explicat presidenti
 aliquando supplicando pro indul-
 gentiarum relaxatione: aliquando postu-
 lando veniam de commissis aliquan-
 do dona petendo etc. sic religio-
 sus deus post matutinum ad consci-
 entiam redire: et in solitudine cor-
 diali colloqui deo suo. eius do-
 na gratuita recogitando: et gratias
 agendo: abusiones proprias de

bonis collatis: et dei mandatorum
 transgressionem deplorando: mul-
 titudinem peccatorum. et paucita-
 tem bonorum memorendo. etc.
Et hoc docet Hugo ubi supra. Re-
 uocemus ad memoriam bona:
 et post: oblitos sui admouit: auer-
 sos reuocauit: uenientes ad se be-
 nigne suscepit: penitentibus indul-
 sit: perseverantes custodiuit: stan-
 tes tenuit. lapsos erexit. De his o-
 bet cogitare dolendo: penitendo
 veniam postulando: diuine volun-
 tatis beneplacita faciendo: corde
 et ore dicendo. Miserere mei de-
 us. etc. Et enim dicit Aug. in ori-
 ginali. Qui magnam misericor-
 diae deprecatur: misericordiam magnam
 facit. Sequitur. Secundum mul-
 titudinem miserationum tuarum etc.
Multe enim miserationes tue.
At tendis contemptentes ut cor-
 rigas. Attendis nescientes ut do-
 ceas. Attendis confidentes ut igno-
 scas. sic supple et mihi fac. Nota
 de adultera que sola cum Iesu re-
 mansit in templo. Jo. viij. ubi Au-
 gu. Remansit vulnerata: et medi-
 cus. Remansit magna miseria:
 et magna misericordia. Sic debet
 homo exclusa turba cogitationum
 terrenarum: electa turba affectio-
 num carnalium: fugata turba mu-
 danorum appetituum: cum solo Ie-
 su remanere in templo cordis: et
 cum alloqui ut patrem: supplica-
 re ut iudici: interpellare ut aduo-
 catum: rogare ut amicum etc. **H**at.

D

F

E

G

H lli. Tolle grabatum tuum et vade in domū tuā. Quod est redire ad p̄scia: ait Grego. super Ege. li. i. omel. xij. Job. xxix. Cui dedi solitudinem locū. Ibi mor. xx. De solitudine cordis que tunc est: cum strepitus desideriorum terrenorum premuntur: cum ebullientes cure restringunt: cum motus importunorum cogitationum quasi circumvolantes mulce manu gravitatis abbigunt. Et tunc cum domino intra secretum paratur: Ubi per interna desideria silēter anima cum eo loquatur: ut extrahitur ab eodem super illud Apoc. vij. Factū est silentium in celo quasi dimidia hora. i. in anima contemplativa a predictis tumultibus. licet non plene propter corporis gravitatem abstracta. Sen. epistola vi. Argumētum translatis animi in melius est: scire vitia que prius ignoravit. Et ep̄sa. xvi. De corpore ad animū redeūdū est **M**at. vi: Clauso hostio ora patrem tuum. Aug. de psalmodia ubi sup̄. Patet tempus cum volumus privatim orare. Et de modo orandi bene Aug. ep̄sa. xliij. ad probā. per totum. Ubi ait. Absit ab oratione multa locutio: sed non desit multa precatio: et feruens perseveret intentio. Et post. Plerumque hoc negotium plus gemitibus quam sermonibus agitur: plus fletu quam affatu. Nimirum quia oratio est mentis devotio. i. in deum conversio

per pium et humilem affectū: fide: spe: et charitate subnixā. ait Hugo de studio orandi. ubi sup̄. Ipsa quoque oratio est ascēsus intellectus per diversa tēdentis petitio. ait Dionisius li. iij. c. xxiiij. et Greg. mor. xxij. Veraciter orare est: amarus in compunctione gemitus non verba proposita resonare
Capitulum septimū de laude divina hora prima.

Recreato corpore sobria quiete cum indignit: ut postea melius homo possit orare: et se virtuoso opere exercere iuxta illud Job. vij. Si dormiero dicam quando consurgas: ut religiosus laudes diurnas exolvere. i. mane hora prima a creaturis irrationabilibus stimulat. Tūc enim aves laudant deum ait Ambro. exam. omel. v. Et quia divina laus hora ipsa est convenienter instituta. Tunc enim respexit dominus castra egyptiorum. Exodi. xiiij. Tunc christus fuit Pilato presentatus. **M**at. xxvij. Et tunc apparuit **M**agdalene flenti ad monumentū. Jo. xx. Merito instituta est hora ista ad divinorum beneficiorum recognitionem. Ad operum a laude dei inchoationem. **M**at. v. Primum querite regnum dei. Et ad primitiarum illorum operum deo exsolutionem. Exo. xxiiij. Primitias frugum tuarum inferes in domum domini. Et ad laboris debiti exercitationem: quia ab ea hora ut homo la-

L

M

dormire. **Sec. xi.** Mane semina se-
 men tuū. **Cañ. vi.** Mane sur-
 gamus ad vineas. Unde ea hora
 exiit paterfamilias cōducere ope-
 rarios in vineam suam. **Math.**
xviii. Et qz laudantes deū debēt
 esse puri z mundi. **i. Thi. ij.** No-
 lo viros orare leuātes puras ma-
 nus. **Jo** in laude huius hore in-
 terponit. **ps**essio generalis: ad eo-
 rum absolutiones que nocturno
 tempore sunt contracta. z de hac
 hora **Biero. epla. lxxviij.** Post-
 q̄ oē t̄pus dīno debes consecra-
 re: nullam prorsus horā a spūali
 profectu vacuā eē p̄uenit. Cum
 qz tibi i lege dñi die ac nocte me-
 ditatio sit: dz altqz determinatus
 numer⁹ esse horarū: quo pleni⁹
 deo vaces. Sequit̄ **Optimuz** er-
 go est huic ore matutine deputa-
 re tempus: z meliorē ac puriores
 diei partē vsqz ad horā tertā ani-
 mā quottidie in celesti agone cer-
 taturā velud spūale quoddā: pa-
 lestre exercere gimnasiū. **Bo-**
dus enim pauperū mendicātiuz
 est mane surgere: ad hostiū patris
 familias pro elemosyna clamare
Consuetū est apud multos i ma-
 ne primo clamāti elemosynā dare
Sic dz religiosus q̄ est medicus
 z pauper ante deū. **Dis** enī orās
 medicus: ait **Aug. li. sermonū. ij.**
fmone. ij. Mane surgere dz hō
 ad petēda dōa dei: vt eū iueniat.
p̄. viij. Qui mane vigilauerit
 ad me iuciet me. **ps.** **Mane** exau-

dies vocē meā. z mane oīo mea
 preueniet te. z repleti sumus ma-
 ne misericordia tua.

Cap. viij. De institutiōe dīne
 laudis alijs horis. **f. iij. vj. ix.**

Consequenter est de⁹ lau-
 c dādus hora tertia: sexta
 z nona. Unde **Daniel**

tribus t̄pibus in die flectens ge-
 nua adorabat. **Dañ. vi.** **Ibi** ma-
 gister hystoriarū dicit: qz tūc ora-
 bant iudei. **f. hora. iij.** qz tūc dat⁹
 est eis decalogus. **Exodi. xx.** Ea-

de hora orat ecclia: qz tūc dat⁹ est
 spūs scūs **Act. i.** **In. vj.** orabāt

qz tē erect⁹ ē serpens ene⁹. **Nume.**
xxij. eadē hora orat ecclia qz tūc
 xp̄s ē i ligno suspēsus. **Luc. xxij.**

in. ix. orabāt. qz tē petra ddit aq̄s
 i cades. **Numeri. xx.** Eadē hora

orat ecclia: qz tūc de xp̄o lancea-
 to z mortuo fluxerunt sanguis z
 aqua. **Jo. xix.** **Enī Act. v.** **Idem⁹**

z **Joannes** ascenderūt in tēplum
 ad horā orationis nonā. **Ibi** ma-
 gister hystoriarū dicit. **Daniel.** tri-

bus horis orabat: z est consuetu-
 do firmata ab ecclia: qz eisdē ho-
 ris orat: tertia. **f.** qz xp̄s flagellat⁹

est: sexta: qz crucē ascēdit: nona:
 qz spm̄ posuit. **In** his at̄ horis dz
 religios⁹ dicit laudes dīnas plene

z itegrāl̄r nihil ōmittēdovt deū
 ē. **Tūc. n. tā eccliaſtic⁹** **qz** religios⁹
 obligati sūt ad exoluēdas laudes

dīnas s̄z ecclie psuetudinē. **Ec-**
cliaſtic⁹: qz viuūt de decimis z p̄-
 mittijs z pctā ppli comedit. **Osce**

2. Religiosus dicitur: quod videtur de ele-
 mosynis. Debitor enim tenet plene
 soluere debitum creditori. Ecclesia
 sic? igitur sic vult: quod decime et alia
 sibi soluantur a populo sine aliqua
 diminutione sic videtur laudes divinas
 pro eis exolvere: sine dictionis aut
 syllabe omissione. Aliter est: ista
 tera dolosa: que est abhominatio apud
 deum. puer. xi. Et vere tunc meda-
 ces filij hominum in stateris. Simi-
 liter religiosus vult quod elemosyne
 sibi promissae integraliter exolvantur
 id est videtur exolvere pro benefactoribus
 orationes ab ecclesia institutas. aliter
 dicitur ei illud. Math. v. Non
 exhibis donec reddas novissimum
 quadrantem. exemplum supra de de-
 mone colligente ommissa in laudi-
 bus divinis. ¶ Sed heu hodie ver-
 sus psalmorum sincopant. principi-
 um et finis vix dicuntur medium ver-
 sus labijs non tangit. id est potius est
 irritatio quam laudatio. exemplum supra de
 demone irridente corruptum cantum.
 ¶ Item psallens et orans dicere videtur
 horas pure: et sinceriter: nihil im-
 pertinentis intermiscendo. nec de va-
 niloquijs exterioribus in ore: nec de su-
 perfluis cogitationibus interioribus in
 corde. ut enim dicitur Alexā. Papa
 Epianus. orationis tempore cum deo
 loquitur. ergo non videtur loqui cum homine
 exterioribus vaniloquijs: nec cum fictis
 ymaginibus in corde superfluis.
 ¶ Est enim duplex verbum: interi-
 us. scilicet et exterioribus secundum Augustinum. ix. de tri-
 c. iij. et per exemplum sensibile. Si

enim loquens Papa de suis caria
 negotijs intermisceret impertinē-
 tia et vana: alloquendo omnem sup-
 venientem: potius papam provocare
 quam placare. id est timeant quod ho-
 ras canonicas interrumpunt: et va-
 niloquia intermiscunt ad impe-
 dimentum devotionis sue et aliorum
 vel fingunt in corde varia ymagi-
 nabilia: ne deum plus offendat quam
 placent unde Ber. in meditationi-
 bus in persona talium dicit. In mo-
 nasterio sepe cum oro non attendo
 que dico. Ore foris oro: sed men-
 tem vagantem: orationis fructu
 privo. Corpore interioribus: corde su-
 exterioribus: ideo perdo que dico. Et
 post Magna perversitas et insa-
 nia: quando cum domino maiestatis lo-
 qui presumo: et inconstanti mente
 aurem in oratione avertito: et ad ne-
 scio quas ineptias cor convertito.
 Sequitur. Loquitur mihi deus in psal-
 mis: et ego illi: non tamen cum psalmus
 dico attendo cuius sit psalmus. id est
 magnam deo iniuriam facio: cum cum
 seculo: ut precem meam exaudiat: quam
 ego qui eam fundo non audio. De
 precor: ut mihi intendat: et ego nec
 mihi nec illi intendo: sed quod dete-
 rius est imunda et vilis in corde ver-
 sando fetorem horribilem aspectui eius
 ingero. ¶ Unde legitur de sancto
 Severino Coloniae. episcopo: quod post
 mortem apparuit suo archidiacono:
 super cuius caput erat nubes
 ignea: guttas igneas distillans.
 Quod ille admirans querit: cur tanta

X

Y

esset pena punitus q adorabat vt
 sanctus. Qui ait. Quā dicebā offi
 cū cū clericis: supueniētib⁹ famu
 lis p negotijs. psueui diuinū of
 cū interrūpere: ideo sic affligor.
 Ad cū ille se nō credere diceret
 profecit guttā super ei⁹ brachiū.
 Quo clamāte preangustia: sana
 uit eū sua orōne dicens. Quid
 vides quātū apud deum possuz
 ¶ Item psallēs z orās dz dicere
 horas honorifice z reuerenter tā
 corā deo z āgelis psallens. ps.
 In cōspectu angeloz psallā tibi.
 In erecto corpore: alacri vultu:
 patulo sensu z ore psallat: nō ap
 podiādo: nec incuruādo: z hmōi
 exēplo beati francisci: de q̄ in vi
 ta sua. c. x. dī: q̄ lz egritudine la
 boraret nolebat muro vel parieti
 herere dū psalleret: sed orās sem
 per erect⁹ z sine caputio: nō giro
 uagis oculis nō cū aliqua sincopa
 horas canonicas psoluebat. ps.
 Stātes erāt pedes nostri i atrijs
 tuis hierlm. Et. s. clicus dicat il
 lud. iij. Reg. xvij. Ainit dñs i cu
 us conspectu sto. z sicut in exte
 riori hoie stat erect⁹ ita in interio
 ri. Job. xxiiij. Si dixerit ad ipsū
 s. cor. Ibi mor. xxiiij. Curuuz est
 cor cū ima appetit: erigū cūz ad
 superna eleuat: Cant. ij. Recti di
 ligū te. Rect⁹ n̄ ē sequēs dei vo
 luntatē ait Aug. super Jo. omel.
 xv. ¶ Item psallēs z orans dz
 psallere prouide z sapienter: vt di
 ctū est. s. s. itelligēdo z aduerten

do que canit: qd est psallere sapi
 enter. Unde de beato Francisco
 legi: q̄ grauiter se putabat offen
 dere: si quo mō orōni dedit⁹: va
 nis fantasmātib⁹ interius vagare
 tur: z de hoc habitū ē. s. ¶ Item
 psallendū est iubilatiue z gaudē
 ter. ps. Jubilate deo omis terra.
 Jubilus enī dī q̄ ineffabile gan
 diū mente cōcipit: qd nec abscō
 di pōt: nec sermonibus aperiri z
 nī quibūsdā motib⁹ pdi: lz nul
 lis pprietatibus exprimat. mor.
 xxiiij. Et ps. Beatus populus q
 scit iubilatiōē. Jubilate mōt eo
 laudez deo: per quos mōtes ele
 uate mente signant. ¶ Item psal
 lendū est tēperate z pgruenter. s.
 horis cōgruis z ordinatis: nisi cā
 legiptima quis sit p̄pedit⁹: v̄l pia
 utilitate occupatus. ps. septies in
 die. zc. Elspere z mane: z meri
 die. zc. ¶ Item psallendū ē aperte
 z intelligenter: vt. s. oēs intelli
 gāt: nō ore semipleno. Meemie.
 viij. Legerūt in libro legis distin
 cte z aperte ad intelligēdam. Et
 psallendū igit modis dictis dz q
 libet pro posse laborare.

¶ Caplm nonum. De missa au
 dienda.

In spatio v̄o itermēdio
 dz religiosus audire mis
 sam diei cū offō: qñ ē p
 pra assignata. Que missa fm ca
 nones dz hora tertia celebrari q:
 s. ea hora xps ad passiōē duct⁹ ē
 z spūs sanctus super apostolos d

E scendit: ut habet de conse. di. i. ex
cepta nocte natiuitatis dñi. Et tñ
mane celebrare: ne pp̄s sua de-
uotioe frustret: ut dñi ibi. Nec dñs
religiosus p̄pter missã peculiarẽ
ommittere qñ audiat missã d̄ die
put habet in sũma de casib⁹ lib.
liij. ti. de sacramentis nõ iterãdis
et extra de celebratione missarum
Uñ Apparatur in sũma vbi supra
Peculiarẽ. i. sp̄alem de aliq̄ san-
cto: aut de mortuis: de die v̄o: in-
telligo qñ dies pp̄riã missã habet
Argumentũ d̄ eos q̄b⁹ in dieb⁹
dñicis sufficere audire introitũ d̄ die
postq̄ celebrauerit d̄ beata v̄gie
vel alio sancto. Isti nõ audiunt
missam de die: qz missa dñi officii
um cũ canone: put dñi ibi. **L**e-
lebratio v̄o misse est in memori-
am dñice passiõis. **B**at. xxviij.
Hoc facite in meã p̄memoratio-
nẽ: put dicit **H**ugo de sacris: p̄-
te. viij. libri. ij. c. xliij. **Uñ** inter oia
sacra. hoc precipuũ esse p̄stat: qz
verum corpus xpi et sanguis nõ
solum ibi figurat s̄ etia continet:
ait **I**nnocenti⁹ de officio misse.
Et s̄ in hoc officio tanta sint
involuta misteria vt nemo ea
sufficiat explicare. put dicit idem
tñ vir religiosus et celic⁹ audiens
missã dñs saltẽ in generali cogitar
H **Q**uod ingressus sacerdotis in ec-
clesiam. representat xpi ingressus
in mũdũ: **Q**uẽ ingressũ etia in-
troitus in choro dicitur designat.
K **I**rieteleyson v̄o qd̄ interpre-

tatur dñe miserere significat po-
stulationem misericordie ab ipso
xpo: q̄ venit in mundus. **M**iere.
xxx. **D**ñe miserere nostri: te eniz
expectauimus. **E**nde nouies dici-
tur: ad designãdã humanã iper-
fectionẽ. **I**n numero eniz noue-
nario iperfectio designat: et in de-
nario. perfectio. **I**deo homo p̄tẽ
decimã deo dat: nonam sibi reti-
nens: ait **H**ugo. i. d̄ sacra. p̄te. xi.
c. viij. **C** **H**ymn⁹ angelic⁹ signi-
ficat angeloz congratulationes
de aduentu xpi in mũdũ. **L**uc.
ij. **O**ratio designat xpi suppli-
cationẽ p̄ mũdo ad patrẽ. **A**duo-
catũ enim habemus apud p̄zẽ
et. **E**t **I**o. ij. **E** **E**pistola signifi-
cat doctrinã apostolicã. **G**ra-
duale: p̄fectũ iustozũ de virtute i
virtutem. **E** **E**uangeliz doctri-
nam saluatoris. **A** **A**ltare: crucẽ
christi. **S** **S**estus sacerdotis cir-
ca altare: et ipsa consecratio signi-
ficat xpi immolationes in cruce.
C **C**orporis xpi eleuatio: xpi ele-
uationes in cruce. **O** **O**ratio do-
minica q̄ omnes antecellit qua-
drupliciter s̄m **I**nnocentium. s̄.
auctoritate datoris: breuitate ser-
monis: sufficientia petitionum:
p̄funditate mysteriorum impli-
cat et significat: q̄ a dei filio sunt
petenda a malis liberatio: et bo-
noruz omnium collatio. **Q** **Q**uod
aut dicitur et p̄sequenter bis agnus
dei miserere nobis: significat: q̄
petimus ab eo releuationem cor

I

K

L

M poris et anime. Et quod dicitur tertio dona nobis pacem: significat: quod ab eo petimus tranquillitatem eternitatis. ¶ Quod ultimo dicitur ite missa est significat dimissionem populi ad propria. Quasi dicat hostia missa est ad deum pro vobis: redire potestis ad propria. De his autem mysteriis bene Innocentius de officio missae: et Hugo ubi. 3. et lib. 8 officio ecclesiastico. Ex dicitur per 3: quod multi nesciunt audire missam: quia exeunt chorum: vel dum euangelium legit: vel oratio dominica dicitur vel antequam corpus christi eleuetur.

N Tunc enim deberent facere petitiones suas ad deum: ex quo dignatus est descendere in altari verus deus et homo. Isti sunt similes fugientibus de concistorio intrante summo pontifice: vel de palatio: intrante rege: quoniam deberent sua negocia pertractare. Hoc dico de eis qui non audiunt aliam missam vel exeunt sine causa legitima.

¶ Qualis autem esse debet missam celebrans: et qualiter ante missam se debet iudicare patet. i. Cor. xi. Probet autem seipsum homo: et sic de pane illo edat etc. Et de periculo indigne celebrantis: ibi. Qui manducat et bibit indigne etc. propter. xxiiij. Quando sederis ut comedas cum principe: diligenter attende que posita sunt ante faciem tuam. Quod exponit Augustinus super. Jo. omel. lxxxviii. De mensa sacratissima altaris domi

ni: ubi corpus et sanguis christi apponitur. In qua mensa sedere est humiliter accedere: ait ibidem. Accedens enim debet esse plenus sanctimonia et immaculatus. Levit. xxvi. Homo qui habuerit maculam non offerat panem deo. ¶ Debet esse ornatu virtutum decoratus. ps. Sacerdotes tui induant iusticiam. Unde sacerdotes legales lauabant se ante ingressum tabernaculi. Exodi. xxx. Et induebant saccis. Exodi. xxviii. ¶ Debet esse omni concordia pacificatus. Mat. v. Si offers munus tuum ad altare etc. ¶ Debet esse supra se eleuatus: quia angelus domini exercituum est. Malach. ij. Et sic cum seruida deuotione: tubili exaltatione: et perfecta dilectione accedit. Eccle. viiiij. Hade comedite in letitia panem tuum: et bibe in gaudio vinum tuum: et sic celebrans amplius in christum immutetur et deficiatur. Hugo. viij. Confes. in persona christi Tibus sum grandium. Cresce et manducabis me. Non tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue: sed tu mutaberis in me. ¶ Unde de pena indigne celebrantis dicit libro qui dicitur paradus quod cum ad sanctum Zachariam venisset sacerdos quidam caput habens excoiatum et quasi consumptum ut curaret. Hanc sibi deo dederat gratiam curationum: non tamen ab eo visus est vel susceptus. Et cum staret: ut sui miser

reretur: nūdit: q̄ non erat dign⁹
curari: quia fornicatiōe pollutus
sacra mysteria celebrarat. Iō sic
crucifabatur. Sed si promitteret: q̄
ut sacerdos nūc̄ mysteria di-
uina contingeret: posset deo iuua-
te medicinam accipere. Qui cū
vocatus esset ac p̄misisset: nūc̄
se fungi sacerdotis officio: sed q̄
inter laycos semper staret: crimi-
ne p̄fesso imposuit sibi manus ⁊
curatus ē. De vtilitate vero mis-
sarum legitur dialogorum. iiii. in
fine.

¶ Capitulum decimū. Quod re-
ligiosus se debz vtiliter occupat.

¶ Is vero spacijs inter me-
dijs inter horas p̄dictas
debet religiosus occupa-

Rri vel in studio vtili: sacraz lectio-
nem audiendo: vel per se acqui-
rendo: ⁊ inuestigando. Lectiōe
enim instruimur: oratione men-
damur: ait Iſido. iij. de summo
bono. c. viij. ⁊ Augu. super Iōā.
Om̄el. prima. Lectio ē sicut ole-
um in flamma. Si est ibi quod
nutriatur nutrit: crescit ⁊ perma-
net. ⁊ Dama. ad Iō. episto. i. Le-
ctione velut quotidiano cibo ali-
tur ⁊ piguescit oratio: ⁊c. ⁊ Alter-
natim audire debet sapientiores
⁊ studiose inuestigare. In audiē-
do enim imprimatur ipsa veritas
intime ⁊ intense ait Hieroni. epi-
stola. xxxv. Et est in prologo bi-
blie. Habet nescio quid latentis
energie vna vox: ⁊ in aures di-

scipuli de auctoris ore transfusa
fortius sonat. Unde prout dicit
Iſac lib. de elementis: cum pla-
tonis obitus appropinquasset: ⁊
ad se discipuli cōuenissent: ait q̄
audire magistros magis appli-
cat intētionibus rerū: q̄ conside-
rare in libris. Liber enim nō of-
fert rem: sed tantum formas ex
vna parte: magister vero offert
plures formas s̄m varios gest⁹
suos: ⁊ ex pluribus partibus re-
spondet. **¶** Similiter in studen-
do solertius inquiriū veritas ⁊ in-
uenitur. Sene. epi. lxxxvj. Alit
lectio ingenium studio fatigatus
non tñ sine studio reficit. Nec
scribere tñ: nec legere tantū. Se-
quitur. Alterum altero temperā-
duz: vt quicq̄ lectiōe collectū ē
stilus redigat in corpus. Et pōit
exemplū: q̄ alimenta q̄ diu sunt
integra innatāt stomacho: ⁊ oneri
sunt cum vero mutata sunt: in
vires trāsunt. Sic ⁊ que hauri-
mus audiendo vel studēdo: nō
patiamur integra esse: sed coqua-
mus: ⁊ in ingenia ibūt. In quo
studio p̄videri debet: q̄ certa sit
lectio: q̄ vt ait Sene. episto. xlvj.
Lectio certa prodest: varia dele-
ctant. ⁊ Ber. ad fratres de mōte.
Certis ipib⁹ ⁊ horis: certe est le-
ctioni vacandū. Fortuita. n. ⁊ va-
ria lectio: ⁊ quasi casu reperta nō
hædificat: ⁊ leuiter admissa leui-
ter recedit a mēoria. S̄z cert̄ in-
genijs immorandū est ⁊ assuefa

T

V

X

ciendus est animus. Sequitur
 De quotidiana lectione aliquid
 quotidie in ventre memorie de
 mittendum est: q̄ fidelius dige-
 ratur: et rursus reuocetur et cre-
 brius ruminet: q̄ proposito cō-
 ueniat: q̄ intentiōi proficiat: q̄
 detineat animus: ne aliena cogi-
 tare libeat. Sepe audiendus est
 de lectiōis serie affectus et formā
 da oratio Sene. ep̄. a. ij. Distrā-
 hit librorū mltitudo: ita q̄ cū lege-
 re non possis q̄tuz habueris. sa-
 tis est h̄re q̄ legis. Sed inquis.
 Et modo hūc librum euoluer̄ vo-
 lo: modo illum. R̄ideo. Fastidi-
 entis est stomachi: multa degusta-
 re. Que varia sunt et diuersa in-
 quietant nō alunt. Et studiū iu-
 nat affectuosa oratō. ait Ber. vbi
 s̄. q̄ oratio lectionem interrup-
 pit: nō tamen interrumpēdo im-
 pedit: q̄ priorem ad intelligen-
 tiam animū restituit. Torus aut̄
 studiū religiosi tēdat ad augmē-
 tum religionis et deuotiōis. Ber.
 in meditationibus. Nichil aliud
 docet me tota scriptura: nisi reli-
 gionis vnitatem seruare. Ego mi-
 ser et miserabilis citius curro ad
 lectionem: q̄ ad orationem. Li-
 bentius volo legem q̄ missas au-
 dire. De hoc cassian⁹ lib. v. Col.
 de abbate Theodoro dicit: q̄ cū
 explicationem obscure questiōis
 inquireret nec attingeret: septem
 diebus et noctibus in oratione in-
 fatigabilis perstuit: donec solutio

nem deo reuelante percepit. Idē
 de institutione scripturarū dicit.
 Et Monachum cupiētem ad scri-
 pturę noticiāz pertigere nequaquā
 debere labores suos erga com-
 mentariorum libros impendere. s.
 totaliter: sed oēm mentis indu-
 striā et cordis itētionē erga emen-
 dationē vitiorū detinet. Quib⁹ ex-
 pulsus: cordis oculi q̄si sublato ve-
 lamine passionum: scripturarū
 sacramenta contemplantur. Et
 ponit exemplum de oculis corpo-
 ralibus: et lumie visibili. Sapiē.
 vij. Optati et datus est mihi sen-
 sus. Et ceteris aut̄ horis quibus
 nō vacat̄ religiosus orationi vel
 studio ociositatem debet cauere
 et bona opera exercere: put dictū
 est supra. Ber. vbi supra. Nūquā
 ociosus sit fu⁹ dei: q̄uis ad deū
 feriat⁹ sit: quippe nomen tam
 suspectum et vacuum et molle: rei
 tam certe tam sancte ponendum
 non est.

¶ Capitulum vndecimū. Quali-
 ter accedendū est ad refectionē.
 Is aut̄ peractis accedē-
 dum est ad refectionem
 corporum corruptibiliū
 vt conseruent et roborent ad ser-
 uendū deo. Hac enim intentio-
 ne debet vir sanctus ad corporis
 refectionem accedere. Et no. q̄
 in accessu ad mensam debet esse
 dolor et iterna lamētatio. ¶ In
 progressu sobria fragilitas et pro-
 uida discretio. ¶ In egressu vō
 diuina laus

recessit. Et solidum recuperauerunt philosophi: dato scio panis. **I**dem legitur. iiii. coll. collatio e iiii. sub alijs verbis: ut habetur: quod senex quidam disputans cum philosophis sub colore problematis hoc expressit. Multis inquit creditoribus me pater meus reliquit obnoxium. Sed ceteris soluens: ab eorum molestia liberatus: vni satisfacere quotidie solvendo non possum. Et querentibus solutionem: rñdit. Multis fui vitijs constrictus: quibus tanquam molestissimis creditoribus omnem substantiam abiciens satisfeci: atque ab eis absolutus sum. Castri-margie vero stimulis carere neque nec licet eam redigerim: in paruum modum vim quotidiane impulsione euado. Sed necesse est perpetuis uentionibus perurgeri atque inexplebile inferi vecigal. Cuius exactionis quotidiane cum molesta consideratione merito cum luctu debet homo ad refectioez accedere. Sic Tobias cum luctu sumebat panem. **K** Consequenter debet esse discretio et sobria frugalitas in processu: siue v su et hoc multipliciter. **P**rimo ut sit gula et omnium eius specie-rum abdicatio exclusio. Job. xxx. Clamorem exactoris non audit. **E**bi mora. xxx. dicitur: quod per exactorem signatur venter: ut dictum est. Cuius clamor non est audiendus: gulam restringendo. **C**u-

ius species sunt quibus. **T**el tempus preveniendo: ut Jonas. i. Regum. xiiij. **T**el cibos lautiores appetendo: ut populus carnes desideras in deserto. Numeri. xi. **T**el cibos accuratius preparando: ut filij Israhel. i. Regum. ij. **T**el mensuram excedendo. ut Sodoma. Eze. xvi. Hec fuit iniquitas Sodome. x. **T**el nimis ardentem appetendo: ut Esau gen. xxv. unde vsus. **P**re prope laute nimis ardentem et studiose. Sic Jonathas populus Sodoma et sevrus sacerdos. **A** quibus omnibus speciebus oportet frugaliter precauere. Ecc. xxxi. Super me sam magnam sedisti. Sequitur **M**tere quasi homo frugi his que tibi apponuntur. **I**tem puida discretio: ut sit alimentorum corpus inflammantium debita subtractio. Corpus enim est ut fornax ardens maxime iuvenile. Alimenta sicut fomenta inflammantia. Ideo cauendum: ne subministrentur nimis inflammantia ratione castitatis vel qualitat. **D**iero. ad Eustochium epistola. xxxij. Vinus et adolescentia duplex incendium voluptatis. Quid oleum flamme adicimus: Idem epistola. lxxxvij. Quicquid inflammare corpus potest: quod fomentum voluptati suggerit fugiendum est amore castitatis. Et epistola. xciiij. ad firiam de viduitate seruanda. **N**o Ethne ignes: non vulcana tellus

non viscus & olympus tantis ar-
 doribus estuant: vt iuueniles me-
 dulle vino plene: & dapibus in-
 flammate. ¶ Et qz vinum & car-
 nes inflammant: iō ab eis antiq
 abstinebant. Hiero. ij. s. Jouiñ.
 Esus carnū & potus vini: vētris
 qz saturitas: semiaria sunt libidi-
 nis s̄m illud Comici. Sine cere-
 re & baco friget Venus. An nar-
 ratibi: Jouis prophetas non so-
 lum a carnibus: sed a coctis cibis
 abstinuisse: prout fert Euripides
 Et de sacerdotibus egypti narrat
 qz semper abstinnerunt a carni-
 bus & vino. Et qz Athenien. aria
 precepta in templo erāt deos ve-
 nerādos: honorandos patres: &
 carnibus non vtendum. ¶ Itēz
 necessaria est discretio: vt sit con-
 cupiscentie insidiantis cauta ve-
 nitatio. Gregorius vbi. s. volu-
 ptas sub necessitate se paliat: vt
 eam vix quis etiam perfect⁹ dis-
 cernat. Et. ix. mor. in fi. Discretio-
 nis moderamie carnis cura ser-
 uanda est: vt seruiat: & minime
 principetur: ne quasi domina ani-
 mum vincat: sed subacta: mētis
 dominio quasi ācilla famuletur.
 Et Augu. ix. confessionum: hoc
 me docuisti deus: vt quēadmo-
 dū medicamenta: sic alimenta
 sumpturus accedam. Sed dum
 ad quietem facietatis ex indigen-
 tie molestia transeo: in ipso transi-
 tu insidiatur mihi laqueus con-
 cupiscentie. Sequit. Cum salus

sit causa edendi & bibendi: adiū-
 git se tanqz pedisequa periculosa
 iocunditas: que plerunqz preire
 conatur: vt ei⁹ scilz cā fiat: qd salu-
 tis causa facere me dico vl' volo.
 Ro. xiiij. Curam carnis ne feceri-
 tis in desiderijs. ¶ Item discre-
 tio debet esse: vt sit hostis inclusi
 triumphalis deuictio. Gregori⁹
 mor. xxx. Neqz ad conflictuz spi-
 ritualis agonis cōsurgitur: si nō
 prius in nosipos hostis positus
 gula scilicet appetitus edomatur
 Sequit. In cassum s̄ exteriores
 hostes in campū bellū geritur. si
 intra ciuitatis menia insidiās ci-
 uis habetur. Unde princeps co-
 quorum destruxit muros Hieru-
 salez. iij. Reg. vi. i. anime vtutes:
 put dicit Hiero. super illud gal.
 v. Qui xpi sunt carnem suaz cru-
 cifixerūt. De quo hoste idē Hiero.
 epistola. lxxxij. Sic hostis in-
 tus inclusus est. Quocūqz pergi-
 mus nobiscum portam⁹. Sequit.
 Moderatus cibus: & nūqz
 vēter expletus triduanis ieiunijs
 prefertur. Et multo meli⁹ ē. quot-
 tidie qz raro satis sumere. ¶ Itēz
 esse prouida discretio in actu
 refectionis: vt sit carnis sub lege
 spiritus redactio: & ne sit eī vias
 dei vagatio. vt enim dicit Aug.
 li. sermonū: sermone pamo. Ca-
 ro: iumentum est: quod ē freno &
 fame domandum: qz de via que
 ducit Hierusalē. excludere cona-
 tur Hieronim⁹ epistola. xcij. Ca-

ro domāda est: vt sessorē spūm
 sanctū moderato atq; cōposito
 portet incessu. Libaria enīz r vtr
T ga: r onus asino ꝛc. Ecc. xxxij. r
 i. cor. ix. Castigo corpus meū. ꝛc.
 Quod exponit Gre. mor. xxx. de
 castigatione per abstinentiam. i.
 cor. xi. In fame r siti. ꝛc. **I**tem
 debet esse prouida discretio i vsu
 alimētōz: ne fiat viriū aggraua
 tio: r operum impeditio: s; sit ad
 opandū pmp̄tudo. Hiero. epi
V stola. lxxx. Libus sit olusculū r si
 milia: raroq; pisciculi: r ne prece
 pta gule longius trahā: sic semp
 comedas: vt semp esurias: r sta
 tim post cibuz possis legere: psal
 lere: r orare. Idē p̄mo. S. Iouin.
 Adesse debet rō: vt tales r tātas
 sumam⁹ escas. quib⁹ nec oneret
 corpus nec pregrauetur libertas.
 Luc. xi. Ne grauent corda v̄ra
 crapula ꝛc. **I**tem debet esse p
 uida discretio in sumptiōe alimē
 toz: ne p immoderantia p̄terita
X oporteat fieri p̄nialis maceratio
 siue disciplinalis castigatio vnde
 p̄ria p̄rijs curent: ait Gre. super
 euan. lib. i. omel. xij. r mor. xxiiij.
 in principio: Et vt p abstinentiā
 fiat reuersio in padisum: a quo di
 scessimus per gulaz appetendo li
 gnum vetitū. Per aliā. n. viā re
 uersi sunt in regionē suā. Mat.
 ij. vbi Greg. super euange. lib. i.
 omel. xi. Et regiōe nostra supbiē
V do inobediendo: visibilia sequen
 do: cibū vetitū gustādo discessi
 mus. Sed ad eaz necesse est: vt

flendo obediēdo visibilia p̄tem
 nendo: carnis appetit⁹ refrenādo
 f̄deam⁹. Hiero. epistola. lxxxiiij.
 Sollicite puidendū est: vt quos
 saturitas de paradiso expulit esu
 rics reducat. Mat. v. Beati qui
 nunc esuritis quia saturabimini.
Item magna ergo ars r solers in
 dustria necessaria est ad vtendū
 necessarijs in refectione corporali.
 Ideo phil. iij. Ego didici in qb⁹
 sum sufficiens. Sequit. **E**biq;
 r in omnib⁹ instructus suz. Scio
 saturari. ꝛc. **E**bi Grego. sup Ecce.
 li. i. omel. vij. Ars magna hec sci
 re: de qua gloriatur apls. **I**tem
 citare v̄o exempla sanctorū patrū
 de p̄dictis r austeritates vite eoz
 nobis modernis maior est cōsu
 sio q̄ laudatio. Nam in eis fuit
 alimentoz vilitas r austeritas.
 Quidam enīz viuebant herbis
 crudis. quidaz modicis fructib⁹.
 Quidaz siccis panib⁹ r aqua: vt
 patet in vitis eoz. Hiero. ad Eu
 stochium ep̄la. xxxiiij. De cibis r
 potibus taceo. cum etiam languē
 tes monachi aqua frigida vtant^r
 r coctū aliquid accepisse: luxuria
 sit. **H**ec ibi. **I**tem alimentoz
 erat eis impreparabilitas siue ru
 ditas. eoz enim erat studium: q̄
 alimenta sapores amitterēt. Sic
 beatus Sermanus qui cineres
 intermiscibat cibis ne saperent.
 r beatus Franciscus idem face
 bat. **H**ec salsam aliam querebāt
 q̄ famem r laborem. **U**n Ber.
 ad fratres de monte. **P**anis sur

furens: et similiter aqua: olera vlt legumina simplicia nequā res delectabilis est: sed amore xpi et desiderio interne quietis ventri bñ morigerato gratanter ex his satisfacere posse: valde delectabile est. Sequitur. Facillimū est et delectabile: adiuncto amoris dei condimento: fm naturā viuere et ponit exemplum de pauperib⁹ quibus est delectabile sic viuere.

B Item in eorum refectione erat teporis tarditas: qz vix aut raro comedebant ante solis occasum. Unde Hiero. ad Paulinū ep̄la xxxv. Sit viliis et vespertin⁹ cibis olera et legumina: interdūqz pisciculos p̄ summis ducas delictis. Qui enim xpm desiderat: et illo pane vescit: nō querit magnope qz de cibis preciosis stercus p̄ficiat. Quicqd post gulam nō sentitur: idēz sit tibi quod panis et legumina. Unde in vitis patruz li. ij. c. de continentia: ait solitarius. Nunq̄ vidit me sol manducantem.

C Item erat refectionis eorum raritas. Quidam enī comedebant semel in biduo vlt triduo. vñ lib. 9 dicit paradysus legitur de Pachomio sub quo erāt trecenti monachi: qz ali⁹ ieiunabat ieiunio biduano: ali⁹ triduo. Bacharius vō in angulo vno stabat vsqz in finem quadragesime non panem vel aquā gustās: non genua flectens: non in terra iacens: sed tantuz folia cruda die

dominica sumens. et cūibat ad nature necessaria nec os opiens nec alicui loquēs: sed corde orās et aliquid manibus efficiēs ibat.

D Item erat in eis alimentorum insensibilitas. Tibi enim delicati eis non sapiebant: quia sensus suum ad eorum saporem non conuertebant. vnde sancti patres nesciebant comedere carnes. prout legitur in vitis patrum. c. de continentia. Item erat in eis refectionis obliuiofitas. prout dicitur ibidem de abbate Sysoi: qz cū discipulus diceret ei: surge pater manduca. rñdebat. Nonne adhuc manducauimus? Cui cū discipulus diceret: non: aiebat. Si non manducauimus: manducemus. et ibi de abbate visitate aliū quibus cum apposuisset discipulus panes. manserūt sic vsqz ad diem alium hora sexta loquētes de spiritualibus. et tūc excitati comederunt.

E Item erat in eis circa opera vilia occupatio duz comedebant: ne intenderent cibo. Unde ibi d̄ abbate priore dicitur qz ambulādo comedebat. et interrogatus quare: ait se sic comedere: vt id non vt opus aliqd ageret: et vt comedēdo delectationē anima non haberet. Idem legē de abbate Hor libro. ix. hystorie tripartite. Qui forte idem fuit: s̄ binomius.

F Contraria vō sunt in modernis multis religiosis: q̄ rentibus in alimentis delictiosa

Gtem: accuratam preparabilitatez
 et sic de alijs. vnde Hieronym⁹
 epistola quadam in persona tali/
 um dicit. **M**atus in paupere do/
 mo: in tugurio rusticano: qui vix
 milio ⁊ cibario pane rugientē sa/
 tiare ventres poteram: modo si
 milam ⁊ mella fastidio. **M**oui ge/
 nera ⁊ nomina pisciu: in quo lit/
 tore collecta sunt. **C**aldeo sapor/
 bus auium: discerno prouincias
 ⁊ ciborum raritas: ac nouissime
 damna ipsa delectant. **E**t de tali
 bus Bernardus epistola. ij. de di/
 sciplina monachorum ad abba/
 tem Cluuiacen. **I**nter pradia q̄
 tum fauces dapibus: tantum au/
 res pascuntur rumoribus: quib⁹
 totus intentus: modum nescias
 in edendo. **E**t ibidez. **F**ercula fer/
 culis apponuntur: ⁊ cum pro so/
 lis carnibus: a quibus aliquoties
 abstinetur: grandia piscium cor/
 pora apponuntur. **E**t cum priori/
 bus saturatus fueris: si secundos
 scilicet pisces attigeris: videtur ti/
 bi non gustasse pisces. **T**anta q̄
 pe accuratatione ⁊ arte coquorum
 omnia apparatur: quatenus qua/
 tuor aut quinque ferculis denora/
 tis. priora non impediunt nouissi/
 ma: nec saturitas minuit appetitū
Pallatus quippe dum nouellis
 seducitur condimentis. paulatim
 dissuescit ad cognita. **P**ost ven/
 ter quidem tumescit oneratur: s; **v**
 varietas tollit fastidium. **E**t sub/
Idit. **Q**uis dicere sufficit quot mo

dis: vt de ceteris taceas: sola oua
 vexantur. versantur: durantur: li/
 quantur: q̄toq; vertuntur: sub/
 uertuntur: diuidunt: ⁊ nunc qui/
 dem srica nunc assa: nunc sarfa:
 nunc mixtim: nunc singillatim ap/
 ponuntur. **E**t qd hec omnia ni/
 si vt solo fastidio psalatur. **E**t p⁹.
Dum oculi coloribus: palatim sa/
 poribus aliciantur: infelix stoma/
 cus: cui nec colores lucet: nec sa/
 pores demulcent: duz omnia su/
 scipere cogitur: oppellus magis
 obruitur q̄ reficitur: ⁊ cum cre/
 bris ructibus se repletus indicet:
 nundum curiositas satiatur. **F**az
 vō de aque potu quid dicas: quā/
 do quidem nec vllō etiam pacto
 ad vinum aqua admittitur? **O**ni/
 nes nimirum ex quo monachi fa/
 cti sum⁹: infirmos stomacos ha/
 bemus: ⁊ necessarium apostoli d
 vtendo vino consiliū merito nō
 negligimus: modico tamē quod
 ipse permisit cur nescio p̄termis/
 so. **E**t vtiā vel vno solo vino
 p̄tenti essemus. **P**udet dicere s;
 pudeat poti⁹ acitare: ⁊ si pudet
 audire n̄ pudeat emēdari. **V**idat
 in vno prandio ter vel quater se/
 miplenum calices reportari qua/
 tinus diuersis vinis magis odo/
 ratis q̄ potatis: non taz haustus
 q̄ attractis sagaci approbatione
 ⁊ oculi cognitione: vnum tandem
 e pluribus quod fortius sit eligat
 hec Bernar. **I**dem super Cant.
 omel. xxxi. super illd. **Q**ui volue

rit animam suam saluam facere
 ꝛc. Quid hic vos dicitis obser-
 uatores ciborum: neglectores mo-
 rum: Hypocras ꝛ Socrates do-
 cēt: animas saluas facere in hoc
 modo. Christus ꝛ discipuli eius
 perdere. Quis vos e duobus se
 qui vultis magistrum? Manifestum
 se facit qui disputat. hoc oculo:
 hoc capiti: hoc stomacho nocet.
 Et post. Legumina ventosa
 sunt: caseus stomachum grauatur:
 lac capiti nocet: potum aque pe-
 ctus nō sustinet. ꝛc. Quare hoc
 est: vt totis fluminibus: agris: hortis:
 ꝛ cellarijs vix inuenire possis quod
 comedas. Puta queso: te monachum
 esse non medicum: nō de comprehensione
 iudicandum: sed de professione. ꝛc.
 Et quod timendum est: sunt aliqui qui
 fingunt se debiliores: medicinas euacu-
 ativas querunt: vt liberius ꝛ excusabilius
 delicatis vtant. De quibus bene
 Bernardus dicta epistola. Triunt: incolumes
 contentus solere deserere. ꝛ se in domo
 infirmorum qui non sunt infirmi
 collocare. Carnium esu: qui vix egrotis
 ꝛ debilibus ex regele discretionem pro
 virium reparatione conceditur: non quidem
 corporis inflammantis ruinam reficere
 pro commodo: sed carnis luxuriantis
 curam facere in deserto. Et post. Delicata
 nimis ē medicia: prius alligari quā vulne-
 rari: membrum non percussum

plangere: mundum suscepto ictu
 manus apponere: fouere vnguento
 vbi non dolet: emplastrum adhibere
 vbi lesura non est. Et non solum in
 sanctis claruerunt exempla predictorum
 sed etiā in philosophis. Unde Polycratu
 lib. viij. c. viij. ait Socrates: multos
 homines ideo velle viuere: vt edant
 ꝛ bibant: se autem bibere ꝛ comedere
 vt viueret. Unde ꝛ ferūt: Galienū
 decime diei abstinentiam loco medicine
 indicasse: vt dicitur ibi. Et Seneca
 gloriatur: quod post mensam suam
 non esset necesse lauare manus.
 epistola. lxxxv. Iō Hieronim. ad
 Helbiam. O miserabiles: quorum
 palatum non nisi ad preciosos cibos
 excitatur. Et epistola. xciiij. Infelices
 sunt: qui maiorem habent famem
 quam ventrem. Et Item non solum
 in philosophis exemplum abstinentie
 viguit. sed etiā in magnatibus. Ait
 Pol. vbi. s. d. Augusto Cesare: quod
 minimi erat cibi ꝛ vulgaris panem
 secundarium ꝛ pisciculos ꝛ ficus
 appetebat. Et de Scipione emiliano:
 qui in itinere accepto pane vesci
 solitus erat Iō tales diu viuebant
 ꝛ viribus vigeabant: sicut contrarium
 facientes: quod miserabiles naturam
 paucis contentam epulis suffocant.
 multos morbos ꝛ languores: ꝛ tandem
 festinatam mortem incurunt. Sen.
 epistola. xci. Antiqui medici
 dicit nesciebant dare cibum sepius

R & vino fulciri venas cadentes. Me
 sciebant sanguinem minuere: &
 diurnam egrotationem balneis
 sudoribusque laxare. Non enim ne
 cesse erat circumspicere multa au
 xiliorum & remediorum gratia.
 cum essent periculorum paucissima
 Nunc vero quod longe processerunt
 cause valitudinis: innumerabiles
 esse morbos non miraberis. Co
 quos numerosa. Morbos multos
 multa fercula faciunt. Medici
 na quondam: paucarum scia fuit
 herbarum: quibus sicut fluens san
 guis vulnera paulatim sanantur
S Deinde in hanc peruenit tam mul
 tiplicem varietatem. Nec mirum
 tunc illam minus negotii habu
 buisse: firmis adhuc solidisque cor
 poribus: & facili cibo nec per arte
 voluptateque corrupto. Qui post
 que cepit: non ad tollendam sed ir
 ritanda fame queri: inuente sunt
 mille conditure: quibus auiditas
 exticaret. Inde palor: & nervorum
 vino madentium tremor: & mise
 rabilior ex cruditatibus quam ex fa
 me macies. Inde in tota cute hu
 mor admissus: distensusque veter
 dum male assuescit plus capere quam
 poscit: cogitur putrescere sumpta
 non coquere. Deinde que sedi pe
 stilentisque sunt ructus que fasti
 ditum sui exalantibus ventre: in
 uitis ingesta visceribus per os red
 dunt. Quid capitis vertiginem di
 caz: quod oculorum auriumque tormen
 ta: cerebri estuatis imutationes &

Innumerabilia febrium genera: aliarum
 impetu seuerius: aliarum tenui peste
 repentium: aliarum cum multo hor
 rore. membrorumque cassatione ve
 nientium: Quid alios referam: inu
 merabiles morbos? Immunes
 erant a malis istis antiqui quod nu
 dum se delitijs soluerant: Sibi im
 perabant: sibi ministrabant: cor
 pora sua aut opere aut labore du
 rabant. Excipiebat eos cibus: quod
 non nisi esurientibus placere pos
 set Itaque nihil tunc opus erat ita
 magna medicorum suppellectili
 nec tot ferramentis & pirdibus
 Poterant enim vicijis simplici
 bus obstare remedia simplicia.
 hec ille. ¶ In sumendis vero ne
 cessarijs de religiosis seruare or
 dinem & modum: ut non solum
 corpus intendat reficere alimentis:
 sed & animam spiritualibus hortame
 tis. Ber. ad fratres de monte. Cum
 manducas nequaquam totus man
 duces: sed corpore refectione su
 mente: mens omnino suam non
 negligat: sed de memoria suauit
 tatis dei vel scripturarum aliquid
 quo pascat meditando: aut me
 morando secum ruminet & dige
 rat. Sequitur. Seruandus est mo
 dus: ne effundat animum sum
 comedens super omnem escam: ob
 seruandum ne ante horam ob
 seruanda quietas. etc. Ideo statu
 tum est a sanctis patribus: quod reli
 giosis corpora reficientibus lega
 tur sacra lectio: qua anime reficient.

Unde de Origene dicitur: nūc sum
 plisse cibum sine lectione: prout
 dicit Hieronimus epistola .lxxxvij.
C In exitu vero vel egressu a re-
 fectione: debent laudes deo ero-
 lui. et gratiarum actiones pro col-
 latis beneficiis. Unde et Salua-
 tor postquam secit pascha cum discipu-
 lis: hymno dicto exiit in montem
 oliuarum. Math. xxiii. Ad cuius
 imitationem religiosi debent
 adire ecclesiam que est mons san-
 ctus completa refectione: ut deum
 laudent. Edent enim pauperes:
 et saturabuntur: et laudabunt dominum.
 Et enim ait Hieronimus epistola .lxx-
 xliij. Nec cibi ante sumantur: nisi
 oratione premissa: neque a mensa
 receditur: nisi creatori gratie re-
 ferantur.

C Capitulum .xij. Qualiter se de-
 bet habere religiosus post refectionem.

H Is expletis debet religio-
 sus post refectionem ca-
 uere a gestibus leuitate: a
 multiloquio varietate a ludii et spe-
 ctaculorum vanitate: ne sit illius
 populi imitator. Exodi. xxxij. Se-
 dit populus manducare et bibe-
 re. et. Alium enim gestum debet ha-
 bere post cibum. scilicet maturiore quam
 ante: ut tollatur omnis excessus
 suspitio. prout dicit Hugo in sum-
 ma sua. **C** Item cauere debet a
 torpida ociositate: eo quod ea hora
 est homo pronus ad ocium et de-
 sidiam. Ad quam excutiendam
 debet vacare verbo edificatorio

vel utili studio. Hieronimus epistola
 lxxxvij. Statue tibi quod horis sa-
 cram scripturam legas: non ad la-
 borez. sed ad delectationem. Seneca
 epistola. xcij. Quo minus legas
 non te terreo: dum quicquid legeris
 ad mores statim referas. Illos
 compesce: marcentia in te excita
 solerta constringe: contumaciaz
 doma: cupiditates vera. Ad va-
 ces deuote orationi: et fructuose
 operationi: vel fraterne vel edifi-
 catorie collationi: exemplo sancto-
 rum qui talibus vacabant post re-
 fectionem: ut patet in vitis patrum
 per totum, et nunciam sit seruus dei
 ociosus. ait Bernardus. vbi. s.

C Capitulum decimum tertium. De lau-
 de vespertina.

H Is autem completis: sol-
 uende sunt laudes vesp-
 tine: ut offeratur deo sa-
 crificium vespertinum: in figura
 quod christus in mundi vespera homo
 factus: mundum redemit. Et
 congrue institutum est: quod ea ho-
 ra, quandoque psalmi decantentur
 ad laudem dei in figura quando
 quod vulnerum. que christus pro mun-
 do pertulit. Ideo tunc laudandus
 in psalmis et hymnis et canticis
 spiritualibus. Eph. v. et Col. iij. Et
 tunc et omni hora quando deus lauda-
 tur cor est ab exterioribus colligendum:
 moderandum: et preparandum.
 exemplo eorum qui cantant
 instrumentis musicis. Qui prius
 instrumenta et cordas proportiono

nabiliter temperant cum plectro exteriori: ut cordis temperatis et proportionatis: cōcorditer et dulciter ante magnates pulsent. Sic debet religiosus an̄q̄ cantet ap̄d deum: in corde suo conceptus et affectus moderari: et plectro discretionis proportionari: ut dulciter et cōcorditer cātēt corā deo. vñ in figura sanctorum Apoc. v. singuli habebant cytharas et phylas aureas plenas odoramentorū que sunt orationes sanctorū. Et per cytharas in quibus corde in ligno tendunt: corpora mortificata: et per phylas que sunt uasa pura: decora: lucida: preciosa setōz corda laudibus plena intelligant Ecc. xiiij. Ante orationem prepara animam tuam. ¶ Item hora vespertina qz principalior est p̄ matutinalem cauenda sunt multa. s. cordis distractio et euagatio de quibus supra in laude matutinali ¶ Et hoc propter dñe manifestatis presentiam. Unde Ber. i meditationibus. Cum ad orādū velpfallendum: ecclesiam intraueris. fluctuantium cogitationum tumultum extra relinque: curam qz exteriorē oīum penitus obliuiscere: ut soli deo vaces. Sequitur. Intende illi qui intendit tibi Audi loquentem tibi: ut ipse exaudiat te loquentem sibi. ¶ Itē propter angelorum presentiam. Unde sequit̄ ibi. Quoniaz preueniunt principes coniuncti psal

lentibus prout exponit ibi de angelis et sicut anima est preparanda ante orationem canonicā: et in oratione seruanda queta: sic et p̄ ad defectus proprios dirigenda: et ad deum erigenda: postulando veniam de multimoda negligentia: et innumerosa deficientia que fiunt in laude diuina: s̄z documētum Saluatoris. Luc. xvij. Luz autez oīa benefeceritis: dicitē serui inuiles sumus. ¶ Melior enim fons orationis: q̄ principiam. Eccle. vij. ¶ Ecōtra est de multis qui vix stare possunt in ecclesia vsqz ad finem horarum. Quib̄ timendum est: ne ab hoste inde trahantur. Sicut de monacho beati Benedicti. ij. Dial. c. v. vbi dicitur: qz erat vagus nec in oratione poterat stare. Quod audiēs beatus Benedictus: accessit ad locum et vidit: qz puerulus niger eū trahebat extra: nec p̄mittebat stare in oratione. ¶ Consimiliter timendum est de multis: Et enim legitur .iiij. col. collatione. iij. triplex est causa quare nō habetur deuotio in oratione. vel ex negligentia: qz spine et tribulli sunt in corde vel ex hostis impugnatione. Vel ad probationem ex diuina dispensatione: ut perseuerantia et cordis desiderium cōprobetur. ¶ Cap̄z decimūquartū. de moderantia cene.

¶ Is completis si temporis congruitas et corporis

necessitas exigit: vt sequatur se/
 cūda refectio siue cena: que qui/
 dem est refectio post prandium
 ait Greg. super euā. li. i. omel. iij.
K Cena est conuiuium in fine diei
 et li. ij. omel. xvi. Post prandiu
 restat cena. Cum maiori ergo ti/
 more et dolore ad cenam est acce/
 dendum quā ad prandiu. Sancti
 enim patres ieiunabat biduanis
 et triduanis. ieiunijs: vel salte
 in fine diei semel cibum sumebant:
 vt habitum est supra. Et et vt di/
 cit Hiero. epistola. lxxxij. antiq
 monachi. s. cenobite cenas i pra/
 dia mutabant: ne ventrem cibo
 duplicato onerarent. et in epistola
 Platonis legit: qd non placet bis
 in die saturatum fieri Et ait Tul.
 v. tus. q. Et ideo nos moderni q
 cenas delicatas prolixis prandij
L superaddimus: timere debemus
 et etiam providere: vt sit cene bre/
 uitas: alimenti modicitas: in su/
 mendo sobria frugalitas: ne fiat
 ventris oneratio: corporis aggra/
 natio: virium ad exercenda debi/
 ta officia impeditio: et ne sequatur
 tempe oratiois indigestio. et som/
 nioru illusio. Oratius. Cena bre/
 uis iuuat: prope riuum somn⁹ in/
 herba. Hier. contra Iouinianu
 Comedendū est: et dormiendū:
 et digerendū: et post inflatis venis
 incentiua libidinis sustinenda qz
 luxuriosa res vnum. et c. prouer.
M xx. Sequit. Nec tales sumamus
 cibos: quos aut difficulter dige:

rere aut comestos magno labo/
 re paratos et perditos doleamus
 Olerum: pomorum: et legumi/
 num et facilior est apparatus: et ar/
 te impendium et medicorum non
 indiget. et li. x. coll. collatione. iij.
 Generalis continentie modus ē
 Et sūm capacitatem virium cor/
 poris et etatis tantum cibi sibi qui/
 libet cōcedat: quātum sustentatio
 corporis non quātum desiderium sa/
 turitatis exposcit. Sequit. Nec es/
 esce perceptio tam in vespertinis
 quā nocturnis orationibus tenuer
 leuemque sensum inuenire non fi/
 nit. Ideo sanctis comode. et vtili/
 ter hora nona refectiois temp⁹
 indulgendum est in quo reficiēs mo/
 nachus non solum in nocturnis
 vigilijs leuis et vacuus verū etiā
 in ipsis vespertinis laudibus di/
 gesto iam cibo aptissimus inue/
 nitur. Et enim di. Ber. ad abba/
 tem Cluutacen. Si ad vigilijs
 indigestum cogis: non cantus ex/
 torques sed plancum. **C** Con/
 tra multi faciunt: q cum non ha/
 beant refectiois necessitatē nec
 appetitum: nec in cibo sapore: ni/
 hil hominū: sumunt cibos: et ce/
 nant in corporis nocumentis: et
 officiorum debitoru impedimē/
 tum potius quā emolumentum. Et
 quod turpius est falsamentis: vt
 potius gule irritamentis appeti/
 tum prouocant: et famem quā non
 habent mendicant. De tali. Se/
 neca ep̄la. xxij. Querit non vt vē

trem impleat: sed farfiat. quomodo post saturitatem quoque esuriat quomodo sitis: in prima potatione sedatam reuocet. Unde Tul. v. tul. q. de Dionysio tyranno dicit quod cum cenasset: negauit se delectatum esse in cibo. Respondit coquus. Minime mirum: quod condimenta deficiunt. Qui cum quereret que essent illa. respondit. Labor: sudor: cursus: fames: sitis: Talibus enim lacedemoniorum epule condiuntur. Et voluptuosi enim querentes voluptatem. auferunt eas sibi: quod satiati non inueniunt saporem in cibo: sicut esurientes. prout exemplificat ibi dicit Dario. Qui fugiens vulneratus cum bibisset aquam turbidam: cadaveribus inquinatam: ait se nunquam totundius bibisse et hoc quod nunquam sitiens biberat usque modo. Et similiter dicit Plutarchus lomeo. cui cum pergenti egyptum datus esset panis cibarius nihil fuit visum sibi totundius eo: quod esuriebat. Et ab his ergo de ordinationibus cene cauere debet religiosus cuius est: nocte in dei laudibus vigilare. Et post cenam uero cauendum est ab omnibus que post prandium cauenda sunt: et illis uacandum quibus et tunc: de quibus dictum est: et multo amplius: ut sicut corporalis refectio est duplicata: sic et anime sit geminata. Cuius refectio est in deuota oratione uel sacra lectio: ne talia non cauenti dicatur illud Job pa-

uit sterilem que non parit. scilicet carnem: et uidue non benefecit. id est anime eam reficiendo sua refectioe

Capitulum decimum quintum de diuina laude in completorio.

Est ista accedere uel religiosus ad ecclesiam per soluedis debitis laudibus deo in completorio: qua hora sunt merito laudes deo soluende in memoriam agonie saluatoris: et orationis in ipsa agonia: quando. scilicet sudor eius sicut gutte sanguinis descendit. Luce. xxij. Et in memoriam reuersionis in sepulchro. Unde merito dicitur completorium quia tunc complete sunt septem laudes canonice in septima hora: uel creatori qui omnia condidit septem diebus: et eidem redemptori qui omnes reformauit septem sacramentis: et gratificauit spiritu septiformi: et ipsi beatificatori: qui beatificabit post hanc uitam que currit septem diebus: et dotabit beatificatos septem dotibus. scilicet quattuor corporis et tribus anime: laudes septenarie plenarie exoluantur. Nam per septem uniuersitas designat: ait Gregorius super euan. Omel. xij. Et est gratia septiformis. mor. i. Et in laudando hac hora potius quam alijs debet homo auertere se ab omnibus exterioribus: sequi ad laudandum deum reuertetur. An incipit Reuertere nos deo salutaris no-

ster &c. Ad innuendum q̄ quia fuit homo distractus per opera vite actiue i die: Luce. xij. Martha martha sollicita es &c. tūc d̄z inuocare dei auxilium & adiutoriu ad se auertendum ab illis: & conuertendum ad deum. Et ga non est speciosa laus in ore peccatoris. Eccle. xv. Antecedit cōfessio generalis ad cor abluēdu a cūctis pulueribus in operibus diei p̄ctis. Et cantādo diuinas laudes: tunc cauēda sunt que dicta sunt in matutinis. **T**his vero decantatis laudibus vacādu est diuinis orationibus: & celestibus meditationibus: ait Hugo in summa sua. Mox est tempus silentij & quietis: dies tempus laboris & operis. In noctibus debent homines esse secum: & aut fessa corpora somno reficere: aut orationibus & sanctis meditationibus se in silentio exercere. **I**n primis ergo redire ad cor suum religiosus debet tenendo sibi capitulum mētale. In quo capitulo ratio iusta debet stare loco presidentis: conscientia recta loco accusantis: cogitationes & affectiones ordinate & regulate loco testium: zelus feruens & constans timor loco executoris exequētis mandatum iuste rationis decernentis reus puniri. de quo Aug. de p̄nia. Constituto in corde iudicio: adsit accusatrix cogitatio: testis conscientia: carnis ex timor.

Inde qdam sanguis aie confitētis: per lachrymas estuat. & Ber. in meditationibus. Integritatis tue curiosus explorator: p̄digna discussione vitam tuam examina. **E**tende diligenter q̄tum proficis: q̄tum deficis: qualis sis in moribus: qualis in affectibus: q̄ similis deo: & q̄ dissimilis: q̄ p̄pe: q̄ longe: nō locorum intervalis: sed morum affectibus. **S**tude cognoscere te. Sequit. Redde tibi & si non semper saltem interdum. **R**ege tuos affectus: corripe excessus: dirige actus. **N**ihil in te remaneat indisciplinatum. **D**one omnes transgressiones tuas aī oculos: & sic teipsum plāge. **I**dem ad fratres de monte. **D**isce vitam tuam ordinare: mores componere: te iudicare: accusare: condemnare: nec impūitū dimitte. **S**edeat iudicās iusticia stet rea: & se accusans cōscientia. **N**emo te plus te diligit: nemo fidelius iudicabit. **D**ane p̄terite noctis fac a teipso examinationē & ventura diei tu tibi iudicio canonem. **N**espere diei p̄terite rationem exige: & supuenientis noctis fac inditionem: & sic districto nunq̄ lasciuie tibi vacabit. **Q**ui sic facit seipsum diiudicat: & dei iudiciuz euadet. i. cor. xj. Si nos metipso diiudicaremus &c. **J**ob xxxiij. **N**on ē in hoīs potestate vt veniat in iudicium. **I**bi mor. xxv. **E**st iudicium interius i quo

A sancti quicquid contra se impu-
 gnat eneruant. Ibi ante oculos
 suos omne quod desleant coacer-
 uant: Ibi tot patiuntur supplicia
 quot pati timet. Nec deest in hoc
 iudicio minister qui punit reos.
 Nam conscientia accusat: ratio iu-
 dicat: timor ligat: dolor excruciat.
 Sed quia multi hoc negligunt con-
 queritur dominus. *Isay. lviij.*
 Non est iudicium in gressibus eo-
 rum. *Job ubi supra.* Nunquid qui
 non amat iudicium sanari potest.
 In hoc iudicio manifestatur di-
 uine bonitatis miseratio in colla-
 tione bonorum donorum: et bene-
 ficiorum: et hominis peccatoris abu-
 sio de eisdem: et ex hoc eiusdem
 humiliatio: et iudicij futuri formi-
 datio et euasio. *Job in hoc iudicio*
 diuina honoratio. Honor enim
 regis iudicium diligit. Vere iudi-
 cium determinat causas: *prover.*
xxvj. Et quia tibi relucet dei boni-
 tas: bona homini conferendo: et
 hominis prauitas: eis abutendo
 ideo *puer. xxij.* Cogitationes iu-
 storum iudicia. *Sene. iij. de ira*
 in fine. Quotidie ad rationem re-
 dolendam vocandus est animus
B hoc faciebat *Sextius*: ut consuma-
 to die cum ad nocturnam quietem
 se recepisset. animus interrogaret.
 Quod hodie malum tuum sana-
 sti? Cui vitio obstitisti? Qua ex
 parte melior es? Desinet ira et mo-
 deratior erit. scilicet animus: qui sciet quot-
 tidie ad iudicem esse veniendum

Sequitur. Et hoc potestate quot-
 tidie. Apud me cum iudico: to-
 tum diem mecum scrutor: facta
 dictaque mea rememoror: nihil
 mihi abscondo: nihil transeo.
 Quare quicquid ex erroribus meis
 timeam cum possim dicere: vide-
 ne amplius hoc facias etc. Ex hi-
 ctis igitur debent confundi religio-
 si qui se non iudicant: nec facta sua
 scrutantur: cum gentiles audiunt
 hoc fecisse.

C Capitulum decimumseptimum
 Qualiter accedendum est ad lo-
 cum quietis et somni.

Reducto capitulo mentali
 completo in corde: et anima
 elenata per spem ad patrem mi-
 sericordiarum et deum totius con-
 solationis et inflammata diuina
 dilectione: quasi compulsa graua-
 mine corporis animam aggrauatis
 accedendum est ad locum quie-
 tis cum dolore et amaritudine: quia
 oportet dei laudes interrumpere:
 exemplo sanctorum. Unde in vi-
 tis patrum. c. de continentia dicitur
 abbatem *Danielem*: quod tota nocte vi-
 gilabat. Et volens circa mane pro-
 pter naturam dormire dicebat som-
 no veni serue male: et subripiens
 paucillum somni sedendo: statim
 surgebat. Intrans autem ad dormi-
 endum debet se fidelis munire
 signaculo crucis inuocando do-
 minum *Iesum*: et ponendo il-
 lum ut signaculum super cor suum
 et brachia ad demones effugan-

do seorūq; illusiones et insidias
 euadendas. Hiero. epla. lxxxviii
 Crebro crucis signaculo muni-
 as frontem tuam: ne extermina-
 tor egypti locum in te inueniat: s;
 primogenita que apud egyptios
 percunt in mente tua saluentur.
 Unde i vita beati Haymūdi cā-
 turien. legit: q; dum separaret se
 a socijs: sacris insistens medita-
 tionibus apparuit sibi puer cādi-
 dus et rubicūdus dicens. Salue
 dilecte mi. Quo mirante subun-
 xit. An me nō agnoscis: et ruz di-
 ceret se eum nō nosse: ait. Quo-
 modo hoc cum in scholis ad la-
 tus tuum sedeam: et tibi insepara-
 biliter sim cōiunctus. Respice i
 frontem meam. Qui aspiciens:
 vidit aureis litteris scriptū Iesus
 nazareus. Dixitq; illi: hoc ē no-
 men meum: qd tibi sit memoria-
 le in desiderio aie: qd diligenter
 et articulatiter nocte qualibet in
 prime fronti tue. Et per hoc cō-
 tra mortem subitanam munie-
 ris. Quisq; eni sic fecerit mor-
 tem subitanam nō videbit. Qui
 bus dictis disparuit. ¶ Consumi-
 liter intrans ad dormiendum dz
 esse celicis et diuinis cogitati-
 bus illustratus. Ber. ad fratres
 de monte. Inrus i somnum ali-
 quid tecum defer in memoria et
 cogitatione: i quo placide obdor-
 mias: qd ē somnare iuuat. Sic
 tibi nox dies illuminabitur: et nox
 illuminatio tua i delictis tuis: pla-

cide obdormies: i pace quiesces
 facile eutgilabis: et surgēs facilis
 eris et habilis ad redeundum in
 diem: vnde nō totius discessisti.
 Unde de origine: ait Hiero. epi.
 cvij. Nunq; ei venisse somnum
 nisi vnus e fratibus: sacris litte-
 ris personaret. Sicq; dormienti
 erit somnus delectabilis. Sōnia
 enim qnq; fiunt fm qualitatez
 eorum que vigilans cogitauerat
 Job. vij. c. Terrebris. me p som-
 nia. Ibi mor. viij. Cum somnia
 contingant aut ventris repletio-
 ne: aut inanitione: aut illusionē:
 aut cogitatione: aut reuelatione:
 cogitationes sanctiores: celestio-
 res: et tuosiores sequunt somnia
 blandiora: et delectabiliora. Job
 xxxij. Per somnum in visione
 nocturna. Sequitur. Aperit aures
 viroꝝ: et exaudiens eos instruit
 disciplina. Unde phus. i. ethi. in
 fi. Reprobat opinionem dicētū
 malos non differre a bonis nisi
 fm dimidium vite. s. tpe vigilie et
 nō tpe somni q est quies. Cōtra
 quos ait: q; meliora sunt fanta-
 mata iustoz q; quozumlibz: qā
 meliora fuerāt cogitata ab eis in
 vigilia. Ideo boni in somnis dif-
 ferūt a malis. Cui pcorat Aluic.
 lib. de anima parte q̄ta. di. Ho-
 minum quoddam est verbum
 somnium: qd fit cum hō cōsue-
 uit dicere verbum et vincere fal-
 sam ymaginationem. ¶ Vir autē
 religiosus somnum capiens: ho-

H

I

K

L nesse debet esse compositus: cauens ne somnus sit minus profundus et abortiuus: non tumultuosus non plixus. Ber. ad fratres de monte. Caue serue dei quantum potes: ne totus quicquid dormias: ne sit somnus tuus non quies lassus sed sepultura corporis suffocati: non reparatio sed spiritus extinctio. Suspecta res est somnus: magna in parte ebrietati similis. Sequitur

Quantum ad debitum continuum profectus: nihil temporis tam perit de uita nostra quam quod somno deputat. Et post carnalis uero et brutus somnus. s. et sicut dicitur letheus dicitur a lethe flumine infernali: qui secundum fabulas obliuio interpretatur ab hominibus est seruo dei. Et in uita beati Ber. legitur: quod si quis religiosum in dormiendo durius stertentem: uel minus compositum iacentem uideret uix patienter ferre poterat. Ad habendum uero somnum tenuem iuuat uictus et potus sobrietas. Et enim dicitur ibi: tenuis uictus somnus tenuis comitatur. Et dicta epistola. Sobrius cibum: sobriusque sensus sequitur sobrius somnus. Ecc. xxxi. Somnus suauis in homine puto. Item iuuat ad hoc bona precedens operatio Ecc. v. Dulcis est somnus operanti. Item ad hoc iuuat studiosa meditatio de diuina lege et cetera uirtute. prouer. iij. Custodi legem atque consilium. Sequitur

Si dormieris non timebis: ge-

sces: et suauis erit somnus tuus. Job xi. Securus dormiens requiesces: et non erit qui te exterrear. Et licet sic dormiens euigilauerit debet cor leuare ad deum orando et meditando: et aliquando surgere. Hiero. epistola. lxxxiij. Noctibus bis terque surgendum est reuoluenda: quae sunt de scripturis que memoriter retinentur. Sic autem dormienti somnus etiam ipse meritorius est: ait ibi Hiero. Somnus ipse sanctus est oratio nec uacat sanctis somnus a merito. Grego. mor. viij. Hostis insidias quos uigilantes minime superat dormientes maxime impugnat. Quod agere superna dispensatio benigne permittit: ne in electorum cordibus a passionis premio esset somnus uacet. Sicque somnus sanctis est oratio et meritorius: quia uigilant ad bene agendum sed diu praesentat: et quasi coacti accedunt ad somnum: et accedentes sic se muniant et ordinant ut dictum est. Somnum enim capiunt: ut expediti et agiles postea deo seruiant. Job. viij. Si dormiero. s. ad corpus recreandum: dicaz quoniam surgaz ad deo expeditius seruiendum. Hoc uero expleto: surgendum est ad soluendum laudes matutinales de quibus dictum est: ut redeat religiosus ad soluendas laudes a quibus inceperat: et dicat circensium et imolauit in tabernaculo eius hostias uociferationis etc. In circuitu enim ad eundem

ad eundem punctum linea terminatur a quo incipitur: ut patet in linea circulari. Sic debet vir ceticus deum laudare incipiens a dei laudibus: et finiens: ut cum consumauerit: tunc incipiat. Ecc. xviii. Et ps. Psallam deo meo quod diu fuero: donec. s. hostes omnes triumphaliter vincat: et cacumen contemplationis ascendens: premium bene psallentium accipiat. Elbach. iij. et sup excelsa mea deducet me victor in psalmis canentem.

Incipit pars secunda que dicitur locarium.

Olo: viros orare in omni loco: leuantes puras manus. et c. i. thimo. ij. Quomodoque religiosus debet esse occupatus vtiliter in omni hora: et sollicite cauere a temporis amissione: ut dictum est: sic in omni loco debet esse honestus: exercendo virtuosa opera ad que locus est assignatus: et precauere ab omni abusione in locis deputatis ad opera sibi congruentia. Et quod in paucioribus via magis: studeat religiosus: honeste se habere in septem locis. Quod erit facile: si fuerit bene occupatus omni hora temporis. Ideo breuiter transeo hic de istis locis. quod patent ex predictis. Et hec pars huius collatione potest dici locarium. In qua auctoritates sanctorum colliguntur

quibus religiosus instruitur qualis esse debet in quolibet loco.

Capitulum primum. Qualis esse debet religiosus in ecclesia.

In primis ergo studeat ut sit in oratorio deuotus: et intentus operibus: ad que oratorium institutum est. Augustinus in regula. In oratorio nemo aliud agat: nisi ad quod factum est: et vnde nomen accepit. est. n. domus orationis. Mat. xxij. vñ Hugo de. xij. abusionibus. vñ decima abusio est: dissolutio in choro. Nam ut dicitur ibi: in choro sunt quidam corpore: in foro mente. Sequitur duodecima abusio est irreuerentia circa altare. Nichil ergo debet ibi fieri nisi oratio: et ad orationem pertinens. Aug. ij. de ci. c. vij. Quia populi ad ecclesias conflunt: eamque celebritate: honestaque vtriusque sexus discretionem ut audiatur quod bene hic viuere debet. Sequitur. Nichil eis turpe: aut flagitiosum spectandum: imitandumque proponatur: vbi dei viui aut precepta insinuatur: aut miracula narratur: aut dicta laudantur: aut beneficia postulatur. Idem. v. confessionibus de matre sua. Ad ecclesias ibat mane et vespere: non ad vanas fabulas et loquacitates: sed ut audiret te in sermonibus tuis: et tu audires eam in orationibus suis. **S**ed contra multi faciunt: qui ibi vaniloquia multiplicant: conuiuia istam

rant: cōmestationibus vacāt. **2c.**
Sanctus autem Ambro. non si
 nebat: in ecclesijs cōmestationes
 fieri: ne esset cā ingurgitandi: ait
X Idē. vi. confes. Et qđ multū dolen
 duz est: tempore psalmoz ⁊ ora
 tionum: multi inuicem colloquē
 tes interrumpunt: ⁊ impertinen
 tia interserunt: v'l loquunt in cor
 de cum fantasmatis ymaginib⁹
 ⁊ cogitationibus: facientes do
 mum dei speluncam latronum.
Bath. xxi. h̄mōi enim locutio
 nes interiores ⁊ exteriores suran
 tur de laude dei. vnde in tractatu
 de speclo hystoricali legit: qđ dia
 conus vertens se ad ecclias vbi
 due mulieres multiplicabant va
 niloquia vidit diabolu super eas
 in spetie symie omnia scribentes
 ⁊ cedulam dentibus dilatantem
 eo qđ ille in tantum verba multi
 plicabant: qđ cedula non caperet
Sed nō sic sancti patres. vñ
 Cassianus coll. ij. dicit: qđ ad sol
 lemnitates conueniebant: ⁊ tan
 tū silentiū prebebatur: vt in vna
 innumerosa multitudine fratruz
 puenientium: preter eū qui can
 tabat in medio: nullus adesse vi
 debatur. Est precipue cū psumat
 oratio: in q̄ nec sputū emittitur
 nec excreatio obstrept: nec iussū
Z intersonat: nec oscitatio trahitur:
 Nulli gemit⁹: nulla suspiria astā
 tes impediunt. Nulla vox preter
 sacerdotis auditur: nisi forte per
 excessum subreperit. Qui ergo

alia opera non facit in ecclesia: nisi
 ad que instituta est: ⁊ ea exercet
 intente ⁊ deuote absq; abusione
 honeste ⁊ ordinate se gerit in ec
 clesia.

¶ Capitulum secundum. Qua
 lis dz esse religiosus in capitulo.

¶ Consequenter religiosus
 e in capitulo: vel in loco di
 scipline debet esse obedi
 ens humilis mansuetus: ⁊ sub
 iectus. Si vō prelat⁹: debet eē di
 scretus: puidus: verax: iustus: ⁊
 pius. De q̄ domo discipline Ecc.
 vltimo. Congregate vos in do
 mo discipline. **2c.** Sine hac eniz
 nulla religio stare potest: ait Au
 gu. lib. sermonum: sermone. lvij.
 Non enim supbia nisi vbi negli
 gitur disciplina. Nam disciplina
 est magistra religiōis ⁊ vere pie
 tatis: que nec iō increpat vt ledat
 nec ideo castigat vt noceat. Deni
 q; mores hominum irata conti
 git: inflammata custodit. **¶** In
 domo ergo discipline studeat re
 ligiosus: vt sit in eo defectuum ⁊
 culparum luculenta recognitio:
 humilis confessio: penitentie li
 bens susceptio: ⁊ impletio: ⁊ eoz
 deinceps cauta deuotio: recogni
 tans illud Debre. xij. In discipli
 na perferate puer. iij. discipliaz
 domini ne abittas. ps. Disciplina
 tua correxit me in finem. Boni
 tatem ⁊ disciplinam ⁊ scientiā do
 cet me. Aug. li. s̄monū: s̄mone.
 lvij. Bonitas malitiaz vincit: di

disciplina voluptatem et vitia casti-
gat: scientia illuminat cecitatem.
U Exemplū in collationibus pa-
trum de Phasnutio: de quo dicitur
quod cum quidam inuidia du-
ctus in cella eius codicem abscondisset:
ac deinde ante abbatē Phas-
dorū querelā exposuisset: dicens
codicem sibi ablatū mirantibus
illis: quod tale quid inter ipsos nūquā
contigerat: ille urgebat: ut mitte-
rentur seniores qui scrutarentur
omnium cellas per libro ingredendo.
Sicque factum est: et liber in cella
Phasnutij: inuentus reportatus
est. Ille vero se esset conscientie se-
curus: satisfactioni se tradidit: pro-
spiciens ne si furti maculam ver-
bis conaretur abluere: etiā men-
dati notaretur. Memine igitur su-
spicāte aliud quod inuentū est: pro-
fusis in oratione lachrymis: tri-
plicitatis ieiunijs: et humilitate per-
stratus duabus ebdomadibus
se afflixit: et in ecclesie limine se-
sternebat ad venias ante fratres.
Deo autem non patiente: eus ampli-
us infamari: is quod imposuerat si-
bi crimē arreptus a demone ore
suo rei seriem retulit: nec ad ora-
tionem abbatis vel fratrum libe-
rari potuit christo seruante hanc gra-
tiam Phasnutio: ut eius ofensi-
bus purgaretur cui insidiatus ē.
Et sic deus remuneravit in pre-
senti eius humilitatem et patien-
tiam. **U**ere enim talis debet
esse subditus in capitulo, ut enī

dicit Hugo de. xij. abusionibus:
decima abusio est is in capitulo
ubi dicitur: quod capitulum est officii
na spiritus sancti: in qua dei filij con-
gregantur: ut deo reconcilientur
Noli ergo frater esse quasi Sa-
than qui aduersari dicitur. **U** Pre-
latus vero in capitulo debet esse in-
stus et pius. Job. xxx. Cum sederē
quasi rex etc. **I**bi mor. xx. **D**iscē-
da est lenitas cum seueritate: et fa-
ciendum est quoddam tempamen-
tum: ut nec multa asperitate ex-
ulcerentur subditi: nec nimia be-
nignitate soluantur. ps. Virga tua
et baculus tuus. etc. Virga. n. per-
cutit: baculus sustentat. ut infun-
dant vinum et oleum. vinum quo
ulcera mordeant: et oleum quo so-
ueantur. Luce. x. In archa enī
erat virga cum manna. **Debre.**
x. quia boni rectoris in pectore
debet esse virga discretiōis: et mā-
na dulcedinis. ait Grego. ubi. s.
U Capitulum tertium. Qualis
esse debet in scola.

In domo vero sapientie:
vel in auditorio: discipulus
debet esse docilis ingenio
attentus exercitio: beniuolus aīo
attentus ad audiendū: docilis
ad intelligendū: beniuolus ad
retinendū. vñ scolaris dicitur: quod ni-
hil sit discō us. i. a scolis diuisus.
et scola dicitur vacatio: ait Boe. s.
disciplina. Et Sene. de se et suis
conscolaribus loquens de **Stylo**
philosopho dicit quod primi ad sco-
la

lam uentebāt ⁊ nouissimi exhibāt. epistola. cviii. Talis enim sapien-
 tiam assequet puer. ij. Si sapien-
 tiam inuocaueris: ⁊ cor tuum in-
 clinaueris prudentie: si quesieris
 eam quasi pecuniam: ⁊ sicut the-
 sauros effoderis illam. tunc intel-
 liges timorem domini ⁊ scientiā
 dei inuenies. ¶ Si fuerit doctor
 debet esse ad docendum p̄mpt⁹
 ⁊ ut auditoribus p̄ficiat studio-
 sus: ¶ Itē Sen. vbi. s̄. loquēs d̄ di-
 cto philosopho: q̄ nō solū patū
 inuentebant eum scolares: s̄ ob-
 uium. Nam ⁊ docenti ⁊ discenti
 debet esse p̄positum: ut ille p̄deē
 uelit: hic p̄ficere. ¶ Item debet
 esse prouidus in docendo: ut sit
 eius doctrina uera ⁊ sana tanq̄
 scriba doct⁹: p̄ferēs de thesauro
 suo noua ⁊ uetera. ¶ Math. xiiij.
 ¶ Itē debet esse uirtuosus exē-
 plo ad doctrinam alijs imprimē-
 dam. ⁊ in se ope confirmandā.
 Qui enim fecerit ⁊ docuerit hic
 magnus uocabitur i regno celo-
 rum. unde Tul. v. ms. q. Turpis-
 simum est philosopho: quando
 cū uita pugnat ōso. Et ponit exē-
 pla. Turpe est: se grāmaticū p̄fi-
 teri: ⁊ barbare loqui. Aut uelle
 se haberi musicū: ⁊ absurde canē-
 re. Sic ⁊ turpior fit philosoph⁹
 in uite rōne peccās. Et tū nihil
 om̄n⁹ qdam q̄ uident aliqd sibi
 esse: uitiā que ipsi frequentant: in
 alijs mordent: reprehendūt: ⁊ la-
 cerant: ac si ipsi ad ea que argu-

unt minime teneant. Hiero. ep̄-
 stola. xc. ad Rusticū monachū
 Nulli detrahas: nec i eo sanctū
 te putes si alios laceras. Accusa-
 mus enī in alijs sepe qd̄ facim⁹
 ⁊ nō nosip̄os disertī: in n̄ra inue-
 himur uitiā: muti de eloquente
 bus iudicantes. Et enim ait Se-
 neca. epistola. viij. Plus hoies
 oculis q̄ aurib⁹ credūt. Et longū
 est iter per p̄cepta: breue ⁊ effi-
 cax per exempla. Sequitur. Tur-
 ba sapientū plus ex morib⁹ q̄ ex
 uerbis Socratis traxit ethi. x. in
 fi. In operationib⁹ uita ⁊ operi-
 bus iudicat: ⁊ sermones conso-
 nantes operibus acceptādi. vbi
 commētator dicit: q̄ res faciunt
 sermones credibiliores: sed non
 econuerso. Et cū dissonant ser-
 mones ⁊ actiones interimunt: s̄ cū
 consonant prouocāt audientes.
 Ideo summus magister cepit fa-
 cere ⁊ docere act. i. Et fuit potēs
 in opere ⁊ sermōe Luc. ultimo.
 Quod enī turpissimū est solet
 nobis obici: uerba nos philoso-
 phie non opera tractare: ait Se-
 neca epistola. xxv. Unde doctor
 intendere debet: ut potius disci-
 puli informētur in uita q̄ in scia
 Hiero. epistola. xxxiiij. ad Nepo-
 tianū. Socrates adiurat discipu-
 los anteq̄ doceat: ⁊ iurare com-
 pellit: ⁊ extorquet sacramento si-
 lentij sermonem: incessus man-
 suetudinē: habitūz moresq̄ de-
 scribit. Quanto magis nos qui

bus animarum medicina com-
missa est: Sed contraria sunt in
multis vt patet consideranti.

**Capitulum quartum. Qualis
esse debet in locutorio.**

N collocatorio autem:
religiosus debz eē discre-
tus considerādo: quid:

cui: qñ: vbi: et quō loquat. **Tit. n.**

Ungo in summa sumē a beato
Grego. super *Ecc. li. ij. omel. xi.*

In loquēdo consideranda sunt
quinqs. **P**rimo qd loquen-

dum vt sit pmo in gratia sale cō-

ditus. **S**ecūdo cui loquendū

qz aliter vni: et in diuersis statib⁹.

Tertio quando: qz vbum est

aliquando dicendū: aliquñ tacen-

dum: aliquñ differendū. **Q**uar-

to qualiter: qz verba que hūc ad

salutem reuocant: alium vulne-

rant. **Q**uinto q̄tum: ne eum

qui multa facere non valet: ad fa-

stidium puocem⁹. *Et mor. xxiiij.*

In fi. In loquendo sunt quattuor

considerāda: **Q**ue: cui: qñ: quō di-

catat. **N**am vt dicit. *xxij. lib. in*

p̄ncipio. Omne qd d̄f q̄dripta

qualitate distinguit. Est enīz ma-

lum: maledicere: cū res puerfa

suadetur. Et est bonum b̄ndice-

re: cū recte p̄fat: et est bonus ma-

ledicere: cū vitia exprimit vt re-

probet: et est malus b̄ndicere: cuz

rectus non recto studio p̄fertur.

qui loqui nescit discat aliquando

reticere. **I**ac. Si quis putat se

religiosus eē nō refrenās linguā

suam. et. Non est dubiū: qn dia-

bolus suadeat religiosis: vana et

frivola loqui: et studeat impedire

collatiōes spūales. vnde. v. colf.

de abbate **B**achate d̄f: q̄ gr̄az

impetrauit a d̄no: vt quot dieb⁹

aut noctib⁹ ageret collatio spūal

nunq̄ dormiret. Sed si q̄ vbi

detractationis vel ociosum diceret

mox in somnū caderet. **H**ic vice

bat: **B**abylon esse fabulaz fictorē

et spūaliū collationū impugnato-

rem. Cū enim qdam e fratribus

de spūalibus disputaret vidit q̄s-

dam eorū sopore demergi: et cuz

ociosam fabulam introduceret

omnes euigilasse. **I**dem legit in

uitis patrum. c. de sobrietate. vbi

addit. **C**arissimi fratres agnosce-

tes: maligni spūs opus esse: atten-

dite vobis: custodiētes vos a sō-

no cū spūalia auditis vel facitis.

Et in. c. de continentia. Non est

monachus qui non tenet linguā

Ende vna de. xij. abusioib⁹ est

rumor in claustro. **E**bi sequitur.

Sunt q̄ sedēt: non vt lectioni: s̄

P

Q

R

In loco quoq; laboris et ministerij: religiosus debet esse promptus ad laborandum et obsequendum fratribus. *Ecc. vii.* Ne oderis opera laboriosa: et rusticationem a deo creatam. et hoc in sincera charitate: iocunda hilaritate urbana honestate: et voluntaria promptitudine gal. v. per charitatem fuit inuicem. *Et. vi.* Alter alteri onera portate. Et hoc exemplo patrum li. i. coll. de *Phasnutio*: cui cum cura orti esset commissa tanquam senex ad alta inepto. hec et alia officia prebebat nocte consurgens: ne agnosceret. Et quod plus est: exemplo saluatoris: qui cum esset dominus omnium: non rapinam arbitratum esse se equalem deo: sed semetipsum exinanivit. *phil. ij.* ut scilicet nobis seruiret seruitute humillima: laboriosa: dura: dolorosa. *Isai. lxxi.* Seruire me fecistis in peccatis vestris. Ipse enim non uelit ministrari sed ministrare. *Math. xx.* uenit et discipulis ministravit obediens: affectu aliter: curialiter. indifferenter. et cōiter. *Luc. xxij.* Ego autem in medio uestrum sum sicut qui ministrat. *Jo. xij.* Cum accepisset linteam cepit lauare: etc. *Ipsius. n.* exemplo stupendo et dispensatiuo: seruire debet religiosus fratribus suis in omnibus que potest. *Petri. iij.* Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes: etc. Et sine personarum acceptione: quod quanto fratres infirmiores: et abiectio

res: tanto eis plus meritorum est seruire. Unde in uitis patrum. c. d. charitate dicitur: quod cum frater interrogaret senem de duobus fratribus: quorum unus erat ieiunius septem diebus: alterius egrotantibus deseruire: cuius opus deo plus esset acceptum: respondit: quod si frater qui septem diebus ieiunabat appenderet se pro nares: non posset equari ei qui seruirebat infirmis. **E**t ibidem. Interrogatus senex quidam de fratribus dicens. Quid si video fratrem de quo audiui culpam aliquam: non possus suadere animo meo: ut eum introducam in cellas meas: sed si uideo fratrem bonum libenter introduco? Respondit senex. Si facis bono fratri parum boni: alteri duplum impende. scilicet ut ad bonum allicias: non ut sibi in aliquo insolentia faueas: quia non opus est ualentibus medicus sed male habentibus. *Math. ix. Et. xxv.* Quod uni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis.

Capitulum sextum. Qualis esse debet in refectorio.

Omnis religiosus debet esse honestus in refectorio: ut seruet ibi disciplinam in habitu et cibo. ait *Hugo* in summa. **I**n habitu tripliciter. **I**n disciplina tacendi: quia tunc lingua laxatur. **I**n disciplina uideendi: ne habeat oculos uagos. **I**n disciplina con-

tinendi. vt nihil sit indecēs vñ in honestum: neq; fiat aliqd cum strepitu aut tumultu. ¶ In cibo quoq; tripliciter. vt quilibet obseruet quid: q̄tum & quomodo sumat. ¶ Quid ne delicata vel preciosa appetat. ¶ Quātum ne nimis in q̄titate. ¶ Quomodo qz se honeste debet habere in mensa sicut supra hitum est. ¶ Specialiter autez debet cauere a murmuratione: & apposita sumere cū gratiarum actione. Unde in vitis patrum. c. de contemplatione dicitur: q̄ comedentibus fratribus vidit senior: alios comedere mel alios panē: alios sterc⁹. Quo admirante & orante deum: vt hec sibi reuelaret: venit vox dicens. hi q̄ mel comedunt: sunt qui ad mēsam cum timore ac tremore sedēt incessanter orant: & oratio eorum sicut incensum ascendit ad deū. Qui panem edūt sunt qui gratias agentes percipiunt sibi data. ¶ Sed qui stercus edunt: sunt qui murmurant dicentes: hoc ē bonum: illud malum. Que non debent cogitare: sed potius deum glorificare. ij. cor. vij. Sine manducatis: siue bibitis: siue aliquid aliud facitis: oīa in gloriam dei facite. ¶ Si vō religiosus est in mensa extra cōmitatem cū fratribus: caueat etiam a predictis. Et aut sacram audiat lectionez: aut vtilem collationē: aut ipse pferat ad aliorum edificationez. Unde

Polii. li. vij. c. ix. Cūse est: & sacris lris consentaneum: aut omnino silere in mensa aut audias ad profectum: aut vnde alij proficiant: vel sine culpa letent doctū pferre sermonē: Exemplo Saluatoris: q̄ parabolas inter comedentes miscuit: cū argueretur q̄ cū publicanis & peccatoribus māducaret. ¶ Math. ix. Et quādo cū phariseo comedit. Luc. vij. Sed ecōtra est de multis. Ber. ad abbatem. Cluniacē. ¶ Q̄tum distamus ab his qui in diebus Antonij fuere monachis. Siquidez illi: cū se inuicem pro tempore ex charitate reuiserēt tanta ab inuicem aueritate panem animarū percipiebant: vt corporis aliquādo penitus oblitū: diez plerunq; totum ieiunium ventribus nō mētibus transigebāt. Et hic erat reclusus ordo q̄ digniori prius seruiebatur. Hec sūma discretio: cū plus sumebat q̄ maloz erat. Hec deniq; charitas: vt aīe quarum charitate xps mortuus est tanta sollicitudine reffocillabant. Nobis enim cōuenientibus in vnū vt verbis vtar apostoli: non ē cenam dñicam manducare: Quippe celestem nemo est qui regrat nemo qui tribuat. Nihil de scripturis: nihil de salute ibi dī aiāz. Sed nuge: risus: & verba proferrunt in ventum. Inter prandiu q̄tum fauces dapibus: tantū aures pascunt rumoribus: quib⁹ to

nis intentus modū nescit in edē
 do. Talibus timendus est: q̄ dia
 bolus eis suggerat ad eorū ora
 sedanda: vt talibus satiatis: sp̄ri
 tualia non sapiant. Unde in vitis
 patrum. c. de contemplatione d̄r
 q̄ quidam patrum vidit cū sede
 rent fratres ⁊ loquerent de sp̄ia/
 libus angelos gaudentes: ⁊ tripu
 diantes: Et autem veniebat locu
 tio secularis recedebant angeli
 ⁊ volutabantur inter eos porci se
 dīssimi: qui eos polluebant. **F**
 cauendū est religiosis a locutio
 nibus secularibus: maxime quā
 do edunt peccata populorū: ⁊ ele
 mosinas pauperum. Sed audiāt
 sacras lectiones: ⁊ collationes: ⁊
 vigilanter orent tam pro se q̄ p̄
 benefactoribus affectu ⁊ corde.
 Unde in vitis patrum parte. ij. dī
 citur q̄ eum qui vere monachus
 est oportet sine intermissione ora
 re aut psallere ī corde suo. Unde
 ibi ait senior increpans fratres in
 refectioe loquentes. Tacete fra
 tres. Ego scio fratrem uobiscum
 edentem cuius orō ascendit ī cō
 spectu dei velut ignis. **G**

E Capitulū septimū. Qua
 liter se debet habere in dormito
 rio.

I n dormitorio siue in lo
 co quietis debet esse reli
 giosus honest⁹ in gestu/
 tranquillus in incessu: accedens
 ⁊ recedens sine tumultu. Et de
 bet esse deuotus ⁊ orans: vt dcm̄

est supra. Unde Ber. ep̄la de ho
 nestate vite ⁊ morum. Cum ad
 stratum lassus adueneris: te ho
 nestissime iacendo compone: nō
 supinus: non genua leuando cal
 caneos coxis iungas. q̄ si forte te
 luxurie pompa concusserit: re
 cole: dilectum tuū positū super le
 ctum doloris: ⁊ dicas. Deus me
 us in partibulo pendet: ⁊ ego vo
 luptati operam dabo. Sicq̄ in
 uocato noīe Saluatoris: ⁊ inge
 minando nomen salutis cessabit
 quassatio. Ruminantē psalmos
 somnus te occupet: vt in somno:
 te somnies dicere psal. **I** Caue
 at etiam ne nimis cito ad somnū
 accedat: nec nimis prolixē p̄tinu
 et: neq̄ euigilans: inmundis ⁊
 vanis se cogitationibus occupet
 nec frequēter iteret: qz ī somni p̄
 liritate: ⁊ iteratione: magna ē am
 missio temporis: vt dictū est. Suf
 ficat enī monacho vna hora dor
 mire: prout d̄r in vitis patrum. c. d
 continentia. Cogitetq̄ quot ele
 cti alloquunt tunc deum in sacrif
 orationibus: ⁊ q̄ ydoneū est tem
 pus nocturnum ⁊ quietū ad deo
 loquendum. Tunc enī potest hō
 solus soli deo expandere manus
 explicans miseras ⁊ indigentias
 suas: de cōmissis ⁊ omissis ve
 niam postulando: de beneficijs
 regratiando ⁊c. De quibus ⁊ pro
 quibus loquendū est Saluatori.
 Unde col. v. de abbate Theodo
 ro d̄r: q̄ cum venisset ad eū Cas

siannus explorans quid ageret sic
rudis anagorita: et finita vesper-
tina solennitate: cum ipse fessū cor-
pus inciperet somno reficere: ait
abbas. *O* Joannes: quāti hac ho-
ra deum alloquuntur. et in se ample-
ctuntur: et retinent: et tu fraudaris
tanto lumine inheri somno sepul-
tus: *¶* Et autē in his septē locis
quā pncipaliora sunt in puentib⁹ re-
ligiosoz mōis dicitur religiosus bñ
se gerat: oricitari et stimulari ex
consideratione: quod deus de super
videt eum: et scrutatur interiora
et exteriora. *Boe. v. de consolatio-
ne.* Magna vobis est: si dissimu-
lare non vultis indicta est probi-
tatis necessitas: cum omnia añ ocu-
los agitis cuncta cernent. *¶* Et
Sen. epla. lxxi. Sic certe viuen-
dum est tanquā in cōspectu dei vi-
uamus. Sic cogitandū tanquā ali-
quis in pectus intimum trāsige-
re possit. Quid enim prodest: ali-
quid ab homine esse secretum? Ni-
hil enim deo clausum est. Inter-
est aī et cogitationibus medius
interuenit. Mada enī et aperta sūt
omnia oculis eius. *Deb. iij.* Si-
cut igitur omni hora et momēto
canere debet religiosus ab āmil-
sione temporis: sic in omni loco
sollicite precauere debet: ab om-
missione eorum que debent fieri
in loco et honeste ager ea ad que
loca sunt instituta. *¶* Sicut Hugo in
sūma. Non solum quid agat: sed
quo loco agere debet: considera-

re necesse est. Alius enim est mo-
dus se habendi in loco vbi deus
adoratur: Alius vbi corpus refi-
citur. Alius in eo qui locutio de-
putatur Alius intus: Alius fo-
ris: Alius in secreto: Alius in pu-
blico. *¶* Merito ergo ait: *¶* *Apосто-
lus:* Volo viros orare in omni lo-
co. etc.

¶ Incipit pars tertia. que dicitur
Itinerarium.

¶ Capitulum primū. Quot bo-
na religioso pueniunt ex quiete
mente.

¶ Dimonendus
est etiam reli-
giolus: maxie
iuuenis: siue
moribus: siue
etate. Est enī
puer moribus

et puer etate. *Ethi. i.* Et sit quietis
amator: nō ex inertia vel torpo-
re: sed affectu colloquendi cum
deo in orationibus: et meditatio-
nibus: et ex vera deuotione. *¶* *Ma-
cz:* in cōuentu quietus est: si vo-
luerit bene vti: est aīe minor di-
stractio: quia euagatiois per fanta-
sticas ymaginationes minor oc-
casio: et est aīe ad se facilior recol-
lectio: ac ipsius ad deum vnibili-
or applicatio: ac ipsi⁹ supra se sub-
limior eleuatio et sic eius in se trā-
quilioz quietatio: et ex hoc sui la-
culentior recognitio: et inde meri-
to a deo a quo omne datum opti-
mum in eū affluentior bonorum

M

N

O

P

Quod charismatum celestium infusio: ac per hoc: dei et celestium limpidior contemplatio: et ab ipso deo quem cōtemplatur delicatior cōsolatio. **E**t his enim quasi gradibus spiritalibus in scala contemplatiōis se debet aīa sancta a mūdo et mundialibus abstrahere: et se ac meditationes suas in se recolligere: et se supra se eleuare: et sic d' alijs. Unde Grego. sup Ecce. li. i. omel. v. **P**rimus gradus est: vt aīa se in se colligat: **S**ecundus: vt qualis est collecta videat. **T**ertius vt supra se surgat et se contemplationi auctoris subiciat. Ecce. xl. Ascēdit per gradus. **I**bi Grego. omel. liij. libri. ij. Gradus sunt incrementa virtutū: **A**liā enim sunt virtutis exordia. aliud pfect' aliud perfectio. Job. xxxi. **P**er singulos gradus pronūtiabo illum. **I**bi mor. xxij. Repente ad iūma non peruenit. sed ad virtutum celsitudinē p incrementa mens ducit. **T**alis autem q sic quietus ascendit: ascensiones in corde suo disposuit i valle lachrimarum. **A**tigit religiosus se possit modis dictis colligere: et ad deum conscēdere: sic amator studioso et virtuose quietis. Tre. liij. **S**edebit solitari' et tacebit. **I**sai. xvij. **Q**utescam. et considerabo in lectulo meo. Job. xxix. **I**n nidulo meo moriar: et sicut palma multiplicabo dies etc. **P**er nīdū enim quies signatur: ait Grego.

mor. xix. **S**ic sancti patres fuerūt quietis amatores. **U**nde in vitis patrum. c. de cōtinentia d' q' antiqui non cito migrabant d' loco suo ad locum: nisi propter tria. s. **S**i quis esset contristatus cōtra eū: nec posset eum placare. aut si eum contigisset a pluribus laudari: aut si in tēptationem fornicatiōis incidisset. **S**equit'. **S**i i monasterio cum alijs puerfariis: nō mutes locum. **L**ederis enī oīo si facis. vt enī si galina reliquerit oua sua fota: sine pullis exire facit. **I**ta monachus frigescit transendo de loco ad locum. **E**t p'. **S**icut arbor fructificare non potest: si sepius transplantat: sic nec monachus frequenter migrans. **E**t ibi de virgine sacra dicitur que super alueum fluuij quadraginta octo annis habitans: nūq' inclinata est: vt flumen aspiceret et de hac virtuosa quiete: et qualiter sit ea vtendum dictum est supra parte prima.

Capitulum scđm. De pericō egressionis in mundū.

Ende admonendus ē religiosus: ne sit audax s. in affectu: nec pronus in effectu ad egrediendum ob dīctorum contraria. qz inde multiplior cordis distractio: et minor re collectio: maior depressio: et sic d' alijs vt patet consideranti. vt enī dicit Aug. vij. confes. in principio **P**er qles formas ire solēt oculi

per tales ymagines ibit cor. Sed per multiples formas vadunt oculi egressi in mundum: sic ymagines cordis. Et ob innumera pericula: et multiplicia hostium temptamenta: et bonorum studiorum impedimenta. **B**er. in meditationibus mundus circumcinxit me: et obsecrat undique: et per quicquid portas. id est quos sensus sagittis suis me vulnerat: et mors intrat per fenestras. Respicit oculus: et mentis sensum auerit. Audit auris: et cordis intentionem flectit. Odoratus cogitatum impedit: os loquitur et fallit. Tactu quoque ardor libidinis per parua occasione excitatur. Sequitur. Diabolus quem videre non possum tetendit arcum suum: et parauit eum: ut in eo pararet sagittas suas ut sagittet me etc. Sicut ergo homo cum timore vadit ad bella certamina contra hostium tela inter illaqueantia rhesia: et diluua submergentia: et inter infectiua contagia: et inflammantia incendia ac abrupta et precipitia: sic et cum timore exit religiosus in mundum. Omnibus enim predictis comparatur mundus. **B**er. ubi supra. Undique tela volat: undique pericula: undique temptamenta etc. Est enim mundus voluptatibus illecebrosus: crudelitibus furiosus: erroribus iniquus: ait Aug. i. de ci. c. xxvij. Et ita incendijs concupiscentiarum accessus eorum quicquid est in eo: est concupi-

scencia carnis. aut oculorum etc. i. Jo. ij. Concupiscentia enim est ignis: quod nunquam dicitur sufficit per. xx. xvi. In quo quidem mundo sunt diluua peccatorum. **S**ec. iij. **M**aledictum: homicidium: mendacium: inundauerunt. etc. Est etiam plenus laqueis temptationum: prout omnino est Beato Antonio in vitis patrum. c. de humilitate. Vidit enim laqueos inimici tentos undique. Et cum ingemisset quereret: quis eos transire posset: dictum est sibi: humilitas. **C** Ob considerationem igitur predictorum non debet religiosus esse prius ad egrediendum in mundum: vere in mundo presuram habebitis: dicitur discipulis. Jo. xvi. Quanto magis homines imperfecti. Sic enim videt homo in mundo nisi mala: vel culpe que sunt detestanda: vel pene que sunt deflendae: vel vanitatum et pomparum irritamenta que sunt fugienda. **E**t fallarum: et deceptionum machinamenta que sunt precauenda. **A**n narrat Seneca de tranquillitate animi de duobus philosophis. scilicet De mocrito: et herodio: quorum primus quotiens in publicum prodiret: flebat: alius vero ridebat. Quicquid oia que agebantur miserie: illi ineprie videbantur: et sic aut flectenda: aut deridenda. Ideo sancti patres se a mundo elongabant: et in solitudine fugientes: inuiti in mundum exibant: prout patet in vitis

Y

Z

A

B

C

patrum. c. de quiete conuersatio-
ne. Ubi dicitur. q̄ homo fugiēs
hoiem: silis est v̄ue mature. Qui
autem cum hoibus conuersatur
est sicut v̄ua acerba. Sen. episto-
la. vij. Quarioz redeo ⁊ ambitio-
sioz. q̄ iter homines sui. ¶ Ecō-
tra est de multis: quorum deside-
rium est: in mundana egredi per
mundū euagari: mundi negotijs
implicari: ⁊ mundo conformari.
D Quibus d̄r Jo. viij. Vos de mū-
do estis: ego autem de mūdo nō
sum. s. q̄tuz ad affectum: q̄ tales
h̄tant i mūdo. Amādo enī ha-
bitamus. Corde qui diligunt mū-
dum: habitant in mundo: ait Au-
gu. super Jo. omel. iij. Sunt ergo
multum dissimiles sanctis patri-
bus: quibus mundus erat in te-
dio: solitudo in desiderio. Hier.
epistola. lxxvij. Uiderit quid alij
sentiāt. Unusquisq̄ suo sensu du-
citur. Ubi opidum carcer est:
solitudo paradysus. qd̄ d̄sideram⁹
vrbū frequētiā: q̄ d̄ singularitate
cēsemur? ¶ Moyses: vt p̄esset
populo in heremo erudit. Pa-
stor ontum: hoium pastor efficit
⁊c. Nec aliquis sibi blandiāt al-
legans: q̄ interneniūt cause ⁊ ra-
tiones egressuum: quia sic nūq̄
q̄scet. Sene. epi. lxxiij. Nunq̄
nos succedunt occupationes: s̄
serimus eas: itaq̄ ex vna plures
exerunt oia autez negligēda sunt
vt pb̄ie assideamus: cui nullum
sp̄us sauis magnum: et si a pueri-
tia vsq̄ in longissimos humani

cui terminos vita p̄ducitur. Se-
quitur. Resistendū est occupatio-
nibus: nec explende: sed submo-
tende sunt. Hiero. ad eustochi.
Nunq̄ cā deerit procedendi: si
semper quando necesse est proce-
datur.

¶ Capitulu tertiu. Quibus mo-
dis pōt religiosus egredi.

Ed̄ q̄uis nō debet esse
pnus religiosus ad egre-
diendum: nec appetere

ex desiderio: pōt tñ egredi ex le-
gitima cā ⁊ meritoze coram deo
maxime ex q̄tuor cāis. s. ¶ Vel
cum sup̄ioris obedientia mittit. **G**
¶ Vel cum iusta necessitate co-
gitur. s. v̄gētibz negotijs sui v̄
ordinis. ¶ Vel ex pia v̄ilitate in
expediēdis pijs negotijs sp̄itua-
lium amicorum: q̄bus obligatur
lege amicitie ⁊ charitatis. ¶ Vel
cuz zelo salutis aīaz attrahitur. s.
cum exit ad officia sacre predica-
tionis: vel exhibēdo p̄silia saluta-
ris eruditionis. His. n. modis
egredi pōt ad dei honorem ⁊ ho-
minum v̄ilitatē: ⁊ meriti sui au-
gmentuz: dum nō sincere ⁊ pu-
re exeat: ⁊ opa ad que exit fidei
exequat: ⁊ victos limites notabi-
liter nō exeat. Nam sunt q̄ lz vi-
deant egredi dictis modis appa-
renter ⁊ coram hominibus: egre-
diunt tñ modis contrarijs reali-
ter coram deo. ¶ Ex pura enim
obediētia missus exit: qñ illa tota
liter emanat de cōsciētia ⁊ volū-
tate superioris: ⁊ cum emissus

F

G

E

H

I
 I
 K
 Ipsi voluntati oīno conformat. Nam obediētia est ei⁹ cui est voluntatis subiectio: et nō eius qui nō est: ait Dama. libro. iij. c. viij. Sed sunt q̄ ex tali obediētia nō exeūt: sed vel p̄ importunam p̄curationem: vel fraudulentaz fictionem vel seductoziam deceptionem: fingendo. s. cās fallas: et decipiēdo sup̄iorem. vel p̄ blanditoriam adulationem t̄pis superioribus: siue p̄ manusculorum et obsequorum oblationez: siue p̄ alioz̄ it̄cessionem: et sic nō exeunt p̄ veram obediētiā: sed p̄ obediētie simulationem mouēte ad huiusmōi vanitate sepe seu voluptate. An̄ in tractatu de. xij. abusionibus dicit: q̄ sc̄da abusio est discipulus inobediēs. Sequitur. Locus placet: nō q̄ abūdat fratribus: sed piscibus: placet q̄ famulis abūdat et fabulis. Et p̄ multis modis hec obediētia queri solet. Auxilio parentū p̄silio fratrum: simulationis īgenio Sequit. Hec obediētia quādo q̄ cōcedit parētum exactiōe: v̄ fratrum seductoria deprecatione vel boni opis simulatoria fictione. Nomen habet obediētie: sed re caret. Sunt et alij: q̄ et si nō p̄curant obediētiā vocali expressione: aut supplicatione p̄ se vel per alios p̄curant t̄n̄ implicite: ope et q̄litate et vite sustentatione. Faciunt enim se v̄ potius fingunt medicos in morbis sanan-

L
 O
 M
 N
 dis: vel vnguentarios in doloribus alieni adis: discretos ī p̄silijs dādīs et magnatū familiares ī negotijs p̄curandis et pertractādīs vel ostētatiōe singulari et opinione vite sanctos in operibus exterioribus: p̄pter que a secularib⁹ postulantur. Nam ad spiritualia aiāz medicamēta inuiti exeunt: sed ad predicta ad que oportet eos mitti: ne petentes scandalizētur libenter vadunt. Et hi q̄ sic placere volunt mūdo et mundanis: et ab eis vocari dissimiles sūt apostolo: qui ait gal. vltimo. **S**i hi mundus crucifixus ē. et. vbi Greg. mor. v. Quia paulus nec mundi gloriāz q̄rebat: nec a mūdi gloriā q̄rebat: et se mūdo: et sibi mūdum crucifixum eē gloriabatur. Idem mor. xvij. in fi. **P**redicator dei: vt ostēderet: q̄ p̄ abiectiōez qua se humiliādo deiecerat: talis iam factus eēt: vt nec ipse mūdum: nec mundus eum concupisceret: ait mihi mūdus et. **E**nde et studium sanctorum fuit abscondere se: ne a mūdo agnoscerent. **E**nde i vitis patrum. c. i. et. viij. ait senex. **M**e velis nbi nomen facere d̄ aliqua re dicendo: nō manduco hoc vel illud. q̄ hoc tibi faceret nomen vanum: et postea importunitates patieris hoīum: quā vbi hoc audierint: tibi te querent. et ibi. **M**ū q̄ maneat in loco noiato: neq̄ sedcas cum hoīe magnū nomē

hūte. Expectet igitur religiosus cū
 Moſe donec dicat ſibi deus p
 beneplacitum ſuum: ueni mittā
 te. exo. iij. Et cum hiere. ad oīa q̄
 mittam te ſibi: et cum Eze. mittā
 te ad illos: et cum diſcipulis xp̄i.

O Ecce ego mitto uos ſicut agnos
 inter lupos. Luc. iij. **B**elior. n.
 ē obediētia q̄ uictie. ij. Reg. xv.
 Talis enim ē uerus imitator ſal
 uatoris: qui deſcendit d̄ celo: nō
 ut faceret uolūtatē ſuam: ſ; pa
 tris. Jo. vi. Et ſic obediēs trium
 phabit de hoſte: ga uir obediēs
 loquet uictorias. prouer. xxj. Et
 hoc intelligendum de obediētia

P in proſperis et licitis q̄a ut dicit
 Greg. mor. vlti. Debet obediētia
 in aduerſis de ſuo aliqd h̄re: ſed
 in proſperis nihil oīno. Jo pau
 lus Act. x. Ego nō ſolum alliga
 ri: ſed et mori paratus ſum p̄ no
 mine yeſu. Iſa. vj. Ecce ego mit
 te me. ſ. ad populum dure cerui
 cis: et rebellem a cuius rege erat
 etiam occidendus. Ex pura igit̄
 obediētia debz egredi religioſus
 ne obediētie merito ſe defraudet
 ut uolūtatē ſuam uolūtatē ſu
 perioris cōformet: et merita cu
 mulet. De tribus aut̄ modis exe
 undi. ſ. ex obediētia: uel inobe
 diētia uel ex lnia: Anſel. de ſimi
 litudinibus. c. iij. bene. **I**tem

Q religioſus uirgētibus neceſſarijs
 negocijs ordis uel et ſit pōt me
 ritorie egredi. Sed ſub pretextu
 neceſſarioꝝ negociōꝝ exeūt mul
 ta q̄d negocia impeditiua p̄fectus

ſui et ordinis potius q̄ expeditiua
 Sic q̄ exeūt ad fundamēta terra
 rū fodiēda ad ſaxa euellēda: li
 gna ſcindēda ut inde p̄ſtruāt q̄ſi
 tēpla iudaica: palatia babilōica et
 antra gentilia: in paupeꝝ diſpen
 dium: q̄ uiuunt ex elemoſinis fi
 delium: in hoīam ſcandalum: i
 religionis detrimentum: et ad in
 greſſum religionis multoꝝ im
 pedimentum. Ber. ad abbatem
 Cluuiaceñ. **O**mittit oratorioꝝ
 immēſas altitudines: imodera
 tas latitudines: ſup̄uacuaſ longi
 tudines ſumptuoſas depolitōes
 curioſas depictiones: que dum
 orantium detorquent aspectum
 impediunt affectum: et antiquū
 quodāmodo iudeoꝝ pretendūt
 ritōꝝ. Sequit̄. Quid putas i his
 oībus querit̄: preſentium compū
 ctio: aut intuentium admiratio?
O uanitas uanitatū: ſed nō tam
 uanior q̄ inſanior. Fulget eccle
 ſia in parietibus: eget in paupeꝝ
 bus. Lapidēs auro induit: filios
 nudos d̄ſerit. De ſumptibus ege
 noꝝ ſeruit oculis diuitum. In
 ueniunt curioſi quo delectentur
 nō inueniūt egeni quo ſuſtente
 tur. et. **E**nde et tales ut ſepe ſunt
 hoīum ſeductores: q̄ eos iducūt
 ad lapides mortuos colligēdos
 lapidib⁹ uiuis p̄ fame et frigore mo
 riētib⁹ et ſic ſūt paupꝝ ſpoliatoꝝ
 et falſi p̄dicatoꝝ aſſerētes eſynaf
 eē i talib⁹ expēdēdas: cū multo
 melius eēt paſcere paupeꝝ p̄
 xp̄m. **D**icō, epiſto. lxxxvij. **I**ij

T edificent ecclesias: vestiant parietes: columnarum moles aduehant earumque dearentur capita p̄cioso ornatu et gemis deaurata distinguant altaria. Sed tibi aliud sit p̄positum. scilicet x̄pm vestire in pauperibus: pascere in esuriētibus: visitare in languentibus: suscipere in eis qui tecto indigent: maxime domesticis fidei. etc. Sic ergo p̄ponendum est pascere pauperes ecclesiarum edificationibus: quanto magis: palatiorum sup̄fluis erectionibus. ¶ **H**is tamē diebus multitudine egrediendum p̄ talibus sunt feruentes ad laborandum infatigabiles ad p̄ficiendum p̄seuerantes: et p̄ huiusmodi cum secularibus iugiter p̄uersantes blanditiis utinā n̄ adulantes corpora laboribus affligentes spiritum deuotionis cōtra p̄cepta apostolicū extinguētes. Quod multos timēdū est facere instinctu sathanico potius quā diuino. Et in. iij. col. col. viij. dicitur: quod in talibus delectari: et cellas exq̄siti ornatus: et capatioris quā v̄sus d̄siderat p̄struere: nō pōt fieri sine instinctu demonum. ¶ Quod patet d̄ quodam qui in cōstruendis reparandisque superfluis quotidianis distractionibus desudabat. Quem videns cum gr̄adi maleo saxū conterentem: et ethiopem astantem: vnaque cum eo ictus malei iunctis manibus alludentem: et eum ad operis instātiā ignitis facibus

instigātem diu substituit vel donationis impressionem vel illusionis fraudez admirās. Cūque vellet ille instigatione demonis animatus: iterum resumere malenz vrgebat: ut his instigatus incitamenti laborem non sentiret. Et ille diu demonis ludificatione p̄motus venit ad eum salutans et ait. Quod est opus quod agis: r̄n. Laboramus cōtra saxum istud quod vix cōterere possumus. Et ille. Bene dixisti possumus. Nō enim solus eras cū illis cedere: sed alio tecum erat quem nō videbas: qui tibi nō tam adiutor quā violentus impulsor astabat. ¶ **C**onfirmiliter timendum est multis: quod instigant et impellant a Sathana qui terram circuit et perambulat: tales instigans ad terram circueundam: ad saxa scindēda ligna colligenda edificia erigenda paganis et talia contemnentibus. Sene. ep̄la. lxxxiiij. Felix illud seculum nō h̄ns architectores: et ante tectores. Ista nata sunt iam nascente luxuria. Sequitur. Sub his tectis est viuere secure. Sub marmore et auro fuitus habitat. Nam hec hominum sagacitas: nō sapientia inuenit et ep̄la. cxvij. Similes sumus pueris: quibus omnem lubricum in precio est: quia inter nos et illos nihil aliud interest ait Aristoteles: quod nos circa fabulas et statuas insanimus: illos in litore calculos lenare delectat.

Con simile exemplum ponit Crisostomus super Mattheum, omelias xxiii in fine. Quid a pueris distamus ludentibus et domos fabricantibus nos qui domos petraras fabricamus: nisi quod nos cum pena hoc agimus illi cum gaudio? Sequitur Manduz viri facti sumus. Sed cum effecti viri erimus sciemus quod hec sunt ludibria: et ea deridebimus. Simus ergo viri. Et sic quo a terra trahimur in lignis et lapidibus magna sapientes. Et sic quo ludimus. **E**nde legit de beato Ber. quod videns tuguriola pastorum culmo tecta similia casulis pristinis cisterciensibus fleuit tunc habitare in palatiis stellatis. **E**t in vitis patrum dicit: quod cum Antoninus venisset ad paulum heremitam in tugurio subterraneo habitate quesivit ab eo paulus tres questiones. scilicet. An adhuc cessasset idolatria obstinatio iudeorum: et an christiana religio: ritum gentium in sumptuosis edificijs imitaret. **Q**ualiter autem sancti patres: huiusmodi contempserunt: et in tugurijs et cellulis habitauerunt sicut Illarius Antoninus et alij patet in vitis eorum. Toto enim affectu studebant ad virtutum in se hedificia construenda et ad tabernacula in eternitate mensura edificanda scientes: quod nullum tugurium angustum virtutibus: ait Sene. ad helbiam Hosti Romuli casam. Dic po-

nus illud humile tugurium. Sed nempe virtutes recipit: et oibus templis formosius est: cum ibi iusticia fuerit continentis cum prudentia: cum pietas oium officiorum: cum recte dispensatorum ratio cum diuinorum humanorumque scientia. Nullus locus angustus qui hanc magnam virtutum turbam capit: nullam exilius graue. Breue cum hoc comitari libet. **E**t tamen hec cogitarent religiosi: qui euiscerant se per lignis et glebis cumulandis: et non spiritualibus construendis. Non enim habemus hic manentem civitatem: sed futuram inquirimus hebreorum. xij.

Con similitur pia utilitate stimulante pro negotijs vtilibus amicorum spiritualium vel parentum egredi potest. Sed multa sub umbra huiusmodi exeunt et discurrunt mendicantes solatia et comoda propria: et sic ingerunt se ad humana consortia: colloquia: et conuiuia secularia. Ex quibus sequitur in eis studiorum et orationum ommissio deuotionis extinctio: secularibus comixtio inutilium occupatio. **P**s. Comixti sunt inter gentes et didicerunt opera eorum. Quorum tria erant in sanctis patribus: quod talia fugiebant et sibi vacabant: ut dictum est supra. **E**nde. v. col. dicit de quodam fratre. Cui cum post quindecim annos parentum eius episcopo defferretur: accipiens eas ait Quantarum cogitationum mihi erit harum

erit hanc lectio: q̄, v' ad inane gaudiū: vel ad tristitiaz me impellet? Quot dieb' scribentū recordationes intentionez cordis a contemplatione reuocabūt? Quāto labore status tranquillitatis reparatur: et cum eis habitare anim' ceperit eos corporaliter deseruise non proderit: si eos corde ceperit intueri? Et sic loquēs: nullius epistolam dissoluit: s; nec fasciculū litteraz. nec noia nec vult' scribentū recordat': a specie intentione cessant: p̄strictūq; fasciculum igni tradidit p̄burēdū dicēs. Terrene cogitationes pariter p̄cremāmini: nec me vltēr' ad ea que fugi reuocare tēptetis. ¶ Contra est de multis: q; nō cessant discurre ad parētes et amicos: scribere et rescribere: et cū eis aīo habitare: et sic a dīna contemplatione distrabi. Contra q̄s Deut. xxxiiij. Qui dixerit patri et matri nescio vos: et fratrib' ignoro illos: et nescierūt filios suos: hi custodiunt consiliū dei. Enī fratres noluerūt videre matrē: eos in monasterio visitantē. put dicit in vitis patrū c. de patientia. Abscōdebant enī se dicentes non hēre patrem nec matrē in terris sed in celis. Et. c. de exhortatione monachoz legit q; cū diceret fratri: pater tu' mortuus est. r̄ndit. Blasphemias frater pater enī me' immortalis ē. ¶ Si militer religiosus: meritoie egredi pōt: zelo salutis aīarū attract'

s. ad v̄bū dei seminādū. Matth. xiiij. Exijt. q; seminat. et. Jo. xvi. Posui vos vt eatis et. Sic autē exeuntū debet esse tota intentio ad deo lucrādas aīas. i. cori. vlti. Non quero vestra: sed vos. Et Phil. iij. Non quero datus sed fructū. ¶ Sed multi q; exeūt sub pretextu predicationis poti' anhelant ad testamēta p̄denda: cadauera sepeliēda: et magnatū negotia exercēda. Que licet sint licita: dū recto modo tractent. his tñ nimis intendere: et ad ea anhelare periculosū est predicatori veritaz cui' est veritatē dicere omni homini: et oīum vitia indifferenter arguere. Unde Hugo d. xij. abusionibus. Quinta abusio est monachus curialis. Sequit. Qui seculariū p̄fortia diligunt. q; se principū p̄silijs ingerunt: secretorum illorū consij: et secretarij: curiales dici p̄nt. Et post. Sexta abusio ē monach' causidic'. Qui. s. in cōuiuio principis videt vacā vidue et porcū pauperis: et in ei' carcerē pauper moritur. Et tñ de substantia pauperis comedens monachus: principi blandit. Et sic laudatur peccator in desiderijs anime sue et. ¶ Predicator igitur a talibus caueat exemplo Diogenis: qui omnia contemnens viliibus et paucis cōtent' erat: vt posset omnibus libere dicere veritatem. De quo Valerius libro. iij. c. iij. dicit. q; cum sibi olera lauā

H

I

K

si Aristipus diceret: si Dionisius
 adulari velles: ista non ederes.
 Imo ait ille: si tu ista edere vel-
 les: Dionisio non adulares. Sic
 et predicator volens veritatē pre-
 dicare: non debet desiderare ho-
 nores magnatum: aut eorū tra-
 ctare negotia: ne ora eorū obtu-
 rentur: sed contemptis omnib⁹
 possit dicere veritatem. Sen. de
 benefi. c. xi. Monstrabo tibi: cu-
 ius rei inopia laborent magna fa-
 stigia. et quid possidentib⁹ omnia
 desit scilicet qui dicat eis verū.
 vnde vna contentio est: quis blā-
 dissime fallat: ait ibidem. Me. s.
 sint canes muti non valentes la-
 trare. Isai. lv. Per canes enī p-
 dicatores signantur: qui vigilāt
 et clamant: ait Grego. moral. xx.
 Canes enim: cum ora eorū im-
 plentur pane a latronibus: latri-
 re non valent. Nec debet predi-
 cator transire pauperes: quin eis
 predicet: licet conuiuia desint: fe-
 sta deficient: hospiciola fereant:
 exemplo saluatoris Luc. iij. Ad
 euangelicādum pauperibus mi-
 sit me: et exemplo beati Lutberti
 qui cum exibat ad predicandum
 predicabat maxime in villulis: q̄
 in arduis asperisq; montib⁹ erāt
 horroꝝ alijs ad videndū: et pau-
 pertate pariter ac rusticitate: do-
 ctorum phibeant accessum: p-
 ut dicitur in vita eius. Qui igit
 contemptis honoribus et fami-
 liaritatibus potentum: et festis ac

conuiujs: pauperibus predicant
 signum est euident: q̄ lucrum
 animarū querunt. Qui vō ecō-
 uerso: caueant sibi:

¶ Capl⁹ quartū. Qualr d⁹ esse
 paratus qui egreditur.

In his causis quibus reli-
 giosus licite egredi pōt:
 et quibus etiam aliquan-
 do exit periculose: admonendus
 est: q̄ exeat virtutibus ornat⁹: et
 munitus: q̄ intra hostes vadit:
 vt dictum est supra. Qui enī vir-
 tutibus pollet: armatus est: Ait
 Hier. epistola. xliij. et lxxxij. Or-
 namenta aurium sunt verba dei
 Et post. Nec ornamenta: et mu-
 nimenta sunt. et epistola. xxxij. lo-
 quens de quattuor virtutib⁹ car-
 dinalibus. Ex omni parte deco-
 raris: cigeris: protegeris: et orna-
 mento sunt et munimini: gēme
 vertunt in scuta. Ro. xij. Indui-
 mini arma lucis. ij. cor. vj. Per
 arma iustitie. et. x. Arma mili-
 tie nostre non sunt carnalia s; spī-
 ritualia. Eph. v. Induite vos ar-
 maturā dei: Sic ergo miles xpī
 armatus et insignitus vexillo re-
 gis eterni. s. noīe Iesu xpī: qd̄ nō
 solum est vexillum. sed murus in-
 expugnabilis: securus exeat. pro-
 uer. xvij. Turris fortissima nomē
 dñi. Unde in vita beati Antonij
 legitur: q̄ signum crucis et fides
 ad deum murus est inexpugna-
 bilis. Ideo dicebat fratribus. Si-
 gnate vos: et securi eritis Hiero.

N

O

P

Q

L

M

epistola. lxxxiiij. Ad omnes actū
 ⁊ desiderium man⁹ impingat cru-
 cem. egredientes armet oratio.
 Istud triumphale signum timēt
 demones ⁊ fugiunt. Origenes su-
 per. Exo. vi. c. Quid timēt demo-
 nes? Sine dubio crucē xpī i qua
 triumphati sunt. Sequitur. Ti-
 mor ⁊ tremor cadit super eos: cū
 signum crucis in nobis viderint
 fideliter fixum: ⁊ magnitudines
 eius quam dominus expandit i
 cruce. Unde de sancta Justina le-
 gitur: qd demon videns sup eaz
 signum crucis accedere non au-
 debat ad eam. In huius nomi-
 nis inuocationes exist David ad
 Soliam: ⁊ deuicit eum. i. Reg.
 vltimo.

R

¶ Capitulū quintum. Et qui-
 bus cauere debet religiosus egre-
 diens.

Egre diens vō caueat: ne
 e singularitate habit⁹ no-
 tabiliter sit distinct⁹. Hiero-
 ro. epistola. lxxxiiij. Vestis nec sa-
 tis mūda nec sordida: ⁊ nulla di-
 uersitate notabilis. ne ad te obui-
 ans turba cōsistat: nec digito de-
 monstreris. Et ibi. Nec affecta-
 te sordes: nec ex glite delitie xpīa
 no conueniunt. Et enim ait po-
 licratus lib. viij. c. xij. Nec phia
 p̄cipit obfuarī: vt quisq; in omni-
 bus fugiat notam indicens recti-
 tudinem actioni ne sit reprehen-
 sibilis: habitū modestiam: ne sit
 notabilis. Neq; id intelligendū

S

est: qn pauperes religiosi possint
 vilibus indui ⁊ repetiari: sed ne
 requiratur: aut intendatur no-
 tabilis singularitas: vt homines
 vane loquantur: vel vt is qui ē
 habitu singularis laudetur ⁊ di-
 gito demonstretur. Hieronym⁹
 epistola. lxxij. Vestium sordes cā-
 dide mentis inditia sunt. s. quan-
 do fit amore paupertatis. Nā pa-
 rum valet habitus vilis ⁊ contē-
 ptibilis: ⁊ venter carnalis ⁊ deli-
 catus. ait Hieronimus epistola.
 lxxxiiij. Vestis pellea: cingulum
 saccum: ⁊ sordidis manib⁹ pedi-
 busq; venter solus: quia videri
 non potest estuat cibo ⁊c.

¶ Capitulū sextum. Qualis
 debet esse religiosus itinerans in
 homine exteriori.

Tem sic egrediens ⁊ iti-
 nerans debet esse mem-
 bris compositus: ne ha-
 beat collum extentum: ⁊ oculos
 vagos: nec aures nimis patulas
 nec manus volantes: aut pedes
 saltantes. Sed debet esse incessu
 honestus nō nimis festinus aut
 preceps in eundo: ⁊ religiose co-
 opertus: ait Hugo in summa di-
 sciplinali. Diligenter obseruādū
 est: vt mēbra singula suoz teneāt
 offiū: vt neq; manus loquat nec
 os audiat: nec ocul⁹: lingue offiū
 assumat. Et post. Illij nauigant
 brachijs incedentes in duplici q̄-
 dam monstro vno tempore pe-
 dibus deorsum in terra ambulā-

T

V

X

tes: et lacertis sursum volant in aera. Debet enim religiosus esse dissimilis viro apostate: qui gradit ore peruerso: annuit oculis: terit pede: digito loquitur puerbioso. vi. Unde et talem in compositione in exteriori homine sancti abhominabantur. Ambrosius primo de offi. Ad ministris quendam amicum: cum sedulis videretur se commendare officijs. Hunc tamen inclutum non receptum: quem gestus eius plurimum reddebant notabilem. Et ibidem. Ad ministris cum inculto alius reperissem iubere me: ne unquam me preteriret: quia velut quodam insolentis excessus verberare oculos nesciebat. Et Polycratus lib. viij. Fertur beatus Hieronymus tres a mensa clericos exclusisse: quia in compositos vidit. turpe dicens honesto et graui viro in eius consortio aliquem incompositum reperiri. Mimirum: quia exterior hominis incompositio sepe oritur ab indisciplina dissolutio interiori. ait Hugo ubi. s. Cum mens interius a custodia soluitur: membra foris ad omnem actum inordinata commouentur: velut corpus paralytici: quod motum quidem habet: sed membrorum officia in actionibus suis seruare non valet.

Capitulum septimum. Qualis esse debet itinerans in homine interiori.

Tsicut religiosus itinerans debet esse in exteriori homine honestus. sic in interiori deuotus maxime in diuinis laudibus et horis dicendis omnino laborando: ut eas dicat affectualiter cum mentis deuotione: intelligibiliter: cum cordis attentione: integraliter: cum plena expressione: honorifice: in gestu corporis compositione: ut si potest quiescat corpore quando dicit: exemplo beati Francisci. ut dictum est. s. Et si hoc bono modo seruare non potest: modo tamen mitiori et maturiori incedat: ne dicendo impediatur a modis predictis. Tunc enim occurrunt plura impedimenta scilicet labor itineris: fatigatio corporis: obuiantium multitudo: sensuum euagatio: cordis distractio: et huiusmodi. Ideo nisi si itinerans omni nixu se colligat et diuinis laudibus intendat: in dicendo deficiet. Si enim in quiete vix possunt bene dici: multo minus in itinere. Ait Hugo. de. xij. abusionibus: quod sunt mente vagi oculis attoniti: habitu dissoluti. Sequitur. Aliud cantant: aliud cogitant. In choro corpore: in foro sunt mente. Hunc intus sunt nunc foras exeunt. Nec tantum intus dissoluti: sed etiam cum foris exierint curiosi. Et quidem psalmodie verba non attendunt. Ab his ergo defectibus summe cauendum est in horis dicendis.

C Capitulum octantim. Itinerans debet esse orans et studens.

Completis autem laudibus diuinis statutis: nihilominus religiosus itinerans: ut caueat ab amissione temporis ceteris temporibus debet esse: vel affectu in deum eleuatus: de eo meditando et orando.

C Deus. vi. Erunt verba hec in corde tuo. Sequitur. Meditaberis ea sedens in domo tua: et ambulans in itinere. prouer. iij. In omnibus vijs tuis cogita illum: vel intellectu studiosus: sacrum librum deferendo et legendo exemplo sanctorum. Unde primo dial. dicitur de sancto felice: quod supra se codices sacros in pelliceis saculis portabat. Et ubicunque perueniret: scripturarum aperiebat fontem: et prata mentium irrigabat. et exemplo philosophorum. ait Augustinus in libro acticarum nocturnum: et recitat Augustinus. ix. de ciuita. c. x. de philosopho storco: qui ad questionem determinandam de qua erat mentio protulit librum de sartuuncula sua.

D Et Eunuchus legebat Isayas in curro act. viij. De quo Hiero. epistola. xxxv. scilicet in prologo biblie. quod nemo illo fuit studiosior. Et sancti igitur et philosophi itinerantes: libros secum portabant. Et debet etiam psalmos et hymnos ore cantare et ruminare ad allevationem laboris exemplo sanctorum in vitijs pa-

trum. c. de patientia. Aut abbas. Hymni spirituales sint in ore tuo et meditatio sancta subleuet pondus temptationum superuenientium. huiusmodi exemplum manifestum est. Erator et sarcinator onere pregrauatus: fado et respirando: oneris vie paulatim laborem minuit. Et sic itinerantes contenti in vijs domini: quoniam magna est gloria domini. Specialiter dicant septem psalmos cum letania: in quibus beatus Augustinus magnam habebat deuotionem: put dicitur in vita eius. Qui intelligens dissolutionem sui corporis imminere: septem psalmos penitentiales scribi fecit: et poni ex opposito in pariete. Quos iugiter legebat lachrymas fundens. In letania etiam fit oratio comunis pro omni statu ecclesie. Et Consimiliter dicat officium mortuorum ad erptionem animarum de purgatorio: quia hoc placitum est deo. ij. Machabeo. xij. Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare etc. Hoc est etiam virtuosus et demonibus molestus. Unde legitur de Bedolone Cluiace. abbate: quod de ipso et eius conuictu demones conuerentes reclusus quidam audiuit: pro eo quod eorum orationibus et elemosinis anime a manibus eorum eripiebantur: et sui turis vernaculos perdebat.

E Et debet religiosus itinerans de celestibus cum socio conferre

trum. c. de patientia. Aut abbas. Hymni spirituales sint in ore tuo et meditatio sancta subleuet pondus temptationum superuenientium. huiusmodi exemplum manifestum est. Erator et sarcinator onere pregrauatus: fado et respirando: oneris vie paulatim laborem minuit. Et sic itinerantes contenti in vijs domini: quoniam magna est gloria domini. Specialiter dicant septem psalmos cum letania: in quibus beatus Augustinus magnam habebat deuotionem: put dicitur in vita eius. Qui intelligens dissolutionem sui corporis imminere: septem psalmos penitentiales scribi fecit: et poni ex opposito in pariete. Quos iugiter legebat lachrymas fundens. In letania etiam fit oratio comunis pro omni statu ecclesie. Et Consimiliter dicat officium mortuorum ad erptionem animarum de purgatorio: quia hoc placitum est deo. ij. Machabeo. xij. Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare etc. Hoc est etiam virtuosus et demonibus molestus. Unde legitur de Bedolone Cluiace. abbate: quod de ipso et eius conuictu demones conuerentes reclusus quidam audiuit: pro eo quod eorum orationibus et elemosinis anime a manibus eorum eripiebantur: et sui turis vernaculos perdebat.

F Et debet religiosus itinerans de celestibus cum socio conferre

G

H

H

exemplo discipulorum Luc. vii. Qui sunt hi sermões. xc. ¶ Eō tra multi faciunt: qui nec affectu orant: nec cogitatu: vel aspectu student: nec affatu psalmodicant nec fabulatu utiliter conferunt. vt autem predicta perfecte adimplent: caueant ab infectiuis apprehensionibus sensualibus cogitantes: eo q̄ mors intrat per fenestras Hiere. ix. ¶ Specialiter ne per visum intret quod inficiat. Unde in vitis patrum. c. de continentia dicitur: q̄ cum ancille dei transirent per viam: vidēs eas monach⁹: a via diuertit. Qui vna eaz dixit. Si perfectus esses monach⁹: nō ita resperisses nos vt agnosceres nos eē feminas. Sic enim visum cauendo: facili⁹ caueri potest ab inanibus cogitationibus. fantastiis ymaginationibus: ⁊ sedis affectiōib⁹. Per quales enī formas ire solēt oculi: per tales cogitationes ibit cor: ait Augu. vii. p̄fessio. Ideo Job xxxi. Depigi sedus cum oculis meis. ⁊c. Ibi mor. xxi. in p̄ncipio bene qualiter oculi sunt cohibendi ⁊ interiores cogitationes.

¶ Capitulū nonū. Abi religiosus debet libentius hospitari.

Consequenter cum post
 c itinerationes venitur ad
 hospiciū: debet religio
 sus hospiciū querere: vbi quie
 tius possit deo ⁊ sibi vacare: ho
 nestius cōuersari: ⁊ alijs fructuo

sius p̄desse. Nec attrahatur carnali voluptate: mundana vanitate: seculari familiaritate. Luce. x. Nolite trāsire de domo i domū: querendo scilicet aliquam voluptatem Ambro. super Luc. Alienum est a predicatore regni dei cursitare per domos: carnalia. s. sectando. Contra faciunt multi dimittendo loca magis religiosa ⁊ querendo carnalia.

¶ Capitulum decimū. Que ca uenda sunt religioso hospitātī.

Iri v̄o religiosi commu
 v niter admonendi sunt:
 ne sint auidi: vel se ingerant ad querenda vulgaria ⁊ secularia conuiuia: vt sit in eis in uiolata sobrietas: ⁊ ne se ingerant importune ad muliebria consortia: vt in eis maneat illibata castitas. ⁊ ne frequentent magnatum curias: vt in eis reluceat vera ⁊ alta humilitas. In cōuiujs enim vulgaribus multa ꝑcurrūt vitia: ait Gregorius. super euan. omel. iiii. loquens de diuite Epulone scilicet edacitas: loquacitas ⁊ ludi vāitas. Unde vix possunt sine culpa celebrari. Moralium primo super illd̄ Job. i. Cumq̄ transissent in orbem dies iuinij. ⁊c. Mouerat enim vir sanct⁹: q̄ magna purgatione sacrificioꝝ diluende sunt epule conuiuioꝝ: quas semp comitatur voluptas. Exodi. xxxij. Sedit populus mā ducare ⁊ bibere: ⁊c. Ambro. iij.

L

M

K

T de offi. Conuiuia extraneorū occupationes habent: subrepūt fabule: et propter voluptates pocula. Sen. epistola. lxxvij. Sermones solent esse in conuiujs. Crisostomus super **B**athe. omel. xlvij. In conuiujs sunt sepe mimi et hystriones qui animas occidunt. Ex quo enim in cōuiujs huiusmodi sunt: varia volupras multimoda vanitas: diuersimoda loquacitas: nullius boni audibiltas: salutaris documenti contemptibilitas: prout ait Aug. epistola. xxxviii. **Θ** Themistocle philosopho: q̄ cuz esset in conuiuio et habitus esset indoctor: cū neruis canere recusaret: sibiq; dictū esset: cum se nescire illa dixisset: quid igitur nosti? Respondit rem publicam: ex parua facere magnam. Secundum enim scire ē gloriosum et vtile: et tamen in cōuiujs primum eligitur. Ideo periculo et contemptui se exponit q̄ se ingerit ad conuiuia secularia. Hiero. epistola. xxxiiij. Cōuiuia secularia: vitanda sunt: maxime que honoribus tument. Sequit. facile contemnitur clericus q̄ sepe vocatus ad conuiuia non recusat. **Θ**to magis qui se ingerit: vnde in vita beati Augustini legitur: q̄ vnus fuit de sancti Ambrosij institutis: ne quis in sui pena etiam petitus iret ad cōnuia: ne scilicet per frequentiam institutus temperantie amitteretur

modus. **¶** Et non solus religiosus debet cauere pericula conuiuiorum: sed multo plus pericula muliebriū consortiorū. **¶** **Θ** b ardoris concupiscibilis: in carne mortali vigentis inextinguibilitatem. **¶** **Θ** b nature muliebri in seculam fascinationem. **¶** Et ob hostis homines per mulieres temptantis sagacitates. **¶** **¶** Ardor. n. concupiscibilis est ignis: et ipsa mulier ignem accendens: et diabolus iugiter fomenta ministrans. **¶** **¶** talis familiaritas omnino cauenda. Hieronymus ad Oceanum epistola. xliij. Semina: cū cunctis nullo pacto coniuncta permittat conuersatio. **¶** Janua diaboli: via iniquitatis: scorpionis percussio: nocuum gen⁹ femina: cū proximat. **¶** Stipula incendit ignes: flā migerio igne percutit femina conscientiam pariter habitantis: exuritq; fundamentū. **¶** Ego iudico si cū viris femine habitent: non deesse viscarium diaboli. **¶** Ex his aucupatū ab initio peccatur. **¶** Ferreas mentes domat libido. **¶** Si enim alligauerit quis ignem in sinu suo: vestimenta eius nō comburet: puer. vi. **¶** Sequitur. **¶** **¶** hi crede. **¶** Non potest toto corde cū deo habitare: qui seminarum accessibus copulatur: et. eccle. ix. **¶** Ne respicias mulierem multiuolam: ne incidas in laqueos illius et post. **¶** Colloquitū illius q̄ si ignis exardescit. ex quo igitur ei⁹ accet

P

N

Q

O

R

sus stimulations: et malarum cogi-
 tationum generatum: aspectus in-
 fecutus: affectus et afflatus ista-
 matius: vitanda est eius fami-
 liaritas. Et enim est de homini-
 bus in illiricis: quod interimunt ho-
 minem videndo: et dicuntur esse
 minare voce et lingua: et fascina-
 tio oculorum eorum est exitialis
 prout dicit Plinius libro. v. c. xiiij.
 et Algazel. v. philosophie. c. vi.
 ta et mulieris aspectus multis est
 exitialis. ecc. ix. Auerte faciem tuam
 a muliere compta. Sequitur propter
 speciem mulieris multi perierunt:
 et ex hoc concupiscentia quasi ignis
 exardescet. Unde et sancti pa-
 tres ieiunij et abstinentij mace-
 rati: et attenuati: frigoribus et nudita-
 tibus afflicti: et in frigidati: vigiliis
 et orationibus attriti: laboribus
 contracti: senectute quassati: a vi-
 ta carnali alienati: conuersatione
 celi: contemplatione suspensi:
 mulierum colloquia et consortia om-
 nimode fugiebant. Unde in vitis
 patrum. c. de exortatione monacho-
 rum ait ille sanctus pater. Non ha-
 beas amicitiam cum muliere. et
 c. de quiete conuersatione de ab-
 bate Arsenio dicitur: quod noluit vi-
 dere mulierem sanctam de Roma
 ad se venientem. cui supplicanti:
 ut pro se oraret: et esset sui memor
 in oratione: respondit. Rogo deum
 ut auferat tui memoriam de cor-
 de meo. Et ibi de illo qui dixit di-
 scipulo: eamus ubi non est mulier

et ille. Non est talis locus nisi so-
 litudo. Cui abbas. Eamus ergo
 in solitudinem. et. iij. dial. dicit de
 presbytero moriente qui noluit vi-
 dere matrem: sed ait. Recede mu-
 lier: igniculus adhuc viget: tolle
 paleam. neque voluit: quod sibi appro-
 pinquaret. Ideo in vitis patrum
 c. iij. dicitur. quod filius portans matrem
 suam cooperuit manus dicens
 Caro mulieris: ignis est. Et Ecce
 tra est de multis religiosis habentibus
 etiam contrarias conditio-
 nes sanctis patribus. Sunt enim
 calore iuuenili bulientes: alimen-
 torum superfluitate et ocijs arde-
 tes: se nullis abstinentijs aut la-
 boribus affligentes: temptatio-
 nes et astutias diaboli nunquam ex-
 pellentes: et huiusmodi: audaci-
 ter tamen se ingerunt ad confor-
 tia: colloquia: et consilia: mulierum
 simul coridendo: se mutuo aspici-
 endo: sibi vicissim pocula propi-
 nando: quod non fit sine anime
 periculo. Hiero. epistola. lxxiiij.
 Omnis aduersus viros: diabo-
 li virtus in lumbis est. Omnis in
 umbilico contra feminas fortitu-
 do. et ponit exempla. Samson leo-
 ne fortior factus durior. valde mol-
 lesit amplexibus. David secundum cor-
 dei electus: Bersabee est nuditate
 deceptus. Salomon per quem
 cecinit ipsa sapientia: quia amator
 mulierum fuit: recessit a deo. Et
 ne quis de sanguinis propinquitate
 perfidat: Thamar sororis suae

T

S

V

X

Aimon frater exarsit incendio. **P**udet dices: quot quotidie virgines ruant. **z**c. **I**dem epistola. xxxiiij. **H**ospitoliū tuū aut nūq̄ aut raro mulierum pedes terant. **N**ec sub eodem tecto manseris: nec in preterita castitate cōfidas: q̄ nec **D**auid sanctior: nec **S**amsone fortior: nec **S**alomo ne sapientior: qui omnes decepti sunt a muliere. **E**t post: **P**erricula tibi monstrat: cuius vultus frequenter attendis. **M**irum ē igitur: q̄ tam audacter iuenculi religiosi: cum iuenculis tam secularibus q̄ monialibus confabulantur et rident: cum sancti tantū timeant earum colloquia et aspectus. **E**nde beatus **A**ugu. cum a pluribus feminis visitaretur: nolebat sine clericis testibus eis loqui: nisi interesset aliquis secretorum. **N**ec monasteria seminarū sine causa urgente visitare volebat. **E**nde **H**ier. epistola. cxxiiij. dicit. q̄ **R**omam veniens pro ecclesiastica necessitate: verecunde seminarū oculos declinabat. **B**ō illa monialis egrotans in monasterio: fratri volenti eam videre mandavit: q̄ nolebat dare occasionez: vt propter se veniret in medio seminarum. prout legitur in vitis patrum. c. iij. et **H**ier. epistola. xli. dicit de illa que noluit videri a beato **M**artino: sed p̄ se nestrā ait: ora pro me. **Q**d sanctus audiens: gratias egit deo: et

benedixit eam. **M**ouerant enim sancti: q̄ demones multum laborant ad decipiendum religiosos per mulieres. **E**nde in vitis patrum .c. v. dicitur. q̄ cum esset puer ab infantia in monasterio: nec sciret quid essent mulieres: demones nocte ostendebāt ei habitum mulieruz. **E**t cum in mūdo iret cum patre suo: videns mulieres ait. **E**cce qui veniūt ad me de nocte. **E**t pater. **I**sti sunt monachi de seculo: et vtuntur alio habitu q̄ heremite. **E**t in lib. **B**arlaam legit de filio regis icluso ab infantia: cui ostensis multis pulchris et preciosis viris: mulieribus: auro: gemis: **z**c. **E**t querens nomina mulieruz: responsumq̄ esset q̄ dicerentur demonis: homines seducentes: cū rex quere-
A
 ret quid plus de omnibus amaret. respondit: q̄ demones: **T**yrānica enim res est amor mulierū dicitur tibi **H**ier. epistola. lxxxiiij. **H**orrebant sacco membra deformia. **S**equitur. **S**epe tamen choris intereram puellarum. **S**i sic de tanto sene: quid de iuvene? **H**ec igitur pericula et multa alia religiosus considerans: nō se ingerat ad hospitandum vbi sūt inuitabilia consortia mulierum. et caueat suspicionem fm regulam. **H**ieroni. epistola. xxxiiij. **C**aueto omnes suspensiones: et quicquid p̄babiliter fingi potest. ne fingatur autem de vita hec ille. **N** **I**tez re

Bligiosi non ingerant se ad hospitandum in curijs magnatorum nisi constet: illos per eos emendari: vel etiā pauperes adiuuari: qđ raro fit. Nam ad tales accedere ob familiaritatis acquisitionem: aut conuiuiorum delicationē: honoris ambitionem: vel pompaticam ostentationem: periculosus est. Qui enim sic accedunt: sepe loquuntur placentia: nec prosunt pauperibus. Ideo sancti talia fugiebant. Unde in uitis patruz. c. viij. dicitur: qđ iudex prouincie uoluit uidere abbatem pastorem: nec acquieuit. Iudex autē filius sororis sue ponēs in carcere ait. Si senex uenerit liberabo eum. Tunc mater pueri ad fratres accedens euz lachrimis supplicabat: ut adiret iudicē: nec sic acquieuit. Iudex ergo ait. Saltem uerbo iubeat: et dimittam eum. Qui mādatur senex dicit. Examina causam: et si morte dignus est: moriatur. Sin autē fac quomodo uis. Sed multi hodie rogant pro talibus fm quod affectus ducit: non put ueritas exigit. Et ibidem dicitur: qđ cum iudex ueniret ad uidendum abbatem Amonem: et diceretur ei. iudex uenit: ut benedicatur a te: prepara te: ille accipiens panem et caseum: in ingressu celle manducās sedit. Quod iudex uidēs et sui: spernentes eum discesserūt. Sancti enim uera sapientia pđicta: a mundo et mūdānis uolebāt:

stulti uideri: ne appeterent. In curijs enim principum raro auditur doctrine ueritas: non amatur iustitie egritas: non honoratur uirtutis honestas. Sed discipline despicitur austeritas. Potius ibi auditur iniquus qđ sanctus. plus uestis honoratur qđ uirtus: magis estimatur reruz opulentie qđ uirtutuz. Plus iudici uanitas: qđ discipline ordinabilitas. An narrat Innoc. libro de miseria hois qđ cū quidā plus habitu cōtempnibili aulam principis sepe ingredi temptasset: nec potuisset habitū ornatum assumens. mox ē permittus intrare: Et stans corā principe: cepit osculari paliū suū. Quod princeps miratus et querens quid ageret: respondit. Honorantes me honoro. Quod enim uirtus non potuit: uestis obtinuit. **D** Vanitas uanitatum: et omnia uanitas: Plus desertur uestibus qđ uirtutib⁹: plus uestimēto qđ honestati. hec ille. An Calpianus. xi. col. Hec est patruz sententia: monachum debere fugere mulieres et epos: qz non sinūt quieti operā: nec diuine thorie inherere. Merito ergo debet religiosus fugere hospicia hmoi propter causas predictas.

C Capitulum undecimum. Qualiter esse debet in conuersatione cum secularibus.

Ingressus ho religiosus hospiciū secula

D

E

rius debet esse in omni sensu cau-
tus: et circūspectus: gestu: et mo-
rum grauitate maturus: effectū
et exemplis operum virtuosus: af-
fatu et documentis salutarib⁹ fru-
ctuosus. Et ex primo: ab oīs ma-
li occasione caueat. Ex secundo
se disorinem conuersationi mun-
dane. et quasi angelicum conuer-
satione celica se ostendat. Ex ter-
tio. oēs ad bonū attrahat: et bonū
post se odorem relinquat. Ex quār-
to: omnes illuminari doceat. Gre-
go. mor. i. Neq; valde laudabile
est: bonum esse cum bonis: s; bo-
num esse cum malis. Sicut enī
grauioris est culpe: inter bonos
bonum non esse: ita imensū est h̄
conij: bonū inter malos eē. Job
i. Erat vir ille simplex. in quo ho-
nesta maturitas. Et timens deus
in quo operum virtuositas. Ecc.
vij. Qui timet deum nihil negli-
git: Recedens a malo: in quo cu-
stodie sensuū sedulitas. Rectus
in quo intelligentie et doctrine ve-
ritas. Job. iij. Et acillantes cōfir-
mauerunt sermones tui. Ecc. ii.
Planta pedis eorum: quasi plā-
ta pedis vituli. Abi Greg. omel.
i. Planta pedis vituli est matu-
re incedēs: fortis: et diuisa. Quia
predicator debet habere venera-
tionem in maturitate: fortitudi-
nē in opere: vngule diuisionem
in discretione. Non enim facile
predicatio accipitur: si leuis mo-
ribus videatur. Et nulla est ma-

turitatis ostensio: si contra aduer-
sa non adsit operis fortitudo. et
virtutem amittit fortitudo boni
operis: si desit discretio intellectio-
nis. Debet igitur esse omni sensu
circūspectus et cautus. In visu: vt
caueat aspectum omnium ad ma-
lum allicientium: vt dictum ē su-
pra. Sunt enim oculi: principes
ad nocēdū in sensibus: ait Aug.
x. confes. Et ideo cohibēdi. Job
xxi. Depegi fedas cum oculis
meis. Ibi mor. xxi. Non debet li-
tueri quod non licet concupisci.
Quia Tre. i. Oculis meis dpre-
datus est animam meam. Con-
cupiscendo enim visibilia: inuisi-
biles virtutes amittit. ait ibi Gre-
gorius. et Sen. de remedijs for-
tutorum loquens de oculis dicit
Irritamenta sunt vitiorum: du-
ces scelerum. Quic adulteriū o-
culi ministrant. Quic domum quā
cōcupiscat. Quic urbem etc. An
Democritus excecavit se: eo q̄
nō posset mulieres aspicere sine
concupiscentia: Ait Tertul⁹ ora-
tor. c. xliij. Sic alij multi fecerunt
vt cogitationes ad mentis puri-
tatem cogerent: prout dicit Hiero.
epist. lxx. et Sen. vbi. s. Non
intelligas partem esse innocentie
cecitatem. Unde Anto. ait Didimo:
a pueritia ceco: d̄ cecitate do-
lenti. Phiroz te prudentem virū
eius rei dolere damno: quā formi-
ce: musce: et culices habent: et nō
letari ea possessione quāz soli san-

I

M

K

L et apostoli meruerunt. s. oculo
rum mentis: ait Hiero. epistola
lxxvj. **I**o ha. Auerte oculos me-
os ne videant vanitatē. ¶ Con-
similiter debet esse circumspectus
et cunctus in auditu: ne audiat al-
licientia ad malum. Aug. x. con-
fess. Voluptates aurium me tena-
cuis implicauerant et subiugaue-
rant: sed resoluiſti et liberaſti me.
Ideo cauere debet: ne audiat cā-
tilenarum: et sonorum vanitates
detractiones: sinistras diuidica-
tiones: blandas adulationes: fal-
sas deceptiones: et huiusmodi se-
cularia. **I**deo Ecc. xxviii. Se-
pi aures tuas spinis: et noli audire
linguas nequas. s. increpando et pu-
gendo mala loquentes. Spine. n.
pungunt: prout exponit Aug. de
doc. xpiana. et Hieroni. epistola
xxiiiij. Cum detractorib⁹ ne cō-
miscaris: quoniam repente ve-
nit perditio: tam eius q. detrahit
q. eius qui accomodat aurem.
Non enim inuito auditore liben-
ter narratur: Sicut sagitta in la-
pidem non figitur: et interdum re-
siliens percutit dirigentem. **I**o
puer. xx. Ventus aquilo dissipat
pluuias et facies tristis linguā de-
trahentem. ¶ Item debet eē cir-
cūspectus in gustu: et quo ad mo-
dum gustandi. s. vt modo religio-
so et hō esto comedat et bibat. Nā
quidam minus honeste se habēt
in huiusmodi. Sicut Hugo in sum-
ma disciplinali. Alij bibentes: di-

gitos mediotenus poculis imer-
gunt. Alij nudis articulis coclea-
ris vice olera piscatur: ita vt i eo-
dez vasse manus ablutionem: et
ventris refectionem querere vi-
deantur. Sequitur. Nunc susti-
neant in audiendo verecundias.
qui nolunt in faciendo habere di-
sciplinam. Temperantiam come-
dendi intelligimus: si homo tra-
ctum et non cum festinatione co-
medat. ¶ Similiter quo ad gu-
stabilia debet esse circumspectus:
ne querat nimis delicata: nec ac-
curate parata: aut supflua: vt di-
ctum est supra. Unde Hugo vbi
supra: Sunt qui superstitiosū ni-
mis in preparandis cibis studi-
um adhibent: infinita fruxurā
et condimentorum genera exco-
gitantes: modo calida: modo fri-
gida: modo assa: modo elixa: mo-
do pipere et huiusmodi saporib⁹
condita fm consuetudinem mu-
lierum pregnantium desideran-
tes. Ab huiusmodi caueant reli-
giosi ne talium notentur appeti-
tores more puerorum et mulie-
rum. Caueant et a superfluitatib⁹
post ieiuniorum euacuationem.
Hiero. ij. cōtra Iouinia. Quale
est illud ieiunium: aut qualis re-
fectio post ieiunium: cum pridie
nis epulis distendimur. et guttur
nostruz mediator efficitur lachri-
marum? Dumq. volumus pro-
lixioris inedia fame carere: tan-
tum voramus q. tum vix alteri⁹
dici nos

diei non digerat. Istud itaque non tam seivnium appellandum est: quaz crapula: et fetens: ac molesta indigestio Ecc. xxxviii. Noli avidus esse in omni epulatione: et non effundas te super omnem escam. Et. xxxi. Altere quasi homo frugi his que tibi apponuntur

Quantum vero ad aliud officium lingue quod est loqui debet esse circumspectus considerando quid: cui: quando: quomodo loquatur. ut dicitur est supra. ait Hugo ubi. s. Tribus modis dicitur homo inter epulas servare disciplinam. Et linguam a loquacitate compescat: oculos a circumspectione cohibeat: et membra alia: cum modestia et quiete continent. Ubi enim auditus non est non effundas sermonem. Ecc. xxij. Sed in convivio secularium auditus non est: quia dum venter impletur: lingue clamorosis vocibus perstreperunt: ait Prolib. viii. c. ix. De circumspectione etiam ad odoratum et tactum superfluum est monere religiosos: cum in huiusmodi voluptari et delectari sit perniciosus: et quia hec querere est mulierum satuarum prouer. vij. Aspersi cubile meum mirra et aloë. Sequitur. Veni fruamur: et. Aug. x. confes. De illecebra odorum non satago nimis. Cum enim absunt non requiro: cum adsunt non respicio. parat sum carere. Et tactu quoque impudico: caueat religiosus sic ab

igne infernali et mortifero. Caro enim mulieris. ignis est: ut habitum est. prouer. vi. Nunquid abscondere potest homo ignem in sinu suo et. Sequitur. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui non erit mundus cum tetigerit eam. Qui sic igitur est omni sensu circumspicendus: cauet ne mors itret ad animam per fenestras. Biere. viij.

Item debet esse gravitate morum et gestu maturus: ut sit disformis a secularibus. Ro. viij. Nolite conformari huic seculo: et sit conversatione celicus. Phil. iij. Nostra autem conversatio in celis est. Et hoc non hypocritali simulatione: sed virtuali operatione: ut. s. maturitas et compositio corporis oriatur a compositione mentis. Et ait Hugo in summa. Sensus hominis in omni actu gratio sus sine mollitie quietus: sine dissolutione gravis: sine tarditate alacer: sine inquietudine maturus: sine protervia: et turbulencia severus. Ex visu enim agnoscitur vir: et ex occursum faciei sensatus. Amictus corporis: risus dentium: et ingressus hominis enuntiant de homine ipso. Eccl. xviii. Sene. epistola. lv. Argumentum morum ex nutibus, licet capere. Impudicum incessus ostendit. Improbum vultus. Insanum risus: habitusque demonstrat. Hec enim maturitas religiosorum: est hominum provocatus ad laudem dei. ps.

T

V

X

In populo graui laudabo te.

Item debet eē exemplis operum uirtuosus: ut sit omnibus in exempluz. **M**ath. v. **L**uceat lux uestra &c. **E**t. i. **T**hi. i. In omnibus prebe teipsum exemplum bonoruz operum. **E**x talibus. n. deus honorificatur: religio honoratur proximus edificatur: odor bone fame dilatatur. **E**nde **A**ct. xiiij. de **P**aulo & **B**ernaba dicitur. **D**ij similes hominibus descederunt ad nos. **H**omines autē: dij dicunt ppter uirtutum eminentiaz: put dicit. **E**thi. viij. **E**nde. i. **C**or. iij. **A**lijs sumus odor uite in uitam. **S**ic enim attrahunt homines ad deum. **L**ant. i. **C**urremus in odorem unguentoruz tuorum. **E**t nō solum debet eē talis in se: sed etiam ut alijs seminet spiritualia documenta in collatiōe: sicut metit temporalia in sustentatione. **i**j. **C**or. viij. **S**i nos uobis spiritualia seminamus nō est magnū: si uestra carnalia metamus. **E**t ut uirtute ubi dei eliciat demonia peccatorum: & linguis loquatur nouis **M**arci. vi. **D**ebet enim illuminare mundū & domum quam intrat. **phil.** ij. **I**nter quos lucetis sicut lumina in mundo. &c. **N**on enim solum in predicatione publica debz uir euangelicus alios erudire: s3 etiam in collatione priuata. **i**. **C**or. ij. **S**ermo meus. s. in collatione priuata: & predicatione. s. publica di

cti glosa. **E**t hoc fm auditoruz capacitatē & qualitatem. **E**ccl. xxxvij. **C**um irreligioso tracta d sanctitate: cū iniusto de iusticia &c. **U**bi **H**ugo in summa. **T**ales debemus discretionem seruare: ut semper studeamus discere a sapientibus: & minus doctos si se doceri patiant erudire. **E**t sic docere pferēdo qd magis cōgruit auditori. **E**nde & phi erudiebāt eos cum quibus cōferebant. ait **S**ene. epla. xxx. loquens de **D**io gene. **N**ec minus de alijs qui libertate. p miscua vsi sunt: & obulos monuerūt. **E**t post. **I**llud scio aliter pfuturus: si multos admonero. **S**emper agenda est manus. **N**ō pōt fieri: ut nō aliquando succedat multa temperantia. **E**t episto. cxvij. **Q**ui ad phm uenit: quotidie secum aliquid boni ferat. **A**ut sanior domi r deat: aut sanabilior. **U**bi ponit exempla. **Q**ui ad solem uenit colorabitur qui in taberna unguentaria resederint: odorem secuz ferent. **S**ic qui ad phm uenit trahere aliquid necesse est. **S**i ergo philosophi gentiles docebant alios: ut pficerēt q̄sto magis philosophi diuini & euangelici: ne apud aliquem ociosi manducent: ut sint operarij digni mercede. **E**nde ij. **D**ial. c. ij. dicitur de beato **B**enedicto: q̄ cum homines cibos sibi deferrent corporis ab ei⁹ ore: in suo pectore alimenta defere

A

B

C

bant vite Debet enim religiosus alios ad se cōuertere: non se ad alios. Hieremi. xj. Conuertentur ad te: et nō tu cōuerteris ad eos.

D **C**ontra multi faciunt minus circūspecti in sensu: minus maturi in gestu: minus virtuosi in effectu: minus fructuosi in affatu quōd patet opere et exemplo. Sūt enim aures patulas ad fabulas et rumores: oculos vagos ad vanitates: guttura delicata ad diuindicandus saporis: ora garula ad multiloquij vanitates. Faciūt. n. se in mensis secularium: saporis diuindicatores: ciborum discretiores sapidiorum frustrorum electores. et curiosos incisores vinorum cognitores magis quā diuinorum doctores. Cum talis sciētia sit valde vilis religioso et noxia inter viros cēlicos enutrito Augustini. de quidditate anime. Moximum est illud genus artius quo animi valitudo sautiatur. Nam et odore et sapore diuindicare pulmenta: quo lacu piscis captus sit: vel quā tenue vinum nosce: miseranda quedam peritia est. Et his artibus cum quāsi crenisse anima videt: quā neglecta mente defluit in sensus nihil aliud quā minuisse et contabuisse iudicanda est. Et tamē de tali peritia quāsi aliqui gloriāntur ad cōfusiones suam potius quā honorem. Sunt alij qui plus loquūt de mūdantis de bellis principibus et triumphis de curiarū cōuinijis

et vanitatibus quā diuinis: et edificationibus. Numirum quia que ab ore procedunt: de corde exeūt. Math. xv. Et quia talia voluerunt ea effundunt. Nullum enim vas potest effundere quod non habet. Iō. i. Reg. ij. Recedant vetera de ore vtro. Et. i. Ps. iij. Si quis loquitur quasi sermōes dei. ephe. iij. omnis sermo malus: de ore vtro non procedat.

Capitulū duodecimū. Qualiter se debet habere post refectionem.

Initis vero refectionibus iter seculares caueat religiosus a prolixis sessionibus cum eisdem: siue in cōuinijis: siue in fabulis a vanis spectaculis ludis et secularibus verbis. Talia enim sepe comitantur conuiuia: vt dictum est. s. Exo. xxxij. Sedit populus manducare et bibere etc. Ibi Greg. mor. i. Cum venter reficitur lingua effrenatur. Et de hoc supra. Tunc enim elongare se debet religiosus a secularium vaniloquio: et nocivo spectaculo: et locum secum inquirere: vbi se ab huiusmodi abstrahat: et se colligens ad cor redeat seque discutiat. Hiero. ad Demetriadem episto. lxxxvij. Adhibe tibi in v: de solitudinem: et remota paulisper ab omnibus deo propius iungere. Augustini. in sermone de ouibus. Solitudo magna cōscientia est. Ibi iterrogemus

F

G

H

I fidem: et si est charitas. etc. Job
xxliij. Perfodiit in tenebris do-
mos. Ibi mora. xviii. Quid do-
morum nomine: nisi conscientie
designantur: in quibus habitamus
pertractando quod agimus. Et at.
v. Intra domum tuam. i. consci-
entiam: ait ibidem. Et Ber. ad fra-
tres de monte. Illa est cella inte-
rior: alia exterior. Exterior est do-
mus ubi habitat anima cum cor-
pore. Interior: conscientia: quam
habitare debet spiritus sanctus.
Sistit clausure exterioris: signum
est ostij circumstantie interioris.
Sequitur. Dilige potius interiorē.
K si non potest religiosus de die ad
hanc cellam redire: redeat saltem
de nocte: ut lauet per singulas no-
ctes lectum suum rigando lachry-
mis contritionis.

L Capitulum decimūtertium.
Quod religiosus redeat ad locum
quietis.

L Expeditis vero negotiis:
et causis legitimis: per quibus
religiosus egressus est in
mūndum de quibus habitum est:
absque fictione et simulatione et mo-
rosa retardatione redeat cum gau-
dio ad locum quietis: et conuen-
tus: exemplo auis que euasit rhe-
na: viscos: laqueos: et sagittatio-
nes. Unde Ansel. de similitudi-
nibus i. fi. dicit: quod sicut bubo dum
in caverna cum pullis suis est le-
tatur: et suo modo bene sibi est.

Dum autem est inter cornos et cor-
niculas: aut anes alias incursum et
dilatatum: et male sibi est. Et pote-
rat hic rostro percutit: ille alis
in eam ruit: alter uinguibus diser-
pit. Ita et mihi: quoniam cum monachis
conuersari queo: bene est et grata
consolatio. Quando uero remo-
tus ab eis inter seculares conuer-
sor: hinc inde causarum varia-
rum incursum me dilacerant: et quoniam
non amo secularia negocia uexat
et male mihi est etc. Nec remane-
at religiosus inter seculares ob-
cas alias: sed propter quas est egres-
sus de quibus supra. **C** Cum autem
uenerit ad locum quietis siue con-
uentum studiose debet redire
tempus amissum redeundo ad se: ut
pro multiloquio cum hominibus so-
li deo loquat: pro euagationibus
et discursibus exterioribus in se-
ipso recolligat: pro humanis ho-
noribus apud se deprimat: pro de-
litibus conuictorum et copiosis ieiunio-
rum abstinentiis affligat: pro uan-
is gaudiis et risu salutari tristitia
compungatur: pro sensuum
delectabilibus sicut aurium timor
diuini iudicij audiat: pro delecta-
bilibus oculorum in lachryme fun-
dantur: pro relectabilibus gustus
amaritudie satiet: pro uaniloquis
orationes et psalmi multiplicent
pro suauitate odorum peccatorum
feditas ad propriam ignominiam
iugiter memoret pro suauibus le-
ctis et sessionibus terre inperat:

M

N

O z panniculis operias: vt sic fiat p
suauis odore fetoz: pro zona funi/
culus zc. *Ysa. iij. z* *De*ster penul/
timo: pro vnguentis variis cine/
re z stercore caput implebat: z cor/
pus humiliabat ieiuniis. Omnia
loca in qbus letari consueuerat:
crinium laceratione completit.
Per crinium lacerationem si/
gnat dolentiam cogitationum. p
prioribus deliciis huaricationi/
bus collectio. Sic enim fuit mo/
dus sanctorum: se pro prioribus
delectationibus affligere. **U**nde
in vitis patz. c. iij. d. beato *Ma*
chario dicit: q fratribus adueni/
entib⁹ vinum bibebat. Et postea
pro vno calice: die integra absti/
nebat. Et si qd boni in mūdo se/
cerunt: totū deo attribuunt. *Job*
xxxviii. *U*quid mittes fulgura
z reuertētia dicit adsumus. *I*bi
mor. xxx. Per fulgura predica/
tores signant: qui miraculis cor/
ruscant: qui non suis sed dei viri/
bus attribuere debēt si qd forti/
ter egerūt. *Eccle. i.* Ad locuz vñ
exerant flumina reuertunt: vt ite/
rum fluuant. Quod exponit ibi/
dem *Gre.* de predicatoribus q
debent reuertī ad deum contem/
plandum. Quod nisi fecerint: in/
terna siccitate: exteriora predica/
tionis verba siccant. *Ezechiel. i.*
*U*alia ibant z reuertebant in si/
militudinem fulguris corruscan/
tis. Quod expōit ibi *Gre. omel.*
v. de pdicatorib⁹. Et sic reuertē

tes gescant post multiplices cor/
poris lassitudinem ad mentis re/
creationez: z refociliationē. *Job*
iiij. *I*bi cessauerūt a tumultu: z re/
quiteuerūt fossi robore. Quod ex/
ponit ibi *Greg. mo. iij.* De san/
ctis cessantibus a tumultu mun/
dano: z deficientibus a corpora/
li robore z humano aegescenti/
bus in ipso deo fruitionis deside/
rio. Ad quam nos pducatur ille a
quo nsum esse non habet mortē
nostrum nosse non habet errorē
nostrum amare nō habet offen/
sionem: prout dicit *Augu. xi.* de
ci. c. xviii. Ipse enim ait. *Jo. xvi.*
*I*n me pacem habebitis: i mun/
do aut pressuram. *I*n ipso enim
est pacem habere pectoris i hac
vita: z pacem eternitatis in futu/
ra: quando ponet fines nostros
pacem. *Ysa. xxxij.* Sedebit popu/
lus meus i pulchritudine pacis:
z in requie opulenta. **I**n pre/
missorum igit collatione possum
ego dicere ex veritate qd ait bea/
tus *Grego.* in fine pastoralis ex/
sua humilitate. Dum inqt mon/
strare qualis esse debet pastor in
uigilo: pulchrum depinxī homi/
nem pictor sedus. Dum enī ego
hortatus sum vīrum religiosum
ad vtilem occupationem in om/
ni hora temporis: ad exercitatio/
nem debite operationis in omni/
bus locis ad ordinatum moduz
z fructuosum in labore itineris: z
ad honestatem conuersationis:

R

S

dehortando contraria descripsi
 qualitercūq; qualis debet esse re-
 ligiosus: et sic ut cūq; pulchrum
 depinxi religiosum: existens i p/
 dictis oīno defectuosus: et sic pi-
 ctor sedus. Et alios ad perfectio-
 nis litus dirigo: q in delictorum
 fluctibus adhuc versor. Et ideo
 restat: ut humiliter supplicem iu-
 uenibus religiosis: si dignari fue-
 rint hec collecta respicere: ut pie-
 tate sue orationis subleuent me
 de naufragio mīrimode mee de-
 fectionis: quem deprimat pondus
 proprie corruptiōis: prout suppli-
 cat beatus Greg. ubi supra. In
 huius inquit uite naufragio queso
 orationis tue tabula sustineat: ut
 quem pondus proprium depri-

mit: tui meriti man⁹ leuet. ¶ Et
 in hoc finis huius collectionis.

¶ Exactū insigne hoc atq; pre-
 clarū opus: ordinariū siue alpha-
 betū uite religiose a fratre Johā-
 ne Galensi edituz. Impressum
 venetijs per Georgiū de Arrina
 benis mantuanuz. Anno domi-
 ni. M^o CCCC^o XCVI. die penultima
 iulij.

REGISTRVM

a b c d e f g h i k l m n
 o p q r s t v x y z z z z
 A B C D E F G H I
 K L M

Omnes sunt quaterni e xcepto
 M q est quinternus.

FINIS.

